ISSN: 2822-048X (Online)

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
Journal of Dhamma for Life

(Peer-reviewed & Open Access Journal)

ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มีนาคม 2568)

Volume 31 No.1 (January – March 2025)

วารสารธรรมเพื่อชีวิต ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มีนาคม 2568) Journal of Dhamma for Life Vol. 31 No.1 (January – March 2025)

สารจากบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นปีที่ 31 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มีนาคม 2568) ของการดำเนินงานวารสารธรรมเพื่อชีวิต ซึ่งวารสารได้ดำเนินการรับใช้สังคมด้วยการเผยแผ่คำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา กับสหศาสตร์ และส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการวิจัย และวิชาการ เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนิสิตนักศึกษาตลอดจนบุคคลภายนอกที่สนใจ ได้มีโอกาสนำเสนอเผยแผ่ผลงานวิชาการและงานวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อีกทั้งแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระพุทธศาสนา ปรัชญา ศิลปะ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การจัดการบริหารธุรกิจ พัฒนาสังคมและการศึกษา ภายใต้สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และเพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานด้านวิชาการ ประสบการณ์ และเป็นแหล่งอ้างอิงในการเผยแพร่บทความของนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและบุคคลทั่วไปที่สนใจ

ขอขอบคุณสมาชิกทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของวารสารธรรมเพื่อชีวิตเป็นอย่างดีทั้งผู้แต่งที่ส่งบทความงานวิจัยและงานวิชาการเข้ามาเพื่อเผยแพร่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาสละเวลาในการประเมินบทความงานวิจัยและงานวิชาการ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพของงานให้ดียิ่งขึ้น ทั้งหมดนี้มีส่วนเป็นอย่างมากในการพัฒนาผลงานวิชาการและช่วยให้ผลงานได้รับการเผยแพร่อย่างมีคุณภาพทางวิชาการ ต่อไป

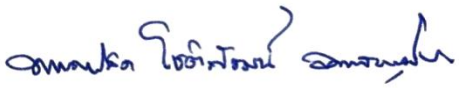

พระครูปลัดโชติพัฒน์ อาจารสุโภ, ดร.
บรรณาธิการบริหาร

วัตถุประสงค์ของวารสาร (Aims of the Journal)

วารสารธรรมเพื่อชีวิตเป็นวารสารวิชาการมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อเผยแผ่สาระธรรมของมูลนิธิพุทธศาสนศึกษา 2) เพื่อพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพทางด้านวิชาการและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) 3) เพื่อเป็นวารสารที่ได้มาตรฐานสำหรับตีพิมพ์ผลงานของสมาชิกมูลนิธิและบุคคลทั่วไป

ขอบเขตเนื้อหาการตีพิมพ์ (Scope of the Journal)

ขอบเขตเนื้อหาที่วารสารเปิดรับ ได้แก่ 1) ด้านพระพุทธศาสนา 2) ด้านปรัชญา ภาษา ศิลปวัฒนธรรม 3) ด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ 4) ด้านเศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ 5) ด้านศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รูปแบบการการตีพิมพ์ (Process of Publication)

กองบรรณาธิการให้ความสำคัญต่อกระบวนการจัดทำวารสาร ตั้งแต่การคัดเลือกบทความ การประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีอย่างน้อยบทความละ 3 ท่าน ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ โดยเป็นการประเมินในรูปแบบการปกปิดชื่อผู้ประเมินและผู้เขียน (Double-blind Peer Review) และบทความต้นฉบับต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากกองบรรณาธิการหรือผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น

ภาษาที่รับตีพิมพ์ (Languages)

ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

การกำหนดตีพิมพ์ (Publication Frequency)

กำหนดเผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ (ราย 3 เดือน)
ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม
ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน
ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน
ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

พระครูปลัดโชติพัฒน์ อาจารสุโภ,ดร.	มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบุรณศิริมาตยาราม

กองบรรณาธิการ

พระครูศรีสุทธิชยากร, ดร.	มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบุรณศิริมาตยาราม
พระมหาวีรชัย วีรชโย	มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบุรณศิริมาตยาราม

รศ. ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ. ดร.สุขุมพงศ์ ชาญนุวงศ์	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
ผศ. ดร.สมบูรณ์ วัฒนะ	วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ. ดร.สุณี เวชประสิทธิ์	คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
ผศ. ดร.ฉัตรวรัญช์ องคสิงห	วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต
ดร.พนัชพงษ์พรรณ โพธิสถิรวรางกูร	สมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
อ. ดร.เพ็ญศรี บางบอน	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยชินวัตร
อ. ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อ. ดร.สุรชัย พุดชู	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.แม่ชีเนตรนภา สุทธิรัตน์, ดร.	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.จงรักษ์ ศุภกิจเจริญ	มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบุรณศิริมาตยาราม

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

ดร.สิริพร คลองชีพ	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ฝ่ายกฎหมาย

นายเกริกชัย ส้มเขียวหวาน	มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบุรณศิริมาตยาราม

ฝ่ายออกแบบปกและจัดรูปเล่ม

พระมหาวีรชัย วีรชโย	มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบุรณศิริมาตยาราม
อ. ดร.สุรชัย พุดชู	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สารบัญ (Content)

สารจากบรรณาธิการ a
สารบัญ d

1 A study of L1 Interference in Paragraph Writing of Grade 12 Students of Bunluawittayanusorn School 1-17
Somphong Noite

2	Attitude, Perception of Risk Behavior and Behavior Management Cyberbullying among Undergraduate Students Uttaradit Rajabhat University Assoc. Prof.Boonmun Thanasupawat, Withaya Sooksa , Sutapa Maprakhob	18-37
3	Elderly Development Through Creative Media Case Study: Sala Thammasop Communities Warinthorn Jangroj, Suparat Amornpornchaikul, Pakin Sanohpin, Noppawat Chimsuwan	38-52
4	Strategic Leadership of Administrators and Performance on Child Development Center's Standard Under the Municipality in Nonthaburi Province Suneekorn Phonphahol, Assoc.Prof.Dr.Nuchnara Rattanasiraprapha	53-75
5	Development of Food Ordering System Program for Ward, Nan Hospital Orathai Jaiboon	76-90
6	The Action Plan for Establishing Learning Ecosystems in Basic Education Institutions Kornkamol Chuengsamran, Sirikarn Keawkongthong, Ravich Takaew, Anek Suwanbundit	91-115
7	The Guideline of Creating Learning City for Elderly in Line with UNESCO Kornkamol Chuengsamran, Sirikarn Keawkongthong, Chalermporn Punjasutaros	116-146
8	The Effect of Using Cooperative Learning with CIRC Technique on Reading Comprehension Ability of Grade 9 Students in The Secondary Educational Service Area Office Chonburi Rayong Achara Pinmun, Sita Yiemkuntitavorn, Areerug Mejang	147-161
9	Guidelines for Teacher's Digital Skills Development in Commercial Technology College, in Bangkok. Kesinee Chiwpreecha, Teeradej Snongtaweeporn, Kirati Wongwisutthirat*, Phutthinat Phutthinatwan, Pakkawan Intra	162-168
10	An Analysis of the Relationship Between Music and Buddhism: Therapy, Meditation, and Enlightenment Chatchawan Klomklom, Chitsanupong Intarakaew, Nattagon Pornparingkop, Tontao Chuaiprasit, Rungkiat Siriwongsuwan	169-180

11	The Communicative Power of the “Dharma Review” According to the Principles of Dharma Medicine on the Holistic Health Care of Volunteers of Buddhist Dhamma Medicine with SuanPaNaBoon 1, Mukdahan Province Siripen Thongdee, Buchita Sangkaew	181-205
12	Conveying Artistic Values Through Fresh Floral Arrangements by “Kirana: Thai Floral Art Lab” Kirana Pongsuwan, Asst. Prof. Dr.Chatwarun Angasinha	206-217
13	A Relationship between Good Governance Principle and Modern Organizational Justice of Buddhist Universities Suthep Pornpa, Tanachat Pratoomsawat, Ph.D.	218-234
14	Creative Characteristics, Musical Styles, and Performance Techniques of Modern Sheng Music in Relation to Past and Present Cultures and Religious Contexts An Wen Si, Asst. Dr. Rungkiat Siriwongsuwan	235-246
15	Building The Potential of Hearing-Impaired Youth Through the Art of Performing Warattaya Wiwatanant, Asst. Prof. Chatwarun Angasinha	247-258
16	The Mental Health of New Thai Male Y-Genre Actors Who Has Less Than 3 Years’ Experience Nalinee Yospaiboon, Buranee Kanchanatawan, Tavee Cheasuwantavee	259-266
17	Quality of Life and Associated Factors Among Menstrual Cup Users Chalita Wattanasiri, Prof. M.D. Chutima Roomruangwong	267-278
18	Persuasion of War Documentary Films and Communication Technology Impact on Northeast Chinese Audience’s Behavior Wang Xiao, Assis.Prof.Dr.Prapas Nualnetr	279-289
19	Buddhist Way of Life According to Dhammapadatthakatha: An Analytics Study Phrasamumanachai Abhijayo	290-301
20	Approaches to developing life skills and careers in the 21st century for High School Students in the Western Region Pimpa Chaima, Assis.Prof.Dr.Pitak Supannopaph	302-315
21	Mental Health and Self Esteem in Undergraduate Students at Faculty of Education, Suan Dusit University Natchaya Kijrungroj	316-329

22	Stress Management of Buddhist Dhamma Medicine Guideline Pratumthip Chaichit, Asst. Prof. Dr. Chatwarun Angasinha	330-341
23	Working Guidelines for Juvenile and Family Court Mediators Samut Sakhon Province Using Buddhist Peace Principles Sinapa Ho, Asst. Prof. Dr. Chatwarun Angasinha	342-351
24	Characteristics of Chinese Food Culture Documentary Communication in the New Century and Its Implications Jing Xia, Dr. Varangkana Niyomrit	352-362
25	Cultural Interweaving on the Silk Road: An Artistic Exploration of the Intangible Cultural Heritage - Shu Embroidery Dr. Qiang Wang, Dr. Varangkana Niyomrit	363-372
26	Innovative Integrated Approaches of the Juvenile and Family Court for the Rehabilitation and Treatment of Juvenile Offenders Wichai Loysuangsin, Korn Kangsadanporn	373-383
27	Investigative Information Management, Learning Organization and Influencer Marketing of Members of the Bor-sae Investigative Organization Seksonna Prasert, Pinavet Kongyoungyune, Thanaorn Fakfuangbun, Kornkamol Jungtanasombut, Anun Chan Uam	384-398
28	The Application of Buddhist Principles in the Operation of Sunday Buddhist Centers: A Case Study of Wat Phra Chetuphon Wimonmangklaram Rajwaramahawihan Pasin Sinma, Amphon Buddasarn, Phra Rajvinaiya vajiramethee	399-414
29	Derrida and Deconstruction: A Re-examination of Language and Structural Thought Theerasak Ratsri, Phramaha Rangsey Thanavuddho Peykaeo, Phra Witool Phothisad	415-427
30	Buddhist Vocabulary Learning Strategies of Graduate Students in Mahamakut Buddhist University Santirat Phuangmali, Kitphisit Puranaphatthanakul, Sanya Klatngam, Phermpoon Honghern, Sukanya Charoenwerakul	428-445
31	Factors Influencing the Awareness and Understanding of the Personal Data Protection Act among Undergraduate Students at Bangkok Thonburi University Warattawan Chairat, Supanna Phatarametravorakul, Nattida Kumprasurt	446-470

32	The Rhythm of Engagement: How Online Music Platforms Reshape Artistic Distribution and Interaction Premwit Jirasanyansakul, Poowaniy Diraksin, Wenxin Dong, Wei Shang, Tasnee Keawngam, Rerkchai Ponsri	471-480
33	Study on the Aesthetic Tension between the Assumptions Quote and the Authenticity Quote in Theatre Characterization Xiaotong Liu, Supavadee Potiwetchaku, Yuxiao Xu	481-490
34	Analysis of the Fitness Business in the VUCA World: A Case Study of Home Fitness Club Tanawat Wattana, Korn Kangsadanporn	491-507
35	Repeated Juvenile Delinquency: A Case Study of Samutsakhon Juvenile and Family Court Sakon Jindachotsiri, Korn Kangsadanporn	508-528
36	Integrated Multidisciplinary Driving Force of the Juvenile and Family Court Wichai Loysuangsin, Korn Kangsadanporn	529-543
37	A Relationship between Human Resource Management and Organizational Justice of Thai State Enterprises Tanachat Pratoomsawat	544-559
38	The Role of Controlled Aleatory Music in the Development of Modern Music in China Jishu Zhou, Nataporn Rattachaiwong, Jianming Qian	560-567
39	Correction, Treatment, and Rehabilitation of Youth in Quarrel Cases in Samut Sakhon Juvenile and Family Court: The Study of Section 132 Soracit Phungsuk, Korn Kangsadanporn	568-578
40	Guidelines for Proactive Activity Development to Prevent Children and Youth from Entering into Criminal Acts: Juvenile and Family Court in Samut Sakhon Pornchai Subtaweevasin, Korn Kangsadanporn	579-591
41	Guidelines for Counseling to Correct, Treat, and Rehabilitate Children and Youth in the Pre-lawsuit Stage: Samut Sakhon Juvenile and Family Court Dara Sivipapong, Korn Kangsadanporn	592-606
42	Gandhian Impression on Modi Sanjay Kumar, Apichai Puntasen	607-624

43	Creation Process for Professional Content Creators through DouYin Short Video in People's Republic of China Xiang Qian, Kanokrat Yossakrai, Sukanya Buranadechachai	625-639
44	Leadership of counselors in the Juvenile and Family Court, Samut Sakhon Province Veerayuth Amorntien, Korn Kangsadanporn	640-652
45	Business Strategies for a Variety of Changes to Achieve Competitiveness with the World Narodom Jaemjarus	653-666
46	Cultural Space Protection for “Waving Dance” by Tujia People in Youyang from the Perspective of Cultural Identity Lanmei Fu, Nataporn Rattachaiwong, Qianqiu Jin	667-677
47	Component of Children's Book to Promote Learning about the Identity of Tha Chalom Community Nijaporn Sangsukiam, Korn Kangsadanporn	678-690
48	New Media Consumption Process though Xiaohongshu Application for Henan Tourism Economic Promotion Gong Na, Kanokrat Yossakrai, Sukanya Buranadechachai	691-719
49	The Importance of Field Investigation to the Creation of Red Dance Wu Neng, Supavadee Potiwetchakul	720-728
50	An Analysis of a Relationship Between the Six Field of Insight Meditation and the Five Faculties Anutchai Loungamornchai, Thanee Suwanprateep, Panumart Neso	729-738
51	Guideline of DouYin Short Video Literacy to Chinese Youth Guan Kaifu, Kanokrat Yossakrai, Sukanya Buranadechachai	739-751
52	A Study on The Need to Develop a Curriculum to Enhance Communication Competence and Interpersonal Relationships among High School Students Prajak Noinuay	752-765

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.54

A study of L1 Interference in Paragraph Writing of Grade 12 Students of Bunluawittayanusorn School

Somphong Noite[1*]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author*

1. Somphong Noite
Nakhonratchasima Buddhist College, Mahamakut Buddhist University, Thailand.
Email: dwinnoite@gmail.com

Keywords:
Interference; Writing; Language; Grammar; Structures; Word; Mother Tongue (L1)

Article history:
Received: 04/10/2024
Revised: 27/12/2024
Accepted: 07/01/2025
Available online: 07/01/2025

How to Cite:
Somphong, N. (2024). A study of L1 Interference in Paragraph Writing of Grade 12 Students of Bunluawittayanusorn School. *Journal of Dhamma for Life, 31*(1), 1-17.

ABSTRACT

This study aimed to analyze and describe features of L1 interference in paragraph writing by 17 grade12 students of Bunluawittayanusorn School. Two levels of L1 interference, namely words and sentences were analyzed from samples of the students' paragraph writing. It was found that literal translation of Thai words into English mainly represented features of L1 lexical interference in the students' written English. Moreover, structural borrowing from Thai language such as word order, Subject-verb agreement, and noun determiners indicated features of L1 syntactic interference. These chronic writing problems should be solved in an appropriate way for the quality of written product of ESL/EFL paragraph writing.

Introduction

In facilitating ESL/EFL students to produce effective paragraph writing, many teachers prioritize students' writing problems in syntax, lexis and discourse aspects. However, many teachers neglect the problem of students' native language and culture interfering in writing English. Even though L1 interference is not a new trend in studies on second language acquisition, it is an important factor to be considered in ESL/EFL writing instruction. L1 interference with regard to the terms 'cross-linguistic and language transfer' refers to the influence of native language structures on students' performance and development in the target language (Hashim, 199). When students write in the target language, some of the characteristics show up in their writing. This issue should be considered in teaching of ESL/EFL writing. ESL/EFL students may produce pieces of writing containing correct grammar structures as well as appropriate vocabulary items and content. Nevertheless, many sentences make more sense in the students' native language than in English due to direct translation from L1 into English. If this issue is pinpointed, students will be able to work towards correcting such a problem by thinking in English or being effectively aware of a pitfall while writing in relation to the standard English writing system.

However, thinking in English when writing in English is very difficult for Thai students. Their Thai language structures and culture inevitably interfere with their written English. Although English is a compulsory subject for Thai in English. English is not used as the instructional medium in other subjects in Thai educational institutions. That is to say, typical Thai students use more Thai than English in the English language classroom. Furthermore, they rarely communicate in English with foreigners outside the classroom. When producing written English, they still have the cognitive process in Thai. They also carry over the habits of Thai language into English, such as the habit of Thai forms, meaning and culture, into English sentences. As a result, L1 interference occurs widely in their written English. The interference of Thia linguistic elements in students' written English arises in three aspects: grammatical structures, vocabulary items and discourse, First of all, Thai does not have tenses, so this feature of Thai sentences interferes in student-produced English sentences, for example ' I go to Singapore last month' Moreover, Thai has no 'articles', so Thai students often neglect them, for example, 'The Royal Princess hotel is comfortable and beautiful hotel in Nakhon Ratchasima'. In terms of vocabulary use, the different use of Thai and English words may affect Thai students' written' written English. For instance, Thai students usually write 'The price is cheap' instead of 'The price is low'. This is because Thai people use the word 'cheap' rather than 'how' in spoken and written communication (Achara Pengpanich,2002).

At the discourse level, Thai students' written English shows more repetitions, extensive use of lists, no use of conclusions, more impersonal styles, especially through lack of speculation and future-oriented conclusions. This may be caused by the absence of counterfactual statements in Thai writing (Grabe and Kaplan,1996). In this paper the researcher existential mother tongue influence on grade12 students' written English. It is found that their written products were influenced by Thai grammatical structures, vocabulary use and discourse. In terms of 'there is (are). In Thai, The two English forms, existential 'there'

and the lexical 'have', were expressed by a single form /mi:/ thus resulting in much confusion, for example, "My family has three people" or "There has many trees in my house". In terms of L1 lexical interference, their written English shows misuse of Thai words in English. The word 'beautiful woman' was used instead of beautiful woman due to the students' direct translation of the Thai word into English. In terms of L1 discourse, it influenced the ellipsis 'Last week I went to sister's house' shows that in Thai written discourse the possessive pronoun 'my' can be elliptical because context tells the interlocutor that "sister's" refers to the sister of the speaker 'I'. However, the researcher intends to study only syntactic and lexical features of L1 interference in these gradel12 students' paragraph writing. It doesn't include discourse features.

Literature Review and Theoretical Framework

The literature review in this study points out two languages concerning L1 interference: approaches used in studies on L1 interference and studies on L1 interference in Thai and other ESL/EFL students' written English.

Approaches used in studies on L1 interference

In this study, four approaches relating to L1 interference are described: contrastive analysis, error analysis, analysis of interlanguage, and contrastive rhetoric.

Contrastive Analysis (CA) is the primary approach used to study L1 interference. According to Richards and Schmidt (2002), CA focuses on the comparison of the linguistic systems of the two languages, especially the sound and grammar systems of L1 and L2, to find solutions to second language instruction problems. CA was developed and practiced in the 1950s and 1960s as an application of structural linguistics to language

Teaching. It is based on the following assumptions: (i) the main difficulties in learning a new language are caused by interference from the first language of 'language transfer' , (ii) such difficulties can be identified by contrastive analysis, and (iii) teaching materials can make use of contrastive analysis to eliminate the interference effects. Contrastive Analysis emphasizes the native language as the main factor affecting second language learners' errors. In the 1960s, Error Analysis (EA), developed and was offered

As an alternative to contrastive Analysis. It suggests that the influence of the native language on second language is more complex: second language learners' errors are caused by many complex factors affecting the learning process such as the target language itself, the communicative strategies used as well as the type and quality of second language instruction (Hashim,1999). Hence, different types of error are classified by Richards and Schmidt (2002) for an analysis as follows: (i) overgeneralizations are errors caused by extension of target language rules to inappropriate contexts, (ii) simplifications are errors resulting from learners producing simpler linguistic rules than those found in the target language, (iii) developmental errors reflect natural stages of development, (iv) communication based errors result from the use of communication strategies, (v) induced errors result from transfer of training, (vi)

voidance is caused by failure to use target language structures of since they are thought to be too difficult, and (vii) overproduction errors are structures being used too frequently.

By the late 1970s, error analysis had largely been superseded by studies of interlanguage and second language acquisition. Interlanguage is the type of language produced by second or foreign language instruction. Contrastive analysis goes on negative effects of the native language on the second language. Though error and interlanguage analysis goes beyond the native language as the vital cause of errors, the native language is still considered a negative influence by many previous researchers. By the late 1960s, Krashen's monitor model (1977) suggested that the native language does not necessarily have a negative effect on second language influence. This model moves the study of language transfer and errors or 'deviation' to 'the positive transfer'. It looks at the similarities of the native and second language features and the extent of the native language support to learning second language. This leads to the study of 'Contrastive Rhetoric' in the 1990s as "a means of enhancing the awareness of the background and culture of the native language and its effects on the native language writing produced" (Hashim, 1999).

Contrastive Rhetoric (CR)was developed to improve research in second language acquisition in which 'contrastive analysis' and 'error analysis' were used to study the first language influence on second language composition. CR does not point out 'grammatical structure' as in CA and EA. Instead, it moves to compare 'discourse structures across cultures and genres' as found in Kaplan's pioneering study (1966). This study analyzed the organization of paragraph in ESL student essays. It identified five types of paragraph development that were influenced by the students' L1 rhetorical patterns (Connor, 1999). Though contrastive rhetoric was developed more than thirty years ago, it is still important in the teaching of modern compositive due to many research studies conducted in connection with it.

Hence, the concept of CR is the study of similarities and differences between writing in first and second language in order to understand how writing conventions in one language influence how a person writes in another. Writing in a second language is thought to be influenced by the writer's L1 linguistic and cultural conventions, written discourse structure as well as present, the study of contrastive rhetoric relativity, rhetoric, text linguistic, discourse types and genres, literacy, and translation (Connor, 1999). In this research, the study of CR in relation to theories of applied linguistics is used, especially regarding first language patterns transferred to second language writing Overall a combination of contrastive analysis, error analysis and interlanguage analysis approaches was used in this study. It tries to identify patterns of L1 interference at the lexical and sentential levels of the students' written English. Meanwhile, the contrastive rhetoric approach is applied to investigate how the Thai rhetorical, stylistic and cultural patterns of writing influence the paragraph organization and written discourse in English created by the Thai students.

Studies on L1 interference in Thai and other ESL/EFL students' written English

Studies on L1 interference in written English by Thai and other ESL/EFL students are divided into three categories: L1 lexical, syntactic and discourse interference. They are discussed as follows:

L1 Lexical Interference

The influence of first language lexicons in written English is discussed via four studies. First, Tipa Thep-Ackrapong (2005) states that Thai students violate some collocation restrictions when writing in English. For instance, 'My hair is busy. (My hair is messy.), I play a computer. (I work on a computer.) and I closed (opened) the radio. (I turned off on the radio.)' are examples of using Thai collocations in written expression in English. This is also caused by the direct translation of Thai words into English. Similarly, Nattama Pongpairoj (2002) investigates lexical errors in paragraphs written by 100 first-year Arts Faculty students at Chulalongkorn University. The Thai preposition 'on' is used in English sentences such as ' There are birds on the sky.' (There are birds in the sky.) and 'the boy is sleeping on the bed.' (The boy is sleeping in the bed.) The Thai number in plural words is also used in English sentences such as 'She has black hairs.' and 'The room was full furniture's.' The word 'hair' in Thai is a countable noun but in English it is a non-countable noun, and the word 'furniture' in Thai is a countable (each piece) noun while in English it is a mass noun.

These show that the students fail to acquire competence in the lexicon of the English language. An in Nattama Pongpairoj (2002), Pintip Tuaychareon (2003) claims that the restrictions at the semantic level of the Thai language result in the limited semantic competence of English words for Thai students. For instance, the word 'bag' (Krapao in Thai) is used by Thai students for many kinds of bags in written English such as 'a hand bag, briefcase or suitcase'. This is because in Thai, for this one lexical item, the generalmeaning form can be used colloquially to convey several specific meanings. In Thai the word 'Krapao' can be used for all contexts, so Thai students use the same word 'bag' for all contexts in English. This interferes in Thai students' written English. Like Thai students, 33 first-year ESL Malay students at the Academy of Islamic Studies, University of Malaya, Malayasia, face problems in L1 lexical interference when writing descriptive essays in English.

This interference occurs at two levels. First, a literal word translation is found as in the sentence 'If I don't, the senior will hot and angry'. The word 'hot' is a literal translation of the Malay word "Panas' (hati panas), which means 'angry', and was used inappropriately. Second, Malay words and phrases are used in English sentences such as 'We had orientasi week' (orientation), and 'We have many traditional games such as wau (kite) gasing (top)…. (Hashim, 1999). This L1 lexical interference is caused by the students' thought patterns in Malay when writing in English. Hence, the problems of L1 lexical interference in written English for Thai students concern collocation, plural words and general-meaning words but for Malay students literal word translation is involved.

L1 syntactic interference

The L1 syntactic interference concern errors in grammar points as found in many studies. Tipa Thep-ackrapong (2005) discusses grammar errors in subject-verb agreement and passive voice. Subject-verb agreement is difficult for Thai students due to lack of obvious sentence boundaries. The Thai language can go from one sentence to another. The subject of a sentence can be omitted if the addresser and addressee are known. The verb or adjective is in the middle of a sentence. Hence, Thai sentential characteristics may hinder students from developing a good English sentence. As a result, Thai students often write English sentences without their subjects such as 'In Hatyai ^ have many cars.' And 'Pahurad was crowed and ^ bad temperature and it smelled bad'. Passive voice in English is characterized by its syntactic structure, by the verb 'be' and 'past participle' such as 'The room is cleaned everyday'. However, passive voice in Thai can be interpreted by its contextual cluse such as 'Pad Thai, put egg and lunch box.' As a result, Thai students produce this error in their English sentences such as 'She was continuously taken the photos'.

In the study by Nattama Pongpairoj (2002) there appear to be three aspects of L1 syntactic interference in written English by Chulalongkorn University students: sentence construction, sentence boundaries, and word structures in sentences. First, the students make errors in complex sentence construction (the use of relative clause) and expletive construction (the structure of 'there+verb be') in English is equivalent in meaning to the Thai structure 'mi: + noun'). Furthermore, Thai grammar interference in written English appears in run-on sentences, sentence fragmentation, word order as well as demonstrative and indefinite determiners. Moreover, it is found that English word structures in written English influenced by Thai word structures appear in derivational and inflectional suffixes (using an) incorrect suffix, omitting grammatical morphemes, double marking and regularizing) as well as propositional morphemes.

These three aspects of L1 grammar interference are inevitably caused by direct translation from Thai a factor in L1 syntactic interference, are found in the study by Wannakarn LiKitrattanaporn (2001) about grammatical errors from written English paragraphs and essays by third-year students majoring in accounting and marketing at the Faculty of Social Sciences, Srinakarinwirot University, Bangkok. She repots that the majority of written work is full of direct translation from Thai into English sentences, such as 'Plan of my future will volunteer for the social example of warrior's die the war.' And 'I made the English homework'. This factor also results in other grammar points such using Thai nouns (We ate Chicken fried.) and the ellipsis of English articles, which are not found in Thai (I want to buy car.) Similar to Thai students, ESL Hong Kong Baptist University students performed written English assignments which were influenced by their L1 grammar structures. Examples of this cross-linguistic influence are showed as follows:

Subject-verb agreement: The pigment of eyes which control the light.

This is caused by the difficulty in identifying the head of a complex NP (noun phrase) subject (which is always final and easily identifiable in Chinese, but in English), which controls agreement.

Auxiliaries; I am agree with you. (I do agree with you.)

There is a lack of 'primary auxiliaries' in Chinese.

Noun: The structure of noun phrases in English is too complex for Chinese students. In Chinese, the noun phrase is relatively simple, with the noun head always occurring at the end and thus easily identifiable.

Determiners: His father took ^ bath twice a day. (this is because of a lack of articles in Chinese.)

Clause / sentence structure, especially for pre predicators: Kavin ^ afraid to say that… In Chinese, both verbs and adjectives can be the predicator (head of the predicator), but in English only verbs can (Hung,2000)

From the studies, L1 syntactic interference in written English by Thai students is found in common grammar errors, especially regarding subject-verb agreement, verb-tense, passive voice, relative clauses, expletive structure (there is / are) and word order. Meanwhile, interference in written English by Hong Kong students is in regard to tense, articles and auxiliary verbs.

L1 discourse interference

The L1 discourse interference is described via many studies. Mc Daniel (1994) discusses the concept of Thai essays used as a model by Thai student writers of English. This results in annoyance discourse for English language readers and in emergence of L1 discourse interference, ad consists of two levels: sentence and paragraph. At the sentence level, Thai student writers may directly translate sentences of Thai-style structures into English. Thai essays contain a different sentence structure from that of English. It is sometimes hard to identify where one sentence ends and the next starts. There are no punctuation marks such as question mark or exclamation mark unless these English punctuation marks are borrowed in Thai essays. Moreover, in Thai sentence, the subject can be omitted, but in English sentence, there must be an identifiable subject. Without a subject or with a vague subject in English essays, non-Thai readers may be confused. At the paragraph level, Mc Daniel (1994) states that English essays point out a proper paragraph. However, many Thai student writers do not use paragraphs at all. This may confuse non-Thai readers for lack of pause to think about the writing. Scarcity of paragraphing means that the idea in an essay is not divided into paragraphs. It would be very difficult for to understand the write's idea and organization. If Thai student writers use 'paragraphing' they often sue it wrongly. In other words, they may make paragraphs break in the middle of an idea or they do not start a new paragraph when a new idea is begun.

Tipa Thep-s Ackrapong (2005) concurs with McDaniel (1994) that many Thai writers struggle to convey clear thesis statements or topic sentences at the beginning of their

paragraphs. Instead, they often begin their English essays with a rhetorical question, subsequently answering it later in the text. This style results in readers only understanding the main point at the end of the essay. Such challenges arise from Thai writers' limited awareness of the differences between Thai and English rhetorical structures. Similarly, in an analysis of the written English of 60 ESL Chinese Singaporean Grade 9 students, Fagan and Cheong (1987) found that Chinese rhetorical styles significantly influenced their compositions. Specifically, 60.8% of the students' essays did not follow the English three-part structure of "Introduction-Body-Conclusion." Instead, 50.6% adhered to the Chinese four-part composition style of "Introduction-Body-Related or Contrasting Sub-theme-Conclusion." Furthermore, 71.4% of the essays demonstrated characteristics of Chinese literary traditions, such as digression, repetition, and indirection. Additionally, 53.8% of the compositions featured "flowery, florid, exaggerated, and metaphorical" elements, further reflecting the influence of Chinese rhetorical styles.

In English essays, the three-part pattern of "Introduction-Body-Conclusion" relies heavily on coherence to provide readers with clear landmarks. Transition statements are critical for signaling topic shifts and ensuring unity throughout the essay. However, Japanese students' written English often lacks such transitional markers. French (2005) explains that written Japanese typically leaves it to the readers to determine the relationships between parts of an essay and the essay as a whole. Based on these findings, Thai discourse influences on written English are evident in the omission of sentence subjects, the absence of clear topic sentences, and inadequate paragraphing. Similarly, foreign language discourse influences, such as the four-part Chinese composition structure and the lack of transition statements in Japanese writing, also affect students' written English.

Research Objectives

The research objective is to analyze and describe L1 interference in the grade12 students of Bunluawittayanusorn School.

Research Question

What are the most common errors that students make in their paragraph writing? This question aims to explore specific patterns of rhetorical and structural errors influenced by native discourse styles in students' English compositions. It addresses how cultural and linguistic backgrounds shape paragraph writing and identifies areas for improvement in teaching effective English writing skills.

Research Methodology

Research Population and Sampling

The research population comprised 17 Grade 12 students selected as the research subjects. These students were from the same class and shared similar demographic characteristics, ranging from 17 to 18 years. All participants had been studying English as a foreign language for over six years, beginning their English education in primary school. The sample included a mix of genders, with 5 male and 12 female students, reflecting the gender distribution within the class. The selection of this specific group ensured homogeneity in age, academic background, and exposure to English language learning, providing a consistent foundation for examining the research objectives. This sampling approach, which focuses on a single class, was intended to minimize variability caused by differing educational contexts or age groups, thereby enhancing the reliability of the study's findings.

Research instruments

The research instruments include 2 issues: The samples of the students' paragraph writing, and The Analytical Marking Method

1. The samples of the students' paragraph writing were the main source of date used for the analysis of L1 interference. They were taken from 17 grade 12 students of the selected school. The topic provided is "An Unidentified Object". The students writing a paragraph as outlined by using the model they had learned. The students' writing performance of the whole paragraph was used for data analysis for this study.

2. The Analytical Marking Method

The students' paragraph writing was scored using the 'Analytical Marking Method' (Appendix2). This scoring method is used as a research instrument because it provides the students with feedback on the effective development of their writing skills. The students' total scores were achieved by the sub-scores on component skills. In this study, the component skills or scoring criteria were content, vocabulary, grammar, organization, and mechanics. They were adapted from the ESL Composition Profile (Astika, 1993) to cover features of a composition containing 'content, logical development of ideas, language use, grammar, vocabulary, and style'.

Data collection

The samples of paragraph writing were collected from 17 students. The students were provided with the topic 'An Unidentified Object' (see Appendix 1 for a sample text.) and were asked to write on it in detail. They were also given sufficient time to write (Ellis 1997) and were allowed to consult a dictionary if required.

Data analysis

The samples of the 17 students' paragraph writing were analysis in the aspect of L1 syntactic interference focused on the extent of Thai grammatical points at word, phrase, clause and sentence levels influencing the students' English sentences. Moreover, the analysis of L1

lexical interference emphasized the semantic system of Thai lexis affecting the students' English word choice. Overall, the data analyzed was interpreted in consideration of the L1 interference theory in relation to the four approaches used: Contrastive Analysis, Error Analysis, interlanguage Analysis, and Contrastive Rhetoric in order to identify problems of interference and to discuss how Thai language transfer and cultural knowledge influence the students' written English.

Research Results

It was found that 6 categories of grammar errors represented the L1 interference in the students' written English: word order of Thai structure, tense, subject verb agreement the infinitive, prepositions, and determiners.

Word order of Thai structure

Some main points of sentences with word of Thai structure are discussed as follows:

The Thai structure has 'head noun + modifier' While the English structure contains 'modifier +head noun' Thai students misused the English structure of modification due to the influence of the Thai structure of modification. From the sentence, "I saw an object strange….." showed that this sentence was constructed by the interference of the Thai modification structure above. Both in Thai and English, the adjective form of 'strange' modifies the head noun 'object'. However, in Thai it is positional after the head noun while in English it is positioned before the head noun. The difference between the modification structures of the two languages can confuse the students.

The use of commas in Thai sentences is not found such as from the sentences, "While I was sitting in front of my home I saw strange object in the sky" and "A few minutes later. That flying object flew very fast away" showed that when producing written English, this interference is also occurring. The students did not use the comma to link the clauses.

Subject-verb agreement and tense

The agreement of the subject and verb in relation to the tenses containing many sentences is not found in Thai structure such as "One of the most exciting things in my life happen in the dark night" and "One of the most exciting things in my life take place in a dark night". In Thai, verbs do not change when the suffixes 's', 'es', 'ed' and 'd' or other forms of the present and past participle verbs are added according to singular or plural nouns. Furthermore, the time and tense in English and Thai do not come along together. The sentence "When I'm sitting in front of my home, I saw strange object in the sky" showed that the student used the present continuous tense in a past continuous sentence. In Thai, tense and time do not result in the transformation of verbs. However, the time and tense in English result in the change of verbs forms.

The use of some suffixes like "ing" and past tense forms showed that students were aware of the rules on different tense application and they have already hypothesized that these verbs needed to be used with different tense forms are not written in the basic form of

the verb. For example, the sentence "While I sitting in front of my home……" showed that they acknowledged the "ing" form but they were not sure of the complete past continuous tense forms and application in the English sentence.

The infinitive and gerund

Concerning errors on the infinitive structure such as "I was surprised to saw the light from this object and "I was too frightened to say or asked the question" the students were more familiar with the infinitive 'without to' in Thai than in English and the sentence "I am surprised to see the light come out……" showed that the students misused of gerund. Using gerund was very difficult for Thai students because of its absence in Thai structure.

Prepositions

The sentences "I am interested about Unidentified Flying Object very much" and "I'm interested Unidentified Flying Object very much" indicate that the students' sue of Thai preposition to express English sentences. In Thai, we don't have a collocation word like interested in so students misused with this kind of swords.

Noun determiners

The sentences "Those strange object……" and "It was – very bright light" showed that students created errors in the article "a" and used the plural definite determiner "those" with a singular noun "object".

It was normal for the students to be confused with the use of these English articles because of their absence in Thai structure.

Words Choice

The students lack appropriate vocabulary. They used the word 'right' instead of 'light' and "to" instead of "too" in sentences "I was surprised at the right come out from the flying object" and "I was to frightened to talk or….." These showed that students didn't know the real meaning of the words the used. Moreover, they used the word "late" instead of "later" in the sentence "A few minutes late, those object fly away quickly' showed that students didn't aware of the suffix "er" in English because there isn't this kind of characteristics in Thai.

Singular and Plural Form

The students did not know that the plural form using the suffix 's' must be applied to the countable plural noun. A possible reason for the failure to construct plural noun forms probably because in Thai, there is no plural marker for a noun so they used the words "A few minute later" instead of "A few minutes later."

The research findings revealed that the students' written English was significantly influenced by the interference of their L1 (Thai) grammatical structures. Six main categories of grammar errors were identified. Word Order of Thai Structure finds as Thai students mistakenly applied the Thai word order (head noun + modifier) to English, resulting in errors such as placing adjectives after nouns. And commas, often absent in Thai writing, were omitted in

English sentences, leading to improperly linked clauses. Subject-Verb Agreement and Tense finds as Errors occurred due to the lack of subject-verb agreement and incorrect tense usage, as verbs in Thai do not conjugate based on subject or tense. And students showed partial understanding of tense rules but struggled with proper application, particularly in past continuous and other complex forms. Infinitive and Gerund finds as misuse of infinitive forms and gerunds was common, reflecting the absence of such grammatical constructs in Thai. And errors included overuse of infinitives and confusion between infinitive and gerund usage. Prepositions as prepositional errors arose from direct translation of Thai prepositional use, which lacks collocation equivalents like "interested in." Noun Determiners finds as Students frequently misused articles and determiners due to their absence in the Thai language. And singular and plural inconsistencies were observed, such as using plural determiners with singular nouns. Word Choice and Singular/Plural Form finds as students exhibited limited vocabulary knowledge, leading to incorrect word usage, such as "right" instead of "light" and "late" instead of "later." And errors in pluralization stemmed from the absence of plural markers in Thai, such as failing to add “s” to countable plural nouns.

These findings underscore the importance of addressing L1 interference in English language instruction for Thai students. Tailored teaching strategies focusing on grammar, syntax, and vocabulary development can help mitigate these challenges and improve students’ written English proficiency.

Conclusion

The research findings revealed that the students’ written English was significantly influenced by the interference of their L1 (Thai) grammatical structures. Six main categories of grammar errors were identified: Word Order of Thai Structure finds Thai students mistakenly applied the Thai word order (head noun + modifier) to English, resulting in errors such as placing adjectives after nouns. Commas, often absent in Thai writing, were omitted in English sentences, leading to improperly linked clauses.

Subject-Verb Agreement and Tense finds Errors occurred due to the lack of subject-verb agreement and incorrect tense usage, as verbs in Thai do not conjugate based on subject or tense. Students showed partial understanding of tense rules but struggled with proper application, particularly in past continuous and other complex forms.

Infinitive and Gerund finds Misuse of infinitive forms and gerunds was common, reflecting the absence of such grammatical constructs in Thai. Errors included overuse of infinitives and confusion between infinitive and gerund usage.

Prepositions finds Prepositional errors arose from direct translation of Thai prepositional use, which lacks collocation equivalents like "interested in."

Noun Determiners finds Students frequently misused articles and determiners due to their absence in the Thai language. Singular and plural inconsistencies were observed, such as using plural determiners with singular nouns.

Word Choice and Singular/Plural Form finds Students exhibited limited vocabulary knowledge, leading to incorrect word usage, such as "right" instead of "light" and "late" instead of "later." Errors in pluralization stemmed from the absence of plural markers in Thai, such as failing to add “s” to countable plural nouns.

These findings underscore the importance of addressing L1 interference in English language instruction for Thai students. Tailored teaching strategies focusing on grammar, syntax, and vocabulary development can help mitigate these challenges and improve students’ written English proficiency.

In this study, the two levels of L1 interference represent more negative transfer than positive transfer in the students’ written English. The errors which students committed were basically grammatical. The students also had a relatively weak vocabulary and their sentences were sometimes incomprehensible. They committed errors in applying sentence structure rules in the English language. Therefore, we can conclude that these students have problems in acquiring normal grammatical rules in English.

This study has shed light on the manner in which students internalize the rules of the English. It further shows that errors analysis can help the teachers to identify in a systematic manner the specific and common language problems students have, so that they can focus more attention on these types of errors. Such an insight into language learning problems is useful to teachers because it provides information on common trouble-spots in language learning which can be used in the preparation of effective teaching materials. Also, by being able to predict errors to a certain extent, teachers can well-equipped to help students minimize or overcome their learning problems.

Implementations

To address the identified challenges in students’ written English, the following implementation strategies are recommended

1. Word Order
   - Design focused exercises that highlight differences between Thai and English word order, particularly for modifiers and adjectives.
   - Incorporate punctuation practice to emphasize the correct use of commas in linking clauses.
2. Subject-Verb Agreement and Tense
   - Conduct targeted grammar drills to reinforce subject-verb agreement rules in English.
   - Develop activities that contrast tense usage in English and Thai to clarify distinctions.
3. Infinitive and Gerund
   - Introduce structured lessons on the proper usage of infinitives and gerunds with clear examples.
   - Use comparative teaching to highlight the absence of these forms in Thai and their necessity in English.

4. Prepositions
   - Provide explicit instruction on common English prepositions and their collocations.
   - Encourage sentence construction exercises that incorporate correct prepositional use.
5. Noun Determiners
   - Teach the rules for articles and determiners through practical examples and contextual application.
   - Include practice tasks to address singular and plural form consistency.
6. Word Choice
   - Expand students' vocabulary with a focus on commonly confused words.
   - Incorporate activities that reinforce proper singular/plural noun usage, such as error correction exercises.

By implementing these strategies, educators can effectively address the influence of L1 interference and support students in developing accurate and cohesive written English skills. These findings underscore the necessity of targeted teaching strategies to address L1 interference. Educators can design instructional interventions that emphasize grammar rules, syntactic differences, and vocabulary development tailored to the unique challenges Thai learners face. Such efforts can bridge the gap between Thai and English writing systems, improving learners' written English proficiency and overall linguistic competence.

Body of Knowledge

This research highlights the significant impact of L1 (Thai) grammatical structures on the written English of Thai students. The findings identify six key categories of grammar errors arising from L1 interference, providing valuable insights into the challenges faced by learners:

1. Word Order of Thai Structure

Thai students often misapplied the Thai word order (head noun + modifier) to English, leading to misplaced adjectives and a lack of clarity. The omission of commas, which is typical in Thai writing, contributed to improperly linked clauses in English.

2. Subject-Verb Agreement and Tense

Errors in subject-verb agreement and tense application stemmed from the absence of verb conjugation rules in Thai. Students demonstrated partial understanding of tense rules but struggled with complex forms, such as the past continuous.

3. Infinitive and Gerund

The misuse of infinitives and gerunds reflected a lack of familiarity with these grammatical structures, which do not exist in Thai. Confusion arose from overuse of infinitives and difficulties in distinguishing between infinitive and gerund usage.

4. Prepositions

Errors resulted from direct translation of Thai prepositions, which lack equivalent collocations in English, such as “interested about” instead of “interested in.”

5. Noun Determiners

Frequent misuse of articles and determiners occurred due to their absence in Thai grammar. Inconsistencies were observed, such as using plural determiners with singular nouns or omitting articles altogether.

6. Word Choice and Singular/Plural Forms

Limited vocabulary and insufficient understanding of singular/plural distinctions led to incorrect word usage, such as “right” instead of “light” or “late” instead of “later.” Errors in pluralization were common, as Thai lacks plural markers for nouns.

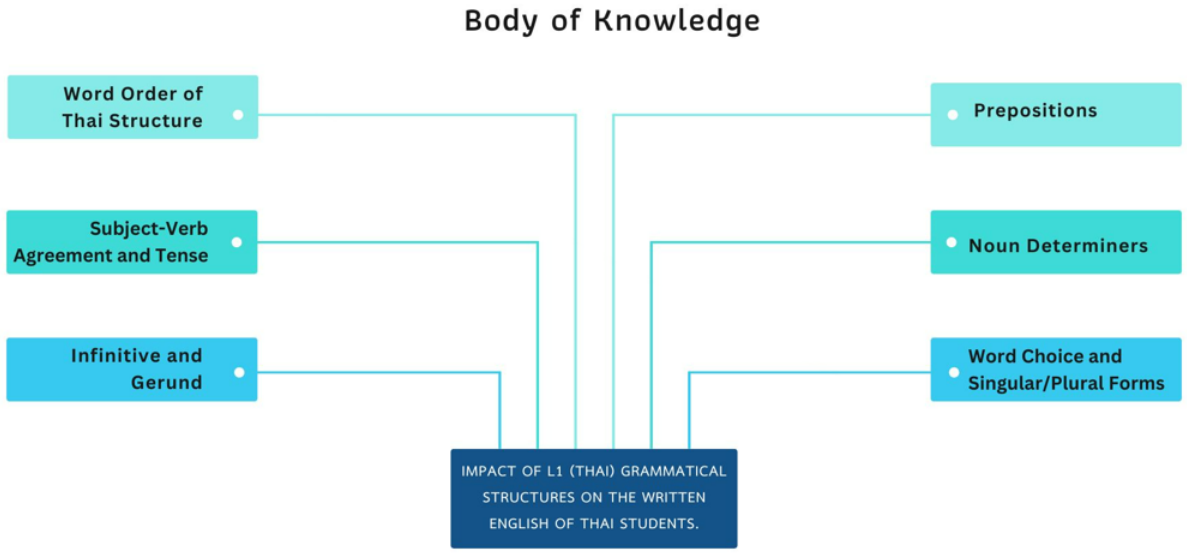

Figure 1 Body of knowledge: Impact of L1 (Thai) grammatical structures on the written English of Thai students.

Further Research Recommendations

Building on the findings of this study, the following areas are recommended for further research to enhance the understanding and mitigation of L1 interference in Thai students’ written English.

1. Comparative Studies Across Proficiency Levels
    - Investigate whether the frequency and types of grammar errors vary between students of different English proficiency levels.

- Explore whether advanced learners exhibit similar patterns of L1 interference or if their errors shift to higher-order writing issues.

2. Longitudinal Studies on Intervention Effectiveness
   - Conduct long-term research to assess the impact of targeted teaching strategies designed to address specific grammatical errors, such as word order and subject-verb agreement.
   - Evaluate the durability of learning outcomes and the persistence of L1 interference over time.

By addressing these research areas, future studies can contribute to a more comprehensive understanding of L1 interference and the development of effective, evidence-based interventions tailored to Thai students' needs.

References

Achara Pengpanich. (2002). *Error analysis of English usage and use*. 5th ed. Bnagkok: Ramkhamhaeng University Press.

Astika, G.G. (1993). Analytical assessments of foreign language students' writing. *RELC Journal, 24*(1), 61-72

Connor, U.(1999). *Contrastive Rhetoric: Cross-Cultural Aspects of Second Language Writing.* London: Cambridge University Press.

Ellis,R. (1997). *SLA Research and Language Teaching.* Oxford: Oxford University

Fagan, E.& Cheong, P. (1987). Contrastive Rhetoric: Pedagogical Implications for the ESL Teacher in Singapore. *RELC Journal, 18*(1), 19-30.

French, G. (2005). The Cline of Errors in the Writing of Japanese University Students. *World Englishes,24*(3), 371-382

Grabe, W. & Kaplan, R.B. (1996). *Theory and Practice of Writing: An Applied Linguistic Perspective.* London: Longman.

Hashim, A. (1999). Crosslinguistic Influence in the Written English of Malay Undergraduates. *Journal of Modern Languages, 12*(1) 59-76.

Mc Daniel, T. (1994). Thai essays in English. *Journal of Humanities and Social Sciences, KhonKaen University. 12*(1), 86-89.

Krashen, S. (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition.* Oxford: Pergamon Press.

Nattama Pongpairoj. (2002). Thai University Undergraduates' Errors in English Writing. *Journal of Language and Linguistics, 20*(2), 66-99.

Pintip Tuaychareon, (2003), A Reflection of Thai English. *Journal of Languages and Linguistics, 21*(2), 47-65.

Richards, J. C.& Schmidt, R. (2002). *Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*. 3rd ed. London: Longman.

Tipa Thep-Ackrapong. (2005). Teaching English in Thailand: An Uphill Battle. *Journal of Humanities Parithat, Srinakharinwirot University, 27*(1), 51-62.

Wannakarn Likitrattanaporn. (2002). Ponkarnwikrohkhobokprongtangwaiya Kornphasa Angkristornaewthangkaekhaipanhakarnriankarnsorn. An Analysis of Grammatical Errors Towards Approaches to Solutions of Instructional Problems. *Journal of Humanities Parithat, Srinakharinwirot University, 24*(1), 80-90

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.55

เจตคติ การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงและการจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

Attitude, Perception of Risk Behavior and Behavior Management Cyberbullying among Undergraduate Students Uttaradit Rajabhat University

บุญมั่น ธนาศุภวัฒน์[1]*, วิทยา สุขสา[2] & สุทธาภา มาประกอบ[3]

Boonmun Thanasupawat[1]*, Withaya Sooksa[2] & Sutapa Maprakhob[3]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. รศ.บุญมั่น ธนาศุภวัฒน์*
Assoc.Boonmun Thanasupawat *
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University, Thailand.
Email:boonmun99@hotmail.com

2. วิทยา สุขสา
Withaya Sooksa
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University, Thailand.
Email: Withaya.Soo@live.uru.ac.th

3. สุทธาภา มาประกอบ
Sutapa Maprakhob
อาจารย์ สังกัดโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
Uttaradit Rajabhat University Demonstration School, Uttaradit Rajabhat University, Thailand.
Email: apatus.ice11@gmail.com

คำสำคัญ
เจตคติ; การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยง; การจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง

Keywords: Attitude; Risk Behavior perception; Behavior Management Cyberbullying

Article history:
Received: 15/11/2024
Revised: 09/12/2024
Accepted: 23/12/2024
Available online: 08/01/2025

ABSTRACT

The purpose of this research was to study 1) Behavior in using online media 2) Attitude and perception of risky behaviors that affect being bullied 3) Dealing with online bullying behavior 4) Factors influencing the management of online bullying behavior and 5) To study the guidelines and measures to solve and prevent online bullying behaviors of undergraduate students at Uttaradit Rajabhat University. The sample group used in the study was undergraduate students in their first to fourth years at Uttaradit Rajabhat University in the first semester of the academic year 2024, totaling 360 people, using a purposive sampling method calculated from Taro Yamane's formula. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using a ready-made computer program. The statistical methods used were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression. The results of the study found that the majority of the sample were female, accounting for 38.60 percent, first year students accounting for 30.00 percent, had used online media in the past 6 months accounting for 100 percent, spent more than 4 hours per day using online media accounting for 63.10 percent, and used Facebook the most, accounting for 39.20 percent. They knew about cyberbullying, accounting for 98.60 percent, and had been bullied online, accounting for 54.40 percent, with 38.03 percent being bullied via Facebook. The most common form of bullying was trolling, accounting for 21.74 percent. Overall, their attitude toward bullying behavior was at a high level ($\overline{X}$ = 4.03, S.D. = 0.28). Overall, their perception of risky behavior was at a high level

How to Cite:

Thanasupawat, B., Sooksa, W., & Maprakhob, S. (2024).Attitude, Perception of Risk Behavior and Behavior Management Cyberbullying among Undergraduate Students Uttaradit Rajabhat University. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 18-37.

($\overline{X}$ = 3.78, S.D. = 0.60). Overall, their management of cyberbullying behavior was at a high level ($\overline{X}$ = 3.78, S.D. = 0.37) and the factors of risk behavior perception (X_2) and attitude towards bullying behavior (X_1) have a statistically significant influence on the management of online bullying behavior at the 0.01 level with a multiple correlation coefficient of prediction equal to 36.90 percent (R^2= 0.369), which can be written as a regression analysis equation as follows: $\hat{Y}$ = 2.085 + 0.031 (X_2) + 0.066 (X_1)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ 2) เจตคติและการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงที่ส่งผลต่อการถูกกลั่นแกล้ง 3) การจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ 4) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ และ 5) แนวทางในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 360 คนใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยคำนวณจากสูตรของ เทโร ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิธีการทางสถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าการถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 38.60 ระดับชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 30.00 มีพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาคิดเป็นร้อยละ 100 ระยะเวลาในการใช้สื่อออนไลน์มากกว่า 4 ชั่วโมงต่อวันคิดเป็นร้อยละ 63.10 สื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้มากที่สุดคือเฟซบุ๊คคิดเป็นร้อยละ 39.20 รู้จักการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์คิดเป็นร้อยละ 98.60 เคยถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์คิดเป็นร้อยละ 54.40 โดยถูกกลั่นแกล้งผ่านสื่อเฟซบุ๊คคิดเป็นร้อยละ 38.03 รูปแบบที่เคยถูกกลั่นแกล้งมากที่สุดคือการแกล้งแหย่หรือการล้อเลียน (Trolling) คิดเป็นร้อยละ 21.74 สำหรับเจตคติต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.03, S.D. = 0.28) การรับรู้พฤติกรรมความเสี่ยงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.78 S.D. = 0.60) การจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.78, S.D. = 0.37) ปัจจัยด้านการรับรู้พฤติกรรมความเสี่ยงและเจตคติต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งมีอิทธิพลต่อการจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณการทำนายได้ร้อยละ 36.90 (R^2= 0.369) ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 2.085 + 0.031 (X_2) + 0.066 (X_1)$$

บทนำ

ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์ในหลายด้านและยิ่งอินเทอร์เน็ตมีการขยายแพลตฟอร์มคู่ขนานสำหรับการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูลและสินค้า แม้ว่าในทางมิติดิจิทัลอาจทำให้ชีวิตเราดีขึ้นในหลายระดับ แต่ก็ทำให้เราเสี่ยงต่อภัยคุกคามใหม่ๆ เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในการใช้ชีวิตและการใช้ อินเทอร์เน็ตของเรา ได้กระตุ้นให้เกิดอาชญากรรมทางไซเบอร์เพิ่มมากขึ้น อาทิเช่น ด้านการ ติดต่อสื่อสาร ด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ด้านการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการโดยอินเทอร์เน็ตกลายเป็นช่องทางพื้นฐานในการสื่อสารในสังคม แม้ว่าจะไม่สามารถจับต้องได้เหมือนการโจมตีทางกายภาพ แต่การโจมตีทางออนไลน์หรือทางไซเบอร์ก็สามารถสร้างผลกระทบและทำลายล้างได้ อันที่จริงเกือบทุกด้านของชีวิตเราทุกวันนี้ขึ้นอยู่กับคอมพิวเตอร์ (บุษราคัม ชัชวาลชาญชนกิจ, 2566: 1) สังคมออนไลน์หรือการใช้อินเทอร์เน็ตนั้นเปรียบเสมือนดาบสองคมโดยอาจกล่าวได้ว่าการใช้อินเทอร์เน็ตนั้นสามารถเกิดได้ทั้งผลดีและผลเสียต่อผู้ใช้งาน นอกจากความสะดวกรวดเร็วและสะดวกสบายในการติดต่อสื่อสารยังสามารถนำพาปัญหาความรุนแรงหรือความเสียหายมาให้แก่ผู้ใช้ได้มากกว่าที่เคยเจอในโลกแห่งความเป็นจริง ทุกคนนั้นมีสิทธิ์ที่จะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมต่าง ๆ ในโลกออนไลน์ได้ตลอดเวลา (Shinal, 2017)

พฤติกรรมการกลั่นแกล้งของกลุ่มบุคคลในสังคมนั้นมีมานานแล้ว แต่เป็นลักษณะการกลั่นแกล้งทางกายภาพ คือเป็นการกลั่นแกล้งที่มีการเผชิญหน้าแบบตัวต่อตัว (Face to Face Bullying) เช่น การชกต่อย การล้อเลียน ด่าทอ หรือการพูดนินทาให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเกิดความเสียหายอันก่อให้เกิดความเข้าใจผิดจากคนอื่นในสังคม แต่ในปัจจุบันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปเป็นการกลั่นแกล้ง โดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือหรือเป็นสื่อกลางที่เรียกว่า “การกลั่นแกล้งบนพื้นที่ไซเบอร์หรือบนโลกออนไลน์ (Cyber Bullying)” (จิราภา พึ่งบางกรวย, 2563: 23) การกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์หรือบนโลกออนไลน์เป็นการกลั่นแกล้งรังแกหรือคุกคามโดยเจตนาผ่านสื่อดิจิทัลหรือสื่อออนไลน์ เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ และแท็บเล็ต ผู้ที่กลั่นแกล้งจะส่งข้อความหรือรูปภาพผ่าน SMS, กล่องข้อความ และแอปพลิเคชั่น หรือส่งผ่านออนไลน์ในโซเชียลมีเดีย กระดานสนทนา หรือเกมออนไลน์ที่ผู้ใช้สามารถเปิดดู มีส่วนร่วมหรือแบ่งปันเนื้อหาได้ การกลั่นแกล้งลักษณะนี้มักกระทำซ้ำ ๆ ไปยังเหยื่อหรือผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง โดยผู้รังแกจะเปิดเผยหรือปิดบังตัวตนก็ได้ วิธีการคือ ส่ง โพสต์ หรือแชร์ข้อมูลด้านลบ เป็นเท็จ หยาบคาย และทำร้ายจิตใจผู้อื่น บางกรณีการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์อาจรวมถึงการแชร์ข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นโดยมีเจตนาเพื่อที่จะทำให้เจ้าตัวอับอายหรือทาลายชื่อเสียง บางครั้งการกลั่นแกล้งไปถึงระดับที่ผิดกฎหมายหรือเป็นอาชญากรรมได้ ประการสำคัญคือการปฏิบัติ ต่อผู้อื่นโดยไม่เจตนาหรือไม่สุภาพเพียงครั้งเดียว ไม่อาจถือว่าเป็นการกลั่นแกล้งได้ คุณลักษณะประการสำคัญของการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ก็คือเป็นการกระทำที่จงใจและกระทำต่อผู้ถูกกระทำซ้ำ ๆ หลายครั้ง (สรานนท์ อินทนนท์, 2563: 4)

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์มีในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ 1) การทะเลาะกันผ่านทางข้อความโดยใช้ภาษาที่รุนแรงหรือหยาบคาย 2) การเผยแพร่ข้อมูลเท็จอันทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย อับอาย

หรือกลายเป็นตัวตลก 3) การลบ การบล็อก โดยสร้างความเกลียดชังและอคติผ่านข้อความ หรือกิจกรรมกลุ่มออนไลน์ 4) การนำข้อมูลส่วนตัวหรือความลับของผู้อื่นไปเผยแพร่ 5) การแอบอ้างชื่อหรือ ตัวตนของผู้อื่น 6) การสร้างบัญชีใช้งานปลอมเพื่อรังแกผู้อื่น 7) การขโมยอัตลักษณ์ทางออนไลน์ของผู้อื่นแล้วนำมาใช้งานเพื่อหลอกลวงหรือทำลายชื่อเสียง 8) การก่อกวน คุกคาม ข่มขู่ ผู้อื่นซ้ำ ๆ หลายครั้ง ดังนั้นการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์มีผลทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งไม่มีสมาธิในการเรียน รู้สึกโกรธ แยกตัวจากสังคม ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญด้วยเนื้อหาข้อมูลที่กระทบต่อจิตใจ อาจส่งผลอันตรายต่อชีวิต และจากการศึกษาในต่างประเทศพบว่าเยาวชนที่เป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์มีความวิตกกังวล และมีภาวะซึมเศร้า มีความเสี่ยงต่อความคิดทำร้ายตนเอง พยายามทำร้ายตนเองและฆ่าตัวตายสำเร็จ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อผู้ที่กลั่นแกล้งโดยผู้ที่กลั่นแกล้งผู้อื่นอาจจะรู้สึกผิดหรืออาจจะเสพติดความรุนแรงจนกลายเป็น อาชญากรในอนาคต (รัตติกร เมืองนางและคณะ, 2565)

การป้องกันการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ที่ดีที่สุดคือตัวของเยาวชนโดยเยาวชนต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับมารยาทของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Twitter, Line, YouTube, E-mail และสื่อออนไลน์อื่น ๆ เพื่อป้องกันปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นการป้องกันการกลั่นแกล้งสามารถทำได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การสร้างความตระหนักรู้ การคิดก่อนโพสต์ การให้ความสำคัญกับภาษาที่ใช้ ข้อมูลส่วนตัวควรเป็นเรื่องส่วนตัว การจำกัดเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับแนวทางในการรับมือกับปัญหาเมื่อถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์มีหลายแนวทาง ได้แก่ การเผชิญหน้า การจัดการทางด้านเทคนิค การหลีกเลี่ยง การเบี่ยงเบนความสนใจ การแสวงหาแรงสนับสนุนทางสังคม เป็นต้น (สุวิพร ไฉไลสถาพร และคณะ, 2560: 229)

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่างซึ่งมีหน้าที่ผลิตบัณฑิตหลากหลายสาขาวิชาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ในสถานการณ์ปัจจุบันมีการปรับการเรียนการสอนโดยใช้ระบบออนไลน์มากขึ้นทำให้นักศึกษาใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพิ่มขึ้นซึ่งนักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีเป็นกลุ่มเยาวชนที่ถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงในการใช้สื่อและเข้าถึงสื่อออนไลน์ที่ไม่ปลอดภัยและไม่สร้างสรรค์ได้เนื่องจากการขาดความรู้และทักษะด้านการรู้เท่าทันสื่อ และอาจส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์เพราะขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ซึ่งนักศึกษดังกล่าวเป็นบุคคลที่ต้องให้ความช่วยเหลือ แนะนำในด้านต่าง ๆ แก่บุคคลรอบข้าง หากมีมุมมองหรือมีการรับรู้เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ที่ไม่ถูกต้อง ไม่รู้จักการป้องกันและการจัดการเมื่อถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ อาจเกิดผลกระทบที่ทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพกายและสุขภาพจิตจนส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและภาพลักษณ์ของนักศึกษาในเชิงลบได้

คณะผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นดังกล่าวจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤตกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เจตคติ การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงและการจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของนักศึกษาเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปช่วยในการส่งเสริมให้นักศึกษาของมหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์และเป็นประโยชน์ต่อคณาจารย์ บุคคลากร องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการควบคุมดูแล ป้องกันให้ความช่วยเหลือหรือเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของเยาวชนที่มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์

การกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์หรือบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying)เป็นการกลั่นแกล้งรังแกหรือคุกคามโดยเจตนาผ่านสื่อดิจิทัลหรือสื่อออนไลน์ เช่น โทรศัพท์มือถือคอมพิวเตอร์ และแท็บเล็ต ผู้ที่กลั่นแกล้งจะส่งข้อความหรือรูปภาพผ่าน SMS, กล่องข้อความ และแอปพลิเคชั่น หรือส่งผ่านออนไลน์ในโซเชียลมีเดีย กระดานสนทนา หรือเกมออนไลน์ที่ผู้ใช้สามารถเปิดดู มีส่วนร่วมหรือแบ่งปันเนื้อหาได้ การกลั่นแกล้งลักษณะนี้มักกระทำซ้ำ ๆ ไปยังเหยื่อหรือผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง โดยผู้รังแกจะเปิดเผยหรือปิดบังตัวตนก็ได้ วิธีการคือ ส่ง โพสต์หรือแชร์ข้อมูลด้านลบ เป็นเท็จ หยาบคายและทำร้ายจิตใจผู้อื่น (สรานนท์ อินทนนท์, 2563: 4) การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์จะประกอบด้วย 3 ฝ่ายคือผู้กลั่นแกล้ง ผู้ถูกกลั่นแกล้งและเป็นทั้งผู้กลั่นแกล้งและถูกกลั่นแกล้ง จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์มีหลายรูปแบบ ได้แก่ 1) การแกล้งแหย่หรือล้อเสียน 2) การใส่ความหรือใส่ร้ายป้ายสี 3) การกีดกันผู้อื่นออกจากกลุ่ม 4) การเผยแพร่รูปภาพหรือข้อมูลส่วนตัว 5) การแอบอ้างชื่อหรือตัวตนของผู้อื่น 6) การสร้างบัญชีใช้งานปลอมเพื่อรังแกผู้อื่น7) การก่อกวนหรือคุกคาม 8) การโจมตี ด่าทอ 9) การถ่ายคลิปวิดีโอและนำไปเผยแพร่ 10) การส่งสิ่งที่มีความล่อแหลมทางเพศมาให้ 11) การถูกทำให้กลัว 12) การขับออกจากลุ่มหรือคว่ำบาตร 13) การหมิ่นประมาทผู้อื่น 14) การปล่อยข่าวลือ 15) การเฝ้าติดตามทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น (ปริญดา จีระสมบัติ, 2562: 19 ; สรานนท์ อินทนนท์, 2563: 7 ; จิราภา พึ่งบางกรวย, 2563: 29)

สำหรับการป้องกันการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ที่ดีที่สุดคือตัวของเยาวชน โดยเยาวชนต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับมารยาทของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Twitter, Line, Youtube, E-mail และสื่อออนไลน์อื่น ๆ เพื่อป้องกันปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น การป้องกันการกลั่นแกล้งสามารถทำได้หลายรูปแบบ ได้แก่ 1) การสร้างความตระหนักรู้ 2) คิดก่อนโพสต์ 3) ให้ความสำคัญกับภาษาที่ใช้ 4) ข้อมูลส่วนตัวควรเป็นเรื่องส่วนตัว 5) การจำกัดเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์10 เยาวชนไทยมีวิธีการเผชิญปัญหาเมื่อถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์แบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ 1) การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการปัญหา และ 2) การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการอารมณ์ และมีแนวทางในการรับมือกับปัญหาเมื่อถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์แบ่งเป็น 5 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) การเผชิญหน้า 2) การจัดการทางด้านเทคนิค 3) การหลีกเลี่ยง 4) การเบี่ยงเบนความสนใจ 5) การแสวงหาแรงสนับสนุนทางสังคม (สุวิพร ไฉไลสถาพร และคณะ, 2560: 223-224) นอกจากนี้ รัตติกร เมืองนางและคณะ (2565: 205) ได้กล่าวว่าแนวทางในการจัดการต่อการกล่นแกล้งบนโลกออนไลน์ที่ผู้ถูกกลั่นแกล้งนำไปใช้มี 4 แนวทางได้แก่ การจัดการกับตนเอง การจัดการกับเทคโนโลยีการจัดการกับผู้กลั่นแกล้งและการจัดการโดยการปรึกษาขอความช่วยเหลือ

แนวคิดเกี่ยวกับเจตคติ

เจตคติหรือทัศนคติ (Attitude) เป็นความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคล หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้น เป็นการแสดงความรู้สึกและประสบการณ์ของตัวบุคคลที่ประเมินต่อสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม บุคคล หรือสิ่งของต่าง ๆ ในทิศทางใดทางหนึ่งในเชิงบวกหรือเชิงลบ เช่น ความพึงพอใจ ความชอบหรือความไม่พึงพอใจ ความไม่ชอบ

อนันต์ วิวัฒนเดชา (2560 : 20) กล่าวว่า เจตคติมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ด้านความรู้ เป็นความชื่อถือของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อมีความรู้ว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี ก็จะมีเจตคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งนั้น องค์ประกอบที่สองคือด้านความรู้สึก เป็นปฏิกิริยาการตอบสนองทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีต่อวัตถุหรือบุคคลหรือสิ่งใดก็จะทำให้มีเจตคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งนั้น ๆ และองค์ประกอบที่สามคือด้านพฤติกรรมหรือการกระทำคือบุคคลจะประพฤติหรือปฏิบัติอย่างไรต่อกบุคคลหรือสิ่งใด องค์ประกอบแต่ละด้านมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

เจตคติต่อการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ คือ ความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึกอารมณ์และการแสดงพฤติกรรมที่มีต่อการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ซึ่งเกิดจากการได้รับประสบการณ์ หรือการได้รับข้อมูลจนเกิดเป็นความเข้าใจในการกลั่นแกล้งงบนโลกออนไลน์ในเชิงลบและเชิงบวกต่อสิ่งของ บุคคลและสถานการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละบุคคล จากผลการศึกษางานวิจัยพบว่าเจตคติที่ดีหรือถูกต้องต่อการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ มีหลายประเด็น เช่น เป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่ควรกระทำ เป็นสิ่งที่อาจก่อให้เกิดเหตุการณ์ที่รุนแรง เป็นเรื่องที่ละเมิดสิทธิผู้อื่น ผู้กระทำสมควรได้รับการลงโทษ เป็นเรื่องผิดกฎหมาย ส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ที่ถูกกระทำ ทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ๆ และบุคคลใกล้ชิด เป็นต้น (ชินดนัย ศิริสมฤทัย, 2561: 46 ; อนุพงศ์ สุขเกษม, 2563: 306) ดังนั้นหากบุคคลมีเจตคติที่ดีหรือถูกต้องต่อการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ก็จะมีความคิด ความเชื่อและความรู้สึกว่าการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์เป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ควรกระทำและอาจไม่แสดงพฤติกรรมนั้น

แนวคิดเกี่ยวการรับรู้

อาซาเอล (Assael. 1998: 218) กล่าวว่าการรับรู้(Perception)หมายถึงกระบวนการของบุคคลในการเลือก (Select) ประมวล (Organize) และแปลความหมาย (Interpret) สิ่งเร้าที่มากระทบจนเกิดเป็นภาพรวมของสิ่งนั้น ๆ ทั้งนี้การรับรู้ของแต่ละคนจึงแตกต่างกันเนื่องจากการเลือกรับรู้ขึ้นอยู่กับความต้องการและค่านิยม รวมถึงความคาดหวังของบุคคลเป็นสำคัญ

อสงไขย ทยานศิลป์ (2560: 47) กล่าวว่าการรับรู้เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาพื้นฐานของปัจเจกชนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ความคิด และประสบการณ์ทางความคิดผ่าน กระบวนการคัดเลือก การจัดระเบียบและการตีความ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากการสัมผัส (Sensation) ด้วยอวัยวะรับสัมผัสของร่างกายกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นสิ่งเร้าออกมาในรูปของความรู้สึกและส่งความรู้สึกผ่านไปยังสมองเพื่อตีความหมาย โดยอาศัยปัจจัยภายในของบุคคนแต่ละคน เช่น ความเชื่อ ประสบการณ์ ความต้องการ อารมณ์ และความคาดหวัง รวมถึง อิทธิพลของสิ่งที่มากระตุ้นซึ่งมีผลต่อการรับรู้ และส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลอันจะนำไปสู่การตอบสนองต่อไป

นลินรัตน์ อ่ำช้าง (2564: 10-11) กล่าวว่า การรับรู้หมายถึงการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นในจิตใจของแต่ละบุคคล โดยผ่านกระบวนการตีความหรือแปลความหมายของข้อมูลสิ่งเร้าจากด้วยอวัยวะรับสัมผัสแล้วจึงแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจจากการตีความนั้นอันจะนำไปสู่การตอบสนองต่อไป การรับรู้ ของบุคคลเป็นผลมาจากสภาพร่างกายหรือความสามารถทางกายภาพของบุคคล การเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมและลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคล ดังนั้นการรับรู้ของบุคคลจะแตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิหลังของแต่ละบุคคล

การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงที่ส่งผลต่อการกลั่นแกล้งกบนโลกออนไลน์ของแต่ละบุคคลจึงแตกต่างกันไป จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่าพฤติกรรมเสี่ยงที่ส่งผลต่อการถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่บุคคลนั้น มีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงพื้นฐาน เช่น การแชทกับคนแปลกหน้า การมีเพื่อนหรือการพูดคุยกับคนแปลกหน้าที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน มีการนัดเจอเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน การให้ผู้อื่นใช้โทรศัพท์มือถือในขณะที่ยัง Log In ในสื่อสังคมออนไลน์ การลืม Log out เมื่อใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้วยเครื่องสาธารณะ การไม่ตั้งค่าความเป็นส่วนตัวในการใช้งาน การปล่อยให้ผู้อื่นรู้รหัสเข้าใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของตน เป็นต้น (ปองกมล สุรัตน์ และคณะ, 2561: 67; จิราภา พึ่งบางกรวย, 2563: 29; วีรวิชญ์ เลิศรัตน์ธำรงกุล, 2564: 283) และบุคคลที่มีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงนี้เองจะทำให้เกิดเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้ผู้ที่มีความต้องการจะกลั่นแกล้งรวมถึงพฤติกรรมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์บางอย่างที่ผู้ถูกกลั่นแกล้งไม่คิดว่าคือพฤติกรรมเสี่ย งเช่น การมีเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน เป็นต้น โดยผู้ถูกกลั่นแกล้งมองว่าคือมิตรภาพบนโลกออนไลน์มากกว่าความเสี่ยงก็ทำให้เกิดการถูกกลั่นแกล้งอีกด้วย ซึ่งการที่บุคคลมีเพื่อนที่ไม่รู้จักกันมาก่อนเป็นจำนวนมากทำให้มีโอกาสในการถูกกลั่นแกล้งได้มากขึ้นเช่นกัน (อมรทิพย์ อมราภิบาล, 2559: 68)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

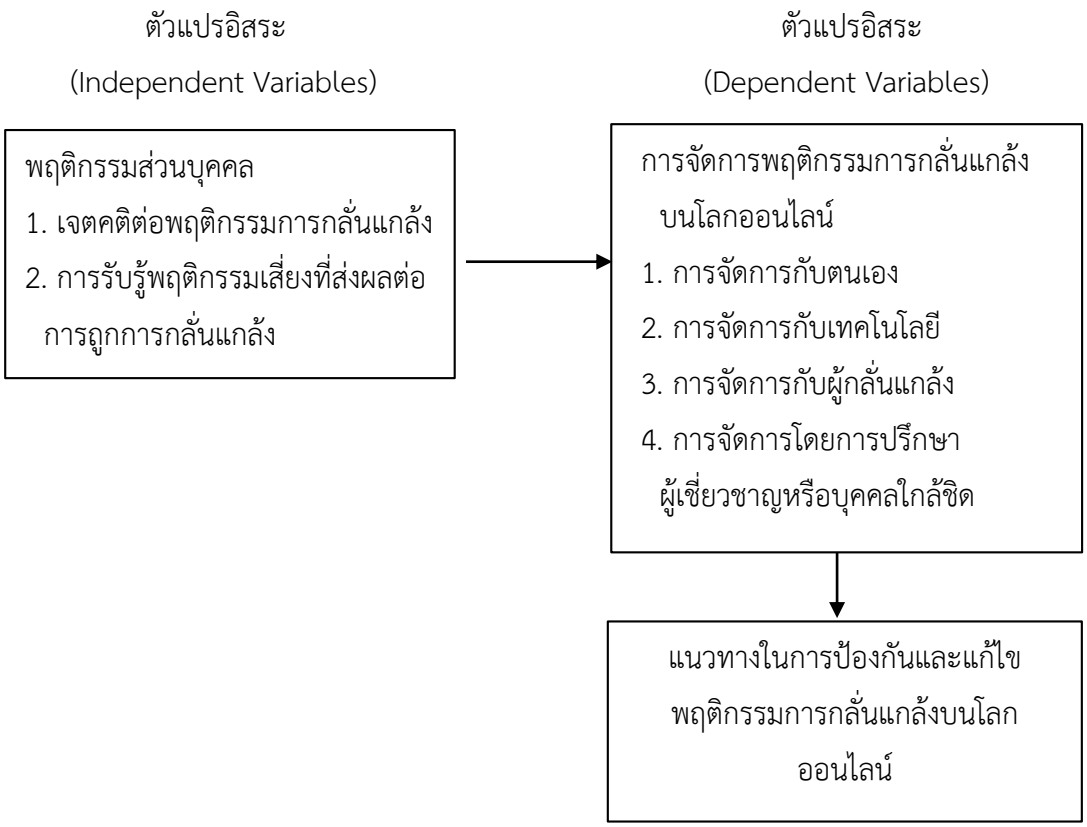

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
2. เพื่อศึกษาระดับเจตคติต่อการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
3. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงที่ส่งผลต่อการถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
4. เพื่อศึกษาการจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
5. เพื่อศึกษาปัจจัยเจตคติและการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงที่มีอิทธิพลต่อการจัดการกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
6. เพื่อศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุตรดิตถ์ (ไม่นับรวมนักศึกษาสังกัดวิทยาลัยน่าน) ชั้นปีที่ 1 – 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5,099 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 20 มิถุนายน 2567)

กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากร ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยคำนวณจากสูตรของเทโร ยามาเน่ (Taro Yamane 1973: 1088) ที่ระดับความน่าเชื่อถือร้อยละ95 ความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ ±5 จำนวน 360 คน แล้วทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย 1) พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ 2) การรับรู้เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ 3) พฤติกรรมเสี่ยงที่ทำให้ถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ 4) การจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ 5) แนวทางป้องกันและแก้ไข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ เป็นแบบตรวจสอบรายการให้เลือกตอบประกอบด้วยข้อคำถาม 8 ข้อ

ตอนที่ 2 เจตคติต่อการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ ประกอบด้วยข้อคำถาม 15 ข้อ โดยใช้การประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงที่ส่งผลต่อการถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ ประกอบด้วยข้อคำถาม 7 ข้อ โดยใช้การประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 4 การจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการตนเอง 6 ข้อ ด้านการจัดการกับเทคโนโลยี 5 ข้อ ด้านการจัดการกับผู้กลั่นแกล้ง 5 ข้อและด้านการจัดการโดยการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลใกล้ชิด 3 ข้อ รวมทั้งสิ้น 19 ข้อ

ข้อคำถามตอนที่ 1- 4 ใช้การประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 5 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์

คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index: IOC) โดยได้ค่าระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำคำถามทุกข้อไปใช้ได้ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุตรดิตถ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1990) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.81 จากนั้นนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง 360 คน ได้รับแบบสอบถามคืน ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกฉบับคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิธีการทางสถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าการถดถอยพหุคูณ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 136-141)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง เจตคติ การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงและการจัดการพฤติกรรมการ กลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ คณะผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 38.60 เป็นนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 30.00 ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมากลุ่มตัวอย่างใช้สื่อสังคมออนไลน์คิดเป็นร้อยละ 100 ระยะเวลาในการใช้สื่อออนไลน์มากกว่า 4 ชั่วโมงต่อวันคิดเป็นร้อยละ 63.10 สื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้มากที่สุดคือเฟซบุ๊คคิดเป็นร้อยละ 39.20 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างรู้จักการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์คิดเป็นร้อยละ 98.60 เคยถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์คิดเป็นร้อยละ 54.40 โดยถูกกระทำผ่านสื่อเฟซบุ๊คคิดเป็นร้อยละ 38.03 ส่วนรูปแบบที่เคยถูกกั่นแกล้งบนโลกออนไลน์มากที่สุด คือการแกล้งแหย่หรือการล้อเลียน (Trolling) คิดเป็นร้อยละ 21.74

2. ผลการวิเคราะห์เจตคติต่อการกลั่นแกล้งบนโลกออไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์เจตคติต่อการกลั่นแกล้งบนโลกออไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง

(N = 360)

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์เป็นเรื่องที่สำคัญต่อตัวท่าน	4.02	0.84	มาก
2. การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์เป็นเรื่องที่ส่งผลเสียต่อบุคคลอื่นในสังคม	4.53	0.58	มากที่สุด
3. การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์เป็นเรื่องที่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล	4.54	0.61	มากที่สุด

ข้อความ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
4. การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์เป็นเรื่องที่กระทำได้ง่ายและสะดวก	4.16	0.77	มาก
5. การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์เป็นเรื่องที่ไม่ดีไม่ควรกระทำ	4.59	0.60	มากที่สุด
6. การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์เป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในสังคมออนไลน์	3.74	0.38	มาก
7. เพื่อนหรือบุคคลรอบตัวท่านมีการกระทำที่เข้าข่ายพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์	2.60	0.37	ปานกลาง
8. บุคคลที่มีพฤติกรรมเข้าข่ายการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ควรได้รับการลงโทษ	4.29	0.76	มาก
9. การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์เป็นเรื่องที่ทุกคนไม่มีสิทธิ์ที่จะกระทำได้เพราะเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย	4.49	0.60	มาก
10. การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์เป็นภัยคุกคามทางสังคม	4.39	0.62	มาก
11. การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์เป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์	2.26	0.82	ปานกลาง
12. การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ส่งผลกระทบทางด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้อื่น	4.27	0.81	มาก
13. การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ส่งผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้ที่ถูกกระทำ	4.36	0.81	มาก
14. การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์สามารถทำผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทุกประเภท	3.96	0.87	มาก
15. การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน ๆ หรือบุคคลใกล้ชิด	4.35	0.80	มาก
รวม	4.03	0.28	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับเจตคติต่อการกลั่นแกล้งของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.03 S.D. = 0.28) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่

ข้อ 5 การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์เป็นเรื่องที่ไม่ดีไม่ควรกระทำ ($\overline{x}$ = 4.59, S.D. = 0.60) ข้อ 3. การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์เป็นเรื่องที่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ($\overline{x}$= 4.54 S.D. = 0.61) และข้อ 2. การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์เป็นเรื่องที่ส่งผลเสียต่อ บุคคลอื่นในสังคม ($\overline{x}$ = 4.53, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงที่ส่งผลต่อการถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงที่ส่งผลต่อการถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง

(N = 360)

การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยง	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. การแชทกับบุคคลแปลกหน้า	3.51	0.89	มาก
2. การนัดพบกับบุคคลแปลกหน้าในสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่รู้จักมาก่อน	3.53	0.98	มาก
3. การให้ผู้อื่นใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือโทรศัพท์มือถือในขณะที่ยังเชื่อมต่อ (Login) กับสื่อสังคมออนไลน์	3.89	0.88	มาก
4. การเปิดรับเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่รู้จักมาก่อน	3.50	0.76	มาก
5. การไม่ตั้งค่าความเป็นส่วนตัวในการใช้งานกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือโทรศัพท์มือถือ	3.91	0.86	มาก
6. การปล่อยให้ผู้อื่นรู้รหัสเข้าใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของตน	4.06	0.95	มาก
7. การไม่ออกจากระบบเมื่อเลิกใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือโทรศัพท์มือถือของผู้อื่นหรือของสาธารณะ	4.09	0.89	มาก
รวม	3.73	0.60	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงที่มีผลต่อการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.78 , S.D. = 0.60) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากเป็นอันดับแรก ได้แก่ ข้อ 7 การไม่ออกจากระบบเมื่อเลิกใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือโทรศัพท์มือถือของผู้อื่นหรือของสาธารณะ ($\overline{X}$ = 4.09, S.D. = 0.89) รองลงมา ได้แก่ ข้อ 6 การปล่อยให้ผู้อื่นรู้รหัสเข้าใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของตน ($\overline{X}$ = 4.06, S.D. = 0.95) และข้อ 5 การไม่ตั้งค่าความเป็นส่วนตัวในการใช้งานกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือโทรศัพท์มือถือ ($\overline{X}$= 3.91, S.D. = 0.86) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์การจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์การจัดการพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง

(N = 360)

การจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดการตนเอง	3.62	0.45	มาก
2. การจัดการกับเทคโนโลยี	3.76	0.56	มาก
3. การจัดการกับผู้กลั่นแกล้ง	3.57	0.55	มาก
4. การจัดการโดยการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลใกล้ชิด	4.15	0.62	มาก
รวม	3.78	0.37	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า การจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.78, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการจัดการโดยการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลใกล้ชิดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก ($\bar{X}$= 4.15, S.D. = 0.62) รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดการกับเทคโนโลยี ($\bar{X}$ = 3.76, S.D. = 0.56) ด้านการจัดการตนเองมาก ($\bar{X}$ = 3.62, S.D. = 0.45) และด้านการจัดการกับผู้กลั่นแกล้ง ($\bar{X}$= 3.57, S.D. = 0.55) ตามลำดับ

5. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง

(N = 360)

ตัวแปรอิสระ	b	S.E.	β	t	Sig.
ค่าคงที่	2.085	.272		7.654	.000**
1. ด้านเจตคติต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง (X_1)	.258	.066	.195	3.913	.001**
2. ด้านการรับรู้ความเสี่ยงที่ส่งผลต่อการถูกการกลั่นแกล้ง (X_2)	.174	.031	.282	5.649	.000**

R=0.136 , R^2 = 0.369 , F = 28.069 , Sig = 0.000**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง (Y) เท่ากับ 0.136 (R = 0.136) แสดงว่าปัจจัยทั้ง 2 ด้านร่วมกันอธิบายความสัมพันธ์ต่อการจัดการกับ

พฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง และสามารถอธิบายการจัดการกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 36.90 (R^2 = 0.369)

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการรับรู้ความเสี่ยงที่ส่งผลต่อการถูกกลั่นแกล้ง (X_2) และด้านเจตคติต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง (X_1) ตามลำดับ มีอิทธิพลต่อการจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถสร้างสมการถดถอยได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$\hat{Y}$ = 2.085 + 0.031 (X2) + 0.066 (X1)

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

Z = 0.031 (X2) + 0.066 (X1)

6. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มสตัวอย่างโดยเรียงลำดับความถี่ 5 อันดับ ได้แก่ ควรมีหน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์โดยเฉพาะ (ความถี่ = 220) ควรมีกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อคุ้มครองผู้ที่ได้รับผลกระทบและบังคับใช้อย่างเข้มงวด (ความถี่ = 190) ควรสร้างจิตสำนึกที่ดีให้บุคคลในสังคมได้ตระหนักถึงผลกระทบของการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ (ความถี่ = 189) ควรฝึกการเรียนรู้และการรับมือจากการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ (ความถี่ = 182) ควรสร้างความตระหนักในการสื่อสารโดยคิดและพิจารณาก่อนโพสต์ข้อความ (ความถี่ = 178) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง เจตคติ การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงและการจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ คณะผู้วิจัยนำผลการศึกษามาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์เจตคติต่อการกลั่นแกล้งของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.03 S.D. = 0.28) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์เป็นเรื่องที่ไม่ดี ไม่ควรกระทำ เป็นเรื่องที่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และเป็นเรื่องที่ส่งผลเสียต่อบุคคลอื่นในสังคมตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผลการสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างรู้จักการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ร้อยละ 98.60 และส่วนใหญ่ทราบถึงความหมายของการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์อยู่แล้วอีกทั้งในแบบสอบถามเพื่อการวิจัยได้อธิบายเพิ่มเติมให้กลุ่มตัวอย่างได้ศึกษาและทราบถึงความหมายและรูปแบบของการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ที่ถูกต้องชัดเจนจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติที่ดีต่อการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธนัชพร สุทธิศันสนีย์และคณะ (2565: 59) ที่กล่าวว่าการมีเจตคติที่ดีต่อการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์นั้นช่วยให้ทราบว่าบุคคลนั้นมีความคิด ความเชื่อ และความรู้สึกว่าการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เป็นสิ่งที่ไม่

ดี ไม่ควรกระทำอาจเพราะ.ในปัจจุบันมีการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เป็นจำนวนมากจึงทำให้บุคคลมีการเรียนรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมดังกล่าวและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและสอดคล้องกับแนวคิดของอนันต์ วิวัฒนเดชา (2560: 20) ที่กล่าว่า เจตคติมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ด้านความรู้ เป็นความชื่อถือของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อมีความรู้ว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี ก็จะมีเจตคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งนั้น องค์ประกอบที่สองคือด้านความรู้สึก เป็นปฏิกิริยาการตอบสนองทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีต่อวัตถุหรือบุคคลหรือสิ่งใดก็จะทำให้มีเจตคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งนั้น ๆ และองค์ประกอบที่สามคือด้านพฤติกรรมหรือการกระทำคือบุคคลจะประพฤติหรือปฏิบัติอย่างไรต่อกบุคคลหรือสิ่งใด องค์ประกอบแต่ละด้านมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ดังนั้นเมื่อกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ผ่านสื่อต่าง ๆ หรือได้พบเจอพฤติกรรมดังกล่าวบนโลกออนไลน์ด้วยตนเอง จึงทำให้มองว่าการกลั่นแกล้งบนโลกไลน์เป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระทำ จากผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของชินดนัย ศิริสมฤทัย (2561: 47) ที่พบว่าทัศนคติเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.01, S.D. = 0.71) กล่าวคือพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์เป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ เป็นพฤติกรรมไม่ถูกต้องและเป็นภัยคุกคามทางสังคม และยังสอดคล้องกับศึกษาของอนุพงศ์ สุขเกษม (2563 : 306) ที่พบว่าเจตคติตอพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครในแต่ละประเด็นส่วนใหญ่เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.11, S.D. = 0.65) กล่าวคือเป็นพฤติกรรมไม่สมควรกระทำเป็นเรื่องที่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและอาจก่อให้เกิดเหตุการณ์ที่รุนแรง

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงที่มีผลต่อการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.30 , S.D. = 0.60) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก 5 อันดับแรก ได้แก่ การไม่ออกจากระบบเมื่อเลิกใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือโทรศัพท์มือถือของผู้อื่นหรือของสาธารณะ รองลงมาได้แก่การปล่อยให้ผู้อื่นรู้รหัสเข้าใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของตน การไม่ตั้งค่าความเป็นส่วนตัวในการใช้งานกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือโทรศัพท์มือถือ การให้ผู้อื่นใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือโทรศัพท์มือถือในขณะที่ยังเชื่อมต่อ (Log In) กับสื่อสังคมออนไลน์ การนัดพบกับบุคคลแปลกหน้าในสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่รู้จักมาก่อนตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของจิราภา พึ่งบางกรวย (2563: 29) ที่พบว่าพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงในการถูกกลั่นแกล้งบนพื้นที่ไซเบอร์ของกำลังพลในกองทัพบก 3 อันดับแรกได้แก่ การมีเพื่อนที่ไม่รู้จักในสื่อสังคมออนไลน์ การแชทกับคนแปลกหน้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และการให้เพื่อนใช้โทรศัพท์มือถือในขณะที่ยังล็อกอินในสื่อสังคมออนไลน์อยู่ตามลำดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของวีรวิชญ์ เลิศรัตนธำรงกุล (2564: 283) ที่พบว่าพฤติกรรมความเสี่ยงที่ส่งผลต่อการกลั่นแกล้งในพื้นที่ไซเบอร์ของกลุ่มตัวอย่าง 3 อันดับแรก ได้แก่ การรับเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่รู้จักกันมาก่อน การไม่ตั้งค่าความเป็นส่วนตัวในการใช้งาน และการให้เพื่อนยืมอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในขณะที่ยังเชื่อมต่อกับสื่อสังคมออนไลน์ ตามลำดับ จากผลการศึกษาครั้งนี้และงานวิจัยอื่น ๆ จะพบว่ามีพฤติกรรมเสี่ยงหลาย ๆ พฤติกรรมที่มีผลต่อการถูกกลั่นแกล้งซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอนันต์ วิวัฒนเดชา (2560: 163) ที่พบว่า พฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์โดยกลุ่มตัวอย่างที่มี

พฤติกรรมการคุยและนัดเจอคนแปลกหน้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์นั้นเป็นผู้เห็นทั้งผู้กระทำและถูกกระทำมากกว่าผู้ที่ไม่เคยคุยและนัดเจอหรือมีคนอื่นที่ไม่รู้จัก รวมถึงการอัดวิดีโอลงสื่อออนไลน์ การไม่ตั้งค่าความเป็นส่วนตัว มีคนอื่นที่รู้รหัสผ่านด้วยแล้วจะเห็นได้ชัดเจนว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมเหล่านี้จะมี พฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มากกว่ากลุ่มที่ไม่มีพฤติกรรมเหล่านี้ ซึ่งเป็นทั้งผู้กระทำและถูกกระทำ และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 79.30 จะมีเพื่อนที่ไม่เคยรู้จักมาก่อนและมาเป็นเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์เคยเป็นผู้ถูกกลั่นแกล้งและเป็นผู้กลั่นแกล้งคนอื่นบนสื่ออนไลน์สูงถึงร้อยละ 56.20 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมีเพื่อนเป็นจำนวนมากที่ไม่เคยรู้จักมาก่อนเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการกลั่นแกล้งบนพื้นที่ไซเบอร์ในทุกรูปแบบ

3. ผลการวิเคราะห์การจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.78, S.D. = 0.37) โดยทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับได้แก่ การจัดการโดยการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลใกล้ชิด การจัดการกับเทคโนโลยี การจัดการตนเองและการจัดการกับผู้กลั่นแกล้งตามลำดับ จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าการจัดการโดยการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลใกล้ชิดนั้นกลุ่มตัวอย่างจะปรึกษากับบุคลลในครอบครัว เช่น พ่อแม่ พี่ น้อง ญาติ เป็นต้น และปรึกษากับเพื่อนหรือบุคคลที่ไว้วางใจ สำหรับการจัดการกับเทคโนโลยีนั้นกลุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการปกป้องรหัสผ่านและข้อมูลส่วนตัวเป็นดับแรกและใช้วิธีการปิดรับข้อความที่ไม่ได้รับอนุญาต สอดคล้องกับแนวคิดของนิรนาท แสนสา และชุติวัฒน์ สุวัตถิพงศ์ (2565: 11) ที่กล่าวว่า การจัดการเทคโนโลยีนั้นหากเป็นการกลั่นแกล้งในลักษณะที่ตัวเองสามารถจัดการได้ด้วยตนเอง บุคคลก็เลือกที่จะจัดการด้วยตนเอง เช่น หากถูกว่ากล่าวด้วยคำหยาบคายในเครือข่ายสังคมออนไลน์ก็ลบข้อความนั้นได้ แล้วบล็อกคนที่เขียนข้อความดังกล่าวหรือไม่ก็เลือกที่จะเอาตัวเองออกจากเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยการไม่เข้าเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์อีกหรือหยุดไปก่อนแล้วค่อยกลับมาเข้าใหม่ ในบางกรณีที่บุคคลพบเห็นแล้วรู้สึกว่าไม่ดีก็จะรายงานไปยังผู้ดูแลระบบเครือข่าย เพื่อให้ผู้ดูระบบจัดการให้ด้วยการบล็อกหรือลบบัญชีผู้ใช้ทันที จากผลการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการจัดการกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ในระดับมาก 2 อันดับแรกได้แก่ การการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลใกล้ชิดกับการจัดการกับเทคโนโลยีซึ่งการจัดการทั้ง 2 วิธีนี้เป็นไปตามแนวคิดของ ลาซารัส และโฟล์คแมน (Lazarus and Folkman, 1984)ที่ได้กล่าวว่าการจัดการปัญหาทั้ง 2 วิธี เป็นการเลือกใช้วิธีการเผชิญปัญหาโดยการแก้ปัญหา (Problem-focused Coping) ซึ่งเป็นการมุ่งแก้ไขปัญหาที่เป็นสาเหตุ เลือกวิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมหลาย ๆ วิธีค้นหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมจากผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของรัตติกร เมืองนางและคณะ (2565: 205) ที่พบว่าการจัดการต่อการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.83, S.D. = 0.70) ได้แก่ ด้านการจัดการกันตนเอง การจัดการกับเทคโนโลยี การจัดการกับ ผู้กลั่นแกล้งและการจัดการโดยการปรึกษาขอความช่วยเหลือ และสอดคล้องกับการศึกษาของ จิราภา พึ่งบางกรวย (2563: 28) ที่พบว่าวิธีการแก้ปัญหาเมื่อถูกกลั่นแกล้งบนพื้นที่ไซเบอร์หรือโลกออนไลน์ของกำลังพลในกองทัพบก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยรียงสำดับได้แก่การจัดการกับเทคโนโลยี การจัดการกับตนเองและการจัดการกับคนกลั่นแกล้งทั้งนี้วิธีการจัดการกับเทคโนโลยีจำทำหลายอย่าง เช่น ทำการเปลี่ยนรหัสผ่านบ่อยขึ้น/จะใช้งานสื่อสังคม

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างพบว่าการรับรู้ความเสี่ยงที่ส่งผลต่อการถูกกลั่นแกล้งและเจตคติต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งมีอิทธิพลต่อการจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิภารัตน์ ทรัพย์สมบูรณ์ (2560: 52) ที่กล่าวว่าเจตคติเป็นความสัมพันธ์ที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความรู้สึกและความเชื่อหรือการรับรู้ของบุคคลซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมโต้ตอบในทางใดทางหนึ่งต่อเป้าหมายของเจตคตินั้น เจตคติในที่นี้เป็นเรื่องของจิตใจ ท่าที ความรู้สึกนึกคิดและความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อข้อมูลข่าวสารและการเปิดรับข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นไปได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เจตคติคติมีผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา เมื่อบุคคลมีความรู้ การรับรู้และเจตคติอย่างไรจะแสดงพฤติกรรมไปตามความรู้ การรับรู้และเจตคติที่มีอยู่นั้นและสอดคล้องกับแนวคิดของ ครอสส์ และฟัสเซล (Krauss & Fussell.1996) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ของบุคคลโดยกระบวนการทำงานของสมองด้วยการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารจากสิ่งแวดล้อมภายนอกผ่านการรับรู้เข้าสู่สมอง จากนั้นมีการเข้ารหัส จัดเก็บข้อมูลเป็นหมวดหมู่และบันทึกไว้ในสมอง รูปแบบการจดจำนี้ช่วยให้บุคคลสามารถเรียกข้อมูลกลับมาใช้เมื่อต้องการและสามารถเชื่อมโยงในสิ่งที่สัมพันธ์ต่อกัน รวมถึงการทำให้ข้อมูลมีความหมายกับตัวเอง สิ่งนี้เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความคิดความรู้สึกและการแสดงพฤติกรรม การพัฒนาเจตคติให้บุคคลอาจเริ่มจากการกระตุ้นทักษะในการรับรู้ปัญหา มีความรู้สึกร่วมและเข้าใจสาเหตุซึ่งนำไปสู่กระบวนการสร้างความคิดรวบยอดที่ส่งผลให้เกิดความตระหนักรู้ จนเกิดเป็นรูปแบบของการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นการที่กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติและการรับรู้ถึงพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ในระดับมากย่อมส่งผลให้มีการคิดวิเคราะห์หาแนวทางในการจัดการพฤติกรรมกลั่นแกล้งด้วยวิธีการต่าง ๆ ในระดับมากด้วย เช่น การจัดการโดยการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลใกล้ชิด การจัดการกับเทคโนโลยี การจัดการตนเอง และการจัดการกับผู้กลั่นแกล้ง

สรุป

การวิจัยเรื่องเจตคติ การรับรู้พฤติกรรมเสี่ยงและการจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่าในรอบ 6 เดือนที่ผ่านกลุ่มตัวอย่างทุกคนมีพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ ระยะเวลาในการใช้สื่อออนไลน์มากกว่า 4 ชั่วโมงต่อวัน สื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้มากที่สุดคือเฟซบุ๊ค ส่วนใหญ่รู้จักการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์และเคยถูกกลั่นแกล้งผ่านสื่อ เฟซบุ๊ค รูปแบบที่เคยถูกกลั่นแกล้งมากที่สุดคือการแกล้งแหย่หรือการล้อเลียน สำหรับเจตคติต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง การรับรู้พฤติกรรมความเสี่ยงและการจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและปัจจัยด้านการรับรู้พฤติกรรมความเสี่ยงและเจตคติต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งมีอิทธิพลต่อการจัดการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณการทำนายเท่ากับได้ร้อยละ 36.90 สำหรับแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ได้แก่ ได้แก่ ควรมีหน่วยงานที่ดูแลอโดยเฉพาะ ควรมีกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อ

คุ้มครองผู้ที่ได้รับผลกระทบและบังคับใช้อย่างเข้มงวดและ ควรสร้างจิตสำนึกที่ดีให้บุคคลในสังคมได้ตระหนักถึงผลกระทบของการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) การวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีเจตคติและการรับรู้ต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งจะช่วยลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้น คณาจารย์ บุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของมหาวิทยาลัยควนนำผลการวิจัยไปปรับใช้โดยการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ มีการพัฒนาโปรแกรมที่ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้ ตระหนักถึงปัญหา และฝึกปฏิบัติการรับมือการถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์

2) การวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้มีวิธีการจัดการกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งในระดับมากและได้เสนอแนวทางการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการกลั่นแกล้วบนโลกออนไลน์ไว้หลายแนวทาง ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรนำมาใช้ในป้องกันและการแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยจัดระบบการให้การปรึกษาและช่วยเหลือนักศึกษาที่ตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของนักศึกษาในด้านการเป็นถูกกลั่นแกล้ง ดังนั้นควรศึกษาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งอีก 2 ลักษณะคือการเป็นผู้กลั่นแกล้งผู้อื่น การเป็นทั้งผู้ถูกกลั่นแกล้งและเป็นผู้กลั่นแกล้งผู้อื่นในเวลาเดียวกัน และศึกษาถึงผลกระทบที่แต่ละฝ่ายได้รับเมื่อมีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบโลกออนไลน์ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2) ควรมีการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมและนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบและสรุปผลเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้กำหนดแนวทางในการป้องกันหรือแก้ไขพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

จิราภา พึ่งบางกรวย. (2563). การรับรู้ความเสี่ยงและการแก้ปัญหาการถูกกลั่นแกล้งบนพื้นที่ไซเบอร์ของกำลังพลในกองทัพบก. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. 7*(1). 21-36.

ชินดนัย ศิริสมฤทัย. (2561). *การรับรู้ ทัศนคติ และความตั้งใจในการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์.* การค้นคว้าอิสระปริญญานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

นลินรัตน์ อ่ำช้าง. (2564). *การรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์กับภาพลักษณ์ มหาวิทยาลัยบูรพาในมุมมองของนิสิต วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาสตร.* มหาบัณฑิต. สาขาวิชานวัตกรรมการสื่อสารทางการเมืองและสังคม. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.

นิรนาท แสนสา และชุติวัฒน์ สุวัตถิพงศ์. (2565). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมที่มีการปฏิสัมพันธ์ผ่านแชตบอต เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.* สำนักบรรณสารสนเทศ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น.* พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุษราคัม ชัชวาลชาญชนกิจ และคณะ. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์: กรณีศึกษานิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง. 12* (2). 42-56.

ปองกมล สุรัตน์และคณะ. (2561). กระบวนการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ในเยาวชนไทย: การศึกษาแบบพหุกรณี. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 4*(2), 61-79

ปริญดา จีระสมบัติ. (2562). *การเปิดรับรูปแบบการกลั่นแกล้งบนโซเชียลมีเดีย (Cyberbullying) และความคิดเห็นต่อการรับมือของเจเนอเรชั่นวาย (Generation Y).* การค้นคว้าอิสระปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารสื่อสาลมวลชน. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธนัชพร สุทธิศันสนีย์ และคณะ. (2565). การศึกษาความรู้ต่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การเห็นคุณค่าในตนเองและทัศนคติต่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ของนักเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารการวัดผลการศึกษา. 39* (106). 50-62.

รัตติกร เมืองนาง และคณะ. (2565). การรับรู้ การป้องกัน และการจัดการต่อการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์. *วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล. 38* (2). 198-209.

วิภารัตน์ ทรัพย์สมบูรณ์. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้บริการที่มีต่อโรงพยาบาลสถาบันโรคไตภูมิราชนครินทร.* วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการการสื่อสารองค์กร. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วีรวิชญ์ เลิศรัตน์ธำรงกุล. (2564). การกลั่นแกล้งกันในพื้นที่ไซเบอร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น: ความชุก. วิธีการจัดการปัญหาและพฤติกรรมเสี่ยง. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 11*(1), 275-289.

สรานนท์ อินทนนท์. (2563). *การกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์.* พิมพ์ครั้งที่ 3. ปทุมธานี : วอล์คออนคลาวด์.

สุวิพร ไฉไลสถาพร และคณะ. (2560). ประสบการณและแนวทางการเผชิญปญหาของเด็ก และเยาวชนไทยที่ตกเปนเหยื่อการกลั่นแกลงทางไซเบอร. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, 7* (2), 215 – 234.

อนันต์ วิวัฒนเดชา. (2560). ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ต่อความรุนแรงของกากลั่นแกล้งทางไซเบอร์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยนวัตกรรม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อนุพงศ์ สุขเกษม. (2563). พฤติกรรมและเจตคติตอการระรานทางไซเบอรของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. *วารสารจันทรเกษมสาร, 26* (2), 297- 313.

อมรทิพย์ อมราภิบาล. (2559). เหยื่อการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ในกลุ่มเยาวชน : ปัจจัยเสี่ยงผลกระทบต่อสุขภาพจิตและการปรึกษาบุคคลที่สาม. *วารสารวิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา, 14*(1), 59-73.

อสงไขย ทยานศิลป์. (2560). *ทัศนคติ การรับรู้ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของกลุ่มบริษัท สยามพิวรรธน์ จำกัด.* การค้นคว้าอิสระปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการสื่อสารองค์กร. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Assael, H. (1998). *Consumer behavior and marketing action.* Ohio: South Western.

Cronbach, L. J., (1990*). Essentials of Psychological Testing.* 5th ed. New York: Harper & Collins Publishers.

Krauss, R. M., & Fussell, S. R. (1996). *Social Psychological Models of Interpersonal Communication.* In E. T. Higgins & A. W.

Lazarus RS, Folkman S. (1984). *Stress: Appraisal and Coping.* New York: Springer Publishing;

Shinal, J. (2017). *Online Threats Lead to Real-World Harm, Say Security Experts.* Retrieved Novermber 20, 2024, from https://www.cnbc.com/2017/08/29/ online-threats-real-world-harm.html.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Statistics,* (3 rd Edition). New York: Harper & Row.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.56

การพัฒนาผู้สูงอายุ ผ่านสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์

Elderly Development Through Creative Media Case Study: Sala Thammasop Communities

วรินทร แจ้งโรจน์[1*], สุภารัตน์ อมรพรชัยกุล[2], ภาคิน เสนาะพิน[3] และ ณพวัฒน์ ฉิมสุวรรณ[4]

Warinthorn Jangroj[1*], Suparat Amornpornchaikul[2], Pakin Sanohpin [3] & Noppawat Chimsuwan[4]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. วรินทร แจ้งโรจน์*
Warinthorn Jangroj*
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Faculty of Communication Arts, Bangkokthonburi University, Thailand.
Email: warinthorn.Jan@bkkthon.ac.th

2. สุภารัตน์ อมรพรชัยกุล
Suparat Amornpornchaikul
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Faculty of Communication Arts, Bangkokthonburi University, Thailand.
Email: suparat.Amo@bkkthon.ac.th

3. ภาคิน เสนาะพิน
Pakin Sanohpin
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Faculty of Communication Arts, Bangkokthonburi University, Thailand.
Email: pakin.San@bkkthon.ac.th

4. ณพวัฒน์ ฉิมสุวรรณ
Noppawat Chimsuwan
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Faculty of Communication Arts, Bangkokthonburi University, Thailand.
Email: noppawat.Chi@bkkthon.ac.th

คำสำคัญ
การพัฒนาผู้สูงอายุ; สื่อสร้างสรรค์; ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์

Keywords:
Elderly Development; Creative Media; Sala Thammasop Community

Article history:
Received: 15/11/2024
Revised: 09/12/2024
Accepted: 23/12/2024
Available online: 07/01/2025

How to Cite:
Jangroj, W. et al. (2024). Elderly Development Through Creative Media Case Study: Sala Thammasop Communities. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 38-52.

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) To develop and evaluate the quality of creative media in the case study of the community behind Sala Thammasop Railway Station; (2) To assess the learning achievements of elderly individuals through creative media in this community; and (3) To examine the satisfaction levels of the elderly with the creative media used. The research methodology was quantitative research. The sample group consisted of 35 elderly residents living in the community behind Sala Thammasop Railway Station. Data collection tools included creative media on the topic “Media Literacy and Fake News Management,” a learning achievement test, and a satisfaction questionnaire for the elderly. Statistical analyses utilized mean, standard deviation, reliability testing using the Kuder-Richardson (KR-20), and t-tests.

The research findings were found that: (1) The content quality of the creative media had a mean score of 4.73, rated as very good, and the quality of the creative media itself had a mean score of 4.82, also rated as very good; (2) Learning achievements of the elderly significantly improved after using the creative media, with statistically significant differences at the .05 level; and (3) The elderly's satisfaction with the creative media showed a mean score of 4.66, rated as the highest level. By specific aspects, it was found that: 1) poster received a mean score of 4.76, 2) video had a mean score of 4.58, 3) snake-and-ladder activity had a mean score of 4.65, and 4) knowledge on “Media Literacy and Fake News Management” had a mean score of 4.65, all rated as the highest level.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาและหาคุณภาพของสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์” (2) เพื่อหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้สูงอายุผ่านสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์” และ (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์” การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง “การรู้เท่าทันสื่อ และการจัดการข่าวปลอม” แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้สูงอายุ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรคูเดอร์-ริชาร์ดสัน สูตรที่ 20 และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1) คุณภาพด้านเนื้อหาของสื่อสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 อยู่ในระดับดีมาก และคุณภาพด้านสื่อสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 ระดับดีมาก (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้สูงอายุผ่านสื่อสร้างสรรค์ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อสื่อสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1) ด้านโปสเตอร์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 ระดับมากที่สุด 2) ด้านวีดิทัศน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ระดับมากที่สุด 3) ด้านกิจกรรมบันไดงู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ระดับมากที่สุด 4) ด้านการให้ความรู้เรื่อง “การรู้เท่าทันสื่อ และการจัดการข่าวปลอม” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ระดับมากที่สุด

บทนำ

ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมไทย นับจากตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมสูงอายุแล้ว และกลุ่มประชากรสูงอายุมีจำนวนสูงขึ้นเป็นอย่างมาก ทำให้สถานการณ์ของผู้สูงอายุในประเทศไทยควรมีการปรับตัว ซึ่งในปี 2565 ประเทศไทยได้เขาสู่ “สังคมสูงอายุอย่าสมบูรณ์” แล้ว โดยมีประชากรสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 13 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 19 ของประชากรทั้งหมด (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566. หน้า ฉ) ซึ่งคาดว่าในอีกไม่เกิน 15 ปีข้างหน้า สังคมผู้สูงอายุจะกลายเป็น “สังคมสูงอายุระดับสุดยอด”

เนื่องจากประเทศไทยมีจำนวนผู้เกิดในปี 2565 น้อยลงกว่าที่เกิดในปี 2564 เป็นอย่างมาก ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนกลุ่มวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงไป สตรีไทยมีสถานภาพสูงขึ้น เป็นโสดมากขึ้น ทำงานนอกบ้านมากขึ้น แต่งงานช้าลง ทำให้มีบุตรน้อยลง อีกทั้งผลสำรวจจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ, (2567) พบว่าสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยในเรื่องต่าง ๆ มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงลดลงอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นแหล่งรายได้ การอยู่อาศัย และภาวะสุขภาพ

นอกจากนี้ กรมกิจการผู้สูงอายุ, (2566. หน้า 24 – 35) ได้อธิบายว่า แหล่งรายได้ของผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมาจากการทำงาน เงินออมและทรัพย์สิน การเกื้อหนุนจากครอบครัว และเงินโอนจากภาครัฐ เมื่อขยายความ

เป็นรายด้าน ในส่วนของรายได้จากการทำงานพบว่า กลุ่มแรงงานสูงอายุที่มีสถายภาพเป็นลูกจ้างมีสัดส่วนมากถึง 3 ใน 5 ซึ่งเป็นการทำงานในภาคเกษตรกรรม และมีค่าจ้างหรือเงินเดือนค่อนข้างต่ำ ต่อมาในส่วนของเงินออม ผู้สูงอายุส่วนมากยังประสบปัญหาเงินออมไม่เพียงพอและปัญหาเรื่องหนี้สินเป็นภาระซ้ำเติม ในส่วนของการเกื้อหนุนจากครอบครัว พบว่าพฤติกรรมการสร้างครอบครัวของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมเป็นครอบครัวใหญ่ ผู้สูงอายุอยู่ร่วมกันกับบุตรหลานหรือเครือญาติ ปัจจุบันส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะอาศัยอยู่คนเดียวหรืออยู่กับคู่ที่เป็นผู้สูงอายุด้วยกันโดยมีบุตร ทำให้การเกื้อหนุนถายในครอบครัวในอนาคตมีแนวโน้มที่ลดลง ในส่วนของเงินโอนจากภาครัฐ ประเทศไทยมีระบบสวัสดิการ ระบบบำนาญ และระบบสนับสนุนการออมภาคบังคับหรือภาคสมัครใจที่จัดการโดยภาครัฐ เพื่อสร้างหลักประกันรายได้ในวัยสูงอายุที่ครอบคลุมประชากรวัยทำงานมุกกลุ่ม แต่ยังไม่เพียงพอต่อรายได้ที่ผู้สูงอายุได้รับ ตลอดจนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ยังค่อนข้างน้อยและอาจไม่เพียงพอต่อการยังชีพขั้นต่ำ

ปัจจุบันเมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 เบาบางลง พฤติกรรมของประชากรเปลี่ยนแปลงไปแม้กระทั่งพฤติกรรมของประชากรสูงอายุ เนื่องจากเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตเพิ่มมากขึ้น พฤติกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การทำกิจกรรมต่าง ๆ จะอยู่บนโลกออนไลน์มากขึ้น สอดคล้องกับรุจา รอดเข็ม และสุดารัตน์ ไชยประสิทธิ์, (2562) ที่ได้อธิบายว่าผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านการสร้างเสริมสุขภาพ การช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การติต่อสื่อสาร ความบันเทิง การทำธุรกรรมทางการเงิน การทำธุรกิจออนไลน์ และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้เมื่อโลกอินเทอร์เน็ตไม่ได้ปิดกั้นผู้สูงอายุอีกต่อไปแล้ว เทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์เข้ามามีอิทธิพลมากขึ้น รวมทั้งผู้สูงอายุเริ่มคุ้นชินกับการใช้โทรศัพท์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวันมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น เฟสบุ๊คทวิตเตอร์ ไลน์ อินสตาแกรม หรือ เครือข่ายอื่น ๆ ที่เข้ามาช่วยในการติดต่อสื่อสารให้ง่ายขึ้นและมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารระหวางกลุ่ม เมื่อพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป เครือข่ายสังคมออนไลน์ก้าวเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตมากขึ้น โดยเครือข่ายสังคมออนไลน์แต่ละประเภทจะมีรูปแบบการบริการที่แตกต่างกันไป โดยส่วนใหญ่ผู้ใช้จะเลือกมใช้ตามพฤติกรรมหรือทัศนคติที่ตรงกับตนเอง (กันตพล บรรทัดทอง, 2557)

ถึงแม้ว่าเทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น แต่เนื่องจากสภาวะที่เปลี่ยนแปลงทางด้านปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของครอบครัว ประชากรวัยทำงานออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้นหรือไปทำงานต่างถิ่น ขนาดครอบครัวเล็กลง ผู้สูงอายุใช้ชีวิตคนเดียวมากขึ้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้ผู้สูงอายุจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการติดต่อสื่อสาร โดยมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถเปิดอินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามข่าวสารทั้งในและนอกประเทศได้ทุกช่วงเวลา แต่ถึงกระนั้นเมื่อเทคโนโลยีมีข้อดีมากมายอย่างไรก็ตาม ก็ยังมีข้อเสียหรือช่องว่างที่อาจเกิดปัญหาให้กับผู้สูงอายุได้ เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสภาพร่างกายไปในทางเสื่อมลง ส่งผลให้ประสบปัญหาทางด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมา รวมทั้งสภาวะทางการเงินอาจไม่คล่องตัวเหมือนสมัยก่อน ทำให้เครือข่ายสังคม

ออนไลน์เป็นช่องทางหนึ่งที่ผู้สูงอายุนำมาใช้ในการหาข้อมูลต่าง ๆ ในการดูแลสุขภาพตนเอง หรือหารายได้เสริมเพิ่มขึ้นโดย เนติยา แจ่มทิม และ สินีพร ยืนยง, (2562) กล่าวว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ และการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศสุขภาพออนไลน์ คือส่วนใหญ่เล่นไลน์ทุกวัน และเฟซบุ๊ก น้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน โดยเล่นผ่านโทรศัพท์มือถือ/สมาร์ทโฟนส่วนตัว ทั้งนี้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการสืบค้นข้อมูลสุขภาพจากสื่อออนไลน์/สื่อสังคมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาการใช้ยารักษาโรคนาน ๆ ครั้ง

รุ่งนภา จันทรา และคณะ, (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้สื่อออนไลน์และการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศสุขภาพออนไลน์ของผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะใช้ไลน์ที่เป็นสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด และใช้เป็นโทรศัพท์มือถือ โดยมีพฤติกรรมในการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของข้อมูลสุขภาพ วิธีการรักษาโรค

นันทิยา ดวงภุมเมศ และคณะ, (2565: 8-9) ได้สรุปผลสำรวจความเสี่ยงของผู้สูงอายุที่จะถูกหลอกลวงจากการเปิดรับสื่อ ได้แก่ สื่อบุคคล และสื่อออนไลน์ ส่วนใหญ่จะถูกหลอกในเรื่องของ 1) การซื้อของที่ไม่มีคุณภาพหรือราคาเกินจริง 2) การทำบุญและการช่วยเหลือมนุษย์และสัตว์ 3) การใช้ยาที่ไม่มีสรรพคุณและการดูแลสุขภาพที่ผิดวิธี 4) การหลอกให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และ 5 การหลอกให้ลงทุน สะท้อนให้เห็นถึงภัยของ “ข่าวลวง” ที่ยังคงเป็นภัยคุกคามต่อผู้สูงอายุไทย และยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2566 นันทิยา ดวงภุมเมศ และคณะ, (2566) ได้สรุปผลสำรวจสถานการณ์การใช้สื่อของผู้สูงอายุไทยในปี พ.ศ. 2566 พบว่า ผู้สูงอายุไทยใช้สื่อออนไลน์สูงขึ้น โดยทางด้านแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ผู้สูงอายุนิยมใช้มากที่สุดจะเป็นไลน์ รองลงมาคือ ยูทูบ และเฟซบุ๊ก ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ต่อมา คือ กูเกิ้ล และติ๊กต็อก ตามลำดับ และผู้สูงอายุไทยยังคงถูกหลอกให้ซื้อของที่ไม่มีคุณภาพ และถูกหลอกให้มีการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งมีความเสี่ยงอยู่ในระดับสูงกว่าปีที่ผ่านมา

สอดคล้องกับงานวิจัยของตระหนักจิต ยุตยรรยง (2565) ที่ศึกษาเรื่อง การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านแอพพลิเคชัน ไลน์มากที่สุด รองลงมาคือเฟซบุ๊ก โดยใช้เพื่อติดต่อรักษาความสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ และญาติ ๆ เป็นหลัก รองลงมาคือการติดตามข่าวสาร ต่าง ๆ นอกจากนี้งานวิจัยของวริศรา จินดาผ่องและคณะ (2565) ที่ศึกษาเรื่อง การรู้เท่าทันสื่อโซเชียลของผู้สูงอายุในเรื่องการเปิดรับเนื้อหาทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นเรื่องการรู้เท่าทันการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองในสื่อโซเชียลนั้น ผู้สูงอายุยังขาดทักษะการรู้เท่าทันเนื้อหา เกี่ยวกับการเมืองในหลายด้าน ได้แก่ การรู้ทันตัวผู้สร้างสื่อ การรู้ทันการดึงดูดใจ การรู้ทันเนื้อหาสาระ และการรู้ทันผลประโยชน์ซึ่งแม้ข้อมูลจะชี้ให้เห็นว่าเป็นการขาดแคลนทักษะในระดับปานกลางค่อนข้าง น้อย แต่ก็อาจส่งผลให้เกิดการสูญเสียผลประโยชน์แก่กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นผู้รับสารได้เช่นกัน

หากพิจารณาแนวทางในการพัฒนาผ่านสื่อ พบว่า “สื่อสร้างสรรค์” เป็นสื่อที่สามารถนำมาใช้พัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้ พระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อสร้างสรรค์และปลอดภัยพ.ศ. (2558: 30-31) ได้ให้ความหมายของคำว่า “สื่อ” มีความหมายว่า สิ่งที่ทำให้ปรากฏด้วยตัวอักษร เครื่องหมาย ภาพ หรือเสียง ไม่ว่าจะได้จัดทำในรูปของเอกสาร สิ่งพิมพ์ ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี รูปภาพ โฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์

วีดิทัศน์ การแสดง ข้อมูลคอมพิวเตอร์ในระบบคอมพิวเตอร์ หรือได้จัดทำในรูปแบบอื่นใด นอกจากนี้ได้ให้ความหมายของ “สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์” ไว้ว่า เป็นสื่อที่มีเนื้อหาส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม และความมั่นคง ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม รวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามัคคีและสามารถใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างเป็นสุข

จินตนา กสินันท์, (2560) ที่ศึกษาเรื่อง สื่อสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชนคนปลายน้ำคลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง พบว่า กระบวนการสื่อสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกได้นำเสนอผ่านรูปแบบของแผนการจัดกิจกรรม 4 แผน ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรม “นิทาน ป.ปลา” “หุ่นมือรักษ์น้ำ” “คลิปรักษ์น้ำ” และ”สื่อ(สาร)รักษ์น้ำ” มีความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง ด้านความชัดเจน และด้านความง่ายต่อการนำไปใช้ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากทุกด้าน สามารถเสริมสร้าง จิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชนคนปลายน้ำคลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง ได้ ซึ่งมองให้เห็นถึงความสำคัญของการนำสื่อสร้างสรรค์ไปใช้พัฒนาสังคมและชุมชน

ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ (กทม.-ภูมิภาค-ปกครองท้องถิ่น, 2560) เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก มีน.ท.เอนก แจ่มชัยจิต เป็นประธานชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ มีพื้นที่ตามริมทางรถไฟสถานีศาลาธรรมสพน์ ระยะทางประมาณ 500 เมตร โดยชุมชนตั้งอยู่ลึกจากริมทางรพไฟเข้าไปประมาณ 100 เมตร มีเนื้อที่รวมประมาณ 120 ไร่ มี 162 หลังคาเรือน มีชาวชุมชน 900 กว่าคน ด้านหลังชุมชนเป็นคลองขุดมหาสวัสดิ์ โดยชุมชนถือเป็นชุมชนเก่าแก่อายุไม่ต่ำกว่า 100 ปี ในอดีตเป็นพื้นที่สวนผักผลไม้ มีตลาดขายของสดที่ชื่อตลาดยายปั่งหรือตลาดบน

อย่างไรก็ตามปัญหาของผู้สูงอายุที่เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ หรือข่าวลวง ยังคงเป็นปัญหาที่ควรนำมาแก้ไข ผู้สูงอายุควรมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้สื่อออนไลน์ หรือสื่อบุคคล ที่มากขึ้น เพื่อลดปัญหา หรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นและตามมาในภายหลัง โดยเฉพาะในปัจจุบัน พฤติกรรมของผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่จะเป็นการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การทำกิจกรรมต่าง ๆ จะอยู่บนโลกออนไลน์มากขึ้น เมื่อเทียบจากสมัยก่อนซึ่งอาจทำให้มิจฉาชีพเริ่มเห็นช่องทางดังกล่าวเพื่อแสวงหาผลประโยชน์เช่นเดียวกัน โดยอาศัยช่องทางจากข้อมูลจากแชทหรือโพสต์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวช่วยในการสวมรอยหรือปลอมแปลงข้อมูล เพื่อหลอกลวง ประชาชน เช่น การส่งข้อความแชทเพื่อหลอกให้โอนเงิน การปลอมแปลงสลิปโอนเงินในการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ รวมทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นเท็จ ซึ่งถ้าไม่ระวังอาจทำให้สูญเสียเงิน หรือเสียผลประโยชน์ทางธุรกิจได้ รวมถึงงานวิจัยของกัญญาณี และคณะ (2566) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์ของสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดสุรินทร์ ได้มีข้อเสนอแนะทางการวิจัยไว้ว่าควรมีการขยายกลุ่มผู้สูงวัยนอกเขตพื้นที่หรือจังหวัดอื่น ๆ เพื่อให้มีโอกาสได้รับการอบรมทักษะการรู้เท่าทันสื่อ และสามารถผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัยให้รู้เท่าทันสื่อดิจิทัล ซึ่งผู้วิจัยมองเห็นประเด็นปัญหาของงานวิจัยนี้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันในด้านการพัฒนาผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าจะทำอย่างไรที่จะพัฒนาผู้สูงอายุให้มีความเข้าใจในเรื่อง การรู้เท่าทันสื่อ และการจัดการข่าวปลอม ให้มากขึ้น จึงเป็นที่มาของการศึกษาในหัวข้อ การพัฒนาผู้สูงอายุ ผ่านสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเรื่องการพัฒนาผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายที่แตกต่างกันออกไป สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์ (2562) ได้ให้ความหมายว่า ผู้สูงอายุคือบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายไปในทางเสื่อมถอย ในขณะที่ วิไลพร วงค์คีนี (2563) ได้เสนอว่า ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ชีวิตสูง มีภูมิปัญญาที่สั่งสมมายาวนาน และเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของสังคม และบรรลุ ศิริพานิช (2565: ณ) ได้อธิบายว่า “ผู้สูงอายุ” หมายถึง บุคคลที่สูงด้วยพลังสืบต่อหล่อเลี้ยงชีวิต และไม่ใช้คำว่า “ผู้สูงวัย” เพราะมีความหมายสื่อไปในทางลบว่าเป็นบุคคลที่สูงด้วยความเสื่อมโทรม นอกจากนี้การสื่อสารเพื่อการพัฒนาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการการสื่อสารที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการเฉพาะ (วรรณี มีชัย , 2565) การสื่อสารเพื่อการพัฒนาผู้สูงอายุประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับศักยภาพและข้อจำกัดของผู้สูงอายุ อีกทั้ง สมชาย วรกิจเกษมสกุล, (2564) ได้อธิบายถึงหลักการสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) การเข้าถึงง่ายและเข้าใจง่าย 2) การสร้างการมีส่วนร่วม 3) การคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและประสบการณ์ และ 4) การสร้างความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือ ในส่วนของรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ งานวิจัยของ พัชรินทร์ สิรสุนทร (2563) ได้อธิบายไว้มีลักษณะดังนี้ การใช้ภาษากับผู้สูงอายุต้องเข้าใจง่าย ชัดเจน การใช้ภาพประกอบต้องสื่อสารชัดเจน และเด่นชัด รวมถึงการสื่อสารกับผู้สูงอายุควรเน้นการสื่อสารแบบสองทาง และการใช้สื่อในการพัฒนาผู้สูงอายุควรมีความหลากหลายและเข้าถึงได้

แนวคิดเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ

การรู้เท่าทัน หมายถึง ความสามารถในการอ่านเขียน “การรู้เท่าทันสื่อ” (Media Literacy) จึงเป็นความสามารถในการเข้าใจลักษณะของสื่อแต่ละประเภท และนัยของสารที่สื่อเลือกนำเสนอ ก่อนมีสื่อออนไลน์ สื่อที่ผู้เสพสื่อควรรู้เท่าทันมักหมายถึง โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และป้ายโฆษณา ปัจจุบันการรู้เท่าทันสื่อต้องหมายรวมถึงเนื้อหาที่ปรากฏเป็นไวรัลวิดีโอ (viral video) ข้อความบนโซเชียลมีเดีย วิดีโอเกมส์ รวมถึงโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ทั้งโดยตรงและที่แฝงมา (tie-in) (ทักษิณา ชัยอิทธิพรวงศ์, 2565)

เว็บไซต์ C Click ได้ให้ความหมายของการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) หมายถึง สมรรถนะในการใช้สื่อต่าง ๆ รวมถึงการวิเคราะห์ และเข้าใจในรูปแบบของสื่อ และเทคนิคต่าง ๆ ที่สื่อใช้ในการสร้าง ผลกระทบต่อผู้รับสื่อ และความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ประเมิน และสร้างสื่อได้ในหลากหลายรูปแบบ ในขณะที่ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้ให้ความหมายการรู้เท่าทันสื่อไว้ว่า การรู้เท่าทันสื่อ คือทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเลต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน

หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ โดยทักษะดังกล่าวครอบคลุมความสามารถ 4 มิติ ได้แก่ การใช้ (Use) การเข้าใจ (Understand) การสร้าง (Create) และการเข้าถึง (Access) เทคโนโลยีดิจิทัล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุกัญญา บูรณเดชาชัย, 2567: 84-86)

แนวคิดเรื่องสื่อสร้างสรรค์

กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์, (2564) ได้นิยามคำว่า “นวัตกรรมสื่อ” (Media Innovation) คือ สื่อที่เกิดจากการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่หรือต่อยอดจากสิ่งเดิมซึ่งมีคุณค่า เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงได้ง่าย พระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ พ.ศ. 2558 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “สื่อ” หมายถึง สิ่งที่ทำให้ปรากฏผ่านทางตัวอักษร เครื่องหมาย ภาพ หรือเสียง ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของเอกสาร สิ่งพิมพ์ ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ วีดิทัศน์ การแสดง ข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ หรือในรูปแบบอื่น ๆ และยังได้ให้คำนิยามของคำว่า “สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์” ว่า หมายถึง สื่อที่มีเนื้อหาส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม และการเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน รวมถึงสื่อที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม และช่วยสร้างความสามัคคีให้กับประชาชนในการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมที่หลากหลายอย่างมีความสุข

สื่อสร้างสรรค์ (Creative Media) เป็นการผสมผสานระหว่างศาสตร์และศิลป์ในการสื่อสาร โดยมุ่งเน้นการนำเสนอเนื้อหาผ่านรูปแบบที่แปลกใหม่ น่าสนใจ และสร้างคุณค่าให้แก่ผู้รับสาร (วิรัช ลภิรัตนกุล, 2562) การสร้างสรรค์สื่อในปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การผลิตชิ้นงานให้สวยงามเท่านั้น แต่ยังต้องคำนึงถึงประโยชน์และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสังคมด้วย กาญจนา แก้วเทพ, (2564) กล่าวว่า สื่อสร้างสรรค์เป็นกระบวนการสื่อสารที่มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมในการนำเสนอเนื้อหา โดยคำนึงถึงบริบททางสังคม วัฒนธรรม และจริยธรรมในการสื่อสาร

บริบทชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์

ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตทวีวัฒนา ซึ่งเป็นเขตปกครองที่จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 โดยแยกมาจากเขตตลิ่งชัน พื้นที่แห่งนี้มีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมทางรถไฟมาอย่างยาวนาน โดยสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์เป็นสถานีรถไฟสายใต้ที่สำคัญ เปิดให้บริการมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 โดยที่มาของคำว่า ศาลาธรรมสพน์ นั้น สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงนิพนธ์อธิบายไว้ในพระนิพนธ์ “เรื่องตำนานสถานที่และวัดฤต่าง ๆ ซึ่งพระบาทสมเด็จฯ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้าง” ในประชุมพงศาวดารภาคที่ 25 ไว้ว่า *“ศาลาอีกหลัง 1 เจ้าพระยาทิพากรวงศ์สร้างในการกุศลปลงศพคนของท่านคน 1 จึงเรียกว่า ‘ศาลาทำศพ’ เลยเปนชื่อสถานีรถไฟเหมือนกัน”* ซึ่งแต่เดิม ศาลาธรรมสพน์ เขียนเป็น “ศาลาทำศพ” แต่คนไทยเห็นว่าไม่เป็นมงคล เลยเปลี่ยนวิธีการเขียนใหม่ จึงแปลงเป็น “ธรรมสพน์” มีที่มาจาก “ธรรมสวนะ”

ซึ่ง ว.แหวน และ พ.พาน สามารถแทนกันได้ จึงกลายเป็น ธรรมสพนะ-ธรรมสพน์ ซึ่งอ่านออกเสียงตรงกับคำว่า ทำศพนั่นเอง (กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, 2566)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

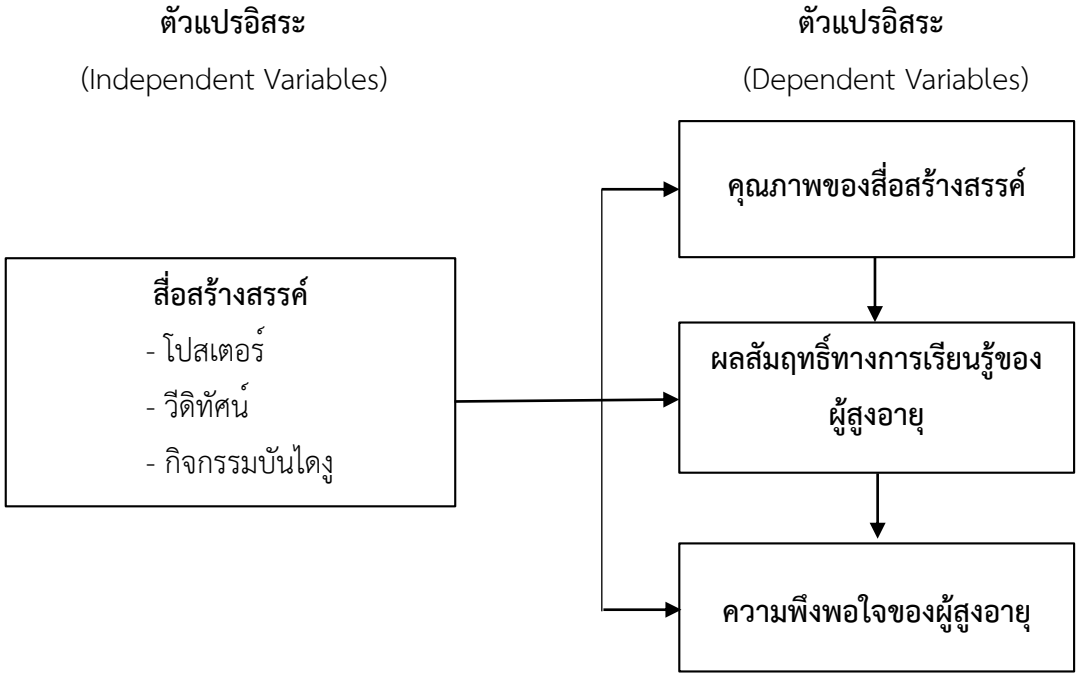

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาคุณภาพของสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์”
2. เพื่อหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่มีต่อสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์”
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์”

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาผู้สูงอายุ ผ่านสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการศึกษา อยู่ที่ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ โดยเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ คือ ชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร และเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

2. ขอบเขตด้านเวลา การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเวลาในการศึกษาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2566 – เดือนมิถุนายน 2567

3. ขอบเขตด้านการศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขอบเขตเนื้อหาในการผลิตสื่อสร้างสรรค์

1) การรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ

2) การจัดการข่าวปลอมของผู้สูงอายุ

สื่อสร้างสรรค์ ในที่นี้ ได้แก่

1) โปสเตอร์

2) วีดิทัศน์

3) กิจกรรมบันไดงู

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์

ภาพที่ 1 สื่อโปสเตอร์

ภาพที่ 2 สื่อวีดิทัศน์

ภาพที่ 3 สื่อกิจกรรมบันไดงู

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์

รายการที่ประเมิน	$\bar{x}$	**S.D.**	**ระดับคุณภาพ**
ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา	4.73	0.38	ดีมาก
ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อการนำเสนอ	4.82	0.25	ดีมาก

จากตารางที่ 1 โดยสรุปแล้ว ผลการประเมินคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาของสื่อสร้างสรรค์ มีความเห็นว่าคุณภาพของสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ อยู่ในเกณฑ์ดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.73 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38และผลการประเมินคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อสร้างสรรค์ มีความเห็นว่าคุณภาพของสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ อยู่ในเกณฑ์ดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.82 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.25 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 2 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้สูงอายุผ่านสื่อสร้างสรรค์ เรื่อง “การรู้เท่าทันสื่อ และการจัดการข่าวปลอม”

ผลการเรียน	(N)	$\bar{X}$	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนเรียน	35	5.60	1.17	11.40	1.42	47.55
หลังเรียน	35	17.00	1.43			

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 2 พบว่าการทดสอบคะแนนของผู้เรียนมีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 5.60 คะแนนและมีคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 17.00 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนสอบทั้งสองครั้ง พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์

รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. โปสเตอร์	4.76	0.41	มากที่สุด
2. วีดิทัศน์	4.58	0.49	มากที่สุด
3. กิจกรรมบันไดงู	4.65	0.48	มากที่สุด
4. การให้ความรู้เรื่อง “การรู้เท่าทันสื่อ และการจัดการข่าวปลอม”	4.65	0.47	มากที่สุด
ผลการประเมิน	4.66	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ ผลการประเมินรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 อยู่ในเกณฑ์มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ทางด้านโปสเตอร์มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.76 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 อยู่ในเกณฑ์มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ทางด้านวีดิทัศน์มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.58 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 อยู่ในเกณฑ์มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ทางด้านกิจกรรมบันไดงูมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.65 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 อยู่ในเกณฑ์มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ทางด้านการให้ความรู้เรื่อง “การรู้เท่าทันสื่อ และการจัดการข่าวปลอม” มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.65 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 อยู่ในเกณฑ์มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผู้สูงอายุ ผ่านสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์” ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1. การพัฒนาผู้สูงอายุ ผ่านสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ เป็นการผลิตสื่อสร้างสรรค์ คือ สื่อโปสเตอร์ สื่อวีดิทัศน์ สื่อกิจกรรมบันไดงู มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้สูงอายุซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับผลการวิจัยของจินตนา กสินันท์ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง สื่อสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก รักษ์น้ำของเยาวชน กรณีศึกษา : คนปลายน้ำคลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง จากผลการศึกษาพบว่า “สื่อสร้างสรรค์” จากการสังเกตและซักถาม นักวิจัยชุมชน ครู ในมุมมองของการใช้สื่อประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง “สื่อรักษ์น้ำ” ควรมีการขยายผลการใช้สื่อเพื่อเสริมสร้างและเน้นย้ำให้เยาวชนคนปลายน้ำ เกิดจิตสำนึกรักษ์น้ำอย่างยั่งยืนต่อไป จึงสรุปได้ว่า การผลิตสื่อสร้างสรรค์ สามารถนำมาพัฒนาผู้สูงอายุ ในหัวข้อ “การรู้เท่าทันสื่อ และการจัดการข่าวปลอม” ได้

2. คุณภาพทางด้านเนื้อหาและทางด้านสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพทางด้านเนื้อหามีค่าเท่ากับ 4.73 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก ส่วนคุณภาพทางด้านสื่อสร้างสรรค์มีค่าเท่ากับ 4.82 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก โดยผู้วิจัยได้ค้นคว้าและนำแนวคิดของ ADDIE Model อ้างถึงใน ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล, (2555) คือการวิเคราะห์เนื้อหา (Analysis) การออกแบบเนื้อหาให้สอดคล้องกับสื่อสร้างสรรค์ (Design) การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ (Development) การนำสื่อสร้างสรรรค์มาเป็นสื่อกาเรียนรู้ (Implementation) และการประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation) ซึ่งทุกขั้นตอนอยู่ภายใต้การดูแลของผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพและให้ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง จึงสรุปได้ว่าสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดและเหมาะสมในการนำไปใช้ในการพัฒนาผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้สูงอายุผ่านสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์” โดยผลการหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้สูงอายุผ่านสื่อสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัญญาณี สมอ และคณะ (2566) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์ของสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดสุรินทร์ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังอบรม พบว่า คะแนนสอบหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะการผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อนำมาพัฒนาผู้สูงอายุ ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้สูงอายุเป็นอย่างดี โดยสื่อสร้างสรรค์มีการตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการประเมินคุณภาพเพื่อให้ได้สื่อสร้างสรรค์ที่มีความสมบูรณ์ถูกต้องมากที่สุด การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ สร้างตามหลักการสร้างแบบทดสอบที่ดี ก่อนจะนำไปใช้ทดสอบจริง มีการวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบ โดยหาค่าความสอดคล้อง ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความเหมาะสมของการใช้ภาษาของแบบทดสอบที่เหมาะสม เพื่อให้ได้แบบทดสอบที่มีคุณภาพ สามารถวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัดได้อย่างแท้จริง จึงสรุปได้ว่า การพัฒนาผู้สูงอายุ ผ่านสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ เป็นสื่อสร้างสรรค์ที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้เพื่อทำให้ผู้สูงอายุมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่สูงขึ้น

4. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ โดยผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.66, S.D. = 0.46) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของผลการวิจัยของเสาวคนธ์ ชูบัว และคณะ (2558) ที่ศึกษาเรื่อง การผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของเยาวชนในการอนุรักษ์ชุมชนวิถีพุทธคลองแดน ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของเยาวชนที่มีตอสื่อสร้างสรรคเชิงอนุรักษ อยู่ในระดับมาก จึงสรุปได้ว่า การพัฒนาผู้สูงอายุ ผ่านสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ เป็นการผลิตสื่อสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุป

คุณภาพทางด้านเนื้อหาและทางด้านสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ โดยรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 และ 4.82 แสดงว่าสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ มีคุณภาพางด้านเนื้อหาและทางด้านสื่อสร้างสรรค์อยู่ในระดับดีมาก

ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้สูงอายุผ่านสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อสื่อสร้างสรรค์ กรณีศึกษา: ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.66 เมื่อเปรียบเทียบเป็นส่วนพบว่า ส่วนของสื่อโปสเตอร์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 4.76 รองลงมาคือ สื่อกิจกรรมบันไดงู และการให้ความรู้เรื่อง “การรู้เท่าทันสื่อและการจัดการข่าวปลอม” มีค่าเฉลี่ย 4.65ส่วนของสื่อวีดิทัศน์มีค่าเฉลี่ย 4.58 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. การผลิตสื่อสร้างสรรค์ โดยนำสื่อโปสเตอร์ สื่อวีดิทัศน์ และสื่อกิจกรรมบันไดงู มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหานั้น ๆ พบว่าสามารถทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น สามารถเรียนรู้และเข้าใจได้ง่าย รวมทั้งสามารถนำไปพัฒนาผู้สูงอายุในด้านอื่น ๆ อีกต่อไปได้

2. การผู้สูงอายุในชุมชน ควรมีการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้นำชุมชน และผู้สูงอายุ เพื่อหาแนวทางในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ได้อย่างสมบูรณ์และถูกต้องตามบริบทพื้นที่ของชุมชนนั้น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2565.* กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์ คอร์เปอเรชั่นส์ จำกัด (มหาชน).

กทม.-ภูมิภาค-ปกครองท้องถิ่น. (2560, 27 พฤศจิกายน). เสียงจากชาวบ้านผ่านชุมชน : ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์สร้างสุขแบบรอบด้าน. *เดลินิวส์,* หน้า 15.

กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม. (2566, 21 กันยายน). *ศาลายา-ศาลาธรรมสพน์ ชื่อนี้มีที่มาจากไหน?.* https://www.silpa-mag.com/culture/article_52750

กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. (2564). *การสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์.* https://www.thaimediafund.or.th/

กันตพล บรรทัดทอง. (2557). *พฤติกรรมการใช้เครือข่าย สงคมออนไลน์และความพึงพอใจของกลุ่มคนผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

กาญจนา แก้วเทพ. (2564). *สื่อสารเพื่อการพัฒนา: การเปลี่ยนแปลงของบริบทและแนวทางการวิจัย. กรุงเทพฯ:* สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กัญญาณี สมอ, ศิริลักษณ์ หวังชอบ, ณัฐพัชร์ วงศ์ณรัตน์, ธงชัย เจือจันทร์, วิจิตรา โพธิสาร, ธเนษฐ โยธาศิริ และ กฤษฎา นวลนาง. (2566). การพัฒนาทักษะการผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์ของสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดสุรินทร์. *วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. 25*(1), 1 – 14.

จินตนา กสินันท์. (2560). สื่อสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก รักษ์น้ำของเยาวชน กรณีศึกษา : คนปลายน้ำคลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง. *วารสารร่มพฤกษ์ มหาวิทยาลัยเกริก, 35*(2), 9 - 32.

ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล. (2555). *การออกแบบระบบการสอน ADDIE MODEL*. http://codexarticle.blogspot.com/2012/04/addie-model.html

ตระหนักจิต ยุตยรรยง. (2565). *การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพฯ.* (ทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพฯ.

ทักษิณา ชัยอิทธิพรวงศ์. (2565). *Digital Content Creation: หลักและแนวปฏิบัติในมิติการสื่อสาร.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เนติยา แจ่มทิม และสินีพร ยืนยง. (2562). การใช้สื่อออนไลน์ และการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศสุขภาพออนไลน์ของผู้สูงอายุ จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา. 25*(2), 168 – 180.

นันทิยา ดวงภุมเมศ, ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์, สิรินทร พิบูลภานุวัธน์, ธีรพงษ์ บุญรักษา และวราภรณ์ สืบวงศ์สุวรรณ์. (2565). *ประสบการณ์การถูกหลอกลวงผ่านสื่อของผู้สูงอายุไทยในปี พ.ศ. 2565.* ศูนย์วิชาการด้านการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ. https://www.iceml.org/research/

นันทิยา ดวงภุมเมศ, ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์, ธีรพงษ์ บุญรักษา, ณรงเดช พันธะพุมมี และวราภรณ์ สืบวงศ์สุวรรณ์. (2566). *รายงานผลสำรวจสถานการณ์การใช้สื่อ ผลกระทบจากการเปิดรับสื่อพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อ ของผู้สูงอายุไทย ในปี พ.ศ. 2566.* ศูนย์วิชาการด้านการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ. https://www.iceml.org/research/

บรรลุ ศิริพานิช. (2565). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2565.* กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์ คอร์เปอเรชั่นส์ จำกัด (มหาชน). พระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อสร้างสรรค์และปลอดภัยพ.ศ. 2558. (2564, 25 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 132 ตอนที่ 21. หน้า 30 – 31.

รุ่งนภา จันทรา, อติญาณ์ ศรเกษตริน, ลินดา คล้ายปักษี, จีราพร ทองดี และกฤษณา สังขมุณีจินดา. (2563). การใช้สื่อออนไลน์และการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศสุขภาพออนไลน์ของผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบล จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ. 13*(2), 502 – 511.

รุจา รอดเข็ม และสุดารัตน์ ไชยประสิทธิ์. (2562). สังคมสูงวัย: เทคโนโลยีกับผู้สูงอายุ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย. 13*(2), 36 – 45.

วิไลพร วงค์คีนี. (2563). การศึกษาคุณค่าและศักยภาพของผู้สูงอายุในสังคมไทย. *วารสารสังคมศาสตร์, 49*(1), 89-104.

วิรัช ลภิรัตนกุล. (2562). *การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วริศรา จินดาผ่อง, คมชาญ อุปถัมภ์ และธนภัทร เต็มรัตนะกุล. (2565). การรู้เท่าทันสื่อโซเชียลของผู้สูงอายุในเรื่องการเปิดรับเนื้อหาทางการเมือง. *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 13. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, 330-352.

วรรณี มีชัย. (2565). การสื่อสารเพื่อการพัฒนา: กรณีศึกษาผู้สูงอายุในชุมชนเมือง. *วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม, 9*(1), 25 – 40.

สมชาย วรกิจเกษมสกุล. (2564). หลักการสื่อสารเพื่อการพัฒนาในกลุ่มผู้สูงอายุ. *วารสารวิจัยและพัฒนาการสื่อสาร, 10*(2), 35-50.

สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์. (2562). ความหมายและการจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุ. *วารสารพฤฒาวิทยา, 18*(1), 1-15.

สุกัญญา บูรณเดชาชัย. (2567). *“กรองสาร” ท่วมท้นในสื่อดิจิทัล รู้ทันกลลวงเนื้อหา “The Media Detective: Unlocking Truth in the Overwhelming Digital Media World”.* กรุงเทพฯ: บริษัท แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น จำกัด.

เสาวคนธ์ ชูบัว, สุพัชชา คงเมือง และจุฑามาศ พรหมมา. (2558). *การผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของเยาวชนในการอนุรักษ์ชุมชนวิถีพุทธคลองแดน.* (ทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. สงขลา

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). *การทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2566.* กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.57

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี

Strategic Leadership of Administrators and Performance on Child Development Center's Standard Under the Municipality in Nonthaburi Province

สุนีย์กร พลพหล[1] และ นุชนรา รัตนศิระประภา[2]

Suneekorn Phonphahol[1]*, & Nuchnara Rattanasiraprapha[2]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author:*

1. สุนีย์กร พลพหล*

Suneekorn Phonphahol*

ภาควิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร

Department of Educational Administration, Silpakorn University, Thailand

Email: suneekorn.p@gmail.com

2. รศ.ดร.นุชรา รัตนศิระประภา

Assoc.Prof.Dr.Nuchnara Rattanasiraprapha

ภาควิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร

Department of Educational Administration, Silpakorn University, Thailand

Email: nuchnara14@hotmail.com

คำสำคัญ

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร; การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Keywords:
Strategic Leadership of Administrators; Performance on Child Development Center's Standard

Article history:
Received: 19/06/2024

ABSTRACT

The purposes of this research were to determine 1) Strategic leadership of administrators of child development center's standard under the municipality in Nonthaburi province, and 3) the relationship between strategic leadership of administrators and performance on child development center's standard under the municipality in Nonthaburi province. The study sample comprised 59 child development centers under the municipality, with a total of 118 respondents, including center heads and teachers. The research employed a questionnaire as the primary instrument, measuring strategic leadership based on the framework of Michael A. Hitt, R. Duane Ireland, and Robert E. Hoskisson, and performance standards defined by the Office of the Education Council. Data analysis utilized descriptive and inferential statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient.

Key findings were as follows: The strategic leadership of administrators was rated at a high level overall and across individual dimensions. The dimensions were ranked, from highest to lowest mean, as follows: Determining Strategic Direction, Emphasizing Ethical Practices, Sustaining an Effective Organizational Culture, Establishing Balanced Organizational Controls, and Effectively Managing the Firm's Resource Portfolio. The performance of child development centers was rated at the highest level overall and across individual aspects. The aspects were ranked, from highest to lowest mean, as follows: Systematic Management, Promotion of Family and Community

Revised: 10/092024
Accepted: 25/12/2024
Available online: 17/01/2025

How to Cite:
Phonphahol, S. & Rattanasiraprapha, N. (2024). Strategic Leadership of Administrators and Performance on Child Development Center's Standard Under the Municipality in Nonthaburi Province. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 53-75.

Involvement, Management to Promote Health and Learning, Safety Environment Management, and Personnel Management. A statistically significant positive correlation (at the 0.01 level) was found between administrators' strategic leadership and the performance of child development centers. These findings underscore the critical role of strategic leadership in enhancing the performance of child development centers under municipal administration.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี 2) การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างคือ ศูนย์พัฒนาเด็กสังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี 118 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ตามแนวคิดของฮิทท์ ไอร์แลนด์ และฮอสคิสสัน ซึ่งเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติตามแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อยดังนี้ การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์การมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม การสนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิผล การจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล และการบริหารทรัพยากรในองค์การ 2) การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อยดังนี้ การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน การจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย และการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด 3) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะคล้อยตามกัน

บทนำ

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ทิศทางของสังคมโลกในปัจจุบัน ทั้งในเรื่องการก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals: SDGs) ความร่วมมือด้านการศึกษาของประชาคมอาเซียน นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ไทยต้องจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561- 2580) รวมถึงกำหนดเป้าหมายประเทศไทย 4.0 เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคต ให้สามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ทันการณ์ โดยเฉพาะในยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยเด็ก วัยรุ่น จนถึงวัยผู้สูงอายุ เป้าหมายเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ ที่มีศักยภาพ ดีเก่ง และมีคุณภาพ โดยการเรียนรู้ต้องเป็นไป เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะใหม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องเท่าทันโลกอนาคต การจะพัฒนาคนให้ตอบสนองเป้าหมายดังกล่าวได้คือ “การเริ่มอย่างถูกต้องตั้งแต่เด็กเล็ก” (Put Children to the Right Start) การให้ความสำคัญตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตกลายเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นกำลังสำคัญของชาติ ปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่พัฒนาการทางด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะสมองมีการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้ ได้อย่างรวดเร็วที่สุด หากเด็กได้รับการดูแลและการจัดการเรียนรู้ที่ดีถูกต้องตามหลักพัฒนาการและหลักวิชาการ

การสามารถตอบโจทย์พัฒนาการในวัยเด็กได้อย่างสมบูรณ์เพราะถ้าหากยังคงปล่อยปัญหาทิ้งไว้เด็กที่ได้รับการพัฒนาในแต่ละสถานที่จะมีพัฒนาการที่ไม่เหมือนกัน และยังคงเป็นปัญหาสำหรับการต่อยอดการเรียนรู้ในช่วงชั้นต่อ ๆ ไปได้ การกำหนดทิศทางและกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้แก่องค์การในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้องค์การอยู่รอดมีความก้าวหน้าและได้มาตรฐาน ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ จึงมีบทบาทสำคัญในการนำองค์การภายใต้ความเชื่อมโยงระหว่างการดำเนินงานในปัจจุบัน และทิศทางการขับเคลื่อนองค์การในอนาคต สำหรับในองค์การภาครัฐได้มีการสนับสนุนให้ประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในทุกระดับผ่านกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ในองค์การ โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์การและภายในองค์การ นำมากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ระดับองค์การ จากนั้นสร้างกลยุทธ์และนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และท้ายที่สุดคือขั้นตอนของการประเมินกลยุทธ์และให้ผลสะท้อนกลับ เพื่อให้การบริหารองค์การเป็นไปอย่างมีระบบการทำงานที่ชัดเจนตามวิสัยทัศน์ และสามารถขับเคลื่อนองค์การสู่เป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ และการบริหารจัดการให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดตามความคาดหวังและตามบริบทของแต่ละองค์การ

ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ข้อมูลจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกพบว่า 1) ผู้บริหารควรมีการกำหนดกลยุทธ์ แผนการดำเนินโครงการให้ชัดเจน 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดเล็กมีจำนวนครูหรือผู้ดูแลไม่เพียงพอ ครูไม่ได้จบสาขาปฐมวัยโดยตรงและไม่มีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมต่อระหว่างเด็กระดับปฐมวัยและประถมศึกษายังขาดประสิทธิภาพ พัฒนาการของเด็กไม่เป็นตาม

มาตรฐาน 3) สถานที่บางจุดในโรงเรียนยังขาดความปลอดภัยระบบการดูแลความความสะอาดและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา อาคารเรียนไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากขาดงบประมาณในการสร้าง 4) พ่อ แม่ผู้ปกครองยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เน้นพัฒนาการครบทุกด้าน ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าต้องการเน้นให้เด็กปฐมวัย อ่านออกเขียนได้ ซึ่งเด็กในวัยนี้เหมาะกับการทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างกล้ามเนื้อและจินตนาการ มากกว่าการอ่านออกเขียนได้ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่ทำงานอยู่ในกองการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นการบริหารองค์การเชิงระบบ ซึ่งลูเนินเบิร์กและออร์นสไตล์ (Lunenburg and Ornstein) มีแนวคิดว่าลักษณะขององค์การเชิงระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Transformation Process) และผลผลิต (Outputs) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้มีความสัมพันธ์กัน โดยจะขาดส่วนหนึ่งไปมิได้ และจะทำงานร่วมกันเป็นวงจร หากส่วนใดมีปัญหาจะส่งผลกระทบกับส่วนอื่นไปด้วย โดยธรรมชาติของระบบจะต้องมีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ระบบคงอยู่ได้ นอกจากนี้ระบบยังมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (Environment) ทั้งภายนอกและภายในขององค์การ และสร้างผลผลิตกลับคืนมาในการบริหารจัดการสถานศึกษานั้น มีปัจจัยนำเข้า (Inputs) คือ บุคลากร (ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ผู้บริหาร) นโยบาย งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการ (Transformation Process) ขององค์กร ซึ่งได้แก่ กระบวนการบริหาร ประกอบด้วย การบริหารจัดการ การนิเทศ กำกับ ติดตาม และการวัดและประเมินผล เพื่อให้ได้ผลผลิต (Outputs) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณภาพการศึกษา ประสิทธิภาพการทำงานของครู เป็นต้น (**Fred C. et al, 2012: 21**)

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มีนักวิชาการหลายท่านที่นำเสนอแนวคิด ไว้ดังนี้ ดูบริน (Dubrin) ได้ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ 5 องค์ประกอบ คือ 1) ผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง (High-level Cognitive Activity) 2) ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนด กลยุทธ์ (Gathering Multiple Inputs to Formulate Strategy) 3) การมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต (Anticipating and Creating a Future) 4) วิธีการคิดเชิงปฏิวัติ (Revolutionary Thinking) 5) การกำหนดวิสัยทัศน์ (Creating a Vision) (Andrew, 2022: 335) เอเดร์ (Adair) ได้กล่าวว่า ผู้นำเชิงกลยุทธ์มีบทบาทสองด้านที่เป็นบทบาทคู่ขนานกัน คือ 1) บทบาทในฐานะเป็นผู้วางแผนออกแบบหรือกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ให้แก่องค์กร 2) บทบาทในฐานะที่นำเอากลยุทธ์ การปฏิบัติยุคล์ (Yukl) (**John Adair, 2002: 120**) ได้นำเสนอแนวคิดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ระยะยาวและการจัดลำดับความสำคัญ (Determine long-

term Objectives and Priorities) 2) การประเมินจุดอ่อนจุดแข็งในปัจจุบัน (Assess Current Strengths and Weaknesses) 3) การกำหนดสมรรถนะหลัก (Identify core competencies) 4) การประเมิน ความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงด้านกลยุทธ์ (Evaluate the need for a major change in strategy) 5) การระบุกลยุทธ์ที่มีอนาคตไกล (Identify promising strategies) 6) การประเมินผลของกลยุทธ์ที่คาดว่าจะได้รับ (Evaluate the likely outcomes of strategy) 7) การให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการเลือกกลยุทธ์ (Involve other executives in selecting a strategy) (**Gary Yukl, 2013, 378)** ในส่วนของผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ตามแนวคิดของฮิทท์ ไอร์แลนด์ และ ฮอสติสสัน (Hitt, Ireland and Hoskisson, 1990) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลไว้ 5 ประการ คือ 1) การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Determining strategic direction) 2) การบริหารทรัพยากรในองค์การ (Effectively managing the firm's resource portfolio) 3) การสนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิผล (Sustaining an effective organizational culture) 4) การมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม (Emphasizing Ethical practice) 5) การจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล (establishing balanced organizational controls) (Hitt, M. A., et al, 1990: 29-47)

สำหรับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้มีหน่วยงานที่กำหนดแนวทางไว้ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้เสนอไว้ดังนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6 ด้าน ได้แก่ 1) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) มาตรฐานด้านบุคลากร 3) มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) มาตรฐานด้านวิชาการ 5) มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและการส่งเสริมสนับสนุน และ 6) มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย **(**กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย**, 2559: 1-106)** นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในการจัดการศึกษาสำหรับสถานศึกษาของเด็กปฐมวัยดังนี้ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้ 1) ส่งเสริมการะบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน 2) ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย 3) ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมายและมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัยและมีการพักผ่อนเพียงพอ 4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิตและสามารถปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข และ 5) สร้างความรู้ ความเข้าใจและประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา**, 2562**) ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา ในมาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

2) การบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด 3) การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย 4) การจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ 5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 7-14) ซึ่งกำหนดดังแผนภูมิที่ 1

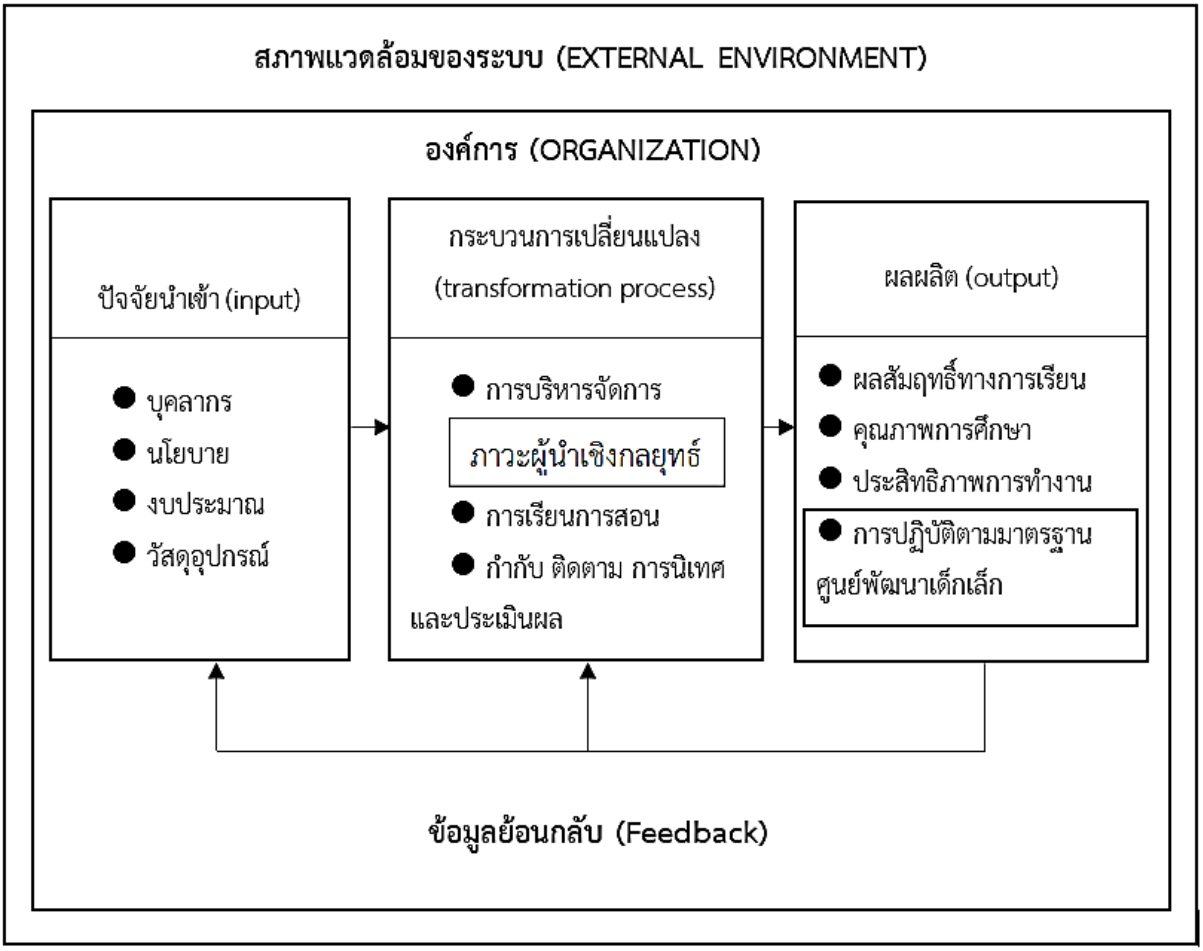

แผนภาพที่ 1 ขอบข่ายเชิงมโนทัศน์สรุปของการวิจัย

ที่มา : Fred C. Lunenburg & Allan C. Ornstein (2012: 21)

: Michael A. et al, (2017: 396-405)

: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2567: 7-14)

วัตถุประสงค์

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อทราบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อทราบการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี

3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี

ระเบียบวิธีการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 1) แผนแบบการวิจัย 2) ประชากร 3) กลุ่มตัวอย่าง 4) ผู้ให้ข้อมูล 5) ตัวแปรที่ศึกษา 6) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 7) การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ 8) การเก็บรวบรวมข้อมูล 9) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 10) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย

เป็นขั้นตอนการศึกษาสภาพปัญหา ค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ บทความ ทฤษฎี ข้อมูล วารสาร เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง รายงานการวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มาจัดทำโครงร่างงานวิจัยตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา นำเสนอโครงร่างงานวิจัยต่อภาควิชาการบริหาร การศึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติโครงร่างงานวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานตามโครงการวิจัย

เป็นขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยพัฒนาเครื่องมือตามขอบเขตของการวิจัย เพื่อเก็บข้อมูล ทดลอง ปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือ นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยวิธีการหาความเชื่อมั่นแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่ม ตัวอย่างที่กำหนด แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ วิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางสถิติมาสรุป เขียนร่างรายงานการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ แล้วจัดทำเป็นรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขออนุมัติจบการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 69 ศูนย์ จำแนกเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนคร จำนวน 23 ศูนย์ เทศบาลเมือง จำนวน 21 ศูนย์ เทศบาลตำบล จำนวน 25 ศูนย์

กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 59 ศูนย์ ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตารางประมาณการขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) แล้วใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (Proportional stratified random sampling) โดยจำแนกตามประเภทของเทศบาล

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กละ 2 คน ประกอบด้วย 1) หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 คน และ 2) ครู จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 118 คน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามประเภทของเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล ในจังหวัดนนทบุรี	ประชากร (ศูนย์)	กลุ่มตัวอย่าง (ศูนย์)	ผู้ให้ข้อมูล (คน)		รวม
			หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (คน)	ครู (คน)	
เทศบาลนคร	23	20	20	20	40
เทศบาลเมือง	21	18	18	18	36
เทศบาลตำบล	25	21	21	21	42
รวม	**69**	**59**	**59**	**59**	**118**

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรพื้นฐาน ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม มีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพสวนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน

2. ตัวแปรต้น (X_{tot}) เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ตามแนวคิดของฮิทท์ ไอร์แลนด์ และฮอสคิสสัน (Hitt, Ireland and Hoskisson) รายละเอียดดังนี้ การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ (Determining strategic direction : X_1) การบริหารทรัพยากรในองค์การ (affectively managing the firm's resource portfolio : X_2) การสนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิผล (sustaining an effective organizational culture : X_3) การมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม (emphasizing ethical practices : X_4) การจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล (establishing balanced organizational controls : X_5)

3. ตัวแปรตาม (Y_{tot}) เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ แนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ รายละเอียดดังนี้ การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (Y_1) การบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด (Y_2) การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย (Y_3) การจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ (Y_4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน (Y_5)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ แบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกไว้ให้เลือกตอบ (forced choice)

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ตามแนวคิดของฮิทท์ ไอร์แลนด์ และฮอสคิสสัน (Hitt, Ireland and Hoskisson)

ตอนที่ 3 การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี โดยผู้วิจัยนำมาจากมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบจัดลำดับคุณภาพ 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิคเคิร์ท (Likert's five rating scale) (Rensis, 1961: 74) มีความหมายและค่าน้ำหนักดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร / การปฏิบัติตามมาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับ มากที่สุด ให้มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 5 ระดับ 4 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของ

ผู้บริหาร / การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับ มาก ให้มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 4 ระดับ 3 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร / การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับ ปานกลาง ให้มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 3 ระดับ 2 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร / การปฏิบัติตามมาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับ น้อย ให้มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 2 ระดับ 1 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร / การปฏิบัติตามมาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับ น้อยที่สุด ให้มีน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 1

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือสำหรับการวิจัยอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารและการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างเครื่องมือ โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม โดยการนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 – 1.00

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลจังหวัดนครปฐม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 ศูนย์ ผู้ให้ข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กละ 2 คน ประกอบด้วย 1) หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 คน 2) ครู จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 30 คน

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาคำนวณหาค่าความเที่ยง (reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α – coefficient) มีค่าความเชื่อมั่น 0.975

5. จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ และนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบและถูกต้อง ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้ ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี จากภาควิชาการบริหารการศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือไปยัง

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อประสานกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ในการดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามในการวิจัยด้วยตนเองและทางไปรษณีย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและถูกต้องตามกระบวนการวิจัย เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่เชื่อถือได้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความครบถ้วนและถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์มีคุณภาพและไม่มีข้อมูลที่ขาดหายหรือตอบไม่ครบถ้วน จัดระเบียบข้อมูลและรวบรวมคะแนนจากแบบสอบถามที่สมบูรณ์ แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้วจะถูกนำมารวบรวมและจัดเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อความสะดวกในการนำไปวิเคราะห์ ลงรหัสข้อมูลและคำนวณค่าสถิติ ข้อมูลที่ได้รับจะถูกนำไปลงรหัส (Coding) และป้อนเข้าสู่โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เช่น SPSS หรือโปรแกรมที่เหมาะสม เพื่อทำการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Product-Moment Correlation Coefficient) ซึ่งใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงปริมาณ เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางและการบรรยาย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะถูกนำเสนอในรูปแบบตาราง เพื่อให้เห็นข้อมูลอย่างชัดเจน พร้อมทั้งบรรยายและอธิบายผลที่ได้อย่างละเอียด เพื่อช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาได้ง่ายขึ้น กระบวนการดังกล่าวช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีความน่าเชื่อถือ ทั้งนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันที่คำนวณได้จะช่วยระบุระดับความสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ และช่วยตอบโจทย์วัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างชัดเจน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน สถิติที่ใช้คือ ความถี่ (frequency : f) และร้อยละ (Percentage : %)

2. การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร และการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี สถิติที่ใช้คือ มัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic mean : $\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) โดยนำค่ามัชฌิมเลขคณิตเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของ

เบสท์ (Best) ดังนี้ ค่ามัชฌิมเลขคณิต 4.50 – 5.00 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร/การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ค่ามัชฌิมเลขคณิต 3.50 – 4.49 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร/การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก ค่ามัชฌิมเลขคณิต 2.50 – 3.49 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร/การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ค่ามัชฌิมเลขคณิต 1.50 – 2.49 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร/การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับน้อย ค่ามัชฌิมเลขคณิต 1.00 – 1.49 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร/การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient : Rxy) มีรายละเอียด ดังนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.00 – 0.29 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร / การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.30 – 0.69 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร / การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.70 – 1.00 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร / การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน โดยหาความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็น

ข้อที่	สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1	เพศ		
	ชาย	5	4.24
	หญิง	113	95.76
รวม		118	100.00
2	อายุ		

ข้อที่	สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
	21-30 ปี	4	3.39
	31-40 ปี	25	21.19
	41-50 ปี	54	45.76
	51-60 ปี	35	29.66
รวม		118	100.00
3	ระดับการศึกษาสูงสุด		
	ปริญญาตรี	82	69.49
	ปริญญาโท	30	25.42
	ปริญญาเอก	6	5.09
รวม		118	100.00
4	ตำแหน่งปัจจุบัน		
	หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	59	50.00
	ครู	59	50.00
รวม		118	100.00
5	ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน		
	1 - 5 ปี	23	19.49
	6 - 10 ปี	23	19.49
	11 - 25 ปี	40	33.90
	16 - 20 ปี	15	12.71
	21 - 25 ปี	10	8.48
	26 - 30 ปี	3	2.54
	มากกว่า 30 ปี	4	3.39
รวม		118	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า จากจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 118 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 95.76 เป็นเพศชาย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.24 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มากที่สุด จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 45.76 รองลงมา คือ มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 29.66 รองลงมา คือมีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 21.19 น้อยที่สุด คือ มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.39 ระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 69.49 รองลงมาคือระดับปริญญาโท จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 25.42 รองลงมาคือระดับต่ำกว่าปริญญาเอก จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 5.09 ตำแหน่งปัจจุบัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหัวหน้า

ศูนย์พัฒนาเด็ก และครู จำนวนเท่ากัน กลุ่มละ 59 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน พบว่า มีประสบการณ์ 11 - 15 ปี มากที่สุด จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 33.90 รองลงมาคือมีประสบการณ์ 1 - 5 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 19.49 และมีประสบการณ์ 6 - 10 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 19.49 รองลงมาคือมีประสบการณ์ 16 - 20 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 12.71 รองลงมาคือมีประสบการณ์ 21 - 25 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.48 รองลงมาคือมีประสบการณ์มากกว่า 30 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.39 น้อยที่สุดคือ มีประสบการณ์ 26 - 30 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.54

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี

ในการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean : $\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) จากกลุ่มตัวอย่าง 59 ศูนย์ แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ผลการวิเคราะห์ ข้อมูล ดังรายละเอียดในตารางที่ 5 ถึง ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม (X_{tot})

(n=59)

ด้านที่	ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี (X_{tot})	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1	การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ (X_1)	4.41	0.45	มาก
2	การบริหารทรัพยากรในองค์การ (X_2)	4.37	0.52	มาก
3	การสนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิผล (X_3)	4.40	0.51	มาก
4	การมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม (X_4)	4.41	0.52	มาก
5	การจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล (X_5)	4.37	0.48	มาก
รวม (X_{tot})		**4.40**	**0.44**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.40, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยคือ การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ($\bar{x}$ = 4.41, S.D. = 0.45) มุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ($\bar{x}$ = 4.41, S.D. = 0.52) สนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิผล ($\bar{x}$ = 4.40, SD =

0.51) การจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล ($\bar{x}$ = 4.37, S.D. = 0.48) การบริหารทรัพยากรในองค์การ ($\bar{x}$ = 4.37, S.D. = 0.52) และเมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.45 - 0.52 แสดงว่าการกระจายของข้อมูลน้อย ลักษณะเช่นนี้หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นคล้อยตามกัน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี

การวิเคราะห์การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่ามัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean: $\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard definition: S.D.) จากกลุ่มตัวอย่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 59 ศูนย์ รวม 118 คน แล้วนำค่ามัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean: $\bar{x}$) ที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) (**John W. Best,** 1970: 190) ดังนี้

ตารางที่ 41 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม (Y_{tot})

(n = 59)

ด้านที่	การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี (Y_{tot})	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (Y_1)	4.68	0.45	มากที่สุด
2	การบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด (Y_2)	4.50	0.57	มากที่สุด
3	การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย (Y_3)	4.57	0.42	มากที่สุด
4	การจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ (Y_4)	4.61	0.42	มากที่สุด
5	การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน (Y_5)	4.65	0.43	มากที่สุด
รวม		**4.60**	**0.39**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4 พบว่าการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.60, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยคือ การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ($\bar{x}$ = 4.68, S.D. = 0.45) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ($\bar{x}$ = 4.65, S.D. = 0.43) การจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.61, S.D. = 0.42) การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย ($\bar{x}$ = 4.57, S.D. = 0.42) การบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด ($\bar{x}$ = 4.50, S.D. = 0.57) และเมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.42 – 0.57 แสดงว่าการกระจายของข้อมูลน้อย ลักษณะเช่นนี้หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นคล้อยตามกัน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R_{XY}) ของเพียร์สัน (Pearson's Product-moment Correlation Coefficient) ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร / การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (Y_1)	การบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด (Y_2)	การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย (Y_3)	การจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ (Y_4)	การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน (Y_5)	**รวม (Y_{tot})**
การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ (X_1)	.675**	.666**	447**	.616**	.520**	**.662****
การบริหารทรัพยากรในองค์การ (X_2)	.596**	.621**	.436**	.611**	.572**	**.646****
การสนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิผล (X_3)	.562**	.559**	.417**	.614**	.560**	**.619****

การมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม (X_4)	.677**	.652**	.531**	.619**	.525**	**.690****
การจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล (X_5)	.605**	.632**	.531**	.629**	.548**	**.682****
รวม (X_{tot})	**.715****	**.717****	**.542****	**.709****	**.624****	**.757****

** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (r_{XY}=0.757) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะคล้อยตามกัน

เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร (X_{tot}) กับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรายด้าน (Y_1-Y_5) พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับสูงจำนวน 3 ด้านโดยเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) จากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด (Y_2) (r_{xy} = .717) การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (Y_1) (r_{xy} = .715) การจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ (Y_4) (r_{xy} = .709) และมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน (Y_5) (r_{XY} = .624) การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย (Y_3) (r_{XY} = .542)

เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารรายด้าน (X_1-X_5) กับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยภาพรวม (Y_{tot}) พบว่า ทุกคู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง โดยเรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) จากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม (X_4) (r_{xy} = .690) ด้านการจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล (X_5) (r_{xy} = .682) การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ (X_1) (r_{xy} = .662)การบริหารทรัพยากรในองค์การ (X_2) (r_{xy} = .646) สนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิผล (X_3) (r_{xy} = .619) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารรายด้าน (X_1-X_5) กับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรายด้าน (Y_1-Y_5) พบว่าคู่ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ได้แก่ ด้านมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม (X_4) กับด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (Y_1) (r_{xy} = .677) ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านสนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิผล (X3) กับด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย (Y3) (rxy = .417) ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ระบุว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นผู้บริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความรู้ ความสามารถในการกำหนดทิศกลยุทธ์ในการดำเนินงาน มีทักษะ สมรรถนะ คุณลักษณะตรงตามคุณสมบัติที่กำหนด สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงได้ สามารถกำหนดโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างชัดเจนมีการสนับสนุน สร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นให้บุคลากรมีความรักและผูกพัน มีความสุขในการทำงาน ใช้กลยุทธ์ในการบริหารทรัพยากรในองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุดบนพื้นฐานของการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน นอกจากนี้ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองในหลักสูตรต่าง ๆ ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนันท์ทร เอี่ยมแทน ซึ่งได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับบรรยากาศโรงเรียน สังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุมพร พัฒนะมาศ ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ จอห์นสัน และโชลส์ (Johnson and Scholes, 2003: 142-156) ได้ศึกษาผู้นำเชิงกลยุทธ์พบว่าเป็นผู้ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในการพัฒนากลยุทธ์และเป็นผู้ที่มองเห็นการเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยข้อมูลในการออกแบบองค์การผ่านกลยุทธ์ในการวิเคราะห์และการวางแผนกลยุทธ์

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรีมีการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ มาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งมีการบริหารจัดการหลักสูตร ข้อมูลสารสนเทศ บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ดูแลเด็กอย่างเป็นระบบ มีระบบการบริหารจัดการด้านสภาพแวดล้อม ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ มุ่งเน้นความปลอดภัย มีการป้องกันภัยจากบุคคล ทั้งภายในและภายนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่งเสริมสุขภาพ เฝ้าระวังการเจริญเติบโตตามพัฒนาการของเด็ก มีการจัดพื้นที่/

มุมประสบการณ์ และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน อีกทั้งมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน สอดคล้องกับ เพ็ญชลิตา ขำสุนทร (2564) ซึ่งได้ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล ในจังหวัดราชบุรี พบว่าการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาล ในจังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการบริหารจัดการบุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ดูแลเด็กอย่างเป็นระบบ มีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้ปลอดภัย และมีการจัดการเพื่อส่งเสริมในเรื่องของสุขภาพเด็ก ปฐมวัยและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาตามวัยที่ดีและเหมาะสม อีกทั้งสอดคล้องกับ ทัศนีย์ มณเฑียร (2564) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ซึ่งพบว่าการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของครู ผู้ช่วยครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้ดูแลเด็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ อุไรวรรณ ศรีสุข (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานีพบว่า ระดับปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวมและรายด้านแต่ละด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และงานวิจัยของ วิดาพร สุขแสงนิล (2563) ได้ศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์ในระดับมาก (rxy=0.757) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ที่ตั้งไว้ ผลดังกล่าวอาจเนื่องจากผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการกำหนดกลยุทธ์ เชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกมากำหนดแผนกลยุทธ์ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ สามารถถ่ายทอดกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม และเข้าใจง่าย โดยการจัดทำโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ในระยะสั้นและระยะยาว มีการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ สามารถบริหารทรัพยากรในองค์การได้อย่างคุ้มค่า ในเรื่องของการจัดการด้านงบประมาณ บุคลากร การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด และบูรณาการได้อย่างเหมาะสม ซึ่งในการบริหารงานนั้นมุ่งเน้นการปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นที่น่าไว้วางใจของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ปกครอง และชุมชน ทำให้ผู้บริหารให้ความสำคัญในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนา เหมาะสมเต็มศักยภาพตามวัย เป็นคนดี มีคุณธรรม มีสติปัญญา และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ อย่างมีคุณภาพ และเป็นการ

เตรียมความพร้อมในการประกันคุณภาพภายในจากหน่วยงานต้นสังกัด และการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) สอดคล้องกับ เพ็ญชลิตา ขำสุนทร (2564) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ อารยา ตาพล (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผล การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดยโสธร พบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดยโสธร ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้สอดคล้องกับ จุรีรัตน์ ม่วงนา (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก (rxy=.700) อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี สามารถสรุปผลได้ ดังนี้ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี เมื่อพิจารณาภาพรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ (X1) การมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม ($\overline{X}$= 4.41, S.D. = 0.52) การสนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิผล ($\overline{X}$= 4.40, S.D. = 0.51) การจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล ($\overline{X}$= 4.37, S.D. = 0.48) การบริหารทรัพยากรในองค์การ ($\overline{X}$= 4.37, S.D. = 0.52) ตามลำดับ การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี เมื่อพิจารณาภาพรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (Y1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน (Y5) การจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ (Y4) การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย (Y3) การบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด (Y2) ตามลำดับ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบคล้อยตามกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าคู่ที่มีความสัมพันธ์กันเป็นลำดับแรก ได้แก่ ด้านมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม (X4) กับด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (Y1) ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันเป็นลำดับสุดท้าย ได้แก่

ด้านสนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิผล (X3) กับด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย (Y3) ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารทรัพยากรในองค์การ ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในอันดับสุดท้าย ดังนั้น ควรพัฒนากระบวนการทำงานให้ได้มาตรฐาน และบรรลุผลตามเป้าหมาย ผู้บริหารควรมีการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ มีการวางแผนการจัดการด้านงบประมาณ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการส่งเสริม สนับสนุน

1.2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด ค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในอันดับสุดท้าย ดังนั้นควรให้ความสำคัญในการบริหารจัดการบุคลากร ซึ่งต้องมีการวางแผนอัตรากำลังให้เหมาะสมการงานมากน้อยเพียงใด มอบหมายงานและความรับผิดชอบต่า งๆ อย่างชัดเจน

1.3 จากผลการวิจัยที่ว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวกหรือลักษณะที่คล้อยตามกัน แสดงให้ เห็นว่าหากผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มาก การปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็จะมีมากไปด้วย ผู้บริหารจึงควรกำหนดกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพมาตรฐาน มีการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบ ได้รับความไว้วางใจ จากผู้ปกครองและชุมชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งถัดไป

เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยในอนาคต ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้ง ต่อไปดังนี้

2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี”

2.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี”

2.3 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการปฏิบัติตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี”

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2559). มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

จุมพร พัฒนะมาศ. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

จุรีรัตน์ ม่วงนา. (2565). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. วารสารบัณฑิตศาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 20(1), 98.

ทัศนีย์ มณเฑียร. (2564). คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 22(1), 280.

เพ็ญชลิตา ขำสุนทร. (2564). คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลในจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิดาพร สุขแสงนิล. (2563). ปัจจัยทางการบริหารที่สงผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 6(2), 300-301.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

อารยา ตาพล, & โกวัฒน์ เทศบุตร. (2565). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดยโสธร. วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา, 13(2), 158-170.

อุไรวรรณ ศรีสุข. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี. Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษย์ศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(1), 12-27.

Adair, J. (2002). Effective Strategic Leadership: An Essential Path to Success Guided by the World's Greatest Leaders. London: Macmillan.

Dubrin, A. J. (2022). Leadership: Research Findings, Practice, and Skills (10th ed.). Massachusetts: Cengage Learning.

Hitt, M. A., Ireland, R. D., & Hoskisson, R. E. (2017). Strategic Management: Competitiveness & Globalization: Concepts and Cases. Massachusetts: Cengage Learning.

Johnson, G., & Scholes, K. (2003). Understanding Strategy Development. In Strategic Leadership and Educational Improvement (pp. 142-156).

Likert, R. (1961). New Pattern of Management. New York: McGraw-Hill.

Lunenburg, F. C., & Ornstein, A. C. (2012). Educational Administration: Concepts and Practices (6th ed.). CA: Wadsworth Cengage Learning.

Yukl, G. (2013). Leadership in Organizations (8th ed.). New York: Pearson Education.

Yukl, G., Mahsud, R., Hassan, S., & Prussia, G. E. (2013). An Improved Measure of Ethical Leadership. Journal of Leadership & Organizational Studies, 20(1), 38-48.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.58

การพัฒนาโปรแกรมสั่งอาหารหอผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน

Development of Food Ordering System Program for Ward, Nan Hospital

อรทัย ใจบุญ[1*]

Orathai Jaiboon [1*]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. อรทัย ใจบุญ
Orathai Jaiboon
กลุ่มงานโภชนศาสตร์ โรงพยาบาลน่าน.
Nutrition Department,Nan Hospital, Thailand.
Email: jb.orathai@gmail.com

คำสำคัญ
ระบบการสั่งอาหาร; โปรแกรมสั่งอาหาร; การพัฒนาโปรแกรม; การประเมินคุณภาพโปรแกรมสั่งอาหาร

Keywords:
Food Ordering System; Food Ordering Program; Development Program; Evaluation Quality of Food Ordering Program

Article history:
Received: 02/10/2024
Revised: 15/11/2024
Accepted: 20/12/2024
Available online: 22/01/2025

How to Cite:
Jaiboon, O (2024). Development of Food Ordering System Program for Ward, Nan Hospital. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 76-90.

ABSTRACT

This research has the following objectives: (1) to study the problems in the inpatient meal ordering system at Nan Hospital, (2) to develop the inpatient meal ordering program at Nan Hospital, and (3) to evaluate the quality of the inpatient meal ordering program at Nan Hospital. This research used a research and development approach, divided into three phases: 1) The study of the problem situation of the inpatient meal ordering system at Nan Hospital from the nurses in the inpatient ward and the staff in the Nutrition department, total 9 people. 2) The development and trial use of the inpatient meal ordering program at Nan Hospital from the nurses in the inpatient ward and the staff in the Nutrition department, total 202 people. 3) The evaluation of the quality of the inpatient meal ordering program at Nan Hospital from 12 experts. The research tools included in-depth interview, the inpatient meal ordering program, and a quality assessment questionnaire. The data from the interviews were analyzed using content analysis, and the quantitative data were analyzed using descriptive statistics, mean, standard deviation, and paired sample t-tests. The research findings are follows: (1) the problems in the inpatient meal ordering system at Nan Hospital revealed that the meal ordering program had issues, (2) the study of the development of the inpatient meal ordering program at Nan Hospital showed that, at the 0.05 level, the average time to print disease-specific food stickers decreased after the program improvement, the average time to print tube feeding food stickers decreased after the program improvement, and the average time to print food lists for all patient wards decreased after the program improvement, and (3) the evaluation of the quality of the inpatient meal ordering program at Nan Hospital showed that the quality was rated at a high level.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของระบบการสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน (2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน (3) เพื่อประเมินคุณภาพของโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัญหาของระบบการสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน จากพยาบาลประจำหอผู้ป่วยในและเจ้าหน้าที่ในกลุ่มงานโภชนศาสตร์รวมจำนวน 9 คน 2) การพัฒนาและทดลองใช้โปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่านจากพยาบาลประจำหอผู้ป่วยในและเจ้าหน้าที่ในกลุ่มงานโภชนศาสตร์รวมจำนวน 202 คน และ 3) การประเมินคุณภาพของโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน จากผู้เชี่ยวชาญ 12 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน และแบบประเมินคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ Paired sample t-test ผลการวิจัย พบว่า (1) ผลการศึกษาสภาพปัญหาของระบบการสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน พบว่า โปรแกรมระบบการสั่งอาหารมีปัญหา (2) ผลการพัฒนาโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน พบว่า ที่ระดับ 0.05 ระยะเวลาเฉลี่ยการพิมพ์สติ๊กเกอร์อาหารเฉพาะโรคหลังการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหารลดลง ระยะเวลาเฉลี่ยการพิมพ์สติ๊กเกอร์อาหารสายยางหลังการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหารลดลง ระยะเวลาเฉลี่ยการพิมพ์ใบรายการอาหารรวมทุกหอผู้ป่วยหลังการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหารลดลง (3) ผลการประเมินคุณภาพของโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่านอยู่ในระดับมาก

บทนำ

โรคไม่ติดต่อ (Non – communicable diseases :NCDs) ยังคงครองแชมป์สาเหตุการตายอันดับ 1 ของประชากรโลกและคนไทย ซึ่งสาเหตุที่สำคัญยังคงมาจากพฤติกรรมการกินและการใช้ชีวิต พบทั่วโลกมีสาเหตุการตายด้วยโรค NCDs ปีละกว่า 41 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 74 ของการตายทั้งหมด เช่นเดียวกับประเทศไทยในแต่ละปีมีผู้เสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเกือบ 400,000 คน คิดเป็นร้อยละ 74 ของการตายทั้งหมด และร้อยละ 50 ตายก่อนวัยอันควร จากข้อมูลรายงานภาระโรคและการบาดเจ็บของประชากรไทย พบว่าสาเหตุการเสียชีวิตโดยส่วนใหญ่ของคนไทย มาจากโรคไม่ติดต่อ โดยเฉพาะประชากรอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2567) และเมื่อศึกษาข้อมูลขององค์การอนามัยโลกพบว่า 5 พฤติกรรมเสี่ยงที่นำไปสู่การเกิดโรคติดต่อไม่เรื้อรังในปัจจุบัน ได้แก่ พฤติกรรมการกิน การสูบบุหรี่ มลพิษภาวะทางอากาศ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และพฤติกรรมเนือยนิ่ง จึงกล่าวได้ว่าพฤติกรรมการกินและการใช้ชีวิตยังเป็นปัญหาที่ส่งผลอย่างมากต่อการเกิดโรคของคนในยุคปัจจุบัน (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

เมื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารของคนในยุคปัจจุบัน พบว่า มีพฤติกรรมการบริโภคที่แตกต่างไปจากอดีตค่อนข้างมาก กล่าวคือ ประชากรอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปส่วนใหญ่ใช้เกณฑ์ความชอบเป็นอันดับแรกในการ

เลือกซื้ออาหาร ร้อยละ 22.1 รองลงมาคือรสชาติ ความอยากรับประทานและความสะอาด พบมีค่าเท่ากับ ร้อยละ 18.5,18.2 และ 17.8 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าคนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเติมเครื่องปรุงรสมากกว่าครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 55.8) และคนไทยมีพฤติกรรมการกินบ่อยขึ้น (มากกว่า 3 มื้อ/วัน) ร้อยละ 89.4 คนส่วนใหญ่ชอบรับประทานอาหารที่มีรสหวานร้อยละ 14.2 และรสเค็ม ร้อยละ 13.8 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมการกินผักผลไม้ลดลง โดยชอบรับประทานอาหารในกลุ่มข้าวแป้ง น้ำตาลและอาหารที่มีโซเดียมสูง อีกทั้งรูปแบบการบริโภคอาหารเปลี่ยนแปลงไปโดยเน้นแต่ภาพลักษณ์ของอาหาร ไม่คำนึงถึงคุณค่าสารอาหารที่มีประโยชน์แต่อย่างใด กอปรกับมีพฤติกรรมขาดการออกกำลังกาย จนนำมาสู่โรคอ้วนและโรคเรื้อรังต่าง ๆ ตามมา (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

เมื่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมการบริโภคเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่เหมาะสม จนนำไปสู่การเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพิ่มมากขึ้น สังเกตได้จากผู้ป่วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพจนต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลอยู่บ่อยครั้ง (มูลนิธิเพื่อการพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ, 2558) เมื่อผู้ป่วยนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลจะได้รับการดูแลจากทีมบุคลากรทางการแพทย์แบบสหสาขาวิชาชีพ อาทิ ทีมแพทย์ พยาบาล เภสัชกร นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักโภชนาการ เป็นต้น ร่วมกันดูแลผู้ป่วยอย่างเต็มที่เพื่อเยียวยารักษาให้อาการดีขึ้น การรักษานอกเหนือจากการใช้ยาเป็นหลักแล้ว ยังมีการใช้อาหารบำบัดโรคเป็นปัจจัยสนับสนุนแผนการรักษาของแพทย์ได้อีกหนึ่งช่องทาง ดังนั้น นักโภชนาการซึ่งถือเป็นหนึ่งในทีมสหสาขาวิชาชีพจะทำหน้าที่ในการปฏิบัติงานให้โภชนบำบัดรายบุคคลโดยครอบคลุมกระบวนการคัดกรอง และประเมินภาวะโภชนาการ ร่วมกับการดำเนินการให้โภชนบำบัดโดยการจัดการกระบวนการที่เกี่ยวกับการบริการอาหาร และสารอาหารที่เกี่ยวข้องในรูปแบบต่าง ๆ ให้เป็นไปตามหลักการโภชนบำบัดที่เหมาะสมแก่ความเจ็บป่วยและแผนการรักษาของแพทย์ โดยนักโภชนาการเสมือนเป็นผู้ใช้อาหารในการบำบัดโรคให้กับผู้ป่วยตลอดระยะเวลาที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับอาหารเฉพาะโรคก่อนกลับบ้าน รวมถึงบทบาทในการลงชุมชนเพื่อติดตามเยี่ยมบ้านผู้ป่วยร่วมด้วย (Swan et al., 2017)

การให้บริการอาหารกับผู้ป่วยในโรงพยาบาล เป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของกลุ่มงานโภชนศาสตร์ในการให้บริการอาหารที่ถูกต้อง ครบถ้วน ตรงตามคำสั่งแพทย์ และเหมาะสมต่อสภาวะโรคของผู้ป่วยในการทำงานในยุคปัจจุบัน กลุ่มงานโภชนศาสตร์ โรงพยาบาลน่านได้นำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการทำงานโดยใช้โปรแกรมสั่งอาหารผ่านระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยให้การทำงานสะดวก รวดเร็ว แม่นยำและช่วยลดข้อผิดพลาดจากการให้บริการอาหารผู้ป่วย ปัจจุบันโปรแกรมสั่งอาหารที่ใช้ในโรงพยาบาลน่านมี 2 ส่วน คือ 1) โปรแกรมสั่งอาหารประจำหอผู้ป่วยใน (IPD) ซึ่งพยาบาลแต่ละหอผู้ป่วยจะเป็นผู้ใช้งานหลักในการคีย์ข้อมูลเบิกรายการอาหารตามคำสั่งแพทย์ 2) โปรแกรมสั่งอาหารของกลุ่มงานโภชนศาสตร์ โปรแกรมนี้ใช้งานที่กลุ่มงานโภชนศาสตร์ โดยนักโภชนาการใช้โปรแกรมสั่งอาหารเพื่อดูข้อมูลการเบิกอาหารของแต่ละหอผู้ป่วย จากนั้นรวบรวมข้อมูลการเบิกอาหารทุกหอผู้ป่วยไปจัดเตรียมอาหารให้กับผู้ป่วยในแต่ละมื้อ การทำงานของโปรแกรมสั่งอาหารจะเริ่มจากพยาบาลประจำหอผู้ป่วยคีย์รายการอาหารผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลการเบิกอาหารแต่ละหอผู้ป่วยจะ

ปรากฏที่โปรแกรมสั่งอาหารของกลุ่มงานโภชนศาสตร์ จากนั้นนักโภชนาการจะสรุปข้อมูลการเบิกอาหารทุกประเภทส่งต่อให้ฝ่ายผลิตอาหาร เพื่อจัดเตรียมส่งมอบอาหารให้กับผู้ป่วยในแต่ละมื้อ อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบเห็นได้บ่อยครั้งจากการสั่งอาหารจากผู้ใช้งานทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่ พยาบาลประจำหอผู้ป่วยในไม่สามารถมองเห็นข้อมูลบนหน้าจอโปรแกรมสั่งอาหาร เจ้าหน้าที่กลุ่มงานโภชนศาสตร์ ต้องประสานงานเพื่อปรับแก้ไขรายการเบิกอาหารให้ถูกต้อง ทำให้เกิดความล่าช้าในการสั่งอาหาร และปัญหาการใช้เวลาในการพิมพ์สติ๊กเกอร์บัตรอาหารที่ล่าช้า จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาโปรแกรมสั่งอาหารสำหรับผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน โดยประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถช่วยลดข้อผิดพลาด เพิ่มรายละเอียดความถูกต้อง ลดระยะเวลาการทำงานของเจ้าหน้าที่ และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการอาหารกับผู้ป่วยมากยิ่งขึ้น

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) หมายถึงเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ ภาษาการเขียนโปรแกรม การประมวลผลข้อมูลและข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูล จัดหมวดหมู่เรียงลำดับ คำนวณ จัดเก็บ ค้นคืน จัดทำสำเนาและแพร่กระจายหรือการสื่อสารข้อมูลที่ประยุกต์ใช้ตามความต้องการและเกิดคุณค่าต่อผู้ใช้ทั้งระบบเชื่อมตรงและระยะไกล เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งนำมาใช้สำหรับการนำมาประมวลผลการเผยแพร่สารสนเทศในรูปของเสียง ภาพ ตัวอักษร ตัวเลขและโปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ โดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคมที่เกี่ยวกับการผลิต การสร้างและการเชื่อมต่อของระบบเครือข่าย มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาก เทคโนโลยีใหม่ๆเกิดขึ้นมาเรื่อย ๆ เช่น Social Network เกมส์ออนไลน์ และอื่น ๆ อีกมากมาย (Jordan, 2012; Fox, 2013)

ระบบสารสนเทศ (Information System) ระบบสารสนเทศ คือ ระบบงานที่นำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์รวมถึงฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และอุปกรณ์ต่อพ่วงทั้งหมดในการรวบรวม ประมวลผล จัดเก็บ และเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารจากสภาพแวดล้อมและการปฏิบัติงานขององค์กร เพื่อให้ข้อมูลเหล่านั้นเป็น สารสนเทศที่เป็นประโยชน์สูงสุดในการสนับสนุนในการบริหารจัดการขององค์การ ระบบสารสนเทศประกอบด้วย ข้อมูล คือ ข้อมูลดิบที่ยังไม่ได้ผ่านการประมวลผล บุคลากร คือ ผู้ที่นำข้อมูลดิบที่ได้ไปประมวลผลให้เป็นสารสนเทศ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน คือ ขั้นตอนการนำข้อมูลไปประมวลผลให้เกิดเป็นสารสนเทศที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ ฮาร์ดแวร์ คือ อุปกรณ์ที่ช่วยในการจัดการ สารสนเทศ ซอฟต์แวร์ คือ ชุดคำสั่งที่ช่วยในการประมวลผลสารสนเทศให้ได้ตามความต้องการ (Piccoli, 2012; Valacich, 2016)

การพัฒนาระบบสารสนเทศ (Information System Development) หมายถึง การพัฒนาระบบสารสนเทศคือกระบวนการสร้างระบบสารสนเทศผ่านขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์ระบบ การออกแบบ และการใช้งาน โดยเน้นที่การวางแผนการจัดการและพิจารณาถึงด้านเทคนิค บุคลากร และองค์กรตลอดวงจรชีวิตของโครงการ(Kendall & Kendall, 2020; Dennis, Wixom & Roth, 2022)

วงจรการพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle: SDLC) เป็นกระบวนการทางความคิดในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อแก้ปัญหาทางธุรกิจและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ โดยระบบที่

พัฒนานั้น อาจเริ่มด้วยการ พัฒนาระบบใหม่เลยหรือนำระบบเดิมที่มีอยู่แล้วมาปรับเปลี่ยนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสามารถแบ่งได้ ออกเป็น 5 ระยะด้วยกัน โดยแต่ละระยะจะประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (Efrem, 2016)

1. การวางแผนโครงการ (Project Planning Phase) จัดเป็นกระบวนการพื้นฐานบนความเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่า ทำไมต้องสร้างระบบใหม่ ทีมงานต้องพิจารณาว่าจะต้องดำเนินการต่อไปอย่างไรเกี่ยวกับกระบวนการสร้างระบบใหม่ ซึ่งจุดนี้เองถือเป็นจุดกำเนิดของระบบงาน ซึ่งเป็นขั้นตอนในการคัดเลือกโครงการจากโครงการพัฒนาระบบที่เห็นสมควรได้รับการพัฒนา ซึ่งจะต้องเป็นโครงการที่เหมาะสมที่สุด ก่อให้เกิดผลประโยชน์และผลตอบแทนมากที่สุด

2. การวิเคราะห์ (Analysis Phase) ขั้นตอนการวิเคราะห์จะกำหนดความต้องการของระบบ โดยไม่ขึ้นอยู่กับวิธีการบรรลุข้อกำหนดเหล่านี้ ขั้นตอนนี้จะกำหนดปัญหาที่ผู้ใช้กำลังพยายามแก้ไข ด้วยเหตุนี้เอง การกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับความต้องการของผู้ใช้จะมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง หลังจากที่ได้นำความต้องการต่าง ๆ มาสรุปเป็นข้อกำหนดที่ชัดเจนแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือการนำเอาความต้องการเหล่านั้นไปพัฒนาออกมาเป็นความต้องการของระบบใหม่ เทคนิคที่ใช้ก็คือ การใช้แบบจำลองระบบ (Process Model) ซึ่งเป็นแผนภาพที่ใช้อธิบายถึงกระบวนการที่ต้องทำในระบบว่ามีอะไรบ้าง เกี่ยวข้องกับสิ่งใดบ้าง

3. การออกแบบ (Design Phase) เป็นระยะที่จะพิจารณาว่าระบบจะดำเนินการไปได้อย่างไร นอกจากนี้ระยะการออกแบบจะข้องเกี่ยวกับการออกแบบทางสถาปัตยกรรมระบบที่เกี่ยวกับอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ ซอฟท์แวร์ และเครือข่าย ขั้นตอนในการออกแบบลักษณะการทำงานของระบบ โดยไม่ได้มีการระบุถึงลักษณะของอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ เพียงแต่กำหนดถึงรูปแบบรายงาน การนำข้อมูลเข้าสู่ระบบและผลลัพธ์ที่ได้จากระบบ

4. การนำไปใช้ (Implementation Phase) เป็นขั้นตอนในการนำไปใช้ รวมไปถึงการทดสอบโปรแกรม ตรวจสอบหาข้อผิดพลาดของโปรแกรม และการจัดทำคู่มือพร้อมทั้งการอบรมการใช้โปรแกรม

5. การบำรุงรักษา (Maintenance Phase) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของวงจรพัฒนาระบบซึ่งเป็นขั้นตอนที่คอยแก้ไขข้อผิดพลาดของโปรแกรม และปรับแก้ไขให้เป็นที่ต้องการของผู้ใช้ระบบให้ได้มากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของระบบการสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน
3. เพื่อประเมินคุณภาพของโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (research and development) ดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาของระบบการสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ กลุ่มพยาบาลประจำหอผู้ป่วยในและเจ้าหน้าที่ในกลุ่มงาน โภชนศาสตร์ โรงพยาบาลน่าน จำนวน 12 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ประกอบด้วย พยาบาลประจำหอผู้ป่วยในและเจ้าหน้าที่ในกลุ่มงานโภชนศาสตร์ โดยจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการศึกษาครั้งนี้ คำนึงถึงความครอบคลุมและความพอเพียงของข้อมูลที่ซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 8 ตัวอย่าง และเก็บข้อมูลจนกว่าจะได้ข้อมูลครบถ้วนหรือข้อมูลอิ่มตัว (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2551) ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวนทั้งสิ้น 9 คน โดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้ที่มีคุณสมบัติ คือ มีประสบการณ์ทำงานในโรงพยาบาลอย่างน้อย 2 ปีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง และความสอดคล้องของประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์แล้วปรับปรุง ก่อนนำไปใช้ในการสัมภาษณ์จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหา ระบบการทำงานของโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยในโรงพยาบาลน่านจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 9 คน หลังจากนั้นมีการถอดเทปแบบคำต่อคำแล้วให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปประเด็นสำคัญ

ระยะที่ 2 การพัฒนาและทดลองใช้โปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มพยาบาลประจำหอผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน และเจ้าหน้าที่ในกลุ่มงานโภชนศาสตร์ โรงพยาบาลน่าน จำนวน 409 คน

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากพยาบาลประจำหอผู้ป่วยในและเจ้าหน้าที่ในกลุ่มงานโภชนศาสตร์ และคำนวณหาประชากรตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+ Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

คำนวณสูตร $n = \frac{409}{1+409(0.05)^2}$

$= 202$ ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่านที่ได้พัฒนาแล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ออกแบบโปรแกรม โดยนำผลการศึกษาในระยะที่ 1 ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมากำหนดเป็นกรอบในการพัฒนาโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยในโรงพยาบาลน่าน

2. ทดสอบใช้โปรแกรม นำโปรแกรมไปดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ Paired sample t-test

ระยะที่ 3 การประเมินคุณภาพของโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาโปรแกรม และพยาบาลวิชาชีพระดับสูง จำนวน 15 คน

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านโภชนศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาโปรแกรม และพยาบาลวิชาชีพระดับสูง กลุ่มละ 4 คน รวมจำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมินคุณภาพของโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ โดยศึกษาแนวคิด หลักการ ขั้นตอน และวิธีการสร้างแบบประเมิน ได้ เพื่อการประเมินให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความถูกต้องและประสิทธิภาพของระบบ (Performance test) ด้านการออกแบบระบบให้มีความสะดวกในการใช้งานโปรแกรมและความสวยงาม (Usability test) ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการใช้งานระบบและตรงตามความต้องการของผู้ใช้ (Functional requirements test) และด้านการรักษาความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูลและความสามารถในการเรียนรู้ของผู้ใช้ (Security test) (Stair et al., 2010)

แบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ดังนี้

มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน ดังนี้ (Best & Kahn, 2014)

ระดับความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย

มากที่สุด	4.50 -5.00
มาก	3.50 -4.49
ปานกลาง	2.50 -3.49
น้อย	1.50 -2.49
น้อยที่สุด	1.00 -1.49

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ด้วยการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item objective congruence index: IOC) เกณฑ์ที่ใช้ตัดสินความสอดคล้องเป็นรายข้อ คือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 - 1.00 มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้ ส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องได้รับการปรับปรุง (Ronna & Laurie, 2003) ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พบว่าข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่ตัดข้อคำถามใด ๆ ออกไป จึงนำแบบประเมินดังกล่าวไปไปทดลองใช้และตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient, α) เกณฑ์ที่ใช้ตัดสินความเชื่อมั่น คือ มีค่าความเชื่อมั่น 0.80 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าอยู่ระหว่าง 0.846 - 0.884 ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.865 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ 0.80 (Eisinga et al., 2012) แสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูงและสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบประเมินคุณภาพของโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน ให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 12 คน ประเมินและส่งกลับในเวลากำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาของระบบการสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในระยะที่ 1 พบว่า โปรแกรมระบบการสั่งอาหารมีปัญหา ดังนี้

1) รายการอาหารแต่ละประเภทอยู่แบบกระจัดกระจาย ไม่จัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ที่ชัดเจน

2) รายการอาหารไม่ปรับข้อมูลให้ทันสมัย และบางรายการเป็นรายการอาหารเก่าที่มีรายละเอียดไม่ชัดเจน และไม่เคยใช้งาน

3) ไม่มีปุ่มให้เลือก กรณีที่แพทย์ต้องการระบุ เพิ่มไข่/ไข่ขาว/ เกลือแกง พยาบาลต้องคีย์ข้อมูลเหล่านี้เพิ่มเติมในช่องหมายเหตุทุกครั้ง

4) ไม่มีข้อมูลสถานะโรคของผู้ป่วยที่ครอบคลุม

5) อาหารสายยาง และอาหารเหลวไม่มีข้อมูลปริมาตรให้เลือก พยาบาลต้องคีย์ข้อมูลดังกล่าวเพิ่มในช่องหมายเหตุทุกครั้ง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการพัฒนาโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน ในระยะที่ 2 พบว่า

2.1 ผลการพัฒนาโปรแกรม ตามผลการศึกษาในระยะที่ 1 ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมากำหนดเป็นกรอบในการพัฒนาโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยในโรงพยาบาลน่าน ดังนี้

1) จัดรายการอาหารใหม่โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ที่ชัดเจน

2) ปรับข้อมูลรายการอาหารใหม่ ให้ทันสมัย โดยการเพิ่มเติมรายการอาหารให้เป็นปัจจุบัน

3) เพิ่มปุ่มรายการ เพิ่มไข่/ไข่ขาว/เกลือแกง เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเลือกรายการได้ตามที่ต้องการ

4) มีปุ่มเพิ่มเติมสถานะของผู้ป่วยโรคไต ได้แก่ สถานะฟอกไต/ไม่ฟอกไต/ล้างไต ในโปรแกรมสั่งอาหารอย่างชัดเจน

5) โปรแกรมได้เพิ่มปุ่มปริมาตรให้เลือกโดยมีปุ่มปริมาตรตั้งแต่ปริมาตร 50 ml – 500 ml

2.2 ผลการทดสอบใช้โปรแกรม ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างระยะเวลาเฉลี่ยการพิมพ์สติ๊กเกอร์อาหารเฉพาะโรคก่อนและหลังปรับปรุงโปรแกรม

ระยะเวลาการพิมพ์สติ๊กเกอร์อาหารเฉพาะโรค / ก่อน-หลัง	$\bar{x}$	SD	t-value	df	p-value
ก่อนปรับโปรแกรม	11.56	1.67	21.09	29	0.000*
หลังปรับโปรแกรม	4.56	0.87			

* p-value < 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ระยะเวลาการพิมพ์สติ๊กเกอร์อาหารเฉพาะโรคก่อนการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหาร พบว่ามีเวลาเฉลี่ยเท่ากับ 11.56 นาที ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.67 ส่วนระยะเวลาหลังการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหารมีเวลาเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 นาที ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87 ว่าก่อนการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหาร ใช้ระยะเวลาการพิมพ์สติ๊กเกอร์อาหารมาก และหลังการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหาร ใช้ระยะเวลาการพิมพ์สติ๊กเกอร์อาหารน้อย และเมื่อทำการทดสอบทางสถิติพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value =0.000)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างระยะเวลาเฉลี่ยการพิมพ์สติ๊กเกอร์อาหารสายยาง (BD) ก่อนและหลังการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหาร

ระยะเวลาการพิมพ์สติ๊กเกอร์อาหารสายยาง(BD) / ก่อน-หลัง	$\overline{X}$	SD	t-value	df	p-value
ก่อนปรับโปรแกรม	6.24	0.61	14.75	29	0.000*
หลังปรับโปรแกรม	4.88	0.49			

* P-value < 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ระยะเวลาการพิมพ์สติ๊กเกอร์อาหารสายยาง (BD) ก่อนการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหาร พบว่ามีเวลาเฉลี่ยเท่ากับ 6.24 นาที ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 ส่วนระยะเวลาหลังการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหารมีเวลาเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 นาที ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 ว่าก่อนการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหาร ใช้ระยะเวลาการพิมพ์สติ๊กเกอร์อาหารสายยางมาก และหลังการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหารใช้ระยะเวลาการพิมพ์สติ๊กเกอร์อาหารน้อย และเมื่อทำการทดสอบทางสถิติพบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญระหว่างสองกลุ่ม (ก่อนและหลังปรับปรุงโปรแกรม) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value =0.000)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างระยะเวลาเฉลี่ยการพิมพ์ใบรายการอาหารรวมทุกหอผู้ป่วย (ชนิด A4) ก่อนและหลังการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหาร

ระยะเวลาการพิมพ์ใบรายการอาหารรวมทุกหอผู้ป่วย (ชนิด A4)	$\overline{X}$	SD	t-value	df	p-value
ก่อนปรับโปรแกรม	2.33	0.25	3.32	29	0.002*
หลังปรับโปรแกรม	1.99	0.44			

* P-value < 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ระยะเวลาเฉลี่ยการพิมพ์ใบรายการอาหารรวมทุกหอผู้ป่วย (ชนิด A4) ก่อนการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหาร พบว่ามีเวลาเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 นาที ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.25 ส่วนระยะเวลาหลังการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหารมีเวลาเฉลี่ยเท่ากับ 1.99 นาที ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 ว่าก่อนการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหาร ใช้ระยะเวลาการพิมพ์ใบรายการอาหารรวมทุกหอผู้ป่วย (ชนิด A4) มาก และหลังการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหาร ใช้ระยะเวลาการพิมพ์ใบรายการอาหารรวมทุกหอผู้ป่วย (ชนิด A4) น้อย และเมื่อทำการทดสอบทางสถิติ พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญระหว่างสองกลุ่ม (ก่อนและหลังปรับปรุงโปรแกรม) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value =0.002)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพของโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน ในระยะที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการประเมินคุณภาพของโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน

ตัวแปร	$\overline{X}$	SD	ระดับ
ด้านความถูกต้องและประสิทธิภาพของระบบ	3.71	0.69	มาก
ด้านการออกแบบระบบให้มีความสะดวกในการใช้งานโปรแกรมและความสวยงาม	3.91	0.65	มาก
ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการใช้งานระบบและตรงตามความต้องการของผู้ใช้	3.69	0.74	มาก
ด้านการรักษาความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูลและความสามารถในการเรียนรู้ของผู้ใช้	3.91	0.72	มาก
โดยรวม	**3.84**	**0.70**	**มาก**

จากตารางที่ 4 ผลการการประเมินคุณภาพของโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.84) ในรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการออกแบบระบบให้มีความสะดวกในการใช้งานโปรแกรมและความสวยงาม เท่ากับ ด้านการรักษาความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูลและความสามารถในการเรียนรู้ของผู้ใช้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ =3.91) รองลงมา ด้านความถูกต้องและประสิทธิภาพของระบบ ($\overline{X}$ =3.71) และด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการใช้งานระบบและตรงตามความต้องการของผู้ใช้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\overline{X}$ = 3.69)

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาของระบบการสั่งอาหารผู้ป่วยในโรงพยาบาลน่าน โปรแกรมระบบการสั่งอาหารผู้ป่วย โรงพยาบาลน่าน ระบบเดิมมีปัญหา จากการสั่งอาหารจากผู้ใช้งานทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่ พยาบาลประจำหอผู้ป่วยใน (IPD) และนักโภชนาการที่ไม่สามารถมองเห็นข้อมูลบนหน้าจอโปรแกรมสั่งอาหาร(แบบเก่า) เนื่องจากโปรแกรมที่ใช้งานมีรูปแบบต่างกัน ส่งผลให้ข้อมูลการการสั่งอาหารไม่ครบถ้วน เกิดข้อผิดพลาดในการคีย์คำสั่งอาหาร จึงต้องพัฒนาโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน เนื่องจากการสั่งอาหารสำหรับผู้ป่วยมีความสำคัญในการป้องกันและจัดการกับโรคไม่โรคติดต่อ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของพิสมัย บุษบุญและมะลิวรรณ อังคณิตย์ (2566) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการจัดบริการงานด้านโภชนาการภายในโรงพยาบาลเพื่อคุณภาพและความปลอดภัย ผลการศึกษา พบว่า สถานการณ์การจัดบริการงานด้านโภชนาการสำหรับผู้ป่วยในโรงพยาบาลไม่มีแนวทางการปฏิบัติด้านโภชนาการที่ชัดเจนและคุณภาพบริการไม่ผ่านเกณฑ์ชี้วัดในระดับที่พอใจ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Daan et al. (2022) ที่ได้ศึกษาการประเมินความตั้งใจในการบริโภคอาหาร

ของชาวดัตช์สำหรับผู้ป่วยใน ผลการศึกษา พบว่า การจัดบริการงานด้านโภชนาการสำหรับผู้ป่วยชาวดัตช์ในโรงพยาบาลมีข้อผิดพลาดในการสั่งอาหาร

2 ผลการพัฒนาโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยในโรงพยาบาลน่าน จากผลการพัฒนาโปรแกรม ภายหลังการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยในแบบใหม่ เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงานในกระบวนการสั่งอาหารของผู้ใช้งานได้ดีขึ้นเมื่อเทียบกับโปรแกรมสั่งอาหารแบบเก่า โดยภายหลังการปรับใช้โปรแกรมสั่งอาหารแบบใหม่ พยาบาลประจำหอผู้ป่วยในเกิดความสะดวก รวดเร็วในการสั่งอาหาร ช่วยลดขั้นตอนการทำงานแบบเดิมที่ต้องคีย์ข้อมูลรายการอาหารในช่องหมายเหตุทุกครั้งที่มีรายการเพิ่ม/ลด นอกเหนือจากรายการเมนูอาหารหลัก ปัญหาทั้งหมดได้นำไปพัฒนาจนเกิดเป็นโปรแกรมสั่งอาหารรูปแบบใหม่ที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการในแต่ละด้านของผู้ใช้งานได้ ทำให้สะดวกและง่ายต่อการค้นหามากยิ่งขึ้น และจากผลการทดสอบใช้โปรแกรมเป็นไปตามวงจรการพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle : SDLC) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถทำงานได้ตรงตามความต้องการตามที่ได้ออกแบบไว้ เมื่อโปรแกรมพัฒนาเสร็จเรียบร้อย เป็นการนำงานไปติดตั้งเพื่อให้ผู้ใช้ได้ใช้งานจริงต่อไป และจากผลการทดสอบใช้โปรแกรมซึ่งพบว่า ระยะเวลาเฉลี่ยการพิมพ์สติ๊กเกอร์อาหารเฉพาะโรค ระยะเวลาการพิมพ์สติ๊กเกอร์อาหารสายยาง (BD) ระยะเวลาเฉลี่ยการพิมพ์ใบรายการอาหารรวมทุกหอผู้ป่วย (ชนิด A4) หลังการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหาร ใช้ระยะเวลาสั้นกว่าก่อนการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหาร แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมสั่งอาหารที่พัฒนาขึ้นทำให้เกิดความรวดเร็วในการสั่งอาหาร แสดงถึงประสิทธิภาพของโปรแกรมเช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Mohd Shuhaimi, Mohamad, & Sudin (2022) ที่ได้ศึกษาระบบการสั่งอาหารระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ป่วยในโรงพยาบาล มาเลเซีย ระหว่างการระบาดของโควิด 19 ผลการศึกษา พบว่าการพัฒนาระบบการสั่งอาหารโดยใช้เทคโนโลยีแบบเว็บเบส ช่วยลดขั้นตอนการทำงานและสามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้งานได้ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Tseng, Wang & Yang (2023) ที่ได้ศึกษาระบบการสั่งอาหารสำหรับผู้ป่วยในโรงพยาบาล ไต้หวัน ผลการศึกษา พบว่า การปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยโรงพยาบาล ไต้หวัน ทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็วในการสั่งอาหาร

3 ผลการประเมินคุณภาพของโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยในโรงพยาบาลน่าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงว่า โปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่านสามารถนำไปใช้งานจริง เช่นเดียวกับผลการศึกษาของกัญธิญา วงษ์เวียน และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมวางแผนการรับประทานอาหารของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง กลุ่มงานโภชนศาสตร์ โรงพยาบาลเลย จังหวัดเลย ผลการศึกษา พบว่า ผลการประเมินโปรแกรมวางแผนการรับประทานอาหารของผู้ใช้โปรแกรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Pandirkar (2021) ที่ได้ศึกษาการบริการอาหารสำหรับผู้ป่วยในโรงพยาบาล อียิปต์ ผลการศึกษา พบว่า ผลการประเมินการบริการอาหาร ผู้ป่วยในโรงพยาบาลมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

สรุป

การวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมสั่งอาหารหอผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน แสดงให้เห็นผลลัพธ์จากการพัฒนาโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา ผลการวิจัยสรุปว่า

โปรแกรมระบบการสั่งอาหารระบบเดิมมีปัญหา ผลการวิเคราะห์โปรแกรมสั่งอาหารของกลุ่มงานโภชนศาสตร์ พบว่า ระยะเวลาเฉลี่ยการพิมพ์สติ๊กเกอร์อาหารเฉพาะโรคหลังการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหารลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ระยะเวลาเฉลี่ยการพิมพ์สติ๊กเกอร์อาหารสายยางหลังการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหารลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ระยะเวลาเฉลี่ยการพิมพ์ใบรายการอาหารรวมทุกหอผู้ป่วยหลังการปรับปรุงโปรแกรมสั่งอาหารลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และผลการการประเมินคุณภาพของโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ 1) พยาบาลประจำหอผู้ป่วยในและเจ้าหน้าที่ในกลุ่มงานโภชนศาสตร์ ควรใช้โปรแกรมสั่งอาหารที่พัฒนาขึ้นเพื่อเพิ่มความถูกต้อง และลดข้อผิดพลาดในการสั่งอาหาร ช่วยลดระยะเวลาในการทำงาน ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) เจ้าหน้าที่กลุ่มงานโภชนศาสตร์ ควรใช้โปรแกรมสั่งอาหารที่พัฒนาขึ้นพิมพ์สติ๊กเกอร์อาหารเฉพาะโรค สติ๊กเกอร์อาหารสายยาง (BD) และใบรายการอาหารรวมทุกหอผู้ป่วย (ชนิด A4) เพื่อตรวจสอบรายการอาหารให้ถูกต้องก่อนให้บริการผู้ป่วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป คือ

1) ควรพัฒนาโปรแกรมสั่งอาหารผ่านระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่

2) ควรพัฒนาโปรแกรมสั่งอาหารผ่านระบบเทคโนโลยีแบบเว็บเบส

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ คุณกิติพงษ์ อะทะจา และคุณมารุต มหายศ นักวิชาการคอมพิวเตอร์ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศทางการแพทย์ โรงพยาบาลน่าน ที่ช่วยพัฒนาโปรแกรมสั่งอาหารผู้ป่วยใน โรงพยาบาลน่าน

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.(2563). *รายงานสถานการณ์โรค NCDs : เบาหวาน ความดันโลหิตสูง และปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. 2562*. กรุงเทพมหานคร:อักษรกราฟฟิตแอนด์ดีไซด์.

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.(2564). รายงานประจำปี 2563 กองโรคไม่ติดต่อ กรุงเทพมหานคร:อักษรกราฟฟิตแอนด์ดีไซด์.

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.(2567). *แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อของประเทศไทย (พ.ศ. 2566 - 2570)*. กรุงเทพมหานคร:อักษรกราฟฟิตแอนด์ดีไซด์

กัญธิญา วงษ์เวียน และคณะ.(2562). การพัฒนาโปรแกรมวางแผนการรับประทานอาหารของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง กลุ่มงานโภชนศาสตร์ โรงพยาบาลเลย จังหวัดเลย *วารสารมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ สายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 5*(1), 24-31.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์.(2551).*ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์.*(พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์

พิสมัย บุษบุญและมะลิวรรณ อังคณิตย์. (2566). การพัฒนาแนวทางการจัดบริการงานด้านโภชนาการภายในโรงพยาบาลเพื่อคุณภาพและความปลอดภัย. *วารสารอนามัยสิ่งแวดล้อม และสุขภาพชุมชน. 8(*1), 153-165.

มูลนิธิเพื่อการพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ.(2558). *อาหารและโภชนาการในประเทศไทย : เราอยู่ตรงจุดใดในปัจจุบัน*. นนทบุรี: มูลนิธิเพื่อการพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ.(2561). *การสำรวจพฤติกรรมการบริโภคอาหารของประชากร พ.ศ. 2560*. กรุงเทพมหานคร:สำนักงานสถิติแห่งชาติ

Best, J. W., & Kahn, J.V. (2014). *Research in Education*. (10th Ed.). Harlow England: Pearson Education.

Daan L.F, et al. (2022). Development, internal reliability and preliminary construct validity of the Dutch dietary intention evaluation tool for in-patients (DIETI). *Nutrition, Metabolism and Cardiovascular Diseases. 33*(1), 56-64.

Dennis, A., Wixom, B.H., & Roth, R.M. (2022). *Systems analysis and design*. (8th ed.). Hoboken: Wiley.

Eisinga, R., Grotenhuis, M.T., & Pelzer, B. (2012). The reliability of a two-item scale: Pearson, Cronbach or Spearman-Brown. *International Journal of Public Health, 58*(4),637-642. doi:10.1007/s00038-012-0416-3

Efrem, G.M. (2016). *Information System*. Loudon: CRC Press.

Fox, R. (2013). *Information technology : an introduction for today's digital world*. Boca Raton: CRC Press.

Jordan, J.M. (2012). *Information, technology, and innovation: resources for growth in a connected world*. Hoboken : Wiley.

Kendall,K.E., & Kendall, J.E. (2020). *Systems analysis & design*. (10th ed.). NY: Pearson.

Mohd Shuhaimi, N. A., Mohamad, M., & Sudin, N. (2022). Development of daily meal ordering system for patient in hospital using web-based technology. *Evolution in Electrical and Electronic Engineering, 3*(1), 136-146.

Pandirkar,A. (2021). Study of food service quality a key factor inpatient satisfaction in private hospitals. *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt / Egyptology, 18*(1), 4512-4518

Piccoli, G. (2012). *Information systems for managers: text & cases*. (2nd ed.) Hoboken: Wiley.

Ronna C. T. & Laurie C. (2003). Indexes of item-objective congruence for multidimensional items. *International Journal of Testing. 3*(2), 163-171. doi:10.1207/S15327574IJT0302_5

Stair, R. M., Reynolds, G. W., & Chesney, T. (2008). *Principles of business information systems*. (9th ed.) Boston: Course Technology Cengage Learning.

Swan, W.I., Vivanti, A., Hakel-Smith, N.A., Hotson, B.,Orrevall, Y.,Trostler, N., …Papoutsakis, C. (2017). Nutrition care process and model update: Toward realizing people-centered care and outcomes management. *Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics, 117*(12), 2003–2014. doi:10.1016/j.jand.2017.07.015.

Tseng, F-L., Wang, Y-W., & Yang, M-F. (2023). A successful innovative meal ordering system for hospital patient-centered food service in Taiwan. *Asian Journal of Dietetics 5*(2-3),77-82.

Valacich, J. S. (2016). *Information systems today: managing in the digital world*. (7th ed.). Boston : Pearson

Yamane, Taro. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. (3rd ed. New York: Harper and Row.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.59

การจัดทำแผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Action Plan for Establishing Learning Ecosystems in Basic Education Institutions

กรกมล จึงสำราญ[1]*, สิริกานต์ แก้วคงทอง[2], รวิช ตาแก้ว[3], และ เอนก สุวรรณบัณฑิต[4]

Kornkamol Chuengsamran[1]*, Sirikarn Keawkongthong[2], Ravich Takaew[3], & Anek Suwanbundit[4]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. กรกมล จึงสำราญ*

Kornkamol Chuengsamran
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ
Office of the Education Council, Ministry of Education, Thailand.
Email: onec.part@gmail.com

2. สิริกานต์ แก้วคงทอง

Sirikarn Keawkongthong
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ
Office of the Education Council, Ministry of Education, Thailand.
Email: sirikarn.keawkongthong@gmail.com

3. รวิช ตาแก้ว

Ravich Takaew
สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
Academy of Moral and Political Sciences, Royal Society of Thailand.
Email: ravich.ta@ssru.ac.th

4. เอนก สุวรรณบัณฑิต

Anek Suwanbundit
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.
Email: anek.suw@mahidol.ac.th

คำสำคัญ
แผนการดำเนินงาน; นิเวศการเรียนรู้; การศึกษาขั้นพื้นฐาน

Keywords:
Action Plan; Learning Ecosystem; Fundamental Education

ABSTRACT

The aim of this study is to examine and develop an operational plan for establishing a learning ecosystem in basic education institutions. The study utilizes a review of policies, documents, and research related to learning ecosystem development, combined with interviews conducted with representatives from four selected schools: (1) Wat Bang Pit Lang School, Trat Province; (2) La Salle School, Bangkok; (3) Ban Sai Thai School, Krabi Province; and (4) Rittiyawannalai School, Bangkok. The study and data collection focus on six key factors that facilitate the establishment of a learning ecosystem: 1) Mindset transformation, 2) Readiness of personnel and organizations,3) Environment and information technology, 4) Learning methods and content, 5) Learning culture and participatory strategies, and 6) Flexibility and diversity of options. The collected data were analyzed through content analysis to formulate an operational plan for establishing the learning ecosystem. This plan includes strategies and key objectives as follows:

The identified strategy emphasizes that educational institutions should establish learning ecosystems that foster the desirable characteristics of Thai citizens under the Thailand 4.0 framework and comply with the National Education Standards (2018). This strategy is accompanied by six specific objectives: 1) Mindset transformation: Shifting learners' mindsets to enhance adaptability and innovation. 2) Personnel and management development: Enhancing the capabilities of school administrators, teachers, and educational personnel, along with improving institutional management efficiency. 3) Infrastructure and technology development: Creating appropriate, sufficient, and effective facilities,

Article history:
Received: 2/11/2024
Revised: 24/12/2024
Accepted: 25/12/2024
Available online: 26/01/2025

How to Cite:
Chuengsamran, K. et al. (2025). The Action Plan for Establishing Learning Ecosystems in Basic Education Institutions. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 91-115.

environments, and technological systems. 4) Development of learning methods and content: Designing learning approaches and materials aligned with learners' needs and 21st-century competencies. 5) Promotion of learning culture and participation: Cultivating a learning culture and encouraging active participation between educational institutions and communities. 6) Development of flexible and diverse learning options: Offering a wide range of learning choices, pathways, and activities that cater to diverse needs.

บทคัดย่อ

การจัดทำแผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและจัดทำแผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้การศึกษานโยบาย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ ประกอบการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลจากสถานศึกษา 4 แห่ง ได้แก่ (1) โรงเรียนวัดบางปิดล่าง (ราษฎร์สงเคราะห์) จังหวัดตราด (2) โรงเรียนลาซาล กรุงเทพมหานคร (3) โรงเรียนบ้านไสไทย จังหวัดกระบี่ และ (4) โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย กรุงเทพมหานคร โดยประเด็นการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลอิงตามปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ 6 ปัจจัย ประกอบด้วย (1) การเปลี่ยนวิธีคิด (2) ความพร้อมของบุคลากร/องค์กร (3) สิ่งแวดล้อม/เทคโนโลยีสารสนเทศ (4) วิธีเรียน/เนื้อหาการเรียนรู้ (5) วัฒนธรรมการเรียนรู้/ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม และ (6) ความยืดหยุ่น/ทางเลือกที่หลากหลาย จากนั้น วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและจัดทำแผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ ซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์และเป้าประสงค์สำคัญ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ค้นพบคือ สถานศึกษามีการจัดนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย 4.0 ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย เป้าประสงค์ย่อย 6 เป้าประสงค์ ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 1 การเปลี่ยนกรอบความคิดของผู้เรียน เป้าประสงค์ที่ 2 การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา เป้าประสงค์ที่ 3 การพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีให้เหมาะสม เพียงพอ และมีประสิทธิภาพ เป้าประสงค์ที่ 4 การพัฒนาวิธีการและเนื้อหาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และศตวรรษที่ 21 เป้าประสงค์ที่ 5 การเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นกับสถานศึกษาและชุมชน และเป้าประสงค์ที่ 6 การพัฒนาทางเลือก ช่องทาง และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและยืดหยุ่น

บทนำ

“นิเวศการเรียนรู้” เป็นคำสำคัญที่ได้ระบุไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและช่วงวัยให้ได้รับการพัฒนาและยกระดับอย่างเต็มศักยภาพและเหมาะสม กอปรกับแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564) มีการให้ความสำคัญกับประเด็นนิเวศการเรียนรู้เช่นเดียวกัน โดยมุ่งความสำคัญไปที่การสร้างนิเวศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถกำหนดเส้นทางและจังหวะการเรียนรู้ของตนเอง หรือ Personalized Learning อย่างมีความหมาย

มีการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ ตลอดจนมีการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนและเตรียมความพร้อมเพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุดสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) โดยคณะผู้วิจัยในฐานะบุคลากรที่มีส่วนในการพัฒนานโยบายการศึกษาของประเทศ ได้เล็งเห็นความสำคัญของประเด็นข้างต้น รวมถึงกระแสการเรียนรู้ของโลกยุคปัจจุบันที่มุ่งสู่การพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้กลายเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการออกแบบ/จัดนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสม จึงดำเนินการศึกษา วิจัย พัฒนาและขับเคลื่อนประเด็นเกี่ยวกับนิเวศการเรียนรู้ หรือ Learning Ecosystem มาตั้งแต่ปี 2564 ซึ่งการวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) ให้ดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน (ปี 2567) อย่างไรก็ดี จากการวิจัยที่ผ่านมาและข้อเสนอเชิงนโยบายที่ สกศ. ค้นพบสะท้อนให้เห็นว่า กระทรวงศึกษาธิการควรศึกษาและให้ความสำคัญกับประเด็นระบบนิเวศการเรียนรู้มากขึ้น โดยผลักดันให้เป็นวาระแห่งชาติ มีการระบุไว้ในกฎหมายสำคัญของประเทศ รวมถึงมีการกำหนดแนวทางการสร้างและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ในภาพรวมของประเทศให้สอดคล้องกับเป้าหมายคนไทย 4.0 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,2566) นอกจากนี้ สกศ. เองยังไม่มีการจัดทำแผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพื่อขับเคลื่อนผลจากการวิจัยสู่การปฏิบัติ ดังนั้น

ปี 2567 นี้ จึงมีการวิจัยและจัดทำแผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของประเทศไทย โดยเป็นการพัฒนาแผนการดำเนินงานฯ บนฐานของงานวิจัยประเด็นนิเวศการเรียนรู้ที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้วิจัยมาช่วงปี 2564 – 2566 จากนั้น พัฒนาเป็น (ร่าง) แผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของประเทศไทย อีกทั้งมีการสัมภาษณ์สถานศึกษากลุ่มตัวอย่างในบริบทของประเทศไทยเพิ่มเติม จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนวัดบางปิดล่าง (ราษฎร์สงเคราะห์) จังหวัดตราด 2) โรงเรียนลาซาล กรุงเทพมหานคร 3) โรงเรียนบ้านไสไทย จังหวัดกระบี่ 4) โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น และปรับปรุงแผนการดำเนินงานฯ ให้มีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยมากขึ้น

คณะผู้วิจัยฯ ในฐานะบุคลากรของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มุ่งหวังให้แผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ ที่ได้มีการพัฒนาขึ้นในปี 2567 เป็นแผนการดำเนินงานฯ ที่สถานศึกษาทุกแห่งใช้เพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับนิเวศการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริงในเชิงปฏิบัติ นิเวศการเรียนรู้

ของสถานศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศได้รับการพัฒนาให้มีความเหมาะสมและเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของคนไทย 4.0 ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 นั่นคือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็งของประเทศ รวมถึงผลการวิจัยของ สกศ. สามารถสร้างประโยชน์สูงสุดให้แก่สถานศึกษาและผู้เรียนอันเป็นผลผลิตสำคัญของการศึกษาไทยต่อไป

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การจัดทำแผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 นิเวศการเรียนรู้ เป็นฐานของการศึกษาและจัดทำแผนการดำเนินงานฯ รายละเอียดดังนี้

ในปี 2561 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้มีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนไทย 4.0 หรือ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบ/คุณลักษณะขั้นต่ำในการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ (1) การเป็นผู้เรียนรู้ เพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี (2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อสังคมที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และ (3) พลเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อสันติสุข ทั้งนี้ การจะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะข้างต้นได้นั้น สภาพแวดล้อม/บรรยากาศ/ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ถือได้ว่าเป็นส่วนประกอบ/องค์ประกอบสำคัญ สกศ. จึงได้มุ่งศึกษาและวิจัยประเด็นการพัฒนานิเวศการเรียนรู้ หรือ Learning Ecosystem ตั้งแต่ปี 2564 – ปัจจุบัน (2567) ซึ่งการวิจัยดังกล่าวได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กองทุนส่งเสริมววน.) มาอย่างต่อเนื่อง

สกศ. (2564) มีการศึกษาวิจัยและกำหนดนิยาม “นิเวศการเรียนรู้” หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้รอบตัวผู้เรียน ที่เน้นพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ การนำเทคโนโลยีมาใช้สนับสนุนการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานที่ อีกทั้งเอื้อให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้มีการระบุสมาชิก 5 ส่วนสำคัญของนิเวศการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย (1) ผู้เรียน (2) ผู้ปกครอง (3) สถานศึกษา (4) ผู้สอน/ครู/อาจารย์ และ (5) สังคม/ชุมชน โดยสมาชิกทั้ง 5 ส่วนนี้จะต้องทำงานร่วมกันเพื่อไปสู่เป้าหมายในการสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนและทุกช่วงวัยของชุมชน/สังคมด้วย รวมถึงมีการกำหนด 6 ปัจจัยสนับสนุนในการจัดนิเวศการเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) การเปลี่ยนกรอบความคิด ที่มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ การทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ดำเนินพฤติกรรมให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ของการเรียนรู้ พัฒนาให้มีความคิดเชิงระบบที่สามารถสองสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ รวมถึงการมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ด้วย (2) ความพร้อมของบุคลากรและองค์กร มีการเตรียมความพร้อมใน 4 บทบาท ได้แก่ ผู้สอน โค้ช ผู้อำนวยความสะดวก และที่ปรึกษา (3) สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยียุคใหม่ เป็นการจัดเตรียมอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่มุ่งเน้นการสร้างความประทับใจให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน รวมถึงผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา มีสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ดี เทคโนโลยียุคใหม่เพียงพอ มีประสิทธิภาพและใช้งานได้ง่าย (4) วิธีการและเนื้อหาการเรียนรู้ มีการออกแบบ การถ่ายทอดความรู้ที่

สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีการทบทวนและปรับปรุงวิธีการและเนื้อหาการเรียนรู้อยู่เสมอ (5) วัฒนธรรมการเรียนรู้และยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การพัฒนากิจกรรมภายในโรงเรียนให้มีความหลากหลายที่มุ่งสร้างความรู้ สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้กับนักเรียน และ (6) ความยืดหยุ่นและทางเลือกที่หลากหลาย มีการสื่อสารระหว่างผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง สถานศึกษา และชุมชน เพื่อร่วมกันสร้างทางเลือกในการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายให้แก่ผู้เรียน ซึ่งผลจากวิจัย/ข้อมูล/องค์ความรู้ที่ สกศ. ได้ค้นพบตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน จะใช้เป็นแกน/ฐานของการพัฒนาแผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของการวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาและจัดทำแผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาและจัดทำแผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้วิธีการ/แนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการศึกษาเอกสารและงานวิจัย นโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นวิเคราะห์ จัดทำ (ร่าง) แผนการดำเนินงานการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ฯ อีกทั้งมีการสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาต้นแบบของ สกศ. เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาและปรับปรุงแผนฯ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการนำสู่การปฏิบัติจริงมากยิ่งขึ้น รายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

คนไทย 4.0 หมายถึง การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะขั้นต่ำ 3 ด้านตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ได้แก่ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง รวมถึงมีค่านิยมร่วมและคุณธรรมอันจะสามารถสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้กับประเทศ

การจัดนิเวศการเรียนรู้ หมายถึง การจัดนิเวศการเรียนรู้โดยพิจารณา 6 ประกอบสำคัญ ได้แก่ (1) การเปลี่ยนวิธีคิด คือ การเปลี่ยนวิธีคิดให้พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (2) องค์กร / บุคคล คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้จะต้องเอื้อและสนับสนุนผู้เรียนให้สามารถศึกษาหาความรู้ได้อย่างสะดวก (3) สิ่งแวดล้อม / เทคโนโลยียุคใหม่ คือ สิ่งรอบตัวผู้เรียนและเทคโนโลยีจะต้องเอื้อและสนับสนุนผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข (4) วิธี / เนื้อหาการเรียนรู้ คือ วิธีการเรียนรู้และเนื้อหาการเรียนรู้จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง พัฒนาให้เหมาะสมต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงไป (5) ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม / การฝึกอบรม คือ การสร้างการมีส่วนร่วมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาบุคลากรมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้โดยการจัดอบรม

(6) ความยืดหยุ่น / ทางเลือกที่หลากหลาย คือ การจัดการเรียนรู้จะต้องมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลาเพื่อให้ผู้เรียนได้มีทางเลือกในการเรียนรู้ที่หลากหลาย

สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กรุงเทพมหานคร (กทม.)

การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

แผนการดำเนินงาน หมายถึง แผนการดำเนินงานของสถานศึกษาที่แสดงรายละเอียดแผนงาน โครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการจริงซึ่งสอดคล้อง/ส่งเสริมการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา

2. กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรที่ทำหน้าที่พัฒนานิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาต้นแบบการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของ สกศ. จำนวน 12 แห่ง/สถานศึกษา การเลือกกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลใช้การเลือกโดยวิธีเฉพาะเจาะจง จากสถานศึกษาที่สมัครใจ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ที่มี

ส่วนเกี่ยวข้องมีความพร้อมในการให้ข้อมูล อย่างน้อยสังกัดละ 1 แห่ง/สถานศึกษา ซึ่งการสัมภาษณ์เพิ่มเติมครั้งนี้ มีแสดงความจำนงและมีความพร้อม จำนวน 4 แห่ง/สถานศึกษา ได้แก่ (1) โรงเรียนวัดบางปิดล่าง (ราษฎร์สงเคราะห์) จังหวัดตราด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) โรงเรียนลาซาล กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (3) โรงเรียนบ้านไสไทย จังหวัดกระบี่ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ (4) โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม/แบบบันทึกข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศการเรียนรู้ การเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงแบบสอบถามและงานวิจัยประเด็นนิเวศการเรียนรู้ที่ สกศ. ได้วิจัยช่วงปี 2564 – 2566 และปัจจัยสนับสนุน 6 ปัจจัยในการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จากนั้นพัฒนาเป็นแบบสอบถาม/แบบบันทึกข้อมูลการจัดนิเวศการเรียนรู้ และแบบสอบถาม/แบบบันทึกข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะต่อ (ร่าง) แผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 แบบสอบถาม/แบบบันทึกข้อมูลการจัดนิเวศการเรียนรู้ มีการสอบถาม/บันทึกข้อมูลในประเด็นเกี่ยวกับนิเวศการเรียนรู้ 3 ประเด็นด้วยกัน ได้แก่ (1) รายละเอียดแผนการดำเนินการ/โครงการพัฒนา/กิจกรรม

ที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ของสถานศึกษาประจำปีงบประมาณนั้น (2) ความสอดคล้องในการจัดโครงการพัฒนา/กิจกรรมกับปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ 6 ปัจจัย ประกอบด้วย การเปลี่ยนวิธีคิด ความพร้อมของบุคลากร/องค์กร สิ่งแวดล้อม/เทคโนโลยีสารสนเทศ วิธีเรียน/เนื้อหาการเรียนรู้ วัฒนธรรมการเรียนรู้/ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม ความยืดหยุ่น/ทางเลือกที่หลากหลาย

3.2 แบบสอบถาม/แบบบันทึกข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะต่อ (ร่าง) แผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการสอบถาม/บันทึกข้อมูลใน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) ความครอบคลุมของแผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ กับประเด็นการจัดนิเวศการเรียนรู้ 3 ประเด็นข้างต้น (2) ความเหมาะสมและเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติของแผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ และ (3) ความเหมาะสมของภาษา/คำที่ใช้ในแผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ

ทั้งนี้ การสร้างและพัฒนาแบบสอบถามฯ ทั้ง 2 ฉบับ มีการปรึกษาหารือร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านนิเวศการเรียนรู้ การเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงสถานศึกษาต้นแบบของ สกศ. เป็นระยะถึงความเหมาะสมและเป็นไปได้ของการใช้แบบสอบถามฯ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารสถานศึกษาตามประเด็นที่ได้มีการระบุไว้ในเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยข้างต้น การสัมภาษณ์เป็นลักษณะออนไลน์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระหว่างวันที่ 1 – 10 กรกฎาคม 2567

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การสรุปประเด็น/สาระสำคัญตามประเด็นการศึกษาและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

แผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย กลยุทธ์และเป้าประสงค์ 6 เป้าประสงค์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สังเคราะห์แผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวคิด การจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ	**ความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. สช. อปท.**	**ตัวอย่าง โครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา**	**กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ เดิม (ก่อนการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)**	**กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ ใหม่ (หลังการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)**
1. การเปลี่ยนกรอบความคิด **คำอธิบาย** การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ดำเนินพฤติกรรมให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ของการเรียนรู้ มีความคิดเชิงระบบ มีความคิดเชิงสร้างสรรค์	**ประกาศนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. พ.ศ. 2567 – 2568** - ปลูกฝังความรักในสถาบันหลักของชาติ และน้อมนำพระราโชบายด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติ **แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570)** - ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร และการคิดคำนวณ - ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 - ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนา	- การพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงใน ศ. 21 - การจัดระบบการศึกษาที่มีหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน/กิจกรรม ที่ให้ผู้เรียนได้เข้าใจการใช้วิถีชีวิตร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม - การพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจถึงความจำเป็นในการประกอบอาชีพและการเลี้ยงดูตนเองได้ในระหว่างเรียน-หลังจบการศึกษา	เป้าประสงค์ที่ 1 การเปลี่ยนวิธีคิดของผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา	เป้าประสงค์ที่ 1 การเปลี่ยนกรอบความคิดของผู้เรียน

แนวคิด การจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ	**ความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. สช. อปท.**	**ตัวอย่าง โครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา**	**กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ เดิม (ก่อนการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)**	**กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ ใหม่ (หลังการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)**
	คุณลักษณะและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน			
2. ความพร้อมของบุคลากรและองค์กร **คำอธิบาย** มีการเตรียมความพร้อมใน 4 บทบาท ได้แก่ ผู้สอน โค้ช ผู้อำนวยความสะดวก ที่ปรึกษา	**ประกาศนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. พ.ศ. 2567 – 2568** - พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา **นโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ของสพฐ. พ.ศ. 2567** - เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล - สร้างความตระหนักในการป้องกันการทุจริต - การสื่อสาร และประชาสัมพันธ์องค์กร - 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ **เป้าหมายของ**	- การสัมมนาพัฒนาผู้ปกครองให้มีทัศนคติทางการศึกษาสายวิชาการและสายอาชีพที่ดี - กิจกรรมเปิดใจผู้บริหารสถานศึกษา - กิจกรรมเยี่ยมผู้เรียนและชุมชน ผู้สอนและครูฝ่ายกิจกรรม หรือ ครูประจำชั้น เยี่ยมบ้านผู้เรียน เป็นสื่อกลางและส่งเสริมความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจจากทุกฝ่ายในชุมชนนั้น ๆ - สัมมนาเสริมสร้างการยอมรับการแตกต่างของ	เป้าประสงค์ที่ 2 การเอื้อและสนับสนุนต่อผู้เรียนตามสภาพที่ตั้งของผู้เรียน	เป้าประสงค์ที่ 2 การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา

แนวคิด การจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ	ความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. สช. อปท.	ตัวอย่าง โครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา	กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ เดิม (ก่อนการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)	กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ ใหม่ (หลังการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)
	แผนพัฒนาการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2566 – 2570 - ยุทธศาสตร์ 1 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ - ยุทธศาสตร์ 4 การส่งเสริมกลไกการแข่งขันที่เป็นธรรมภายใต้การกำกับของรัฐ **แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570)** - ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น - ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร อปท. สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้อง	พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน		

แนวคิด การจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ	ความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. สช. อปท.	ตัวอย่าง โครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา	กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ เดิม (ก่อนการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)	กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ ใหม่ (หลังการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)
3. สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยียุคใหม่ **คำอธิบาย** การเตรียมอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการสร้างความประทับใจให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา มีสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ดี มีเทคโนโลยียุคใหม่ที่เพียงพอ มีประสิทธิภาพใช้งานง่าย	**ประกาศนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. พ.ศ. 2567 – 2568** - เสริมสร้างความปลอดภัยของสถานศึกษา **เป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2566 – 2570** - ยุทธศาสตร์ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา	- การสร้างรายได้เพื่อจัดจ้างพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ทางกายภาพ เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ สนามเด็กเล่น รวมถึงพื้นที่กายภาพมีชีวิต เช่น สนามหญ้า ต้นไม้ใหญ่ และสภาพแวดล้อมธรรมชาติในพื้นที่ของสถานศึกษา - การจัดการสัตว์เลี้ยง/สัตว์จรจัดในสถานศึกษาให้เหมาะสมปลอดภัย/หรือเป็นสื่อการเรียนรู้หนึ่งของสถานศึกษา - การสร้างรายได้เพื่อจัดจ้างพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เสมือนจริงที่สร้าง	เป้าประสงค์ที่ 3 การสนับสนุนสิ่งแวดล้อม/เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับผู้เรียนตามบริบทชุมชน	เป้าประสงค์ที่ 3 การพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีให้เหมาะสม เพียงพอ และมีประสิทธิภาพ

แนวคิด การจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ	**ความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. สช. อปท.**	**ตัวอย่าง โครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา**	**กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ เดิม (ก่อนการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)**	**กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ ใหม่ (หลังการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)**
		ขึ้นจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ - การสร้างรายได้เพื่อจัดจ้างพัฒนา/สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ ชุมชนอาชีพ - การจัดทำแผนที่นิเวศการเรียนรู้กายภาพ (รัศมี 5 กม. จากสถานศึกษา)		
4. วิธีการเรียนรู้และเนื้อหาการเรียนรู้ **คำอธิบาย** มีการออกแบบ การถ่ายทอดความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ทบทวนข้อดี ข้อเสียของกระบวนการถ่ายทอดความรู้ และมีการปรับปรุงวิธีเรียนให้ง่ายและสะดวกขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ที่	**ประกาศนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. พ.ศ. 2567 – 2568** - จัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศีลธรรม ประชาธิปไตย - ปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัย	- การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ - การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning: PL) การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้แบบร่วมคิด	เป้าประสงค์ที่ 4 การพัฒนาวิธี/เนื้อหาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21	เป้าประสงค์ที่ 4 การพัฒนาวิธีการและเนื้อหาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และศตวรรษที่ 21

แนวคิด การจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ	**ความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. สช. อปท.**	**ตัวอย่าง โครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา**	**กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ เดิม (ก่อนการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)**	**กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ ใหม่ (หลังการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)**
เหมาะสม มีการเรียนรู้จากปัญหาจริง ทดลองลงปฏิบัติ ลงมือทำ คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามวัย มีการทบทวนเนื้อหาทำความเข้าใจ หาข้อมูลใหม่ ๆ เพิ่มเติม ให้เนื้อหามีความครบถ้วนและทันสมัย มีการแสวงหาคำตอบจากคำถามที่ไม่สามารถตอบผู้เรียนในชั้นเรียนได้		ร่วมทำและการค้นคว้าอิสระ - การนำหลักสูตร e-learning มาใช้การเผยแพร่คลังความรู้ในรูปแบบคลิปวิดีโอ ผ่านแพลตฟอร์ม		
5. วัฒนธรรมการเรียนรู้และยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม **คำอธิบาย** มุ่งเน้นการเปิดให้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย เพิ่มเติมความรู้ใหม่ จัดกระบวนการ	**เป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2566 – 2570** - ยุทธศาสตร์ 2 การสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม **แผนพัฒนา**	- การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ประจำชุมชน - การพัฒนาทักษะบุคลากรในท้องถิ่น - การจัดการเรียนรู้ควบคู่การทำงาน - การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ - พื้นที่นวัตกรรม	เป้าประสงค์ที่ 5 สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางและเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชน	เป้าประสงค์ที่ 5 การเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นกับสถานศึกษาและชุมชน

แนวคิด การจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ	**ความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. สช. อปท.**	**ตัวอย่าง โครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา**	**กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ เดิม (ก่อนการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)**	**กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ ใหม่ (หลังการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)**
เรียนการสอนให้ทันกับโลกยุคดิจิทัล ขยายเครือข่ายให้แก่เพื่อนร่วมอุดมการณ์/โรงเรียนที่มีความสนใจ	**การศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570)** - ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาเครือข่ายทางการศึกษาท้องถิ่น และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	การศึกษา - การส่งเสริมความร่วมมือของหน่วยงานระดับเขต/จังหวัด - การจัดการฝึกอบรมเชิงวัฒนธรรมจากคนท้องถิ่น/ชุมชนวัฒนธรรม - การส่งเสริมความร่วมมือของสถานศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน - การส่งเสริมความร่วมมือของสถานศึกษาต่างเขตพื้นที่การศึกษา และต่างสังกัด		
6. ความยืดหยุ่นและทางเลือกที่หลากหลาย **คำอธิบาย** มีการสื่อสารกันระหว่างผู้เรียน	**ประกาศนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. พ.ศ. 2567 – 2568** - ส่งเสริมการอ่านเพื่อเป็นวิถีในการ	- การใช้แหล่งเรียนรู้ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย และแหล่งเรียนรู้ออกใบรับรองการเรียนรู้ (authority)	เป้าประสงค์ที่ 6 ความยืดหยุ่น/ทางเลือกที่หลากหลายของระบบการเรียนรู้ทั้ง 3 รูปแบบ ได้แก่ ใน	เป้าประสงค์ที่ 6 การพัฒนาทางเลือก ช่องทาง และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและยืดหยุ่น

แนวคิด การจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ	**ความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. สช. อปท.**	**ตัวอย่าง โครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา**	**กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ เดิม (ก่อนการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)**	**กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ ใหม่ (หลังการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)**
ผู้สอน ผู้ปกครอง สถานศึกษา และชุมชน เพื่อร่วมกันสร้างทางเลือกในการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายแก่ผู้เรียน การเรียนรู้ที่มีความหลากหลายแก่ผู้เรียน อาทิ การเรียนรู้เพื่ออาชีพ การหาทางออกสำหรับการแก้ปัญหาในการเรียน การจัดการเรียนกรณีผู้เรียนออกจากการเรียนกลางคัน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	ค้นหาความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ที่สูงขึ้น - ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน - จัดการศึกษาแบบเรียนรวม - จัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ - เพิ่มโอกาสและสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา **นโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ของสพฐ. พ.ศ. 2567** - การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา - การเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล	เพื่อเป็น portfolio หรือ credit bank (เทียบโอนเครดิต) - จัดการศึกษา หรือการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น โดยให้การรับรองคุณวุฒิ หรือ เทียบโอนคุณวุฒิการศึกษา/ใบประกอบอาชีพ หรืออาชีพ - การยกระดับการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและองค์กรระดับพื้นที่ ท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับพื้นที่และสภาพสังคม - แหล่งเรียนเรียนรู้/	ระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย	

แนวคิด การจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ	ความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. สช. อปท.	ตัวอย่าง โครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา	กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ เดิม (ก่อนการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)	กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ ใหม่ (หลังการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)
	- สร้างความเข้มแข็งระบบแนะแนว การชี้แนะ (Coaching) และการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เรียน - ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) - เสริมสร้างทักษะอาชีพ และการมีรายได้ระหว่างเรียน **แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570)** - ยุทธศาสตร์ที่ 7 การอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น - ยุทธศาสตร์ที่ 8 การทำนุบำรุงศาสนา - ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาการจัด	บ้านเรียนออก ใบรับรองการเรียนรู้ เช่น ระบบ micro credit system หรือ ระบบเทียบโอนคุณวุฒิ		

แนวคิด การจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ	**ความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. สช. อปท.**	**ตัวอย่าง โครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา**	**กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ เดิม (ก่อนการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)**	**กลยุทธ์และเป้าประสงค์ของแผนการดำเนินงานฯ ใหม่ (หลังการสัมภาษณ์เพิ่มเติม)**
	การศึกษาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง - ยุทธศาสตร์ที่ 10 การส่งเสริม บูรณาการทางการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง สันติสุข และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้			

จากตารางที่ 1 แผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกลยุทธ์สำคัญ คือ การจัดนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย 4.0 ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งประกอบด้วย 6 เป้าประสงค์ ได้แก่

เป้าประสงค์ที่ 1 การเปลี่ยนกรอบความคิดของผู้เรียน

คำอธิบาย

การเปลี่ยนกรอบความคิดผู้เรียน หมายถึง การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 (3R8Cs) ได้แก่ (1) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ไขปัญหา (2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (3) ทักษะด้านความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม (4) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (5) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยีและการสื่อสาร (7) ทักษะทางอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (8) มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัยรวมถึงมีคุณลักษณะและค่านิยมที่พึงประสงค์

อาทิ ค่านิยมไทยและจิตสำนึกรักท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ความรักในสถาบันหลักของชาติ เป็นต้น

ตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงใน ศ.21 การจัดระบบการศึกษาที่มีหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน/กิจกรรม ที่ให้ผู้เรียนได้เข้าใจการใช้วิถีชีวิตร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม การพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจถึงความจำเป็นในการประกอบอาชีพและการเลี้ยงดูตนเองได้ในระหว่างเรียน-หลังจบการศึกษา

เป้าประสงค์ที่ 2 การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา

คำอธิบาย

(1) การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการศึกษาทั้งการเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ และมีทักษะในการบริหารสถานการณ์ การพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้และสมรรถนะด้านวิชาการ ทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทักษะด้านภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เทคโนโลยีดิจิทัลการจัดการเรียนรู้ จิตวิญญาณความเป็นครู และทักษะอื่นที่จำเป็น

(2) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กร หมายถึง การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัว ทันสมัย มีความโปร่งใส และตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ วิธีปฏิบัติ เพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติที่ไม่จำเป็น การออกแบบและพัฒนาโครงสร้างระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการศึกษา การสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการ เพื่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ การวิจัยและนวัตกรรม พัฒนาหลักสูตร สร้างระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน

ตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา ได้แก่ กิจกรรมเปิดใจผู้บริหารสถานศึกษา กิจกรรมเยี่ยมผู้เรียนและชุมชน ผู้สอนและครูฝ่ายกิจกรรม หรือ ครูประจำชั้น เยี่ยมบ้านผู้เรียน เป็นสื่อกลางและส่งเสริมความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจจากทุกฝ่ายในชุมชน การสัมมนาพัฒนาผู้ปกครองให้มีทัศนคติทางการศึกษาสายวิชาการและสายอาชีพที่ดี

เป้าประสงค์ที่ 3 การพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีให้เหมาะสม เพียงพอ และมีประสิทธิภาพ

คำอธิบาย

การพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี หมายถึง การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย อบอุ่น มีความสุข เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีการนำเทคโนโลยียุคใหม่มาใช้ที่เพียงพอ มีประสิทธิภาพ ใช้งานง่าย

ตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา ได้แก่ การสร้างรายได้เพื่อจัดจ้างพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ทางกายภาพ เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ สนามเด็กเล่น รวมถึงพื้นที่กายภาพมีชีวิต เช่น สนามหญ้า ต้นไม้ใหญ่ และสภาพแวดล้อมธรรมชาติในพื้นที่ของสถานศึกษา การจัดการสัตว์เลี้ยง/สัตว์จรจัดในสถานศึกษาให้เหมาะสมปลอดภัย/หรือเป็นสื่อการเรียนรู้หนึ่งของสถานศึกษา การสร้างรายได้เพื่อจัดจ้างพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เสมือนจริงที่สร้างขึ้นจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ การสร้างรายได้เพื่อจัดจ้างพัฒนา/สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ ชุมชนอาชีพการจัดทำแผนที่นิเวศการเรียนรู้กายภาพ (รัศมี 5 กม. จากสถานศึกษา)

เป้าประสงค์ที่ 4 การพัฒนาวิธีการและเนื้อหาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและศตวรรษที่ 21

คำอธิบาย

การพัฒนาวิธีการเรียนรู้และเนื้อหาการเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริมให้มีการต่อยอดแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การเรียนรู้วิถีใหม่ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสมรรถนะ ศักยภาพ และคุณลักษณะผู้เรียนตามความถนัด และความสนใจ

ตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา ได้แก่ การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning: PL) การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้แบบร่วมคิดร่วมทำและการค้นคว้าอิสระ การนำหลักสูตร e-learning มาใช้ การเผยแพร่คลังความรู้ในรูปแบบคลิปวิดีโอผ่านแพลตฟอร์ม

เป้าประสงค์ที่ 5 การเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นกับสถานศึกษาและชุมชน

คำอธิบาย

การเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม หมายถึง การสร้างการรับรู้ ความเข้าใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อร่วมมือพัฒนาการศึกษาการระดมทุน และสนองทุนเพื่อการศึกษา รวมถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการศึกษา ครู นิเทศทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษา

ตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา ได้แก่ การพัฒนาทักษะบุคลากรในท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้ควบคู่การทำงาน พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การจัดการฝึกอบรมเชิงวัฒนธรรมจากคนท้องถิ่น/ชุมชนวัฒนธรรม การส่งเสริมความร่วมมือของสถานศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน การส่งเสริมความร่วมมือของสถานศึกษาต่างเขตพื้นที่การศึกษา และต่างสังกัด

เป้าประสงค์ที่ 6 การพัฒนาทางเลือก ช่องทาง และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและยืดหยุ่น

คำอธิบาย

การพัฒนาทางเลือกและช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลายและยืดหยุ่น หมายถึง การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการอ่านเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านตามแนวทางการประเมิน PISA การสร้างผู้นำด้วยกระบวนการลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมสภานักเรียน ชุมนุม ชมรม การสร้างเครือข่ายบูรณาการความร่วมมือช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระหว่างสถานศึกษากับทีมสหวิชาชีพ การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้เรียนตามพหุปัญญาการพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านภาษา ด้านทัศนศิลป์ ด้านดนตรี ด้านนาฏศิลป์ ด้านกีฬา และด้านอื่น ๆ การส่งเสริมความเป็นเลิศของผู้มีความสามารถพิเศษ และ Soft Power อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การพัฒนาระบบการป้องกัน การเฝ้าระวัง และการดูแลช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยง เด็กตกหล่น เด็กออกกลางคัน เด็กไร้สัญชาติ เด็กพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดารและพื้นที่เกาะ ตามความต้องการจำเป็นรายบุคคล เพื่อไม่ให้หลุดจากระบบการศึกษา โดยบูรณาการความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาระบบการแนะแนวและการชี้แนะแนวทาง การพัฒนาครูแนะแนวแกนนำ และพัฒนาให้ครูทุกคนให้การแนะแนวนักเรียนได้ การพัฒนาระบบการเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์เพื่อใช้ในการสะสมหน่วยกิต และผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ผ่านระบบธนาคารหน่วยกิต การเสริมสร้างทักษะอาชีพ และการมีรายได้ระหว่างเรียน เป็นต้น

ตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา ได้แก่ การใช้แหล่งเรียนรู้ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย และแหล่งเรียนรู้ออกใบรับรองการเรียนรู้ (authority) เพื่อเป็น portfolio หรือ credit bank (เทียบโอนเครดิต) การจัดการศึกษา หรือ การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น โดยให้การรับรองคุณวุฒิ หรือ เทียบโอนคุณวุฒิการศึกษา/ใบประกอบอาชีพ หรือ อาชีพ การสร้างความร่วมมือกับแหล่งเรียนเรียนรู้/บ้านเรียน เพื่อออกใบรับรองการเรียนรู้ เช่น ระบบ micro credit system หรือ ระบบเทียบโอนคุณวุฒิหลากหลายและยืดหยุ่น

อภิปรายผลการวิจัย

กลยุทธ์สำคัญของแผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การจัดนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย 4.0 ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งประกอบด้วย 6 เป้าประสงค์ ดังนี้

เป้าประสงค์ที่ 1 การเปลี่ยนกรอบความคิดของผู้เรียน ใช้แนวคิดการจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ ประเด็นการเปลี่ยนกรอบความคิดเป็นฐาน โดยมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับประกาศนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. พ.ศ. 2567 – 2568 ประเด็นการปลูกฝังความรักในสถาบันหลักของชาติ และน้อมนำพระราโชบายด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติ และแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร และการคิดคำนวณ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 และยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาคุณลักษณะและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภารัตน์ วัฒนธรรม วัลลภา อารีรัตน์ และ เกื้อจิตต์ ฉิมทิม (2567) ในการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ระบบนิเวศการเรียนรู้ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อได้รับการปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิดของผู้เรียนจากบริบทเดิมสู่การนำแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับใหม่ของโรงเรียนมาใช้ และเมื่อศึกษาลึกลงไปพบว่าประเด็นด้านเครือข่ายการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำสุดในตัวแปรทั้งหมดเช่น สภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้และเทคโนโลยีทันสมัย แต่ก็ยังมีค่าทางสถิติที่สูง PNImodified = 0.082 แสดงให้เห็นว่า ยังคงมีความสำคัญมากในฐานะของตัวแปรด้านเครือข่ายการมีส่วนร่วม

เป้าประสงค์ที่ 2 การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ใช้แนวคิดการจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ ประเด็นความพร้อมของบุคลากรและองค์กรเป็นฐาน โดยมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับประกาศนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. ประเด็นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา นโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ของ สพฐ. พ.ศ. 2567 ประเด็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล การสร้างความตระหนักในการป้องกันการทุจริต การสื่อสาร และประชาสัมพันธ์องค์กร 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ เป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2566 – 2570 ในยุทธศาสตร์ 1 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และยุทธศาสตร์ 4 การส่งเสริมกลไกการแข่งขันที่เป็นธรรม ภายใต้การกำกับของรัฐ และแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น และยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร อปท. สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยพื้นที่ของ เพ็ญสุดา สุตวงค์ และคณะ (2567) เรื่องรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพบว่า นโยบายความมั่นคงที่นำมาประยุกต์ใช้กับแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีเพื่อให้แผนการศึกษาสามารถดำเนินไปได้อย่างถูกต้องและบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์และนำมาประยุกต์จนเหมาะสมกับพื้นที่ทำการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดส่วนความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับมาก เป็นการแสดงให้เห็นว่าการใช้แนวคิดการจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ ประเด็นความพร้อมของบุคลากรและองค์กรเป็นฐานเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลัก 4 ประการ คือ ด้านหลักการ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยสู่ความสำเร็จ

เป้าประสงค์ที่ 3 การพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีให้เหมาะสม เพียงพอ และมีประสิทธิภาพ ใช้แนวคิดการจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ ประเด็นสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยียุคใหม่เป็นฐาน โดยมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับประกาศนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. ประเด็นการเสริมสร้างความปลอดภัยของสถานศึกษา และเป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาเอกชน ในยุทธศาสตร์ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธงชัย เพียงใจ และคณะ (2567) ที่ทำการศึกษากระบวนทัศน์การบริหารจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ที่เน้นยำถึงสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป้าประสงค์ที่ 4 การพัฒนาวิธีการและเนื้อหาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และศตวรรษที่ 21 ใช้แนวคิดการจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ ประเด็นวิธีการเรียนรู้และเนื้อหาการเรียนรู้เป็นฐาน โดยมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับประกาศนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. ประเด็นการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศีลธรรม ประชาธิปไตย และการปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัย สอดคล้องกับการนำเสนอแนวทางการจัดการการศึกษาในด้านการพัฒนาวิธีการและเนื้อหาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และศตวรรษที่ 21 ของ เอกปภาดา ปกรณ์พิมุข วราภรณ์ ไทยมา และภัทราวดี มากมี (2567) ที่ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม ที่เสนอแนวทางการบริหารงานตามแนวคิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ถึงแนวทางหลักในด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยมีแนวทางรองคือการออกแบบหลักสูตรที่มีความครอบคลุมในทุกมิติที่นักเรียนมีความต้องการและครอบคลุมแนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21

เป้าประสงค์ที่ 5 การเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นกับสถานศึกษาและชุมชน ใช้แนวคิดการจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ ประเด็นวัฒนธรรมการเรียนรู้และยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเป็นฐาน โดยมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับเป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาเอกชน ในยุทธศาสตร์ 2 การสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม และแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาเครือข่ายทางการศึกษาท้องถิ่น และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สอดคล้อกับการวิจัยของ ภูมิภควัธจ์ ภูมพงศ์คชศร (Phumphakhawat, 2024) ที่นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้สู่การพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษานำร่องเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งพบว่า มีแนวทางในการจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้สู่การพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษานำร่องเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สามารถสร้างรูปแบบการจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้สู่การพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษานำร่องเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในด้านการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นกับสถานศึกษาและชุมชน ด้วยรูปแบบการจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้สู่การพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษานำร่องเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อให้ส่งผลกับการพัฒนา 3 ส่วน คือ ผู้เรียน ผู้สอน และ ชุมชน ซึ่งในพัฒนาทั้ง 3 ส่วน ภายใต้ความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อให้ผู้เรียนมี

ความสนใจในการเรียนเกิดเป็นการเรียนตลอดชีวิต และในสังคมก็เกิดการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียน ผู้สอน และโรงเรียน เป็นการนำไปสู่การสร้างชุมชนที่สมานฉันท์และยั่งยืน เป็นสังคมแห่งปัญญา

เป้าประสงค์ที่ 6 การพัฒนาทางเลือก ช่องทาง และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและยืดหยุ่น ใช้แนวคิดการจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ ประเด็นความยืดหยุ่นและทางเลือกที่หลากหลายเป็นฐาน โดยมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับประกาศนโยบายและจุดเน้นของ สพฐ. ประเด็นการส่งเสริมการอ่าน เพื่อเป็นวิถีในการค้นหาความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ที่สูงขึ้น การส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ การเพิ่มโอกาสและสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา นโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ของ สพฐ. ในประเด็นด้านการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ที่หลากหลายและยืดหยุ่นนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ประเด็นการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา การเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วุฒิชัย ไกรวิเศษ (2566: 202-219) ที่ศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดนวัตกรพลิกผัน ที่มีประเด็นสำคัญชี้ให้เห็นถึงกรอบแนวคิดการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาและกรอบแนวคิดนวัตกรพลิกผัน โดยสร้างแรงบันดาลใจ ความหลงใหลและการใช้ความพยามยามอย่างสุด ความสามารถของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้เชิงรุก (Proactive learning) เพื่อฝึกทักษะการค้นหาของผู้เรียน เป็นต้นการสร้างความเข้มแข็งระบบแนะแนว การชี้แนะ (Coaching) และการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เรียน การส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) การเสริมสร้างทักษะอาชีพ และการมีรายได้ระหว่างเรียน และแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น ในยุทธศาสตร์ที่ 7 การอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ที่ 8 การทำนุบำรุงศาสนา ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยุทธศาสตร์ที่ 10 การส่งเสริม บูรณาการทางการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความมั่นคง สันติสุข และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สอดคล้องกับการศึกษาของ

สรุป

แผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มียุทธศาสตร์สำคัญ คือ การจัดนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งประกอบด้วย 6 เป้าประสงค์ ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 1 การเปลี่ยนกรอบความคิดของผู้เรียน เป้าประสงค์ที่ 2 การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา เป้าประสงค์ที่ 3 การพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีให้เหมาะสมเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ เป้าประสงค์ที่ 4 การพัฒนาวิธีการและเนื้อหาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และศตวรรษที่ 21 เป้าประสงค์ที่ 5 การเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นกับสถานศึกษาและชุมชน และเป้าประสงค์ที่ 6 การพัฒนาทางเลือก ช่องทาง และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและยืดหยุ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรมีการทดลองนำร่องใช้แผนการดำเนินงานฯ จริง ด้วยกระบวนการของการวิจัย ในพื้นที่/กลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง/ต้นแบบการจัดนิเวศการเรียนรู้ฯ ของสำนักงานฯ เพื่อให้แผนการดำเนินงานฯ มีความสอดคล้อง เหมาะสม และเกิดผลจริงในเชิงปฏิบัติมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ควรมีการรับฟังข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ/การทำประชาพิจารณ์ด้วยขั้นตอน/กระบวนการของการวิจัย จากสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพิ่มมากขึ้น ทั้งที่มีบริบทอยู่ในกรุงเทพมหานคร และภูมิภาคอื่นทั่วประเทศ ประกอบการจัดทำแผนการดำเนินงานการจัดนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้แผนการดำเนินงานฯ มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับการนำไปสู่การปฏิบัติมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพมหานคร. (2566). *แผนปฏิบัติราชการ กรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2566.* สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2567 จาก http://webportal.bangkok.go.th/pipd

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2567). *แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ฉบับปรับปรุง.* สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2567 จาก https://www.dla.go.th/visit/additionalplans2567.pdf

เพ็ญสุดา สุตวงค์, ธิดาวัลย์ อุ่นกอง, โสภา อำนวยรัตน์, และ น้ำฝน กันมา, (2567). รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *ปัญญา, 31*(3), 50–62. สืบค้น 20/10/2567. จาก https://so06.tci-thaijo.org/index.php/panya-thjo/article/view/273452

ธงชัย เพียงใจ พรรณี สุวัตถี ชูชีพ พุทธประเสริฐ และถนัด บุญชัย. กระบวนทัศน์การบริหารจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 9*(3), 276–293. สืบค้น 20/10/2567. จาก https://so03.tci-thaijo.org/index.php/ jmbr/article/view/273340

วุฒิชัย ไกรวิเศษ. (2566). *นวัตกรรมการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดนวัตกรพลิกผัน.* ดุษฎีนิพพนธ์. สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567.* กรุงเทพฯ สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2567 จาก https://www.obec.go.th/

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2567). *แผนปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567.* กรุงเทพฯ สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2567 จาก https://opec.go.th/plan?cate_id=2

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติสำหรับประเทศไทย (เอกสารประกอบ เล่มที่ 3 โครงการวิจัยแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ).* นนทบุรี: บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *สภาพการจัดนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย กรุงเทพฯ*: เอส.บี.เค.การพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *รายงานการศึกษารูปแบบการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของคนไทย 4.0. กรุงเทพฯ*: เอส.บี.เค.การพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566ก). *รายงานการศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของคนไทย 4.0.* กรุงเทพฯ: เอส.บี.เค.การพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566ข). *รายงานการเข้าถึงและความต้องการประเภทสื่อประชาสัมพันธ์ของคนแต่ละช่วงวัย.* รายงานการวิจัย, กรุงเทพฯ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561.* สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2567 จาก https://cadt.dpu.ac.th/upload/content/files.pdf

สุภารัตน์ วัฒนธรรม วัลลภา อารีรัตน์ และ เกื้อจิตต์ ฉิมทิม. (2567). สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารปัญญาปณิธาน, 9*(2), 99-112.

เอกปภาดา ปกรณ์พิมุข วราภรณ์ ไทยมา และภัทราวดี มากมี. (2567). แนวทางการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัทธยมศึกษานครปฐม, *Journal of Roi Kaensarn Academi, 9*(12), 1983-2005.

Phumphongkhochasorn, P. (2024). Learning Ecosystem Management Model for the Development of Education Management to Institutions for Sustainability in Promote Education Sandbox. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences, 7*(5), 3038–3055. retrieved from https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jmhs1_s/article/view/274409.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Academic Article DOI: 10.14456/jdl.2025.60

แนวทางการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุตามแนวคิดของยูเนสโก

The Guideline of Creating Learning City for Elderly in Line with UNESCO

กรกมล จึงสำราญ[1*], สิริกานต์ แก้วคงทอง[2], และ เฉลิมพร ปัญจาสุธารส[3]

Kornkamol Chuengsamran [1*], Sirikarn Keawkongthong[2], & Chalermporn Punjasutaros[3]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. กรกมล จึงสำราญ*
Kornkamol Chuengsamran
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ
Office of the Education Council, Ministry of Education, Thailand.
Email: onec.part@gmail.com

2. สิริกานต์ แก้วคงทอง
Sirikarn Keawkongthong
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ
Office of the Education Council, Ministry of Education, Thailand.
Email: sirikarn.keawkongthong@gmail.com

3. เฉลิมพร ปัญจาสุธารส
Chalermporn Punjasutaros
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ
Office of the Education Council, Ministry of Education, Thailand.
Email: chalermporn.pu@gmail.com

คำสำคัญ
เมืองแห่งการเรียนรู้; การสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้; ผู้สูงอายุ; ยูเนสโก

Keywords:
Learning city; Creating learning city; Elderly; UNESCO

Article history:
Received: 22/11/2024
Revised: 20/12/2024
Accepted: 24/12/2024
Available online: 26/01/2025

How to Cite:
Chuengsamran, K. (2025). The Guideline of Creating Learning City for Elderly in Line with UNESCO. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 116-146.

ABSTRACT

This article aims to explore guideline for creating a learning city for elderly based on the development and creation of UNESCO's learning cities. The study examined relevant documents about establishing learning cities in cities that are part of the UNESCO Global Network of Learning Cities (GNLC). It also highlights the key initiatives that promote learning for elderly domestically and internationally, including the cities of Shanghai (People's Republic of China), Suwon (Republic of Korea), and in Thailand, Chiang Rai and Phayao. The synthesis of the information was categorized according to the guidelines for developing and creating a learning city by UNESCO, which include: 1) Develop a plan, 2) Involve all stakeholders,

3) Celebrate learning, 4) Make learning accessible to all, 5) Monitor and evaluate progress, and 6) Ensure sustainable funding. The study showed that each city has its own unique approach in establishing Learning Cities (LC), but there are common elements. These include setting

a clear vision, goals, and mechanisms for driving LC that promotes collaboration between the government, all stakeholders, and the local community. Additionally, the establishing of committee which consists of stakeholders from various sectors is crucial. Furthermore, learning resources and learning spaces are created spread throughout the city, ensuring that they are within walking distance for the elderly. It is also found that there is a regular survey of the needs and satisfaction of learners in order to develop and improve the courses for the elderly, based on their needs and interests.

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุตามแนวทางการพัฒนาและสร้างเมืองที่เป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (UNESCO Global Network of Learning Cities; GNLC) โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City; LC) ของ GNLC รวมถึง จุดเด่นในการดำเนินงานส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุทั้งในและต่างประเทศ ประกอบด้วย เมืองเซี่ยงไฮ้ สาธารณรัฐประชาชนจีน และเมืองซูวอน สาธารณรัฐเกาหลี และในประเทศไทย คือ เชียงราย และพะเยา ทั้งนี้การสังเคราะห์ข้อมูลแบ่งตามประเด็นแนวทางการพัฒนาและสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ของ GNLC ประกอบด้วย 1) Develop a plan: การวางแผน 2) Involve all stakeholders: สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) Celebrate learning: ส่งเสริมในการจัดเทศกาลและงานกิจกรรมต่าง ๆ 4) Make learning accessible to all: ส่งเสริมให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ 5) Monitor and evaluate progress: ติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า และ 6) Ensure sustainable funding: สนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอและมั่นคง จากผลการศึกษาพบว่า แต่ละเมืองมีจุดเด่นในการสร้าง LC ที่ต่างกัน แต่มีสิ่งที่เหมือนกัน คือ มีการกำหนดมีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกลไกการขับเคลื่อนในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/ภาคีเครือข่าย และประชากรในเมือง รวมถึง มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่มาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลาหลายภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ร่วมกันมีการสร้างแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้ที่กระจายอยู่รอบเมือง โดยอยู่ในระยะการเดินทางของวัยสูงอายุมีการสำรวจความต้องการและความพึงพอใจของผู้เรียน เพื่อใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงรายวิชาสำหรับผู้สูงอายุตามความต้องการและความสนใจของผู้สูงอายุอยู่เสมอ

บทนำ

องค์การอนามัยโลก หรือ WHO (World Health Organization) ได้รายงานว่า ในช่วงปีของการระบาดโรค COVID-19 พบสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีจำนวนประมาณ 1 พันล้านคน (คิดเป็นร้อยละ 14 ของประชากรทั่วโลกโดยประมาณ) และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเป็น 1.4 พันล้านคน ในปี ค.ศ. 2030 และ 2.1 พันล้านคน (ร้อยละ 29 ของประชากรของโลก) ในปี ค.ศ. 2050 นอกจากนี้ ยังมีแนวโน้มอีกว่า ในอีก 10 ปีถัดไปจากปี ค.ศ. 2050 จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนไม่สามารถคาดการณ์จำนวนได้ (WHO, 2020) สำหรับประเทศไทย ในปี ค.ศ. 2019 จำนวนประชากรของผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปีและเด็กที่อายุต่ำกว่า 15 ปี มีจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 11 ของประชากรทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 2024 หรือ พ.ศ. 2567 พบว่าประชากรผู้สูงอายุที่อายุมากกว่า 60 ปี เพิ่มเป็นร้อยละ 21 ในขณะที่ประชากรเด็กอยู่ที่ร้อยละ 15 และคาดการณ์ไว้ว่า ในปี ค.ศ. 2030 หรือ พ.ศ. 2573 จะมีผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มากกว่าร้อยละ 25 และจะมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ค.ศ.2040 หรือ พ.ศ. 2583 มีแนวโน้มว่า ประชากรผู้สูงอายุของ

ประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ 31 ของประชากรทั้งหมด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2563; สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2567; สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564)

องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ได้แบ่งเกณฑ์การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุไว้ 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) คือ ระดับที่มีจำนวนคนอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 หรือจำนวนคนอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 7 2) ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) ระดับที่มีจำนวนคนอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 หรือจำนวนคนอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 14 และ 3) ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว (Super-aged society) ระดับที่มีจำนวนคนอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 28 หรือจำนวนคนอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2563; สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2567; สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ดังนั้น จากข้อมูลสถิติผู้สูงอายุในประเทศไทยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ในปี ค.ศ. 2024 หรือ พ.ศ. 2567 ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวใน ปี พ.ศ. 2583 จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประเทศดังกล่าว จึงเป็นที่มาว่า ประเทศไทยต้องวางแผนเพื่อรับมือกับการก้าวเข้าสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์

หนึ่งในเรื่องที่ประเทศไทยควรวางแผนและให้ความสำคัญเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในอนาคต คือ สวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในสังคมไทย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรี คุณค่าและคุณภาพที่ดีของชีวิต ตลอดจนเป็นเครื่องมือส่งเสริมให้เกิดความเป็นธรรมสำหรับผู้สูงอายุในฐานะที่เป็นหนึ่งในสมาชิกของสังคม โดยมุ่งสร้างสิทธิประโยชน์ในการเข้าถึงสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ที่ครอบคลุม 7 ด้าน ได้แก่ การศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2563) ทั้งนี้ หนึ่งในด้านที่สำคัญที่จะสามารถพัฒนาผู้สูงอายุได้ทั้งสติปัญญา กายภาพ และสภาพจิตใจ คือ การสนับสนุนสวัสดิการด้านการศึกษา ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนและจัดหาการให้ข้อมูลข่าวสาร การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ทั้งเชิงวิชาการและวิชาชีพเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมุ่งให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ โดยวิธีการที่ทรงประสิทธิภาพมากที่สุดคือการสร้างพื้นที่เมืองให้ทุกแห่งเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้สูงอายุ หรือการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้

ตามความหมายของ UNESCO เมืองแห่งการเรียนรู้ คือ เมืองที่มีการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน เพื่อใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับประชากรที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ตั้งแต่ในระดับครอบครัวและชุมชน จนขยายไปในระดับเมือง เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานที่ ผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ตลอดจนเพื่อเสริมสร้างนิสัยให้ประชาชนเป็นนักเรียนรู้ตลอดทั้งชีวิต ทั้งนี้ การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในพัฒนาคน การมีส่วนร่วมของคนในสังคม ระบบเศรษฐกิจ และอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างได้อย่างยั่งยืน โดยแนวทางการออกแบบการพัฒนาและสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (UNESCO)

ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) Develop a plan: การวางแผน 2) Involve all stakeholders: สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) Celebrate learning: ส่งเสริมในการจัดเทศกาลและงานกิจกรรมต่าง ๆ

4) Make learning accessible to all: ส่งเสริมให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ 5) Monitor and evaluate progress: ติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า และ 6) Ensure sustainable funding: สนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอและมั่นคง ทั้งนี้ ในปัจจุบันมีเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ (UNESCO Global Network of Learning Cities; GNLC)) กว่า 356 เมือง ใน 79 ประเทศทั่วโลก แต่ละเมืองมีจุดเด่นใน

การสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน โดยเมืองที่มีการส่งเสริมการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุที่น่าสนใจ คือ เมืองเซี่ยงไฮ้ สาธารณรัฐประชาชนจีน และเมืองซูวอน สาธารณรัฐเกาหลี สำหรับประเทศไทยมีเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้จำนวน 10 เมือง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ขอนแก่น ยะลา เชียงราย เชียงใหม่ ภูเก็ต ฉะเชิงเทรา สุโขทัย พะเยา และหาดใหญ่ โดยพบว่าเมืองที่มีจุดเด่นในการดำเนินงานด้านส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ คือ เชียงราย และพะเยา

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในบริบทของประเทศไทยพบว่า แม้อีก 5 ปีข้างหน้าประเทศไทยกำลังจะก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ แต่หลายเมืองยังไม่มีการวางแผนจัดการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้สำรับผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม บทความวิชาการฉบับนี้จึงได้ทำการสังเคราะห์วิธีการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ในประเทศและต่างประเทศ จำนวน 4 เมือง ได้แก่ เมืองเซี่ยงไฮ้ สาธารณรัฐประชาชนจีน เมืองซูวอน สาธารณรัฐเกาหลี พะเยา และเชียงราย ตามแนวทางการออกแบบการพัฒนาและสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโกที่ประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุของเมืองต่าง ๆ ในประเทศไทย

1. ผู้สูงอายุกับการเรียนรู้

1.1 เป้าหมายเรียนรู้ของผู้สูงอายุ

ตามทฤษฎีของ Malcolm Knowles ที่ได้มีการเผยแพร่ในปี 1989 แสดงให้เห็นว่าความต้องการในการเรียนรู้ของวัยผู้ใหญ่/ผู้สูงอายุ มีความแตกต่างจากการเรียนรู้ของวัยเด็ก โดยเป้าหมายหลักของการเรียนรู้ของผู้สูงอายุคือ เพื่อให้ผู้สูงอายุยังคงเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้และมีส่วนร่วม (active and involved citizens) สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างปกติสุข (Luppi, 2011) โดย Luppi (2011) ได้อธิบายรายละเอียดเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ดังนี้

1) มุมมองทางจิตวิทยา (The psychological perspective) เป้าหมายของการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุสามารถเชื่อมโยงไปถึงความต้องการของผู้สูงอายุตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of needs theory) แสดงดังภาพที่ 1 มีรายละเอียดแต่ละขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางด้านกายภาพ (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic needs) ที่มนุษย์ทุกคนต้องการเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ซึ่งมีพลังมากที่สุด เช่น ความต้องการอากาศ อาหาร น้ำ ยารักษาโรค

ขั้นที่ 2 ความต้องการในความมั่นคงและปลอดภัย (Safety and security needs) ความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการที่จะมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง ต้องการที่จะคาดเดาสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ รวมไปถึงสามารถจัดการชีวิตของตนเองได้ เช่น ความมั่นคงทางอารมณ์ (emotional security) ความมั่นคงทางการเงิน (financial security)

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belonging and love needs) เมื่อ 2 ขั้นแรกได้รับการสนองความต้องการแล้ว มนุษย์จะสร้างความรักและความผูกพันกับผู้อื่น

โดยความต้องการขั้นนี้ยังรวมไปถึงความรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม/ชุมชน

ขั้นที่ 4 ความต้องการการได้รับเคารพนับถือ (Esteem needs) แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ความเคารพนับถือตนเอง (Esteem for oneself) เช่น ศักดิ์ศรี ความสำเร็จ และ 2) ความเคารพนับถือจากผู้อื่น (The desire for reputation) เช่น การย่องย่อง เกียรติยศ

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะเข้าใจประจักษ์ตนเองอย่างแท้จริง (Self-actualization needs) เป็นความต้องการขั้นที่สูงที่สุด โดยเป็นความต้องการตระหนักรู้ถึงศักยภาพของตนเอง รวมไปถึงการตระหนักรู้ในส่วนที่ตนเองขาด ตลอดจน ความต้องการที่จะเรียนรู้เพื่อให้ตนเองพัฒนาและเติบโต

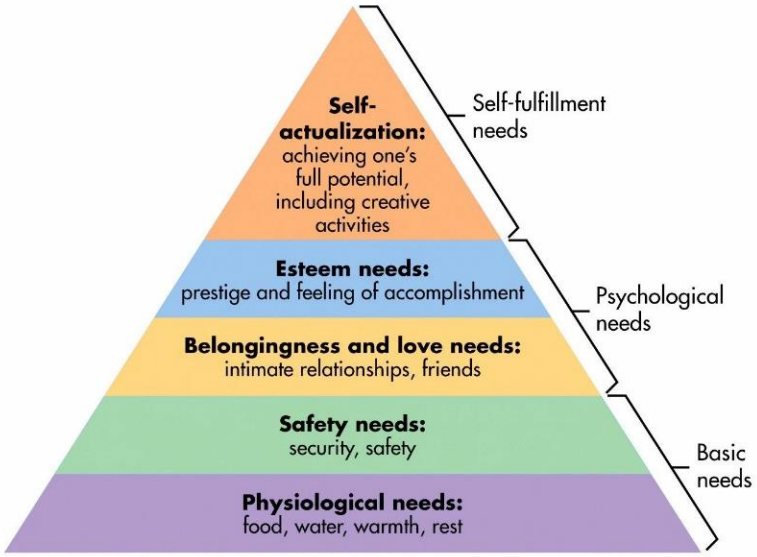

แผนภาพที่ 1 Maslow's Hierarchy of needs theory

ที่มา: Saul McLeod (2024)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ตามทฤษฎีพัฒนาการทางด้านจิตใจ (psychological development) พบว่าความต้องการ (needs) ในการเรียนของวัยสูงอายุ คือ การสรุปรวบยอด (recapitulate) และการบูรณาการ (reintegrate) ประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมาในอดีตเพื่อเติมเต็มการดำรงชีวิตในปัจจุบันให้สมบูรณ์แบบ โดย Luppi (2011) ได้อ้างถึงการศึกษาของ Schaie (1977) ที่แสดงให้เห็นว่าวัยสูงอายุเป็นช่วงเวลาของการปรับตัวเข้าสู่ช่วง

วัยที่ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือความสามารถในการเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อนลดลง ตลอดจนประสิทธิภาพทางกายภาพก็ลดลงไปด้วย

2) มุมมองทางพฤฒาวิทยา (The geragogical perspective)

ตามมุมมองทางพฤฒาวิทยาได้กล่าวว่า การเรียนของผู้สูงอายุมีจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งก่อให้เกิดความต้องการใหม่ๆ ที่ผู้สูงอายุอาจไม่เคยพบเจอมาก่อน การเรียนรู้ของวัยสูงอายุจึงต้องการปรับปรุงให้ทันสมัย (update) และมีความหลากหลายอยู่เสมอ ทั้งนี้ เป้าหมายการเรียนรู้ในมุมมองของพฤฒาวิทยาประกอบไปด้วย

- ได้รับการเติมเต็มความรู้และทักษะที่ผู้สูงอายุขาดหายไป
- ได้ใช้เวลาว่างเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ
- ได้รับการสนับสนุนในการเริ่มต้นบทบาทใหม่ในวัยสูงอายุ ซึ่งเป็นบทบาทที่แตกต่างจากวัยทำงาน
- ได้รับการสนับสนุนในการมีส่วนมีร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

ท้ายที่สุดแล้ว จะเห็นได้ว่าในมุมมองทางพฤฒาวิทยา การเรียนรู้ในวัยผู้สูงอายุมีเป้าหมายเพื่อที่จะปลูกฝังการเรียนรู้และพัฒนาผู้สูงอายุให้ค้นพบวิธีการใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่อย่างมีคุณค่า

นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ได้อธิบายถึงเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) เป้าหมายที่เป็นองค์ความรู้ (Knowledge Goals) หมายถึง การได้รับข้อมูล ความรู้การสร้างความพึงพอใจต่อความใคร่รู้ใคร่ศึกษา

2) เป้าหมายส่วนตัว (Personal Goals) หมายถึง การได้งานใหม่ การก้าวหน้าในงานที่ทำอยู่การจบการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

3) เป้าหมายของชุมชน (Community Goals) หมายถึง การเข้าใจปัญหาของชุมชน การแก้ปัญหาของชุมชน การเป็นพลเมืองดี

4) เป้าหมายทางศาสนา (Religious Goals) หมายถึง การยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น การทำนุบำรุงศาสนา

5) เป้าหมายด้านการหลีกหนี (Escape Goals) หมายถึง การหลบเลี่ยง/หลีกหนีจากความจำเจในชีวิต การหลีกหนีจากปัญหาส่วนตัว และสิ่งที่ไม่พึงพอใจ

6) เติมเต็มข้อผูกพัน (Obligation Fulfillment) หมายถึง การทำให้ได้ตามข้อกำหนดมาตรฐานการศึกษา การสร้างความพึงพอใจให้แก่นายจ้าง

7) เป้าหมายเพื่อเติมเต็มชีวิตตัวเอง (Personal Fulfillment) หมายถึง การเป็น/ปฏิบัติในบทบาทสามีภรรยาหรือพ่อแม่ที่ดี การเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคม และการเป็นบุคคลที่มีความสุขในชีวิตจากการศึกษาเอกสารข้างต้นทำให้เห็นว่าเป้าหมายเรียนรู้ของผู้สูงอายุมีความแตกต่างจากเป้าหมาย การ

เรียนรู้ของวัยเด็กหรือวัยผู้ใหญ่อย่างชัดเจน ทั้งนี้ หนึ่งในเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้อายุที่ชัดเจน คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตใจ กล่าวคือเป้าหมายในการเรียนรู้มีความครอบคลุมทั้งมิติทางกายภาพ เช่น ความต้องการพื้นฐาน (สุขภาพร่างกาย ความรู้ในการดำรงชีวิต หรือการฝึกอาชีพตามความสนใจ) และทางจิตวิทยา เช่น ยกระดับสภาพจิตใจ ความพึงพอใจ หรือตอบสนองความต้องการ

1.2 ความสัมพันธ์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับผู้สูงอายุ

การจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุมักถูกมัดโยงไว้กับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแขนงหนึ่งของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทุกมิติของชีวิต โดยการศึกษานั้นจะถูกปรับไปตามบริบทของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นความต้องการส่วนตัว สภาพสังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า

เป็นการบูรณาการความรู้เข้ากับกับวิถีชีวิต โดยไม่ยึดติดแค่กระบวนการ แต่ความรู้ที่ได้ต้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ได้ ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตในสังคมที่มีความผันผวนและวุ่นวายได้อย่างยั่งยืน การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นการศึกษานอกระบบ (non-formal education) ที่มีหลากหลายรูปแบบทั้งการศึกษาผ่านหลักสูตร การอบรมระยะสั้น-ยาว ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุต้องคำนึงทั้งในมิติของจิตวิทยาพัฒนาการจิตวิทยาผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ตลอดจน ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เหมาะสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งล้วนมีความสำคัญอย่างมากในการที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพและความสามารถในการดูแลตนเองหรือพฤฒิพลัง (Active Ageing) จะส่งผลให้ผู้สูงอายุเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาวะที่ดี (Healthy Ageing) มีความสมบูรณ์ทั้งกาย จิต สังคม และ

จิตวิญญาณ โดยไม่ใช่แค่เพียงปราศจากโรคเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการมีความสามารถในการปรับตัวตามสภาวะการเปลี่ยนแปลงไปตามวัยที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม หนึ่งในวิธีการที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ คือ การสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยยูเนสโก (UNESCO) ได้ส่งเสริมให้เกิดเมืองแห่งการเรียนรู้ทั่วโลก ภายใต้ชื่อ UNESCO Global Network of Learning cities ในปัจจุบันมีสมาชิกแล้วกว่า 79 ประเทศ รวมเมืองแห่งการเรียนรู้ทั้งสิ้น 356 เมืองทั่วโลก ครอบคลุมการศึกษาตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงผู้สูงอายุ ที่สนับสนุนวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในครอบครัวและชุมชน โดยการเรียนรู้จะมีพื้นฐานมาจากบริบทของพื้นที่ที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ ซึ่งมุ่งให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตลอดจน มีการบริหารจัดการเชิงนโยบายและการขับเคลื่อนเชิงระบบอย่างมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ตัวอย่างระบบการจัดการศึกษาที่นิยมกันอย่างแพร่หลายทั่วโลก เช่น มหาวิทยาลัยวัยที่สาม (The universities of the third age) ที่เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีจุดประสงค์เหมือนกัน คือ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการแบ่งปันความรู้ ทักษะ และความสนใจในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ทุกคนมีความเป็นมิตรซึ่งกันและกัน (Hosnjak et al., 2020) โดยการศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุในมหาวิทยาลัยวัยที่สาม มีแรงจูงใจในการเรียนรู้สูง มีความตั้งใจระหว่างกระบวนการเรียนรู้ และมีความรับผิดชอบ

ต่องานที่ได้รับมอบหมาย รวมไปถึง ผู้สูงอายุยังสามารถระบุความต้องการและเป้าหมายในการเรียนรู้ของตนเองได้ ตลอดจน พร้อมที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ของมหาลัยฯ ให้ดีขึ้น (Cadorin et al., 2020)

จากการศึกษาเอกสารข้างต้นจะเห็นได้ว่า เมืองแห่งการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุได้ตรงตามบริบทความต้องการของผู้สูงอายุ และพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน

1.3 เป้าหมายของการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ

การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุมีเป้าหมายหลัก คือ ต้องการให้ผู้สูงอายุมีภาวะพฤติพลัง (Ravee Sajjasophon, 2015) โดยกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2567) ให้ความหมายของพฤฒพลัง หรือ Active Ageing ตามองค์การอนามัยโลกว่า คือ การส่งเสริมสุขภาพ การมีส่วนร่วม และความมั่นคง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่คนสูงวัย โดย Ravee Sajjasophon (2015) ได้มีการกล่าวถึงเป้าหมายของการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เพื่อสุขภาวะที่ดี เพื่อสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัว เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เพื่อสร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคม เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม

2. แนวทางการพัฒนาและสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก (UNESCO)

UNESCO (2019) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาและสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน แสดงดังภาพที่ 2 รายละเอียดดังนี้

2.1 Develop a plan: การวางแผน

การวางแผน ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ รวบรวมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (identifying stakeholders) ระบุจุดประสงค์ (defining objectives) และพัฒนากลยุทธ์ในการดำเนินการ (developing actionable strategies) โดยมีปัจจัยสำคัญดังนี้

1) ผู้ดำเนินการต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้

2) การวางแผนที่มีความครอบคลุม ซึ่งจะทำให้สามารถดึงดูดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ ส่งผลให้มีเงินทุนและทรัพยากรที่มั่นคงและยั่งยืน

3) การกำหนดเป้าหมายที่แน่ชัด ซึ่งต้องสามารถวัดและประเมินผลได้ สอดคล้องกับบริบทของเมืองและมีกรอบระยะเวลาในการดำเนินการที่แน่ชัด

4) เริ่มต้นด้วยการวางแผนการดำเนินงานในวงเล็กแล้วจึงขยายออกไปในวงกว้าง

5) มีการติดตามและประเมินผลของแผนการดำเนินงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยแผนการดำเนินงานนี้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการ

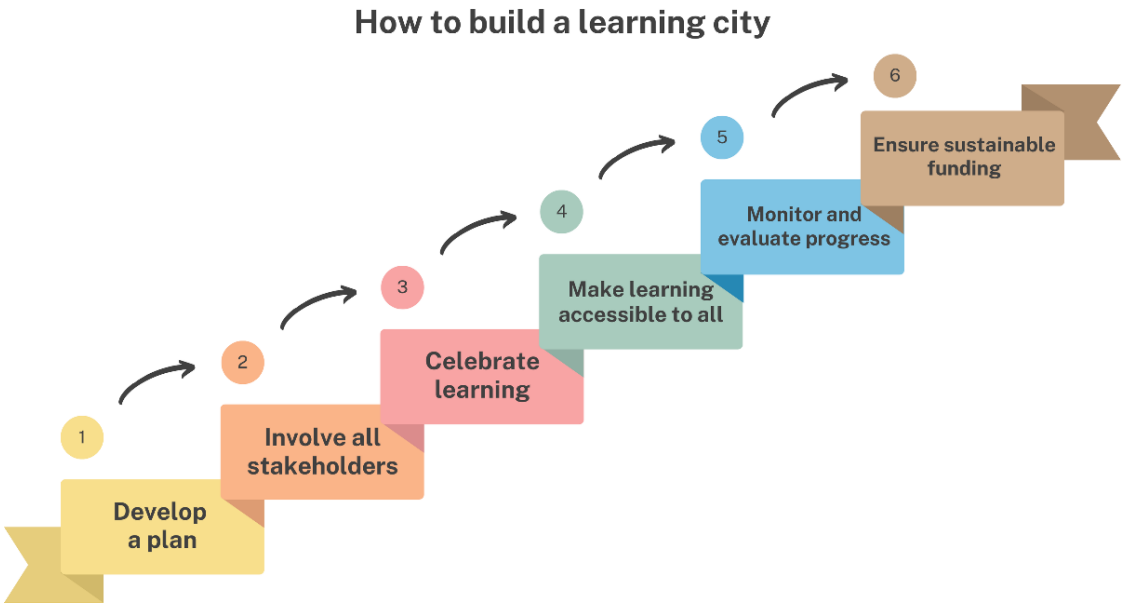

แผนภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาและสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก

2.2 Involve all stakeholders: สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้ คณะกรรมการคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มาจากหลากหลายภาคส่วน ทั้งส่วนภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม หรือแม้กระทั่งตัวบุคคล โดยต้องส่งเสริมให้คณะกรรมดังกล่าวมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการ และประเมินผล โดยมีข้อสังเกต ดังนี้

1) ในสร้างการมีส่วนร่วม ตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องมีความหลากหลาย (diverse groups and sectors)

2) ทำความเข้าใจให้แน่ชัดว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละหน่วยงาน/บุคคลมีความเชี่ยวชาญทางด้านใด แล้วจึงมอบหมายงานด้านนั้นให้รับผิดชอบ

3) การทำงานร่วมกับเมืองอื่น ๆ จะช่วยเสริมสร้างการสร้างให้เมืองแห่งการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ

2.3 Celebrate learning: ส่งเสริมในการจัดเทศกาลและงานกิจกรรมต่าง ๆ

ส่งเสริมในการจัดเทศกาลและงานกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างแรงขับเคลื่อนให้ประชาชนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจน เป็นการสร้างทัศนคติให้เห็นว่าการเรียนรู้ไม่ใช่สิ่งที่น่าเบื่อเสมอไป นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างความตระหนักให้เห็นถึงประโยชน์ของการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรและชุมชนต่าง ๆ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีให้กับประชาชนในเมือง ทั้งนี้ การจัดเทศกาลหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ มีข้อสังเกตดังนี้

1) เลือกจัดงานภายใต้แนวคิดที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้คนในเมืองนั้น ๆ

2) หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม กลุ่มบุคคล หรือคณะกรรมการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ควรเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดเทศกาล/กิจกรรม

3) ใช้สื่อและวิธีการที่หลากหลายเพื่อดึงดูดผู้เข้าร่วม

4) สร้างสภาพแวดล้อมที่มีชีวิตชีวา และการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในเมือง เพื่อสร้างบรรยากาศเชิงบวกให้ประชาชนอยากที่จะเรียนรู้

2.4 Make learning accessible to all: ส่งเสริมให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้

ส่งเสริมให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ เป็นการสร้างเมืองให้ทุกคนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ จะต้องเข้าใจก่อนว่าประชาชนในเมืองต้องการที่จะเรียนรู้หรือมีความสนใจในเรื่องอะไร แล้วจึงสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อผู้เรียน/ประชาชนในเมืองที่มีความหลากหลาย โดยมีข้อสังเกต ดังนี้

1) วิเคราะห์ว่าผู้คนในเมืองต้องการเรียนรู้หรือสนใจในเรื่องอะไร ซึ่งทำได้โดยการศึกษาบริบทของชุมชนในเมืองนั้น ๆ ทำความเข้าใจว่าแต่ละชุมชนมีความต้องการเฉพาะในเรื่องไหน โดย ต้องไม่ลืมความต้องการของกลุ่มคนที่มีความเปราะบางทางสังคม และผู้ที่มีความต้องการพิเศษด้วย

2) สร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพโดยจัดการศึกษาให้ประชาชนตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา มีการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ในชุมชน ในสถานที่ทำงาน ตลอดจน มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

3) ส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสร้างทัศนคติให้ผู้คนในเมืองยอมรับว่าการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน โดยมีการเปลี่ยนพื้นที่สาธารณะให้กลายเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ทุกคนพัฒนาทักษะและความรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.5 Monitor and evaluate progress: ติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า

ติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า โดยการติดตามและประเมินผลจะมุ่งเน้นไปที่การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

มีการสำรวจทรัพยากรที่มีอยู่และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เหล่านั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน ทั้งนี้ต้องไม่ลืมการระดมเงินทุนที่ใช้ในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ ที่สามารถได้มาจากภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม กลุ่มบุคคลในพื้นที่ โดยมีข้อสังเกต ดังนี้

1) การสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มาจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม กลุ่มบุคคลในพื้นที่ และสมาชิกในชุมชน

2) มีการการระดมเงินทุน รวมถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุด

3) มีการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้

4) เงินทุนที่ระดมมาได้ต้องไปถึงผู้ที่ต้องการมากที่สุด โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางและชุมชนที่ด้อยโอกาส

5) การลงทุนด้านการศึกษาและการเรียนรู้เป็นการลงทุนที่หวังผลในระยะยาว โดยเมื่อสำเสร็จผลแล้วจะส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางสังคม และการเสริมสร้างวัฒนธรรมของเมืองได้อย่างยั่งยืน

2.6 Ensure sustainable funding: สนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอและมั่นคง โดยการสนับสนุนนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญเพียงแค่การระดมเงินทุนนั้น แต่รวมไปถึงการระดมทรัพยากรและการทำงานร่วมกัน โดยมีกลยุทธ์ส่งเสริมให้การทำงานร่วมกันและการระดมทรัพยากรมีความยั่งยืน ดังนี้

1) เงินทุน/งบประมาณอาจไม่ใช่ส่วนที่สำคัญที่สุดในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ หากแต่ทรัพยากรอื่น ๆ เช่น ทุนมนุษย์ สื่อ และพื้นที่การเรียนรู้ก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน

2) ดึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สมาชิกชุมชน ภาคประชาสังคม และภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อระดมทุนและการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้

3) ใช้ทรัพยากรที่อยู่ในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น พื้นที่สาธารณะ ปราชญ์ชาวบ้าน/ครูภูมิปัญญา

4) จัดลำดับความเร่งด่วนในการจัดสรรเงินทุนตามความต้องการและการเข้าถึงของผู้เรียนรู้เพื่อให้มีการกระจายโอกาสและการเข้าถึงการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน

3. รูปแบบของเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานของยูเนสโก

ผู้เขียนได้ทำศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ และแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ตามมาตรฐานของยูเนสโกจากเมืองต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จำนวน 4 เมือง ได้แก่ เมืองเซี่ยงไฮ้ สาธารณรัฐประชาชนจีน เมืองซูวอน สาธารณรัฐเกาหลี พะเยา และเชียงราย โดยทำการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องตามแนวทางการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) Develop a plan: การวางแผน 2) Involve all stakeholders: สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) Celebrate learning: ส่งเสริมในการจัดเทศกาลและงานกิจกรรมต่าง ๆ 4) Make learning accessible to all:

ส่งเสริมให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ 5) Monitor and evaluate progress: ติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า และ 6) Ensure sustainable funding: สนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอและมั่นคง โดยได้แสดงผลรูปแบบของเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานของยูเนสโก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รูปแบบเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานของยูเนสโก

ประเด็น / เมือง	Develop a plan	Involve all stakeholders	Celebrate learning	Make learning accessible to all	Monitor and evaluate progress	Ensure sustainable funding
เมืองเซี่ยงไฮ้ สาธารณรัฐประชาชนจีน	- วางแผนการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ที่มีความยั่งยืน โดยมีความครอบคลุมการเรียนรู้ทั้งด้านสุขภาพ การศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ การฝึกอบรม (VET) และการเรียนรู้เพื่อความยั่งยืน (ESD)	- สร้างเมืองแห่งการเรียนรู้โดยดึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทั้ง 4 ระดับรอบเมือง คือ ละแวกบ้าน ตำบล อำเภอ และเทศบาล รวมแล้วมีแหล่งเรียนรู้เพื่อผู้สูงอายุกว่า 5,000 ศูนย์กระจายอยู่ทั่วเมืองเซี่ยงไฮ้ - จัดตั้งคณะกรรมการที่มาจากหลาหลาย	- สร้างแหล่งเรียนรู้รอบเมือง เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ได้อย่างสะดวก โดยมีการกระจายแหล่งเรียนรู้ที่ครอบคลุม 4 ระดับ คือ ละแวกบ้าน ตำบล อำเภอ และเทศบาล ทั้งนี้ ผู้สูงอายุสามารถเข้าใช้บริการแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้	- มีการพัฒนา **The lifelong learning cloud** เป็นการสร้างบทเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุโดยการพัฒนาแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้ **<u>ช่วงที่ 1</u>** เป็นช่วงแรงด่วนในการสร้างบทเรียนเกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถ	- มีหน่วยงานวิจัยที่ทำหน้าที่ประเมินผลและวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงบทเรียน/กิจกรรมตามความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง	- มีการผลัดเปลี่ยนให้แต่ละหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ จัดกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ เช่น ศูนย์แนะแนวการเรียนรู้เพื่อผู้สูงอายุ เป็นผู้รับผิดชอบจัดงานการแนะแนวการศึกษาด้านศิลปะเพื่อผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการสร้างให้ภาคีเครือข่าย

ประเด็น / เมือง	Develop a plan	Involve all stakeholders	Celebrate learning	Make learning accessible to all	Monitor and evaluate progress	Ensure sustainable funding
		ภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้และมีการจัดประชุมในเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นประจำ	ตามความสะดวกและความต้องการของตัวเอง - มีการจัดทำตารางกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุและทุกคนในเมืองสามารถเข้าร่วมได้ตามความต้องการ อาทิ **ห้องสมุดซีคาเว่ย (Zikawei Library)** มีการจัดกิจกรรมรายเดือนเพื่อผู้สูงอายุ เช่น การบรรยายเรื่องการดูแลสุขภาพเพื่อป้องกันอัลไซ	รับมือกับ COVID-19 ที่อุบัติใหม่ได้ **ช่วงที่ 2** Shanghai Learning Network เป็นช่วงของการวิเคราะห์หาความต้องการในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุโดยใช้ฐานข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้สูงอายุแล้วจึงทำการพัฒนาบทเรียนและเปิดให้บริการบนแพลตฟอร์มการเรียนรู้ **ช่วงที่ 3** มีการเปิดตัว Live Online		รู้สึกการเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้

ประเด็น / เมือง	Develop a plan	Involve all stakeholders	Celebrate learning	Make learning accessible to all	Monitor and evaluate progress	Ensure sustainable funding
			เมอร์ ในขณะที่ **Shanghai Open University** มีการสร้าง “elder e-school” ที่เป็นแพลตฟอร์มออนไลน์ให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้และทำกิจกรรม เช่น การชงชา การชงกาแฟ การวาดรูประบายสีน้ำ ทั้งนี้ ในแต่ละกิจกรรมจะมีผู้รับผิดชอบ/วิทยากรบรรยายที่มาจากหลากหลาย	Classroom for Elderly Education in Shanghai เป็นบทเรียนออนไลน์แบบสด (live) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถโต้ตอบกับผู้สอนในระหว่างเรียนได้ โดยผู้สอนเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มาจากหลายภาคส่วนในเมืองเซี่ยงไฮ้		

ประเด็น / เมือง	Develop a plan	Involve all stakeholders	Celebrate learning	Make learning accessible to all	Monitor and evaluate progress	Ensure sustainable funding
			ภาคส่วนของเมือง			
เมืองซูวอน สาธารณรัฐเกาหลี (OECD, 2020)	- เริ่มต้นจากรัฐบาลกลางต้องการให้ประชากรชาวเกาหลีใต้มีการเรียนเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงมีการจัดตั้ง National Institute for Lifelong Education (NILE) ภายใต้การดูแลของ Lifelong Education Act เพื่อเป็นหน่วยวางแผนและวางกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการเรียนรู้	- คณะกรรมการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Suwon City's Lifelong Learning Council) มีองค์ประกอบของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มาจากภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม โดยคณะกรรมการจะมีทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา สุขภาพ และผู้จัดทำนโยบาย - ซูวอนประสบความสำเร็จ	- มีการจัดเทศกาลใหญ่ของเมืองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีชื่อว่า **Lifelong Learning Festival** ซึ่งเป็นพื้นที่ให้ประชากรในเมืองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สนับสนุนทรัพยากรในการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรที่เป็นงบประมาณ พื้นที่ และวิชาเรียน ได้พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้	- เทศบาลเมืองซูวอนละเว้นการเก็บค่าธรรมเนียมในการเรียน ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชากรในเมือง และเป็นการกระตุ้นให้เด็กและผู้สูงอายุออกมาใช้พื้นที่สาธารณะในการเรียนรู้มากขึ้น - มีการส่งเสริมการเรียนรู้ของประชากรในเมืองด้วยการ	- ในการบริหารงานระดับเมืองซูวอนมีการจัดประชุมคณะกรรมการที่มาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลากหลายภาคส่วนเป็นประจำปีละ 1-2 ครั้ง โดยมีนายกเทศมนตรีเมืองซูวอนเป็นประธาน ทั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อปรึกษาหารือและรายงานผลการดำเนินงาน	- ในการระดมทรัพยากรเพื่อสร้างซูวอนเมืองแห่งการเรียนรู้ครอบคลุมทั้งในมิติของเงินงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลเมือง ใช้ในการจัดตั้ง Suwon Lifelong Learning Centre ที่มีหน้าที่ในการวางแผนการดำเนินงาน ดำเนินการรายวิชาเรียน ประสานงาน

ประเด็น / เมือง	Develop a plan	Involve all stakeholders	Celebrate learning	Make learning accessible to all	Monitor and evaluate progress	Ensure sustainable funding
	ตลอดชีวิตของประเทศ - วางแผนขยายวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปยังส่วนภูมิภาค (เมืองต่าง ๆ) โดยมีเมืองทั้งหมด 17 เมืองที่มีการจัดตั้ง lifelong learning promotion center ซึ่งศูนย์ที่ตั้งในแต่ละเมืองมีความเป็นอิสระต่อส่วนกลางในการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับประชากรและบริบทของ	ในการระดมทรัพยากรเพื่อสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยในปี 2562 สามารถระดมพื้นที่การเรียนรู้ได้กว่า 600 แหล่งทั่วเมือง ที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งการเรียนแบบทางการและไม่เป็นทางการ เช่น community center ห้องสมุด ศูนย์เยาวชน ศูนย์วัฒนธรรม ร้านกาแฟ ศูนย์สุขภาพ	ซึ่งกันและกัน รวมถึง เป็นการขยายเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กว้างยิ่งขึ้น และเป็นการสร้างความตระหนักให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชากรในเมืองซูวอนเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตอีกด้วย	ทำป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรม/วิชาเรียนไว้ล่วงหน้าเพื่อดึงดูดผู้ที่สนใจเข้าร่วม ทั้งนี้มีการประชาสัมพันธ์ทั้งในรูปแบบการพิมพ์ออกมาเป็นโปสเตอร์และบนหน้าเว็บไซต์ ซึ่งที่ผ่านมาพบว่าในแต่ละวันมีคนเข้าใช้เว็บไซต์มากกว่า 1,000 คน - เมืองซูวอนมีการพัฒนาและปรับปรุงรายวิชาสำหรับผู้สูงอายุตามความ	ทั้งในส่วนข้อดีที่ควรมีการดำเนินงานต่อในปีถัดไปและข้อเสียที่ต้องมีการแก้ไข นอกจากนี้ผลการดำเนินงานแต่ละประจำปียังใช้ในการพัฒนานโยบาย (แบบ top-down) เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชากรในเมืองซูวอนให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน	จัดหาอาสาสมัครวิทยากรในการบรรยาย รวมถึงจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเรียนรู้ และทรัพยากรที่มารูปแบบพื้นที่การเรียนรู้ โดยมีสถานที่ทั่วเมืองกว่า 600 แห่ง เป็นเครือข่ายพื้นที่แห่งการเรียนรู้ บางพื้นที่ก็เป็นพื้นที่สำหรับประชาสัมพันธ์กิจกรรมในการเรียนรู้ เป็นแหล่งวางขายสินค้าจากผู้เรียน

ประเด็น / เมือง	Develop a plan	Involve all stakeholders	Celebrate learning	Make learning accessible to all	Monitor and evaluate progress	Ensure sustainable funding
	พื้นที่ ทั้งนี้ หัวหน้าศูนย์ต้องร่วมประชุมเพื่อรายงานผลการดำเนินงานต่อส่วนกลางตลอดจนแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์จากเมืองอื่น ๆ ปีละ 3 ครั้ง - ซูวอนมีวิสัยทัศน์ในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้คือ “triple A” เพื่อเข้าถึงการเรียนรู้แบบ Anyone, Anywhere, in an easy way” และ “pleasure			ต้องการและความสนใจของผู้สูงอายุอยู่เสมอ โดยมีการเปิดรายวิชาเรียนเพื่อผู้สูงอายุกว่าร้อยละ 20 ของวิชาเรียนทั้งหมด - มีการจัดตั้ง School for Anything ที่มีหน้าที่หลักในการออกแบบการเรียนของผู้สูงอายุ ที่ให้ผู้สูงอายุเป็นทั้งวิทยากรถ่ายถอดความรู้ให้เด็กรุ่นใหม่ และเป็นผู้เรียนรู้เอง ซึ่งวิชาเรียนต่าง ๆ จะถูก		ซึ่งทุกพื้นที่ล้วนแต่ส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชากรในเมืองทั้งสิ้น

ประเด็น / เมือง	Develop a plan	Involve all stakeholders	Celebrate learning	Make learning accessible to all	Monitor and evaluate progress	Ensure sustainable funding
	of learning and joy of sharing” - เมืองซูวอน มีการทำแผนระยะกลางและยาวในส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการระดมความคิดเห็นจากประชากรในเมือง และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วน (ภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม) เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน			ออกแบบมาเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตในโลกยุคใหม่ได้ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ อินเตอร์เน็ต โทรศัพท์ (smartphones)		
จังหวัดพะเยา	- การกำหนดเป้าหมาย/กลไกการ	- การดึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมเพื่อพัฒนา	- จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างรายได้ให้เมืองเกิด	- มีการพัฒนาหลักสูตรจากการสำรวจ	- มีการพัฒนาตัวชี้วัด เพื่อวัดและ	- เนื่องจากเริ่มแรกการพัฒนาเมืองแห่งการ

ประเด็น / เมือง	Develop a plan	Involve all stakeholders	Celebrate learning	Make learning accessible to all	Monitor and evaluate progress	Ensure sustainable funding
	ขับเคลื่อนพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ 4 ประการ ได้แก่ 1) กลไกการบริหารเมืองแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน 2) ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งเรียนรู้ 3) พะเยาไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และ 4) การเรียนรู้จนยืนได้ด้วยตนเอง มีรายได้ สุขภาพกายและสุขภาพใจที่มีคุณภาพ	เมืองแห่งการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย มหาวิทยาลัยพะเยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา เทศบาลเมืองพะเยา และชุมชนพะเยา โดยมีมหาวิทยาลัยพะเยาที่เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาหลักสูตร วิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุ/ผู้เรียน/ชุมชน ตลอดจนออกแบบและพัฒนา	การตั้งตัวซึ่งเทศบาลเมืองพะเยานำโดยรองนายกเทศมนตรีเมืองพะเยา กองการศึกษา กองสวัสดิการรับผิดชอบเรื่องการศึกษานอกระบบ งบประมาณและการจัดสรรพื้นที่เพื่อพัฒนาพื้นการเรียนรู้ตลอดจน มีการพัฒนาทีม Learning City โดยเฉพาะซึ่งเป็นอีกหนึ่ง	ความต้องการของชุมชน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนหลักในการพัฒนาหลักสูตร สร้างเนื้อหาจากภูมิปัญญาของเมือง หรือ “วิชาภูมิปัญญาท้องถิ่น” ร่วมกับการศึกษาหลักสูตร reskill upskill newskill จากพื้นที่อื่น บูรณาการผสมผสานองค์ความรู้ทางวิชาการ หรือ Design Thinking	ประเมินผลเมืองแห่งการเรียนรู้โดยอิงตามเกณฑ์ของยูเนสโก อาทิ เรียนรู้แล้วมีรายได้เพิ่มขึ้นเท่าไหร่ เรียนรู้แล้วเกิดแหล่งเรียนรู้กี่แห่ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังใช้ผลสะท้อนจากการวัดเพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ให้เกิดอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน	เรียนรู้ของจังหวัดพะเยาเป็นการระดมทรัพยากรจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลายภาคส่วน ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยพะเยา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน (ชุมชน) ตลอดจนภายหลังมีการขยายความร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์ กรมควบคุมประพฤติ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

ประเด็น / เมือง	Develop a plan	Involve all stakeholders	Celebrate learning	Make learning accessible to all	Monitor and evaluate progress	Ensure sustainable funding
		พื้นที่การเรียนรู้ และประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน - มีการขยายความร่วมมือร่วมกับกรมราชทัณฑ์ กรมควบคุมประพฤติ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเวียงลอ เพื่อขยายเมืองไปสู่การเป็น Creative	โครงสร้างที่ดูแลและรับผิดชอบเรื่องเมืองแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มกลไกความร่วมมือร่วมกับกรมราชทัณฑ์ กรมควบคุมประพฤติ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเวียงลอ เพื่อขยายไปสู่การเป็น Creative City โดยใช้ฐานของ	กลายเป็นหลักสูตร UP to Upskill/ Reskill/ New Skill ซึ่งประกอบด้วย 3 หลักสูตร ได้แก่ (1) หลักสูตรกิจกรรมการใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์ (2) หลักสูตรท้องถิ่นกับเทคโนโลยี และ (3) หลักสูตรการสร้างนวัตกรรมเพื่อสังคม - มีการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ และกำหนดให้แกนหลักของการเรียน		กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเวียงลอทำให้เมืองแห่งการเรียนรู้มีความยั่งยืนทั้งในมิติของงบประมาณ และทรัพยากรด้านอื่น ๆ เช่น บุคคลากรในการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ พื้นที่การเรียนรู้

ประเด็น / เมือง	Develop a plan	Involve all stakeholders	Celebrate learning	Make learning accessible to all	Monitor and evaluate progress	Ensure sustainable funding
		City โดยใช้ฐานของ Learning City - มีการดึงภาคประชาชน หรือ กลุ่มผู้สูงอายุ ที่เป็นแหล่งสำคัญของ Local Wisdom ของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ - มีการจัดตั้งคณะทำงานจังหวัดพะเยา เพื่อขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้	Learning City	รู้อยู่ที่รอบ **กว๊านพะเยา** จากนั้นจึงขยายตัวไปยังพื้นที่ต่าง ๆ โดยรอบกว๊าน มีการสำรวจแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่ง รวมถึงระยะทางความห่างไกลของศูนย์การเรียนรู้แต่ละแห่ง และพัฒนาแผนที่การเรียนรู้ที่แสดงตำแหน่งของแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนและผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงแหล่ง		

ประเด็น / เมือง	Develop a plan	Involve all stakeholders	Celebrate learning	Make learning accessible to all	Monitor and evaluate progress	Ensure sustainable funding
				เรียนรู้ได้อย่างสะดวก		
เชียงราย (พระอนุสรณ์ จรณธมฺโม, 2564)	- การสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุเริ่มมาจากแนวคิดของการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพเพื่อให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ และพัฒนาทักษะในการดูแลตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ บนพื้นฐานแนวคิด **“ผู้สูงอายุมีคุณค่าและมี**	- โรงเรียนผู้สูงอายุถูกพัฒนาบนพื้นฐานแบบมีส่วนร่วมโดยทุกภาคส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมสร้าง นอกจากนี้ในการจัดการเรียนการสอนก็เป็นการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ โดยมีการดึงวิทยากรผู้สูงอายุที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเชี่ยวชาญด้านภูมิ	- นอกจากการเรียนการสอนที่จัดไว้ให้ผู้สูงอายุได้เรียนตามตารางกิจกรรมของโรงเรียนแล้ว ผู้สูงอายุยังได้ทำกิจกรรมเข้าแถวเคารพธงชาติไหว้พระสวดมนต์อย่างเช่นโรงเรียนขั้นพื้นฐานปฏิบัติกัน นอกจากนี้ยังมีการผลัดเปลี่ยนกิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างบรรยากาศ ที่สนุกสนาน	- การทำกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุจะขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่และตามความต้องการในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ - ดำเนินการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุภายใต้โรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีรูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับผู้สูงอายุที่	- มีการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุที่ครอบคลุมทั้งวิชาชีวิต วิชาชีพ และวิชาการที่มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุ - คณะทำงานที่ขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุและเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุมีการพัฒนาวิสัยทัศน์ขององค์กรร่วมกันอยู่เสมอ รวมทั้ง	- มีการสร้างเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุอำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวกลางประสานงานในระดับโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุให้สามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกันได้

ประเด็น / เมือง	Develop a plan	Involve all stakeholders	Celebrate learning	Make learning accessible to all	Monitor and evaluate progress	Ensure sustainable funding
	ศักยภาพ” ควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่สังคม และส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุ โดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้สูงอายุ นอกจากนี้สาระการเรียนรู้จะต้องทำให้ผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิต - มีขั้นตอนในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุที่ชัดเจน คือ 1) ประชุม	ปัญญา ซึ่งจะส่งผลให้การสนับสนุนเครือข่ายการพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุมีความยั่งยืน - การก่อตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองของแต่ละเขตพื้นที่เกิดจากการรวมตัวของผู้สูงอายุที่ต้องการทำกิจกรรมร่วมกัน รวมถึง เป็นความคิดริเริ่มร่วมกันของผู้นำในองค์กรท้องถิ่น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นทั้งที่	แก่ผู้สูงอายุ สร้างบรรยากาศที่ดีโดยการเรียนปนเล่นและในส่วนของการประทานอาหารกลางวัน นักเรียนผู้สูงอายุจะจัดเตรียมกันมาเอง แล้วนั่งรับประทานอาหารกลางวันร่วมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในหมู่ผู้สูงอายุ - บรรยากาศในห้องเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุจะ	ครอบคลุม 6 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านสุขภาพ 2) มิติด้านเศรษฐกิจ 3) มิติด้านสังคม ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม 4) มิติด้านสิ่งแวดล้อมและบริการสาธารณะ 5) มิติด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี และ 6) มิติด้านสัมมาอาชีพ - โดยแต่ละกิจกรรมที่จัดขึ้นจะคำนึกถึงความสนใจและความเป็นประโยชน์ต่อ	มีการวิจัยและประเมินผลกิจกรรมของผู้สูงอายุ เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุให้มีคุณภาพและสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	- การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยแต่ละฝ่ายเข้ามามีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนและสนับสนุนกิจกรรมผู้สูงอายุในโรงเรียนที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนเป็นผู้สูงอายุที่ “สูงวัยอย่างสง่า ชราอย่างมีคุณภาพ” - ทั้งนี้ มีองค์ประกอบของเครือข่าย คือ **1) กรรมการ** ที่จะเข้ามาทำหน้าที่ใน

ประเด็น / เมือง	Develop a plan	Involve all stakeholders	Celebrate learning	Make learning accessible to all	Monitor and evaluate progress	Ensure sustainable funding
	ประชาคม เพื่อสร้าง ความเข้าใจ และขอความ ร่วมมือจาก พื้นที่ 2) คัดเลือกและ แต่งตั้ง คณะทำงาน ขับเคลื่อน เพื่อ ดำเนินงาน โรงเรียน ผู้สูงอายุ 3) จัดทำแผน ขั้นตอนใน การ ดำเนินงาน 4) จัดตั้ง โรงเรียน ผู้สูงอายุ 5) ขับเคลื่อน การ ดำเนินงาน และ 6) ติดตาม และ ประเมินผล	เป็นทางการ และไม่เป็น ทางการ พระสงฆ์ ชมรม ผู้สูงอายุ ประชาชน และผู้ที่มี ส่วน เกี่ยวข้องที่มี ความ ต้องการ ร่วมกันที่ ต้องการจะ พัฒนา ผู้สูงอายุใน ชุมชน	เป็น บรรยากาศที่ มีแต่ความ สนุกตาม ลักษณะของ ผู้สูงอายุ โดย ผู้สูงอายุที่มา เรียนใน โรงเรียน มี ความเป็น กันเองไม่ถือ ตัว มีการเล่น เกมส์เพื่อ บริหารสมอง แก่ผู้สูงอายุ ตลอดจน มีการร้อง การรำ เพื่อ การสร้าง ความบันเทิง สลับกับการ เรียนรู้ในวิชา ต่าง ๆ	ผู้สูงอายุเป็น หลัก - นอกจากนี้ ในการ จัดการเรียน การสอนจะมี วิทยากรจิต อาสาที่เป็น ผู้สูงอายุ ซึ่ง แสดงให้เห็น ว่า นอกเหนือจา กโรงเรียน ผู้สูงอายุจะ เป็นพื้นที่ใน การเรียนรู้ แล้ว ยังเป็น พื้นที่ที่ ผู้สูงอายุได้ แสดง ศักยภาพโดย การถ่ายทอด ภูมิปัญญา/ องค์ความรู้ ประสบการ ณ์ที่สั่งสมแก่ บุคคลอื่น เพื่อเป็นการ		การบริหาร จัดการด้าน เครือข่าย โรงเรียน ผู้สูงอายุ ซึ่ง มาจาก คณะกรรมกา รของ โรงเรียน ผู้สูงอายุใน แต่ละพื้นที่ **2) กติกา** แนวทางการ ปฏิบัติที่ ยึดถือและ ปฏิบัติ ร่วมกัน ซึ่ง เกิดขึ้นจาก ความเห็น ของสมาชิก ในกลุ่ม เครือข่าย โรงเรียน ผู้สูงอายุ **3) กิจกรรม** งานเครือข่าย ของโรงเรียน ผู้สูงอายุ ซึ่ง

ประเด็น / เมือง	Develop a plan	Involve all stakeholders	Celebrate learning	Make learning accessible to all	Monitor and evaluate progress	Ensure sustainable funding
	การดำเนินงาน			สืบสานภูมิปัญญาให้อยู่คู่กับชุมชนอีกด้วย		เป็นเวทีกลางในการทำกิจกรรมร่วมกันของโรงเรียนผู้สูงอายุในระดับอำเภอ จังหวัด และภาค จะกระตุ้นให้นักเรียนผู้สูงอายุในแต่ละโรงเรียนมีการพัฒนาตนเอง มีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกัน **4) กองทุน** โดยจะมีเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นศูนย์ประสานงานระหว่างโรงเรียน

ประเด็น / เมือง	Develop a plan	Involve all stakeholders	Celebrate learning	Make learning accessible to all	Monitor and evaluate progress	Ensure sustainable funding
						ผู้สูงอายุและหน่วยภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เข้ามามีส่วนช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมของผู้สูงอายุ ทั้งในเรื่องของงบประมาณและทรัพยากรด้านอื่น ๆ

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปเป็นแนวทางทางการพัฒนาและสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุตาม 6 ขั้นตอนของ UNESCO ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปแนวทางทางการพัฒนาและสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ

ที่	ประเด็น	แนวทางทาง
1	Develop a plan: การวางแผน	- มีวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมาย และกลไกการขับเคลื่อนในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/ภาคีเครือข่าย และประชากรในเมือง - วางแผนการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ที่มีความยั่งยืน มีความครอบคลุมทั้งด้านการศึกษาและสุขภาพ และเพื่อคนทุกช่วงวัย รวมถึงผู้สูงอายุด้วย - มีการทำแผนระยะกลางและยาวในส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ที่	ประเด็น	แนวทางทาง
		- ในแต่ละเมืองมีการจัดตั้งศูนย์/หน่วยงานที่มีความเป็นอิสระต่อส่วนกลาง เพื่อให้มีอิสระในการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับประชากรและบริบทของพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามยังคงต้องมีการรายงานผลการดำเนินงานต่อส่วนกลางอย่างสม่ำเสมอ
2	Involve all stakeholders: สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	- ระดมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเมือง ทั้งที่มาจากภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และภาคประชาชน รวมถึง มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่มาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลากหลายภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน - มีการจัดประชุมในเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะกรรมการเป็นประจำ
3	Celebrate learning: ส่งเสริมในการจัดเทศกาลและงานกิจกรรมต่าง ๆ	- สร้างแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้ที่กระจายอยู่รอบเมือง ให้อยู่ในระยะการเดินทางของวัยสูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างสะดวกที่สุด - มีการจัดทำตาราง/ปฏิทินกิจกรรมล่วงหน้าประชาสัมพันธ์ในหลากหลายช่องทาง เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมได้ตามความต้องการ - มีการจัดเทศกาลใหญ่ของเมืองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/ภาคีเครือข่ายตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในเมือง
4	Make learning accessible to all: ส่งเสริมให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้	- ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นแพลตฟอร์มการเรียน เว็บไซต์ โทรทัศน์ หรือช่องทางการติดต่อสื่อสาร เช่น WeChat Line - มีสำรวจความต้องการและความพึงพอใจของผู้เรียน เพื่อใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงรายวิชาสำหรับผู้สูงอายุตามความต้องการและความสนใจของผู้สูงอายุอยู่เสมอ - มีรายวิชาที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตในโลกยุคใหม่ได้ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ อินเตอร์เน็ต โทรศัพท์ (smartphone) การใช้เครื่องครัวหรืออุปกรณ์อัจฉริยะ - ใช้พื้นที่การเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพโดยการถ่ายทอดภูมิปัญญา/องค์ความรู้ประสบการณ์ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่น
5	Monitor and evaluate progress:	- มีกระบวนการประเมินผลและวิเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงบทเรียน/กิจกรรมตามความต้องการของผู้เรียน

ที่	ประเด็น	แนวทางทาง
	ติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า	- มีการจัดประชุมคณะกรรมการที่มาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลากหลายภาคส่วนเป็นประจำ เพื่อปรึกษาหารือและรายงานผลการดำเนินงานทั้งในส่วนข้อดีที่ควรมีการดำเนินงานต่อในปีถัดไป และข้อเสียที่ต้องมีการแก้ไข - มีการพัฒนาตัวชี้วัด เพื่อวัดและประเมินผลเมืองแห่งการเรียนรู้โดยอิงตามเกณฑ์ของยูเนสโก
6	Ensure sustainable funding: สนับสนุนงบประมาณ อย่างเพียงพอและมั่นคง	- นอกจากการระดมทรัพยากรด้านงบประมาณจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/ภาคีเครือข่ายแล้ว ยังต้องคำนึงถึงการระดมทรัพยากรด้านอื่นด้วย เช่น **พื้นที่การเรียนรู้** โดยบางพื้นที่ก็เป็นสถานที่ในการทำกิจกรรม บางพื้นที่ก็ใช้สำหรับการประชาสัมพันธ์กิจกรรมในการเรียนรู้ เป็นแหล่งวางขายสินค้าจากผู้เรียน ซึ่งทุกพื้นที่ล้วนแต่ส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชากรในเมืองทั้งสิ้น เพื่อให้การสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้มีความยั่งยืน

สรุป

แนวทางการพัฒนาและสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ตาม 6 ขั้นตอนของ UNESCO ซึ่งได้แก่ 1) Develop a plan: การวางแผน 2) Involve all stakeholders: สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) Celebrate learning: ส่งเสริมในการจัดเทศกาลและงานกิจกรรมต่าง ๆ 4) Make learning accessible to all: ส่งเสริมให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ 5) Monitor and evaluate progress: ติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า และ 6) Ensure sustainable funding: สนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอและมั่นคง ทั้งนี้ แต่ละเมืองมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ มีการกำหนดมีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกลไกการขับเคลื่อนในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/ภาคีเครือข่าย และประชากรในเมือง มีการระดมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเมือง ทั้งที่มาจากภาครัฐ เอกชน ประชาสังคมและภาคประชาชน รวมถึง มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่มาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลาหลายภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน มีการสร้างแหล่งเรียนรู้/พื้นที่การเรียนรู้ที่กระจายอยู่รอบเมือง โดยอยู่ในระยะการเดินทางของวัยสูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างสะดวกที่สุด มีการสำรวจความต้องการและความพึงพอใจของผู้เรียน เพื่อใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงรายวิชาสำหรับผู้สูงอายุตามความต้องการและความสนใจของผู้สูงอายุอยู่เสมอ มีการจัดประชุมคณะกรรมการที่มาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลากหลายภาคส่วนเป็นประจำ เพื่อปรึกษาหารือและรายงานผลการดำเนินงานทั้งในส่วนข้อดีที่ควรมีการดำเนินงานต่อในปีถัดไป และข้อควรปรับปรุงที่ต้องมีการแก้ไข และควรให้ความสำคัญกับการระดมทรัพยากรด้านอื่นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/ภาคีเครือข่าย นอกเหนือจากการระดมทรัพยากรด้านงบประมาณ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการสร้างเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุตามแนวคิดของยูเนสโก

1. การวางแผนและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน

1.1 จัดทำแผนแม่บทระดับเมืองที่มีเป้าหมายและกลไกการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรมโดยมีการบูรณาการร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน

1.2 จัดตั้งศูนย์กลางการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ โดยให้มีอิสระในการออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

1.3 กำหนดแนวทางการพัฒนาที่มีความยั่งยืนและครอบคลุมทุกช่วงวัยโดยเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2.1 จัดตั้งคณะกรรมการเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยผู้แทนจากทุกภาคส่วนเพื่อร่วมกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนการดำเนินงาน

2.2 สนับสนุนให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรับฟังความคิดเห็นจากผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไปเพื่อนำมาปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน

2.3 ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกเมือง รวมถึงภาคประชาสังคมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ

3. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมและเทศกาลการเรียนรู้

3.1 จัดกิจกรรมและเทศกาลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุและกระจายพื้นที่การเรียนรู้ให้เข้าถึงได้ง่าย

3.2 พัฒนาปฏิทินกิจกรรมที่เผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้สะดวก

3.3 สนับสนุนให้มีการจัดนิทรรศการและเทศกาลเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. การเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับทุกคน

4.1 พัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น การใช้เทคโนโลยีที่เข้าถึงง่าย แพลตฟอร์มออนไลน์ วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์

4.2 จัดทำหลักสูตรเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สุขภาพและโภชนาการ การบริหารจัดการการเงิน และศิลปวัฒนธรรม

4.3 สร้างพื้นที่ให้ผู้สูงอายุสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ให้กับคนรุ่นใหม่ เช่น ผ่านกิจกรรมอาสาสมัครและการสอนงานฝีมือพื้นบ้าน

5. ติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า

5.1 จัดทำระบบการติดตามและประเมินผลที่เป็นมาตรฐานโดยอิงตามแนวทางของยูเนสโก

5.2 จัดประชุมคณะกรรมการเมืองแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอเพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงานและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปปรับปรุง

5.3 พัฒนาตัวชี้วัดที่สามารถวัดผลกระทบของเมืองแห่งการเรียนรู้ต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและประชากรในเมือง

6. สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอย่างยั่งยืน

6.1 กำหนดแหล่งงบประมาณที่มั่นคงทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงการระดมทุนจากภาคประชาสังคม

6.2 ส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การใช้สถานที่สาธารณะเป็นพื้นที่การเรียนรู้

6.3 พัฒนาแนวทางสร้างรายได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากโครงการฝึกอบรมของผู้สูงอายุ

การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีการวางแผนที่ชัดเจน การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การเข้าถึงการเรียนรู้ที่หลากหลาย การติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ นโยบายดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2567). ทำความรู้จัก ‘พฤฒพลัง’ (*Active Ageing)* พลังวิเศษของคนสูงวัย ที่ทำให้กายและใจไม่ร่วงโรยไปตามกาลเวลา. Retrieved 6 กันยายน from https://section09.thaihealth.or.th/2024/04/10/active-ageing/

พระอนุสรณ์ จรณธมฺโม. (2564). การพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2563). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. *2562*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.)

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2567). ประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2567. https://ipsr.mahidol.ac.th/population-gazette/

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ในมิติความต่างเชิงพื้นที่ พ.ศ. 2564 https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/ebook/2023/20230506145038_72776.pdf

Cadorin, L., Grassetti, L., Paoletti, E., Cara, A., Truccolo, I., & Palese, A. (2020). Evaluating self-directed learning abilities as a prerequisite of health literacy among older people: Findings from a validation and a cross-sectional study. *International journal of older people nursing*, *15*(1), e12282.

Hosnjak, A., Ilic, B., Kurtovic, B., Ledinski, F. S., & Smrekar, M. (2020). Development strategies in the field of lifelong learning of older adults. *Acta Medica Martiniana*, *20*(3), 122-132.

Luppi, E. (2011). Education in old age: An exploratory study. *International Journal of Lifelong Education*, *28*. https://doi.org/10.1080/02601370902757125

OECD. (2020). "Case study: Lifelong learning in Korea". *in Strengthening the Governance of Skills Systems: Lessons from Six OECD Countries*. https://doi.org/https://doi.org/10.1787/cd2b486a-en (OECD Publishing, Paris)

Ravee Sajjasophon. (2015). The Scenario of a Learning City Model Based on the Lifelong Learning Concept to Develop the Active Aging of Thai Elderly. *Journal of Political Science and Public Administration, Kasetsart University (PSPAJKU)*, *36* (357 - 370).

Saul McLeod. (2024). *Maslow's Hierarchy of Needs*. Retrieved 1 September 2024 from https://www.simplypsychology.org/maslow.html

Schaie, K. W. (1977). Toward a stage theory of adult cognitive development. *Int J Aging Hum Dev*, *8*(2), 129-138. https://doi.org/10.2190/1tea-m6pk-28a0-49hv

UNESCO. (2019). *Building a learning city*. Retrieved 4 September from https://www.uil.unesco.org/en/learning-cities/build-learning-city

WHO. (2020). *Ageing*. Retrieved 12 December from https://www.who.int/health-topics/ageing#tab=tab_1

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.61

The Effect of Using Cooperative Learning with CIRC Technique on Reading Comprehension Ability of Grade 9 Students in The Secondary Educational Service Area Office Chonburi Rayong

Achara Pinmun[1]*, Sita Yiemkuntitavorn[2], & Areerug Mejang[3]

ผลการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

อัจฉรา ปิ่นมั่น[1]*, ศิตา เยี่ยมขันติถาวร[2], และ อารีรักษ์ มีแจ้ง[3]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. Achara Pinmun *
อัจฉรา ปิ่นมั่น
Faculty of Education Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand.
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Email: acharapin03@gmail.com

2. **Sita Yiemkuntitavorn**
ศิตา เยี่ยมขันติถาวร
Faculty of Education Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand.
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Email: sita.yie@stou.ac.th

3. Areerug Mejang
อารีรักษ์ มีแจ้ง
Faculty of Education Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand.
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Email: areerug.mej@stou.ac.th

คำสำคัญ
การสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC; ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ; ความพึงพอใจ; มัธยมศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) compare English reading comprehension abilities of Grade 9 students taught with collaborative teaching using the CIRC technique and those taught using normal teaching methods, 2) compare English reading comprehension abilities of Grade 9 students before and after being taught with collaborative teaching using the CIRC technique; and 3) assess Grade 9 students' satisfaction towards English reading comprehension through cooperative teaching using the CIRC technique.

The sample group comprised 40 Grade 9 students from Chonburi Sukkhabot School in Chon Buri province in in The Secondary Educational Service Area Office Chonburi Rayong, who were enrolled in the second semester of the academic year 2023, obtained by multi-stage sampling. The research tools included: 1) 8 teaching management plans of collaborative teaching using the CIRC technique, 2) 8 normal teaching management plans, 3) a 20 item-test designed to assess English reading comprehension ability, and 4) a 15 item-satisfaction questionnaire towards collaborative teaching using the CIRC technique. Statistics employed for data analysis were the mean, standard deviation, and t-test.

The research findings revealed that: 1) English reading comprehension ability of Grade 9 students who underwent

Keywords:
Cooperative teaching CIRC techniques; English Reading Skills; Satisfaction; Secondary Education

Article history:
Received: 13/09/2024
Revised: 19/11/2024
Accepted: 25/12/2024
Available online: 07/02/2025

How to Cite:
Pinmun, A. et al. (2025). The Effect of Using Cooperative Learning with CIRC Technique on Reading Comprehension Ability of Grade 9 Students in The Secondary Educational Service Area Office Chonburi Rayong. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 147-161.

collaborative teaching utilizing the CIRC technique was significantly higher than those of the students who received traditional teaching methods at the .05 level of statistical significance; 2) English reading comprehension ability of Grade 9 students after learning through collaborative teaching using the CIRC technique was significantly higher than their pre-learning counterpart score at the .05 level of statistical significance, and 3) The Grade 9 students' satisfaction towards collaborative teaching using the CIRC technique was at a high level.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC และการสอนแบบปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียนและ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลบุรี “สุขบท” จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2 ห้อง โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 40 คน และกลุ่มทดลองจำนวน 40 คน ได้มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC จำนวน 8 แผน 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ จำนวน 8 แผน 3) แบบทดสอบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ จำนวน 20 ข้อ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC จำนวน 15 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC สูงกว่าการสอนแบบปกติอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC อยู่ในระดับมาก

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางของโลกที่ผู้คนทั่วโลกใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเป็นหลัก ไม่ว่าคนในประเทศนั้นจะใช้ภาษาอะไรเป็นภาษาประจำชาติ ในปัจจุบันมีจำนวนมากกว่า 50 ประเทศ ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นทางการ ด้วยเหตุนี้ในหลายประเทศจึงบรรจุวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองรองลงมาจากภาษาประจำชาติ เพื่อสามารถสร้างโอกาสให้คนในประเทศสามารถพัฒนาศักยภาพในตนเองในด้านต่างๆให้เท่าเทียมกับคนในชาติอื่น ๆ การศึกษาของ อาภัสรา สังขวาสี (2564) แสดงให้เห็นว่า การเรียนการสอนภาษาอังกฤษครอบคลุมทุกทักษะของภาษาทั้งทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียน โดยเฉพาะทักษะการอ่านที่ถือได้ว่าเป็นทักษะสำคัญของการสร้างต้นทุนของชีวิต

เนื่องจากทักษะการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญในพื้นฐานแห่งความสำเร็จ ซึ่งการอ่านเปรียบเสมือนกุญแจสำหรับไขความรู้ที่มีอยู่มากมายในโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการอ่าน จุดมุ่งหมายสำคัญของการอ่าน คือ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจข้อความที่ผู้เขียนต้องการสื่อความหมาย นักเรียนจะตีความจากเรื่องที่อ่านและนำความรู้ที่ได้จากเรื่องที่อ่านมาสรุปเป็นความเข้าใจของตน โดยอาศัยความรู้เดิมของนักเรียนด้วย นวลฉวี ไชยทองดี (2557: 34) กล่าวถึงการอ่านเพื่อความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการจับใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องที่อ่าน สามารถแปลความ ตีความ รู้จักประเมินข้อเท็จจริงและสื่อความหมายกับผู้เขียนได้ตรงประเด็น และอโนทัย วรรณทอง (2559) เน้นย้ำว่า นักเรียนจะต้องอ่านข้อความหรือบทความในเนื้อหาการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งนักเรียนต้องเรียนรู้วิธีการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยสามารถวิเคราะห์บทความ สรุปความ ตีความ และแสดงความคิดเห็นจากการอ่านพร้อมทั้งบอกหัวเรื่องใจความสำคัญหลักและใจความสำคัญรองได้อย่างถูกต้อง

จากผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ในส่วนที่เกี่ยวกับการอ่านเพื่อความเข้าใจ คิดเป็นร้อยละ 20 ของข้อสอบทั้งหมด ซึ่งผลการสอบของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนชลบุรี “สุขบท” พบว่า มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจะสื่อประเภทต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล โดยในระดับประเทศ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 26.02 ในระดับจังหวัด นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 29.62 ในระดับโรงเรียน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 24.73 ซึ่งต่ำกว่าระดับประเทศ สะท้อนให้เห็นถึงการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร นอกจากนี้ในการอ่านเนื้อเรื่องที่เป็นบทความภาษาอังกฤษแต่ละครั้ง นักเรียนแต่ละคนใช้เวลาในการอ่านนาน และเมื่อครูให้ทำแบบฝึกหัดเป็นรายบุคคล นักเรียนไม่สามารถบอกความหมายของคำศัพท์ ไม่สามารถระบุรายละเอียดของเรื่องที่อ่าน และไม่สามารถสรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษต่ำกว่าเกณฑ์ การศึกษาของ อมรวดี พระนุรักษ์ (2558: 3-4) ได้แสดงว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านอยู่ในระดับต่ำ เฉลี่ยร้อยละ 28.42 มีสาเหตุมาจาก นักเรียนแต่ละคนมีความรู้พื้นฐานที่แตกต่างกัน นักเรียนขาดความรู้พื้นฐานด้านคำศัพท์ ขาดความรู้ด้านกลวิธีในการอ่านเพื่อความเข้าใจทำให้ไม่สามารถสรุปสาระสำคัญหรือตอบคำถามบทอ่านได้

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนที่สามารถช่วยพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ได้มีหลายวิธี ซึ่งวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการสอนอ่านและเขียนโดยเฉพาะ สร้างให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มมีการช่วยเหลือกันโดยเด็กเก่งช่วยเด็กอ่อน เน้นให้อ่านเพื่อจับใจความและวิเคราะห์เนื้อเรื่องที่อ่านซึ่งการศึกษาของ กษมาภรณ์ ใจว่อง (2565: 12) แสดงผลการศึกษาว่า การจัดการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4-6 คน นักเรียนในแต่ละกลุ่มมีความสามารถคละกัน คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน เป็นขั้นตอนที่นำเสนอบทเรียนการสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจ มีการช่วยเหลือกันและกันภายในกลุ่มของตนเอง กชกร บุตรชาลี (2564: 51) แสดงถึง การเรียนด้วยวิธี CIRC เป็นวิธีเรียนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาการอ่านไปพร้อมกับเน้นการเรียนเป็นกลุ่มไปด้วย และเห็นได้ว่าเป็นการเรียนที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะก่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนที่ดีเพราะผู้สอนเปิดโอกาสให้เรียนเป็นกลุ่มและเป็นคู่ นักเรียนที่ความสามารถในการอ่านสูงได้ช่วยเหลือนักเรียนที่ความสามารถในการอ่านต่ำ ช่วยให้มีความเข้าใจในการอ่านดีขึ้น เพราะนักเรียนที่เก่งจะเข้าใจคำสอนของครูและรับรู้ได้ดีกว่าผู้ที่เรียนอ่อน นักเรียนเกิดความมั่นใจในการเรียนกล้าแสดงออก ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน จากที่กล่าวมาพบช่องว่างของการวิจัยในประเด็น 1) ความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC และการสอนแบบปกติ 2) การเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ที่ยังต้องการคำตอบโดยเฉพาะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ที่ยังไม่มีการศึกษาในประเด็นทั้ง 3 เหล่านี้

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. การสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC

ความหมายและแนวคิดของการสอนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การสอนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะทางสังคม (Slavin, 1995) วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยเสริมสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างนักเรียน เพิ่มแรงจูงใจในการเรียน และพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Johnson & Johnson, 2009) เทคนิค CIRC (Cooperative Integrated Reading and Composition: CIRC) เป็นหนึ่งในเทคนิคการสอนแบบร่วมมือที่พัฒนาโดย Slavin (1986) มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของผู้เรียนโดยการทำงานเป็นกลุ่ม เทคนิคนี้เน้นให้ผู้เรียนช่วยเหลือกันในการอ่าน การสรุปความ การตั้งคำถาม และการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานเขียนของเพื่อนในกลุ่ม (Stevens et al., 1987) องค์ประกอบสำคัญของ CIRC ได้แก่ 1) การทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันอย่างชัดเจน 2) การอ่านและการทำความเข้าใจเนื้อหา ใช้วิธีการอ่านแบบร่วมมือ เช่น การอ่านเป็นคู่ การตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหา 3) การพัฒนาทักษะการเขียน นักเรียนมีโอกาสเขียนสรุปเนื้อหา ฝึกการ

เขียน และได้รับคำแนะนำจากเพื่อนร่วมกลุ่ม 4) การให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน นักเรียนช่วยกันปรับปรุงงานเขียนของตนเองและของเพื่อนในกลุ่ม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบ CIRC เช่น ผลของ CIRC ต่อความสามารถในการอ่านและการเขียน งานวิจัยของ Stevens และ Slavin (1995) พบว่าเทคนิค CIRC ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยเฉพาะนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ นอกจากนี้ Tsai and Shang (2021) ยังพบว่าการสอนแบบ CIRC ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์และทักษะการสื่อสารของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา CIRC กับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ Ghaith (2003) ศึกษาผลกระทบของ CIRC ต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิคนี้มีพัฒนาการด้านการคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผลที่ดีกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบดั้งเดิม ผลของ CIRC ต่อทัศนคติของนักเรียน งานวิจัยของ Tran (2014) พบว่าการใช้ CIRC ส่งผลให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีขึ้นต่อการเรียนรู้ เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและช่วยลดความวิตกกังวลในการเรียน

จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้เรียน ทำให้เป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. การสอนแบบปกติ

ความหมายและแนวคิดของการสอนแบบปกติ การสอนแบบปกติ (Traditional Teaching) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-Centered Instruction) ซึ่งมุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้จากครูไปสู่นักเรียนผ่านกระบวนการบรรยาย (Lecture-Based Learning) การอ่านตำรา และการทำแบบฝึกหัด (Slavin, 2019) วิธีนี้มักใช้ในห้องเรียนแบบดั้งเดิมที่มีโครงสร้างชัดเจน โดยมีการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมตามหลักสูตรที่เป็นมาตรฐาน (Ormrod, 2021) ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ทฤษฎีนี้เน้นการเรียนรู้ผ่านการเสริมแรง (Reinforcement) และการลงโทษ (Punishment) โดยครูมีบทบาทในการให้รางวัลหรือปรับพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ (Skinner, 1953) การสอนแบบปกติใช้หลักการนี้ผ่านการให้คะแนน การสอบ และการมอบหมายงานเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ (Gagné, 1985) ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงปัญญานิยม (Cognitivism) ทฤษฎีนี้อธิบายว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางจิตที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ (Perception) และการประมวลผลข้อมูล (Information Processing) ครูใช้บทเรียนที่มีโครงสร้างชัดเจนเพื่อช่วยให้นักเรียนสร้างความเข้าใจและจดจำเนื้อหาได้ง่ายขึ้น (Piaget, 1952) ซึ่งสอดคล้องกับการสอนแบบปกติที่มีการจัดเรียงเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ในบริบทของการสอนแบบปกติ แม้ว่าทฤษฎีสร้างสรรค์นิยมจะเน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แต่วิธีการสอนแบบปกติยังคงใช้หลักการนี้ในการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้จากการฟังบรรยายและการอ่านหนังสือ เช่น การอภิปรายกลุ่มและการถาม-ตอบในชั้นเรียน (Vygotsky, 1978) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบปกติ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการสอนแบบปกติ การศึกษาของ Kirschner, Sweller, & Clark

(2006) พบว่าการสอนแบบปกติที่มีการให้คำแนะนำอย่างชัดเจนสามารถช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้เรียนที่ยังไม่มีพื้นฐานความรู้ในเรื่องนั้นมาก่อน ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการสอนแบบปกติงานวิจัยของ Freeman et al. (2014) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนผ่านการสอนแบบปกติกับการเรียนผ่านการสอนแบบแอคทีฟ พบว่าแม้การเรียนรู้แบบแอคทีฟจะเพิ่มความมีส่วนร่วมของนักเรียน แต่การสอนแบบปกติยังคงได้รับความนิยมในกลุ่มนักเรียนที่ต้องการโครงสร้างที่ชัดเจนและการแนะนำที่เป็นลำดับขั้นตอนข้อจำกัดของการสอนแบบปกติแม้ว่าการสอนแบบปกติจะมีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดเนื้อหาเชิงทฤษฎี แต่บางการศึกษา เช่น Prince (2004) ระบุว่าการสอนแบบนี้อาจจำกัดโอกาสในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาของนักเรียน เนื่องจากขาดการมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

การสอนแบบปกติเป็นแนวทางการสอนที่ได้รับการยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายในระบบการศึกษา มีพื้นฐานจากทฤษฎีพฤติกรรมนิยมและปัญญานิยม โดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้จากครูไปสู่นักเรียนผ่านการบรรยายและการฝึกฝน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าวิธีการนี้จะมีข้อดีในด้านโครงสร้างและความชัดเจนของเนื้อหา แต่ก็มีข้อจำกัดในเรื่องของการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดังนั้น นักการศึกษาควรพิจารณาปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผลการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ไว้ดังนี้

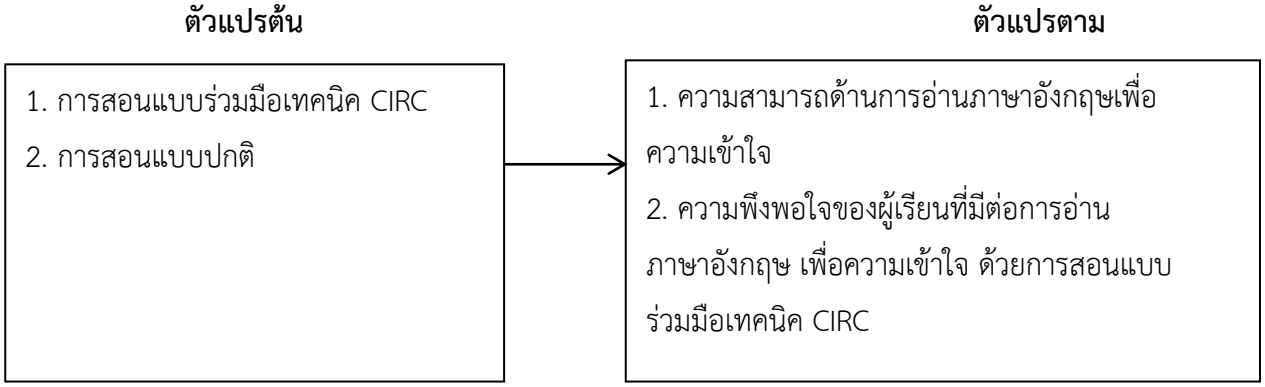

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC และการสอนแบบปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียน

3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำนวน 79,281 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชลบุรี “สุขบท” จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ที่กำลังศึกษาอยู่ใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2 กลุ่ม โดยแบ่งเป็น กลุ่มควบคุมที่สอนแบบปกติ จำนวน 40 คน และกลุ่มทดลองที่สอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC จำนวน 40 คน ได้มาจากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

3. เครื่องมือการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC จำนวน 8 แผน

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้โดยการสอนแบบปกติ จำนวน 8 แผน

3.3 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ จำนวน 1 ฉบับ จำนวนข้อสอบ 20 ข้อ ซึ่งใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน

3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC จำนวน 10 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

4.1 ขั้นก่อนการทดลอง

1) ผู้วิจัยอธิบายหลักการ วิธีการ บทบาท หน้าที่ และวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC แก่นักเรียนกลุ่มทดลอง

2) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ จำนวน 20 ข้อ ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำก่อนการทดลองสอนเป็นเวลา 1 ชั่วโมง

3) แบ่งกลุ่มทดลองโดยคละความสามารถ เพศ ซึ่งภายในกลุ่มจะคละนักเรียนทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แผนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC

4.2. ขั้นทดลองสอน

1) ดำเนินการทดลองสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC กับนักเรียนกลุ่มทดลอง และวิธี การสอนแบบปกติกับนักเรียนกลุ่มควบคุม จำนวน 16 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 32 ชั่วโมง ซึ่งใช้เวลาสอนคาบละ 1 ชั่วโมง

2) หลังการทดลองสอน

3) นำแบบทดสอบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจจำนวน 20 ข้อซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียนให้นักเรียนทำหลังการทดลองสอนเป็นเวลา 1 ชั่วโมง จากนั้นทำการบันทึกผลเพื่อนำมาบันทึกข้อมูล

4) ให้นักเรียนกลุ่มทดลอง ทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC จำนวน 10 ข้อ

5) นำผลคะแนนจากการทดสอบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังเรียนและผลคะแนนจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC มาวิเคราะห์หาข้อมูลทางสถิติเพื่อสรุปผลการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โดยใช้คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยวิธีการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ด้วยค่าสถิติทดสอบค่าที (t-test dependent)

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โดยใช้คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยวิธีการสอนแบบปกติ ด้วยค่าสถิติทดสอบค่าที (t-test dependent)

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ทำการสอนโดยวิธีการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC และกลุ่มควบคุมที่ทำการสอนโดยใช้วิธี การสอนแบบปกติ ด้วยค่าสถิติทดสอบค่าที (t-test Independent)

5.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย

1.ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC และการสอนแบบปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC และการสอนแบบปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผลการเรียน	N	$\bar{x}$	SD	t	Sig
CIRC	40	16.70	1.51		
				3.50*	.000
ปกติ	40	15.60	1.30		

*P < .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC มีค่าเท่ากับ 16.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.51 และค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอน แบบปกติ มีค่าเท่ากับ 15.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.30 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC สูงกว่าคะแนนทดสอบหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจมากกว่าการสอนแบบปกติ

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้าน การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียน

ผลการเรียน	N	$\bar{x}$	SD	t	Sig
ก่อนเรียน	40	10.73	1.47		
				16.99*	.000
หลังเรียน	40	16.70	1.51		

*P < .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนก่อนเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC มีค่าเท่ากับ 10.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.47 หลังเรียนมีค่าเท่ากับ 16.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.51 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ช่วยให้นักเรียนมีความสามรถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1.	ข้าพเจ้าสามารถจดจำเนื้อหาและเข้าใจบทความที่อ่านมากยิ่งขึ้นเมื่อได้อ่านร่วมกับเพื่อน	4.38	0.58	มาก
2.	ข้าพเจ้ามีโอกาสคิดและแสดงความคิดเห็น ลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกันเมื่อได้อ่านร่วมกับเพื่อน	4.45	0.50	มาก
3.	ข้าพเจ้าได้พัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้นเมื่อได้อ่านร่วมกับเพื่อน	4.43	0.50	มาก
4.	ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรม	4.48	0.51	มาก
5.	ข้าพเจ้ามีความสนุกกับการเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้นเมื่อได้อ่านร่วมกันกับเพื่อนข้าพเจ้าได้รู้จักการทำงานร่วมกับเพื่อน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างจริงใจ	4.63 4.68	0.49 0.47	มากที่สุด มากที่สุด
6.	ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้น ร่วมกันเรียนรู้เพื่อความสำเร็จของตนเองและของกลุ่ม	4.65	0.48	มากที่สุด
7.	ข้าพเจ้าสามารถนำวิธีการเรียนรู้การอ่านร่วมกับเพื่อนไปประยุกต์ใช้ในบทอ่านอื่นๆและใช้ในการเรียนรู้วิชาอื่นได้	4.38	0.49	มาก
8.	ข้าพเจ้าสามารถจดจำเนื้อหาและเข้าใจบทความที่อ่านมากยิ่งขึ้นเมื่อได้อ่านร่วมกับเพื่อน	4.38	0.58	มาก
9.	การอ่านบทความภาษาอังกฤษร่วมกับเพื่อนส่งเสริมให้ข้าพเจ้ามีความกล้าแสดงออกและส่งเสริมให้มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	4.35	0.48	มาก
10.	ข้าพเจ้ามีแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้นเวลาได้อ่านบทความร่วมกับเพื่อน	4.40	0.50	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวม	**4.48**	**0.50**	**มาก**

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า ภาพรวมของความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยนเท่ากับ 4.38 เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการประเมิน รายการที่มีค่าเฉลี่ยของงระดับความพึงพอใจมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ข้าพเจ้าได้พัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้นเมื่อได้อ่านร่วมกับเพื่อน ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้น ร่วมกันเรียนรู้เพื่อความสำเร็จของตนเองและของกลุ่ม และการอ่านบทความภาษาอังกฤษร่วมกับเพื่อนส่งเสริมให้ข้าพเจ้ามีความกล้าแสดงออกและส่งเสริมให้มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และประเด็นการประเมินนอกเหนือจากที่กล่าวมามีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC และการสอนแบบปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC สูงกว่าการสอนแบบปกติ

2.ความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง หลังเรียนด้วยการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากทั้งสองประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นอาจเป็นเพราะว่า ประการแรก CIRC เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม โดยครูผู้สอนจะแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 4-6 คน ซึ่งนักเรียนแต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน นักเรียนที่เก่งจะช่วยเหลือนักเรียนที่อ่อน ซึ่งสอดคล้องกับ นภสร ศรีรักษา (2565) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC เป็นการแบ่งกลุ่มนักเรียน โดยคละความสามารถเก่ง กลาง และอ่อน เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการสอนอ่านและเขียนโดยเฉพาะ สอดคล้องกับ ปัทมา อ่อนน้อม (2560) ที่กล่าวว่า การสอนโดยใช้เทคนิค CIRC นี้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยอาศัยกิจกรรมกลุ่มแบบร่วมมือ มีการแบ่งกลุ่มการเรียนออกเป็นกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มช่วยเหลือกันทำงาน มีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในกลุ่ม นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในความสำเร็จของกลุ่ม สอดคล้องกับ อรทัย เจริญทัศน์ (2558) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีการจัดให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม นักเรียนมีโอกาสช่วยเหลือกัน ผลคะแนนของชิ้นงานของแต่ละคนจะนำมาเฉลี่ยเพื่อเป็นคะแนนของกลุ่ม

ประการที่สอง CIRC เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน โดย ภัทราวรรณ ประกอบ (2565) กล่าวว่า การสอนแบบเทคนิค CIRC มีขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นเตรียม เป็นขั้นที่ครูแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกันและจัดเป็นกลุ่มย่อย ประมาณ 5-6 คน 2. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหา 3. ขั้นกิจกรรมกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจับคู่กันอ่านเรื่องที่เพื่อนเขียน ผลัดกันอ่านผลัดกันฟัง แก้ไขการเขียนของเพื่อน แก้ไขข้อบกพร่องเรื่องที่เขียนร่วมกันสรุปใจความสำคัญของเรื่องบอกข้อคิดที่ได้จากเรื่อง 4.ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ เป็นขั้นการตรวจสอบว่านักเรียนได้ ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนแล้วหรือยัง ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไรเน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล 5.ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผล

สอดคล้องกับสุพรรณี สำราญพันธ์ (2564) ที่กล่าวว่า นักเรียนแต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ของตน ต้องช่วยกันแก้ปัญหา อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในขั้นตอนสุดท้ายจะทดสอบนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยจะไม่มีการช่วยเหลือกัน และเมื่อครูทดสอบแล้วคำนวณคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มให้นักเรียนทราบ และนำมาเป็นคะแนนของนักเรียนแต่ละคนในกลุ่ม สอดคล้องกับ วชรธีร์ การไชโยพันธ์ (2562) ที่กล่าวว่า ในการทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนได้ปฏิบัติโดยการจับคู่แล้วผลัดกันอ่าน แล้วช่วยกันสรุปใจความจากเรื่องที่อ่าน เรียงลำดับเหตุการณ์ บอกความหมายของคำศัพท์ที่พบในเนื้อเรื่องที่อ่าน เขียนสรุปหรือแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน โดยในขั้นตอนสุดท้ายครูผู้สอนแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบ และมอบรางวัลหรือเกียรติบัตรให้กลุ่มที่มีระดับคะแนนที่สูงสุด เนื่องจากมีขั้นตอนการอ่านให้นักเรียนปฏิบัติอย่างชัดเจน ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสูงขึ้น นักเรียนทุกคนต่างก็พยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะคะแนนของสมาชิกในกลุ่มทุกคน จะถูกนำไปแปลงเป็นคะแนนของกลุ่มโดยใช้ระบบกลุ่มสัมฤทธิ์

ประการที่สาม CIRC เป็นวิธีจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน สามารถบอกความหมายของคำศัพท์ สามารถระบุรายละเอียดของเรื่องที่อ่าน และสรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้ โดยในการอ่านแต่ละครั้งจะเน้นการเรียนเป็นกลุ่ม ผู้สอนจะจัดนักเรียนในแต่ละกลุ่มคละความสามารถเก่ง ปานกลาง และอ่อน โดยให้นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีการแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นร่วมกันช่วยกันทำกิจกรรมการอ่านที่ครูมอบหมาย ดังที่ นภสร ศรีรักษา (2565) พบว่า การจัดการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการสอนอ่านและเขียนโดยเฉพาะ เป็นการสอนที่เน้นให้อ่านเพื่อจับใจความ และวิเคราะห์เนื้อเรื่องที่อ่าน สอดคล้องกับ พัชรินทร์ เนาว์ศรีสอน (2558) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสรุปใจความสำคัญ ลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่าน โดยการใช้คำถามเพื่อแสดงความเข้าใจ นอกจากนี้ในการอ่านและระหว่างที่นักเรียนอ่านเรื่อง นักเรียนจะต้องตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 อาจเป็นผลมาจาก ในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง นักเรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกับเพื่อน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างจริงใจ นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงได้ช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนและยังส่งผลให้นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ มีความสนุกกับ การเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น นอกจากนี้นักเรียนมี ความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้นและร่วมกันเรียนรู้เพื่อความสำเร็จของตนเองและของกลุ่ม

สรุป

ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจระหว่างการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC และการสอนแบบปกติ จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC มีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ โดยค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนของกลุ่มที่เรียนด้วยเทคนิค CIRC เท่ากับ 16.70 (SD = 1.51) ในขณะที่กลุ่มที่เรียนด้วยวิธีปกติมีค่าเฉลี่ย 15.60 (SD = 1.30)

ซึ่งการเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 3.50, p = .000) แสดงให้เห็นว่าการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC สามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนได้ดีกว่าการสอนแบบปกติ

ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยเทคนิค CIRC จากผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนของนักเรียนก่อนเรียนด้วยเทคนิค CIRC เท่ากับ 10.73 (SD = 1.47) และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 16.70 (SD = 1.51) เมื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 16.99, p = .000) ซึ่งบ่งชี้ว่า การสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC จากการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิค CIRC พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมของความพึงพอใจอยู่ที่ 4.48 (SD = 0.50) ซึ่งอยู่ในระดับ "มาก" โดยประเด็นที่ได้รับคะแนนความพึงพอใจสูงสุด ได้แก่ "ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นร่วมกันเรียนรู้เพื่อความสำเร็จของตนเองและของกลุ่ม" ($\bar{x}$ = 4.65, SD = 0.48) และ "ข้าพเจ้ามีความสนุกกับการเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้นเมื่อได้อ่านร่วมกันกับเพื่อน ข้าพเจ้าได้รู้จักการทำงานร่วมกับเพื่อน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างจริงใจ" ($\bar{x}$ = 4.68, SD = 0.47) ทั้งนี้ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียน แต่ยังส่งเสริมความพึงพอใจในการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับที่สูงอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน

1.1 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC มีขั้นตอนในการสอนต้องใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีการยืดหยุ่นเวลาในการจัดกิจกรรมเนื่องจากนักเรียน แต่ละคนมีทักษะการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั่วโมงแรกเป็นสิ่งสำคัญ ครูควรชี้แจงข้อควรปฏิบัติ ข้อตกลง เกณฑ์การประเมินผลและรางวัลที่แต่ละกลุ่มจะได้รับ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยผลการใช้การจัดการเรียนรู้แบบ CIRC โดยศึกษาตัวแปรตามอื่นๆ เช่น การสรุปความ การพูดแสดงความคิดเห็น ความคงทนของความรู้ ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น

2.2 ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบ CIRC ไปศึกษาวิจัยการจัดกิจกรรมการอ่านของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ระดับชั้นมัธยมปลาย

2.3 ควรทำวิจัยเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC กับวิธีการสอนแบบอื่นๆ เช่น วิธีการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD (Student Team Achievement Division), TAI (Team Assisted Individualization) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กชกร บุตรชาลี. (2564). *การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านออกเสียงและการเขียนคำศัพท์ภาษาจีนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเพลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม.

กษมาภรณ์ ใจว่อง. (2565). *การใช้เทคนิค CIRC (Cooperative Integrated Reading and Composition) เพื่อพัฒนาทักษะอ่านภาษาอังกฤษความเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก.

นภสร ศรีรักษา. (2565). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยโดยใช้เทคนิค CIRC ร่วมกับการเขียนแผนผังความคิดที่ส่งเสริมทักษะการเขียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบางเนียง.* ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี.

นวลฉวี ไชยทองดี. (2557). *การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้หลักการบูรณาการ MIA ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.* หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี.

อโนทัย วรรณทอง. (2559). *แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่ 1 (ภาษาอังกฤษ) หน่วยการเรียนรู้ ที่ 3*. สืบค้นจาก http://www.swpk.ac.th/images/stories/download/doc/Eng/%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B9%82%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%A2__%E0%B8%A7%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B8%97%E0%B8%AD%E0%B8%87/%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99_flip_classroom.pdf.

อาภัสรา สังขวาสี. (2564). *การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 โดยใช้การเรียนรู้แบบทีมเป็นฐาน (Team-Based Learning).* การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Freeman, S., Eddy, S. L., McDonough, M., Smith, M. K., Okoroafor, N., Jordt, H., & Wenderoth, M. P. (2014). Active learning increases student performance in science, engineering,

and mathematics. Proceedings of the National Academy of Sciences, 111(23), 8410-8415.

Gagné, R. M. (1985). The conditions of learning and theory of instruction. Holt, Rinehart and Winston.

Ghaith, G. (2003). Effects of the Learning Together Model of Cooperative Learning on English as a Foreign Language Reading Achievement, Academic Self-Esteem, and Feelings of School Alienation. *Bilingual Research Journal, 27*(3), 451-474.

Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2009). *An educational psychology success story: Social interdependence theory and cooperative learning.* Educational Researcher, 38(5), 365-379.

Kirschner, P. A., Sweller, J., & Clark, R. E. (2006). Why minimal guidance during instruction does not work: An analysis of the failure of constructivist, discovery, problem-based, experiential, and inquiry-based teaching. *Educational Psychologist, 41*(2), 75-86.

Ormrod, J. E. (2021). Human learning (9th ed.). Pearson.

Piaget, J. (1952). The origins of intelligence in children. Norton.

Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. Journal of Engineering Education, 93(3), 223-231.

Skinner, B. F. (1953). Science and human behavior. Macmillan.

Slavin, R. E. (2019). Educational psychology: Theory and practice (12th ed.). Pearson.

Slavin, R. E. (1986). Using student team learning. *Baltimore: Johns Hopkins University, Center for Social Organization of Schools.*

Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning: Theory, research, and practice.* Allyn and Bacon.

Stevens, R. J., & Slavin, R. E. (1995). The Cooperative Elementary School: Effects on Students' Achievement, Attitudes, and Social Relations. *American Educational Research Journal, 32*(2), 321-351.

Stevens, R. J., Madden, N. A., Slavin, R. E., & Farnish, A. M. (1987). Cooperative Integrated Reading and Composition: Two Field Experiments. *Reading Research Quarterly, 22*(4), 433-454.

Tsai, C. H., & Shang, H. F. (2021). Exploring the effects of cooperative learning on critical reading skills and learner motivation. *Journal of Language and Literacy Education, 17*(2), 1-22.

Tran, V. D. (2014). The Effects of Cooperative Learning on the Academic Achievement and Knowledge Retention. *International Journal of Higher Education, 3*(2), 131-140.

Vygotsky, L. S. (1978). Mind in society: The development of higher psychological processes. Harvard University Press.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.62

Guidelines for Teacher's Digital Skills Development in Commercial Technology College in Bangkok

Kesinee Chiwpreecha[1], Teeradej Snongtaweeporn[2], Kirati Wongwisutthirat[3]* Phutthinat Phutthinatwan[4], Pakkawan Intra [5]

ARTICLE INFO

Name of Author

1. Kesinee Chiwpreecha
Eastern Asia University, Thailand.
Email: kesinee@eau.ac.th

2. **Teeradej Snongtaweeporn**
Faculty of Business Administration, North Bangkok University, Thailand.
Email: teeradej.sno@gmail.com

4. Phutthinat Phutthinatwan
Faculty of Political Science, Pathum Thani University, Thailand.
Email: phutthinat.phu@gmail.com

5. Pakkawan Intra
Faculty of Business Administration and Accounting, Pathum Thani University, Thailand.
Email: pakkawan.int@gmail.com

Corresponding Author: *
3. Kirati Wongwisutthirat*
Faculty of Management, Shinawatra University, Thailand.
Email: kirati.w@siu.ac.th

Keywords:
Teacher's Digital Skills Development; Commercial Technology College

Article history:
Received: 26/09/2024
Revised: 21/10/2024
Accepted: 27/12/2024
Available online: 11/02/2025

How to Cite:
Pinmun, A. et. al. (2025). Guidelines for Teacher's Digital Skills Development in Commercial Technology College in Bangkok. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 162-168.

ABSTRACT

This research aimed to study 1) the level of teachers' digital skills development and 2) guidelines for teachers' digital skills development at Commercial Technology College, Bangkok, using a mixed methods design of quantitative and qualitative analysis. The research sample groups consist of 144 teachers, used to collect data from a survey questionnaire. Interview 7 experts from Semi - Structural Interviews, descriptive statistics is used through the statistical package for the Social Sciences (SPSS) software to analyze the quantitative data which describes frequency distribution, percentage, average, and standard deviation, and content analysis is used on the qualitative study.

The research results were as follows 1) The level of teacher's digital skills development overall is at a high level 2) The guidelines for teacher's digital skills development (2.1) In Digital Media Creation Program aspect— Training and Workshops, Integration into curriculum, Feedback and Evaluation, Adaptability and Creativity and Support from School Leadership (2.2) In Digital Security aspect— Clear digital security policies, encourage teachers and Educate teachers on the risks associated.

Introduction

Digital technology has come to play a role with the young generation, known as " Digital Native" which is a group of youth who are fluent in using digital media in social networks and have the potential to learn and use advanced digital technologies. Digital literacy is an evolving concept with trends in information and communication technology and is a skill that must be developed for digital natives to ensure that technology skills can be developed and applied appropriately. Life is surrounded by digital technology, especially for young people who may face hidden threats in the online world. Hence the importance of digital literacy skills so that digital natives can access, learn and benefit from the safe, creative, ethical, and social use of digital technology. To lead to good citizenship in the digital age. Therefore, learning materials that help teachers organize teaching more comfortably contribute to learning in a new, modern way and without limitations in time or place to learn a necessity. (Simmon, 2013, p. 81)

Good digital will improve the learning process, enhance students' interest in learning, and at the same time reduce the amount of time it takes to learn. In choosing to use digital learning management to create knowledge and media for students, it depends on the needs of teachers and students to enhance their teaching and learning abilities, taking into account other factors: 1) integrate technology into teaching and content to be taught, 2) how to integrate technology into teaching through teaching media, teaching process, and learning theory, 3) integration taking into account the availability of equipment and teachers' media literacy technology. (Nugraha, 2020, p. 331)

The practice of digital literacy skills should be integrated into real contexts relevant to the daily lives of teachers and students rather than being taught as a single subject. In general, educators try to promote and encourage " Digital Literacy Practices" skills, which enable learners to develop their digital literacy skills to advance their careers. Therefore, instructional designers need to understand how to develop and engage in instructional management to develop this knowledge skill (Nouri, 2020, p. 14)

Commercial Technology College, in Bangkok has set a policy and focus on developing executives, teachers, and educational personnel to perform their full potential, efficiently according to professional standards and competencies, develop a performance-oriented management system, and take responsibility for the quality of education. The school is a modern organization with high flexibility and is managed according to the principles of good governance. Make the best use of resources, raise awareness of teachers' civil servants, and educational personnel on morality, ethics, and professional ethics, and reduce teachers' unrelated workload. Apply information and communication technology systems to increase the efficiency of organizational management and develop teaching and learning concretely. (Attawit Commercial Technology College, 2024, p. 5) From these problems, the researcher saw the importance of studying Need Assessment and Guidelines for the Development of Teacher's Digital Skills at Commercial Technology College, in Bangkok.

Objective

1. To study the teacher's digital skills development level at Commercial Technology College, in Bangkok.

2. To study guidelines for teacher's digital skills development at Commercial Technology College, in Bangkok.

Research Methodology

This study employs a descriptive research design using a questionnaire for data collection and a quantitative analysis approach. Additionally, it integrates a mixed-method research framework, incorporating both quantitative and qualitative research methods.

1. Study Population

The population for this study consists of 230 teachers from Commercial Technology College in Bangkok.

2. Sample and Selection Techniques

The sample size is determined using Krejcie & Morgan's (1970) table, resulting in a sample of 144 teachers from Commercial Technology College in Bangkok. The sampling method used is stratified random sampling to ensure representation from different faculty groups. Additionally, a stratified random sampling approach is applied to five faculties at Hainan Tropical Ocean University, comprising a total of 306 teachers.

3. Research Tools

The primary research tool is a structured questionnaire, designed to gather comprehensive data related to the study objectives. The questionnaire is validated for reliability and consistency before distribution.

4. Research Procedures

4.1 Designing the questionnaire based on the study's objectives.

4.2 Conducting a pilot study to test the reliability and validity of the questionnaire.

4.3 Distributing questionnaires to selected participants using a stratified random sampling method.

4.4 Collecting responses and ensuring completeness of data.

5. Data Collection and Analysis

5.1 Data Collection: Questionnaires will be administered in person and via digital platforms to enhance response rates.

5.2 Data Analysis: Quantitative analysis will be conducted using statistical methods such as descriptive statistics (mean, standard deviation, frequency, percentage) and inferential statistics (t-tests, ANOVA).

5.3 Qualitative data (if applicable) will be analyzed using thematic analysis to identify key patterns and insights.

This structured methodology ensures a systematic, reliable, and valid approach to data collection and analysis.

Research Result

1. The level of teacher's digital skills development at Commercial Technology College, in Bangkok.; as shown in Table 1

Table 1 Mean, standard deviation of the level of Teacher's Digital Skills Development

n= 144

Teacher's digital skills	$\bar{x}$	SD	level
1. Computing and Connected Devices	3.54	0.84	High
2. Internet Network	3.63	0.71	High
3. Effectively Program	3.59	0.75	High
4. Digital Media Creation Program	3.48	0.76	Moderate
5. Social Media for Education	3.55	0.64	High
6. Digital Security	3.40	0.60	Moderate
Total	**3.53**	**0.72**	High

Table 1 show that the level of teacher's digital skills development in overall is at a high level ($\bar{x}$ = 3.53, SD. = 0.72)

For the level of teacher's digital skills development in each aspect found that "Internet Network" is the highest mean score at a high level ($\bar{x}$ = 3.63, SD = 0.71), followed by the indicator "Effectively Program" which receives the next highest mean score at a high level ($\bar{x}$ = 3.59, SD = 0.75) while the lowest mean score is "Digital Security" at a moderate level ($\bar{x}$ = 3.41, SD = 0.77)

2. The guidelines for teacher's digital skills development in the Digital Security aspect.

An obtained from interviews with opinions about teacher development in Digital Security aspect from the 7 qualified individuals who largely share similar opinions, and interviews were conducted as follows:

2. 1 Develop and communicate clear digital security policies and guidelines for teachers.

2.2 Provide comprehensive training programs that cover the basics of digital security, including password management, secure communication, and data protection.

2. 3 Encourage teachers to incorporate digital security principles into their lesson plans.

2.4 Keep teachers informed about the importance of software updates and patches to ensure that their digital tools are equipped with the latest security features.

2.5 Promote the use of secure collaboration platforms and tools for communication and file sharing.

2. 6 Educate teachers on the risks associated with using unsecured platforms and emphasize the importance of data encryption.

Discussion

Based on the research results there are 2 important issues as follows;

1. The level of teacher's digital skills development in Commercial Technology College, in Bangkok overall is at a high level — which may be due to the teachers' digital skills development can help form the digital competence of higher education students, enhancing their skills in everyday, professional, and educational activities. The study focuses on the development of digital competence in university students through the use of ICT. The objective is to create an effective policy for the development of students' digital competence through the use of information technologies applicable to the educational process. For the level of teacher's digital skills development in each aspect, it found that "Internet Network" is the highest mean score at a high level— accordance with Stare (2023: 151) found that the renewed Higher Education Agenda expresses the intention to " develop and implement a digital readiness model" to assist higher education institutions, their staff, and students in implementing digital learning strategies and maximizing the potential of cutting- edge technologies such as learning analytics. The anticipated digital transformation will only be successful if higher education institutions and teachers strengthen their digital competencies and skills and "become" digitally competent. Many of the incentives for these processes were prompted by the unexpected COVID-19 crisis, which highlighted the importance of higher education teachers' digital skills in the need to digitize the higher education environment. The COVID-19 crisis experience and the accelerating development of digitalization are changing both the conditions for education and education itself, which is why higher education teachers face the challenging task of lifelong development of digital competencies. To complete this task, they must learn about information and communication technology (ICT) digital technologies and how they can be integrated into the pedagogical process. The challenge for higher education teachers is to develop ICT based teaching. Pakhomova (2023: 77-88) studied the formation of digital competence using information and communication technologies among students of higher education and found that the increasing digitalization in all spheres of human activity demands the improvement of digital competence in the educational field. This article examines how information and communication technologies (ICT) can help form higher education students' digital competence, enhancing their skills in everyday, professional, and educational activities. The study focuses on the development of digital competence in university students through the use of ICT.

2. The guidelines for teacher's digital skills development in Commercial Technology College, in Bangkok in Digital Security aspect— an obtained from interviews with opinions about teacher development in Digital Security aspect from the 7 qualified individuals largely share similar opinions, and interviews were conducted as follows: 1) Develop and communicate clear digital security policies and guidelines for teachers 2) Provide comprehensive training programs that cover the basics of digital security, including password management, secure communication, and data protection 3) Encourage teachers to incorporate digital security principles into their lesson plans 4) Keep teachers informed about the importance of software updates and patches to ensure that their digital tools are equipped with the latest security features 5) Promote the use of secure collaboration platforms and tools for communication and file sharing and 6) Educate teachers on the risks associated with using unsecured platforms and emphasize the importance of data encryption— this research show that the stability of society and its future development

largely depend on the quality of its preparation. In the context of the general digitalization of education, a future teacher must have certain digital skills that underlie digital literacy for successful professional activity, which are according to Desnenko (2021:1) —including the research result of Popova (2020: 437). found that the digitalization of Educational Processes in Universities: Achievements and Problems. Advances in Social Science found that the digitalization of the global economic processes has had a great impact on the digitalization of higher education. The idea of developing this area of educational activity is supported by many researchers who speak about the possibilities of expanding 24/7 learning technologies for the digital generation, thereby increasing the competitiveness of the university. The purpose of this article is to analyze the pros and cons of organizing the higher education process using digital technologies. The methodological basis of the research was the theories of management, consumer behavior, and sociology. Based on structural and logical analysis and deduction, the positive and problematic aspects of implementing distance learning in universities were identified. The article presents a critical review of the literature that reveals the essence and directions of digital technologies management and the basics of consumer behavior of digital users. Based on desk research, the analysis of university students ' feedback on the use of distance learning technologies was carried out. The attitude of students to the online educational process was determined. The positive sides and the problems of using digital technologies in the university were identified. Recommendations were made on improving distance education.

Conclusion

Based on the research findings, two key issues have been identified regarding the development of teachers' digital skills at Commercial Technology College in Bangkok of High Level of Teachers' Digital Skills Development, the study reveals that teachers at Commercial Technology College possess a high level of digital skills development. This proficiency plays a crucial role in shaping students' digital competence, enabling them to enhance their skills in everyday life, professional environments, and educational activities. The study underscores the significance of integrating ICT into higher education to develop students' digital competencies. The ultimate objective is to establish an effective policy framework that fosters students' digital literacy through the integration of information technologies into the educational process. Guidelines for Enhancing Teachers' Digital Skills in Digital Security, insights from seven qualified experts emphasize the importance of digital security in teacher development. The study suggests the following key guidelines for improving teachers' digital security skills i.e., Establish and communicate clear digital security policies and guidelines for educators. Implement comprehensive training programs covering essential aspects such as password management, secure communication, and data protection. Encourage teachers to integrate digital security principles into their lesson plans. Keep teachers informed about software updates and patches to ensure their digital tools are equipped with the latest security features. Promote the use of secure collaboration platforms for communication and file sharing. Educate teachers on the risks of using unsecured platforms and emphasize the importance of data encryption. These findings highlight that the stability and future development of society depend significantly on the quality of digital preparedness among educators. As education undergoes rapid digital transformation, future teachers must possess

essential digital skills that form the foundation of digital literacy, ensuring their effectiveness in professional teaching and learning environments.

Recommendations

1. Commercial Technology College, in Bangkok should encourage a mindset of teachers and empowered to experiment with new digital media tools and approaches for creating an environment that supports innovation fosters continuous improvement.

2. Providing support, allocating resources, and recognizing the importance of digital media creation contribute to the success of such programs and play a key role in fostering a culture of digital skill development.

Suggestions for future research

Future research should further explore to investigate on professional development with a new Digital Media Creation Program using image editing programs, detection programs. The research on Digital Security and Risk Management Commercial Technology College, in Bangkok

Reference

Commercial Technology College. (2024). The Self-Assessment Report 2024.

Desnenko, S. (2021). Gamification in the formation of digital skills of future teachers. *E3S Web of Conferences, 273* (12118),1-7.

Nouri, J. (2020) . " Development of Computational Thinking, Digital Competence, and 21st Century Skills When Learning Programming in K-20. *Journal Articles; Reports-Research Education Inquiry, 11*(1), 1 - 17.

Nugraha, C. A. (2020) Teacher Professional Development to Train Digital Skills with Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) . *Jurnal Teknologi Pendidikan, 24* (3), 330-340.

Pakhomova, T. (2023) . The formation of digital competence by means of information and communication technologies among students of higher education. *Revista Eduweb, 17* (2), 78–88.

Popova, O. I. (2020). *Digitalization of Educational Processes in Universities: Achievements and Problems. Advances in Social Science*, Education, and Humanities Research.

Simmon, C. (2013). *Teacher Skills for the 21st Century*. Dissertation Abstracts International. Gonzaga University.

Stare, J. (2023). A Case Study on the Development of Digital Competences of Teachers at the University of Ljubljana. *Journal of Public Administration and Policy, 16* (1), 138-164.

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

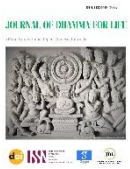

Original Research Article

DOI: 10.14456/jdl.2025.63

An Analysis of the Relationship Between Music and Buddhism: Therapy, Meditation, and Enlightenment

Chatchawan Klomklom[1],Chitsanupong Intarakaew[2]*,

Nattagon Pornparingkop[3], Tontao Chuaiprasit[4], Rungkiat Siriwongsuwan[5]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author*

1. Chatchawan Klomklom
Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand.
Email: chatchawan.kl@ssru.ac.th

2. Chitsanupong Intarakaew*
Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand.
Email: chitsanupong.in@ssru.ac.th

3. Nattagon Pornparingkop
Independent Scholar, Thailand.
Email: jazzsomdom@gmail.com

4. Tontao Chuaiprasit
Independent Scholar, Thailand.
Email: tontao21@gmail.com

5. Rungkiat Siriwongsuwan
Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand.
Email: rungkiat.si@ssru.ac.th

Keywords:
Analysis of the Relationship; Music and Buddhism; Meditation

Article history:
Received: 04/11/2024
Revised: 17/12/2024
Accepted: 02/01/2025
Available online: 19/02/2025

How to Cite:
Klomklom, C. et al. (2025). An Analysis of the Relationship Between Music and Buddhism: Therapy, Meditation, and Enlightenment. *Journal of Dhamma for Life, 31*(1), 169-180.

ABSTRACT

Music can help. Music may bring people together, not just because it can help us discover spiritual realities, but also because, as this chapter argues, music is inherently uniting. Music not only draws people together, but it also pulls ideas together, and it does so because its design aspects are unified. In this way, music is a tool for discovering spiritual realities and those spiritual realities themselves; it is my awareness of myself. Furthermore, recognizing oneself leads to understanding, accepting, and respecting the humanity of those around us.

This study answers to those proposals by hypothesizing the relationship between religion, social environment, and music today, and then tests that hypothesis against a theo-psychological interpretation of music. A conclusion summarizes my findings and highlights the importance of them. It emphasizes the relationship between music and Buddhism, highlighting how music is the basis of Buddhist teachings and rituals. Music also aids in healing, inspires individuals to produce wonderful things, and plays a significant role in achieving enlightenment.

Introduction

People in Thai society generally appreciate music exclusively in terms of aesthetics, and it exists solely for amusement purposes. Furthermore, music is frequently considered as something other than a requirement in Buddhism. Music is the source of amusement that promotes lust, may lead to wicked behavior, and violates morals. Furthermore, music is frequently connected with negative things, such as alcohol, drugs, or inappropriate locations. Although the wonderful sound of chanting contains elements of musical aesthetics, it also represents cultural beauty. However, music has societal value and is associated with religion.

Music and religion may appear to be two distinct methods; however, the Tripitaka contains evidence that music is involved in or aids the attainment of religious aspirations, or that it is a mechanism consistent with religious, social, and belief concepts. When we contemplate it, music can represent joy, celebration, and entertainment. The Tripitaka scriptures should be used for lessons or as a means of achieving Dhamma in accordance with religion's objective and goal, and they should convey a calm and worthy image. In presenting this article, we hope to investigate the context of music as it occurs in the scriptures and assess how it has participated in the context of belief according to the Buddhist scriptures, including where and how. Because, at the very least, it will show us that music and life, which combine many things into a part of the form of society, life and music culture have been involved with teachings and ideas in Buddhism in many dimensions, whether it is music for making merit or the results of making great merit as music that appears in the scriptures, music for therapy, or even music for achieving Dhamma. The interesting question is that music has become associated with "religion" in what dimension and how? At the same time, what impact has it had on Buddhists' "worldview" toward music, especially its employment in religious rituals or ceremonies?

The Buddhist philosophy encourages people to have faith, believe, and live according to religious principles, but when it comes to music, it has the opposite effect. However, music has been altered to meet the religious setting, as evidenced by the statement "Dhamma Pheri" is the drum or music of the Dharma. If music makes people happy, the Dharma has a comparable status. As a result, most Buddhist rites, particularly those of the Mahayana school, include musical instruments. When considered, it is clear that all of this music communicates Dharma. Can it be interpreted as music for the attainment of Dharma or a therapeutic instrument prior to obtaining Dharma

At the same time, if we assume that the occurrence of Prince Siddhartha’s ascetic practices, "music" has gotten involved in the following: The proof takes the shape of an analogy, and it is in this connection that the "turning point" of "Prince Siddhartha’s" practice occurred, resulting in a change in "therapy." He was able to relax, can get new ideas, and be more forgiving with his convictions until he found a solution or discovered new approaches, comparable to the present approach to music therapy. In this article, we will investigate information about music that appears in the Tripitaka, as well as the concept of how Buddhism and music that appears in the Tripitaka have evidence and are related in what dimensions, including how to use it as a therapeutic guideline as it appears in the Tripitaka.

Theoretical Framework and Related Concepts

The author begins by speculating about the relationship between religion, science, and music. This includes claiming that music might serve as a unifying factor across the sometimes-opposing areas of religion and science. This hypothesis is based on the assumption that music has inherent qualities that encourage harmony among various thoughts and opinions. Contributing to a theoretical analysis of music through the lens of anthropological understandings of music entails investigating historical and philosophical perspectives on music in order to argue that it embodies spiritual reality, providing a framework for understanding its role in mediating between religion and music.

This essay proposes a conceptual framework that connects music to spiritual truth and scientific investigation. This approach is used to examine how music might promote conversation and understanding between religious and scientific communities, implying that music is more than a tool for discovery, but rather an expression of spiritual truth. This article's approaches include hypothesis creation, theoretical analysis, a literature assessment, and the building of a conceptual framework to investigate the joint role of music in religion and science. different approaches use a comprehensive approach to understanding the intricate interactions across different domains, analyzing and presenting the results through both fieldwork and the review of pertinent documents and data.

Therefore, music has always been an element of Buddhism, whether in the form of Tripitaka scriptures or memorized chants that function similarly to teachings and precepts. The framework for this research is to investigate documents and conduct surveys as part of a field study in music anthropology. To prepare the data for analysis and presentation in the following procedure.

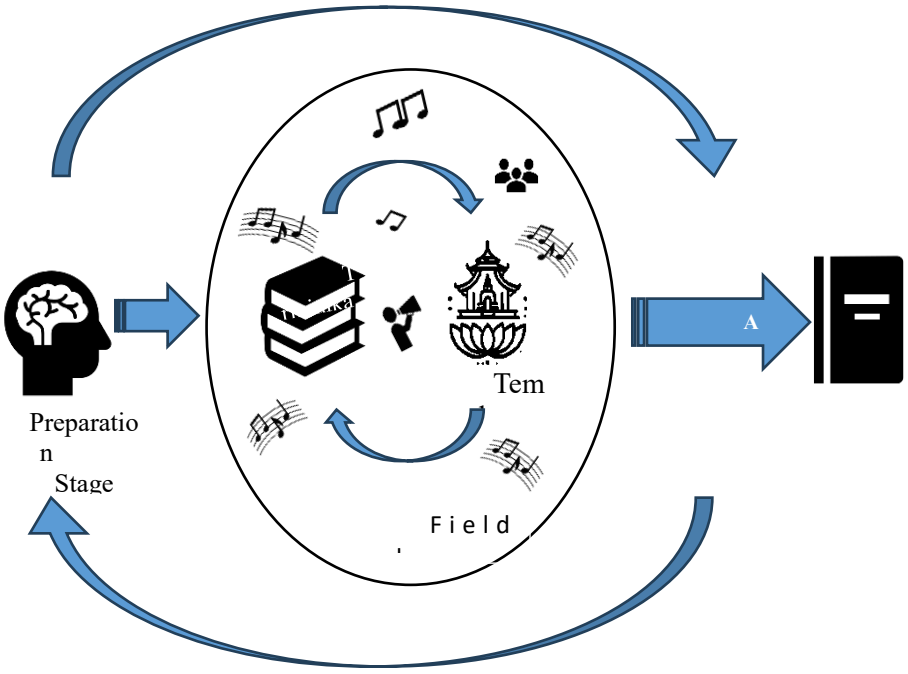

Figure 1 The relationship between theoretical concepts used in analysis
Source: Author (2025)

Research Objective

To understand the connection between music and Buddhism, treatment, meditation, and enlightenment.

Methodology

In this study, the researcher used qualitative research methods to create a teaching toolbox. The tools were subsequently applied in the classroom, resulting in field data collection, data analysis, and data organization for presentation, as seen below:

1. Preparation Stage. The researcher reviewed the literature using records and associated studies. After analyzing the literature and associated studies in terms of knowledge, history, and background, including notions such as the Tripitaka, a document on Buddhist rites that incorporates music.

2. Field data collection in this field study, the researcher used the interview approach, interviewing informants at various locations and times. The researcher performed formal and informal interviews with informants, employing a human ethics-approved questionnaire. For recording data from field data collection and picture and sound data gathering.

3. Data Management and Analysis. Data from both documentation and field investigations were handled to be consistent with the research objectives and then assessed for to arrange and present in the following sequence.

Results

Especially now, in the twenty-first century, an era of learning in which anyone may readily seek knowledge, freely access knowledge sets, and analyze and synthesize different knowledge sets throughout the vast world. It is an era in which knowledge is not limited to the classroom or to what is good or wrong. It is a time when people can freely express themselves and seek answers. As a result, the knowledge set that takes music, religion, and social contexts separately may lead to the use of assumptions from such a way of thinking to explain in a fresh way. It also incorporates an understanding of religion and music in various contexts.

This study creates a conceptual framework for connecting music to spiritual truth and musical anthropological investigation. This approach is used to examine how music can foster conversation and understanding between religious and social communities, demonstrating that music is more than just a discovery tool, but also an embodiment of Buddhism's spiritual truth.

Music is linked to Buddhism. In Buddhist religious rites, chanting is spoken with both short and long sounds, creating a melody. Chanting or praising the Buddha in Buddhism may aid in remembering and preserving the teachings since the uttering of sounds with a melody can alter the human brain's memory. Chanting in rituals, like poetry, creates beauty through high, low, short, and long tones. However, man's earliest musical instrument is his own "voice". The use of high and low, short and long tones makes a song. (Arunrat, U., 2023). As a result, the notion that Buddhism lacks music is disputed. Music is an aspect of Buddhism, although it is nonetheless forbidden in Theravada Buddhism as it violates Buddhist monastic regulations. Music, however, has played an essential role in Mahayana Buddhism's religious teachings and rites. In Japan, there is a lot of Buddhist music that is creatively adapting and growing religious

doctrine in an intriguing way, particularly the application of contemporary culture, pop culture, and contemporary music to music. There are sermons with rock, jazz, pop, hip-hop, and other musical styles. However, you can find music from traditional religions with characteristics such as Zen music, which uses the Zen sect's Shakuhachi flute for meditation to achieve enlightenment, and so on.

The study on Music in Tipitaka for Therapy, Marit Making, and Enlightenment discovered content in Buddhist texts known as "Tipitaka" indicating if music can make people happy, then Buddhist teachings are equivalent. Music may make people happy and assist relieve suffering, which is beneficial for obtaining the greatest teachings of Buddhism. Furthermore, the scriptures record an episode in which the prophet, before to becoming the ultimate prophet of Buddhism, interpreted the sound of the lute, which led to insight and enlightenment. Furthermore, it was discovered that in Buddhist scriptures, more than 100,000 names of musical instruments are referenced (Duangloy, D. & Phumathon, M., 2020) Music can also promote pleasant feelings, morals, and mental health, as well as serve to foster faith in Buddhism (Mongkhonwa, A., 2012). In other words, music in Buddhism that is related to both the chanting of hymns praising the prophet and the recitation of religious teachings that are similar to poetry with melodies can create a good emotional state, create peace, and lead to concentration, all of which are important in practicing Buddhist teaching. Buddhists regard meditation as a virtue. Advanced procedures for achieving enlightenment and increasing merit. When analyzed, it is discovered that the sound of such a melody is similar to therapy or music therapy in the Western concept, with the characteristics of short, long, high, and low sounds that are simple and do not agitate emotions, calming the human mind, creating concentration, and assisting in the forgetting of suffering and treating pain. Simply put, the sound of chanting can help treat and soothe human emotions and thoughts, as well as govern brain systems. Consistent with the study of Intarakaew, C. (2022) Music is recognized to have a favorable impact on individuals, improving learning and aiding in the healing process. Music has an impact on individuals' physical, psychological, and spiritual well-being. Musical waves resonate with the fundamental frequency of humans, influence vibrations throughout the body, and can aid in psychological recovery. Music therapy requires a suitable selection of music styles, the appropriate volume, and other influencing factors to achieve the desired effects of music in enhancing people's well-being. Many medical investigations demonstrated the effectiveness of music therapy in reducing suffering and promoting patient calm.

Furthermore, the notion that "music is the polar opposite of Buddhism" or that music is an impediment to following Buddhist teachings cannot be totally correct. Music can aid to influence the mind. It is also seen in Buddhist rites from the past to the present, both those involving live people and those involving the deceased. Throughout the history of Buddhism in Thailand, various forms of Buddhist rituals have evolved with music as an important component, whether for entertainment or rituals, until it has become a culture that has been passed down, adapted, and developed to reach the present Thai society. This has also had an impact on the development of numerous disciplines of art and education in Thailand. Studying Buddhist music will provide a clear picture of Thai society's growth. It can also be used to examine Thai society's history, as Buddhism has existed in Thailand from ancient times, until it merged with the local people's original religion or the worship of deceased ancestors, resulting in the formation of a new culture.

Figure 2 Presents the relationship between music and Buddhism in Thailand.
Source: Author (2024)

Discussion

The findings of this study illustrate the intricate relationship between music and Buddhism, revealing how music serves as a conduit for therapy, meditation, and enlightenment. In the contemporary era, where knowledge is increasingly interdisciplinary and accessible, the integration of music within religious contexts fosters a renewed understanding of its spiritual and psychological implications. This study expands upon conventional perspectives by demonstrating that music in Buddhism is not merely an artistic expression but an essential element in religious practice and spiritual development (Berkwitz, 2012; Cope, 2019).

Music as a Bridge Between Religion and Society

One of the key insights derived from this study is the role of music in fostering dialogue between religious and social communities. Historically, religious music has been instrumental in bridging cultural gaps, and this study affirms its relevance in Buddhism. In particular, Mahayana Buddhism's adaptation of music within religious rituals—such as the integration of contemporary musical styles like rock, jazz, and hip-hop—demonstrates how religious traditions can evolve while maintaining their doctrinal essence (Kopf, 2018). This phenomenon not only modernizes religious communication but also enhances accessibility and engagement, especially among younger generations (Titon, 2015).

The Role of Music in Buddhist Rituals and Teachings

Chanting, an integral aspect of Buddhist practice, exemplifies the musical nature of Buddhist rituals. The findings indicate that chanting utilizes melody, rhythm, and repetition to aid in the retention and internalization of Buddhist teachings (Miller & Strongman, 2002). The comparison of chanting to poetry further reinforces its role in shaping memory and emotional states. The discovery of over 100,000 references to musical instruments in the Tipitaka suggests that music has long been intertwined with Buddhist tradition, despite its prohibition in certain monastic contexts within Theravada Buddhism (Samson, 2020). This contradiction underscores the complexity of interpreting Buddhist teachings in relation to music (Rahula, 2007).

Music as Therapy and a Path to Enlightenment

The therapeutic aspects of music in Buddhism align with modern concepts of music therapy. The study identifies that Buddhist chanting, particularly when composed of soothing and repetitive sounds, has a calming effect on the human mind (Cook, 2017). This is consistent with previous research on the impact of music on cognitive and emotional well-being (Davis & Thaut, 2014). The findings suggest that Buddhist music can function similarly to Western music therapy by regulating emotions, fostering concentration, and alleviating suffering (Koen, 2008). This parallel reinforces the universality of music's healing power across different cultural and religious traditions (Hamel, 2006).

Implications and Future Research Directions

The results of this study have profound implications for both religious and therapeutic practices. The acknowledgment of music as a tool for spiritual and mental well-being calls for further interdisciplinary research that examines its application in meditation, mental health treatment, and religious studies (Gouk, 2021). Future research could explore the neurobiological mechanisms underlying Buddhist chanting's effects on the human brain and its potential applications in clinical therapy (Levitin, 2006). Additionally, comparative studies between different Buddhist traditions could yield deeper insights into the diverse ways in which music is utilized in spiritual practices (Becker, 2004).

In conclusion, this study reinforces the idea that music is an essential component of Buddhist practice and not merely an external cultural influence. By examining music through the lens of Buddhism, this research contributes to a broader understanding of how music can serve as a medium for enlightenment, emotional regulation, and communal harmony. The findings encourage a more inclusive view of religious practices and their intersection with artistic and therapeutic disciplines in the modern world (Patel, 2008; Nettl, 2010).

Conclusion

This study aims to comprehend the relationship between music and Buddhism, treatment, meditation, and enlightenment. The research approach employs papers and related

research. The data is then collated, processed, and evaluated to produce academic works utilizing the music anthropology method. According to the study's findings, music in the Tripitaka is associated with religious ideals and serves as a vital link between religion, society, and beliefs. However, it was discovered that music in the Tripitaka is viewed as an impediment to Buddhist monks' rules and discipline (or what is known as Abhati), making it harder to reach high morality to Buddhism's principles. It undermines Buddhism's fundamental traditions. However, evidence is still present.

Music in Buddhism can accurately portray the interaction between society and music. Music in Buddhism also accurately portrays the dynamics and changes in Thai society through religious perspectives, both old Indian and Thai Buddhism, which have previously undergone dynamic changes. Music is a way of life, a cultural expression, and a social product. The fascinating aspect of music in Buddhism discovered in this study is that, while certain teachings oppose music, music is nonetheless acknowledged. Music's importance may have been lessened. However, music continues to play a vital part in both religious propagation and achieving religious monks' purposes. In addition, different Buddhist sects discuss music and its evolution in different ways, which is an excellent topic for academic research. If Buddhism plays an important role in training people to be wise, musical discoveries in Buddhism provide an academic environment conducive to rational thinking and so wisdom.

Suggestions and Implementation

Based on the findings of this study, several practical recommendations and implementation strategies can enhance the integration of music within Buddhist practices for therapy, meditation, and enlightenment. These suggestions are structured across religious, educational, and therapeutic contexts to maximize their impact.

1. Strengthening the Role of Music in Buddhist Practice

Buddhist institutions should actively incorporate music into religious ceremonies and meditation sessions to enhance spiritual engagement.

Implementation:

1) Develop structured chanting programs that integrate traditional Buddhist melodies with scientifically validated therapeutic rhythms.

2) Encourage monastic communities to embrace musical expressions, particularly in non-monastic settings, to reach a broader audience.

3) Introduce live instrumental accompaniment during chanting rituals to create immersive meditative experiences.

2. Expanding Music-Based Meditation Programs

Meditation centers should adopt Buddhist music as a core element in mindfulness and meditation programs.

Implementation:

1) Design guided meditation sessions that incorporate Buddhist chants, mantras, and melodic recitations.

2) Develop mobile applications featuring Buddhist-inspired soundscapes to facilitate meditation practices globally.

3) Collaborate with neuroscientists to study the effects of different Buddhist chants on brainwave activity and relaxation responses.

3. Promoting Music as a Therapeutic Tool in Buddhism

Buddhist music should be utilized in therapeutic settings to support mental health and emotional well-being.

Implementation:

1) Train monks and meditation instructors in music therapy techniques to assist individuals dealing with stress, anxiety, and depression.

2) Establish Buddhist music therapy programs in hospitals, hospices, and counseling centers to aid emotional healing.

3) Conduct interdisciplinary research on the impact of Buddhist music on psychological well-being and cognitive functions.

Implementation

1. Develop streaming platforms dedicated to Buddhist music and chanting for meditation and relaxation.

2. Utilize virtual reality (VR) and augmented reality (AR) to create immersive Buddhist musical experiences.

3. Encourage Buddhist communities to share music-based spiritual teachings through podcasts and online workshops.

By implementing these strategies, Buddhist music can be further recognized as a powerful tool for therapy, meditation, and enlightenment. These approaches not only enhance religious practices but also provide scientific and cultural benefits, fostering deeper connections between Buddhism, music, and modern society.

Body of Knowledge

The relationship between music and Buddhism is deeply intertwined with religious, social, and psychological dimensions. Throughout history, music has served as both an aid and a challenge to Buddhist practice. This study aims to analyze how music functions within Buddhism in terms of therapy, meditation, and enlightenment, contributing to a broader understanding of its role in spiritual and psychological well-being.

1. The Historical and Doctrinal Context of Music in Buddhism

Buddhist scriptures, particularly the Tripitaka, reveal an ambivalent stance toward music. On one hand, music is viewed as a distraction that may lead to attachment and hinder spiritual progress, particularly in monastic life. The Vinaya Pitaka, which governs monastic discipline, discourages monks from engaging with music. However, Buddhist history and practices indicate that music has long been incorporated into rituals, meditation, and religious transmission. In Mahayana and Vajrayana traditions, music plays a more prominent role in

ceremonies, with the use of chanting, bells, and other instruments to facilitate meditation and devotional activities. Tibetan Buddhism, for example, integrates sacred music in the form of chanting, throat singing, and instrumental accompaniment, believed to aid in spiritual transformation. Theravāda Buddhism, while traditionally restrictive toward music, acknowledges the role of chanting and recitation as a means of memorizing and internalizing Buddhist teachings.

2. Music as a Medium for Meditation and Enlightenment

One of the central findings of this study is that music serves as a powerful tool in meditation. Buddhist chanting, such as the recitation of Pali Suttas or Mahayana Sutras, has been shown to promote focus, emotional stability, and mental clarity. Research on music-induced meditative states suggests that rhythmic and harmonic sound patterns facilitate deeper concentration and mindfulness. Music also plays a role in facilitating enlightenment by creating an environment conducive to spiritual awakening. Some Buddhist sects emphasize the transformative power of sound, as seen in the Pure Land tradition, where chanting the name of Amitabha Buddha (Nianfo) is believed to lead to rebirth in the Pure Land. Similarly, Zen Buddhism employs Shakuhachi flute music as a meditative practice to achieve a state of "no-mind" or mushin.

3. Music as Therapy in Buddhist Practices

Buddhist music is increasingly recognized for its therapeutic benefits, particularly in modern psychology and healthcare. Studies on music therapy indicate that chanting and melodic recitation can reduce stress, anxiety, and depression. Tibetan singing bowls, for example, are widely used in sound therapy due to their ability to induce relaxation and deep meditative states. Additionally, Buddhist music therapy is applied in hospice care, where chanting is used to comfort the dying and facilitate a peaceful transition. In traditional Buddhist healing practices, mantras and melodic invocations are believed to align the body's energy, promoting both physical and mental well-being.

4. Cultural Evolution of Music in Buddhism

This study highlights how music in Buddhism reflects broader social and cultural transformations. In Thai Buddhism, for instance, traditional Buddhist chanting (Phleng Phra) has evolved alongside local musical traditions, creating a unique blend of religious and folk elements. The adaptation of contemporary music styles, such as Buddhist hip-hop or fusion chanting, demonstrates how Buddhism remains relevant in modern societies while maintaining its core principles. The evolution of digital Buddhist music also exemplifies Buddhism's adaptation to modernity. Buddhist monks and lay practitioners now share chants and meditative music through online platforms, making Buddhist music accessible to global audiences.

5. The Paradox of Music in Buddhist Thought

A fundamental paradox emerges in Buddhist perspectives on music: while doctrinal teachings warn against its potential distractions, historical and practical applications demonstrate its profound benefits. This study suggests that the restrictive stance on music in early Buddhism may have been contextually specific rather than an absolute rejection. The Middle Way approach in Buddhism supports the idea that music, when used mindfully, can serve as a tool for both spiritual and psychological development.

Figure 3 Body of Knowlage based on the Relationship Between Music and Buddhism:Therapy, Meditation, and Enlightenment

References

Arunrat, U. (2023). Music from Buddhism (2nd ed.). Nakhon Pathom: Silpakorn University Printing House.

Becker, J. (2004). Deep listeners: Music, emotion, and trancing. Indiana University Press.

Berkwitz, S. C. (2012). South Asian Buddhism: A survey. Routledge.

Cook, N. (2017). Music as creative practice. Oxford University Press.

Cope, D. (2019). Computer models of musical creativity. MIT Press.

Davis, W. B., & Thaut, M. H. (2014). The Oxford handbook of music therapy. Oxford University Press.

Duangloy, D., & Phumathon, M. (2020). Music in Tipitaka for therapy, merit making, and enlightenment. Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies, 1(2), 118–134.

Gouk, P. (2021). Musical healing in cultural contexts. Routledge.

Hamel, P. M. (2006). Through music to the self. Quest Books.

Intarakaew, C. (2022). Music therapy and ritual sounds as deep healing music. Journal of Fine and Applied Arts Khon Kaen University, 14(2), 300–318.

Koen, B. D. (2008). The Oxford handbook of medical ethnomusicology. Oxford University Press.

Kopf, G. (2018). Buddhist philosophy and the ideals of modernity. Routledge.
Levitin, D. J. (2006). This is your brain on music: The science of a human obsession. Penguin.
Miller, T., & Strongman, L. (2002). Sacred sound: Experiencing music in world religions. Wilfrid Laurier University Press.
Mongkhonwa, A. (2012). Music in Theravada Buddhism (Master of Buddhist Studies Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
Naraphong Charassri, N., & Chandnasaro, D. (2016). The dance from concept of Trilaksana in Buddhism. Journal of Social Sciences, Humanities, and Arts, Silpakorn University, 16(1), 35-54.
Nettl, B. (2010). The study of ethnomusicology: Thirty-one issues and concepts. University of Illinois Press.
Patel, A. D. (2008). Music, language, and the brain. Oxford University Press.
Rahula, W. (2007). What the Buddha taught. Grove Press.
Ruud, E. (1997). Music and identity. Nordic Journal of Music Therapy, 6(1), 3-13.
Samson, J. (2020). The Cambridge history of music criticism. Cambridge University Press.
Titon, J. T. (2015). Worlds of music: An introduction to the music of the world's peoples. Cengage Learning.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

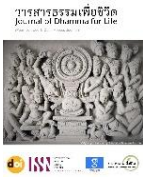

Academic Article
DOI: 10.14456/jdl.2025.64

The Communicative Power of the "Dharma Review" According to the Principles of Dharma Medicine on the Holistic Health Care of Volunteers of Buddhist Dhamma Medicine with SuanPaNaBoon 1, Mukdahan Province

พลังอำนาจการสื่อสาร "บททบทวนธรรม" ตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ที่มีต่อการดูแลสุขภาวะองค์รวม ของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 จังหวัดมุกดาหาร

Siripen Thongdee [1], & Buchita Sangkaew [2*]

ศิริเพ็ญ ทองดี[1] และ บูชิตา สังข์แก้ว[2*]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Siripen Thongdee**
ศิริเพ็ญ ทองดี
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: thongdeesiripen@gmail.com

2. **Buchita Sangkaew***
บูชิตา สังข์แก้ว*
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: sbuchita@yahoo.com

คำสำคัญ:
บททบทวนธรรม; พลังอำนาจการสื่อสาร; การดูแลสุขภาวะองค์รวม; จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม; สวนป่านาบุญ

ABSTRACT

These study objectives to investigate (1) the "Dharma Contemplation Verses" based on the principles of Natural Medicine and their communication process to volunteer practitioners, (2) the approaches adopted by volunteers in applying these verses in their daily lives, and (3) the communicative power of the Dharma Contemplation Verses in influencing the holistic well-being of the volunteers. This qualitative research collected data from both message senders and recipients through in-depth interviews and focus group discussions.

The findings reveal that (1) the Dharma Contemplation Verses, synthesized from the Tipitaka by Dr. Jaiphet Klajon (Ajarn Mor Khiao), emphasize liberation from suffering and spiritual well-being. The communication process occurs both in group settings and at an individual level, utilizing key dissemination channels such as printed books (52.5%) and health retreats (17.5%). (2) The application of these verses in daily life helps reduce suffering and enhance well-being, with the most widely applied category being the belief in karma and its consequences. Volunteers actively disseminate these teachings through personal recommendations and online platforms.

Keywords:
Dharma Review; Communicative Power; Holistic Health Care; Volunteers of Buddhist Dhamma Medicine; Practitioners Affiliated; Suan Pa Na Boon

Article history:
Received: 09/10/2024
Revised: 13/12/2024
Accepted: 18/01/2025
Available online: 01/03/2025

How to Cite:
Thongdee, S., & Sangkaew, B. (2025). The Communicative Power of the "Dharma Review" According to the Principles of Dharma Medicine on the Holistic Health Care of Volunteers of Buddhist Dhamma Medicine with SuanPaNaBoon 1, Mukdahan Province. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 181-205.

(3) The communicative power of the Dharma Contemplation Verses on holistic well-being is influenced by four primary factors: the sender (Ajarn Mor Khiao, the originator of the verses), the verses themselves, the communication channels (with onsite health retreats being the most impactful), and the receptivity of the audience, which is shaped by their faith in Natural Medicine principles, adherence to ethical precepts, abstinence from intoxicants and animal products, supportive environments, and consistent engagement with the teachings. The study highlights the effectiveness of the Dharma Contemplation Verses in alleviating suffering and promoting well-being. It is recommended that relevant governmental and private sectors incorporate these teachings into their organizational development strategies and educational curricula to benefit individuals across all demographic groups, including the general public, at-risk populations, and patients.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) "บททบทวนธรรม" ตามหลักแพทย์วิถีธรรม และกระบวนการสื่อสารไปยังจิตอาสา (2) แนวทางการนำบททบทวนธรรมไปปรับใช้ของจิตอาสา และ (3) พลังอำนาจของการสื่อสารบททบทวนธรรมต่อสุขภาวะองค์รวมของจิตอาสา การวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ส่งสารและผู้รับสารผ่านการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า (1) บททบทวนธรรมเป็นข้อธรรมะที่ ดร.ใจเพชร กล้าจน หรืออาจารย์หมอเขียว สังเคราะห์จากพระไตรปิฎก เน้นการพ้นทุกข์และเสริมสร้างจิตวิญญาณ กระบวนการสื่อสารมีทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล โดยใช้สื่อหลัก เช่น หนังสือ บททบทวนธรรม (52.5%) และค่ายสุขภาพ (17.5%) (2) การปรับใช้บททบทวนธรรมในชีวิตประจำวันช่วยลดทุกข์ เสริมสร้างสุข โดยหมวดที่นำไปใช้มากที่สุดคือ "ความเชื่อเรื่องกรรม" และจิตอาสานำไปเผยแพร่ผ่านการแนะนำและสื่อออนไลน์ (3) พลังอำนาจของบททบทวนธรรมต่อสุขภาวะองค์รวมขึ้นอยู่กับผู้ส่งสาร (อาจารย์หมอเขียว), บททบทวนธรรม, ช่องทางสื่อสาร และความศรัทธาของผู้รับสาร การศึกษาชี้ให้เห็นว่าบททบทวนธรรมช่วยลดทุกข์และเสริมสุข ควรส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนใช้ประโยชน์ รวมถึงบรรจุในหลักสูตรการศึกษาเพื่อเผยแพร่สู่ประชาชนทุกกลุ่ม

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความเจริญทางด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ เกิดขึ้นทั้งในประเทศและทั่วโลก ในปี 2562 - 2565 เกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชากรโลก ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เกิดภาวะเครียด ซึมเศร้า รายงานของกรมสุขภาพจิต จากการระบาดของไวรัสโควิด–19 ไปทั่วโลก ความรุนแรง

ของปัญหาส่งผลกระทบทางสุขภาพจิตและจิตเวช ทั้งนี้สื่อทั้งในและต่างประเทศ ได้รายงานข่าวถึงพฤติกรรมการฆ่าตัวตาย จากรายงานขององค์การอนามัยโลกในแต่ละปี มีผู้เสียชีวิตจากการฆ่าตัวตายปีละราว ๆ 8 แสนคน คิดโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 1 คนในทุก ๆ 40 วินาที โดยมีค่าเฉลี่ยโลกทุกช่วงวัย (Global-age standardized) อยู่ที่ 10.5 ต่อประชากรแสนคน (กรมสุขภาพจิต, 2564. ออนไลน์)

ข้อมูลจากกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข พบว่าอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จของประชากรในประเทศไทย ปี 2561-2565 คิดเป็น อัตรา 6.32, 6.64, 7.39, 7.38 และ 7.09 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ ทั้งนี้เกณฑ์ตัวชี้วัดของกรมสุขภาพจิต ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563-2565) กำหนดอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จไม่เกิน 6.3 ต่อประชากรแสนคน ซึ่งเหตุปัจจัยของการฆ่าตัวตายที่ไต่ระดับขึ้นในปี 2563 เกิดจาก 3 สาเหตุ 1.ปัญหาความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับคนใกล้ชิด หรือคนในครอบครัว ยังเป็นเหตุปัจจัยส่วนใหญ่ 2.ภาวะเจ็บป่วยทางกายเรื้อรัง หรือมีปัญหาสุขภาพจิต เช่น ซึมเศร้าอยู่เดิมแล้ว และ 3.ผลกระทบจากภาวะเครียดเรื่องเศรษฐกิจและค่าใช้จ่ายต่างๆ (กรมสุขภาพจิต, 2565. ออนไลน์)

การป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตมีหลายวิธี ทั้งวิธีทางการแพทย์แผนปัจจุบัน และการแพทย์ทางเลือก มีรายงานการวิจัยแพทย์ทางเลือกสามารถบำบัดโรคทางกายและทางใจได้ เช่น การสวดมนต์บำบัด ประโยชน์ของการสวดมนต์บำบัดในทางการแพทย์ ร่างกายจะหลั่งสารสื่อประสาทที่มีประโยชน์มากมาย คือ สารซีโรโทนิน (serotonin) มีฤทธิ์คล้ายยานอนหลับ ช่วยการเรียนรู้ ลดความเครียด ลดอาการซึมเศร้า ลดระดับน้ำตาลในเลือด และสารเมลาโทนิน ซึ่งเปรียบคล้ายกับยาอายุวัฒนะ เพราะจะช่วยยืดอายุการทำงานของเซลล์ประสาท เซลล์ร่างกายเพิ่มภูมิต้านทาน รู้สึกผ่อนคลาย ปลอดโปร่ง และไม่เครียด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศที่พบว่า การสวดมนต์ช่วยบำบัดอาการป่วยและโรคร้ายต่าง ๆ ได้แก่ โรคหัวใจขาดเลือด ความดันโลหิตสูง เบาหวาน มะเร็ง โรคหลอดเลือดสมองตีบ โรคเครียด โรคซึมเศร้า ปวดหัวไมเกรน และนอนไม่หลับ เป็นต้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2557, ออนไลน์)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ส่วนมากมีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการนำหลักธรรมะต่าง ๆ มาใช้ในการดูแลส่งเสริมสุขภาพ ดังตัวอย่างการศึกษาของทิพวรรณ สุธานนท์ (2556) ศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขของผู้สูงอายุ การศึกษาของนิตยาภรณ์ สุระสาย, สุภาพร ใจการุณ และเผ่าไทย วงศ์เหลา (2559) ศึกษาเรื่อง “ผลของ โปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรมเพื่อการพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ต่อพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพและภาวะสุขภาพของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครพนม” การศึกษารองลงมาคือ เกี่ยวกับการใช้บททบทวนธรรม เช่น การศึกษาของ สันทนา ประวงศ์ (2565) ศึกษาเรื่อง “พุทธวิธีการดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน” การศึกษาของผ่องไพรธรรม กล้าจน ศึกษาวิเคราะห์วิธีการสื่อสารธรรมคำคมเพชรจากใจเพชร ของ ดร.ใจเพชร กล้าจน (หมอเขียว) การสื่อสารธรรมคำคมเพชรจากใจเพชรของ ดร.ใจเพชร กล้าจน เป็นต้น แต่ข้อค้นพบหนึ่ง

ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับสื่อทางเลือกเพื่อพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวม จึงเป็นที่มาของการศึกษา “พลังอำนาจของการสื่อสาร "บททบทวนธรรม” ที่มีต่อดูแลสุขภาวะองค์รวม ของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 จังหวัดมุกดาหาร”

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา“บททบทวนธรรม” และกระบวนการสื่อสาร “บททบทวนธรรม” ไปยังจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม รวมทั้งวิธีการนำ “บททบทวนธรรม” ไปปรับใช้ของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ตลอดจนพลังอำนาจการสื่อสาร “บททบทวนธรรม” ที่มีต่อสุขภาวะองค์รวมของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม เพื่อเป็นประโยชน์กับหน่วยงานหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพประชาชน หรือผู้ที่สนใจ นำผลจากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ และแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในชุมชน การดูแลสุขภาวะองค์รวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ สังคม และปัญญา เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนต่อไป

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

บททบทวนธรรมของสำนักแพทย์ทางเลือกวิถีธรรมเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการศึกษา เพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวม โดยเฉพาะการรักษาอาการเจ็บป่วย โดยดร.ใจเพชร กล้าจน หรือ อาจารย์หมอเขียว ผู้ค้นพบการดูแลสุขภาพตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ได้นำบททบทวนธรรมมาใช้ในการดูแลรักษาสุขภาพประชาชนที่สนใจนำไปปฏิบัติ โดยมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทยได้เปิดอบรมฟรีให้กับประชาชนทั่วไปในศูนย์เรียนรู้สุขภาพพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการแพทย์วิถีธรรม หรือ สวนป่านาบุญ จนกระทั่งมีการระบาดของโรค COVID-19 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 เมื่อประชาชนไม่สามารถรวมกลุ่มกันได้ตามมาตรการการควบคุมป้องกันโรค COVID-19 ของกระทรวงสาธารณสุข จึงได้เกิดค่ายสุขภาพออนไลน์ขึ้นมา ประชาชนที่สนใจสามารถเข้าศึกษาเรียนรู้ได้ที่บ้าน ผ่านทางระบบซูมหรือ ผ่านทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ อาทิ เวปไซต์หมอเขียว.เนต เฟสบุ๊คหมอเขียวแฟนคลับ เฟสบุ๊คกิจกรรมหมอเขียว ยูทูปหมอเขียวทีวี TikTok Line Instagram X - Twitter รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และอื่น ๆ

การวิจัยนี้อาศัยแนวคิดทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจของสื่อ แนวคิดสื่อสาธารณะเพื่อสังคม และแนวคิดหลักการแพทย์วิถีธรรมและบททบทวนธรรม โดยนำงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง และ วัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย มากำหนดเป็นกรอบแนวความคิดของการศึกษาวิจัยดังแผนภาพที่ 1

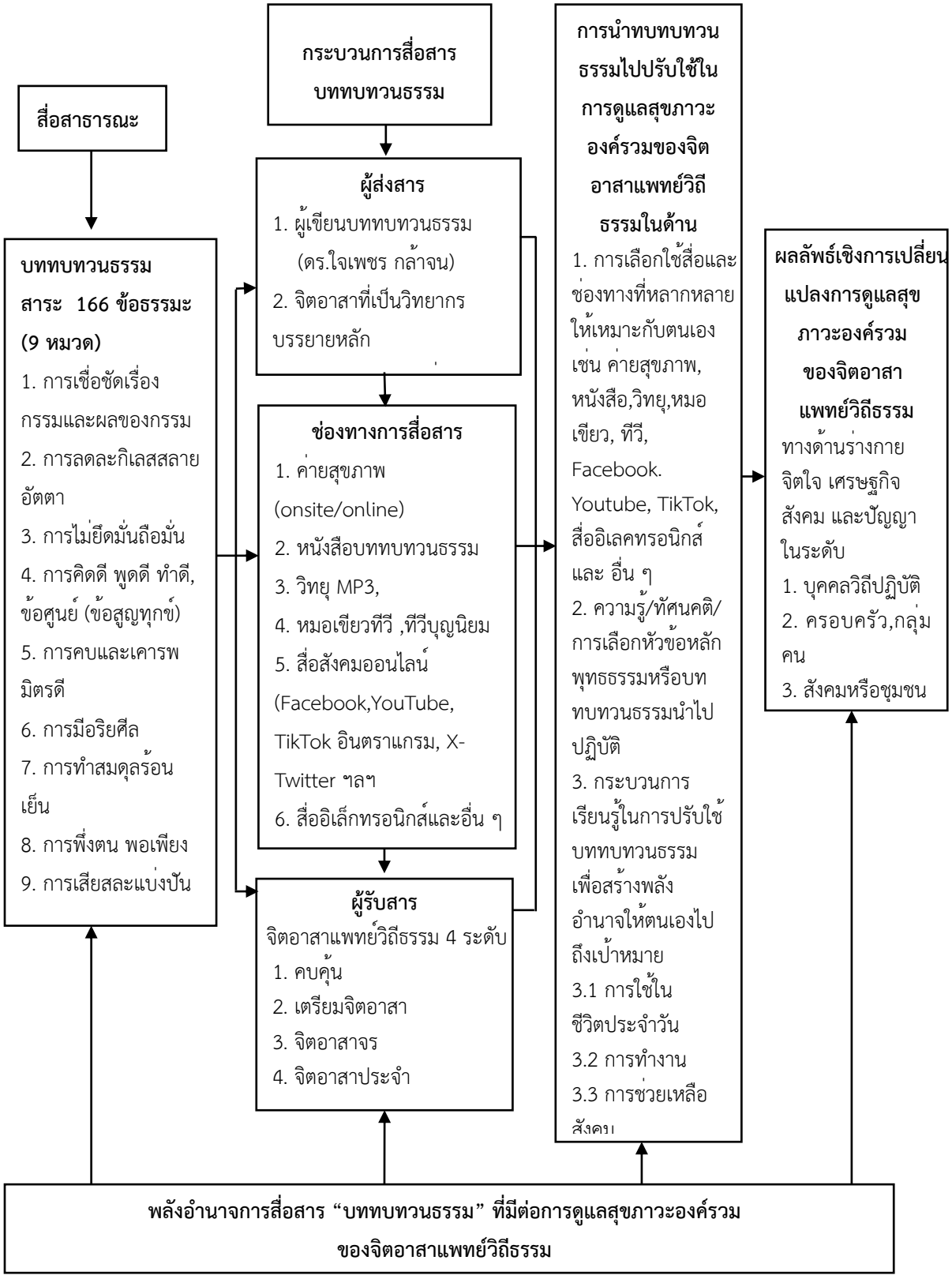

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษา “บททบทวนธรรม” ตามหลักการแพทย์วิถีธรรมและกระบวนการสื่อสาร “บททบทวนธรรม” ไปยังจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

2) เพื่อศึกษาแนวทางการนำ “บททบทวนธรรม” ไปปรับใช้ของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 จังหวัดมุกดาหาร

3) เพื่อวิเคราะห์พลังอำนาจการสื่อสาร “บททบทวนธรรม” ที่มีต่อการดูแลสุขภาวะองค์รวมของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 จังหวัดมุกดาหาร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใชระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) โดยศึกษาขอมูลจากเอกสารและขอมูลภาคสนาม กลุมเปาหมายในการวิจัยนี้ ประกอบดวยประชากรกลุ่มเป้าหมายสองกลุ่มคือกลุ่มผู้ส่งสาร และผู้รับสาร โดยเลือกผูใหขอมูลหลักที่มีคุณสมบัติการเปนตัวแทนกลุมเปาหมาย ดวยวิธีการเลือกแบบเจาะจงในบทบาทผู้ส่งสารประกอบด้วย ผู้บัญญัติบททบทวนธรรม ได้แก่ ดร.ใจเพชร กล้าจน หรืออาจารย์หมอเขียว ผู้บรรยายหลัก ได้แก่ ดร.นิตยาภรณ์ ปทุมวัน และ ผู้ผลิตและเผยแพร่สื่อบททบทวนธรรม ได้แก่ จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมฝ่ายผลิตและเผยแพร่สื่อ 3 คน บทบาทผู้รับสาร ได้แก่ ตัวแทนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม 4 กลุ่ม คือ จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมระดับคบคุ้น เตรียมจิตอาสา จิตอาสาจร และ จิตอาสาประจำ กลุ่มละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 45 คน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนาแบบกลุ่ม การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Item-Objective Congruence) จากผู้เชี่ยวชาญ และ วิเคราะหขอมูลโดยใชเทคนิคการวิเคราะหเนื้อหา (Content Analysis) มาทำการอธิบายผลการศึกษาตามวัตถุประสงคการวิจัยและกรอบแนวความคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

ที่มาของบททบทวนธรรม เริ่มจากอาจารย์หมอเขียว หรือ ดร.ใจเพชร กล้าจน ประวัติเคยรับราชการสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลอำนาจเจริญ เมื่อพบว่าผู้ป่วยนับวันจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้การคอยรับบริการในโรงพยาบาลใช้เวลาเกือบทั้งวัน ประชาชนพึ่งตนเองด้านการดูแลสุขภาพได้น้อยลง จึงคิดหาทางที่จะช่วยผู้ป่วยให้ลดความทุกข์จากโรคภัยไข้เจ็บที่เป็นอยู่ ได้ไปศึกษาการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และการแพทย์พื้นบ้าน ในที่สุดได้มาศึกษาพระไตรปิฎก ได้พากเพียรปฏิบัติจนกระทั่งได้สภาวธรรมที่

ดับทุกข์ได้ จึงนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเรียบเรียงเป็นบททบทวนธรรม ใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย และสื่อสารไปยังประชาชนที่สนใจเข้ามาเรียนรู้การดูแลสุขภาพแบบพึ่งตนตามหลัก การแพทย์วิถีธรรม ผ่านทางช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายช่องทาง มีการเปิดอบรมให้ความรู้การดูแลสุขภาพ ตามหลักการแพทย์ทางเลือกวิถีธรรม แก่ผู้ป่วย และประชาชนทั่วไปฟรี มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ต่อมาในปี พ.ศ. 2555 ได้รับเกียรติบัตรรับรองเป็น ผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทางเลือกวิถีธรรม เพื่อการพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จากสำนักการแพทย์ทางเลือก กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข อาจารย์หมอเขียวได้บรรยายองค์ความรู้ของการแพทย์ทางเลือกวิถีธรรม ตามหลักเทคนิค 9 ข้อ หรือยา 9 เม็ด ในค่ายสุขภาพแพทย์วิถีธรรม อย่างต่อเนื่อง ต่อมาจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมได้ร่วมกันสังเคราะห์ เรียบเรียง และคัดเลือกเอา ข้อธรรมะจากคำพูดหรือการบรรยายของอาจารย์หมอเขียว มาจัดทำเป็น “คำคมเพชรจากใจเพชร” ในครั้งแรกรวบรวมได้ 17 ข้อ และ 21 ข้อตามลำดับ ต่อมาได้นำมาปรับรวมเข้าเป็นบททบทวนธรรมในชุด 121 ข้อ ต่อมาปรับเป็น 126 ข้อ ในปี พ.ศ. 2564 ได้จัดทำเป็นหนังสือบททบทวนธรรม พิมพ์เป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์ฉบับแรก เนื้อหาในหนังสือบททบทวนธรรม แบ่งได้เป็น 9 หมวด มีทั้งสิ้น 166 ข้อ ในปีพ.ศ. 2566 เป็นปีแรก ที่มีการจัดพิมพ์ทั้งเวอร์ชั่น (version) ภาษาไทย และเวอร์ชั่นภาษาอังกฤษ

ความหมายของบททบทวนธรรม บททบทวนธรรม หมายถึง ธรรมะแท้ของพระพุทธเจ้า เป็นปัญญาที่พาพ้นทุกข์ ที่สร้างจิตวิญญาณให้ผาสุกที่สุดในโลก เป็นคัมภีร์ชีวิตพาพ้นทุกข์ อาจารย์หมอเขียวได้กลั่นออกมาจากพระไตรปิฎก เป็นเครื่องมือที่ช่วยแก้ปัญหาชีวิต เป็นยอดเป็นแก่นหลักของแพทย์วิถีธรรม เป็นธรรมะที่เข้าใจได้ง่ายสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นความจริงของชีวิต เป็นคู่มือชีวิต ที่ช่วยคนให้พ้นทุกข์

ความสำคัญของบททบทวนธรรม ผู้ที่นำบททบทวนธรรมมาตั้งใจปฏิบัติสามารถช่วยลดทุกข์ทางกาย ทุกข์ทางใจ และเรื่องร้ายที่เข้ามาในชีวิตได้ตามลำดับ กระทั่งสามารถพึ่งตนเองได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้ทุกกรณี ซึ่งแต่ละคนสามารถเลือกนำไปใช้ให้ถูกกับเหตุแห่งทุกข์ของแต่ละคน ใช้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ทุกลีลาหรือทุกเหตุการณ์ การทบทวนธรรมเป็นประจำ ทบทวนเป็นระยะ ๆ ทบทวนซ้ำ ๆ บ่อย ๆ จะมีความเข้าใจลึกซึ้งยิ่งขึ้น ๆ เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชีวิตพ้นทุกข์ เป็นเสมือนแผนที่ เหมือนเป็นเข็มทิศให้กับชีวิต ที่คอยนำทางชีวิตให้เดินไปในทางที่ถูกต้องถูกตรง พาพ้นทุกข์ ทั้งการดับทุกข์กายทุกข์ใจและเรื่องร้าย ที่เข้ามาในชีวิต บททบทวนธรรมมีความสำคัญต่อการดูแลสุขภาวะองค์รวมทั้ง 5 มิติ ได้แก่ มิติด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และทางด้านปัญญา

1. ความสำคัญในมิติทางด้านร่างกาย บททบทวนธรรมตามหลักการแพทย์วิถีธรรม เน้นให้ได้เรียนรู้ “การลดกิเลส รักษาโรค” เรียนรู้การเป็นหมอดูแลตนเอง พึ่งพาอย่างอื่นน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น บททบทวนธรรมสามารถนำมาใช้ปรับสมดุลทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ได้เรียนรู้ตัวชี้วัดของอาหารสมดุลร้อนเย็น อาหารที่เหมาะกับสภาพร่างกายของแต่ละคน อาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ เพื่อนำไปใช้ในการดูแลรักษา ส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรค ตลอดจนฟื้นฟูสมรรถภาพของร่างกายได้ จึงช่วยทำให้ลดทุกข์จากความเจ็บป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจ

2. ความสำคัญในมิติทางด้านจิตใจ บททบทวนธรรม เป็นเนื้อหาธรรมะ จากคำสอนของพระพุทธเจ้าที่อาจารย์หมอเขียว กลั่นเอาออกมาจากพระไตรปิฎก นำมาปรับสมดุลจิตใจ ให้คลายทุกข์ คลายกังวล ลดความโลภ ความโกรธ ความหลง จิตใจเข้มแข็ง สามารถต่อสู้ กับปัญหาหรืออุปสรรค ที่เข้ามาในชีวิต หรือสู้กับกิเลสได้ตามลำดับ เมื่อได้เรียนรู้บททบทวนธรรมและปฏิบัติตามบททบทวนธรรมจะช่วยปรับใจ ปรับอารมณ์ และช่วยแก้ปัญหาทุกข์ที่เกิดจากความไม่ได้ดั่งใจ ลดทุกข์จากความชอบชัง หรือทุกข์จากสิ่งใด ๆ ก็แล้วแต่ ช่วยให้เห็นต้นเหตุของความทุกข์ ที่เกิดขึ้น จนกระทั่งสามารถดับทุกข์ได้ด้วยตนเอง

3. ความสำคัญในมิติทางด้านเศรษฐกิจ ในเนื้อหาบททบทวนธรรมหมวดที่ 8 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเรียนรู้การพึ่งตน การใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็นสำหรับชีวิต ส่งเสริมให้ใช้เฉพาะสิ่งที่จำเป็น และมีประโยชน์กับร่างกาย ทำให้รู้จักการผลิตอาหารเอาไว้รับประทานเอง หรือพึ่งพาตนเอง ในด้านต่าง ๆ ได้ เช่น ด้านสุขภาพ เมื่อปฏิบัติได้จะช่วยลดรายจ่ายจากค่ารักษาพยาบาล ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ลดรายจ่ายจากการซื้ออาหารที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ หรือสิ่งของฟุ่มเฟือย ที่ไม่จำเป็นต่าง ๆ เมื่อลดรายจ่ายได้ ก็จะมีรายได้เพิ่มขึ้น ช่วยให้เศรษฐกิจในครัวเรือนดีขึ้น

4. ความสำคัญในมิติทางด้านสังคม บททบทวนธรรมช่วยให้รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ลดการกล่าวหาผู้อื่น ลดการไปเพ่งโทษผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ลดความขัดแย้ง ลดปัญหาจากความเห็นต่างของคนในสังคม มีความรักใคร่ปรองดองปรารถนาดีต่อผู้อื่น ช่วยลดความชิงชังรังเกียจคนอื่น สังคมจึงมีแต่ความสามัคคี เป็นสังคมที่สงบสุข มีแต่ความรักความหวังดี ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เป็นสังคมในอุดมคติที่ทุกคนต้องการ

5. ความสำคัญในมิติทางด้านปัญญา บททบทวนธรรม คือ ปัญญาพาพ้นทุกข์ที่สร้างจิตวิญญาณให้ผาสุกที่สุดในโลก เป็นธรรมะของพระพุทธเจ้าที่ลาดลุ่มลึก ดั่งทะเล และมหาสมุทร เมื่อผู้ปฏิบัติธรรมตามบททบทวนธรรม ของแพทย์วิถีธรรมได้แล้วจะมีความเจริญในธรรมเกิดขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งถึงมีปัญญาที่จะเสียสละ สิ่งของที่ตัวเองมีเหลือ ก็แบ่งปันไปให้กับคนรอบข้าง ให้กับเพื่อนบ้าน ชุมชน หรือสังคม ในระดับที่สูงขึ้นไป มีปัญญาที่จะรู้เท่าทันกิเลสที่เกิดขึ้นในจิตใจตนเอง รู้สาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต และมีปัญญาที่จะแก้ปัญหานั้นได้ และที่สำคัญสามารถมีปัญญาที่จะรู้ผิดชอบชั่วดี รู้ว่าใครคือมิตรแท้ ใครคือมิตรเทียม มีปัญญาที่จะพาตัวเองให้หลุดออกจากอบายมุข และปฏิบัติอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา

สรุปได้ว่าบททบทวนธรรมมีความสำคัญในการดูแลสุขภาวะองค์รวม ทางด้าน ร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ สังคม และปัญญา ถ้าผู้ใดที่ปฏิบัติได้ก็จะนำความผาสุกมาสู่ชีวิตของตนเอง และครอบครัว ชุมชน และสังคมต่อไป และยังสามารถช่วยให้บุคคลอื่น ให้ได้มีโอกาสที่จะได้รับประโยชน์เช่นเดียวกับตนเอง ตามสมรรถนะและศักยภาพของแต่ละคนที่จะทำได้

กระบวนการสื่อสารบททบทวนธรรม

กระบวนการสื่อสารบททบทวนธรรม มี 2 แบบ คือ กระบวนการสื่อสารแบบหมู่กลุ่ม และแบบเดี่ยวระดับบุคคล

1. กระบวนการสื่อสารแบบหมู่กลุ่ม คือ การสื่อสารบททบทวนธรรมร่วมกับหมู่มิตรดี หรือมีจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมาเสียสละร่วมกัน จัดอบรม หรือถ่ายทอดองค์ความรู้ บททบทวนธรรมออกไป ทั้งในค่ายสุขภาพแพทย์วิถีธรรม (แบบออนไซต์) หรือ แบบออนไลน์ เป็นการสื่อสารทางสื่อโซเชียล สื่อสังคมออนไลน์ และอื่น ๆ

2. กระบวนการสื่อสารแบบเดี่ยวระดับบุคคล คือการสื่อสารเฉพาะคน ๆ เดียว มีทั้งแบบใช้ตัวเองเป็นสื่อ คือปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างด้วยการสำรวมกิริยาอาการทางกายวาจา ใจ เป็นคนคิดดี พูดดี ทำดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา การสื่อสารบททบทวนธรรมเฉพาะบุคคล เช่น อาจารย์หมอเขียว และ ดร.นิตยาภรณ์ ปทุมวัน บรรยายในค่ายสุขภาพ รวมทั้งจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเป็นผู้สื่อสาร เมื่อจิตอาสานำบททบทวนธรรมมาปฏิบัติที่ตนได้แล้ว จนกระทั่งความทุกข์ลดลงตามลำดับ ได้สภาวะที่ต้องการแบ่งปัน บอกต่อไปยังผู้ที่สนใจ หรือตามโอกาสที่จะทำได้ จะมีบทบาทเป็นผู้ส่งสารบททบทวนธรรม แบ่งปันออกไปในรูปแบบหนังสือแจกในงานศพ งานบุญต่าง ๆ งานแต่งงาน ฯลฯ หรือ แบ่งปัน (แชร์) สื่อบททบทวนธรรมทาง Social Media ตามกุศลและอกุศลของคนที่เคยมีบุญสัมพันธ์กันที่จะรับได้

ในการรับสื่อบททบทวนธรรมของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมของแต่ละคนจะต่างกันตามลักษณะช่องทางของสื่อที่รับดังต่อไปนี้

1) ค่ายสุขภาพแพทย์วิถีธรรม ทั้งแบบออนไซต์ (onsite) และแบบออนไลน์ (online) การจัดค่ายสุขภาพจะมีค่ายสุขภาพแฟนพันธุ์แท้ ค่ายพระไตรปิฎก และค่ายสุขภาพพึ่งตนตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ข้อดีของการเข้าค่ายสุขภาพแบบออนไซต์ คือถ้าผู้เข้าค่ายมีคำถามหรือข้อสงสัยประการใด สามารถสอบถามจากผู้บรรยายได้โดยตรง ตลอดระยะเวลาการเข้าค่าย และยังได้รับพลังบวก ความคิดดี ทำดี และพลังความปรารถนาดี พลังความรักความเมตตา จากหมู่มิตรดีทั้งจากจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม จากประชาชนผู้เข้ามาอบรม และพลังจากอาจารย์หมอเขียว ส่วนค่ายสุขภาพแบบออนไลน์ เริ่มเปิดค่ายออนไลน์ในช่วงการระบาดของโรคโควิด – 19 ในปี 2563 เพื่อให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ไม่สามารถเดินทางไปเข้าค่ายแบบปกติได้ ตามนโยบายของรัฐในการควบคุมโรคโควิด–19 ในด้านข้อเสียของค่ายสุขภาพออนไซต์ คือผู้ป่วยหรือผู้เดินทางไกลไม่สะดวก จะไม่ได้ไปเข้าค่ายแบบออนไซต์ ส่วนข้อจำกัดของค่ายแบบออนไลน์ คือ ต้องมีระบบอินเตอร์เนตที่มีคุณภาพ และสามารถจัดสรรเวลาเข้าค่ายได้ตามเวลาที่กำหนด

2) หนังสือบททบทวนธรรม เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ใช้ง่ายสะดวกในการพกพาติดตัว ก่อนที่จะพิมพ์เป็นหนังสือบททบทวนธรรมจะอยู่ในหนังสือบทสวดมนต์ ชื่อหนังสือ บทสวดมนต์ และบททบทวนธรรม แพทย์วิถีธรรม มีทั้งหมด 165 ข้อ ความหนา 256 หน้า มี 9 หมวด ในปี 2566 เพิ่มข้อศูนย์ (สูญทุกข์) รวมเป็น 166 ข้อ มีทั้งเวอร์ชั่นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่ก็มีข้อจำกัดในคนที่อ่านหนังสือไม่ออก หรือสายตาไม่ดี

3) สื่อสังคมออนไลน์ หรือ สื่อโซเชียล มีเดีย (Social Media) เป็นอีกสื่อหนึ่งที่ได้รับความนิยม เหมาะสำหรับคนที่ไม่มีเวลา หรือไม่มีโอกาสไปเข้าค่ายสุขภาพปกติ สามารถรับชมหรือรับฟังการบรรยายของอาจารย์หมอเขียว หรือรับชมกิจกรรมย้อนหลังในค่ายสุขภาพได้ มีหลากหลายช่องทาง เช่น เฟสบุ๊คหมอเขียวแฟนคลับ, เฟสบุ๊คกิจกรรมหมอเขียว, you tube, หมอเขียวทีวี, TikTok, Intragram, X - Twitter, ในเวปไซต์หมอเขียว.เนต ข้อดีคือ ได้รับความสะดวกไม่ต้องเดินทางไปเข้าค่ายสุขภาพ และเวลาในการเข้ารายการสามารถเลือกเวลาได้ นอกเวลาทำงานประจำ และยังได้พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนสภาวธรรม และซักถามปัญหาที่สงสัยได้ในรายการ ตามความเหมาะสม เป็นการสื่อสารแบบสองทาง (two way) เหมือนอยู่ในค่ายสุขภาพแบบออนไซต์ แต่ข้อจำกัดคือ จะต้องมีระบบการเชื่อมต่ออินเตอร์เนตประสิทธิภาพดี

4) วิทยุ MP3 คือวิทยุเครื่องเล็ก ๆ ใช้เป็นเครื่องรับฟังวิทยุได้ หรือใช้เสียบแฟลตไดรส์ ฟังบทบทวนธรรมก็ได้ และยังมีคลื่นวิทยุของมูลนิธิบุญนิยม คลื่น 107.75 นครราชสีมา

5) หมอเขียวทีวี, ทีวีบุญนิยม เป็นสื่อที่ได้รับความนิยม เหมาะกับผู้สูงอายุและคนที่ไม่ได้ไปเข้าค่ายสุขภาพ แต่ไม่สามารถซักถามปัญหาได้ เป็นการรับสื่อทางเดียว (one way)

6) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น แผ่นซีดี แฟลตไดรส์ สะดวกในการฟังร่วมกับการทำงานอย่างอื่น ทำให้ไม่เสียเวลาในการทำงาน ใช้แฟลตไดรส์เสียบฟังกับวิทยุ เครื่อง MP3 หรือฟังในรถ ฟังในคอมพิวเตอร์ และสื่ออื่น ๆ เช่น วารสารแพทย์วิถีธรรมราย 4 เดือน วารสารวิชชาราม ราย 4 เดือน เอกสารงานวิจัย เสื้อโลโก้แพทย์วิถีธรรม โปสเตอร์ คำคมเพชรจากใจเพชร แผ่นพับ การสนทนาทางโทรศัพท์ การสื่อสารจากการเรียนในวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร (วชช.มุกดาหาร) หลักสูตรแพทย์วิถีธรรม 1 ปี การเรียนหลักสูตรปัญญาตรี หลักสูตร 7 ปี หลักสูตรปัญญาโท กับสถาบันวิชชาราม

การนำ “บททบทวนธรรม” ไปปรับใช้ของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 จังหวัดมุกดาหาร

1. การเลือกใช้สื่อหรือช่องทางที่หลากหลายในการนำไปใช้ให้เหมาะกับกับจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมแต่ละคน จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมรับสื่อ ดังต่อไปนี้

1) เข้าค่ายสุขภาพแพทย์วิถีธรรม (ออนไซต์และออนไลน์)

2) หนังสือบททบทวนธรรม และสื่อสิ่งพิมพ์

3) สื่อโซเชียล มีเดีย (Social Media) ได้แก่ ระบบอินเตอร์เนตผ่านทางโทรศัพท์มือถือ และอื่น ๆ ตามช่องทาง เช่น เวปไซต์หมอเขียว.เนต, เฟสบุ๊คหมอเขียวแฟนคลับ, เฟสบุ๊คกิจกรรมหมอเขียว, ยูทูปหมอเขียวแฟนคลับ, TikTok, Intragram, X - Twitter, กลุ่มไลน์ ออฟฟิเชียล รวมทั้งรายการทางสื่อออนไลน์ผ่านระบบซูม ได้แก่ รายการสายด่วนสุขภาพพึ่งตน รายการธรรมะพาพ้นทุกข์ ค่ายสุขภาพออนไลน์ ห้องไลน์สายด่วนสุขภาพพึ่งตน รายการโรงเรียนของหนู กลุ่มไลน์ในห้องไลน์ต่าง ๆ ห้องไลน์สายด่วนสุขภาพ กิจกรรม “โรงเรียนของหนู สถาบันวิชชาราม” เป็นต้น

4) วิทยุ MP 3, มูลนิธิบุญนิยม คลื่น 107.75 นครราชสีมา

5) หมอเขียวทีวี และทีวีบุญนิยม

6) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เครื่องเล่น MP3 , แผ่นซีดี, แฟลตไดรส์ และอื่น ๆ ได้แก่ เสื้อแพทย์วิถีธรรม การเรียนในวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร (วชช.มุกดาหาร) หลักสูตรแพทย์วิถีธรรม 1 ปี การเรียนหลักสูตรปัญญาตรี ปัญญาโท กับสถาบันวิชชาราม เป็นต้น

ประเภทของสื่อบททบทวนธรรมที่จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 มีการเลือกใช้เป็นสื่อหลักในการเรียนรู้ การปฏิบัติตนเพื่อดูแลสุขภาวะองค์รวมให้เหมาะสม และสะดวกกับการเข้าถึงสื่อของจิตอาสาแต่ละคน พบว่าใช้หนังสือบททบทวนธรรมมากที่สุด ร้อยละ 52.5 ของสื่อที่จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมใช้ทั้งหมด รองลงมาคือจากการเข้าค่ายสุขภาพแบบออนไซต์ ร้อยละ 17.5 จากยูทูป และจากระบบซูม ร้อยละ 12.5 และ 7.5 ตามลำดับ จากการเข้าค่ายออนไลน์ และจากเฟสบุ๊ค เท่ากันคือ ร้อยละ 5.0 และพบว่าประเภทของสื่อที่จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 มีการเลือกใช้เป็นสื่อรองสำหรับเรียนรู้การปฏิบัติตนเพื่อดูแลสุขภาวะองค์รวมตามแนวทางของบททบทวนธรรมมากที่สุด คือ จากยูทูปร้อยละ 64.7 และจากเฟสบุ๊คหมอเขียวแฟนคลับ ร้อยละ 35.3

2. ระยะเวลาการรับสื่อบททบทวนธรรมของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 แต่ละกลุ่ม ระยะเวลาการรับสื่อบททบทวนธรรมในการดูแลสุขภาวะองค์รวมตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมสังกัดสวนป่านาบุญ 1 พบว่าจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมระดับคบคุ้น เตรียมจิตอาสา และจิตอาสาประจำ มีระยะเวลาการรับสื่อน้อยที่สุด คือ 3 ปี ส่วนจิตอาสาจร 8 ปี และพบว่า จิตอาสาประจำระยะเวลาการรับสื่อส่วนใหญ่ 10 ปีขึ้นไป จิตอาสาจร ระยะเวลาการรับสื่อส่วนใหญ่ 11 ปี ขึ้นไป การรับสื่อบททบทวนธรรมตามช่องทางต่าง ๆ ของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมแต่ละคน ขึ้นอยู่กับโอกาสความพร้อม ความสะดวก หรือข้อจำกัดของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมแต่ละบุคคล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาการเข้ามาเป็นจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม หรือไม่ได้ขึ้นอยู่กับการอยู่ในกลุ่มของจิตอาสาแต่ละระดับ แต่เป็นข้อสังเกตุว่า จิตอาสาประจำส่วนใหญ่ ได้รับสื่อจากการฟังบรรยายของอาจารย์หมอเขียวในค่ายสุขภาพ หรือการประชุมอปริหานิยธรรม เนื่องจากได้อยู่ประจำที่ศูนย์เรียนรู้ ทำให้ได้ทำกิจกรรมร่วมกับทีมงานอาจารย์หมอเขียวต่อเนื่อง

3. ความรู้ และทัศนคติ เกี่ยวกับบททบทวนธรรมของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 จังหวัดมุกดาหาร จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีทัศนคติของการยอมรับและเชื่อชัดในเรื่องกรรมและผลของกรรม มีความเชื่อ มีความศรัทธาองค์ความรู้ของแพทย์วิถีธรรม ศรัทธาอาจารย์หมอเขียว มีความรู้ความเข้าใจว่าบททบทวนธรรมเป็นเนื้อหาที่นำหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า มาทำให้เข้าใจง่ายแล้วก็สามารถปฏิบัติได้จริงไม่ใช่แค่ท่องจำสวดมนต์ เป็นการเตือนสติง่าย ๆ และเป็นคำง่าย ๆ ใช้ได้ในกับทุก ๆ เหตุการณ์ หรือผัสสะที่เข้ามากระทบ สามารถที่จะหยิบแต่ละบทที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาใช้ได้ทันที เพื่อลดทุกข์ที่เกิดขึ้น ซึ่งจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมไม่เคยได้ยินได้ฟังมาก่อน แต่เมื่อนำมาปฏิบัติแล้วเห็นผลจริงตามเนื้อหานั้น ชัดเจนในทุกถ้อยคำของบททบทวนธรรม

4. การเลือกหัวข้อหลักพุทธธรรมในบททบทวนธรรม นำไปปฏิบัติของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 จังหวัดมุกดาหาร จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 จังหวัดมุกดาหาร มาจากครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การศึกษา อาชีพ มีภูมิหลังความเป็นมาที่แตกต่างกัน อีกทั้งยังมาจากต่างจังหวัด ต่างอำเภอ ตลอดจนระยะเวลาการเข้ามาเป็นจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมแตกต่างกัน การมีฉันทะมีอิทธิบาทในการเรียนรู้ฝึกฝนที่จะทำความผาสุกแห่งตน และช่วยคนที่ศรัทธาจึงแตกต่างกัน ทำให้เกิดสภาวธรรม ตลอดจนมีภูมิธรรมที่ต่างกัน **บททบทวนธรรมแต่ละข้อจึงเหมาะกับคนบางคน แต่อาจจะไม่เหมาะกับทุกคน** สำหรับการเลือกข้อธรรมะในบททบทวนธรรม ของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 จังหวัดมุกดาหาร พบว่าหมวดที่มีการนำไปปรับใช้มากที่สุดคือ หมวดที่ 2 การเชื่อชัดเรื่องกรรม และผลของกรรม ข้อที่ 8, 10, 12, 13, 20, 46 และข้อ 130

บททบทวนธรรมที่จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมนำไปปฏิบัติ ข้อรองลงมาลำดับที่ 1 คือ หมวดที่ 3 “การคิดดี พูดดี ทำดี” ได้แก่ บททบทวนธรรมข้อที่ 3, 7, 9, 22, 29, 33, 36, 4,120,147, 154 และข้อที่ 158 รองลงมาลำดับที่ 2 คือ หมวดที่ 4 “การลดละกิเลส สลายอัตตา” ได้แก่ บททบทวนธรรม ข้อที่ 21, 27, 83 และข้อที่ 84 รองลงมาลำดับที่ 3 คือหมวดที่ 5 “การคบและเคารพมิตรดี” ได้แก่ข้อที่ 67 “สิ่งที่ดี ที่สุดในโลกคือ คบและเคารพมิตรดี ไม่โทษใคร ใจไร้ทุกข์ ทำดีเรื่อยไป ใจเย็นข้ามชาติ” รองลงมาลำดับที่ 4 หมวดที่ 9 “การเสียสละแบ่งปัน” ได้แก่ ข้อที่ 61 “ให้แล้วคิดที่จะไม่เอาอะไรจากใครให้ได้”

5. การปรับใช้บททบทวนธรรมในชีวิตประจำวัน ในการทำงาน และการช่วยเหลือสังคม เพื่อสร้างพลังอำนาจให้ตนเองไปถึงเป้าหมาย ของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมได้มีการนำบททบทวนธรรมทุกหมวดทั้ง 9 หมวด มาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ตามโอกาส และความเหมาะสม รวมทั้งตามสภาพเหตุการณ์ดี และเหตุการณ์ร้ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของแต่ละคน แต่ไม่ได้นำมาใช้ ทุกข้อ พบว่าในหมวดที่ 8 “การพึ่งตน พอเพียง” ซึ่งมีทั้งสิ้น 6 ข้อ จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีการใช้มีบททบทวนธรรมทุกข้อในการดำเนินชีวิตประจำวัน ตามวิถีการดำเนินชีวิตปกติ และหมวดที่ 9 “การเสียสละแบ่งปัน” มีทั้งสิ้น 6 ข้อ และมีเพียงบททบทวนธรรมบางข้อที่จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมไม่ได้กล่าวถึง หรือมีการนำมาใช้น้อย โดยมีข้อสังเกตว่าบางข้อมีความหมายคล้าย ๆ กับข้อที่ได้นำมาใช้แล้ว หรือ มีรายละเอียดมากขึ้น หรือบางข้อมีเนื้อหาที่ยาวเกินไปในการจดจำจึงอาจจะไม่ค่อยสะดวกในการนำไปใช้

บททบทวนธรรมหมวดที่จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมนำไปปฏิบัติครบทั้ง 9 หมวด เป็นหลักธรรมะในการปฏิบัติอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา โดยหมวดที่ใช้ เป็นประจำบ่อย ๆ คือ หมวดที่ 2 การเชื่อชัดเรื่องกรรมและผลของกรรม” บทที่ 3 “การคิดดี พูดดี ทำดี” หมวดที่ 5 การคบและเคารพมิตรดี เป็นหมวดที่เกี่ยวกับการประพฤติดีทางกายทางวาจาใจ โดยพื้นฐาน คือเป็นการอริยศีล หรือมีการนำมาควบคุมพฤติกรรมในการคิดพูดทำดี ให้เป็นปกติ หรือเป็นการปฏิบัติศีลเป็นปกติ ส่วนบททบทวนธรรมหมวดที่ 1 “การไม่ยึดมั่นถือมั่น” หมวดที่ 4 “การลดกิเลส สลายอัตตา” หมวดที่ 6 “การมีอริยศีล” หมวดที่ 7 “การทำสมดุลร้อนเย็น” หมวดที่ 8 การพึ่งตน พอเพียง” และหมวดที่ 9 “การเสียสละแบ่งปัน” จะเห็นว่าจิตอาสานำไปปฏิบัติทุกหมวดแต่ละข้อ

แตกต่างกันไป และพบว่าหมวดที่ 7 เป็นการปฏิบัติการปรับสมดุลร้อนเย็นของร่างกายตามปกติ จิตอาสาทุกคนจะเลือกใช้และได้ใช้ทุกคน ในบททบทวนธรรมหมวดที่ 1 หมวดที่ 4 หมวดที่ 6 เป็นการลดกิเลสได้มากขึ้นตามลำดับ เป็นอธิศีล (เพิ่มศีล) ในหมวดที่ 8 หมวดที่ 9 เป็นการปฏิบัติ อธิจิต อธิปัญญาของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมที่มีการพึ่งตน พอเพียง และการเสียสละแบ่งปัน เป็นปัญญาระดับโลกุตรธรรม ซึ่งนอกจากจะเป็นการทำความผาสุกที่ตนเอง ครอบครัว ญาติพี่น้อง คนใกล้ชิด หรือเพื่อนร่วมงาน แล้วส่งต่อไปช่วยเหลือชุมชนหรือสังคม ประเทศชาติ และเพื่อนมนุษย์ร่วมโลกได้ในโอกาสต่อ ๆ ไป การนำบททบทวนธรรมไปปรับใช้ของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมใช้ดังนี้

1. การนำบททบทวนธรรมมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

การนำบททบทวนธรรมมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ทั้ง 9 หมวด 166 ข้อ ของแต่ละคนจะแตกต่างกัน แต่มีข้อที่จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมส่วนใหญ่ได้เลือกนำมาใช้บ่อย ๆ เหมือนกันในหมวดที่ 2 “การเชื่อชัดเรื่องกรรมและผลของกรรม” ข้อที่ใช้มากที่สุดดังต่อไปนี้ ข้อที่ 8 “สิ่งที่เราได้รับ คือสิ่งที่เราทำมา ไม่มีสิ่งใดที่เราได้รับ โดยที่เราไม่เคยทำมา” เมื่อจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมใช้บ่อย ๆ ความทุกข์กายทุกข์ใจหรือเรื่องร้ายจะค่อย ๆ ลดลง นำมาซึ่งชีวิตผาสุก และได้ช่วยเหลือเกื้อกูลสังคมต่อไป

2. ใช้บททบทวนธรรมในการทำงาน จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม นำบททบทวนธรรมมาใช้

ครบทุกหมวดให้เกิดประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้คนทั้งในการทำงาน ในการช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานหรือเพื่อนบ้าน หรือคนรอบข้างดังนี้ (1) ช่วยให้เพื่อนคลายเครียด คลายทุกข์จากการทำงาน ทั้งความทุกข์ของตนเองและเพื่อนร่วมงาน (2) แจกหนังสือบททบทวนธรรม (3) ปฏิบัติตามบททวนทวนธรรมเป็นตัวอย่าง (4) แลกเปลี่ยนเรียนรู้สภาวธรรม, อปริหานิยธรรม

สรุปได้ว่า จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมที่นำบททบทวนธรรมไปใช้จะได้สภาวธรรม และเจริญในธรรมตามลำดับ ๆ เมื่อปฏิบัติบททบทวนธรรมที่ตนเอง พึ่งพาตนเองได้แล้ว ก็จะได้ประโยชน์ตน และประโยชน์ท่านนั่นคือ เกิดความผาสุกที่ตน และเกิดประโยชน์กับคนรอบข้าง นำไปสู่การใช้กับคนใกล้ตัวญาติพี่น้อง หรือนำไปใช้ในการทำงาน กับเพื่อนร่วมงาน ทำตัวอย่างที่ดีให้คนอื่นได้เห็น จึงจะเกิดผลดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ส่วนคน ๆ นั้นจะรับได้ หรือมีความเข้าใจแล้วนำไปปฏิบัติได้หรือไม่นั้น ขึ้นกับกุศลและอกุศล หรือวิบากกรรมดี วิบากกรรมร้ายที่เคยทำมา หรือเคยมีบุญสัมพันธ์กันมาก่อน

3. ใช้บททบทวนธรรมในการช่วยเหลือสังคม การนำบททบทวนธรรมไปแนะนำเผยแพร่ต่อผู้คนในสังคม หรือชุมชน เหมือนกันกับการช่วยเหลือผู้คนเป็นรายเดี่ยวหรือรายกลุ่ม คือใช้หลักการเดียวกันจะต้องประมาณการกระทำให้พอเหมาะกับฐานจิตของผู้ฟังนั้นว่าเขามีฐานจิตหรือการปฏิบัติศีลได้มากน้อย มีศรัทธาแค่ไหนอย่างไร ก็ต้องประมาณการกระทำให้พอเหมาะ จึงจะได้ประโยชน์ทั้งผู้ให้และผู้รับ ความพอเหมาะจะใช้สัปปุริสธรรม 7 มหาประเทศ 4 ไปประเมิน เพราะ ณ เวลานั้น กลุ่มชนนั้น องค์ประกอบนั้น ผู้ที่จะได้รับประโยชน์

จากบททบทวนธรรม จะต้องมีบุญสัมพันธ์กันหรือเคยช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาก่อน และต้องประมาณในการช่วยเหลือให้พอเหมาะพอดี การนำบททบทวนธรรมไปช่วยเหลือสังคมของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีดังนี้ (1) แจกหนังสือบททบทวนธรรม (2) ช่วยเหลือผู้ป่วย (3) ชี้แนะช่องทางเรียนรู้ธรรมะจากบททบทวนธรรมผ่านทางช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อโซเชียล ทางเวปไซต์หมอเขียว.เนต (4) การนำไปช่วยเหลือคนไข้ในงานประจำ

พลังอำนาจการสื่อสาร “บททบทวนธรรม” ที่มีต่อการดูแลสุขภาวะองค์รวมของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 จังหวัดมุกดาหาร

ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ สังคม และปัญญา ของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1

1. ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมด้านร่างกาย ในระดับบุคคล ระดับครอบครัวหรือกลุ่มคน และระดับสังคมหรือชุมชน

(1) ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมด้านสุขภาพกาย ในระดับบุคคล พบว่าจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีความเข้าใจการดูแลสุขภาพมากขึ้น สุขภาวะองค์รวม ดีขึ้น มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง โรคหรืออาการเจ็บป่วยที่เป็นอยู่ก็ดีขึ้น ถึงหายขาดได้

(2) ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมด้านสุขภาพกาย ในระดับครอบครัว หรือกลุ่มคน จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับไปแนะนำคนในครอบครัว เพื่อนบ้าน พบว่าคนที่เชื่อถือศรัทธา แล้วนำไปปฏิบัติปรับสมดุลด้านร่างกายและจิตใจตนเองตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ปฏิบัติตามเทคนิค 9 ข้อ หรือยา 9 เม็ดได้ จะมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น ถึงหายขาดจากโรคหรืออาการเจ็บป่วยที่เป็นอยู่ได้ เช่นเดียวกับจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

(3) ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมด้านสุขภาพกาย ในระดับสังคม หรือชุมชน จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมได้ให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยโรคเบาหวาน ในหมู่บ้าน ในคนที่ปฏิบัติได้ก็จะมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น ภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานก็ลดลง ผลการตรวจเลือดทางห้องปฏิบัติการ (ห้องแลป) ก็ดีขึ้น ชุมชนได้เห็นตัวอย่างของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีบุคลิกภาพที่มีคล่องแคล่วว่องไว ไม่เหมือนคนสูงอายุ ทำให้ผู้คนอยากเข้ามาเรียนรู้และปฏิบัติตาม

2. ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมด้านจิตใจ ในระดับบุคคล ระดับครอบครัวหรือกลุ่มคน และระดับสังคมหรือชุมชน

1) ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมด้านจิตใจ ในระดับบุคคล พบว่าจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมสามารถปรับสมดุลกายควบคู่ไปกับการปรับสมดุลจิตใจ อย่างได้ผลเชิงประจักษ์ มีความโกรธ ความโลภ ความหลง ความชอบความชัง ความไม่พอใจ ลดลง นำมาซึ่งความสุขแท้ ไม่กลับไปหาสุขหลอก หรือโลกียสุข ลดทุกข์ใจ สามารถปรับตัวได้กับเหตุการณ์ร้าย หรือผัสสะที่มากระทบใจได้ ไม่ทุกข์มาก เหมือนก่อนที่ยังไม่รู้จักกับ บททบทวนธรรม ได้สภาวธรรม หรือมีความเจริญในธรรมเพิ่มขึ้นตามลำดับ บท

ทบทวนธรรมข้อที่เกิดประโยชน์จริงเชิงประจักษ์แก่จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม คือ ข้อสูญทุกข์ และข้อ 46 เกิดอะไร จงท่องไว้ กู-เรา-ฉัน ทำมา

2) ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมด้านจิตใจ ในระดับครอบครัว หรือกลุ่มคนพบว่าคนในครอบครัว หรือคนใกล้ชิดของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ได้เห็นตัวอย่างของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ที่มีความเบิกบานในจิตใจจากสีหน้า แววตา ท่าทางที่แสดงออกมา เกิดความประทับใจ อยากเรียนรู้ อยากทำตาม หรืออยากเป็นตาม และเมื่อเพื่อนบ้านที่มีความทุกข์ ได้อ่านหนังสือบททบทวนธรรม เข้าใจและปฏิบัติตาม ทำให้ความทุกข์ลดลงได้ เพื่อนบ้านที่เคยซุบซิบนินทากันก็หยุดพฤติกรรมเชิงลบนั้นลง กลุ่มผู้ป่วยที่เคยแย่งคิวเข้าตรวจก็รู้จักเสียสละ ไม่ยึดประโยชน์ของตนเองเป็นหลักเหมือนที่เคยทำมา เป็นต้น เพื่อนที่ทำงานจากการที่เข้ากับเพื่อนคนอื่น ๆ ไม่ได้ก็มีพฤติกรรมดีขึ้น มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ได้มากขึ้น

(3) ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมด้านจิตใจ ในระดับสังคม หรือชุมชน พบว่าจากการที่ผู้คนได้เห็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นของจิตอาสาแล้วมาทำตาม เกิดการช่วยเหลือกันของคนในสังคม มีการแบ่งปันหนังสือบททบทวนธรรม มีการประชาสัมพันธ์บอกต่อให้คนที่ไม่เคยได้รู้จักเข้ามาเรียนรู้ศาสตร์ของแพทย์วิถีธรรม จากที่ชุมชนได้เห็นตัวอย่างการปฏิบัติได้จริง เช่น กรณีสามีของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเลิกสูบบุหรี่เลิกดื่มเหล้า ทำให้ชุมชน หรือหมู่บ้านนั้นเห็นประโยชน์ เกิดพลังเหนี่ยวนำที่จะทำให้คนอยากทำตาม และสนใจเข้ามาศึกษาบททบทวนธรรม หรือจิตอาสาแบ่งปันอาหาร พืชผัก ผลไม้ หรือเสื้อผ้า ข้าวของเครื่องใช้ ที่เกินความจำเป็นของจิตอาสาที่มีอยู่ เอาออกไปแบ่งปันแก่คนในชุมชน

สรุปได้ว่าสังคมหรือคนในชุมชน ที่จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมนำบททบทวนธรรมไปแนะนำ มีการเปลี่ยนแปลงของสุขภาพจิต เมื่อได้เรียนรู้และนำไปปฏิบัติจะมีสุขภาพจิตดีขึ้น แต่ไม่ได้ทุกคน จะได้ในบุคคลที่สนใจและทำได้ตามฐานจิต ตามภูมิธรรม รวมทั้งกุศลและอกุศลของแต่ละคนที่เคยทำมา ส่งผลให้มีโอกาสได้เข้ามาเรียนรู้บททบทวนธรรม จนกระทั่งสามารถลดทุกข์กาย ทุกข์ใจ และเรื่องร้ายที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของตนเองได้

3. ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมด้านเศรษฐกิจ ในระดับบุคคล ระดับครอบครัว,กลุ่มคน และระดับสังคมหรือชุมชน

1) ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมด้านเศรษฐกิจ ในระดับบุคคล พบว่า จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมรู้จักความพอเพียง สามารถพึ่งตนเองได้ ลดพฤติกรรมจากที่เคยใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย เปลี่ยนมาใช้ชีวิตเรียบง่าย ลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง โดยเฉพาะการลดค่ายาที่สูญเสียไปกับการรักษาพยาบาล สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาดูแลสุขภาพแบบพึ่งตนเอง รับประทานอาหารพืชจืดสบาย งดการบริโภคเนื้อสัตว์ที่มีราคาแพง ทำให้มีเงินเหลือเก็บมากขึ้น จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมบางคนสามารถปลดหนี้ที่มีอยู่กว่าล้านบาทให้หมดได้

2) ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมด้านเศรษฐกิจ ในระดับครอบครัว หรือกลุ่มคน พบว่าจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ที่ประสบปัญหาภาระหนี้สินในครอบครัว เมื่อได้เข้ามาเรียนรู้การดูแลสุขภาพตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ปฏิบัติอริยศีล คบคุ้นหมู่มิตรดี เรียนรู้การใช้ชีวิตเรียบง่าย

กินน้อย ใช้น้อย และปฏิบัติตามเนื้อหาในบททบทวนธรรม สามารถปลดหนี้ได้ และมีเงินเหลือเก็บมากขึ้น จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมได้แนะนำบททบทวนธรรมให้กับเพื่อนที่สนใจ ก็ทำให้เขาแก้ปัญหาได้ ลดภาระหนี้สินได้เช่นเดียวกับตนเอง และครอบครัวมีความสุขขึ้น จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมที่สามีเลิกดื่มเหล้า ทำให้ครอบครัวอบอุ่นขึ้น มีเงินเหลือเก็บมากขึ้น ครอบครัวมีการทำกสิกรรมไร้สารพิษ ปลูกพืชผัก ผลไม้ ผลิตอาหารได้เอง ที่เหลือกินเหลือใช้ก็นำออกไปแจกจ่ายแบ่งปัน หรือขายในราคาถูกกว่าท้องตลาด ครอบครัวพึ่งตนเองได้ เพื่อนบ้านก็สนใจมาปฏิบัติตาม

3) ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมด้านเศรษฐกิจ ในระดับสังคมหรือชุมชน จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมได้แบ่งปันอาหารสุขภาพขายให้กับผู้ที่สนใจ ในราคาถูก และทำน้ำสมุนไพรแจกฟรี ในวันสำคัญ งานประเพณีหรือเทศกาลต่าง ๆ การอยู่ร่วมกันของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมระดับจิตอาสาจร ในศูนย์การเรียนรู้ หรือสวนป่า นาบุญ ก็จะใช้ชีวิตตามแบบ “สาธารณโภคี” เป็นระบบเศรษฐกิจตามหลัก “บุญนิยม” สิ่งของที่ได้มาแบ่งปันกัน มีการกินใช้ของส่วนกลางร่วมกัน รายได้ที่ได้รับมาจากการเสียสละแรงกาย 100 เปอร์เซ็นต์ ของแต่ละคนมาจะนำเข้าส่วนกลาง คนในชุมชนกินน้อยใช้น้อย แต่ทำงานมาก อาหาร หรือของใช้ต่าง ๆ ที่ผลิตได้ถ้าเหลือกินเหลือใช้จะแจกจ่ายแบ่งปัน หรือ ขายในราคาบุญนิยม 4 ระดับ คือ 1) ขายต่ำกว่าท้องตลาด 2) ขายเท่าทุน 3) ขายต่ำกว่าทุน 4) แจกฟรี เกิดเป็นสังคมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่คนยากจน คนที่ขาดโอกาส คนชายขอบ ก็จะได้รับความช่วยเหลือแบ่งปัน

4. ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมด้านปัญญา ในระดับบุคคล ระดับครอบครัว, กลุ่มคน และระดับสังคมหรือชุมชน

1) ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมด้านปัญญา ในระดับบุคคล หลังจากที่จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมได้ปฏิบัติธรรม ตามบททบทวนธรรม ซึ่งเป็นปัญญาที่พาพ้นทุกข์ จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมได้มีการแบ่งปันแรงกาย แรงใจ แรงปัญญา ด้วยความเสียสละ ทำงานฟรี ช่วยเหลือผู้คนในโอกาสต่าง ๆ ร่วมกับหมู่มิตรดี เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมการจัดค่ายสุขภาพฟรีกับหมู่กลุ่ม ทั้งที่ศูนย์การเรียนรู้สุขภาพพึ่งตน สวนป่านาบุญ 1 หรือที่ศูนย์การเรียนรู้อื่น ๆ อีกทั้ง 9 แห่ง เป็นผลลัพธ์เชิงประจักษ์ของการปฏิบัติตามองค์ความรู้ของแพทย์วิถีธรรม เกิดพลังเหนี่ยวนำเชิงบวกขึ้นในสังคม นอกจากการช่วยเหลือกิจกรรมในค่ายสุขภาพแล้ว จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมได้เสียสละแรงกาย แรงทุนทรัพย์ จัดทำอาหารสุขภาพ หรือน้ำสมุนไพรปรับสมดุลฤทธิ์เย็น หรือนำหนังสือบททบทวนธรรมไปจากตามงานสำคัญ ๆ ต่าง ๆ

2) ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมด้านปัญญา ในระดับครอบครัวหรือกลุ่มคน พบว่าเมื่อจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเกิดปัญญา รู้วิธีที่จะพาพ้นทุกข์ และปฏิบัติได้ตามฐานจิต ตามภูมิธรรม ตามปัญญาของแต่ละคนได้แล้วก็ไปเหนี่ยวนำให้คนใกล้ชิด คนในครอบครัวอยากปฏิบัติตาม ตามฐานจิตของแต่ละคนที่จะทำได้ คนที่สามารถปฏิบัติได้ จะมีพลังอยากจะบอกต่อและนำไปเผยแพร่ต่อ ๆ กันไป เกิดการช่วยเหลือแบ่งปัน เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เกิดสังคมพึ่งตนเองได้ เกิดอาชีพพึ่งตนพอเพียง ทำให้สังคมครอบครัวผาสุก ส่งต่อไปให้สังคมรอบข้างได้เรียนรู้พฤติกรรมสุขภาพดี ๆ ไม่มีอบายมุข มีความประพฤติดีทาง

กาย วาจา ใจ สังคมได้เรียนรู้ ลดการนินทา ปฏิบัติศีล 5 ได้มากขึ้น มีการแบ่งปันสมุนไพร แบ่งปันปัญญา แบ่งปันแรงกายกันขึ้นในสังคม

3) ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมด้านปัญญา ในระดับสังคม หรือชุมชน พบว่าจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีความคิดในการเสียสละ แบ่งปันโอกาสให้ผู้คนได้รับประทานอาหารมังสวิรัติ ได้เปิดร้านอาหารมังสวิรัติจำหน่ายในราคาถูก โดยไม่คาดหวังว่าจะมีคนมาซื้อหรือไม่ บางคนทำอาหารมังสวิรัติขายในราคาถูก จากเดิมที่ คนทั่วไปไม่กล้าทานมังสวิรัติ แต่เมื่อได้เห็นตัวอย่างของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมที่ทำได้ และมีสุขภาพแข็งแรง มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ทำให้คนหันมารับประทานอาหารมังสวิรัติมากขึ้น ได้ฝึกทำอาหารรับประทานเอง ช่วยลดค่าใช้จ่ายในครอบครัวลงได้มาก หรือการปฏิบัติตนของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมที่ดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย แม้จะมีฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจในครัวครัวดี เป็นการให้ปัญญาแก่ผู้คนในสังคม ได้เรียนรู้ความสุขที่แท้จริงคือ การใช้ชีวิตที่เรียบง่าย มีปัญญาที่จะลดกิเลส มีปัญญาที่จะพึ่งตนเองด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และสังคม มีการแบ่งปันอาหาร ข้าวของเครื่องใช้ที่ไม่ได้ใช้แล้ว ไปให้กับคนที่ขาดแคลน

ปัจจัยที่มีผลต่อพลังอำนาจการสื่อสาร “บททบทวนธรรม” ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 เกิดจากปัจจัยหลัก ๆ 4 ประการ ดังนี้

1) พลังจากผู้ส่งสาร พลังจากผู้ส่งสารได้แก่ 1) อาจารย์หมอเขียว ซึ่งเป็นผู้บัญญัติบททบทวนธรรม และเป็นผู้บรรยายหลัก 2) ดร.นิตยาภรณ์ ปทุมวัน ซึ่งเป็นผู้บรรยายรอง จะบรรยายขยายบททบทวนธรรม และ 3) จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมฝ่ายผลิตและเผยแพร่สื่อ ซึ่งผู้ส่งสารที่มีพลังอำนาจมากที่สุด คืออาจารย์หมอเขียว เมื่อสื่อสารบททบทวนธรรมออกไปทำให้คนสามารถเข้าใจและมีพลังที่จะนำไปปฏิบัติ เป็นพลังที่เกิดจากการลดกิเลสได้สิ้นเกลี้ยง ที่สามารถเหนี่ยวนำให้ผู้อื่นอยากปฏิบัติตาม จะส่งออกมาทางบุคลิกภาพ ในการบรรยายหรือแสดงธรรมของอาจารย์หมอเขียว ทำให้ผู้ที่ได้รับฟังเกิดความเชื่อถือศรัทธา ในส่วนของผู้ส่งสารท่านอื่น ๆ จะเป็นทั้งผู้ส่งและเป็นสื่อเอง พลังจะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับตัวจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมหรือผู้ที่สื่อสารออกไปว่าจะมีพลังในการปฏิบัติตามบททบทวนธรรม ได้มากน้อยแค่ไหน ถ้าทำได้มาก พลังที่สื่อออกไปก็จะมาก และไปบวกกับกุศลและอกุศลของผู้รับสารด้วย รวมทั้งจิตวิญญาณของคนรับสารที่จะมาเชื่อมกันกับผู้ส่งสารที่จะรับได้มากหรือน้อย

2) พลังจากบททบทวนธรรม อาจารย์หมอเขียวได้กลั่นเอาองค์ความรู้ของบททบทวนธรรม ออกมาจากพระไตรปิฎกซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า บททบทวนธรรม จึงมีพลังในตัวเอง ที่สามารถช่วยลดความทุกข์ลงได้ เมื่อจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเกิดปัญหา หรือมีเหตุการณ์ร้ายใด ๆ เกิดขึ้นในชีวิต จะนำถ้อยคำในบททบทวนธรรมออกมาใช้ ทำให้เห็นแนวทางแก้ไขปัญหาได้ทันที จากคำเดิม ข้อความเดิมที่ได้อ่านหรือฟังซ้ำบ่อย ๆ เหมือนมีพลังอยู่ในตัวอักษร เหมือนกับวิบากร้ายหมดไป พลังนี้เขาจะออกฤทธิ์ให้คลายทุกข์ลงได้ พลังตัวอักษรพลังความรู้สึก ระดับมีพลังสูงสุดที่แต่ละคนจะได้รับได้ จะรับได้มากหรือน้อยแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับพลังวิบากดี วิบากร้าย และกุศลหรืออกุศลของบุคคลแต่ละคนที่จะออกฤทธิ์ให้ในขณะนั้น

3) พลังจากสื่อ หรือช่องทางที่สื่อสารออกไป ช่องทางการสื่อสารออกไปที่มีพลังส่งถึงผู้รับสารของบททบทวนธรรมมากที่สุด คือ ค่ายสุขภาพแพทย์วิถีธรรม พบว่าจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมรู้จักกับบททบทวนธรรมครั้งแรก จากไปเข้าค่ายสุขภาพเกือบทุกคน แล้วเกิดความประทับใจ บางคนถึงกับติดตามไปเข้าค่ายต่อเนื่อง หรือบางคน ก็ติดตามต่อจากหนังสือบททบทวนธรรม หรือ สื่ออื่น ๆ ส่วนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมที่ตอบว่ารู้จักครั้งแรกผ่านทางช่องทางของสื่อต่าง ๆ ก่อนที่จะได้สภาวธรรม จะเข้าใจน้อยกว่า หรือยังมีความประทับใจบททบทวนธรรมน้อยกว่า เมื่อได้ไปเข้าค่ายสุขภาพแพทย์วิถีธรรมด้วยตัวเองจริง ๆ จะได้สภาวธรรมมากขึ้น เข้าใจเนื้อหาของบททบทวนธรรมมากขึ้น

4) พลังจากผู้รับสาร หรือจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเมื่อรับสื่อบททบทวนธรรมแล้วจะมีพลังมาก หรือน้อยในการนำไปปฏิบัติธรรมต่อไป ขึ้นอยู่กับ 5 ข้อ ดังนี้ (1) ความเชื่อและความศรัทธาในศาสตร์ของแพทย์วิถีธรรม (2) การปฏิบัติศีล 5 ลดละอบายมุข ลดละการรับประทานเนื้อสัตว์ (3) อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี คือการสานพลังกับหมู่มิตรดี ในการทำกิจกรรมช่วยเหลือผู้คนในค่ายสุขภาพ หรือการบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือผู้คนร่วมกันกับมิตรดี หรือจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมคนอื่น ๆ หมู่มิตรดีคือสิ่งแวดล้อม เป็นองค์ประกอบที่ดี ที่จะทำให้การทำกิจกรรมใด ๆ ก็ตามมีโอกาสบรรลุผลสำเร็จได้มาก (4) ความพากเพียรในการอ่านหรือฟังบททบทวนธรรมซ้ำ ๆ บ่อย ๆ อย่างต่อเนื่องและการตรึกตรองใคร่ครวญธรรม สนทนาธรรม บรรยายธรรม (5) พลังของกุศลหรืออกุศล หรือวิบากดี วิบากร้าย ของแต่ละคนที่เคยทำมา ที่จะส่งผล เป็นพลังที่มองไม่เห็น ถ้าได้เข้าร่วมทำความดีเพื่อสร้างพลังนี้ ก็จะได้พลังทั้งกับตัวเองและพลังที่จะส่งไปให้คนอื่น ถ้าคนที่ลดกิเลสได้มาก ก็จะช่วยเหลือผู้คนได้มาก จะได้พลังมากในการนำไปลดกิเลสของตัวเอง และเอาไปช่วยเหลือผู้อื่นต่อไป

สรุปได้ว่าพลังอำนาจการสื่อสารบททบทวนธรรม ส่วนหนึ่งมาจากผู้สร้างหรือบัญญัติบททบทวนธรรม คือ อาจารย์หมอเขียว ซึ่งมีพลังอำนาจมากที่สุด รองลงมาคือ จากช่องทางการรับสื่อ ได้แก่ การเข้าค่ายสุขภาพส่วนหนึ่ง และพลังจากเนื้อหาของบททบทวนธรรมอีกส่วนหนึ่ง รวมทั้งพลังจากตัวจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเองซึ่งเป็นผู้รับสาร จะมีพลังมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการเพิ่มศีล การคบค้นหมู่มิตรดี การได้ร่วมทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อผู้อื่น รวมทั้งความเชื่อความศรัทธาในองค์ความรู้แพทย์วิถีธรรมและความขวนขวายพากเพียรเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ที่จะเป็นพลังทำให้มีผลต่อการดูแลสุขภาวะองค์รวมแต่ละคนของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 จังหวัดมุกดาหาร ทั้งในด้านสุขภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ สังคม และปัญญา ผลของการนำไปปฏิบัติในการออกฤทธิ์ 70 เปอร์เซ็นต์ บวกเกินร้อย ซึ่งหมายถึงการมีประสิทธิผลในการรักษาและการดูแลสุขภาพมากถึง 70 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไปถึง 100 เปอร์เซนต์ หรือมากกว่านั้นขึ้นไปอีก มีประโยชน์สูงสุดได้ประสิทธิภาพในการรักษาโรค ดูแลส่งเสริมสุขภาพสุขภาพให้แข็งแรงในระยะยาว อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

การวิจัยนี้เพื่อศึกษาพลังอำนาจการสื่อสาร “บททบทวนธรรม” ที่มีต่อการดูแลสุขภาพองค์รวมของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า

1.“บททบทวนธรรม” ตามหลักการแพทย์วิถีธรรม เป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่อาจารย์หมอเขียว (ดร.ใจเพชร กล้าจน) ได้เรียบเรียงเป็นข้อธรรมะที่ใช้ภาษาเข้าใจได้ง่าย และสื่อสารไปยังประชาชนที่สนใจเข้ามาเรียนรู้การดูแลสุขภาพแบบพึ่งตนตามหลักการแพทย์วิถีธรรมผ่านทางช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายช่องทาง เป็นปัญญาที่พาพ้นทุกข์ ที่สร้างจิตวิญญาณให้ผาสุกที่สุดในโลก เป็นคัมภีร์ชีวิตพาพ้นทุกข์กลั่นออกมาจากพระไตรปิฎก หลังจากที่จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีความศรัทธาในหลักการแพทย์ทางเลือกวิถีธรรม ได้นำไปปฏิบัติกับตนเอง จนกระทั่งเห็นผลเชิงประจักษ์ ทำให้ความทุกข์กาย ทุกข์ใจ ทุกข์จากเหตุการณ์ร้ายที่เข้ามา ลดลงตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระวัชรานนท์ อริญชโย (พรมสมบัติ) (2555) เรื่อง บทผญาเชิงจริยธรรมที่ปรากฏในบทเทศนาของพระอาจารย์สมภพ โชติปญโญ ที่มีผลต่อชาวตำบลแพด อำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า การแสดงธรรมของพระสงฆ์ตั้งแต่สมัยพุทธกาล มาจนถึงปัจจุบันได้อาศัยเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้การแสดงธรรมนั้น เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประโยชน์แก่ผู้ฟังธรรมมากที่สุด แม้พระอาจารย์สมภพ โชติปญโญ และพระสงฆ์ภาคอีสาน ก็ได้อาศัยการนำบทผญาเชิงจริยธรรมเพื่อนำไปปรับใช้สั่งสอนพุทธศาสนิกชนในท้องถิ่นของตนเอง และมีแนวคิดในเชิงจริยธรรมที่ปรากฏอยู่ในบทผญา คือ (1) สอนเรื่องของการรู้จักพอประมาณในการใช้สอยเครื่องอุปโภคบริโภคปัจจัย 4 อย่างรู้จักพอประมาณและสันโดษ (2) สอนเรื่องการวางท่าทีต่อความทุกข์ และวิธีปฏิบัติตนให้มีความสุข (3) สอนเรื่องการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม (4) สอนเรื่องการปฏิบัติต่อบุคคลอื่น (5) สอนเรื่องศิลปะในการทำงาน (6) สอนเรื่องความไม่ประมาทและโทษความประมาท (7) สอนเรื่องบุญ-บาป (8) สอนเรื่องการคบหาเพื่อนที่ดี (9) สอนเรื่องปัญญา (10) สอนเรื่องการศึกษาหรือการแสวงหาความรู้ (11) สอนเรื่องทั่ว ๆ ไป โดยบทผญาที่พระสงฆ์นำไปใช้แสดงธรรม มี 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ บทผญาภาษิต และบทผญาปริศนา บทผญาภาษิตมุ่งสอนจริยธรรมแก่ผู้ฟังทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ส่วนบทผญาปริศนา มุ่งสอนจริยธรรมที่แฝงด้วยหลักพุทธธรรมทางพุทธศาสนาและหลักปรัชญาระดับชาวบ้านก็มี บทผญาเชิงจริยธรรมที่ท่านพระอาจารย์สมภพ โชติปญโญ ได้นำมาสอดแทรกในบทเทศนานั้น เกี่ยวเนื่องด้วยหลักพุทธจริยธรรมตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ (1) ศีล หมายถึง การรักษากาย วาจา และใจ ให้มีความสงบและมีความสุขุมเยือกเย็นการประพฤติดี คือ ไม่ทำให้ตนและผู้อื่นเดือดร้อน (2) สมาธิ หมายถึง การข่มจิตใจให้ดำเนินไปในทางที่ควร และเหมาะแก่การงานทุกอย่าง และ (3) ปัญญา หมายถึงการฝึกฝนอบรมทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอันถูกต้องและสมบูรณ์ถึงที่สุด ในสิ่งทั้งปวงตามที่เป็นจริง อีกอย่างหนึ่ง หมายถึงความเห็นแจ้ง ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นคติธรรมในการดำเนินชีวิตและประกอบสัมมาอาชีพ

กระบวนการสื่อสาร “บททบทวนธรรม” ไปยังจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 จังหวัดมุกดาหาร มี 2 แบบ คือ กระบวนการสื่อสารแบบหมู่กลุ่ม และแบบเดี่ยวระดับบุคคล

1) กระบวนการสื่อสารแบบหมู่กลุ่ม คือ การสื่อสารบททบทวนธรรมร่วมกับหมู่มิตรดี หรือมีจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมาเสียสละร่วมกัน จัดอบรม หรือถ่ายทอดองค์ความรู้บททบทวนธรรมออกไป ทั้งในค่ายสุขภาพแพทย์วิถีธรรม (แบบออนไซต์) หรือ แบบออนไลน์ เป็นการสื่อสารทางสื่อโซเชียล สื่อสังคมออนไลน์ และอื่น ๆ

2) กระบวนการสื่อสารแบบเดี่ยวระดับบุคคล คือการสื่อสารเฉพาะคน ๆ เดียว มีทั้งแบบใช้ตัวเองเป็นสื่อ คือปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างด้วยการสำรวมกิริยาอาการทางกาย วาจา ใจ เป็นคนคิดดี พูดดี ทำดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา การสื่อสารบททบทวนธรรมเฉพาะบุคคล เช่น อาจารย์หมอเขียว และ ดร.นิตยาภรณ์ ปทุมวัน บรรยายในค่ายสุขภาพ รวมทั้งจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม เป็นผู้ส่งสารเมื่อจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมนำบททบทวนธรรมมาปฏิบัติที่ตนได้แล้ว จนกระทั่งความทุกข์ลดลงตามลำดับ ได้สภาวะที่ต้องการแบ่งปัน บอกต่อไปยังผู้ที่สนใจ หรือตามโอกาสที่จะทำได้ จะมีบทบาทจากที่เคยเป็นผู้รับสาร เปลี่ยนมาเป็นเป็นผู้ส่งสารบททบทวนธรรม แบ่งปันออกไปในรูปแบบหนังสือแจกในงานศพ งานบุญต่าง ๆ งานแต่งงาน ฯลฯ หรือ แชร์สื่อบททบทวนธรรมทาง Social Media ตามกุศลและอกุศลของคนที่เคยมีบุญสัมพันธ์กันที่จะรับได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Somboon Watana, Yaoping Liu (2564) เรื่องพระพุทธศาสนาแบบไทยกับสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า โลกยุคศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งได้สร้างประโยชน์ให้มนุษย์อย่างมหาศาลแต่ ก็สร้างโทษให้อย่างมหันต์เช่นกันหากใช้ในทางที่ผิด ปรากฏการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นทั่วโลก

ประเทศไทยก็ตกอยู่ใน สถานการณ์เช่นนั้น ประเทศไทยมีประชากรโดยส่วนมากนับถือพระพุทธศาสนาเป็นหลัก และพระพุทธศาสนา มีคำสั่งสอนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อความผาสุกของมนุษย์ได้ บทความนี้จึงมีความประสงค์อภิปรายพุทธ ธรรมเพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ผิด โดยจะยกกรณีตัวอย่างของการใช้ สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ไทยเป็นตัวอย่างในการประยุกต์พุทธธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อความผาสุก พระสงฆ์ไทยได้ใช้หลักพุทธธรรมไตรสิกขาซึ่งเป็นหลักแห่งทางสายกลางในการใช้สื่อสังคมออนไลน์แบบ ไม่เป็นเหยื่อและทาสของสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งเรียกการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยประยุกต์พุทธธรรมนี้ว่าเป็น ปรากฏการณ์ของพระพุทธศาสนาแบบไทยกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ที่จะเป็นตัวอย่างให้กับสังคมไม่ใช่แต่ เพียงพระสงฆ์เท่านั้นแต่ยังจะสามารถประยุกต์ใช้กับสังคมแบบฆราวาสได้ด้วยหากตั้งใจปฏิบัติจริงจังเพื่อความผาสุกอย่างยั่งยืน ซึ่งพบว่างานวิจัยของ Somboon Watana, Yaoping Liu สอดคล้องกันในเรื่องการศึกษาธรรมะออนไลน์ คล้าย ๆ กัน ซึ่งพระสงฆ์ที่ใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาธรรมะ ได้รับความผาสุก เช่นเดียวกับจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเรียนรู้บททบทวนธรรมจากการเข้าค่ายสุขภาพแพทย์วิถีธรรมออนไลน์ หรือ การรับชมรับฟังการบรรยายบททบทวนธรรมผ่านทางสื่อโซเชียล เช่น เฟสบุ๊คหมอเขียวแฟนคลับ ยูทูปหมอเขียวแฟนคลับ ฯลฯ ทำให้ช่วยผ่อนคลายความ

2. แนวทางการนำ “บททบทวนธรรม” ไปปรับใช้ของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 จังหวัดมุกดาหาร จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมรับสื่อบททบทวนธรรม จากการเข้าค่ายสุขภาพแพทย์วิถีธรรม (ออนไซต์และออนไลน์) จากหนังสือบททบทวนธรรม และสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโซเชียล มีเดีย (Social Media) ได้แก่ ระบบอินเตอร์เน็ตผ่านทางโทรศัพท์มือถือ และสื่ออื่น ๆ ตามช่องทาง เช่น เว็บไซต์หมอเขียวดอทเน็ต, เฟสบุ๊คหมอเขียวแฟนคลับ, เฟสบุ๊คกิจกรรมหมอเขียว, ยูทูปหมอเขียวแฟนคลับ,TikTok, Intragram, X - Twitter, กลุ่มไลน์ ออฟฟิเชียล รวมทั้งรายการทางสื่อออนไลน์ผ่านระบบซูม จากวิทยุ MP3 จากหมอเขียวทีวี และทีวีบุญนิยม และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เครื่องเล่น MP3, แผ่นซีดี, แฟลตไดรส์ และสื่ออื่น ๆ ได้แก่ เสื้อแพทย์วิถีธรรม

การเรียนในวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร (วชช.มุกดาหาร) หลักสูตรแพทย์วิถีธรรม 1 ปี การเรียนหลักสูตรปัญญาตรี ปัญญาโท กับสถาบันวิชชาราม

การเลือกข้อธรรมะในบททบทวนธรรม ไปใช้ของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม มีทั้งที่เหมือนกันและต่างกัน ส่วนหนึ่งมาจากระยะเวลาการเข้ามาเป็นจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมแตกต่างกัน การมีฉันทะ มีอิทธิบาทในการเรียนรู้ ฝึกฝนที่จะทำความผาสุกแห่งตน และช่วยคนที่ศรัทธาจึงแตกต่างกัน ทำให้เกิดสภาวธรรม ตลอดจนมีภูมิธรรมที่ต่างกัน บททบทวนธรรมแต่ละข้อจึงเหมาะกับบางคน แต่อาจจะไม่เหมาะกับทุกคน ซึ่งพบว่าหมวดที่ได้มีการนำไปปรับใช้มากที่สุดคือ คือ หมวดที่ 2 การเชื่อชัดเรื่องกรรม และผลของกรรม รองลงมาคือ หมวดที่ 3 “การคิดดี พูดดี ทำดี” หมวดที่ 4 “การลดละกิเลส สลายอัตตา” และหมวดที่ 5 “การคบและเคารพมิตรดี”ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของสันทนา ประวงศ์ (2565) เรื่อง “พุทธวิธีการดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน” ซึ่งพบว่า การดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรมในพระพุทธศาสนา เป็นการพิจารณาเนื้อหาของความจริงแท้ในเรื่องหนึ่ง ๆ อย่างซ้ำ ๆ โดยใช้วิธีปฏิบัติตามหลักเหตุแห่งวิมุตติ 5 คือ การฟังธรรม สนทนาธรรม ทบทวนธรรม การตรึกตรองใคร่ครวญตามด้วยใจซึ้งธรรม และสมาธินิมิต พร้อมกับการสลายความโลภ โกรธ หลงไปเป็นลำดับตามหลักปหาน 5 เพื่อความดับแห่งทุกข์ใจอย่างยั่งยืน การดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน เป็นการกลั่นเนื้อหาธรรมจากพระไตรปิฎกมาแปลเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย มีทั้งหมด 165 ข้อ ในเนื้อหาเป็นการปรับความเห็นผิดให้เป็นความเห็นถูก โดยใช้วิธีปฏิบัติ 5 อย่าง คือการฟังเสียงอ่านบททบทวนธรรมและการฟังธรรม การสนทนาธรรม การท่องจำบททบทวนธรรม การพิจารณาใคร่ครวญธรรม และการปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่น พร้อมกับการสลายความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นไปเป็นลำดับ เพื่อดับทุกข์ใจอย่างยั่งยืน ผลคือ สามารถดับทุกข์ใจได้ในปัจจุบันขณะ พร้อมทั้งเกิดผลดีในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม

3. พลังอำนาจการสื่อสาร “บททบทวนธรรม” ที่มีต่อการดูแลสุขภาวะองค์รวมของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 จังหวัดมุกดาหาร พบว่า มีผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ในการดูแลสุขภาวะองค์รวมทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ สังคม และปัญญา ของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม สังกัดสวนป่านาบุญ 1 สอดคล้องกับงานวิจัยของ การวิจัยนี้สอดคล้องงานวิจัยของทิพวรรณ สุธานนท์ (2556) เรื่องการประยุกต์ใช้ หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขของผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่าผู้สูงอายุมี สภาพปัญหา 4 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านสังคมและการอยู่ร่วมกัน 4) ด้านเศรษฐกิจและรายได้ และได้นำหลักธรรมะของพระพุทธเจ้าไปปฏิบัติ เช่น (1) ด้านร่างกาย ได้แก่ หลักอริยสัจ 4 ไตรลักษณ์ขันธ์ 5 และรักอายุวัฒนธรรม (2) ด้านจิตใจ ได้แก่ บุญกิริยาวัตถุ 3 อิทธิบาท 4 สติปัฏฐาน 4 และมรณสติ (3) ด้านสังคม ได้แก่ โลกธรรม 8 พรหมวิหาร 4 กัลยาณมิตตตา ขันติ และโสรัจจะ (4) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ละเว้นอบายมุข ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ และสันโดษ ผลที่ได้รับจากการวิจัยของทิพวรรณ สุธานนท์ คือ การเข้าใจความจริงของชีวิต มีศีลธรรมเป็นพื้นฐาน ทานอาหารแต่พอดี อาศัยอยู่ในที่เหมาะสม ออกกำลังกายเป็นประจำ ทำบุญให้ทานอยู่เสมอ การทำบุญเป็นเหตุ ทำให้ความทุกข์ลดลงได้ การทำบุญเป็นเหตุให้จิตใจสงบและมีสมาธิ โดยเฉพาะผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างก็

มีอาการของโรคต่าง ๆ เมื่อปฏิบัติตามหลักธรรมะแล้วส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพที่กระฉับกระเฉง ไม่ปรากฏปัญหาอารมณ์ทางลบเช่น อารมณ์เหงา เศร้า เบื่อหน่าย ว้าเหว่ และมีความสามารถในการพึ่งตนเองได้เป็นอย่างดี ซึ่งพบว่างานวิจัยของทิพวรรณ สุธานนท์ มีความสอดคล้องกันในเรื่องการนำหลักธรรมะของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติที่กาย วาจา ใจ มีการลดละเลิกอบายมุข การปฏิบัติอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา เมื่อปฏิบัติได้ จะส่งผลให้เข้าใจชีวิตมากขึ้น ความทุกข์ที่เคยมีอยู่ลดลง และยังส่งผลต่อภาวะสุขภาพทางกาย และใจ ของผู้สูงอายุด้วย เช่นเดียวกับจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมที่ได้นำบททบทวนธรรม ซึ่งเป็นธรรมะของพระพุทธเจ้าแท้ ๆ มาปฏิบัติตามแล้วมีสุขภาวะทางด้านร่างกาย จิตใจ ดีขึ้น ความทุกข์ทางกายทางใจก็ลดลงไปตามลำดับ

สรุป

การวิจัยนี้เพื่อศึกษาพลังอำนาจการสื่อสาร “บททบทวนธรรม” ต่อการดูแลสุขภาวะองค์รวมของ จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมสังกัดสวนป่านาบุญ 1 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า หลังจากที่จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีความศรัทธาเชื่อมั่นหลักการแพทย์ทางเลือกวิถีธรรมแล้วนำไปปฏิบัติกับตนเอง กระทั่งเห็นผลเชิงประจักษ์ และนำไปเผยแพร่ต่อสมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้านหรือเพื่อนร่วมงาน และผู้คนในสังคม ตามศักยภาพของตนเองที่สามารถจะทำได้ ในหลากหลายช่องทาง ซึ่งพบว่าผู้ที่ปฏิบัติได้ ส่งผลให้ความทุกข์กาย ทุกข์ใจ ทุกข์จากเหตุการณ์ร้ายที่เข้ามา ลดลงตามลำดับ และยังส่งผลดีต่อการดูแลสุขภาวะองค์รวมคือสุขภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ สังคม และปัญญา มีการพัฒนา และเจริญขึ้นตามลำดับ เมื่อทำความผาสุกที่ตนได้แล้ว จึงมีการนำไปบอกต่อบุคคลอื่น แต่พลังความสามารถของแต่ละคนจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการเพิ่มอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา การเข้าร่วมกิจกรรมกับหมู่มิตรดีผู้พากันลดกิเลส การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน การเสียสละทำงานฟรี ถ้าทำได้มากก็มีพลังมาก ถ้าทำได้น้อยก็มีพลังน้อย ในกลุ่มของจิตอาสาทั้ง 4 กลุ่ม จะมีผลในการดับทุกข์กายทุกข์ใจและเรื่องร้าย มีความผาสุกทางกายใจต่างกัน บางคนก็ดับทุกข์ได้สมบูรณ์สิ้นเกลี้ยงเป็นส่วนใหญ่ ได้สภาวะสุขสงบ สบาย ปิติยินดี เบิกบาน แจ่มใส ใจไร้ทุกข์ ไร้ความกลัว กังวล ไร้ความหวาดระแวง หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ใด ๆ ที่มากระทบ มีสติสัมปชัญญะอยู่กับปัจจุบัน เป็นพลังเหนี่ยวนำระดับสูงให้ผู้อื่นทำตามได้มาก แต่ก็มีบางคนที่ยังดับทุกข์ไม่สมบูรณ์ ต้องพากเพียรปฏิบัติไปเรื่อย ๆ ทำทีละเรื่อง ๆ ซ้ำ ๆ บ่อย ๆ ไม่ห่างจากหมู่มิตรดี คบคุ้นหมู่มิตรดีไปเรื่อย ๆ พากเพียรอธิศีล ไปเรื่อย ๆ ตามฐานจิตแต่ละคน และตามหลักอิทธิบาท 4 ที่ทำได้ รวมทั้งผลของกุศลและอกุศลที่จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเคยทำมา สรุปพลังอำนาจการสื่อสาร “บททบทวนธรรม” ที่มีต่อการดูแลสุขภาวะองค์รวมของจิตอาสา แพทย์วิถีธรรมสังกัดสวนป่านาบุญ 1 จังหวัดมุกดาหาร ดังแผนภาพที่ 2

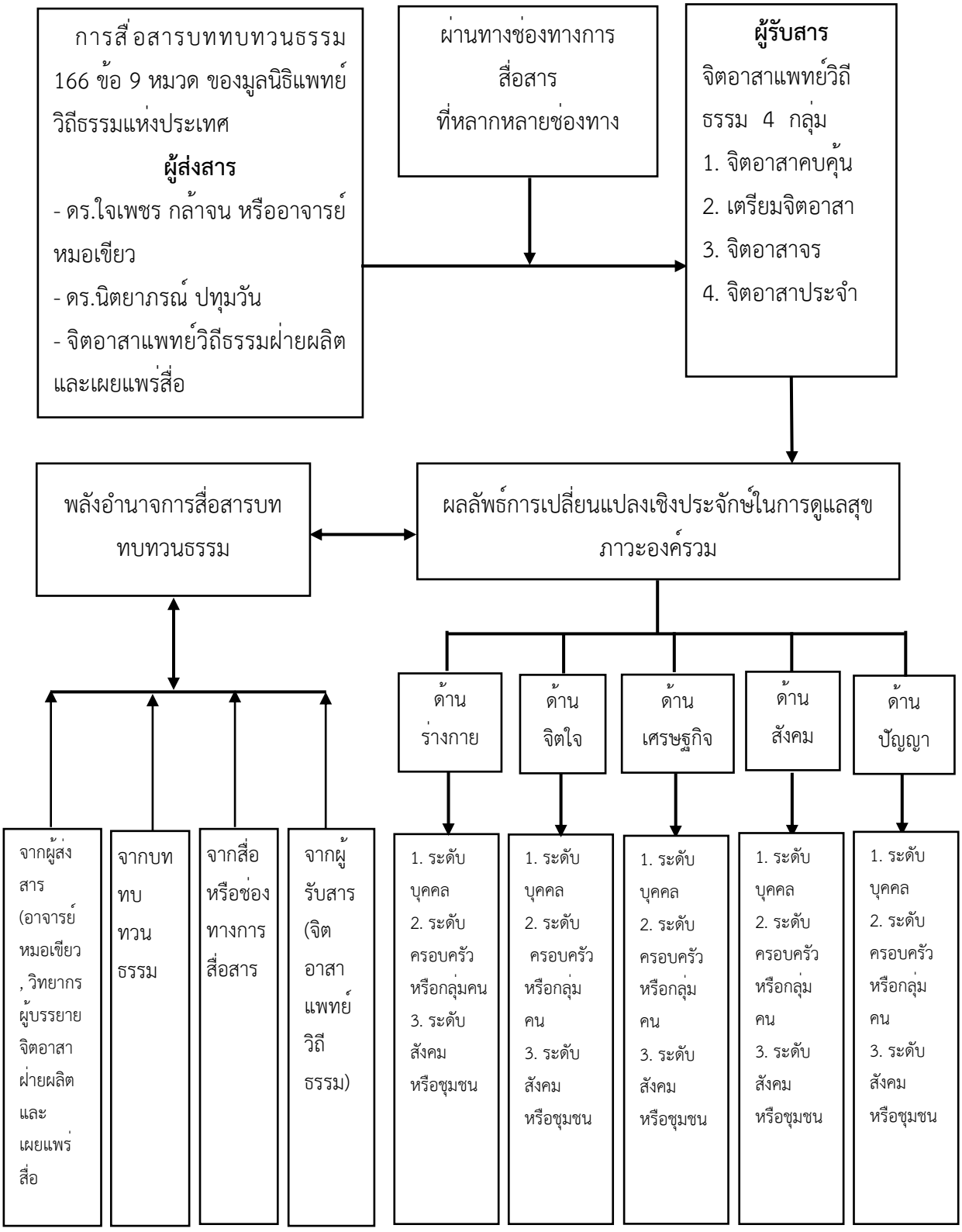

แผนภาพที่ 2 พลังอำนาจการสื่อสาร “บททบทวนธรรม” ที่มีต่อการดูแลสุขภาวะองค์รวมของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมสังกัดสวนป่านาบุญ 1 จังหวัดมุกดาหาร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) บททบทวนธรรมช่วยลดความทุกข์กาย ทุกข์ใจทุกข์จากเรื่องร้ายที่เข้ามาในชีวิตได้ในบุคคลที่นำไปปฏิบัติได้จริง หน่วยงานในระดับท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการดูแลส่งเสริมสุขภาพประชาชน ทุกภาคส่วนควรส่งเสริมให้มีนโยบายครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ให้มีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ในการสร้างความผาสุกให้กับ ส่งผลให้สถาบันครอบครัว ชุมชนและสังคม เข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองได้

2) ในระดับองค์กรหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ควรส่งเสริมให้มีการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ และประกาศเป็นนโยบายหลักในการลดทุกข์ สร้างความผาสุกให้กับบุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ

3) ในระดับประเทศ ควรนำผลการวิจัยไปจัดทำเป็นนโยบายเร่งด่วนระดับชาติ ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ทุกช่องทางการสื่อสารอย่างหลากหลาย ในการแก้ปัญหาสุขภาพกายใจ ปัญหาสังคม สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ให้กับพลเมืองในประเทศ และสามารถพึ่งตนเองได้ รวมทั้งบรรจุเข้าไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนทั้งภาครัฐและเอกชนตั้งแต่ชั้นอนุบาล จนถึงมหาวิทยาลัย โดยออกแบบให้เหมาะกับแต่ละวัย หรือช่วงชั้นเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรนำหมวดบททบทวนธรรม หรือรายละเอียดหัวข้อบททบทวนธรรม ไปศึกษาวิจัยต่อในแต่ละประเด็น เช่น หมวดการไม่ยึดมั่นถือมั่น, หมวดการเชื่อชัดเรื่องกรรมและผลของกรรม, หมวดการคิดดี พูดดี ทำดี ฯลฯ เป็นต้น

2) ควรขยายผลศึกษาในประเด็นการนำบททบทวนธรรมไปใช้ทั้งในกลุ่มผู้ป่วย หรือประชาชนทั่วไปทุกกลุ่มวัย ทั้งวัยรุ่น วัยทำงาน และวัยผู้สูงอายุในรูปแบบการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

3) ควรขยายผลการศึกษาในประเด็นการจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปของทบทวนธรรมตามหลักแพทย์วิถีธรรม เพื่อให้มีการนำไปใช้ให้เหมาะกับยุคสมัย หรือกลุ่มวัยต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข. (2564ก). *ข้อมูลอัตราฆ่าตัวตายโลกขององค์การอนามัยโลก*, สืบค้นจาก https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=2287

กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข. (2564ข). *อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จต่อประชากรแสนคนของประเทศไทย.* สืบค้นจาก https://www.dmh.go.th/report/suicide/stat_prov.asp

กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข. (2564ค) *พบปี 63 การฆ่าตัวตายไต่ระดับขึ้น.* สืบค้นจาก https://www.hfocus.org/content/2021/02/20996

ใจเพชร กล้าจน. (2553). *ความเจ็บป่วยกับการดูแลสุขภาพแนวเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักแพทย์ ทางเลือกวิถีพุทธของศูนย์เรียนรู้สุขภาพพึ่งตน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สวนป่านาบุญ อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร.* วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนบูรณาการศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ใจเพชร กล้าจน. (2564). *บททบทวนธรรม.* (ครั้งที่ 3). สมุทรปราการ: พิมพ์ดีจำกัด.

นิตยาภรณ์ สุระสาย, สุภาภรณ์ ใจการุณ และเผ่าไทย วงศ์คำเหลา. (2559), ผลของโปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรมเพื่อการพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงต่อพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพและภาวะสุขภาพของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครพนม. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ. 9(2),* 302.

ผ่องไพรธรรม กล้าจน. (2566). *ศึกษาวิเคราะห์วิธีการสื่อสารธรรมคำคมเพชรจากใจเพชร. ของ ดร.ใจเพชร กล้าจน (หมอเขียว)*, ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สันทนา ประวงศ์ (2565). *“พุทธวิธีการดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน”*, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ . (2557). *สวดมนต์บำบัดแบบไทย รักษาใจ ไม่ต้องใช้ยา.* สืบค้นจาก https://shorturl.asia/TOjGw

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

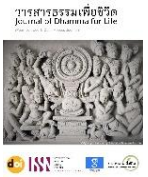

Original Research Article

DOI: 10.14456/jdl.2025.65

Conveying Artistic Values Through Fresh Floral Arrangements by "Kirana: Thai Floral Art Lab"

การถ่ายทอดคุณค่าเชิงศิลปะผ่านงานดอกไม้สด ของ ห้องปฏิบัติการ "กิรณา งานดอกไม้ไทย"

Kirana Pongsuwan[1]*, Chatwarun Angasinha[2]

กิรณา พงษ์สุวรรณ[1]*, ฉัตรวรัญช์ องคสิงห์[2]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Kirana Pongsuwan***
กิรณา พงษ์สุวรรณ*
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand
Email: p.kirana@hotmail.com

2. **Asst. Prof. Dr.Chatwarun Angasinha**
ผศ.ดร.ฉัตรวรัญช์ องคสิงห
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand
Email: Chattrsu@gmail.com

คำสำคัญ:
การถ่ายทอดคุณค่าเชิงศิลปะ; งานดอกไม้สด; ห้องปฏิบัติการ; กิรณา; งานดอกไม้ไทย

Keywords:
Transmission of Artistic Values; Fresh Floral Arrangements; Kirana; Thai Floral Art Lab

Article history:
Received: 26/10/2024
Revised: 06/11/2024
Accepted: 20/12/2024
Available online: 01/03/2025

ABSTRACT

The objectives of this article are: 1) to study the transmission of artistic values through fresh floral arrangements by the "Kirana: Thai Floral Art Lab," and 2) to examine the extension of learning in fresh floral art through the "Kirana: Thai Floral Art Lab." This is a qualitative research study, with data collected through in-depth interviews with a total of 15 key informants, divided into four groups as follows: 1) students, 2) alumni of the School of Craftsmanship in the Palace (Female), 3) customers, and 4) instructors from the "Kirana: Thai Floral Art Lab." The data was analyzed using content analysis, framed by the theory of artistic value creation. The study results indicate that there are five key value components: 1) aesthetic value, 2) social value, 3) cultural value, 4) economic value, and 5) ethical value. Regarding the extension of learning in fresh floral art, the study found that the teaching model is based on a short-course curriculum, with each course lasting five hours. Students acquire knowledge in creating floral garlands in the traditional royal style, starting from the basics of fresh floral arrangements to advanced adaptation techniques. This includes selecting flowers, understanding the nature of flowers, familiarizing themselves with tools and equipment, garland weaving, and decorating garlands such as the "Mali Orchid Garland." Students are encouraged to use their creativity or follow contemporary styles to suit different ceremonial purposes. The teaching also emphasizes conveying the artistic values of fresh flowers according to royal craftsmanship, ensuring the complete utilization of all parts of the flowers, and promoting environmental friendliness. Furthermore, students learn storage techniques and methods for preserving the flowers' freshness and beauty for a longer period. The development of these skills depends on the students'

How to Cite:

Pongsuwan, K. & Angasinha, C. (2025). Conveying Artistic Values Through Fresh Floral Arrangements by "Kirana: Thai Floral Art Lab". *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 206-217.

ability to adapt and create after mastering the foundational knowledge.

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการถ่ายทอดคุณค่าเชิงศิลปะผ่านงานดอกไม้สดของห้องปฏิบัติการ "กิรณา งานดอกไม้ไทย"และ 2) เพื่อศึกษาการต่อยอดการเรียนรู้ศิลปะงานดอกไม้สดผ่านห้องปฏิบัติการ"กิรณา งานดอกไม้ไทย"เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวนรวมทั้งสิ้น 15 คน แบ่งออกเป็นกลุ่ม 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มผู้เรียน 2) กลุ่มศิษย์เก่านักเรียนโรงเรียนช่างฝีมือในวัง (หญิง) 3) กลุ่มลูกค้า 4) ครูผู้สอนห้องปฏิบัติการ "กิรณา งานดอกไม้ไทย" โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา กรอบแนวคิดทฤษฎีการสร้างคุณค่าทางศิลปะ) โดยผลการศึกษา พบว่า มีองค์ประกอบแห่งคุณค่า 5 ด้าน ดังนี้ 1) คุณค่าเชิงสุนทรียศาสตร์ 2) คุณค่าเชิงสังคม 3) คุณค่าเชิงวัฒนธรรม 4) คุณค่าเชิงเศรษฐกิจ และ 5) คุณค่าเชิงจริยธรรม และ ในการต่อยอดการเรียนรู้ศิลปะงานดอกไม้สด พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอน เป็นแบบหลักสูตรระยะสั้น ใช้ระยะเวลาในการเรียน 5 ชั่วโมงต่อหลักสูตร ผู้เรียนได้รับความรู้ในการร้อยมาลัยตามแบบชาววัง โดยจะเริ่มตั้งแต่ความรู้ขั้นพื้นฐานของงานดอกไม้สดไปจนถึงขั้นประยุกต์ดัดแปลง ซึ่งได้แก่ การคัดเลือกดอกไม้ การเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติของดอกไม้ การรู้จักเครื่องมืออุปกรณ์ การร้อยมาลัย การแต่งตัวมาลัย เช่น มาลัยช่อเอื้อง การประดิษฐ์การประดับการดัดแปลง ได้ตามความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน หรือตามแบบสมัย ให้เหมาะสมกับงานในแต่ละประเภท ตามแบบการประกอบพิธีต่าง ๆ เพื่อให้สามารถถ่ายทอดคุณค่าของดอกไม้สดตามศิลปะชาววัง การใช้ประโยชน์ของดอกไม้สดให้ได้ครบทุกส่วน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนขั้นตอนการจัดเก็บ วิธีการถนอม ดูแล รักษาดอกไม้ให้คงความสดสวยงามได้ยาวนานยิ่งขึ้น โดยการต่อยอดนี้จะขึ้นกับทักษะ การประดิษฐ์และดัดแปลงของผู้เรียนหลังจากเรียนรู้ในขั้นพื้นฐานแล้ว

บทนำ

งานดอกไม้สดของไทยจัดเป็นหัตถศิลป์และประณีตศิลป์ หมายถึง การนำดอกไม้สดของไทยชนิดต่าง ๆ มาประดิษฐ์ให้เป็นชิ้นงานที่ประณีตงดงามด้วยวิธีการกรอง เย็บ มัด ร้อย ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามประเพณีและวัฒนธรรมศิลปะของไทย เนื่องจากงานดอกไม้สดของไทยมีความสำคัญหลายประการ คือ เป็นงานฝีมือที่นำไปใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา พิธีกรรมทั่วไป ตกแต่งสถานที่ที่ใช้ประกอบพิธีและใช้เป็นของชำร่วยเพื่อแสดงความขอบคุณผู้ที่มาร่วมงานต่าง ๆ เป็นงานฝีมือที่แสดงถึงเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชนชาติไทย ซึ่งสะท้อนออกมาให้เห็นจากความประณีต นอกจากนั้น ยังเป็นงานฝีมือที่สามารถสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้แก่ผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการร้อยมาลัย ซึ่งต้องอาศัยศิลปะหลายประการ เช่น การกรอง คือ การเอาบางส่วนของดอกไม้ ที่ได้จากการเฉือนเป็นแว่น ๆ หรือผ่ากลางชิ้นแล้วนำมาเสียบ หรือร้อยในไม้ไผ่ที่เหลาแหลม หรือ ก้านมะพร้าว (ทางมะพร้าว) ซ้อนกัน การกรองมี 2 แบบ ได้แก่ การกรองดอก และการกรองเส้น เป็นต้น

การร้อยมาลัยจัดอยู่ในหมวดงานดอกไม้สดของไทย เป็นงานฝีมือที่มีความโดดเด่นหลายด้านทั้งความละเอียด ความประณีต พิถีพิถัน อีกทั้งในด้านความคิดสร้างสรรค์ รูปแบบของมาลัยมีมากมายหลายชนิดแต่ละชนิดมีหน้าที่ใช้สอยต่างกันไปตามโอกาสและความเหมาะสม มาลัยที่ใช้ในงานมงคลงาน แต่งงาน หรือเพื่อแสดงความยินดี “ดอกรัก” เป็นหนึ่งในดอกไม้ที่นิยมนำมาร้อย โดยแทบทุกพวงมาลัยจะมีดอกรักเป็นส่วนประกอบสำคัญ ส่วนใหญ่จะอยู่ในส่วนของอุบะชายมาลัยแทบทั้งหมด ส่วนถ้าเป็นตัวพวงมาลัย ก็สามารถนำมาร้อยสร้างสรรค์ได้เช่นกัน ซึ่งวิธีการร้อยสร้างสรรค์ได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นร้อยทั้งดอกหรือ ฉีกกลีบดอกเป็นชิ้นเล็ก ๆ แล้วนำมาร้อยทีละชั้นประกอบกันเป็นพวงมาลัย ฯลฯ สีสันของดอกรักก็เป็นที่น่าสนใจให้สีขาวนวลตามีโทนสีม่วง ซึ่งเมื่อนำมาร้อยมาลัยจะให้ความสวยงามไปอีกรูปแบบ และด้วยดอกรัก ที่นำมาร้อยมาลัยมีหลายพันธุ์ขนาดดอกจะมีความต่างกัน อีกทั้งชื่อและความหมาย สื่อถึงความรักที่ยาวนานรักที่บริสุทธิ์ ฯลฯ ดอกรักจึงมีอยู่ในงานมาลัย ทั้งนี้ มาลัยหนึ่งพวงสามารถสร้างสรรค์ด้วยดอกไม้มากกว่าหนึ่งชนิดได้ เช่น การเพิ่มความนัยความหมายมงคลยิ่งขึ้น อาจเติมดอกบานไม่รู้โรยก็จะเป็นรักไม่รู้โรย หรือใช้ดอกดาวเรืองคู่ดอกรัก โดยดาวเรืองที่นำมาใช้โดยมากจะอยู่ในส่วนอุบะหรือนำกลีบดอกซึ่งมีสีสันสวย นำมาร้อยมาลัยให้มีความเจริญรุ่งเรือง การร้อยมาลัยดอกไม้สดเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างสรรค์คุณค่า (Value creation) โดยเฉพาะในงานศิลปหัตถกรรมหรืองานฝีมือ งานช่างฝีมือดอกไม้สดได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ประจำปี พ.ศ. 2557 ในสาขางานด้านฝีมือดั้งเดิม (บุญชัย ทองเจริญบัวงาม, 2557) อันเป็นเครื่องยืนยันถึงความเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและความหมาย ซึ่งคุณค่านั้นมนุษย์กำหนดขึ้นให้ค่าแก่สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (ธนิก เลิศชาญฤทธิ์, 2554)

นอกจากทางวัฒนธรรมแล้ว งานช่างฝีมือดอกไม้สดยังเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ ซึ่งสะท้อนถึงรากเหง้าและความเป็นมาอันยาวนานของชุมชน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อม การประดิษฐ์ร้อยกรองดอกไม้สดให้มีความวิจิตรตระการตา เพื่อให้เหมาะสมแก่การใช้งานในโอกาสต่าง ๆ ทั้งในการบูชาทางพุทธศาสนา พระราชพิธี และงานสำคัญอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการทางวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากประวัติศาสตร์และความรู้ของบรรพบุรุษ ซึ่งกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน (มณีรัตน์ จันทนะผลิน, 2558)

อย่างไรก็ตาม ในการอนุรักษ์และสืบสานศิลปะดอกไม้สด จำเป็นต้องมีการวิจัยอย่างลึกซึ้ง เพื่อทำความเข้าใจบทบาทของงานดอกไม้สดในฐานะเครื่องมือที่เชื่อมโยงอดีต ปัจจุบัน และอนาคต รวมถึงความสำคัญของการสร้างสรรค์และพัฒนางานฝีมือให้ตอบสนองต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ในบริบทของห้องปฏิบัติการ “กิรณา งานดอกไม้ไทย” การศึกษาวิจัยจะช่วยให้เราเข้าใจถึงกลไกและกระบวนการที่ใช้ในการถ่ายทอดคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านงานดอกไม้สดรวมถึงความสำคัญของการสืบสานและสร้างสรรค์งานที่ไม่เพียงเป็นศิลปะ หากแต่เป็นมรดกที่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน การวิจัยในด้านนี้จึงมีความสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่จะสนับสนุนการสืบทอดและพัฒนางานศิลปะดอกไม้สดให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมในอนาคต

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

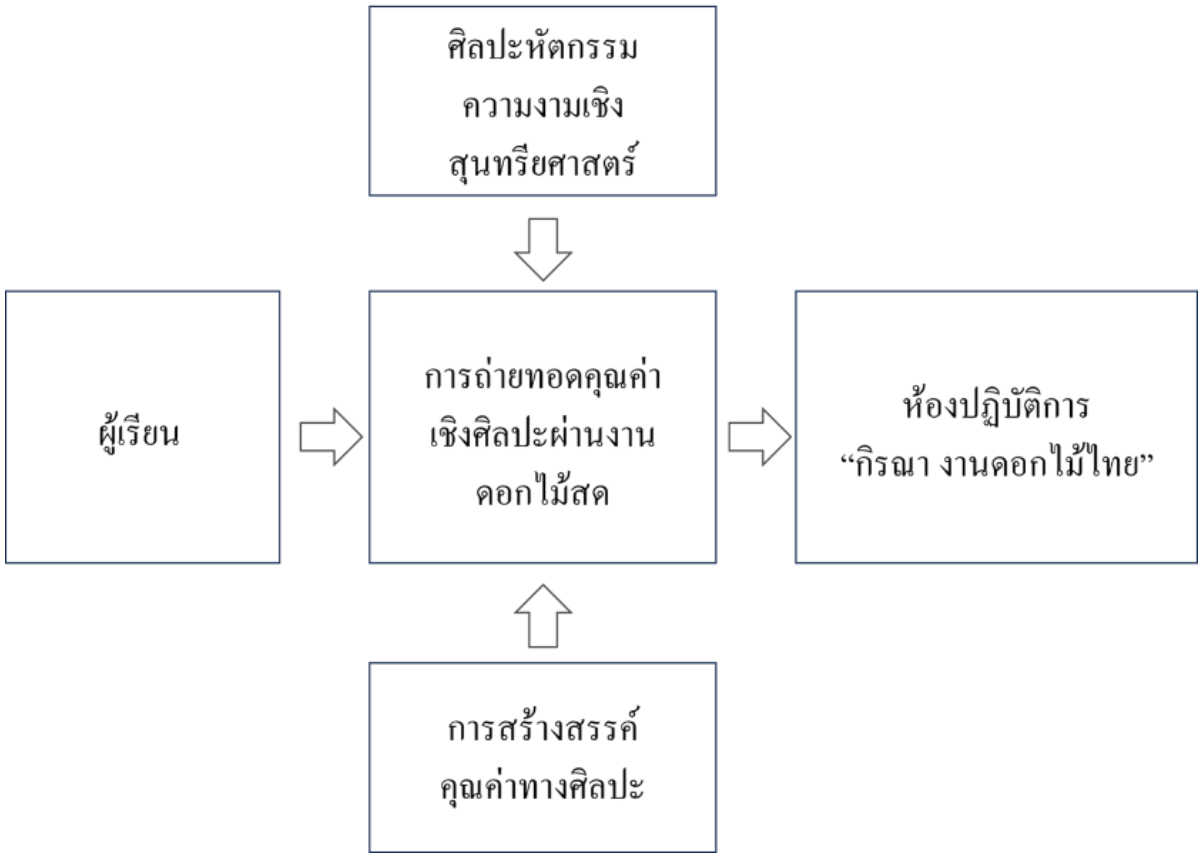

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการถ่ายทอดคุณค่าเชิงศิลปะผ่านงานดอกไม้สด ของ ห้องปฏิบัติการ “กิรณา งานดอกไม้ไทย”
2. เพื่อศึกษาการต่อยอดการเรียนรู้ศิลปะงานดอกไม้สดผ่านห้องปฏิบัติการ “กิรณา งานดอกไม้ไทย”

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อศึกษาข้อมูลในประเด็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวนรวมทั้งสิ้น 15 คน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่ม 4 กลุ่ม ดังนี้

1.1.1 กลุ่มผู้เรียน จำนวน 5 คน

1.1.2 กลุ่มศิษย์เก่านักเรียนโรงเรียนช่างฝีมือในวัง (หญิง) จำนวน 3 คน

1.1.3 กลุ่มลูกค้า จำนวน 6 คน

1.1.4 ครูผู้สอนห้องปฏิบัติการ “กิรณา งานดอกไม้ไทย” จำนวน 1 คน

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ จากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ เอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์คุณค่าเชิงศิลปะ และอินเตอร์เน็ต บทความ รายงานการวิจัย หรือบทความเว็ปไซต์

1.3 ด้านพื้นที่ คือ ห้องปฏิบัติการ “กิรณา งานดอกไม้ไทย” ตั้งอยู่ ถนนราชเทวี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยสร้างเป็นคำถามให้ครอบคลุมตามขอบเขตของการวิจัย การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดงานศิลปะชาววังให้กับผู้เรียนที่ห้องปฏิบัติการ “กิรณา งานดอกไม้ไทย”

3. ด้านการเก็บข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และ แบบสังเกตการณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) และ เก็บรวบรวมข้อมูล

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษา การถ่ายทอดคุณค่ารู้ศิลปะงานดอกไม้สดผ่านห้องปฏิบัติการ “กิรณา งานดอกไม้ไทย” พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอน เป็นการสอนเชิงปฏิบัติการ แบบหลักสูตรระยะสั้น ระยะเวลาในการเรียนใช้เวลา 5 ชั่วโมงต่อหลักสูตร การถ่ายทอดความรู้เป็นไปตามต้นแบบชาววัง โดยเริ่มจากการร้อยพวงมาลัยจากดอกมะลิ ดอกกุหลาบ ดอกรัก และดอกกล้วยไม้ การเรียนในลำดับถัดไปจะขึ้นกับความประสงค์ของผู้เรียนว่าจะสนใจเรียนต่อเนื่องหรือไม่ ในการเรียนห้องปฏิบัติการกิรณา งานดอกไม้ไทย เป็นผู้จัดเตรียมอุปกรณ์ ดอกไม้และอาหารให้สำหรับผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับการดูแล เอาใจใส่ระหว่างการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อสามารถถ่ายทอดและเข้าถึงปัญหาและอุปสรรคของผู้เรียนได้อย่างใกล้ชิด ด้วยวิธีการเฝ้าสังเกต ติดตามผลงานที่ผู้เรียนกำลังปฏิบัติ มีการติดตาม แก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนเป็นเฉพาะรายบุคคล ทำให้มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

ในการเรียนรู้แบบปฏิบัติการ ใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้แบบใกล้ชิด ฝึกสอนการใช้เข็มร้อยมาลัย การพับกลีบดอกไม้ ใบไม้ การรู้จักใช้มือวางในตำแหน่งที่ถูกต้อง เพื่อรักษาความสดและความสวยงามของดอกไม้สด ให้เทคนิคต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายมากขึ้น โดยครอบคลุมทั้งด้านศิลปะการออกแบบสมัยใหม่ร่วมกับการใช้วัสดุที่หลากหลาย และการปรับใช้เทคนิคใหม่ ๆ ในการเรียนการสอนจะเน้นการเรียนรู้ที่รวดเร็วและครอบคลุมเนื้อหาหลาย ๆ ด้านในเวลาอันสั้น ผู้เรียนสามารถทดลองและสร้างสรรค์งานใหม่ๆ ได้ตามใจชอบ แต่กระบวนการอาจไม่ได้เน้นการฝึกฝนอย่างละเอียดเท่ากับการเรียนแบบชาววัง และการประเมินผลในการเรียนการสอนจะเน้นที่การประเมินผลในภาพรวม เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการทำ การนำเสนอ ใช้เทคนิคที่หลากหลายและสอดคล้องกับแนวคิดที่ได้รับจากการสอนผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์งานศิลปะใหม่ ๆ การนำเสนอแนวคิดร่วมกัน หรือเทคนิคที่ทันสมัย หรือการพัฒนา ต่อยอด หรือแม้แต่การมีส่วนร่วมกับผู้เรียนที่จะมีความแตกต่างในการสร้างผลงาน เช่น บางคนถนัดมือซ้าย บางคนถนัดมือขวา ก็จะทำให้ต้องอาศัยเทคนิค หรือการปรับเพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหวของมือ และสมองเกิดทักษะในการใช้อวัยวะเคลื่อนไหวในระหว่างการเรียน ในการร้อยมาลัยทำให้กล้ามเนื้อนิ้วมือ ข้อนิ้ว แขน สายตา ประสาทสัมผัสทำงานและแข็งแรงอาจกล่าวได้ว่า เป็นการพัฒนาการด้านร่างกาย และกล้ามเนื้อสายตา และระบบประสาทจะทำงานประสานกันได้ดี ประสาทสัมผัสมีการพัฒนาให้มีความละเอียดอ่อนขึ้น มีผลต่อการพัฒนาด้านการเรียนรู้และสติปัญญาที่ต้องใช้อวัยวะประเภทนี้เป็นสื่อจึงสามารถปฏิบัติได้ดี กิจกรรมการร้อยมาลัยทำให้ตาและมือประสานกันทำงานได้ดี ปลายนิ้วในการจับต้อง สามารถทำให้เกิดความประณีต เกิดสุนทรียศาสตร์และจริยศาสตร์เข้าด้วยกันได้อย่างสร้างสรรค์

หลักสูตรการเรียนการสอน ของ กิรณา งานดอกไม้ไทย

หลักสูตรที่ 1 พวงมาลัยแบบฉบับชาววัง (ขั้นพื้นฐาน) “พวงมาลัยมะลิ”

หลักสูตรที่ 2 พวงมาลัยแบบฉบับชาววัง "พวงมาลัยกุหลาบ"

หลักสูตรที่ 3 พวงมาลัยแบบฉบับชาววัง "พวงมาลัยกล้วยไม้”

หลักสูตรที่ 4 พวงมาลัยแบบฉบับชาววัง "พวงมาลัยห่วงรัก”

ขั้นตอนการเรียนการสอน ของ กิรณา ดอกไม้ไทย

(1) อธิบายและบอกแนวทางในการเรียน

(2) สาธิตหรือทำให้ดู

(3) การพาทำ

(4) การให้ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสบการณ์

(5) การให้ทดลองทำ

(6) การให้ลองผิดลองทำ

(7) การให้คำปรึกษา การแนะนำ

(8) การค้นหาสาเหตุของปัญหาการเรียนและให้คำแนะนำ

(9) การให้นักศึกษาค้นหาความถนัดและวิธีการของตนเอง

(10) การติชมผลงาน เพื่อให้เกิดการปรับปรุง พัฒนา

(11) สอนไม่ให้เครียดกับชิ้นงานที่ทำ ใช้สุนทรียะและมีสมาธิ

(12) การให้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

(13) สอนให้รู้จักการดัดแปลง นำส่วนต่างๆ ของดอกไม้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้หมดทุกส่วน

(14) การประเมินผล

อภิปรายผล

จากการศึกษา ผลของงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริธร สุตตานนท์ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การสืบทอดคุณค่างานช่างดอกไม้สดแบบราชสำนัก”ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณค่างานช่างดอกไม้สดแบบราชสำนัก มีคุณค่าทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) **ด้านจริยศาสตร์** เป็นคุณค่าที่เกิดจากความประพฤติและปฏิบัติตน แสดงให้เห็นถึงความดีงาม ความสูงส่งในจิตใจ ก่อให้เกิดความประพฤติ ความคิด ทัศนคติ การใช้ชีวิตนำไปสู่การพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป 2) **ด้านสุนทรียศาสตร์** เป็นคุณค่าที่ส่งผลต่อจิตใจของผู้เสพผลงานทั้งทางตรงและทางอ้อม และองค์ประกอบทั้ง 10 ด้าน ของสุนทรียศาสตร์นั้นต่างก็หลอมรวมกัน เพื่อสร้างสรรค์ชิ้นงานช่างดอกไม้สด 3) **ด้านประณีตศิลป์** เป็นงานที่ต้องใช้ “ทักษะ” ฝึกปฏิบัติจากขั้นพื้นฐานพัฒนาไปสู่ความชำนาญ และเป็นทักษะชั้นสูงอยู่ในตัวช่าง และในกระบวนการถ่ายทอดนั้นจะมี “เอกลักษณ์เฉพาะตัว” 4) **ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร** มีความสำคัญจะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งด้านเวลา ต้นทุน และคุณภาพ 5) **ด้านนวัตกรรม** มีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนางานช่างดอกไม้สดให้มีความแปลกใหม่เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติภา บุนนาค (2560) ที่ได้ศึกษา เรื่อง วิถีปฏิบัติช่างฝีมือดอกไม้สด: กรณีศึกษาโรงเรียนช่างฝีมือในวัง (หญิง) ผลการศึกษาพบว่า ในกระบวนการสร้างฝึกทักษะของแผนกช่างฝีมือดอกไม้สดของโรงเรียนช่างฝีมือในวัง (หญิง) นั้น ประกอบด้วยหลายองค์ประกอบกว่าจะได้ทักษะแบบช่างนั้น

โรงเรียนมีวิธีสร้างความโดดเด่นและความพิเศษให้กับ “ฝีมือช่างแบบชาววัง” โดยองค์ประกอบหลักคือ โรงเรียน ครูช่าง และนักเรียนช่าง

สรุปผลการวิจัย

คุณค่าเชิงสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Value) งานดอกไม้สดถือได้ว่าเป็นศิลปะที่มีคุณค่าเชิงสุนทรียศาสตร์สูง เนื่องจากสามารถกระตุ้นประสาทสัมผัสหลายด้าน ไม่เพียงแต่การมองเห็นเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกลิ่นหอมที่ออกมาจากดอกไม้ และการสัมผัสเนื้อสัมผัสของวัสดุต่าง ๆ ในการจัดดอกไม้ ซึ่งคุณค่าเชิงสุนทรียศาสตร์ของงานดอกไม้สดสามารถแยกได้เป็นหลายด้าน ดังนี้ 1) ความงามทางสายตา (Visual Aesthetics) ความสวยงามในรูปทรง สีสัน และพื้นผิว การให้ความสมดุลสามารถสร้างความประทับใจทางสายตาได้ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกใช้สีที่สอดคล้องกัน การเล่นกับระดับความสูงและความต่ำ หรือการใช้เส้นสายและรูปทรงในการจัดวาง ซึ่งทั้งหมดนี้ สร้างการเคลื่อนไหวและความไหลลื่นขององค์ประกอบงานดอกไม้สดเป็นอย่างมาก 2) ความหอมและบรรยากาศ (Fragrance and Atmosphere) กลิ่นหอมจากดอกไม้สดเพิ่มมิติทางสัมผัส ทำให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายและสงบ ทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติและสง่างาม การเลือกดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ หรือเข้มข้นขึ้นอยู่กับบรรยากาศที่ต้องการสร้าง และส่งผลต่อความรู้สึกของผู้ที่ได้พบและสัมผัส 3) การสัมผัสเนื้อสัมผัส (Tactile Quality) เนื้อสัมผัสของดอกไม้และองค์ประกอบอื่น ๆที่ใช้ เช่น ก้าน ใบ และวัสดุต่าง ๆ ในการจัดดอกไม้สามารถสัมผัสได้อย่างชัดเจน ความนุ่มนวลของกลีบดอก ความหยาบหรือความหนาของก้านและใบล้วนสร้างความรู้สึกเชิงสัมผัสที่หลากหลาย 4) องค์ประกอบทางศิลปะ (Artistic Composition) การร้อยมาลัยต้องคำนึงถึงหลักการทางศิลปะ ความสมดุล (Balance) จุดเด่น (Focal Point) สัดส่วน (Proportion) และความเป็นเอกภาพ (Unity) ซึ่งต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเลือกองค์ประกอบเหล่านี้ให้ลงตัว การออกแบบเชิงสร้างสรรค์สามารถสื่อสารอารมณ์ ความรู้สึก และความคิดของผู้เรียนไปยังผู้รับได้ 5) การเปลี่ยนแปลงและความไม่จีรัง (Ephemeral Nature) งานดอกไม้สดเป็นงานศิลปะที่มีความไม่ถาวร ดอกไม้จะค่อย ๆ เหี่ยวเฉาไปตามเวลา ซึ่งสะท้อนถึงความไม่จีรังของชีวิตและธรรมชาติ ศิลปะของงานดอกไม้สด จึงเน้นความสวยงามในช่วงเวลาหนึ่ง สร้างการเชื่อมโยงระหว่างศิลปะและวงจรชีวิต และ 6) การแสดงออกทางวัฒนธรรมและสัญลักษณ์ (Cultural Expression and Symbolism) ดอกไม้สด มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่หลากหลายในแต่ละวัฒนธรรม เช่น ในวัฒนธรรมไทย ดอกบัวมักถูกใช้ในงานศาสนาและเป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์หรือความสงบเงียบ เป็นสิ่งสะท้อนความเชื่อและคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนในแต่ละพื้นที่ ดังนั้น งานดอกไม้สดจึงเป็นศิลปะที่มีคุณค่าเชิงสุนทรียศาสตร์ ในหลายมิติ ทั้งในแง่ของความงามทางสายตา ความหอม การสัมผัส และการแสดงออกของธรรมชาติและวัฒนธรรม

คุณค่าเชิงสังคม (Social Value) คือ งานดอกไม้สดไม่ได้มีคุณค่าเฉพาะเชิงสุนทรียศาสตร์เท่านั้น แต่ยังมีคุณค่าเชิงสังคมที่สำคัญอีกหลายประการ เนื่องจากงานดอกไม้สด มีบทบาทในชีวิตประจำวัน ประเพณี ศาสนาและวัฒนธรรมของผู้คนในสังคม ตัวอย่างเช่น คุณค่าเชิงสังคมที่สะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนในเรื่องของการสื่อสารทางอารมณ์และความรู้สึก (Emotional and Sentimental Expression) งานดอกไม้สดมักถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ในการแสดงความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ความรัก ความเคารพ หรือความเสียใจ ดอกไม้สามารถถ่ายทอดอารมณ์แทนคำพูดได้ การให้ดอกไม้ในโอกาสสำคัญ เช่น งานวันเกิด งานแต่งงาน หรืองานศพ จึงเป็นวิธีการแสดงความรู้สึกที่ผู้คนในสังคมเข้าใจและยอมรับกันอย่างกว้างขวาง หรือ การเชื่อมโยงกับประเพณีและวัฒนธรรม (Cultural and Traditional Connection) และพิธีกรรมในหลายวัฒนธรรม เช่น ในประเทศไทย การจัดพวงมาลัย

ดอกไม้สดเป็นส่วนสำคัญในงานบูชาพระพุทธรูปหรือเทพเจ้า และการไหว้ครูในโรงเรียน การจัดดอกไม้ในพิธีสำคัญเหล่านี้ สะท้อนถึงความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการรักษาและส่งต่อคุณค่าและประเพณีจากรุ่นสู่รุ่น นอกจากนี้ ยังสร้างสังคมเชิงพาณิชย์และอาชีพ (Economic and Professional Value) เป็นธุรกิจและอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นผู้ปลูกดอกไม้ ผู้ขายดอกไม้ หรือผู้จัดดอกไม้มืออาชีพ การประกอบอาชีพเกี่ยวกับดอกไม้จึงมีบทบาทสำคัญ ในเศรษฐกิจของชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการเพาะปลูกดอกไม้เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะส่งผลไปสู่การการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน (Building Social Bonds) งานดอกไม้สดที่ถูกจัดในงานต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานศพ หรือเทศกาลสำคัญ มักเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนและครอบครัว เพราะการมีส่วนร่วมในการจัดงานเหล่านี้ ทำให้คนในชุมชนได้พบปะและร่วมกันทำกิจกรรม ส่งผลให้เกิดการสื่อสาร การเชื่อมโยงทางจิตใจ และการสร้างมิตรภาพระหว่างสมาชิกในสังคม ช่วยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเป็นมิตร ส่งเสริมความสามัคคีและการสื่อสารที่ดีในหมู่คนที่อยู่ร่วมกันในพื้นที่นั้น ๆ อย่างไรก็ตาม งานดอกไม้สดเป็นศิลปะที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้คนในสังคม และเป็นวิธีการแสดงออกทางศิลปะที่เรียบง่ายและงดงาม สามารถแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ และความรู้สึกผ่านการเลือกใช้ดอกไม้ การจัดวาง และการออกแบบ ซึ่งมีอิทธิพลในการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ในสังคม ดังนั้น งานดอกไม้สดไม่เพียงแต่เป็นงานศิลปะที่สร้างความงามให้กับชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ ส่งเสริมวัฒนธรรม และการเชื่อมโยงทางสังคมในหลายมิติ

คุณค่าเชิงวัฒนธรรม (Cultural Value) งานดอกไม้สดจัดได้ว่ามีคุณค่าเชิงวัฒนธรรมที่ลึกซึ้ง เนื่องจากดอกไม้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ในแทบทุกวัฒนธรรมทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นในพิธีกรรม ศิลปะ หรือการใช้ชีวิตประจำวัน งานดอกไม้สดสะท้อนถึงความเชื่อ วิถีชีวิต และคุณค่าทางจิตใจที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละสังคม ซึ่งสามารถอธิบายคุณค่าเชิงวัฒนธรรมของงานดอกไม้สดได้หลายประการ ดังนี้ สิ่งแรกคือการสะท้อนถึงความเชื่อและศาสนา (Reflection of Religious and Spiritual Beliefs) พิธีกรรมทางศาสนาในหลายวัฒนธรรม เช่น ในประเทศไทย ดอกบัวและพวงมาลัยดอกไม้สดถูกใช้ในการบูชาพระพุทธรูปและประกอบพิธีทางศาสนาพุทธ ในวัฒนธรรมอื่น ๆ เช่น ฮินดูและคริสต์ ดอกไม้ก็มีบทบาทในพิธีกรรมทางศาสนาเช่นกัน การใช้ดอกไม้ในศาสนาเป็นการเชื่อมโยงความงามของธรรมชาติกับความศักดิ์สิทธิ์และความเคารพ หรือเป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Symbols) ในการแสดงออกถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละประเทศและกลุ่มชน การใช้ดอกไม้ในพิธีต่าง ๆ เช่น พวงมาลัยในวันไหว้ครูของไทย หรือการประดับดอกไม้ในเทศกาลต่าง ๆ สะท้อนถึงคุณค่าและประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนาน นอกจากนี้ ยังเป็นสัญลักษณ์ของความรัก ความเคารพหรือความยินดีตามวัฒนธรรมของแต่ละสังคม เช่นในญี่ปุ่น การจัดดอกไม้แบบอิเคบานะสะท้อนถึงความเรียบง่าย ความสมดุล และการเคารพธรรมชาติ อีกทั้ง ยังเป็นการแสดงออกถึงความเป็นชาติ (National Identity and Pride) ในหลายประเทศ ดอกไม้บางชนิดเป็นสัญลักษณ์ของชาติ เช่น ดอกบัวของไทย ดอกซากุระของญี่ปุ่น และดอกกุหลาบของอังกฤษ ดังนั้น ในงานประเพณีและพิธีการสำคัญของชาติแสดงถึงความภาคภูมิใจและการเคารพในวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของประเทศนั้น ๆ ที่ทำให้ผู้คนรู้สึกเชื่อมโยงกับมรดกทางวัฒนธรรมของตน และสร้างความเป็นเอกภาพในสังคม (Cultural Unity and Community) ดอกไม้สดเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เชื่อมโยงผู้คนในสังคมผ่านพิธีกรรมหรือเทศกาลต่าง ๆ เช่น เทศกาลดอกไม้ในหลายประเทศ เช่นงานเทศกาลเชียงใหม่ (Chiang Mai Flower Festival) ที่แสดงถึงความภูมิใจในความงามของท้องถิ่นและธรรมชาติ การจัดงานดอกไม้สดเหล่านี้เป็นโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์และเชื่อมโยงคนในชุมชนเข้าด้วยกัน ดังนั้น การถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านศิลปะ (Cultural Transmission through Art) ที่ถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ และค่านิยมทาง

วัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น การจัดพวงมาลัยในไทย สะท้อนถึงวัฒนธรรมและทักษะที่สืบทอดมาในแต่ละภูมิภาค การถ่ายทอดศิลปะนี้จากรุ่นสู่รุ่นยังเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และเป็นการฝึกฝนทักษะการทำงาน อย่างประณีตและการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อสารคุณค่าทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ ยังนำไปใช้ในงานมงคลและอวมงคล (Use in Ceremonial and Ritual Contexts) เช่น งานแต่งงาน งานศพ และพิธีกรรมทางศาสนา การจัดดอกไม้ในงานมงคลสะท้อนถึงความสุข ความสมบูรณ์ และการเจริญเติบโต ในขณะที่การใช้ดอกไม้ในงานอวมงคลสะท้อนถึงการแสดงความเสียใจ ความเคารพ และการแสดงความอาลัย การจัดดอกไม้เหล่านี้ มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น

คุณค่าเชิงเศรษฐกิจ (Economic Value) งานร้อยมาลัยมีคุณค่าเชิงเศรษฐกิจที่สำคัญทั้งในระดับชุมชนและประเทศ เนื่องจากเป็นศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเพณี ทำให้เกิดความต้องการใช้ ในพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งในชีวิตประจำวันและโอกาสพิเศษ ส่งผลให้เกิดการสร้างรายได้ การสร้างอาชีพ และ การกระตุ้นเศรษฐกิจในหลายมิติ สามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) การสร้างอาชีพและรายได้ (Job Creation and Income Generation) การร้อยมาลัยเป็นอาชีพที่สำคัญสำหรับคนจำนวนมากในสังคม โดยเฉพาะในชุมชนท้องถิ่นและกลุ่มคนที่มีทักษะในการทำงานศิลปะพื้นบ้าน อาชีพร้อยมาลัยสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการขายปลีกหรือการรับทำมาลัยสำหรับงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานศพ หรือ งานบูชาทางศาสนา การมีตลาดสำหรับมาลัยสด ช่วยให้ผู้ที่มีทักษะเหล่านี้ สามารถทำอาชีพและพึ่งพาตนเองได้ 2) การส่งเสริมอุตสาหกรรมดอกไม้และพืชพรรณ (Supporting the Flower and Plant Industry) งานร้อยมาลัยเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้ดอกไม้สดและใบไม้ต่าง ๆ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมดอกไม้ เกษตรกรที่เพาะปลูกดอกไม้เช่น ดอกมะลิ ดอกกุหลาบ ดอกรัก และดอกดาวเรือง จะได้รับประโยชน์จากการที่มีความต้องการดอกไม้สด เพื่อนำไปใช้ในงานร้อยมาลัย ทำให้การปลูกดอกไม้เพื่อขายเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและผู้ค้าในตลาดดอกไม้ 3) การกระตุ้นการท่องเที่ยว (Boosting Tourism) งานร้อยมาลัยเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาเยือนประเทศไทย และต้องการสัมผัสกับประเพณี และศิลปะท้องถิ่น มาลัยสดมักถูกใช้ในพิธีต้อนรับนักท่องเที่ยว หรือมอบเป็นของที่ระลึกในโอกาสพิเศษ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังสนใจเรียนรู้วิธีการร้อยมาลัยผ่านกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมที่จัดขึ้นในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ การผสมผสานงานร้อยมาลัยกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้สามารถสร้างรายได้จากนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ 4) การส่งออกผลิตภัณฑ์หัตถกรรม (Exporting Handmade Crafts) ในบางกรณีงานร้อยมาลัยได้รับความสนใจในระดับสากล โดยเฉพาะในกลุ่มชาวต่างชาติ ที่ชื่นชมงานศิลปะแบบไทย ทำให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น มาลัยปลอมที่ทำจากผ้า หรือวัสดุสังเคราะห์ที่สามารถเก็บรักษาได้นาน การส่งออกผลิตภัณฑ์เหล่านี้สามารถเพิ่มมูลค่าเชิงเศรษฐกิจ และเปิดโอกาสในการสร้างรายได้จากการค้าระหว่างประเทศ 5) การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยงานออกแบบและศิลปะ (Value Addition through Design and Artistry) การร้อยมาลัยที่มีความประณีตและการออกแบบที่สร้างสรรค์สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์มาลัยสดได้ งานมาลัยที่มีความซับซ้อนและมีรายละเอียดมากขึ้น เช่น มาลัยจากชาววังหรือมาลัยที่มีการผสมผสานดอกไม้หลากหลายชนิดหรือใช้การจัดวางที่ซับซ้อนจะมีราคาสูงกว่ามาลัยธรรมดา สิ่งนี้สร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการและช่างฝีมือที่มีความเชี่ยวชาญในงานศิลปะดังกล่าว 6) การกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น (Income Distribution to Local Communities) งานร้อยมาลัยเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น ชาวบ้านในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีทักษะในการร้อยมาลัยสามารถสร้างรายได้จากการทำงานนี้ ทั้งการขายตรงให้กับลูกค้าในพื้นที่หรือนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนที่เป็นแหล่งเพาะปลูกดอกไม้และพืชที่ใช้ในงานร้อยมาลัยจะได้รับประโยชน์เช่นกัน ทำให้เกิดการหมุนเวียน

ของเงินในระดับชุมชน อันจะนำไปสู่การส่งเสริมธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (Supporting Small and Medium Enterprises - SMEs) ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดจำหน่ายมาลัย เช่น ร้านขายดอกไม้สดและร้านค้าหัตถกรรม ถือได้ว่า มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นและประเทศ การขายมาลัยเป็นธุรกิจขนาดเล็กที่สามารถทำได้ง่ายในครอบครัวหรือในกลุ่มชุมชน งานนี้ช่วยให้ธุรกิจขนาดเล็กและกลางเติบโตได้และสนับสนุนการจ้างงานในท้องถิ่น ยิ่งในช่วงเทศกาลงานร้อยมาลัยมีความต้องการสูงในช่วงเทศกาลและงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานสงกรานต์ งานบวช หรืองานมงคลสมรส ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่คนในสังคมต้องการใช้มาลัยสดในการประกอบพิธีกรรม รายได้จากการจำหน่ายมาลัยในช่วงเทศกาลจึงเพิ่มขึ้น ทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการร้อยมาลัยสามารถเติบโตได้ดีในช่วงเวลานี้ สรุปได้ว่า งานร้อยมาลัยไม่เพียงแต่มีคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ ส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น และกระตุ้นอุตสาหกรรม ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

คุณค่าเชิงจริยธรรม (Ethical Value) งานร้อยมาลัยมีคุณค่าเชิงจริยธรรมที่สะท้อนถึงความงามภายในจิตใจ การแสดงความเคารพ และการแสดงออกถึงคุณค่าทางจริยธรรมในหลายแง่มุม งานศิลปะที่ละเอียดอ่อนและต้องอาศัยความประณีตนี้ เชื่อมโยงกับคุณค่าทางจริยธรรมที่สำคัญของสังคม เช่น การแสดงออกถึงความกตัญญู (Gratitude and Respect) การร้อยมาลัยเพื่อมอบให้ผู้อื่นเป็นสัญลักษณ์ของความกตัญญูและความเคารพ มาลัยมักถูกใช้ในโอกาสต่าง ๆ เช่น การมอบให้พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ หรือผู้ใหญ่ ในสังคม เพื่อแสดงความขอบคุณและความนับถือ ในลักษณะนี้สะท้อนถึงการตระหนักถึงความสำคัญของ การเคารพผู้ที่มีพระคุณ ซึ่งเป็นคุณค่าทางจริยธรรมที่สำคัญของสังคมไทย หรือการแสดงออกถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน (Humility and Modesty) การมอบมาลัยหรือการร้อยมาลัยเพื่อนำไปถวายพระ หรือผู้มีบุญคุณ เป็นการแสดงออกถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน และต้องอาศัยความอดทนและความใส่ใจในรายละเอียด สะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับการทำงานที่มีคุณค่าและความหมาย ไม่ใช่เพียงแค่ความสวยงามภายนอก แต่รวมถึงการแสดงออกถึงความตั้งใจที่จริงใจ ความอดทน ความพิถีพิถัน และการฝึกฝน การทำงานที่ละเอียดอ่อนเช่นนี้ ช่วยฝึกฝนความมีวินัยและความรับผิดชอบของผู้ร้อย เนื่องจากต้องคำนึงถึงความสวยงามและความเหมาะสม ในการจัดวางดอกไม้ การมีความใส่ใจในรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ สะท้อนถึงการพัฒนาคุณธรรมและการทำสิ่งที่ดีที่สุดตามหลักจริยธรรม ช่วยให้ผู้ร้อยได้ฝึกสมาธิและความสงบในจิตใจ การมุ่งเน้นไปที่การทำงาน ที่ประณีตและการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในงานศิลปะ ช่วยให้ผู้ร้อยสามารถฝึกความตั้งใจและความสงบภายใน การร้อยมาลัย จึงเป็นการฝึกจริยธรรมผ่านการเรียนรู้ที่จะมีความอดทน และการทำสิ่งที่มีความหมายอย่าง เรียบง่ายแต่ลึกซึ้ง สรุปได้ว่า งานร้อยมาลัยไม่เพียงแต่เป็นศิลปะที่สะท้อนถึงความงามเท่านั้น แต่ยังเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณค่าทางจริยธรรมที่สำคัญในหลายด้าน เช่น การแสดงความเคารพ ความกตัญญู ความอ่อนน้อม และการเคารพในธรรมชาติ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาจิตใจและการเสริมสร้างจริยธรรมในสังคม

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1) การจัดประกวด Talent เพื่อพัฒนาคนที่มีใจรับและสนใจศิลปะงานดอกไม้สด ให้สามารถสืบสานต่อยอดองค์ความรู้ต่อไป

2) ควรมีการส่งเสริมสนับสนุน ยกย่อง และเชิดชู หน่วยงานหรือสถานศึกษานอกระบบที่เปิดหลักสูตร เช่น ห้องปฏิบัติการการเรียนการสอนได้เป็นกำลังสำคัญที่จะนำองค์ความรู้เหล่านี้ไปถ่ายทอดให้กับบุคคลทั่วไป ที่ไม่มีโอกาสเข้าถึงการเรียนการสอนในโรงเรียนช่างฝีมือในวัง (หญิง)

3) ควรจัดให้มีการเรียนการสอนผ่านรายการทีวี เป็นตอน ๆ เพื่อที่จะได้เป็นการสืบสานคุณค่างานฝีมือไทยให้คงอยู่ต่อไป

4) ควรจัดให้มีการแข่งขันประกวดงาน “มาลัยระดับนานาชาติ” เพื่อให้เกิดการรับรู้และเรียนรู้ความเป็นไทยมรดกทางวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยในครั้งต่อไปอาจจะต้องใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาปัจจัยหรือตัวแปรที่ทำให้เกิดองค์ความรู้ในเชิงสร้างสรรค์คุณค่าเชิงศิลปะผ่านงานดอกไม้สด

2) ควรทำการวิจัย “ขับเคลื่อนศิลปะงานดอกไม้สดสู่ “Soft Power”

เอกสารอ้างอิง

กนกรัตน์ มุขเตียร์. (2564). การศึกษาคุณค่าการดำรงอยู่ เพื่อการอนุรักษ์ และถ่ายทอดศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10*(1), 12-21. สืบค้นจาก https://so05.tci-thaijo.org

ฉฎาภา อินทกุล. (2556). *การจัดการเพื่อการเผยแพร่และสืบทอดศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็กแบบคณะโจหลุยส์ในสถานศึกษาของ จังหวัดเชียงใหม่* (Unpublished Master’s thesis). มหาลัยเชียงใหม่, กรุงเทพฯ.

ชนากานต์ สุรพนาวัลย์เวช. (2556). พัฒนาการของการแสดงหุ่นละครเล็ก: “ครุฑานุภาพ”. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 5*(1), 19-33. สืบค้นจาก https://so02.tci-thaijo.org/index.php/human_dru/article/view/253689/172017

ปณต สุสุวรรณและคณะ. (2556). การอนุรักษ์และพัฒนาศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็กในประเทศไทย. *วารสารกระแส มหาวิทยาลัยสารคาม, 19*(36), 26-40. สืบค้นจาก https://culturalapproach.siam.edu/

ปภิชญา เรืองโค. (2561). *การพัฒนาบทเรียนบนเว็บโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะการปฏิบัติของซิมพ์ซันเพื่อส่งเสริมทักษะปฏิบัติและความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3* (Unpublished Master’s thesis). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

วริศนันท์ เดชปานประสงค์, มงคล ไชยวงศ์, อัครวุฒิ จินดานุรักษ์, ไตรรัตน์ พิพัฒโภคผล และพลอยปภัส จิตรันต์สรณ์. (2565). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติของผู้เรียน. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 8*(2),428-440. สืบค้นจาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/svittj/article/view/260713

มณีรัตน์ จันทนะผลิน. (2558). *ศิลปะการประดิษฐ์ดอกไม้สดในวัฒนธรรมไทย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรษา วารุลังค์, กัญญภัทร นิธิศวราภากุล และนิภาพร สกุลวงศ์. (2566). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมศิลปะการเชิดหุ่นละครเล็กตามแบบโจหลุยส์ สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. *วารสารนิสิตวัง มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 25*(1),75-82. สืบค้นจาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/ojs/

อุไรวรรณ เจือจันทร์. (2566). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติของผู้เรียน. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 8*(2),428-440. สืบค้นจาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JRBGS/issue/view/17127

Green, A. (2019). *Floral Crafts: A Handbook for Handmade Floral Designs.* New York, NY: Artisan Books.

Johnson, L. (2017). *The Art of Floral Design: Traditional Techniques for Handcrafted Flower Arrangements.* London: HarperCollins.

Smith, M. E., & Wong, T. (2020). *Crafting Cultures: The Role of Handmade Arts in Preserving Cultural Heritage.* Oxford: Oxford University Press.

Smith, T. (2011). *Value and the Visual Arts: Theories and Practices of Artistic Worth*. New Haven, CT: Yale University Press.

Zeki, S. (1999). *Inner Vision: An Exploration of Art and the Brain.* Oxford: Oxford University Press.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article
DOI: 10.14456/jdl.2025.66

A Relationship between Good Governance Principle and Modern Organizational Justice of Buddhist Universities

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์

Suthep Pornpa[1]*, Tanachat Pratoomsawat[2]

สุเทพ พรพา[1]*, ธนชาติ ประทุมสวัสดิ์[2]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Suthep Pornpa ***
สุเทพ พรพา*
สาขาวิชาการจัดการองค์การยุคใหม่ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
Modern Organizational Management
Faculty of Liberal Arts
Krirk University, Thailand.
Email: sutape.ponpa@gmail.com

2. **Tanachat Pratoomsawat, Ph.D.**
ดร. ธนชาติ ประทุมสวัสดิ์
สาขาวิชาการจัดการองค์การยุคใหม่ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
Modern Organizational Management
Faculty of Liberal Arts
Krirk University, Thailand.
Email: jack0816555419@gmail.com

คำสำคัญ:
ธรรมาภิบาล; ความยุติธรรมในองค์การ; การบริหารงาน; มหาวิทยาลัยสงฆ์

Keywords:
Good Governance; Organizational Justice; Administration; Buddhist Universities

Article history:
Received: 29/12/2024
Revised: 10/01/2025
Accepted: 15/02/2025
Available online: 01/03/2025

ABSTRACT

The purposes of this dissertation were: 1) to study good governance principle of Buddhist universities; 2) to study modern organizational justice of Buddhist universities; 3) to study a relationship between good governance and modern organizational justice of Buddhist universities; and 4) to compare good governance affecting modern organizational justice of Buddhist universities. The samples used in this study were personnel of Buddhist universities with the amount of 321 persons. The instrument used to collect data was a research questionnaire. Statistics uses in this study were Percentage, Mean, Standard Deviation, Pearson Correlation and Multiple Regression Analysis. The research results showed that: 1) Good governance principle of Buddhist universities, in total, was perceived at a high level ($\bar{x}$ = 3.46, S.D. = 0.84). In particular, rule of law had the highest mean score ($\bar{x}$ = 3.55, S.D. = 0.94), followed by virtue ($\bar{x}$ = 3.52, S.D. = 0.87), accountability ($\bar{x}$ = 3.49, S.D. = 0.92), economy ($\bar{x}$ = 3.44, S.D. = 0.92), transparency ($\bar{x}$ = 3.42, S.D. = 0.93) and participation ($\bar{x}$ = 3.41, S.D. = 0.93) respectively. 2) Modern organizational justice of Buddhist universities, in total, was perceived at a high level ($\overline{X}$ = 3.68, S.D. = 0.66). In particular, interactional justice had the highest mean value ($\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.75), followed by distributive justice ($\overline{X}$ = 3.62, S.D. = 0.72), and procedural justice ($\overline{X}$ = 3.55, S.D. = .76) respectively.

3) Good governance principle had a relationship with modern organizational justice of Buddhist universities at a

statistical significance of .01 level. 4) Good governance principle had an effect on modern organizational justice of Buddhist universities with a statistical significance of 0.01 level (F = 185.785) and p = .000) at 78.5 percentage (Adjust R^2 = 0.785), whereas the rest 21.5 percentage was a result of other variables which were not studied in this research. In particular, it was found that good governance principle had an effect on modern organizational justice of Buddhist universities with a statistical significance of 0.01 level, which can be ranked from higher to lower as follows: rule of law (Beta = .428, p < .01), virtue (Beta = .373, p < .01), participation (Beta = .228, p < .01) and transparency (Beta = .165, p < .01)

How to Cite:

Pornpa, S. & Pratoomsawat, T. (2025). A Relationship between Good Governance Principle and Modern Organizational Justice of Buddhist Universities. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 218-234.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2) เพื่อศึกษาความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ และ 4) เพื่อเปรียบเทียบหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่บุคลากรของมหาวิทยาลัยสงฆ์จำนวน 321 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยสงฆ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.46, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า หลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ = 3.55, S.D. = 0.94) รองลงมาคือ หลักคุณธรรม ($\overline{X}$ = 3.52, S.D. = 0.87) หลักความรับผิดชอบ ($\overline{X}$ = 3.49, S.D. = 0.92) หลักความคุ้มค่า ($\overline{X}$ = 3.44, S.D. = 0.92) หลักความโปร่งใส ($\overline{X}$ = 3.42, S.D. = 0.93) และหลักการมีส่วนร่วม ($\overline{X}$ = 3.41, S.D. = 0.93) ตามลำดับ 2) ความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.68, S.D. = .66) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 3.84, S.D. = .754) รองลงมาได้แก่ การแบ่งปันผลตอบแทน ($\overline{X}$ = 3.62, S.D. = .72) และ กระบวนการขององค์การ ($\overline{X}$ = 3.55, S.D. = .76) ตามลำดับ 3) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับความยุติธรรมในองค์การของมหาวิทยาลัยสงฆ์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) หลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (F = 185.785 และค่า p = .000) โดยสามารถส่งผลได้ร้อยละ 78.5 (Adjust R^2 = 0.785) ที่เหลืออีกร้อยละ 21.5 เป็นผลจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าหลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ หลักนิติธรรม (Beta = .428, p < .01) หลักคุณธรรม (Beta = .373, p < .01) หลักการมีส่วนร่วม (Beta = .228, p < .01) และหลักความโปร่งใส (Beta = .165, p < .01)

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยไทยเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินงานภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีหน้าที่ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนระดับสูงเพื่อผลิตบัณฑิตออกไปรับใช้และพัฒนาสังคม และตอบสนองต่อความต้องการของนายจ้างและตลาดแรงงาน สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนากำลังคนของประเทศและขับเคลื่อนประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยช่วยยกระดับขีดความสามารถของกำลังคนให้สามารถแข่งขันและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาจึงเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และทักษะ รวมทั้งเป็นคนดี มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม ดำรงตนเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องบริหารงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลอันประกอบไปด้วยหลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส่ หลักคุณธรรมจริยธรรม หลักการตอบสนอง หลักประสิทธิภาพ ประสิทธิผล หลักการกระจายอำนาจ และหลักการมีส่วนร่วม กฤษณพงศ์ กีรติกร (2557) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยไทยได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากว่า ผลิตบัณฑิตไม่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานหรือนายจ้าง ทำให้ไม่เกิดประโยชน์สูงสุด หรือไม่คุ้มค่ากับการลงทุน บัณฑิตที่เรียนจบแล้วขาดความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน ไม่สามารถเป็นผู้นำทางปัญญา หรือพัฒนาสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นตามที่มหาวิทยาลัยคาดหวัง บัณฑิตขาดจิตวิญญาณหรือปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รู้วิชาแต่ไม่รู้สังคม เทวฤทธิ์ วิญญา (2564) กล่าวว่า ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาของรัฐหรือในกำกับของรัฐประสบกับปัญหาทางการบริหารมากมาย เช่น อาจารย์ที่เป็นพนักงานถูกเลิกจ้างอย่างไม่เป็นธรรมเพราะอาจารย์ที่เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยไม่มีกฎหมายคุ้มครองด้านสวัสดิการจึงถูกให้ออกจากงานโดยง่าย นอกจากนี้ อาจารย์ที่เป็นพนักงานมีสัญญาจ้างที่ไม่เป็นธรรม คือ มีสัญญาจ้างแบบปีต่อปี ครั้งแรก 1 ปี จากนั้น จ้างอีก 2 ปี ต่อสัญญาไปอีก 3-5 ปี ทำให้ขาดความมั่นคงในงาน โดยสัญญาจ้างขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารหน่วยงานว่าจะต่อสัญญาจ้างให้หรือไม่ อาจารย์ที่เป็นพนักงานได้รับความไม่เป็นธรรมด้านสวัสดิการ เช่น เรื่องสิทธิในการรักษาพยาบาล เป็นต้น

ธรรมาภิบาลได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง ทั้งองค์การภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญและนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้กับการบริหารองค์การเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีความโปร่งใสในการดำเนินงาน (ศรีพัชรา สิทธิกำจร, 2551) องค์การภาครัฐและภาคเอกชนจึงควรใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นเครื่องมือในการพัฒนาขีดความสามารถ โดยใช้หลักนิติธรรมเป็นกรอบในการดำเนินงาน มีการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายการดำเนินงานให้ชัดเจนเพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างเหมาะสม มีกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใส มีกฎ กติกา และหลักเกณฑ์ในการบริหารงานที่ก่อให้เกิดความยุติธรรมแก่องค์การ ชุมชน และสังคมโดยรวม (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2542) สุรชัย ขวัญเมือง (2548) กล่าวว่า ธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นแนวคิดและแนวทางของการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน บนพื้นฐานของความถูกต้อง และความชอบธรรมโดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์ประกอบที่สำคัญของหลักธรรมาภิบาลเป็นเรื่องเกี่ยวกับกรอบของเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวทาง และวิธีปฏิบัติในการบริหารจัดการที่ดี ธรรมาภิบาลจึงเป็นหลักการบริหารจัดการที่สามารถช่วยขับเคลื่อนองค์การให้ดำเนินงานต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น หากพนักงานทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ จะทำให้องค์การมีความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

ปัญหาด้านความยุติธรรมและความเหลื่อมล้ำมิได้เกิดขึ้นเฉพาะในทางสังคมเท่านั้น แม้ในองค์การก็มีปัญหาด้านความยุติธรรมเช่นเดียวกัน เช่น การจ้างงาน การมอบหมายภาระงาน การจ่ายค่าตอบแทน กระบวนการพิจารณาผลตอบแทน และการดูแลสวัสดิการของพนักงาน (Folger (1998) ได้จำแนกความยุติธรรมในองค์การออกเป็น 3 ประการ คือ 1. ความยุติธรรมด้านผลประโยชน์และค่าตอบแทน 2. ความยุติธรรมด้านกระบวนการพิจารณาผลประโยชน์และค่าตอบแทน และ 3. ความยุติธรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การ พนักงานสามารถรับรู้ความยุติธรรมในองค์การโดยการเปรียบเทียบจากผลตอบแทนที่ได้รับกับภาระหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ ดังที่ Guerrero and Andersen (2014) กล่าวว่า ความยุติธรรมในองค์การสามารถสังเกตได้จากการที่บุคคลในองค์การเดียวกันทำงานในตำแหน่งระดับเดียวกัน มีภาระงานและผลงานเท่ากัน ได้รับผลตอบแทนที่เหมือนกัน หากพนักงานรู้สึกว่าตนไม่ได้รับความยุติธรรม ก็จะขาดแรงจูงใจในการทำงานและขาดความพึงพอใจในองค์การที่ตนทำงานอยู่ ซึ่งจะมีผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการทำงาน แต่หากพนักงานรู้สึกว่าตนได้รับความยุติธรรมก็จะมีทัศนคติทางบวก มีความรักและความผูกพันต่อองค์การมากขึ้น ความยุติธรรมในองค์การเป็นความยุติธรรมของผลตอบแทนที่องค์การจัดสรรให้พนักงาน และความยุติธรรมของกระบวนการที่ใช้กำหนดผลตอบแทน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Folger, R., & Cropansano, R. (1998) กล่าวว่า ความยุติธรรมในองค์การหมายถึง การรับรู้ของพนักงานต่อการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมโดยองค์การ ประกอบด้วยความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรและความเป็นธรรมของการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในองค์การระหว่างบุคคล เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และองค์การในภาพรวมทั้งหมด

มหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย มีอยู่ 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถาบันอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในกำกับของรัฐที่บริหารงานภายใต้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 เปิดสอนหลายสาขาวิชาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ถึงปริญญาเอก ปัจจุบันมีทั้งพระภิกษุสามเณรและฆราวาสเข้าไปศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาประกอบอาชีพและพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้า มหาวิทยาลัยสงฆ์จำเป็นต้องดำรงไว้ซึ่งหลักธรรมาภิบาลอันเป็นหลักการปฏิบัติที่จะก่อให้เกิด ความยุติธรรมในองค์การและสร้างความพึงพอใจและความสมัครสมานสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรทุกภาคส่วนในมหาวิทยาลัย ซึ่งจะช่วยให้มหาวิทยาลัยสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยเชื่อว่า การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า จะสามารถก่อให้เกิดความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ จึงได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

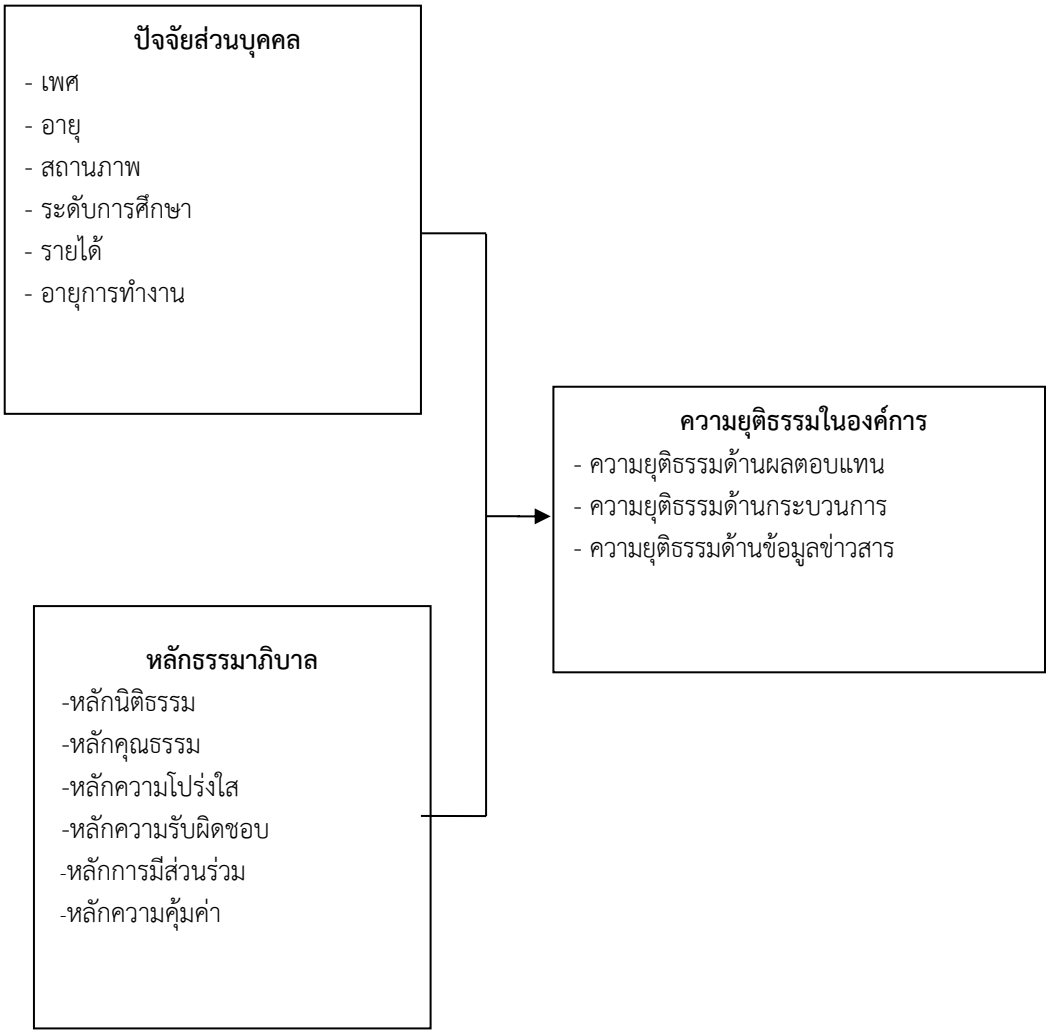

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

ในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ วิกฤตที่เกิดขึ้นได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง โดยเฉพาะจากมุมมองของนักลงทุนต่างชาติที่มองว่าองค์การภาครัฐและภาคเอกชนในประเทศไทยขาดความสามารถ ขาดศักยภาพ ไม่มีความน่าเชื่อถือ และขาดหลักธรรมาภิบาล ทั้งในภาคเอกชนและภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานภาครัฐ ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่ามีปัญหาเรื่องด้อยประสิทธิภาพในการบริหารงาน รวมถึงปัญหาทางการเมืองภายในประเทศ ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเพื่อนำมาลงทุนในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งในด้านสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะ เพื่อแก้ไขปัญหาพื้นฐานสำหรับประชาชน ซึ่งการกู้ยืมเงินนี้ต้องมาพร้อมกับข้อตกลงและข้อสัญญาที่มีเรื่องของ “หลักธรรมาภิบาล” เป็นข้อกำหนดร่วมในทุกสัญญา สถานการณ์นี้ทำให้ทุกภาคส่วนตื่นตัวและเร่งหาวิธีการและแนวทางใหม่ ๆ ในการ

พัฒนาระบบการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดโดยเฉพาะความพยายามในการสร้างและนำ “หลักธรรมาภิบาล” มาปรับใช้ในทุกองค์กร และด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นจุดเริ่มต้นในการส่งเสริม“ธรรมาภิบาล” ในภาครัฐ ซึ่งเป็นองค์กรหลักและมีบทบาทสำคัญในการบริหารประเทศ โดยมีปัญหาในด้านระบบและการปฏิบัติงานอย่างมาก การบริหารภาครัฐจำเป็นต้องกำหนดจุดเน้นที่การจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิผลในภารกิจของรัฐ เน้นความคุ้มค่า ลดขั้นตอนการทำงาน และกระจายอำนาจและภารกิจไปยังท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารงานมีความสะดวก รวดเร็ว และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนมากขึ้น

จากสาเหตุดังกล่าว หากไม่ได้รับการแก้ไขหรือป้องกันอย่างเหมาะสม การฟื้นตัวจากวิกฤตเศรษฐกิจของไทยอาจต้องใช้เวลานานกว่าที่ควร ดังนั้น การแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน คือ การขจัดสาเหตุของปัญหาเหล่านี้ และสร้างหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเพื่อให้เกิดขึ้นจริงในทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ในประเทศไทย หลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีได้กลายเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการที่สนับสนุนส่งเสริมหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้ดำเนินงานด้วยความสุจริต โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในระยะยาว หลักธรรมาภิบาลมีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหลายฉบับ ตัวอย่างที่เห็นอย่างเป็นรูปธรรมคือรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ ซึ่งได้บัญญัติมาตราต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ถ้าหากมีการนำแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง จะทำให้การบริหารงานเกิดความโปร่งใส ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการตรวจสอบการทำงานของรัฐโดยประชาชนและองค์กรที่ เกี่ยวข้องและระบบบริหารของรัฐมีความยุติธรรมและเป็นที่น่าเชื่อถือทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งนำไปสู่การลดปัญหาการทุจริตซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังของประเทศได้ ถวิลวดี บุรีกุล (2545) กล่าวว่า ธรรมาภิบาลเป็นหลักการบริหารแนวใหม่ ที่มุ่งเน้นหลักการปฏิบัติ มิใช่เน้นหลักการที่เป็นรูปแบบทฤษฎีการบริหารงานแบบเดิม แต่เป็นหลักการการทำงานเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ซึ่งหากมีการนำมาใช้เพื่อการบริหารงานแล้ว จะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุดคือ ความเป็นธรรม ความเสมอภาค ความถูกต้องความสุจริต ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ศูนย์คุณธรรม(องค์กรมหาชน) (2555) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารจัดการบ้านเมือง องค์กร สถาบัน หรือธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ความเปิดเผย ความโปร่งใส ความรับผิดชอบการดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้ตรวจสอบได้ ความชอบธรรม ยุติธรรม ความมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และการมีมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม

Folger และ Cropansano (1998) ได้จำแนกประเภทของความยุติธรรมในองค์การออกเป็น 3 ด้าน 1. การรับรู้ความยุติธรรมด้านผลตอบแทน (Distributive Justice) เป็นการรับรู้ความยุติธรรมต่อผลลัพธ์หรือการจัดสรรที่ได้รับของแต่ละบุคคลเมื่อบุคคลพิจารณาความยุติธรรมในด้านผลตอบแทน เขาจะประเมินว่าผลลัพธ์ที่ได้มีความเหมาะสมถูกต้องตามหลักจริยธรรมหรือไม่ 2. การรับรู้ความยุติธรรมด้านกระบวนการ (Procedural Justice) คือการที่บุคคลรับรู้ว่าวิธีการ กลไกหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่ใช้ในการกำหนดผลตอบแทนมีความยุติธรรมเช่นกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการแก้ไขข้อพิพาทหรือกระบวนการแบ่งปันสิ่งต่าง ๆในองค์การ 3. การรับรู้ความยุติธรรมด้านการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactional Justice) คือการที่บุคคลรับรู้ว่าได้รับการปฏิบัติจากผู้อื่นด้วยความยุติธรรม แบ่งเป็นความยุติธรรมด้านข้อมูลข่าวสาร (Informational) หมายถึงการที่ผู้บังคับบัญชามีข้อมูลเพียงพอที่จะอธิบายผลของการตัดสินใจและสิ่งที่อธิบายมีความถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นผู้บังคับบัญชาจึง

จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการต่าง ๆที่มีผลกระทบต่อพนักงานและสามารถอธิบายในสิ่งที่พนักงานมีความกังวลใจได้ และความยุติธรรมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal) หมายถึง การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในองค์การหรือบุคคลที่มีการแลกเปลี่ยนกันทางสังคม ซึ่งในองค์การอาจหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชากับผู้บังคับบัญชาก็ได้

Colquitt et al (2001) และ Channuwong (2018) ได้แบ่งองค์ประกอบในเรื่องความยุติธรรมออกเป็น 3 ด้าน เช่นกัน 1. ความยุติธรรมด้านผลตอบแทน (Distributive Justice) คือ ความรับรู้ความยุติธรรมเกี่ยวกับเรื่องของผลตอบแทน (Outcomes) ที่ได้รับ ซึ่งจะเป็นตัวทำนายถึงค่านิยมที่เป็นเสมือนมาตรฐานในการตัดสินความยุติธรรม โดยมีเกณฑ์พื้นฐานที่สำคัญ 3 ประการคือ ความยุติธรรม (Equity) คือการที่พนักงานควรจะได้รับรู้ถึงรางวัลที่ตนได้รับ จากสิ่งที่พวกเขาได้ลงแรงไปในการทำงาน และในกฎของความเสมอภาคจะต้องตัดสินโดยยึดเอาทักษะและความสามารถเป็นสำคัญ ความเสมอภาค (Equality) บุคคลควรจะมีโอกาสได้รับผลลัพธ์หรือรางวัลอย่างเท่าเทียมกัน และ ความต้องการ (Need) รางวัลที่บุคคลควรได้รับควรอยู่บนพื้นฐานของความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งหากตรงกับความต้องการของตนแล้วก็จะรับรู้ว่ามีความยุติธรรม ดังนั้นแล้วเกณฑ์ในเรื่องของผลตอบแทน องค์การต้องหาความสอดคล้องกันในเรื่องของผลตอบแทนที่มีความยุติธรรม 2. ความยุติธรรมด้านกระบวนการ (Procedural Justice) หมายถึง การรับรู้ความยุติธรรมเกี่ยวกับเรื่องของนโยบายและกระบวนการที่ใช้ในการตัดสินใจในเรื่องผลตอบแทน โดยมีการแบ่งประเด็นไว้เป็น 2 ประเด็นดังต่อไปนี้ คือ การให้ความสำคัญของเสียง หรือการมีส่วนร่วมของพนักงาน ซึ่งพนักงานจะรับรู้ได้ถึงความยุติธรรมหากว่าตนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจนั้น และการให้ความสำคัญขององค์ประกอบเชิงโครงสร้างของกระบวนการ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจหรือไม่พอใจขึ้นมาได้ หลักเกณฑ์ในประเด็นนี้แนะว่า ในการตัดสินใจควรทำด้วยความถูกต้อง ปราศจากอคติ และผลตอบแทนสามารถปับเปลี่ยนได้ 3. ความยุติธรรมด้านปฏิสัมพันธ์ (Interactional Justice) เป็นความยุติธรรมของบุคคลที่เกิดภายในองค์การ และมีความเหมาะสมกับเวลา สถานการณ์ รวมถึงมีความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับในองค์การด้วย ความยุติธรรมด้านปฏิสัมพันธ์ออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal) และข้อมูลข่าวสาร (Informational)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยสงฆ์
2. เพื่อศึกษาความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์
4. เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์

สมมติฐานการวิจัย

Ha1: หลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์

Ha2: หลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ทำงานในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งมีจำนวน 2515 คน ผู้วิจัยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ ในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 345 คน โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน 321 ชุด คิดเป็นร้อยละ 93.04

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ คือ หลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักคุณธรรม (Virtue) ความโปร่งใส (Transparency) หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักความคุ้มค่า (Economy) และตัวแปรตาม คือ ความยุติธรรมในองค์การ (OJ) ประกอบด้วย ความยุติธรรมด้านผลตอบแทน (Distributive Justice= DJ) ความยุติธรรมด้านกระบวนการ (Procedural Justice = PJ) และ ความยุติธรรมด้านข้อมูลข่าวสาร (Informational Justice = IJ)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Research Questionnaire) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยในการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาทำเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีคำถามชนิดปลายปิดโดยแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

แบบสอบถามส่วนที่ 1 เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน และรายได้ต่อเดือน

แบบสอบถามส่วนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Rating scale) เป็นคำถามเกี่ยวกับ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม ความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า จำนวน 24 ข้อ

แบบสอบถามส่วนที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Rating scale) เป็นคำถามเกี่ยวกับความยุติธรรมในองค์การ ซึ่งประกอบด้วย 1. ความยุติธรรมด้านผลตอบแทน (Distributive Justice= DJ) 2. ความยุติธรรมด้านกระบวนการ (Procedural Justice = PJ) และ 3. ความยุติธรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การ (Interactional Justice = IJ) จำนวน 22 ข้อ

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Item Objective Congruence Index) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.95 และ 2.หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของ

แบบสอบถาม โดยทดลองใช้แบบสอบถามกับพนักงาน ซึ่งมิใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 30 คน ได้ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 345 คน ระหว่างวันที่ 1 กันยายน 2567 ถึง วันที่ 30 พฤศจิกายน 2567 โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ได้แบบสอบถามกลับมาจำนวน 321 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.04

2. ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1. ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการวิเคราะห์การบริหารทรัพยากรมนุษย์และความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทย 3. ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทย 4. ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการวิเคราะห์ตัวแปรการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยสงฆ์

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยสงฆ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.47 S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หลักนิติธรรมธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ = 3.55, S.D. = 0.94) รองลงมาคือ ด้านหลักคุณธรรม ($\overline{X}$ = 3.52, S.D. = 0.87) หลักความรับผิดชอบ ($\overline{X}$ = 3.49, S.D. = 0.92) หลักความ ประหยัด ($\overline{X}$ = 3.44, S.D. = 0.92) หลักความโปร่งใส ($\overline{X}$ = 3.42, S.D. = 0.93) และ หลักการมีส่วนร่วม ($\overline{X}$ = 3.41, S.D. = 0.93) ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมภิบาลของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในภาพรวม

หลักธรรมภิบาล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. หลักนิติธรรม	3.55	0.87	มาก	1
2. หลักคุณธรรม	3.52	0.95	มาก	2
3. ความโปร่งใส	3.42	0.93	มาก	5
4. หลักการมีส่วนร่วม	3.41	0.93	ปานกลาง	6
5. หลักความรับผิดชอบ	3.49	0.92	มาก	3
6. หลักความคุ้มค่า	3.44	0.92	มาก	4
โดยรวม	**3.47**	**0.84**	**มาก**	

ผลการวิเคราะห์ความยุติธรรมในองค์การของมหาวิทยาลัยสงฆ์

การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.68, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.75) รองลงมาได้แก่ การแบ่งปันผลตอบแทน ($\overline{X}$ = 3.62, S.D. = 0.72) และ กระบวนการขององค์การ ($\overline{X}$ = 3.55, S.D. = 0.76) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การโดยรวมและจำแนกรายด้าน

ความยุติธรรมในองค์การ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความหมาย	ลำดับที่
ความยุติธรรมด้านการแบ่งปันผลตอบแทน	3.62	0.72	มาก	2
ความยุติธรรมด้านกระบวนการขององค์การ	3.55	0.76	มาก	3
ความยุติธรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การ	3.84	0.75	มาก	1
โดยรวมเฉลี่ย	**3.68**	**0.66**	**มาก**	

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์

Ha3: หลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์

ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิสหสัมพันธ์พบว่า องค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลอันประกอบไปด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์หรือค่า r พบว่า หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่ามีความสัมพันธ์กับความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่า r อยู่ที่ .795 .793.797 และ .782 ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบด้านหลักการมีส่วนร่วมและองค์ประกอบด้านหลักความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กับความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ในระดับสูง โดยมีค่า r อยู่ที่ .806 และ .828 ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์โดยรวม

Variables	LAW	VIR	TRA	PAR	ACC	ECO	OJU
LAW	1	.881**	.809**	.807**	.823**	.717**	.795**
VIR		1	.832**	.780**	.832**	.764**	.793**
TRA			1	.802**	.825**	.702**	.797**
PAR				1	.813**	.692**	.806**
ACC					1	.772**	.828**
ECO						1	.783**
OJU							1

** p<.01

** หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความมั่นใจที่ร้อยละ 99 หรือมี P-Value น้อยกว่า 0.01

ผลการวิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบ (Multiple Regression Analysis with Enter Method) พบว่า ในภาพรวม ตัวแปรอิสระ คือหลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (F = 185.785 และค่า p = .000) โดยสามารถส่งผลได้ร้อยละ 78.5 (Adjust R^2 = 0.785) ที่เหลืออีกร้อยละ 21.5 เป็นผลจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า องค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 มี 4 องค์ประกอบ ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ หลักนิติธรรม (Beta = .428, p < .01) หลักคุณธรรม (Beta = .373, p < .01) หลักการมีส่วนร่วม (Beta = .228, p < .01) และหลักความโปร่งใส (Beta = .165, p > .01) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 แสดงค่าน้ำหนักขององค์ประกอบธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์โดยรวม

ตัวแปร	ความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่				p
	b	SE	β	T	
ค่าคงที่	.336	.097		3.479*	.001
การบริหารงานตามหลักนิติธรรม(LAW)	.423	.060	.428	1.044*	.000
การยึดมั่นในหลักคุณธรรม (VIR)	.247	.059	.373	.154	.000
การดำเนินงานด้วยหลักความโปร่งใส (TRA)	.148	.050	.165	2.948*	.003
การส่งเสริมหลักการมีส่วนร่วม (PAR)	.204	.047	.228	1.353*	.000
การส่งเสริมหลักความรับผิดชอบ (ACC)	-.162	.055	-.179	2.970*	.078
การคำนึงถึงหลักความคุ้มค่า (ECO)	-.019	.040	-.020	6.112	.143
R^2 =	.780			F =	185.784*
Adjust R^2 =	.785	SE =	.392	P =	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยสงฆ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หลักนิติธรรมธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านหลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความ ประหยัด หลักความโปร่งใส และ หลักการมีส่วนร่วม ตามลำดับ สามารถอภิปรายได้ว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์มีการออกกฎระเบียบและข้อบังคับภายในอย่างชัดเจน เพื่อให้บุคลากรได้ปฏิบัติตาม ควบคู่กับพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุรชัย ขวัญเมือง (2548) และ ชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์ (2553) ที่กล่าวว่า หลักนิติธรรมเป็นแนวทาปฏิบัติที่สำคัญมาก ซึ่งเกี่ยวข้องกับการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับและกติกา ที่เป็นธรรม เที่ยงตรง ทันสมัย เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และมีการบังคับใช้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ

การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ การแบ่งปันผลตอบแทน และกระบวนการขององค์การตามลำดับ สามารถอภิปรายได้ว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ให้ความสำคัญกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์ก าร

โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถปรึกษาหารือกับผู้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารได้ใช้หลักการปฏิสัมพันธ์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคลากร สองคล้องกับแนวคิดของ Wiseman และ Stillwell (2022) ที่กล่าวว่า ความยุติธรรมในองค์การเป็นความรู้สึกของบุคลากรแต่ละคนในองค์การเกี่ยวกับความเป็นธรรมที่องค์การปฏิบัติหรือจ่ายค่าตอบแทนแก่พวกเขาเมื่อเปรียบเทียบกับผลงานที่พวกเขาปฏิบัติ ซึ่งแบ่งเป็นความยุติธรรมด้านกระบวนการ ด้านการแบ่งปันผลตอบแทน และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การ ซึ่งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การเป็นเรื่องสำคัญมาก จะช่วยทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เกิดความรัก ความสามัคคีของคนในองค์การ เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การไปสู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Akram et al. (2019) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องผลกระทบของความยุติธรรมในองค์การต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงานที่ทำงานในบริษัทโทรคมนาคมของประเทศจีน พบว่า ความยุติธรรมในองค์การส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ความผูกพันต่อองค์การ และประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน โดยการแบ่งปันความรู้เป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างความยุติธรรมในองค์การกับพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของพนักงาน Karkoulian et al. (2016) พบว่า ความยุติธรรมในองค์การมีผลต่อการสร้างความรู้สึกเชิงบวกให้กับพนักงาน กระตุ้นให้พนักงานมีความผูกพันต่อองค์การ จึงควรส่งเสริมความยุติธรรมในองค์การเข้าไปในระบบของโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์การ Chen et al. (2015) พบว่า ความยุติธรรมในองค์การเป็นแนวคิดที่สำคัญมากสำหรับการจัดการองค์การสมัยใหม่ Greenberg (1990) กล่าวว่า ความยุติธรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การ หมายถึง ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรกับองค์การ หรือระหว่างผู้บังคับบัญชากับเพื่อนร่วมงาน และยังหมายถึงการที่ผู้บังคับบัญชามีข้อมูลเพียงพอในการชี้แจงให้พนักงานทราบเพื่อช่วยลดความวิตกกังวลหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับพนักงาน

จากผลการวิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การ พบว่า หลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การ โดยรวม เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า หลักนิติธรรมส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การมากที่สุด รองลงมาได้แก่ หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า สามารถอภิปรายได้ว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญในการบริหารให้เกิดความยุติธรรมในองค์การ ซึ่งจะทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจและมีความผูกพันต่อองค์การในระยะยาว และทำงานเพื่อให้มหาวิทยาลัยบรรลุผลสำเร็จในระยะยาว ทั้งนี้เนื่องจากการการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลเป็นการส่งเสริมระบบคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นในองค์การ รวมทั้งทำให้องค์การยุคใหม่เกิดความยุติธรรมเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ ถวิลวดี บุรีกุล (2545) ที่กล่าวว่า ธรรมาภิบาลเป็นหลักการบริหารแนวใหม่ที่มุ่งเน้นการปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปรูปธรรมมากกว่าการเน้นภาคทฤษฎีแบบเดิม การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลจึงสามารถคาดหวังผลว่า จะได้รับผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ก่อให้เกิดความยุติธรรม ความเสมอภาค ความสุจริต ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับ พีรพล ไทยทอง (2560) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ธรรมาภิบาลกับการบริหารงานภาครัฐยุคใหม่ไทยแลนด์ 4.0 ผลการศึกษาพบว่า ธรรมาภิบาลเป็นหลักการบริหารที่มุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและประชาชนโดยส่วนรวม โดยมีการกำหนดหลักการและแนวทางตามหลักเหตุผลและความเป็นธรรมเพื่อให้เกิดความความยุติธรรม ความเป็นธรรม ก่อให้เกิดความเสมอภาค ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และช่วยลดปัญหาคอรัปชั่นของผู้ปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐ สถาบันการศึกษาและสถาบันครอบครัวเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐและส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้มีจิตสำนึกในการเป็นคนดีของสังคม เพื่อผลิตคนดีเข้าสู่ระบบการบริหารงานภาครัฐและสังคมโดยรวม

จากการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณพบว่า หลักนิติธรรมส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยมากที่สุด โดยหลักนิติธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ประกอบด้วยการปฏิบัติตามหลักกฎหมายและกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด การวางกฎระเบียบอย่างถูกต้องและชอบธรรมตามหลักธรรมาภิบาล การบังคับใช้กฎระเบียบอย่างยุติธรรมและเสมอภาค เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงให้ดีขึ้น และการจัดวางระบบควบคุมภายในที่ครอบคลุมตามโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ สามารถอภิปรายได้ว่า หลักนิติธรรมเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์การให้เกิดความยุติธรรม ความเสมอภาค และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคลากรและประชาชนด้วย สอดคล้องกับที่สถาบันพระปกเกล้า (2548) ได้สรุปไว้ว่า จุดมุ่งหมายของหลักนิติธรรม คือ การคุ้มความยุติธรรม ความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพของประชาชน การบริหารงานตามหลักนิติธรรมจะทำให้เกิดการยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเมื่อมีการออกกฎระเบียบที่เป็นธรรม และมีการบังคับใช้อย่างถูกต้อง เสมอภาคและเท่าเทียมกัน จะก่อให้เกิดความสามัคคีของบุคลากรในองค์การ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพล ศรีวิทยา (2557) ที่กล่าวว่า หลักนิติธรรมเป็นแนวทางปฏิบัติที่สำคัญมาก เป็นเสาหลักของการพิทักษ์ระบอบประชาธิปไตย สร้างความสันติสุข ความเสมอภาคและความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม และสามารถใช้เป็นกลไกในการสร้างความปรองดองสามัคคีของคนในองค์การและสังคม หลักการสำคัญของหลักนิติธรรมคือ การจำกัดอำนาจของรัฐและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หลักนิติธรรมจึงสอดคล้องกับหลักธรรมวินัยในทางพุทธศาสนาที่เน้นความเที่ยงตรงและความเที่ยงธรรม The United Nations (2011) กล่าวว่า หลักนิติธรรม หากนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้องตรงไปตรงมา จะก่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์การ สังคมและประเทศ ช่วยทำให้สังคมปราศจากการทุจริต คอรัปชั่น และการปฏิบัติที่ไม่เสมอภาค (Unequal treatment) สอดคล้องกับแนวคิดของ Channuwong (2008) และพิทยา บวรวัฒนา (2546) ที่กล่าวว่า การดำเนินการตามหลักนิติธรรมคือการนำเอากฎหมายและนโยบายต่าง ๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งบุคลากรในหน่วยงานของรัฐจะต้องปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ด้วยความเที่ยงธรรมและอย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

หลักคุณธรรมมีผลต่อความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ สามารถอภิปรายได้ว่ามหาวิทยาลัยสงฆ์ให้ความเป็นธรรมในการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานแก่บุคลากร พัฒนาระบบคุณธรรมซึ่งจะทำให้มหาวิทยาลัยมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและเสริมสร้างจรรยาบรรณในการบริหารงานแก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง และมหาวิทยาลัยยึดมั่นในระบบคุณธรรมและปฏิบัติต่อพนักงานด้วยความยุติธรรมไม่เล่นพรรคพวก สถาบันพระปกเกล้า (2548) กล่าวว่า หลักคุณธรรมหมายถึงการยึดมั่นในหลักศีลธรรม จริยธรรม ความถูกต้องดีงาม โดยหลักคุณธรรมที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้น คือ ความซื่อสัตย์ ความขยัน ความจริงใจ ความอดทน ความมีระเบียบวินัย ความมีน้ำใจ ความเสียสละ ความละอายต่อบาป ความเกรงกลัวต่อบาป ความอ่อนน้อมถ่อมตนและความสุภาพอ่อน พระพรหมคุณาภรณ์ (2558) กล่าวว่าหลักคุณธรรมที่ควรมีไว้ประจำใจเพื่อสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในองค์การและสังคม คือหลักการเว้นจากอคติหรือความลำเอียง 4 ประการ คือ 1. ฉันทาคติ (Prejudice caused by love or desire; partiality) ความลำเอียงเพราะความความชอบ และรักใคร่ หมายถึง การทำให้เสียความยุติธรรม เพราะอ้างเอาความรักใคร่หรือความชอบพอกัน ซึ่งมักเกิดกับตนเอง ญาติพี่น้อง และคนสนิทสนม ความเอนเอียงเพราะชอบจะทำให้สูญเสียความเป็นกลาง และไม่สามารถที่จะวางตน และปฏิบัติต่อทุกคนให้เท่าเทียมกันหรือเสมอกันได้ 2. โทสาคติ (Prejudice caused by hatred or enmity) ความลำเอียงเพราะความไม่ชอบ ความเกลียดชัง หรือความโกรธแค้น หมายถึง การทำให้เสียความยุติธรรม เพราะความเกลียดชัง ความโกรธ หรือการลุแก่อำนาจ

เพราะโทสะ เพราะมีจิตใจที่ไม่หนักแน่น ไม่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา และไม่สามารถแยกเรื่องส่วนตัวกับเรื่องงานออกจากกันได้ 3. ภยาคติ (Prejudice caused by fear) ความลำเอียงเพราะความกลัว หมายถึง การทำให้เสียความยุติธรรม เพราะมีความหวาดกลัว หรือเกรงกลัวภยันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง และครอบครัว จึงทำให้ขาดความความกล้าหาญ โดยเฉพาะความกล้าหาญทางจริยธรรม คือ กล้าคิด กล้าพูดในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม และ 4. โมหาคติ (Prejudice caused by delusion or stupidity) ความลำเอียงเพราะความหลงเพราะไม่รู้หรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หมายถึง การทำให้เสียความยุติธรรมเพราะความสะเพร่า ความไม่ละเอียดถี่ถ้วน รีบตัดสินใจก่อนพิจารณาให้ดี การไม่เปิดใจให้กว้าง จึงทำให้มองโลกในแง่ร้าย และไม่สามารถยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

หลักการมีส่วนร่วมส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ โดยหลักการมีส่วนร่วมประกอบด้วย มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้ท่านมีส่วนร่วมในการสร้างความยุติธรรมในหน่วยงาน มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจดำเนินนโยบายเร่งด่วนทุกครั้ง มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมเสนอโครงการ กิจกรรมก่อนนำมาบรรจุในแผนพัฒนาประจำปี เมื่อพนักงานมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบข้อบังคับ และตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสำคัญๆ ย่อมก่อให้เกิดความยุติธรรมต่อบุคลากรภายในองค์การ การส่งเสริมหลักการมีส่วนร่วมจะทำให้บุคลากรมีความภาคภูมิใจในการทำงานเพื่อให้องค์การประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ยังมีส่วนช่วยให้ผู้บริหารมีข้อมูลในการตัดสินอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบข้อง ประกอบ กุลเกลี้ยงและคณะ (2545) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร และเพิ่มแรงจูงใจและความพึงพอใจให้แก่ผู้ร่วมงานระดับต่าง ๆ ซึ่งการตัดสินใจของผู้บริหารสามารถแบ่งได้ ดังนี้ คือ ผู้บริหารตัดสินใจเอง ผู้บริหารปรึกษาหารือกับผู้ร่วมงานแล้วตัดสินใจ ผู้บริหารตัดสินใจร่วมกันกับผู้ร่วมงาน และผู้บริหารมอบหมายให้ผู้อื่นตัดสินใจแทน พธูวิไล เจษฎาดิลก (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของบริษัทเอกชนในยุควิถีชีวิตใหม่ พบว่า หลักการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน การเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจเกี่ยวกับสวัสดิภาพและสวัสดิการ รวมถึงเกณฑ์ในการกำหนดผลตอบแทนทำให้พนักงานมีผูกพันต่อองค์การและทำงานเพื่อให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ วันชัย วัฒนศัพท์ (2543) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ที่มีเป้าหมายเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรในองค์การและผู้มีส่วนได้เสีย โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นต่อนโยบาย ระเบียบ และข้อบังคับ รวมถึงการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกฝ่าย สอดคล้องกับแนวคิดของเมธา สุวรรณสาร (2543) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลในการตัดสินใจดำเนินนโยบาย รวมถึงจัดการทรัพยากรที่มีผลกระทบต่อชีวิตของตนเอง การมีส่วนร่วมจึงเป็นการเพิ่มอำนาจให้กับบุคลากรในองค์การและประชาชน เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์การบุคลากรและประชาชนโดยทั่วไป

หลักความโปร่งใสส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ มหาวิทยาลัยปฏิบัติต่อพนักงานด้วยความโปร่งใสและยุติธรรม มหาวิทยาลัยจัดดสถานที่ให้บุคลากรเข้า ตรวจสอบข้อมูลข่าวสารขององค์กรที่บุคลากรควรทราบ มหาวิทยาลัยติดประกาศผลการปฏิบัติงานให้พนักงานทราบอย่างเปิดเผย มหาวิทยาลัยมีการประกาศรับสมัครบุคลากร ที่จะรับเข้ามาทำงานอย่างเปิดเผยและโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุษบง วัยเจริญวัฒนะ (2546) ที่กล่าวว่า ความโปร่งใสในสถาบันอุดมศึกษาคือการเปิดเผยข้อมูล

อย่างตรงไปตรงมา ไม่ปิดบังซ่อนเร้น ดำเนินงานตามกฎระเบียบ และสามารถตรวจสอบได้ สุรชัย ขวัญเมือง (2548) กล่าวว่า หลักความโปร่งใสเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยปรับปรุงกลไกการทำงานให้โปร่งใส มีกระบวนการทำงาน กฎกติกา และข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยตรงไปตรงมาสามารถตรวจสอบได้ ประชาชนหรือบุคลากรในหน่วยงานสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก มีระบบตรวจสอบที่ดีและมีความเป็นอิสระ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของศรีพัชรา สิทธิกำจร แก้วพิจิตร (2549) ที่พบว่า ความโปร่งใสเป็นหัวใจของการดำเนินธุรกิจและการบริหารงานทั้งองค์การภาครัฐและภาคเอกชน และจะต้องสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้นในทุกการดำเนินงานของหลักธรรมาภิบาล ความโปร่งใสจึงเป็นกลยุทธ์ในการสร้างความถูกต้องและความชอบธรรมในการประกอบธุรกิจ ซึ่งจะช่วยสร้างความยุติธรรม ความเชื่อมั่น ความน่าเชื่อถือ และความไว้วางใจระหว่างคู่สัญญาทางธุรกิจอีกด้วย Amartya Sen (1999) กล่าวว่า ความโปร่งใสเป็นหลักการสำคัญที่ช่วยป้องกันทุจริตคอรัปชัน การให้สินบน และการไม่รับผิดชอบด้านการเงิน ความโปร่งใสเป็นเครื่องมือที่ช่วยองค์การให้บรรลุเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ ทำให้การบริหารจัดการในองค์การมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุป

หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยสงฆ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า หลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส และหลักการมีส่วนร่วม ตามลำดับ ความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การแบ่งปันผลตอบแทน และ กระบวนการขององค์การ ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับความยุติธรรมในองค์การของมหาวิทยาลัยสงฆ์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ หลัก ธรรมาภิบาลส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่ของมหาวิทยาลัยสงฆ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสามารถส่งผลได้ร้อยละ 78.5 (Adjust R^2 = 0.785) ที่เหลืออีกร้อยละ 21.5 เป็นผลจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า หลักธรรมาภิบาลส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การยุคใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม และหลักความโปร่งใส

ข้อเสนอแนะ

1. มหาวิทยาลัยสงฆ์ควรนำหลักธรรมาภิบาลคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า มาประยุกต์ใช้ทั่วทั้งมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานและพัฒนามหาวิทยาลัย

2. มหาวิทยาลัยสงฆ์ควรออกกฎระเบียบและข้อบังคับโดยคำนึงถึงหลักนิติธรรม คือ มีการออกกฎระเบียบที่ถูกต้อง เป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของบุคลากรทุกฝ่าย และมีการบังคับใช้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

3. มหาวิทยาลัยสงฆ์ควรกำหนดแนวทางในการสร้างความยุติธรรมในองค์การโดยยึดหลักธรรมาภิบาล พร้อมทั้งมีการปฏิบัติอย่างโปร่งใสในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานเพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติตรงตามที่มหาวิทยาลัยต้องการ

4. มหาวิทยาลัยสงฆ์ควรมีการพิจารณาเพิ่มผลประโยชน์และสวัสดิการ เงินเดือนและค่าตอบแทนให้กับบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากรอัตราจ้าง ซึ่งมีเงินเดือนและค่าตอบแทนต่ำกว่าเกณฑ์

5. มหาวิทยาลัยสงฆ์ควรมีนโยบายและแนวทางในการธำรงรักษาบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และประสบการณ์เพื่อให้สามารถอยู่ทำงานในมหาวิทยาลัยเพื่อความเจริญก้าวหน้าของมหาวิทยาลัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ถวิลวดี บุรีกุล. (2546). ธรรมาภิบาล : หลักการเพื่อการบริหารรัฐกิจแนวใหม่. วารสารสถาบันพระปกเกล้า**, 1(2), 14-25.**

ถวิลวดี บุรีกุ. (2545). โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2545). ธรรมาภิบาลในองค์กรอิสระ. เอกสารประกอบการบรรยาย. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

เทวฤทธิ์ วิญญา. (2564). หลักธรรมาภิบาลและปัจจัยการบริหารงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏ. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร.

สุรชัย ขวัญเมือง. (2548). การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. วารสารครุศาสตร์, สืบค้นจาก http://ci.psru.ac.th/article/22-09-2548_16-28-14.doc.

โสมสุดา เล็กอุดากร. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ กับผลการปฏิบัติงานของพยาบาล. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม, สถาบันอุดมศึกษาเกษตรศาสตร์.

ศรีพัชรา สิทธิกำจร แก้วพิจิตร. (2551). การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาเอกชน. ดุษฎีนิพนธ์สาขาการบริหารการศึกษา, สถาบันอุดมศึกษาศิลปากร.

อาชว์ภูริชญ์ น้อมเนียน สุขมพงษ์ ชาญนุวงศ์ และบุญวดี มนตรีกุล ณ อยุธยา. (2561). ธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพองค์การในประชาคมอาเซียน. วารสารการบริหารปกครอง, 7(1), 67-86.

Amstrong, M. (2006). A handbook of human resource management practice. London: Kogan.

Bowin, R.B. & Harvey, D. (2001). Human resource management: An experiential approach. New Jersey: Supper Saddle River, Prentice-Hall.

Channuwong, S. (2008). Human resource management of the private and public universities in Bangkok Metropolitan Areas. Journal of Association of Private Higher Education Institutions of Thailand**,** 14(2), 176-191.

Channuwong, S. (2018). The relationship between good governance principles and organizational justice: A case study of Bangkok government officials. Asia-pacific Social Science Review, 18(3), 43-56.

Folger, R., & Cropansano, R. (1998). Organizational justice and human resource management. San Francisco: Sage, Thousand Oaks.

Greenberg, J., & Baron, R. A. (2003). Behavior in organization: Understanding and managing the human side of work. New Jersey: Prentice Hall.

Ivancevich, J.M. (2008). Human resource management. New York: McGraw-Hill.

Meglich, P. (2017). Human resource management, 15th edition. Nebraska: Cengage Learning.

Miner, J.B. & Crane, D.P. (1995). Human resource management: The strategic perspective. New York: HarperCollins.

Stone, J.R. (2008). Managing human resource. Australia: John Wiley and Suns.

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

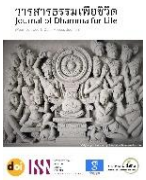

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.67

Creative Characteristics, Musical Styles, and Performance Techniques of Modern Sheng Music in Relation to Past and Present Cultures and Religious Contexts

An Wen Si[1], Rungkiat Siriwongsuwan[2]*

ARTICLE INFO

Name of Author
1. An Wen Si
Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand.
Email: siwen.an@gmail.com

Corresponding Author
2. Asst,Dr.Rungkiat Siriwongsuwan*
Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand.
Email: rungkiat.si@ssru.ac.th

Keywords:
Modern Sheng Music; Traditional Sheng Music; Creative Characteristics; Musical Style; Performance Techniques

Article history:
Received: 05/01/2025
Revised: 04/02/2025
Accepted: 28/02/2025
Available online: 03/03/2025

How to Cite:

Si, A. W. & Siriwongsuwan, R. (2025). Creative Characteristics, Musical Styles, and Performance Techniques of Modern Sheng Music in Relation to Past and Present Cultures and Religious Contexts. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 235-246.

ABSTRACT

This article has the following objectives: 1. To examine the connections and differences between traditional Sheng tunes and modern Sheng tunes, with a focus on understanding the creative aspects of modern Sheng compositions. 2. To analyze and summarize the musical styles and performance techniques of modern Sheng music. Research Methodology. It is qualitative research with research instruments: observation, interviews, and interview forms, which have been tested and revised. There is a literature review. The research methodology involves reviewing relevant literature to understand the creative background, historical development, and performance techniques of modern Sheng compositions, laying a foundation for in-depth study. Furthermore, by analyzing the musical elements, structure, and melody of modern Sheng works, the paper aims to reveal their creative characteristics and musical style.

The research results concluded that: 1. Modern sheng music is a modernized transformation and creative extension of traditional sheng music and the two are the continuity, inheritance, and innovation of each other. From the viewpoint of modern sheng music's creative characteristics, it presents unprecedented features in terms of composers and music genres. In particular, the involvement of professional composers has created many development opportunities for the creation of modern Sheng music. In especially, advanced compositional techniques have been integrated into the creation, reflecting the characteristics of the times in terms of musical language and musical style. 2. In terms of the musical style of modern Sheng music, it is mainly embodied in the presentation of Chinese cultural connotation, especially focusing on obtaining creative elements and organizing creative thinking from Chinese classical culture, forming a unique concept of modern Sheng music creation.

Introduction

Looking at the development of Sheng music art in China over the past 70 years, it can be broadly categorized into two types based on the characteristics of composition and performance: traditional Sheng music and modern Sheng music. Traditional Sheng music refers to compositions created using traditional Chinese music composition techniques, often incorporating elements from Chinese folk music (Zeng Junli ,2021) and sometimes borrowing from Western music techniques. In terms of organizational methods, these compositions may involve adaptation or original creation. Additionally, they often exhibit strong thematic characteristics in musical expression, imagery, and emotional content. Consistent with Yanrong Wang and Rungkiat Siriwongsuwan,2024, p.54). More importantly, the rediscovery of the indigenous music culture, the value it holds in its aesthetic charm and cultural folklore, is an outstanding human resource of that place that cannot be replaced. On the other hand, modern Sheng music primarily refers to compositions that emerged after the mid-1980s. These works more extensively utilize Western modern composition techniques and elements of Western popular music. They also integrate Chinese classical philosophy and literary materials. In terms of genre and performance techniques, modern Sheng music displays diverse characteristics. Apart from solo pieces, it includes concertos featuring Sheng with orchestras, Sheng chamber music, and chamber music compositions combining Sheng with other instruments. This results in a musical style markedly different from traditional Sheng music. (Fan Yuanzhu,2001).

In this paper, the author will focus on modern Sheng music as the subject of exploration. the author will comprehensively review and study it from three aspects: creative style, musical imagery, and performance techniques. This approach aims to provide a thorough understanding of the overall characteristics of modern Sheng music. The researcher will follow the process to obtain data according to the intended objectives.

Literature Review and Theoretical Framework

The Elements of Sheng

The concept of Sheng (生), often translated as "life" or "vitality," is integral to Eastern philosophical and cultural traditions, particularly in Chinese thought. Sheng signifies the dynamic process of growth, transformation, and continuity in both natural and human realms (Chang, 2019). It encapsulates the interplay between elements of life, creativity, and harmony, forming a foundation for understanding balance in various domains, including art, music, and philosophy (Li & Wang, 2021). The roots of Sheng can be traced back to classical Chinese philosophy, particularly Confucianism and Taoism, where it is seen as a manifestation of the Dao (道) or the Way. Taoist texts such as the Tao Te Ching emphasize Sheng as the spontaneous unfolding of life, embodying principles of naturalness and flow (Laozi, trans. Ames & Hall, 2003). Similarly, Confucian thought positions Sheng within the framework of human relationships and ethical cultivation, where it is associated with moral vitality and societal harmony (Tu, 1989). Historical analysis suggests that Sheng was central to the development of traditional Chinese arts, particularly music and poetry, as a means of expressing and harmonizing with the rhythms of nature (Zhao, 2018). During the Tang dynasty, Sheng became a cornerstone of aesthetic theory, symbolizing the unity between human creativity and natural forces (Yang, 2020).

Modern Interpretations and Applications

In contemporary scholarship, Sheng has been applied across various disciplines, from environmental ethics to education. For instance, Huang (2022) explored Sheng's relevance in ecological studies, arguing that its emphasis on interconnection and renewal provides a framework for sustainable living. In the field of musicology, Sheng has been reinterpreted as a metaphor for the interplay of harmony and dissonance in musical composition (Chen, 2020). Furthermore, scholars have examined Sheng's implications for leadership and organizational behavior, where it is linked to the fostering of innovation and collective growth (Zheng & Liu, 2021). Despite its rich theoretical foundations, gaps remain in the empirical study of Sheng's practical applications, particularly in cross-cultural contexts (Lin, 2023). These gaps highlight the need for interdisciplinary research to bridge philosophical insights with contemporary challenges.

Taoist and Confucian Perspectives

Taoist philosophy views Sheng as the essence of the Dao, representing the inherent potential for growth and renewal within all living systems (Laozi, trans. Ames & Hall, 2003). This perspective emphasizes the importance of aligning with natural rhythms and minimizing artificial interference, which resonates with contemporary ecological principles (Huang, 2022). In contrast, the Confucian approach situates Sheng within the moral and social realm, highlighting its role in fostering ethical relationships and communal well-being (Tu, 1989). This dual focus on individual and collective flourishing provides a comprehensive framework for exploring Sheng's relevance across different cultural and social settings.

Integrative Framework for Modern Applications

This study draws on foundational theories from Eastern philosophy, particularly Taoism and Confucianism, to develop a theoretical framework for understanding the elements of Sheng. Sheng is conceptualized as encompassing three interrelated dimensions: natural vitality, creative transformation, and relational harmony. These dimensions are analyzed through the lens of ecological systems theory and constructivist approaches, providing a holistic perspective on its role in modern contexts. Building on these philosophical foundations, this study integrates Sheng with Bronfenbrenner's ecological systems theory, which posits that human development is shaped by the dynamic interactions between individuals and their environments (Bronfenbrenner, 1979). Sheng, within this framework, represents the life-sustaining energy that flows through these systems, promoting resilience and adaptability. Moreover, constructivist theories emphasize the role of Sheng in the co-creation of meaning and knowledge, particularly in educational and organizational contexts (Zheng & Liu, 2021). These theories underscore the active role of individuals and communities in shaping their realities through processes of growth and transformation.

Conceptual Framework for Analyzing Traditional and Contemporary Sheng Music

This conceptual model provides a systematic framework for studying the evolution and characteristics of Sheng music. It encompasses four primary steps: gathering foundational information, conducting comparative analysis, examining musical styles and performance techniques, and synthesizing findings to achieve the research objectives.

Step 1: Study Basic Information about Traditional and Contemporary Sheng Music

The first step involves collecting and analyzing foundational knowledge about Sheng music. This includes, Document Analysis and Research, Reviewing relevant historical and contemporary documents, articles, and academic research on Sheng music. Interviews and Observations: Engaging with experts, musicians, and audiences to gather firsthand insights into the cultural and technical aspects of Sheng. Elemental Analysis: Identifying and categorizing the core elements of Sheng music, such as melodic structure, rhythm, and instrumentation. This foundational step lays the groundwork for understanding the historical and cultural context of Sheng music.

Step 2: Comparative Analysis of Traditional and Contemporary Sheng Music

The second step focuses on an in-depth comparison of traditional and contemporary Sheng music. Key areas of comparison include, Melodic Structure: Examining differences in melodic styles, motifs, and progression between traditional and modern Sheng music. Musical Style and Rhythm: Analyzing changes in stylistic approaches and rhythmic patterns over time. Performance Techniques: Identifying shifts in performance practices, techniques, and interpretations. This step aims to summarize the creative characteristics of contemporary Sheng music, highlighting the changes and differences from its traditional roots.

Step 3: Analysis of Musical Styles and Performance Techniques

Building on the comparative analysis, the third step involves a focused examination of the musical styles and performance techniques specific to contemporary Sheng music: Study of Musical Styles: Categorizing and analyzing the distinctive stylistic features of contemporary Sheng music, such as fusion elements or innovative forms. Performance Techniques: Exploring how contemporary performers approach Sheng music, including improvisation, instrumentation, and staging techniques. This analysis provides deeper insights into the evolution of Sheng as a performing art.

Step 4: Conclusion and Synthesis of Study Results

The final step synthesizes the findings from the previous steps to address the research objectives. The Summarizing the differences, continuities, and innovations in Sheng music. Highlighting the implications of these findings for the broader understanding of traditional and contemporary music practices. Offering recommendations for further research or practical applications, such as in education, cultural preservation, or music composition.

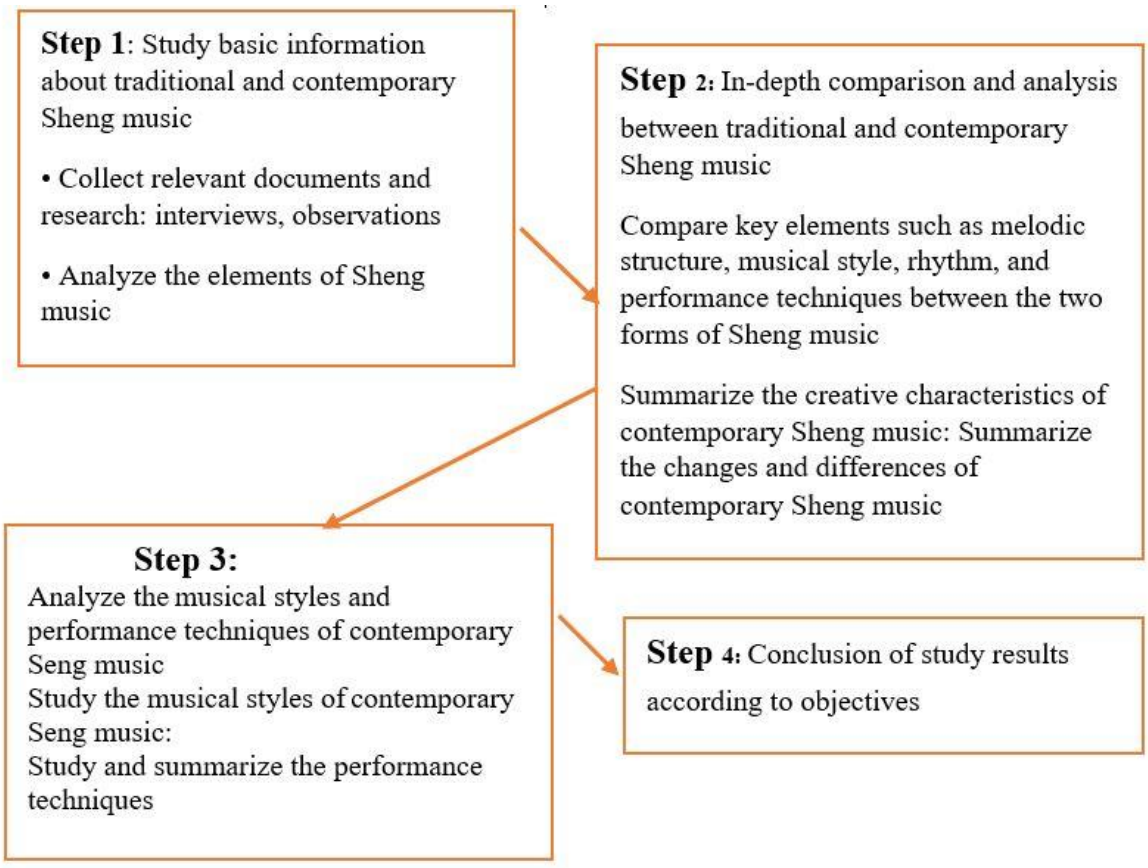

Figure 1: Conceptual Framework for Analyzing Traditional and Contemporary Sheng Music

Objective

1. To examine the connections and differences between traditional Sheng tunes and modern Sheng tunes, with a focus on understanding the creative aspects of modern Sheng compositions.
2. To analyze and summarize the musical styles and performance techniques of modern Sheng music.

Research Methodology

Research methodology. It is qualitative research with research instruments: observation, interviews, and interview forms, which have been tested and revised. There is a literature review. The research methodology involves reviewing relevant literature to understand the creative background, historical development, and performance techniques of modern Sheng compositions, laying a foundation for in-depth study. Furthermore, by analyzing the musical elements, structure, and melody of modern Sheng works, the paper aims to reveal their creative characteristics and musical style.

1. Overall and Sample

This paper focuses on modern Sheng music as the subject of exploration, with particular emphasis on investigating creative characteristics, musical style, and performance techniques.

2. Research Tools

2.1 Literature Review

By consulting relevant literature, this study aims to understand the creative background, historical development, performance techniques, and other aspects of modern Sheng music works, laying the groundwork for in-depth research.

2.2 Music Analysis

Through analysis of the musical elements, structure, melody, and other aspects of modern Sheng music works this study aims to reveal their creative characteristics and musical style.

3. Data Collection

3.1 Field Observation

By conducting on-site observations and participating in performances of modern Sheng music works, this study aims to gain a deeper understanding of their performance techniques and presentation forms, thereby providing empirical research evidence.

3.2 Expert Interview

This study aims to collect experiences and insights on the composition and performance of modern Sheng musical works through interviews with creators, performers and other relevant persons related to modern Sheng musical works. Three interviewees were interviewed: zhongzhiyue, fenghaiyun, and wuwei, and serve as valuable references for the research.

Results

1. Connections and Differences Between Traditional Sheng Music and Modern Sheng Music

1.1 Connections

Firstly, the creation and performance of traditional Sheng music have laid the groundwork for modern Sheng music practice. In the composition of traditional Sheng music, composers emphasize the use of folk music elements and uphold traditional Chinese compositional techniques. However, they also borrow compositional techniques from Western music, such as the application of ternary form (exposition-development-recapitulation), incorporating Western classical chords built on thirds over traditional fifths and octaves, and frequent use of imitative and contrasting polyphony. Through these musical practices, traditional Sheng music has provided a foundation for the composition of modern Sheng music. (Gao Fuxiao, 2012)

Furthermore, in terms of performance techniques, alongside the creation of traditional Sheng music, Sheng performers have innovatively utilized techniques such as throat articulation, tongue vibrato, accents, staccato, and rapid single tones, building upon traditional folk Sheng performance techniques. To a large extent, the rich and diverse features of current Sheng performance techniques owe much to the creation and performance of traditional Sheng music. While modern Sheng music also introduces many innovative performance techniques, these developments are rooted in the foundational practices of traditional Sheng music. Therefore, it is evident that there is a relationship between the lineage and inheritance of traditional Sheng music and modern Sheng music. (Hao Miaomiao,2022)

Moreover, as performers of modern Sheng music, most have a foundation in learning and performing traditional Sheng music. Starting from the 1950s, alongside reforms in the Sheng instrument, the creation of Sheng music, and the development of Sheng performance techniques, specialized Sheng performance programs were established in major music and art

academies in China. This marked the beginning of formal Sheng performer training, a tradition that continues to the present day. In the process of teaching Sheng, apart from exercises specifically designed for Sheng performance technique training, the curriculum predominantly focuses on traditional repertoire.

1.2 Differentiation

The emergence of modern Sheng music is closely related to the involvement of professional composers and the increased artistic cultivation of Sheng performers. On one hand, the deep development of Sheng's artistry and its achievements in the artistic field has attracted high attention from professional composers, who have begun to focus on Sheng's music composition. They have widely applied modern compositional techniques, resulting in compositions like Peacock (by Guan Nai Zhong), Rainbow (by Liu Wenjin), and Thoughts on a Quiet Night (by Xiao Jiang), which exhibit modern stylistic characteristics. On the other hand, in the creation of modern Sheng music, a group of composers represented by Sheng performers has also started to make their mark. These performers have received professional music education and further training in composition. Figures like Feng Haiyun, Zhong Zhiyue, and Wu Wei have gained recognition in orchestral circles as both performers and composers, creating modern-styled Sheng music pieces such as Fragrance Subtle, Rebuild, Melody of Jiangsu, and The Dark Day.

Alongside solo compositions, there are modern-styled concertos, Sheng chamber music, and ensemble chamber music works. Examples include modern-styled Sheng concertos like Yin and Yang (composed by Enjott Schneider, premiered by Wu Wei), DUO (composed by Zhao Lin, premiered by Zhong Zhiyue), and Tian Qi (composed by Su Xiao, premiered by Zhong Zhiyue). Sheng chamber music refers to compositions featuring various configurations of Sheng ensembles, innovated according to Western polyphonic music thinking and chamber ensemble composition methods. Representative works include the Sheng quintet Taking Great Delight in the Ripple and Mists (by Li Guanglu and Cao Wengong) and the Sheng trio Season of Wind (by Su Hanxuan). Ensemble chamber music involving Sheng explores the fusion of various instrument timbres to express specific meanings and implications, such as the Sheng and Guqin duet Did You Know (adapted by Zhong Zhiyue) and the quintet Galao (for soprano Sheng, alto Sheng, bass Sheng, erhu, and marimba, composed by Jiang Ying). In summary, modern Sheng music in its exploration of musical genres seeks to explore diverse tonal colors and instrument combinations.

2. Current Situation of Modern Sheng Music Composition

2.1Solo Works

In contemporary Sheng music, solo compositions can generally be categorized into two main types based on composition techniques and styles: 1. Works that use modern compositional techniques with a foundation in Chinese traditional cultural elements, such as Call for Phoenix (by Zhao Xiaosheng), Yuan Cao Fu (by Chen Mingzhi), Young Phoenix (by Zhong Zhiyue), etc. 2. Transplanted or adapted works, such as Saliha (adapted by Yue Hansheng), The Bumble-Bee (transplanted by Wang Lei), Invitation to the Dance (transplanted by Tan Jun), etc.

2.2Concerto

The main form of the concerto for sheng is the cooperation between the sheng and the orchestra or the piano, which can focus on the originality of the sheng and the cooperation with the orchestra. For the performer, it is necessary to have sufficient playing fundamentals and skills as well as the ability to cooperate with the orchestra. From the point of view of music

creation, many professional composers are very fond of the creation of this genre, and these musical works have elevated the artistic expression of the sheng to a very high level.

2.3Chamber music

Chamber music is an important direction in modern Sheng music composition. From the point of view of musical style, due to the increasing number of Sheng music compositions, the styles of Sheng music are also very diversified, including repertoire works adapted from traditional Sheng music, as well as transplanted and composed works. Among the adapted repertoire works, for example, Springtime in the Grassland (Quartet), which was originally a solo piece for traditional sheng, was composed by Yang Xiaoqi and Wu Ying, and later adapted into a quartet by Xiaogong. Compositions include The Grapes are Ripe (Quartet, by Zhang Zhiliang) and Prelude (Quartet, by Zhang Xiaofeng). The compositions are able to reflect the composer's repertoire thinking, and they are also the most characteristic of the performance of various sheng-type instruments. Transplanted music occupies a large proportion in the whole sheng repertoire, and it is also very diverse in genre and style. For example, The Four Little Swans Dance (transplanted by Li Guanglu) and The Song of the Songs (transplanted by Li Qiang) are pieces that can be played well with the sheng in foreign styles, which centrally reflect the artistic charm of the Chinese sheng.

2.4Sheng Wenqu

Sheng Wenqu is a modern form of sheng music innovated by famous contemporary sheng players and composers, and the reason why it is named "Wenqu" has two very distinct sources. Firstly, it borrows the expression form of pipa wenqu, which mainly expresses the creator's state of mind, ideals and aspirations through the technique of expressing emotions through the scenery, and its music style is euphemistic and delicate, rich in sing ability. Secondly, it seeks creative elements from traditional Chinese culture, especially from ancient Chinese poems and lyrics, and expresses them by means of music interpreting literature. For example, Fragrance Subtle, The Drunken Minstrels' Sketches, Melody of Jiangsu, etc. are Sheng Wenqu works based on Chinese poems of Song Dynasty.

3. Modern Sheng music style

3.1 The Use of Multiple Musical Languages

From the perspective of elemental language, in modern Sheng music, on the one hand, the language elements in traditional Sheng music are inherited, such as monophony, harmony, and various variations of strength and speed. On the other hand, there are innovations in the utilization of the elements. For example, in Zhong Zhiyue's Sheng music of the same name (Hao Miaomiao,2022) which is based on the guqin piece Guang Ling Breathe, there is a great deal of use of dissonant intervals, chords, and contrasting polyphony. At the same time, the variations in intensity and tempo are also very rich, to reproduce the original meaning of the piece, focusing on interpreting the meaning of the piece from the point of view of musical scene portrayal and psychological expression of the characters' images. For example, the Ensemble "Link Together", which was composed by Wu Wei and performed with the Berlin Modern Jazz Orchestra, is a jazz-style piece composed of a combination of Chinese and Western instruments, among which the Chinese instruments are sheng, erhu, and beau, and the Western instruments are saxophone, drums, and bass. The most prominent feature of this piece is the use of a large number of modern jazz harmonies, rhythms, and other elements, with a strong pop music character.

3.2 Presentation of Chinese Cultural Connotations

China has more than 5,000 years of civilization, and most of the cultural forms that have been produced throughout history have been continued and preserved. In terms of the scope covered by cultural connotation, it is also all-encompassing, such as national sentiment, national spirit, character and will, folk customs, humanistic care, natural health, social responsibility, philosophical thinking, life ideals, value of life, etc. In terms of the cultural connotations of modern Sheng music, it has a strong fit with Chinese cultural connotations, and it can even be said that when composers create works, they already have the thinking of expressing Chinese cultural connotations in the presentation of the themes of the works.

3.3 Musical Images in Modern Sheng Music

One is the description of the state of mind. State of mind refers to a person's psychological feelings and state of mind. For example, the title of the piece Did You Know, adapted by Zhong Zhiyue, is taken from the Rumengling Theme: Sparse Rain, Gusty Wind Last Night, written by Li Qingzhao, a female writer of the Song Dynasty in China. The lyric emphasizes the poet's loneliness as she wanders alone in another country, and the sight of the leaves falling after the rain adds a layer of tragedy to the piece. In Did You Know, the combination of the soprano sheng and guqin voices is like a dialogue between two different voices, portraying the loneliness in a detailed way.

The second is the depiction of ambition. From the cultural connotation of modern Sheng music, it is not uncommon to find music that uses aspiration as a musical image. Taking Tian Hei Hei composed by Diao Peng as an example, the prototype of this Sheng music is a children's ballad popularized in the southern region of Minnan in China, which expresses children's hope for life and their aspirations when they grow up. In Sheng music, the song is about an adult thinking about the future of his life through memories of his childhood.

The third is the depiction of emotion. Music itself is a lyrical art form, and emotion is always placed at the forefront of both music composition and performance. Take the sheng concerto Riverwalk created by Lan Tim as an example, the material of this song originated from the Chinese poet Yan Yu's poem of the same name in the Song Dynasty. In Sheng Music's Riverwalk, the sheng and the folk orchestra play in concert to express the various scenes and the theme of the poem to the fullest extent.

4. Performance Techniques in Modern Sheng Music

First of all, in modern Sheng music, however, chromatic scales are more often used. Take the sheng concerto Light composed by Su Meng as an example, in the first section of this piece, the atonal technique is utilized and a large number of semitones are used, thus putting high demands on the player's finger-carrying technique in the performance.

Secondly, in modern sheng music, besides the traditional chords, there are also chords made up of a combination of intervals to express a wide range of timbral effects, to create different musical images and to express different emotions.

Then, the use of polyphony can often be seen in many of today's Sheng music works. First, it's the use of imitative polyphony. Imitative polyphony means that in the process of the main melody, another voice starts to imitate a voice, forming a melodic succession between each other. This form of polyphony is also called a fugue. Then the voices move forward in their imitation of each other, and the expression of emotion is gradually increased. From the point of view of playing technique, imitating polyphony can fully examine the player's grasp of the performance of the sheng, mastering different rhythmic patterns, and fully grasping the two-

part melodic thinking of the sheng music. The second is the use of contrasting polyphony technique. Contrastive polyphony refers to the use of vocal contrasting techniques in polyphonic music in order to be able to make the expression of image and emotion more in-depth, and to bring the overall musical atmosphere to a certain height. This kind of contrasting polyphony is often found in faster sections.

Discussions

The reform and development of the Lusheng instrument highlight important insights into the changes and future roles of this instrument in traditional and contemporary music. Below is a synthesis based on the results of the study, followed by relevant references to support this research.The reform of the musical instrument and its cultural significance is consistent with the research of Xie, 2024, who found that the Lusheng, which is usually a 6-pipe instrument, evolved into an 18-pipe instrument to meet the demands of a wider pitch and range. This adaptation reflects historical continuity and technological advancement, which reinforces the role of the Lusheng instrument as a representative of the cultural heritage of the Chinese Hmong and other ethnic minorities. The modernization of the Lusheng instrument retains its unique sound while expanding its relevance, demonstrating how a traditional instrument can adapt to the needs of today's audiences without sacrificing its cultural identity. The challenges of theoretical research and application of the Lusheng are consistent with the research of (Su, 2009;) Liu, 2015, who found that while the reform of the Lusheng has improved its musical adaptability, theoretical research is still insufficient, limiting its effective application and cultural inheritance. Unlike the erhu or pipa, which are more widely accepted, access to the Lusheng throughout China is limited. This has an impact on its integration into the national cultural landscape. Further theoretical frameworks may better support cultural continuity and educational structures, promoting more widespread appreciation and integration.

In conclusion, modern Sheng music embodies a rich intersection of tradition and innovation. It serves as a medium through which Chinese cultural heritage is not only preserved but also reinterpreted to resonate with modern audiences. The genre’s expansion has created new avenues for artistic expression, cultural dialogue, and technical refinement, securing its place in both Chinese and global musical landscapes. The study demonstrates that as modern Sheng music continues to evolve, it will likely serve as a model for integrating traditional cultural elements with contemporary artistic expression.

Conclusion

As an important type of contemporary sheng music, modern sheng music represents the development trend of contemporary sheng music to a large extent. Modern sheng music is a modernized transformation and creative extension of traditional sheng music, and the two are the continuity, inheritance and innovation of each other. From the viewpoint of modern sheng music’s creative characteristics, it presents unprecedented features in terms of composers and music genres. In particular, the involvement of professional composers has created many development opportunities for the creation of modern Sheng music. In especially, advanced compositional techniques have been integrated into the creation, reflecting the characteristics of the times in terms of musical language and musical style. In terms of the musical style of modern Sheng music, it is mainly embodied in the presentation of Chinese cultural connotation, especially focusing on obtaining creative elements and organizing creative thinking from Chinese classical culture, forming a unique concept of modern Sheng music creation. In the use

of modern Sheng music performance technology, it inherits more of the excellent results of the development of the art of sheng, and in the use of creative concepts, it is still in the development trend of continuous innovation.

Recommendation

1. Should study specifically about music and musical instruments to have a clear style and outstanding techniques.

2. Should study about culture, religion, do they have any part in changing music.

Knowledge Gained From Research

The Knowledge Gained In This Research Is As Follows:

1. It has been discovered that in the field of modern Sheng music, there are changes and expansions of the creativity of traditional Sheng music to modern times, and these two are the continuation, inheritance and innovation of each other. And the participation of professional composers has created many development opportunities for the creation of modern Sheng music. In particular, advanced composition techniques are integrated into the creation, which reflects the characteristics of the era in terms of musical language and musical style.

2. It has been discovered that modern Sheng music is mainly used to present Chinese cultural meaning, focusing on obtaining creative elements and organizing creative ideas from Chinese classical culture in particular, which has formed a unique concept of modern Sheng music creation.

References

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.

Chang, X. (2019). The essence of Sheng in Chinese philosophical traditions. *Journal of Asian Studies, 48*(3), 145–161.

Chen, Y. (2020). Sheng and musical harmony: A cultural analysis. *Music and Philosophy, 10*(2), 89–105.

Fan, Y. (2001). *20th century Sheng reform and Sheng music composition*. Guiyang: Department of Music, Guizhou University for Nationalities.

Gao, F. (2012). Exploring the growth point of combining theory and practice: The aesthetics of music performance in interdisciplinary perspective. Beijing: Editorial Department of Journal of Central Conservatory of Music.

Hao, M. (2022). Music and cultural appropriation: An important perspective of music research in cross-cultural perspective. Xuzhou: School of Humanities and Arts, China University of Mining and Technology.

Huang, R. (2022). Sheng and ecological sustainability: A philosophical inquiry. *Environmental Ethics, 44*(1), 23–38.

Laozi. (2003). *Dao De Jing* (R. T. Ames & D. L. Hall, Trans.). Ballantine Books.

Li, J., & Wang, Q. (2021). The cultural dimensions of Sheng in modern China. *Cultural Studies Review, 12*(4), 231–250.

Lin, H. (2023). Bridging traditions: Sheng in a globalized context. *Philosophy Today, 68*(1), 67–79.

Liu, Q. X. (2017). Interpretation of the use and cultural value of "Musical Instrument Speaking" in Southwestern Ethnic Areas. Yueyang: School of Music, Hunan Institute of Science and Technology.

Liu, Z. T. (2015). The history and current status of research on Lusheng music in China. Beijing: Music Research Institute, Chinese National Academy of Arts.

Su, B. (2020). A study on the relationship between the Hetzhu sound of the Chinese musical instrument "Sheng" and the derivation of the traditional harmonic sound. Suzhou: School of Art, Tianping College, Suzhou University of Science and Technology.

Su, X. H. (2009). An analysis of the cultural connotation and inheritance path of the Miao Lusheng production technique. Kaili: Qiandongnan Vocational and Technical College for Nationalities.

Tu, W. (1989). *Confucian thought: Selfhood as creative transformation*. State University of New York Press.

Xie, W. J. (2024). Research on the origin, production, and performance form of Lusheng culture of Miao nationality. Chengdu: Sichuan Culture and Art Institute.

Yanrong, W., & Rungkiat, S. (2024). Early childhood education exploration in the perspective of “intangible cultural heritage” inheritance: Taking the Haimen folksong performance in Wannian kindergarten in Haimen district, Nantong city as an example. *Interdisciplinary Social Sciences and Communication Journal, 7*(1), January–March.

Yang, Z. (2020). Sheng and aesthetic theory in Tang dynasty literature. *Journal of Chinese History, 56*(2), 78–92.

Zeng, J. (2021). *Under the Oleander Blossom: An analysis of the compositional characteristics of Under the Oleander Blossom for Sheng and Sheng Orchestra*. Beijing: China Conservatory of Music.

Zhao, L. (2018). The poetic dimension of Sheng. *Chinese Literature Quarterly, 15*(3), 112–127.

Zheng, W., & Liu, X. (2021). Sheng and innovation in organizational behavior. *Leadership Studies, 35*(1), 45–62.

Zhong, Z. (2009). On the influence of changes in Sheng formation on the development of its performance art. Shanghai: Department of Folk Music, Shanghai Conservatory of Music.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article
DOI: 10.14456/jdl.2025.68

Building the potential of hearing-impaired youth through the art of performing

การสร้างเสริมศักยภาพเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก

Warattaya Wiwatanant[1], Chatwarun Angasinha[2*]

วรัทยา วิวัฒน์อนันต์[1], ฉัตรวรัญช์ องคสิงห์[2*]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Warattaya Wiwatanant**
วรัทยา วิวัฒน์อนันต์
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
Program in Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, RangsitUniversity, Thailand.
Email: Wintoceo@gmail. com

2. **Chatwarun Angasinha***
ฉัตรวรัญช์ องคสิงห
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
Program in Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, RangsitUniversity, Thailand.
Email: Chattrsu@gmail. com

คำสำคัญ:
สร้างเสริมศักยภาพ, เยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยิน, ศิลปะการแสดง, หุ่นละครเล็ก

Keywords:
Empowerment; Youth with Hearing Impairments; Performing Arts; Puppetry

Article history:
Received: 29/12/2024
Revised: 10/01/2025
Accepted: 15/02/2025
Available online: 01/03/2025

How to Cite:

Wiwatanant, W. & Angasinha, A. (2025). Building the potential of hearing-impaired youth through the art of performing. . *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 247-258.

ABSTRACT

This article aims 1. To study the potential development of hearing-impaired youth through the art of performing puppet theater. 2. To study the cognitive progress of hearing-impaired youth through the art of performing puppet theater. It is a phenomenological qualitative research. Use in-depth interviews and focus groups. From key informants including a group of trainers, a group of normal youth A group of hearing-impaired youth, a group of school teachers who teach the disabled, a sign language teacher, and the president of the Rotary Association, totaling 46 persons. Scope of study area Setthasathien School under the Royal Patronage. Using the concept of Simpson's learning theory for developing practical skills (Simpson. 1972) There are 7 steps: 1. Perception 2. Readiness 3. Guided Response 4. Mechanism 5. Complex Overt Response 6. Adaptation 7. Origination. Results of the study according to objective 1 To study the potential of hearing impaired youth through the art of puppet theater. It was found that the teaching model for small puppet theater performances Under the curriculum "Study, Dance, Play" of the "Mae Nai Sippatham Group" Able to strengthen the potential of hearing-impaired youth through the art of performing puppet theater. The development is divided into 4 areas as follows: Area 1 physical development, area 2 emotional development, area 3 social development and area 4 intellectual development. Results of the study according to objective 2 To study the cognitive progress of hearing-impaired youth through the art of puppet theater performances. It was found that teaching and learning focused on using sight as a base. Helps enhance the cognitive progress of hearing-impaired youth through the art of performing puppet theater.

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการสร้างเสริมศักยภาพเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก 2. เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการรับรู้เยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มครูฝึก กลุ่มเยาวชนปกติ กลุ่มเยาวชนผู้บกพร่อง ทางการได้ยิน กลุ่มครูโรงเรียนที่สอนผู้พิการ ครูภาษามือ และ นายกสมาคมโรตารี่ จำนวน 46 คน ขอบเขตพื้นที่ศึกษาโรงเรียนเศรษฐเสถียรในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้การพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน (Simpson. 1972) ซึ่งมี 7 ขั้น คือ 1. ขั้นการรับรู้ (Perception) 2. ขั้นการเตรียมความพร้อม (Readiness) 3. ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม (Guided Response) 4. ขั้นการให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำได้เอง (Mechanism) 5. ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ (Complex Overt Response) 6. ขั้นการปรับปรุง และประยุกต์ใช้ (Adaptation) 7. ขั้นการคิดริเริ่ม (Origination) ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่1 เพื่อศึกษาการสร้างเสริมศักยภาพเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนการแสดงหุ่นละครเล็ก ภายใต้หลักสูตร “เรียน รำ เล่น” ของ “คณะแม่นายสิบปะธรรม” สามารถเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก โดยแบ่งการพัฒนาออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 พัฒนาการทางด้านร่างกาย ด้านที่ 2 การพัฒนาทางด้านอารมณ์ ด้านที่ 3 การพัฒนาการด้านสังคม และด้านที่ 4 การพัฒนาด้านสติปัญญา ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการรับรู้ของเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก พบว่า การเรียนการสอนแบบเน้นการใช้สายตาเป็นฐาน ช่วยเสริมสร้างความก้าวหน้าทางรับรู้ของเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก

บทนำ

"...งานช่วยคนพิการนี้ ก็มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะว่าผู้พิการ มิได้เป็นผู้ที่อยากพิการแต่อยากช่วยตนเอง ถ้าเราไม่สามารถช่วยเขาให้สามารถที่จะปฏิบัติงานอะไรเพื่อชีวิตและมีเศรษฐกิจของครอบครัวจะทำให้เกิดสิ่งที่หนักในครอบครัว หนักแก่ส่วนรวม ฉะนั้น นโยบายที่จะทำก็คือ ช่วยเขาให้ช่วยตนเองได้ เพื่อที่จะให้เขาสามารถเป็นประโยชน์ต่อสังคม"

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ
พระราชทานพระราชดำรัสแก่คณะกรรมการมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการในพระราชูปถัมภ์ ของสมเด็จ
พระศรีนครินทราบรมราชชนนี ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ประเทศไทยกำลังได้รับการส่งเสริมและแก้ไขในขณะนี้ คือ ด้านความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่กลับมาพร้อมกับความก้าวหน้าของสังคม ซึ่งยุทธศาสตร์งานวิจัยระดับได้ให้ความสำคัญกับผู้พิการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญ เยาวชน นับเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเยาวชนที่มีสภาพร่างกายที่สมบูรณ์หรือกลุ่มเยาวชนด้อยโอกาสเช่นเด็กพิการทางด้านต่าง ๆ ต่างก็เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศทั้งสิ้น

จากประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2565 หูหนวก หมายถึง ภาวะบกพร่องทางการได้ยินที่มีผลการตรวจการได้ยินโดยใช้เสียง

ความถี่ที่ 500 เฮิรตซ์ 1,000 เฮิรตซ์ 2,000 เฮิรตซ์ และ 4,000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่ามีการสูญเสียการได้ยินเฉลี่ยที่ความดังของเสียงตั้งแต่ 80 เดซิเบลขึ้นไป ทำให้มีข้อจำกัดในการใช้ชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม โดยต้องใช้เครื่องมือเฉพาะสำหรับตรวจการได้ยินและตรวจในสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานพยาบาลเอกชนที่รัฐกำหนด หูตึง หมายถึง ภาวะบกพร่องทางการได้ยินที่มีผลการตรวจการได้ยินโดยใช้เสียงความถี่ที่ 500 เฮิรตซ์ 1,000 เฮิรตซ์ 2,000 เฮิรตซ์ และ 4,000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่ามีการสูญเสียการได้ยินเฉลี่ยที่ความดังของเสียงตั้งแต่ 80 เดซิเบลลงมาจนถึง 40 เดซิเบลในผู้ใหญ่ หรือน้อยกว่า 80 เดซิเบลลงมาจนถึง 35 เดซิเบล ในเด็กที่มีอายุไม่เกิน 15 ปี ทำให้มีข้อจำกัดในการใช้ชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม โดยต้องใช้เครื่องมือเฉพาะสำหรับตรวจการได้ยินและตรวจในสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานพยาบาลเอกชนที่รัฐกำหนด

จากความหมายดังกล่าว ผู้วิจัยขอสรุปดังนี้ เยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยิน คือ เยาวชนที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยจนถึงหูหนวก ซึ่งคนหูหนวกหมายถึง บุคคลที่สูญเสียการยินมาก จนไม่สามารถเข้าใจการพูดผ่านทางการได้ยิน ไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง

บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง การที่บุคคลสูญเสียการได้ยินโดยสิ้นเชิงหรือที่เราเรียกว่าหูหนวก และบุคคลที่สามารถได้ยินบ้างแต่ไม่เท่าคนปกติทั่วไป ซึ่งเราเรียกว่า หูตึง และไม่เข้าใจในภาษาพูดจนไม่สามารถสื่อความหมายกับคนอื่นได้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

เด็กหูหนวก หมายถึง คนที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถรับข้อมูล ผ่านทางการได้ยิน ไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง โดยทั่วไปหากตรวจวัดการได้ยินจะสูญเสียการได้ยินประมาณ 90 เดซิเบลขึ้นไป

เด็กหูตึง หมายถึง คนที่มีการได้ยินเหลืออยู่พอเพียงที่จะรับข้อมูลผ่านทางการได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง และหากตรวจวัดการได้ยินจะพบว่ามีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบล ลงมาจนถึง 26 เดซิเบล

โรงเรียนเศรษฐเสถียร ในพระบรมราชูปถัมภ์ Setsatian school for the Deaf under the Royal Patronage of His Royal Highness Crown Prince Maha Vajiralongkorn โรงเรียนสอนคนหูหนวกแห่งแรกของประเทศไทย เป็นโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกองการศึกษาเพื่อคนพิการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นโรงเรียนสอนคนหูหนวก โรงเรียนเทศบาล 17 (วัดโสมนัสวรวิหาร) กรุงเทพมหานคร ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2494

ดังนั้น การฟื้นฟูสมรรถภาพ หมายถึง การเสริมสร้าง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความบกพร่องของร่างกายและจิตใจ ที่ยังไม่มี หรือสูญเสียไป ให้เกิดมีขึ้น ให้สามารถเรียนรู้ ปฏิบัติงาน และดำรงชีวิตในสังคมได้ ฉะนั้น การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการศึกษา หมายถึง การให้บริการด้านการศึกษาพิเศษ เพื่อให้เยาวชนผู้พิการมีโอกาสได้รับการศึกษา เช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไป อาจจัดให้ได้หลายรูปแบบ เช่น เยาวชนผู้พิการเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ เรียนกับครูการศึกษาพิเศษ ในห้องสอนเสริม ในชั้นเรียนพิเศษ หรือในโรงเรียนพิเศษ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นการขับเคลื่อนความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาของประเทศ การเสริมสร้าง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความบกพร่องของร่างกายและจิตใจที่ยังไม่มีหรือสูญเสียไปให้เกิดมีขึ้น ให้สามารถเรียนรู้ ปฏิบัติงาน และดำรงชีวิตในสังคมได้ ฉะนั้น การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการศึกษา หมายถึง การให้บริการด้านการศึกษาพิเศษ เพื่อให้เยาวชนผู้พิการมีโอกาสได้รับการศึกษา เช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไป อาจจัดให้ได้หลายรูปแบบ เช่น เยาวชนผู้พิการเรียน ร่วมในชั้นเรียนปกติ เรียนกับครูการศึกษาพิเศษ ในห้องสอนเสริม ในชั้นเรียนพิเศษ หรือในโรงเรียนพิเศษ วิธีที่เหมาะสมอย่างหนึ่ง ก็คือการนำศิลปะใช้ช่วยเหลือ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของการรักษาเยียวยาจิตใจ เช่น ศิลปะบำบัด และการจัดการเรียนการสอน จะมุ่งเน้นเพื่อพัฒนา

ผู้พิการในทางใดทางหนึ่ง กิจกรรมศิลปะสามารถช่วยเหลือในด้านจิตใจก่อให้เกิดสมาธิ ทั้งจรรโลงจิตใจ บำบัดอารมณ์ และส่งเสริมด้านปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ กรณีที่มีความชำนาญ ทางศิลปะก็สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนได้ ซึ่งจะต้องจัดให้สอดคล้องกับลักษณะความพิการนั้น ๆ เช่น ผู้บกพร่องทางการได้ยิน เน้นการรับรู้ด้วยสายตาและการสัมผัสจับต้อง วิธีการสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะ มุ่งพัฒนาด้านจิตใจและปัญญาให้เกิดความรู้ ให้เกิดทักษะเพื่อนำไปสู่ความจำและความเข้าใจ

หุ่นละครเล็ก เป็นหุ่นที่มีหัว แขน มือ เท่าแบบหุ่นหลวง สูงประมาณ 1 เมตร ข้างในกลวงเป็นโพรง โครงหุ่น ท่อนบนทำด้วยกระดาษข่อย ท่อนล่างทำด้วยโครงลวดวง ๆ ไว้ 2-3 เส้น มีสายใยอยู่ภายในลำตัว ถ้าเป็นตัวเอก ๆ มีสายใยที่ข้อมือด้วย ทำให้หักข้อมือและชี้นิ้วได้ ส่วนตัวตลกมีมือแข็ง ๆ หุ่นบางตัวโดยเฉพาะตัวนางที่แปร๋แปร้นมีชิ้นไม้สี่เหลี่ยมเล็ก ๆ 2 ชิ้น อยู่ภายในตรงคอให้คนเชิดกดเพื่อให้หุ่นยักคอได้แบบละครจริง ๆ ตัวพระไม่มีชิ้นไม้ที่ว่านี้ จึงได้แต่เหลียวคอซ้าย ขวาตามธรรมดา ตัวตลกอ้าปากได้ ตัวหุ่นประเภทนี้ ใช้ผ้ามุ้งแซมตรงคอเพื่อให้ย่น ๆ จะได้อ้าปากหุบปากได้ หุ่นทุกตัวกลอกตาไม่ได้เพราะตาทำด้วยลูกแล้วแข็ง หัวโขนก็ถอดไม่ได้ แต่ตัวนางผีเสื้อสมุทรซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าหุ่นทุกตัวถอดหัวได้ (จักรพันธ์ โปษยกฤต, 2529:73)

หุ่นละครเล็ก เคลื่อนไหวได้เพราะคนเชิด ซึ่งจะต้องมีความชำนาญมาก ละครเล็กบางตัว คือ ตัวพระยักษ์และลิง ต้องใช้คนเชิดถึง 3 คน ตัวนางใช้คนเชิด 2 คน ส่วนตัวตลกใช้คนเชิดคนเดียว ในการเชิดหลาย ๆ คนนั้นต้องแบ่งหน้าที่กัน ต้องทำงานร่วมกันอย่างมีความสามัคคีและสัมพันธ์กัน คนที่หนึ่งเป็นหลักในการเชิดต้องสอดมือเข้าข้างซ้ายเข้าไปอยู่ในลำตัวละครเล็กเพื่อจับเดือย ซึ่งเป็นก้านคอให้ตัวหุ่นละครเล็กกลอกหน้ายักคอ ส่วนมือขวาต้องจับก้านเหล็ก (มือขวาของตัวหุ่น) ซึ่งมีลูกรอกติดอยู่ เพื่อบังคับให้มือหุ่นเคลื่อนไหวได้ คนที่สองต้องใช้มือขวาของตนจับที่ก้านเหล็กที่มือซ้ายของตัวหุ่น เวลาเชิดต้องให้ท่าทางสัมพันธ์กับมือขวาด้วย คนที่สามต้องใช้มือทั้งสองข้างของตนจับเดือย ซึ่งอยู่ใต้ฝ่าเท้าของตัวหุ่น เพื่อคอยยกเท้า เปลี่ยนเท้า ซอยเท้า โดยต้องให้สัมพันธ์กับท่ารำ เทคนิคในการเชิด เช่น การกล่อมตัว จังหวะ ฯลฯ ต้องใช้ความชำนาญและประสบการณ์ของคนเชิด

จุดเริ่มต้นของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบกับหุ่นละครเล็กครั้งแรกพร้อมกับบุตรชายในงานเลี้ยงเตรียมทหารจปร. โดยบุตรชายมีความสนใจตั้งแต่ครั้งแรกที่ได้รับชมการแสดง จนเมื่อเวลาผ่านไป 3 ปี ผู้วิจัยได้ติดต่อคณะหุ่นละครเล็กอีกครั้ง เพื่อนำมาแสดงในงานศพคุณแม่ ในคืนสุดท้าย และ วันฌาปนกิจ และนั่นคือการจุดประกายของสนใจหุ่นละครเล็กอีกครั้งในตัวบุตรชาย ผู้วิจัยจึงติดต่อไปยังคณะหุ่นละครเล็ก นำโดยนายจตุฏรัษภิชญ์ พรพระครูชัยนาท (ครูจิ๋ว) อดีตสมาชิกหุ่นละครเล็กคณะโจหลุยส์ เพื่อพาบุตรชายไปรับชมการแสดงอีกครั้ง โดยในการแสดงครั้งนั้น ได้จัดแสดง ณ ตลาดน้ำวัดสะพาน ซึ่งเป็นการจัดแสดงฟรี ผู้วิจัยจึงแจ้งความประสงค์ขอให้บุตรชายร่ำเรียนในศิลปะโขนและการเชิดหุ่นละครเล็ก ซึ่งคุณครูมีความยินดีที่จะถ่ายทอดความรู้และทำการสอนการเรียนโขนขั้นพื้นฐานแก่บุตรชายในวันนั้น เมื่อจบการเรียน ผู้วิจัยจึงสอบถามค่าใช้จ่ายในการเรียนของบุตรชายในครั้งนั้น แต่ผู้วิจัยได้พบกับคำตอบที่ทำให้ต้องตกใจ โดยคุณครูแจ้งว่า *“การเรียนไม่มีค่าใช้จ่าย ผมสอนฟรี มา 12 ปีแล้วครับ ต้องการเพียงเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้คนรุ่นหลังได้สืบทอด ได้เรียนรู้ศิลปการแสดงหุ่นละครเล็กดำรงไว้”* และนั่นคือ สิ่งที่จุดประกายในการจัดตั้ง หุ่นละครเล็ก คณะแม่นายสิปปะธรรม โดยการพบกันครั้งนั้น ผู้วิจัยได้มองเห็นถึงชุดนักแสดงและชุดหุ่นละครเล็กที่ทรุดโทรม จึงได้มอบเงินช่วยเหลือจำนวน 10,000 บาท โดยได้แจ้งว่า เงินจำนวนนี้ขอมอบให้เพื่อนำไปซ่อมแซมชุดนักแสดงและชุดหุ่นละครเล็กที่ทรุดโทรม และนั่นคือ ความประทับใจครั้งแรกในการพบกัน

หลังจากนั้น บุตรชายได้ทำการเรียนโขนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และเนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้ชอบการทำบุญและการให้โอกาส จึงแจ้งความประสงค์แก่คณะหุ่นละครเล็กให้ไปทำการแสดงแก่กลุ่มชาติพันธุ์ โดยคุณครูมีความยินดีที่จะจัดแสดงให้ฟรี โดยขอรับเงื่อนไขเพียงให้ผู้วิจัยดูแลในเรื่องการเดินทาง และที่พักแก่กลุ่มนักแสดง เพียงเพราะคุณครูต้องการถ่ายทอดศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก เมื่อบุตรชายร่ำเรียนจนสามารถขึ้นทำการแสดงได้ ผู้วิจัยจึงคิดหาพื้นที่ในการให้บุตรชายได้แสดงออกร่วมกับคณะหุ่นละครเล็ก ประกอบกับความคิดที่ว่า หากมีผู้ที่สนใจในหุ่นละครเล็ก ต้องการเรียน สืบทอดศิลปวัฒนธรรม บุคคลเหล่านั้นจะติดต่อและเข้าถึงได้อย่างไร ผู้วิจัย จึงยื่นมือเข้าร่วมกับคุณครูและคณะหุ่นละครเล็ก ภายใต้ชื่อ หุ่นและครเล็ก “คณะแม่นายสิปปะธรรม” โดยมุ่งหวังในการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมไทยให้ดำรงอยู่คู่แผ่นดินไทย เพื่อเป็นการคืนคุณแก่แผ่นดิน ด้วยความตระหนักในคุณค่า และอนุรักษ์ให้ดำรงและคงอยู่

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก ภายใต้หลักสูตร “เรียน รำ เล่น” ของ คณะนายแม่สิปปะธรรม สามารถช่วยในการสร้างเสริมศักยภาพเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินได้อย่างไร และมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ รับรู้ ผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็กอย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

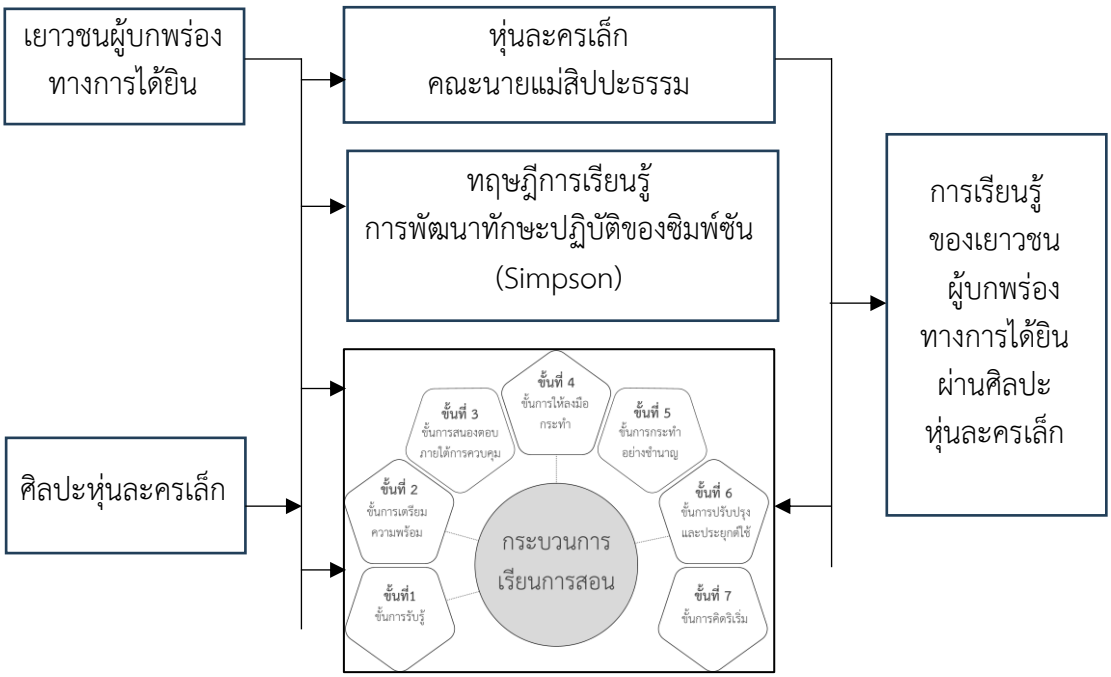

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการสร้างเสริมศักยภาพเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก
2. เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการรับรู้เยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มครูฝึก กลุ่มเยาวชนปกติกลุ่มเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยิน กลุ่มครูโรงเรียนที่สอนผู้พิการ ครูภาษามือ และนายกสมาคมโรตารี่จำนวน 46 คน จากนั้น นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเขียนสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่การสร้างเสริมศักยภาพเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก

ผลการวิจัย

สรุปผล การสร้างเสริมศักยภาพเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก ซึ่งผู้วิจัยได้พบว่า ศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก ของ คณะแม่นายสิปปะธรรม ภายใต้โครงการ “เรียน รำ เล่น” ที่เปิดรับสมัครเยาวชนจากกลุ่มโรงเรียนในเครือโรงเรียนโสตศึกษา จำนวน 6 โรงเรียน โดยมีระยะเวลาในการเรียนการสอน 10 วัน อีกทั้งยังเป็นการเรียนต่อเนื่องติดต่อกัน เวลาเรียนเริ่มตั้งแต่ 08.00-15.00 น.

รายละเอียดและเนื้อหาการเรียนการสอน “เรียน รำ เล่น” ของ คณะแม่นายสิปปะธรรม มีดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 ไหว้ครู และเรียนรู้ประวัติที่มาหุ่นละครเล็กอย่างละเอียด วิธีการนุ่งโจงกระเบนสด เรียนรู้องค์ประกอบการเคลื่อนไหวของหุ่น และการเคลื่อนไหวของร่างกายด้วยเสียงเคาะไม้กรับ ซึ่งเป็นพื้นฐานการเรียนเบื้องต้น

สัปดาห์ที่ 2 พื้นฐานการวอร์มร่างกายของโขนละคร ท่าที่ 1 ตบเข่า ท่าที่ 2 ถองสะอวด ท่าที่ 3 เต้นเสาตัดมือ ตัดขา ตัดแขน (สำหรับนักเรียนชาย) และ รำแม่บทพื้นฐาน ดัดมือ ดัดขา ดัดแขน (สำหรับนักเรียนหญิง) และฝึกการเคลื่อนไหวของร่างกายผู้เชิดทั้ง 5 ส่วน ประกอบด้วย ศรีษะ มือทั้ง 2 เท้าทั้ง 2

สัปดาห์ที่ 3 พื้นฐานการวอร์ม ฝึกการเคลื่อนไหวของร่างกายผู้เชิดทั้ง 5 ส่วน ประกอบด้วย ศรีษะ มือทั้ง 2 เท้าทั้ง 2

สัปดาห์ที่ 4 ฝึกบังคับหุ่นให้เคลื่อนไหวผสานเป็นหนึ่งเดียวกับผู้เชิด โดยใช้ท่าพื้นฐาน เดิน นั่ง วิ่ง

สัปดาห์ที่ 5 ฝึกบังคับหุ่นให้เคลื่อนไหวผสานเป็นหนึ่งเดียวกับผู้เชิด โดยใช้ท่าพื้นฐาน เดิน นั่ง วิ่ง

สัปดาห์ที่ 6 ฝึกบังคับหุ่นให้เคลื่อนไหวผสานเป็นหนึ่งเดียวกับผู้เชิด โดยใช้ท่าพื้นฐาน เดิน นั่ง วิ่ง และฝึกเข้าจังหวะกับเพลงที่ใช้สำหรับชุดการแสดงต่าง ๆ

สัปดาห์ที่ 7 ฝึกบังคับหุ่นให้เคลื่อนไหวผสานเป็นหนึ่งเดียวกับผู้เชิด โดยใช้ท่าพื้นฐาน เดิน นั่ง วิ่ง และฝึกเข้าจังหวะกับเพลงที่ใช้สำหรับชุดการแสดงต่าง ๆ

สัปดาห์ที่ 8 ฝึกบังคับหุ่นให้เคลื่อนไหวผสานเป็นหนึ่งเดียวกับผู้เชิด โดยใช้ท่าพื้นฐาน เดิน นั่ง วิ่ง และฝึกเข้าจังหวะกับเพลงที่ใช้สำหรับชุดการแสดงต่าง ๆ

สัปดาห์ที่ 9 ฝึกบังคับหุ่นให้เคลื่อนไหวผสานเป็นหนึ่งเดียวกับผู้เชิด โดยใช้ท่าพื้นฐาน เดิน นั่ง วิ่ง และซ้อมการแสดงผลงาน

สัปดาห์ที่ 10 ฝึกบังคับหุ่นให้เคลื่อนไหวผสานเป็นหนึ่งเดียวกับผู้เชิด โดยใช้ท่าพื้นฐาน เดิน นั่ง วิ่ง และซ้อมการแสดงผลงาน

สัปดาห์ที่ 11 ฝึกบังคับหุ่นให้เคลื่อนไหวผสานเป็นหนึ่งเดียวกับผู้เชิด โดยใช้ท่าพื้นฐาน เดิน นั่ง วิ่ง และซ้อมการแสดงผลงาน

สัปดาห์ที่ 12 แสดงผลงานจริงพร้อมกับรับชมการแสดงหุ่นละครเล็ก ผสมโขนจากคณะแม่นาย สิปปะธรรม

จะเห็นได้ว่า สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้การพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน (Simpson)

1) ขั้นการรับรู้ เป็นขั้นการให้ผู้เรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำ โดยการให้ผู้เรียน

2) ขั้นการเตรียมความพร้อม เป็นขั้นการปรับตัวให้พร้อมเพื่อการทำงานหรือแสดงพฤติกรรมนั้น ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ โดยการปรับตัวให้พร้อมที่จะเคลื่อนไหวหรือแสดงทักษะนั้น ๆ และมีจิตใจและสภาวะอารมณ์ที่ดีต่อการที่จะทำหรือแสดงทักษะนั้น ๆ

3) ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม เป็นขั้นที่ให้โอกาสแก่ผู้เรียนในการตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้ ซึ่งอาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนเลียนแบบการกระทำ หรือการแสดงทักษะนั้น หรืออาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนลองผิดลองถูกจนกระทั่งสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้อง

4) ขั้นการให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำได้เอง เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติ และเกิดความเชื่อมั่นในการทำสิ่งนั้น ๆ

5) ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการกระทำนั้น ๆ จนผู้เรียนสามารถทำได้อย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ เป็นไปโดยอัตโนมัติ และด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง

6) ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุง

7) ขั้นการคิดริเริ่ม เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชำนาญ และสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายแล้ว ผู้ปฏิบัติจะเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ในการกระทำ

จะเห็นได้ว่า การศึกษาการสร้างเสริมศักยภาพเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก สามารถสร้างเสริมศักยภาพเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 พัฒนาการทางด้านร่างกาย เยาวชนที่ได้เข้าร่วมโครงการ “เรียน รำ เล่น” ทั้งเยาวชนปกติและเยาวชนที่บกพร่องทางการได้ยิน เมื่อมาเรียนจะทำให้มีบุคลิกภาพที่ดีขึ้น เนื่องจากการเรียนโขนที่จะต่อเนื่องไปถึงการเชิดหุ่นละครเล็ก จะต้องมีกล้ามเนื้อที่แข็งแรง“ท่าที่ที่สวย” คือ “ท่าที่เมื่อย” ซึ่งเป็นคำสำคัญ ที่ครูฝึกได้สอนไว้ และ “ท่าที่เมื่อย” คือ “ท่าที่สวย” หมายถึง เยาวชนต้องยืดหลังตรง มีบุคลิกภาพที่ดี คือ เสริมสร้างบุคลิกภาพกล้ามเนื้อทั้งมัดเล็กและมัดใหญ่ ทั้งนี้ จะเสริมสร้างทั้งบุคลิกภาพทั้งมัดเล็กและมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดใหญ่ หมายถึง กล้ามเนื้อมัดใหญ่สำหรับเยาวชนที่ตีลังกา โลดโผน ใช้พลัง กล้ามเนื้อมัดเล็ก หมายถึง การใช้ความละเอียดอ่อนของการใช้นิ้วมือ ต้องฝึกทุกส่วนของร่างกายของเยาวชนผู้มาเรียน

ด้านที่ 2 การพัฒนาทางด้านอารมณ์ การเรียนโขนเพื่อต่อเนื่องไปถึงการเชิดหุ่นละครเล็ก การพัฒนาทางด้านอารมณ์เป็นสิ่งสำคัญมาก เยาวชนจะต้องมีสมาธิในการเรียน หากไม่มีสมาธิ จะไม่สามารถทำตามท่า ได้ทัน และจะไม่เกิดความพร้อมเพรียงในการเชิดพร้อมกัน ทั้ง 3 คน เนื่องจากการเชิดละครหุ่นเล็กจะต้องผสานกันไปทั้ง 3 คน ไปในทิศทางเดียวกัน แนวทางเดียวกัน ท่าทางเดียวกัน อารมณ์เดียวกัน เพราะฉะนั้นในเรื่องของอารมณ์ จะต้องมีความสุขม ไม่ทะเลาะกัน ไม่ขัดแย้งกันในขณะที่เชิด และเมื่อเยาวชนได้อยู่บนพื้นที่เวทีในการแสดงและถ่ายทอดอารมณ์ผ่านหุ่นละครเล็กจะต้องผสานกันให้เป็นหนึ่งเดียวกันให้ได้ การเรียนการสอนจะช่วยทำให้เด็กควบคุมอารมณ์ได้ ไม่ขี้โมโห เข้าใจเพื่อน ปรึกษาร่วมกัน เกิดความสามัคคี

ด้านที่ 3 การพัฒนาการด้านสังคม เมื่อเยาวชนได้มาเรียนร่วมกัน ได้ทำการแสดงต่อหน้าสาธารณชนร่วมกัน ไม่ว่าจะการแสดงที่มีผู้ชมกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ เยาวชนจะมีความกล้าหาญมากขึ้น กล้าแสดงออกและมั่นใจในสิ่งที่ตนเองกำลังนำเสนอออกไป "หุ่นละครเล็ก" ช่วยผลักดัน สร้างความมั่นใจ ให้กับเยาวชนปกติ

และเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยิน ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเอง ซึ่งศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็กไม่ใช่ว่าทุกคนจะสามารถทำได้ และเมื่อเยาวชนมีความภูมิใจในตัวเอง จะมั่นใจ จะกล้าแสดงออกในการเข้าสังคมมากขึ้น ดังเช่น เยาวชนที่เรียนหนังสือไม่เก่ง เมื่อเยาวชนกลุ่มนี้ ได้รู้และเข้าใจศิลปะจุดการแสดง เกิดการรับรู้สิ่งที่ชอบ เยาวชนก็จะสามารถแสดงได้ เล่นได้ จากหลักคิด จากกลุ่มเพื่อน คุณครูฝึก และผู้ใหญ่ หรือคนในวงสังคมที่เยาวชนไปแสดง เป็นการสร้างความมั่นใจในตัวตนของเขาให้มีมากขึ้น กล้าเข้าสังคมมากขึ้น และมีทัศนคติที่ดีขึ้นต่อสังคม

ด้านที่ 4 การพัฒนาด้านสติปัญญา เยาวชนสามารถพัฒนาสติปัญญาและใช้ไหวพริบผ่านการแสดงหุ่นละครเล็ก เนื่องจากเมื่ออยู่ต่อหน้าผู้ชม แล้วเชิดหุ่นละครเล็กเยาวชนจะต้องคอยสังเกตว่า ตอนนี้ผู้ชม มีความสุขกับการแสดง หรือผู้ชมต้องการอะไร เช่น ต้องการให้หุ่นละครเล็กเข้าไปสัมผัสหรือทำท่าแสดงความรู้สึก เช่น กอด หอม สวัสดี แสดงการนอบ เยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินจะต้องมีไหวพริบปฏิภาณร่วมกันทั้ง 3 คน ในการทำให้ผู้ชมได้รับความพึงพอใจสูงสุดและมีความสุขที่สุด ดังนั้น แสดงหุ่นละครเล็กเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างสติปัญญา ไหวพริบ และปฏิภาณ

เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการรับรู้เยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก ซึ่งผู้วิจัยได้พบว่า ศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก ของ คณะแม่นายสิปปะธรรม ภายใต้โครงการ “เรียน รำ เล่น” ที่เปิดรับสมัครเยาวชนจากกลุ่มโรงเรียนในเครือโรงเรียนโสตศึกษา จำนวน 6 โรงเรียน โดยมีระยะเวลาในการเรียนการสอน 10 วัน อีกทั้งยังเป็นการเรียนต่อเนื่องติดต่อกัน เวลาเรียนเริ่มตั้งแต่ 08.00-15.00 น. ได้ใช้รูปแบบแนวคิดการจัดการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างการจัดการศึกษาแบบเน้นการฟังเป็นฐาน และ การจัดการศึกษาแบบเน้นการใช้สายตาเป็นฐาน

แนวคิดที่1 การจัดการศึกษาแบบเน้นการฟังเป็นฐาน (Auditory-based Approach) ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่ใช้วิธีสอนพูดโดยใช้การได้ยินหรือการพูดเป็นหลัก ดังที่พบเห็นทั่วไปในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมระดับอนุบาลและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วไป ในรูปแบบของการเรียนรวม (Inclusive Education)

แนวคิดที่2 การเรียนการสอนแบบเน้นการใช้สายตาเป็นฐาน (Visual-based Approach) ดังจะพบเห็นในโรงเรียนเฉพาะความพิการ หรือที่เรียกว่า (โสตศึกษา) ที่มีรูปแบบวิธีสอนที่ใช้ภาษามือควบคู่กับการใช้ภาษาเขียนประจำชาติ หรือที่เรียกว่า วิธีสอนแบบ 2 ภาษา (Bilingual Education Approach) ซึ่งให้ความสำคัญกับการสอนภาษามือโดยเจ้าของภาษามือ คือครูที่เป็นคนหูหนวกร่วมกับครูที่มีการได้ยินที่เป็นเจ้าของภาษาไทย

จะเห็นได้ว่า แนวคิดการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันทั้งสองนี้ ยังไม่มีผลการศึกษาวิจัยที่แน่ชัดว่าแนวคิดใดจะดีกว่ากัน เพราะนอกจากวิธีการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาแล้วยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จและคุณภาพของการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนที่บกพร่องทางการได้ยิน

สรุปได้ว่า เยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินกลุ่มนี้ นอกจากจะมีการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญา รวมถึงได้ประโยชน์ในการดูแลสุขภาพร่างกาย เพราะถือเป็นการออกกำลังกายอย่างหนึ่ง เพราะการเรียนศิลปะหุ่นละครเล็กจะต้องมีการดัดแขน ดัดข้อมือ ดัดหลัง ทำให้เกิดการยืดเหยียดของข้อเส้นเอ็นและกล้ามเนื้อ รวมไปถึงการเดิน การย่างเท้า การร่ายรำท่าต่าง ๆ โดยเฉพาะการยกตัว เรียกได้ว่าจะต้องใช้พละกำลังอย่างมาก ถือว่าเป็นหนึ่งในการแสดงที่ช่วยให้ผู้แสดงมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ช่วยในเรื่องของการทำงานของสมอง ถือเป็นกิจกรรมทางกาย (Physical Activity) ที่ช่วยในการบริหารร่างกายและกล้ามเนื้อในหลาย ๆ ส่วนด้วย เพราะเป็นการประยุกต์ใช้ทักษะทั้งด้านร่างกาย การรับรู้และประสาทสัมผัส เห็นได้จากการใช้ร่างกายผ่านท่าต่าง ๆ ของผู้เชิดหุ่นละครเล็ก โดยแต่ละผู้แสดงจะต้องผสานไปในทิศทางเดียวกัน ศิลปะการแสดง

หุ่นละครเล็ก *ควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้คงอยู่ และนำมาเป็นกิจกรรมที่ สร้างเสริมศักยภาพทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคมที่ช่วยให้คนไทยสุขภาพดีขึ้น* อีกทั้ง ยังช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยไม่ให้สูญหาย หรือเป็นเพียงศิลปะการแสดงเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนการฝึกหุ่นละครเล็ก จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นจาก ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้เรียน เพื่อให้นำไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมการพัฒนาทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษาด้วยกิจกรรมหุ่นละครเล็กที่สูงขึ้น

ผู้วิจัยพบว่า ขั้นตอนการเรียนรู้ของผู้บกพร่องทางการได้ยิน สามารถแบ่งได้ดังนี้

1. สาธิต ครูมีการสาธิตให้ผู้เรียนดู และให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน ในการสังเกต ชี้แนะจุดสำคัญ ที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในการสังเกต เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานของการปฏิบัตินาฏศิลป์

2. ทำตามแบบ ครูให้ผู้เรียน เลียนแบบทักษะย่อย ปฏิบัติตามทีละขั้นตอน เริ่มฝึกจากการฝึกท่าพื้นฐานทีละท่า และฝึกอย่างต่อเนื่อง ผู้สอนให้คำชี้แนะ และช่วยแก้ไขจนผู้เรียนทำได้ ครูทำเช่นนี้เรื่อยไปจนกระทั่งครบทุกส่วน

3. เชื่อมโยง โดยเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติแต่ละส่วนได้แล้ว จึงให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบ และฝึกปฏิบัติหลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งสามารถปฏิบัติทักษะที่สมบูรณ์ได้อย่างที่ชำนาญ

4. แสดงออก โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนมากขึ้น จนกระทั่งสามารถแสดงได้ถูกต้องสมบูรณ์ด้วยความมั่นใจ

5. ปรับปรุงและประยุกต์ใช้ โดยให้ผู้เรียนปรับปรุงทักษะหรือการปฏิบัติของตนให้ดียิ่งขึ้น และประยุกต์ใช้ทักษะที่ตนได้รับการพัฒนาในสถานการณ์ต่าง ๆ

6. สร้างสรรค์ผลงาน โดยผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้นาฏศิลป์ที่ได้เรียนรู้ไปสร้างสรรค์

อภิปรายผล

จากการศึกษาการสร้างเสริมศักยภาพเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็กภายใต้การจัดการเรียนการสอนผ่านหลักสูตร “เรียน รำ เล่น” ของ คณะแม่นายสิปปะ พบว่า สอดคล้องกับ (โสภา ชูพิกุลชัย, 2550) พัฒนาการของการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติมีลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ ตามแนวคิดทฤษฎีของซิมพ์ซัน 7 ขั้น สรุปได้ว่า พัฒนาการการเรียนรู้ด้านทักษะหรือทักษะการปฏิบัติงาน มีจุดเริ่มจากการรับรู้ ซึ่งเกิดจากการเร้าความรู้สึกทั้งภายในซึ่งอาจจะเป็นทางด้านเจตคติ อารมณ์ และสิ่งเร้าจากภายนอกซึ่งอาจเป็นลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องสภาพแวดล้อมจากการเรียนในลักษณะสถานการณ์จริง เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางความรู้ ทางร่างกาย จิตใจแล้ว ก็จะเกิดการตอบสนองเป็นการกระทำซึ่งการกระทำนั้นอาจเกิดจากการเลียนแบบ หรือการลองผิดลองถูก จนเกิดการเรียนรู้โดยอาจจะแสดงออกมาอย่างทันทีทันใดจากความรู้สึกนึกคิด หรือแสดงออกมาอย่าง สามารถสังเกตเห็นได้จากลักษณะต่าง ๆ ของท่าทาง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกซึ่งลักษณะต่าง ๆ เหล่านั้น จะเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าผู้เรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานมากน้อยแตกต่างกัน

จากการศึกษา ความก้าวหน้าทางการรับรู้เยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก พบว่า สอดคล้องกับ เรณู โกสินานนท์ (2548 : 15) หลักการและเทคนิคการสอน ไว้ดังนี้ 1. สอนจากสิ่งที่ง่ายไปหาสิ่งที่ยาก 2. สอนตามความสามารถของแต่ละบุคคล 3. การสอนโดยวิธีสับเปลี่ยนท่าทียากให้ง่ายขึ้น แต่พยายามรักษาแบบแผนเดิมไว้ 4.การสอนแต่ละท่า ต้องอธิบายให้ละเอียด ถือหลักทีละน้อยแต่ให้แม่นยำแล้วจึงต่อท่าใหม่ 5. ระหว่างรำ ครูต้องคอยสังเกตและเตือนอยู่เสมอ ให้ผู้เรียนรักษาลีลาท่าทางให้อยู่ในแบบแผน 6. ครูต้องจัดผู้เรียนอยู่เสมอไม่ใช่รำนำหน้าอยางเดียว 7. การใช้ศัพท์ทางนาฏศิลป์ บางโอกาสอาจเปลี่ยนใช้คำที่ง่ายหรือใช้ศัพท์ธรรมชาติแทนก็ได้เพื่อสะดวกในการจดจำ และบอกควบคู่ไปกับคำศัพท์ที่ถูกต้องไปด้วย 8. ในขณะที่แสดงท่ารำ ครู ควรฝึกให้ร้องเพลงไปด้วย เพื่อเป็นการผ่อนแรงครู เพราะครูต้องอธิบายขณะผู้เรียนร้องเพลงด้วย 9. เปรียบเทียบท่ารำที่คล้ายคลึงกัน เพื่อไม่ให้เกิดการสับสน 10. วิธีรำนำหน้าผู้เรียน คือ รำนำหน้ากระทำเมื่อแรกต่อท่ารำและรำต่อหน้าหรือรำประจันหน้า ครูต้องมีความสามารถ ความชำนาญในการรำกลับข้างจะได้ดูแลผู้เรียนและแก้ไขข้อบกพร่องไปด้วย 11. เข้มงวดเรื่องแถวและระวังท่วงทีของผู้เรียน 12. สอนโดยแยกท่ารำทีละท่าแล้วค่อยทำพร้อมกัน 13. การใช้เพลง จะกระทำได้เมื่อต่อท่ารำเป็นชั้น ๆ แล้วรำตามเสียงเพลง 14. บอกท่าล่วงหน้า ขณะรำบอกท่าที่จะถึงเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทบทวน 15. การให้สัญญาณเปลี่ยนท่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการรำเป็นหมู่ เพื่อความพร้อมเพรียง เช่น การจีบมือ การกรีดนิ้ว การก้าวเท้า การตั้งวง การทรงตัว เป็นต้น

สรุปผล

สรุป การสร้างเสริมศักยภาพเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก ภายใต้การจัดการเรียนการสอนผ่านหลักสูตร “เรียน รำ เล่น” ของ คณะแม่นายสิปปะ สามารถช่วยในการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนปกติและเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยิน และ ความก้าวหน้าทางการรับรู้เยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยินผ่านศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน และการใช้แนวคิดการจัดการศึกษาแบบเน้นการฟังเป็นฐาน เน้นการใช้สายตาเป็นฐาน ส่งผลต่อความสำเร็จของการแสดงหุ่นละครเล็กและคุณภาพของการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนที่บกพร่องทางการได้ยิน อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญา

อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนการฝึกหุ่นละครเล็ก จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้เรียน เพื่อให้นำไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมการพัฒนาทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษาด้วยกิจกรรมหุ่นละครเล็กที่สูงขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1) ควรถอดบทเรียนจากงานวิจัยนี้ เพื่อนำไปต่อยอดและเสริมสร้างการเรียนการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน มาจัดการเรียนการสอนให้กับเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยิน

2) ควรกำหนดหลักสูตรหุ่นละครเล็กในหน่วยการเรียนการสอนรายวิชาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา

3) ควรกระตุ้นและส่งเสริมศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็กให้เป็นซอฟพาวเวอร์

ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยต่อ “หลักสูตรเพื่อชีวิตสำหรับผู้บกพร่องทางการได้ยิน”

2) ควรมีการศึกษาวิจัยต่อ “ทฤษฎีซิมพ์ซันเปรียบเทียบประสิทธิผลการเรียนรู้จากทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันระหว่างเยาวชนปกติและเยาวชนผู้บกพร่องทางการได้ยิน”

3) ควรมีการศึกษาวิจัยต่อ “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้หุ่นละครเล็ก เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมสืบต่อไป

4) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเสริมศักยภาพให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ

5) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปการเรียนรู้หุ่นละครเล็ก เพื่อสร้างเสริมศักยภาพให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ในภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กนกรัตน์ มุขเตียร์. (2564). การศึกษาคุณค่าการดำรงอยู่ เพื่อการอนุรักษ์ และถ่ายทอดศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็ก. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10*(1), 12-21. สืบค้นจาก https://so05.tci-thaijo.org

ฉฎาภา อินทกุล. (2556). *การจัดการเพื่อการเผยแพร่และสืบทอดศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็กแบบคณะโจหลุยส์ในสถานศึกษาของ จังหวัดเชียงใหม่* (Unpublished Master’s thesis). มหาลัยเชียงใหม่, กรุงเทพฯ.

ชนากานต์ สุรพนาวัลย์เวช. (2556). พัฒนาการของการแสดงหุ่นละครเล็ก: “ครุฑานุภาพ”. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 5*(1), 19-33. สืบค้นจาก https://so02.tci-thaijo.org/index.php/human_dru/article/view/253689/172017

ปณต สุสุวรรณและคณะ. (2556). การอนุรักษ์และพัฒนาศิลปะการแสดงหุ่นละครเล็กในประเทศไทย. *วารสารกระแส มหาวิทยาลัยสารคาม, 19*(36), 26-40. สืบค้นจาก https://culturalapproach.siam.edu/

ปภิชญา เรืองโค. (2561). *การพัฒนาบทเรียนบนเว็บโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะการปฏิบัติของซิมพ์ซันเพื่อส่งเสริมทักษะปฏิบัติและความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3* (Unpublished Master’s thesis). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

วริศนันท์ เดชปานประสงค์, มงคล ไชยวงศ์, อัครวุฒิ จินดานุรักษ์, ไตรรัตน์ พิพัฒโภคผล และพลอยปภัส จิตรันต์สรณ์. (2565). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติของผู้เรียน. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 8*(2),428-440. สืบค้นจาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/svittj/article/view/260713

อรษา วารุลังค์, กัญญภัทร นิธิศวราภากุล และนิภาพร สกุลวงศ์. (2566). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมศิลปะการเชิดหุ่นละครเล็กตามแบบโจหลุยส์ สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. *วารสารนิสิตวัง มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 25*(1),75-82. สืบค้นจาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/ojs/

อุไรวรรณ เจือจันทร์. (2566). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติของผู้เรียน. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 8*(2),428-440. สืบค้นจาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JRBGS/issue/view/17127

Clark, S., & Bell, T. (2021). The role of puppetry in promoting teamwork and social skills among hearing-impaired youth. Journal of Inclusive Arts Education, 15(2), 45-61.

Garcia, M. (2020). Puppetry and visual communication: Enhancing expression for the deaf community. International Journal of Deaf Studies, 12(4), 88-102.

Garrison, K.C. , and Magoon, R.(1972). *Educational psychology*. Ohio: Charles E. Morrill Publishing.

Green, R. (2017). Motor skills development through puppet theater for special needs children. Journal of Performing Arts Therapy, 10(3), 77-89.

Jones, P., & Williams, L. (2018). Creativity and imagination in youth performance: A case study of puppetry and deaf youth. Creativity and Special Education Journal, 9(1), 34-50.

Klausmeier, H. J. and R. E. Ripple. (1991) *Learning and Human Abilities: Educational Psychology*. New York: Harper International Editions.

Simpson, R.D. (1972). *Teaching Physical Education*: A System Approach. Boston: Houghton.

Simson, R.D. and D. K. Brown. (1977). Validating Science Teaching Competencies *Using the Delphi: Method, Science Education*, 61(6), 211-213

Smith, A., & Harris, M. (2019). Building confidence through performance arts: Deaf youth in focus. Journal of Deaf Youth Empowerment, 14(3), 112-127.

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

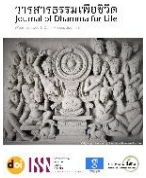

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.69

The Mental Health of New Thai Male Y-Genre Actors Who Has Less Than 3 Years Experience

Nalinee Yospaiboon[1]*, Buranee Kanchanatawan[2]
Tavee Cheasuwantavee[3]

ARTICLE INFO

Name of Author
Corresponding Author: *

1. Nalinee Yospaiboon*
Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University, Thailand.
Email:
6570046430@student.chula.ac.th

2. Buranee Kanchanatawan
Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University, Thailand.
Email: drburanee@gmail.com

3. Tavee Cheasuwantavee
Ratchasuda Institute, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University, Thailand.
Email: tavee126@hotmail.com

Keywords:
Gender Identity; Mental Health; Y-Genre Actors

Article history:
Received: 11/07/2024
Revised: 01/09/2024
Accepted: 25/10/2025
Available online: 08/03/2025

How to Cite:

Yospaiboon, N. et al. (2025). The Mental Health of New Thai Male Y-Genre Actors Who Has Less Than 3 Years Experience. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 259-266.

ABSTRACT

This study aimed to investigate the mental heath of the new Thai male "Y" genre actors who has less than 3 years acting experience. This qualitative research was conducted in 7 Thai male Y-genre actors based on literature reviews using semi-structured in-depth interviews, data analysis was performed through content analysis. The results shown positively, 100% seeing it as self worth, gaining more followers on social media or fame is the new generations needed. Only 14% is afraid of negative evaluation from society. In terms of mental health, challenges were evident: 71% faced family disputes in gender identity issue, while 61% encountered family objections to their career choice. 29% plan to continue working in entertainment industry while 71% began planning alternative career paths. This research underscores that the family dispute, fear of criticism, stress management, role transition becoming superstar and adaptive behavior significantly impact their mental health, self-perception, and overall well-being in both positive and negative impacts on their mental.

Introduction

In contemporary Thai society, there is greater acceptance and encouragement of individual preferences and self-expression. With an idea that people are free to be able to be yourself, the emergence of LGBTQ+ content, known locally and in Asia market as "Y-genre series" (where 'Y' originates from the Japanese term 'Yaoi' depicting homoerotic relationships in media primarily created by and for women), has a significant cultural impact.

In Thailand, LGBTQ+ content began appearing in the film industry during the 1990s, initially featuring in supporting characters in satirical comedies that often subtly challenged or mocked negative stereotypes associated with male characters who openly expressed their sexual orientation (Singhakowinta, 2013)

The turning point came in 2016, "Sotus the Series, the famous Y-genre fiction was developed to series platform, the fame from both fiction and series society had made the view count more than 100 million view in Line TV. Due to the popularity of Y-genre fiction, this allows “Y” genre fiction novels to be published and distributed openly in various leading bookstores(Wongphudee, 2020)

The pinnacle arrived in 2020 with the airing of "2gether The Series" by GMMTV, a 13-episode series was success locally and globally for both two lead actors. The success of Y-genre series had made the producer launch the “Still 2gether The Series” and “2gether The Movie” which won the “Most Popular Thai Film of 2021” of 30th Thailand National Film Association Awards, based entirely on public fan voting. This surge in popularity not only boosted the Y-genre series but also propelled Thai Y-genre actors into the spotlight (3). (Tanawan, 2022)

Another outburst international success of Y-genre series was in 2022, “Kinnporsche The Series” was ranked in Iquiyi’s top steaming chart for 191 areas, was in number 1 global Twitter’s ranking and was ranked in China’s Weibo all episodes. International press such as The Straits Times, Teen Vouge, Rolling Stones India published the article of actors and the success of the series. All the main actors were famous enough to have World tour in Bangkok, Taipei, Singapore, Soul, Manila and Hongkong which can be acknowledge that Thai Y-genre series and actors had become the new key of exported industry of Thailand(Ajkumanus, 2022)

Literature Review and Theoretical Framework

The article by Panadda Wongphudee discusses the stress of being a public figure, highlighting the transition from an ordinary person to a famous individual who is constantly observed and whose private life is of great interest. Research on the pressures faced by actors reveals that fans' expectations create stress, compelling actors to behave well, maintain a good-natured demeanour, and consistently please fans and investors for future projects. High competition and sleep deprivation, along with the pressure to maintain an online reputation, exacerbate this stress (Patitanon, 2020; Wongphudee, 2020)

Actors must exhibit specific behaviours and maintain character portrayals in series to satisfy fan clubs. Research conducted in Bangkok shows that fans value appearance, personality, private behaviours, character roles, and acting skills. Fans support actors by boosting online trends, endorsing various brands, and driving sales of favoured products through endorsements(Rungrojruerong, 2021; รุ่งโรจน์เรืองรอง, 2564)

In a master's thesis from Yonsei University exploring depression and suicide attempts among prominent South Korean actor Park Jin-hee, it was noted that 40% of South Korean celebrities have experienced suicidal thoughts at least once. The overall stress level among artists was calculated at 53.12%, attributed to a lack of privacy, cyberbullying, uncertain income,

and fear of disapproval from fans and industry figures. This accumulated stress leads some celebrities to contemplate suicide as a way out (Dae-O, 2020)

Additionally, Sonia Kil's article highlights that many well-known actors and singers in South Korea have been diagnosed with Major Depressive Disorder (MDD) due to high expectations from fans and influential figures in the entertainment industry. They must also carefully manage past behaviours that could be socially judged, impacting their personal lives, including real-life relationships that could harm perceived on-screen pairings and affect their ability to handle stress, with some ultimately resorting to suicide.(Kil, 2019)

Fans' affection for actors can range from mere liking to passion and fanaticism, termed "idolatry," which involves admiring and idealizing the actors. Fans are eager to support actors, showing intimacy in hopes of a fulfilling relationship. To "idealize" means to expect someone to align with our ideals, where actors are seen as role models and are expected to make no mistakes. Negative news can spread rapidly through social media, potentially leading to cyberbullying. Such negative publicity can impact an actor's career, resulting in removal from presenting roles or layoffs from series. The pressure of fan expectations has become a significant concern for actors regarding their future career plans (Chavanovanich, 2021)

There is currently no study in Thailand or internationally focusing directly on the perspectives of Y-genre actors. Therefore, this study aims to explore the perceptions and adaptive behaviours of actors dealing which included mentality factors such as family disputes, fear of criticism, stress management, the transition to superstardom, and their adaptive behaviours.

Objectives

The research aims to study the mental health of new actors in “Y” genre series, focusing on their adaptive behavior towards role transition becoming celebrities.

Research Methodology

In this qualitative study, Thai Y-genre actors were recruited through criterion sampling until data saturation was reached, with invitations sent to actor managers or agencies in Bangkok. After the interviews, actors were asked to introduce another Y-genre actor who met the inclusion criteria. The inclusion criteria for Y-genre actors were male actors aged in their 20s with acting experience in movies, musicals, or short films in LGBTQ+ roles, with less than three years of acting experience. The exclusion criterion was unwillingness to participate in the study. Purposive sampling was used to select subjects from current Y-genre actors in the market. A total of seven participants were involved in the study to reach the saturation point.

The semi-structured in-depth interview questionnaire was developed by the researcher based on literature reviews. The questionnaire contained seven questions, as shown in Table 1. Three actors participated in a pilot study to test the reliability of the questionnaire and provided feedback on its clarity and relevance. They found it reliable and clearly understood the questions and the purpose of the study.

Participants were selected according to the inclusion criteria and were given both written and verbal explanations of the study and ethical considerations. They agreed to participate, and the researcher scheduled appointments with them. All interviews were conducted in Thai, either face-to-face or via video conferencing, depending on the participants' preferences, and were audio-recorded for verbatim transcription. On average, each interview lasted about 100 minutes. All transcriptions and data analyses were performed in Thai and later translated into

English by the researcher for the purposes of this paper. The translation was reviewed for accuracy by a native Thai speaker and a native English speaker.

Table 1. Semi-structured in-depth interview questions

Theme		Questions
	1	How long has you been in the entertainment industry?
	2	The beginning of being part in Y-genre series?
	3	How does the LGBTQ+ role you are given affected your self identity?
	4	Criticism on your private life?
	5	Family relationship?
	6	Adaptive behavior for the role transition becoming celebrity?
	7	Your future's plan?

Results

After the interview, the collected data were analyzed via content analysis. The table will show the result of answers' frequency and content.

Table 2. summarized data analysis divided into each question.

Question	Keyword and quotation
1. How long has you been in the entertainment industry?	**1 year (14%), 2 years (29%), 3 years (57%)** **ID1:** I start my acting career 3 years ago, I felt so lucky that someone that I know who work in this industry asked me to cast for the Y-genre series role and I got it. It such a pressure to know good people. **ID4:** I was a university cheerleader that why I know the 2 years ago casting calls notice prior than others. I plan to work as actor along with running my own business. **ID3:** Only 1 year, I was scouted by musical school casting call. I am studying in performance arts that why I am interested in acting and would love to pursue this career path.
2. The beginning of being part in Y-genre series?	**It's an opportunity to be actor in Thai entertainment industry, never concern whether it's LGBTQ+ role or anything (100%), 17% chose to play in LGBTQ+ role for support LGBTQ+ society, 39% believed that a good actor should be able to perform any roles while 17% have famous Thai Y-series actors as role models**

3.How does the Y-character role you are given affected your perception of yourself?	**Improve self-esteem (57%), hate being labeled as Y-genre actors as it was labelled as bad acting actor (43%)** **ID2:** I graduated in acting performance, Y-genre series was well known as good looking not performing, it lacks acting skills. I want to work in the real art performing society. **ID6:** I got an offer in advertising shooting since university time. I felt grateful that I earn money before my graduation. It did improve my self value or self worth acknowledgement to myself. I am so proud.
4. Criticism on your private life?	**No worry about any criticism, they believed people made mistakes (29%), Scared of being eyes on, stress out by been judged their gender identity from their LGBTQ acting role.** **ID5:** I don't like people keep gossiping behind my back. It stresses me out like crazy. Sometimes I avoid using social media or twitter as I don't want fans to dig my previous life on public **ID7:** I am too old to care everyone, I am an grown up man, so if any fans would like to criticize my previous actions, let's them.
5.Family relationship?	**Strong family relationship (29%), Experience family dispute (71%)** **ID1:** My family and I are very close, my parent allowed me to work as actors to earn working experiences and social skills even though they prepare family business that I need to manage in the future. I will work both actors and business manager the best to makes them proud. **ID2:** I don't want anyone to know I'm facing issues; I don't want them to think I'm a loser. None of my family admired me and I don't have a friend who I can trust and rely on like that
6.Adaptive behavior for the role transition?	**Fear of losing opportunity when unable to treat fans and investors good enough (57%) Stress on previous personal life reviled (29%), Comfortable with life after fame, felt success in life (14%)**

	ID4: I'm stress as I don't know whether my behaviors will be affected to someone or not, I don't want to make any misbehave to rage fans or investors which may be affected to my acting career path. **ID2:** When I am in high school, I made a lot of mistakes, I scared anyone will dig my mistakes and will spread rumors that I even can't defend **ID7:** Being nice to all, be yourself, I think it's easy like that. I felt confident and see no complicated issues about changing from normal people to become actor.
7.Your future?	**Continue in entertainment industry (29%), Planning to / on process to create personal business (71%).** **ID5:** I want to work in acting field. Even though I graduated in marketing, but I fell for acting career. I would love to continue in this path. If I'm too old to play, I might be an acting coach. **ID6:** I'm planning to create supplement brand, expected to open it next year. I know that Y-genre actor job is a short-term job, when I'm over 35 years old, I will quit and run business only.

Discussion of Results

According to the growth of Thai Y-genre entertainment industry since 2014, The success of this industry globally had elevated the demand of the new Y-genre actors, without the preparation of the actor's mental health care who indeed facing role transition from ordinary person to a famous super star.

There was no study about the actors who specifically played the LGBTQ+ role about their role transition, their stress of negative evaluation from others in both work life and private life before. There was news informed that the Korean superstars become MDD due to the high expectation from fans and investors which cause them stress management issue, and some were committed suicide(Dae-O, 2020; Kil, 2019; Seo, 2023)

From this study on 7 new Thai Y-genre actors were male, ages ranged between 22 - 27 years old; 2 of them were male in gender identity, 5 of them were LGBTQ.

The perception on beginning of Y-genre series, all willing to be part of this industry as Thailand is the top rank of biggest Y-genre entertainment internationally, they see success and a lot of opportunity in life in the future.

LGBTQ role aspect, some concerned being labelled as Y-genre actor will reduce their future acting opportunity as Y-genre actors were well known as lack of acting skills(Songkiat Lonlarm, 2008). Not only that some actors were traumatized by filming intense roles such as sexual scenes or emotional damage from family dispute (Mander, 2022)

Being a "Y"-genre actors leads people assumed actors are LGBTQ+ which caused sexual assaults which caused their medical history as MDD or PTSD(Altshul, 2023; Kindelan, 2019; Nisachon Rattanamanee, 2019)

Actors who have family dispute in gender identity issue or occupation's choice, playing sex scene with men lead to MDD and was treated by therapist at present.(Kindelan, 2019; Nisachon Rattanamanee, 2019)

The adaptive behavior from role transition, loosing private life, unable to handle fans expectation as they only accept relationship with role partner. Live a life under spotlight cause them loosing self identity and question about their life value.

For future aspect, only 2 actors still prefer to continue in entertainment industry while 5 actors planning or on process launching their own business such as wellness clinic, restaurants, or product branding.

Conclusion

This research underscores that the family dispute, fear of criticism, stress management, role transition becoming superstar and adaptive behavior significantly impact their mental health, self-perception, and overall well-being in both positive and negative impacts on their mental.

Recommendations

For further study, given the increase in individual preferences and self-expression in current Thai society, the Y-genre industry in Thailand has expanded to include Yuri, which represents another type of homoerotic relationship (girls' love). Researching this from the girls' perspective may help clarify adaptive behavior towards role transition becoming celebrities and their mentality towards Thai entertainment industry has become more comprehensive.

References

Ajkumanus, V. (2022, 03 June 2022). *Why everyone love KinnPorsche The Series? : The success of the first Thai mafia Y-genre* [Online Artical]. The Standard https://thestandard.co/kinnporsche-the-series-3/

Altshul, S. (2023, 27 January 2023). *15 Celebrities Who Are Living Well With Depression* [Online Article]. Everyday Health. https://www.everydayhealth.com/pictures/celebrities-who-have-experienced-depression/

Chavanovanich, J. (2021, 06 August 2021). *Are we over-expecting to famous people?* [Online Article]. GQ Thailand. https://www.gqthailand.com/views/article/are-we-expecting-too-much-from-famous-people

Dae-O, K. (2020, 04 January 2020). *I have reported on 30 Korean celebrity suicides. The blame game never changes* [Online Article]. The Guardian. https://www.theguardian.com/music/2020/jan/04/i-have-reported-on-30-korean-celebrity-suicides-the-blame-game-never-changes

Kil, S. (2019, 29 June 2019). *Korean Actress Jeon Mi-seon Dead in Apparent Suicide* [Online Article]. Variety. https://variety.com/2019/film/asia/korea-actress-jeon-mi-seon-dies-dead-in-apparent-suicide-1203256390/

Kindelan, K. (2019, 17 April 2019). *'Game of Thrones' star Sophie Turner reveals battle with depression, social media critics* [Online Article]. ABC News. https://abcnews.go.com/GMA/Culture/game-thrones-star-sophie-turner-reveals-battle-depression/story?id=62453220

Mander, H. (2022, 19 May 2022). *'27 Traumatic Filming Experiences That Affected Actors Even When The Cameras Were Off'* [Online Article]. Buzz Feed.

https://www.buzzfeed.com/hannahmarder/actors-who-were-traumatized-by-one-of-their-roles

Nisachon Rattanamanee, V. J. (2019). TheInfluence of Perceived Organizational Support, Supervisor Support and Colleagues Support on theOrganization Citizenship Behavior: A Case Study of Cho Thavee Public Company Limited [Research Paper]. *Journal of Humanity and Society, Ubonrachathani University*, *10 (2)*, 275-299. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/human_ubu/article/view/233046/161815

Patitanon, A. (2020). *Relationships among trait anxiety, fear of negative evaluation, flow, acceptance, and theatre performance anxiety in theatre actors* Chulalongkorn university]. https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=5207&context=chulaetd

Rungrojruerong. (2021, 7 January 2021). *Y universe, Thai Y-genre series to world class*. ThaiRath Online. https://www.thairath.co.th/entertain/news/2239265

Seo, T. S. Y. (2023, 29 December 2023). *Death of 'Parasite' star puts spotlight on pressures facing South Korean celebrities* [Online Article]. CNN World. https://edition.cnn.com/2023/12/29/asia/lee-sun-kyun-death-south-korea-celebrity-losses-analysis-intl-hnk/index.html#:~:text=In%20December%202017%2C%20superstar%20Kim,25%20in%20an%20apparent%20suicide

Singhakowinta, J. (2013). Media's Stigmatization : Reproduction of Gay Myths in Thai Society. *Nida Journal of language and communication*, *18*(20), 64-76.

Songkiat Lonlarm, P. S., Santad Pornprasertmanit. (2008). Relationship between axiety personality, obtimism and self-esteem of university students [Original article]. *Journal of Health Research*, *22(2)*(2), 91-96. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/jhealthres/article/view/155605/112994

Tanawan. (2022, 9 October 2022). *From "2gether series" to "2gether the movie", the first popular Thai series at Thailand National Film Association Awards*. Workpointtoday. https://workpointtoday.com/scoop-2getherthemovie/

Wongphudee, P. (2020). *The stress from being a public person* [Online artical]. https://www.thairath.co.th/entertain/news/1161410

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

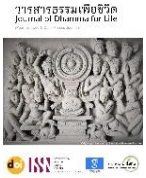

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.70

Quality of Life and Associated Factors Among Menstrual Cup Users

Chalita Wattanasiri[1]*, Chutima Roomruangwong[2]

ARTICLE INFO

Name of Author
Corresponding Author: *

1. Chalita Wattanasiri*
Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University, Thailand.
Email: 6570016630@student.chula.ac.th

2. Prof. M.D. Chutima Roomruangwong
Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University, Thailand.
Email: jaomee@hotmail.com

Keywords:
Menstrual Cup; WHOQOL-BREF-THAI; Quality of Life (QoL)

Article history:
Received: 10/07/2024
Revised: 18/08/2024
Accepted: 30/10/2025
Available online: 08/03/2025

How to Cite:

Wattanasiri, C. & Roomruangwong, C. (2025). Quality of Life and Associated Factors Among Menstrual Cup Users. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 267-278.

ABSTRACT

A cross-sectional study was carried out from July to August 2023 to investigate the quality of life among menstrual cup users and identify the factors that influence it. A purposive sample of 115 menstrual cup users completed self-administered questionnaires covering demographic characteristics and the World Health Organization Quality of Life Brief–Thai (WHOQOL-BREF-THAI). The data analysis included independent t-tests, one-way ANOVA, and multiple linear regression. The findings showed that the overall quality of life among menstrual cup users was categorized into 2.6% below average, 69.6% average, and 27.8% above average, with a mean score of 88.10 ± 13.26. Specifically, the physical domain averaged 25.25 ± 3.42, the psychological domain 19.72 ± 4.32, the social domain 10.76 ± 2.04, and the environment domain 26.06 ± 5.12.

The study revealed that postmenstrual dizziness (β = -0.230, p = 0.008), postmenstrual pelvic pain (β = -0.255, p = 0.003), and caffeinated soda consumption (β = -0.209, p = 0.015) negatively impacted the quality of life among menstrual cup users. On the other hand, exercise (β = 0.207, p = 0.016) and age (β = 0.209, p = 0.015) were positively associated with their quality of life. These results indicate that while menstrual cup usage generally supports a satisfactory quality of life, factors such as postmenstrual dizziness, pelvic pain, and dietary habits can significantly affect this outcome. Addressing these factors may enhance the quality of life for menstrual cup users, providing valuable insights for healthcare providers and users on mitigating negative influences and promoting overall well-being. This study highlights the importance of a comprehensive approach to menstrual health that considers both physical symptoms and lifestyle factors.

Introduction

Menstrual Hygiene Products are fundamental to effective Menstrual Hygiene Management (MHM), influencing the quality of life for those who menstruate. According to the World Health Organization (WHO), menstrual health extends beyond the absence of diseases to encompass positive menstrual experiences and overall well-being (Raney, 2024; "WHO Statement on Menstrual Health and Rights," 2022). The World Bank defines Menstrual Hygiene Management as the ability to access, use, and dispose of menstrual materials in a private and hygienic manner, ensuring dignity and comfort during menstruation ("Menstrual Hygiene Management Enables Women and Girls to Reach Their Full Potential," 2018).

Historically, menstrual hygiene has been a taboo subject in many cultures, often leading to inadequate education and poor management practices. In recent years, increased awareness and advocacy have brought significant improvements, yet challenges remain, particularly in low-income regions. Current statistics show that a large percentage of menstruating individuals still lack access to suitable menstrual products, which negatively impacts their health, education, and economic opportunities.

Menstrual Hygiene Products play a crucial role in Menstrual Hygiene Management, significantly impacting the quality of life for menstruating individuals (North & Oldham, 2011; Peter & Abhitha, 2021; Phillips-Howard et al., 2016; van Eijk et al., 2019). The growing popularity of menstrual cups (Parent et al., 2022) is attributed to their eco-friendliness, cost-effectiveness, and reduced environmental footprint (Mouhanna et al., 2023). During the COVID-19 pandemic, UNICEF raised concerns about a shortage of sanitary pads in many countries ("UNICEF Brief Mitigating the impacts of COVID-19 and menstrual health and hygiene," 2020). The suggested solution involves the use of menstrual cups, which not only last longer but also present a viable alternative (Peter & Abhitha, 2021).

Unlike disposable alternatives, menstrual cups offer long-term use, can be folded for insertion, and unfolded to form a seal, preventing leaks (Mouhanna et al., 2023; Peter & Abhitha, 2021). Both menstrual cups and menstrual discs present alternatives to disposable pads and tampons. Typically made from materials like medical-grade silicone, rubber, latex, or elastomer, these alternatives are associated with fewer side effects than traditional pads and pose a lower risk of toxic shock syndrome compared to tampons. However, additional research is warranted to comprehensively understand their impact on vaginal flora (Mouhanna et al., 2023; Phillips-Howard et al., 2016).

Moreover, the use of menstrual cups might have effects on the users' quality of life, impacting various domains such as physical comfort, psychological well-being, social interactions, and environmental consciousness. This study aims to explore these potential effects and identify the factors associated with the quality of life among menstrual cup users.

Cultural considerations also play a significant role in the acceptance and use of menstrual products. In some cultures, traditional beliefs and taboos can hinder the adoption of menstrual cups or discs. Educational initiatives and community engagement are essential to address these cultural barriers and promote better menstrual hygiene practices.

Despite the advancements, several challenges persist, such as the affordability of menstrual products, access to clean water and sanitation facilities, and the need for comprehensive menstrual education. Looking forward, it is crucial to continue research and development in menstrual products to enhance their safety and efficacy. Policymakers and stakeholders must work together to ensure that all menstruating individuals have access to the resources they need for effective menstrual hygiene management.

Literature Review and Theoretical Framework

The literature review for this study encompasses a comprehensive examination of relevant research and publications on menstrual hygiene products, particularly focusing on menstrual cups. Previous studies have highlighted the advantages of menstrual cups over traditional menstrual products, citing their cost-effectiveness, environmental benefits, and long-term usability (Howard et al., 2011; Mouhanna et al., 2023; Parent et al., 2022; Singlor, 2021). Research has also delved into the physical and psychological impacts of menstrual cup use, revealing that they can significantly improve physical comfort and overall menstrual health (Phillips-Howard et al., 2016).

A review of literature also shows a growing body of evidence suggesting that menstrual cups can positively influence quality of life. Studies indicate that users of menstrual cups often report higher satisfaction due to the convenience and reduced need for frequent changes, which also contributes to better sleep quality (Vargas & Lopez-Duran, 2017). Additionally, the environmental impact of menstrual products is a significant consideration, with menstrual cups being promoted as a sustainable alternative that reduces waste and promotes eco-friendly practices (Chaisamritpol, 2019; Mouhanna et al., 2023).

The theoretical framework for this study is grounded in the health belief model (HBM) and the theory of planned behavior (TPB) (Etheridge et al., 2023; Kibler et al., 2018). The HBM posits that individuals' health behaviors are influenced by their perceptions of the severity and susceptibility to health issues, the benefits of taking preventive action, and the barriers to taking such action. Applying the HBM, this study examines how menstrual cup users perceive the benefits and challenges of using menstrual cups and how these perceptions influence their quality of life.

The TPB further supports the framework by exploring how attitudes towards menstrual cups, subjective norms, and perceived behavioral control influence the intention to use menstrual cups (Ganz et al., 2022; Sica et al., 2022). By integrating these theoretical perspectives, the study aims to provide a comprehensive understanding of the factors that influence the quality of life among menstrual cup users and to identify strategies for promoting positive health behaviors.

Through this literature review and theoretical framework, the study establishes a robust foundation for investigating the quality of life among menstrual cup users and identifying the key factors that influence it. This approach not only aligns with existing research but also contributes to the development of targeted interventions and educational programs to enhance menstrual health management.

Objective

To evaluate the quality of life of menstrual cup users and determine the key factors that affect it.

Research Methodology

The research was conducted as a cross-sectional study between July and August 2023, with approval from the Institutional Review Board of the Faculty of Medicine at Chulalongkorn University (COA No.0670/2023). The study complied with the ethical standards set forth in the 1964 Declaration of Helsinki and its later amendments.

Individuals aged 18 years and older, who had used a menstrual cup for at least one year and were proficient in reading and writing Thai, were deemed eligible for participation in the study. Exclusion criteria included individuals who were menopausal, pregnant, or had communication or visual impairments.

Data collection employed purposive sampling, with participants required to complete a screening test encompassing both inclusion and exclusion criteria. A total of 115 participants passed the screening and gave their consent through affirmative action. The questionnaire was administered online, exceeding the anticipated sample size of 100 by an additional 10%.

The data collection process was facilitated through a self-administered online platform, including (1) demographic characteristics (age, marriage status, religion, education, occupation, monthly income), (2) anthropometric data (weight, height, BMI, gynecological history, menstrual cup usage history), and (3) lifestyle information (alcohol consumption history, substance use history, physical activity history, sleep history). (4) The World Health Organization Quality of Life Brief – Thai version (WHOQOL-BREF-THAI) (Mahatnirunkul et al., 1998; Mahatnirunkul et al., 2002), a 26-item questionnaire, was utilized to assess the overall quality of life. This instrument evaluates four distinct domains: physical well-being, psychological well-being, social relationships, and environmental satisfaction. It demonstrates good reliability and internal consistency, with a Cronbach's alpha coefficient of 0.84, and a content validity index of 0.65.

Data analysis was carried out using SPSS version 29.0.1 for Windows. Descriptive statistics were applied to describe the participants' demographic background characteristics. Potential factors influencing Quality of Life were identified through a comprehensive literature review. Inferential statistics, such as independent t-tests and one-way ANOVA, were used to investigate these associations. Categorical variables were expressed as numbers and percentages, while continuous variables were summarized using mean and standard deviation. A p-value of less than 0.05 was considered statistically significant. Multiple linear regression was utilized to pinpoint and evaluate significant factors affecting the Quality of Life among menstrual cup users.

Results

From the 115 menstrual cup users, the average age was 32.06 ± 5.33 years, with significant quality of life differences observed between age groups ($p = 0.031$). Marital status showed 28.7% were married and 71.3% were single or divorced, without significant differences in quality of life ($p = 0.147$). Regarding religious affiliation, 78.3% were Buddhist and 21.7% identified with other religions, also without significant differences ($p = 0.513$).

Educational levels varied, with 7.0% having completed secondary or primary school, 68.7% holding a Bachelor's degree, and 24.3% having postgraduate degrees, showing significant differences in quality of life ($p = 0.012$). Occupation-wise, the participants were students, housewives, or others (24.3%), government officers (15.7%), corporate employees (42.6%), and business owners (17.4%), with significant differences in quality of life ($p = 0.009$). Monthly income ranged from 6,000 to 200,000 THB, averaging 34,545.05 ± 26,212.12, with significant differences in quality of life between income groups ($p = 0.038$).

BMI categories included underweight (9.6%), normal (42.6%), overweight (21.7%), and obese (26.1%), with significant differences in quality of life ($p = 0.013$). Coffee consumption, regardless of amount, did not show significant differences in quality of life ($p = 0.751$), nor did tea consumption ($p = 0.862$). However, caffeinated soda consumption showed significant

differences, with those drinking more than one cup per day (65.2%) compared to those drinking one cup or less (34.8%) (p = 0.015). Alcohol consumption did not result in significant quality of life differences (p = 0.156), and cigarette use was minimal and non-significant (p = 0.781).

Exercise habits showed significant differences in quality of life, with non-exercisers (43.5%) and exercisers (56.5%) (p = 0.010). Sleep duration also showed significant differences, with participants sleeping more than 6 hours (10.4%), 6-8 hours (86.1%), and less than 8 hours (3.5%) (p = 0.016).

Table 1: Participant Characteristics (n = 115)

Demographic Characteristics	n (%)	Overall Quality of Life		F/t	P
		mean	SD		
Age				3.580	0.031*
- **21 – 30**	41 (35.7)	83.78	11.56		
- **31 – 40**	67 (58.3)	90.64	43.43		
- **41 - 50**	7 (6.1)	89.14	16.32		
Married status				1.461	0.147
- **Married**	33 (28.7)	90.94	14.32		
- **Single/Divorced**	82 (71.3)	86.96	12.73		
Religious				0.656	0.513
- **Buddhist**	90 (78.3)	88.53	13.55		
- **Others**	25 (21.7)	86.56	12.31		
Education				4.597	0.012*
- **Secondary/Primary School**	8 (7.0)	75.00	17.12		
- **Bachelor's Degree or**	79 (68.7)	88.70	12.87		
Equivalent	28 (24.3)	90.18	11.50		
- **Postgraduate Degree**					
Occupation				4.086	0.009*
- **Student/Housewife/Others**	28 (24.3)	86.43	12.78		
- **Government officer**	18 (15.7)	92.67	12.06		
- **Corporate employee**	49 (42.6)	84.59	12.28		
- **Business owner**	20 (17.4)	94.95	14.40		
Monthly income (n = 112)				2.900	0.038
- **≤ 15,000**	27 (23.5)	83.48	15.27		
- **15,000 – 30,000**	41 (35.7)	87.63	12.03		
- **30,001 – 45,000**	15 (13.0)	88.00	8.83		
- **> 45,000**	29 (25.2)	93.69	14.06		
BMI				3.763	0.013*
- **Underweight (< 18.5)**	11 (9.6)	79.73	12.48		
- **Normal (18.5 – 22.9)**	49 (42.6)	92.27	12.50		
- **Overweight (23 – 24.9)**	25 (21.7)	86.40	15.05		
- **Obesity (≥ 25)**	30 (26.1)	85.80	11.31		
Coffee consumption (Daily)				-	0.751
- **> 1 Cup/Day**	54 (47.0)	89.69	11.85	0.318	
- **≤ 1 Cup/Day**	61 (53.0)	88.49	14.49		

Demographic Characteristics	n (%)	Overall Quality of Life		F/t	P
		mean	SD		
Tea consumption (Daily)				-	0.862
- **> 1 Cup/Day**	51 (44.3)	87.86	13.22	0.174	
- **≤ 1 Cup/Day**	64 (55.7)	88.30	13.40		
Caffeinated soda consumption (Daily)				2.477	0.015*
- **> 1 Cup/Day**	75 (65.2)	90.29	12.71		
- **≤ 1 Cup/Day**	40 (34.8)	84.00	13.46		
Alcohol consumption				-	0.156
- **No**	84 (73.0)	87.04	13.28	1.428	
- **Yes**	31 (27.0)	91.00	12.99		
Cigarette use				0.279	0.781
- **No**	113	88.15	13.22		
- **Yes**	(98.3)	85.50	21.92		
	2 (1.7)				
Exercise				-	0.010*
- **No**	50 (43.5)	84.50	12.10	2.620	
- **Yes**	65 (56.5)	90.88	13.54		
Hours slept per night				4.325	0.016*
- **> 6 hours**	12 (10.4)	73.50	15.05		
- **6 – 8 hours**	99 (86.1)	89.53	12.17		
- **< 8 hours**	4 (3.5)	78.75	23.27		

Using the WHOQOL-BREF-THAI, the quality of life by domain among 115 menstrual cup users was assessed. The overall quality of life was categorized into below average (2.6%), average (69.6%), and above average (27.8%), with a mean score of 88.10 ± 13.26. In the physical domain, no participants scored below average; 60.0% were average, and 40.0% were above average, with a mean score of 25.25 ± 3.42.

For the psychological domain, 13.0% of participants were below average, 63.5% were average, and 23.5% were above average, resulting in a mean score of 19.72 ± 4.32. In the social relationship domain, 7.0% of participants were below average, 59.1% were average, and 33.9% were above average, with a mean score of 10.76 ± 2.04. Lastly, in the environmental domain, 6.1% of participants were below average, 72.2% were average, and 21.7% were above average, with a mean score of 26.06 ± 5.12.

Table 2: Quality of Life by Domain in menstrual cup users (n = 115)

Quality of Life by Domian		n (%)	mean ± SD
Overall quality of life			**88.10 ± 13.26**
-	Below average (26 – 60)	**3 (2.6)**	
-	Average (61 – 95)	**80 (69.6)**	
-	Above average (96 – 130)	**32 (27.8)**	
Physical domain			**25.25 ± 3.42**
-	Below average (7 - 16)	**0 (0.0)**	
-	Average (17 - 26)	**69 (60.0)**	
-	Above average (27 - 35)	**46 (40.0)**	

Quality of Life by Domian		n (%)	mean ± SD
Psychological domain			**19.72 ± 4.32**
-	Below average (6 - 14)	**15 (13.0)**	
-	Average (15 - 22)	**73 (63.5)**	
-	Above average (23 - 33)	**27 (23.5)**	
Social relationship domain			**10.76 ± 2.04**
-	Below average (3 - 7)	**8 (7.0)**	
-	Average (8 - 11)	**68 (59.1)**	
-	Above average (12 - 15)	**39 (33.9)**	
Environmental domain			**26.06 ± 5.12**
-	Below average (8 - 18)	**7 (6.1)**	
-	Average (19 - 29)	**83 (72.2)**	
-	Above average (30 - 40)	**25 (21.7)**	

Using linear regression analysis, the study identified several significant prediction factors for quality of life among 115 menstrual cup users. Negative factors impacting quality of life included postmenstrual dizziness, which had a coefficient (B) of -6.779 (β = -0.230, t = -2.700, p = 0.008, 95% CI: -11.758 to -1.800), postmenstrual pelvic pain with a coefficient of -9.057 (β = -0.255, t = -3.008, p = 0.003, 95% CI: -15.028 to -3.085), and caffeinated soda consumption with a coefficient of -5.898 (β = -0.209, t = -2.478, p = 0.015, 95% CI: -10.619 to -1.177). On the other hand, positive factors influencing quality of life included exercise, with a coefficient of 5.586 (β = 0.207, t = 2.452, p = 0.016, 95% CI: 1.069 to 10.103), and age, with a coefficient of 4.818 (β = 0.209, t = 2.485, p = 0.015, 95% CI: 0.974 to 8.662). The adjusted R-squared value for the model was 0.253, indicating that these factors collectively explain 25.3% of the variance in quality of life among the participants.

Table 3: The Prediction Factors of Overall Quality of Life among menstrual cup users (n = 115)

Prediction factors	B	β	t.	*p-value*	95% CI of B
					Lower - Upper
Postmenstrual dizziness	-6.779	-0.230	-2.700	0.008**	-11.758 - -1.800
Exercise	5.586	0.207	2.452	0.016*	1.069 – 10.103
Postmenstrual pelvic pain	-9.057	-0.255	-3.008	0.003**	-15.028 - -3.085
Age	4.818	0.209	2.485	0.015*	0.974 – 8.662
Caffeinated soda consumption	-5.898	-0.209	-2.478	0.015*	-10.619 - -1.177

*p < 0.05, **p < 0.001, adjusted R^2 = 0.253

Discussion

The present study aimed to investigate the quality of life among menstrual cup users and identify the factors that influence it. The findings indicate that the overall quality of life among menstrual cup users is generally satisfactory, with a majority of users (69.6%) reporting an average quality of life, 27.8% reporting above average, and only 2.6% reporting below average. These results are consistent with previous studies that suggest menstrual cups can provide a viable alternative to traditional menstrual products, potentially enhancing users' quality of life

due to their cost-effectiveness, eco-friendliness, and long-term use benefits (Mouhanna et al., 2023; Parent et al., 2022).

The domain-specific analysis revealed that the physical, psychological, social, and environmental aspects of quality of life varied among users. The physical domain had a high average score, suggesting that menstrual cup users generally experience good physical well-being. This may be attributed to the comfort and convenience of menstrual cups, which can reduce the physical discomfort associated with menstruation (Mouhanna et al., 2023).

In the psychological domain, while the majority reported average scores, a notable percentage (13.0%) reported below average quality of life. This finding highlights the need for further investigation into the psychological impacts of menstrual cup usage. Psychological well-being can be influenced by various factors, including individual comfort with the product and any difficulties in its use (Phillips-Howard et al., 2016).

The social relationship domain showed a balanced distribution between average and above average scores, indicating that menstrual cup users generally maintain satisfactory social interactions. The environmental domain scored the highest, reflecting the positive impact of using eco-friendly menstrual products on users' environmental consciousness and satisfaction.

Regression analysis identified significant factors influencing the quality of life among menstrual cup users. Postmenstrual dizziness, postmenstrual pelvic pain, and caffeinated soda consumption negatively impacted quality of life. These findings are crucial as they highlight specific areas where interventions can be targeted to improve the quality of life for menstrual cup users. For instance, addressing postmenstrual symptoms through medical or lifestyle interventions could mitigate their negative effects on quality of life (Raney, 2024).

Conversely, exercise and age were positively associated with quality of life. Regular exercise is known to improve overall well-being and alleviate menstrual symptoms, which could explain its positive association (Peter & Abhitha, 2021). The positive association with age might reflect greater experience and comfort with menstrual management over time, suggesting that younger users might benefit from additional support and education on menstrual cup use (Ramsay et al., 2023).

Another noteworthy aspect is the potential for menstrual cup users to experience better quality of sleep. Menstrual cups provide longer-lasting protection compared to pads and tampons, often requiring fewer changes throughout the night. This can lead to uninterrupted sleep, which is crucial for overall health and well-being (Vargas & Lopez-Duran, 2017). Improved sleep quality can reduce fatigue and enhance cognitive function, mood, and overall physical health, thereby positively influencing the quality of life (Nyer et al., 2013). Encouraging users to adopt menstrual cups may thus not only provide practical benefits but also contribute to better sleep hygiene and overall life satisfaction.

The study has several limitations, including its cross-sectional design, which limits the ability to establish causality. The purposive sampling method may also limit the generalizability of the findings. Future research should consider longitudinal studies and more diverse sampling methods to validate these findings.

In conclusion, the study underscores the potential of menstrual cups to enhance quality of life among users, while also identifying specific factors that can negatively impact it. Addressing these factors through targeted interventions can further improve the well-being of menstrual cup users. This research contributes to the growing body of evidence supporting the benefits of menstrual cups and highlights the need for a comprehensive approach to menstrual

health that includes physical, psychological, and lifestyle considerations. Additionally, promoting menstrual cups may improve sleep quality among users, further enhancing their overall quality of life.

Conclusion

The study aimed to investigate the quality of life among menstrual cup users and identify the factors influencing it. The findings revealed that the overall quality of life among menstrual cup users is generally satisfactory, with the majority of users reporting average or above average quality of life. This aligns with the study's objective to evaluate how menstrual cups, as a viable alternative to traditional menstrual products, can enhance users' quality of life due to their cost-effectiveness, eco-friendliness, and long-term use benefits.

The domain-specific analysis highlighted variations in physical, psychological, social, and environmental well-being. Notably, physical well-being was high among users, likely due to the comfort and convenience of menstrual cups. However, the psychological domain showed that a significant portion of users reported below average quality of life, indicating the need for further investigation into the psychological impacts of menstrual cup usage.

Key factors negatively impacting quality of life included postmenstrual dizziness, postmenstrual pelvic pain, and caffeinated soda consumption. In contrast, regular exercise and age were positively associated with quality of life, emphasizing the benefits of physical activity and accumulated experience in menstrual management. Additionally, the study suggests that menstrual cup users might experience better sleep quality due to longer-lasting protection, leading to fewer nighttime interruptions and improved overall well-being.

The limitations of this study include its cross-sectional design and purposive sampling method, which may affect the generalizability and causality of the findings. Future research should explore longitudinal designs and diverse sampling to further validate these results.

In summary, this research underscores the potential of menstrual cups to enhance the quality of life among users, while identifying areas that could negatively impact it. By addressing these factors through targeted interventions, the well-being of menstrual cup users can be further improved. This study contributes to the evidence supporting the benefits of menstrual cups and highlights the importance of a comprehensive approach to menstrual health that includes physical, psychological, and lifestyle considerations. Promoting menstrual cups may also lead to improved sleep quality, further enhancing overall life satisfaction and quality of life.

Recommendations

Based on the findings of this study, several recommendations and new insights can enhance the quality of life among menstrual cup users and contribute to the broader body of knowledge on menstrual health management.

Firstly, targeted interventions for symptom management are crucial. Educational and medical interventions should be developed to manage postmenstrual dizziness and pelvic pain, as these symptoms significantly negatively impact quality of life. Healthcare providers should offer specific guidance and treatment options for these conditions. Additionally, promoting regular exercise among menstrual cup users can enhance their quality of life. Community health programs and awareness campaigns can highlight the benefits of physical activity in alleviating menstrual symptoms and improving overall well-being.

Secondly, providing education on healthy lifestyle choices is essential. Information on the negative impact of caffeinated soda consumption on quality of life should be disseminated, encouraging healthier dietary choices. Nutritional counseling and public health messages can help users make informed decisions that improve their menstrual health and overall quality of life. Recognizing the psychological challenges faced by some menstrual cup users is also vital. Mental health support services and counseling should be made accessible to address issues related to comfort and usability of menstrual cups, thereby improving psychological well-being.

Another key insight is the potential for menstrual cups to improve sleep quality. Menstrual cups offer longer-lasting protection and reduce nighttime disruptions, which can contribute to better overall health and quality of life. This benefit should be highlighted to promote menstrual cups as a beneficial option for menstrual hygiene management. Comprehensive menstrual health education programs are also recommended. These programs should cover the benefits and proper use of menstrual cups, address common concerns, and provide practical tips for maximizing comfort and efficacy. Such programs can be integrated into school curriculums, community health workshops, and online platforms.

Further research is encouraged to validate the findings of this study and explore the long-term impacts of menstrual cup use on quality of life. Longitudinal studies and more diverse sampling methods should be employed to gain deeper insights. Research should also investigate the cultural and socio-economic factors influencing menstrual cup adoption and usage. Finally, advocating for policies that increase access to menstrual cups, especially in low-income and underserved communities, is essential. Subsidies, free distribution programs, and educational campaigns can help overcome barriers to access and promote menstrual health equity.

By implementing these recommendations, healthcare providers, policymakers, and community organizations can enhance the quality of life for menstrual cup users and contribute to the broader understanding of menstrual health management. This study adds valuable insights to the growing body of knowledge, emphasizing the importance of a holistic approach to menstrual health that considers physical, psychological, and lifestyle factors.

References

Chaisamritpol, T. (2019). The experience of a Thai girl who ditched her sanitary pads and used a menstrual cup. Retrieved 2024 MAY 30, from BBC NEWS THAI https://www.bbc.com/thai/thailand-48456049

Etheridge, J. C., Sinyard, R. D., & Brindle, M. E. (2023). Chapter 90 - Implementation research. In A. E. M. Eltorai, J. A. Bakal, P. C. Newell, & A. J. Osband (Eds.), *Translational Surgery* (pp. 563-573): Academic Press.

Ganz, C., Lever, E., Bredenkamp, J., Mponda, L., Ramaru, T., Mazonde, W., . . . Mbodi, L. (2022). The Understanding and Perception of the Menstrual Cup Among Medical Students. *J Obstet Gynaecol India, 72*(5), 439-445. doi:10.1007/s13224-022-01661-8

Howard, C., Rose, C., Trouton, K., Stamm, H., Marentette, D., Kirkpatrick, N., . . . Paget, J. (2011). FLOW (finding lasting options for women): multicentre randomized controlled trial comparing tampons with menstrual cups. *Can Fam Physician, 57*(6), e208-215.

Kibler, J. L., Ma, M., Hrzich, J., & Roas, R. A. (2018). Chapter 2 - Public Knowledge of Cardiovascular Risk Numbers: Contextual Factors Affecting Knowledge and Health Behavior, and the Impact of Public Health Campaigns. In R. R. Watson & S. Zibadi (Eds.), *Lifestyle in Heart Health and Disease* (pp. 11-20): Academic Press.

Mahatnirunkul, S., Tuntipivatanakul, W., & Poompaisarnchai, W. (1998). Comparison of the WHOQOL-100 and the WHOQOL-BREF (26 items). *J Ment Health Thai*(5), 4-15.

Mahatnirunkul, S., Tuntipivatanakul, W., Poompaisarnchai, W., Wongsuwan, K., & Pornmanajirangul, R. (2002). World Health Organization Quality of Life Brief–Thai (WHOQOL-BREF-THAI). . *Ready-made program for surveying mental health in the area*.

Menstrual Hygiene Management Enables Women and Girls to Reach Their Full Potential. (2018). Retrieved 2024 FEB 10, from World Bank https://www.worldbank.org/en/news/feature/2018/05/25/menstrual-hygiene-management

Mouhanna, J., Simms-Cendan, J., & Pastor-Carvajal, S. (2023). The Menstrual Cup: Menstrual Hygiene With Less Environmental Impact. *Jama, 329*(13), 1114-1115. doi:10.1001/jama.2023.1172

North, B., & Oldham, M. (2011). Preclinical, clinical, and over-the-counter postmarketing experience with a new vaginal cup: menstrual collection. *J Womens Health (Larchmt), 20*(2), 303-311. doi:10.1089/jwh.2009.1929

Nyer, M., Farabaugh, A., Fehling, K., Soskin, D., Holt, D., Papakostas, G., . . . Mischoulon, D. (2013). Relationship between sleep disturbance and depression, anxiety, and functioning in college students. *Depress Anxiety, 30*(9), 873-880. doi:10.1002/da.22064

Parent, C., Tetu, C., Barbe, C., Bonneau, S., Gabriel, R., Graesslin, O., & Raimond, E. (2022). Menstrual hygiene products: A practice evaluation. *J Gynecol Obstet Hum Reprod, 51*(1), 102261. doi:10.1016/j.jogoh.2021.102261

Peter, A., & Abhitha, K. (2021). Menstrual Cup: A Replacement to Sanitary Pads for a Plastic Free Periods. *Mater Today Proc, 47*.

Phillips-Howard, P., Nyothach, E., Ter Kuile, F., Omoto, J., Wang, D., Zeh, C., . . . Laserson, K. (2016). Menstrual cups and sanitary pads to reduce school attrition, and sexually transmitted and reproductive tract infections: a cluster randomised controlled feasibility study in rural Western Kenya. *BMJ Open, 6*(11), e013229. doi:10.1136/bmjopen-2016-013229

Ramsay, C., Hennegan, J., Douglass, C., Eddy, S., Head, A., & Lim, M. (2023). Reusable period products: use and perceptions among young people in Victoria, Australia. *BMC Women's Health, 23*(1). doi:10.1186/s12905-023-02197-3

Raney, E. (2024). Menstrual health matters. Period. *J Am Pharm Assoc (2003), 64*(1), 222-225. doi:10.1016/j.japh.2023.11.004

Sica, V., Friberg, M., Teufel, A., Streicher-Scott, J., Hu, P., Sauer, U., . . . Woeller, K. (2022). Safety assessment scheme for menstrual cups and application for the evaluation of a menstrual cup comprised of medical grade silicone. *EBioMedicine, 86*, 104339. doi:10.1016/j.ebiom.2022.104339

Singlor, T. (2021). A year of repeated menstrual cup use could replace approximately 20 sanitary pads per month and it will take hundreds of years for the sanitary pad waste to decompose. Retrieved 2024 FEB 10, from SDG MOVE https://www.sdgmove.com/2021/09/22/menstrual-cup-the-most-sustainable-option-among-pads-and-tampons/

UNICEF Brief Mitigating the impacts of COVID-19 and menstrual health and hygiene. (2020). Retrieved 2024 FEB 10, from UNICEF https://www.unicef.org/media/95496/file/UNICEF-Brief-Mitigating-the-impacts-of-COVID-19-on-menstrual-health-and-hygiene.pdf

van Eijk, A., Zulaika, G., Lenchner, M., Mason, L., Sivakami, M., Nyothach, E., . . . Phillips-Howard, P. (2019). Menstrual cup use, leakage, acceptability, safety, and availability: a systematic review and meta-analysis. *Lancet Public Health, 4*(8), e376-e393. doi:10.1016/S2468-2667(19)30111-2

Vargas, I., & Lopez-Duran, N. (2017). Investigating the effect of acute sleep deprivation on hypothalamic-pituitary-adrenal-axis response to a psychosocial stressor. *Psychoneuroendocrinology, 79*, 1-8. doi:10.1016/j.psyneuen.2017.01.030

WHO Statement on Menstrual Health and Rights. (2022). Retrieved 2024 FEB 10, from United Nation https://www.unwater.org/news/who-statement-menstrual-health-and-rights

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

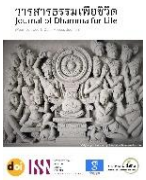

Original Research Article

DOI: 10.14456/jdl.2025.71

Persuasion of War Documentary Films and Communication Technology Impact on Northeast Chinese Audience's Behavior

Wang Xiao[1]*, Prapas Nualnetr[2]

ARTICLE INFO

Name of Author
Corresponding Author: *

1. Wang Xiao*
Faculty of Communication Arts,
Bangkokthonburi University, Thailand.
Email: 39785896@qq.com

2. Assis. Prof. Dr. Prapas Nualnetr
Faculty of Communication Arts,
Bangkokthonburi University, Thailand.
Email: prapas.nua@gmail.com

Keywords:
Audience's Behavior; Digital Technology; War Documentary Film

Article history:
Received: 21/02/2024
Revised: 04/06/2024
Accepted: 07/10/2025
Available online: 08/03/2025

How to Cite:

Xiao, W. & Nualnetr, P. (2025). Persuasion of War Documentary Films and Communication Technology Impact on Northeast Chinese Audience's Behavior. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 279-289.

ABSTRACT

This article aimed to explore the communication value of war documentary films, the key factors affecting audience behavior, the impact of communication technology, and the role of war documentary films in enhancing ethnic community awareness.

War documentary films are a witness to history and a carrier of national memory. Through in-depth exploration of historical events and characters, they guide the audience to think about social and historical issues, and stimulate national consciousness and patriotism. With the booming development of China's film and television industry, war documentary films should become an important way to influence Chinese audiences. However, with the explosive growth of internet information, the quality of war documentary films varies.

This study uses a combination of qualitative and quantitative methods. Through in-depth interviews with 8 film directors, producers and audience members, and a questionnaire survey with 400 audience members in Northeast China as an overall sample, the study aims to understand the communication value of war documentary films, the key factors affecting audience behavior, the impact of communication technology, and the role of war documentary films in enhancing ethnic community awareness.

The research results show that most audiences believe that the dissemination of war documentary films in China has important value, which can guide audiences to understand and remember history, trigger deep thinking, stimulate patriotic emotions, and strengthen the sense of national community. To play the role of war documentary films, it is necessary to base on history, culture and authenticity, and reasonably apply persuasion and communication techniques. At the same time, it is necessary to strengthen supervision and policy support to promote the production and dissemination of war documentary films.

Introduction

In today's prosperous film and television industry, documentary films, as a unique art form, not only record true historical events, but also convey profound cultural connotations and social values through image language. Among them, Chinese war documentary films, as one of the important documentary genres, have a profound impact on audiences with their unique themes and creative techniques. Especially in northeastern China, due to its special historical background and geographical location, the information and values conveyed by war documentary films have a significant impact on the behavior of local audiences. In war documentary films, the behavior of the audience is not a simple information-receiving process, but a complex activity involving multiple levels of cognition, emotion, and behavior. During the viewing process, the audience not only receives the information conveyed by the film, but also interprets and recreates it through their own thinking and emotional experience. This initiative and participation enable the audience to play a more active role in the viewing process. As a special cultural product, Chinese war documentary films not only consider the artistic and ornamental value of the film during the dissemination process, but also pay attention to its social value and historical responsibility. The historical events and characters portrayed in the film are not only records and memories of the past, but also enlightenment and reflection on the current society. This profound theme and social significance make Chinese war documentary films have a more extensive influence and appeal in the dissemination process. In northeastern China, due to its special historical background and geographical location, audiences may have different perceptions and acceptance of war documentary films. They are more concerned about topics and content related to their own cultural and historical background, and are more sensitive and concerned about the historical events and characters portrayed in the film.

This research analyzes and summarizes the key factors that enhance the influence and persuasiveness of war documentary film, as well as the background of the production and dissemination of war documentary film in China through literature research, interviews, and surveys of war documentary directors, producers, and Chinese war documentary viewers. The research results will play an important role in promoting the high-quality dissemination of Chinese war documentary film.

Literature Review and Theoretical Framework

The literature review and related studies in this study are as follows:

1）Documentary film film: Documentary is an artistic form that emerged with the emergence of film, and it is an objective record of the social situation at that time, which can be regarded as the earliest documentary. Later, with the vigorous development of the film industry, various forms of films such as feature films, science fiction films, and literary films emerged, and documentary films were also separated from them, eventually forming a film or television art form that uses real life as the creative material, uses real people and real events as the performance object, and carries out artistic processing and display to show the essence of reality, and uses reality to trigger people's thinking.

Documentary film is a form of film or television art, which is based on real life, takes real people and events as the object of performance, and pursues to show the true nature of life. At its core lies authenticity, using elements of reality to construct descriptions of life and events, and claiming or implicitly claiming authenticity. Documentary film makers and filmmakers seek to recreate a social historical world based on reality by researching subjects in depth and

verifying the identities of witnesses. Documentary and authenticity are the focus of documentary, from the aesthetic point of view, with artistic techniques to elaborate and show the objective truth, enhance the documentary film's enjoyment. However, the realism of documentary requires the harmonious unity of appreciation and authenticity. The creation should be based on the principle of documentary and reasonably grasp the scale of "unreal". The life of documentary lies in the real and objective record, and its aesthetic basis is also objective and real. In documentary film, authenticity is the reality under subjective initiative, not the reality of real life. The intervention of subjective initiative is one of the important manifestations of documentary creation, which must be followed no matter traditional or contemporary art forms. The truth of the image itself makes the content perceived by the audience to be true and credible, which is also the reason why the documentary is rich in ideas and aesthetics. On the other hand, the organic combination of artistic expression and artistic technique is the key to improve the artistic appeal of documentary. Excellent documentary film can make it easier for the audience to understand the reality through the display of art, and the reality behind the reality can appear on the screen through the subjective thinking of the creator. The unity of documentary art subjective initiative and authenticity makes the audience observe, hear and feel more real.

Nichols classified documentary film to be six modes. In Chinese war documentary film, participatory documentary film are everywhere. Filmmakers interact with the subject through questioning or prompting to dig deeper into the traces of war. For example, in "Red Memory", the dialogue between the director and the old Red Army soldier stimulates the expression of the theme and deepens the audience's understanding of history. Participatory documentary film not only provide deeper historical details, but also make history more vivid and warm. Reflective documentary film also play an important role in Chinese war documentary film. Filmmakers reflect on the profound impact of war on individuals and society through self-reflection and self-disclosure. For example, in "The Cost of War", the director criticizes war from his own perspective and self-examines the film production process. This reflection is not only a profound reflection on history, but also a self-reflection on the film production process. Summary: The application of participatory and reflective documentary film in Chinese war documentary film provides audiences with a richer perspective to understand history. These two documentary styles present history in a more authentic and profound way through their unique ways. The participation and self-reflection of filmmakers not only allow us to gain a deeper understanding of history, but also make audiences think about how to find the strength to move forward in history.

2）Chinese War Documentary Film: Since the end of the 20th century, war documentary has gradually emerged as an important branch of documentary literature, and this innovative concept has been widely accepted and developed in China. Chinese war documentary is a documentary literary record of contemporary history, which mainly describes the social events and living conditions at that time with documentary techniques. Such documentary film not only show the true face of China under certain historical circumstances, but also provide viewers with a window into key nodes in the development of Chinese society.

The concept and classification of Chinese documentary film refers to documentary film with Chinese themes, covering Chinese history, culture, society, and people, and is an important part of China's film and television industry.Chinese documentary film are mainly divided into

the following categories: Historical documentary film, Social documentary film, Cultural anthropology film, Natural Geography film, Biographical film.

3) Communication theory: Berlo's SMCR propagation model is a simple and widely used conceptual framework that Outlines the essential elements of the propagation process. This model, proposed by David Berlo in the 1960s, breaks down communication into four key components: source, message, channel, and receiver. Each component plays a different role in transferring information from one person to another. The acronym SMCR for this model represents the sequential flow of communication: the source encodes a message, which is transmitted over a selected channel to the receiver, who then decodes and interprets the message. While this model simplifies the complexity of real-world communication, it can serve as a basis for analyzing and improving communication strategies across a variety of contexts. The source is the initiator or sender of the communication and is responsible for encoding the intended message into a format that the receiver can understand. A message is information, idea, or content that the source wants to pass on to the recipient and can take many forms. A channel is a medium or means of transmitting a message from a source to a receiver, influencing the way information is perceived and understood. The receiver is the intended recipient of the communication and is responsible for decoding the message. In addition to these four elements, the SMCR model also takes into account the impact of noise, any interfering or distracting factor that can disrupt the communication process. The SMCR model offers several advantages as a simple and straightforward framework for understanding and analyzing communication processes. Its structure is easy to understand and can be a useful tool for introducing basic concepts of communication. Its simplicity allows the core elements involved in communication to be clearly and concisely presented. This model provides a basic understanding of the essential elements of communication, and this understanding is the starting point for a more in-depth discussion and analysis of communication dynamics. While the SMCR model offers several advantages, it is also important to recognize its limitations. It oversimplifies the complexities of real-world communication, such as feedback, context, cultural influence, and the dynamics of interactions.

Two-stage communication theory plays an important role in communication research, but there are some limitations and deficiencies. First, the theory does not fully consider the influence of cultural differences and contextual factors on communication. Due to different norms, values, and contexts in different cultures, people may interpret information differently, which affects the effectiveness of communication. In addition, the model does not fully consider the impact of noise on information transmission. Although noise is mentioned as a disturbing factor in some interpretations, it is not fully integrated into the theoretical framework. In real life, noise has a significant impact on the encoding, transmission and decoding of information, which can lead to misunderstandings. The model treats the audience as a passive recipient, decoding only the information. In reality, however, audiences actively interpret information based on their own experiences, beliefs, and perceptions. This model does not fully capture the dynamic nature of this process. It is worth noting that the theory was developed before the advent of modern communication technologies such as the Internet and social media. These technologies introduce new channels and complexities to communication, but the model does not adequately account for these changes.

In view of the differences between traditional media and new media, the SMCR model has the following limitations: First, limited contextualization: The model does not fully

consider the broader context of communication, such as social, psychological and historical factors, which have a significant impact on the way information is perceived and understood. Second, the linear characteristics are criticized: the linear characteristics of the model are criticized for not accurately representing the communication mode. Actual communication usually involves simultaneous coding and decoding processes, as well as the interplay of multiple channels and interactions. Despite its limitations, the SMCR model is still useful in some areas. For example, public speakers can use the model to organize their presentations, focus on clear message encoding, select appropriate communication channels (such as visual AIDS), and predict how their audience will decide their messages. In conflict resolution, understanding how information is interpreted by different parties can help mediate misunderstandings and improve communication. In a crisis or emergency, the SMCR model guides communication strategies, ensuring that critical information is accurately coded and delivered to stakeholders through appropriate channels.

In the age of digital communication, the model of information transmission has broken through the traditional mode of communication, and the role of technology is becoming more and more important. There needs to be a deep understanding of how technology shapes and influences the delivery of information, not just a simple framework limited to the sender and receiver. As a tool and technical means to realize the flow of information, the concept of communication technology covers all kinds of media and communication equipment. As a discipline that studies human information communication activities and their rules, communication science provides guidance for people to understand and improve communication technology. The concept of behavior analysis was put forward by the American psychologist Hunter, which broadened the research scope of psychology to the exploration of human objective behavior. Behavioral Design, on the other hand, proposes four factors that produce pleasurable experiences: joy, recognition, honor, and connection. These elements form a closed loop of the persuasion process. Various behavioral design models, such as Cue-Action-Reward (CAR) models and "HOOK models", aim to explain the process of habit formation. Among these theories, the "FBM" theory proposed by BJ Fogg is the most widely circulated. The factors that affect behavior can be summarized as internal needs and external environment. Intrinsic needs such as emotion, cognition, hobbies and other psychological and physiological factors, of which the direct dominant significance is motivation. The external environment, such as consumption concept, social culture, products and natural environment, plays a fuse role. Kurt Lewin summarized the motivation of human behavior into these two parts. The essence of persuasion is to anticipate, satisfy and evaluate the needs of users. In his book Influence, Robert B. Caldini proposes six factors that influence behavior change: reciprocity, commitment and conformity, social approval, authority, preference, and scarcity. The scholar BJ Fogg put forward the behavioral motivation model and seven persuasion strategies: reduce, adjust, tailor, suggest, self-monitor, monitor and regulate. These theories provide guidance for people to understand and improve communication technology. Social cognitive theory explains how people understand, predict, and influence the behavior of others. The theory emphasizes how people's social experiences, beliefs, expectations, and behaviors influence and interact with each other. It includes three main components: social cognition, emotion and motivation, and self-regulation. Social cognitive theory is widely used in various fields, such as education, organizational behavior, psychology, sociology and so on. In terms of film communication, the audience's cognitive process mainly involves two aspects: perception and evaluation of the film information content. Li Yanbo and He Yajuan pointed out

that the cognitive activities of moviegoers are divided into perception stage and judgment stage, and pointed out that moviegoers' understanding of movie information, judgment and reflection are three stages. This provides guidance for people to understand and improve the effect of film communication. Paul Learfield's "Limited Effect" pointed out that information asymmetry caused "limited effect", that is, when people have two choices, if one person says that the first choice is bad and the second choice is good, people will tend to choose the second choice. This theory provides guidance for people to understand and improve the effect of information transmission.

4） National Community Consciousness Nations are cultural and political communities derived from common historical, linguistic, religious and cultural traditions. The state is the prerequisite for the existence of the ethnic community, and the maintenance of the ethnic community is to ensure the unity and integrity of the country, which is in line with the "one China policy". Cultural identity is the basic mechanism of the formation, cohesion, consolidation and development of the national community, and the strength of cultural characteristics and cultural identity affects the maintenance and development of the national community. Culture, as the most basic carrier of coexistence and sharing, carries the connotation and characteristics of the nation and lays the tone and background for the formation of other dimensions. Symbols have special significance in ethnic group construction, and the "symbolization" of culture plays a driving role in the construction and consolidation of modern countries. The consciousness of national community is an important basis for realizing the pattern of national relations of "pluralistic unity" (the One-China policy). The concept of national community consciousness has profound historical basis and practical significance. The theoretical interpretation of national community consciousness should be based on the understanding and definition of national community consciousness. Value norm and positive will are the key words of national community consciousness, belonging to the category of human thinking and psychological cognition, which is consistent with Anderson's conclusion that "nation is imagined as a community".

The definitions of terms in this study are:

1） Chinese war documentary film: Is defined foe the types of historical and cultural documentary film.

2） Audience behavior: Is defined for the cognize of northeastern Chinese people in the national community consciousness.

The research framework or conceptual frameworks shown below:

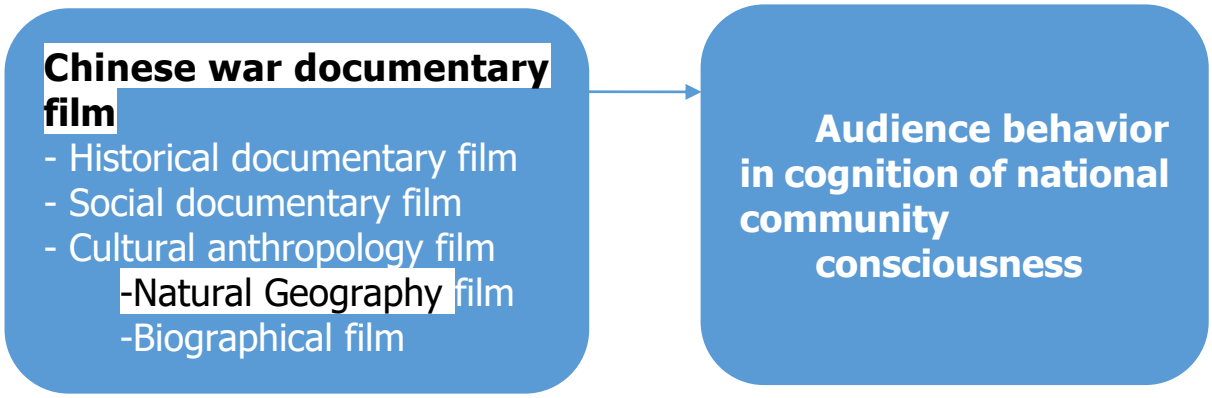

Objective

There are a total of three research objectives.

1) Explore the development trend of Chinese war documentary film.

2) Analyze the influence of Chinese war documentary film on audience behavior in Northeast China.

3) Explore the mode of using Chinese war documentary film to strengthen the sense of consciousness national community.

Research Methodology

This study uses a combination of qualitative and quantitative methods. Through in-depth interviews with 8 film directors, producers and audience members, and a questionnaire survey with 400 audience members in Northeast China as an overall sample, the study aims to understand the communication value of war documentary film, the key factors affecting audience behavior, the impact of communication technology, and the role of war documentary film in enhancing ethnic community awareness.

The in-depth expert interviews were conducted through online meetings, and the questionnaire survey was conducted through online questionnaire star. Program of online questionnaire survey available in China. Statistical data of frequency, percentage, mean value, and standard deviation (S.D.) were used, and the questionnaire data were analyzed by SPSS program.

Result

Through in-depth interviews, some new knowledge was discovered:

The production and dissemination of Chinese war documentary film in the digital era are undergoing profound changes, involving the charm, artistic form, authenticity, theme and stance, cultural attributes, and other aspects of documentary film. Deeply studying and exploring these factors is of great significance for better understand and guide audience behavior.

The universal value of documentary film has been strengthened in the new digital age. documentary film, as an important form of media in modern society, have been provided with broader dissemination space through online platforms and social media channels. The impact of different types of war documentary film on the behavior of audiences in Northeast China varies. Therefore, in practical applications, it is necessary to consider factors such as the audience's personal preferences and background. Should pay attention to humanistic care. When telling war stories, in addition to paying attention to the bravery and heroism on the battlefield, should also pay attention to the impact and feelings of war on ordinary people. While ensuring the authenticity and depth of the documentary, it guides the audience to think about the essence and root causes of war through comprehensive analysis and presentation. Utilizing technological means to enhance audio-visual effects, adopting the latest shooting techniques and high-quality editing techniques to enhance the audience's sense of presence and visual impact. At the same time, should respect history and characters, and present their stories with the sincerest emotions and rigorous attitude. Diversified perspectives and content can present the full picture of war from multiple perspectives and levels, allowing the audience to have a deeper understanding of the stories of the characters of the times. In addition, diversified perspectives and content presentation are also effective means to enhance the attractiveness and influence of documentary film.

Enhancing the influence and persuasiveness of Chinese war documentary film requires the joint efforts of the production team and the audience. The production team should focus on authenticity, accuracy, and objectivity, improve production quality, enrich content, and reasonably apply persuasive elements and digital media for dissemination. The audience should have critical thinking and media literacy as well as diverse perspectives and information sources. Through the implementation of these measures and approaches, the positive role of war documentary film in inheriting history, promoting national spirit, and promoting social harmony and development can be better played.

Through the analysis of in-depth interviews and survey questionnaire results, found that audiences generally believe that war documentary film often use character narratives to restore historical facts. This approach allows audiences to gain a deeper understanding and feel the true face of history, enhancing their cognition and memory of history. Although Chinese war documentary film have value in many aspects, there are still some problems and challenges. In terms of patriotic education and cohesion of national community consciousness, war documentary film still needs to be further strengthened. In addition, there are individual differences in audiences' attitudes towards war documentary film, which may stem from their personal preferences, emotional reactions, thinking styles, and influence on other audiences. With the development of communication technology, the way of watching war documentary film has also changed. Fragmentation is becoming more common, and audiences may choose different times, places, and ways to watch war documentary film. This change in viewing behavior may affect the overall coherence and narrative structure of war documentary film, bringing new challenges to the production of documentary film. There is a significant correlation between historical narrative, cognitive construction, emotional values, social context, audience behavior, and communication technology. Among them, the standardized regression coefficients of historical narrative, cognitive construction, emotional values, and social context are all positive, indicating that these four independent variables have a positive impact on the cognitive behavior of northeastern audiences towards national community consciousness. This means that when producing war documentary film, these factors should be fully considered to better meet the cognitive needs and value orientation of audiences.

Discussion

The discussion of this study mainly includes three aspects:

1) The background of the emergence and dissemination of Chinese war documentary film. The emergence of Chinese war documentary film is closely related to China's history in the 20th century. With the founding of the People's Republic of China and the promotion of reform and opening up, Chinese war documentary film have gained new vitality in communication. The support of national policies has enabled more film and television workers to devote themselves to the creation of war documentary film. At the same time, Chinese war documentary film have also benefited from the support of national policies and the continuous development of film and television technology. The production level of Chinese war documentary film has also been greatly improved, enabling them to be spread and accepted by a wider audience. Chinese war documentary film is a unique expression of the Chinese nation in a specific historical period, recording and reproducing the vicissitudes of China's war history in image.

2) How the Chinese war record affects the behavior of audiences in northeastern China. First, based on real events, the main content is the history of modern and contemporary Chinese wars. Second, the director or production team constructs a message with a specific intention by

selecting specific historical events and characters as material. Third, the widespread application of communication technology theory and persuasive design in Chinese war documentary film, including emotional responses to the themes and ideas conveyed by the film and subsequent behavioral manifestations.

3) Strategies to enhance the influence and persuasiveness of Chinese war documentary film. In the process of enhancing the influence and persuasiveness of Chinese war documentary film, should adhere to truthfulness and objectivity, deepen the theme exploration, innovate the communication channels and forms, use guided narration, and attach importance to audience feedback and interaction. Only in this way can better play the unique value of documentary film and let more people understand and reflect on the wars in Chinese history.

Conclusion

Chinese war documentary film are not created out of thin air. They are formed and developed under the joint development of traditional Chinese culture and modern media technology. It not only shows viewers a form of image, but also recreates some historical events in images. It resonates with the audience through visual, auditory and other sensory experiences, reflecting on the deep-seated reasons behind those historical events. Chinese war documentary film not only remind us of history and cherish peace, but also make us aware of our own responsibilities and missions. The dissemination of Chinese war documentary film is undoubtedly beneficial to strengthening the sense of national community among the Chinese people, which is of great historical significance. Its existence is conducive to promoting China's development and social progress.

The influence of Chinese war documentary film on audiences in Northeast China is complex and multidimensional. They have a profound impact on the behavior of Northeast audiences by enhancing historical cognition and understanding, stimulating patriotism, conveying war lessons and warnings, promoting cross-cultural communication and understanding, and inspiring audience reflection and thinking. These influences not only involve the audience's understanding and cognition of historical events, but also their attitudes and behaviors towards the country, nation, society, and humanity. The dissemination of excellent Chinese war documentary film is of great significance for strengthening the sense of national community among the Chinese people. It not only helps to promote personal growth and development, but also helps to stimulate the progress and development of the country and nation. In the future, should pay more attention to the creation and dissemination of war documentary film, making them an important carrier for inheriting national culture and promoting national spirit.

Recommendations

Policy Recommendations:

1) Specifications and standards for war documentary film should be formulated to ensure their professionalism and accuracy.

2) Establish a special agency to provide guidance and supervision. In terms of funding, increase support and encourage social capital to enter, reduce costs. In addition, strengthen cooperation and exchanges with international organizations, improve production levels and expand international influence. At the same time, strengthen supervision to ensure content is legal and compliant.

3) Encourage all sectors of society to participate in production and dissemination, and enhance diversity and richness. Through these measures, the overall level of Chinese war documentary film can be improved, and history can be better passed down and displayed.

Practice Recommendations:

1) Ensure the authenticity of Chinese war documentary film.
2) Enrich the content of Chinese war documentary film and maintain accuracy.
3) Rationally apply persuasion elements.
4) Improve the production quality of Chinese war documentary film.
5) Make rational use of digital media to disseminate Chinese war documentary film.
6) Audience should have critical thinking and media literacy.

Recommendations for future researchers:

1) Deeply explore and implement the principle of "authenticity".
2) Broaden the content and form of Chinese war documentary film
3) Improve the application of persuasive design in Chinese war documentary film.
4) Pay attention to improving the quality of Chinese war documentary production.
5) Strengthen digital media communication strategies.
6) Integrate Chinese war documentary film with other types of educational content, such as history courses, community activities, patriotic education, etc., to build a more complete educational system.

References

Cialdini, R. B. (2017). *Influence: The psychology of persuasion* (Revised ed.). HarperCollins Publishers.

Fang, S. (2020). Exploring audience viewing behavior in the new era. *Variety News, 2*, 31–40.

Guo, L., & Lv, G. (2016). *Research on the development status and communication strategies of Chinese documentary film.* Nanjing Normal University Press.

Hunter, W. S. (1932). *The psychological study of behavior.* Oxford University Press.

Jiang, C. (2017). War documentary film and social changes in Northeast China. *Social Science Journal of Jilin University.*

Lazarsfeld, P. (1960). *Communication studies.* Social Sciences Academic Press.

Lent, R. W., & Lopez, S. J. (2014). The role of hope in vocational and career development. *Journal of Career Development, 1*, 79–97.

Li, W. (2020). A cinematic analysis of documentary lens style. *Media Forum, 17*, 134–135.

Li, Y., & He, Y. (2018). The influence of documentary film on Chinese audiences from the perspective of film media. *Contemporary Communication and Art Review.*

Lv, G. (2019). Analysis of the meaning of "community." *Industry and Technology Forum, 19*, 91–92.

Nichols, B. (2020). *Introduction to documentary.* China International Broadcasting Press.

Nynke, T., Hekkert, P., & Verbeek, P. P. (2016). Design for socially responsible behavior: A classification of influence based on intended user experience. *Design Issues, 27*, 94–105.

Qi, J. (2018). The connotation and necessity of building a community of a shared future for mankind. *China Science and Technology Investment, 6*, 382.

Quinn, J. (2019). *Listen to fourteen directors talk about documentary film.* World Book Publishing Company.

Sun, L. (2017). On the true representation of documentary films. *Journal of Chengde National Normal College, 1*, 115–116.

Tongdao, Z. (2021). *The road to Chinese documentary film in the age of globalization.* China Radio and Television Press.

Wang, C. (2016). Trends in encryption technology for digital communication systems. *Digital Technology and Application, 7*, 188.

Wang, L. (2018). Discussion on the influencing factors of war documentary film from the perspective of audience's behavior characteristics. *Journal of College of Arts and Media, Beijing Normal University.*

Wang, Y. (2017). On the authenticity and value of documentary films. *Vitality, 19*, 121.

Wang, Y. (2018). Analysis of the "Documentary +N" industrial development model. *Brand Research, 4*, 160–161.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.72

Buddhist Way of Life According to Dhammapadatthakatha: An Analytics Study

ชีวิตวิถีพุทธตามแนวธัมมปทัฏฐกถา: การศึกษาเชิงวิเคราะห์

Phrasamumanachai Abhijayo[1]

พระสมุห์มานะชัย อภิชโย[1]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Phrasamumanachai Abhijayo**[1]
พระสมุห์มานะชัย อภิชโย[1]
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University, Thailand.
Email: Pra.smee2019@gmail.com

คำสำคัญ:
ชีวิต; วิถีพุทธ; ธัมมปทัฏฐกถา

Keywords:
Life; Buddhist Way; Dhammapadatthakatha

Article history:
Received : 28/01/2024
Revised: 21/02/2024
Accepted: 01/01/2025
Available online: 15/03/2025

ABSTRACT

The objectives of the research entitled Buddhist way of life based on Dhammapadatthakatha were as follow: 1) to study the Dhammapadatthakatha scripture 2) to study the Buddhist way of life appearing in the Dhammapadatthakatha scripture 3) to analyze Buddhist way of life based on Dhammapadatthakatha

The results of the research found that: Dhammapadatthakatha was still not possible to conclude whether it was all the writings of PhraBuddhakosajarn or not. Dhammapadatthakatha was a collection of stories told by people from the Buddha's time as shown in the Tripitaka. Buddhist way of life was a life that follows a natural path (or the reality of nature). The Lord Buddha attained enlightenment that is the truth of nature. He was enlightened by the heart. Thus the heart is the first priority over everything. He expressed the need for human happiness in this world and the next. An important principle expressed in the Dhammapadatthakatha is the law of karma that shown cause and effect in three tenses, one in the past, two in the present, and three in the future.

Buddhist way of life based on Dhammapadatthakatha was divided into two types: 1) Monks were divided into two groups: the Ganthadhura group that focused on the study of the Dhamma and Vinaya. And Vipassanadhura group that focused on the practice of Dhamma. 2) The lay people were divided into two groups: the noble people and the common people. There were 3 dimensions of Buddhist way of life based on Dhammapadatthakatha: 1) the self-dimension, there were principles of charity, precepts and meditation. 2) Family dimension, there were principles of righteousness. 3) Social dimension, there were principles of Dhammasanghavatdhu.

How to Cite:
Abhijayo, P.S. (2025). Buddhist Way of Life According to Dhammapadatthakatha: An Analytics Study. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 290-301.

Phasukvihardham and Fellowship. All Dhamma principles were summarized in the Threefold Discipline: morality, concentration, and wisdom.

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ชีวิตวิถีพุทธตามแนวธัมมปทัฏฐกถา มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1. เพื่อศึกษาคัมภีร์ธัมมปทัฏฐกถา 2. เพื่อศึกษาชีวิตวิถีพุทธที่ปรากฏในคัมภีร์ธัมมปทัฏฐกถา 3. เพื่อวิเคราะห์ชีวิตวิถีพุทธตามแนวธัมมปทัฏฐกถา

ผลของการวิจัยพบว่า

คัมภีร์ธัมมปทัฏฐกถา หรือธรรมบทเป็นบทเทศนาประเภทร้อยกรอง ตามประวัติพระธรรมสังคหกาจารย์ได้รวบรวมคาถาธรรมบท จำนวน 423 คาถา ไว้เป็นหัวข้อธรรมหมวดหนึ่งในจำนวน 15 หมวด ของคัมภีร์ขุททกนิกาย พระสุตตันตปิฎก ธรรมบท นับเป็นหมวดที่ 2 ในพระไตรปิฎก ธรรมบทเป็นนิทานเรื่องเล่าของบุคคลในครั้งพุทธกาลตามที่แสดงไว้ในพระไตรปิฎก ชีวิตวิถีพุทธ เป็นชีวิตที่ดำเนินตามแนวทางแบบเป็นไปตามธรรมชาติ หรือตามความเป็นจริงของธรรมชาติ พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้พระธรรม ที่เป็นความจริงของธรรมชาติ ทรงตรัสรู้ด้วยใจ จึงทรงแสดงว่าใจมีความสำคัญเป็นอันดับแรกเหนือทุกสิ่ง ทรงแสดงความต้องการความสุขของมนุษย์ทั้งโลกนี้และโลกหน้า หลักธรรมสำคัญที่มีแสดงมาในธรรมบทก็คือกฎแห่งกรรม ที่แสดงเหตุและผลทั้งสามกาล หนึ่งในอดีต สองในปัจจุบัน สามในอนาคต

ชีวิตวิถีพุทธตามแนวธัมมปทัฏฐกถา แบ่งออกเป็นสองประเภท คือ 1) บรรพชิต แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มคันถธุระที่มุ่งเน้นการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย และกลุ่มวิปัสสนาธุระ ที่มุ่งเน้นการบำเพ็ญปฏิบัติธรรม 2) คฤหัสถ์ แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มอริยชนและปุถุชน

วิเคราะห์ชีวิตวิถีพุทธตามแนวธัมมปทัฏฐกถา ได้ 3 มิติ คือ 1) มิติด้านตนเอง มีหลักธรรมด้านทาน ศีล ภาวนา 2) มิติด้านครอบครัว มีหลักสมธรรม 3) มิติด้านสังคม มีหลักธรรมสังคหวัตถุ ผาสุกวิหารธรรม และสามัคคีธรรม หลักธรรมทั้งหมดสรุปลงที่ไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา

บทนำ

เมื่อสภาพสังคมในปัจจุบันของประเทศไทยได้พัฒนาเจริญรุ่งเรืองไปสู่ความทันสมัยอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านวิชาการ เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้มีผลต่อบทบาท หน้าที่และความเป็นอยู่ของคนไทย ในสังคมที่เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งทำให้การดำเนิน ชีวิตของแต่ละบุคคลต้องเผชิญกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และปัญหาอยู่ ตลอดเวลา ทำให้คนเรานั้นจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อสามารถดำรงชีวิตได้ในสังคมปัจจุบัน การปรับตัวนี้จะมีการปรับตัวที่แตกต่างกัน คนที่สามารถปรับได้ดีก็จะดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ส่วนคนที่ปรับตัวได้ไม่ดีก็จะก่อให้เกิดปัญหา ต่อการดำเนินชีวิตของตนและสังคม และนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จากการได้รับข่าวสารประจำวัน ความเครียดเป็นความรู้สึกที่สภาพจิตใจไม่เป็นปกติเกิดอารมณ์ไม่เป็นสุข ไม่พอใจไม่สบายใจ กังวล วิตก กลัวเป็นอารมณ์ความรู้สึกที่สามารถจุดชนวนความเครียดในร่างกายมนุษย์เสมือนกับจิตใจของคนเราถูกบีบบังคับ ซึ่งเป็นผลมากการ แปรปรวนของร่างกายและจิตใจ (สมศักดิ์ วังเอี่ยมเสริมสุข, 2554) การที่บุคคลต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายในชีวิต เป็นชีวิตที่เต็มไปด้วยปัญหา เพราะไม่มีแนวทางหรือแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง

ส่วนการดำเนินชีวิตในครั้งพุทธกาลของชาวพุทธ ที่ยึดหลักคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธเจ้าทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ เราจะเห็นได้ว่ามีแต่ความสงบสุข เป็นการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายและไม่ก่อให้เกิดความเดือนร้อนต่อตนเองและส่วนรวม โดยจากการศึกษาการดำเนินชีวิต หรือวิถีพุทธจากคัมภีร์ธัมมปทัฏฐกถา ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่รวบรวมหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้อย่างสมบูรณ์ที่สุด ถือว่าเป็นวรรณกรรมที่เก่าแก่ที่สุดในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา นับเป็นหลักฐานชั้นหนึ่งสำหรับการอ้างอิงในการเทศนา หรือปาฐกถาหรือการบรรยายธรรม และเป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาหาความรู้ในทางพระพุทธศาสนา หากไม่นับพระไตรปิฎกซึ่งเป็นหลักฐานชั้นหนึ่งแล้ว คัมภีร์ธัมมปทัฏฐกถาเป็นอรรถกถาของธรรมบท หรือประมวลคาถา 423 คาถา ซึ่งปรากฏในขุททกนิกายในพระสุตตันตปิฎก กล่าวไว้ว่าพระพุทธโฆษะ พระอรรถกถาจารย์ชาวชมพูทวีป ซึ่งเดินทางไปแปลอรรถกถาในสิงหลทวีป (ศรีลังกา) ได้เรียบเรียงไว้จากภาษาสิงหลเป็นภาษาบาลี ปัจจุบันธัมมปทัฏฐกถาใช้เป็นคัมภีร์ในการศึกษาพระปริยัติธรรมในประเทศไทย จึงเป็นคัมภีร์อรรถกถาที่ได้รับความนิยมศึกษามากที่สุด

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์วิถีชีวิตที่ปรากฏในธัมมปทัฏฐกถาพอจะเป็นแนวทางเป็นแบบอย่าง หรือวิถีของชาวพุทธในการดำเนินชีวิต โดยมุ่งศึกษาหลักธร รมในธัมมปทัฏฐกถาพร้อมทั้งวิเคราะห์คุณค่าหลักธรรมนั้น เพื่อนำผลของการวิจัยนี้มาเป็นแนวทางให้เกิดผลจากการปฏิบัติได้จริง และคาดหวังว่าจะเป็นวิถีชาวพุทธที่เป็นแบบอย่าง และจะสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง ซึ่งจะก่อให้เกิดความสงบสุขต่อสังคมโดยรวมเป็นอย่างยิ่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระธรรมโมลี ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์พระคาถาธรรมบท” พบว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาพระคาถาธรรมบท จำนวน 423 คาถา ในด้านฉันทลักษณ์ตามหลักคัมภีร์วุตโตทัย ทั้งที่เป็นฉันท์วรรณพฤติ และมาตราพฤติ และศึกษาวิเคราะห์บทในพระคาถาธรรมบทตามหลักคัมภีร์ไวยากรณ์ โดยนำบทที่เข้าใจยาก มีความซับซ้อนมาวิเคราะห์ให้เห็นรากศัพท์ พร้อมทั้งแสดงรูปวิเคราะห์ตามหลักคัมภีร์ศัพทศาสตร์ คือ คัมภีร์กัจจายนะ ปทรูปสิทธิ โมคคัลลานะ และสัททนีติ นอกจากนั้นยังได้ศึกษาวิเคราะห์อลังการของบท ในด้านสัททาลังการอัตถาลังการ เป็นต้นตามหลักคัมภีร์สุโพธาลังการ

พระมหาชลัน ภูริวฑฺฒโน (ชลันรัตน์) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์วิบากกรรมของบุคคลตามที่ปรากฏในอรรถกถาธรรมบท” จากการวิจัยพบว่าในพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น ได้ให้แนวคิดและความหมายของคำว่า “วิบาก” คือ ผลของกรรม แต่ตามนัยอภิธรรม “วิบาก” เอาเฉพาะวิบากของจิตเท่านั้น ส่วนที่เป็นรูป เรียกว่า “กรรมชรูป” หรือ “กฏัตตารูป” ซึ่งแปลว่า “รูปที่เกิดจากกรรม” เราไม่ได้เรียกว่า “วิบาก” ดังที่ คัมภีร์ธัมมสังคณี อธิบายว่า “สภาวธรรมที่ไม่เป็นวิบากและไม่เป็นเหตุเกิดวิบากคือสภาวธรรมที่เป็นกิริยา รูป และธาตุที่ปัจจัยไม่ปรุงแต่ง” ซึ่งแนวคิดนี้แสดงว่า รูปไม่ใช่วิบากในความหมายที่คัมภีร์กำลังพูดถึง ซึ่งมีความมุ่งหมายไปในเรื่องของจิตไม่ได้มุ่งกล่าวถึงเรื่องกรรม แต่รูปก็จัดเป็นผลของกรรมอย่างหนึ่งเหมือนกัน ดังเช่นที่กล่าวถึงการให้ผลของกรรมในขณะปฏิสนธิในภพใหม่ ซึ่งมีรูปรวมอยู่ในการให้ผลนั้นด้วย จึงเรียกรูปในขณะปฏิสนธินั้นว่าเป็นรูปที่เกิดแต่กรรม (กรรมชรูป) แต่โดยทั่วไปคำว่า “วิบาก” ก็ใช้ในความหมายที่รวมเอาผลของกรรมทุกอย่างได้เช่นกัน เช่น ในอังคุตตรนิกาย เอกกนิบาตมีข้อความแสดงว่า สุจริตทางทวาร 3 ให้แต่ผลที่น่าปรารถนา โดยแปลคำว่า “ผล” จากคำว่า “วิบาก” ในภาษาบาลี และในอรรถกถาธรรมบทต อนหนึ่งที่ว่าด้วยเรื่อง

อนาถปิณฑิกวัตถุก็มีข้อความที่พูดถึงการให้ผลของกรรมดีและกรรมชั่วในภพนี้หรือภพหน้า โดยใช้คำว่า “วิบาก” ซึ่งแสดงคำว่า “วิบาก” มีความหมายที่ครอบคลุมผลของกรรมทุกอย่างที่ไม่ใช่เฉพาะวิบากจิต

พระราชธรรมเมธี (วิสูติ ปณฺฑาทีโป) ศึกษาวิจัยเรื่อง “คาถาธรรมบท : ในการศึกษาวิเคราะห์” พบว่า ธมฺมปท อฏฺกถา และ คนฺถารมฺภ คือ ธมฺมปท และ อฏฺกถา ทำสมาสและสนธิเป็น ธมฺมปทฏฺ กถา หมายถึง คัมภีร์อรรถกถาที่อธิบายหมวดธรรมหลายอย่างตามฐานะ เช่น โพธิปักขิยธรรม 37 ประการ หรือ ธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในธรรม 4 อย่าง คือ อนภิชฌา อัพยาบาท สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ หรือคัมภีร์อธิบายกลุ่มธรรม ได้แก่ ฌาน วิปัสสนา มรรค ผล และนิพพาน คัมภีร์ธัมมปทัฏฐกถา มีลักษณะการแสดงเนื้อหาเรื่องเล่าประกอบซึ่งเรียกว่านิทาน ปรารภถึงเหตุที่พระบรมศาสดาจะตรัสพระคาถานั้น ๆ ในเบื้องต้น มีการนำเสนอเรื่ องราวประกอบบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ ในพุทธกาลและชาดกเป็นอดีตนิทานประกอบ บางเรื่องสั้นบางเรื่องยาว ท้ายเรื่องจะสรุปว่า พระบรมศาสดาอาศัยเหตุนั้น ๆ จึงได้ตรัสพระธรรมเทศนาด้วยพระคาถานั้น ๆ คาถาเดียวบ้าง หลายคาถาบ้าง จบลงด้วยการอธิบายขยายความของบทที่ผู้รจนาต้องการอธิบายเพิ่มข้อธรรมในคาถานั้น ๆ ให้กระจ่างด้วยมติของผู้รจนา การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทยมักเรียกว่า “แก้อรรถ”

พระครูปลัดอุทัย รตนปญฺโญ (คำชุ่ม) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธจริยศาสตร์ตามที่ปรากฏในธรรมบท จากการศึกษาพบว่าหลักพุทธจริยศาสตร์ คือ คำสอนของพระพุทธศาสนาว่าด้วยกฎเกณฑ์ในการตัดสินความประพฤติของมนุษย์ ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สิ่งใดดีสิ่งใดไม่ดี ความสำคัญของพุทธจริยศาสตร์ ประกอบด้วยทฤษฎีคือหลักความรู้ธรรมชาติ และการประพฤติปฏิบัติในลักษณะของพุทธจริยศาสตร์มีสองประการ ได้แก่ อุดมการณ์ที่เกี่ยวกับมนุษย์และสังคมมนุษย์ กับอุดมการณ์ที่จะทำให้เกิดความเป็นมนุษย์สมบูรณ์แบบ หรือมนุษย์ในอุดมคติ สาระสำคัญของพุทธจริยศาสตร์ คือ การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำกุศลคือ ความดีให้พร้อม และการทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว

พระวิพัฒน์ อตฺตเปโม ศึกษาเรื่อง “การศึกษาหลักกรรมและการให้ผลของกรรมในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท” พบว่า มีเรื่องเกี่ยวกับกรรมโดยพระอรรถกถาจารย์ได้แต่งเรื่องราวเป็นบุคลาธิษฐานจำนวนทั้งหมด 86 เรื่อง เกี่ยวกับการให้ผลของกรรม โดยจำแนกเป็นกรรมตามเวลาที่ให้ผล กรรมให้ผลตามหน้าที่ และอำนาจของกรรมที่ให้ผลตามความรุนแรง เป็นต้น

เสาวนีย์ พงศกรเสถียร ศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดญาณวิทยาในธัมมปทัฏฐกถา” พบว่า ในธัมมปทัฏฐกถา มีหลักที่แสดงเรื่องญาณวิทยา คือ ความรอบรู้ในสมมติสัจคือความรู้ที่อิงอาศัยโลก และความรอบรู้ในปรมัตถสัจคือความรู้ที่พ้นจากการอิงอาศัยโลกตามแนวทางของลัทธิหีนยานหรือทักษิณนิกาย โดยยึดหลักของเหตุและผลเป็นสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบความหมายของญาณวิทยาตะวันตกที่ให้ความหมายว่าเป็นปรัชญาสาขาหนึ่งที่ว่าด้วยบ่อเกิด ลักษณะ หน้าที่ ประเภท ระเบียบวิธีและความสมเหตุสมผลของความรู้ บางทีเรียกว่าทฤษฎีความรู้ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจในการแสวงหาความรู้ ญาณวิทยาในตะวันตกมีความสำคัญตรงที่เป็นพื้นฐานในการเก็งความจริงและมีบ่อเกิดของความรู้ ธรรมชาติของความรู้ ความสมเหตุสมผลของความรู้และเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินความรู้ ญาณวิทยาตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทมีแนวคิดมาจาก การตรัสรู้ความจริงของพระพุทธเจ้า แล้วพระองค์ก็นำเอาความรู้จริงนั้นมาประกาศแก่ชาวโลก แบ่งเป็น 2 ระดับคือ ความรู้ระดับโลกียะและความรู้ระดับโลกุตตระ ซึ่งมีบ่อเกิดหรือแหล่งความรู้อยู่ 3 ทาง ได้แก่ สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา และภาวนามยปัญญา ส่วนธรรมชาติของความรู้ได้แก่สัจธรรม 2 คือ สมมติสัจกับปรมัตถสัจ ความสมเหตุสมผลของความรู้ ได้แก่ โลกุตตรปัญญา เป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงซึ่งเป็นสัญญาชั้นพิเศษที่อยู่เหนือระดับ

สามัญธรรมดา และเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินความรู้ ได้แก่ หลักกาลามสูตร 10 ประการ เป็นหลักเกณฑ์ในเบื้องต้น และสัมมาทิฏฐิกับภาวนามยปัญญา เป็นหลักเกณฑ์ในระดับที่สูง

จากการศึกษาทบทวนเอกสาร งานวิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดนี้ พบว่า ส่วนมากเป็นการศึกษาเฉพาะแง่มุมของหลักธรรม ความคิด และความเชื่อ ไม่ครอบคลุมในประเด็นการวิเคราะห์คำและความตามหลักภาษาบาลี ในบทพยัญชนะของคัมภีร์ธัมมปทัฏฐกถา ส่วนที่มีการวิเคราะห์บทและความหมายเฉพาะอันตรคาถาเท่านั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาชีวิตวิถีพุทธตามแนวธัมมปทัฏฐกถา ด้านการวิเคราะห์คำและความหมาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยไว้ ดังนี้

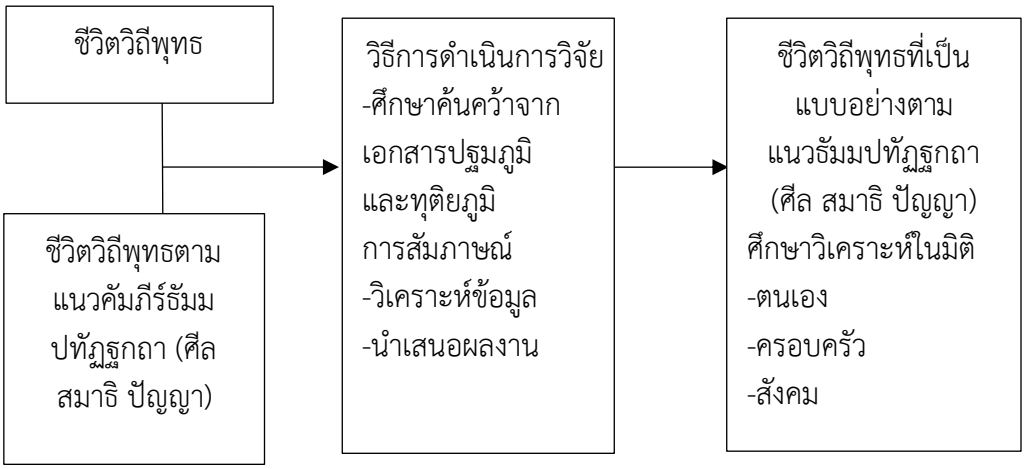

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคัมภีร์ธัมมปทัฏฐกถา
2. เพื่อศึกษาชีวิตวิถีพุทธที่ปรากฏในคัมภีร์ธัมมปทัฏฐกถา
3. เพื่อวิเคราะห์ชีวิตวิถีพุทธตามแนวคัมภีร์ธัมมปทัฏฐกถา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเน้นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก ผู้วิจัยมีการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีกระบวนการและขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเอกสาร เป็นการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources)

2) ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) หรืออรรถกถา ตำราวิชาการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยนี้

3) นำข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดมาวิเคราะห์ และรวมทั้งข้อมูลที่ได้จากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิมาทำการศึกษาตีความ มีการวิเคราะห์ในประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4) ขอคำแนะนำ ปรึกษาความเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

5) สร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ โดยเครื่องมือวิจัยที่สร้างนั้นต้องผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยจำนวน 5 รูป/คน

6) นำเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบแล้วนำไปขอการรับรองจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย แล้วจึงนำเครื่องมือวิจัยนั้นไปใช้ในการสัมภาษณ์ได้

2. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลผู้เกี่ยวข้องที่เป็นนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนาทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์รวม 7 รูป/คน ในการสัมภาษณ์นี้ผู้วิจัยได้มีหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อติดต่อขออนุญาตสัมภาษณ์และไปสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่ท่านเหล่านั้นสะดวก โดยการสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำบทสัมภาษณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. การวิเคราะห์นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิที่ได้มาในเบื้องต้นเพื่อให้ได้ประเด็นสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสุขนิสสัยในการบริโภคปัจจัย 4 ตามแนวพุทธธรรมจากการวิจัยข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง ตำรา และการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่อง “ชีวิตวิถีพุทธตามแนวธัมมปทัฏฐกถา” การศึกษาข้อมูลจึงวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. ศึกษาคัมภีร์ธัมมปทัฏฐกถา ศึกษาถึงความหมายรูปแบบและเนื้อหาคันถารัมภะในคัมภีร์ธัมมปทัฏฐกถา ซึ่งเป็นคัมภีร์อรรถกถาที่อธิบายหมวดธรรมในขุททกนิกาย พระธรรมบท ศาสนาพุทธก็เป็นอีกหนึ่งคำตอบที่น่าสนใจ โดยในที่นี้ ก็จะยกนำธรรมบท หรือธัมมปทัฏฐกถามาสรุป ก่อนอื่นก็ต้องมาทำความเข้าใจก่อนว่า ธรรมบท หรือธัมมปทัฏฐกถา เป็นเรื่องราวหรือนิทาน หรือประวัติของบุคคล ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสแสดงไว้ในครั้งพุทธกาล โดยมีระบุมาในพระไตรปิฎก ซึ่งทุกข้อความในพระไตรปิฎกเอง ก็เป็นเรื่องราวที่ทรงมาด้วยความจดจำแบบท่องจำหรือแบบมุขปาทะ ตั้งแต่สมัยครั้งแรกของการปฐมสังคายนา ความต่าง ๆ ในการปฐมสังคายนาตั้งแต่ครั้งแรก ก็เป็นไปได้มากอย่างยิ่ง ที่อาจจะเป็นความที่ อาจจะไม่ตรงตามคำดำรัสทุกประการของพระพุทธเจ้าอย่างแน่นอน เพราะพระพุทธเจ้าทรงตรัสเรื่องที่คล้าย ๆ กันในหลาย ๆ ที่ หลาย ๆ สถาน หลาย ๆ เหตุการณ์ พอหลังการสังคายนาในครั้งแรก ที่ตามมาด้วยการสืบส่งต่อผ่านกาลเวลามาอย่างยาวนาน ที่มีความเป็นไปได้อย่างแน่นอน ที่จะมีความคลาดเคลื่อนของข้อความในหลักธรรม ที่อาจจะเป็นสาระสำคัญในหลาย ๆ ด้าน และด้วยตามกาลเวลาตามกล่าวมา ที่เป็นไปตามทิศทางการเคลื่อนย้ายการแผ่ขยายศาสนาที่จะต้องมีการปรับการเข้าใจในการสื่อสารกัน ในภาษาที่ใช้ในบริบทของสังคมนั้น ๆ ที่นับได้ว่าเป็นเรื่องธรรมดา ที่จะต้องมีความคลาดเคลื่อนในความเข้าใจในภาษาเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน

จากภาษาที่ท่องจำกันมาหลังพุทธปรินิพพานราว 500 ปี จึงได้มีการเรียบเรียงจดบันทึกเป็นภาษาเขียนเกิดขึ้นมาครั้งแรกในโลก ตามประวัติที่มีข้อมูลอ้างอิงเกิดขึ้นที่เกาะศรีลังกา มีการขยายแผ่ออกไปของเอกสารที่เรียกกันว่าพระไตรปิฎก จนล่วงเข้าสู่เกือบหนึ่งพันปีหลังพุทธกาล จึงได้มีอดีตพราหมณ์ ผู้หันมานับถือพุทธศาสนา นามว่าพระพุทธโฆษาจารย์ที่เป็นชาวชมพูทวีป มาเรียนพระไตรปิฎก และแปลความในพระไตรปิฎก และ

พร้อมกันกับการเขียนหนังสือ หรือตำรา หรือหลักธรรมขึ้นมาเป็นผลงานของท่าน หนึ่งในนั้นก็คือธรรมบท หรือธัมมปทัฏฐกถา แต่จากข้อสรุปของนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิหลากหลายท่าน ก็มีความเห็นที่ขัดแย้งกัน ถึงความเชื่อที่ว่า พระพุทธโฆษาจารย์เป็นผู้แต่งธรรมบท หรือธัมมปทัฏฐกถา เองทั้งหมดจริงหรือ หรือจะเป็นใคร หรือจะมีใครช่วยท่านแต่งเพิ่มเติมในบางช่วงบางตอนหรือไม่ ซึ่งความข้อนี้ เป็นไปไม่ได้ที่จะหาข้อสรุปที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงได้ทั้งหมด เพราะผู้ทรงคุณวุฒิในชั้นหลังนี้ ทุกคนต่างก็เป็นคนในยุคปัจจุบันนี้ ที่จะไปรับรู้เรื่องราวที่ถูกต้องชัดเจนในอดีตเมื่อพันกว่าปีมาแล้ว เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ และจะตลอดไป

ธรรมบท บทแห่งธรรม แต่งเป็นภาษากวี กวีแต่งธัมมปทัฏฐกถาต่างจากกวีที่สะท้อนอารมณ์ความรู้สึก เช่น ความรัก ความเหงา และความเศร้า อันเกิดจากการถูกกระทบรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสจากภายนอก แต่ธัมมปทัฏฐกถาแต่งขึ้นจากความคิดที่สงบนิ่งปราศจากความหวั่นไหว มีความคิดเป็นอิสระเสรีเต็มที่ ความคิดและความรู้สึกที่แสดงออกมาจึงไม่ได้เป็นจินตนาการ แต่เป็นการแสดงสัจธรรมของชีวิต โดยอาศัยภาษาเป็นเครื่องมืออย่างงดงาม ก่อให้เกิดความปีติ เลื่อมใส หรือความสงบเสรีแก่ผู้เข้าถึง เป็นการใช้ภาษาถ่ายทอดความจริงของชีวิตในสมัยครั้งพุทธกาล ทำให้ผู้ศึกษาได้เข้าถึงความเป็นจริงอันนั้นด้วย โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางภาษา ซึ่งจะเกิดความลึกซึ้ง เลื่อมใสศรัทธาในหลักธรรมคำสอนที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ธัมมปทัฏฐกถานั้น คัมภีร์ธัมมปทัฏฐกถาหรือธรรมบท ยังไม่ได้ข้อสรุปที่ตรงกันทางวิชาการว่า ผู้ที่แต่งขึ้นมาทั้งหมดเป็นผลงานของท่านพระพุทธโฆษาจารย์หรือไม่ หรืออาจจะมีท่านอื่น ๆ ที่ช่วยในการแต่งขึ้นมา ทั้งนี้เป็นไปตามข้อสันนิษฐานของนักวิชาการแต่ละท่าน

ธรรมบทมีความหมายโดยรวมคือหนทางแห่งความประพฤติปฏิบัติให้เห็นผลของการกระทำ ซึ่งจะปรากฏให้เห็น คือ ความดีงาม มีทั้งหมด 423 บท การนับเป็นบทนับตามจำนวนพระคาถา คือพระคาถา 1 คาถา หรือพระคาถา 1 คาถากับอีกกึ่งพระคาถานับเป็น 1 บท ในธรรมบทเหล่านี้ท่านรวบรวมไว้เป็นเรื่อง ๆ มีชื่อเรื่องปรากฏตามสภาวธรรม หรือบุคคลที่ปรารภถึงบางเรื่องไม่ปรากฏบุคคลชัดเจนก็ใช้คำว่า บุคคลใดบุคคลหนึ่งบ้าง ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งบ้าง รวมได้ 302 เรื่อง ส่วนในพระไตรปิฎกเล่มที่ 25 หน้า 23 กล่าวไว้ว่ารวมได้ 305 เรื่อง ซึ่งเป็นการนับตามจำนวนพระคาถาส่วนพระพุทธโฆสาจารย์ประกาศเรื่อง 299 เรื่อง แต่เชิงอรรถกล่าวนับรวมได้แต่ละเรื่องจัดไว้เป็นหมวดหมู่ เรียกว่า วรรค รวมเป็น 26 วรรค แต่ละวรรคมีชื่อปรากฏตามอำนาจเนื้อหาสาระของธรรมบทนั้น ๆ และเรื่องนั้น ๆ กล่าวคือ ธรรมบทใด ๆ และเรื่องใด ๆ ที่มีเนื้อหาสาระสัมพันธ์กันโดยเหมือนกันคล้ายกัน หรือตรงกันข้ามก็จัดธรรมบทนั้น ๆ และเรื่องนั้น ๆ เป็นหมวดหมู่เดียวกันหรือวรรคเดียวกัน

2. ศึกษาชีวิตวิถีพุทธที่ปรากฏในคำภีร์ธัมมปทัฏฐกถา ศึกษาถึงการดำเนินชีวิตวิถีพุทธที่ปรากฏในคัมภีร์ธัมมปทัฏฐกถา วิถีชีวิตของสังคมของมนุษย์ในครั้งพุทธกาลที่ยังไม่มีความเจริญในทางด้านเทคโนโลยี เป็นสังคมที่อาศัยพึ่งพาวัตถุปัจจัยตลอดจนระบบกลไกต่าง ๆ ของธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ มีการรู้จักการทำอาชีพที่มีความหลากหลาย เช่น อาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ พาณิชกรรม อาชีพรับจ้าง เป็นต้น มีการติดต่อทำมาค้าขายด้วยการเดินทางที่ไกลจากแหล่งที่อยู่อย่างกว้างขวาง ซึ่งแน่นอน ที่จะมีการเคลื่อนย้ายของทั้งกลุ่มคนและวัฒนธรรมต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ และองค์ความรู้ในทางศาสนาหรือลัทธิก็ด้วย จึงสร้างความเชื่อความศรัทธาที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันเป็นระบบด้วยกลไกต่าง ๆ ที่เป็นแบบแผน ที่นักการศาสนา หรือศาสดา หรือกลุ่มสาวกผลิตและสร้างขึ้นมา และมีการส่งเสริมหรือการเผยแผ่ออกไป ตามกระแสการติดต่อทางด้านต่าง ๆ การดำเนินชีวิตที่เป็นเรื่องที่เป็นมาอย่างยาวนานแล้ว ที่มนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคมชนิดหนึ่ง ที่จะต้องมีการอาศัยพึ่งพาซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ตามกล่าวมานี้ จึงเป็นช่องทางให้ศาสดาหรือสาวกได้สร้างการรับรู้และการยอมรับเพื่อความมั่นคงในความเชื่อ ที่ศาสนาหรือลัทธินั้นๆผลิตขึ้นมา มีศาสนาและลัทธิเป็นอันมากหรือ

อาจจะกล่าวได้ว่า คงจะทั้งหมด ที่ทั้งตัวศาสดาและคำสอน และหมายรวมไปถึงสาวกของศาสดาในศาสนาหรือลัทธินั้น ๆ ที่มีอิทธิพลทางด้านจิตใจของเหล่าสาวกเป็นอย่างมาก

ธัมมปทัฏฐกถาหรือธรรมบทเป็นเรื่องเล่าหรือเป็นนิทานที่ตรัสแสดงโดยพระพุทธเจ้า เป็นเรื่องเล่าที่มีชื่อบุคคลเกี่ยวข้องกับสถานที่เหตุการณ์มีความสัมพันธ์กันกับเหตุการณ์อื่น ๆ มีตัวละครที่มีความหลากหลายในการดำเนินชีวิต ตามที่มีตัวอย่างของบุคคลทั้งที่เป็นบรรพชิตและเป็นคฤหัสถ์ ธรรมบทมีความหมายโดยรวมคือหนทางแห่งความประพฤติปฏิบัติให้เห็นผลของการกระทำ ซึ่งจะปรากฏให้เห็น คือ ความดีงาม ธรรมบทมีทั้งหมด 423 บท ความหลากหลายของนิทานเรื่องเล่าในธรรมบทเป็นเรื่องที่กล่าวถึงการกระทำหรือกรรมทั้งสามกาล กล่าวคือ หนึ่งกรรมในอดีตที่เป็นทั้งกรรมในอดีตชาติและกรรมในอดีตที่ทำไว้ในชาติปัจจุบัน สองกรรมในปัจจุบันที่เป็นการกระทำในปัจจุบันชาติที่จะให้ผลในปัจจุบันชาติและจะมีผลต่ออนาคตชาติ สามกรรมในอนาคตชาติหรือกรรมที่จะให้ผลต่อในอนาคตในชาติปัจจุบัน ในคัมภีร์ธัมมปทัฏฐกถานี้ได้แสดงชีวิตวิธีพุทธ โดยกล่าวไว้ในเรื่องของกรรมทั้งหมด ซึ่งเกิดขึ้นทั้งสามด้านคือกายกรรม วจีกรรม มโนกรรม เป็นตัวสำคัญ โดยมีหลักธรรมสำคัญที่เป็นหัวใจของเรื่องกรรมที่แปลว่าการกระทำไว้ว่า มโนปุพฺพงฺคมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา. มนสา เจ ปสนฺเนส ภาสติ วา กโรติ วา. ตโต นำ สุขมเนฺวติ ฉายาว อนุปายินี. “ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ ...” เป็นคาถาบทที่เป็นหลักการสำคัญที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ต่าง ๆ ที่ได้มีการยกเอาเรื่องของใจเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการจะกระทำกรรมใด ๆ ซึ่งผลที่จะได้รับจากการกระทำกรรมนั้นๆก็ด้วยเกิดเหตุจากใจเป็นผู้สั่งการ ดังนั้นในคัมภีร์ธัมมปทัฏฐกถาจึงเป็นเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับเรื่องของกรรมทั้งหมดทั้งสามกาลตามกล่าวมา ความสำคัญในเรื่องของกฎแห่งกรรมในคำสอนของพระพุทธศาสนานี้ตามที่มีเรื่องเล่ามาในธรรมบทที่ได้มีตัวอย่างของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในระดับต่าง ๆ กันทำให้สามารถมองเห็นภาพฉายเรื่องราวเหตุการณ์ของตัวละครทั้งหลายที่เป็นไปตามเหตุและผลของกฎแห่งกรรมได้เป็นอย่างดีทำให้สามารถนำมาเป็นแนวคิดเป็นแบบอย่างแนวทางในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ผู้ต้องการความสุขในชีวิตนี้และความสุขจากการพ้นทุกข์

สรุปได้ว่า การดำเนินชีวิต หมายถึง การใช้ชีวิตของมนุษย์ด้วยความประพฤติทาง กาย วาจา ใจ ที่มีต่อตนเองและผู้อื่นด้วยคุณงามความดี แต่ในทางพระพุทธศาสนาการใช้ชีวิตนั้นต้องมีจุดมุ่งหมายของชีวิต โดยมีแนวทางเดินตามหลักแห่งพระพุทธศาสนาที่พระพุทธองค์ได้ทรงเดินแล้ว เพราะว่าเป็นทางที่พิสูจน์แล้วว่าไม่มีภัย เป็นทางอันเอก คือ เดินไปตามเส้นทางมรรค (มัชฌิมาปฏิปทา) หรือตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เพื่อให้เป็นชีวิตที่ดีงาม มีความสมบูรณ์ถูกต้องของความเป็นมนุษย์และนำไปสู่จุดหมายขั้นต่าง ๆ ของชีวิต คือความดับทุกข์นั่นเอง

3. วิเคราะห์ชีวิตวิถีพุทธตามแนวธัมมปทัฏฐกถา จากการศึกษาการดำเนินชีวิตในครั้งพุทธกาลตามนิทานเรื่องเล่าที่มีมาในธรรมบทแบ่งออกเป็นสองประเภท คือประเภทที่หนึ่งเป็นบรรพชิต ในการดำเนินชีวิตในครั้งพุทธกาลในประเภทของบรรพชิตนั้น ได้นำหลักธรรมที่สำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายเพื่อมุ่งเน้นการพ้นทุกข์ ในประเภทของบรรพชิตนี้ยังแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มก็คือ กลุ่มที่หนึ่งเป็นบรรพชิตฝ่ายคันถธุระ ที่มุ่งเน้นการศึกษาเล่าเรียนท่องจำพระสูตร มีองค์ 9 อย่าง คือสุตตะ เคยยะ เวยยากรณะ ไวยากรณ์ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ ชาตกะ อัพภูตธรรม เวทัลละ กลุ่มที่สองเป็นบรรพชิตฝ่ายวิปัสสนาธุระ ที่มุ่งเน้นการบำเพ็ญปฏิบัติธรรม กรรมฐานหรือภาวนามี 2 ประการ คือ 1) สมถกรรมฐาน หรือสมถภาวนา คือการฝึกอบรมจิตให้เกิดความสงบ หรือการฝึกสมาธิ 2) วิปัสสนากรรมฐานหรือวิปัสสนาภาวนา คือการฝึกอบรมปัญญาให้เกิดความรู้แจ้งตามเป็นจริง หรือการเจริญปัญญา วิปัสสนากรรมฐานมี 2 แบบคือ 1 สมถยานิก คือการ

ทำลำดับต้นของปัญญาให้สมบูรณ์ 2 วิปัสสนายานิก เป็นอีกแบบหนึ่งที่นำไปสู่ความรู้แจ้งเห็นจริงทั้งระดับโลกิยะและโลกุตตระ

ประเภทที่สองเป็นคฤหัสถ์ ในประเภทคฤหัสถ์นี้ยังแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่งคฤหัสถ์ที่เป็นอริยชน ที่เป็นผู้เข้าถึงความเป็นอริยบุคคลในระดับต่างๆแล้ว กลุ่มที่สองเป็นคฤหัสถ์ที่เป็นปุถุชน ที่เป็นผู้หนาด้วยกิเลสอยู่ ส่วนในการดำเนินชีวิตในครั้งพุทธกาลในประเภทของคฤหัสถ์หลักธรรมเด่นที่นำมาใช้ก็คือ คิหิสุข คือหลักธรรมของคฤหัสถ์ผู้ครองเรือน มี 4 ข้อก็คือ 1. อัตถิสุข สุขเกิดจากการมีทรัพย์ 2. โภคสุข สุขเกิดจากการได้จ่ายทรัพย์ 3. อนนสุข สุขเกิดจากการไม่มีหนี้ 4. อนวัชชสุข สุขเกิดจากการทำงานไม่มีโทษ

จากหลักธรรมเรื่องของกฎแห่งกรรมนี้ที่เป็นหลักธรรมสำคัญที่มีมาในธรรมบทที่ฉายภาพการดำเนินชีวิตของบุคคลต่าง ๆ ในครั้งสมัยพุทธกาลทำให้สามารถการวิเคราะห์ได้ 3 มิติ ดังนี้ หนึ่งด้านมิติตนเองหรือที่เป็นส่วนบุคคล สองด้านมิติครอบครัว สามด้านมิติสังคม โดยในด้านมิติที่เป็นตนเองคือบุคคลในตัวละครที่เป็นไปในด้านแบบฉบับส่วนบุคคล ที่เป็นเรื่องราวที่ได้ฉายภาพของกรรมที่ได้กระทำไว้ทั้งสามกาล กล่าวคือ ในอดีต ปัจจุบัน และผลที่จะต้องได้รับในอนาคต ต่อเมื่อชาวพุทธเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามธรรมชาติที่เข้าใจในกฎแห่งกรรมบาปบุญแล้ว จึงอาศัยหลักธรรมอื่น ๆ มาใช้ในการเป็นหลักยึดถือปฏิบัติทางด้านกายวาจาใจ ประกอบกรรมดีในทางด้านทาน ศีล สมาธิภาวนา ด้วยความขยันอดทนมีความเพียรรู้จักการให้อภัยมีความเมตตาเอื้อเฟื้อแบ่งปันกัน มีความอ่อนน้อมถ่อมตนรู้รักศึกษาหาความรู้ในการดำเนินชีวิตเพื่อการพ้นทุกข์ จึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดในด้านมิติตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคล

ส่วนในด้านมิติครอบครัวเป็นมิติทางความผูกพันธ์กันในฐานะครอบครัวเป็นที่มาของการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีทั้งที่เป็นไปในทางที่เป็นกุศล และอกุศล ที่จะทำให้จากการความมีสัมพันธ์กันในฐานะนี้นั้น ผลของกรรมไม่ว่าจะเป็นกรรมที่ดีที่เรียกกันว่าเป็นกุศลกรรม หรือผลของกรรมชั่วที่เรียกกันว่าเป็นอกุศล ผลทั้งสองนั้นย่อมมีผลส่ง ไม่ด้วยโดยทางตรงก็โดยทางอ้อม กลับมาหาสังคมในระดับครอบครัวได้ด้วยเช่นกัน คุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของครอบครัว เช่น สมธรรม 4 ประการ คือสมศรัทธา สมศีลา สมจาคา และ สมปัญญา นอกจากนี้ต้องยึดหลักฆราวาสธรรม คือธรรมะสำหรับผู้ครองเรือน คือ สัจจะซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน ทมะ ข่มใจไว้ได้ ไม่โต้ตอบ ขันติ อดทนได้ จาคะ เสียสละและอภัยให้กันและกันได้ เป็นต้น

ในส่วนของด้านมิติสังคม เป็นกิจกรรมที่เป็นการกระทำ หรือตามที่เรียกกันว่าเป็นกรรม ที่เกิดขึ้นมาของคนในสังคมโดยส่วนมาก ที่ย่อมต้องมีผลของการกระทำตามมา ไม่ว่าจะในทางที่ดีที่เรียกว่ากุศลกรรม หรือในทางที่ไม่ดีที่เรียกว่าอกุศลกรรม ที่สังคมโดยส่วนรวมจะต้องได้รับผลกรรมนั้น ๆ ตามมา นอกจากเรื่องของกรรมแล้วยังมีหลักธรรมเรื่องของสังคหวัตถุ 4 ผาสุกวิหารธรรม และสามัคคีธรรม เป็นต้น ที่จะสามารถนำมาใช้ให้เกิดความผาสุขของมิติทางด้านสังคมได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้หลักธรรมทั้งหมดในการดำเนินชีวิตวิถีพุทธตามแนวธัมมปทัฏฐกถาที่เป็นของทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ สามารถสรุปให้ย่นย่อกระชับได้สั้นที่สุดก็คือ ไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา

สรุป

จากการศึกษาการดำเนินชีวิตวิถีพุทธที่ปรากฏในธัมมปทัฏฐกถาแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นบรรพชิต และกลุ่มที่สองเป็นคฤหัสถ์ โดยทั้งสองกลุ่มยังแบ่งออกเป็นอีกอย่างละสองกลุ่ม คือ กลุ่มบรรพชิตเป็นแบบคันถธุระกับแบบวิปัสสนาธุระ ส่วนในกลุ่มคฤหัสถ์แบ่งออกเป็นแบบปุถุชน กับแบบอริยะชน ซึ่งในกลุ่มที่เป็นบรรพชิตทั้งสองกลุ่มตามกล่าวมา มีความแตกต่างกันตรงที่ว่า กลุ่มที่เป็นคันถธุระจะมุ่งเน้นในการศึกษา

ท่องจำพระสูตรต่าง ๆ ไม่มุ่งเน้นการภาวนาปฏิบัติ ส่วนในกลุ่มวิปัสสนาธุระจะเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับกลุ่มคันถธุระ ในส่วนของคฤหัสถ์ธรรมะเด่นที่ใช้ในการดำเนินชีวิตที่มีความสำคัญเป็นหลักก็คือ “คิหิสุข” หมายถึงแนวปฏิบัติเพื่อความสุขของฆรวาส หรือเป็นธรรมะสำหรับผู้ครองเรือน

สำหรับหลักธรรมเด่นที่ปรากฏในธัมมปทัฏฐกถานั้นก็คือหลักธรรมเรื่องกฎแห่งกรรมที่โดยเรื่องที่เล่าที่เป็นนิทานตำนานตามที่พระพุทธองค์ทรงได้ตรัสแสดงเรื่องของบุคคลต่างที่ต่างบุคคลต่างกาลต่างเรื่องราวนี้นั้น ทรงแสดงย้ำถึงเรื่องของกรรมทั้งสามกาล กล่าวคือในอดีต ปัจจุบันและผลในอนาคต ซึ่งกฎแห่งกรรมนี้เป็นสาระสำคัญที่มีระบุไว้ในธรรมบท เรื่องราวต่าง ๆ ที่ปรากฏเป็นภาพฉายวิถีการดำเนินชีวิตในสมัยพุทธกาลได้เป็นอย่างดี และยังสามารถนำมาเป็นข้อศึกษาเพื่อการดำเนินชีวิตในสมัยปัจจุบันนี้ได้ เพื่อการที่มนุษย์จะได้ตระหนักถึงผลดีผลเสียของการล่วงการกระทำในทางที่สร้างปัญหาให้กับตนเอง กับสังคมโดยส่วนรวม เพื่อสังคมโดยส่วนรวมจะได้อยู่กันอย่างเป็นปกติสุข ในเรื่องของกฎแห่งกรรมและยังมีหลักธรรมอื่น ๆ ที่มีความสำคัญทำให้สามารถจำแนกเป็นหลักธรรมฉพาะสำหรับความเหมาะสมในการใช้ได้แบ่งออกเป็นสามมิติกล่าวคือ หนึ่งมิติตนเอง สองมิติครอบครัว สามมิติสังคม ซึ่งทั้งสามมิติต่างก็จะมีรายละเอียดปลีกย่อยของความสำคัญของหลักธรรมที่มีความแตกต่างกันออกไปตามฐานะนั้น ๆ ทั้งนี้หลักธรรมทั้งหมดในการดำเนินชีวิตวิถีพุทธตามแนวธัมมปทัฏฐกถา สามารถสรุปให้ย่นย่อกระชับได้สั้นที่สุดก็คือ ไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา

ศีล คือ ความประพฤติดีทางกายและวาจา, การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย, ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม, การรักษาปกติตามระเบียบวินัย, ปกติมารยาทที่ปราศจากโทษ, ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายวาจาให้ดียิ่งขึ้น, ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีพ

สมาธิ คือ ความตั้งมั่นแห่งจิต, ภาวะที่จิตสงบนิ่งจับอยู่ที่อารมณ์อันเดียว สมาธิเป็นเรื่องของการฝึกฝนอบรมจิตใจ และเป็นการพัฒนาจิตใจให้มีความมั่นคง ตั้งมั่น และทำให้มีคุณภาพทางจิตใจที่ดีขึ้น ซึ่งในทางพระพุทธศาสนานั้น สมาธิสามารถประพฤติปฏิบัติได้ ทั้งเพื่อประโยชน์ต่อความมีชีวิตที่อยู่เป็นสุขในเพศภาวะของผู้ที่ยังครองเรือน และยังเป็นการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่ความหลุดพ้นสำหรับผู้ที่เป็นนักบวชอีกด้วย

ปัญญา คือ ความรอบรู้ ความรู้ทั่ว ความฉลาดเกิดแต่เรียนและคิด คือรู้ทั่วถึงเหตุถึงผล รู้อย่างชัดเจน, รู้เรื่องบาปบุญคุณโทษ, รู้สิ่งที่ควรทำควรเว้น เป็นต้น เป็นธรรมที่คอยกำกับศรัทธา เพื่อให้เชื่อประกอบด้วยเหตุผล ไม่ให้หลงเชื่ออย่างงมงาย เริ่มจากเข้าใจว่าอะไรคือกุศลและอกุศล เข้าใจกระบวนธรรมชาติ ตั้งแต่กฎแห่งกรรม ถึงไตรลักษณ์และสุดท้าย จึงตระหนักถึงสภาวะของทุกข์และแนวทางการดับทุกข์ (อริยสัจ)

การปฏิบัติตนตามหลักของศีลจะทำให้เป็นพื้นฐานของการเจริญสติที่กลายมาเป็นการเจริญสมาธิที่พร้อมด้วยความมีสติปัญญาตามหลักการของไตรสิกขา เป็นผลทำให้เกิดความสุขกายสุขใจ เป็นผลทำให้เกิดการยกระดับคุณธรรมขึ้นภายในจิตใจตั้งแต่ระดับต้นจนระดับสูงสุดคือเป็นพระอรหันต์ได้ การดำเนินชีวิตวิถีพุทธตามแนวธัมมปทัฏฐกถาในสมัยพุทธกาลตามที่ได้ยกตัวอย่างมาในบทที่ 3 สามารถทำให้มองเห็นภาพโดยรวมของคำว่าไตรสิกขาหรือ ศีล สมาธิ และปัญญา ที่นับได้ว่าเป็นหัวใจของหลักการดำเนินชีวิตของชาวพุทธ โดยทั้งนี้ก็ต้องมีหลักการของศีลธรรมหรือข้อควรปฏิบัติอื่น ๆ ที่เป็นหลักในการดำเนินชีวิตตามที่ได้แสดงมาแล้วเป็นหลักยึดถือมาใช้ด้วยจึงจะได้รับประโยชน์สูงสุดในทางพระพุทธศาสนา กล่าวโดยรวมได้ว่ากลุ่มบุคคลที่ได้ยกมาเป็นตัวอย่างตามที่แสดงมาในบทที่ 3 นั้น วิถีการดำเนินชีวิตของท่านเหล่านั้นต่างก็ต้องดำเนินชีวิตด้วยหลักการไตรสิกขาเป็นหลักใหญ่ทั้งหมด ดังจะขอยกมาเป็นตัวอย่างให้เห็นความเด่นชัดได้พอเป็นสังเขปดังนี้

ตัวอย่างผู้ที่โดดเด่นด้านศีล พระราหุลเถระเป็นผู้ที่มีความตั้งใจขยันหมั่นเพียรในการศึกษา ท่านเป็นผู้ใคร่ในการศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย, พระอุบาลีเถระ มีความจำดีเป็นเลิศทางด้านผู้ทรงในพระธรรมวินัย,

นางวิสาขาและอนาบิณฑิกเศรษฐีโดดเด่นทางด้านผู้เป็นเลิศกว่าอุบาสกอุบาสิกาและเป็นผู้ที่มีความโดดเด่นด้านศีล, กุมภโฆสก เป็นตัวอย่างการใช้ชีวิตที่ดีอย่างยิ่งในการรักษาศีล, สุปปพุทธกุฏฐิ เป็นแบบอย่างของวิถีชาวพุทธในครั้งพุทธกาลได้ได้ถือทรัพย์ทั้ง 7 คือ ศรัทธา ศีล หิริโอตตัปปะ สุตะ จาคะ ปัญญา, เป็นต้น

ตัวอย่างผู้ที่โดดเด่นด้านสมาธิ พระมหากัจจายนเถระคติธรรมของท่านในการปฏิบัติด้วยความมีการสำรวมในอินทรีย์ทั้งหลาย, พระปุณณมันตานีบุตรเถระตั้งอยู่ในคุณธรรม 10 ประการ คือ มักน้อย สันโดษ ชอบสงัด ไม่ชอบเกี่ยวข้องด้วยหมู่คณะ ปรารภความเพียร บริสุทธิ์ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา, พระจักขุปาลเถระมีความเพียรเป็นเลิศ มีความตั้งใจปฏิบัติด้วยการตั้งสัจจะและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ท่านปฏิบัติตามสัจจะอย่างยิ่งยวด, นางกาติยานีมีจิตใจอันมั่นคงในการทำความดี มีคุณสมบัติเป็นอุบาสิกาในด้านการมีศรัทธาในพระรัตนตรัย โดยตั้งใจฟังธรรมแม้มีอุปสรรคเกิดขึ้นก็ไม่ละวางการศึกษาหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง ชีวิตวิถีพุทธตามแนวธัมมปทัฏฐกถา เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ที่รวมการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทั้งในทางคฤหัสถ์และบรรพชิตนักบวช โดยผลของการศึกษาวิจัยสามารถเข้าใจถึงความสำคัญของหลักธรรมธัมมปทัฏฐกถาที่มีปรากฏในพระไตรปิฎก และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตวิถีพุทธได้อย่างมีหลักการที่สามารถยังประโยชน์เพื่อความสุข ทั้งต่อชีวิตในปัจจุบันและชีวิตหลังความตาย นอกจากนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมการศึกษาการเรียนรู้ในหลักธรรมธัมมปทัฏฐกถาในรูปแบบที่กระชับ มีคำอธิบายที่เป็นภาษาที่เรียบง่ายต่อการเข้าใจ ในระดับประชาชนทั่ว ๆ ไป
2. จัดทำหลักสูตรการศึกษาในหลักธรรมธัมมปทัฏฐกถาในสถานศึกษาในรูปแบบที่กระชับ มีคำอธิบายที่เป็นภาษาที่เรียบง่ายต่อการเข้าใจ ในระดับเยาวชน
3. สร้างสังคมตัวอย่างต้นแบบเพื่อการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ในการดำเนินชีวิตวิถีพุทธตามแนวธัมมปทัฏฐกถา แบบวิถีคฤหัสถ์และแบบวิถีบรรพชิต โดยมีการบันทึกจัดเก็บข้อมูลเป็นสถิติด้วยกระบวนการอย่างเป็นระบบ ถึงผลของการสร้างต้นแบบที่สามารถจับต้องได้เป็นที่ประจักษ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ชีวิตวิถีพุทธตามแนวธัมมปทัฏฐกถา ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีปัญหาที่ควรนำมาเป็นหัวข้อในการศึกษาวิจัย เพื่อการสร้างชีวิตให้มีความสุขตามครรลองครองธรรม โดยอาศัยหลักพุทธธรรมธัมมปทัฏฐกถา ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมธัมมปทัฏฐกถาเพื่อการปฏิบัติ เพื่อการเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ
2. ศึกษาการนำหลักพุทธธรรมธัมมปทัฏฐกถาไปใช้ในวิถีชีวิตจริงของคฤหัสถ์และบรรพชิต
3. ศึกษาเปรียบเทียบการนำหลักพุทธธรรมธัมมปทัฏฐกถาไปใช้ในวิถีชีวิตจริงของคฤหัสถ์และบรรพชิตระหว่างในสมัยพุทธกาลและในสมัยปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

พระราชธรรมเมธี (วิสูติ ปญฺญาทีโป). *คาถาธรรมบท: นัยการศึกษาวิเคราะห์*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2560. หน้า 67.

พระครูปลัดอุทัย รตนปญฺโญ (คำชุ่ม). *ทำการศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธจริยศาสตร์ตามที่ปรากฏในธรรมบท*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2556. หน้า 93.

พระวิพัฒน์ อตฺตเปโม. *การศึกษาหลักกรรมและการให้ผลของกรรมในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2553. หน้า 214-217.

เสาวนีย์ พงศกรเสถียร. *การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดญาณวิทยาในธัมมปทัฏฐกถา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2553. หน้า 189-196.

พระธรรมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม). *งานวิจัยการศึกษาเชิงวิเคราะห์พระคาถาธรรมบท.* นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2545. หน้า ง-จ.

พระมหาชลัน ภูริวฑฺโฒ (ชลันรัตน์). *ทำการศึกษาวิเคราะห์วิบากกรรมของบุคคลตามที่ปรากฏในอรรถกถาธรรมบท*. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 2561. บทคัดย่อ.

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.73

Approaches to Developing Life Skills and Careers in The 21st Century For High School Students in The Western Region

แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก

Pimpa Chaima[1]*, Pitak Supannopaph[2]

พิมพา ชัยมา[1]*, พิทักษ์ สุพรรโณภาพ[2]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Pimpa Chaima[1]**
พิมพา ชัยมา[1]
สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Program of Educational Research Methodology, Faculty of Education, Silpakorn University, Thailand.
Email: pimpa.Chaima@gmail.com

2. **Assis. Prof. Dr. Pitak Supannopaph[2]**
ผศ.ดร.พิทักษ์ สุพรรโณภาพ[2]
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Faculty of Education Silpakorn University, Thailand, Thailand.
Email: ptksp@hotmail.com

คำสำคัญ:
แนวทางการพัฒนา; ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21; โมเดลเชิงสาเหตุ

Keywords:
Approaches to Developing; Life and Career Skills in the 21st Century; Causal Model

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) Develop and verify the consistency of

a causal model of 21st century life and career skills of high school students in the western region and 2) Present guidelines for developing life and career skills in the 21st century of high school students in the western region. The research was divided in two phases and conducted accordingly. Phases one: to study the causal relationships in the development of life and career skills in the 21st century. The population were 86,488 high school students in secondary schools in the western region. The sample of 453 students was obtained by multi-stage random sampling. The research tool was a 5 rating scales estimation questionnaire. Statistics used for data analysis were descriptive statistics and Structural equation model analysis Phases two: to study guidelines for developing life and career skills in the 21st century. The research instrument was a structured interview. The target group was obtained through purposive selection of 9 people. Data analysis was content analysis. The results indicate that.

1) The results of examining the consistency of the causal model of life skills and careers in the 21st century of high school students in the western region with empirical data. It was found that the model was consistent with the empirical data. (Chi-square = 116.610, df = 65, relative Chi-square = 1.790, P = .000, RMSEA = 0.042, RMR = 0.006, CFI = 0.992, NFI = 0.984) The results of the analysis of the total influence of 21st century life and career skills of high school students in the western region found

Article history:
Received : 17/06/2024
Revised: 16/12/2024
Accepted: 05/03/2025
Available online: 15/03/2025

How to Cite:
Chaima, P. & Supannopaph, P. (2025). Approaches to Developing Life Skills and Careers in The 21st Century For High School Students in The Western Region. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 302-315.

that Variables with the highest total influence on 21st century life and career skills of high school students in the western region are: Democratic upbringing (TE = .741) Followed by: Self-image (TE = .547) and Information technology development (TE = .070)

2) The results of the study of guidelines for developing life and career skills in the 21st century for high school students in the western region are as follows: (1) Group activity learning and working together as a team (2) Coaching learning management

(3) Organizing activities to promote the creation of work and income for students

(4) Organizing career guidance activities for students (5) Providing a safe and supportive environment for learning and (6) Setting up an environment that is a technological learning resource

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก และ

2) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนมัธยมศึกษาในภูมิภาคตะวันตก จำนวน 86,488 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) จำนวน 453 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงบรรยาย และสถิติการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง และระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง กลุ่มเป้าหมายได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตกกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 116.610, df = 65, relative Chi-square = 1.790, P = .000, RMSEA = .042, RMR = .006, CFI = .992, NFI = .984) ผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลรวมของทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมสูงที่สุดต่อทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (TE = .741) รองลงมา คือ มโนภาพแห่งตน (TE = .547) และการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ (TE = .070) ตามลำดับ และ 2) ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก ได้แก่ (1) การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่ม และการทำงานร่วมกันเป็นทีม

(2) การจัดการเรียนรู้แบบการโค้ช (coaching) (3) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างผลงานและรายได้ให้กับนักเรียน (4) การจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพให้กับนักเรียน (5) การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและสนับสนุนการเรียนรู้ และ (6) การจัดสภาพแวดล้อมที่มีแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยี

บทนำ

การจัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสภาพแวดล้อมที่ประเทศต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้นเรื่อย ๆ และระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวโดยไม่ใช่แค่การปฏิรูปเพียงครั้งคราว แต่ต้องเป็นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของเยาวชน สังคมและตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคตการศึกษาควรจะมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตและสอดคล้องกับสังคมในอนาคต การปรับปรุงระบบการศึกษาและการพัฒนาทักษะมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้านทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิต ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สาระวิชาก็มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของนักเรียนโดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเอง (ไสว ฟักขาว, 2558)

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาให้ทันกับการขยายตัวทางด้านเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้า ตามนโยบายสำนักงานคณะการการศึกษาขั้น ได้กำหนดยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับ เพื่อให้ผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษามีเป้าหมายด้านการทำงานและอาชีพต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง สำรวจความสนใจ ความถนัด และมองเห็นเส้นทางชีวิตในอนาคตเพื่อความสำเร็จในการทำงานและการดำเนินชีวิต ครูจึงต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้แนะนำและเรียนรู้ไปพร้อมผู้เรียน สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างไปจากในอดีต การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือการจัดการศึกษาที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ทักษะเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งทักษะชีวิตและอาชีพ จัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งของทักษะในศตวรรษที่ 21 ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้เรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ ไสว ฟักขาว (2558) กล่าวว่า ทักษะชีวิตที่สำคัญที่ต้องพัฒนา คือ 1) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว 2) การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง 3) ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม 4) การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ และ5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ โดยทักษะชีวิตและอาชีพนี้ มีความสำคัญสำหรับนักเรียนเนื่องจากเป็นทักษะที่นักเรียนจะต้องนำไปดำเนินชีวิต และเป็นทักษะที่เป็นสำหรับในอนาคต ทักษะชีวิตและอาชีพคือความสามารถแสวงหาความรู้ นำพาตนเองเรียนรู้ได้ มีความมั่นใจในตัวเอง กระตือรือร้นใฝ่รู้ เป็นผู้ผลิต มุ่งความเป็นเลิศ ดำรงชีวิตด้วยความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เป็นพลเมืองที่ดี เคารพกติกา มีระเบียบวินัย คำนึงถึงสังคม มีคุณธรรม มีความเป็นไทย เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม และแบ่งปันประสบการณ์

จากความสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียน และจากแนวความคิดที่ว่า ความรู้อย่างเดียวอาจจะไม่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข จึงจำเป็นต้องมีทักษะอาชีพและทักษะชีวิตด้วย (จินตวีร์ คล้าย

สังข์ และคณะ, 2560) ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 โดยมีปัจจัยสาเหตุหลักที่ผู้วิจัยมีความสนใจ คือ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลได้พบว่า การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า การที่ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ดี จะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพด้วย

ทั้งนี้ข้อค้นพบที่ได้นี้จะช่วยให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องได้เห็นแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียน โดยสามารถนำผลวิจัยที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงการจัดการศึกษา การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มระดับทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภูมิภาคตะวันตก ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 86,488 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 8 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 480 คน ได้มาโดยมีขั้นตอนการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงบรรยาย และสถิติการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง และระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก กลุ่มเป้าหมายได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 คน โดยพิจารณาจากโรงเรียนขนาดเล็ก 1 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 1 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารโรงเรียนละ 1 คน ครูผู้สอนโรงเรียนละ 1 คน และครูแนะแนวโรงเรียนละ 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก มีขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ และส่งแบบสอบถามโดยติดต่อผ่านทางฝ่ายวิชาการของโรงเรียน จำนวน 8 โรงเรียน โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 480 คน

2) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลของแบบสอบถามคืนผ่านระบบออนไลน์ โดยได้รับการตอบแบบสอบถามกลับจำนวน 453 คน คิดเป็นร้อยละ 94.38

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก มีขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อเสนอไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ โรงเรียนหนองโพวิทยา และโรงเรียนเนกขัมวิทยา เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูแนะแนว

2) ผู้วิจัยนัดวันในการสัมภาษณ์ วันที่ 27 มีนาคม 2567 โดยดำเนินการขอเข้าสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูแนะแนวทีละโรงเรียน ใช้เวลาโรงเรียนละ 1 ชั่วโมง และดำเนินการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละประมาณ 20 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก

1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ สถิติที่ใช้ในการศึกษาในโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ความเบ้ ความโด่ง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 โดยการตรวจสอบความสอดคล้องของกรอบแนวคิดการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยวิเคราะห์รูปแบบตามกรอบแนวคิดการวิจัย ใช้ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก ที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก

ผู้วิจัยใช้การรวบรวมข้อมูล จากผู้ให้สัมภาษณ์ 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเป็นความเรียง จากนั้นวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อหาความสอดคล้องของแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตกจากการใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก พบว่าโมเดลเชิงสาเหตุทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแสดงตามภาพที่ 1 และนำเสนอผลการประมาณค่าพารามิเตอร์

พร้อมทั้งผลการวิเคราะห์แยกค่าสหสัมพันธ์เป็นอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อม และค่าสถิติอื่น ๆ ดังแสดงในตารางที่ 1

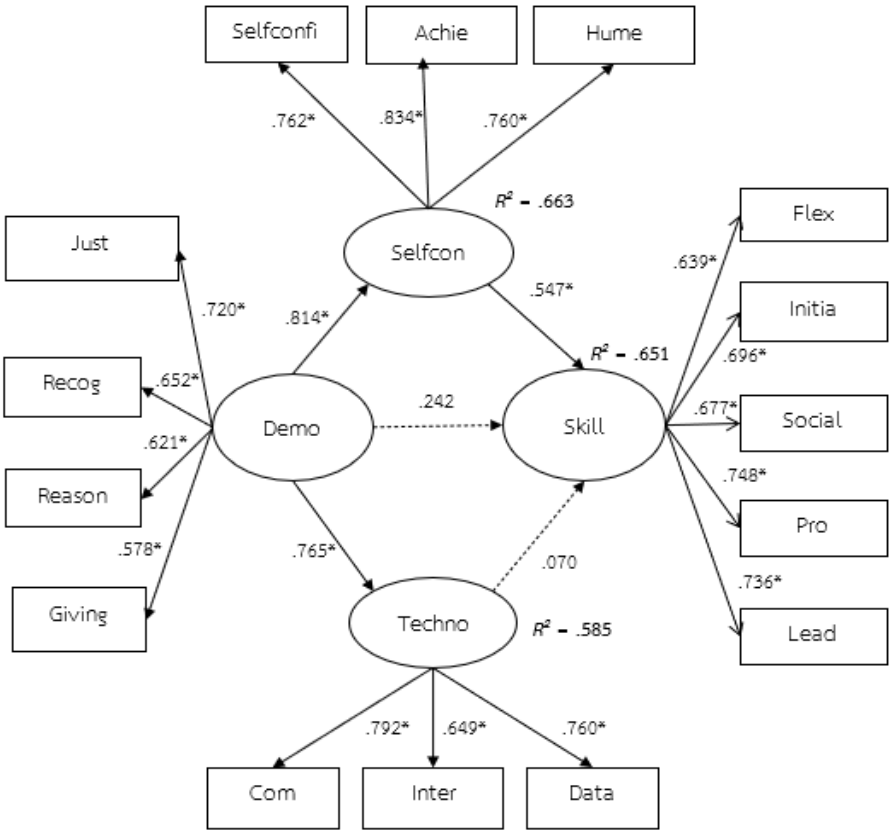

ภาพที่ 1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตกกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 1 ค่าสถิตผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน ภูมิภาคตะวันตก

ตัวแปรเหตุ	**ตัวแปรผล**								
	Selfcon			**Techno**			**Skill**		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
Demo	.814*	-	.814*	.765*	-	.765*	.242	.499*	.741*
Techno	-	-	-	-	-	-	.070	-	.070
Selfcon	-	-	-	-	-	-	.547*	-	.547*
R^2		.663			.585			.651	

χ^2 = 116.61, df = 65, relative χ^2 = 1.790, *P* = .000, RMSEA = 0.042, RMR = 0.006, *CFI* = 0.992, *NFI* = 0.984

ตัวแปร	Flex	Initia	Social	Pro	Lead
ความเที่ยง	.408	.484	.458	.560	.542
ตัวแปร	Selfconfi	Achie	Hume	Just	Recog
ความเที่ยง	.581	.695	.578	.518	.425
ตัวแปร	Reason	Giving	Com	Inter	Data
ความเที่ยง	.385	.335	.628	.421	.578
สมการโครงสร้างของตัวแปร			Skill	Selfcon	Techno
	R^2		.651	.663	.585

เมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวแปร	Skill	Selfcon	Techno	Demo
Skill	1.000			
Selfcon	.787	1.000		
Techno	.596	.623	1.000	
Demo	.741	.814	.765	1.000

* $p < .05$

เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงในการวัดตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัว พบว่า ตัวแปรแต่ละตัวมีค่าความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ที่ดี คือ มีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง .335 - .695 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของตัวแปรทักษะชีวิตและอาชีพ (Skill) มีค่าเท่ากับ .651 แสดงว่า ตัวแปรมโนภาพแห่งตน (Selfcon) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Demo) และการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ (Techno) อธิบายความแปรปรวนของทักษะชีวิตและอาชีพ (Skill) ได้ร้อยละ 65 เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรมีค่าตั้งแต่ .596 - .814 โดยตัวแปรแฝงทั้งหมดมีค่าความสัมพันธ์เป็นบวก ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือ ตัวแปรมโนภาพแห่งตน (Selfcon) กับตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Demo) มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ .814

เมื่อพิจารณาขนาดของอิทธิพลรวม (Total Effect) อิทธิพลทางตรง (Direct Effect) และอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) ในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรทักษะชีวิตและอาชีพ (Skill) พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมสูงที่สุดต่อทักษะชีวิตและอาชีพ ได้แก่ ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ .741 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รองลงมาได้แก่ ตัวแปรมโนภาพแห่งตน มีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ .547 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และตัวแปรการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ .070 ตามลำดับ ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงสูงที่สุดต่อทักษะชีวิตและอาชีพ ได้แก่ ตัวแปรมโนภาพแห่งตน มีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .547 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รองลงมา คือ ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .242 และตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะชีวิตและอาชีพน้อยที่สุด คือ ตัวแปรการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .070 ตามลำดับ ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงที่สุดต่อทักษะชีวิตและอาชีพ ได้แก่ ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านมโนภาพแห่งตน และตัวแปรการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยขนาดอิทธิพล เท่ากับ .499 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ความ

แปรปรวนของทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก ได้รับการอธิบายจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มโนภาพแห่งตน และการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ร้อยละ 65

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก พบว่ามีความสอดคล้องกับการพัฒนาตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก โดยสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก จากการสัมภาษณ์ เปรียบเทียบกับตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตกจากการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาค

แนวทางการพัฒนาจากการสัมภาษณ์	**ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลจากการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุ**		
	มโนภาพแห่งตน	**การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย**	**การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ**
1. การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่มและการทำงานร่วมกันเป็นทีม	✓		
2. การจัดการเรียนรู้แบบการโค้ช	✓	✓	
3. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างผลงานและรายได้ให้กับนักเรียน	✓		✓
4. การจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพให้กับนักเรียน	✓	✓	
5. การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและสนับสนุนการเรียนรู้	✓	✓	
6. การจัดสภาพแวดล้อมที่มีแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยี			✓

อภิปรายผล

1. การพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์

เชิงเส้นกับตัวแปรทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก ได้แก่

1.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อปัจจัยภายในตัวนักเรียนทำให้นักเรียนเกิดทักษะชีวิต ทั้งด้านการตัดสินใจ และการมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ สุมาลี เทวฤทธิ์ (2554) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย บุคลิกภาพแบบแสดงตัว และการสนับสนุนทางสังคม ในส่วนของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ายังส่งผลไม่ครอบคลุมถึงการมีทักษะชีวิตและอาชีพในด้านของการมีทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม รวมถึงความมีภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนานักเรียนให้มีมโนภาพแห่งตนที่ดี เพื่อนำปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพต่อไป ดังผลการวิจัยที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีอิทธิพลทางอ้อมสูงต่อทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก โดยมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านมโนภาพแห่งตน ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจึงเป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมที่พัฒนาความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21

1.2 มโนภาพแห่งตน มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตกสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก มโนภาพแห่งตนกับการมีทักษะชีวิตและอาชีพมีความสัมพันธ์กัน โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของเบนดูรา ซึ่งมีความเชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลมีผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตัวบุคคล ปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยทางพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พิชญาภา ชัยงาม (2559) ที่เห็นว่าการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 เป็นผลมาจากปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล และงานวิจัยของ ชยาภรณ์ คำตุ้ย (2559) ได้พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 คือ ปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของมโนภาพแห่งตนเช่นกัน

1.3 การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยที่ไม่ได้ส่งผลต่อทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตกโดยตรง แต่ยังคงเป็นปัจจัยที่ต้องส่งเสริมให้กับนักเรียน เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีสาระสนเทศมีความสำคัญต่อการติดต่อสื่อสาร การทำงานในสายงานต่าง ๆ ดังนั้นปัจจัยทางด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีความสำคัญที่ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้พื้นฐาน เพื่อนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตามแนวคิดของ Charles Kivunja (2015) ได้อธิบายว่าการสอนด้านทักษะอาชีพและชีวิตของกระบวนการเรียนรู้ใหม่ ต้องเน้นเกี่ยวกับชีวิตและสภาพแวดล้อมการทำงานในยุคดิจิทัล เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนที่กำลังจะเข้าสู่ความสำเร็จใน Digital Economy ซึ่งสอดคล้องกับ Karsih. (2018) ที่กล่าวว่า การพัฒนาด้านเทคโนโลยี เป็นทักษะและความสามารถในศตวรรษที่ 21 ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้รูปแบบใหม่ และจำเป็นต้องพัฒนาให้กับนักเรียน

2. ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก ดังนี้

2.1 การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่มและการทำงานร่วมกันเป็นทีม จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีสื่อสารกับเพื่อนของตัวเอง โดยการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มนั้น นักเรียนจะได้พัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ พัฒนาความมั่นใจในตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับพระณรงค์ชัย ฐิตปุญโญ (บุญมั่น) (2563) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความร่วมมือกันทำงาน เกิดความกล้าแสดงความคิดเห็น และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชนัดดา เทียนฤกษ์ (2557) กล่าวว่า การอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน จะสามารถร่วมกันใช้ความรู้ความคิดในการแก้ปัญหา ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ทั้งนี้พบว่าแนวทางในการพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก ที่พบว่าปัจจัยมโนภาพแห่งตนจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21

2.2 การจัดการเรียนรู้แบบการโค้ช (Coaching) เป็นการปฏิบัติการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coach) คือ ความเป็นกัลยาณมิตร และสร้างเสริมกำลังใจ ผลลัพธ์ที่ได้ทำให้เกิดการเสริมสร้างการทำงานร่วมกัน ให้คำแนะนำและกระตุ้นนักเรียนให้เกิดสมรรถนะตามเป้าหมาย ไปสู่การพัฒนาสมรรถนะด้านต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนมาต่อยอดและปรับใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคตได้ (รุจิรา เต็มราม, 2565) ทั้งนี้พบว่าแนวทางในการพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก

2.3 การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างผลงานและรายได้ให้กับนักเรียน การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพในโรงเรียนเป็นการส่งเสริมทักษะการงานอาชีพการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมอาชีพให้กับนักเรียนทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะกระบวนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ทักษะชีวิตและอาชีพเพื่อไปพัฒนาต่อยอดเป็นอาชีพในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ นิตยา แสงใจ (2549) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเข้าสู่อาชีพของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในอาชีพนั้น ๆ มีความภาคภูมิใจในทักษะความสามารถของตนเอง สามารถสร้างรายได้ในอาชีพสุจริต และเห็นคุณค่าของความพยายาม ความตั้งใจของตนเอง ทั้งนี้พบว่า แนวทางในการพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก ที่พบว่าการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างผลงานและรายได้ให้กับนักเรียน ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21

2.4 การจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพให้กับนักเรียน เป็นกระบวนการเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพได้ตรงกับความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ และทักษะของตนเอง คู่มือแนะแนวอาชีพ การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักตนเองรู้จักโลกของงานรู้จักตัดสินใจเลือกอาชีพได้มีความพึงพอใจในการประกอบอาชีพเตรียมตัวประกอบอาชีพการเรียนรู้ความก้าวหน้าในอาชีพซึ่งจะช่วยให้แต่ละบุคคลสามารถเลือกอาชีพสำหรับตนเองได้และการปรับตัวในการประกอบอาชีพในอนาคตได้ (สมคิด กอมณี, 2559 : 107) ในส่วนของการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพของทางโรงเรียน โรงเรียนได้มีการเชิญหน่วยงานภายนอกเข้ามาให้ความรู้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้วางแผนและตั้งเป้าหมายในอนาคตว่าจะเลือกประกอบอาชีพใดตามความถนัดของตนเอง และนอกจากนี้ทางโรงเรียนยังมีการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนค้นพบความถนัดของ

ตนเอง ให้นักเรียนรู้จักตนเอง โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน ทั้งนี้พบว่าแนวทางในการพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก ที่พบว่าการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพให้กับนักเรียนส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21

2.5 การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและสนับสนุนการเรียนรู้ เกิดขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดกระบวนการคิด มีความพร้อมทั้งด้านการเรียนและการทำงาน มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่มีความหลากหลาย ทุกพื้นที่ในโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ อารียา สตารัตน์ (2556) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาที่จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมต่อการเรียนรู้ กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัชวิน เณรหนู (2561) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพสนับสนุนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้พบว่าแนวทางในการพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก ที่พบว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและสนับสนุนการเรียนรู้ ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21

2.6 การจัดสภาพแวดล้อมที่มีแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยี การจัดสภาพแวดล้อมที่มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยี เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีมีความสำคัญมากในการสื่อสาร หากนักเรียนได้เข้าถึงเทคโนโลยีได้ง่ายก็ง่ายต่อการสืบค้นข้อมูลและง่ายต่อการเรียนรู้ การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในวิถีความปกติใหม่ ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน คือ การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสม สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในโลกสมัยใหม่ได้ (ศักดิ์เรศ ประกอบผล, 2565) ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีความก้าวล้ำ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในวิถีความปกติใหม่มากขึ้น โรงเรียนสามารถจัดสภาพแวดล้อมได้โดยการสนับสนุนห้องเรียนที่นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูลได้ตลอดเวลา สามารถเข้าถึงอินเตอร์เน็ตได้ทุกพื้นที่ในโรงเรียน ทั้งนี้พบว่าแนวทางในการพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก ที่พบว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่แหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยี ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21

สรุป

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ค่าไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 116.61 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 65 และความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ .000 ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (χ^2/ df) มีค่าเท่ากับ 1.790 ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.006 ดัชนีวัดความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.042 ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.992 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกับเกณฑ์ (NFI) มีค่าเท่ากับ 0.984 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลรวมของทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมสูงที่สุดต่อทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (TE = .741) รองลงมา ได้แก่ มโนภาพแห่งตน (TE = .547) และการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ (TE = .070) ตามลำดับ ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงสูงที่สุดต่อทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ มโนภาพแห่งตน (DE = .547) รองลงมา คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (DE = .242) และการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ (DE = .070) ตามลำดับ ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงที่สุดต่อทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านมโนภาพแห่งตน และการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ (IE = .499) โดยตัวแปรมโนภาพแห่งตน ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และตัวแปรการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 65

ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภูมิภาคตะวันตก สรุปผลได้ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่ม และการทำงานร่วมกันเป็นทีม 2) การจัดการเรียนรู้แบบการโค้ช (Coaching) 3) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างผลงานและรายได้ให้กับนักเรียน 4) การจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพให้กับนักเรียน 5) การจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและสนับสนุนการเรียนรู้ และ6) การจัดสภาพแวดล้อมที่มีแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะ

ในการนำผลวิจัยไปใช้

1. สามารถนำไปใช้ในการวัดนักเรียน เพื่อให้ทราบถึงทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมของนักเรียนซึ่งจะเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพให้กับนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

2. โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ รวมถึงจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ที่ได้นำเสนอไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมจากประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งประเทศ เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้น รวมถึงเพื่อที่จะอ้างอิงไปยังกลุ่มประชากรในภาพกว้างได้ นอกจากนี้อาจตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลโดยใช้ภูมิภาคอื่น ๆ ซึ่งจะได้ข้อมูลสารสนเทศใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในภาพรวมต่อไป

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 เช่น ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่ม ด้านทักษะการเรียนรู้ทางอาชีพ และด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

จินตวีร์ คล้ายสังข์ และคณะ. (2560). *การพัฒนาเทคโนโลยีอัจฉริยะในห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะอาชีพและทักษะชีวิตสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา.* รายงานวิจัยโดยสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ชนัดดา เทียนฤกษ์. (2557). *การพัฒนาโมเดลการวัดทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในศตวรรษที่ 21* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

ชยาภรณ์ คำตุ้ย. (2559). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตและงานอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. *วารสารการวิจัยกาสะลองคำ,* **3,** 25-33.

ชัชวิน เณรหนู. (2561). *พฤติกรรมที่สนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพกับทีมงาน พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และสภาพแวดล้อมขององค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ที่มีผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของข้าราชการสำนักงานปลัดบัญชีทหาร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยไม่ระบุชื่อ].

ธารทิพย์ นรังศิยา. (2558). *แนวทางการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงครู: บทเรียนจากการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

นิตยา แสงใจ. (2549). *กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเข้าสู่อาชีพช่างตัดเย็บเสื้อผ้าของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].

พระณรงค์ชัย ฐิตปุญโญ (บุญมั่น). (2563). *การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดสุทธจินดานครราชสีมา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].

พิชญาภา ชัยงาม. (2559). *การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก* [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

รุจิรา เต็มราม. (2565). การสอนงาน Coaching. *THAIMOOC, การพัฒนาตนเอง*. เข้าถึงได้จาก https://library.wu.ac.th/km/การสอน-coaching/

ไสว ฟักขาว. (2558). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills). สืบค้นจาก http://web.chandra.ac.th/blog/wp-content/uploads/2015/10

สุมาลี เทวฤทธิ์. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารการบริหารและพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,* **3(1),** 104-117.

สมคิด ก่อมณี. (2559). รูปแบบการแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,* **17(2),** 106-122.

ศักดิ์คเรศ ประกอบผล. (2565). การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในวิถีความปกติใหม่. *ครุศาสตร์สาร,* **16(1),** 53-66.

อารียา สตารัตน์. (2556). *การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

Kivunja, C. (2015). Teaching students to learn and to work well with 21st-century skills: Unpacking the career and life skills domain of the new learning paradigm. *International Journal of Higher Education,* **4(1),** 1-11.

Karsih. (2018). Improving adolescent's emotional literacy as the 21st century's life and career skills. *Papers presented at the International Conference A Need for Change, 2 – 4 October 2018, Gothenburg Sweden,* 76-80.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.74

Mental Health and Self Esteem in Undergraduate Students at Faculty of Education, Suan Dusit University

ภาวะสุขภาพจิตและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Natchaya Kijrungroj[1]*

ณัฐชญา กิจรุ่งโรจน์[1]*

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Natchaya Kijrungroj**[1]
ณัฐชญา กิจรุ่งโรจน์[1]
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
Chulalongkorn University, Thailand.
Email: natchayakitrungrot@gmail.com

คำสำคัญ:
ภาวะสุขภาพจิต; ความวิตกกังวล; ความเครียด; ภาวะซึมเศร้า; การเห็นคุณค่าในตนเอง

Keywords:
Mental health Status; Anxiety; Stress; Depression; Self-esteem

Article history:
Received : 15/06/2024
Revised: 19/07/2024
Accepted: 13/12/2024
Available online: 17/03/2025

ABSTRACT

This present study is aimed to study the mental health and self-esteem of undergraduate students in the Faculty of Education, Suan Dusit University, and to study correlation between personal factors and mental health and also self-esteem. The sample group was 189 students which Stratified sampling was used in this research. There were 3 questionnaires that have been used as a research tool for collecting data: personal data questionnaire, DASS-21, and Self-esteem questionnaire (Rosenburg,1965) all in Thai version. Statistics were used for data analysis which consist of mean, standard deviation, percentage, maximum and minimum values. Also, this research included data analysis of differences in mean score values, Pearson correlation coefficient analysis, and Linear regression analysis. The results of the study found that most of the sample had a moderate self-esteem score and the average of total score of self-esteem was 49.25. The mean of depression scores, anxiety score and stress score were as 57.1, 38.1, and 63 percent, respectively. The factors that had the correlation with self-esteem were total score of understanding the children's perspective, relationship with instructors and parents. Next, the factors that had the correlation with depressions were relationship with instructors, relationship with parents , Student classification,After graduation,you will work as a preschool teacher or primary school teacher and Satisfaction during styding in the Faculty of Education, Suan Dusit University, compared to the first day of study. Moreover, the factors that had the correlation with anxity were relationship with instructors, relationship with parents, relationship with friends, Your dream job is in line with the job

How to Cite:
Kijrungroj, N. (2025). Mental Health and Self Esteem in Undergraduate Students at Faculty of Education, Suan Dusit University. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 316-329.

you want to do now. And Underlying disease .Lastly, the factors that had the correlation with stress were relationship instructors and relationship with parents.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพจิตและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับภาวะสุขภาพจิต และการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กลุ่มตัวอย่างของวิจัยคือ นักศึกษาปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน 189 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบประเมินภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความเครียด (DASS-21) และแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยคะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ ค่ามากที่สุดและค่าน้อยที่สุด วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยคะแนนรวมของการเห็นคุณค่าในตนเองมีค่าเฉลี่ยคือ 49.25 มีค่าเฉลี่ยคะแนนของภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความเครียดอยู่ในระดับปกติ คิดเป็นร้อยละ 57.1 , 38.1 และ 63 ตามลำดับ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่ มุมมองความเข้าใจต่อเด็ก ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์ และ ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้า ได้แก่ ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์ ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ชั้นปีที่กำลังศึกษา เมื่อเรียนจบจะประกอบอาชีพครูปฐมวัยหรือครูประถมศึกษา และ ความพึงพอใจระหว่างที่กำลังศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เทียบกับวันแรกเข้า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวล ได้แก่ ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์ ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ความสัมพันธ์กับเพื่อน อาชีพที่ใฝ่ฝันตรงกับอาชีพที่อยากจะทำในปัจจุบัน และ โรคประจำตัว และ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียด ได้แก่ ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์ ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

บทนำ

ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทและมีความสำคัญทางการศึกษา เนื่องจากเป็นทั้งต้นทางแห่งการพัฒนาคนและเป็นต้นแบบให้กับผู้เรียน ครูที่มีคุณภาพสามารถบ่มเพาะให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่ดีทั้งการศึกษา และทักษะการใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสมครบถ้วน รวมถึงทำให้เป็นประชากรโลกที่มีคุณภาพ ดังนั้น หากประเทศต้องการพัฒนาบุคคลอันเป็นอนาคตของชาติ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความสำคัญกับการผลิตครู การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพที่ได้มาตรฐาน การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง รวมทั้งพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพตามความต้องการของประเทศ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู และมีความรู้ความสามารถที่แท้จริง การพัฒนามนุษย์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ เพราะมนุษย์เปรียบเสมือนทรัพยากรที่มีคุณค่า ที่ควรได้รับการพัฒนาให้เกิดคุณภาพ เป็นแรงผลักดันให้ประเทศมีความก้าวหน้าสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ การพัฒนาคุณภาพของมนุษย์นั้นควรคำนึงถึงความสมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ (โสภาวดี บุญยฤทธิกิจ,2546) ดังนั้นแล้วการพัฒนาครูผู้เป็นผู้สร้างอนาคตของชาติ ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาและให้ความสำคัญกับ ครูผู้สอนเด็กในระดับปฐมวัยและประถมศึกษา เนื่องจากจะต้อง

วางรากฐานที่มั่นคงต่อการเติบโตของเด็กหากครูมีความไม่พร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและที่สำคัญคือจิตใจ ก็อาจจะนำไปสู่ปัญหาการปรับตัวของผู้เรียนซึ่งอาจจะได้รับผลกระทบที่ตามมาเพราะครูปฐมวัยและครูประถมการศึกษานั้นไม่เพียงแต่อบรมสั่งสอนเท่านั้นแต่ต้องดึกศักยภาพในทุกด้านให้เกิดความเข้าใจตนเองและสร้างความภาคภูมิใจและการเห็นคุณค่าในตนเอง

โดยในการศึกษาการวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาภาวะสุขภาพจิตและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ หลักสูตรปฐมวัยและหลักสูตรประถมศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เนื่องจากการสร้างคุณลักษณะการเป็นครูในช่วงก่อนที่จะออกไปประกอบอาชีพครูให้กับเด็กในวัยเริ่มต้นจึงเป็นช่วงเวลาที่สำคัญ ครู หากครูไม่มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านจิตใจ อา จนำไปสู่ปัญหาการปรับตัวของผู้เรียนในอนาคตได้ เพราะครูปฐมวัยและครูประถมศึกษาไม่เพียงแต่อบรมสั่งสอนผู้เรียนในวัยเริ่มต้นเท่านั้น แต่ยังต้องดึงศักยภาพในทุกด้านให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจตนเองและสร้างความภาคภูมิใจและการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนั้น การศึกษาภาวะสุขภาพจิตและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาดังกล่าว นอกจากจะเป็นการเตรียมความพร้อมนักศึกษาผู้ที่จะประกอบอาชีพครูในอนาคตแล้ว ยังทำให้ทราบถึงปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษาและปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพจิต เพื่อให้หน่วยงานทางการศึกษา คณาจารย์ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการรับมือหรือป้องกันภาวะอันเกิดจากสุขภาพจิตที่อาจนำสู่เหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ทั้งนี้ เพื่อให้นักศึกษาคณะครุศาสตร์ได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาคนด้วยการสร้างอนาคตให้กับประเทศชาติต่อไป

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพจิตและการเห็นคุณค่าในตนเอง มาเป็นขอบข่ายของการวิจัย ซึ่งให้ความหมายภาวะสุขภาพจิต คือ สภาพชีวิตที่เป็นสุข สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ สามารถปรับตัวหรือความต้องการให้เข้ากับสภาพแวดล้อม สังคม และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตระหนักรู้ในตนเองทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น โดยแบ่งเป็น 3 ด้านได้แก่ ภาวะซึมเศร้า หมายถึงเป็นภาวะอารมณ์ที่ผิดปกติ การตอบสนองต่อความรู้สึกทางลบ เป็นความเจ็บป่วยทางจิตใจ บุคคลมักจะมีอาการหดหู่ เศร้าเบื่อหน่าย มากกว่าปกติ เกิดความรู้สึกท้อแท้และหมดหวัง มีการตำหนิตนเอง มองโลกในแง่ร้าย เบื่ออาหาร นอนไม่หลับ นาน 2 สัปดาห์ขึ้นไป ความเครียด ภาวะอารมณ์ที่ไม่สบายใจหรือกังวล เนื่องจากมีสิ่งมากระตุ้นส่งผลให้รู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยหรือรู้สึกถึงอันตรายต่อตนเอง เกิดความไม่สมดุลกับตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อม และตอบสนองออกมาจากร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม และความวิตกกังวล หมายถึง ภาวะทางอารมณ์ที่ก่อให้เกิดภาวะที่รู้สึกไม่สุขสบาย ซึ่งเป็นพื้นฐานอารมณ์ของมนุษย์ที่เกิดจากการคุมคามหรือได้รับตัวกระตุ้นทำให้บุคคลประเมินเหตุการณ์นั้นเกินจริงเกิดการรบกวนความรู้สึกภายในใจ

ส่วนการเห็นคุณค่าในตนเองนั้น มีผู้ศึกษาและกล่าวถึงแนวคิดของการเห็นคุณค่าในตนเองไว้หลายท่าน เช่น Maslow (1986) แบ่งการเห็นคุณค่าในตนเองออกได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1)รับรู้คุณค่าของตนเอง การยอมรับตระหนักรู้ และกำหนดคุณค่าของตนเอง อย่างการมีจุดเด่น ผลลัพธ์ของความพยายามที่เหมาะกับต่อสภาวะการณ์ต่าง ๆ การบรรลุสิ่งที่หวัง มีความศรัทธา ไม่พึ่งพาใคร และมีอิสระเสรี กับ 2) ตัดสินการมีคุณค่าจากบุคคลอื่น อาทิ การเป็นที่รู้จัก การมีตัวตนเพราะได้รับการยอมรับหรือความสนใจ มีเกียรติยศ มีสถานะ มีอำนาจมากกว่าคนอื่น มีความสำคัญ มีเกียรติศักดิ์ในตนเอง เป็นที่รักและชื่นชอบของบุคคลอื่น ส่วน

Coopersmith (1981) แบ่งการเห็นคุณค่าในตนเองออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1)องค์ประกอบภายในตนเอง เป็นเอกลักษณ์ของคนที่ทำให้บุคคลนั้นมีการเห็นและตระหนักรับรู้คุณค่าของตัวเอง เช่น สภาพทางกายหรือกายภาพ ความสามารถ สภาวะทางอารมณ์ ค่านิยมส่วนบุคคล และความทะเยอทะยาน กับ 2) องค์ประกอบภายนอกตนเอง หมายถึง ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบข้าง เป็นผลให้บุคคลเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองที่ต่างกันไป เช่นความสัมพันธ์กับครอบครัว โรงเรียนและการศึกษา สถานภาพของตัวบุคคลในสังคมและ เพื่อน

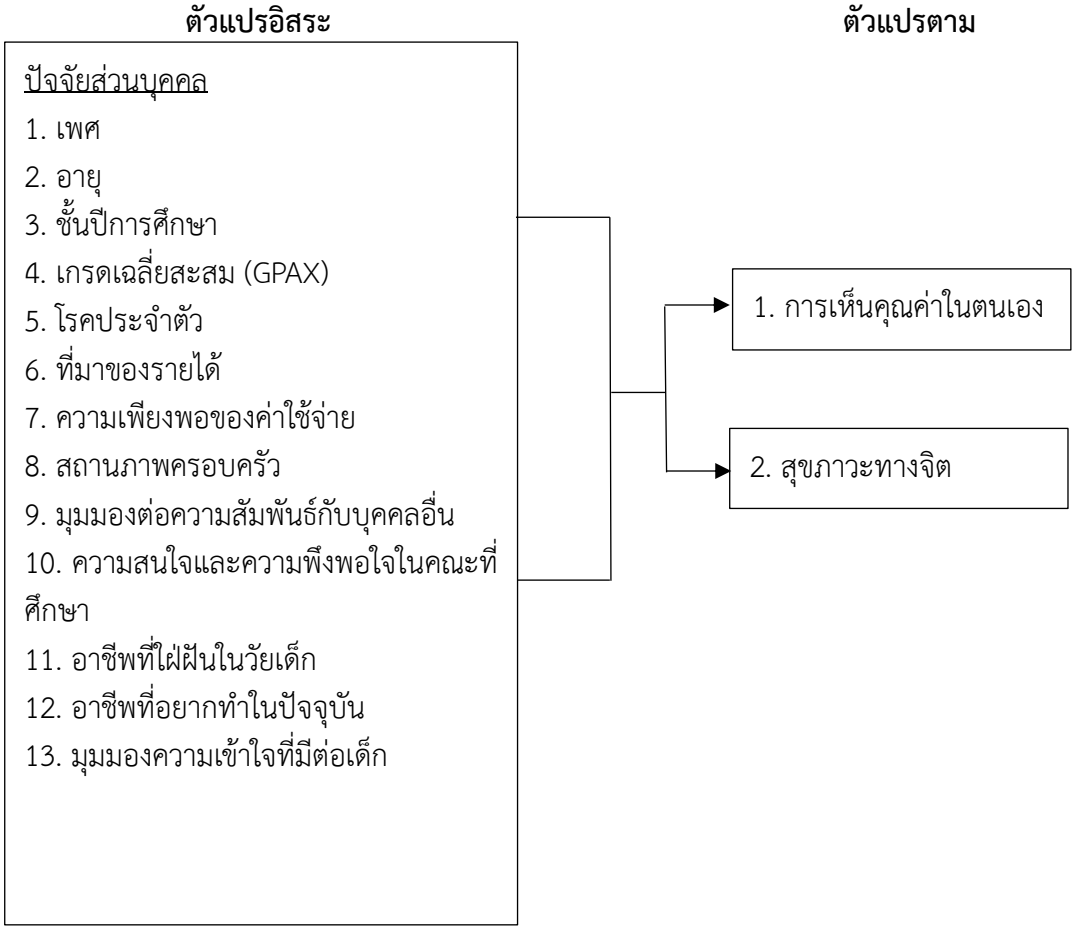

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพจิตและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่กำลังศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) โรคประจำตัว ที่มาของรายได้ ความเพียงพอในการใช้จ่าย สถานภาพครอบครัว มุมมองต่อความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ความสนใจและความพึงพอใจในคณะที่ศึกษา อาชีพที่ใฝ่ฝันในวัยเด็ก อาชีพที่อยากทำในปัจจุบัน และมุมมองความเข้าใจที่มีต่อเด็ก กับภาวะสุขภาพจิตและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา และ หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งหมด 329 คน

กลุ่มตัวอย่าง มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามแต่ละชั้นปี และทำการสุ่มอย่างง่าย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางทาโร่ ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา จำนวน 98 คน และ หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย 102 คน รวมเป็น 200 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ฉบับโดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

2.1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาให้ผู้

ที่เข้าร่วมการวิจัยเลือกตอบ ซึ่งจะประกอบไปด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว จำนวน 13 ข้อ คำถาม ได้แก่เพศ อายุ ชั้นปีที่กำลังศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX) โรคประจำตัว ที่มาของรายได้ ความเพียงพอในการใช้จ่าย สถานภาพครอบครัว มุมมองต่อความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ความสนใจและความพึงพอใจในคณะที่ศึกษา อาชีพที่ใฝ่ฝันในวัยเด็ก อาชีพที่อยากทำในปัจจุบัน และมุมมองของความเข้าใจที่มีต่อเด็ก

2.2) แบบประเมินภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความเครียด (DASS-21) เป็น

แบบสอบถามประเมินระดับอารมณ์ด้านลบของตนเอง 3 ด้านได้แก่ ภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความเครียด ในช่วง 2 สัปดาห์ ที่ผ่านมา ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 21 ข้อ แบ่งเป็นคำถามที่ใช้วัดภาวะซึมเศร้า 7 ข้อ ความวิตกกังวล 7 ข้อ และความเครียด 7 ข้อ (กรมสุขภาพจิต ,2542)

โดย เครื่องมือมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha Coefficient) ของคะแนนรวมสุขภาวะทางจิตเท่ากับ 0.949 ในด้านภาวะซึมเศร้า เท่ากับ 0.82 ความวิตกกังวล เท่ากับ 0.78 และความเครียด เท่ากับ 0.69

2.3) แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นมาตรวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง Self-Esteem Scale, SES ของ Rosenberg (1965) ที่ได้รับการพัฒนาเป็นฉบับภาษาไทยโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คัคนางค์ มณีศรี (2560) มีทั้งหมด 10 ข้อกระทง เป็นข้อความทางบวก 5 ข้อและข้อความทางลบ 5 ข้อ ซึ่งให้ผู้ตอบประเมินบนมาตรประมาณค่าแบบ Likert scale 7 ช่วง ว่าตรงกับความรู้สึกของผู้ตอบเพียงใด เครื่องมือมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha Coefficient) ของการเห็นคุณค่าในตนเอง เท่ากับ 0.794

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยผู้วิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่างๆ จัดทำหนังสือรับรองจากภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงคณะกรรมการจริยธรรมของคณะแพทย์ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูล เลขที่โครงการ IRB No. 0236/66 แล้วทำการยื่นหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลต่อคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทดลองเครื่องมือ

โดยการนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มย่อย คือ นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา และ หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบประเมินภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความเครียด (DASS-21) และ แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นมาตรวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง ในรูปแบบออนไลน์ เพื่อประเมินคุณภาพเครื่องในกลุ่มเป้าหมาย และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้เข้าร่วมวิจัย ที่คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในเดือนพฤศจิกายน โดยติดต่อผู้ประสานงานในการเก็บข้อมูล หลังจากนั้นจึงตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และนำข้อมูลที่ได้มาคิดคะแนนและทำการวิเคราะห์ต่อไป

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้มีดังนี้

4.1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามากสุดและค่าน้อยสุด ในการหาข้อมูลเพื่ออธิบายถึงลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

4.2) สถิติวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ Independent T-test เพื่อศึกษาความแตกต่างกันระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับการเห็นคุณค่าในตนเอง ภาวะซึมเศร้า ความเครียดและความวิตกกังวล โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับน้อยกว่า 0.05 ($p<0.05$)

4.3) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation) ใช้หาความสัมพันธ์ของค่าคะแนนมุมมองของนักศึกษาต่อความเข้าใจพฤติกรรม พัฒนาการ รวมถึงการสื่อสารของเด็กนักเรียนวัยปฐมวัยหรือประถมศึกษา คะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง คะแนนสุขภาวะทางจิต คะแนนภาวะซึมเศร้า คะแนนความวิตกกังวล และคะแนนความเครียดโดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับน้อยกว่า 0.05 ($p < 0.05$) ซึ่งพิจารณาโดยเกณฑ์การแปลผลความสัมพันธ์ของค่าสัมประสิทธ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสามารถแปลผลได้ 5 ระดับดังนี้ (Hinkle, William and Stephen,1998)

4.4) การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression Analysis) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับภาวะสุขภาพจิต และการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับน้อยกว่า 0.05 ($p<0.05$)

ผลการวิจัย

การศึกษาสุขภาวะทางจิตและการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 200 คน เมื่อคัดกรองข้อมูลเบื้องต้นพบการตอบข้อมูลที่มีลักษณะผิดปกติ นั่นคือ การเลือกตอบตัวเลือกเดียวกันในทุกข้อคำถาม จำนวน 11 คน จึงทำการคัดออกก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ คงเหลือจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสิ้น 189 คน โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพจิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับภาวะสุขภาพจิตและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาภาวะสุขภาพจิตและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาของผลคะแนนสุขภาวะทางจิต จากแบบประเมินภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวลและความเครียด (DASS-21) และคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองจากแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง (n=189)

	Mean	**S.D.**	**Min**	**Max**
คะแนนสุขภาวะทางจิต	17.2	11.89	1	52
คะแนนภาวะซึมเศร้า	4.94	4.41	0	19
คะแนนความวิตกกังวล	5.69	4.24	0	19
คะแนนความเครียด	6.58	4.14	0	17
การเห็นคุณค่าในตนเอง	49.25	10.75	16	70

จากตารางที่ 1 พบว่าคะแนนรวมของสุขภาวะทางจิตมีค่าเฉลี่ยคือ 17.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 11.89 คะแนนภาวะซึมเศร้ามีค่าเฉลี่ยคือ 4.94 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 4.41 คะแนนรวมของความวิตกกังวลมีค่าเฉลี่ยคือ 5.69 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 4.24 คะแนนของความเครียดมีค่าเฉลี่ยคือ 6.58 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 4.14 และคะแนนรวมของการเห็นคุณค่าในตนเองมีค่าเฉลี่ยคือ 49.25 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ 10.75

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาของช่วงคะแนนภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความเครียด จากแบบประเมินภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวลและความเครียด (DASS-21) (n=189)

	ช่วงคะแนน	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ภาวะซึมเศร้า			
ปกติ (Normal)	0-4	108	57.1
ระดับเล็กน้อย (Mild)	5-6	22	11.6
ระดับปานกลาง (Moderate)	7-10	36	19
ระดับรุนแรง (Severe)	11-13	11	5.8
ระดับรุนแรงมาก (Extremely severe)	14 ขึ้นไป	12	6.3
ความวิตกกังวล			
ปกติ (Normal)	0-3	72	38.1
ระดับเล็กน้อย (Mild)	4-5	40	21.2
ระดับปานกลาง (Moderate)	6-7	22	11.6
ระดับรุนแรง (Severe)	8-9	19	10.1
ระดับรุนแรงมาก (Extremely severe)	10 ขึ้นไป	36	19
ความเครียด			
ปกติ (Normal)	0-7	119	63

ระดับเล็กน้อย (Mild)	8-9	24	12.7
ระดับปานกลาง (Moderate)	10-12	25	13.2
ระดับรุนแรง (Severe)	13-16	20	10.6
ระดับรุนแรงมาก (Extremely severe)	17 ขึ้นไป	1	6

จากตารางที่ 2 พบว่า ส่วนใหญ่มีคะแนนของภาวะซึมเศร้าระดับปกติ (Normal) จำนวน 108 คน (ร้อยละ 57.1) คะแนนความเครียดระดับปกติ จำนวน 119 คน (ร้อยละ 63) คะแนนวิตกกังวลระดับปกติ จำนวน 72 คน (ร้อยละ 38.1) แต่เป็นที่น่าสังเกตุว่ามีนักศึกษาที่มีความวิตกกังวลในระดับรุนแรงมาก (Extremely Severe) จำนวน 36 คน (ร้อยละ 19)

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับภาวะสุขภาพจิตและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) ระหว่างตัวแปรอิสระและการเห็นคุณค่าในตนเองด้วยวิธี Stepwise (n=189)

	Unstandardized Coefficients	**Standard Error.**	**t**	**p**	**95.0% Confidence Interval for B**	
					Lower Bound	**Upper Bound**
1.ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและการเห็นคุณค่าในตนเอง						
(Constant)	14.897	5.177	2.877	0.004*	4.683	25.110
ผลคะแนนรวมของมุมมองของนักศึกษาต่อความเข้าใจพฤติกรรมพัฒนาการ รวมถึงการสื่อสารของเด็กนักเรียนวัยปฐมวัยหรือประถมศึกษา	1.934	0.401	4.821	<0.001*	1.142	2.725
ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์	6.833	2.249	3.038	0.003*	2.396	11.271
ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	6.496	3.071	2.115	0.036*	0.438	12.555
2.ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและภาวะซึมเศร้า						
(Constant)	17.393	2.073	8.391	<0.001*	13.303	21.483
ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์	-3.920	1.018	-3.851	<0.001*	-5.928	-1.912

ชั้นปีที่กำลังศึกษา	-1.156	0.616	-1.876	0.062	-2.371	0.060
เมื่อเรียนจบจะประกอบอาชีพครูปฐมวัยหรือครูประถมศึกษา	-2.477	1.136	-2.181	0.030*	-4.718	-0.236
ความพึงพอใจระหว่างที่กำลังศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยสวนดุสิตเทียบกับวันแรกเข้า	-4.043	1.702	-2.375	0.019*	-7.402	-0.684
ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	-2.556	1.252	-2.042	0.043*	-5.026	-0.086
3.ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและความวิตกกังวล						
(Constant)	8.630	1.790	4.822	<0.001*	5.099	12.162
ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์	-1.980	1.017	-1.947	0.053	-3.987	0.026
ความสัมพันธ์กับเพื่อน	-3.218	1.268	-2.538	0.012*	-5.719	-0.717
อาชีพที่ใฝ่ฝันตรงกับอาชีพที่อยากจะทำในปัจจุบัน	-1.253	0.583	-2.148	0.033*	-2.403	-0.102
โรคประจำตัว	2.249	1.096	2.052	0.042*	0.086	4.411
4.ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและความเครียด						
(Constant)	12.130	1.325	9.152	<0.001*	9.515	14.744
ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์	-2.918	0.913	-3.196	0.002*	-4.719	-1.117
ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง	-3.158	1.251	-2.525	0.012*	-5.626	-0.691

p<.05*

จากตารางที่ 3 เมื่อวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) ระหว่างตัวแปรต้นและการเห็นคุณค่าในตนเองหลังควบคุมตัวแปรอื่นๆ พบว่า ผลคะแนนรวมของมุมมองของนักศึกษาต่อความเข้าใจพฤติกรรมพัฒนาการ รวมถึงการสื่อสารของเด็กนักเรียนวัยปฐมวัยหรือประถมศึกษา มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการเห็นคุณค่าในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อผลคะแนนรวมของมุมมองของนักศึกษาต่อ

ความเข้าใจพฤติกรรม พัฒนาการ รวมถึงการสื่อสารของเด็กนักเรียนวัยปฐมวัยหรือประถมศึกษาเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะส่งผลให้ค่าคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น 1.934 คะแนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับภาวะซึมเศร้าและความเครียด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อความสัมพันธ์กับครูอาจารย์เพิ่มขึ้น 1 คะแนนจะส่งผลให้ค่าคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น 6.833 คะแนน ส่งผลให้ภาวะซึมเศร้าลดลง 3.920 คะแนน และความเครียดลดลง 2.918 คะแนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่พบความสัมพันธ์กับความวิตกกังวล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับภาวะซึมเศร้าและความเครียด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อความสัมพันธ์กับผู้ปกครองเพิ่มขึ้น 1 คะแนนจะส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น 6.496 คะแนน ภาวะซึมเศร้าลดลง 2.556 คะแนน และความเครียดลดลง 3.158 คะแนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อเรียนจบจะประกอบอาชีพครูปฐมวัยหรือครูประถมศึกษา (t=-2.181, p=.030) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับภาวะซึมเศร้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อนักศึกษาที่เรียนจบจะไม่ประกอบอาชีพครูปฐมวัยหรือครูประถมศึกษาเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะส่งผลให้ภาวะซึมเศร้าลดลง 2.477 คะแนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความพึงพอใจระหว่างที่กำลังศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิตเทียบกับวันแรกเข้า (t=-2.375, p=.019) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับภาวะซึมเศร้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อความพึงพอใจระหว่างที่กำลังศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิตเทียบกับวันแรกเข้าเพิ่มขึ้น 1 คะแนนจะส่งผลให้ภาวะซึมเศร้าลดลง 4.043 คะแนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสัมพันธ์กับเพื่อนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความวิตกกังวล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อความสัมพันธ์กับเพื่อนเพิ่มขึ้น 1 คะแนนจะส่งผลให้ความวิตกกังวลลดลง 3.218 คะแนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (t=-2.538, p=0.012)

อาชีพที่ใฝ่ฝันตรงกับอาชีพที่อยากจะทำในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความวิตกกังวล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่ออาชีพที่ใฝ่ฝันตรงกับอาชีพที่อยากจะทำในปัจจุบันเพิ่มขึ้น 1 คะแนนจะส่งผลให้ความวิตกกังวลลดลง 1.253 คะแนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (t=-2.148, p=0.033)

โรคประจำตัว มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความวิตกกังวล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อนักศึกษาที่มีโรคประจำตัวเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะมีความวิตกกังวลเพิ่มขึ้น 2.249 คะแนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (t=2.052, p=0.042)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนสุขภาวะทางจิตและการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปกติ มีคะแนนภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวลและความเครียดอยู่ในระดับปกติรวมไปถึงการเห็นคุณค่าในตนเองสูง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผลคะแนนรวมของสุขภาวะทางจิตกับผลคะแนนรวมของภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวลและความเครียดมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมากไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผลคะแนนรวมของการเห็นคุณค่าในตนเองกับผลคะแนนรวมของสุขภาวะทางจิตมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางไปในทิศทางตรงกันข้ามกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่ง WHO (2021) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพจิตว่าสุขภาพจิตเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและมีความสำคัญมากต่อการ

พัฒนาบุคคล สังคม และสภาพแวดล้อม เป็นสภาวะความเป็นอยู่ทางจิตใจที่บุคคลสามารถนำมาใช้ในการจัดการและรับมือกับความเครียดของชีวิต รับรู้ถึงความสามารถของตนเอง และมีส่วนช่วยในการส่งต่อถึงสังคมที่ตนอยู่ได้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี สร้างความสัมพันธ์ และกำหนดทิศทางของสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่ สอดคล้องกับการวิจัยของพัชญา คชศิริพงศ์และคณะ (2561) ที่ทำการสำรวจและเก็บข้อมูลปัญหาสุขภาพจิตและความรู้สึกถึงคุณค่าที่มีอยู่ในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต โดยวิเคราะห์เชิงเทียบกับภาวะสุขภาพจิต และได้ค้นหาถึงเหตุแห่งภาวะสุขภาพจิตของกลุ่มนักศึกษา พบว่า ปัจจัยทำนายต่อปัญหาสุขภาพจิตอยู่ในเรื่องการค้นหาค่าของตัวเอง คะแนนประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองและปัญหาสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ทางลบที่ระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองได้แก่ ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์และมุมมองความเข้าใจที่มีต่อเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **Coopersmith** (1981) ที่ให้คำนิยามของการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ การพิจารณาตัดสินของคนนั้น ๆ ที่ให้คะแนนตัวเองหรือประเมินค่าตัวเอง เห็นถึงทัศนคติรวมทั้งขอบเขตที่มีกับความเชื่อของตนในการเข้าใจและยอมรับหรือไม่ยอมรับในตัวเอง ซึ่งความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างครอบครัว ครู หรือเพื่อน มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้า จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนของภาวะซึมเศร้าอยู่ในระดับปกติ (**Normal**) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์และผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อนักศึกษามีความสัมพันธ์กับครูอาจารย์ ผู้ปกครองและเพื่อนเพิ่มขึ้น ภาวะซึมเศร้าก็จะลดลง โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ เกวลี ชัยสุวรรรรักษ์ และคณะ (2563) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์ข่มเหงรังแกบนโลกไซเบอร์ r พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าได้แก่ ระดับความช่วยเหลือทางสังคม ครอบครัว เพื่อนและบุคคลพิเศษต่ำทั้งหมดสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าที่สูงขึ้น

ความพึงพอใจระหว่างที่กำลังศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิตเทียบกับวันแรกเข้า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมไปถึงพบว่าเมื่อเรียนจบจะประกอบอาชีพครูปฐมวัยหรือครูประถมศึกษามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธนาวุฒิ สิงห์สถิต (2565) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เพศสภาพและสุขภาพจิตของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า กลุ่มคณะที่เรียนและความชอบในสาขาวิชาเรียนน้อยถึงน้อยมาก โดย 1 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่างมีอาการซึมเศร้า ดังนั้นปัจจัยที่สัมพันธ์กับอาการทางสุขภาพจิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กลุ่มคณะความชอบในสาขาที่เรียน และสุขภาวะทางสังคม

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวล จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนของความวิตกกังวลอยู่ในระดับปกติ (**Normal**) แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนความวิตกกังวลที่อยู่ในระดับรุนแรงมาก (**Extremely Severe**) คิดเป็นร้อยละ 19 ซึ่งถือว่าสูง อาจจะเป็นเพราะความวิตกกังวล เป็นภาวะทางอารมณ์ เป็นความไม่สบายใจ หวาดหวั่น กระวนกระวายใจ ที่เกิดจากการถูกคุมคามต่อความมั่นคงของบุคคลนั้น ถือเป็นอารมณ์พื้นฐานของมนุษย์กล่าวโดยตฏิลา จำปาวัลย์ รวมถึงรัตนาภรณ์ ชูทอง และคณะ (2561) กล่าวไว้ว่า ความวิตกกังวล คือ ภาวะที่รู้สึกไม่สุขสบาย วิตก เครียด หวาดหวั่น ที่รุนแรงมากเกินไปและมีความต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจจะส่งผลต่อสุขภาพกายและประสิทธิภาพในการทำงาน เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อาชีพที่ใฝ่ฝันตรงกับอาชีพที่อยากจะทำในปัจจุบันมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

กับความวิตกกังวลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากแนวคิดของ Beck (1972) การเกิดความวิตกกังวลที่เน้นไปที่ความคิดมากกว่าแรงกดดันจากภายนอก เมื่อบุคคลให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นการทำให้สภาพการณ์ที่อาจจะไม่ได้มีความร้ายแรงกลายเป็นสภาพที่กดดันมากยิ่งขึ้น โดยบุคคลประเมินเหตุการณ์นั้นเกินจริงและขณะเดียวกันก็ประเมินความสามารถของตนเองที่จะจัดการกับภาวะนั้น ๆ ต่ำกว่าความเป็นจริงด้วยเช่นกัน โรคประจำตัวมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความวิตกกังวลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

และความสัมพันธ์กับเพื่อนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความวิตกกังวลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สอดคล้องกับการศึกษาของรัตนาภรณ์ ชูทองและคณะ (2562) ศึกษาภาวะสุขภาพจิต สภาพและการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวในนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ภาคใต้ของประเทศไทย ปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะวิตกกังวล ได้แก่ การมีโรคประจำตัว การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา ปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อน

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียด จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนของความเครียดอยู่ในระดับปกติ (Normal) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์ และ ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อความสัมพันธ์กับครูอาจารย์และผู้ปกครองเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ความเครียดลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กรมสุขภาพจิต สรุปสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความเครียด อย่าง สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต เช่นปัญหาการงาน ปัญหาครอบครัว ปัญหาการเรียน ปัญหาสุขภาพ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคล ซึ่งบุคคลที่รู้สึกว่าตนเองมีบุคคลอื่นช่วยเหลือ รักใคร่ และไว้วางใจได้ จะมีความเครียดน้อยกว่าบุคคลที่อยู่โดดเดี่ยว อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของจารุชา บรรเจิดถาวร (2562) ศึกษาความเครียดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดของนิสิตปริญญาตรีที่ได้รับทุนการศึกษาในคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดของนิสิตได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสาร การเห็นคุณค่าในตนเอง หลักสูตรที่ศึกษา ปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียนและปัญหาความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว

สรุป

จากการศึกษาสุขภาวะทางจิตและการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า ส่วนใหญ่มีคะแนนของสุขภาวะทางจิตอยู่ในเกณฑ์ปกติ เมื่อแบ่งเป็น 3 ด้าน พบว่าคะแนนภาวะซึมเศร้าระดับปกติ คะแนนวิตกกังวลระดับปกติ และ มีความเครียดระดับปกติ และคะแนนรวมของการเห็นคุณค่าในตนเองมีค่าเฉลี่ยคือ 49.25 ซึ่งกล่าวได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง

ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่ ผลคะแนนรวมของมุมมองของนักศึกษาต่อความเข้าใจพฤติกรรม พัฒนาการ รวมถึงการสื่อสารของเด็กนักเรียนวัยปฐมวัยหรือประถมศึกษา ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์ และ ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้า ได้แก่ ความสัมพันธ์กับครู ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ชั้นปีที่กำลังศึกษา เมื่อเรียนจบจะประกอบอาชีพครูปฐมวัยหรือครูประถมศึกษา และความพึงพอใจระหว่างที่กำลังศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิตเทียบกับวันแรกเข้า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวล ได้แก่ ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์ ความสัมพันธ์กับเพื่อน อาชีพที่ใฝ่ฝันตรงกับ

อาชีพที่อยากจะทำในปัจจุบัน และโรคประจำตัว และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียด ได้แก่ ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์ และความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะไปใช้ประโยชน์

1. การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความเครียด ดังนั้นในการเรียนการสอนของคณาจารย์จึงควรแทรกหรือยกประเด็นเรื่องการเสริมสร้างทักษะในการเห็นคุณค่าในตนเองในชั้นเรียน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต และป้องกันการเกิดภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความเครียด

2. ในกลุ่มนักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับครูอาจารย์ในระดับดีถึงดีมากสูงกว่าในกลุ่มนักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับครูอาจารย์ในระดับปานกลางถึงไม่ดี ดังนั้น ในคณะครุศาสตร์จึงควรมีการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาภายในคณะให้รู้ จักกัน อย่างน้อยคือให้อาจารย์ที่ปรึกษารู้จักกับนักศึกษาในความรับผิดชอบ ส่วนนักศึกษาควรรู้ข้อมูลการติดต่อกับอาจารย์แต่ละท่านในคณะ เพื่อให้นักศึกษาเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองมากยิ่งขึ้น

3. จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนความวิตกกังวลในระดับรุนแรงมากคิดเป็นร้อยละ 19 จึงเสนอแนะให้ทางคณะครุศาสตร์ให้ความสำคัญกับความวิตกกังวล เนื่องจากความวิตกกังวล ที่รุนแรงมากเกินไปและมีความต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน อาจจะส่งผลต่อสุขภาพกายและประสิทธิภาพในการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล ความเครียด และการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ใหม่และเพื่อให้ได้ทราบถึงสาเหตุที่ชัดเจนและกว้างมากยิ่งขึ้น

2. ควรเพิ่มขอบข่ายของกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุม ทั้งมหาวิทยาสวนดุสิต เนื่องจากแต่ละคณะวิชามีเนื้อหาบทเรียนที่จัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาแตกต่างกัน และสังคมวัฒนธรรมของแต่ละคณะมีความแตกต่างกัน จึงควรนำมาเปรียบเทียบระดับสุขภาวะทางจิต คะแนนภาวะซึมเศร้า คะแนนความวิตกกังวล และคะแนนความเครียด

เอกสารอ้างอิง

Beck, A. T. (1972). Cognition, anxiety, and psychophysiological disorder. In C. Spielberg (Ed.), *Anxiety: Current trends in theory and research* (pp. 1–27). Academic Press.

ครองรัตน์ คุลลาพันธ์. (2561). *พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และปัจจัยทางจิตที่พยากรณ์ภาวะโรคซึมเศร้า* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์].

จารุชา บรรเจิดถาวร และ ภุชงค์ เหล่ารุจิสวัสดิ์. (2562). ความเครียดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดของนิสิตปริญญาตรีที่ได้รับทุนการศึกษาในคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *จุฬาลงกรณ์เวชสาร, 1*(2), 191-203.

ธนาวุฒิ สิงห์สถิตย์. (2565). *สุขภาพจิตและความหลากหลายทางเพศของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1* [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

โสภาวดี บุณยฤธิกิจ. (2546). *ภาวะสุขภาพจิตและการปรับตัวของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

รัตนาภรณ์ ชูทอง และคณะ. (2562). ภาวะสุขภาพจิต สภาพและการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวในนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ภาคใต้ของประเทศ. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 64*(4), 337.

เกวลี ชัยสุวรรณรักษ์ และคณะ. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นที่มีประสบการณ์ข่มเหงรังแกบนโลกไซเบอร์. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 65*(2), 191-204.

Nguyen, D. T., Wright, E. P., Dedding, C., Pham, T. T., & Bunders, J. (2019). Low self-esteem and its association with anxiety, depression, and suicidal ideation in Vietnamese secondary school students: A cross-sectional study. *BMC Psychiatry, 19*, 231.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.75

Stress Management of Buddhist Dhamma Medicine Guideline

การจัดการความเครียดตามแนวทางการแพทย์วิถีธรรม

Pratumthip Chaichit[1], Chatwarun Angasinha[2*]

ประทุมทิพย์ ไชยชิตร[1], ฉัตรวรัญช์ องคสิงห์[2*]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Pratumthip Chaichit[1]**
ประทุมทิพย์ ไชยชิตร[1]
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
Program in Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: Pratumthip20@gmail.com

2. **Asst. Prof. Dr. Chatwarun Angasinha[2*]**
ผศ.ดร.ฉัตรวรัญช์ องคสิงห์[2*]
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
Program in Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: Chattrsu@gmail.com

คำสำคัญ:
ความเครียด, การจัดการความเครียด, แพทย์วิถีธรรม

Keywords:
Stress; Stress Management; Buddhist Dhamma Medicine

Article history:
Received : 11/08/2024
Revised: 19/10/2024
Accepted: 04/03/2025
Available online: 17/03/2025

ABSTRACT

This research is qualitative research. The objectives are to study 1) the factors and experiences that cause stress among volunteers health care Dhamma medicine. 2) methods for managing stress according to Dhamma medicine. The researcher used a mixed method by surveying 200 people using a Google form questionnaire, the Suan Prung Stress Scale (SPST-). 20) and in-depth interviews with 15 people. The results of the survey found that the cause of stress with the highest average value was not being as expected (2.20). There is a feeling of boredom, irritability, and headaches sometimes (1.71). There is treatment with Dhamma medicine (4.01). For the in-depth interview, the 15 key informants had physical illnesses such as SLE, psoriasis, and chronic kidney failure. Toxic thyroid, menopause, vitreous degeneration, bone and osteoarthritis disease, rheumatoid disease, cystitis, vaginal discharge, hemorrhoids, asthma, allergies, respiratory disease. It is a cyst in the uterus, a cyst in the breast, B virus, high blood fat. Stones in the ureter and gallbladder and had mental illnesses, including bipolar disorder, depression, stress disorder. The main causes of stress of the informants were 1) family problems, 2) work problems, 3) problems from surrounding society. and 4) financial problems, debt, insufficient income to cover expenses, 5) health problems, and 6) problems caused by one's own actions. Create pressure on yourself, fear, fear of inadequacy, keeping to yourself, not revealing, not trusting others. They use Dhamma, practice merit, associate with and respect good friends, listen regularly to Dhamma, accept the karma. The principles used are 1) setting up precepts to cleanse one's defilements, 2) hastening to do a lot of merit, 3) setting up precepts, reducing and abstaining from meat, 4) eating only one meal, 5) practicing celibacy, 6) working for free

to reduce ego, and practicing self-cleaning. Hold on firmly, 7) let go, reduce, let go of your desires, want to have them, 8) use techniques to get over your illness quickly, don't worry, don't rush the results of your illness, and 9) accept it as it is. Supporting factors to successfully reduce stress It is that the main informant is a Dhamma practitioner, keeping the 5 precepts and refraining from things that are harmful. Practice doing things that are beneficial. To yourself and others, train yourself until you have the knowledge and ability to understand your own mind. Understand the causes of stress Know the nature of the desires that cause suffering and stress. Understanding, then apply them to real life. Until you can reduce stress about various matters.

How to Cite:
Chaichit, P.& Angasinha, C. (2025) STRESS MANAGEMENT OF BUDDHIST DHAMMA MEDICINE GUIDLINE. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 330-341.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยและประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดในกลุ่มจิตอาสาและผู้ที่เคยผ่านการอบรมการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรม 2) เพื่อศึกษาวิธีการจัดการความเครียดตามแนวทางการแพทย์วิถีธรรม โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีแบบผสมผสาน (mixed method) โดยทำการสำรวจด้วยแบบสอบถาม google form สอบถาม จิตอาสา และผู้ที่เคยผ่านการอบรมการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรม จำนวน 200 คน โดยใช้แบบวัดความเครียดสวนปรุง (SPST-20) กรมสุขภาพจิต สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน ผลจากแบบสำรวจพบว่าสาเหตุของความเครียดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การไม่ได้ดั่งใจหวัง (ค่าเฉลี่ย 2.20) ระดับความเครียด มีความรู้สึกเบื่อหน่าย หงุดหงิด ปวดหัวบ้างเป็นบางครั้ง (ค่าเฉลี่ย 1.71) การจัดการความเครียด มีการรักษาด้วยศาสตร์การแพทย์วิถีธรรม (ค่าเฉลี่ย 4.01) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล 15 คนมีความเจ็บป่วยทางด้านร่างกาย ได้แก่ โรค SLE สะเก็ดเงิน ไตวายเรื้อรัง ไทรอยด์เป็นพิษ วัยทอง วุ้นตาเสื่อม โรคกระดูกและข้อเข่าเสื่อม โรครูมาตอยด์ กระเพาะปัสสาวะอักเสบ ตกขาว ริดสีดวงทวาร โรคหอบหืด ภูมิแพ้ โรคระบบทางเดินหายใจ เป็นซีสในมดลูก ซีสที่เต้านม ไวรัสบี ไขมันในเลือดสูง นิ่วในท่อไตและถุงน้ำดี และมีความเจ็บป่วยทางด้านจิตใจ ได้แก่ โรคไบโพล่าร์ โรคซึมเศร้า โรคเครียด สาเหตุของความเครียดของผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ปัญหาครอบครัว 2) ปัญหาจากการทำงาน 3) ปัญหาจากสังคมรอบด้าน และ 4) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ การเงิน หนี้สิน รายรับไม่พอกับรายจ่าย 5) ปัญหาด้านสุขภาพ และ 6) ปัญหาเกิด จากการกระทำของตนเอง สร้างความกดดันให้กับตัวเอง ความกลัว กลัวความบกพร่อง เก็บตัว ไม่เปิดเผย ไม่ไว้ใจคนอื่น ไม่ชอบแก้ปัญหา มีความคิดซับซ้อน เบียดเบียนตนเอง ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ใช้หลัก ยา 9 เม็ด หรือเทคนิค 9 ข้อตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ในการจัดการความเครียด โดยใช้เทคนิค ข้อที่ 8 ซึ่งเป็นยาเม็ดเลิศ ใช้ธรรมะ ละบาป บำเพ็ญกุศล คบและเคารพมิตรดี หมั่นฟังธรรม ทบทวนธรรม สนทนาธรรม ใคร่ครวญธรรมกับหมู่มิตรดี ยอมรับในวิบากกรรม หลักการที่ใช้คือ 1) มีความเชื่อและศรัทธา 2) ใช้ธรรมะ ฟังธรรม ใคร่ครวญธรรม 3) ตั้งศีลเพื่อชำระกิเลส 4) ปฏิบัติตามศีล เพื่อลด ละ เลิก กามและอัตตา ความอยากได้ อยากมี 5) การเร่งทำกุศลให้มากๆ เพื่อให้ดีชิงออกฤทธิ์แทนร้าย 6) ทำงานฟรี ปล่อยวาง ฝึกฝนล้างตัวยึดมั่นถือมั่น 7) ใช้เทคนิคทำใจให้หายโรคเร็ว ยาเม็ดที่ 8 คือ ไม่กังวล ไม่เร่งผล กับอาการหายเจ็บป่วย 8) ทำใจยอมรับตามความเป็นจริง ปัจจัยสนับสนุนให้สามารถลดละความเครียดได้สำเร็จ คือการที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ปฏิบัติธรรม รักษาศีล 5 ละสิ่งที่เป็นโทษ บำเพ็ญทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ต่อตนเองและผู้อื่น ฝึกฝนตนเอง จนทำให้ตนเองมีความรู้ความสามารถ

เข้าใจจิตใจตนเอง เข้าใจเหตุแห่งการเกิดความเครียด รู้จักตัวของกิเลสที่พาให้เกิดความทุกข์ ความเครียด เมื่อเข้าใจแล้วก็นำมาปฏิบัติใช้กับชีวิตจริง จนลดความเครียดกับเรื่องต่างๆได้

บทนำ

ปัจจุบันทุกคนต้องเผชิญกับการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง และการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงชีวิต ซึ่งเมื่อไม่สมปรารถนากับสิ่งต่างๆ ที่คาดหวังไว้ก็จะทำให้เกิดความเครียด อันเป็นภาวะของจิตใจ ทุกคนต้องเผชิญกับความเครียดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมยุค VUCA World เป็นยุคแห่งความผันผวน ไม่แน่นอน ความสลับซับซ้อน คาดการณ์ได้ยาก ขาดความชัดเจนทำให้ยากต่อการตัดสินใจ มีปัจจัยมากมายและซับซ้อนในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในชีวิต ไม่สามารถปรับเปลี่ยนชีวิตให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ก็จะส่งผลต่อจิตใจ ก่อให้เกิดความเครียดขึ้นได้ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของประชาชน ต่อสังคมโดยรวม ต่อบุคคลรอบข้างไม่ว่าจะเป็นบุคคลในครอบครัวที่ทำงานและสังคม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัญหาเรื่องความเครียดเป็นปัญหาสุขภาพจิตที่ค่อนข้างรุนแรงและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ผลการสำรวจ เรื่อง คะแนนสุขภาพและความเป็นอยู่แบบ 360° ประจำปี 2019 หรือ “2019 Cigna 360 Well-Being Survey” ของซิกน่า ประกันภัย โดยสำรวจพฤติกรรมผู้คนเกี่ยวกับสุขภาพและความเป็นอยู่ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านครอบครัว ด้านการเงิน และด้านการทำงาน จากกลุ่มตัวอย่างใน 23 ประเทศทั่วโลก อาทิ สหรัฐฯ ออสเตรเลีย , นิวซีแลนด์, ซาอุดิอาระเบีย, แคนาดา, เม็กซิโก, บราซิล, สเปน, ไต้หวัน, ฮ่องกง ฯลฯ รวมทั้ง ไทย ข้อมูลระบุว่า ประเทศไทยเป็นประเทศมีความเครียดสูงเป็นอันดับ 5 ของโลก จากทั้ง 23 ประเทศที่ทำการสำรวจในครั้งนี้ และร้อยละ 91 ยอมรับว่าตนเองมีความเครียด โดยค่าเฉลี่ยสูงกว่าทั่วโลกซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 84 (Cigna Insurance Co, Ltd., 2018) ความเครียดส่งผลกระทบทั้งด้านร่างกายและจิตใจเป็นอย่างมาก ทางด้านร่างกาย ความเครียดส่งผลกระทบต่อการเกิดโรคและเป็นโรคทางกาย เมื่อเกิดความเครียดร่างกายจะตอบสนองโดยการหลั่งโฮโมนเครียดหรือฮอร์โมนคอร์ติซอล (Cortisol) รวมถึงสารอักเสบหลายชนิด ผู้มีความเครียดเรื้อรังต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานจะส่งผลต่อสุขภาพ ทำให้การทำงานของระบบภูมิคุ้มกันทำงานผิดปกติ ง่ายต่อการเจ็บป่วย เชื้อไวรัสที่แฝงเร้น (Latent Viruses) อาจถูกกระตุ้นและแสดงออกมาให้เห็น เช่น ไวรัสเริม งูสวัด ความเครียดยังเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non communicable Diseases; NCDs) ได้แก่ โรคหัวใจ โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคไขมันในเลือดสูง ภาวะหลอดเลือดแดงตีบแข็ง โรคอ้วน หัวใจขาดเลือด โรคเครียดลงกระเพาะ โรคนอนไม่หลับ โรคไมเกรน โรคออฟฟิศซินโดรม โรคกรดไหลย้อนโรคหลอดเลือดสมอง โรคภูมิแพ้ โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง โรคระบบทางเดินอาหาร โรคหวัด โรคเบาหวาน โรคไทรอยด์เป็นพิษ โรคมะเร็ง เป็นต้น (น้ำค้าง แก้วก่า, 2565)

ข้อมูลจากศูนย์ความรู้โรคซึมเศร้า กรมสุขภาพจิต ระบุว่า โดยเฉลี่ย ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าจำนวน 100 คน จะเข้าถึงการรักษาเพียง 28 คน เท่านั้น พบว่าเพศหญิงมีอัตราการเป็นโรคซึมเศร้ามากกว่าเพศชาย แต่เพศชายมีอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จมากกว่า และผู้เป็นโรคซึมเศร้ามีอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จสูงกว่าคนทั่วไปถึง 20 เท่า และร้อยละ 70 ของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า เสียชีวิตก่อนวัยอันสมควร ปัจจุบันผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยปี 2564 คนไทยอายุ 15 ปี ขึ้นไป ป่วยเป็นโรคซึมเศร้าถึง 1.5 ล้านคน และผู้ป่วยโรคซึมเศร้าพยายามฆ่าตัวตาย

6 คนต่อชั่วโมง หรือทั้งปีมากกว่า 53,000 คน และเสียชีวิตราว 4,000 คน ซึ่งก่อนหน้าองค์กรอนามัยโลกพยากรณ์ไว้ใน Provisional agenda item 6-2 ว่า ตั้งแต่ปี 2554 ในปี 2572 นั้น โรคซึมเศร้าจะเพิ่มขึ้นเป็นสาเหตุของภาระโรคในระดับโลก และเป็นสาเหตุของการฆ่าตัวตายอันดับที่ 2 ในกลุ่มคนอายุ 15-29 ปี ซึ่งเป็นวัยหนุ่มสาวที่เป็นกำลังหลักให้กับประเทศชาติ (กรมสุขภาพจิต, 2545)

จากปัญหาที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิธีการจัดการความเครียดที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นกับสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีผู้ศึกษาถึงวิธีการจัดการความเครียดไว้แตกต่างกันไป เมื่อบุคคลเกิดความเครียด ก็หาวิธีการจัดการความเครียดซึ่งเป็นกลวิธีที่สำคัญในการเผชิญกับความเครียด ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (1) วิธีที่มุ่งแก้ปัญหา มีการพิจารณาตัวปัญหา หาสาเหตุและแนวทางในการแก้ไขปัญหานั้น และหาสิ่งสนับสนุนอย่างเหมาะสม และ (2) วิธีมุ่งแก้ไขอารมณ์ หลีกเลี่ยงหนีปัญหา เป็นการเปลี่ยนแปลง หรือป้องกันตนเอง เพื่อเป็นการผ่อนคลายความเครียด ความไม่สบายใจ โดยใช้กลไกการป้องกันตัวเองต่างๆ แต่จะเป็นการลดความเครียดชั่วคราว ลดความเครียดได้เพียงชั่วระยะหนึ่ง และจะประสบกับความล้มเหลวในการจัดการความเครียดที่เกิดภายหลัง

ผู้วิจัยเป็นผู้มีประสบการณ์ตรงจากการเจ็บป่วยทางกายและจิตใจ ความเครียดทำให้ต่อมไทรอยด์ทำงานผิดปกติ เป็นไวรัสเริมในตาดำ แพทย์วินิจฉัยว่าเกิดจากอาการเครียดทำให้ระบบภูมิคุ้มกันทำงานผิดปกติ ซึ่งโรคนี้จะไม่หายขาด เมื่อใดที่มีภาวะเครียดหรือพักผ่อนไม่เพียงพอ อาการของโรคก็จะแสดงออกมาให้เห็น ปัญหาที่ตามมาคือค่ารักษาพยาบาลซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่สูง ในช่วงที่ประสบความเครียดอย่างสูงนั้น ผู้วิจัยได้พบ “แพทย์วิถีธรรม” ซึ่งเป็นศาสตร์การแพทย์ทางเลือก ได้รับการพัฒนาขึ้นโดย ดร.ใจเพชร กล้าจน หรือ “อาจารย์หมอเขียว” ที่มีความเข้าใจความเป็นไปของชีวิตมนุษย์ทั้งกาย ใจและจิตวิญญาณอย่างลึกซึ้ง เป็นผู้ค้นพบการดูแลสุขภาพตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ที่ได้ใช้หลักพุทธธรรมในการลดความเครียด ลดความทุกข์ใจด้านร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจ ใช้ธรรมะ ละบาป บำเพ็ญกุศล ทำจิต ใจให้ผ่องใส คบมิตรดีสร้างสังคมดีและสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อให้เกิดความผาสุกในการดำรงชีวิต หลักการของการรักษาและบำบัดโรคตามหลักของอาจารย์หมอเขียวคือการใช้ยา 9 เม็ด หรือวิธีปฏิบัติ 9 ข้อ ผู้วิจัยซึ่งเป็นจิตอาสา เคยมีประสบการณ์การเป็นโรคเครียด แต่สามารถพัฒนาอารมณ์ พฤติกรรมให้พ้นจากสภาวะความเครียดโดยใช้ศาสตร์แพทย์วิถีธรรม จนสามารถจัดการความเครียดที่ก่อให้เกิดมลภาวะทางอารมณ์และเป็นสาเหตุของโรคทางกายอื่นๆ ด้วยเหตุ นี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการใช้แพทย์วิถีธรรมในการจัดการความเครียดของจิตอาสาเพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากผลของการวิจัย ไปเผยแพร่ เพื่อให้เกิดการปรับใช้ในการดูแลส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพใจของผู้คนในสังคม

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยและประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดในกลุ่มจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

2) เพื่อศึกษาวิธีการจัดการความเครียดตามแนวทางการแพทย์วิถีธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

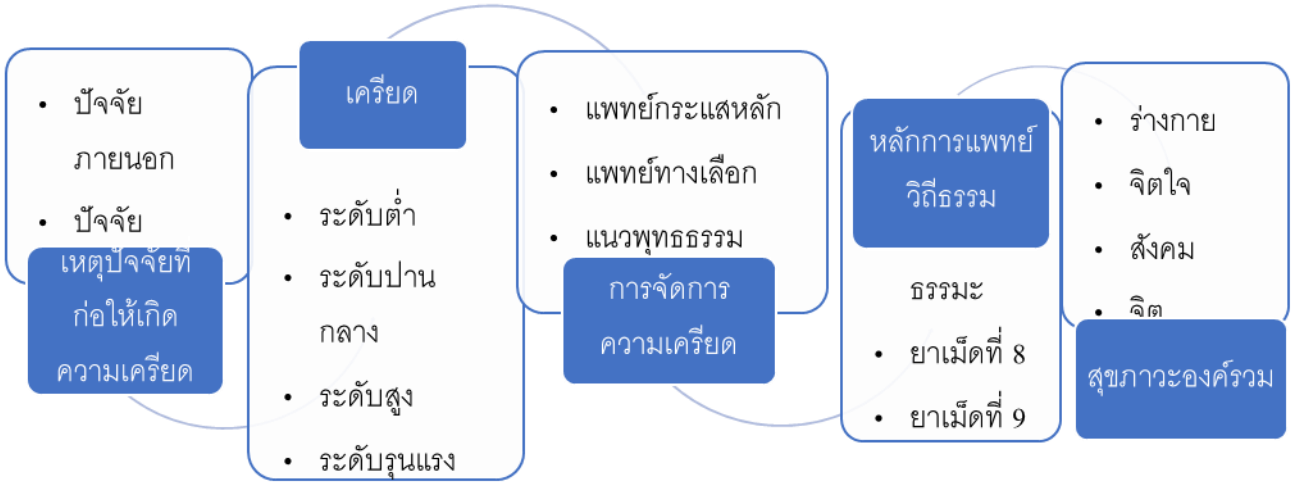

ภาพกรอบความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods) ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากหนังสือและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการเก็บข้อมูลเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม Google Form สอบถาม จิตอาสา และผู้ที่เคยผ่านการอบรมการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรม 200 ชุด โดยใช้แบบวัดความเครียดสวนปรุง SPST-20) กรมสุขภาพจิต สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อวัดสาเหตุของความเครียด ระดับความเครียด และการจัดการความเครียด ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 15 คน และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่และการสังเกตุการผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อสังเกตุ จดบันทึก การแชร์ประสบการณ์ ของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมและผู้เข้าค่ายสุขภาพตามศูนย์ต่างๆ สวนป่านาบุญ 1-9 ในสังกัดมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ในที่พื้นที่จังหวัดต่างๆกัน โดยสวนป่านาบุญ 1 ตั้งอยู่ที่ อ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร, สวนป่านาบุญ 2 ตั้งอยู่ที่ อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช, สวนป่านาบุญ 3 ตั้งอยู่ที่ อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี,สวนป่านาบุญ 4 ตั้งอยู่ที่ อ.ธาตุพนม จ.นครพนม, สวนป่านาบุญ 5 ตั้งอยู่ที่ อ.บ้านค่าย จ.ระยอง,สวนป่านาบุญ 6 ตั้งอยู่ที่ต่างประเทศ (ในยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย), สวนป่านาบุญ 7 ตั้งอยู่ที่ อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์, สวนป่านาบุญ 8 ตั้งอยู่ที่ อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่, สวนป่านาบุญ 9 ตั้งอยู่ที่ อ.ดอนเจดีย์ จ.สุพรรณบุรี

ผลการวิจัย

ข้อมูลเชิงสำรวจจาก google form 200 ชุด ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

เพศ พบว่า ร้อยละ 90.5 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 9.5 เป็นเพศชาย, อายุ พบว่า ร้อยละ 47.5 มีอายุมากกว่า 59 ปี รองลงมาร้อยละ 30.0 มีอายุระหว่าง , 50-59 ปี ร้อยละ18.0 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ1.0 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี และร้อยละ0.5 มีอายุระหว่าง 20-29 ปี, ระดับการศึกษา พบว่า ร้อยละ 36.5 จบ

การศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาร้อยละ 33.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./หรือเทียบเท่า ร้อยละ 20.0 จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 6.5 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาตรี/ปวส./หรือเทียบเท่า ร้อยละ 3.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และร้อยละ 1.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/หรือเทียบเท่า, อาชีพ พบว่า ร้อยละ 47.5 เป็นจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม รองลงมาร้อยละ 16.5 มีอาชีพเป็นข้าราชการ/ลูกจ้าง/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 12.5 มีอาชีพเป็นพ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณอายุ/ว่างงาน ร้อยละ 11.0 เจ้าของธุระกิจ/อาชีพอิสระ ร้อยละ 4.5 มีอาชีพเป็นพนักงานเอกชนและเกษตรกร/ประมง ร้อยละ 3.0 เป็นผู้ใช้แรงงาน/รับจ้าง และร้อยละ 0.5 มีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา, รายได้ พบว่า ร้อยละ 40.0 ไม่มีรายได้ ร้อยละ 19.0 มีรายได้ระหว่าง 1-10,000 บาท ร้อยละ 10 มีรายได้ระหว่าง 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 27.5 ร้อยละ 8.0 มีรายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาท 40,00-50.000 บาท และรายได้มากกว่า 50,001 บาท

จากการสำรวจ พบว่าการไม่ได้ดังใจหวัง มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับน้อย ($\bar{X}$= 2.20) รองลงมา ปัญหาสุขภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$= 1.98) การทำงานมีปัญหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับน้อย ($\bar{X}$= 1.84) ปัญหาหนี้สินและค่าใช้จ่ายไม่พอเพียง มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$= 1.79) ปัญหาครอบครัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$= 1.77) และทะเลาะเบาะแว้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$= 1.73) สำหรับระดับความเครียด พบว่า รู้สึกเบื่อหน่าย หงุดหงิด ปวดหัวบ้างเป็นบางครั้งมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$= 1.71) ไม่สบายทางกาย ปวดศีรษะบ่อย ๆ ปวดท้อง นอนไม่หลับค่าเฉลี่ยอยู่ระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$= 1.64) ไม่มีสมาธิในการทำงาน หรือกิจวัตรประจำวันอื่น ๆ วิตกกังวล มีปัญหาความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง ทะเลาะ ค่าเฉลี่ยอยู่ระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$= 1.60) เบื่ออาหาร เหนื่อยง่าย หัวใจเต้นเรง ค่าเฉลี่ยอยู่ระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$= 1.41) บุคลิกแปรปรวน บางครั้งมีอาการอยากตาย ค่าเฉลี่ยอยู่ระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$= 1.21) สำหรับการจัดการความเครียด เข้ารับการรักษาด้วยศาสตร์การแพทย์วิถีธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$= 4.01) รองลงมา ผ่อนคลายกล้ามเนื้อด้วยการออกกำลังกาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$= 3.76) การนวด การบำบัดด้วยศาสตร์ทางเลือกต่าง ๆ เช่น สมุนไพร มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$= 3.54) ผ่อนคลายด้วยการฟังเพลง หันไปทำกิจกรรมอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับกลาง ($\bar{X}$= 3.40) พยายามไม่คิดถึงปัญหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.09) การจัดการความเครียด (ทำสมาธิ สวดมนต์) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$= 2.13) เข้าคอร์สหรือชมรมผู้ป่วยจิตบำบัด มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$= 1.25) และพบจิตแพทย์ รักษาด้วยการกินยา มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$= 1.19)

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ที่เคยผ่านการอบรมการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนวิถีธรรมและจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม จำนวน 14 คน ทุกคนมีโรคทั้งกายและใจ ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่ง อาการหนักที่สุดคือป่วย 10 โรค โรคที่ 1 คือโรคที่คลำเจอก้อนที่เต้านมทั้ง 2 ข้าง บางช่วงก็มีหลาย ๆ ก้อน บางช่วงก็มีไม่กี่ก้อน แต่ถ้าเจอก้อนใหญ่มาก ๆ ก็ต้องไปหาหมอที่มีเครื่องมือที่สามารถดูดเอาน้ำที่เต้านมออก บางช่วงต้องเข้าห้องผ่าตัดด่วนภายใน 24 ชั่วโมงเพราะเจอก้อนที่แข็ง อาจจะเป็นเนื้อร้าย โรคที่ 2 ก็คือไทรอยด์เป็นพิษ ต้องเจาะน้ำที่คอออกเหมือนน้ำที่เต้านม และต้องกินฮอร์โมนร่วมในการรักษาด้วย โรคที่ 3 คือโรคกระเพาะอาหารและกรดไหลย้อน ทั้ง ๆ ที่กินอาหารครบ 3 มื้อและกินตรงเวลา โรคที่ 4 คือ วุ้นตาเสื่อม หมอบอกว่าไม่มีทางรักษา โรคที่ 5 คือ โรคกระดูกและข้อเข่าเสื่อม ต้องหากายภาพบำบัดและหมอแพทย์แผนไทยนวดหรืออบตัวทุกอาทิตย์เพราะตัวจะแข็ง เกร็งค้าง ปวดแต่อาการก็ไม่ดีขึ้น เมื่อกินยาก็ส่งผลต่อกระเพาะอาหาร มีอาการปวด

กระเพาะ โรคที่ 6 คือกระเพาะปัสสาวะอักเสบ กินยาปีหนึ่ง 3-5 ครั้ง ปวดจนไม่อยากเข้าห้องน้ำ กินยาจนมีอาการแพ้ยา ตาบวม ตัวบวม โรคที่ 7 คือตกขาว คันช่องคลอด เกือบทุกเดือนต้องเหน็บยาจนรำคาญตัวเอง ต้องตรวจภายในเพื่อหาเชื้อบ่อยครั้ง โรคที่ 8 เป็นริดสีดวงทวาร ถ่ายเป็นเลือด จนตัวซีด โรคที่ 9 เป็นโรครูมาตอยด์ ปวดไปทุกส่วน ทุกอณูของร่างกาย กดตรงไหนก็ปวดจนไม่อยากขยับตัว ขยับตัวแต่ละครั้งร้องโอดโอย ช่วยเหลือตัวเองเกือบไม่ได้ แปรงฟันไม่ได้ ใส่เสื้อผ้าเองไม่ได้ จะลุกนั่ง ลุกเดินไม่ได้ ต้องกินยาสเตียรอยด์ กินยาอาการดีขึ้น เมื่อไม่กินก็ปวดมาก หมอบอกว่าต้องกินยาตลอดชีวิต โรคที่ 10 เป็นโรคใจ ทุกข์หนักมากเรื่อง "ลูก" และ “คู่ครอง” สุดท้ายลงเอยด้วยการหย่า ซึ่งผู้ให้ข้อมูลคนอื่น ๆ มีปัญหาคล้าย ๆ กัน ความป่วยกายใจทำให้เกิดความเครียด

วิธีบำบัดความเครียดที่ผู้ให้ข้อมูลหลักใช้ซึ่งมีลักษณะร่วมที่คล้ายกันคือ คุยกับเพื่อนสนิท ที่เป็นทั้งญาติและทั้งเพื่อน ฟังเพลง ปลูกต้นไม้ ไปเที่ยว ไปช้อบปิ้ง แต่ทำบ่อยขึ้นจนข้าวของที่มีอยู่มากเกินไป ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่าการหาทางออกเช่นนั้นเป็นเพียงการหลีกหนีปัญหาชั่วคราว แต่ความทุกข์และความเครียดไม่ได้หายไป ความเครียดมีมากและพอกพูนจนมีผลต่อการทำงาน การเลี้ยงชีวิต ส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคมและความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง ที่สำคัญคือมีความทุกข์ใจมาก จนกระทั่งได้มาพบศาสตร์การแพทย์วิถีธรรม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนก็รู้จักศาสตร์แพทย์วิถีธรรมจากแนวทางที่แตกต่างกันทั้งจากคำแนะนำของแพทย์ พยาบาล ญาติพี่น้อง คนใกล้ชิดและทางสื่อโซเชียลมีเดีย ตลอดจนหนังสือ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้มาเข้าค่ายอบรมการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนวิถีธรรม เป็นค่ายอบรมฟรี ไม่มีค่าใช้จ่าย โดยมีหลักการว่า “ทุกคนเป็นหมอดูแลตัวเอง” “ศูนย์บาทรักษาทุกโรค” เนื้อหาในการอบรมคือการใช้ยา 9 เม็ดหรือเทคนิค 9 ข้อ ซึ่งแบ่งเป็นยาเม็ดหลัก ยาเม็ดเลิศ และยาเม็ดเสริม สำหรับยาเม็ดหลักได้แก่ การรับประทานอาหารสมดุลร้อน-เย็นและการกินอาหารตามลำดับของการย่อย และการออกกำลังกาย ยาเม็ดเลิศได้แก่ การฟังธรรมะ และการพักผ่อนนอนหลับให้เพียงพอ และยากลุ่มสุดท้ายคือยาเม็ดเสริม ได้แก่เทคนิคต่างๆที่ช่วยระบายความร้อนหรือพิษออกจากร่างกาย ได้แก่ การกัวซา การดีท้อกซ์ การแช่มือแช่เท้า การพอก ประคบ อบ อาบด้วยน้ำสมุนไพร และการดื่มน้ำสมุนไพรปรับสมดุล โดยมีรายละเอียดดังนี้

เทคนิคยา 9 เม็ดหมายถึง การดูแลสุขภาวะทางกาย ทางจิต ทางสังคม ทางจิตวิญญาณ ด้วยเทคนิคการดูแลตนเอง 9 ข้อ (ยา 9 เม็ด)

ยาเม็ดที่ 1 หมายถึง เทคนิคการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรมข้อที่ 1 การรับประทานสมุนไพรปรับสมดุล ประกอบด้วย สมุนไพรฤทธิ์เย็น ฤทธิ์ร้อน และฤทธิ์เย็นผสมฤทธิ์ร้อน

ยาเม็ดที่ 2 หมายถึง เทคนิคการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรมข้อที่ 2 การกัวซาหรือการขูดระบายพิษทางผิวหนังที่ใบหน้าและศีรษะหรือลำตัวแขนขา

ยาเม็ดที่ 3 หมายถึง เทคนิคการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรมข้อที่ 3 การสวนล้างลำไส้ใหญ่หรือการขับถ่ายอุจจาระ

ยาเม็ดที่ 4 หมายถึง เทคนิคการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรมข้อที่ 4 การแช่มือแช่เท้าหรือส่วนที่ไม่สบายในน้ำสมุนไพรตามภาวะร้อนเย็นของร่างกาย

ยาเม็ดที่ 5 หมายถึง เทคนิคการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรมข้อที่ 5 การพอก การทา การหยอด การประคบ การอบ การอาบ ด้วยสมุนไพรตามภาวะร้อนเย็นของร่างกาย

ยาเม็ดที่ 6 หมายถึง เทคนิคการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรมข้อที่ 6 การออกกำลังกาย ประกอบด้วย การกดจุดลมปราณ โยคะ กายบริหารยืดเหยียด การเดินเร็ว การฝึกลมหายใจ และอิริยาบถที่ถูกต้อง

ยาเม็ดที่ 7 หมายถึง เทคนิคการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรมข้อที่ 7 การรับประทานอาหารปรับสมดุล ประกอบด้วย การรับประทานอาหารปรับสมดุลตามภาวะร้อนเย็นของร่างกาย การรับประทานน้ำผักและผลไม้ปั่น การรับประทานอาหารตามลำดับ การรับประทานอาหารสุขภาพ การรับประทานอาหารปราศจากเนื้อสัตว์หรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์ (มังสวิรัติหรืออาหารเจ) การลดหรือละการรับประทานอาหารเนื้อสัตว์หรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์

ยาเม็ดที่ 8 หมายถึง เทคนิคการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรมข้อที่ 8 การใช้ธรรมะละบาป บำเพ็ญบุญกุศล ทำจิตใจให้ผ่องใส คบมิตรดีสร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี ประกอบด้วย การใช้หลักธรรมะในชีวิตประจำวัน การใช้เทคนิคทำใจให้หายโรคเร็ว การสวดมนต์ การทบทวนธรรมสมาธิบำบัด ละอบายมุข การทำกิจกรรมการงานด้วยอิทธิบาท 4 การคบมิตรดีสร้างสังคมดี และการประกอบสัมมาอาชีพ

ยาเม็ดที่ 9 หมายถึง เทคนิคการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรมข้อที่ 9 การรู้เพียรรู้พักให้พอดี ประกอบด้วย การรู้เพียรรู้พักให้พอดีหรือการทำงานเต็มที่และพักผ่อนให้พอดี การนอนหลับในช่วงเวลา 21.00 - 03.00 น. การพักผ่อนให้เพียงพอ

ผู้ให้ข้อมูลหลักรักษาโรคทางกายด้วยเทคนิคยา 9 เม็ด และรักษาโรคทางใจและทางจิตวิญญาณด้วยการฟังธรรมะ และการฝึกล้างกิเลส โดยผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า

“...ฟังธรรมะอาจารย์หมอแล้วเลยได้มาวิเคราะห์ตัวเอง สาเหตุที่ส่งผลให้เกิดความเครียด คืออัตตา ตัวตน กิเลส กาม ทำให้กลัว วิตก กังวล หวั่นไหว เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน ความไม่ได้ดังใจ ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ขาดสติ จากหลายๆ ปัญหารุมเร้ารอบด้าน ปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ครอบครัว การศึกษา สิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ ปัญหาจากการทำงาน ปัญหาเพื่อนบ้าน ปัญหาจากภัยธรรมชาติชาติ ปัญหาขยะ มลพิษทางอากาศ มันเป็นปัญหาไปหมด..ยิ่งคิดก็ยิ่งเครียด..ยิ่งป่วยกาย ป่วยจิต..แต่พอมาปฏิบัติตามทำกายทำใจตามที่อาจารย์หมอสอนก็เบาลง”

“...พอทำใจได้ วางใจได้ แม้ว่าร่างกายซูบผอม ตัวเล็กลงมาก แต่เกิดมีพลังบวก เป็นพลังบริสุทธิ์ สว่าง โล่ง โปร่ง เบากาย สบายใจ ซึ่งรู้ได้ด้วยตนเองเป็นพลังงานทางจิตวิญญาณ ไม่กลัวไม่เกร็ง ไม่หวั่นไหวกับอะไรอีกแล้ว พร้อมที่จะตายได้ แม้กายเจ็บป่วย ซูบผอม ซีดเซียว อ่อนแรง แต่ใจไม่ป่วยเลย กลับมีพลังเต็ม เข้มแข็ง มีชีวิตชีวา วันเวลาผ่านไป ประมาณ 2 สัปดาห์ อาการทางกายขั้นรุนแรงของภูมิแพ้ ก็ค่อย ๆ ดีขึ้นๆ เป็นลำดับ ๆ.... ความเครียดหายไปตอนไหนไม่รู้...”

“...ได้ประยุกต์ใช้ข้อธรรมการจัดการความเครียดในชีวิตประจำวันหลายข้อ ยกตัวอย่าง ข้อธรรมการเข้าใจเรื่องกรรมเพื่ออธิบาย เมื่อเรียนและมีความเข้าใจเรื่องกรรมแล้ว เรามีกรรมเป็นของตนเอง ทุกการกระทำของตนเอง ก็จะเกิดผลกับตนเอง จึงนำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิต ระมัดระวังการทำไม่ดี”

“...ภายหลังที่ได้มาเป็นจิตอาสา ได้ศึกษาความรู้ดีแล้ว เป็นการเรียนให้รู้จักสาเหตุของการเกิดความเครียด แล้วนำความรู้นั้นปรับใช้กับชีวิตจริง เป็นนักปฏิบัติธรรมรักษาศีล ปรับทัศนคติ ความคิดให้ถูกต้อง

จนสามารถเปลี่ยนพฤติกรรม ทางกาย ทางวาจา ทางใจ ฝึกเสียสละ ทำความดี พึ่งตนเอง ช่วยเหลือผู้อื่น จนเกิดจิตใจที่ดีงามสามารถสลายอารมณ์เครียด ความคิดที่ไม่ดีที่เคยเป็น เคยสั่งสมมา ค่อยๆหมดไปได้เรื่อยๆ”

ทั้งนี้ ดร.ใจเพชร กล้าจนได้ให้สัมภาษณ์ในงานวิจัยนี้ว่าความทุกข์ทางใจมากกว่าความทุกข์ทางกาย กิเลสทำให้เกิดทุกข์ ถ้าเข้าใจและล้างความยึดมั่นถือมั่นของใจได้สำเร็จ จะไม่เกิดความปวดร้าวทางจิตวิญญาณ

“..สุขทุกข์ทางใจแรงเท่ากับดินทั้งแผ่นดิน สุขทุกข์ทางกายแรงเท่าฝุ่นปลายเล็บ ถ้าเราดับทุกข์ใจได้ ก็ไม่มีทุกข์อะไรที่ดับไม่ได้ ให้เราตรวจดูว่าในชีวิตเรา ยังมีเรื่องอะไรที่เกิดขึ้น หรือเสียหายแล้วทำให้เราเป็นทุกข์ได้ ถ้ามีอยู่แสดงว่า ยังมีกิเลส เหตุแห่งทุกข์อยู่ ให้กำจัดกิเลสความยึดมั่นถือมั่นนั้นเสีย ความยึดมั่นถือมั่น จะทำให้เกิดความพร่อง ความพลาด ความทุกข์ ถ้าล้างความยึดมั่นของใจได้สำเร็จ คือ ความสำเร็จที่แท้จริง ไม่ยึดมันถือมั่น จะทำให้ ใจเป็นสุข จะมีวิบากดีมาช่วย ทำให้สำเร็จได้เร็ว เป็นบุญที่เต็มที่ที่สุด ไม่มีวิบากร้ายเจือ จะสำเร็จเร็วที่สุด สมบูรณ์ที่สุด ไม่เกิดการบาดเจ็บ ปวดร้าวทางจิตวิญญาณ และเป็นพลังที่ทำให้ตนหรือผู้อื่นทำสิ่งดีได้ทุกเรื่องเมื่อถึงเวลาอันควร เป็นบุญกุศลสูงสุด ต้องไม่ยึดมั่นถือมั่นให้ได้ จึงจะได้ ทำตามจริงที่เป็นไปได้จริง ชีวิตก็ไม่มีอะไรทุกข์”

สรุป

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ระดับความเครียดของจิตอาสาและผู้ที่ผ่านการอบรมการดูแลสุขภาพตามแนวทางแพทย์วิถีธรรมโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก มีด้วยกัน 4 ระดับ 1. ระดับต่ำ(Mind Stress) ระดับที่จัดการเองได้ ไม่คุกคามต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน แค่เบื่อหน่าย หายเองได้ 2. ระดับปานกลาง (Moderate stress) เป็นความเครียดปกติที่ต้องใช้เวลาในการแก้ปัญหา หาที่ระบาย ทำกิจกรรมที่ชอบ หาเพื่อนคุยเพื่อระบาย 3. ระดับสูง (High stress) อยู่ในเกณฑ์อันตราย คิดทำร้ายตัวเอง ส่งผลต่อร่างกาย เกิดโรคภัยต่าง ๆ อารมณ์หงุดหงิด อารมณ์ฉุนเฉียว ต้องมีคนให้คำปรึกษาแนะนำอย่างใกล้ชิด 4. ระดับรุนแรง (Severe stress) เครียดเรื้อรัง ปรับตัวไม่ได้ อารมณ์แปรปรวน มีผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน ต้องปรึกษาจิตแพทย์ เพื่อรักษาตามแพทย์แผนปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณะสุข (2548) เป็นนัยสำคัญ ซึ่งได้แบ่งระดับความเครียดไว้ 4 ระดับ คือความเครียดในแต่ละบุคคลแม้มีสาเหตุเดียวกันแต่จะส่งผลต่อบุคคลต่าง ๆ ในระดับที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละบุคคล ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมในขณะนั้นและลักษณะภายในของบุคคลนั้น คือ 1) ความเครียดในระดับต่ำ (Mild stress) คือภาวะเครียดขนาดน้อยและหายไปในระยะอันสั้น เป็นความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน 2) ความเครียดในระดับปานกลาง (Moderate stress) คือความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เป็นความเครียดปกติหรือพบเหตุการณ์สำคัญ ๆ ในสังคม บุคคลแสดงออกมาในลักษณะความวิตกกังวล ความกลัวส่วนใหญ่จะสามารถปรับตัวกลับสู่ ภาวะปกติได้เองจากการได้ทำกิจกรรมที่ชื่นชอบซึ่งช่วยคลายเครียด 3) ความเครียดในระดับสูง (High stress) คือเป็นระดับความเครียดที่ทำให้บุคคลได้รับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดสูงเป็นเวลานาน และไม่สามารถปรับตัวได้ในเวลาอันรวดเร็ว ถือว่าอยู่ในเกณฑ์อันตราย 4) ความเครียดในระดับรุนแรง (Severe stress) คือเป็นความเครียดระดับสูงที่ดำเนินติดต่อกันมาอย่างต่อเนื่อง เป็นความเครียดเรื้อรัง จนทำให้บุคคลมีความล้มเหลวในการปรับตัวจนเกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ หมดแรง ควบคุมตัวเองไม่ได้ เกิดอาการทางกายหรือโรคภัยต่าง ๆ ตามมาได้ง่าย เช่นอารมณ์แปรปรวน มีอาการทางจิต ควรเข้ารับการปรึกษาจากแพทย์

สำหรับเหตุปัจจัยและประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดในกลุ่มจิตอาสาและผู้ที่เคยผ่านการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรม 1) ปัญหาครอบครัว คู่ครอง เครียดจากลูก ลูกไม่เชื่อฟัง สามีเจ้าชู้ 2) ปัญหาจากการทำงาน เครียด กดดัน ปัญหาจากเพื่อนร่วมงาน ปัญหาจากหัวหน้างาน 3) ปัญหาจากสังคมรอบด้าน คือ ความไม่ได้ดั่งใจจากคนที่เราเกี่ยวข้อง พอไม่ได้ดั่งใจก็เครียด 4) ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การเงิน หนี้สิน รายรับไม่พอกับรายจ่าย 5) ปัญหาด้านสุขภาพ ความเจ็บป่วย คือ กลัวตาย กลัวโรค กลัวการรักษา กลัวเสียเงินในการรักษา กลัวครอบครัวลำบาก 6) เกิดจากการกระทำของตนเอง คือ สร้างความกดดันให้กับตัวเอง ความกลัว กลัวความบกพร่อง เก็บตัว ไม่เปิดเผย ไม่ไว้ใจคนอื่น ไม่ชอบแก้ปัญหา มีความคิดซับซ้อน เบียดเบียนตนเอง

อภิปรายผล

ข้อสรุปจากงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของลาซารัส และโฟลคแมน (Lazarus and Folkman, 1984) ได้กล่าว ถึงเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดไว้ 2 ประการ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมในการทำงาน สิ่งแวดล้อมทางสังคม และเหตุการณ์ในชีวิต โดยเฉพาะทางด้านสุขภาพ ครอบครัว เศรษฐกิจและสภาพการดำรงชีวิต เหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ตลอดจนสัมพันธภาพกับผู้อื่น และ 2) ปัจจัยด้านองค์ประกอบของบุคคล ประกอบด้วยบุคลิกภาพและลักษณะประจำตัว เช่น อารมณ์และประสบการณ์ในอดีต และยังสอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต (2540, น. 3) ได้อธิบายว่าสาเหตุของความเครียดเกิดจากสาเหตุ 3 ประการ ดังนี้ 1) ปัจจัยทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความกลัวว่าจะไม่ได้ดังหวัง กลัวจะไม่สำเร็จ หนักใจในงานที่ ได้รับมอบหมาย รู้สึกว่าตัวเองต้องทำในสิ่งที่ยากเกินความสามารถ มีความวิตกกังวลล่วงหน้ากับสิ่งที่ยัง ไม่เกิดขึ้น เป็นต้น 2) สาเหตุจากความเปลี่ยนแปลงในชีวิต ได้แก่ การเปลี่ยนวัย การแต่งงาน การตั้งครรภ์ การเริ่มเข้าทำงาน การเปลี่ยนงาน การเกษียณอายุ การย้ายบ้าน การสูญเสียคนรัก เป็นต้น 3) สาเหตุจากการเจ็บป่วยทางกาย ได้แก่ การเจ็บไข้ ไม่สบายที่ไม่รุนแรงตลอดไปจนถึงการ เจ็บป่วยด้วยโรคที่รุนแรง และเรื้อรัง เช่น มะเร็ง เบาหวาน ความดันโลหิตสูง และสาเหตุและปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียด ซึ่งจะเห็นได้ว่า จิตอาสาและผู้ที่ผ่านการอบรมการดูแลสุขภาพ ตามแนวแพทย์วิถีธรรม เกิดความเครียดจากความกลัว ความไม่ได้ดังใจหวัง กลัวไม่สำเร็จ ในด้านต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวัน เกิดความเจ็บทางด้านร่างกาย เป็นโรคต่าง ๆ ซึ่งปัจจัยต่างสอดคล้องกันมีนัยสำคัญ ความเครียดก่อให้เกิดโรคต่าง ๆ เมื่อเกิดโรคขึ้น ก็เกิดความกลัวเป็น กลัวตาย ความอยากหายจากโรค ซึ่งความอยากต่างๆทำให้เกิดความเครียด ความทุกข์ และนอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี ของ Wallance (1978) ซึ่งได้แก่ ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมภายนอกตัวบุคคล (exogenous stress) และ ปัจจัยภายในตัวบุคคล (endogenous stressor) และสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ลักขณา วรพงศ์พัฒน์.(2560) ผลของโปรแกรมสวดมนต์และทบทวนธรรมตามหลักการแพทย์วิถีธรรมต่อระดับความเครียดของผู้ต้องขังหญิง เรือนจากลางนครพนม จังหวัดนครพนม และ นิตยาภรณ์ สุระสาย. (2563). รูปแบบการบูรณาการวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรม กล่าวไว้เช่นกันว่าการฟังธรรม สนทนาธรรม ทบทวนธรรม ฟังซ้ำๆ ทบทวนธรรมซ้ำๆ จะสามารถดับทุกข์ใจได้ โดยใช้วิธีปฏิบัติตามหลักเหตุแห่งวิมุตติ ๕ คือ การฟังธรรม สนทนาธรรม ทบทวนธรรม การตรึกตรองใคร่ครวญตามด้วยใจซึ่งธรรม และสมาธินิมิต พร้อมกับการสลายความโลภ โกรธ หลงไปเป็นลำดับ การปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่น พร้อมกับการสลายความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นไปเป็นลำดับ เพื่อดับทุกข์ใจอย่างยั่งยืน

สำหรับรูปแบบของการจัดการความเครียดตามแนวทางการแพทย์วิถีธรรม สามารถสรุปได้ดังนี้

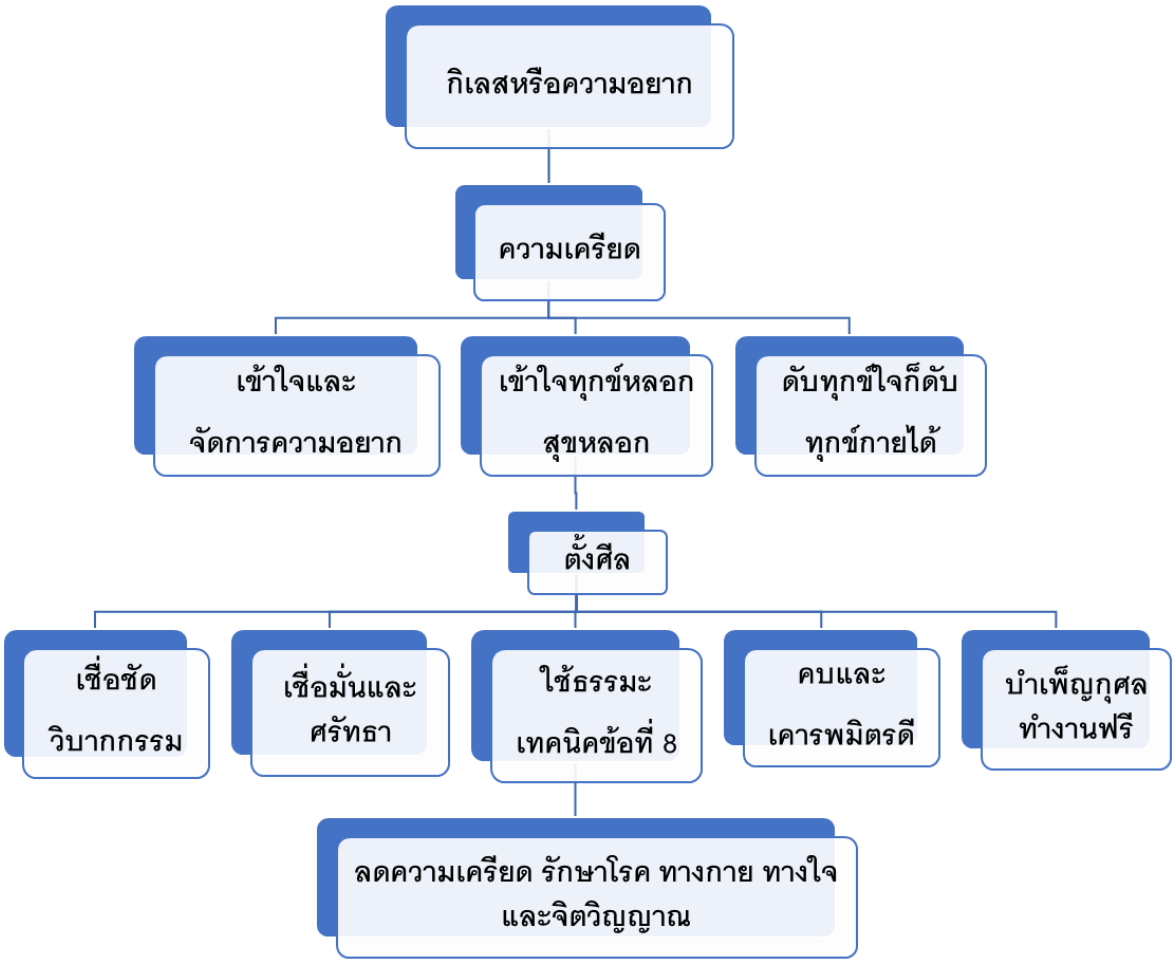

ภาพ 2 รูปแบบการจัดการความเครียดตามแนวทางแพทย์วิถีธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) เทคนิค 9 ข้อ (ยา 9 เม็ด) เทคนิคข้อที่ 8 และบททบทวนธรรมตามหลักการแพทย์วิถีธรรมควรได้รับการเผยแพร่และไปประยุกต์ใช้สำหรับการจัดการความเครียดให้กว้างขวางมากขึ้น ในเรื่องการดูแลสุขภาพและการใช้ชีวิตประจำวัน

2) เทคนิค ข้อที่ 8 (ยา 9 เม็ด) บททบทวนธรรมตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ควรได้รับการเผยแพร่ และไปประยุกต์ใช้ในการจัดการความเครียดและแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชาชนทุกกลุ่ม

ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการจัดการความเครียดตามแนวการแพทย์วิถีธรรมในกลุ่มต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข. (2545). *คู่มือคลายเครียด*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ใจเพชร กล้าจน. (2558). *จิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค [สาธารณสุขชุมชน]). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ใจเพชร กล้าจน. (2566). *บททบทวนธรรม* (ภาคภาษาอังกฤษและภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1). สมุทรสาคร: บ. พิมพ์ดี.

น้ำค้าง แก้วก่า. (2565). คลินิกสราญรมย์โรงพยาบาลไทยนครินทร์. สืบค้นจาก: https://www.thainakarin.co.th

นิตยาภรณ์ สุระสาย. (2563). *รูปแบบการบูรณาการวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรม* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ลักขณา วรพงศ์พัฒน์. (2560). ผลของโปรแกรมสวดมนต์และทบทวนธรรมตามหลักการแพทย์วิถีธรรมต่อระดับความเครียดของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครพนม จังหวัดนครพนม (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Cigna Insurance Co., Ltd. (2018). *International Health in Thailand*. https://www.cignaglobal.com/

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.76

Working Guidelines for Juvenile and Family Court Mediators Samut Sakhon Province Using Buddhist Peace Principles

แนวทางการทำงานของผู้ประนีประนอมประจำศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้หลักพุทธสันติวิธี

Sinapa Ho[1], Chatwarun Angasinha[2*]

ศรีนภา โฮ[1], ฉัตรวรัญช์ องคสิงห์[2*]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Sinapa Ho**
ศรีนภา โฮ[1]
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
Program in Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: hingpoom@gmail.com

2. **Asst. Prof. Dr. Chatwarun Angasinha[2*]**
ผศ.ดร.ฉัตรวรัญช์ องคสิงห์[2*]
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
Program in Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: Chattrsu@gmail.com

คำสำคัญ:
ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร, ผู้ประนีประนอม, หลักพุทธสันติวิธี

Keywords:
Juvenile and Family Court; The Mediator; Buddhist Principles of Peace

Article history:
Received: 29/12/2024
Revised: 10/01/2025
Accepted: 15/02/2025
Available online: 17/03/2025

ABSTRACT

This research aimed to study the working methods of mediators at the Juvenile and Family Court in Samut Sakhon Province using Buddhist principles of peace. This research was qualitative and collected data through in-depth interviews and focus group discussions with key informants Including the Chief Judge of the Juvenile and Family Court and the Mediators who are experts in mediating disputes. The results of the study found that the working guidelines of the Juvenile and Family Court of Samut Sakhon Province using the Buddhist principles of peace are: 1. Must have a public mind, which means being selfless, truly caring for the collective benefit or the benefit of the country, aiming for the peace of the people and the country as the most important thing, not seeking personal benefit or the benefits of their own group, either directly or indirectly. 2. Must have a voluntary mind, that is, willing and willing to volunteer to help solve the problems of society and the country, even though they are aware that it is difficult and risky, and risk suffering or damage of any kind that will occur, but are willing to endure the hardship, endure the hardship, endure the pain, in accordance with the 4 qualities of a monk who is responsible for accusing those who have committed offenses. 3. Must have a mind that aspires to Dharma, aiming for the good and prosperity of others (spiritual mind), that is, adhering to the principles of Saraniyadhamma (Dharma is the foundation of love) in 6 principles or 4 principles that His Majesty the King adapted into a royal address given to the Thai people in the 60th anniversary of the accession to the

How to Cite:

Ho, S. & Angasinha, C. (2025) Working Guidelines for Juvenile and Family Court Mediators Samut Sakhon Province Using Buddhist Peace Principles. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 342-351.

throne on June 9, 2006, and 4. Must have a rational mind (rational mind), that is, having intelligence, knowing the principles of reason according to the Four Noble Truths, clearly understanding conflicting matters, and being able to explain to the parties involved to see the good and bad results of the conflict in a reasonable and believable manner.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการทำงานของผู้ประนีประนอมประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้หลักพุทธสันติวิธี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 10 คน ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว และผู้ประนีประนอม ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ผลการศึกษาพบว่าแนวทางการทำงานของผู้ประนีประนอมประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้หลักพุทธสันติวิธี คือ 1) ต้องมีจิตสาธารณะ (public mind) คือมีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์ของประเทศชาติอย่างแท้จริง โดยมุ่งหวังความสงบสุขของประชาชนและประเทศชาติ เป็นสำคัญ ไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตน หรือพวกพ้องของตนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม 2) ต้องมีจิตอาสา (voluntary mind) คือสมัครใจและเต็มใจอาสาเข้ามาช่วยแก้ปัญหาของสังคมประเทศชาติ แม้ตระหนักว่าเป็นเรื่องยากลำบาก เสี่ยงต่อความทุกข์ ความเสื่อมเสียอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะเกิดขึ้น แต่ยอมอดทนเพื่อมุ่งประโยชน์ของส่วนรวมที่ใหญ่กว่าความพอใจส่วนตน 3) ต้องมีจิตใจใฝ่ธรรมมุ่งดีมุ่งเจริญต่อผู้อื่น (spiritual mind) คือยึดมั่นในหลักสารณียธรรม (ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความรัก) 6 ประการ และ 4) ต้องมีจิตเป็นนักเหตุผล (rational mind) คือมีสติปัญญา รู้หลักเหตุผลตามแนวอริยสัจ 4 เข้าใจเรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งกันได้ชัด สามารถชี้แจงให้คู่กรณีมองเห็นผลดีผลร้ายของการขัดแย้ง นั้น ๆ ได้อย่างมีเหตุผลเชื่อถือได้

บทนำ

การจัดการความขัดแย้งในโลกยุคปัจจุบัน หากมองในมุมกว้างแล้วมีหลายมิติในการนำมาใช้นั้นขึ้นอยู่กับระดับของความขัดแย้งว่าอยู่ในระดับใด เป็นความขัดแย้งระหว่างปัจเจกบุคคล หรือเป็นส่วนของภาครัฐกับบุคคลหรือภาคเอกชนกับภาคเอกชนด้วยกันเอง ในส่วนของความขัดแย้ง หรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่ผ่านมามีทั้งส่วนเอกชนต่อเอกชนด้วยกันเอง ทั้งในส่วนของเอกชนต่อภาครัฐ และภาคประชาชนทั่วไป ในทุกระดับของการจัดการความขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตาม ล้วนมีความจำเป็นที่จะต้องใช้เครื่องมือที่ดีที่สุดสู่การสร้างความปรองดองของคนในสังคมไทย ซึ่งเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์นโยบายของชาติ (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ,2560)

พันธกิจของสำนักงานศาลจังหวัดสมุทรสาคร (สำนักงานศาลจังหวัดสมุทรสาคร, 2560) ระบุไว้ในข้อที่ 1) คือ “ต้องอำนวยความยุติธรรมเพื่อสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางสังคม 2) พัฒนาและสร้างระบบมีสนับสนุนการอำนวยความยุติธรรมให้มีความรวดเร็ว สะดวก ทันสมัย และเป็นสากล 3) เสริมสร้างความร่วมมือทางการศาล และกระบวนการยุติธรรมไทยและต่างประเทศ 4) ธำรงความศรัทธาและความเชื่อในการอำนวยความยุติธรรม เพื่อความสงบสุขและความมั่นคงของสังคมไทยที่ยั่งยืน เป็นต้น” และในพันธกิจข้อที่ 1 คือ “ต้องอำนวยความยุติธรรมเพื่อสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางสังคม” ซึ่งการอำนวยความยุติธรรม โดยการประนีประนอม หรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลนั้น เป็นกระบวนการหนึ่งของการระงับ

ข้อพิพาททางเลือกที่ช่วยสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นกับทุกฝ่ายที่เป็นความกัน หรือมีการฟ้องร้องเกิดขึ้นในศาล ส่วนงานที่ดูแลด้านนี้โดยตรงก็คือศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประจำศาล

ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในทุกระดับของสังคม ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว สังคม รัฐ จนถึงระดับสังคมโลก ด้วยความแตกต่างด้านเป้าหมาย วิธีการ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี อันจะนำไปสู่ระบบความคิด ความรู้สึก การกระทำที่แตกต่างกัน ไม่ยอม ให้กัน ก่อเกิดเป็นความขัดแย้งขึ้น และนำไปสู่ความรุนแรง ซึ่งแสดงออกมาผ่านคำพูด ภาษา กิริยาอาการ จนถึงกระทั่งการทำร้ายกัน ก่อให้เกิดความสูญเสีย ซึ่งที่แท้จริงแล้ว ความขัดแย้งมี ทั้งนัยบวกและนัยลบ มีทั้งความขัดแย้งที่เป็นประโยชน์และความขัดแย้งที่เป็นโทษ (ระวี ภาวิไล , 2551)

การที่จะก้าวผ่านความขัดแย้งนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเปิดพื้นที่ให้กลุ่มคนทุกฝ่ายได้สะท้อนปัญหา และความต้องการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาหรือความต้องการระดับใดก็ตาม ซึ่งการเปิดพื้นที่จะเป็นเส้นทางนำไปสู่การแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุด ทำให้ทุกฝ่ายได้เกิดความรู้สึกยอมรับในทางเลือกที่ฝ่ายตนต้องการ ซึ่งทุกฝ่ายของความขัดแย้งได้เป็นส่วนหนึ่งในการเลือกแนวทางดังกล่าว และผลที่จะเกิดขึ้น คือ การยินดี ยินยอมจะปฏิบัติตามกฎ กติกา ที่ตนเองมีส่วนร่วมในการสร้างขึ้น การสร้างเวทีหรือการเปิดพื้นที่ในลักษณะดังกล่าวเป็นแนวทางหนึ่งในสันติวิธี (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554)

การใช้สันติวิธีเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาความขัดแย้ง ในทัศนะของคานธี สำหรับในหลักศาสนาก็ย่อมปรากฏวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งอยู่หลากหลายวิธี (เสฐียร พันธรังสี, 2549) การนำแนวทางสันติวิธีเข้ามาใช้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง จะต้องได้รับความร่วมมือจากส่วนรวมและทุกภาคส่วนในการสร้างบรรยากาศให้มีความสมานฉันท์ ความปรองดอง และเรื่องของการอยู่ร่วมกันแบบสันติวิธีบนพื้นฐานของฐานทัศนคติที่มีความแตกต่างกัน และจะต้องยึดมั่นในสันติวิธีทุกฝ่าย คือ จะต้องมีเหตุมีผลหรือจะต้องเข้าใจซึ่งกันและกัน แต่ในทางกลับกันสันติวิธีก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การนำเสนอที่ไม่มีเหตุมีผล การปิดกั้นช่องทางในการสื่อสารจนนำไปสู่ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน (พระไพศาล วิสาโล, 2549)

สันติวิธี หมายถึง วิธีการ การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งที่ไร้ความรุนแรง และครอบคลุมไปถึงแนวคิด วิธี ข้อปฏิบัติ ที่เป็นธรรม มีความยุติธรรม และก่อให้เกิดความพึงพอใจกันทุกฝ่าย พุทธสันติวิธี หมายถึง วิธี ข้อปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งที่พระพุทธเจ้าหรือเหล่าสาวก ของพระองค์ ได้ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้งอย่างสันติ โดยไม่ใช้ความรุนแรงหรือ ปราศจากความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งการนำแนวพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาผู้ประณีประนอมที่เหมาะสมที่สุด คือ หลักภาวนา 4 (พระพรหมคุณาภรณ์) ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญในทางพุทธศาสนา อันมีความหมายเดียวกันคือการเจริญ, การทำให้เป็น ให้มี ดีขึ้น, การพัฒนา (cultivation; development) รวมถึงการสร้างมุมมองภายในให้เกิดการยอมรับว่ารูปแบบที่สร้างขึ้นนี้มุ่งประเด็นของการให้ความสำคัญในด้านคุณค่า และประโยชน์ด้วยการชี้แนะให้บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่นี้เห็นความจำเป็นว่าควรจะต้องมีการนำหลักของพุทธธรรมมาปรับใช้ ซึ่งเป็นการพัฒนา 4 ด้าน คือ การพัฒนาด้านกายภาพ การพัฒนาด้านพฤติภาพ การพัฒนาด้านจิตภาพ และการพัฒนาด้านปัญญาภาพ เพื่อคุณลักษณะที่ดีของผู้ประนีประนอมข้อพิพาท ตามแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลในครอบครัว โดยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวโดยวิธีการเฉพาะและโดยผู้เชี่ยวชาญได้ดำเนินการตามพันธกิจ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เรื่อยมา แต่ยังคงมีปัญหาในแนวทางปฏิบัติทั้งในด้านหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ และความรู้ความสามารถเฉพาะทางของบุคคลากรที่ยังไม่พร้อม และมีจำนวนที่เพียงพอเพื่อให้

เกิดความพึงพอใจในการใช้บริการของคู่ความและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งถือว่าเป็น ปัญหาส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดความยืดเยื้อของปัญหาในระดับพื้นฐานของสังคม ทำให้เสียเวลาและ ค่าใช้จ่ายที่มากกว่าปกติ

ด้วยตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวข้างต้น และความสำคัญของการไกล่เกลี่ยประนีประนอม ข้อพิพาทในคดีที่เกี่ยวกับเยาวชนและครอบครัว อันจะยังผลให้คดีเสร็จสิ้นโดยรวดเร็วและเกิดความเสียหายต่อสถาบันครอบครัวและเยาวชนน้อยที่สุด สำนักงานศาลยุติธรรมจึงได้มีดำริให้ศาลเยาวชนและครอบครัวจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทขึ้น ในปี พ.ศ. 2549 และต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวพ.ศ. 2553 ขึ้นแทนพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯฉบับเดิม โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทมากยิ่งขึ้น โดยได้บัญญัติให้ศาลเยาวชนและ ครอบครัวต้องนำคดีครอบครัวที่มีข้อพิพาทเข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยทุกคดี และให้มีการแต่งตั้ง ผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวขึ้น มีการขึ้นทะเบียนแยกต่างหากจากผู้ประนีประนอมของสำนักระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม โดยศูนย์ประนีประนอมคดีครอบครัวประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร มีหน้าที่ในการจัดการอบรมและฝึกปฏิบัติผู้ขอจดทะเบียนผู้ประนีประนอม รวมทั้งพัฒนาระบบงานไกล่เกลี่ยประนีประนอมคดีครอบครัวให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั่วประเทศ

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา แนวทางการ ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจของศาล งานวิจัยนี้จะตอบสนองความจำเป็นในการพัฒนาและเกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมได้เป็นอย่างมาก ทั้งยังสามารถจะนำเสนอแนวทางการทำงานของศูนย์ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท คดีครอบครัว ประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร โดยนำหลักพุทธสันติมาใช้เพื่อให้เกิดความยุติธรรม และธำรงความศรัทธาและความเชื่อมั่นในการอำนวยความยุติธรรมเพื่อความสงบสุขและความมั่นคงของสังคมไทยที่ยั่งยืนต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

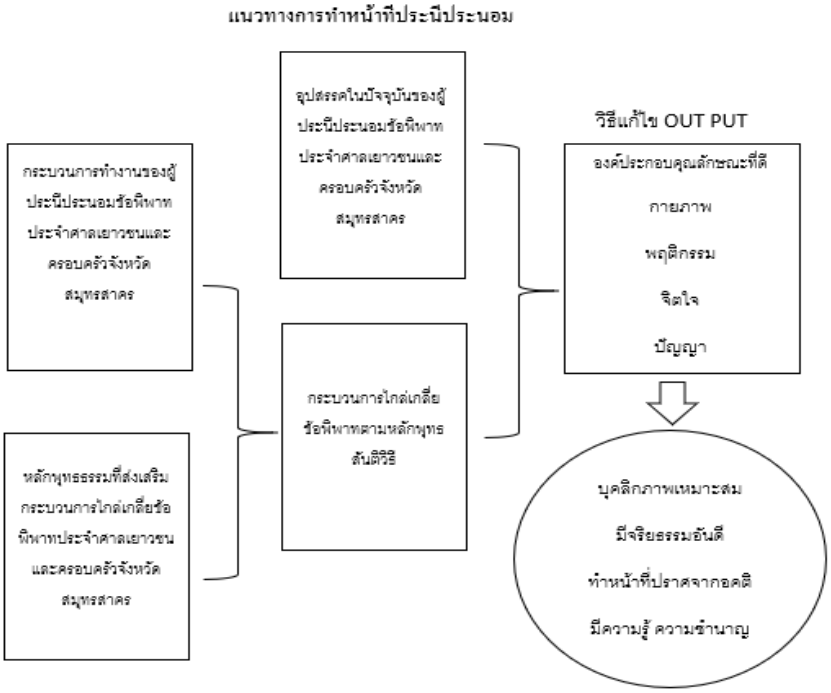

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการทำงานของผู้ประนีประนอมประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้หลักพุทธสันติวิธี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ อดีตผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว จำนวน 1 คน และผู้ประนีประนอม จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเขียนสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่เป็นแนวทางในการทำงานของผู้ประนีประนอมประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้หลักพุทธสันติวิธี ต่อไป

ผลการวิจัย

สรุปการศึกษาแนวทางการทำงานของผู้ประนีประนอมประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร” โดยใช้หลักพุทธสันติวิธี ซึ่งผู้วิจัยได้พบว่ารูปแบบการไกล่เกลี่ยคดีอาญาเด็กและเยาวชนกระทำผิดเป็นทางเลือกหนึ่ง ในกระบวนการดำเนินคดีอาญาและเป็นแนวคิดหนึ่ง เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเห็นว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยสามารถสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น โดยให้คู่กรณีได้สมานฉันท์กับความรู้ของแต่ละฝ่ายและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังนั้น ถ้าเปรียบเทียบรูปแบบการไกล่เกลี่ยคดีอาญาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกับรูปแบบการไกล่เกลี่ยแบบ (victim offender mediation) มีหลักการสำคัญ กล่าวคือ

1) มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่หลักการของความถูกต้อง ภายใต้หลักการความถูกต้องนั้นมนุษย์จึงเข้าใจถึงปัญหาและกำจัดปัญหาด้วยหลักการของความถูกต้องนั้น

2) รูปแบบการไกล่เกลี่ยผู้ประนีประนอมไกล่เกลี่ยเป็นผู้มีส่วนสำคัญมากในกระบวนการไกล่เกลี่ยโดยเป็นบุคคลที่สาม ที่มีความเป็นกลางทำหน้าที่การอธิบาย และให้คำแนะนำในการประชุมไกล่เกลี่ยร่วมทั้งเตรียมสถานที่จัดที่นั่ง และวางแผนการประชุมเป็นผู้ที่ทำให้คู่กรณีแต่ละฝ่ายที่มีความแตกต่างกัน ทางด้านอุปนิสัย สถานะทางสังคม ฐานะและความเป็นอยู่นำมาสู่การเจรจาไกล่เกลี่ยที่มีความสำคัญ แม้ว่าจะเต็มไปด้วยอารมณ์ที่รุนแรงของคู่กรณีก็ตาม

3) ผู้ประนีประนอมไกล่เกลี่ยต้องใช้ยุทธวิธีหรือเทคนิคเฉพาะในการเจรจาไกล่เกลี่ย เพื่อให้การดำเนินการไกล่เกลี่ยเป็นไปด้วยความสะดวก และปลอดภัย

4) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับคู่กรณีแต่ละคนจะได้รับการเอาใจใส่และมีความเข้าใส่อย่างละเอียดอ่อนถึงผลกระทบที่แต่ละคนได้รับการบอกเล่าและรับฟังเรื่องราวเหล่านั้นจะทำให้เกิดทัศนคติที่ดีขึ้นระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำผิด

5) ในการประชุม ผู้ประนีประนอมจะมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกในการเจรจาไกล่เกลี่ยระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดสองฝ่าย โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะใช้ทั้งวัจนภาษาการสื่อสาร มีความจริงใจตรงไปตรงมา มีความเอาใจใส่ในคณะทำการไกล่เกลี่ย

6) ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดได้รับการเสนอทางเลือกต่าง ๆ ในการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ย ไม่ว่าจะเป็นเวลา หรือสถานที่ที่จะทำการไกล่เกลี่ยนับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิในกระบวนการไกล่เกลี่ยมากขึ้น

7) ในกระบวนการไกล่เกลี่ยผู้ไกล่เกลี่ยมีบทบาทสำคัญในการทำให้กระบวนการไกล่เกลี่ยประสบผลสำเร็จ โดยในระหว่างการประชุมผู้ไกล่เกลี่ยจะเข้าแทรกแซงการเจรจาให้น้อยที่สุด และส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดเข้าเจรจาไกล่เกลี่ยกัน

8) กระบวนการไกล่เกลี่ยจะทำให้ความต้องการของผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดเกิดขึ้น และทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดรู้สึกปลอดภัย และเข้าร่วมเจรจาไกล่เกลี่ยด้วยความสบายใจ ซึ่งการที่คู่กรณีใช้รูปแบบการสื่อสารที่แตกต่างกันจะทำให้เกิดการเข้าใจความหมายที่ผิดได้

9) ทุกฝ่ายไม่ว่าทั้งผู้ไกล่เกลี่ย ผู้เสียหาย และผู้กระทำความผิดต้องร่วมมือกันในการทำให้ความต้องการและสัดส่วนได้เสียของคู่กรณีทุกฝ่ายที่ผลเป็นที่น่าพอใจ

10) การทำข้อตกลงในการไกล่เกลี่ยเป็นลายลักษณ์อักษรจะเป็นการแนะนำและมีรายเอียด ให้ปฏิบัติตามและกล่าวบทสนทนาระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเหตุกระทำ และผลกระทบต่อการกระทำต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของเขา ส่วนความพอใจของผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดในการไกล่เกลี่ยไม่มีผลในการทำข้อตกลง

การทำงานของผู้ประนีประนอมประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร” โดยใช้หลักพุทธสันติวิธี พบว่าการทำงานภาพรวมของผู้ประนีประนอมศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ทำหน้าที่เป็นคนกลางประนีประนอม ไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง หรือเรียกว่า “กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” ซึ่งประกอบด้วย 2 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการไกล่เกลี่ยแบบอำนวยการเจรจาและกระบวนการไกล่เกลี่ยแบบประเมินผล โดยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแบบอำนวยการเจรจา มักใช้กับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ หวังผลให้เกิดการประนีประนอมและมีเป้าหมายของกระบวนการไกล่เกลี่ยที่มุ่งให้คู่ขัดแย้งได้ประนีประนอมปรองดองซึ่งกันและกัน กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในลักษณะเช่นนี้เป็นที่ แพร่หลายเพราะไม่ต้องอาศัยความรู้ในด้านกฎหมายอย่างชำนาญของผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยหากแต่ อาศัยคุณธรรมและการเป็นผู้รักในความยุติธรรมก็สามารถทำให้กระบวนการไกล่เกลี่ยประสบ ความสำเร็จได้ลักษณะของกระบวนการไกล่เกลี่ยประเภทนี้จึงเป็นแบบของการอำนวยบริการให้ความ สะดวกจนเกิดบรรยากาศแห่งการพูดคุยกันขึ้น ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเพียงกระตุ้นให้คู่กรณีคิดแก้ปัญหา ร่วมกัน ทักษะในด้านการสื่อสารของผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยจึงมีความจำเป็นกว่าความรู้ในทางกฎหมาย หรือความชำนาญเฉพาะทางในด้านอื่น ๆ

จะเห็นได้ว่าแนวทางการทำงานของผู้ประนีประนอมประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้หลักพุทธสันติวิธี มีแนวทางสรุปได้ดังนี้

1. ต้องมีจิตสาธารณะ (public mind) คือมีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์ของประเทศชาติอย่างแท้จริง โดยมุ่งหวังความสงบสุขของประชาชนและประเทศชาติ เป็นสำคัญ ไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตน หรือพวกพ้องของตนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

2. ต้องจิตอาสา (voluntary mind) คือสมัครใจและเต็มใจอาสาเข้ามาช่วยแก้ปัญหา ของสังคมประเทศชาติ แม้รู้ตระหนักว่าเป็นเรื่องยากลำบาก เสี่ยงต่อความทุกข์ ความเสื่อมเสียอย่างใด อย่างหนึ่งที่จะเกิดขึ้น แต่ยอมทนลำบาก ทนตรากตรำ ทนเจ็บใจ โดยอนุโลมตามคุณสมบัติ 4 ประการ ของภิกษุผู้ทำหน้าที่กล่าวหาผู้ต้องอาบัติดังกล่าวข้างต้น

3. ต้องมีจิตใจใฝ่ธรรมมุ่งดีมุ่งเจริญต่อผู้อื่น (spiritual mind) คือยึดมั่นในหลัก สารณียธรรม (ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความรัก) 6 ประการ หรือ 4 ประการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประยุกต์ขึ้นเป็นพระราชดำรัสพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยในงาน 60 ปีแห่งการครองราชสมบัติ เมื่อ 9 มิถุนายน 2549

4. ต้องมีจิตเป็นนักเหตุผล (rational mind) คือมีสติปัญญา รู้หลักเหตุผลตามแนวอริยสัจ 4 เข้าใจเรื่องราวที่เป็นข้อขัดแย้งกันได้ชัด สามารถชี้แจงให้คู่กรณีมองเห็นผลดีผลร้ายของการขัดแย้ง นั้น ๆ ได้อย่างมีเหตุผลเชื่อถือได้

ผลการวิเคราะห์สรุปสำหรับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของผู้ประนีประนอมศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร โดยบูรณาการกับหลักอริยสัจ 4 ผู้วิจัยคิดวิเคราะห์เห็นว่าการทำหน้าที่ของผู้ประนีประนอม โดยใช้หลักพุทธสันติวิธี เป็นการดำเนินการตาม กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยบูรณาการหลักการและวิธีการทางพระพุทธศาสนามาแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งโดยอาศัยผู้ที่ทำหน้าที่ ไกล่เกลี่ยซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทบทบาทของผู้ทำหน้าที่ประนีประนอมเพื่อไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องเป็นคนกลางคือการมีจิตใจเป็นกลาง เว้นจากอคติหรือความลำเอียงและจะตนเองยึดถือหลักอริยสัจ 4 ในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท นอกจากนั้นจะต้องไม่เป็นผู้ชี้ขาดตัดสินในบางครั้งผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจเผลอกล่าวตัดสินความให้คู่กรณีไม่สบายใจได้และสามารถจัดกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยใช้กระบวนการในการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่แสดงถึงลักษณะความเป็นกลางตามหลักพุทธสันติวิธี ใช้หลัก “อริยสัจ 4” หรือ ทางสายกลางหรือ “อริยมรรค” ด้วยวิธีการใช้อริยมรรคเป็นแนวทางในการวางบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งการวางบทบาทนี้ต้องประกอบไปด้วยความเมตตาในทุกขั้นตอนเพื่อนำไปสู่การปรองดองสามัคคี รู้จักแบ่งปันกัน โดยสามารถสรุปกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามความหมาย ของหลักอริยสัจ 4 คือ

1) ขั้นเตรียมการ ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบของความขัดแย้งโดยใช้ หลักอริยสัจ 4 มาช่วยในกระบวนการไกล่เกลี่ยมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) วิเคราะห์ความขัดแย้งหรือวิเคราะห์**ทุกข์**จากสภาพความขัดแย้งประเด็นปัญหา มุมมองของคู่กรณีต่อปัญหาความต้องการรวมไปถึงผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายที่เป็นผู้มีส่วนได้เสีย (2) ค้นหาสาเหตุความขัดแย้งหรือ**สมุทัย**สาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งปัจจัย ภายนอก ที่อาจกระทบต่อความขัดแย้ง (3) ค้นหาแนวทางที่อาจตกลงกันได้หรือค้นหา**นิโรธ**โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับความขัดแย้งและตัวคู่กรณี(4) ออกแบบกระบวนการไกล่เกลี่ยและกำหนดแผนการไกล่เกลี่ยหรือ**มรรค**โดยวางกระบวนการการไกล่เกลี่ยเรื่องนั้น ๆ ว่ามีขั้นตอนใดบ้างลำดับขั้นตอนเป็นอย่างไรเริ่มต้นลำดับใด ขั้นตอนไหนก่อนหลังโดยลงรายละเอียดการจัดห้องกำหนดวาระการประชุมวางกติกาการไกล่เกลี่ย

2) เปิดประชุมการไกล่เกลี่ยด้วย ปิยวาจา มีใจเป็นกุศลเสียสละเอื้อเฟื้อมีอัตถจริยาด้วย ประพฤติเป็นประโยชน์และ มีใจเป็นกลางอย่างสม่ำเสมอ (สมานัตตา) เพื่อให้คู่กรณีเต็มใจและพร้อมใจ ที่จะเจรจา

3) รวบรวมข้อมูลและสร้างทางเลือกมีความอดทนและตั้งสติในการฟังใช้หลักสาราณีย ธรรมในการดำเนินการเพื่อพิจารณาประเด็นของข้อพิพาทและร่วมค้นหาทางออกด้วยกันโดยการ เจรจาทีละประเด็นควรไกล่เกลี่ยด้วยท่าทีที่เป็นมิตรพูดจาสุภาพใจเย็นและเมตตาต่อกันไม่คิดเอา เปรียบผู้ไกล่เกลี่ยต้องคอยประสานให้คู่พิพาทลงความเห็นร่วมกันให้ได้

4) แก้ปัญหาและหาทางออกประเมินทางเลือกในแต่ละประเด็นโดยไม่มีอคติและ นำเสนอทางเลือกโดยพิจารณาที่กุศลมูลและอกุศลมูลใช้หลักอปริหานิยธรรมในการดำเนิน กระบวนการไกล่เกลี่ย

5) ปิดประชุมกระบวนการไกล่เกลี่ยเมื่อตกลงกันได้ผู้ทำหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ยร่างสัญญา ประนีประนอมยอมความโดยคำนึงถึงความปรองดองกันหลังจากนี้ควรใช้หลักสามัคคีธรรมเขียนให้ ครบทุกประเด็นไม่ให้ได้เปรียบ

เสียเปรียบหรือเกิดปัญหาในภายหลังผู้ไกล่เกลี่ยควรพูดเพื่อให้คู่กรณีให้ อภัยต่อกันเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกต่อไป

ผู้วิจัยวิเคราะห์สังเคราะห์กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธี จะเริ่มต้นด้วยการพิจารณาถึงคุณลักษณะของผู้ทำหน้าที่ประนีประนอมไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยมีคุณสมบัติภายในจะต้องเป็นผู้ที่ สามารถคุมสติได้ดีมีความอดทนมีหลักอริยสัจ 4 ที่กล่าวมาข้างต้นโดยไม่มีอคติภายในใจและมีคุณสมบัติภายนอกมี ศีลธรรม ในขณะที่บทบาทของผู้ทำหน้าที่ประนีประนอมไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะต้องคิดพิจารณาถึงสาเหตุของข้อพิพาท ทำความเข้าใจให้ถ่องแท้และสามารถสื่อสารและแสดงท่าทีด้วยหลักอริยสัจ 4 กระบวนการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาท ยังอาศัยเทคนิควิธีการตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาและใช้หัวใจนักปราชญ์เข้ากำกับตัวตน ในขณะดำเนินกระบวนการ เช่นเดียวกับการประยุกต์ใช้กับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาล เยาวชนและครอบครัวฯ ที่ต้องยึดหลักธรรมอันจะสามารถแก้ไขหรือระงับความขัดแย้งโดยอาศัยสันติ วิธีที่ประยุกต์ร่วมกับหลักธรรมทางศาสนาพุทธเพื่อให้ผู้ขัดแย้งและผู้ทำหน้าที่ประนีประนอมไกล่เกลี่ยได้ใช้สติและ ความมีเมตตากรุณาในการพูดคุยไกล่เกลี่ยเพื่อหาทางออกของปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันได้อย่างสันติสุข โดย นำหลักธรรมอริยสัจ 4 มาใช้เพื่อเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยพุทธสันติวิธีของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

อย่างไรก็ตามกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเหล่านี้จะดำเนินไปจนสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยคนกลางผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ซึ่งต้องมีบทบาท ดังนี้ 1) ผู้ทำหน้าที่ประนีประนอมข้อพิพาทต้องมีการเตรียมความพร้อมของผู้ทำหน้าที่ประนีประนอม ในเรื่องที่จะไกล่เกลี่ยก่อนถึงวันประชุมไกล่เกลี่ยด้วยการวิเคราะห์ปัญหาการเตรียมกระบวนการ แก้ปัญหาตลอดจนเตรียมวิธีของกระบวนการแก้ปัญหาเมื่อถึงทางตันของกระบวนการไกล่เกลี่ย 2) ผู้ทำหน้าที่ประนีประนอมข้อพิพาทต้องวางตัวเป็นกลางในการไกล่เกลี่ย ผู้ทำหน้าที่ประนีประนอมต้องวางกายใจให้เป็นกลางไม่เอนเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง 3) ผู้ทำหน้าที่ประนีประนอม ต้องเป็นผู้มีเมตตาและสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่คู่พิพาทโดย พยายามสร้างบรรยากาศที่ดีถ้าบรรยากาศดีการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยของกระบวนการไกล่เกลี่ยก็จะ ประสบผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น 4) ผู้ทำหน้าที่ประนีประนอมควรหาเทคนิคต่าง ๆ ในการสร้างบรรยากาศที่ดีและรักษาให้คงอยู่ตลอดเวลาของกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเทคนิคการสร้างบรรยากาศคือการสร้างความคุ้นเคยและเป็นกันเองไม่เร่งรัดการเจรจาและสามารถปรับเปลี่ยนบรรยากาศให้กลับมาได้ทันทีถ้าเริ่มเข้าสู่สภาวะตึงเครียด 5) ผู้ทำหน้าที่ประนีประนอมต้องเป็นนักสังเกต การสังเกตอากัปกิริยาของคู่พิพาทเพื่อศึกษา ความต้องการของคู่พิพาทเป็นเรื่องจำเป็นและต้องรู้จักสรุปประเด็น ข้อพิพาทและต้องรู้จักรวบรัดประเด็นเมื่อเห็นว่าการเจรจาเริ่มออกนอกลู่นอกทาง 6) ผู้ทำหน้าที่ประนีประนอมต้องรู้จักโน้มน้าวจูงใจกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นการประสานประโยชน์และสร้างความเข้าใจให้กับคู่พิพาท ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะทำให้คนที่บาดหมางกันมา ประสานคืนดีกันได้ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ต้องรู้จักโน้มน้าวจูงใจให้เกิดการเจรจาต่อรองระหว่างกัน คู่พิพาท ผู้ทำหน้าที่ประนีประนอมต้องรู้จักหาเหตุผลโน้มน้าวให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน 7) ผู้ทำหน้าที่ประนีประนอมควรชี้ให้เห็นถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นหากกระบวนการไกล่เกลี่ยล้มเหลวเพราะปัญหาเรื่องทิฐิของคู่พิพาทเพื่อให้เกิดการยั้งคิด

สรุปได้ว่าคุณลักษณะของผู้ประนีประนอม ประกอบ ด้วย 1) เป็นผู้ฟังที่ดี ฟังอย่างตั้งใจ ฟังอย่างลึกซึ้งและฟังอย่างมีปัญญา เมื่อฟังแล้วสามารถแยกแยะข้อเท็จจริงได้ด้วยปัญญา มีไตร่ตรอง มีสัมมาทิฏฐิ เข้าใจปัญหาพร้อมทั้งรู้วิธีการที่จะสามารถแก้ไขปัญหาหรือรู้ทางออกของปัญหา ที่จะสามารถทำให้คู่พิพาทบรรลุข้อตกลงกัน เข้าใจกัน ปรองดองกัน และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข 2) มีศิลปะในการพูด มีทักษะการใช้ถ้อยคำ

ประกอบด้วยการใช้ถ้อยคำแห่งวาจาสุภาษิต มีความอ่อนหวาน น่าฟัง เสียงที่พูดนั้นต้องมีความชัดเจน ลึกซึ้ง ก้องกังวาน ไพเราะ นุ่มนวล 3) ใฝ่ศึกษาพัฒนาตนเอง มีพัฒนาด้านศีล มีความรู้ความเข้าใจว่าข้อปฏิบัติใดสามารถทำได้ แยกแยะ รู้ผิดชอบชั่วดี รู้ว่าสิ่งใดมีคุณ สิ่งใดมีโทษ และสามารถที่จะเลือกตัดสินใจอย่างถูกต้องโดยธรรม 4) จดจำแม่นยำ มีความจดจำในสิ่งที่ดี รู้ทันกิเลสและตัณหา เป็นการจำได้ เข้าใจ รู้ปัญหา รู้ทางออก รู้วิธีทางที่จะช่วยให้คู่พิพาทเกิดการตกลงกันได้อย่างถูกทางและถูกธรรม 5) ทำความเห็นได้ถูกต้อง การรู้จักปัญหาว่าปัญหาว่าคืออะไร รู้ว่าปัญหาเกิดจากอะไร รู้ว่าปัญหาแก้ไขแล้วมีผลอย่างไรและรู้ว่าแนวทางวิธีการแก้ไขปัญหาว่าสามารถใช้วิธีใดจึงจะมีความ ถูกต้องเหมาะสมที่สุด 6) อธิบายชัดแจ้ง ในฐานะผู้ประนีประนอมที่ดีต้องสามารถ ชี้แจง อธิบาย เรื่องราว เพื่อสร้างความเข้าใจได้โดยเป็นลำดับขั้นตอน ไม่หลงประเด็น ไม่ออกนอกประเด็น มีเหตุผลรับรองเมื่อข้อเท็จจริงใดต้องขยายความออกไป เช่น การให้เหตุผลด้านคุณธรรมจริยธรรมเรื่องราวที่กล่าวนั้น ต้องอยู่ในกรอบของความจริงไม่กระทบใจตนและผู้อื่นชี้นำข้อคิดที่เป็นประโยชน์อันเต็มไปด้วย ความปรารถนาดีไม่หวังผลตอบแทน 7) ฉลาดในสถานการณ์ มีไหวพริบ สติปัญญา ใช้สถานการณ์ให้เป็นประโยชน์ของผู้ประนีประนอมประกอบด้วย มีไหวพริบ สติปัญญาทำให้ตนเองได้รับความไว้วางใจจากคู่พิพาททำให้คู่พิพาทบรรลุข้อตกลงร่วมกันได้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข 8) ประสานสัมพันธ์สามัคคีเป็นผู้มีความเสียสละ พูดจาไพเราะอ่อนหวาน อนุเคราะห์ สงเคราะห์สิ่งที่เป็นประโยชน์ มีใจเป็นกลาง เสมอภาคเท่าเทียมกัน ปราศจากอคติ ไม่เข้าข้างฝ่าย หนึ่งฝ่ายใดมีความสงบสุขในขณะเวลาที่ทำหน้าที่ประนีประนอม คุณลักษณะของผู้ประนีประนอมในฐานะนักการทูต ซึ่งประกอบไปด้วยคุณลักษณะด้าน คุณธรรมอันสำคัญ 8 ประการดังที่ได้กล่าวมาแล้วเบื้องต้นนั้นถือว่าเป็นบุคคลผู้เหมาะสมเป็น ผู้ประนีประนอมทำหน้าที่สำหรับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของผู้ประนีประนอม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยใช้หลักพุทธสันติวิธี ดังนี้

1) ควรกำหนดกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ส่งเสริมให้คู่พิพาทเป็นผู้ที่รับฟังความเห็นที่แตกต่างเป็นผู้เคารพฝ่ายตรงข้าม โดยไม่ใช้ความรุนแรงหรือการพูดคุยเจรจากันด้วยเหตุและผลปราศจากการใช้อารมณ์และส่งเสริมให้นำหลักตามหลักอริยสัจ 4 อันมี ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค มาบูรณาการในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อให้การทำงานของผู้ประนีประนอมมีประสิทธิภาพ

2) หน่วยงานภาครัฐควรมีมาตรการหรือออกระเบียบให้เกิดความชัดเจน และมีแผนงานหรือ กิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการส่งเสริมการนำหลักอริยสัจ 4 เข้ามาปรับใช้ในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

3) กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธีควรเริ่มต้นด้วยการพิจารณาถึง คุณสมบัติของผู้ประนีประนอมไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยมีคุณสมบัติภายในเป็นผู้ที่สามารถคุมสติได้ดีมีความอดทน มีความเป็นกลาง ไม่มีอคติภายในใจ ตลอดจนมีคุณสมบัติภายนอกเป็นผู้ที่มีหลักธรรมมีคารวธรรม และมีศีลธรรมอันดีงามและมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการประนีประนอมไกล่เกลี่ย

ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษากระบวนการทำงานของผู้ประนีประนอม โดยการนำกระบวนการในส่วนแนวทางการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในมิติสังคมที่หลากหลาย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ภาคประชาสังคม เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการทำงานของผู้ประนีประนอมไกล่เกลี่ยที่แต่งต่างกออกไป

2) ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการนำหลักพุทธศาสนาหรือหลักพุทธสันติวิธีไปใช้กับการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านต่าง ๆ กับกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อทราบแนวทางและกระบวนการนำหลักพุทธศาสนาหรือหลักพุทธสันติวิธีไปใช้ในการจัดการปัญหา อย่างไรบ้าง

3) ควรมีการศึกษาวิจัยต่อเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธสันติในการปฏิบัติงานของผู้ประนีประนอมประจำศาล : กรณีศึกษา” เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการประณีประนอมในบริบทที่แตกต่างเพื่อตรวจถึงความสอดคล้องในการปฏิบัติงานของผู้ประณีประนอมตามสภาพจริง

เอกสารอ้างอิง

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=764847&ext=htm

พระไพศาล วิสาโล , (2554). *พุทธสันติวิธี หลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง* พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิธิบุณยากร) คำนิยม โดย พระไพศาล วิสาโล 1 มีนาคม 2554.

ระวี ภาวิไล, (2551). *มนุษย์กับสันติภาพ.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554.

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ , (2560). *ยุทธศาสตร์นโยบายของชาติ เรื่อง การจัดการความขัดแย้ง* .

สถาบันพระปกเกล้า. สันติวิธี. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://wiki.kpi.ac.th/ เสฐียร พันธรังสี. *ศาสนาเปรียบเทียบ 1*. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, 2549.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.77

Characteristics of Chinese Food Culture Documentary Communication in the New Century and Its Implications

Jing Xia[1*], Varangkana Niyomrit[2]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Jing Xia[1]***
Arts Performance Communication, School of Liberal Arts, Shinawatra University, Thailand.
Email: 1402805296@qq.com

2. **Dr. Varangkana Niyomrit[2]**
Arts Performance Communication, School of Liberal Arts, Shinawatra University, Thailand.
Email: Varangkana.n@siu.ac.th

Keywords:
Food Culture; Documentary Film; Spread; Enlightenment Framework

Article history:
Received: 03/07/2024
Revised: 03/09/2024
Accepted: 07/12/2024
Available online: 18/03/2025

How to Cite:
Xia, J. & Niyomrit, V. (2025) Characteristics of Chinese Food Culture Documentary Communication in the New Century and Its Implications. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 352-362.

ABSTRACT

The purpose of this paper is to study the communication characteristics and enlightenment of Chinese food culture documentary in the new century. Since 2000, under the background of cultural industrialization transformation, Internet communication and mass cultural consumption, the communication of Chinese food culture documentary has become a prominent cultural communication phenomenon. This paper takes Chinese food culture documentary in the new century as the research object, sets the target in multi-dimension and multi-method for three-dimensional consideration, explores the communication characteristics and enlightenment of Chinese food culture documentary in the new century, and hopes to provide reasonable suggestions for the development of documentary culture communication in the future. The findings are as follows:

1. Multiple features of the connotation of Chinese food culture documentaries in the new century. 2. Characteristics of the compound framework of documentary communication of Chinese food culture in the new century 3. Enlightenment of documentary communication of Chinese food culture in the new century.

Introduction

The documentary communication of Chinese food culture in the new century represents one of the most significant cultural communication phenomena in Chinese media since 2000. The flourishing landscape of food culture documentaries, exemplified by popular productions such as A Bite of China (CCTV, 2012), Flavor World (Tencent Video, 2018), and Gourmets Alive (iQIYI, 2019), has led to widespread discussions on documentary production, storytelling, and dissemination strategies. These documentaries have not only achieved remarkable success in terms of audience reception but have also shaped the global perception of Chinese culinary traditions and cultural identity (CGTN, 2020; Global Times, 2019). Their impact highlights the

evolving dynamics of documentary communication in an era of digital media expansion and globalization (Zhu, 2021).

The growing popularity of food culture documentaries reflects deeper cultural and technological transformations within Chinese society. The integration of high-quality cinematography, immersive storytelling, and cross-platform media distribution has amplified the global visibility of Chinese food culture (Li & Zhang, 2021). Furthermore, these documentaries serve as cultural artifacts that bridge the historical and contemporary dimensions of Chinese cuisine, fostering both national pride and international curiosity (Wang & Liu, 2022). The rise of streaming platforms and digital content consumption has also played a crucial role in shaping the accessibility and reception of food documentaries among diverse audiences (Zhou, 2020). Consequently, food culture documentaries have evolved beyond mere culinary showcases to become vehicles for cultural diplomacy and identity representation (Chen & Sun, 2021).

The study of food culture documentaries in China has primarily focused on their cultural significance, audience engagement, and economic implications (Huang, 2020; Li & Wang, 2019). Existing research has explored various aspects, such as the role of aesthetics and storytelling techniques in documentary filmmaking (Yang, 2020), the influence of nationalism in cultural representations (Chen, 2021), and the audience reception of food narratives across different demographics (Zhang, 2018). However, significant gaps remain in understanding the methodological approaches to studying these documentaries and the theoretical frameworks that underpin their narrative and communicative structures. More comprehensive research is required to examine the interplay between documentary techniques, communication characteristics, and cultural dissemination in the context of Chinese food culture (Sun & Liu, 2022). Additionally, while prior research has emphasized audience reception and documentary production, less attention has been paid to the broader implications of documentary communication on cultural sustainability and transnational media influence (Xu, 2023).

This study aims to bridge these research gaps by adopting a communication-centered perspective. Using documentary theory (Nichols, 2017) and framing theory (Entman, 1993) as its analytical foundation, this research employs a mixed-methods approach, incorporating literature review, content analysis, and case studies. The study seeks to answer three key questions: (1) What are the primary factors contributing to the flourishing communication of food culture documentaries in the new century? (2) What are the distinctive communication characteristics of Chinese food culture documentaries? (3) What are the dissemination values and sociocultural influences of these documentaries? Through detailed case studies, this paper explores the narrative structures, thematic elements, and communicative functions of food culture documentaries to provide a comprehensive understanding of their role in cultural exchange and identity construction (Wang & Wu, 2020).

By analyzing these aspects, this study contributes to the broader discourse on media and cultural studies by elucidating the mechanisms through which food culture documentaries shape public perception and influence cross-cultural interactions. The findings of this research offer valuable insights for documentary practitioners, media scholars, and cultural policymakers on leveraging documentary communication for enhanced cultural representation and international engagement (Xu, 2023). Furthermore, the study underscores the importance of documentary narratives in fostering a deeper appreciation of Chinese culinary heritage and its integration into the global cultural landscape. As the global media landscape continues to

evolve, understanding the communication strategies of food culture documentaries provides essential guidance for future documentary productions that seek to balance cultural authenticity with global market appeal (Liu & Chen, 2024).

Conceptual Framework

This study is a research study. The researcher defines the research conceptual framework of "New Century Chinese food Culture documentary Communication Research", which is composed of three basic concepts of "food culture", "New century Chinese documentary" and "communication". Among them, "New century Chinese documentary" is the main body of the research, "food culture" is the core variable, and "communication" is a means to reveal problems and carry out analysis and discussion from a certain perspective.

The conceptual framework of the research on this topic can be demonstrated by the following research model:

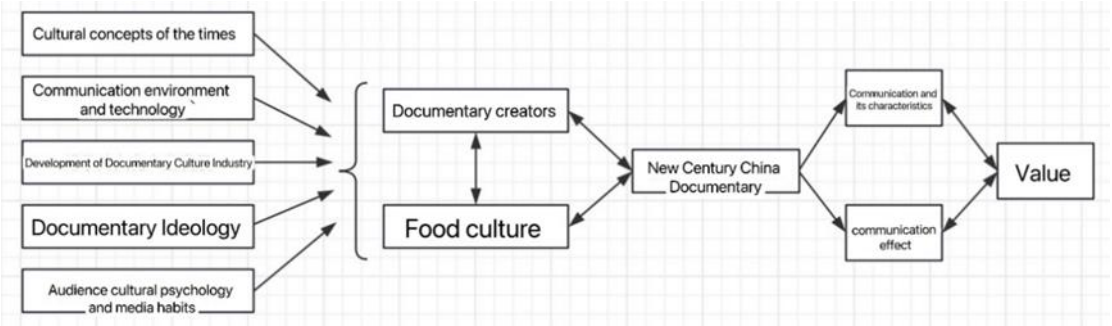

Research Objective

1. The causes of the flourishing of food culture documentaries in the new century;
2. Communication characteristics of Chinese food culture documentaries in the new century;
3. Influence and value of Chinese food culture documentary communication in the new century.

Literature analysis

1. I have studied the background of the communication and development of Chinese food culture documentaries in the new century. The research on the development background of documentary communication of Chinese food culture in the new century mainly includes the cultural background of The Times, the concept of documentary communication and the concept of documentary aesthetics. Scholars explain the influence of the development and change of The Times environment on the communication of Chinese food culture documentaries in the new century and its specific performance, which helps this topic to understand the nature, characteristics and value of the communication of food culture documentaries. It is helpful to the cognition of the communication framework and media effect of food culture documentary. Based on the literature integration, this paper puts forward the systematic factors affecting the dissemination of Chinese food culture documentaries in the new century. The emergence of the spreading boom of Chinese food

culture documentary in the new century is the result of The Times, culture, technology and market, and it is a cultural phenomenon reflecting The Times.

2. I studied the communication concept of documentary. It can be seen from the comprehensive literature that scholars have elaborated the ideas and concepts of documentary communication, such as the concept of "mission", the concept of balancing cultural communication with economic benefits, the speculation on the relationship between localization and internationalization, the concept of organic unity of documentary reality and artistry, humanistic value and cultural consumption, brand communication, etc. Especially in the past decade, the concept of "technical beauty" in the communication of food culture documentaries has been paid attention to. It shows the significance of advanced science and technology to enable the dissemination of food culture documentaries. Based on literature and cases, this paper further studies the characteristics of documentary communication methods.

3. I have studied the communication characteristics of Chinese food culture documentaries in the new century. The research on the communication characteristics of Chinese food culture documentaries in the new century includes the communication connotation characteristics of Chinese food culture documentaries in the new century, the communication subject characteristics of Chinese food culture documentaries in the new century, the communication audience characteristics of Chinese food culture documentaries in the new century, the communication effect characteristics of Chinese food culture documentaries in the new century, and the communication aesthetic characteristics of Chinese food culture documentaries in the new century. Scholars analyze the main characteristics of food culture documentary communication in the new century from the perspectives of narrative, brand communication, network communication, anthropological vision, and comparative research, revealing its main characteristics of inheriting the theory and practical experience of previous documentaries, facing the new communication environment, new cultural trends, and the need for innovation in the new era. Scholars may use the theory of satisfaction to analyze the reception characteristics of the audience, and point out that "change of mood", "self-confirmation" and "emotional resonance" are the main psychological satisfaction of the audience of food culture documentaries. Or focus on the analysis of audience "empathy" psychological mechanism; Or explore new transmission characteristics under the Internet communication environment.

4. I have studied the communication effect of documentaries on Chinese food culture in the new century. There are theoretical induction, comparative research, case analysis, and big data presentation. Scholars have revealed the cultural identity, information sharing, emotional resonance, associative thinking and other effects of food culture documentary communication. In particular, it reveals the transmission of food culture to the real economy and the multi-matrix communication to build cultural brands and expand the effect of cultural communication, which provides an important reference for the revelation of the communication of food culture documentary in this study.

5. I have studied the dissemination of Chinese food culture documentaries in the new century under the frame perspective. The characteristics of using frame theory to study the communication of Chinese food culture documentary in the new century are as follows: First, using frame theory to study the communication of food culture documentary in the new century reflects a new theoretical vision. Second, the framework theory is still in development.

Frame theory is introduced into the field of communication from psychology, sociology and journalism, which on the one hand shows the internal development of frame theory, on the other hand shows the universality of its interpretation, and also causes the extension of frame theory. While explaining the new problems, it also reflects the construction of the framework theory itself. Therefore, this topic has a certain theoretical value to explore the communication of food culture documentary by using frame theory. Scholars' theoretical research, case analysis and research methods all provide valuable reference for this topic.

Research Methodology

This paper adopts a mixed research paradigm of qualitative and quantitative research, including literature review method, questionnaire survey method, case study method, content analysis method and other methods. The specific method analysis and application are as follows:

Literature Analysis

Through consulting and sorting out the communication literature of food culture documentaries, analyzing and exploring the essential attributes of things, and learning about documentary theory, frame theory and their development in China through study and analysis; Fully collect Internet interactive communication research literature, understand the mode and characteristics of cultural communication in the network environment, and its impact on the innovation of food culture documentary. Through literature review, it provides research basis, research perspective and theoretical basis for this study.

Case Study Method

This topic carries out specific research on a Bite of China, Thousand Autumn Sichuan Cuisine, Gourmets Alive and other texts, and combines documentary theory and communication theory to analyze the communication characteristics of food culture documentaries in the new century, explore the communication framework and construction characteristics, and make scientific explanations.

Content Analysis

Content analysis is an objective and systematic quantitative analysis of text content, aiming to reveal the essential facts and trends in the text. The specific method is to establish content analysis categories based on the research object, narrative theory and forms, means and functions of food documentaries, conduct data statistics, analyze and interpret the meaning of the data, objectively present the appearance and characteristics of things, and reveal the characteristics of the construction of the communication framework of food culture documentaries.

Result

1. The results show that the causes of the flourishing of food culture documentary communication in the new century are the comprehensive influence of the requirements of The Times for the innovative development of documentary communication, the incentive mechanism for the innovative development of documentary communication, the Internet

communication environment in the new century, and the entertainment of the public aesthetic taste.

2. The results show that the communication characteristics of Chinese food culture documentaries in the new century are: 1. Constructing multiple information communication of characteristic diet and human history. 2. The form of communication is characterized by a composite narrative framework showing food life and cultural images.

3. The results show that food culture documentary clearly embodies the characteristics of the cultural communication transformation of Chinese documentary. In the new century, Chinese food culture documentary communication and communication effect are unique, and the communication characteristics formed have outstanding contributions to the development of Chinese documentary culture industry, and also have certain value in the world cultural exchange. The enlightenment provided for enhancing the cultural communication effect of documentary is reflected in the following aspects:

First, the harmony between realism and artistry. Second, break through the old circle of cultural transmission. Third, the social and economic effects of cultural communication are organically unified.

Discussion

I. Connotation and Characteristics of Chinese Food Culture Documentaries in the New Century

First, disseminate information and enhance people's awareness of environmental things, which is the basic value of documentary.

Second, share the culture with Chinese characteristics to the broad audience, promote the public's understanding of Chinese culture, and realize the value of cultural communication.

Third, documentaries are essentially non-fiction cultural products, non-fiction is not only a concept, attitude, information concept is the basic connotation of the non-fiction communication of Chinese food culture in the new century. Specifically, the documentary subject matter reflects the high integration of characteristic food information with humanistic and historical information.

Multiple information dissemination is the dimension of the content (topic selection, subject matter and theme) of Chinese food culture documentary in the new century, and forms the compound narrative framework of food life and cultural image.

II. Stage Characteristics of Chinese Food Culture Documentary Communication in the New Century

(i) Transitional stage of communication of food culture documentaries in the new century (2000-2011).

Before 2011, Chinese documentaries mainly used film, television media and electronic audio-visual products such as videotapes and DVDS (DVD players) as media. Television is the most important communication platform for food culture documentaries.

(ii) Launching the stage of marketization of the communication of food culture documentaries (2011-2014)

In recent years, the rapid development from "the first year of industry" to "the first year of brand" has opened the initial stage of documentary new media communication, broadened the documentary communication channels, and stimulated the release of documentary

production capacity. This stage is characterized by the opening of the communication form of a civilian-oriented perspective. The first season of A Bite of China represents the highest achievement of the first year of food culture documentary industry and branding, and constitutes the first peak of the market-oriented transformation of China's food culture communication in the new century.

(iii) Stage of diversified communication of food culture documentaries in the new century (2015 - present)

In 2017 China's documentaries have formed a basic pattern with specialized documentary channels and satellite TV comprehensive channels as the main force and new media as the important support. In 2018, new media communication is growing rapidly. Mainstream media and commercial video websites integrate self-produced documentaries with communication to create a communication matrix. The series of A Bite of China (CCTV) and Flavor World (Tencent Video) have adopted new media communication planning, implemented a diversified new media communication matrix, and created famous cultural and tourism IP brands with documentary products as the core, which have been derived and spread in multiple social life areas, and have successfully realized the migration of cultural communication value.

III. Characteristics of Chinese Food Culture Documentary Communication in the New Century

The development of documentary communication of Chinese food culture in the new century is based on the composite narrative framework of food life and cultural image in the form of documentary, and the comprehensive use of audio-visual art to display Chinese cultural image and humanistic style, which constitutes an important feature of documentary communication of food culture in the new century.

After the 1990s, "the creation of TV documentaries in China has developed in two directions, one of which includes documentaries that are more closely connected with current affairs and politics, and these documentaries aim at realizing social education. ..... The other category of documentaries aims to find communication between society and society, between people and people, and between people's hearts and minds at all levels of society." (Shiyi,2000) Based on the composition of multiple messages in food culture documentaries, they show a composite narrative strategy characterized by images of food life and culture. The types of composite narrative strategies can be categorized into documentary narrative framework, poetic narrative framework, and non-deceiveive acting narrative framework.

(i) Documentary narrative framework

Documentary narrative is based on the classification of documentaries and its cultural communication function to reflect the characteristics of narrative strategy. Documentary narrative refers to the use of documentary documentary "conclusive documentary" type of method of organizing audio-visual materials, so that the food culture documentary communication presents a strong humanistic and historical cognitive function. For example, A Thousand Autumns of Sichuan Cuisine (2004) takes the dissemination of local food culture as a topic and arranges audio-visual materials such as Sichuan cuisine masters, Sichuan cuisine merchants and Sichuan cuisine scholars in chronological order, focusing on the four major development stages in the history of Sichuan cuisine, and also tells the entrepreneurial stories of many typical Sichuan cuisine celebrities and famous restaurants. It is praised as a documentary of food culture with documentary value by the media. In the same genre, Wuyi Mountain Tea Culture (2014), the narrative framework favors the cognitive communication of

tea drinks, tea affairs, tea life characteristics and their cultural implications. The common feature of their narratives is that they use high-end materials to strengthen the strength of food culture communication and professional materials to enhance the credibility of food culture communication. The common feature of their narratives is that the material has the characteristics of strong professionalism, knowledge or authoritative explanation, which strengthens the communication of food culture and enhances the communication credibility of food culture.

(ii) Poetic narrative framework

Poetic narration draws on the "poetic" concept of poetic documentary. Poetic narrative framework is characterized by the integration of information cognition and cultural entertainment. Compared with documentary narrative, poetic narrative framework is more distinct in artistry and documentary style.

The meaning of poetic narrative refers to the documentary narrative mode characterized by rhythm and rhythm constructed based on the information dissemination of food culture and the comprehensive use of audio-visual art means. The poetic narrative is a kind of poetry mainly expressed through rhythm. Different from the historical poetic documentary communication, poetic narration of Chinese food culture in the new century is not only an opportunity for documentary creators to show inspiration and art, but also an artistic reaction of the market competition of documentary communication. A Bite of China (2012) and the later novels Flavor World (2012) and the Taste of Shunde (2012) are representative examples of poetic narrative framework. Rhythm is the formal beauty characteristic of "poetry". The rhythmical formal beauty created by the audio-visual art of documentary is the main expression of poetic narration.

From the life and work of ordinary people, A Bite of China shows the living conditions of the Chinese people, the creation of life and the optimistic and cheerful spirit of facing the future. It expresses the theme with rich and diverse materials and the perspective of ordinary people, and shows the structure of prose. The delicate and well-proportioned structure of the audiovisual is in harmony with the humanistic imagery of the documentary and constitutes the inner rhythm of the narrative.

(iii) Narrative framework for non-deceive acting

The nature and significance of "acting" in the concepts of documentary masters and various documentary theories throughout history is a fundamental issue in Chinese academic research, which generally recognizes the inevitability of acting and therefore identifies the boundaries between acting and documentary, and qualifies the nature and use of acting. The meaning of deceive acting is "the use of actors, scenery, props, and other means to represent an event that has (or may have) happened", which divides into "deceive acting", "non-deceive acting" (Nie Xinru, 2021). This paper explores a scenario of the narrative framework of Chinese food culture documentaries in the new century, which can be called the non-deceiving acting narrative framework.

"Non-deceiving acting" includes "informative acting", "self-explanatory acting" and "innocent acting", "non-fiction". "Non-fictional removal i.e. non-fictional performance ..... But such a performance is non-fictional in the sense that all of the character's actions point to a realistic purpose and are not intended to be viewed by others." (Nie Xinru, 2021). Season 1 of Gourmets Alive takes well-known cultural figures from ancient and modern history as its introduction, combining interpretive reductions with contemporary documentary perspectives,

and showcasing China's time-honored food culture through the classic "literati cuisine" of gourmets. From the perspective of the multiple informational significance of food culture communication studied in this paper, due to the specificity of the characters, the function of character acting is not only an artistic means, but also provides historical and humanistic information.

The roles created by the moving of the performance in Gourmets Alive include the vivid effects of narrative and storytelling communication. The role of narrative is shown in the following: the introductory role of introducing the chronicle; causing the audience to make associations and adding cultural interest to the beginning and the end. Application of illumination in documentary narrative, can form a sense of narrative rhythm, but also make the clues of the narrative clear, deepen the audience's impression.

IV. Impacts and Implications of the Communication of Chinese Food Culture Documentaries in the New Century

Since the 1990s, it has been a period of change for Chinese documentaries. Under the influence of multiple factors such as the cultural concepts of The Times, communication environment and technology, the development of documentary culture industry, documentary ideas, creators' cultural thoughts, audiences' cultural psychology and media habits, food culture documentaries clearly reflect the characteristics of the transformation of Chinese documentary culture communication, from the emphasis on document and publicity to the dual attributes of culture and commodities. The communication characteristics formed have made outstanding contributions to the development of Chinese documentary culture industry, and also have certain value in world cultural exchanges.

The enlightenment provided for enhancing the communication effect of documentary culture is reflected in the following aspects: First, the harmony between documentary and artistic. Second, break through the old circle of cultural transmission. Third, the social and economic effects of cultural communication are organically unified. In the new century, Chinese food culture documentary adapted to the era of cultural industry transformation, formed a documentary cultural brand, obtained a high communication reputation and clicks, attracted continuous investment in the cultural market, obtained a high economic effect, and improved the ability of sustainable development of cultural communication. From this point of view, the experience gained in the dissemination of Chinese food culture documentaries in the new century has certain enlightenment.

Conclusion

Chinese food culture documentary in the new century is a true presentation of people's characteristic food life and its historical and humanistic heritage, and communication plays a very important role in realizing and expanding the influence of documentary.

This paper uses the non-participatory observation method to collect and deeply understand the communication phenomenon of food culture documentary. Using the research methods of humanities and social sciences such as philology and history, this paper collects, collates, summarizes and analyzes the relevant literature on the communication and communication

effect of Chinese food culture documentaries in the new century, distinguishes the communication information characteristics of food culture documentaries from the academic perspective, and points out that its meaning is based on documentary reality. Non-fiction, narrative Chinese mass video media works with food culture as content; Cognition and entertainment are the main functions of food culture documentary communication. From the perspective of diachronic research, this paper reveals the stages and characteristics of the development of documentary communication of Chinese food culture in the new century. Using frame theory and content analysis method as reference, this paper analyzes the characteristics of communication art, proposes multiple information communication based on characteristic diet and human history, and forms a composite narrative framework of diet life and cultural image. Moreover, three communication narrative frameworks are summarized, namely, documentary narrative framework, poetic narrative framework, and non-deception narrative framework. Explore the characteristics and functions of the three narrative frames with cases. This paper puts forward three enlightenments: the harmony and unity of documentary and artistic; Break through the old circle of cultural transmission; The social effect and economic effect of cultural transmission are organically unified.

Reference

Chen, Y., & Sun, M. (2021). *Cultural identity and media representation in Chinese documentaries*. Beijing University Press.

CGTN. (2020). *Exploring Chinese cuisine through documentary storytelling*. China Global Television Network. Retrieved from https://www.cgtn.com

Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication, 43*(4), 51-58. https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x

Global Times. (2019). *The rise of food documentaries in China*. Global Times. Retrieved from https://www.globaltimes.cn

Huang, L. (2020). *Audience engagement and food culture in Chinese media*. Shanghai Media University Press.

Li, J., & Wang, H. (2019). The economic impact of food culture documentaries. *Asian Journal of Media Studies, 14*(3), 215-230.

Li, X., & Zhang, P. (2021). *Digital storytelling and food culture communication*. Tsinghua University Press.

Liu, Y., & Chen, Z. (2024). The balance of cultural authenticity and global appeal in Chinese documentaries. *International Journal of Media Studies, 22*(1), 75-90.

Nichols, B. (2017). *Introduction to documentary* (3rd ed.). Indiana University Press.

Nie, X. R. (2021). *Introduction to documentary* (2nd ed.). Fudan University Press.

Shi, Y. (2000). *Television documentary films: Art, techniques, and comparisons between China and foreign countries.* Fudan University Press.

Sun, T., & Liu, K. (2022). Documentary techniques and cultural dissemination in Chinese food culture. *Chinese Journal of Communication, 19*(2), 145-162.

Wang, S., & Liu, J. (2022). *Culinary storytelling in contemporary Chinese media*. Peking University Press.

Wang, Y., & Wu, R. (2020). The role of food documentaries in cultural exchange. *Journal of Asian Cultural Studies, 17*(2), 99-115.

Xu, H. (2023). *Transnational influence of Chinese documentaries: A case study approach*. Springer.

Yang, B. (2020). Aesthetic approaches to Chinese documentary filmmaking. *Media and Cultural Review, 12*(1), 45-60.

Zhang, T. (2018). Audience reception and food narratives in Chinese documentaries. *Asian Media Journal, 10*(3), 125-140.

Zhou, L. (2020). Streaming platforms and food culture communication. *Digital Media Journal, 8*(4), 183-198.

Zhu, Q. (2021). *Globalization and Chinese media: Trends in documentary production*. Routledge.

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI:10.14456/jdl.2025.78

Cultural Interweaving on the Silk Road: An Artistic Exploration of the Intangible Cultural Heritage - Shu Embroidery

Qiang Wang[1*], Varangkana Niyomrit[2]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Dr. Qiang Wang[1*]**
Arts Performance Communication, School of Liberal Arts, Shinawatra University, Thailand.
Email: 49051811@qq.com

2. Dr. Varangkana Niyomrit[2]
Arts Performance Communication, School of Liberal Arts, Shinawatra University, Thailand.
Email: varangkana.n@siu.ac.th

Keywords:
Silk Road; Intangible Cultural Heritage; Shu Embroidery Art

Article history:
Received: 29/06/2024
Revised: 30/07/2024
Accepted: 22/12/2024
Available online: 19/03/2025

How to Cite:
Wang, Q. & Niyomrit, V. (2025) Cultural Interweaving on the Silk Road: An Artistic Exploration of the Intangible Cultural Heritage - Shu Embroidery. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 363-372.

ABSTRACT

This study aims to explore the development of Shu brocade and Shu embroidery in silk civilization and their cross-border application in modern design. First of all, through literature review, the development history of Shu brocade and Shu embroidery and their important role in the spread of the Silk Road are sorted out. Secondly, the cultural characteristics of Shu embroidery and its inheritance value as intangible cultural heritage are studied and analyzed, and the main themes of Shu embroidery art are detailed, including vivid flower and bird patterns, magnificent landscape patterns and realistic figure patterns. In addition, the research focuses on the application of Shu embroidery in modern fashion design and packaging design, and reveals its innovation and development through specific case analysis. The discussion part discusses the methods of optimizing the artistic theme and product structure of Shu embroidery, the strategy of accelerating the spread by using new media, and the mode of online and offline digital cooperation. The research conclusion summarizes the inheritance and innovation path of Shu embroidery art in modern society, and puts forward some suggestions for its future development.

Introduction

China traditional culture is an important part, and its protection and development are in a critical period. In this context, we must clear our thinking and find the correct development direction. In the process of inheritance and development, we should adhere to a correct and scientific attitude and actively explore inheritance and innovation. Only in this way can we carry forward China's excellent traditional civilization, promote rural revitalization and accelerate the great rejuvenation of the Chinese nation. Strengthen the inheritance and innovation of intangible cultural heritage, dig deep into its market and cultural connotation, and promote the development of China's cultural industry. Building a rural economy with China characteristics is a new task in the new period. Drawing lessons from overseas rural development experience, this paper tries to find the core of cultural construction in rural areas

of China, so as to realize the inheritance and innovation of intangible cultural heritage under the background of "cultural self-confidence".

Literature review

Shu Brocade and Shu Embroidery: Pinnacles of Shu Silk Civilization Development

Through the study of the relationship between the Silk Road and Shu Embroidery, it can be concluded that Shu Brocade and Shu Embroidery represent the highly developed culture of Shu silk. Shu Brocade is one of the most precious fabrics in Chinese history, renowned for its exquisite craftsmanship and outstanding quality. Distinguished in ancient Chinese textile art, Shu Brocade exhibits unique colors, exquisite patterns, and fluid lines. Shu Embroidery, a handcraft involving silk thread embroidery on silk fabric, boasts a long history and profound cultural heritage. As one of China's four famous embroideries, Shu Embroidery is an integral part of traditional Chinese culture, esteemed for its exquisite craftsmanship, rich content, and distinctive personality. The flourishing development of Shu Brocade and Shu Embroidery not only showcases the inheritance and development of the silk industry in the Shu region but also reflects the integration of trade and culture between nations. Their glorious history and unique styles not only promote cultural exchange along the Silk Road but also exert significant influence on the fine arts and culture of other countries. This project plans to delve into the two typical traditional crafts from the perspective of Shu regional traditional skills, exploring their unique charm and influence, promoting the inheritance and innovation of Shu Embroidery, and facilitating international cultural exchange and cooperation.

The Silk Road: An Important Carrier for Shu Embroidery Dissemination

The Silk Road served as a vital link for ancient Sino-Western cultural exchanges and was also one of the main avenues for the dissemination of traditional Chinese culture and embroidery art. Shu Embroidery, an ancient embroidery technique, was widely spread globally through trade and cultural exchanges along the Silk Road. The prosperity of the Silk Road created favorable conditions for the international dissemination of Shu Embroidery. With the development of the Silk Road, inland regions of China experienced widespread inheritance and development, spreading to Central Asia, South Asia, West Asia, and Europe. Trade along the ancient Silk Road was not merely about the exchange of goods but also included cultural exchanges. As the Silk Road advanced, Chinese Shu Embroidery also stepped onto the world stage, playing a role in promoting exchanges between East and West. The exchanges and conflicts between different ethnic groups along the Silk Road also provide us with new creative directions and development. Through the Silk Road, Shu Embroidery gained broader influence, promoting integration and exchange with other ethnic groups, making national cultures more diverse, and playing a positive role in the progress of human civilization.

Conceptual Framework

Modern design

Modern design encompasses a design ethos characterized by innovation, functionality, and simplicity within the contemporary societal context. It emphasizes forward-thinking approaches, integrating technology, environmental considerations, and societal needs to create products, architecture, and user experiences that reflect the spirit of the times and enhance quality of life.

Shu Embroidery Art

Shu embroidery art, originating from the Sichuan region of China, embodies intricate craftsmanship and cultural significance. Renowned for its delicate stitching techniques and vibrant color palette, Shu embroidery art depicts a rich tapestry of flora, fauna, and landscapes, reflecting the region's natural beauty and historical heritage.

Visual Communication

Visual communication refers to the conveyance of ideas, information, and messages through visual elements such as images, symbols, and typography. It encompasses various mediums including graphic design, photography, and videography, aiming to effectively communicate concepts, evoke emotions, and engage audiences visually. Visual communication plays a vital role in marketing, advertising, education, and multimedia content creation.

Research Objectives

(1) Explore the historical position and cultural significance of Shu embroidery in the Silk Road communication, and deeply explore its importance as a representative of Shu silk civilization, so as to deepen the understanding of the history of the Silk Road and Shu embroidery art.

(2) The research aims to analyze the characteristics and cross-border application of Shu embroidery art, reveal its development trend in the field of contemporary fashion design and packaging, and provide theoretical and practical support for the inheritance and innovation of Shu embroidery.

Research Methodology

In this study, literature method is widely used to comprehensively understand and analyze the development of Shu brocade and Shu embroidery and their position in silk civilization. By consulting a large number of historical documents and academic research, researchers can systematically sort out the inheritance value and cultural characteristics of Shu embroidery as an intangible cultural heritage. At the same time, the literature method is also used to explore the cross-border application of Shu embroidery art in modern fashion design and packaging design, providing theoretical basis and example support.

In this study, the case analysis method is used to deeply discuss the cross-border application of Shu embroidery art in modern fashion design and packaging design. Through the analysis of specific cases, researchers can learn more about the practical application and effects of Shu embroidery in these fields, thus revealing its innovation and development in contemporary design.

Results

Cultural Features of Shu Embroidery and Its Intangible Cultural Heritage Transmission Value

Cultural Features of Shu Embroidery

Shu Embroidery is one of China's traditional embroidery arts with a long history. Utilizing materials such as needles, threads, and fabric, it employs exquisite embroidery techniques to create various patterns and designs on cloth. Influenced by local culture, customs, and artistic aesthetics, Shu Embroidery possesses unique skills and cultural value. It encompasses a wide

variety of patterns, not only with high technical content but also with significant aesthetic value. Shu Embroidery patterns consist of two types: independent patterns and continuous patterns, which can be paired with garment patterns. Symmetrical patterns such as butterflies and bats were common in early Shu Embroidery, characterized by stability and balance, often used for the chest and shoulders of clothing. As research deepened, more asymmetrical patterns emerged, such as flowers and animals, which are vivid and lively, often used for the bottom of garments. Continuous patterns such as edges and quadrangles are commonly used to decorate garment pieces, providing excellent decorative effects.

Transmission Value of Shu Embroidery as Intangible Cultural Heritage

Shu Embroidery features unique thematic content. With delicate embroidery stitches, diverse variations, vibrant colors, and lifelike patterns, it exhibits a high degree of three-dimensional effects. As one of the four famous embroideries in China, Shu Embroidery integrates traditional Chinese painting, calligraphy, poetry, and other artistic essences into embroidery art. It is typically based on traditional painting and calligraphy and innovates artistically, expressing emotions through means such as symbolism, metaphor, and metonymy, incorporating folk elements such as animals, plants, objects, architecture, text, and geometric forms, showcasing diverse types and rich connotations. Due to its historical continuity, rich cultural connotations, and diverse technical skills, Shu Embroidery must be studied from its developmental history and comprehensively investigated when assessing its comprehensive value. Although traditional handicrafts are traditional, they possess unique characteristics in modern society.

Themes of Shu Embroidery Art

Lifelike Flora and Fauna Patterns

Chengdu, Sichuan, is the birthplace of Shu Embroidery, where its animal patterns inherit traditional Chinese motifs while incorporating local characteristics, resulting in uniquely styled animal patterns. These patterns often feature traditional animals such as dragons, phoenixes, cranes, deer, fish, and insects, as well as unique local animals like giant pandas and golden monkeys. For instance, animal patterns convey blessings for life, such as the combination of magpies and plum blossoms symbolizing "joyful moments," and the elephant carrying a treasure vase with three spears inserted, representing "auspicious peace." In auspicious patterns, a cheerful spider is added, symbolizing "joy descending from heaven." A representative folk theme, "Lotus Carp," with 32 vividly embroidered carp, showcases a variety of lifelike poses. The embroidery technique is delicate and precise, capturing distant and nearby elements realistically, with flexible and lifelike textures, creating a vibrant and lively artwork.

Majestic Landscape Patterns

Scenic patterns in Shu Embroidery are mostly derived from traditional Chinese landscape paintings. Landscape painting was an important medium for ancient Chinese literati to express their thoughts and emotions, depicting their emotions and showcasing their life experiences and aspirations. Mount Emei, as depicted in ancient scrolls, embodies the cultural heritage of the nation. By integrating Shu Embroidery with landscape painting, the scenic patterns are endowed with dynamic colors. Utilizing various materials, the landscape patterns in Shu Embroidery exhibit unparalleled luster, bringing the embroidered scenes to life. Distant mountains are depicted with fine lines and colors, displaying their contours; flowing water

nearby is portrayed using textures to depict the movement of water ripples; villages with bridges and curling smoke convey the simple and natural beauty of rural life.

Cross-Border Application of Shu Embroidery Art

Application of Shu Embroidery in Modern Fashion Design

In today's fashion design, people pay more and more attention to fashion and personality in clothing. Shu Dance is a traditional art in China. It must be integrated with contemporary cultural factors, creative modeling, various combinations and various design elements, so as to better meet the aesthetic needs of contemporary people. The ancient dance art in China paid attention to the balance between the whole and the part in costume modeling, and seldom divided the patterns. Traditional China clothing is a flat organizational form. When embroidering patterns, too much emphasis on integrity may not be conducive to reflecting the human body shape.

Figure 1 Application of Shu Embroidery in Modern Fashion Design

In application, an incomplete structural composition method can be adopted, dispersing the overall embroidered pattern and flexibly arranging the scattered patterns on various parts of the clothing. Taking Figure 5.1 as an example, in the Mack Zheng 2022 collection, floral and bird embroidery patterns were designed and embroidered on smooth and shiny fabrics, appearing lifelike and injecting vitality into the clothing. When designing floral and bird embroidery patterns for clothing, the designer first decomposes the overall content into several small pieces, then disperses the original overall graphic and places each small piece on different parts of the clothing. Embedding embroidered patterns on suits creates a novel and avant-garde playful charm through contrast, resulting in strong visual effects and sensory experiences.

Shu Embroidery is divided into two main categories: heavy and light. Bold color choices and meticulous coordination are required to infuse contemporary vitality into embroidered flowers, adjusting and controlling the purity, brightness, and saturation of various colors. Even with the same color, layering is necessary to present a rich artistic aesthetic. Some renowned fashion brands often utilize color contrasts when using embroidery, such as the Armani Privé 2021 spring-summer collection, which cleverly integrates main colors like magenta, aqua, blush, and navy, embroidering flowers on fabrics and embellishing with pearls and sequins to showcase the delicacy of each style.

Figure 2 Application of Contrast Embroidery in Fashion Design

Application of Shu Embroidery in Modern Packaging Design

Shu Embroidery is renowned for its delicate and intricate needlework, characterized by smooth stitches, bright lines, extreme tension, dense but non- overlapping stitches, and sparse but concealed stitches, comprising twelve major categories and nearly a hundred varieties. In the production process, besides emphasizing aesthetics, attention is also paid to time. When selecting needles, they are required to be exquisite and easy to handle.

Figure 5.3 illustrates the embroidery process for internal packaging in Shu Embroidery. Figure 3(a) shows the embroidered pattern already drawn on the base material, Figure 3(b) displays the sewn product, and Figure 3(c) depicts the finished product. This exploration involves a tea cake with a total weight of 357 grams, with a diameter measured at 18 centimeters using a caliper. When making the inner bag, the size of the flower tray needs to be determined based on the specifications of the tea cake, generally slightly smaller than the tea cake's diameter, approximately around 16 centimeters. The embroidery pattern is first drawn with sulfuric acid paper and then transferred to the embroidery baseboard through a copying box. Subsequently, embroidery, tightening, and ironing are carried out at low temperatures. According to requirements, the work is cut into a circular shape with a diameter of 35 centimeters and tied with a rope to complete the process (see Figure 3).

(a) (b) (c)

绣制过程图

Figure 3 Embroidery Process Diagram

In the internal package of Shu embroidery, as shown in Figure 4. Fig. 4(a) shows an outer box sewn by the author himself, fig. 5(b) shows the finished outer box design, and fig. 4(c) shows the hanging process of the outer box. This product is embroidered on both sides, please use a white pen when copying to avoid staining the edge of the cloth. The technical requirements of double sewing needles are very high. In order to ensure the fineness and exquisiteness of embroidery, each needle should be embroidered with silk. In order to highlight its exquisiteness, the pattern size of embroidery is 12 cm. Because the double seam ventilation effect is better, it must be framed with transparent glass or plexiglass, and the size of the framed glass should be 19 cm. This is specially developed for tea cakes. In order to make full use of its internal space, it is made into a round shape. In order to facilitate taking and placing, the diameter of the round wooden box should be greater than 3 cm, that is, 21 cm. This product is not a one-time use, and the unique golden nanmu in Sichuan is selected as the main raw material. The circular box structure is relatively thick, with a thickness of 1.5 cm. The packaging focuses on the box, which is decorated with Shu embroidery, and both sides are beautiful (as shown in Figure 5). I have increased the thickness of the cover in the design of the box, so that the box can stand upright without any support, and the thickness of

the outermost edge of the box is 3.5 cm. When opened, the box cover can stand upright in the box to play a decorative role. This structure can be selected as required in practice. The material selected in this paper is precious nanmu, which is unique to Sichuan, which plays a very good role in the prevention and control of pests, and the wooden box also has certain air permeability, which has a very good role in promoting the aging of tea.

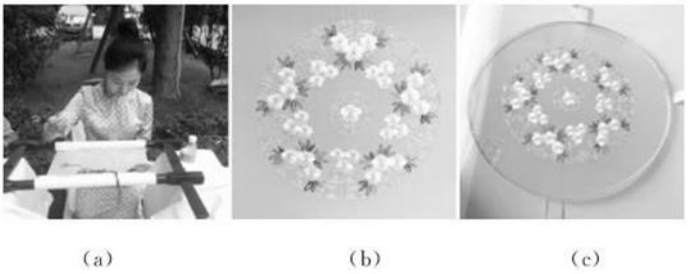

Figure 4 Embroidery process of outer packaging

Figure 5 Application of Shu Embroidery Technology in Tea Packaging

Conclusion

This study delves into the connection between the Silk Road and Shu embroidery, the artistic characteristics of Shu embroidery, and the inheritance and innovation of Shu embroidery art under the Silk Road. Firstly, the research points out that Chengdu, as the birthplace of silk civilization, has provided an important historical background and cultural foundation for the development of Shu embroidery. Secondly, Shu brocade and Shu embroidery represent the unique status and influence of the silk civilization in Shu region on the Silk Road. Further analysis shows that the Silk Road, as an important avenue for the spread of Shu embroidery, has promoted the interaction and integration of Shu embroidery with other cultures, enriching the cultural diversity worldwide. In addition, the study delves into the artistic characteristics of Shu embroidery, including vivid and lifelike animal and plant patterns,

majestic landscape patterns, and delicate and lifelike figure patterns, as well as innovative applications in modern clothing and packaging design.

Recommendations

Optimization of Themes and Product Structures

From the perspective of intangible cultural heritage protection, to promote the inheritance and development of Shu embroidery techniques, it is essential to deeply understand its development process, embroidery techniques, and other key elements.

Only in this way can we create new products that not only inherit traditional values but also meet the needs of the masses in a constantly changing market environment. Firstly, the theme of product development should be centered around the needs of the audience, targeting the younger generation. Shu embroidery enterprises can collaborate with design institutes to integrate local characteristics such as Bashu culture, scholarly culture, and culinary culture into their works, creating unique creativity. Traditional realism embroidery patterns can also be combined with popular film and television elements to create new visual effects and attract attention to Shu embroidery. In product design, it is necessary to clarify the needs of users at various levels, enhance the artistic beauty of high-end products, increase practicality, and increase the proportion of household items, educational toys, and other commodities to integrate them into daily life.

Utilizing New Media to Accelerate Dissemination

Utilize short videos to promote the active development of Shu embroidery. While preserving traditional culture and techniques, it is necessary to follow the trend of the times and actively explore ways to expand inheritance and popularization. In recent years, the rise of short video platforms such as TikTok has brought development opportunities to traditional industries, and some tourist attractions and intangible cultural heritage projects have also increased their exposure through this, re-attracting public attention. In order to promote Shu embroidery, these practices can be learned from. For example, inheritors and research units can set up Weibo accounts to disseminate Shu embroidery knowledge to the public through short videos, and use the influence of internet celebrities to livestream, thereby enhancing the influence of Shu embroidery. At the same time, embroidery products can be sold on short video platforms. Additionally, programs about Shu embroidery culture can be recorded on TikTok, inviting experts and scholars to participate in discussions to explore new directions for the active development of Shu embroidery.

Digital Collaboration for Online and Offline Sharing

Digitalization can effectively protect and restore Shu embroidery materials, promoting the conservation and development of Shu embroidery cultural heritage. There is a wide variety of preserved Shu embroidery materials, including embroidered pieces and traditional craftsmanship displays. To standardize the preservation of these materials, they need to be categorized, archived, and presented in digital format. Firstly, scanning of artwork data and re-colorization of faded artworks due to long-term preservation should be conducted to convert them into electronic versions. This will establish the "Shu Embroidery Digital Museum," integrating with the actual collection to enrich display forms. Secondly, through restoration of interview and teaching audio and video materials and the introduction of 3D holographic

projection, real and three- dimensional restoration of Shu embroidery art can be achieved, allowing viewers to more intuitively experience the charm of Shu embroidery art. These measures contribute to the organic integration of technology and folk culture of Shu embroidery.

References

Guan, Z., & Li, R. (2023). Research on the dynamic development of Shu embroidery in the perspective of intangible heritage protection and inheritance. *Sichuan Drama*, *2023*(9), 107–109.

Hu, J., Li, M., & Xue, Y. (2020). Research on the application of traditional Shu embroidery in contemporary clothing design. *Fashion Tomorrow*, *2020*(02), 44, 46.

Li, M. (2023). Analysis of the history, development, and inheritance of traditional Shu embroidery craft in Shu region. *Art and Technology*, *36*(10), 53–55.

Qin, D. (2023). Protection and inheritance of embroidery intangible cultural heritage in the fusion of national cultures. *China Intangible Cultural Heritage*, *2023*(4), 74–81.

Shi, A., & Li, M. (2021). Research on the artistic characteristics and inheritance innovation of intangible cultural heritage Shu embroidery. *Tiangong*.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.79

Innovative Integrated Approaches of the Juvenile and Family Court for the Rehabilitation and Treatment of Juvenile Offenders

นวัตกรรมการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัวกับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา

Wichai Loysuangsin[1*], Korn Kangsadanporn[2]

วิชัย ลอยสรวงสิน[1*], กรณ์ กังสดารพร[2]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Wichai Loysuangsin1***
วิชัย ลอยสรวงสิน[1*]
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: wichai.loy@gmail.com

2. **Korn Kangsadanporn[2]**
กรณ์ กังสดารพร[2]
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: korn.kang@gmail.com

คำสำคัญ:
กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์; นวัตกรรมสังคม; ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กเยาวชนและครอบครัว; ศาลเยาวชนและครอบครัว

Keywords:
Restorative justice; Social innovation; Counseling and Coordination Center for Juvenile and Family Rehabilitation; Juvenile and Family Court

Article history:
Received: 10/07/2024
Revised: 05/08/2024
Accepted: 01/09/2024
Available online: 19/03/2025

How to Cite:

ABSTRACT

This study employed a qualitative research approach involving in-depth interviews with key informants, which include the Deputy Chief Judge of the Central Juvenile and Family Court, former Chief Judge of the Juvenile and Family Court, Director of the Juvenile and Family Court, associate judges, and court psychologists, totaling 18 individuals. The objectives are 1) to study the integrated management model of the Juvenile and Family Court, 2) to study the processes for resolving, treating, and rehabilitating juvenile offenders of the Juvenile and Family Court, and 3) to present innovative integrated approaches of the Juvenile and Family Court for resolving, treating, and rehabilitating juvenile offenders. The study found that 1) the management model is an integrated management model that represents a new form of public administration, consistent with strategies 4 and 5 of the development strategy for the Thai public administration system; 2) the process of resolving, treating, and rehabilitating juveniles involves a key mechanism which is the Counseling and Coordination Center for Juvenile and Family Rehabilitation. This process involves interdisciplinary integration, consisting of four professional groups: (a) judicial officials, (b) court officials, (c) judicial officers or associate judges, and (d) cooperation networks from the public sector, private sector, and civil society; 3) the integrated innovation-driven approach of the Juvenile and Family Court begins with opportunities and societal challenges leading to the creation of various mechanisms following the innovation spiral model. Currently, results can be

Loysuangsin, W. & Kangsadanporn, K. (2025) Innovative Integrated Approaches of the Juvenile and Family Court for the Rehabilitation and Treatment of Juvenile Offenders. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 373-383.

seen in the final stage, which is systemic change, measured by the continuous reduction in the number of cases and repeated offenses by juvenile offenders in criminal cases.

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งประกอบด้วย รองอธิบดีศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง อดีตผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้อำนวยการศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้พิพากษาสมทบ และนักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัว รวมทั้งสิ้น 18 ท่าน โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัว 2) เพื่อศึกษากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก และเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาของศาลเยาวชน และครอบครัว 3) เพื่อนำเสนอนวัตกรรมการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัวกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา ผลการศึกษาพบว่า 1) การบริหารจัดการมีรูปแบบการบริหารเชิงบูรณาการที่เป็นการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 4 และ 5 ของยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย 2) กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็น กระบวนการที่ใช้กลไกสำคัญ คือ ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กเยาวชนและครอบครัว โดยกระบวนการทำงานจะเป็นการทำงานเชิงบูรณาการแบบสหวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย 4 กลุ่มวิชาชีพ คือ (1) ข้าราชการตุลาการ (2) ข้าราชการศาลยุติธรรม (3) เจ้าพนักงานตุลาการหรือผู้พิพากษาสมทบ (4) เครือข่ายความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม 3) การขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนเชิงนวัตกรรม เริ่มจากโอกาส และความท้าทายของสังคมที่นำไปสู่การสร้างกลไกต่าง ๆ ตามโมเดลเกลียวนวัตกรรม ซึ่งปัจจุบันเริ่มเห็นผลในขั้นตอนสุดท้าย คือ การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ ซึ่งวัดได้จากจำนวนคดี และการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีอาญาที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง

บทนำ

ประเทศไทยมีปัญหาโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่สั่งสมมายาวนาน โดยเมื่อใดก็ตามที่สังคมไทยได้รับผลกระทบจากวิกฤติและความผันแปรด้านเศรษฐกิจจากต่างประเทศ และการเมืองภายในประเทศ เมื่อนั้นสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยจะเข้าสู่สภาวะวิกฤติ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาทางสังคมที่ตามมา ทั้งปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหาอาชญากรรม การขาดการช่วยเหลือผู้ถูกทอดทิ้ง ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น รวมไปถึงปัญหาด้านเยาวชน โดยที่ผ่านมาเยาวชนที่สังคมคาดหวังต่อการช่วยสร้างประเทศชาติให้มั่นคงในอนาคต กลับเป็นผู้ถูกกระทำจากปัญหาต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณีเด็ก ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาเด็กติดเกม ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาเยาวชนมั่วสุม ฯลฯ ซึ่งปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นล้วนมีผลกระทบต่อหลาย ๆ สถาบัน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันเศรษฐกิจ ฯลฯ และส่งผลโดยตรงต่อตัวเด็กและเยาวชนรวมถึงบุคคลใกล้ชิด (พ่อแม่ ผู้ปกครอง) สังคมและประเทศชาติ ซึ่งอาจนำความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินอย่างมหาศาล (สำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ, 2565)

โดยจากผลการศึกษาของสำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพข้างต้น จะเห็นถึงความห่วงใยต่อปัญหาเยาวชนที่จะส่งผลกระทบต่อสถาบันทางสังคมต่าง ๆ รวมถึงความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติในอนาคต

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหนังสือรายงานสถิติคดีของศาลยุติธรรมประจำปี 2565 จากสำนักแผนงานและงบประมาณศาลเยาวชนครอบครัวกลางพบว่า จำนวนคดีอาญาเกี่ยวกับการกระทำผิดทางของเด็กและเยาวชนมีจำนวนคดีลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งแสดงตามภาพที่ 1

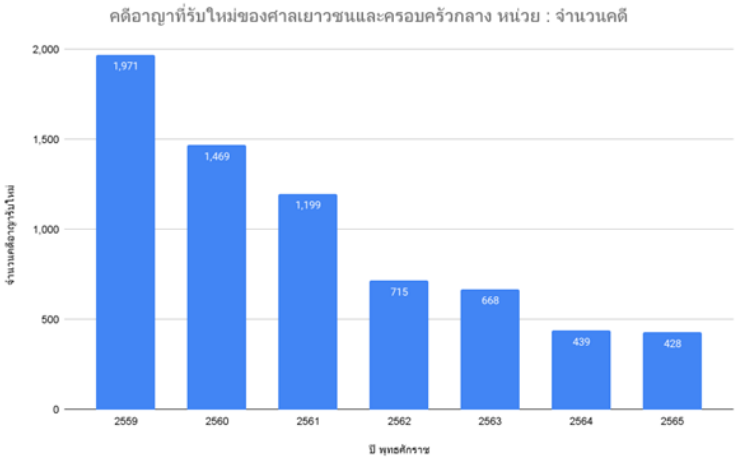

ภาพที่ 1 จำนวนคดีอาญาที่รับใหม่ ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559-2565
ที่มา: สำนักแผนงานและงบประมาณ ศาลเยาวชนครอบครัวกลาง, 2565

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจำนวนของเด็กและเยาวชนหลังจากได้รับการปล่อยและที่เป็นคดีมีการกระทำผิดซ้ำมารวบรวมและเรียบเรียงแต่ละปี เพื่อนำเสนอเป็นกราฟให้เห็นถึงแนวโน้มได้อย่างชัดเจนมากขึ้น (ข้อมูล ณ วันที่ 4 ตุลาคม 2565) ตามภาพที่ 2

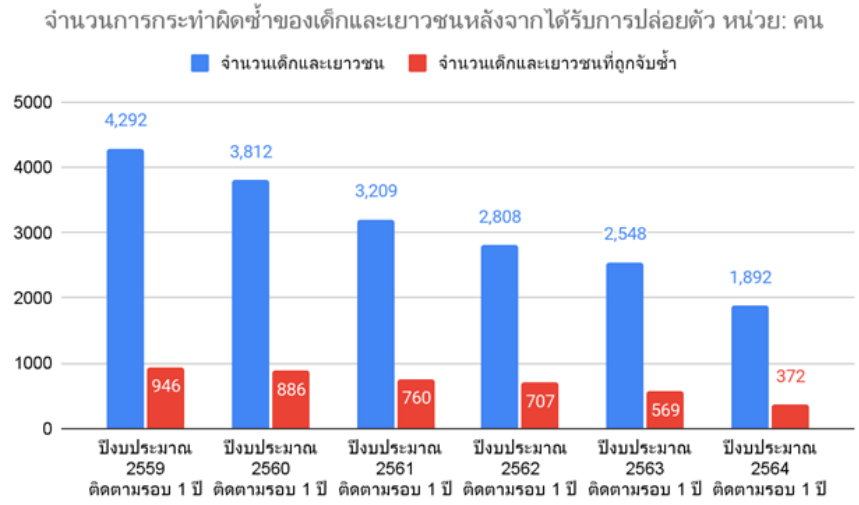

ภาพที่ 2 จำนวนของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559-2564
ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันวิจัยและพัฒนา กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ข้อมูล ณ วันที่ 4 ตุลาคม 2565 หมายเหตุ : ข้อมูลยังไม่ครบตามปีงบประมาณ สามารถเปลี่ยนแปลงได้

จากรูปที่ 2 จะเห็นว่าสถิติจำนวนเด็กและเยาวชนและการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจว่าตัวเลขสถิติคดีและสถิติการกระทำความผิดรวมถึงการกระทำความผิดซ้ำในคดีอาญาที่ลดลงเกิดจากสาเหตุและปัจจัยอะไร ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมศาสตร์และผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัว พบว่า

“ปัญหาเด็กและเยาวชนในประเทศไทยเป็นปัญหาสำคัญที่สะสมมานาน แต่ต้องแยกปัญหาออกเป็นด้านต่างๆ เช่นปัญหาด้านความสามารถทางการศึกษาหรือการสร้างนวัตกรรมของเด็กและเยาวชนไทยที่ยังมีความสามารถต่ำกว่าประเทศอื่นๆ อยู่มาก รวมถึงปัญหาต่างๆ ของเด็กและเยาวชนเช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณีเด็ก ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาเด็กติดเกม ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาเยาวชนมั่วสุม ฯลฯ เหล่านี้ยังเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องแก้ไขอยู่ แต่จากสถิติตัวเลขต่างๆ ที่ลดลง ไม่ว่าจะเป็นการลดลงของคดี การลดลงของการกระทำความผิดและการกระทำความผิดซ้ำ หากย้อนกลับไปดูจะเห็นว่าจะลดลงหลังจากมีการตราและใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ที่มีกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอย่างเป็นระบบ”

จากที่มาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาว่าระบบที่ผู้เชี่ยวชาญและผู้พิพากษาสมทบกล่าวมาในทิศทางเดียวกันนั้นคือระบบอะไรและมีการขับเคลื่อนระบบสู่การปฏิบัติที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นมีกลไกการขับเคลื่อนอย่างไร จึงเป็นที่มาของการศึกษาเรื่อง นวัตกรรมการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัวกับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อนำแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยศึกษาแนวคิดกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทยและในระดับสากล ซึ่งจากการศึกษาพบว่า กระบวนการยุติธรรมในประเทศไทยใช้แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) โดยใช้ผ่านการตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาบริบทของศาลเยาวชนและครอบครัวไทย ซึ่งเป็นการศึกษาลึกลงไปใน พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2553 เกี่ยวกับวิสัยทัศน์และแผนงาน โครงสร้างการบริหาร โครงการการทำงาน โครงสร้างบุคลากร เครื่องมือและกลไกในการปฏิบัติงาน รวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดแนวคิดกระบวนการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างภาครัฐและภาคส่วนต่างๆ ในสังคม และได้ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีนวัตกรรมสังคม ซึ่งผู้วิจัยได้นำตัวแบบนวัตกรรมสังคม Spiral Model 7 ขั้นตอน ของ Kirsten Bound and Geoff Mulgan (2019) มาอธิบายและสร้างเป็นกรอบแนวคิด รวมถึงการศึกษาแนวคิด 7S Model ของ McKinsey (2018) เพื่อนำมาวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบภายในเพื่อให้การขับเคลื่อนนวัตกรรมเชิงบูรณาการสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบในสังคมได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำมาเชื่อมโยง สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัว
2. เพื่อศึกษากระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัว
3. เพื่อนำเสนอนวัตกรรมการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัวกับการแก้ไขบำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) รวมถึงการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ มีผู้ให้ข้อมูลหลักที่ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง รวม 18 ท่าน ได้แก่ รองอธิบดีศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง (ท่านที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน พ.ศ. 2565-2566) 1 ท่าน ผู้พิพากษาที่เคยปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว 3 ท่าน ผู้อำนวยการศาลเยาวชนและครอบครัว 1 ท่าน ผู้พิพากษาสมทบศาลศาลเยาวชนและครอบครัว 10 ท่าน และนักจิตวิทยาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางและปริมณฑล 3 ท่าน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานของศาลเยาวชนและครอบครัวจะขับเคลื่อนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยนโยบายต่าง ๆ ในการ

ดำเนินงานของศาลเยาวชนและครอบครัวจะถูกแปลงเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจและนโยบาย จากศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง สู่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ

โดยผลการศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัว พบว่า โครงสร้างการขับเคลื่อนของศาลเยาวชนและครอบครัวจะเริ่มจากศาลแม่หรือศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง โดยอธิบดีศาลเยาวชนและครอบครัวกลางจะเป็นผู้มอบแนวนโยบายการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว ไปสู่ศาลจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งหัวใจหลักของการดำเนินการของศาลเยาวชนและครอบครัวคือ การมุ่งแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูและสงเคราะห์เด็กและเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดีของสังคม สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข และไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งจากหัวใจหลักดังกล่าว ศาลเยาวชนและครอบครัวจึงได้สร้างกลไกเพื่อขับเคลื่อนการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งได้แก่การจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กเยาวชนและครอบครัว (Counseling Center)ตามจังหวัดต่าง ๆ

โดยโครงสร้างของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ตามจังหวัดต่าง ๆ จะประกอบด้วยท่านผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด และมีข้าราชการตุลาการ ข้าราชการศาลยุติธรรมและเจ้าพนักงานตุลาการ ซึ่งหมายถึงผู้พิพากษาสมทบที่ทำหน้าที่ในการเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมอีกตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า

“ผู้พิพากษาสมทบเป็นโครงสร้างสำคัญในการดำเนินงานของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยเป็นกำลังสำคัญในการคิดค้นและดำเนินการกิจกรรมใหม่ ๆ ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศูนย์ให้คำปรึกษาฯ รวมถึงบางท่านยังทำหน้าที่ผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การปฏิบัติงานของกิจการผู้พิพากษาสมทบดำเนินการมาได้อย่างดีในทุกจังหวัด จึงเป็นโครงสร้างที่ขาดไม่ได้เลยในการทำงานของศาลเยาวชนและครอบครัว” (ผู้พิพากษา, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กันยายน 2566)

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าความสำเร็จของการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนของศาลฯ ยังต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือที่แต่ละจังหวัดได้สร้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็น เครือข่ายองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงเครือข่ายอื่น ๆ ทั้งที่ได้รับมาจากศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง หรือจัดหาขึ้นมาภายในจังหวัด จึงอาจสรุปได้ว่า ความสำเร็จของการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัวจะเป็นการขับเคลื่อนแบบบูรณาการเชิงสหวิชาชีพ ตามรูปที่ 4 ซึ่งสอดคล้องกับ ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญากับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมที่พบว่า กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เป็นกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพ โดยร่วมกันการวางแผนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ตามสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดในแต่ละราย โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นหลัก

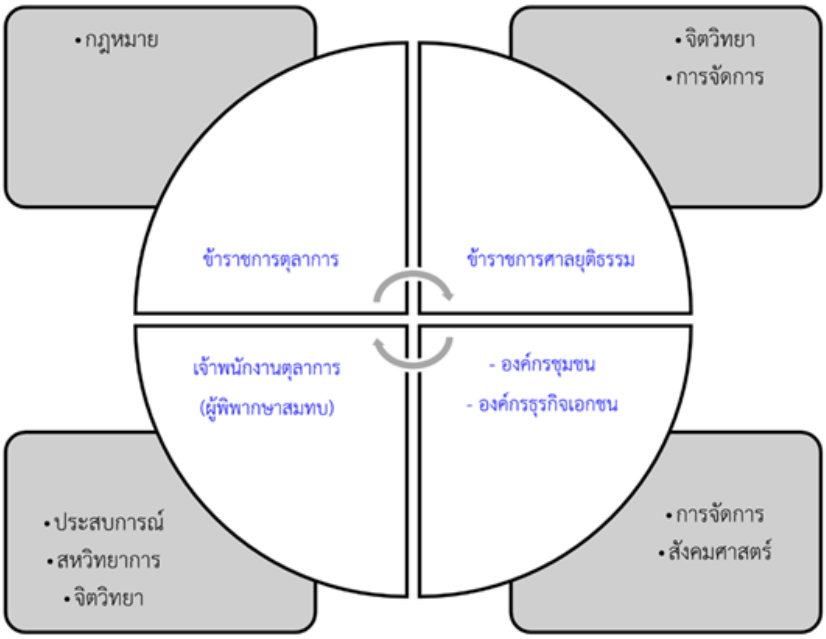

ภาพที่ 4 แผนภาพนวัตกรรมการขับเคลื่อนเชิงสหวิชาชีพ
ที่มา : ผู้วิจัย, 2566

จากรูปที่ 4 ผู้วิจัยพบว่าความสำเร็จในการขับเคลื่อนศูนย์ให้คำปรึกษาฯ จะต้องอาศัยการทำงานเชิงบูรณาร่วมกันอย่างเข้มแข็งของฝ่ายต่าง ๆ ที่มีองค์ความรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งการขับเคลื่อนดังกล่าวสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2556 - พ.ศ. 2561) ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 และ 5 โดยเสนอว่าการวางระบบการบริหารงานราชการแบบบูรณาการมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันภายในระบบราชการด้วยกันเองเพื่อแก้ปัญหาการแยกส่วนในการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงาน เพื่อขับเคลื่อนนโยบาย/ยุทธศาสตร์ของประเทศและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รวมทั้งการส่งเสริมระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งการสร้างความร่วมมือหรือความเป็นภาคีหุ้นส่วน (Partnership) ระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น

ดังนั้นองค์ประกอบการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน จึงเป็นการขับเคลื่อนผ่านกลไกของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ โดยมีรูปแบบเป็นการทำงานเชิงบูรณาการที่เป็นการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2556 - พ.ศ. 2561) โดยมีองค์ประกอบการทำงานเชิงบูรณาการแบบสหวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย ข้าราชการตุลาการ ข้าราชการศาลยุติธรรม เจ้าพนักงานตุลาการ (ผู้พิพากษาสมทบ) รวมถึงองค์กรชุมชนและองค์กรธุรกิจเอกชนที่ร่วมมือในลักษณะเครือข่าย

ในขณะที่ผลการศึกษากระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก และเยาวชนที่กระทำความผิดของศาลเยาวชนและครอบครัวที่ผ่านกลไกศูนย์ให้คำปรึกษาฯ โดยกระบวนการของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ แบ่งออกได้เป็น 6 ขั้นตอนดังนี้

1) การเก็บข้อมูลพื้นฐานและสร้างความสัมพันธ์ เป็นขั้นตอนการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษากับเด็กหรือเยาวชนและผู้ปกครอง เพื่อสัมภาษณ์เก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของการกระทำความผิดและสาเหตุอื่น ๆ ที่อาจนำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน ซึ่งถือว่าเป็นงานหน้าด่านที่สำคัญอันดับต้น ๆ ของงานในศูนย์ให้คำปรึกษาฯ

2) การนัดหมายเพื่อเข้ารับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูครั้งต่อไป เป็นขั้นตอนการพิจารณาวันและเวลานัดหมายโดยคำนึงถึง (1) ความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับ (2) ความเร่งด่วนของการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และ (3) ภูมิลำเนาและความพร้อมของครอบครัว

3) การจำแนก คือการจำแนกเด็กหรือเยาวชนที่ป่วย มีอาการทางจิต หรือมีความผิดปกติทางบุคลิกภาพออกจากกระบวนการยุติธรรมทั่วไป และนำเข้าสู่กระบวนการทางเลือกอื่น ๆ เช่น การส่งตัวเข้ารับการรักษาทางกายหรือทางจิตในโรงพยาบาลที่เป็นเครือข่ายของศาลเยาวชนและครอบครัว

4) การให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษาถือเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของงานศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ทั้งนี้ส่วนใหญ่การให้คำปรึกษาจะเริ่มในนัดหมายครั้งที่ 2 เป็นต้นไป อาจทำโดยผู้พิพากษาสมทบที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ให้คำปรึกษาหรือนักจิตวิทยาก็ได้ โดยจะใช้แนวทางการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม และพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว

5) การประสานติดตามผล การประสานติดตามผลถือเป็นรอยต่อระหว่างงานเกือบทุกขั้นตอนในศูนย์ให้คำปรึกษาฯ โดยการเขียนผลการเปลี่ยนแปลงของเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวจากการให้คำปรึกษาฯ ในแต่ละครั้ง เสนอเป็นข้อมูลให้กับผู้พิพากษาเพื่อประกอบดุลพินิจในการตัดสินใจดำเนินการในด้านต่าง ๆ ต่อไป

6) การรายงานผล การดำเนินการใด ๆ เกือบทุกขั้นตอน ของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ จะต้องมีการรายงานผลไปสู่ผู้พิพากษาเสมอ

ในขณะที่ผลการศึกษานวัตกรรมการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยผู้วิจัยได้นำโมเดลเกลียวนวัตกรรม 7 ขั้นตอนของกระบวนการเกิดนวัตกรรมสังคม (Spiral Model) เข้ามานำเสนอประกอบการวิเคราะห์ โดยพบว่า

ขั้นที่ 1 โอกาสและความท้าทายของการเกิดนวัตกรรม (Opportunities and Challenges) เกิดจากการแนวคิดความการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ที่นำไปสู่การตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

ขั้นที่ 2 กรอบแนวคิดใหม่ (Generating Idea) เป็นการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำและประสานการประชุม เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว ที่เป็นนวัตกรรมการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการเต็มรูปแบบ

ขั้นที่ 3 การพัฒนาและทดสอบ (Developing and Testing) การพัฒนาและทดสอบนวัตกรรมศูนย์ให้คำปรึกษาฯ จะเริ่มในช่วงปี พ.ศ. 2553 ถึง พ.ศ. 2560 ซึ่งมีการพัฒนาระบบและกระบวนการอย่างต่อเนื่อง

ขั้นที่ 4 การดำเนินการกับคดีตัวอย่าง (Making the case) คดีที่เข้ามามากจะถูกแยกแยะและดำเนินการต่างกันไปแล้วแต่กรณี ซึ่งศาลกลางได้มีการเผยแพร่คดีตัวอย่างเพื่อให้เกิดการศึกษาร่วมกันอยู่สม่ำเสมอ

ขั้นที่ 5 การส่งมอบและการนำไปปฏิบัติ (Delivering and Implementing) เห็นได้ชัดว่าการส่งมอบนวัตกรรมนี้ และการนำไปปฏิบัติของศาลเยาวชนและครอบครัว เริ่มมีประสิทธิผลอย่างดีและเป็นนวัตกรรมที่สามารถแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนได้จริง เห็นได้ชัดจากสถิติตัวเลขคดีรวมถึงการกระทำความผิดและการ

กระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 จนถึงปัจจุบัน ลดลงอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า ยังมีปัญหาในเชิงระบบอยู่บ้าง

ขั้นที่ 6 การขยายและปรับขนาด (Growing and Scaling) พบว่าที่ผ่านมาจำนวนคดีที่เข้าสู่กระบวนการมีการขยายปรับขนาดของความร่วมมือให้สูงขึ้น ผ่านการทำบันทึกข้อตกลงกับส่วนราชการ เอกชนและประชาสังคมอย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์พบว่ายังคงต้องขยายกระบวนการต่อไป ให้ครอบคลุมมากที่สุดเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์มากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 7 การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ (Changing System) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายหรือจุดมุ่งหวังของกระบวนการนวัตกรรมสังคมคือเห็นการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ ซึ่งในปัจจุบันจากผลการศึกษาพบว่านวัตกรรมใหม่ที่เกิดขึ้นจาก พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวฯ ปี 2553 ได้เริ่มส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น

สำหรับแนวทางการพัฒนาการขับเคลื่อนศาลเยาวชนและครอบครัวพบว่า สิ่งที่ควรปรับปรุงภายในเพื่อขับเคลื่อนศาลเยาวชนและครอบครัวให้สามารถนำนวัตกรรมการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบที่มีประสิทธิผลได้นั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการเสนอให้ประธานผู้พิพากษาสมทบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์ให้คำปรึกษาฯ นอกจากนี้ ศาลเยาวชนและครอบครัวควรเร่งปรับปรุงกายภาพของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ โดยมีบรรยากาศที่เอื้อต่อประสิทธิภาพการให้คำปรึกษา การสร้างค่านิยมร่วมที่เป็นกรอบคิดร่วมกันในการมุ่งมั่นจะแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน รวมถึงการสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจ และการดึงศักยภาพของบุคลากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการสูงสุด และสร้างกระบวนการพัฒนาและประเมินศักยภาพของผู้ให้คำปรึกษา การแบ่งปันความรู้ การจัดการความรู้ในการให้คำปรึกษา และที่สำคัญคือความเป็นผู้นำของผู้บริหารศาลฯ ที่มุ่งพัฒนาและสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีนวัตกรรมในการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการที่สามารถสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้เกิดขึ้นได้ แต่อย่างไรก็ตามยังคงต้องมีการปรับปรุงกระบวนการภายในเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์ (2553) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ที่พบว่าควรมีการปรับปรุงบริบทต่าง ๆ ทั้งด้านนโยบาย ด้านหลักการใช้กฎหมายในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ด้านโครงสร้างและบุคลากร ด้านกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และด้านการพัฒนาระบบติดตามเด็กและเยาวชน เพื่อสร้างกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพและสามารถรองรับกับรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในทิศทางใหม่ได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้พบว่าผลการศึกษาของ ธัญญธร อ่อนเฉวียง (2563) ซึ่งพบว่าประสิทธิผลการบริหารงานเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม มี 8 องค์ประกอบได้แก่ 1) โครงสร้างองค์การ 2) เทคโนโลยีสารสนเทศ 3) วัฒนธรรมองค์การ 4) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 5) การติดต่อสื่อสาร 6) การบริหารเชิงกลยุทธ์ 7) ความผูกพันต่อองค์การ 8) สภาพแวดล้อมองค์การ

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าความสำเร็จของการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัวจะเป็นการขับเคลื่อนแบบบูรณาการเชิงสหวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญากับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมที่พบว่า กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เป็นกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพ โดยร่วมกันการวางแผนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ตามสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดในแต่ละราย โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นหลัก

และผลการศึกษาที่พบว่าความสำเร็จในการขับเคลื่อนศูนย์ให้คำปรึกษาฯ จะต้องอาศัยการทำงานเชิงบูรณาร่วมกันอย่างเข้มแข็งของฝ่ายต่าง ๆ ที่มีองค์ความรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งการขับเคลื่อนดังกล่าวสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2556 - พ.ศ.2561) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2556) ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 และ 5 โดยเสนอว่าการวางระบบการบริหารงานราชการแบบบูรณาการ มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันภายในระบบราชการด้วยกันเองเพื่อแก้ปัญหาการแยกส่วนในการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงาน เพื่อขับเคลื่อนนโยบาย/ยุทธศาสตร์ของประเทศและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รวมทั้งการส่งเสริมระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งการสร้างความร่วมมือหรือความเป็นภาคีหุ้นส่วน (Partnership) ระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัยดังนี้

1. วาระการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดต่าง ๆ ควรมีระยะเวลานานพอที่จะดำเนินนโยบายได้อย่างต่อเนื่อง

2. ในการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญกับการใช้เครือข่ายเพื่อร่วมกันแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนให้มากขึ้น

3. เร่งพัฒนาศักยภาพของผู้ให้คำปรึกษาฯ ให้มีความรู้และแรงจูงใจในการทำงานแบบมืออาชีพมากขึ้น

4. โครงสร้างของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ควรจะให้ประธานผู้พิพากษาสมทบ เข้าอยู่ในโครงสร้างการบริหารเพื่อรับผิดชอบโครงการและกิจกรรมของศูนย์ฯ

5. ควรเร่งปรับปรุงกายภาพของห้องให้คำปรึกษาฯ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการให้คำปรึกษาแนะนำ ตามแนวทางเชิงจิตวิทยาการให้คำปรึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป เสนอให้ขยายขอบเขตการวิจัยออกไปตามจังหวัดต่าง ๆ ให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น รวมถึงศึกษาวิจัยกรณีศึกษากระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูที่ประสบผลสำเร็จเพื่อเผยแพร่เป็นการจัดการความรู้ร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

ธัญญธร อ่อนเฉวียง. (2563). องค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารงานเพื่อแก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, *12*(3).

ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์. (2562). มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญากับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, *45*(2), กรกฎาคม - ธันวาคม 2562.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2565). *สานพลัง สสส. สร้างนวัตกรรม สื่อสารสุข: รายงานประจำปี 2565 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).* กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2556). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556-2561).* กรุงเทพฯ: วิชั่นพริ้นท์แอนด์มีเดีย.

สำนักงานศาลยุติธรรม. (2565). *รายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ. 2565.* ส่วนระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ. สำนักงานศาลยุติธรรม.

Bound, K., & Mulgan, G. (2019). *A compendium of innovation methods.* Nesta. Retrieved from https://media.nesta.org.uk/documents/Compendium-of-Innovation-Methods-March-2019.pdf

JDL JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.80

Investigative Information Management, Learning Organization and Influencer Marketing of Members of the Bor-sae Investigative Organization

การจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน องค์การแห่งการเรียนรู้ และการตลาดแบบใช้อินฟลูเอนเซอร์ของสมาชิกองค์กรสืบสวนเบาะแส

Seksonna Prasert[1*], Pinavet Kongyoungyune[2], Thanaorn Fakfuangbun[3], Kornkamol Jungtanasombut[4], Anun Chan-uam[5]

เสกสรรณ ประเสริฐ[1*], พิณะเวช คงยั่งยืน[2], ธนอร ฟักเฟื่องบุญ[3], กรกมล จังธนสมบัติ[4], อนันท์ จันทร์อ่วม[5]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Seksonna Prasert[1*]**
เสกสรรณ ประเสริฐ[1*]
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
Faculty of Liberal Arts Krirk University,Thailand.
Email: seksonborsae@gmail.com

2. **Pinavet Kongyoungyune[2]**
พิณะเวช คงยั่งยืน[2]
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
Faculty of Liberal Arts Krirk University,Thailand.
Email: pinavett@gmail.com

3. **Thanaorn Fakfuangbun[3]**
ธนอร ฟักเฟื่องบุญ[3]
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
Faculty of Liberal Arts Krirk University,Thailand.
Email: aompussadee@gmail.com

4. **Kornkamol Jungtanasombut[4]**
กรกมล จังธนสมบัติ[4]
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
Faculty of Liberal Arts Krirk University,Thailand.
Email: amzkkm@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this study were to: study the relationship between investigative information management, learning organization, and influencer marketing of members of the investigation organization. The population consisted of 2,450 members of the investigation organization who had been trained and implemented the mission of the investigation organization. The sample group was obtained from Crazy and Morgan's table with a .05 error of 335 people. The research instrument used to collect data was a questionnaire with a reliability value of 0.974. This study was quantitative survey research. The results of the research found that the pairwise relationship between investigative information management, learning organization, and influencer marketing of members of the investigation organization had a statistically significant positive relationship in every pair. The learning organization had a relationship with

5. Anun Chan-uam[5]
อนันท์ จันทร์อ่วม[5]
สอบสวน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
Faculty of Liberal Arts Krirk University,Thailand.
Email: amzkkm@gmail.com

คำสำคัญ:
การจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน, องค์การแห่งการเรียนรู้, การตลาดแบบใช้อินฟลูเอนเซอร์, สมาชิกองค์กรสืบสวนเบาะแส

Keywords:
investigative information management; learning organization, influencer marketing; members of the Bor-sae investigation organization

Article history:
Received: 13/11/2024
Revised: 10/12/2024
Accepted: 22/01/2025
Available online: 19/03/2025

How to Cite:
Prasert et al. (2025). Investigative Information Management, Learning Organization and Influencer Marketing of Members of the Bor-sae Investigative Organization. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 384-398.

influencer marketing of 0.784 ($p < 0.01$). Therefore, it is important to drive and enhance the organization's ability to respond to and utilize the influence of influencers in creating a strong learning organization. Effective data management is an important strategy for developing and maintaining the organization's competitiveness.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน องค์การแห่งการเรียนรู้ และการตลาดแบบใช้อินฟลูเอนเซอร์ของสมาชิกองค์กรสืบสวนเบาะแส ประชากรคือสมาชิกองค์กรสืบสวนเบาะแสที่ผ่านการอบรมและดำเนินการตามภารกิจขององค์กรเบาะแสจำนวน 2,450 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากตารางของเครซี่และมอร์แกนที่ความคลาดเคลื่อน .05 จำนวน 335 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.974 โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบสำรวจ ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์รายคู่ระหว่างการจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน องค์การแห่งการเรียนรู้ และการตลาดแบบใช้อินฟลูเอนเซอร์ของสมาชิกองค์กรสืบสวนเบาะแส มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกคู่ โดยองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กับการตลาดแบบใช้อินฟลูเอนเซอร์ 0.784 ($p < 0.01$) จึงมีความสำคัญในการขับเคลื่อนและเสริมสร้างความสามารถขององค์การในการตอบสนองและใช้ประโยชน์จากอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ ในการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาและรักษาความสามารถในการแข่งขันขององค์การ

บทนำ

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันการตลาดแบบการสร้างอิทธิพลทางสังคมโดยใช้แนวคิดที่เน้นการใช้บุคคลที่มีอิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์หรือสื่ออื่น ๆ ในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์หรือบริการ แนวคิดนี้ได้รับความสนใจจากการที่บุคคลที่มีอิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์ที่เรียกว่า “อินฟลูเอนเซอร์” จะเป็นบุคคลที่สามารถสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มเป้าหมายได้ โดยอินฟลูเอนเซอร์มักเป็นผู้ที่มีผู้ติดตามจำนวนมากในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Instagram, YouTube, Facebook, หรือ Twitter โดยที่ผู้ติดตามเหล่านี้

มักจะเป็นกลุ่มคนที่สนใจในเนื้อหาที่อินฟลูเอนเซอร์นำเสนออยู่แล้ว อินฟลูเอนเซอร์มักจะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและเป็นธรรมชาติกับผู้ติดตาม ส่วนผู้ติดตามจะรู้สึกว่าสามารถไว้วางใจในความเห็นและคำแนะนำของอินฟลูเอนเซอร์ได้ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่ายมักเกิดขึ้นจากการที่ อินฟลูเอนเซอร์สื่อสารอย่างตรงไปตรงมาและมีความสม่ำเสมอในการให้ข้อมูล สิ่งนี้ทำให้ประชาชนที่เป็นผู้ติดตามมีแนวโน้มที่จะเชื่อถือข้อมูลหรือผลิตภัณฑ์ที่อินฟลูเอนเซอร์แนะนำมากกว่าข้อมูลจากโฆษณาทั่วไป การตลาดแบบใช้อินฟลูเอนเซอร์ยังสร้างโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างและส่งเสริมเนื้อหาผ่านทางความคิดเห็น การแชร์ หรือการผลิตเนื้อหาของตนเอง เช่น การทำรีวิว การแสดงความคิดเห็นในโพสต์ของอินฟลูเอนเซอร์ ซึ่งทำให้การตลาดแบบนี้มีความเป็นสองทาง (Two-Way Communication) มากกว่าการตลาดแบบดั้งเดิม

การจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวนเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมการรับรู้ การเก็บรวบรวม การวิเคราะห์ การสืบสวน และการสื่อสารข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้บุคคลในองค์การเข้าใจเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องในองค์การหรือสถานการณ์ โดยมีขั้นตอนหลักที่เกี่ยวข้องในการจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน คือ การรับรู้และเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มต้นด้วยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่สำคัญ เช่น เว็บไซต์ข่าว สื่อสังคมออนไลน์ รายงานองค์กร หรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อรวบรวมเสร็จแล้วจะต้องมีการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ เรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะสามารถใช้ข้อมูลในภายหลังในกระบวนการสืบสวน โดยต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารเพื่อเปรียบเทียบ ตีความและสกัดเอาข้อมูลที่สำคัญมาเป็นการหลักในการสืบสวนข่าวสารเชิงสืบสวนคือการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม การติดตามแนวโน้ม การหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล และการสรุปข้อมูลเพื่อเข้าใจถึงสาเหตุหรือข้อสังเกตในข้อมูล นำมาสู่การสร้างรายงานและสื่อสาร หลังจากสืบสวนเสร็จสิ้น ข้อมูลที่สำคัญจะถูกนำมาสรุปในรูปแบบรายงาน เพื่อให้ผู้ที่สนใจหรือผู้บริหารสามารถเข้าใจข้อมูลได้อย่างชัดเจน เพื่อทำการระบุแนวโน้มการจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน ทั้งข้อมูลที่เป็นการระบุแนวโน้มปัจจุบันและข้อมูลที่เป็นการพยากรณ์เรื่องแนวโน้มในอนาคต ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยในการตัดสินใจและการวางแผนในองค์การ สิ่งสำคัญของข้อมูลที่ได้มาคือการรักษาความปลอดภัยและการปฏิบัติตามกฎหมายด้านข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลที่สำคัญควรรักษาความปลอดภัยและป้องกันการรั่วไหลข้อมูลที่อาจทำให้เสี่ยงต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น ข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลลับ ข้อมูลที่สำคัญต้องมีการปรับปรุงและการเรียนรู้ กระบวนการการจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวนควรเป็นกระบวนการต่อเนื่องโดยการปรับปรุงขั้นตอนและการเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญเพื่อพัฒนาทักษะและกระบวนการอย่างต่อเนื่อง การจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวนเป็นสิ่งสำคัญในองค์การและสาขาที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสาร เช่น สื่อมวลชน การตรวจสอบข่าว หรือสำนักข่าว ซึ่งช่วยในการตัดสินใจและการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์การแห่งการเรียนรู้มีความหมายอย่างเป็นองค์รวมว่า “เป็นองค์การที่ใช้คนในการสร้างความเป็นเลิศให้แก่องค์การ ขณะเดียวกันก็ใช้องค์การในการสร้างความเป็นเลิศให้แก่คน” โดยใช้การเรียนรู้เป็นกระบวนการเชิงกลยุทธ์ ที่มีลักษณะต่อเนื่องบูรณาการเข้ากับการทำงานและมีการกระจายอำนาจให้แก่คนในองค์การเพื่อกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือและการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม รวมทั้งมีการเชื่อมโยงการพึ่งพาทั้งในระดับบุคคล องค์การ และชุมชน เป็นองค์การที่ซึ่งเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มสมรรถนะ สั่งสมการเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนองค์การอย่างต่อเนื่อง ด้วยการแก้ไข การจัดการและใช้ความรู้เพื่อความสำเร็จขององค์การ เพื่อให้เกิดผลดีทั้งด้านการเรียนรู้และการเพิ่มผลิตภาพ ซึ่งในทศวรรษนี้เราจะพบว่า องค์การที่ต้องการจะพัฒนาตนเองให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ต่างก็ให้ความสำคัญและความสนใจในการจัดตั้งและส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์การ

เรียนรู้ด้วยตนเองเป็นอย่างมาก เพราะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในองค์การอย่างได้ผลดีที่สุด และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด จากแนวความคิดของ Marsick & Watkins (2003)

องค์กรสืบสวนเบาะแส คือองค์กรที่ตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 เพื่อปกป้องความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนในสังคมที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งใช้สมาชิกทั่วประเทศมากกว่า 50,000 คน เพื่อใช้สิทธิดำเนินการทางรัฐธรรมนูญ ในการใช้อำนาจถอดถอนข้าราชการระดับสูงและนักการเมืองที่มีตำแหน่ง กระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการคอร์รัปชันและต่อมาได้จัดตั้งเป็นมูลนิธิเบาะแส เมื่อปี พ.ศ.2551 เพื่อช่วยเหลือ เด็ก สตรี คนชรา รวมทั้งผู้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมในสังคม พร้อมทั้งดำเนินการปราบการคอร์รัปชัน ทุกรูปแบบ โดยมีการจัดการองค์กรแบบมีโครงสร้างตั้งแต่การจัดการให้มีศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์รับเรื่องร้องเรียนและช่วยเหลือจากประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมในสังคม เนื่องด้วยบุคลากรที่ทำงานให้องค์กรสืบสวนเบาะแสทั้งหมด เป็นบุคลากรที่ทำงานด้วย “จิตอาสา” โดยไม่มีค่าตอบแทนเป็นการทำงานเพื่อช่วยเหลือสังคม การจัดการความรู้สู่บุคลากรให้มีทักษะการเรียนรู้อย่างเป็นระบบจะนำพาให้ “องค์กรสืบสวนเบาะแส” ก้าวไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ในการทำภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม

ทีมผู้วิจัยได้ทำงานวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวนกับองค์การแห่งการเรียนรู้ขององค์กรสืบสวนเบาะแส” เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2566 พบว่าการจัดการข้อมูลข่าวสาร เชิงสืบสวนกับองค์การแห่งการเรียนรู้ขององค์กรสืบสวนเบาะแส มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($r = 0.697$, $p < 0.01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทีมผู้วิจัยจึงนำงานวิจัยดังกล่าวมาต่อยอดการวิจัยกับตัวแปรการตลาดแบบใช้อินฟลูเอนเซอร์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกองค์กรสืบสวนเบาะแสซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับการวิจัยครั้งก่อน เพื่อทดสอบความสัมพันธ์กับการตลาดแบบใช้อินฟลูเอนเซอร์ ในกลุ่มตัวอย่างเดียวกันกับที่ได้เคยทำการวิจัยมาแล้วเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2566 โดยมีประชากรขององค์กรสืบสวนเบาะแสเพิ่มขึ้นจึงใช้กลุ่มตัวอย่างมากขึ้น การศึกษานี้จะช่วยให้องค์การเข้าใจถึงความสำคัญของการจัดการข้อมูลและการเรียนรู้ในองค์การ เพื่อการวางแผนกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้จริงในบริบทของการตลาดยุคใหม่ในการเพิ่มจำนวนสมาชิกในองค์การเบาะแสได้

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน ระดับองค์การแห่งการเรียนรู้ และระดับการตลาดแบบใช้อินฟลูเอนเซอร์ ของสมาชิกองค์กรสืบสวนเบาะแส
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ของการจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน องค์การแห่งการเรียนรู้ และการตลาดแบบใช้อินฟลูเอนเซอร์ ของสมาชิกองค์กรสืบสวนเบาะแส

สมมติฐานในการวิจัย

การจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน องค์การแห่งการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กับการตลาดแบบใช้อินฟลูเอนเซอร์ ของสมาชิกองค์กรสืบสวนเบาะแสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การทบทวนวรรณกรรม

จากแนวคิดของ Brown, D., & Hayes, N. (2008) พบว่าอินฟลูเอนเซอร์คือบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค ซึ่งอาจเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาเฉพาะ นักเขียนบล็อก คนดังในสื่อสังคมออนไลน์ หรือผู้ที่มี

ความน่าเชื่อถือในกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ อินฟลูเอนเซอร์สามารถช่วยสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นให้เกิดการซื้อสินค้าและบริการ Freberg, K., Graham, K., McGaughey, K., & Freberg, L. A. (2011) ได้ศึกษาการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับบุคลิกภาพของอินฟลูเอนเซอร์ในสื่อสังคมออนไลน์ โดยเน้นการวิเคราะห์ว่าคุณลักษณะบุคลิกภาพใดที่ทำให้บุคคลเหล่านี้มีอิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์ Bakshy, E., Hofman, J. M., Mason, W. A., & Watts, D. J. (2011) วิเคราะห์อิทธิพลของผู้ใช้บนแพลตฟอร์ม Twitter โดยใช้ข้อมูลจากกิจกรรมในเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น การรีทวีตและการตอบกลับ เพื่อหาว่าบุคคลใดมีอิทธิพลมากที่สุดบนแพลตฟอร์ม ผลการวิจัยพบว่าในบางกรณี "ทุกคน" สามารถเป็นอินฟลูเอนเซอร์ได้ เนื่องจากอิทธิพลไม่ได้ถูกกระจายอย่างสม่ำเสมอ แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ส่วน Cialdini, R. B. (2001) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลทางสังคมและการโน้มน้าวใจ โดยอธิบายถึงกลไกทางจิตวิทยาที่ผู้คนใช้ในการโน้มน้าวและได้รับอิทธิพลจากผู้อื่น โดย Cialdini ได้ระบุและวิเคราะห์หลักการสำคัญ 6 ประการที่ใช้ในกระบวนการโน้มน้าวใจ ซึ่งแต่ละหลักการถูกนำเสนอผ่านการวิจัยและตัวอย่างจากชีวิตจริง ได้แก่หลักการความตอบแทน (Reciprocity) เป็นแนวคิดที่ว่าผู้คนรู้สึกผูกพันที่จะตอบแทนจากการได้รับบางสิ่งบางอย่างจากผู้อื่น หลักการนี้เป็นกลไกพื้นฐานทางสังคมที่ช่วยในการสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ทางสังคม หลักการความสอดคล้อง (Commitment and Consistency) เป็นความพยายามรักษาความสอดคล้องระหว่างความเชื่อ การกระทำ และคำพูดของตนเอง ถ้าทำการตัดสินใจหรือแสดงออกถึงความเชื่อในทางหนึ่ง ทำให้เกิดความพยายามที่จะดำเนินการให้สอดคล้องกับการตัดสินใจหรือความเชื่อนั้น ๆ ในอนาคต หลักการความเห็นพ้องของสังคม (Social Proof) จะเป็นการมองหาคำแนะนำจากคนอื่น ๆ ว่าควรทำอย่างไร โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ไม่แน่ใจ การเห็นว่าคนอื่น ๆ ทำหรือเชื่ออะไรจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลนั้น ๆ หลักการอำนาจและความน่าเชื่อถือ (Authority) เป็นการที่จะเชื่อฟังหรือทำตามคำแนะนำจากบุคคลที่มีอำนาจหรือมีความน่าเชื่อถือ เช่น ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ หรือผู้นำทางสังคม หลักการนี้เชื่อมโยงกับทฤษฎีความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล (Source Credibility Theory) หลักการความชอบ (Liking) เป็นการโน้มน้าวใจจากบุคคลที่พวกเขาชอบ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่มีลักษณะที่เป็นมิตร มีเสน่ห์ หรือมีความคล้ายคลึงกันกับตนเอง หลักการนี้เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ทางสังคมและการสร้างความผูกพันและหลักการความขาดแคลน (Scarcity) เป็นแนวคิดจากการให้คุณค่าและอยากได้สิ่งที่ผู้คนรู้สึกว่ามีจำกัดหรือหายาก หลักการนี้มักถูกใช้ในการสร้างแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้ออย่างเร่งด่วน เช่น การทำโปรโมชั่น “จำนวนจำกัด” หรือ “สินค้าหมดเร็ว ๆ นี้” มักจะกระตุ้นให้ผู้บริโภครีบตัดสินใจซื้อสินค้านั้นก่อนที่จะหมดโอกาส หนังสือ “Influence: Science and Practice” ของ Cialdini ได้อธิบายเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีที่ผู้คนถูกโน้มน้าวใจเท่านั้น แต่ยังเน้นการประยุกต์ใช้หลักการเหล่านี้ในหลายบริบท เช่น การตลาด การเจรจาต่อรอง และการสร้างความสัมพันธ์เชิงธุรกิจ นอกจากนี้ Cialdini ยังได้อธิบายถึงผลกระทบของการใช้หลักการเหล่านี้ในทางที่ถูกต้องและผิดพลาด ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจถึงการใช้หลักการโน้มน้าวใจอย่างมีจริยธรรม

จากการศึกษาของ เสกสรรณ ประเสริฐ (2562) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าระบวนการหาข่าวเชิงสืบสวนเริ่มจากตั้งประเด็นข่าวการหาข้อมูลและแหล่งข่าว การประเมินความเป็นไปได้ของข่าว การเตรียมการและการวางแผน การแสวงหาข้อมูลข่าว การประเมินสถานการณ์ และการรายงานข่าวเชิงสืบสวน โดยนำเสนอใน Platform ต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อข่าวและผู้รับสารชัดเจนมากขึ้นในกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารส่วนปัญหาอุปสรรคข้อจากัดในกระบวนการทำข่าวเชิงสืบสวนพบว่านักข่าวที่ขาดความรู้รอบด้าน ขาดความชำนาญในการหาข้อมูล ขาดการช่วยเหลือด้านกฎหมายและความปลอดภัย รวมทั้งองค์กรข่าวไม่เปิดพื้นที่ให้นักข่าว ทำให้การทำข่าวเชิงสืบสวนไม่ประสบความสำเร็จในส่วนของ

การพัฒนากระบวนการทำข่าวเชิงสืบสวนพบว่า การประยุกต์ใช้กระบวนการรวบรวมข้อมูล (Crowd-sourcing) นักข่าวพลเมือง (Citizen Journalist) และวารสารศาสตร์เชิงข้อมูล (Database Journalism) ในงานข่าวเชิงสืบสวนสามารถช่วยจัดการฐานข้อมูลได้ครบถ้วน และยังช่วยทำให้ข้อมูลจากแหล่งข่าวถูกต้องชัดเจนมากขึ้น จากการศึกษาของ Feldstein, M. (2006) พบว่าการสื่อข่าวเชิงสืบสวนนั้น ทำให้เกิดผลสำเร็จยาก ส่วนเรื่องที่มีการนำมาเสนอข่าวในลักษณะข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและกระทบกับผู้คนจำนวนมาก (ทัศชยันต์ วาหะรักษ์, 2554) ซึ่งในความเป็นจริงข่าวเชิงสืบสวนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในสังคมประชาธิปไตย ที่ประชาชนมีสิทธิในการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ผ่านทางสื่อมวลชนที่ต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกในการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของสังคม สามารถสรุปได้ว่าการหาข่าวเชิงสอบสวน สามารถนำมาใช้ในการเสาะหา รวบรวม สังเคราะห์และประเมินสารสนเทศที่องค์การมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ ในการขับเคลื่อนองค์การให้ตามทันคู่แข่งในยุคปัจจุบัน

องค์การแห่งการเรียนรู้เป็นแนวคิดในการพัฒนาองค์การโดยเน้นให้มีลักษณะเป็นองค์การที่มีบรรยากาศที่เอื้อให้บุคลากร กลุ่ม/ทีมในองค์การ ได้พัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ มีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ประสบการณ์ทั้งภายในและภายนอกองค์การ มีพลังร่วมในการทำงานและการแก้ไขปัญหาขององค์การ สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อการเรียนรู้และการทำงานได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ บุคลากรและองค์การจะมีศักยภาพในการเตรียมความพร้อมและปรับตัวให้เท่าทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลง รวมทั้งสามารถนำพาองค์การให้อยู่รอดและเจริญเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป องค์การที่มีการเรียนรู้นั้นเป็นกระบวนการที่มี ลักษณะเคลื่อนไหว ยืดหยุ่น เป็นพลวัตที่ไม่หยุดนิ่งหรือพึงพอใจกับความสำเร็จที่มีอยู่ นอกจากนั้นสมาชิกขององค์การต้องมีการขวนขวายหาความรู้มาแบ่งปันเผยแพร่แก่กัน เพื่อพัฒนางานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด (รุ่งรดิศ คงยั่งยืน; 2561) ส่วน Marsick & Watkins (2003) ให้คำนิยามองค์การแห่งการเรียนรู้ในเริ่มแรกว่า เป็นองค์การที่ให้สมาชิกสร้างความเป็นเลิศให้แก่องค์การ ในขณะเดียวกันก็ใช้องค์การสร้างความเป็นเลิศให้แก่สมาชิกโดยใช้การเรียนรู้เป็นกระบวนการเชิงยุทธศาสตร์ที่ต่อเนื่อง และบูรณาการเข้ากับการปฏิบัติงาน โดยใช้สมาชิกเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ และเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ส่งเสริมการสนทนาอย่างเปิดเผยและมีการพึ่งพากันระหว่าง บุคคล องค์การและชุมชน สิ่งสำคัญที่สุดในขบวนการนี้คือ การได้รับความรู้ที่แท้จริงโดยผ่านขบวนการสังเคราะห์ข้อมูลในทุกด้านเพื่อให้ความรู้นั้นเข้าสู่องค์การและเป็นความรู้ขององค์การในที่สุด ส่วนงานวิจัยของ Ekambaram et al (2018) กล่าวถึง ความหมายของคำว่า ความรู้ แบ่งออกเป็นสามมิติประกอบด้วยความรู้คือข้อมูลเปรียบเสมือนวัตถุที่จะนำไปสู่คุณลักษณะวัตถุประสงค์เชิงประจักษ์ของความรู้นั่นก็คือระบบของการเรียนรู้ มิติที่สองความรู้คือการแปลความการสร้างความหมายการสะท้อนถึงความรู้สึกซึ่งเกี่ยวข้องกับคน การปฏิสัมพันธ์ การสื่อสาร และการให้ข้อมูลป้อนกลับ มิติที่สามความรู้คือการปฏิบัติซึ่งอยู่นอกเหนือพุทธิปัญญาและความรู้สึกซึ่งมิตินี้รวมถึงความรู้ที่อยู่ภายในตัวบุคคล (Tacit knowledge) เป็นการปฏิบัติของชุมชน การเล่าเรื่องราวสืบทอดกันมาที่ได้จากประสบการณ์ ในปัจจุบันยุคที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าส่งผลให้เกิดการไหลเวียนของข้อมูลจำนวนมหาศาลหรือที่เรียนกันว่า “Big Data” ซึ่งนักวิจัย ได้กำหนดคำจำกัดความด้วย 5Vs ประกอบไปด้วย Value คือข้อมูลที่มีคุณค่า Velocity คือการไหลเวียนของข้อมูลอย่างรวดเร็วและการได้มาซึ่งข้อมูลที่ทันสมัย Veracity คือความจริง Variety คือความหลากหลาย และแหล่งของข้อมูล Volume คือจำนวนของข้อมูลมหาศาล ความรู้ขององค์กรเป็นการไหลเวียนของประสบการณ์ ค่านิยม บริบทของข้อมูลและความรู้ที่อยู่ภายในตัวของผู้เชี่ยวชาญ Cohen & Olsen, (2015) มีความเห็นว่า การบูรณาการความรู้จากทุนมนุษย์กับระบบสารสนเทศจะส่งผลต่อ

ความสามารถขององค์กรได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตามความสามารถในการจัดการความรู้ขององค์กรขึ้นอยู่กับบริบทของธุรกิจที่องค์กรดำเนินงาน เนื่องด้วยองค์กรในยุคปัจจุบันเป็นองค์กรระบบเปิดซึ่งต้องบูรณาการตามปัจจัยภายนอกอย่างเหมาะสมพร้อมกับการปรับให้เข้ากับบริบทภายในองค์กรตามมุมมองทฤษฎีตามสถานการณ์ (Contingency theory) ซึ่งจะเกิดต้นทุนต่อองค์กรอย่างมาก Ekambaram et al., (2018) ได้กล่าวถึงการไหลเวียนของข้อมูลจำนวนมหาศาลที่ มาจากหลากหลายแหล่ง ข้อมูลมีความเป็นพลวัตเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ข้อมูลที่เป็นจริง จะมีคุณค่าต่อองค์กร ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าในการจัดการความรู้และคลังข้อมูลองค์กรต้องมีระบบเทคโนโลยี ที่ทันสมัยพร้อมกับทุนมนุษย์ที่เก่งในการเลือกใช้ข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณค่าและเป็นข้อมูลจริงมาใช้เพื่อนำไปสู่การวางแผน การตัดสินใจทางกลยุทธ์ และการเผยแพร่ถ่ายโอนความรู้ให้กับบุคลากรในองค์กรต่อไป แต่ถ้าองค์กรเลือกใช้และนำข้อมูลที่ผิดมาก็จะเกิดความเสียหายกับองค์กรทั้งระบบได้

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยประยุกต์แนวคิดการตลาดแบบใช้อินฟลูเอนเซอร์ โดยใช้ทฤษฎี อิทธิพลทางสังคมและการโน้มน้าวใจ ของ Robert B. Cialdini (2001) ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับกลไกทางจิตวิทยาที่ใช้ในการโน้มน้าวและได้รับอิทธิพลจากผู้อื่น โดย Cialdini ได้ระบุและวิเคราะห์หลักการสำคัญ 6 ข้อ คือ 1) หลักการความตอบแทน (Reciprocity) 2) หลักการความสอดคล้อง (Commitment and Consistency) 3) หลักการความเห็นพ้องของสังคม (Social Proof) 4) หลักการอำนาจและความน่าเชื่อถือ (Authority) 5) หลักการความชอบ (Liking) 6) หลักการความขาดแคลน (Scarcity)

การจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวนขององค์การ ผู้วิจัยใช้แนวคิด “รูปแบบนวัตกรรมการสื่อสารขั้นสูงเพื่อใช้พัฒนาองค์ความรู้สู่ชุมชน” ของ เสกสรรณ ประเสริฐ (2562) ซึ่งเป็นแนวคิดในการสืบเสาะหาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกในหลากหลายแหล่งข้อมูลเพื่อได้ข้อมูลข่าวที่แท้จริงเชื่อถือได้ โดยการวิจัยครั้งนี้คำนึงถึงบริบทที่ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่แท้จริงเพื่อนำเข้ามาสู่สารสนเทศขององค์การ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ 1) กระบวนการรวบรวมข้อมูล (Crowd-sourcing) 2) การสร้างนักข่าวพลเมือง (Citizen Journalist) จากประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในสังคม 3) การหลอมรวมสื่อ (Convergence) 4) การใช้วารสารศาสตร์เชิงข้อมูล (Database Journalism)

แนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้แนวคิด “Learning Organization” ของ Marsick & Watkins (2003) ประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบคือ 1) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Create Continuous Learning Opportunities) 2) การส่งเสริมให้มีการพูดคุยสนทนา การซักถาม (Promote Inquiry and Dialogue) 3) การกระตุ้นให้มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคคล และระหว่างทีม (Encourage Collaboration and Team Learning) 4) การกำหนดระบบที่จะทำให้คนมีความสนใจในการเรียนรู้ และแบ่งปันการเรียนรู้ร่วมกัน (Establish Systems to Share and Capture Learning) 5) การให้อำนาจหรือกระจายอำนาจในองค์การโดยผ่านการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์การร่วมกัน (Empower People Toward a Collective Vision) 6) การเชื่อมโยงองค์การเข้ากับสภาพแวดล้อม และปรับตัวให้เหมาะสม (Connect the Organization to Its Environment) 7) การเตรียมกลยุทธ์ภาวะผู้นำสำหรับการเรียนรู้ (Provide Strategic Leadership for Learning)

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถสรุปได้ว่า องค์การแห่งการเรียนรู้เป็นกลไกที่ช่วยให้บุคลากรในองค์กรสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลต่อการสร้างและใช้ประโยชน์จากความรู้ภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวนในองค์การช่วยให้สามารถรวบรวม วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเชิง กลยุทธ์

การตลาดแบบใช้อินฟลูเอนเซอร์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและการรับรู้ของสมาชิกฯ การจัดการข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้องค์การสามารถเลือกใช้อินฟลูเอนเซอร์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจากการสืบสวนช่วยให้องค์การสามารถประเมินผลกระทบของการใช้กลยุทธ์นี้ได้อย่างแม่นยำ และปรับปรุงกลยุทธ์เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุด การวิจัยจะทำให้ทราบถึงวิธีการที่องค์กรสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการข้อมูลข่าวสาร และการเรียนรู้มาใช้ในการปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดโดยเฉพาะการใช้ข้อมูลจากอินฟลูเอนเซอร์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและการตัดสินใจในการสร้างสรรค์การจัดการสมาชิกองค์กรสืบสวนเบาะแสที่มีผลลัพธ์สูงสุดและการศึกษานี้จะช่วยให้องค์การเข้าใจถึงความสำคัญของการจัดการข้อมูลและการเรียนรู้ในองค์การ เพื่อการวางแผนกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้จริงในบริบทของการตลาดยุคใหม่เพื่อเพิ่มสมาชิกใหม่ในองค์กรสืบสวนเบาะแส

วิธีดำเนินการวิจัย

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม ประชากรคือสมาชิกองค์กรสืบสวนเบาะแสที่ผ่านการอบรมและดำเนินการตามภารกิจขององค์กรสืบสวนเบาะแส จำนวน 2,840 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากตารางของเครซี่และมอร์แกนที่ความคลาดเคลื่อน .05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 353 คน แบบสอบถามที่จัดเก็บได้ เท่ากับ 360 ราย โดยใช้ Google form ทำการเก็บข้อมูลในช่วงเวลาระหว่างเดือนเมษายน 2567 ถึง มิถุนายน 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามที่มีโครงสร้าง (Structured Questionnaire) จึงต้องแปลงแนวคิดปัจจัยการสร้างอิทธิพลทางสังคม ปัจจัยการจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน และปัจจัยองค์การแห่งการเรียนรู้ จากนิยามเชิงปฏิบัติการโดยทำการแปลงเป็นข้อความของตัวแปรโดยใช้แนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการที่ผู้วิจัยได้รับอิทธิพลทางความคิดและนำมาสรุปเป็นข้อคำถาม ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือตามลำดับต่อไปนี้ 1) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งผล IOC เท่ากับ 0.89 โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากรและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำค่าคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยมีตัวแปรและค่า Reliability (α) ดังนี้

การสร้างอิทธิพลทางสังคม (SI) (α = 0.894) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1)หลักการความตอบแทน (SI_R) 2) หลักการความสอดคล้อง (SI_C) 3) หลักการความเห็นพ้องของสังคม (SI_Sp) 4) หลักการอำนาจและความน่าเชื่อถือ (SI_A) 5) หลักการความชอบ (SI_L) 6) หลักการความขาดแคลน (SI_Sc)

การจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน (IM)) (α = 0.885) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ 1) กระบวนการรวบรวมข้อมูล (IM_CS) 2) การสร้างนักข่าวพลเมือง (IM_CJ) 3) การหลอมรวมสื่อ (IM_CV) 4) การใช้วารสารศาสตร์เชิงข้อมูล (IM_DJ)

องค์การแห่งการเรียนรู้ (LO)(α = 0.876) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (LO_CL) การส่งเสริมให้มีการพูดคุยสนทนา (LO_PR) การกระตุ้นให้มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคคล และทีม (LO_EC) การกำหนดระบบที่จะทำให้คนมีความสนใจในการเรียนรู้และแบ่งปันการเรียนรู้ร่วมกัน (LO_ES) การให้อำนาจ,กระจายอำนาจในองค์การโดยผ่านการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน (LO_EP) การเชื่อมโยงองค์การเข้ากับสภาพแวดล้อมและปรับตัวให้เหมาะสม (LO_CO) การเตรียมกลยุทธ์ภาวะผู้นำสำหรับการเรียนรู้ (LO_PL)

3.การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามโดยใช้ Google form ส่งถึงกลุ่มตัวอย่างผ่าน Appication line ของกลุ่มสมาชิกองค์กรเบาะแส สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้จำนวน 360 ชุด นำมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถามแล้วจึงหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ต่อมาเป็นการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์รายคู่ (Correlation) ระหว่างการจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน องค์การแห่งการเรียนรู้และอิทธิพลทางสังคมจากอินฟลูเอนเซอร์

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 พบว่าระดับอิทธิพลทางสังคมจากอินฟลูเอนเซอร์ (SI) การจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน(IM) และองค์ประกอบของระดับองค์การแห่งการเรียนรู้ (LO) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย (M) จากตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการตลาดแบบใช้อินฟลูเอนเซอร์ โดยใช้ทฤษฎี อิทธิพลทางสังคมและการโน้มน้าวใจของกลุ่มสมาชิกองค์กรเบาะแส

	M	SD	ระดับ	อันดับ
อิทธิพลทางสังคมจากอินฟลูเอนเซอร์ (SI)	**4.468**	**0.865**	สูง	
หลักการความตอบแทน (SI_R)	4.468	0.865	สูง	2
หลักการความสอดคล้อง (SI_C)	4.380	0.868	สูง	4
หลักการความเห็นพ้องของสังคม (SI_Sp)	4.319	0.819	สูง	6
หลักการอำนาจและความน่าเชื่อถือ (SI_A)	4.378	0.865	สูง	5
หลักการความชอบ (SI_L)	4.402	0.954	สูง	3
หลักการความขาดแคลน (SI_Sc)	4.601	0.829	สูง	1

ผลการวิจัยจากตารางที่ 1 พบว่าทุกองค์ประกอบของอิทธิพลทางสังคมจากอินฟลูเอนเซอร์ (SI) อยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.32 ถึง 4.60 โดยด้านหลักการความขาดแคลน (SI_Sc) ที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 1 หลักการความตอบแทน (SI_R) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับที่ 2 และหลักการความเห็นพ้องของสังคม (SI_Sp) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในระดับสูง ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานในกลุ่ม SI มีความแปรปรวนในช่วง 0.819 ถึง 0.954 แสดงถึงความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่ค่อนข้างดี

ตารางที่ 2 ระดับระดับการจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน ของกลุ่มสมาชิกองค์กรเบาะแส

	M	SD	ระดับ	อันดับ
การจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน (IM)	**4.359**	**0.953**	**สูง**	
กระบวนการรวบรวมข้อมูล (IM_CS)	4.369	0.990	สูง	2
การสร้างนักข่าวพลเมือง (IM_CJ)	4.377	1.019	สูง	1
การหลอมรวมสื่อ (IM_CV)	4.361	1.043	สูง	3
การใช้วารสารศาสตร์เชิงข้อมูล (IM_DJ)	4.329	0.973	สูง	4

ผลการวิจัยจากตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยด้านการจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน (IM) ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.33 ถึง 4.38 ด้านการสร้างนักข่าวพลเมือง (IM_CJ) ที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 1 กระบวนการรวบรวมข้อมูล (IM_CS) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับที่ 2 และการใช้วารสารศาสตร์เชิงข้อมูล (IM_DJ) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในระดับสูง ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานในกลุ่ม IM มีความแปรปรวนในช่วง 0.973 ถึง 1.043 ซึ่งแสดงถึงความหลากหลายของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเฉพาะด้านการหลอมรวมสื่อ (IM_CV) ที่มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด

ตารางที่ 3 ระดับองค์การแห่งการเรียนรู้ ของกลุ่มสมาชิกองค์กรเบาะแส

	M	SD	ระดับ อันดับ	
องค์การแห่งการเรียนรู้ (LO)	**4.255**	**0.767**	**สูง**	
สร้างบรรยากาศการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (LO_CL)	4.198	0.776	สูง	7
ส่งเสริมให้มีการพูดคุยสนทนา (LO_PR)	4.200	0.833	สูง	6
กระตุ้นให้มีการเรียนรู้ระหว่างบุคคล และทีม (LO_EC)	4.210	0.799	สูง	5
ทำให้คนสนใจเรียนรู้และแบ่งปันการเรียนรู้ (LO_ES)	4.225	0.774	สูง	4
กระจายอำนาจผ่านการกำหนดวิสัยทัศน์ (LO_EP)	4.327	0.894	สูง	2
เชื่อมโยงองค์การเข้ากับสภาพแวดล้อม (LO_CO)	4.295	0.895	สูง	3
การเตรียมกลยุทธ์ภาวะผู้นำสำหรับการเรียนรู้ (LO_PL)	4.334	0.939	สูง	1

ผลการวิจัยจากตารางที่ 3 พบว่าปัจจัยด้านองค์การแห่งการเรียนรู้ (LO) ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.198 ถึง 4.334 ด้านการเตรียมกลยุทธ์ภาวะผู้นำสำหรับการเรียนรู้ (LO_PL) ที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 1 การกระจายอำนาจผ่านการกำหนดวิสัยทัศน์ (LO_EP) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับที่ 2 และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (LO_CL) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่ 4.198 แต่ก็ยังถือว่าเป็นค่าที่ค่อนข้างสูง สำหรับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) อยู่ในช่วง 0.774 ถึง 0.939 ซึ่งบ่งบอกถึงความ

แปรปรวนของความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยตัวแปรการเตรียมกลยุทธ์ภาวะผู้นำสำหรับการเรียนรู้ (LO_PL) และการเชื่อมโยงองค์การเข้ากับสภาพแวดล้อมและปรับตัวให้เหมาะสม (LO_CO) มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงสุด แสดงว่าความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีความหลากหลายมากที่สุดในสองด้านนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 จากตารางที่ 4 พบว่าตัวแปรด้านองค์การแห่งการเรียนรู้ (LO) มีความสัมพันธ์อย่างสูงกับตัวแปรย่อยของตัวเองทั้งหมดคือการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การพูดคุยสนทนาการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคคล การให้อำนาจในองค์กร และการปรับตัวให้เหมาะสมในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง โดยมีค่าความสัมพันธ์ตั้งแต่ .707 ถึง .938 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ตัวแปรด้านอิทธิพลทางสังคมจากอินฟลูเอนเซอร์ (SI) มีความสัมพันธ์สูงกับองค์ประกอบย่อยของตัวเองเช่นกันคือ หลักการความตอบแทน (SI_R), หลักการความสอดคล้อง (SI_C) และหลักการความเห็นพ้องของสังคม (SI_Sp) มีความสัมพันธ์สูงกับ SI ที่ค่าความสัมพันธ์ .866, .775 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ตามลำดับ SI_R และ SI_C มีความสัมพันธ์สูงที่สุดกับ LO = .784 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ LO_CO = .761 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ตัวแปรการจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน (IM) มีความสัมพันธ์สูงกับองค์ประกอบย่อยของตัวเองเช่นกันคือ กระบวนการรวบรวมข้อมูล (IM_CS) และการสร้างนักข่าวพลเมือง (IM_CJ) ซึ่งมีค่าความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ที่ .923 และ .961 ตามลำดับ ตัวแปร IM มีความสัมพันธ์สูงกับ LO =.714 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่าง SI และ IM อยู่ที่ระดับปานกลาง .661 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ความสัมพันธ์ระหว่าง SI และ LO สูงถึง .784 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่าง IM และ LO อยู่ที่ .714 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ตารางที่ 4

Correlations

	LO_CL	LO_PR	LO_EC	LO_ES	LO_EP	LO_CO	LO_PL	SI_R	SI_C	SI_Sp	SI_A	SI_L	SI_Sc	IM_CS	IM_CJ	IM_CV	IM_DL	LO	SI	IM
LO_CL	1																			
LO_PR	.860**	1																		
LO_EC	.813**	.824**	1																	
LO_ES	.786**	.773**	.844**	1																
LO_EP	.707**	.698**	.772**	.839**	1															
LO_CO	.742**	.720**	.787**	.849**	.929**	1														
LO_PL	.731**	.695**	.757**	.785**	.870**	.905**	1													
SI_R	.698**	.637**	.684**	.713**	.732**	.761**	.746**	1												
SI_C	.691**	.663**	.686**	.693**	.726**	.765**	.740**	.866**	1											
SI_Sp	.665**	.660**	.637**	.618**	.645**	.672**	.697**	.775**	.814**	1										
SI_A	.693**	.671**	.721**	.684**	.692**	.720**	.771**	.752**	.780**	.798**	1									
SI_L	.627**	.616**	.593**	.588**	.588**	.606**	.666**	.644**	.677**	.737**	.783**	1								
SI_Sc	.624**	.583**	.647**	.670**	.694**	.704**	.675**	.681**	.739**	.678**	.724**	.757**	1							
IM_CS	.559**	.521**	.611**	.646**	.703**	.712**	.699**	.675**	.632**	.549**	.665**	.634**	.683**	1						
IM_CJ	.554**	.511**	.587**	.586**	.628**	.656**	.672**	.600**	.593**	.546**	.644**	.711**	.650**	.885**	1					
IM_CV	.599**	.574**	.601**	.565**	.591**	.627**	.666**	.613**	.613**	.611**	.700**	.776**	.630**	.824**	.910**	1				
IM_DL	.612**	.588**	.587**	.561**	.596**	.637**	.674**	.615**	.626**	.627**	.724**	.741**	.644**	.789**	.840**	.914**	1			
LO	.882**	.872**	.908**	.922**	.920**	.938**	.910**	.784**	.783**	.724**	.781**	.675**	.725**	.704**	.663**	.666**	.671**	1		
SI	.698**	.637**	.684**	.713**	.732**	.761**	.746**	1.000**	.866**	.775**	.752**	.644**	.681**	.675**	.600**	.613**	.615**	.784**	1	
IM	.614**	.579**	.630**	.623**	.665**	.695**	.716**	.661**	.651**	.616**	.722**	.757**	.688**	.923**	.961**	.965**	.935**	.714**	.661**	1
Mean	4.198	4.200	4.210	4.225	4.327	4.295	4.334	4.468	4.380	4.319	4.378	4.402	4.601	4.369	4.377	4.361	4.329	4.255	4.468	4.359
S.D	0.776	0.833	0.799	0.774	0.894	0.895	0.940	0.865	0.868	0.819	0.865	0.954	0.829	0.990	1.019	1.043	0.973	0.767	0.865	0.953

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed). N = 360

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 พบว่าระดับ LO (องค์การแห่งการเรียนรู้) ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.255 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.767 ค่าเฉลี่ยของ LO ซึ่งมีค่ามากกว่า 4 แสดงให้เห็นว่าองค์กรโดยรวมมีระดับการเรียนรู้ที่ค่อนข้างสูง นอกจากนี้ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่น้อยบ่งบอกถึงความแปรปรวนของการตอบสนองที่ไม่มาก ซึ่งหมายความว่ากลุ่มตัวอย่างสมาชิกส่วนใหญ่มีลักษณะการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่คล้ายคลึงกัน จากองค์ประกอบของ LO พบว่า LO_CL (การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง) มีค่าเฉลี่ย 4.198 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.776 ซึ่งบ่งบอกถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ในองค์การเป็นสิ่งที่พบเห็นได้บ่อยในกลุ่มตัวอย่างนี้และ LO_EP (การให้อำนาจและกระจายอำนาจในองค์การ) มีค่าเฉลี่ย 4.327 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.894 แสดงถึงการเน้นการบริหารที่ให้อำนาจมากขึ้นในองค์การและการให้ความสำคัญของการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Garvin (1993) ที่กล่าวว่าองค์การแห่งการเรียนรู้ช่วยสร้างความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์การ และยังสนับสนุนผลการศึกษาของ Marsick และ Watkins (2003) ที่พบว่าการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในระยะยาว

สำหรับระดับ IM (การจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน) ค่าเฉลี่ย 4.359 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.953 ค่าเฉลี่ยที่ได้บ่งบอกว่า การจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวนในองค์การมีระดับที่สูงเช่นกัน แต่ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มากกว่า LO แสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนของการตอบสนองที่มากขึ้น ซึ่งหมายถึงว่าในองค์กรเบาะแสมีความสามารถในการจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวนได้ดีกว่าองค์การอื่น องค์ประกอบของ IM พบว่า IM_CJ (การสร้างนักข่าวพลเมือง) มีค่าเฉลี่ย 4.377 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.019 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสร้างนักข่าวพลเมืองมีความสำคัญในองค์การ IM_CV (การหลอมรวมสื่อ) มีค่าเฉลี่ย 4.361 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.043 แสดงถึงการเพิ่มศักยภาพขององค์การในการจัดการข้อมูล ข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Goh (2012) ที่พบว่าการส่งเสริมการเรียนรู้ในองค์การผ่านการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพช่วยเสริมสร้างความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ ส่วนตัวแปร SI (อิทธิพลทางสังคมจากอินฟลูเอนเซอร์) ค่าเฉลี่ย 4.468 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.865 ค่าเฉลี่ยของ SI สูงกว่าทั้ง LO และ MI ซึ่งบ่งชี้ว่ามีอิทธิพลทางสังคมจากอินฟลูเอนเซอร์ในระดับสูงในกลุ่มตัวอย่างนี้ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบ่งบอกถึงความแปรปรวนในระดับปานกลางของการตอบสนอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความหลากหลายในการตอบสนองขององค์การที่ได้รับอิทธิพลจากอินฟลูเอนเซอร์ องค์ประกอบของ SI พบว่า SI_Sc (หลักการความขาดแคลน) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.601 แสดงถึงการใช้หลักการนี้ในระดับที่สูงเพื่อสร้างความต้องการหรือการยอมรับจากผู้บริโภคหรือกลุ่มเป้าหมาย SI_L (หลักการความชอบ) มีค่าเฉลี่ย 4.402 ซึ่งบ่งบอกถึงการใช้กลยุทธ์ที่เน้นการสร้างความต้องการและความชอบในกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งคล้ายกับผลการศึกษาของ Hughes et al. (2019) ที่เน้นว่าการมีอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ในสังคมดิจิทัลสามารถเพิ่มความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์เชิงบวกกับกลุ่มผู้บริโภค จึงควรลงทุนในระบบจัดการข้อมูล เน้นการพัฒนาเทคโนโลยีและอบรมบุคลากรเพื่อเพิ่มความสม่ำเสมอในการจัดการข้อมูลเพื่อลดความแปรปรวนระหว่างองค์การและควรบูรณาการอิทธิพลทางสังคมในกลยุทธ์องค์การโดยใช้หลักการ SI_Sc (หลักการความขาดแคลน) และ SI_L (หลักการความชอบ) มาช่วยเพิ่มความน่าสนใจและการยอมรับในกลุ่มเป้าหมาย เช่น การนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการในรูปแบบที่เน้นความขาดแคลนหรือสร้างความชื่นชอบ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 ความสัมพันธ์ระหว่าง LO, IM และ SI สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ LO (องค์การแห่งการเรียนรู้) มีความสัมพันธ์กับ SI (อิทธิพลทางสังคมจากอินฟลูเอนเซอร์) ค่า correlation ระหว่าง

LO และ SI อยู่ที่ 0.784 ($p < 0.01$) แสดงให้เห็นว่าองค์การที่เน้นการเรียนรู้มีแนวโน้มที่จะได้รับอิทธิพลจากอินฟลูเอนเซอร์มากขึ้น การสร้างวัฒนธรรมองค์การที่สนับสนุนการเรียนรู้และความโปร่งใส ช่วยเสริมศักยภาพในการตอบสนองต่ออิทธิพลภายนอก (Goh, 2012; Garvin, 1993) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ชี้ให้เห็นว่าองค์การที่ส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้สามารถปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Senge, 2006) ส่วนความสัมพันธ์ระดับปานกลางระหว่าง IM และ SI ค่า correlation อยู่ที่ 0.661 ($p < 0.01$) บ่งชี้ถึงความสำคัญของการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกระบวนการรวบรวมข้อมูล (IM_CS correlation = 0.675) ที่ช่วยให้องค์การสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อเสริมสร้างกลยุทธ์การสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย (Choo, 2006; Davenport & Prusak, 1998) ส่วนตัวแปรย่อยของ LO เช่น LO_CL (การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง) มีความสัมพันธ์กับ SI_R (หลักการความตอบแทน) อยู่ที่ 0.698 ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในองค์การเพื่อตอบสนองต่ออิทธิพลจากภายนอก MI (การจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน) มีความสัมพันธ์กับ SI ค่า correlation ระหว่าง MI และ SI อยู่ที่ 0.661 ($p < 0.01$) แสดงถึงความสัมพันธ์ระดับปานกลางระหว่างการจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวนและอิทธิพลทางสังคม ตัวแปรย่อย IM_CS (กระบวนการรวบรวมข้อมูล) มีความสัมพันธ์กับ SI อยู่ที่ 0.675 ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการรวบรวมข้อมูลที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถตอบสนองและใช้ประโยชน์จากอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ได้ ส่วนตัวแปร SI (อิทธิพลทางสังคมจากอินฟลูเอนเซอร์) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันไปกับตัวแปร LO และ MI โดย SI_R (หลักการความตอบแทน) มีความสัมพันธ์ที่สูงกับ LO และ MI ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนกับกลุ่มเป้าหมาย (Cialdini, 2001) ส่วน SI_C (หลักการความสอดคล้อง) และ SI_Sp (หลักการความเห็นพ้องของสังคม) มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางถึงสูงกับ LO และ MI, การสอดคล้องและความเห็นพ้องของสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ในองค์การ SI_A (หลักการอำนาจและความน่าเชื่อถือ) มีความสัมพันธ์สูงกับ LO_PL (การเตรียมกลยุทธ์ภาวะผู้นำสำหรับการเรียนรู้) แสดงถึงความสำคัญของภาวะผู้นำในการสร้างความน่าเชื่อถือและอิทธิพลชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำในองค์กรมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่น และ SI_L (หลักการความชอบ) และ SI_Sc (หลักการความขาดแคลน) มีความสัมพันธ์ที่ต่ำกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ แต่ยังคงแสดงถึงความสำคัญในการสร้างความชอบและการจัดการทรัพยากรที่มีจำกัด แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในการเพิ่มศักยภาพในการตอบสนองต่ออิทธิพลจากอินฟลูเอนเซอร์ (Goh, 2012) และการจัดการข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยให้การสื่อสารและการตอบสนองต่อสถานการณ์เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิผล (Choo, 2006) การใช้กลยุทธ์ที่เน้นความรู้และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีส่วนช่วยให้องค์การสามารถปรับตัวและเติบโตได้ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Garvin, 1993) จากข้อมูลที่ได้แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง LO, MI และ SI ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนและเสริมสร้างความสามารถขององค์การในการตอบสนองและใช้ประโยชน์จากอิทธิพลของอินฟลูเอนเซอร์ การสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาและรักษาความสามารถในการแข่งขันขององค์การ

แนวทางการปรับปรุงองค์กรเบาะแสในด้านการพัฒนาภาวะผู้นำและกลยุทธ์การเรียนรู้ ภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ (LO_PL) มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความน่าเชื่อถือและอิทธิพล (SI_A) เสริมการใช้ข้อมูลและการวิเคราะห์ การรวบรวมข้อมูลเชิงลึกอย่างมีประสิทธิภาพ (IM_CS) สามารถช่วยให้องค์การปรับตัวและตอบสนองได้ดีขึ้น การบูรณาการกลยุทธ์ด้านอินฟลูเอนเซอร์ การนำกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับความขาดแคลนและความชอบมาใช้

สามารถเพิ่มความดึงดูดใจให้กับเป้าหมาย จึงสามารถสรุปได้ว่าองค์การที่ส่งเสริมการเรียนรู้และจัดการข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพจะมีศักยภาพในการตอบสนองต่ออิทธิพลจากอินฟลูเอนเซอร์ได้อย่างเหมาะสม การใช้กลยุทธ์แบบบูรณาการจะช่วยให้องค์การสามารถปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและสร้างความยั่งยืนในการแข่งขันในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาเรื่องการจัดการข้อมูลข่าวสารเชิงสืบสวน องค์การแห่งการเรียนรู้ขององค์กรสืบสวนเบาะแส และอิทธิพลทางสังคมจากอินฟลูเอนเซอร์ โดยมีความมุ่งหวังที่จะปรับปรุงขบวนการในการจัดการองค์การให้องค์กรสืบสวนเบาะแสเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้โดยเพิ่มเติมอิทธิพลทางสังคมจากอินฟลูเอนเซอร์ การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงแนวทางการจัดการข้อมูลข่าวสารเท่านั้น ซึ่งการที่จะนำพาองค์การให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ต้องมีปัจจัยด้านอื่น ๆ อีกหลายด้าน ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรจะต้องนำตัวแปรด้านพฤติกรรมของสมาชิกในองค์กรสืบสวนเบาะแสมาเป็นตัวแปรสำคัญด้วย เช่นปัจจัยการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (Organizational Citizenship Behavior) หรือปัจจัยพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) เพื่อการนำพาองค์กรสืบสวนเบาะแสไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ได้สมบูรณ์แบบ

เอกสารอ้างอิง

ทัศชยันต์ วาหะรักษ์. (2554). *เทคนิคการรายงานข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนของหนังสือพิมพ์แนวประชานิยมกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต). คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รุ่งรดิศ คงยั่งยืน. (2561). ความสัมพันธ์และอิทธิพลระหว่างการแบ่งปันความรู้ บรรยากาศองค์การ องค์การแห่งการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ของครูสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ. *วารสารร่มพฤกษ์ มหาวิทยาลัยเกริก*, *36*(1), 135-158.

ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง. (2564). แนวทางการทำให้เกิดการเสนอข่าวเชิงสืบสวนในสื่อหนังสือพิมพ์. สืบค้นจาก https://www.tcijthai.com

เสกสรรณ ประเสริฐ. (2562). กระบวนการทำข่าวเชิงสืบสวน. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, *8*(2), กรกฎาคม-ธันวาคม 2562.

Bakshy, E., Hofman, J. M., Mason, W. A., & Watts, D. J. (2011). Everyone's an influencer: Quantifying influence on Twitter. *Proceedings of the Fourth ACM International Conference on Web Search and Data Mining*, 65-74.

Brown, D., & Hayes, N. (2008). *Influencer marketing: Who really influences your customers?* Oxford: Elsevier.

Cialdini, R. B. (2001). *Influence: Science and practice.* Boston: Allyn and Bacon.

Cohen, J. F., & Olsen, K. (2015). Knowledge management capabilities and firm performance: A test of universalistic, contingency and complementarity perspectives. *Expert Systems with Applications, 42*, 1178-1188.

Choo, C. W. (2006). *The knowing organization: How organizations use information to construct meaning, create knowledge, and make decisions.* Oxford University Press.

Davenport, T. H., & Prusak, L. (1998). *Working knowledge: How organizations manage what they know.* Harvard Business School Press.

Eleader. (2017). Digital transformation: Opportunities to create new employee models. *MIT Sloan Management Review, 58*(2), 20-22.

Ekambaram, A., Sorensen, A. O., Bull-Berg, H., & Olssen, N. O. E. (2018). The role of big data and knowledge management in improving projects and project-based organizations. *Procedia Computer Science, 138*, 851-858.

Feldstein, M. (2006). A muckraking model: Investigative reporting cycles in American history. *The Harvard International Journal of Press/Politics, 11*(2), 105-120.

Freberg, K., Graham, K., McGaughey, K., & Freberg, L. A. (2011). Who are the social media influencers? A study of public perceptions of personality. *Public Relations Review, 37*(1), 90-92.

Garvin, D. A. (1993). Building a learning organization. *Harvard Business Review, 71*(4), 78–91.

Goh, S. C. (2012). Making performance management systems more effective in public sector organizations. *Measuring Business Excellence, 16*(1), 31–42.

Hughes, C., Swaminathan, V., & Brooks, G. (2019). Driving brand engagement through online social influencers: An empirical investigation of sponsored blogging campaigns. *Journal of Marketing, 83*(5), 78-96.

Marsick, V. J., & Watkins, K. E. (2003). Demonstrating the value of an organization's learning culture: The dimensions of the learning organization questionnaire. *Advances in Developing Human Resources, 5*(May), 132-151.

Senge, P. M. (2006). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization.* Currency Doubleday.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.81

The Application of Buddhist Principles in the Operation of Sunday Buddhist Centers: A Case Study of Wat Phra Chetuphon Wimonmangklaram Rajwaramahawihan

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ : กรณีศึกษาวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

Pasin Sinma[1*], Amphon Buddasarn[2], Phrarajvinaiyavajiramethee[3]

พศิน สินมา[1*], อำพล บุดดาสาร[2], พระราชวินัยวชิรเมธี[3]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1.Pasin Sinma[1]
พศิน สินมา[1]
นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar, Thailand.
Email: phdsinma69@hotmail.com

2. Amphon Buddasarn[2]
อำพล บุดดาสาร[2]
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
Phranakhon Rajabhat University, Thailand.
Email: ampon828@hotmail.com

3. Phrarajvinaiyavajiramethee[3]
พระราชวินัยวชิรเมธี[3]
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University, Thailand.
Email: srivin2558@gmail.com

คำสำคัญ:
การประยุกต์ใช้, หลักพุทธธรรม, ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์, วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร,

Keywords:
Application; Buddhist Principles; Sunday Buddhist Centers; Wat Phra Chetupon

Article history:
Received: 04/12/2024
Revised: 08/01/2025
Accepted: 15/02/2025
Available online: 19/03/2025

ABSTRACT

This research aims to 1) study the operation of the Sunday Buddhist Center at Wat Phra Chetuphon Wimon Mangklararm Ratchaworamahawihan, 2) study the Buddhist principles related to the operation of the Sunday Buddhist Center at Wat Phra Chetuphon Wimon Mangklararm Ratchaworamahawihan, and 3) apply the Buddhist principles to the operation of the Sunday Buddhist Center at Wat Phra Chetuphon Wimon Mangklararm Ratchaworamahawihan. This research is a qualitative documentary research. The data were studied from documents and related research and from in-depth interviews with 20 key-informants. The content analysis was performed and the results were presented in a descriptive analysis manner.

The results found that

1. The Sunday Buddhist Center at Wat Phra Chetuphon Wimon Mangklararm Ratchaworamahawihan provides integrated learning to enhance morality, ethics, and Thainess. The curriculum covers Buddhism, Thai manners, and arts and culture such as dramatic arts, Thai musical instruments, and Khon, as well as English and tour guides to develop communication skills for sightseeing. Teaching singing also helps promote performing arts. This teaching model focuses on developing all-round skills by instilling morality in the youth.

2. The Sunday Buddhist Center at Wat Phra Chetuphon Wimonmangklararm Ratchaworamahawihan operates according to Buddhist principles, namely Sanghavatthu Sappurisadhamma and Aparihaniyadhamma to manage and develop activities, emphasizing knowledge provision, building morality, unity and cooperation with the community. It also aims to develop youth morality sustainably through systematic management that is consistent with the principles of Buddhist teachings.

3. The Sunday Buddhist Center, Wat Phra Chetuphon Wimonmangklararm Ratchaworamahawihan operates by applying the principles of the Sanghavatthu Sappurisadhamma and Aparihaniyadhamma to enhance morality and unity through effective management, emphasizing the giving of Dhamma, systematic resource management and the creation of a network of cooperation with the community, resulting in the center being a sustainable learning resource that supports the development of morality and ethics for the youth.

How to Cite:
Sinma et al. (2025). The Application of Buddhist Principles in the Operation of Sunday Buddhist Centers: A Case Study of Wat Phra Chetuphon Wimonmangklaram Rajwaramahawihan. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 399-414.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร 3) เพื่อประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยคุณภาพเชิงเอกสาร ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ 20 รูป/คน วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและนำเสนอเชิงพรรณาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า

1. ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย หลักสูตรครอบคลุมวิชาพระพุทธศาสนา มารยาทไทย ศิลปวัฒนธรรม เช่น นาฏศิลป์ ดนตรีไทย โขน ตลอดจนภาษาอังกฤษและมัคคุเทศก์ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารการนำชมสถานที่ การสอนร้องเพลงยังช่วยส่งเสริมศิลปะการแสดง รูปแบบการเรียนการสอนนี้มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะรอบด้านโดยปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน

2. ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ดำเนินงานตามหลักพุทธธรรม ได้แก่ สังคหวัตถุ 4 สัปปุริสธรรม 7 และอปริหานิยธรรม 7 เพื่อบริหารจัดการและพัฒนากิจกรรมโดยเน้นการให้ความรู้ เสริมสร้างคุณธรรม ความสามัคคี และความร่วมมือกับชุมชน ทั้งยังมุ่งพัฒนาศีลธรรมเยาวชนอย่างยั่งยืนผ่านการจัดการที่เป็นระบบซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา

3. ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ดำเนินงานโดยประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 สัปปุริสธรรม 7 และอปริหานิยธรรม 7 เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ความสามัคคี โดยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการให้ธรรมทาน การบริหารทรัพยากรอย่างเป็นระบบและการ

สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน ส่งผลให้ศูนย์ฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืนและเอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน

บทนำ

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เริ่มจัดตั้งขึ้นครั้งแรกในประเทศศรีลังกา จากนั้นได้ขยายไปยังประเทศอื่นที่มีพระภิกษุชาวลังกาไปจัดตั้ง สำหรับประเทศไทย ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เริ่มกำเนิดขึ้นเมื่อประมาณ ปีพ.ศ. 2496-2500 โดยพระพิมลธรรม (อาจ อาสภมหาเถร) สังฆมนตรีว่าการองค์การ

การปกครอง (สมัยพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484) อธิบดีสงฆ์ เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษดิ์ องค์ทุติยสภานายกมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งมีสมณศักดิ์สุดท้ายที่ สมเด็จพระพุฒาจารย์ ได้เดินทางไปดูกิจการพระพุทธศาสนาที่ประเทศพม่าและศรีลังกา ทรงเห็นพระสงฆ์ ในประเทศพม่าและศรีลังกาจัดระเบียบการสอนศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนได้ผลดีมากและจัดการสอนเฉพาะวันอาทิตย์ เมื่อท่านเดินทางกลับมาประเทศไทย จึงได้ปรารภถึงการสอนศีลธรรมของพระสงฆ์ในประเทศพม่า และศรีลังกาแก่พระเจ้าหน้าที่บริหารและพระนิสิตของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมีดำริว่า “โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สมควรจัดให้มีขึ้นในประเทศไทยบ้าง เพราะว่าเด็กและเยาวชนมีความสนใจพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว ซึ่งจะทำให้เป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อไป และยังเป็นการส่งเสริมในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอีกประการหนึ่ง อีกทั้งเป็นการให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนได้ศึกษาและรู้จักหลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้ถูกต้องตามสมควรแก่วัยของตน” ประกอบกับในสมัยนั้น พระเจ้าหน้าที่และพระนิสิตของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้นำบุตรหลานของข้าราชการ พ่อค้า และประชาชนทั่วไปที่สนใจมาฟังบรรยาย ฝึกสมาธิในวันอาทิตย์ ซึ่งพากันวิ่งเล่นบริเวณลานอโศกวัดมหาธาตุฯ มาเล่านิทานสอนธรรมะ อบรมแก่นักเรียนและนักศึกษาอีกด้วย ดังนั้นพระเจ้าหน้าที่และพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงดำเนินการขออนุมัติสภามหาวิทยาลัยเพื่อเปิดโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น ได้รับอนุมัติให้เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2501 จึงนับได้ว่าเป็นโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งแรกในประเทศไทย หลังจากนั้นก็ได้รับความสนใจ มีการจัดตั้งขยายไปยังวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2562 : 7-8)

วัดโพธิ์ หรือนามทางราชการว่า วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก และเป็นวัดประจำรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช แห่งราชวงศ์จักรี ในรัชสมัยรัชกาลที่ 1 และที่ 3 ขุนนางเจ้าทรงกลม ช่างสิบหมู่ ได้ระดมช่างในราชสำนัก ช่างวังหลวง ช่างวังหน้า และช่างพระสงฆ์ที่อยู่ในวัดต่าง ๆ ผู้เชี่ยวชาญงานศิลปกรรมสาขาต่าง ๆ ได้ทุ่มเทผลงานสร้างสรรค์พุทธสถานและสรรพสิ่งที่ประทับอยู่ในพระอารามหลวงด้วยพลังศรัทธาตามพระราชประสงค์ของพระองค์ท่านให้เป็นแหล่งรวมสรรพศิลป์ สรรพศาสตร์ เปรียบเป็นมหาวิทยาลัยแห่งสรรพวิชาไทย (มหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรก) ที่รวมเอาภูมิปัญญาไทยไว้เป็นมรดกลูกหลานไทยได้เรียนรู้กันอย่างไม่รู้จบสิ้น (รำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2559 : 9)

ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป ปัจจุบันการดำเนินงานของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มุ่งเน้นการให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านกิจกรรมต่างๆ อย่างไรก็ตาม ศูนย์ฯ ยังเผชิญกับปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่ เยาวชนให้ความสนใจกับเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลมากกว่าการเข้าวัดเพื่อเรียนรู้ธรรมะ ปัญหาหลักสูตรและกิจกรรมที่ควรมีการพัฒนาให้มี

ความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวสามารถดำเนินการโดยอาศัยหลักพุทธธรรมเป็นแนวทางในการบริหารงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสนใจสามารถเข้าใจถึงหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาและนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับยุคสมัยก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ศูนย์ฯ สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าในประเด็นการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ : กรณีศึกษาวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ในการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาและส่งเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินงาน อันจะนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมยุคใหม่ โดยยังคงรักษาเป้าหมายหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนและประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้

การจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) จัดเป็นทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (Cognitive Psychology) มีรากฐานมาจากแนวคิดของ Asubel และ Piaget แนวคิดที่สำคัญ คือ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : 1-3)

- ผลการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ ความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนด้วย
- การเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างมโนทัศน์ เช่น การสร้างความคิด การจำกัดความ และข้อสรุป ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองมากกว่าการรับฟัง
- มโนทัศน์ที่สร้างขึ้น อาจเป็นที่ยอมรับ หรือไม่ยอมรับก็ได้
- ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ และเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้

ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้จะเน้นองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ได้แก่

- กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และความสำคัญของความรู้เดิม
- การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้ด้วยตนเอง
- ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง แสวงหา ค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง จนค้นพบความรู้และรู้จักสิ่งที่ค้นพบ เรียนรู้วิเคราะห์ ศึกษาค้นคว้าจนถึงรู้แจ้ง
- ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการกลุ่ม อันเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้มีดังนี้

1. ขั้นแนะนำ (orientation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะรับรู้ถึงจุดมุ่งหมายของบทเรียนและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้

2. ขั้นทบทวนความรู้เดิม (elicitation of the prior knowledge) เป็นขั้นที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ในเรื่องที่กำลังจะเรียนรู้

3. ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด (turning restructuring of ideas) เป็นขั้นตอนที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสร้างองค์ความรู้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนย่อยดังนี้

1) ทำความกระจ่าง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน (clarification and exchange of ideas) เป็นการ

กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดเพื่อให้เกิดองค์ความรู้

2) การสร้างความคิดใหม่ (constructivism of new ideas) จากการอภิปรายร่วมกันและสาธิต ทำให้ผู้เรียนสามารถกำหนดความคิดใหม่ หรือความรู้ใหม่ขึ้นได้

3) ประเมินความคิดใหม่ (evaluation of the new ideas) โดยการทดลองหรือการคิดอย่างลึกซึ้ง

4. ขั้นนำความคิดไปใช้ (application of ideas) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนมีโอกาสใช้แนวคิดหรือความรู้ความเข้าใจมาพัฒนา ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

5. ขั้นทบทวน (review) เป็นขั้นตอนสุดท้าย ผู้เรียนจะได้ทบทวนความคิด ความเข้าใจ โดยการเปรียบเทียบความคิด ระหว่างความคิดเดิมกับความคิดใหม่

ทฤษฎีพุทธวิธีการบริหาร

การบริหาร หมายถึง การทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting things done through other people) เมื่อว่าตามคำนิยามนี้ การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือในวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ซึ่งทำให้เกิดพระสังฆรัตนะขึ้น เมื่อมีพระสังฆรัตนะเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์

วิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งดำรงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 2,500 ปีเป็นข้อมูลให้เราได้ศึกษาเรื่องพุทธวิธีบริหาร นอกจากนี้ยังมีพุทธพจน์ที่เกี่ยวเนื่องกับการบริหารกระจายอยู่ในพระไตรปิฎก การศึกษาพุทธพจน์เหล่านั้นก็จะทำให้ทราบถึงพุทธวิธีบริหาร

การศึกษาพุทธวิธีบริหารในครั้งนี้ขอใช้หน้าที่ของนักบริหารเป็นกรอบในการพิจารณา หน้าที่ (Function) ของนักบริหารมีอยู่ 5 ประการ ตามคำย่อในภาษาอังกฤษ ว่า POSDOC มีดังนี้ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549 : 3-5)

P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะกับงาน

D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีภาวะผู้นำ

C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

ทฤษฎีการบริหารการเปลี่ยนแปลง

แนวคิดการบริหารการเปลี่ยนแปลงมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 ศาสตราจารย์ John P. Kotter แห่งมหาวิทยาลัย Harvard ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุแห่งความล้มเหลวของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์กรต่าง ๆ และนำเสนอขั้นตอนในการจัดการบริหารการเปลี่ยนแปลงให้ประสบผลสำเร็จในหนังสือ Leading Change : An Eight-step Action Plan for Leaders หลังจากนั้นอีก 6 ปีในค.ศ. 2002 อาจารย์ได้พัฒนาแนวคิดนี้โดยให้ความสำคัญกับเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่ตัวบุคคลโดยออกหนังสือเรื่อง The Heart of Change ร่วมกับผู้เขียนอีกท่านคือ Dan Cohen แนวคิดนี้ถูกนำไปใช้และได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ทำให้แนวทางปฏิบัตินี้ได้รับความนิยมในหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกาและนานาประเทศในปัจจุบัน

ท่านจะเห็นว่าหลักการและแนวคิดเรื่องการบริหารการเปลี่ยนแปลงได้มีการพัฒนาต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลาไม่น้อย ทั้งจากทางภาควิชาการของหลายสถาบันการศึกษาและภาคปฏิบัติจากองค์กรต่าง ๆ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องธรรมดาที่อาจมีการพูดถึงการบริหารการเปลี่ยนแปลงในหลากมิติ หลายจุดเน้น ซึ่งความเหมาะสมแต่ละแนวทางจะขึ้นกับรูปแบบและวัตถุประสงค์ของการเปลี่ยนแปลง

สำหรับการนำหลักการและแนวคิดเรื่องการบริหารการเปลี่ยนแปลงมาใช้ในภาครัฐนั้นจะเกี่ยวข้องกับข้อเสนอการเปลี่ยนแปลง (Blueprint of Change) ซึ่งแต่ละหน่วยงานน่าจะมีการจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการเรื่องการเปลี่ยนแปลงอยู่แล้ว เพราะสามารถนำหลักการบริหารการเปลี่ยนแปลงไปปรับใช้กับเรื่องที่หน่วยงานกำลังจะดำเนินการเปลี่ยนแปลงให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (จิรประภา อัครบวร และคณะ , 2552 : 23-24)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ : กรณีศึกษาวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร” มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

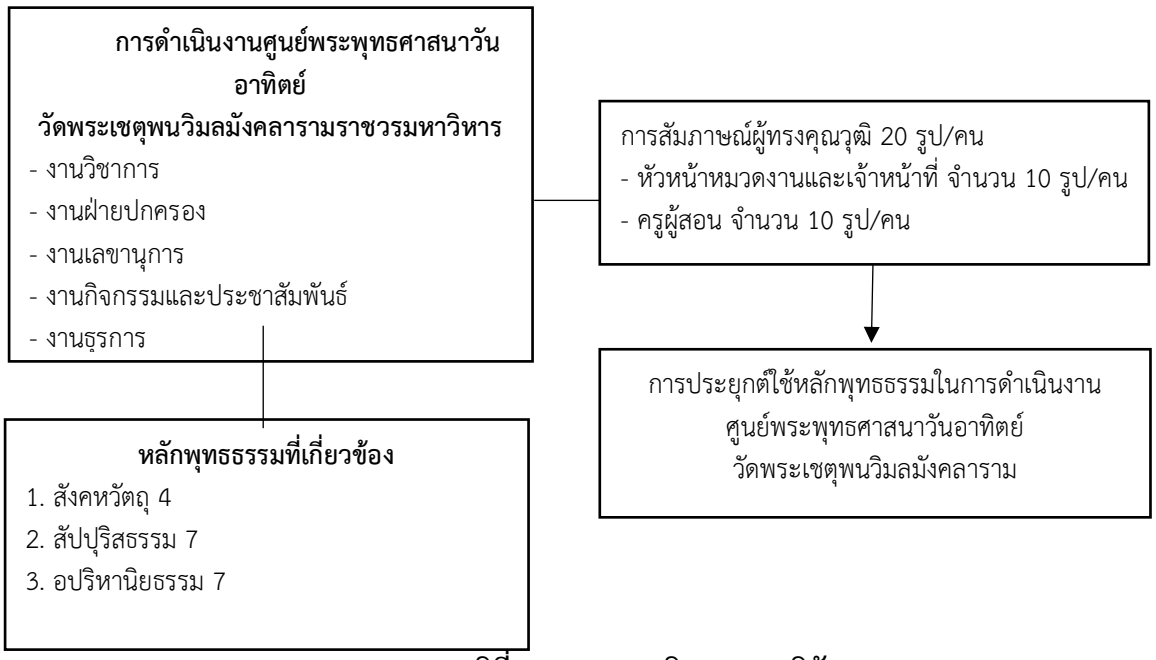

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร
3. เพื่อประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นวิธีหลักในการเก็บข้อมูล ซึ่งสามารถแบ่งกระบวนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

การศึกษาด้านเอกสาร

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารโดยใช้หลักเกณฑ์ด้านความน่าเชื่อถือและความเกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) : เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์หัวหน้าหมวดและเจ้าหน้าที่และครูผู้สอนเกี่ยวข้องกับศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) : วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. วิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ การสังเคราะห์ข้อมูล (Data Synthesis)

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

1. เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก

กลุ่มที่ 1 : หัวหน้าหมวดและเจ้าหน้าที่ จำนวน 10 รูป/คน

กลุ่มที่ 2 : ครูผู้สอน จำนวน 10 รูป/คน

2. ใช้แนวทางการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถอธิบายประสบการณ์และความคิดเห็นอย่างอิสระ

3. บันทึกข้อมูลโดยใช้ การถอดความ (Transcription) และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณา (Descriptive Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

1. ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ถูกนำมาวิเคราะห์ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analysis)

2. จัดหมวดหมู่ข้อมูลโดยใช้การเข้ารหัสข้อมูล (Coding) และการหาหัวข้อหลัก (Thematic Analysis)

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness of Data)

1. ใช้การตรวจสอบสามเส้า(Triangulation) : เปรียบเทียบข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์และการอภิปรายกับผู้เชี่ยวชาญ

2. การตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) : ส่งผลการสัมภาษณ์กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตรวจสอบความถูกต้อง

3. การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) : ให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยพิจารณาวิเคราะห์และวิพากษ์ผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1) การดำเนินงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

การดำเนินงานของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการกุศล การจัดการเรียนการสอนนั้นมีการออกแบบในลักษณะของการศึกษาแบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทย และความเข้าใจในพระพุทธศาสนาให้กับเด็กและเยาวชนโดยมีการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาซึ่งใช้ธรรมะที่ช่วยเสริมสร้างจิตใจให้เป็นคนดี มารยาทไทยเพื่อการปฏิบัติตนในสังคมอย่างเหมาะสม โดยการฝึกฝนศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น นาฏศิลป์ไทย ดนตรีไทย โขน ซึ่งเป็นการรักษาส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ นอกจากนี้ยังมีการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีทักษะในการสามารถสื่อสารได้ในระดับสากล และวิชามัคคุเทศก์ที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ในการนำทัวร์หรือการแนะนำสถานที่ต่าง ๆ ในเชิงวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังมีการสอนวิชาร้องเพลงเป็นการพัฒนาทักษะทางด้านดนตรี อีกทั้งเป็นการส่งเสริมความสามารถพิเศษของผู้เรียนในด้านศิลปะการแสดง โดยการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้จะช่วยเสริมสร้างทักษะที่หลากหลายให้กับผู้เรียน พร้อมทั้งปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรม จริยธรรม การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

2) หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

การดำเนินงานของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร มีรากฐานอยู่บนหลักพุทธธรรมที่สำคัญ โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุ 4 สัปปุริสธรรม 7 และอปริหานิยธรรม 7 ซึ่งเป็นแนวทางในการบริหารจัดการและพัฒนากิจกรรมของศูนย์ฯ หลักสังคหวัตถุ 4 ถูกนำมาใช้เป็นหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้และพฤติกรรมทางศีลธรรม ได้แก่ ทาน การให้ความรู้และส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ปิยวาจา การใช้ถ้อยคำที่สุภาพและเมตตาต่อผู้เรียน อัตถจริยา การปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม และสมานัตตตา การดำเนินงานอย่างเสมอต้นเสมอปลาย หลักสัปปุริสธรรม 7 ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ ธัมมัญญุตา การวางแผนหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและศาสนา อัตถัญญุตา มีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มัตตัญญุตา การบริหารทรัพยากรอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ปริสัญญุตา การทำงานร่วมกับคณะสงฆ์และชุมชนเพื่อส่งเสริมความร่วมมือที่เข้มแข็ง นอกจากนี้หลักอปริหานิยธรรม 7 ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพของศูนย์ฯ ผ่านการประชุมเพื่อวางแผนและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ การส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ การเคารพผู้ใหญ่ในองค์กร ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความศรัทธาและเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา และการให้การสนับสนุนพระสงฆ์

และผู้ปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม ดังนั้น ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งนี้จึงเป็นองค์กรที่ดำเนินงานตามหลักพุทธธรรมอย่างเป็นระบบ อันเป็นรากฐานสำคัญในการเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาศีลธรรมของเยาวชนไทยอย่างยั่งยืน

3) การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร พบว่า มีการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจและส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน หลักธรรมข้อแรกที่นำมาใช้คือ ทาน (การให้) ซึ่งในบริบทของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หมายถึงการสงเคราะห์และแบ่งปันความรู้ วัดมีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือแก่ญาติโยม โดยเปิดศูนย์แห่งนี้เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมะสำหรับเยาวชน ถือเป็น ธรรมทาน หรือการให้ปัญญา ซึ่งเป็นการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่สังคม อีกทั้งยังเป็นช่องทางเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เข้าถึงชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะอ่อนหวาน) ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการบริหารจัดการ โดยเฉพาะในการติดต่อประสานงาน ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกับหน่วยงานภายในวัด ญาติโยม ผู้ปกครอง ครู และนักเรียน ตลอดจนการทำงานร่วมกันภายในองค์กร ทั้งหมดนี้ต้องอาศัยการใช้ถ้อยคำที่สุภาพ ไพเราะ และมีเหตุผล เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีและเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน อัตถจริยา (การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์) โดยมีบทบาทในการสงเคราะห์ทางการศึกษา ผ่านการจัดการเรียนการสอนธรรมะให้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป ส่งเสริมให้วัดเป็นสถานที่ที่เอื้อประโยชน์ต่อสาธารณชน เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทางด้านคุณธรรมและศีลธรรมของเยาวชน สมานัตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการบริหารจัดการของคณะผู้บริหารศูนย์ฯ ที่ส่วนใหญ่เป็นพระอาจารย์ผู้มีประสบการณ์ ท่านทั้งหลายยังคงปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ยึดติดกับตำแหน่งหรือสถานะ แต่ดำเนินงานด้วยความเรียบง่ายและเป็นกันเองกับศิษย์ รวมถึงญาติโยมที่เข้ามาศึกษาในศูนย์ การปฏิบัติตนเช่นนี้ช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความเคารพและความไว้วางใจระหว่างกัน

หลักสัปปุริสธรรม 7 นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศูนย์อย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการมีผู้บริหารที่มีความรู้ด้านการบริหารการศึกษา ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ นอกจากนี้มีการกำหนดเป้าหมายประจำปีที่ชัดเจน ทั้งในด้านการจัดกิจกรรม การพัฒนาหลักสูตร และการให้บริการแก่ชุมชน ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานมีทิศทางที่แน่นอนและสามารถประเมินผลความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังมีการประเมินศักยภาพการดำเนินงานโดยพิจารณาทรัพยากร บุคลากร และข้อจำกัดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ในด้านการบริหารงบประมาณ ศูนย์ได้รับการสนับสนุนจากทางวัดและมีการจัดสรรงบประมาณอย่างคุ้มค่า มีการทำรายงานงบประมาณอย่างละเอียดเพื่อให้มั่นใจว่าเงินทุกบาทที่ได้รับสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้การให้ความสำคัญกับการบริหารเวลาโดยมีการจัดทำปฏิทินการศึกษาที่สอดคล้องกับปฏิทินของวัด เพื่อลดความขัดแย้งกับกิจกรรมของวัด รวมถึงการจัดตารางเรียน ตารางสอน และตารางประชุมให้สอดคล้องกับความสะดวกของครู อาจารย์ และผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังให้ความสำคัญกับการเข้าใจบริบทของสังคมในปัจจุบัน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงผู้ใหญ่

ซึ่งนอกจากการศึกษาพระพุทธศาสนาแล้ว ยังมีการจัดการเรียนการสอนในวิชาที่เป็นประโยชน์ เช่น วิชานวดแผนไทย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน นอกจากนี้ การสร้างความสัมพันธ์และเครือข่ายความร่วมมือกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระดับสูง ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง ตลอดจนพระภิกษุและญาติโยมที่ให้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานของศูนย์เป็นไปอย่างราบรื่นและได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

หลักอปริหานิยธรรม 7 สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันความเสื่อมขององค์กรและส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเริ่มจากการประชุมหารือกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น การสื่อสารระหว่างบุคลากรภายในศูนย์ฯ ใช้ทั้งการพบปะและช่องทางออนไลน์ เช่น กลุ่มไลน์ ซึ่งช่วยให้สามารถปรึกษาหารือและแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที นอกจากนี้ การร่วมแรงร่วมใจในการทำงานและจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างพร้อมเพรียงกันยังเป็นสิ่งที่ศูนย์ให้ความสำคัญ เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นในองค์กร ให้ความเคารพต่อกฎระเบียบและนโยบายที่มีอยู่ โดยไม่เปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกข้อบังคับที่ดีอยู่แล้ว ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อมั่นในระบบระเบียบ ค่านิยม และวิสัยทัศน์ขององค์กร นอกจากนี้การเคารพนับถือผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานก็เป็นสิ่งสำคัญ บุคลากรภายในศูนย์มักจะขอคำแนะนำจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ เพื่อนำแนวทางที่ได้รับไปปรับใช้ในการบริหารและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในศูนย์เป็นอีกปัจจัยที่ช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ โดยศูนย์ฯ เน้นสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และการตื่นรู้ และสนับสนุนให้บุคลากรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้การให้ความเคารพและสักการะปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ และพิธีกรรมต่าง ๆ ที่สืบทอดมา เช่น การทำบุญให้บูรพาจารย์ พิธีไหว้ครู และกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ เป็นสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติเพื่อรักษาขนบธรรมเนียมอันดีงาม อีกทั้งให้ความสำคัญกับการปกครองดูแลพระภิกษุสามเณรภายในวัดซึ่งเป็นผู้มีคุณูปการต่อวัดและศูนย์นักเรียนและผู้ปกครองที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยยังมีการส่งนักเรียนเข้าร่วมช่วยงานวัดในโอกาสสำคัญ เช่น งานอายุวัฒนมงคลและกิจกรรมของวัดอื่ น ๆ ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีจิตสาธารณะเรียนรู้การช่วยเหลือสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

1. การดำเนินงานของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร มุ่งเน้นการจัดการศึกษาในรูปแบบการกุศล โดยใช้แนวทางการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย และความเข้าใจในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้แก่เด็กและเยาวชน การจัดการเรียนการสอนประกอบด้วยการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาหลักธรรมะที่ช่วยปลูกฝังความเป็นผู้มีศีลธรรม รวมถึงวิชามารยาทไทยเพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนได้อย่างเหมาะสมในบริบททางสังคม มีการจัดการเรียนการสอนด้านศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น นาฏศิลป์ไทย ดนตรีไทย โขน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการธำรงรักษาและส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ อีกทั้งยังมีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อเสริมสร้างทักษะด้านการสื่อสารในระดับสากล รวมถึงวิชามัคคุเทศก์ที่มุ่งเน้นการให้ความรู้ด้านการนำเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา การส่งเสริมทักษะด้านดนตรีผ่านการสอนวิชาร้องเพลง เป็นการสนับสนุนความสามารถพิเศษในด้านศิลปะการแสดงอีกด้วย รูปแบบการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะที่หลากหลาย ควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเตรียมความพร้อมให้เด็กและเยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ สอดคล้อง

กับกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม (2554) ได้กล่าวว่า ในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จำเป็นต้องมีการประเมินศักยภาพและความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ศูนย์ศึกษาพระพุทศาสนาวันอาทิตย์ที่จัดตั้งขึ้นประสบผลสำเร็จ สามารถดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่อง โดยด้านบุคลากรมีผู้บริหารที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและได้รับความศรัทธาจากคนในชุมชนที่พร้อมจะให้ความช่วยเหลือศูนย์ฯ ในด้านต่าง ๆ มีครูที่เป็นฆราวาสและพระสงฆ์ในจำนวนที่เพียงพอ ซึ่งเป็นครูที่มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน โดยมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน มีครูพระสอนศีลธรรมในวัดที่สามารถจะเอื้ออำนวยการสอนธรรมศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน ประชาชนได้ มีบุคคลผู้มีความมุ่งมั่น ในจำนวนที่มากเพียงพอพร้อมที่จะเสียสละแรงกายแรงใจ มาร่วมกันทำงานโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ในชุมชนมีชาวบ้านอาศัยอยู่รอบ ๆ บริเวณที่จะจัดตั้งศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นจำนวนมาก โดยเห็นความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีกลุ่มเป้าหมายมากเพียงพอที่จะจัดตั้งเป็นศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน ผู้นำชุมชนให้การสนับสนุนและยินดีให้ความร่วมมือในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยที่ชุมชนให้ความสนใจและส่งบุตรหลานมาศึกษาในศูนย์ฯ ความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเป็นไปด้วยดี มีหน่วยงานหรือเครือข่ายที่เข้มแข็งพร้อมที่จะให้การสนับสนุน เช่น อบจ. อบต. เทศบาล พุทธสมาคมจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานเขตการศึกษาในพื้นที่มีชุมชน โรงเรียนอยู่รอบ ๆ วัด หลายชุมชน และหลายโรงเรียนที่มีศักยภาพพร้อมที่จะร่วมมือในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านงบประมาณ มีงบประมาณเพียงพอที่จะดำเนินการหรือมีแหล่งที่จะให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง เช่น จากมูลนิธิ องค์กร บริษัท ห้างร้าน หรือประชาชนผู้มีจิตศรัทธาที่จะร่วมบริจาคเพื่อสมทบทุนในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และมีการศึกษาการดำเนินงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เช่นเดียวกันกับ สริญญา มารศรี และประยูรแสงใส (2565) ได้ทำบทความวิชาการเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ของศนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” ผลการศึกษาพบว่า การจัดการศึกษาของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ซึ่งเป็นการปฏิบัติภารกิจด้านการศึกษาสงเคราะห์ อันเป็นหนึ่งในภารกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์ให้เด่นชัดด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาวิชาทางพระพุทธศาสนาแก่เด็กและเยาวชน วัดคือสถาบันทางพระพุทธศาสนาที่มีบทบาทอย่างสำคัญยิ่งในการดำเนินงานด้านพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสู่ประชาชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน จึงส่งเสริมให้วัดทั่วประเทศเปิดดำเนินการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้มูลนิธิ สมาคม สถานศึกษาหรือหน่วยงานของรัฐจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น เพื่อสร้างแหล่งให้การศึกษา อบรม ปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทยแก่เด็กและเยาวชน

2. ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ยึดมั่นในหลักพุทธธรรมเป็นรากฐานสำคัญ โดยอาศัยหลักสังคหวัตถุ 4 สัปปุริสธรรม 7 และอปริหานิยธรรม 7 เป็นแนวทางในการบริหารจัดการและพัฒนากิจกรรม มุ่งเน้นการส่งเสริมคุณธรรมศีลธรรมแก่เยาวชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีโครงสร้างชัดเจน โดยการให้ทานถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควบคู่ไปกับการใช้ถ้อยคำที่สุภาพและเมตตาต่อผู้เรียน อีกทั้งยังสนับสนุนให้บุคลากรและผู้เรียนปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ดำเนินกิจกรรมอย่างเสมอต้นเสมอปลาย สอดคล้องกับ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2564) ได้กล่าวว่า ทาน การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดถึงให้ความรู้แนะนำสั่งสอน ปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก วาจาดูดดื่มน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจคือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้

นิยมยินดี อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม ตลอดจนมีการบริหารจัดการด้วยสัปปุริสธรรม 7 ที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและพระพุทธศาสนา ผ่านการวางแผนหลักสูตรที่เหมาะสม การประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ศูนย์ฯ ยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์และชุมชนเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่มั่นคง สอดคล้องกับ ปัญญา ใช้บางยางและคณะ (2555) ได้กล่าวว่า ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี 1. ธัมมัญญุตา ความรู้จักธรรม รู้หลักหรือรู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมดา รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล 2)อัตถัญญุตา ความรู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมาย หรือรู้จักผล คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำ 3) อัตถัญญุตา ความรู้จักตน คือ รู้ว่าเรานั้นโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความสามารถ ความถนัดและคุณธรรม เป็นต้น 4) มัตตัญญุตา ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี เช่น ภิกษุรู้จักประมาณในการรับและบริโภคปัจจัย 4 คฤหัสถ์รู้จักประมาณในการใช้จ่ายโภคทรัพย์ 5) กาลัญญุตา ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ 6) ปริสัญญุตา ความรู้จักบริษัท รู้จักที่ประชุม หรือรู้จักชุมชน และรู้กิริยาที่จะ ประพฤติต่อชุมชนนั้น ๆ ว่าชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาจะต้องทำกิริยาอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น 7) ปุคคลัญญุตาหรือปุคคลปโรปรัญญุตา ความรู้จักบุคคล คือ ความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดยอัธยาศัย ความสามารถและคุณธรรม เป็นต้น อีกทั้งยึดถือแนวทางอปริหานิยธรรมเป็นเครื่องมือในการธำรงเสถียรภาพขององค์กรผ่านการประชุมเพื่อกำหนดทิศทางและปรับปรุงการดำเนินงาน เสริมสร้างความสามัคคี เคารพผู้ใหญ่ในองค์กร ซึ่งส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเกิดศรัทธาความเข้าใจหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง พร้อมทั้งสนับสนุนพระสงฆ์และผู้ปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (2556) ได้กล่าวว่า พระพุทธเจ้าจึงได้ทรงสั่งสอนคณะกษัตริย์พระเจ้าลิจฉวี ซึ่งเป็นผู้ปกครองประเทศวัชชีนั้นด้วยธรรม 7 ข้อ เรียกว่า ลิจฉวีอปริหานิยธรรม คือ 1) หมั่นประชุมกันเนืองนิจ 2) เมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็เลิกพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันกันกระทำกิจกรณียะ คือกิจที่พึงกระทำสำหรับแคว้นวัชชี 3)ไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติขึ้น ไม่ถอนสิ่งที่ได้บัญญัติไว้แล้ว สมาทานปฏิบัติในวัชชีธรรม ธรรมสำหรับวัชชีอันเป็นของเก่าที่บัญญัติจัดไว้ 4) วัชชีคือกษัตริย์วัชชีหรือท่านผู้ใหญ่แห่งวัชชีซึ่งเป็นผู้ใหญ่ก็เคารพสักการะหรือนับถือบูชา สำคัญข้อที่ท่านเหล่านั้นกล่าวว่าเป็นข้อที่พึงฟัง 5) กุลสตรี กุลนารีเหล่าใด ไม่รังแกข่มเหงกุลสตรี กุลนารีเหล่านั้น 6) เจดีย์ของวัชชีทั้งหลายเคารพนับถือบูชาทั้งภายในและภายนอก ก็เคารพนับถือบูชาเจดีย์เหล่านั้น ไม่กระทำพลีกรรมอันเป็นธรรมที่เคยให้แล้วเจดีย์เหล่านั้นให้เสื่อม 7) จัดแจงการรักษาคุ้มครองป้องกันอันเป็นธรรมในพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่มาสู่เว่นแคว้นก็ขอให้มา ที่มาแล้วก็ขอให้อยู่ผาสุกในแว่นแคว้น

3. การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราชวรมหาวิหาร หลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและพัฒนานักเรียน ได้แก่ ทาน (การให้) ผ่านการแบ่งปันความรู้และการศึกษา ปิยวาจา (การพูดดี) เพื่อสร้างความร่วมมือที่ดีในองค์กร อัตถจริยา (การทำประโยชน์) ผ่านการสอนธรรมะให้เยาวชน และ สมานัตตา (ความเสมอต้นเสมอปลาย) ซึ่งสะท้อนผ่านการบริหารงานของพระอาจารย์ที่เรียบง่ายเป็นกันเอง สอดคล้องกับงานวิจัย พระครูโอภาสธรรมคุณ อาภาธโร (มานิตย์) และพระครูวุฒิธรรมสาร (2567) “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก” ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนอำเภออุ้มผาง

จังหวัดตากอยู่ห่างไกลความเจริญมีปัญหารายได้น้อย และด้อยโอกาสทางสังคม ทำให้ขาดน้ำใจไมตรีซึ่งกันและกัน เกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นได้ง่าย แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นกระบวนการพัฒนากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต ในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยให้ความรู้ การฝึกด้านคุณธรรม การส่งเสริมสุขภาพอนามัยการประกอบอาชีพร่วมกันการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ส่วนหลักสังคหวัตถุในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ประกอบด้วย 1) ทาน การสงเคราะห์ผู้อื่น 2) ปิยวาจา การพูดจาด้วยไมตรีอันเป็นที่รัก 3) อัตถจริยา การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ 4) สมานัตตตา การวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย มีการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อให้การบริหารเป็นระบบ มีผู้บริหารที่มีความรู้ด้านการศึกษา กำหนดเป้าหมายชัดเจน บริหารงบประมาณอย่างคุ้มค่า และจัดตารางเรียนให้สอดคล้องกับปฏิทินของวัด อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยเข้าถึงการศึกษา รวมถึงวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน เช่น นวดแผนไทย สอดคล้องกับ พระครูใบฎีกา

ณัฐกิต มหิสฺสโร (อนุรักษ์ตระกูล) (2566) ได้ทำบทความวิชาการเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 เสริมสร้างความเป็นคนดี” ผลการศึกษาพบว่า เมื่อพัฒนาคนให้มีคุณสมบัติตามสัปปุริสธรรม 7 จะทำให้สังคมมีคนดีมากขึ้น การปฏิบัติต่อกันเป็นไปด้วยความเมตตา ทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นบวก ลดปัญหาการฉ้อโกงหลอกลวง และทำให้สังคมน่าอยู่มากขึ้น อีกทั้งมีการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 เพื่อป้องกันความเสื่อมและส่งเสริมความยั่งยืนของศูนย์ โดยมีการประชุมสม่ำเสมอ ใช้เทคโนโลยีสื่อสารเพื่อความรวดเร็ว ส่งเสริมความร่วมมือในองค์กรยึดมั่นในกฎระเบียบ ให้ความเคารพผู้มีประสบการณ์ อีกทั้งเน้นการรักษาขนบธรรมเนียมส่งเสริมจิตอาสาผ่านกิจกิจกรรมทางศาสนาและการช่วยเหลืองานวัด สอดคล้องกับ พระสมุห์กิตติพงษ์ กิตฺติวโส และพัชรีญา ฟองจันตา(2566) ได้ทำบทความวิชาการ เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน” ผลการศึกษาพบว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้การทำงานร่วมกันกับหน่วยงานองค์กร และประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ หลักอปริหานิยธรรม ซึ่งประยุกต์เป็นแนวทางได้ 7 ประการ คือ หลักการประชุมอย่างสม่ำเสมอ หลักความพร้อมเพรียงของการจัดกิจกรรม หลักการออกกฎระเบียบและกฎหมาย หลักการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หลักการมีส่วนร่วมของสตรี หลักการทำนุบำรุงวัฒนธรรม และหลักการมีส่วนร่วมของสตรี หลักการทำนุบำรุงวัฒนธรรม และหลักการมีส่วนร่วมของผู้นำศาสนา

สรุป

การดำเนินงานของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร มีแนวทางการจัดการศึกษาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตลอดจนบทบาทของศูนย์ฯ ในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป มีการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน ได้แก่ หลักสังคหวัตถุที่เน้นความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความสามัคคี หลักสัปปุริสธรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารและบุคลากรให้มีวิจารณญาณและความรับผิดชอบ และหลักอปริหานิยธรรมที่ช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพและความเจริญก้าวหน้าในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพมีความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
2. พัฒนาแนวทางการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติและการมีส่วนร่วมของเยาวชน

3. สร้างความร่วมมือระหว่างศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษากระบวนการดำเนินงานของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของวัดอื่น ๆ
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคในการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม
3. ควรศึกษาการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

3. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

1. I = Integrating Buddhist principles with integrated education การผสมผสานหลักพุทธธรรมกับการศึกษาบูรณาการ การดำเนินงานของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหารเป็นการผสมผสานหลักพุทธธรรมเข้ากับการศึกษาบูรณาการ โดยมีการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เพียงแค่การเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทย การพัฒนาทักษะทางด้านศิลปวัฒนธรรม

2. U = Using Buddhist principles to create awareness among youth การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม โดยเฉพาะหลัก สังคหวัตถุ 4 การให้ การพูดจาไพเราะอ่อนหวาน การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ การดำเนินงานอย่างเสมอต้นเสมอปลายช่วยให้การดำเนินงานของศูนย์มีประสิทธิภาพและส่งเสริมการเรียนรู้ที่ไม่เพียงแค่ในเชิงวิชาการ แต่ยังช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในเยาวชน เช่น การใช้ ทาน ในการแบ่งปันความรู้ การใช้ปิยวาจาในการสื่อสารอย่างสุภาพและมีเมตตา อัตถจริยา ในการทำประโยชน์ต่อสังคม และสมานัตตา ที่สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในการทำงานร่วมกัน

3. M = Management with Sappurisa dhamma การบริหารจัดการด้วยหลักสัปปุริสธรรม 7 การวางแผนหลักสูตรที่เหมาะสม การประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานร่วมกับชุมชนและคณะสงฆ์ เป็นการนำพาศูนย์ไปสู่การบริหารงานที่มีระเบียบและมุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการกำหนดเป้าหมายประจำปี การประเมินศักยภาพการดำเนินงานและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างเหมาะสม

4. P = Promoting unity and respect in the organization การประยุกต์ใช้หลัก อปริหานิยธรรม 7 ช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพความยั่งยืนในการดำเนินงาน โดยการส่งเสริมความสามัคคีภายในองค์กร การประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงาน การเคารพผู้ใหญ่ในองค์กร ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและชุมชน

5. P = Promoting diverse skills and integrated learning การส่งเสริมทักษะที่หลากหลายและการเรียนรู้แบบบูรณาการ ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้สร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในด้านการศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิต เช่น การเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมไทย การพัฒนาทักษะทางดนตรีและนาฏศิลป์ การฝึกทักษะการพูดการแสดง การเรียนรู้การนวดแผนไทย การฝึกฝนภาษาอังกฤษ ซึ่งทั้งหมดนี้ทำให้ศูนย์เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการบริบทของสังคมในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. H = Having a collaborative network การสร้างความสัมพันธ์เครือข่ายกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารระดับสูง ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง พระสงฆ์ และญาติโยม ทำให้การดำเนินงานของศูนย์ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและช่วยให้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

แผนภาพแสดง IUMPPH MODEL

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2554). *แนวทางการดำเนินโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประจำปีงบประมาณ 2554.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). *ระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2562.* กรุงเทพมหานคร: บริษัท รำไทยเพรส จำกัด.

จิรประภา อัครบวร และคณะ. (2552). *การบริหารการเปลี่ยนแปลง Change Management* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

ปัญญา ใช้บางยาง และคณะ. (2555). *ธรรมาธิบาย: หลักธรรมในพระไตรปิฎก.* กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมสภา บันลือธรรม จำกัด.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2559). *คู่มือนำเที่ยววัดโพธิ์* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก. (2556). *ธรรมาภิธาน เล่ม 3* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นครปฐม: สาละพิมพการ.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2564). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 43). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้.* กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

พระครูใบฎีกา ณัฐกิต มหิสฺสโร (อนุรักษ์ตระกูล). (2566). การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 เสริมสร้างความเป็นคนดี. *วารสารพุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, *30*(2-3).

พระครูโอภาสธรรมคุณ อาภาธโร (มานิตย์) และพระครูวุฒิธรรมสาร. (2567). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, *11*(11).

พระสมุห์กิตติพงษ์ กิตฺติวโส และพัชรีญา ฟองจันตา. (2566). การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, *12*(2).

สริญญา มารศรี และประยูร แสงใส. (2565). การจัดการเรียนรู้ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, *7*(3).

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

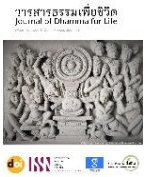

Academic Article DOI: 10.14456/jdl.2025.82

Derrida and Deconstruction: A Re-examination of Language and Structural Thought

แดร์ริดากับการรื้อสร้าง: การทบทวนแนวคิดทางภาษาและโครงสร้างความคิด

Theerasak Ratsri[1], Phramaha Rangsey Thanavuddho[2]* & Phra Witool Phothisad[3]

ธีรศักดิ์ รัตน์ศรี[1], พระมหารังสี ฐานวุฑฺโฒ[2]*, และพระวิทูล โพธิเศษ[3]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Theerasak Ratsri**
ธีรศักดิ์ รัตน์ศรี
นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar, Thailand.
Email: theerasak.ratsri@gmail.com

2. **Phramaha Rangsey Thanavuddho (Peykaeo)***
พระมหารังสี ฐานวุฑฺโฒ (ปี่แก้ว)*
นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar, Thailand.
Email: Rangseypeykaoe@gmail.com

3. **Phra Witool Phothisad**
พระวิทูล โพธิเศษ ดร.
นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar, Thailand.
Email: witool2525@gmail.com

คำสำคัญ:
ฌากส์ แดร์ริดา, อรรถปริวรรตสุดขั้ว
Keywords:
Jacques Derrida, Attitude to the extreme

Article history:
Received: 01/10/2024
Revised: 03/11/2024
Accepted: 11/12/2024
Available online: 19/03/2025

How to Cite:

Ratsri, R. et al. (2025). Derrida and Deconstruction: A Re-examination of Language and Structural Thought. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 415-427.

ABSTRACT

This academic article aims to study and analyze the impact of Jacques Derrida's theory of deconstruction on the interpretation of language and the structure of thought within society. Derrida's approach highlights that language is fundamentally organized around binary oppositions, leading individuals to adhere to a singular, fixed meaning. This tendency reinforces established frameworks, such as traditions, cultural norms, and class structures. Drawing on insights from phenomenology, the deconstructive method is employed to uncover the inherent plurality and instability of meaning in language. Consequently, the article emphasizes the need to reassess and transform conventional modes of thought in order to foster a more flexible and critical understanding of language and its broader social implications.

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของแนวคิด “ปรับรื้อสร้าง” (Deconstruction) ที่นำเสนอโดย ฌากส์ แดร์ริดา ต่อวิธีการตีความความหมายในภาษาและโครงสร้างความคิดในสังคม แนวคิดของแดร์ริดาเน้นย้ำว่าภาษาเป็นระบบที่ถูกสร้างขึ้นจากคู่ตรงข้าม โดยมนุษย์มักยึดติดกับความหมายในมิติเดียว ส่งผลให้เกิดกรอบความคิดที่คงที่ในด้านจารีต ประเพณี และโครงสร้างชนชั้น ด้วยการรับอิทธิพลจากปรัชญาปรากฏการณ์วิทยา แนวทาง “ปรับรื้อสร้าง” จึงถูกนำมาใช้เพื่อเปิดเผยความหลากหลายและความไม่แน่นอนที่แฝงอยู่ในภาษา บทความนี้จึงมุ่งเน้นการทบทวนและปรับเปลี่ยนวิธีคิดแบบเดิม เพื่อนำไปสู่การตีความใหม่ที่มีความยืดหยุ่นและท้าทายกรอบคิดที่มีอยู่เดิม

บทนำ

Jacques Derrida เคยถามตัวเองในความเรียงเมื่อไม่นานมานี้เรื่องหนึ่งว่า บรรดานักนิรุกติศาสตร์ในอนาคตจะสามารถทำความเข้าใจได้หรือไม่ว่า สิ่งที่บรรดานักปรัชญาทั้งหลายในอดีตและปัจจุบัน"หมายถึง"โดยการนำ “คำ” (the word) มาทำหน้าเป็น “ตัวแทน” (representation) สิ่งต่าง ๆ มันหมายความว่าอะไรจริง ๆ ถ้าเผื่อว่าภาษาทั่ว ๆ ไปของเราตายไป ไม่ว่าจะเป็นภาษาฝรั่งเศสหรืออังกฤษก็จะไม่ทำให้เกิดความแตกต่างขึ้นมาเลย สำหรับประเด็นของเขาก็คือว่า"ตัวแทน"(representation)เป็นเพียงเทอมหนึ่งในศัพท์ปรัชญา ที่ซึ่งตัวมันเองคล้ายกับภาษาที่ตาย ลองพิจารณาประเด็นของเขาในทางที่ต่างออกไปอีกอันหนึ่ง บรรดานักปรัชญาและนักทฤษฎีทั้งหลายควรยอมรับว่า แม้ “คำ”(the word) จะถูกนำมาใช้เป็น “ชื่อเรียก”(the name) สำหรับปัญหาปรัชญามาตลอดในลักษณะสมมุติ, แต่ความหมายของมันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างถึงรากมาโดยตลอดประวัติศาสตร์ปรัชญา และเราจะถูกทำให้เข้าใจผิด ถ้าหากว่าเราคิดว่า เรากำลังใช้มันในหนทางเดียวกัน หรือแม้ว่าเราจะคิดกันไปว่า เรายังคงมีการใช้มันในความหมายเดิมอยู่ ความน่าหนักใจต่าง ๆ เกี่ยวกับ “ความในใจ” (mind) และ “ความคิด” (idea) ที่เป็นตัวแทนความจริงอย่างเหมาะสม มันได้ถูกแทนที่ เมื่อผู้คนเริ่มที่จะไม่แน่ใจว่า พวกเขารู้ในสิ่งที่พวกเขาหมายถึงโดย “ความคิด” (idea) หรือไม่ ลองเปลี่ยนกลับมาถึงปัญหาที่ว่า" ภาษา"เป็น"ตัวแทนความจริง"อย่างไร โดยหลีกเลี่ยงปัญหาต่าง ๆ ของศัพท์ที่เกี่ยวกับความในใจ และเทอมต่าง ๆ อย่างเช่น “ความคิด”(idea) แต่มาอธิบายถึง “การเป็นตัวแทน”(representation) เป็น “การอ้างอิง” (reference) ซึ่งมันก็ยังจะไม่ใช่ข้อยุติการถกเถียงกันระหว่างพวก “สัจนิยม”(realists) กับ “อุดมคตินิยม” (idealists) แต่อย่างใด การเข้ามาแทรกของ Derrida มีนัยะว่า ถ้าหากมันมีปัญหาต่างๆที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ซึ่งคลอไปกับการใช้ความคิดเกี่ยวกับการเป็นตัวแทน(representation), ก็ไม่ต้องดำเนินไปตามรอยนั้น สิ่งเหล่านี้มันคือปัญหาชั่วนิรันดร์ของปรัชญาและมนุษยศาสตร์ โดยการสร้างศัพท์และการใช้ศัพท์ที่เป็นทางเลือกในเชิงทฤษฎี ซึ่งหากไม่มีการอุปมาเกี่ยวกับตัวแทน(metaphor of representation) ปัญหาต่าง ๆ จะไม่หดหายไปไหน. แน่นอน มั่นใจได้เลยว่า ปัญหาอื่น ๆ จะเกิดขึ้นตามมา ดังนั้นจึงไม่มีการรับประกันใด ๆ ว่าปรัชญาหรือศาสตร์ต่าง ๆ ดังว่า จะถูกนำมาใช้ได้ดีกว่า โดยหนทางใหม่ๆของการพูดและการเขียน

ขณะเดียวกัน เขาก็ไม่เห็นด้วยกับบรรดานักตีความทั้งหลาย ผู้ซึ่งอ้างว่าสามารถทำให้เราอ่านข้อความ (texts) นั้น ๆ ได้ Derrida จะทำให้เราไม่สามารถอ่านมันได้. แทนที่จะแสร้างว่า ข้อความนั้นประสบผลสำเร็จในการสถาปนาสาร (message) ของมันขึ้นมา ยุทธวิธีของ Derrida จะทำให้เราเห็นว่า มันไม่ทำงานหรือไม่เป็นผลอย่างไร. กล่าวอย่างสั้นๆ เขาไม่ได้สร้างความหมายของข้อความขึ้นมาใหม่(does not reconstruct) แต่ได้ทำการรื้อสร้างมันแทน (but instead deconstruct it) “การรื้อสร้าง”(Deconstruction) ไม่เพียงเปิดเผยว่าข้อความต่าง ๆ ได้ให้รอยพิมพ์เกี่ยวกับการทำงานอย่างไรเท่านั้น แต่ภายใต้ขอบเขตของข้อความนั้น สามารถถูกค้นพบว่า มันมีสิ่งประดิษฐ์ทางวาทศิลป์ที่ทำให้มายาภาพอันนี้มีอยู่อย่างถาวรโดยเจตนาจริง ๆ แล้วมันทำงานสวนทางกันกับตัวมันเองอย่างไร ข้อความหนึ่ง ๆ นั้นมันจะทำงานได้ ถ้าเผื่อว่ามันประ สบความสำเร็จในการสื่อสารได้ตรง, สอดคล้องทั้งหมดในการส่งสารอันหนึ่งออกไป แต่โดยทั่วไปและมากต่อมาก มันกลับเป็นตัวแทนหรือสร้างความจริงอันหนึ่งภายนอกตัวของมันเองขึ้นมาแทน “การรื้อสร้าง” ได้แสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวเกี่ยวกับความพยายามของงานชิ้นหนึ่งในการเป็นตัวแทน และ โดยการแสดงนัยะ ของความเป็นไปได้เกี่ยวกับความล้มเหลวเชิงเปรียบเทียบโดยงานชิ้นนั้น ๆ หรือโดยข้อความต่าง ๆ สำหรับ “ข้อความต่าง ๆ ทางปรัชญา”, “การรื้อสร้าง” สามารถบรรลุถึงอันนี้ได้ โดยการแสดงให้เห็นว่าในระดับของตัวอักษรที่สมมุติ เป็นลักษณะของการอุปมาอย่างเข้มข้นอย่างไร. ส่วน “ข้อความทางอักษรศาสตร์” “การรื้อสร้างไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงท่าทีที่ไม่แน่ใจ คลุมเครือ ถึงขบวนการอันเป็นสิ่งที่จำเป็นของลักษณะการอุปมาของตัวหนังสือ อย่างไรก็ตาม ถ้าหากว่า “การต่อรอง”(bargain)ดังกล่าวเป็นไปในทางที่ไม่ดี อะไรล่ะที่จะไปกระตุ้นบรรดานักทฤษฎีจำนวนมากเมื่อเร็วๆ นี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการศึกษาทางวรรณคดี ให้ยอมรับมัน ? ความเบื่อหน่ายเป็นปัจจัยที่เป็นไปได้อันหนึ่ง ปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นมาในคำศัพท์ที่เป็นทางเลือก (alternative vocabulary) อย่างน้อยที่สุด ก็มีความสดอันหนึ่ง ความท้าทายเพียงลำพังอาจจะมาชดเชยหรือแทนที่แรงกระตุ้นบางอย่างเพื่อสร้างคำศัพท์ ใหม่ ๆ ในเชิงทฤษฎี และทำให้มันปฏิบัติได้ อาจเป็นความยุ่งยากและเรื่องเสี่ยงภัย ซึ่งมันต้องการความเฉลียวฉลาดแคล่วคล่องและโชคด้วยเช่นกัน เมื่อคนอื่น ๆ ส่วนใหญ่ยังคงทำงานในสไตล์แบบ เก่า ๆ งานเขียนและความคิดในสไตล์ใหม่ๆจะให้กำเนิดสถานการณ์ที่เป็นปรปักษ์อันมีชีวิตชีวาขึ้นมาอีกครั้ง ปฏิกริยาที่เลวร้ายได้มาทำให้เกิดการเพิ่มพลังอัตลักษณ์ของขบวนการที่ปรากฏขึ้น และมันอาจจะเป็นผลลัพธ์อันเป็นที่ปรารถนาอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตาม แรงกระตุ้นที่แท้จริงมาจากสถานการณ์ซึ่งปรัชญาได้ค้นพบตัวของมันเองเมื่อ Derrida เริ่มพัฒนายุทธวิธีของเขาเกี่ยวกับ"การรื้อสร้าง" (deconstruction). บทความชิ้นนี้ ผมจะสนทนาถึงเรื่องสองเรื่อง คือเรื่องแรก “การสิ้นสุดหรือจุดจบของปรัชญา (the end of philosophy)” และเรื่องที่สอง “การวิพากษ์เกี่ยวกับมนุษยนิยม (the critique of humanism)” มันยังมีเรื่องสำคัญอื่นอีก แต่เน้นกลับไปยังเรื่องแรกที่จะทำให้ผมแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกันต่าง ๆ กับเรื่องที่คุ้นเคยอันหนึ่งในปรัชญาแองโกล-อเมริกัน (Anglo-American) (philosophy), และการแนะนำเรื่องที่สอง ซึ่งจะให้ความหมายเกี่ยวกับความไม่ปกติธรรมดาของมุมมองแบบภาคพื้นทวีป (ยุโรป) นอกจากเราจะสามารถมองเห็นสิ่งที่ค่อนข้างแตกต่างไปมากเกี่ยวกับมุมมองแล้ว อย่างไรก็ตามแต่ เราจะไม่สำเหนียกหรือรับรู้ว่า มันสามารถที่จะเป็นแหล่งต้นตอที่แปลกใหม่ของแรงบันดาลใจได้อย่างไร

สำหรับบรรดานักทฤษฎีและนักวิจารณ์ที่ใช้ภาษาอังกฤษ (anglophone), หรืออย่างน้อยที่สุด ใครสักคนจะปกปักษ์รักษามันให้พ้นไปจากความเห็นอันคับแคบ อภิปรัชญาแห่งการปรากฏนับเป็นแกนหลักของระบบปรัชญาตะวันตกโดยสร้างแบบฐานความรู้ที่เดอร์ริดารื้อถอนความเชื่อในระบบตรงข้าม โดยให้ความสำคัญต่อการปรากฏ (presence) มีความสมบูรณ์เหนือกว่าการไม่ปรากฏ (absence) และการอธิบายความจริงผ่านภาษานั้นว่ามีความสมบูรณ์ได้ แต่เดอร์ริดาเห็นว่าภาษาที่สร้างความหมายมีระบบที่แตกต่างกันออกไป จนทำให้ไม่สามารถสร้างการพูดที่สมบูรณ์ ความจริงสูงสุด หรือความหมายที่ครบถ้วนได้

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

ความคิดมาตรฐานเกี่ยวกับ “ความก้าวหน้า” (progress) จะต้องถูกยกเลิกหรือทิ้งไปได้เลยพร้อมด้วยเรื่องของการเป็นตัวแทน (representation) สำหรับ “ความก้าวหน้า” เป็นส่วนหนึ่งของ “ภาพของการเป็นตัวแทน” ที่ตีความหรืออธิบายในฐานะว่าได้ “ใกล้เข้าไป” และเขยิบเข้าไปใกล้เคียงถึง “ความเป็นจริง” (reality) ไม่ว่าเราจะต้องการคิดว่า “ความรู้” มัน “เติบโต” หรือ “ก้าวหน้า” ในความหมายเชิงปริมาณอย่างบริสุทธิ์มากกว่าหรือไม่ก็ตาม ซึ่งอันนี้คือความคิดหนึ่งที่ Derrida และ “บรรดานักคิดหลังโครงสร้างนิยมฝรั่งเศส” คนอื่น ๆ (French post-structuralism) ได้นำขึ้นมาท้าทาย แม้ว่าจะละทิ้งอุดมคติมาตรฐานเกี่ยวกับ"ความก้าวหน้า"ที่เป็น “ต้นทุน” นัยสำคัญอันหนึ่งลงไปแล้ว ความไม่แน่นอนก็ยังเป็นส่วนหนึ่งของ “ราคา” อยู่ดี ถ้าหากว่าเราจะเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ต่อไปในหนทางใหม่ๆของความคิด อีกครั้งที่เราก็จะยังคงไม่มองไปข้างหน้า, ทำไมเราจึงไม่ควรที่จะเกาะติดกับคำศัพท์ปัจจุบันของเราเล่า ? คำตอบก็คือ อย่างน้อยที่สุด เราก็รู้ว่าปัญหาต่าง ๆ ของมันจะยังคงมีอยู่ต่อไป และปัญหาเกี่ยวกับคำศัพท์ใหม่ ๆ อาจไม่สามารถแก้ไขได้เท่า ๆ กันนั่นเอง ยิ่งไปกว่านั้นเราอาจกำลังซื้อบางสิ่งบางอย่างที่เราไม่ต้องการ. ผลที่สุด เราก็ไม่รู้ลงไปแน่นอนว่า เราไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ “อันเป็นนิรันดร์” ได้และเราอาจเสแสร้งว่า เราได้สร้างความก้าวหน้าบางอย่างสู่ขอบเขตที่เป็นความล้มเหลวต่าง ๆ ซึ่งบรรดาผู้ที่ล่วงหน้ามาก่อนเราได้สอนเราว่า การเข้าถึงต่าง ๆ มันไม่ประสบผลสำเร็จแต่อย่างใด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตกลงราคา (bargain)กลายเป็นการพิจารณาที่เสียเปรียบ ความแปลกประหลาดและตัวตนแปลกแยกจะเป็นผลลัพธ์เนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลง. ความคุ้นเคยที่ได้รับมาจากการศึกษาของเราด้วยความยุ่งยากเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ทางขนบประเพณี มันให้ความรู้เกี่ยวกับความต่อเนื่องกับเราอันหนึ่ง และความเกี่ยวดองของเรากับบรรดานักคิดในอดีต รวมถึงตัวตนของเราเองก่อนหน้านั้น Derrida นั้นเต็มใจที่จะจ่ายราคาสิ่งที่เป็นหลักฐานจากความแปลกเกี่ยวกับสไตล์ของเขา. อย่างไรก็ตาม นัยสำคัญที่มากกว่าสไตล์ของเขาคือ การอ่านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับแก่นของภาษา(ข้อความ)ทั้งหลายจากประวัติศาสตร์ปรัชญา. เขาไม่ได้โฟกัสลงไปที่แก่นกลางความคิดหรือข้อถกเถียงต่าง ๆ แต่ได้เพ่งลงไปที่การอุปมาอุปมัยรายรอบ (maginal metaphors) และสิ่งประดิษฐ์ทางวาทศิลป์ (rhetorical devices) ที่บรรดานักตีความทั้งหลายส่วนใหญ่พูดออกมาแต่ในแง่ที่ดีงาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการทบทวนแนวคิดทางภาษาและโครงสร้างความคิด แดร์ริดากับการรื้อสร้าง

2. เพื่อศึกษาการต่อยอดการเรียนรู้ การทบทวนแนวคิดทางภาษาและโครงสร้างความคิด แดร์ริดากับการรื้อสร้าง

ผลการวิจัย

ฌากส์ แดร์ริดา (Jacques Derrida : ค.ศ. 1930-2004) เกิดที่เมืองแอลเจียร์ ประเทศแอลจีเรีย ซึ่งในปีที่เขาเกิดนั้น แอลจีเรียเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส เนื่องจากเขาเป็นคนยิว ตอนที่เข้าเรียนเขาจึงถูกไล่ออกจากโรงเรียนเพราะผู้ปกครองชาวฝรั่งเศสได้ใช้นโยบายกีดกันชาวยิว เขาจึงไปเข้าเรียนในโรงเรียนของชาวยิว ในช่วงนี้เขาใฝ่ ฝันที่จะเป็นนักฟุตบอลอาชีพ เขาจึงเข้าร่วมทีมฟุตบอลและร่วมแข่งขันหลายครั้ง ต่อมาเขาได้ย้ายไปอยู่ในฝรั่งเศส ได้เข้าเรียนในสถาบันการศึกษาชั้นสูงÉcole Normale Supérieure ของฝรั่งเศส และได้ไปเรียนในสถาบันการศึกษาชั้นสูงทางด้านปรัชญาที่เบลเยียม เมื่อเรียนจบแล้วเขาได้รับทุนการศึกษาให้ไปเรียนที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกาในช่วง ค.ศ. 1957-1958 ต่อมาเขาได้เป็นอาจารย์สอนปรัชญาที่มหาวิทยาลัยซอร์บอนน์ ฝรั่งเศสในช่วง ค.ศ. 1960-1964 จากนั้นเขาก็เป็นอาจารย์ประจำอยู่ที่ École Normale Supérieure จนถึง ค.ศ. 1984 ใน ค.ศ. 1986 เขาได้ไปเป็นศาสตราจารย์ทางด้านมนุษยศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เออร์ไวน์ หลังจากนั้น เขาได้เป็นศาสตราจารย์รับเชิญจากมหาวิทยาลัยชั้นนำในสหรัฐอเมริกาและยุโรปหลายแห่ง และได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์หลายใบ

แดร์ริดาเสียชีวิต ด้วยโรคมะเร็งตับอ่อนที่โรงพยาบาลในกรุงปารีสเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม ค.ศ. 2004 (Jacques Derrida. 2012 : Website) แนวคิดหนึ่งที่โดดเด่นมากของฌากส์ แดร์ริดาคือการรื้อสร้าง (Deconstruction) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ของการวิเคราะห์ตัวบทในเชิงวิพากษ์วิจารณ์และตั้ง คำถามกับประวัติศาสตร์ของปรัชญาตะวันตกโดยทั่วไป นักวิจารณ์มักจะมีความยุ่งยากลาบากใจในการนิยามการรื้อสร้าง เพราะคำนี้ไม่อาจจะถูกลดลงมาเป็นเพียงแค่วิธีการ หรือนิยามว่า เป็นทฤษฎีที่มีชุดของวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน แดร์ริดาเองก็ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ใน “จดหมายถึงเพื่อนชาวญี่ปุ่น” ว่า “การรื้อสร้างไม่ใช่วิธีการและไม่สามารถที่จะถูกเปลี่ยนไปเป็นสิ่งเดียวกันได้” แต่ก็มีประเด็นและช่วงเวลาสำคัญ ๆ ที่อยู่ในงานของแดร์ริดาซึ่งจะสามารถสืบเสาะหายุทธศาสตร์เชิงวิพากษ์วิจารณ์ของการรื้อสร้างได้ ตัวอย่างแรกของการรื้อสร้างก็คือบทความเรื่อง “Différance” ของเขา แดร์ริดาซึ่งใช้งานของนักภาษาศาสตร์ชาวสวิสชื่อ แฟร์ดินองด์ เดอร์ โซซูร์ มาวิเคราะห์ได้เสนอไว้ในบทความนั้นว่า กระบวนการสร้างความหมาย (Signification) นั้นถูกทำให้เป็นโครงสร้างในแง่ที่ว่า สัญญะต่าง ๆ นั้นแตกต่างจากสัญญะอื่น ๆ แต่ละสัญญะมีความแตกต่างกัน คือสิ่งหนึ่งนั้นจะถูกนิยามในความสัมพันธ์กับสิ่งที่สิ่งนั้นไม่ได้เป็นสิ่งที่ไม่ใช่สิ่งนั้น หรือสิ่งที่ตรงกันข้ามกับสิ่งนั้นตัวอย่างเช่น “ความมีอยู่” ถูกนิยามด้วยความแตกต่างจากหรือคู่ตรงข้ามของความมีอยู่ ซึ่งก็คือ “ความไม่มีอยู่” หรือการไม่ดำรงอยู่ “ฉัน” ถูกนิยามด้วยความแตกต่างจากหรือคู่ตรงข้ามของฉัน คือ “คุณ” “ที่นี่” ถูกนิยามด้วยความแตกต่างจากหรือคู่ตรงข้ามของที่นี่คือ “ที่นั่น” “เจริญ” ถูกนิยามด้วยความ

แตกต่างจากหรือคู่ตรงข้ามของเจริญคือ “ล้าหลัง” และ “ตะวันตก” ถูกนิยามด้วยความแตกต่างจากหรือคู่ตรงข้ามของตะวันตก คือ “ตะวันออก” แต่ แดร์ริดาเอาแนวคิดของ โซซูร์ มาเป็นฐานแล้วก้าวต่อไปอีกก้าวหนึ่ง โดยเน้นว่า ความหมายมักจะถูกเลื่อนออกไปเรื่อย ๆ เสมอ โดยตัดข้ามแกนของกาละและเทศะ ดังนั้นจุดที่มีความหมายเสถียรหรือมีความรู้ที่แน่นอนจึงไม่เคยมาถึง หรือเราไม่สามารถไปถึงจุดที่มีความหมายแน่นอนตายตัวในระบบการสื่อความหมายใด ๆ ได้เลย ความเชื่อของแดร์ริดาที่ว่า ความหมายไม่เคยเสถียรเลยนั้น แสดงให้เห็นในคาสั้น ๆ ที่เป็นชื่อบทความว่า différance เนื่องจากคำกริยา différer ในภาษาฝรั่งเศสนั้น มีความหมายทั้งสองอย่าง คือแตกต่าง และชะลอหรือเลื่อนออกไป อีกคาหนึ่งที่มีความหมายคล้ายคลึงกับ différance ก็คือ supplement ซึ่งหมายถึงการเพิ่มเติมเสริมแต่ง หรือการแทนที่/สวมรอย แดร์ริดาเห็นว่า สัญญะทางภาษา รวมทั้ง สัญญะที่ไม่ใช่ภาษาด้วยนั้นไม่เคยเป็นสิ่งเดียวกันกับสิ่งที่มัน บ่งถึง สัญญะต่าง ๆ นั้น โดยโครงสร้างแล้ว ไม่สมบูรณ์ตั้ง แต่เริ่มต้น และดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีคำศัพท์อีกหลายคำมาเสริมเพิ่มเติมเต็มให้กับ สัญญะเหล่านั้น ความจำเป็นที่ต้องมีการเสริมเพิ่ม เติมเต็ม เพื่อชดเชยส่วนที่ขาดหายไปของการระบุบ่งบอกความเป็นตัวตนของเราแต่เริ่มแรก จึงเผยให้เห็นว่า สัญญะที่เป็นภาษาและที่ไม่ใช่ภาษานั้น โดยนิยามแล้วเป็นสิ่งที่ไม่สมบูรณ์และไม่มีอัตลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะหรือไม่สามารถดำรงอยู่ด้วยตนเองโดยไม่อ้างอิง หรือพึ่งพิงสิ่งอื่น ตามข้อเสนอนี้ ความคิดของแดร์ริดาจึงทำลายอำนาจและความเป็นศูนย์กลาง ของอัตบุคคลแบบมนุษยนิยมของตะวันตกซึ่งปรากฏในคากล่าวเลื่องชื่อของเดส์การ์ตส์ที่ว่า “ฉันคิดดังนั้นฉันจึงมีอยู่”

อภิปรายผล

1. ผลกระทบของแนวคิดเรื่องความหลากเลื่อนในทางปรัชญา

ในบทความเรื่อง “Structure, Sign, and Play in the Discourse of Human Science” แดร์ริดา ได้วิพากษ์วิจารณ์แนวคิดโครงสร้างนิยมซึ่งเป็นแนวคิดที่วิพากษ์วิจารณ์แนวคิดมนุษยนิยม แต่เขาก็เห็นว่า แนวคิดโครงสร้างนิยมยัง มีจุดอ่อนอยู่มากไม่มีพลังในการรื้อสร้างแนวคิดมนุษยนิยมได้มากนักแดร์ริดาเสนอว่า แนวคิดโครงสร้างนิยมนั้น เป็นแนวคิดที่เก่ามาก ไม่ใช่เป็นแนวคิดใหม่ที่โคล้ด เลวี่-สโตรส และคนอื่น ๆ ในยุคร่วมสมัยของเขาสร้างขึ้น แต่เป็นแนวคิดที่เก่าพอ ๆ กับระบบความคิดของตะวันตกเลยทีเดียว คือ “เก่าพอ ๆ กับวิทยาศาสตร์ของตะวันตกและปรัชญาของตะวันตก”

เมื่อเป็นเช่นนั้น อะไรเล่าที่เป็นความแตกต่างระหว่างแนวคิดโครงสร้างนิยมแบบเก่ากับ แนวคิดโครงสร้างนิยมแบบใหม่ที่ได้รับความนิยมในคริสต์ทศวรรษ 1960 แดร์ริดาเสนอว่าในแนวคิดโครงสร้างนิยมแบบใหม่นั้น ความเป็นโครงสร้างของโครงสร้าง (Structurality of Structure) ได้ถูกทำให้เป็นกลางหรือถูกลดลงมาให้เข้ากันได้กับ “ศูนย์กลาง” (Center) หรือถูกทำให้หมายถึง “จุดของการดำรงอยู่” (Point of Presence) ซึ่งเป็นต้นกำเนิดที่อยู่กับที่ไม่เปลี่ยนแปลง ตามความเห็นของแดร์ริดา ศูนย์กลางที่ว่านั้นไม่ได้ทำหน้าที่ ในการกำหนดทิศทางสร้างความสมดุล หรือจัดระเบียบโครงสร้างอย่างเดียวเท่านั้น แต่ที่สำคัญที่สุดคือยังทำหน้าที่สร้างความมั่นใจให้เราว่าหลักการที่เป็นการจัดระบบระเบียบของโครงสร้างนั้น จะมาคอยจำกัดสิ่งที่เขาเรียกว่า “การละเล่นไหลลื่นของ

โครงสร้าง” (Play of Structure) คือคอยจำกัด หรือปิดโอกาสที่โครงสร้างจะเกิดการไหลลื่น กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า สิ่งที่ดูเหมือนว่าจะเป็นโครงสร้างที่อิสระนั้น แท้จริงแล้วกลับอยู่ภายใต้อำนาจของศูนย์กลางหรือต้องยึดโยงอยู่กับ การดำรงอยู่ภายนอกตัวโครงสร้างเอง โครงสร้างจึงไม่สามารถเป็นอิสระจากข้ออ้างทางอภิปรัชญาอย่างที่เลวี-สโตรส เชื่อและเราจะอธิบายโครงสร้างได้ก็ต่อเมื่อเราอธิบายในความหมายที่โครงสร้างเป็นจุดแห่งการอ้างอิงซึ่งสร้างข้อจำกัด ให้กับการละเล่นไหลลื่นอย่างอิสระของโครงสร้าง

2. วิเคราะห์แนวคิดเรื่องความหลากเลื่อนและการรื้อสร้างของ ฌากส์ แดร์ริดา

แดร์ริดากล่าวว่า นักปรัชญายุโรปสมัยใหม่หลายคนได้เคยพยายามรื้อสร้าง (Deconstruct) อภิปรัชญาเกี่ยวกับ เรื่องนี้มาก่อนเขาแล้วทั้ง ฟรีดริช นิทเช (Friedrich Nietzsche) ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) และมาร์ติน ไฮเด็กเกอร์ (Martin Heidegger) นิทเชได้วิพากษ์วิจารณ์แนวคิดเรื่องสัต (Being/being) และความจริง ซึ่งถูกแทนที่ด้วยแนวคิดเรื่องการละเล่นไหลลื่น การตีความ และสัญญะ (สัญญะที่ไม่เสนอความจริง) ฟรอยด์ได้วิพากษ์วิจารณ์การดำรงอยู่ของตัวตนซึ่งก็คือ การวิพากษ์วิจารณ์แนวคิดเรื่องจิตสานึกอตับุคคลอัตลักษณ์แห่งตน และการเป็นเจ้าของตัวตน และ ไฮเด็กเกอร์ ได้วิพากษ์วิจารณ์แนวคิดเรื่องภวเทววิทยา การกำหนดของสัตในฐานะที่เป็นการดำรงอยู่ แต่แดร์ริดาก็เห็นว่า “วาทกรรมเชิงทาลายเหล่านี้ทั้งหมดและบทสนทนาของพวกเขาทั้งหมดก็ติดอยู่ในกับดักชนิดที่เป็นวงจร” และวงจรที่ว่านี้ก็มีความโดดเด่นชัดเจนยิ่งนัก คือคำอธิบายของพวกเขาก็วนเวียนกลับไปกลับมายืมแนวคิดของกันและกัน มาใช้วิพากษ์วิจารณ์ใช้แนวคิดเดิมที่มีอยู่มาวิพากษ์วิจารณ์อีกแนวคิดหนึ่ง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่วนเวียนกลับไปกลับมาระหว่างอภิปรัชญากับการทำลายอภิปรัชญา ไม่มีการนาเอาภาษาใหม่ ๆ คำศัพท์ใหม่ ๆ ที่อยู่นอกเหนือระบบความคิด/ความรู้เดิมมาวิพากษ์วิจารณ์เลยอย่างเช่นใช้ความคิด เรื่องสัญญะมาวิพากษ์วิจารณ์อภิปรัชญาว่าด้วยการดำรงอยู่แต่สัญญะ ที่ว่านี้แดร์ริดาก็ชี้ให้เห็นว่า ไม่ได้มีความหมายสัญญะที่แน่นอนตายตัวไม่ขึ้นอยู่กับกาละและเทศะ ดังนั้น แนวคิดเรื่องสัญญะของเลวี-สโตรส ก็เป็นแนวคิดที่ยังไม่ได้ข้ามพ้น การเป็นอภิปรัชญานอกจากนี้แนวคิดการรื้อสร้างยัง พบได้จากหนังสือและบทความจำนวนมากของแดร์ริดา หนังสือเรื่องหนึ่งที่โด่งดังมากคือหนังสือเรื่อง Of Grammatology ซึ่งได้รับการพิจารณาว่า มีความสำคัญต่อแนวคิดหลังโครงสร้างนิยม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อแนวคิดหลังอาณานิคมนิยม ด้วยเหตุผล 3 ประการ ดังนี้

1. เกี่ยวข้องกับการเขียน (Writing) ในหนังสือเล่มนี้แดร์ริดา ได้พยายามที่จะทำลายการแบ่งแยกความแตกต่างแบบเดิม ๆ ระหว่างภาษาของวรรณกรรมซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของ“ภาพพจน์วาทศิลป์” (Rhetorical Figures) กับภาษาของปรัชญาที่อ้างว่า เป็นความจริงจึงตั้งข้อ สงสัยต่อภาพพจน์วาทศิลป์ แดร์ริดาได้ทำการรื้อสร้างแนวคิดปรัชญาตะวันตกที่ให้ความสำคัญต่อการพูดมากกว่า การเขียนในส่วนหนึ่งของหนังสือที่ชื่อ “ That Dangerous Supplement” ซึ่งอยู่ในบทที่ 2 ของ หนังสือเล่มนี้ แดร์ริดาได้ชี้ให้เห็นว่า การพูดนั้นมีความสำคัญโดดเด่นเหนือการเขียนมาตั้งแต่ยุคของเพลโต (Plato) มาจนถึงยุคของเลวี่-สโตรส เพราะการพูดมีความเชื่อมโยงอยู่กับการดำรงอยู่เชิงอภิปรัชญาหรือความจริง จากการที่ได้อ่านทั้งงานเชิงปรัชญาและงานเชิงนวนิยายของฌ็อง-ฌากส์ รุสโซ (Jean-Jacques Rousseau) แดร์ริดาได้พบมิติที่มักจะถูกกดเอาไว้ของการพูด คือการพูดมิได้เพียง

แค่อ้างว่าเป็นการดำรงอยู่จริง ความสดใหม่ทันทีทันใด และความจริงเท่านั้นแต่การพูดยังเป็นรูปแบบที่ใช้ปฏิเสธหรือกดปราบการดำรงอยู่ ความสดใหม่ทันทีทันใด และความจริงเหล่านี้ด้วย แดร์ริดา เสนอว่า กฎที่ซ่อนเร้นของภาษาก็คือการที่กระบวนการทางภาษาซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นให้ความสำคัญต่อการพูดนั้น ก็ได้รื้อสร้างองค์ประธานผู้พูดด้วย แดร์ริดาได้ชี้ให้เห็นว่า รุสโซก็ได้ทำการกดปราบ ขับไสไล่ส่ง หรือปฏิเสธกฎดังกล่าวข้างต้นเหมือนกัน เพราะรุสโซก็ตำหนิการเขียนว่า “เป็นการทาลายการดำรงอยู่และเป็นเชื้อโรคสาหรับการพูด” แต่แดร์ริดาได้เสนอว่า เราไม่สามารถเข้าใจการพดู/คำพูด ได้นอกจากในการเขียน ในบริบทนี้การเขียนนั้น มีอันตรายเพราะการเขียนอ้างว่า เป็นสิ่งที่ตนไม่ได้เป็นคือเป็นรูปแบบหนึ่งของการดำรงอยู่และเป็นสัญญะของสิ่งนั้นเอง แทนที่เราจะมองการเขียน/งานเขียนว่าเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อยู่นอกงานเขียน เราควรจะมองว่าการเขียนในฐานะเป็นส่วนเกินสาหรับธรรมชาติ ในฐานะที่เป็นสิ่งที่มาแทนที่/เพิ่มเติม ไม่ใช่ในฐานะการแสดงภาพตัวแทน (Representation) ที่ใสซื่อบริสุทธิ์ตรงไปตรงมาของสิ่งนั้น ๆ โดยตรง ดังที่แดร์ริดากล่าวไว้ว่า “การสื่อความหมายนั้นมักจะเป็นการเพิ่มเติมเสริมแต่งหรือการแทนที่/สวมรอย (Supplement) ให้สิ่งนั้น ๆ เสมอ การเขียนในความหมายดังกล่าวซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ความเป็นตัวบท” (Textuality) ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถอ่านตีความได้หลากหลายนี้ส่งอิทธิพลอย่างมากต่อแนวคิด/ทฤษฎีทั้งแบบหลังโครงสร้างนิยมและแบบหลังอาณานิคมนิยม

2. เกี่ยวข้องกับคาว่า “ความแตกต่าง” (Difference) ในหนังสือเล่มดังกล่าว แดร์ริดาได้เสนอว่า การเขียนคือความแตกต่างในรูปแบบหนึ่ง เป็นความแตกต่างที่ปฏิเสธการจำแนกแยกแยะและการจัดสรรปันส่วน แดร์ริดาเสนอว่า การที่เราพิจารณาการเขียนว่า เป็นความแตกต่างรูปแบบหนึ่งนั้น ก็คือการที่เราทาความเข้าใจธรรมชาติของสัญญะว่า เป็นรูปแบบที่มีทั้งการดำรงอยู่และการไม่ดำรงอยู่ หรือการปรากฏขึ้นมาและการหายไป การที่สิ่งต่าง ๆ จะมีความหมายอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตรงกันข้ามกัน ระหว่างสิ่งที่ปรากฏกับสิ่งที่ไม่ปรากฏขึ้นอยู่ กับทั้งสิ่งที่ถูกกล่าวถึงและสิ่งที่ไม่ถูกกล่าวถึง แต่ความแตกต่างนี้ก็ไม่ใช่เพียงแค่การแสดงภาพตัวแทนของสิ่งที่ตรงกันข้าม ระหว่างการปรากฏกับการไม่ปรากฏตามปกติธรรมดาเท่านั้น แต่เป็นการแสดงภาพตัวแทนของทั้งสิ่งที่มีอยู่ และสิ่งที่ไม่มีอยู่ในเวลาเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น เราเขียนศัพท์คำหนงขึ้นมาแล้วกาเครื่องหมาย กากบาที่ (X) ทับคำศัพท์นั้นคำศัพท์นั้น ก็ปรากฏให้เราเห็นอยู่ต่อหน้าเรา แต่เราก็ได้ขีดฆ่าคำศัพท์นั้นด้วย ดังนั้นความหมายของคำศัพท์นั้นั จึงขึ้นอยู่กับการปรากฏอยู่และการขีดฆ่าลบทิ้งในเวลาเดียวกันนักคิด/นักทฤษฎีหลังอาณานิคมนิยมได้นำเอาแนวคิดเรื่องการเขียนในฐานะที่เป็นความแตกต่างนี้ไปศึกษาวาทกรรมแบบอาณานิคมกันอย่างกว้างขวาง

3. เกี่ยวข้องกับการอ่าน (Reading) เนื่องจากแดร์ริดาเสนอว่า การเขียนนั้น เกิดจากการประกอบสร้างของการแทนที่/สวมรอย การกลับหัวกลับหาง และการใช้คำซ้ำ ๆ หลากชุดหลายแบบซึ่งทำให้มีความหมายที่ไม่คงที่ตายตัว สิ่งที่เราจาเป็นต้องมีคือวิธีการอ่านแบบใหม่ที่เป็นการอ่านเพื่อมองหาสิ่งที่ไม่ปรากฏ สิ่งที่มีความหมายไม่ชัดเจน สิ่งที่เป็นช่องว่างที่เปิดกว้างต่อความหมาย เขาจึงเห็นว่า เราควรจะเริ่มต้นด้วยการตระหนักว่า การเขียนนั้น มีกฎเกณฑ์ชุดหนึ่งกำกับอยู่ กฎเกณฑ์นี้ก็คือผู้เขียนไม่สามารถผูก ขาดความหมายของสิ่งที่ตนเขียนไว้ได้แต่ผู้เดียว ดังนั้นการอ่านจึงต้องมุ่งไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ผู้เขียน ตั้งใจให้หมายถึงกับสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้ ตั้งใจให้

หมายถึงซึ่งผู้เขียนเองก็อาจจะไม่ตระหนักถึง แดร์ริดายังเสนออีกด้วยว่า กิจกรรมการอ่านนั้นมีขีดความสามารถในการผลิตโครงสร้างการสื่อความหมายเป็นของตัวเอง ไม่ใช่สื่อความหมายได้ด้วยการอ่านซ้ำ หรือด้วยการเรียกร้องหาสิ่งอ้างอิงหรือตัว สื่อความหมายที่ไม่ขึ้นอยู่กับ กาละและเทศะที่อยู่นอกตัวบทอย่างเช่น เราไม่สามารถเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกบั อาณานิคมที่มีการนาเสนอไว้ในตัวบทแบบอาณานิคมได้ ด้วยการเปรียบเทียบการแสดงภาพตัวแทนของเรื่องราวเหล่านั้นกับประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์จริงของเรา เกี่ยวกับลัทธิอาณานิคมเพราะว่าสิ่งที่เราพิจารณาว่าเป็นจริงนั้นเป็นอดีตไปแล้ว สิ่งนั้น ๆ ปรากฏต่อเราผ่านทางตัวบทและวาทกรรมต่าง ๆ นี่คือใจความสำคัญของประเด็นที่แดร์ริดากล่าวว่า “ไม่มีอะไรอยู่นอกตัวบท” นอกจากนี้ แดร์ริดายังเสนอว่า ก็ในเมื่อเราไม่สามารถตดั สินระบบการสื่อความหมายด้วยการอ้างถึงจุดกาเนิดหรือการปรากฏตัว ที่แน่นอนตายตัว ไม่เปลี่ยนแปลง และในเมื่อเราก็ไม่สามารถแยกรูปสัญญะออกจากความหมายสัญญะหรือแยกตัวบ่งชี้ความหมายออกจากตัวความหมาย เราก็ไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากจะมองการแสดงภาพตัว แทนหรือการสื่อความหมายว่า เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรูปสัญญะและความหมายสัญญะที่ทั้งสองอย่างนี้ ต่างก็เป็นผลผลิตของการเขียนและการอ่านไม่ใช่มองว่า การสื่อความหมายนั้นเป็นกระบวนการทาความเข้าใจสัญญะต่าง ๆ โดยการนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ ที่ถูกหมายถึงแบบที่แนวคิดโครงสร้างนิยม เชื่อเราจึงต้องเลิกคิดถึงแนวคิดเดิม ๆ เช่น ทฤษฎีการแสดงภาพตัวแทน ระบบของการสื่อความหมาย และภาษาในฐานะที่เป็นการดำรงอยู่ของสิ่งที่ปรากฏเฉพาะหน้า แต่ต้องมีวิธีคิดเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ใหม่งานช่วงแรก ๆ ของแดร์ริดาเกี่ยวกับการอ่านและความเป็นตัวบทส่งอิทธิพลอย่างสำคัญต่อกายาตรี จักรวรตี สปิวัก (Gayatri Chakravorty Spivak) ซึ่งเป็นหนึ่งในนักคิดชั้นนำของสำนักหลังอาณานิคมนิยม เพราะว่า แนวคิดเหล่านี้ตั้งคำถามต่อข้อสันนิษฐานแบบสามัญสำนึกที่ว่า มีความสอดคล้องตรงกันที่มีเสถียรภาพและความโปร่งใสระหว่างภาษากับสิ่งที่เราเรียกว่า โลกที่แท้จริง สำหรับสปิวักนั้นปัญหาสำคัญ อย่างหนึ่งที่มีอยู่ในแนวคิดเรื่องภาษาที่โปร่งใสนี้ก็คือแนวคิดนี้ ได้ถูกนำมาใช้มากมายเพื่อแสดงภาพตัวแทนและสร้างโลกขึ้นมาเป็นวัตถุแห่งการศึกษาและเป็นองค์ความรู้แบบตะวันตก

ดังนั้น เมื่อบรรดานักสังคมศาสตร์หรือนักมานุษยวิทยาตีความสังคมใดสังคมหนึ่ง พวกเขาอาจต้องสำรวจหรือใช้สิ่งประดิษฐ์ทางด้านอักษรศาสตร์ อย่างเช่น เรื่องเล่า และการอุปมาอุปมัยในหนทางซึ่งเป็นอย่างเดียวกันเลยกับที่นักเขียนนวนนิยายหรือนักวิจารณ์วรรณกรรม แต่อย่างไรก็ตาม ที่ซึ่ง “การรื้อสร้าง”ไปไกลยิ่งกว่านั้นก็คือการตอบคำถามว่า หนังสือตำราหรือข้อความที่ถูกอ่านมันมีข้อจำกัดหรือไม่อย่างไร และมันประสบความสำเร็จในการอ้างอิงพ้นไปจากตัวมันเองหรือไม่ที่พูดถึงบางสิ่งบางอย่างว่า จริงหรือเท็จเกี่ยวกับความจริงที่เป็นอิสระอันหนึ่ง การละทิ้งอุดมคติของการอ้างอิงเกี่ยวกับสิ่งที่บ่งถึงเรื่องที่อยู่เหนือขึ้นไป (transcendental signified) มันน้อมนำให้บรรดานักรื้อสร้างนิยมกล่าวว่า ถ้าหากว่าหนังสือดูเหมือนจะอ้างอิงสิ่งที่พ้นไปจากตัวของมันเอง การอ้างอิงอันนั้นในท้ายที่สุด สามารถจะดำรงอยู่ได้เพียงแค่ในหนังสืออีกเล่มหนึ่งเท่านั้น. เทียบกันกับเครื่องหมายต่าง ๆ ซึ่งอ้างถึงเพียงแค่เครื่องหมายอื่นเท่านั้น, หนังสือสามารถอ้างอิงเพียงหนังสือเล่มอื่น ๆ มันได้ให้กำเนิดเครือข่ายที่ตัดผ่านกัน และเครือข่ายที่ขยายออกไปไม่รู้จบที่เรียกว่า intertextuality นั่นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างตำราหรือข้อความต่าง ๆ เท่านั้น โดยลักษณะจุดกำเนิดอิทธิพลทางความคิดของแนวคิดเรื่องความหลากเลื่อนในทางปรัชญา สาเหตุ

ที่ฌากส์ แดร์ริดาได้นำเสนอแนวคิดนี้ขึ้นมานั้น อยู่ที่ความเป็นคู่ตรงข้ามของภาษา และมนุษย์มักยึดติดความหมายของภาษาด้านใดด้านหนึ่งเสมอ โดยเขาชี้ไปที่แนวคิดแบบโครงสร้างนิยม แบบคู่ตรงข้าม ทำให้เกิดเป็นกรอบจารีต ประเพณีวัฒนธรรมที่ตายตัว และถูกกำหนดไว้แบบโครงสร้างชนชั้นที่เป็นใหญ่ในสังคม เช่น วาทกรรมชายเป็นใหญ่ฝั่งตรงข้ามคือหญิงจะถูกกดทับไว้ เป็นต้น เป็นแนวคิดแบบเดิมที่มีมาอยู่ตลอดของประวัติศาสตร์ทางปรัชญา ซึ่งส่งผลให้เกิดสังคมศูนย์กลางระบบชนชั้น และไม่ก่อเกิดความคิดสร้างสรรค์ซึ่งแนวคิดของแดร์ริดาจะเข้าไปรื้อสร้าง และชี้ให้เห็นถึงความหลากเลื่อนในโครงสร้างทางความคิด โดยที่เขาได้รับอิทธิพลทางความคิดจากปรัชญาปรากฏการณ์วิทยา และอัตถิภาวนิยมเข้ามาใช้เป็นพื้นฐานสร้างแนวความคิดของเขา แดร์ริดาพยายามที่จะสื่อสารถึงความจริงที่ว่า ไม่มีความจริงสัมบูรณ์ตายตัว ความจริงเป็นสิ่งสัมพัทธ์ และมีอยู่อย่างหลากหลาย และจุดที่ความจริงดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ ก็คือความหลากเลื่อนซึ่งจะนำไปสู่ความหลากหลายของวิทยาการ เปิดใจรับฟังความคิดเห็นหรือความจริงของผู้อื่น นี่คือสิ่งที่แดร์ริดาพยายามจะสื่อสารและนำไปปฏิบัติมันเป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่จะนำไปสู่ความสงบ และหาความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นมาในสังคมได้ ซึ่งแนวคิดนี้ส่งผลกระทบที่มีทั้งประโยชน์และโทษ เพราะทำให้เกิดแรงสั่นคลอน เปลี่ยนแปลงทางความคิดในสังคม วัฒนธรรม และรวมไปถึงแวดวงปรัชญาหลังสมัยใหม่เป็นอย่างมาก

3. แนวคิด Bricoleur และ Bricolage ในบริบทของการรื้อสร้างแนวคิดและวาทกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับ ‘Bricoleur’ และ ‘Bricolage’ นับเป็นเครื่องมือที่สำคัญในกระบวนการวิเคราะห์เชิงหลังโครงสร้างนิยม (Post-structuralism) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการท้าทายแนวคิดแบบดั้งเดิมและระบบที่มีอยู่เดิมโดยไม่จำเป็นต้องสร้างระบบใหม่ขึ้นมาแทนที่ คำว่า ‘Bricoleur’ ซึ่งเสนอโดย Claude Lévi-Strauss (1966) ในบริบทของมานุษยวิทยา หมายถึงผู้ที่ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่รอบตัวในการสร้างความหมายหรือแก้ปัญหาโดยไม่ได้ยึดติดกับโครงสร้างแบบตายตัว ขณะที่ ‘Bricolage’ เป็นกระบวนการที่ผู้กระทำ (agent) ใช้ทรัพยากรเหล่านี้เพื่อสร้างสิ่งใหม่ในบริบทของตนเองในแง่ของการรื้อสร้าง (deconstruction) แนวคิด Bricoleur และ Bricolage ได้ก่อให้เกิดแนวทางใหม่ในการคิดและการสื่อสารโดยไม่จำเป็นต้องอิงอยู่กับศูนย์กลาง (center) หรือหลักอ้างอิงแบบตายตัว (privileged reference) ตามแนวทางของ Jacques Derrida (1978) ซึ่งมองว่าวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับนิทานปรัมปรา (discourse on myths) ไม่ได้เป็นเพียงการเล่าเรื่อง แต่เป็นกระบวนการสะท้อนและวิพากษ์ตัวมันเองไปพร้อมกัน Derrida (1978) ให้เหตุผลว่าช่วงเวลาของการวิพากษ์ (critical period) เป็นช่วงเวลาสำคัญในการตั้งคำถามต่อแนวคิดที่ใช้ร่วมกันในแวดวงสังคมศาสตร์ รวมถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ ความจริง และความหมาย

ผลกระทบของแนวคิดหลังโครงสร้างนิยมต่อการตั้งคำถามต่อระบบแนวคิดแบบดั้งเดิมก่อให้เกิดความท้าทายโดยเฉพาะต่อกลุ่มที่ยังยึดติดกับแนวคิดมนุษย์นิยม (humanism) ซึ่งเชื่อในความจริงสัมบูรณ์และอัตลักษณ์ของมนุษย์ที่มีความคงที่ (Foucault, 1977) แนวคิดหลังโครงสร้างนิยมของ Derrida ได้นำไปสู่การพิจารณาความจริง (truth) ตัวตน (self) และความหมาย (meaning) ในรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งแทนที่จะเป็นแนวคิดที่มีลักษณะตายตัว กลับถูกแทนที่ด้วยความหลากหลาย (multiplicity) และสิ่งที่อยู่นอกระบบระเบียบเดิม ในปัจจุบัน

แนวคิดการรื้อสร้างยังสามารถประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ปฏิกิริยาต่อสถาบันที่มีอำนาจกำหนดความหมายในสังคม เช่น รัฐบาลหรือองค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งมักเป็นศูนย์กลางของอำนาจและการควบคุมข้อมูลข่าวสาร ในบริบทของภาคประชาสังคม (Civil Society) เราเห็นการคัดค้านที่รุนแรงต่อโครงสร้างที่สร้างการกดขี่และการกีดกัน (exclusion) ตัวอย่างเช่น การเคลื่อนไหวทางสังคมที่มุ่งเน้นการรื้อทำลายมายาคติ (Myth) ที่เป็นรากฐานของอำนาจที่ไม่เท่าเทียม แนวคิดเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการ Bricolage สามารถถูกนำมาใช้เพื่อท้าทายและปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจเดิมโดยไม่จำเป็นต้องสร้างโครงสร้างใหม่ขึ้นมาแทนที่ แต่เป็นการใช้เครื่องมือที่มีอยู่เพื่อเปิดทางให้เกิดการคิดเชิงวิพากษ์ในแนวทางใหม่

สรุปผลการวิจัย

จุดประสงค์ และเป้าหมายหลักของคือ ฌากส์ แดร์ริดา ต้องการใช้กับโครงสร้างทางสังคม การเมือง และการ ปกครองด้วย มีความเป็นไปได้สูงที่จะได้รับการต่อ ต้านและขัดขวาง การดำเนินด้านรูปแบบการเมืองการปกครองของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติตามแนวทางการรื้อสร้างตลอดระยะเวลา สามถึงสี่ปีที่ผ่านมาเราจะเห็นได้ว่าแม้จำมีอำนาจ เบ็ดเสร็จเด็ดขาด ในการรื้อสร้างแต่การต่อต้าน และขัดขวางเริ่มขยายออกเป็นวงกว้างแม้จากกลุ่ม การเมืองที่เคยสนับสนุนอยู่ก่อนหน้าก็ตามที ทฤษฎีการรื้อสร้างเหมือนกับการรื้อบ้าน เก่าเพื่อสร้างบ้านใหม่รื้อทิ้งในทันทีโดยไม่ได้เตรียม การรองรับกับปัญหาหรือผลกระทบที่จะตามมาก็ จะส่งผลต่อผู้อาศัยอยู่ในบ้าน เหมือนกับคณะรักษา ความสงบเรียบร้อยแห่งชาติอาจจะไม่ได้เตรียม การมาก่อนล่วงหน้า แต่มีการดำเนินการอย่างทัน ท่วงทีซึ่งในช่วงแรกๆ ระยะเริ่มต้นผู้อาศัยอยู่ใน บ้าน อาจจะมีจินตนาการอันงดงามว่าตัวเองจะได้ บ้านที่สวยงาม สมบูรณ์แบบ น่าอยู่น่าอาศัย มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน แต่สุดท้ายอาจจะได้แต่เสาเรือน ก็เป็นได้ การนำทฤษฎีรื้อสร้างมาใช้ทางสังคมเท่า ที่เห็นเป็นรูปธรรมและไม่เกิดความรุนแรง คงเห็นแต่การใช้ทฤษฎีรื้อสร้างของพระพุทธศาสนาใน อินเดียที่ดำเนินการโดยพระสมณโคดม แต่ก็ใช้เวลา ในการรื้อสร้างมากกว่า 40 ปี ทั้งการรื้อสร้างความเชื่อเรื่องการเกิดและชีวิตความเท่าเทียมของชนชั้น ในสังคม การรื้อสร้างเรื่องความบริสุทธิ์และการบรรลุธรรม เป็นต้น ดังนั้น การใช้ทฤษฎีการรื้อถอนไม่ว่าจะนำมาใช้ในบริบทใดก็ตาม อาจจะใช้ได้บางกรณี โดยบูรณาการกับทฤษฎีทางธรรมชาติ (Natural Theory) และทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolutionary Theory) เพื่อทำให้การรื้อสร้าง ประสบผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตามเจตนารมณ์ของเจ้าของทฤษฎีคือ ฌากส์ แดร์ริดา Jacques Derrida อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

เชษฐา พวงหัตถ์. (2563). ประชาธิปไตยและปัญหาเรื่องความดีทางการเมืองในสภาวะสมัยใหม่ : ข้อพิจารณาเชิงวิเคราะห์ผ่านมุมมองของฟูกูยามา คอลลินิคอส และกิดเดนส์. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, *วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร,* 12(2).

ไชยา เสนเสนยา และ ไข่มุก เหล่าพิพัฒนา, (2563). ข้อเสนอญาณวิทยาของเดอร์ริดา. คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, *วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์,* 3(2).

ปรีชา บุญทวีม (2018), “การปฏิรูป : แนวคิดของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) บนฐานทฤษฎีรื้อสร้าง (Deconstruction Theory) ของ ฌากส์ แดร์ริดา Reformation : The NCPO’s Concept based on Jacques Derrida’s Deconstruction Theory”, *Dhammathas Academic Journal*, 18(3).

Derrida, J. (1978). *“Structure,sign and play in the discourse of the human science,”* 278-293. In Writing and Difference.

Deleuze, Gilles. 2002. *"How Do We Recognise Structuralism?" In Desert Islands and Other Texts 1953-1974. Trans.* David Lapoujade. Ed. Michael Taormina. Semiotext(e) Foreign Agents ser. Los Angeles and New York: Semiotext(e),2004. 170–192., 170.

Foucault, M. (1977). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison. Pantheon Books*. Lévi-Strauss, C. (1966). The Savage Mind. University of Chicago Press.

Phumratana, S. (2017). *What is the Reformation.* Accessed: 3/02/2022. http://reform.kmutt.ac.th/article

Pitsuwan, S. (2017). *The ways of Thai Reformation, Future Innovation Thailand Institute.* Accessed: 3/02/2022. http://fit.or.th

Horgan, J. (1991). *PROFILE. Scientific American,* 264(5), 40-49.

Kuhn, T. S. (1970). *The Structure of Scientific Revolutions, (2nd enl. ed.).* Chicago: University of Chicago Press.

Sturrock, John. 1979. *"Introduction." In Structuralism and Since: From Lévi Strauss to Derrida. Deutscher,* Penelope. (2006). *How to read Derrida*. New York: Granta Publication.

Derrida, Jacques. (1972). *Dissemination*, translated by Barbara Johnson. London: Te Athlone Prs Ltd.

———— . (1982). *Margins of philosophy*, translated by Alan Bass. London: Harvester Wheatsheaf.

———— . (1997). *Deconstruction in a Nutshell: A Conversation with Jacques Derrida*, translated by John D. Caputo. New York: Fordham University Press.

Jacques Derrida. (1980). *Of Grammatology. tr. by Gayatri Chakravorty Spivak.* Baltimore: TheJohns Hopkins University Press, Fourth printing.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.83

Buddhist Vocabulary Learning Strategies of Graduate Students in Mahamakut Buddhist University

Santirat Phuangmali[1], Kitphisit Puranaphatthanakul[2], Sanya Klatngam[3], Phermpoon Honghern[4], & Sukanya Charoenwerakul[5]

กลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สันติราษฎร์ พวงมลิ[1], กฤตพิศิษฏ์ ปูรณภัทร์ธนากุล[2*], สัญญา กลัดงาม[3], เพิ่มพูน หงส์เหิร[4], และ สุกัญญา เจริญวีรกุล[5]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author*

1. Santirat Phuangmali
สันติราษฎร์ พวงมลิ
Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand.
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Email: phuangmali.san@mbu.ac.th

2. Kitphisit Puranaphatthanakul*
กฤตพิศิษฏ์ ปูรณภัทร์ธนากุล*
Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand.
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Email: kitphisit.pur@mbu.ac.th

3. Sanya Klatngam
สัญญา กลัดงาม
Independent Scholar, Thailand.
นักวิชาการอิสระ
Email: Sanya.klat@gmail.com

4. Phermpoon Honghern
เพิ่มพูน หงส์เหิร
Independent Scholar, Thailand.
นักวิชาการอิสระ
Email: phermpoon.hon@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the problems of Buddhist vocabulary learning of graduate students in Mahamakut Buddhist University, 2) to study Buddhist vocabulary learning strategies of graduate students in Mahamakut Buddhist University, 3) to present the model of Buddhist vocabulary learning strategies of graduate students in Mahamakut Buddhist University. The research methodology was a combination of quantitative and qualitative research. The sample group used was graduate students in Mahamakut Buddhist University, 50 persons. The research tools were questionnaires and interviews. Statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation. Data were analyzed by content analysis.

The research results were found that: 1) The learning problem condition included Buddhist vocabulary is specialized vocabulary, teaching content emphasized memorization, lack of deep explanation of meaning, context and usage, some students lack effective vocabulary memorization skills, did not have motivation etc. 2) Graduate students' use of strategies for learning Buddhist vocabulary. Mahamakut Buddhist University Overall, it was at a high level ($\bar{X}$= 3.47, S.D. = 0.76). 3) Model strategies for learning Buddhist vocabulary of graduate students

5. Sukanya Charoenwerakul
สุกัญญา เจริญวีรกุล
Independent Scholar, Thailand.
นักวิชาการอิสระ
Email: sukanya.cha@gmail.com

คำสำคัญ:
กลวิธีการเรียนรู้; คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา; นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
Keywords:
Learning strategies; Buddhist Vocabulary; Graduate Students

Article history:
Received: 10/01/2025
Revised: 23/02/2025
Accepted: 18/03/2025
Available online: 20/03/2025

How to Cite:
Phuangmali, S. et al. (2025). Buddhist Vocabulary Learning Strategies of Graduate Students in Mahamakut Buddhist University. *Journal of Dhamma for Life, 31*(1), 428-445.

at Mahamakut Buddhist University found that Creative thinking strategies helped stimulate thinking outside the box, encouraged learners to look at vocabulary from a new perspective. Participatory learning strategies encouraged interaction with one another, Memorization strategies helped to remember accurately, Cognitive strategies allow for deeper understanding.

บทนำ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 2) เพื่อศึกษากลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 3) เพื่อนำเสนอต้นแบบกลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยผสมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 50 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการเรียนรู้ ได้แก่ คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาเป็นคำศัพท์เฉพาะทาง เนื้อหาการสอนเน้นท่องจำ ขาดการอธิบายความหมาย บริบท การใช้อย่างลึกซึ้ง นักศึกษาขาดทักษะการจำคำศัพท์ที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีแรงจูงใจ เป็นต้น 2) การใช้กลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 3.47, S.D. = 0.76) 3) ต้นแบบกลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า กลวิธีการคิดสร้างสรรค์ ช่วยกระตุ้นให้คิดนอกกรอบ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมองคำศัพท์จากมุมมองใหม่ กลวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยกระตุ้นให้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน กลวิธีการจดจำช่วยให้จดจำอย่างแม่นยำ กลวิธีการรับรู้ช่วยให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง

บทนำ

การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนถือเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญข้อหนึ่งภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยเฉพาะด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ใหม่ ภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (12) การพัฒนาการเรียนรู้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวางพื้นฐานระบบ รองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนาคนไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ การสร้างเสริมศักยภาพ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564: 438-439)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาพลเมืองโลกผ่านองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา โดยมีเป้าหมายในการเป็นศูนย์กลางการพัฒนาจิตวิญญาณ สติและปัญญาของศาสนทายาทและพุทธศาสนิกชน (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2563: 14-21) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตยังเผชิญปัญหาหลายด้าน เช่น ทักษะภาษา การบูรณาการการเรียนการสอนกับการวิจัย และการพัฒนากิจกรรมทางพระพุทธศาสนา (ชิษณุพงศ์ ศรจันทร์และคณะ, 2567) การวิจัยในชั้นเรียนถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นการเรียนรู้แนวคิดและคำศัพท์เฉพาะทางพระพุทธศาสนา (จิรชยา จาระนัย, 2561: 1) คำศัพท์เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นคำยืมจากภาษาบาลี-สันสกฤต และมีบทบาทสำคัญต่อความเข้าใจหลักธรรม คำสอน และวินัยของพระพุทธศาสนา (พระธรรมกิตติวงศ์, 2553: คำปรารภ; พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2553: ฒ) กลวิธีการเรียนรู้ (Learning Strategies) เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านการฝึกฝนและประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อัญชลี ภิญโญพรสวัสดิ์, 2560: 1) การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนากลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนามหาวิทยาลัยและส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์ผลงาน โดยอาศัยประสบการณ์ ความรู้ และทักษะที่มีอยู่ ผสมผสานกับการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การ

ทำงานกลุ่ม การอภิปราย การระดมความคิด และการนำเสนอผลงาน เป็นต้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สมใจ ปราบพล (2544: 12) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอาศัยหลักการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ฐิตา สันตีระชัยวัฒนา (2540) อธิบายว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) เป็นแนวคิดสำคัญของกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่อาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือที่เรียกว่า "กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม" (Participatory Learning หรือ PL) ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ เช่น การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม (กรมอนามัย, 2545) นอกจากนี้ การกำหนดแผนหรือลำดับขั้นตอนในการสอนจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 3 ด้าน ได้แก่ การสอนความรู้ การสอนเจตคติ และการสอนทักษะ

แนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีแนวคิดหรือความเชื่อพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ 1) เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียน 2) เป็นการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องและท้าทาย 3) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน 4) ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนำไปสู่การขยายเครือข่ายความรู้ของทุกคน ทั้งผู้เรียนและผู้สอน 5) เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยการสื่อสารทุกรูปแบบ (พูด เขียน วาดภาพ การแสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ) ซึ่งนำไปสู่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสร้างความรู้ความเข้าใจ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ที่นำไปสู่ข้อสรุปหรือองค์ความรู้ใหม่

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความจำ

ความจำคือกระบวนการที่ข้อมูลถูกเก็บรักษาไว้ในสมองเพื่อใช้ในอนาคต ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ความจำระยะสั้น (Short-term Memory) เป็นการเก็บข้อมูลในช่วงเวลาสั้น ๆ โดยทั่วไปจะอยู่ในช่วงไม่กี่วินาทีถึงนาที ข้อมูลในส่วนนี้หากไม่ได้ถูกนำไปใช้หรือประมวลผลต่อ อาจถูกลืมได้ง่าย ความจำระยะยาว (Long-term Memory) เป็นกระบวนการเก็บข้อมูลที่สามารถเรียกใช้งานได้เป็นระยะเวลานาน อาจเป็นวัน สัปดาห์ เดือน หรือปี ข้อมูลเหล่านี้มักถูกเก็บในรูปของความรู้ สถานการณ์ หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ความจำเชิงขั้นตอน (Procedural Memory) เป็นหน่วยความจำที่เกี่ยวข้องกับทักษะและกระบวนการที่ทำโดยอัตโนมัติ เช่น การขี่จักรยาน หรือการเล่นเครื่องดนตรี

ความจำเชิงความหมาย (Semantic Memory) เกี่ยวข้องกับความรู้ทั่วไปและข้อเท็จจริงต่าง ๆความจำเชิงเนื้อหา (Episodic Memory) เกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเราเอง กระบวนการจำมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เพราะช่วยให้เราสามารถเรียนรู้และใช้ประสบการณ์ในอดีตมาปรับใช้ในสถานการณ์ปัจจุบันได้ กระบวนการของความจำนักวิชาการได้ให้นิยามความจำว่าเป็นความสามารถในการเก็บสะสมและระลึกถึงประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ผ่านมา รวมถึงการถ่ายทอดสิ่งนั้นออกมาได้อย่างถูกต้อง ในทางจิตวิทยา ความจำหมายถึงกระบวนการที่ข้อมูลต่าง ๆ ได้รับการเข้ารหัส เก็บรักษา และสามารถเรียกคืนเพื่อ

นำมาใช้ประโยชน์ กระบวนการความจำประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การเข้ารหัส (Encoding) เป็นการเปลี่ยนแปลงข้อมูลจากสิ่งเร้าภายนอกให้อยู่ในรูปแบบที่สมองสามารถเก็บรักษาได้ เช่น การแปลงภาพ เสียง หรือกลิ่นให้อยู่ในรูปของรหัสประสาท การเก็บรักษา (Storage) เป็นกระบวนการเก็บข้อมูลที่เข้ารหัสไว้ในสมอง โดยข้อมูลจะถูกเก็บในบริเวณต่าง ๆ ของสมองขึ้นอยู่กับประเภทของข้อมูล การเรียกคืน (Retrieval) เป็นการดึงข้อมูลที่เก็บไว้ในสมองออกมาใช้ เมื่อสมองต้องการนำข้อมูลมาใช้ จะต้องค้นหาข้อมูลนั้นจากที่จัดเก็บ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้

ทฤษฎีการรับรู้ (Perception Theory) (วชิระ ขินหนองจอก, 2567: 92) อธิบายว่า การรับรู้เป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ของบุคคล เพราะพฤติกรรมการตอบสนองใด ๆ จะขึ้นอยู่กับการรับรู้สภาพแวดล้อมและความสามารถในการแปลความหมายของสิ่งนั้น ดังนั้น การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการรับรู้และสิ่งเร้าที่มีประสิทธิภาพ

กระบวนการของการรับรู้ หมายถึงกระบวนการที่บุคคลได้รับรู้สิ่งเร้าภายนอกผ่านอวัยวะรับสัมผัส (Sensory Organs) และแปลความหมายจนเกิดเป็นความเข้าใจ โดยกระบวนการนี้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การรับสัมผัส (Sensation) เป็นกระบวนการที่ระบบประสาทรับข้อมูลจากสิ่งเร้าภายนอก เช่น การได้ยินเสียง การเห็นภาพ การสัมผัส หรือการได้กลิ่น การแปลความหมาย (Interpretation) เป็นกระบวนการที่สมองนำข้อมูลที่ได้รับจากประสาทสัมผัสมาแปลความหมาย เช่น เมื่อได้ยินเสียงดัง สมองจะต้องวิเคราะห์ว่าเป็นเสียงอะไร การตอบสนองทางอารมณ์ (Emotional Response) เป็นการเกิดความรู้สึกต่อสิ่งที่รับรู้ เช่น ความกลัว ความสุข หรือความตกใจ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้จากการวิจัยพบว่าการรับรู้ของมนุษย์เกิดจากการมองเห็น 75% การได้ยิน 13% การสัมผัส 6% การดมกลิ่น 3% และการรับรส 3% นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ยังรวมถึงลักษณะของผู้รับรู้ เช่น ประสบการณ์เดิม ความต้องการ และเจตคติ ลักษณะของสิ่งเร้า เช่น สีสัน ความดังของเสียง หรือความซับซ้อนของข้อมูล เนื่องจากการรับรู้เป็นกระบวนการนำไปสู่การแปลความหมายที่เข้าใจได้ การรับรู้จึงเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ หากไม่มีการรับรู้เกิดขึ้น การเรียนรู้ก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ นอกจากนี้ การรับรู้ยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวคิดและทัศนคติของมนุษย์ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและกระบวนการเรียนการสอน โดยสรุป การรับรู้คือกระบวนการที่บุคคลเลือกที่จะรับรู้สิ่งเร้าภายนอกผ่านภาวะจิตวิสัยและการสร้างสรรค์ กระบวนการนี้ครอบคลุมการเลือกสิ่งเร้า การจัดหมวดหมู่ และการตีความ ทั้งนี้ อิทธิพลทางสังคมและสิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดการรับรู้ของแต่ละบุคคล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2. เพื่อศึกษากลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3. เพื่อนำเสนอต้นแบบกลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1. รูปแบบงานวิจัยเชิงปริมาณ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 50 รูป/คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงด้วยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างขึ้นจากประชากรที่ทำการศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบุคคล ประกอบด้วยเพศ อายุ การศึกษา สาขาวิชา และสถานภาพ ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้กลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รวม 4 ด้าน คือ 1) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 2) ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 3) ด้านการจดจำ 4) ด้านการรับรู้

คำถามส่วนที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ 5 รายการ ผู้วิจัยใช้แบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert’s Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินดังนี้

4	หมายถึง	ใช้สม่ำเสมอ
3	หมายถึง	ใช้บ่อยๆ
2	หมายถึง	ใช้บางครั้ง
1	หมายถึง	ไม่ค่อยได้ใช้
0	หมายถึง	ไม่เคยใช้เลย

4. การตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างแบบสอบถาม และการหาคุณภาพของแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์เรียบร้อยแล้วไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Analysis) ความถูกต้องเหมาะสม ความครอบคลุมและข้อเสนอแนะเพื่อนำมาพัฒนาแบบสอบถามให้ถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้น โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามนั้นกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดคะแนนไว้ ดังนี้

+1 เมื่อเห็นว่าตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามที่ระบุไว้

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามที่ระบุไว้

-1 เมื่อแน่ใจว่าไม่ตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามที่ระบุไว้

โดยค่า IOC ≥ .50 หมายความว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย IOC ≤ .50 หมายความว่า ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 3 ท่าน ในการวิจัย (Index of objective congruence : IOC)

2) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตรเป็นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach (Cronbach, 1947) โดยผู้วิจัยกำหนดค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .70 ขึ้นไป จึงจะถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม

3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และพัฒนาแก้ไขเสร็จแล้ว นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

4) เครื่องมือแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรม SPSS และ Microsoft Excel ในการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่า t-test และ F-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ คำนวณหาค่า t-test, F-test เพื่อทดสอบสมมติฐาน และคำนวณหาค่าเชฟเฟ่ (Scheffe) ในกรณีที่ผลการทดสอบเป็นการยอมรับสมมติฐาน

6. รูปแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ

7. เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ในการสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล มีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

1) ทบทวนแนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลหรือแบบสัมภาษณ์

2) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์เรียบร้อยแล้วไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Analysis) ความถูกต้องเหมาะสม ความครอบคลุมและข้อเสนอแนะเพื่อนำมาพัฒนาแบบสัมภาษณ์ให้ถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้น

3) นำแบบสัมภาษณ์ไปปรับปรุงแก้ไขคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4) นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (indepth interview) โดยสัมภาษณ์นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 15 รูป/คน เกี่ยวกับสภาพปัญหาและกลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา

8. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

2) ก่อนการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงหลักการและเหตุผลให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รับทราบ

3) สัมภาษณ์ข้อมูล บันทึกภาพและเสียง

9. การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิธีการตรวจสอบข้อมูลทำด้วยวิธีการแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) โดยเริ่มเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แล้วบันทึกไว้ มีการพิจารณา กิริยาท่าทางพฤติกรรม บรรยากาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อมาประกอบการแปลความหมาย ร่วมกับการถอดเทป และการบันทึก และมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยรูปแบบ Reviews Triangulation คือ การนำข้อมูลที่ได้กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่าน หรือกลับไปถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด มีการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ในคำถามเดียวกัน เพื่อเป็นการยืนยันในข้อมูลที่ได้รับว่ามีความถูกต้องกันหรือไม่ และเพื่อทำให้เชื่อมั่นได้ว่า รายงานการวิจัยมีข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่มีความครอบคลุมเพียงพอในการพรรณนาวิเคราะห์และอธิบายลงข้อสรุปผลการศึกษา

10. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) จากการมีส่วนร่วมของผู้ให้สัมภาษณ์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารหรือการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนวรรณกรรม จากข้อมูลเอกสาร วิทยานิพนธ์ ตำรา ที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 เก็บข้อมูลแบบสอบถามสำรวจสภาพปัญหาการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพปัญหาการเรียนรู้คำศัพท์ทางพรพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยจำแนกตามลักษณะกลุ่มตัวอย่าง ตามวัตถุประสงค์ที่ 1

ขั้นตอนที่ 4 เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึกนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตามวัตถุประสงค์ที่ 2

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์กลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตามวัตถุประสงค์ที่ 2

ขั้นตอนที่ 6 วิเคราะห์แนวทางเพื่อนำเสนอต้นแบบกลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตามวัตถุประสงค์ที่ 3

ขั้นตอนที่ 7 นำเสนอต้นแบบกลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพรพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตามวัตถุประสงค์ที่ 3

11. อภิปรายผลการศึกษา

12. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของนักศึกษาบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สาขาวิชา และสถานภาพ ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1. ชาย	34	68.00
2. หญิง	16	32.00
รวม	50	100.00
2. อายุ		
1. อายุต่ำกว่า 30 ปี	13	26.00
2. อายุ 31- 40 ปี	17	34.00
3. อายุ 41-50 ปีขึ้นไป	11	22.00
4. มากกว่า 51 ปีขึ้นไป	9	18.00
รวม	50	100.00
3. ระดับการศึกษา		
1. ปริญญาโท	38	76.00
2. ปริญญาเอก	12	24.00
รวม	50	100.00
4. สาขาวิชา		
1. สาขาวิชาพุทธศาสน์ศึกษา	30	60.00
2. สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา	20	40.00
รวม	50	100.00
5. สถานภาพ		
1. บรรพชิต	17	34.00
2. คฤหัสถ์	33	66.00
รวม	50	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า “กลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” สามารถจำแนกได้ดังนี้ เพศ (จำนวน 50 รูป/คน) ส่วนมากเป็น เพศชาย จำนวน 34 รูป/คน คิดเป็น ร้อยละ 68.00 รองลงมาคือ เพศหญิง จำนวน 16 คน คิดเป็น ร้อยละ 32.00 อายุ (จำนวน 50 รูป/คน) ส่วนมากมีอายุ 31-40 ปี จำนวน 17 รูป/คน คิดเป็น ร้อยละ 34.00 รองลงมาคือ อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 13 รูป/คน คิดเป็น ร้อยละ 26.00 ระดับการศึกษา (จำนวน 50 รูป/คน) ส่วนมากมีการศึกษาระดับ ปริญญาโท จำนวน 38 รูป/คน คิดเป็น ร้อยละ 76.00 รองลงมามีการศึกษาระดับ ปริญญาเอก จำนวน

12 คน คิดเป็น ร้อยละ 24.00 สาขาวิชา (จำนวน 50 รูป/คน) ส่วนมากศึกษาสาขาวิชา พุทธศาสน์ศึกษา จำนวน 30 รูป/คน คิดเป็น ร้อยละ 60.00 รองลงมาคือ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา จำนวน 20 รูป/คน คิดเป็น ร้อยละ 40.00 สถานภาพ (จำนวน 50 รูป/คน) ส่วนมากมีสถานภาพเป็น บรรพชิต จำนวน 17 รูป/คน คิดเป็น ร้อยละ 34.00 รองลงมามีสถานภาพเป็น คฤหัสถ์ จำนวน 33 รูป/คน คิดเป็น ร้อยละ 66.00

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้แก่ 1. ความยากของคำศัพท์ คือ คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนามีลักษณะเฉพาะทางและความหมายซับซ้อน 2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นท่องจำและขาดการอธิบายที่ลึกซึ้ง 3. ขาดทักษะการเรียนรู้ คือ นักศึกษาบางคนขาดทักษะการจำและการคิดวิเคราะห์คำศัพท์ 4. แรงจูงใจ คือ นักศึกษาบางคนไม่เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ภาษาโบราณ และมองว่าคำศัพท์ไม่มีประโยชน์ต่ออนาคต 5. สภาพแวดล้อม คือ นักศึกษามีภาระกิจมาก ทำให้มีเวลาไม่เพียงพอในการศึกษาคำศัพท์อย่างถี่ถ้วน

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการใช้กลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รวม 4 ด้าน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย มีดังนี้ 1) กลวิธีความคิดสร้างสรรค์ 2) กลวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 3) กลวิธีการจดจำ 4) กลวิธีการรับรู้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้กลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

(N=50)

กลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1. กลวิธีความคิดสร้างสรรค์	2.98	1.06	ใช้บ่อยๆ
2. กลวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	3.76	0.59	ใช้สม่ำเสมอ
3. กลวิธีการจดจำ	3.65	0.55	ใช้สม่ำเสมอ
4. กลวิธีการรับรู้	3.51	0.84	ใช้บ่อยๆ
รวมค่าเฉลี่ย	**3.47**	**0.76**	**ใช้บ่อยๆ**

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยการใช้กลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.47) หากเรียงลำดับ

ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย จะได้ดังนี้ ข้อ 2 กลวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 3.76) มีค่ามากที่สุด ข้อ 3 กลวิธีการจดจำ ($\bar{X}$ = 3.65) รองลงมา

3. ผลการนำเสนอต้นแบบกลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มุ่งนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาผ่านกลวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ดังนี้ 1) กลวิธีการคิดสร้างสรรค์ คือ ช่วยกระตุ้นการคิดนอกกรอบส่งเสริมให้ผู้เรียนมองคำศัพท์จากมุมมองใหม่ 2) กลวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ ช่วยกระตุ้นให้ผู้มีส่วนร่วมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยให้จดจำและเข้าใจคำศัพท์ได้ดีขึ้น 3) กลวิธีการจดจำ คือ ช่วยจดจำอย่างแม่นยำ เน้นย้ำความหมาย การใช้งาน และบริบทของคำศัพท์ 4) กลวิธีการรับรู้ คือ ช่วยเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เน้นการเชื่อมโยงคำศัพท์กับประสบการณ์ส่วนตัว นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เทคนิคตัวอย่าง ฝึกการทำสมาธิ, ฝึกสติ, วิเคราะห์คำศัพท์, ตีความความหมายของคำศัพท์, ฝึกสังเกตคำศัพท์

1. กลวิธีความคิดสร้างสรรค์ในการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา

กลวิธีความคิดสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา ช่วยให้จดจำได้ง่าย เข้าใจความหมาย และสนุกสนานกับการเรียนรู้ ซึ่งกลวิธีเหล่านี้มีหลากหลาย ขึ้นอยู่กับความถนัด สไตล์ และความชอบของแต่ละบุคคล กลวิธีที่นิยมใช้ ได้แก่

1) การเชื่อมโยงคำศัพท์

เชื่อมโยงกับประสบการณ์ส่วนตัว นึกถึงสถานการณ์ เหตุการณ์ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์ เพื่อช่วยให้จดจำความหมายและบริบทของคำศัพท์ได้ดีขึ้น สร้างภาพ วาดภาพ เขียนการ์ตูน หรือทำ mind map เกี่ยวกับคำศัพท์ เพื่อช่วยให้เข้าใจความหมายและจดจำได้ง่ายขึ้น

2) การใช้คำศัพท์ซ้ำ

การทบทวน ท่องจำคำศัพท์ซ้ำๆ โดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย เช่น การเขียน ฟัง พูด และอ่าน การประยุกต์ใช้ นำคำศัพท์ไปใช้จริงในบทสนทนาหรือข้อความเกี่ยวกับหลักธรรม

3) การแบ่งแยกคำศัพท์

การวิเคราะห์คำศัพท์ แยกคำศัพท์ออกเป็นคำย่อยหรือคำหลัก เพื่อช่วยให้จดจำได้ง่ายขึ้น การศึกษาโครงสร้างคำ วิเคราะห์รากศัพท์หรือคำเติม เพื่อให้เข้าใจความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์

4) การประดิษฐ์

การแต่งกลอน เพลง หรือเรื่องราวเกี่ยวกับคำศัพท์ เพื่อช่วยให้จดจำได้ง่ายและสนุกสนาน การสร้างสัญลักษณ์หรือตัวช่วยจำ เพื่อช่วยให้จดจำคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น

5) การใช้เทคโนโลยี

ใช้แอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์สำหรับเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา ดูวิดีโอหรือฟังบทสวดมนต์ที่เกี่ยวข้อง นอกจากกลวิธีเหล่านี้แล้ว การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัย การกำหนดเป้าหมาย การฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ และการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียน

2. การใช้กลวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา

กลวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม การตั้งคำถาม การอภิปรายและการประเมินกันและกัน โดยมีกลวิธีหลัก ดังนี้ การสอบถามโดยตรง นักศึกษาสามารถสอบถามคำศัพท์ที่ไม่เข้าใจจากอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้ได้รับคำอธิบายที่ชัดเจน การปรึกษาเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้น การปรึกษาอาจารย์ นัดหมายพูดคุยกับอาจารย์เพื่อขอคำอธิบายเพิ่มเติม การใช้เทคโนโลยี ใช้แอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ค้นหาคำศัพท์ การใช้พจนานุกรม ค้นหาคำศัพท์จากพจนานุกรมพระพุทธศาสนา การตั้งคำถามทันที ยกมือถามอาจารย์เมื่อต้องการคำอธิบายเพิ่มเติม กลวิธีเหล่านี้ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักศึกษา

3. การใช้กลวิธีการจดจำในการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา

กลวิธีที่ช่วยเสริมสร้างความจำ ได้แก่ การสร้างบัตรคำศัพท์ (Flashcards) เขียนคำศัพท์ด้านหนึ่งและความหมายหรือภาพที่สัมพันธ์กันในอีกด้าน การใช้แผนผังความคิด (Mind Maps) เชื่อมโยงคำศัพท์ต่าง ๆ ด้วยภาพและความหมาย การสร้างประโยค นำคำศัพท์มาใช้ในประโยคเพื่อช่วยให้เข้าใจความหมายและการใช้งาน การฝึกฝนหลายทักษะพร้อมกัน ฝึกฟัง พูด อ่าน เขียน และท่องศัพท์ การใช้เครื่องมือช่วยจำ ใช้แอปพลิเคชันบัตรคำศัพท์ หรือสื่อการสอนต่าง ๆ

4. การใช้กลวิธีการรับรู้ในการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา

การใช้กลวิธีการรับรู้ช่วยให้เข้าใจคำศัพท์ได้ลึกซึ้งขึ้น เช่น การทำสมาธิ และ การฝึกสติ เพื่อเพิ่มสมาธิในการเรียน การอ่านและเขียนซ้ำ ๆ เพื่อให้คุ้นเคยกับคำศัพท์ การอภิปรายและสนทนา เพื่อฝึกฝนการใช้งานคำศัพท์ในชีวิตจริง การใช้สื่อการสอน เช่น วิดีโอ หนังสือ และแอปพลิเคชัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “กลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” มีประเด็นที่น่าสนใจ มาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพปัญหาการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันว่า ด้านความยากของคำศัพท์ ภาษาบาลีและสันสกฤต เป็นภาษาที่เรียนยาก เพราะความแตกต่างทางไวยากรณ์ภาษาบาลีและสันสกฤตมีโครงสร้างประโยคที่ต่างจากภาษาไทย ประธาน กริยา กรรม อยู่คนละตำแหน่ง การใช้กาล การเปลี่ยนรูป การผันคำ มีความซับซ้อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Leelanak (2016) ได้ทำวิจัยเรื่องวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพุทธศาสนาในปัจจุบัน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่คือมีความเห็นและความรู้สึกที่ไม่ดี เพราะครูสอน ถ่ายทอดไม่ดี ทำให้นักศึกษารู้สึกเบื่อและไม่อยากที่จะเรียนเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเป็นดังนี้ 1) ด้านการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ด้านกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. จากการศึกษากลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ดังนี้

2.1 ด้านกลวิธีความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเปรียบเทียบคำศัพท์กับสิ่งของหรือเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักศึกษาคิดหาวิธีที่สร้างสรรค์ในการเรียนรู้คำศัพท์ โดยการเปรียบเทียบคำศัพท์ต่าง ๆ ที่พบเจอในชีวิตประจำวันนำมาเรียนรู้เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่จำเป็นแค่ท่องจำอย่างเดียวแต่ใช้กระบวนการวิธีเรียนรู้โดยสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆขึ้นมา ทำให้การเรียนรู้ เพื่อให้สนุกมีความความสุขกับการเรียน และยังเข้าใจความหมายของคำศัพท์ได้หลากหลายมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของพรพรรณ อินทสงค์ (2532: 31) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดดัดแปลงสิ่งเดิมให้ดีและแปลกใหม่ หรือผลิตสิ่งแปลกใหม่ขึ้น และเมื่อมีปัญหาก็ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วด้วยวิธีแปลกใหม่ และเป็นวิธีเฉพาะของตนเอง ความคิด สร้างสรรค์ประกอบด้วยความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคล่องในการคิดแนวคิดของการศึกษาเชิงประจักษ์

2.2 ด้านกลวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การขอปรึกษาอาจารย์ผู้สอนให้ช่วยอธิบายความหมายของคำศัพท์เมื่อหาความหมายด้วยตนเอง แล้วเกิดความไม่อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักศึกษาให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เป็นอย่างมาก เมื่อไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์ หรือ โครงสร้างของประโยค นักศึกษาก็จะขอปรึกษาอาจารย์ผู้สอนทันทีโดยไม่เก็บไว้ อาจารย์ผู้สอนก็แนะนำอธิบายให้นักศึกษาฟังจนเข้าใจจึงทำเกิดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับแนวคิดของบรรชร กล้าหาญ และรุ่งทิพย์ กล้าหาญ (2543: 20) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning หรือ Action Leaming) คือ การเรียนการสอนทักษะชีวิต นักศึกษาจะเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการสอนที่ใช้หลักกระบวนการสร้างความรู้จะต้องอาศัยประสบการณ์เดิมของนักศึกษาเป็นสำคัญ ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

2.3 ด้านกลวิธีการจดจำ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจำคำศัพท์ด้วยการหาความหมายของคำศัพท์ด้วยตัวเอง จากหนังสือ พจนานุกรม หรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ เพราะนักศึกษาส่วนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะง่ายและสะดวกสบายสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาที่ว่างจากการเรียนหรือการทำงานเมื่อเรียนรู้ด้วยตนเองจะช่วยในเรื่องของความจำและสามารถจำได้นาน เพราะสมองเมื่อได้รับการเรียนรู้ด้วยตนเองเองจะเกิดทักษะความจำๆได้ดีกว่าการฟังคนอื่นบรรยาย เพราะอาศัยประสบการณ์ในการค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือตำราต่าง ๆ จะได้ทั้งภาพจำในสมองอีกด้วย ยิ่งเรียนรู้ด้วยตนเอง บวกกับการนำมาสอนคนอื่นให้เข้าใจด้วยยิ่งทำให้จำได้นานยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของเฉลา ประเสริฐสังข์ (2544: 76) อธิบายว่า ความจำ (Memory) เป็นความสามารถในการเก็บสะสมประสบการณ์จากการเรียนรู้ และสามารถถ่ายทอดออกมาได้ในรูปแบบของการระลึกได้ (Recall) หรือการจำได้ (Recognition) เป็นต้น

2.4 ด้านกลวิธีการรับรู้ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การจดบันทึกหมวดหมู่คำศัพท์ลงในสมุดคำศัพท์ อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะ นักศึกษาได้ให้ความสำคัญในการจดบันทึกหมวดหมู่คำศัพท์ลงในสมุดของตัวเองจะช่วยให้การรับรู้คำศัพท์ได้ดีกว่าอาศัยการจำด้วยสมองเพียงอย่างเดียว เพราะการจำสามารถลืม และสับสนได้ แต่ถ้าจัดระเบียบหมวดหมู่คำศัพท์ เมื่อลืมก็สามารถนำมาทบทวนได้อีก จึงทำให้สะดวกต่อการเรียนรู้คำศัพท์ สอดคล้องกับแนวคิดของฉันทนา จันทร์บรรจง และทักษ์อุดมรัตน์ (2555) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้แบบสะสม (Cumulative Learning) และ การเรียนรู้แบบมีจุดมุ่งหมาย (Goal-oriented Learning) การเรียนรู้แบบสะสม เน้นการเรียนรู้แบบค่อยเป็นค่อยไป การจดบันทึกหมวดหมู่คำศัพท์จะช่วยให้ผู้เรียนสะสมคำศัพท์ และเพิ่มพูนความรู้การเรียนรู้แบบมีจุดมุ่งหมาย เป็นต้น

3. การนำเสนอต้นแบบกลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า

3.1 กลวิธีการคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การเปรียบเทียบคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาที่ยากกับสิ่งที่คุ้นเคยในชีวิตประจำวัน เช่น เปรียบเทียบ "อวิชชา" กับ "ความไม่รู้" เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น สร้างภาพประกอบหรือ mind map สำหรับคำศัพท์ที่ยาก เพื่อเชื่อมโยงความหมายกับภาพที่เห็นชัดเจน เขียนเรื่องราวหรือบทละครสั้นที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจบริบทการใช้คำ แต่งบทกวีหรือเพลงเกี่ยวกับคำศัพท์ที่ต้องการจดจำ เพื่อให้การเรียนรู้สนุกและจดจำง่าย สอดคล้องกับแนวคิดของอารี รังสินันท์ (2532: 497) อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการคิดของสมองที่สามารถคิดแบบอเนกนัยหลายทิศหลายทาง ด้วยการเชื่อมโยงความคิดหรือสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความคิดตั้งแต่สองสิ่งเข้าด้วยกัน

3.2 กลวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียนเพื่ออภิปรายคำศัพท์ที่ยาก ช่วยกันหาความหมาย และแลกเปลี่ยนความรู้ การเรียนรู้แบบ peer teaching ผู้เรียนช่วยกันสอนกันเอง โดยเลือกคำศัพท์ที่ยาก และอธิบายความหมายให้เพื่อนฟัง แล้วให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับแนวคิดของเบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว (2562: 19) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ว่า เป็นการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นคุณลักษณะหนึ่งของการเรียนรู้จากชีวิตจริง และสอดคล้องกับนิศารัตน์ อิสระมโนรส และคณะ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของครูในศตวรรษที่ 21” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษามีการพัฒนารูปแบบเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ ครูจึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมทุกครั้งในการจัดการเรียนรู้ และครูควรพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อก้าวให้ทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถออกแบบกระบวนการจัดการชั้นเรียนได้อย่าง เหมาะสมแก่ผู้เรียน เป็นต้น

3.3 กลวิธีการจดจำ ได้แก่ การสร้าง Flashcard สำหรับคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา โดยเขียนคำศัพท์ และความหมายไว้บนการ์ด แล้วนำมาทบทวนบ่อย ๆ การใช้เทคนิคการจดจำ เช่น การจัดกลุ่มคำศัพท์ การสร้างภาพ การเชื่อมโยงคำศัพท์กับความทรงจำแล้วทบทวนคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาเป็นประจำ เช่น ทบทวนทุกวัน หรือทบทวนทุกสัปดาห์ เพื่อป้องกันการลืม สอดคล้องกับแนวคิดจำเนียร ช่วงโชติและคณะ

(2532: 118) กล่าวถึง ความจำไว้ว่า เป็นขบวนการอย่างหนึ่งของ จิตใจที่นำการตอบสนองบางส่วนหรือบางสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้วมาแสดงออกได้อีก

3.4 กลวิธีการรับรู้ ได้แก่ 1) การรับรู้ทางตา สอดคล้องกับการรับรู้ด้วยการมองเห็น 2) การรับรู้ทางหู สอดคล้องกับการรับรู้ด้วยการฟังลึก 3) การรับรู้จากการสัมผัสและประสบการณ์สอดคล้องกับการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง สอดคล้องกับแนวคิดของกันยา สุวรรณแสง (2542: 71) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการรับรู้ในหนังสือจิตวิทยาทั่วไป ว่า “การรับรู้มีความสำคัญต่อเจตคติ อารมณ์ และแนวโน้มของพฤติกรรม เมื่อรับรู้แล้วย่อมเกิดความรู้สึกและมีอารมณ์ พัฒนามาเป็นเจตคติ แล้วพฤติกรรมจะตามมาในที่สุด”

สรุป

การเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาอาจเป็นเรื่องยาก เนื่องจากมีความหมายลึกซึ้งและแตกต่างจากภาษาที่คุ้นเคย อย่างไรก็ตาม สามารถใช้กลวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อแก้ไขปัญหานี้ ได้แก่ กลวิธีความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้เข้าใจและจดจำคำศัพท์อย่างสนุกสนาน เช่น การวาดภาพ แต่งกลอน หรือเล่นเกม กลวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำให้การเรียนมีชีวิตชีวา กลวิธีการจดจำ ใช้เทคนิคช่วยจำ เช่น บัตรคำศัพท์ Mind Maps และการสร้างประโยค กลวิธีการรับรู้ เชื่อมโยงคำศัพท์กับประสบการณ์ส่วนตัว และฝึกฝนการนำไปใช้จริง การนำกลวิธีเหล่านี้มาผสมผสานให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลจะช่วยให้การเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนามีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากกลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา ที่เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยนักศึกษาบัณฑิตศึกษาควรได้รับการฝึกฝนให้เรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาแบบบูรณาการ ไม่ใช่เพียงการท่องจำคำศัพท์ แต่ควรเข้าใจความหมาย บริบท และการประยุกต์ใช้ ผ่านการศึกษาคัมภีร์ การวิเคราะห์ การอภิปรายและการนำเสนอผลงาน โดยอาจมีการจัดตั้งกลุ่มเรียน หรือการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

1.2 การเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ควรมีการออกแบบการเรียนรู้ให้เน้นการนำคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา การใช้ภาษาพระพุทธศาสนาในการสื่อสาร หรือการนำคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการทำงาน สิ่งนี้จะช่วยให้ นักศึกษาบัณฑิตศึกษามีความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

1.3 การเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาโดย ใช้เทคโนโลยีช่วยในการเรียนรู้มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรใช้เทคโนโลยี เช่น เว็บไซต์ แอพพลิเคชั่น หรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้นักศึกษาบัณฑิตศึกษามีโอกาสเข้าถึง และเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาได้อย่างสะดวก และมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น การจัดทำ website ที่รวบรวมคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา พร้อมคำอธิบาย และตัวอย่าง การนำเสนอผ่านวีดีโอ หรือการจัดทำแอพพลิเคชั่น สำหรับฝึกท่องจำคำศัพท์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาเชิงลึกกลยุทธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละบุคคล ได้แก่ วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกลยุทธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละบุคคล เช่น สไตล์การเรียนรู้ ความเชื่อ ประสบการณ์ แรงจูงใจศึกษาว่ากลยุทธ์ใดมีประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับนักศึกษาแต่ละกลุ่ม

2.2 ศึกษาผลของกลยุทธ์การเรียนรู้ที่มีต่อผลการเรียน ได้แก่ เปรียบเทียบผลการเรียนของนักศึกษาที่ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน วิเคราะห์ว่ากลยุทธ์ใดส่งผลต่อผลการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ ความเข้าใจเนื้อหา ทักษะการคิดวิเคราะห์ มากที่สุด

2.3 ศึกษาการใช้องค์ประกอบทางเทคโนโลยี ได้แก่ วิเคราะห์การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ แอปพลิเคชัน สื่อออนไลน์ ในการเรียนรู้คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา พัฒนาสื่อการสอน แอปพลิเคชัน ที่ใช้เทคโนโลยีดึงดูดความสนใจ ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.4 ศึกษาเปรียบเทียบกับนักศึกษาในสถาบันอื่น ได้แก่ เปรียบเทียบกลยุทธ์การเรียนรู้ ปัญหาอุปสรรค ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กับมหาวิทยาลัยอื่นๆวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

กันยา สุวรรณแสง. (2542). *จิตวิทยาทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : อักษรพิทยา.

จำเนียร ช่วงโชติ. (2532). *จิตวิทยาการรับรู้และการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่7). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จิรชยา จาระนัย. (2561). *การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/6*. (รายงานการวิจัยในชั้นเรียน). โรงเรียนพญาไท : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร.

ฉันทนา จันทร์บรรจง และทักษ์ อุดมรัตน์. (2555). *ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของประเทศญี่ปุ่น* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

เฉลา ประเสริฐสังข์. (2544). *จิตวิทยาการเรียนการสอน.* จันทบุรี : คณะครุศาสตร์, สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.

ชิษณุพงศ์ ศรจันทร์และคณะ. (2567). แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี. 7*(6).

นิศารัตน์ อิสระมโนรส และคณะ. (2558) *การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของครูในศตวรรษที่ 21*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

บรรชร กล้าหาญ และรุ่งทิพย์ กล้าหาญ. (2543). *“การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อทักษะชีวิตด้านสารเสพติดแก่นักศึกษาอาชีวเกษตร* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร : กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

บุณยาพร สารมะโน. (2561). *การพัฒนารูปแบบการประเมินตามสภาพจริงที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. ครั้งที่ 12. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว. (2562). *การสอนแบบบูรณาการ*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้.

พรพรรณ อินทสงค์. (2532). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ ทัศนคติต่อวิชาภาษาไทย ของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการสอนแบบสืบสวน กับการสอนตามแผนการสอนของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดฉะเชิงเทรา* (ปริญญานิพนธ์ กศ.บ. จิตวิทยาการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร.

พระธรรมกิตติวงศ์. (2553). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ : คำวัด อธิบายศัพท์และความหมายที่ชาวพุทธควรรู้*. กรุงเทพฯ : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2553). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ : มัชเฌนธรรมเทศนา/มัชฌิมาปฏิปทา หรือกฎธรรมชาติ และคุณค่าสำหรับชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพฯ : บริษัทสหธรรมิก จำกัด.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2563). *แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2564 –2568.*

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2563.* เอกสารแนบระเบียบวาระในการประชุมวุฒิสภา. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อัญชลี ภิญโญพรสวัสดิ์. (2560). *กลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคระยอง.* คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

อารี รังสินันท์. (2532). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาวัยรุ่น*. ในเอกสารการสอนชุดวิชา พฤติกรรมวัยรุ่นหน่วยที่ 11, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Leelanak, P. (2016). Wikhro̜ panhākān rīan kānsō̜n wichāphut sātsanānai patchuban “ Analyze Problems of Teaching Buddhism Today”, *Buddhist Studies. 13*, 3-27.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.84

Factors Influencing the Awareness and Understanding of the Personal Data Protection Act among Undergraduate Students at Bangkok Thonburi University.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของนักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Warattawan Chairat[1]*, Supanna Phataramethravorakul[2], Nattida Kumprasurt[3]

วรัชญ์ตะวันทร์ ชัยรัตน์[1]*, สุพรรณา ภัทรเมธาวรกุล[2], และณัฐธิดา คำประเสริฐ[3]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Warattawan Chairat***
วรัชญ์ตะวันทร์ ชัยรัตน์*
สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบสื่อและการผลิตสื่อ คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Innovative Media Design and Media Production, Faculty of Communication Arts
Bangkok Thonburi University, Thailand
Email: Warattawan.cha@bkkthon.ac.th

2. **Supanna Phataramethravorakul**
สุพรรณา ภัทรเมธาวรกุล
สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบสื่อและการผลิตสื่อ คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Innovative Media Design and Media Production, Faculty of Communication Arts
Bangkok Thonburi University, Thailand
Email: Supanna.pha@gamil.com

ABSTRACT

The research titled “Factors Affecting Awareness and Understanding of the Personal Data Protection Act (PDPA) among Undergraduate Students at Bangkok Thonburi University” aims to investigate the factors influencing the awareness and understanding of the PDPA among undergraduate students at Bangkok Thonburi University, a group of individuals who extensively use digital technologies and the internet. This study focuses on exploring knowledge about personal data protection and factors affecting awareness, such as online media usage behavior, information sources, and academic activities at the university. Data was collected from a sample group of 400 students across all faculties and academic disciplines of the university. The research seeks to explore the influence of personal and social factors on awareness and understanding of the law, as well as examine the relationship between these factors and responsible online behavior.

The data collection revealed that online media usage and receiving information from various sources, such as attending related training or activities and receiving information from lecturers/instructors, play an important role in enhancing understanding of the PDPA. Students who frequently use online media show a higher level of understanding of the law than those

3. **Nattida Kumprasurt**
ณัฐธิดา คำประเสริฐ
สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบสื่อและการผลิตสื่อ คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Innovative Media Design and Media Production, Faculty of Communication Arts
Bangkok Thonburi University, Thailand
Email: Nattida.kum@gmail.com

คำสำคัญ:
กฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล PDPA นักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Keywords:
Law, Personal Data Protection Act, PDPA, Bachelor's Degree Student, Bangkok Thonburi University

Article history:
Received: 26/10/2024
Revised: 06/12/2024
Accepted: 08/01/2025
Available online: 20/03/2025

How to Cite:

Chairat, W. et al. (2025). Factors Influencing the Awareness and Understanding of the Personal Data Protection Act among Undergraduate Students at Bangkok Thonburi University. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 446-470.

who use it less. Furthermore, social and environmental factors, such as information sources and university teaching activities, also play a significant role in improving students' understanding of the law.

The research findings further suggest that social and environmental factors are crucial in raising awareness of the PDPA. Female students have a better understanding of the law compared to male students, and students from the Faculty of Humanities and Social Sciences have the highest level of understanding when compared to students from other faculties. This study highlights the importance of promoting awareness of personal data protection through education and activities at the university, which will help students develop skills to protect personal data and reduce the risk of data breaches in the future. This research not only benefits students in protecting personal data but can also serve as a reference for developing personal data protection policies at the institutional and national levels. Studying the impact of these factors will help improve personal data protection policies at educational institutions and promote responsible digital information usage in society.

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ของนักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย การศึกษานี้มุ่งเน้นที่การสำรวจความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและปัจจัยที่มีผลต่อการตระหนักรู้ เช่น พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ แหล่งข้อมูลที่ได้รับ และกิจกรรมการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาจากทุกคณะและสาขาวิชาของมหาวิทยาลัย โดยมุ่งหวังที่จะศึกษาอิทธิพลของปัจจัยภายในบุคคลและปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจในกฎหมายดังกล่าว รวมถึงการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเหล่านี้กับพฤติกรรมการใช้งานสื่อออนไลน์อย่างมีความรับผิดชอบ

จากการเก็บข้อมูลพบว่าการใช้งานสื่อออนไลน์และการได้รับข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น การเข้าร่วมอบรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง และการรับข้อมูลจากอาจารย์/ผู้สอน มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย PDPA โดยนักศึกษาที่ใช้งานสื่อออนไลน์บ่อยครั้งแสดงความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายในระดับที่สูงกว่ากลุ่มที่ใช้งานน้อยกว่า นอกจากนี้ ปัจจัยทางสังคมและสภาพแวดล้อม เช่น แหล่งข้อมูลและการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยยังมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มระดับความเข้าใจของนักศึกษา

ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยทางสังคมและสภาพแวดล้อมมีบทบาทสำคัญต่อการตระหนักรู้เกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยนักศึกษาหญิงมีความเข้าใจในกฎหมายได้ดีมากกว่านักศึกษาชาย และนักศึกษาจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความเข้าใจในกฎหมายสูงที่สุดเมื่อเทียบกับคณะอื่นๆ การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลผ่านการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ ในมหาวิทยาลัย ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษามีทักษะในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลและลดความเสี่ยงจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในอนาคต การวิจัยนี้ไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล แต่ยังสามารถใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการพัฒนานโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับสถาบันการศึกษาและระดับชาติ และการศึกษาผลกระทบของปัจจัยต่างๆ จะช่วยพัฒนานโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับสถาบันการศึกษาและส่งเสริมการใช้งานข้อมูลดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบในสังคมต่อไป

บทนำ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ข้อมูลส่วนบุคคลได้กลายเป็นสินทรัพย์ที่มีค่ามหาศาล ไม่ว่าจะในทางธุรกิจ สังคม หรือการเมือง การใช้งานข้อมูลส่วนบุคคลไม่เพียงแต่มีความสำคัญในด้านการตลาดและธุรกิจ แต่ยังรวมถึงการใช้งานในภาคการศึกษา สาธารณสุข และการบริการสาธารณะอื่นๆ ดังนั้น การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจึงเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจและความสำคัญอย่างยิ่งในทุกภาคส่วนของสังคม

รัฐบาลไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จึงได้มีการออกพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act: PDPA) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2565 โดยกฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนจากการถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม และเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

หน้า ๕๒
เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๖๙ ก ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒

พระราชบัญญัติ
คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
พ.ศ. ๒๕๖๒

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ
พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒
เป็นปีที่ ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีประสิทธิภาพและเพื่อให้มีมาตรการเยียวยาเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกละเมิดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒"

ภาพที่ 1 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

นักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีเป็นกลุ่มประชากรที่มีการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตอย่างกว้างขวาง มีการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตที่หลากหลาย เนื่องจากเติบโตมาในยุคดิจิทัลและเทคโนโลยีสมัยใหม่มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน การใช้งานของนักศึกษาปริญญาตรีสามารถแบ่งได้เป็นหลายด้าน ทั้งในด้านของการศึกษา นักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ต่างๆ เช่น อีเลิร์นนิง วิดีโอบรรยาย และสื่อการสอนออนไลน์ อีกทั้งยังใช้ในการทำงานวิจัย ค้นคว้าข้อมูล ติดต่อกับอาจารย์และเพื่อนร่วมชั้นผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น อีเมล แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ และแอปพลิเคชันส่งข้อความ ด้านการสื่อสาร นักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตในการสื่อสารทั้งในชีวิตส่วนตัวและการเรียน โดยใช้แอพพลิเคชันต่างๆ เช่น โซเชียลมีเดีย แพลตฟอร์มการสนทนาทางวิดีโอ และแอปพลิเคชันส่งข้อความ ด้านความบันเทิง นักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีใช้เทคโนโลยีเพื่อความบันเทิง เช่น การดูหนัง ฟังเพลง เล่นเกมออนไลน์ และการใช้งานโซเชียลมีเดียเพื่อการเชื่อมต่อกับเพื่อนๆ และการติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวต่างๆ ด้านการทำธุรกรรมออนไลน์ นักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีใช้อินเทอร์เน็ตในการทำธุรกรรมทางการเงิน เช่น การซื้อขายสินค้าออนไลน์ การชำระเงินผ่านแอพพลิเคชันธนาคาร และการจัดการบัญชีธนาคาร ด้านการพัฒนาตนเอง นักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ผ่านคอร์สออนไลน์ เช่น การเรียนรู้ภาษา โปรแกรมมิ่ง หรือทักษะวิชาชีพต่างๆ ซึ่งช่วยพัฒนาความรู้และความสามารถเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานในอนาคต

การใช้งานเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตในหลายๆ ด้านทำให้นักศึกษาปริญญาตรีต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เนื่องจากการใช้งานเทคโนโลยีดังกล่าวมักมีการเก็บรวบรวมและใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในหลากหลายรูปแบบ การตระหนักรู้และเข้าใจในกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) จะช่วยให้นักศึกษาสามารถปกป้องข้อมูลของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล เนื่องจากการศึกษาสมัยใหม่มักเน้นการใช้งานเครื่องมือดิจิทัลในการเรียนการสอน การค้นคว้าข้อมูล และการสื่อสาร การตระหนักรู้และความเข้าใจในกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาเหล่านี้จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง หากนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับกฎหมาย PDPA จะช่วยให้พวกเขามีทักษะในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง รวมถึงสามารถรับมือกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจในกฎหมาย PDPA ของนักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จะช่วยให้เราทราบถึงระดับความรู้และความเข้าใจของนักศึกษาในเรื่องดังกล่าว รวมถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจ เช่น แหล่งที่มาของข้อมูล ช่องทางการสื่อสาร การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวัน และปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้สามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาพัฒนาแนวทางและกลยุทธ์ในการส่งเสริมความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย PDPA ให้แก่นักศึกษาปริญญาตรี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งนักศึกษาเองและสถาบันการศึกษาในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมการใช้งานข้อมูลดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการพัฒนานโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับสถาบันการศึกษาและระดับชาติได้อีกด้วย

การวิจัยในหัวข้อ "ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี" จึงมีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ทั้งในด้านวิชาการและการปฏิบัติ การตระหนักรู้และความเข้าใจในกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสังคมที่มีการใช้งานข้อมูลส่วนบุคคลอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อทั้งบุคคลและสังคมในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาปัจจัยภายในบุคคล ปัจจัยทางสังคมสภาพแวดล้อมพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งด้านรวมและด้านย่อยของนักศึกษาปริญญาตรี

2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในบุคคลและปัจจัยทางสังคมสภาพแวดล้อมทั้งด้านรวมและด้านย่อยของนักศึกษาปริญญาตรี

3) เพื่อศึกษาอิทธิพลทั้งระหว่างปัจจัยภายในบุคคลและปัจจัยทางสังคมสภาพแวดล้อมที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งด้านรวมและด้านย่อยของนักศึกษาปริญญาตรี

ขอบเขตของการวิจัย

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักศึกษาปริญญาตรีเพศชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่มีการเรียนการสอนครบทุกสาขา ได้แก่ สาขาวิทยาศาสตร์เพื่อสุขภาพ สาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาปริญญาตรีเพศชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1-4 ในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้ตัวแทนที่เหมาะสมจากนักศึกษาในแต่ละคณะและสาขาวิชา โดยแบ่งตามคณะหรือสาขาวิชาเป็นชั้น (Strata) แล้วสุ่มเลือกตัวอย่างจากแต่ละชั้นตามสัดส่วนที่เหมาะสมจำนวน 388 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ดี สะดวกในการประเมินและง่ายต่อการวิเคราะห์ จึงทำการสำรองไว้เพิ่มอีกจำนวน 15 ตัวอย่าง รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 400 คน (Yamane, T. 1973. Statistics: An Introductory Analysis)

2) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) แบ่งออกเป็น 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ ปัจจัยที่เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงปัจจัยทางสังคมและสภาพแวดล้อม

2.2 ตัวแปรตาม คือ ระดับของการตระหนักรู้และความเข้าใจของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การตระหนักรู้เกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Awareness of the Personal Data Protection Act, PDPA) และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Understanding of the Personal Data Protection Act, PDPA)

ทบทวนวรรณกรรม

1) พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data Protection Act : PDPA)

เป็นกฎหมายที่ถูกตราขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และกำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลธรรมดา โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจและการปกป้องสิทธิความเป็นส่วนตัวของประชาชน ซึ่งมีรายละเอียดสำคัญดังนี้

1.1 นิยามของข้อมูลส่วนบุคคล คือข้อมูลที่สามารถระบุตัวตนของบุคคลได้โดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น ชื่อ-นามสกุล เลขบัตรประชาชน เบอร์โทรศัพท์ ที่อยู่ อีเมล รูปภาพ และข้อมูลไบโอเมตริกซ์ (Biometric) เช่น ลายนิ้วมือ ใบหน้า เสียง

1.2 สิทธิของเจ้าของข้อมูล
สิทธิในการรับรู้และขอข้อมูลเกี่ยวกับการเก็บและใช้ข้อมูล
สิทธิในการขอให้ลบหรือแก้ไขข้อมูล
สิทธิในการถอนความยินยอมในการใช้ข้อมูล
สิทธิในการโอนย้ายข้อมูลไปยังผู้ควบคุมข้อมูลรายอื่น (Data Portability)

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อน (ยกเว้นกรณีที่กฎหมายอนุญาต)
ต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและโปร่งใส

1.4 บทบาทของผู้ควบคุมและผู้ประมวลผลข้อมูล
ผู้ควบคุมข้อมูล (Data Controller) บุคคลหรือนิติบุคคลที่กำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการในการประมวลผลข้อมูล
ผู้ประมวลผลข้อมูล (Data Processor) บุคคลหรือนิติบุคคลที่ประมวลผลข้อมูลตามคำสั่งของผู้ควบคุมข้อมูล

1.5 การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล
ต้องมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสม เช่น การเข้ารหัส การควบคุมการเข้าถึงข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบที่ปลอดภัย

1.6 บทลงโทษ
โทษทางแพ่ง ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้เจ้าของข้อมูล
โทษทางปกครอง ปรับสูงสุดไม่เกิน 5 ล้านบาท
โทษทางอาญา จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กฎหมายฉบับนี้ได้รับการเลื่อนการบังคับใช้หลายครั้งก่อนที่จะมีผลบังคับใช้จริงในวันที่ 1 มิถุนายน 2565 เพื่อให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีเวลาเตรียมตัว โดยมีการกำหนดข้อยกเว้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น การศึกษา การวิจัยทางวิชาการ และการป้องกันโรคระบาด ซึ่งได้รับการระบุอย่างชัดเจนในกฎหมาย นอกจากนี้ ยังมีการเน้นย้ำถึงการเก็บรวบรวมและใช้ข้อมูลของเด็กและผู้ที่อยู่ในสถานการณ์เปราะบาง โดยต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองหรือผู้แทนตามกฎหมาย อีกทั้งกฎหมายยังครอบคลุมถึงองค์กรต่างประเทศที่มีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของคนไทย เช่น เว็บไซต์อีคอมเมิร์ซและแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย รวมถึงการตั้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPC) เพื่อกำกับดูแลการปฏิบัติตามกฎหมายและรับเรื่องร้องเรียนจากเจ้าของข้อมูล (ราชกิจจานุเบกษา, 2562)

2) ปัญหาการหลอกลวงทางโทรศัพท์จากแก๊งคอลเซ็นเตอร์

ในช่วงปี 2565 ถึง 2567 ประเทศไทยประสบปัญหาการหลอกลวงทางโทรศัพท์จากแก๊งคอลเซ็นเตอร์อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนสูญเสียทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก โดยปรากฏสถิติการแจ้งความออนไลน์และมูลค่าความเสียหาย ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2565 ถึง 30 พฤศจิกายน 2567 มีการแจ้งความออนไลน์จำนวน 739,494 เรื่อง รวมมูลค่าความเสียหายกว่า 77,360 ล้านบาท เฉลี่ยความเสียหายวันละ 77 ล้านบาท ประเภทคดีออนไลน์ที่มีการแจ้งความมากที่สุด 5 อันดับแรกได้แก่ 1.การหลอกลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการ (ไม่เป็นขบวนการ) 2.การหลอกให้โอนเงินเพื่อทำงานหารายได้พิเศษ 3.การหลอกให้กู้เงิน 4.การหลอกให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ 5.การข่มขู่ทางโทรศัพท์ (เว็บไซต์ DROIDSANS, 2567)

มีการรายงานว่ามูลค่าความเสียหายจากการข่มขู่ทางโทรศัพท์ (Call center) มีมูลค่าความเสียหายรวมกว่า 10,059 ล้านบาท และมีจำนวนคนไทยถูกหลอกลวงออนไลน์ในปี 2566 กว่า 36 ล้านคน และตกเป็นผู้เสียหายจำนวน 18.37 ล้านคน โดยรัฐบาลได้ดำเนินมาตรการปราบปรามอาชญากรรมออนไลน์อย่างเข้มงวด ส่งผลให้การจับกุมคดีออนไลน์รวมทุกประเภทในเดือนพฤศจิกายน 2567 มีจำนวน 3,669 ราย เพิ่มขึ้นจากเดือนตุลาคม 2567 ที่มีจำนวนการจับกุม 2,256 ราย นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่น่าสนใจว่าตั้งแต่วันที่ 1 - 30 พฤศจิกายน 2567 มีการแจ้งความออนไลน์จำนวน 31,353 เรื่อง มูลค่าความเสียหายรวม 2,540 ล้านบาท เฉลี่ยวันละ 85 ล้านบาท

แก๊งคอลเซ็นเตอร์และการหลอกลวงออนไลน์ยังคงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในประเทศไทยอย่างมากในช่วงปี 2565 ถึง 2567 แม้ว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินมาตรการปราบปรามอย่างต่อเนื่อง แต่จำนวนคดีและมูลค่าความเสียหายยังคงสูงอยู่ เพื่อป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อของแก๊งคอลเซ็นเตอร์และการหลอกลวงออนไลน์ รัฐบาลและสื่อมวลชลยังคงประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องว่าควรระมัดระวังในการให้ข้อมูลส่วนบุคคลทางโทรศัพท์หรืออินเทอร์เน็ต และหากพบพฤติกรรมที่น่าสงสัย ควรแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันที สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมและการแจ้งความออนไลน์ สามารถติดต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติผ่านเว็บไซต์ thaipoliceonline.com หรือสายด่วน 1441 ตลอด 24 ชั่วโมง (กรมประชาสัมพันธ์, 2567)

ภาพที่ 2 สถิติคดีที่คนไทยโดนหลอกออนไลน์มากที่สุดใน 3 ปี 2565 – 2567
แหล่งที่มา : เว็บไซต์ thaipoliceonline.com

กรอบแนวคิดการวิจัย

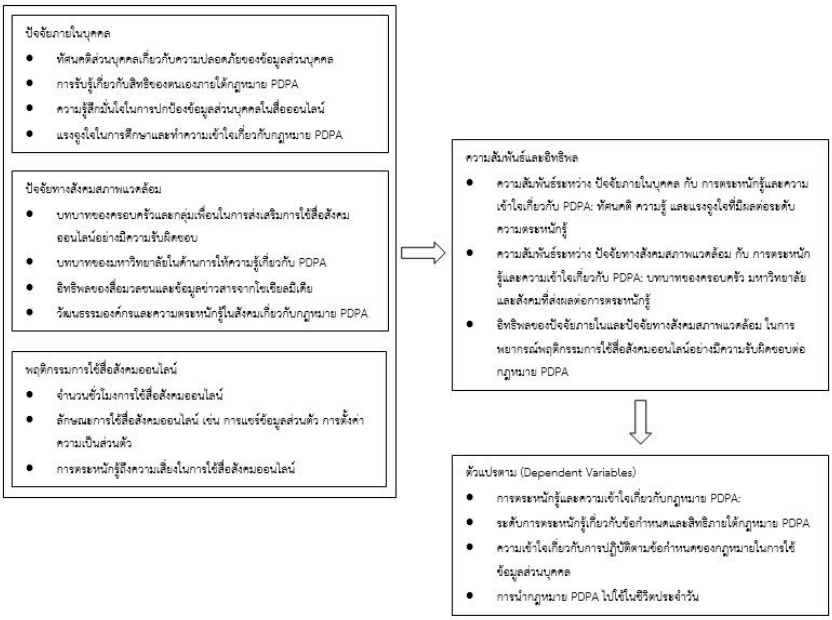

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

การออกแบบเครื่องมือ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ‘ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี’ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีเพศชายและหญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีในปีการศึกษา 2567 ครอบคลุมทุกคณะและสาขาวิชาที่เปิดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมหลากหลายเกี่ยวกับการตระหนักรู้และความเข้าใจในกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้ตัวแทนที่เหมาะสมจากนักศึกษาในแต่ละคณะและสาขาวิชา โดยแบ่งตามคณะหรือสาขาวิชาเป็นชั้น (Strata) แล้วสุ่มเลือกตัวอย่างจากแต่ละชั้นตามสัดส่วนที่เหมาะสม

1) ประชากร (Population) ที่ศึกษาประกอบด้วย

นักศึกษาระดับปริญญาตรีจากทุกคณะและสาขาวิชาที่เปิดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์เพื่อสุขภาพ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และเป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2567

2) การสุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

แบ่งประชากรออกเป็นชั้นหรือกลุ่มย่อย (Strata) ตามลักษณะที่มีความสำคัญหรือส่งผลต่อการวิจัย เช่น คณะ สาขาวิชา หรือระดับชั้นปี โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ซึ่งเป็นสูตรมาตรฐานสำหรับคำนวณกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ทราบจำนวนประชากรแน่นอน โดยมีสูตรดังนี้ สูตรที่ใช้ในการคำนวณ n = N / (1 + Ne 2)

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (ระดับความเชื่อมั่น)
โดยในงานนี้ใช้ค่าความคลาดเคลื่อนที่ e=0.05 (เชื่อมั่น 95%)
ประชากรทั้งหมด (N) = 13,317 คน
ค่าความคลาดเคลื่อน (e) = 0.05
แทนค่าลงในสูตร

$$n = \frac{13,317}{1 + 13,317(0.05)^2}$$

$$n = \frac{13,317}{1 + 13,317(0.0025)}$$

$$n = \frac{13,317}{1 + 33.2925} = \frac{13,317}{34.2925} \approx 388.25$$

จะได้กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 388 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ดี สะดวกในการประเมินและง่ายต่อการวิเคราะห์ จึงทำการสำรองไว้เพิ่มอีกจำนวน 15 ตัวอย่าง รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 400 คน (Yamane, T. 1973. Statistics: An Introductory Analysis) ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) อาศัยแบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักที่ใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากสะดวกต่อการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มขนาดใหญ่ โดยมีโรงสร้างคำถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วนดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (Demographic Information) เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา คณะ/สาขาวิชา ชั้นปี ประสบการณ์การใช้งานสื่อออนไลน์

2) ปัจจัยภายในบุคคล (Individual Factors)

วัดลักษณะเชิงจิตวิทยา เช่น ทัศนคติ ความตระหนักรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย

ใช้คำถามแบบมาตราส่วน Likert Scale (เช่น 5 ระดับ: เห็นด้วยอย่างยิ่ง ⟶ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง)

3) ปัจจัยทางสังคมและสภาพแวดล้อม (Social and Environmental Factors) วัดอิทธิพลจากครอบครัว เพื่อน การศึกษา หรือบทบาทของสื่อสังคม

4) พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ (Behavior on Social Media Usage) การใช้งาน เช่น ความถี่ในการใช้ ประเภทของข้อมูลที่บริโภค ความเชื่อมั่นในข้อมูล

5) การตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล วัดระดับการเข้าใจกฎหมาย เช่น สิทธิส่วนบุคคล การจัดการข้อมูล การคุ้มครองข้อมูล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data): เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามที่เป็นตัวเลือก เช่น คำถามที่มีคะแนนหรือระดับความเห็น (Likert Scale) เพื่อวัดความตระหนักรู้และความเข้าใจในกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยการใช้แบบสอบถามที่ออกแบบมาเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ในรูปแบบคำถามเชิงปริมาณ (เช่น การให้คะแนน 1-5) โดยแจ้งให้ผู้ตอบทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย, ความเป็นส่วนตัว, และการใช้ข้อมูล และให้ความมั่นใจว่าผู้ตอบแบบสอบถามจะไม่ถูกระบุตัวตน และข้อมูลจะถูกใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

1) การสุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นนักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

2) การขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการเก็บข้อมูล

3) การอธิบายวัตถุประสงค์และรายละเอียดของการศึกษาให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถาม

4) การแจกแบบสอบถามผ่านช่องทางที่เหมาะสม เช่น การแจกแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms หรือ SurveyMonkey) หรือในรูปแบบกระดาษ (กรณีที่เก็บข้อมูลในรูปแบบดั้งเดิม)

5) การเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะเวลาที่กำหนด เช่น ระหว่างเดือนตุลาคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2567

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การจัดการข้อมูล (Data Cleaning)

1.1) ตรวจสอบข้อมูลที่ขาดหาย (Missing Data) ด้วยการตรวจสอบข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ หรือไม่ได้รับคำตอบจากแบบสอบถาม เช่น การใช้เทคนิคการแทนค่าหรือการลบข้อมูลที่มีช่องว่าง

1.2) ตรวจสอบข้อมูลที่ผิดปกติ (Outliers) อาทิ คัดกรองข้อมูลที่อาจจะผิดพลาดหรือเป็นข้อมูลที่ผิดปกติ เช่น ค่าเกินหรือน้อยกว่าช่วงที่สมเหตุสมผลจากการตอบคำถามในแบบสอบถาม

1.3) การจัดกลุ่มและวิเคราะห์ธีม โดยการรวมรหัสที่เกี่ยวข้องกันเพื่อสร้างธีมและวิเคราะห์ธีมเหล่านี้

1.4) การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เช่น ตรวจสอบคำตอบในแต่ละตัวแปรว่ามีความถูกต้องและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในแบบสอบถาม

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการใช้ สถิติเชิงพรรณนา เพื่อให้ข้อมูลในงานวิจัยมีความชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย

2.1) ความถี่ (Frequency) คำนวณจำนวนครั้งที่แต่ละคำตอบในตัวแปรต่าง ๆ ปรากฏในกลุ่มตัวอย่าง เช่น จำนวนผู้ที่ตอบว่า "รู้จัก" หรือ "ไม่รู้จัก" กฎหมาย พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

2.2) เปอร์เซ็นต์ (Percentage) การคำนวณเปอร์เซ็นต์ของกลุ่มที่ตอบคำถามในแต่ละข้อ เช่น สัดส่วนของนักศึกษาที่มีความตระหนักรู้ในกฎหมายนี้

2.3) ค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณค่าเฉลี่ยของคำตอบในแต่ละตัวแปรเพื่อหาค่ากลางในกรณีที่ใช้มาตราส่วน Likert Scale

2.4) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการวัดความกระจายหรือความแตกต่างของข้อมูลจากค่าเฉลี่ย เช่น นักศึกษากลุ่มไหนมีระดับความเข้าใจสูงหรือต่ำมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ด้วยการใช้สถิติเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจในกฎหมาย พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

3.1) การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Pearson Correlation) ซึ่งใช้หาความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปร เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในบุคคล (เช่น อายุ, ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย) กับการตระหนักรู้ในกฎหมาย พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

3.2) การหาค่าความสัมพันธ์แบบไม่เชิงเส้น (Spearman's Rank Correlation) หากข้อมูลไม่เป็นไปตามการแจกแจงแบบปกติ ค่าความสัมพันธ์แบบ Spearman ก็เป็นทางเลือกที่ดีในการวิเคราะห์

4) การวิเคราะห์ความแตกต่าง (Inferential Statistics) ด้วยการใช้สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานและตรวจสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง

4.1) การทดสอบ T-test หรือ ANOVA ซึ่งใช้ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง เช่น การทดสอบความแตกต่างระหว่างคณะหรือสาขาต่างๆ ว่ามีความตระหนักรู้ในกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกันหรือไม่

4.2) การทดสอบ Chi-square หากข้อมูลเป็นเชิงหมวดหมู่ (Categorical Data) การใช้การทดสอบ Chi-square สามารถช่วยตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ เช่น การเปรียบเทียบจำนวนคนที่ตระหนักรู้ในกฎหมายในกลุ่มอายุหรือสาขาวิชาต่างๆ

5) การวิเคราะห์อิทธิพล (Regression Analysis) ด้วยการใช้ การวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) เพื่อศึกษาผลกระทบและอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจในกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

5.1) Multiple Regression ใช้เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลจากหลายตัวแปร เช่น การตรวจสอบว่า ปัจจัยภายในบุคคล (เช่น ความรู้พื้นฐาน, พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์) และ ปัจจัยทางสังคม (เช่น การได้รับข้อมูลจากสื่อ) มีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจในกฎหมาย พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

5.2) Logistic Regression หากข้อมูลเป็นเชิงหมวดหมู่ (เช่น รู้จัก/ไม่รู้จักกฎหมาย) สามารถใช้ Logistic Regression เพื่อทำนายความน่าจะเป็นที่ผู้ตอบจะมีความตระหนักรู้ในกฎหมายหรือไม่

6) การแปลผลข้อมูล

6.1) การตีความผลการวิเคราะห์ หลังจากได้ผลการวิเคราะห์แล้ว ต้องตีความหมายของผลลัพธ์ที่ได้ เช่น การที่ปัจจัยเช่น อายุ, สาขาวิชา, และการรับข้อมูลจากสื่อมีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้ในกฎหมาย พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างไร

6.2) การสรุปผลการวิจัย สรุปข้อค้นพบสำคัญจากการวิเคราะห์ เช่น ปัจจัยใดมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการตระหนักรู้ และการเข้าใจในกฎหมาย พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

7) การนำเสนอผลการวิเคราะห์

7.1) ใช้กราฟและตาราง เพื่อแสดงผลการวิเคราะห์ที่มีความชัดเจน เช่น กราฟแท่ง (Bar Graph), กราฟวงกลม (Pie Chart), ตารางความถี่ (Frequency Table) และค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อให้ผลการวิเคราะห์เป็นที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี” ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยมีจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ เพศ อายุ ระดับการศึกษา คณะ/สาขาวิชา ชั้นปี ประสบการณ์การใช้งานสื่อออนไลน์ อันเป็นปัจจัยภายในบุคคล ปัจจัยทางสังคมสภาพแวดล้อมพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งด้านรวมและด้านย่อยของนักศึกษาปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.7 เพศชายคิดเป็นร้อยละ 39.3 ซึ่งส่วนมากมีอายุ 21-23 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.8 อายุ 18-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 37 อายุ 24-26 ปี คิด

เป็นร้อยละ 12 อายุมากกว่า 26 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.2 และกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 2 มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 30.3 ระดับชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 25.3 ระดับชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 24.8 ระดับชั้นปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 19.8 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจากกลุ่มคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.3 ตามด้วยกลุ่มคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 34.5 และกลุ่มคณะวิทยาศาสตร์เพื่อสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 30.3 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์

ตัวแปร	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
เพศ		
ชาย	157	39.3
หญิง	243	60.7
อายุ		
18-20 ปี	148	37.0
21-23 ปี	191	47.8
24-26 ปี	48	12.0
มากกว่า 26 ปี	13	3.2
ระดับชั้นการศึกษา		
ชั้นปีที่ 1	101	25.3
ชั้นปีที่ 2	121	30.3
ชั้นปีที่ 3	99	24.8
ชั้นปีที่ 4	79	19.8
คณะ/สาขาวิชา		
คณะวิทยาศาสตร์เพื่อสุขภาพ	121	30.3
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	141	35.3
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	138	34.5

และข้อมูลเกี่ยวกับความตระหนักรู้ (Awareness) โดยปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ซึ่งจะแสดงถึงระดับที่นักศึกษารับรู้หรือทราบเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งวัดผ่านแบบสอบถามในส่วนของคำถามที่ออกแบบมาเพื่อประเมินการรับรู้ เช่น การทราบถึงสิทธิในการคุ้มครองข้อมูล การรู้จักข้อกำหนดทางกฎหมาย และการเข้าใจบทลงโทษที่เกี่ยวข้อง ค่าเฉลี่ย (Mean) แสดงถึงระดับความตระหนักรู้เฉลี่ยของนักศึกษาแต่ละกลุ่มย่อย (ตามเพศ อายุ หรือคณะ) โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และคำนวณโดยการนำคะแนนจากทุกคนในแต่ละกลุ่มมารวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนตัวอย่างในกลุ่มนั้น (ค่าเฉลี่ย = $\sum$คะแนน / จำนวนตัวอย่าง)

กลุ่มเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความตระหนักรู้ (Mean) = 3.79 ซึ่งสูงกว่าเพศชาย (Mean = 3.48) ผลการวิจับแสดงให้เห็นว่านักศึกษาหญิงมีระดับความตระหนักรู้ในกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสูงกว่านักศึกษาที่มีอายุ 21-23 ปี (Mean = 3.81) มีระดับความตระหนักรู้สูงที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่น ซึ่งอาจเป็นเพราะกลุ่มนี้กำลังอยู่ในช่วงที่เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนตัวในการใช้สื่อออนไลน์ ดังที่ปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความตระหนักรู้ (Awareness) โดยปัจจัยทางประชากรศาสตร์

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.
เพศ (ชาย)	3.48	0.76
เพศ (หญิง)	3.79	0.62
อายุ 18-20 ปี	3.72	0.69
อายุ 21-23 ปี	3.81	0.66
อายุ 24-26 ปี	3.59	0.73
คณะวิทยาศาสตร์เพื่อสุขภาพ	3.84	0.61
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	3.71	0.67
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	3.57	0.71

ผลการวิจัยถัดมาจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ความถี่ในการใช้งาน การแชร์ข้อมูลส่วนตัว และพฤติกรรมที่แสดงถึงการตระหนักรู้ในความเสี่ยงของข้อมูลออนไลน์ ในเรื่องของความเข้าใจ (Understanding) ซึ่งหมายถึง ระดับที่นักศึกษาสามารถตีความและประยุกต์ใช้ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในชีวิตจริง เช่น การตัดสินใจไม่แชร์ข้อมูลส่วนตัวอย่างไม่ระมัดระวัง การตั้งค่าความเป็นส่วนตัวในแพลตฟอร์มออนไลน์ และการหลีกเลี่ยงการเปิดเผยข้อมูลที่อาจเป็นอันตราย ดังที่ปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความเข้าใจ โดยพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.
ใช้สื่อออนไลน์ทุกวัน	3.97	0.56
ใช้สื่อออนไลน์ 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์	3.71	0.66
ใช้สื่อออนไลน์ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์	3.52	0.73
แชร์ข้อมูลส่วนบุคคล (เคยแชร์)	3.62	0.69
แชร์ข้อมูลส่วนบุคคล (ไม่เคยแชร์)	3.79	0.61

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างมีความสอดคล้องกับความเข้าใจ (Understanding) เกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อย่างมีนัยสำคัญ

กลุ่มที่ใช้สื่อออนไลน์ทุกวันมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจ (Mean = 3.97) ซึ่งสูงกว่ากลุ่มที่ใช้งาน 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ (Mean = 3.52) สะท้อนว่ายิ่งใช้งานบ่อยเท่าไร โอกาสที่จะเข้าใจกฎหมายและนำไปปฏิบัติได้ก็ยิ่งมากขึ้น

นักศึกษาที่ไม่เคยแชร์ข้อมูลส่วนบุคคลเลย (Mean = 3.79) มีระดับความเข้าใจสูงกว่ากลุ่มที่เคยแชร์ข้อมูล (Mean = 3.62) แสดงให้เห็นว่า การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงอาจเกี่ยวข้องกับความเข้าใจในกฎหมาย

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมและสภาพแวดล้อม อาทิ อิทธิพลจากบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวนักศึกษา ที่ส่งผลต่อการรับรู้และความเข้าใจในกฎหมาย เช่น การได้รับข้อมูลจากอาจารย์ สื่อออนไลน์ หรือการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังที่ปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยทางสังคมและสภาพแวดล้อม

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.
การรับข้อมูลจากอาจารย์/ผู้สอน	3.84	0.61
การรับข้อมูลจากสื่อออนไลน์	3.76	0.65
การเข้าร่วมอบรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง	3.88	0.57

ค่าเฉลี่ยในส่วนที่ปรากฏตามตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ผ่านแหล่งต่างๆ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การฟังบรรยายเกี่ยวกับกฎหมาย หรือการรับข้อมูลจากแหล่งสื่อที่น่าเชื่อถือ

การรับข้อมูลจากอาจารย์หรือผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (Mean = 3.84) แสดงให้เห็นว่า การให้ความรู้ในห้องเรียนเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย

การเข้าร่วมอบรมหรือกิจกรรมเกี่ยวกับกฎหมาย (Mean = 3.88) มีผลต่อความตระหนักรู้และความเข้าใจในระดับสูง ซึ่งอาจชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้

นอกจากนี้แล้ว การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี” ในครั้งนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในบุคคล เช่น เพศ อายุ ชั้นปี และปัจจัยทางสังคมสภาพแวดล้อม เช่น การได้รับข้อมูลจากอาจารย์ เพื่อน หรือสื่อออนไลน์ เพื่อประเมินความตระหนักรู้และความเข้าใจในกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในบุคคลและปัจจัยทางสังคมสภาพแวดล้อมทั้งด้านรวมและด้านย่อยของนักศึกษาปริญญาตรี โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางความถี่ (Frequency Table) และค่าเฉลี่ย (Mean) ต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยความตระหนักรู้เกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จำแนกตามเพศของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	n	เคยได้ยิน (เคย)	เคยได้ยิน (ไม่เคย)	Mean
ชาย	186	152 (81.7%)	34 (18.3%)	1.82
หญิง	214	192 (89.7%)	22 (10.3%)	1.90

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่านักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยความตระหนักรู้สูงกว่า (Mean = 1.90) เมื่อเทียบกับนักศึกษาชาย (Mean = 1.82) และกลุ่มนักศึกษาหญิง 89.7% เคยได้ยินเกี่ยวกับกฎหมายนี้ ขณะที่นักศึกษาชายมีเพียง 81.7% ตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงแหล่งที่มาของข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ผ่านช่องทางต่างๆ

แหล่งที่มา	n	จำนวนผู้เลือก (%)
อาจารย์/ผู้สอน	400	287 (71.8%)
เพื่อนหรือคนรู้จัก	400	211 (52.8%)
สื่อออนไลน์	400	329 (82.3%)
การอบรมหรือกิจกรรมในมหาวิทยาลัย	400	186 (46.5%)
หนังสือหรือเอกสารเผยแพร่	400	143 (35.8%)

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่านักศึกษาส่วนใหญ่ (82.3%) ได้รับข้อมูลจากสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์และโซเชียลมีเดีย มากเป็นอันดับแรก และตามมาด้วยลำดับถัดมาคือการได้รับข้อมูลจากอาจารย์/ผู้สอนมีสัดส่วนสูงถึง 71.8% สะท้อนถึงความสำคัญของการให้ความรู้ในห้องเรียน

ตารางที่ 7 ความเข้าใจในสิทธิที่มีในกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามกลุ่มคณะฯ ในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

กลุ่มคณะ	n	รู้จักและเข้าใจ	รู้จักแต่ไม่เข้าใจ	ไม่รู้จักและไม่เข้าใจ	Mean
กลุ่มคณะวิทยาศาสตร์เพื่อสุขภาพ	125	87 (69.6%)	32 (25.6%)	6 (4.8%)	2.65
กลุ่มคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	132	91 (68.9%)	33 (25%)	8 (6.1%)	2.63
กลุ่มคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	143	103 (72%)	34 (23.8%)	6 (4.2%)	2.68

ตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาในกลุ่มคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความเข้าใจในสิทธิที่มีในกฎหมายสูงที่สุด (Mean = 2.68) และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาในกลุ่มคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีสัดส่วนผู้ที่ "ไม่รู้จักและไม่เข้าใจ" สูงกว่าอีกสองกลุ่มเล็กน้อย (6.1%)

ตารางที่ 8 แสดงทัศนคติเกี่ยวกับความสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์

พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์	n	สำคัญมาก	ค่อนข้างสำคัญ	ไม่ค่อยสำคัญ	ไม่สำคัญเลย	Mean
ใช้งานทุกวัน	198	142 (71.7%)	44 (22.2%)	9 (4.5%)	3 (1.5%)	3.64
ใช้งาน 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์	132	81 (61.4%)	39 (29.5%)	8 (6.1%)	4 (3%)	3.49
น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์	70	39 (55.7%)	22 (31.4%)	6 (8.6%)	3 (4.3%)	3.39

ผลการวิจัยตามตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาที่ใช้งานสื่อออนไลน์ทุกวันมีค่าเฉลี่ยการมองว่าการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล "สำคัญมาก" สูงที่สุด (Mean = 3.64) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้งานน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ให้ความสำคัญต่ำกว่า (Mean = 3.39) ซึ่งอาจสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อออนไลน์กับการตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลต่อจากนี้จะแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลระหว่างปัจจัยภายในบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และปัจจัยทางสังคมสภาพแวดล้อม อาทิ อาจารย์/ผู้สอน และการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ ต่อพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยคำนึงถึงความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งอิทธิพลทั้งระหว่างปัจจัยภายในบุคคลและปัจจัยทางสังคมสภาพแวดล้อมที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งด้านรวมและด้านย่อยของนักศึกษาปริญญาตรีดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 แสดงความเข้าใจข้อกำหนดในกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จำแนกตามเพศของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	n	เข้าใจ	เข้าใจบางส่วน	ไม่เข้าใจ	Mean
ชาย	182	82 (45.1%)	69 (37.9%)	31 (17%)	2.28
หญิง	218	124 (56.9%)	71 (32.6%)	23 (10.5%)	2.46

ข้อมูลจากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกำหนดในกฎหมายสูงกว่านักศึกษาชาย (2.46 เทียบกับ 2.28) และยังเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาหญิง 56.9% "เข้าใจ" ข้อกำหนดในกฎหมาย ในขณะที่นักศึกษาชายมีเพียง 45.1%

ตารางที่ 10 ความมั่นใจในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล จำแนกตามประสบการณ์การใช้งานสื่อออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง

ประสบการณ์ใช้งานสื่อออนไลน์	n	มั่นใจมาก	มั่นใจบ้าง	ไม่มั่นใจเลย	Mean
ใช้งานทุกวัน	198	123 (62.1%)	59 (29.8%)	16 (8.1%)	2.54
ใช้งาน 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์	123	62 (50.4%)	48 (39%)	13 (10.6%)	2.40
ใช้งาน 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์	53	23 (43.4%)	21 (39.6%)	9 (17%)	2.26
ใช้งานน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์	26	10 (38.5%)	9 (34.6%)	7 (26.9%)	2.12

จากตารางที่ 10 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ทุกวันมีค่าเฉลี่ยความมั่นใจในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลสูงสุด (Mean = 2.54) กลับกันกลุ่มตัวอย่างที่ใช้งานน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (Mean = 2.12)

ตารางที่ 11 การคำนึงถึงความปลอดภัยเมื่อแชร์ข้อมูลส่วนบุคคลในสื่อออนไลน์ จำแนกตามกลุ่มคณะฯ ของกลุ่มตัวอย่าง

คณะ	n	คำนึงเสมอ	คำนึงบางครั้ง	ไม่เคยคำนึง	Mean
วิทยาศาสตร์เพื่อสุขภาพ	129	74 (57.4%)	41 (31.8%)	14 (10.9%)	2.46
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	137	78 (56.9%)	45 (32.8%)	14 (10.2%)	2.47
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	134	85 (63.4%)	40 (29.9%)	9 (6.7%)	2.57

ผลการเก็บข้อมูลในตารางที่ 11 ชี้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาจากกลุ่มคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (Mean = 2.57) ในการคำนึงถึงความปลอดภัยเมื่อแชร์ข้อมูลส่วนบุคคล และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาจากกลุ่มคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงกลุ่มคณะวิทยาศาสตร์เพื่อสุขภาพ ทั้งสองกลุ่มคณะฯ มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันที่ (Mean = 2.46 และ 2.47) ตามลำดับ

ตารางที่ 12 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ต่อบทบาทของอาจารย์/ผู้สอนในการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ความคิดเห็น	n	มีบทบาทสำคัญ	ค่อนข้างมีบทบาท	ไม่มีบทบาท	Mean
นักศึกษาปริญญาตรีทั้งหมด	400	263 (65.8%)	107 (26.8%)	30 (7.5%)	2.58

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา 65.8% มองว่าอาจารย์/ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจ โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักศึกษาอยู่ที่ 2.58 ซึ่งสะท้อนถึงมุมมองในแง่บวก

ตารางที่ 13 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ต่อความจำเป็นในการจัดกิจกรรม/อบรมเกี่ยวกับกฎหมายพ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในมหาวิทยาลัย

ความคิดเห็น	n	ควรจัด	ไม่จำเป็น	Mean
นักศึกษาปริญญาตรีทั้งหมด	400	316 (79%)	84 (21%)	1.79

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาปริญญาตรี 79% เชื่อว่าควรมีการจัดกิจกรรม/อบรมเพิ่มเติม ซึ่งค่าเฉลี่ย 1.79 สะท้อนถึงความต้องการในด้านการเสริมสร้างความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลถึงพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งด้านรวมและด้านย่อยของนักศึกษาปริญญาตรี

จากการศึกษาปัจจัยภายในบุคคล ปัจจัยทางสังคมสภาพแวดล้อม และพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี พบว่า ปัจจัยทางสังคมสภาพแวดล้อม เช่น บทบาทของอาจารย์/ผู้สอน และกิจกรรมที่จัดโดยมหาวิทยาลัย เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเข้าใจและการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura's Social Learning Theory ที่ระบุว่าพฤติกรรมของบุคคลสามารถเรียนรู้ได้ผ่านการสังเกตและแบบอย่างจากสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยเฉพาะการเรียนรู้ผ่านบุคคลที่มีบทบาทสำคัญ เช่น อาจารย์/ผู้สอน ซึ่งในแง่ของบทบาทอาจารย์/ผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษา 65.8% เห็นว่าอาจารย์มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นนี้อยู่ที่ 2.58 ซึ่งสะท้อนว่าการสื่อสารที่ชัดเจนจากอาจารย์ช่วยให้นักศึกษามีความเข้าใจมากขึ้น ผลดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการรับรู้ข้อมูล (Information Processing Theory) ซึ่งเป็นแนวคิดในสาขาการสื่อสารที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของการสื่อสารในกระบวนการเรียนการสอน โดยเฉพาะในบริบทของการเรียนการสอนระหว่างอาจารย์และนักศึกษา ทฤษฎีนี้อธิบายว่าเมื่อบุคคลได้รับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อม และข้อมูลนั้นถูกประมวลผลผ่านระบบการคิด การตีความ และการเก็บรักษาข้อมูลไว้ในความทรงจำระยะยาว (R. C. Atkinson & R. M. Shiffrin, 1968) ดังนั้นการออกแบบการสอนและการสื่อสารในชั้นเรียนมีผลโดยตรงต่อการรับรู้และความเข้าใจของผู้เรียนในเนื้อหาวิชา การที่อาจารย์/ผู้สอนมีการออกแบบและถ่ายทอดเนื้อหาอย่างชัดเจน การจัดลำดับเนื้อหาให้มีความสมเหตุสมผล เข้าใจง่าย และเชื่อมโยงกับความรู้พื้นฐานของนักศึกษา จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น ในงานวิจัยที่ศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หากอาจารย์อธิบายด้วยการใช้ตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น การใช้โซเชียลมีเดีย การสมัครใช้งานแอปพลิเคชัน หรือกรณีศึกษาที่เกี่ยวกับการละเมิดข้อมูล จะช่วยให้นักศึกษาเชื่อมโยงเนื้อหากับประสบการณ์จริงได้ง่ายขึ้น (R. C. Atkinson & R. M. Shiffrin, 1968)

ทฤษฎีการรับรู้ข้อมูล (Information Processing Theory) เน้นว่าบุคคลจะต้องใช้กลไกการคัดเลือก (Selective Attention) เพื่อโฟกัสที่ข้อมูลที่สำคัญหรือที่ตนสนใจมากที่สุด ซึ่งกลไกนี้ช่วยกรองข้อมูลที่ไม่จำเป็นออกไป ทำให้บุคคลสามารถจัดการกับข้อมูลที่มีความหมายหรือเกี่ยวข้องกับสิ่งที่พวกเขากำลังสนใจอยู่ได้ดียิ่งขึ้น ข้อมูลที่ถูกเลือกและเก็บไว้ในหน่วยความจำจะถูกนำไปวิเคราะห์และตีความเพื่อสร้างความหมายให้กับข้อมูลนั้น ข้อมูลที่ได้รับจะต้องผ่านการคิดวิเคราะห์ โดยการใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมที่บุคคลมีอยู่ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์และนักศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ การที่อาจารย์ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย แสดงความใส่ใจต่อผู้เรียน และเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นหรือซักถาม จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ตัวอย่างในบริบทของงานวิจัย อาจารย์ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์ส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเชิงลึกในเนื้อหา นอกจากนี้ทฤษฎีดังกล่าวยังระบุว่าความเกี่ยวข้องของเนื้อหากับชีวิตประจำวันของนักศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ตัวอย่างในงานวิจัยพบว่า เมื่ออาจารย์อธิบายความสำคัญของกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยยกตัวอย่างผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เช่น การถูกละเมิดความเป็นส่วนตัวจากการแชร์ข้อมูลบนโซเชียลมีเดีย หรือการถูกแฮ็กข้อมูล จะช่วยให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของกฎหมายนี้ในบริบทของตนเองและเกิดความตระหนักรู้ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น การเรียนการสอนที่ใช้สื่อดิจิทัลหรือเทคโนโลยี เช่น วิดีโอสื่อการเรียนการสอน หรือกิจกรรมออนไลน์ สามารถทำให้การเรียนการสอนมีความน่าสนใจและสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้สื่อของนักศึกษาในยุคดิจิทัล ในกรณีศึกษานี้ การที่อาจารย์ใช้อินโฟกราฟิกหรือคลิปวิดีโอที่อธิบายกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงการจำลองสถานการณ์เสมือนจริง อาจช่วยให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการให้ข้อมูลป้อนกลับหรือคำแนะนำอย่างต่อเนื่องระหว่างอาจารย์และนักศึกษา การที่อาจารย์ประเมินความเข้าใจของผู้เรียนผ่านการถามคำถาม หรือให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ จะช่วยให้นักศึกษาปรับปรุงความเข้าใจในเนื้อหาและลด

ข้อสงสัยที่อาจเกิดขึ้น อาจารย์/ผู้สอนที่ออกแบบการสอนโดยมีความชัดเจน ใช้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน สร้างความสัมพันธ์เชิงบวกในชั้นเรียน และใช้สื่อที่เหมาะสม สามารถเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในบริบทของงานวิจัยนี้ การที่อาจารย์ในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของนักศึกษา ถือเป็นตัวอย่างของการนำแนวคิด Instructional Communication มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้นักศึกษามีความตระหนักรู้และความเข้าใจในเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งและยั่งยืน (Atkinson & Shiffrin, 1968)

ในส่วนของกิจกรรมที่จัดโดยมหาวิทยาลัย นักศึกษา 79% เห็นว่ามหาวิทยาลัยควรมีการจัดอบรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในประเด็นนี้อยู่ที่ 1.79 ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการของนักศึกษาอย่างชัดเจน การที่กิจกรรมเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนจากนักศึกษา แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางสังคม เช่น การอบรมหรือกิจกรรมที่มีการให้ข้อมูลและเน้นการมีส่วนร่วม มีผลต่อการเพิ่มความตระหนักรู้ในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมยังสอดคล้องกับแนวคิดการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovation Theory) ที่ระบุว่าการสื่อสารที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันในระดับส่วนบุคคลสามารถส่งผลต่อการยอมรับนวัตกรรมได้ดีและจดจำได้อย่างยั่งยืน และเมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่ากลุ่มที่ใช้งานสื่อออนไลน์ทุกวันมีค่าเฉลี่ยความมั่นใจในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลสูงที่สุด (Mean = 2.54) ขณะที่กลุ่มที่ใช้งานน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (Mean = 2.12) ข้อนี้ชี้ให้เห็นว่าประสบการณ์การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความมั่นใจและการตระหนักรู้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของข้อมูล บุคคลที่มีการใช้งานสื่อบ่อยครั้งจะพัฒนาทักษะและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานสื่อนั้นๆ มากขึ้น นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาปัจจัยภายในบุคคล เช่น เพศ พบว่านักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกำหนดในกฎหมายสูงกว่านักศึกษาชาย (Mean = 2.46 เทียบกับ 2.28) ซึ่งอาจสะท้อนถึงความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยในข้อมูลส่วนบุคคลที่อาจสูงกว่าในกลุ่มนักศึกษาหญิง ข้อมูลนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยหลายชิ้นที่ระบุว่าเพศหญิงมักมีความระมัดระวังในการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลและความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับสื่อออนไลน์มากกว่าเพศชาย (E. M. Rogers, 1962)

เห็นได้จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ว่าทั้งปัจจัยภายในบุคคลและปัจจัยทางสังคมสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรี การพัฒนากิจกรรมเชิงรุกและการสนับสนุนจากอาจารย์และหน่วยงานในมหาวิทยาลัย จะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษามีความตระหนักรู้และมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองในยุคดิจิทัล

ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในบุคคลและปัจจัยทางสังคมสภาพแวดล้อมทั้งด้านรวมและด้านย่อยของนักศึกษาปริญญาตรี

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยทางสังคมและสภาพแวดล้อมมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในหมู่นักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัจจัยภายในบุคคล เช่น อายุ ชั้นปี ประสบการณ์การใช้งานสื่อออนไลน์ และความคุ้นเคยกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายดังกล่าว ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาที่ระบุว่าการรับข้อมูลจากอาจารย์หรือผู้สอนมีผลต่อการตระหนักรู้ในเรื่อง กฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (Mean = 3.84, S.D. = 0.61) รองลงมาคือการรับข้อมูลจากสื่อออนไลน์ (Mean = 3.76, S.D. = 0.65) และการเข้าร่วมอบรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง (Mean = 3.88, S.D. = 0.57) สอดคล้องกับทฤษฎีการรับรู้ข้อมูล (Information Processing Theory) ที่อธิบายว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านการสังเกต การเลียนแบบ และการมี

ปฏิสัมพันธ์กับแหล่งข้อมูลหรือบุคคลสำคัญ เช่น อาจารย์และเพื่อนร่วมชั้นที่มีชั้นปีสูงขึ้นมักแสดงให้เห็นถึงการตระหนักรู้และความเข้าใจที่ลึกซึ้งกว่า เนื่องจากมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมหรือการอบรมที่เกี่ยวข้องมากขึ้น สามารถอธิบายผลการวิจัยในส่วนนี้ได้ว่าการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างไม่ได้เกิดขึ้นในลักษณะการรับข้อมูลแบบโดดเดี่ยว แต่ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากการสังเกต การเลียนแบบ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในบริบททางสังคม ตัวแปรสำคัญในทฤษฎีนี้คือ การสื่อสารผ่านบุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็น Modeling หรือแบบอย่างซึ่งสามารถมาในรูปของบุคคลที่เป็นแรงบันดาลใจ เช่น อาจารย์ เพื่อน หรือบุคคลในชุมชน ตัวอย่างที่ชัดเจนจากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากอาจารย์ที่เน้นการสอนเกี่ยวกับความสำคัญของกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และเชื่อมโยงเนื้อหากับการใช้ชีวิตประจำวัน แสดงถึงความเข้าใจในเนื้อหาที่ดีกว่าอย่างชัดเจน การเรียนรู้ในบริบทนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการมี Self-Efficacy หรือความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง นักศึกษาที่รู้สึกว่าได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทางสังคม เช่น การอบรมจากมหาวิทยาลัย หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มเพื่อน จะพัฒนาความมั่นใจในการปฏิบัติพฤติกรรมอย่างเหมาะสม เช่น การอ่านข้อตกลงการเก็บข้อมูลของเว็บไซต์ ดังนั้นจึงระบุได้ว่าการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีนั้น ได้รับอิทธิพลจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและบริบททางสังคม ทั้งในแง่ของการสนับสนุนจากแหล่งทางสังคม เช่น อาจารย์ เพื่อน หรือกิจกรรมในมหาวิทยาลัย พบว่ามีอิทธิพลต่อการพัฒนาความเข้าใจของนักศึกษาในระดับที่น่าสนใจ โดยเฉพาะนักศึกษาที่มีการเข้าถึงข้อมูลผ่านการสอนในห้องเรียนและการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันแสดงถึงความเข้าใจที่สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยในส่วนนี้สะท้อนทฤษฎีการตระหนักรู้ต่อความเสี่ยง (Risk Awareness Theory) ซึ่งเน้นว่าเนื้อหาการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและการออกแบบการสอนที่มีโครงสร้างชัดเจนสามารถส่งเสริมความเข้าใจและการจดจำเนื้อหาได้ และในด้านการใช้งานสื่อออนไลน์ จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการใช้สื่อของบุคคลสัมพันธ์กับเป้าหมายและการตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวัน การใช้สื่ออย่างมีจุดประสงค์ เช่น การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยในโลกออนไลน์ ช่วยสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจได้ดีขึ้นนักศึกษาที่มีประสบการณ์การใช้งานบ่อยครั้ง เช่น การอ่านข้อตกลงการใช้งานหรือการแชร์ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่ามีความเข้าใจในกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสูงกว่า

ผลการศึกษาวิจัยในส่วนที่ 2 นี้ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของบริบทในครอบครัวและชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของนักศึกษา นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในข้อมูลส่วนบุคคลมักแสดงพฤติกรรมการใช้สื่อที่รอบคอบและมีความเข้าใจในกฎหมายที่ดีกว่า ซึ่งสนับสนุนทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovation Theory) ที่ระบุว่าปัจจัยทางสังคมและสภาพแวดล้อมในระดับต่างๆ เช่น ครอบครัว สถาบันการศึกษา และชุมชน มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมและความรู้ของบุคคลที่ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาของบุคคลไม่ได้เกิดขึ้นในลักษณะเดี่ยวหรือแยกจากบริบทโดยรอบ แต่เป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างปัจจัยที่อยู่ในระบบสังคมและสภาพแวดล้อมในระดับต่างๆ (Rogers, 2003) ดังที่ผลการศึกษาวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างสนับสนุนระบบMicrosystem หรือระบบใกล้ชิดที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง เช่น ครอบครัว เพื่อน และอาจารย์ อันมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความตระหนักรู้เกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีครอบครัวหรือเพื่อนที่มีความรู้และแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล มีแนวโน้มที่จะพัฒนาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์อย่างระมัดระวัง ในขณะเดียวกันอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และแบบอย่างทางพฤติกรรมในด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ยังช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงเนื้อหากฎหมายเข้ากับชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่

ช่วยสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้เมื่อนำผลการวิจัยมาอ้างอิงกับบริบทของการแพร่กระจายนวัตกรรมยังสามารถอธิบายได้ว่าเหตุใดนักศึกษาชั้นปีสูงที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมหรือการรับข้อมูลเชิงลึกจากสื่อและแหล่งข้อมูลต่างๆ จึงมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งกว่า การนำกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเข้าสู่การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยจึงสามารถมองว่าเป็น "นวัตกรรม" ที่ต้องใช้กระบวนการเผยแพร่เพื่อสร้างความเข้าใจในวงกว้าง (Rogers, 2003)

เมื่อผสานทฤษฎีทั้งสามเข้าด้วยกัน สามารถสรุปผลการวิจัยในส่วนที่ 2 ได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในบุคคล (เช่น ชั้นปี อายุ และประสบการณ์การใช้งานสื่อออนไลน์) และปัจจัยทางสังคมสภาพแวดล้อม (เช่น การสนับสนุนจากอาจารย์ การจัดกิจกรรมในมหาวิทยาลัย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน) มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความตระหนักรู้และความเข้าใจในกฎหมายดังกล่าว การเรียนรู้ในบริบทนี้อาศัยการสังเกตแบบอย่าง การประมวลผลข้อมูล และการแพร่กระจายนวัตกรรมในเครือข่ายทางสังคม ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยให้นักศึกษาไม่เพียงแต่เข้าใจ แต่ยังสามารถนำความรู้นั้นไปปรับใช้กับพฤติกรรมในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางสังคมและสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย เช่น การสนับสนุนจากอาจารย์ การเข้าถึงกิจกรรมเสริมความรู้ และความพร้อมของแหล่งข้อมูลในมหาวิทยาลัย มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มความตระหนักรู้และความเข้าใจในกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ผลที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาก่อนหน้าที่ระบุว่าการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในเชิงปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์จริงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและจดจำเนื้อหาได้ดีขึ้น (Atkinson & Shiffrin, 1968)

ส่วนที่ 3 อิทธิพลระหว่างปัจจัยภายในบุคคลและปัจจัยทางสังคมสภาพแวดล้อมใดบ้าง ที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งด้านรวมและด้านย่อยของนักศึกษาปริญญาตรี

ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายในบุคคล เช่น ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) มีบทบาทสำคัญที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างระมัดระวังของนักศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยอาศัยกรอบแนวคิดจากทฤษฎีการตระหนักรู้ต่อความเสี่ยง (Risk Awareness Theory) ซึ่งระบุว่าบุคคลจะพัฒนาพฤติกรรมป้องกันตนเองเมื่อพวกเขารับรู้ถึงความเสี่ยงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล

จะเห็นได้ว่านักศึกษาที่มีพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ (เช่น ใช้ทุกวัน) มีคะแนนเฉลี่ยด้านความเข้าใจในพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อออนไลน์ที่สูงกว่า (Mean = 3.97, SD = 0.56) เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ใช้งานเพียง 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ (Mean = 3.52, SD = 0.73) และกลุ่มที่เคยแชร์ข้อมูลส่วนบุคคล (Mean = 3.62, SD = 0.69) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มที่ไม่เคยแชร์ (Mean = 3.79, SD = 0.61) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความตระหนักรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงส่งผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมที่ปลอดภัยมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าปัจจัยภายในบุคคล เช่น ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) มีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างระมัดระวัง ทฤษฎีการตระหนักรู้ต่อความเสี่ยง (Risk Awareness Theory) ชี้ว่าบุคคลจะพัฒนาพฤติกรรมป้องกันตนเองเมื่อพวกเขารับรู้ถึงความเสี่ยงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล และนักศึกษาที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลบนสื่อออนไลน์แสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น การตั้งค่าความเป็นส่วนตัว และการหลีกเลี่ยงการให้ข้อมูลที่ละเอียดอ่อนในแพลตฟอร์มสาธารณะ ซึ่งสะท้อนถึงการเชื่อมโยงของปัจจัยภายในบุคคล เช่น ความรู้และทัศนคติที่ดีต่อกฎหมาย มีผลเสริมกับปัจจัยทางสังคม

สภาพแวดล้อม เช่น การสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนมหาวิทยาลัย นักศึกษาที่ได้รับข้อมูลเชิงบวกจากแหล่งภายนอกจะมีโอกาสสูงที่จะปรับปรุงพฤติกรรมให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการในทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมที่ระบุว่า การสนับสนุนจากระบบสังคมช่วยเร่งการยอมรับแนวปฏิบัติใหม่กับการตระหนักรู้ต่อความเสี่ยง

อย่างไรก็ตามนักศึกษาที่ใช้สื่อออนไลน์ทุกวันแสดงความมั่นใจในความสามารถในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลมากกว่า (Mean = 2.54) เมื่อเทียบกับกลุ่มที่ใช้งานน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ (Mean = 2.12) ทั้งนี้ การตั้งค่าความเป็นส่วนตัวและการระมัดระวังในการแชร์ข้อมูลส่วนบุคคลมีความสอดคล้องกับระดับความมั่นใจ ซึ่งสนับสนุนแนวคิดจาก Risk Awareness Theory ว่าประสบการณ์ในการเผชิญสถานการณ์จริงมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมเชิงป้องกัน แล้วยังสามารถนำมาอธิบายร่วมกันกับทฤษฎีการรับรู้ข้อมูล (Information Processing Theory) ระบุว่าบุคคลจะนำข้อมูลใหม่เข้าสู่กระบวนการตีความ ประมวลผล และเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินการ การประมวลผลข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ตรงกับผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่มีทักษะการประเมินแหล่งข้อมูล เช่น การแยกแยะข่าวปลอมหรือการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาออนไลน์ มีแนวโน้มที่จะใช้สื่อออนไลน์อย่างระมัดระวังมากขึ้น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะด้านนี้ เช่น การจัดเวิร์กช็อปหรือกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ จะช่วยเพิ่มความเข้าใจและพฤติกรรมที่ปลอดภัยในกลุ่มนักศึกษา

นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการรับข้อมูลจากอาจารย์ (Mean = 3.84, SD = 0.61) และการเข้าร่วมอบรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง (Mean = 3.88, SD = 0.57) โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมถึง 71.8% ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางสังคมและสภาพแวดล้อมสนับสนุนการตระหนักรู้ต่อความเสี่ยงและส่งผลต่อพฤติกรรมการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งปัจจัยทางสังคมสภาพแวดล้อม เช่น การได้รับข้อมูลจากเพื่อน อาจารย์ หรือแคมเปญประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัย มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์อย่างปลอดภัย ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovation Theory) โดย Rogers (2003) อธิบายว่า การยอมรับนวัตกรรมหรือแนวปฏิบัติใหม่ ๆ ในสังคมจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับข้อมูลที่ชัดเจนและเห็นคุณค่าของการเปลี่ยนแปลง ในกรณีนี้ การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายและแนวปฏิบัติที่ดีผ่านช่องทางต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย ทำให้กลุ่มนักศึกษาเกิดการยอมรับและปรับใช้พฤติกรรมที่เหมาะสม การมีผู้นำทางความคิด เช่น อาจารย์หรือผู้นำกลุ่มนักศึกษา ที่ส่งเสริมแนวคิดการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลยังช่วยเร่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยสามารถยืนยันได้ว่าปัจจัยทั้งภายในและภายนอกสามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของนักศึกษาได้อย่างแม่นยำ ทั้งยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบสนับสนุนทั้งในระดับบุคคลและสังคม เพื่อสร้างสังคมดิจิทัลที่ปลอดภัยและสอดคล้องกับกฎหมาย เมื่อปัจจัยทั้งสองมีความสมดุล การพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริม เช่น การสร้างค่านิยมองค์กรที่เน้นความปลอดภัยด้านข้อมูล หรือการจัดอบรมสำหรับนักศึกษาใหม่ สามารถนำมาใช้เพื่อยกระดับการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี” ถึงแม้ว่าจะทำให้ทราบถึงปัจจัยภายในบุคคล ปัจจัยทางสังคมสภาพแวดล้อมพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งด้านรวมและด้านย่อยของนักศึกษาปริญญาตรีในบางส่วน แต่หากพิจารณาถึงแนวทางที่สามารถต่อยอดจากสารตั้งต้นนี้ ยังคงมีประเด็นอื่นๆ ที่น่าสนใจ และสามารถสร้างองค์ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ได้อีกมากมายดังนี้

1. การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ งานวิจัยนี้ได้ศึกษานักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีเพียงแห่งเดียว ซึ่งจำกัดขอบเขตการศึกษาไว้ในกลุ่มตัวอย่างที่จำเพาะเจาะจง การศึกษาในลักษณะนี้สามารถขยายขอบเขตไปยังมหาวิทยาลัยอื่นๆ เพื่อตรวจสอบว่าปัจจัยต่างๆ เช่น บทบาทของอาจารย์, กิจกรรมที่จัดโดยมหาวิทยาลัย หรือพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อการตระหนักรู้เกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างๆ อย่างไร การศึกษาเปรียบเทียบในหลากหลายสถาบันจะช่วยให้มีความชัดเจนมากขึ้นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบและสามารถปรับแนวทางการศึกษาให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของแต่ละสถาบัน

2. การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้สื่อดิจิทัลในกลุ่มต่างๆ แม้ว่างานวิจัยนี้ได้ศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการตระหนักรู้ แต่ยังไม่ได้ศึกษาในมุมของประเภทหรือรูปแบบของสื่อดิจิทัลที่นักศึกษามักใช้ เช่น บทความออนไลน์, วิดีโอสอน, หรือโซเชียลมีเดียรูปแบบต่างๆ การศึกษารูปแบบต่างๆ ของสื่อดิจิทัลที่นักศึกษาใช้สามารถช่วยให้ทราบได้ว่าประเภทของสื่อดิจิทัลใดมีผลกระทบมากที่สุดในการเสริมสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงการประเมินความเข้าใจของนักศึกษาผ่านการใช้สื่อประเภทต่างๆ จะช่วยให้นักวิจัยสามารถแนะนำการใช้สื่อในรูปแบบที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล

3. การวิจัยในเชิงพฤติกรรมและทัศนคติของนักศึกษาในการรับมือกับความเสี่ยงจากการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล งานวิจัยนี้ยังคงเน้นการสำรวจความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่ยังไม่เจาะลึกไปถึงการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติของนักศึกษาในการปฏิบัติการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลอย่างจริงจัง เช่น การตั้งค่าความเป็นส่วนตัวในโซเชียลมีเดีย หรือการจัดการกับข้อมูลส่วนบุคคลในแอปพลิเคชันต่างๆ การศึกษาในมุมนี้จะช่วยให้เห็นภาพรวมของการตระหนักรู้และการนำความรู้ไปใช้ในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลได้จริง รวมถึงการใช้ทฤษฎีการตระหนักรู้ต่อความเสี่ยง (Risk Awareness Theory) เพื่อศึกษาและประเมินทัศนคติของนักศึกษาในการรับรู้และจัดการกับความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล จะช่วยให้มีแนวทางที่สามารถนำไปใช้ในเชิงนโยบายได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

Centre for Media Literacy. (2008). *Literacy for the 21st Century: An Overview & Orientation Guide to Media Literacy Education*. From http://www.medialit.org/pdf/mlk/01a_mlkorientation_rev2.pdf.

Office of National Drug Control Policy. (2001). Helping Youth Navigate the Media Age: A New Approach to Drug Prevention. Washington, DC.

Oxstrand, B. (2009). Media literacy education-A discussion about media education in the western countries, Europe and Sweden.

The Council of Europe-Internet Literacy. (2006). The Internet Literacy Handbook, a guide for parents, teachers and young people.

The European Commission-recommendation on media literacy. (2007). *Recommendation on media literacy* (Publication.: http://ec.europa.eu/avpolicy/media_literacy/studies/index_en.htm

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA). (2562). *พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562.* สืบค้นจาก https://www.etda.or.th

สำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ. (2565). *แนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.* สืบค้นจาก https://www.ncsd.go.th

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. (2566). *สถิติจำนวนนักศึกษาปริญญาตรีและการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล.* รายงานประจำปี 2566. สืบค้นจาก https://www.bkkthon.ac.th

กรมการปกครอง. (2565). *รายงานการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกลุ่มเยาวชน*. สืบค้นจาก https://www.dopa.go.th

ศูนย์ข้อมูลกฎหมายคอมพิวเตอร์ (CIT). (2565). กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย: ความเป็นมาและการปฏิบัติ. *วารสารกฎหมายเทคโนโลยี*, 14(1), 23-45.

ธีรวัฒน์ โชติสุทธิพันธุ์. (2565). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในมหาวิทยาลัย. *วารสารการวิจัยและพัฒนา,* 12(2), 67-80.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). การพัฒนาความรู้ความเข้าใจในกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกลุ่มนักศึกษา. *วารสารการศึกษาขั้นพื้นฐาน,* 8(3), 50-65.

สมชาย ศรีสุข. (2566). ความสำคัญของการตระหนักรู้เกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในยุคดิจิทัล. *วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศ,* 10(2), 92-110.

สำนักงานพัฒนานโยบายดิจิทัล (DPO). (2565). การศึกษาผลกระทบของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลต่อการใช้งานเทคโนโลยีของนักศึกษา. *วารสารนโยบายดิจิทัล,* 6(1), 33-47.

สภาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย. (2566). แนวทางการพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย PDPA สำหรับนักศึกษา. *เอกสารการประชุมวิชาการ,* 12(1), 15-28.

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554). กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. 2554-2563 ของประเทศไทย.

สำนักศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ. (2558). *สำนักห้องสร้างปัญญา: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).* รู้เท่าทันสื่อ.

เสาวภาคย์ แหลมเพ็ชร. (2559). *พฤติกรรมและผลกระทบจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนนทบุรี.* สุทธิปริทัศน์, 30(93), 116-130.

อุษณี กังวารจิตต์. (2559). *การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กและเยาวชน.* รัฏฐาภิรักษ์, 58(3), 79-92.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA). (2562). *พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562*. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2568 จาก https://www.etda.or.th

สำนักงานคณะกรรมการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ. (2565). *แนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล*. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2568 จาก https://www.ncsd.go.th

ศูนย์ข้อมูลกฎหมายคอมพิวเตอร์ (CIT). (2565). กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย: ความเป็นมาและการปฏิบัติ. *วารสารกฎหมายเทคโนโลยี*, 14(1), 23-45.

ธีรวัฒน์ โชติสุทธิพันธุ์. (2565). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในมหาวิทยาลัย. *วารสารการวิจัยและพัฒนา*, 12(2), 67-80.

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. (2566). *สถิติจำนวนนักศึกษาปริญญาตรีและการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล: รายงานประจำปี 2566*. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2568 จาก https://www.bkkthon.ac.th

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). การพัฒนาความรู้ความเข้าใจในกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกลุ่มนักศึกษา. *วารสารการศึกษาขั้นพื้นฐาน,* 8(3), 50-65.

สมชาย ศรีสุข. (2566). ความสำคัญของการตระหนักรู้เกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในยุคดิจิทัล. *วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศ,* 10(2), 92-110.

กรมการปกครอง. (2565). *รายงานการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกลุ่มเยาวชน*. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2568 จาก https://www.dopa.go.th

สำนักงานพัฒนานโยบายดิจิทัล (DPO). (2565). การศึกษาผลกระทบของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลต่อการใช้งานเทคโนโลยีของนักศึกษา. *วารสารนโยบายดิจิทัล,* 6(1), 33-47.

สภาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย. (2566). *แนวทางการพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย PDPA สำหรับนักศึกษา.* เอกสารการประชุมวิชาการ, 12(1), 15-28.

กองบรรณาธิการประชาไท. (2567). *ความเสียหายจากมิจฉาชีพออนไลน์: สถิติและแนวทางป้องกัน*. สืบค้นจาก https://prachatai.com/journal/2024/12/111710

Digital Council of Thailand. (2566). *สรุปเนื้อหาพ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA)*. สืบค้นจาก https://www.dct.or.th

Droidsans. (2566). *แนวโน้มการหลอกลวงออนไลน์ในประเทศไทย: ข้อมูลล่าสุด*. สืบค้นจาก https://droidsans.com/ais-cyber-scam-protection

Amarintv. (2566). *รายงานสถิติความเสียหายจากแก๊งคอลเซ็นเตอร์ในประเทศไทย*. สืบค้นจาก https://www.amarintv.com

Hfocus. (2567). *คนไทยถูกหลอกลวงออนไลน์: ข้อมูลและแนวโน้ม*. สืบค้นจาก https://www.hfocus.org

กองประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์. (2567). *การปราบปรามอาชญากรรมออนไลน์ในประเทศไทย*. สืบค้นจาก https://www.prd.go.th

LINE TODAY. (2567). *ข้อมูลแจ้งความออนไลน์ในประเทศไทยเดือนพฤศจิกายน 2567*. สืบค้นจาก https://today.line.me

ราชกิจจานุเบกษา. (2562). *พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562*. สืบค้นจาก https://www.ratchakitcha.soc.go.th

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2566). *กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย*. สืบค้นจาก https://www.mdes.go.th

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article
DOI: 10.14456/jdl.2025.85

The Rhythm of Engagement: How Online Music Platforms Reshape Artistic Distribution and Interaction

Premwit Jirasanyansakul[1]*, Poowaniy Diraksin[2], Wenxin Dong[3], Wei Shang[4], Tasnee Keawngam[5], Rerkchai Ponsri[6]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Premwit Jirasanyansakul***
International College, Pathumthani University, Thailand.
Email:
Premwit_Jirasanyansakul@gmail.com
2. **Poowaniy Diraksin**
International College, Pathumthani University, Thailand.
Email:
Poowaniy_Diraksin@gmail.com
3. **Wenxin Dong**
International College, Pathumthani University, Thailand.
Email: 270676141@qq.com
4. **Wei Shang**
International College, Pathumthani University, Thailand.
Email: Wei_Shang@gmail.com
5. **Tasnee Keawngam**
International College, Pathumthani University, Thailand.
Email:
Tasnee_Keawngam@gmail.com
6. **Rerkchai Ponsri**
International College, Pathumthani University, Thailand.
Email: Rerkchai_Ponsri@gmail.com

Keywords:
Online Music Platforms; Artist Distribution; Audience Engagement; Opportunities and Challenges

Article history:
Received: 19/08/2024
Revised: 17/12/2024
Accepted: 08/02/2025
Available online: 22/03/2025

How to Cite:
Jirasanyansakul et al. (2025). The Rhythm of Engagement: How Online Music Platforms Reshape Artistic Distribution and Interaction. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 471-480.

ABSTRACT

This study explored the role of online music platforms in transforming artistic distribution and audience engagement, focusing on the opportunities and challenges faced by artists in the digital era. Using a qualitative approach, the research involved in-depth interviews with eight respondents, including independent and signed artists, industry professionals, and experts in music technology and digital distribution. Content analysis was employed. The findings highlight how digital platforms have democratized access to global audiences, enabling artists to reach and engage fans directly, yet also reveal the challenges of algorithmic visibility, low streaming revenues, and the pressure to constantly produce content. Despite these challenges, the study identifies significant opportunities for artists to monetize their work through alternative revenue streams and to engage more intimately with their audiences. The research also underscores the need for platform developers to enhance algorithmic transparency and explore new monetization models to support sustainable careers for artists. The study contributes to the growing body of literature on digital music distribution and offers practical insights for artists, industry professionals, and platform developers seeking to navigate the evolving landscape of digital music.

Introduction

Globalization in the digital era has been profoundly reshaped by the rapid advancement and widespread adoption of the Internet, mobile communication technologies, and information and communication technology (ICT). A defining feature of this modern era is the seamless integration of computers and cutting-edge ICTs, which have fostered a globally interconnected communication network and a unified financial and informational landscape. The pervasive use of digital technologies across diverse economic sectors has further facilitated the development of a cohesive digital ecosystem, enhancing connectivity and streamlining global interactions (Jangjarat et al., 2023; Limna et al., 2023). The music industry has undergone a dramatic transformation in the digital era, with online platforms playing an increasingly central role in how artists distribute their work and engage with audiences. The traditional model—where artists relied on record labels, physical sales, and radio airplay—has given way to a more decentralized and interactive ecosystem. Streaming services such as Spotify, Apple Music, and YouTube, along with social media platforms like TikTok and Instagram, have become essential tools for musicians seeking to reach global audiences, cultivate fan communities, and sustain their careers. These platforms not only provide immediate access to millions of listeners but also redefine artistic engagement through personalized recommendations, algorithm-driven visibility, and real-time interactions between artists and fans (Angelova & Johnning, 2021; Frenneaux, 2022; Guichardaz et al., 2019; Guo, 2023).

Music serves as a universal form of expression that transcends cultural and generational boundaries, playing a vital role beyond mere entertainment. The music industry is composed of three key sectors—recorded music, music licensing, and live performances—each contributing to an artist's growth and commercial success. Live music, in particular, provides emerging musicians with a platform to refine their craft before progressing to larger events. With the continued growth of the global live music market, artists are increasingly leveraging social media to expand their reach, promote their work, and explore alternative revenue streams such as live touring. Social media has also transformed the industry by eliminating geographical barriers, allowing artists to connect with global audiences more easily. However, while these platforms enhance engagement, most artist-fan interactions remain parasocial, with audiences forming one-sided connections with musicians. Despite this, social media continues to shape the modern music industry by fostering artist visibility, audience engagement, and new opportunities for creative and commercial success (Gaffarova, 2023; Nwagwu & Akintoye, 2024).

According to Frenneaux (2023), Geurts and Cepa (2023), and Ryu et al. (2024), this digital transformation has democratized music distribution, allowing independent and emerging artists to share their work without requiring major industry backing. However, alongside these opportunities come challenges that reshape the creative and commercial aspects of the music industry. The dominance of algorithmic curation means that artists must constantly adapt to platform-driven trends, optimize their content for discoverability, and engage audiences in new and evolving ways. Moreover, concerns over revenue distribution, platform dependency, and the sustainability of streaming-based income continue to shape discussions about the future of music in the digital economy (Berman & Katona, 2016; Bonini & Magaudda, 2024; Darvish & Bick, 2024).

As the digital era has significantly transformed the way artists distribute their work and engage with audiences, understanding how online platforms influence artistic distribution and audience engagement is vital for both musicians and industry stakeholders. This study aims to examine the role of digital platforms in transforming music distribution and artist-fan interaction. Furthermore, it seeks to identify the key challenges and opportunities that artists face in navigating the digital landscape, from platform monetization models to community-building strategies. By analyzing emerging trends, platform policies, and artist responses, this research will provide insights into how online music platforms are reshaping the creative economy and the ways in which artists sustain their presence in an increasingly digitalized industry.

Research Objective

The objectives are to examine the role of online platforms in transforming artistic distribution and audience engagement, as well as to identify the challenges and opportunities that artists face in using digital platforms to reach and sustain their audiences in the digital era.

Methodology

Research Design

This study employed a qualitative research approach to explore how online music platforms reshape artistic distribution and audience engagement. According to Asanprakit and Limna (2023), qualitative research methodology intends to understand the decision-making and actions of individuals or groups, as well as to explain the occurrence of specific phenomena. A qualitative approach is well-suited for examining the nuanced experiences, perceptions, and strategies of artists navigating digital platforms. By focusing on in-depth insights, this study aims to uncover the opportunities and challenges that musicians face in leveraging these platforms to build and sustain their audiences.

Data Collection Method

To gather rich and detailed data, this study utilized semi-structured interviews. Semi-structured interviews provide flexibility, allowing participants to share their experiences while ensuring that key research themes are addressed. In addition to interviews, this study incorporated documentary analysis, reviewing publicly available data such as industry reports, platform policies, and case studies of artists who have successfully adapted to the digital landscape. This triangulation of sources enhances the study's validity by providing a comprehensive understanding of the research topic.

Sampling Strategy

A purposive sampling approach was employed to recruit participants with firsthand experience in utilizing online music platforms, comprising independent and signed artists actively distributing their music digitally, industry professionals such as music managers, digital marketers, and platform representatives, as well as experts in music technology and digital distribution. The sample size is determined based on data saturation, with an initial target of eight participants. By incorporating a diverse range of perspectives, the study ensures a comprehensive understanding of the impact of digital platforms on artistic careers.

Data Analysis

Qualitative content analysis is a methodical approach that involves condensing data into categories or themes, with the researcher drawing valid inferences through inductive reasoning. This process requires a careful examination and ongoing comparison of the data, allowing themes and categories to emerge organically from the data itself. The researcher’s ability to interpret and organize the data effectively is key to uncovering meaningful patterns and insights (Limna, 2023; Phuangsuwan et al., 2024). Hence, the study employed content analysis to systematically examine the qualitative data collected from interviews and documentary sources. This method enables the identification of recurring patterns, themes, and meanings related to the role of online music platforms in artistic distribution and audience engagement.

Results

The analysis of the qualitative data revealed significant insights into how online platforms are reshaping artistic distribution and audience engagement, as well as the challenges and opportunities that artists encounter in leveraging these digital tools.

Role of Online Platforms in Artistic Distribution

Online platforms have dramatically transformed the way artists distribute their music, providing them with direct access to global audiences without the need for traditional intermediaries such as record labels or physical distribution channels. Participants consistently highlighted the ease and immediacy of distributing music on streaming platforms such as Spotify and Apple Music, which have enabled them to reach listeners across different geographic locations. Many artists noted that these platforms allow them to self-manage their music releases, providing greater control over distribution schedules, pricing, and promotional efforts. Furthermore, digital platforms have democratized the industry, enabling independent artists to compete alongside established names, significantly altering the power dynamics in the music industry.

"*I cannot believe how much things have changed. With Spotify and Apple Music, I can upload a track and have it available globally in just a few hours. It is incredible! And the best part is that I can manage everything myself—release schedules, pricing, even promotions. It gives me so much more control compared to the old days when I'd have to wait for approval from a label* (Personal communication with a respondent)."

"*I used to rely on a record label to get my music out there. Now, I don't need that. It's amazing how digital platforms have leveled the playing field. Independent artists can now reach as many people as the big names. It's also opened up a lot of new opportunities. I can connect with listeners from different countries and genres, without needing any physical distribution. The industry is definitely more democratized now. There's no middleman, so we have more control over our careers. But at the same time, it does mean we need to be even more proactive with our promotions to stand out in such a crowded space* (Personal communication with a respondent)."

Audience Engagement

Digital platforms also play a pivotal role in audience engagement. Social media platforms, such as Instagram and TikTok, were frequently cited as key tools for maintaining an ongoing relationship with fans. Artists reported using these platforms not only to promote new releases but also to engage with their audience through behind-the-scenes content, live sessions, and interactive posts. The immediacy of feedback, through likes, shares, and comments, allows artists to gauge audience preferences and adapt their content accordingly. This level of engagement provides artists with valuable insights into their fan base, fostering a sense of community and loyalty among listeners. However, some artists expressed concerns about the pressure to consistently produce content to maintain visibility and engagement.

"*I have been using Instagram and TikTok a lot to connect with my audience. It is not just about promoting my new music anymore; I share behind-the-scenes content and go live sometimes. The response has been amazing! The instant feedback through likes, shares, and comments is so valuable. I can really see what my listeners are into* (Personal communication with a respondent)."

"*It is incredible how much you can learn about your fan base just from their reactions. I feel like I can adapt my content in real time, whether it's music or personal updates. It definitely makes them feel more involved. It is like building a community. But at the same time, there is a downside. The pressure to constantly produce content can be overwhelming. If you do not keep posting, it feels like you risk losing engagement* (Personal communication with a respondent)."

Opportunities for Artists

The digital landscape offers several opportunities for artists. The low cost and accessibility of platforms have enabled independent musicians to enter the industry and build a following without relying on traditional record labels. Participants highlighted the increased autonomy that digital platforms offer, allowing artists to control their content, release schedules, and marketing strategies.

Moreover, online platforms provide artists with a variety of data analytics tools, enabling them to track audience demographics, listening behaviors, and engagement patterns. This data-driven insight allows artists to refine their strategies and create more personalized experiences for their fans. Platforms like TikTok were noted for offering viral opportunities, where a single post or video could lead to exponential growth in audience size and engagement.

"*One of the best things about these digital platforms is how accessible they are. I did not need a record label to get started, and now I've built a small but dedicated following all on my own. It is pretty empowering. I can control everything—my content, when I release music, even how I market it. It feels so much more flexible compared to the old system where you had to wait for approval or deals. The data tools on platforms like Spotify and YouTube are incredible. I can track exactly who is listening, where they are from, and what they like. It helps me tailor my releases and promotions to reach the right people* (Personal communication with a respondent)."

"*TikTok has been a game changer. One viral video can completely change the trajectory of your career. I have seen so many artists blow up just from a single post. TikTok's ability to propel a song or an artist to the next level is unreal. It feels like anyone has the chance to go viral if they nail the right content. It is a whole new level of opportunity. The low cost and the sheer number of tools available make this era so much more open for independent artists to succeed. The opportunities are endless if you know how to leverage them* (Personal communication with a respondent)."

Challenges Faced by Artists

Despite the opportunities provided by online platforms, artists face several challenges. One significant issue raised by participants was the dominance of algorithmic curation on platforms like Spotify. While algorithms help artists reach new listeners, they also tend to prioritize established or viral content, making it harder for emerging artists to gain visibility. Many artists noted the difficulty in standing out in an oversaturated market, where millions of tracks are uploaded daily. Another challenge identified was the revenue distribution model of streaming services. Although these platforms provide exposure, the per-stream payouts are often minimal, making it difficult for artists to sustain a living solely from streaming income. This revenue model has led some artists to seek alternative income streams, such as live performances and collaborations.

"As much as I love the reach that platforms like Spotify give me, I cannot help but feel like the algorithms work against us sometimes. They push the same popular artists and viral hits, which makes it harder for smaller, emerging acts to break through. I upload my music, but then I am just another drop in the ocean. With millions of tracks being released daily, it's tough to get noticed. Algorithms don't always favor new talent, especially if you don't already have a huge following. There is the payout issue. Sure, streaming gives me exposure, but when you look at the per-stream revenue; it is really not enough to live off of. It is hard to make a sustainable income from streaming alone (Personal communication with a respondent)."

"It is great for getting your music out there, but without other sources of income, like live gigs, it is almost impossible to sustain a career just from streaming royalties. I have had to rely more on live performances and collaborations to make ends meet. Streaming helps with visibility, but it is not the financial lifeline many artists hoped it would be. Streaming is a double-edged sword. It is an amazing tool for getting discovered, but if you want to survive as an artist, you need to find other ways to generate income (Personal communication with a respondent)."

Discussion

The findings of this study offer valuable insights into the dynamic role that online music platforms play in reshaping artistic distribution and audience engagement. As the results show, the advent of digital platforms such as Spotify, YouTube, and TikTok has profoundly transformed how music is distributed, providing artists with unprecedented access to global audiences. This democratization of distribution

has allowed independent and lesser-known artists to compete on a more level playing field with mainstream stars, aligning with earlier research that highlights the power of digital platforms in fostering more inclusive access to music (Aguiar & Waldfogel, 2021; Budu et al., 2018).

However, despite these advantages, the challenges of algorithmic visibility and low streaming revenue persist as major obstacles for many artists. Algorithmic visibility is particularly concerning, as it places a disproportionate amount of power in the hands of platform algorithms, which tend to prioritize mainstream content or music from popular artists. This creates an environment where independent artists must constantly adapt their promotional strategies to optimize discoverability, often investing more time in content creation and social media engagement than in their artistic work itself.

In terms of audience engagement, the study supports the growing recognition that digital platforms allow artists to build stronger, more direct connections with their fanbase. The interactive features of platforms like Instagram Live and TikTok enable artists to engage with their audiences in real-time, fostering a sense of intimacy and community that traditional distribution methods could not provide (Bodde, 2023; Frenneaux, 2022). However, the pressure to maintain continuous engagement through frequent content creation was also seen as a double-edged sword. While it enhances fan loyalty and allows for creative expression, it also adds significant pressure on artists to prioritize their digital presence, sometimes at the expense of their artistic integrity or mental well-being (Balogun & Aruoture, 2024; Sarode et al., 2023; Yoon, 2024).

The revenue generation challenge revealed in this study is not unique to the participants but reflects a broader trend in the industry. Streaming services have long been criticized for their low payout rates, and many artists find that, despite significant numbers of streams, their earnings are insufficient to sustain a full-time career. This finding corroborates Owen and O'Dair (2020), Netherton (2021), and Pilati et al. (2024), who highlight the need for new models of monetization that better serve both artists and consumers in the digital age. Alternative revenue streams, such as merchandise sales, live performances, and fan subscriptions through platforms like Patreon, were identified as critical in supplementing earnings.

Despite these challenges, the study also underscores the opportunities available to artists in the digital realm. The ability to monetize content through multiple revenue streams and access detailed audience analytics offers artists a degree of control over their careers that was previously unimaginable. Additionally, platforms like Bandcamp provide artists with a direct-to-fan model that bypasses traditional intermediaries, empowering them to sustain their careers on their terms. The data analysis features offered by platforms enable artists to tailor their content, optimize marketing strategies, and cultivate a more loyal fanbase, highlighting how digital tools can enhance the artistic and business aspects of their careers.

Conclusion

In conclusion, online music platforms have dramatically reshaped the landscape of artistic distribution and audience engagement, offering both significant opportunities and notable challenges for artists. While platforms like Spotify and TikTok democratize access to global audiences and facilitate direct engagement with fans, they also place artists in a position of dependency on algorithms and face difficulties in monetizing their work. The study highlights the need for a more sustainable model that addresses the financial constraints imposed by streaming platforms and ensures a fairer revenue distribution for artists. Furthermore, while digital platforms provide valuable opportunities for audience interaction and content monetization, the pressures of constant visibility and content creation demand careful management to maintain a balance between artistic integrity and digital engagement.

The findings from this study offer several practical implications for artists, music industry professionals, and digital platform developers. For artists, the study highlights the importance of using multiple digital platforms for distribution and engagement, emphasizing the need for continuous fan interaction and content diversification. Industry professionals should leverage data analytics to optimize

marketing strategies and explore alternative monetization models, like Patreon or Bandcamp, to create more sustainable income streams. Platform developers are encouraged to enhance algorithmic transparency and offer opportunities for fan-to-artist monetization to support a diverse and balanced music ecosystem. Academically, this study contributes to the literature on digital platforms in the music industry, particularly regarding algorithmic visibility and audience engagement. It provides a foundation for future research on alternative revenue models and the role of emerging technologies in transforming music monetization. The study's methodology offers valuable insights for similar research in other artistic fields and cultural contexts.

Limitations and Future Research

This study has several limitations, including a small sample size of eight participants, which may not fully represent the diverse global music industry, and the use of qualitative methods, which may not capture broader quantitative patterns. Future research could expand the sample to include a wider range of artists from various genres and regions and incorporate quantitative approaches like surveys or analytics data to better understand audience engagement and revenue trends. Additionally, exploring the long-term career impacts of digital platforms and examining emerging technologies such as blockchain and NFTs could offer deeper insights into new monetization models. Further research on algorithmic biases and their effects on artist visibility, as well as cross-cultural studies on how digital platforms reshape music distribution in different regions, would enrich the understanding of these dynamics in the global music industry.

References

Aguiar, L., & Waldfogel, J. (2021). Platforms, power, and promotion: Evidence from Spotify playlists. *The Journal of Industrial Economics, 69*(3), 653-691. https://doi.org/10.1111/joie.12263

Angelova, M. Y., & Johnning, H. A. E. (2021). *The path of independence in the music industry: Exploring how independent artists promote themselves through digital media and how record labels support artists in their careers* (Independent thesis). Jönköping University. https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1621743/FULLTEXT01.pdf

Asanprakit, S., & Limna, P. (2023). Understanding the role of social influence in consumers' intention to use social commerce. *Rom Yoong Thong Journal, 1*(2), 103-121. https://so08.tci-thaijo.org/index.php/romyoongthong/article/view/2188

Balogun, S. K., & Aruoture, E. (2024). Cultural homogenization vs. cultural diversity: Social media's double-edged sword in the age of globalization. *African Journal of Social and Behavioural Sciences, 14*(4), 1491-1512. https://journals.aphriapub.com/index.php/AJSBS/article/view/2722

Berman, R., & Katona, Z. (2016). *The impact of curation algorithms on social network content quality and structure* (Working paper). The Networks, Electronic Commerce, and Telecommunications (NET) Institute. http://www.netinst.org/Berman_16-08.pdf

Bodde, E. (2023). *Utilizing social media platforms in music marketing*. Tampere University of Applied Sciences. https://www.theseus.fi/handle/10024/804226

Bonini, T., & Magaudda, P. (2024). *Platformed! How streaming, algorithms and artificial intelligence are shaping music cultures.* Palgrave Macmillan. https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-43965-0

Budu, J., Akakpol, P. K., & Boateng, R. (2018). Completed research: Preliminary insights into the impact of digital platforms for music. In *SAIS 2018 Proceedings*. https://aisel.aisnet.org/sais2018/39

Darvish, M., & Bick, M. (2024). The role of digital technologies in the music industry—A qualitative trend analysis. *Information Systems Management, 41*(2), 181-200. https://doi.org/10.1080/10580530.2023.2225129

Frenneaux, R. (2022). *Platform disruption and the new music industry: The influence of the co-creative, networked digital age on music artists* (Ph.D. thesis). Griffith University. https://doi.org/10.25904/1912/4504

Frenneaux, R. (2023). The rise of independent artists and the paradox of democratisation in the digital age: Challenges faced by music artists in the new music industry. *DIY, Alternative Cultures & Society, 1*(2), 125-137. https://doi.org/10.1177/27538702231174200

Gaffarova, S. (2023). The importance of music in our life. *Builders Of The Future, 1*(01), 192-195. https://kelajakbunyodkori.uz/index.php/builders/article/view/143

Geurts, A., & Cepa, K. (2023). Transforming the music industry: How platformization drives business ecosystem envelopment. *Long Range Planning, 56*(4), 102327. https://doi.org/10.1016/j.lrp.2023.102327

Guichardaz, R., Bach, L., & Penin, J. (2019). Music industry intermediation in the digital era and the resilience of the Majors' oligopoly: The role of transactional capability. *Industry and Innovation, 26*(7), 843-869. https://doi.org/10.1080/13662716.2018.1561357

Guo, X. (2023). The evolution of the music industry in the digital age: From records to streaming. *Journal of Sociology and Ethnology, 5*(10), 7-12. https://doi.org/10.23977/jsoce.2023.051002

Jangjarat, K., Kraiwanit, T., Limna, P., & Sonsuphap, R. (2023). Public perceptions towards ChatGPT as the Robo-Assistant. *Online Journal of Communication and Media Technologies, 13*(3), e202338. https://doi.org/10.30935/ojcmt/13366

Limna, P. (2023). Unveiling the 4Es marketing strategy: Factors influencing online shopping behavior among consumers in Krabi, Thailand. *Disciplinary Journal of Buriram Rajabhat University, 7*(2), 1-11. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/journalfms-thaijo/article/view/264201

Limna, P., Kraiwanit, T., & Siripipatthanakul, S. (2023). The growing trend of digital economy: A review article. *International Journal of Computing Sciences Research, 7*, 1351-1361. https://www.stepacademic.net/ijcsr/article/view/347

Netherton, J. (2021). *Heavy metal fundraisers: Entrepreneurial recording artists in platform capitalism* (Doctoral dissertation). The University of Western Ontario. https://ir.lib.uwo.ca/etd/7800/

Nwagwu, W. E., & Akintoye, A. (2024). Influence of social media on the uptake of emerging musicians and entertainment events. *Information Development, 40*(4), 667-692. https://doi.org/10.1177/02666669221151162

Owen, R., & O'Dair, M. (2020). How blockchain technology can monetize new music ventures: An examination of new business models. *The Journal of Risk Finance, 21*(4), 333-353. https://doi.org/10.1108/JRF-03-2020-0053

Phuangsuwan, P., Siripipatthanakul, S., Limna, P., & Pariwongkhuntorn, N. (2024). The impact of Google Maps application on the digital economy. *Corporate & Business Strategy Review, 5*(1), 192–203. https://doi.org/10.22495/cbsrv5i1art18

Pilati, F., Houssard, A., & Sacco, P. L. (2024). Mirroring the inequalities of mainstream music platforms: Popularity, revenue, and monetization strategies on Bandcamp. *International Journal of Cultural Policy*, 1-20. https://doi.org/10.1080/10286632.2024.2356169

Ryu, S., Xiang, Y., & Zhang, W. (2024). Globalization and glocalization of the cultural and creative industry in the digital era. In S. Ryu, Y. Xiang, W. Zhang (Eds.) *Guide to Digital Innovation in the Cultural and Creative Industry*. SAGE Publications, Inc. https://doi.org/10.4135/9781071910023

Sarode, R. P., Kabir, R., Watanobe, Y., & Bhalla, S. (2023). Revolutionizing fan engagement in the music industry with blockchain technology. In *New Trends in Intelligent Software Methodologies, Tools and Techniques* (pp. 51-62). IOS Press. https://doi.org/10.3233/FAIA230223

Yoon, C. (2024). *Social media pressures artists to prioritize popularity at the cost of quality.* The Campanile. https://thecampanile.org/30793/opinion/social-media-pressures-artists-to-prioritize-popularity-at-the-cost-of-quality/

JDL
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

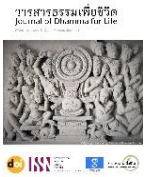

Original Research Article

DOI: 10.14456/jdl.2025.86

Study on the Aesthetic Tension between the Assumptions Quote and the Authenticity Quote in Theatre Characterization

Xiaotong Liu[1]*, Supavadee Potiwetchaku[2], Yuxiao Xu[3]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Xiaotong Liu***
Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.
Email: s66563806002@ssru.ac.th

2. **Supavadee Potiwetchaku**
Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.
Email: upavadee.po@ssru.ac.th

3. **Yuxiao Xu**
Nanning Normal University, China.
Email: 27046344@qq.com

Keywords:
Aesthetic Tension; Assumptions Quote; Authenticity Quote; Theatre Characterization

Article history:
Received: 12/11/2024
Revised: 11/12/2024
Accepted: 05/01/2025
Available online: 23/03/2025

How to Cite:
Li et al. (2025). Study on the Aesthetic Tension between the Assumptions Quote and the Authenticity Quote in Theatre Characterization. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 481 490.

ABSTRACT

This research aims to study 1. To explore the aesthetic tension between the assumptions quot and the Authenticity quot in Theatre Characterisation. 2. To explore the aesthetic phenomenon of the assumptions quot and the Authenticity quot in theatre contributes to the development of theatre art. The research methods include literature survey and interview. The research results illustrate the impact of aesthetic tension on dramatic character creation and actor stage resentation, including in-depth exploration of character connotations, promotion of plot development, and strengthening of theme expression. The research discussion and suggestions section further summarizes and extends the ideas, exploring the aesthetic tension between assumptions and authenticity in the creation of dramatic characters, as well as the aesthetic phenomenon of “assumption” and “authenticity” in drama, which is helpful to the art of drama. development.

Introduction

In the multi-dimensional research field of dramatic art, character creation has always been the core of creation and theoretical research. Drama constructs vivid characters through multi-dimensional expressions such as language, action, and emotion, thereby promoting the development and deepening of the storyline. In this process, “assumption” and “authenticity” are two important aesthetic concepts, and the tension between them has a profound impact on the image creation of dramatic characters. However, current research on this aesthetic phenomenon is still insufficient, especially in terms of theoretical depth and practical case analysis. “Assumptions” refers to the simulation or reconstruction of real life in drama, which allows the creator to play freely within a certain fictional framework and create an artistic reality that transcends reality. This assumption includes not only the arrangement of the plot and the setting of the characters, but also the fictional expression of words, behaviors and even thoughts and emotions. In contrast, “authenticity” emphasizes the faithful reflection and in-depth exploration of the real world in drama works, and pursues the display of the true state of human life in fictional art forms. This kind of reality is not just superficial similarity, but also involves the revelation of deep psychological and social reality.

In the practice of drama creation and performance, how to properly handle the relationship between the two, while maintaining the attractiveness and appeal of the artistic work without losing its depth and thinking value, is a major challenge facing playwrights and actors. From a historical perspective, different drama genres have their own ways of understanding and practicing this. For example, realist drama emphasizes being as close to reality as possible, while symbolist drama relies more on symbols and metaphors to express deep meaning. The diversified cultural background of modern society and the upgrading of technical means also provide new possibilities and challenges for the creation of dramatic characters. The introduction of digital technology has made stage performance methods more diverse, and the application of virtual reality, augmented reality and other technologies has enriched “Assumptions” forms of expression. At the same time, this has also brought new thinking to traditional dramas that pursue “authenticity”. Against this background, exploring how to maintain artistic innovation while also deeply reflecting human nature and social reality has become an urgent problem to be solved.

Based on this, this article explores the aesthetic tension between “assumption” and “authenticity” in the creation of dramatic characters, enriches the research on drama theory, and has important practical significance for improving the creative quality of drama art. Through in depth research on this issue, more effective creative guidance can be provided for drama artists, and at the same time, it can also enhance the public's understanding and appreciation of drama art. Therefore, this study aims to systematically analyze and discuss this topic in order to contribute to the development of dramatic art.

Objectives

1. To explore the aesthetic tension between the assumptions quot and the Authenticity quot in Theatre Characterisation

2. To explore the aesthetic phenomenon of the assumptions quot and the Authenticity quot in theatre contributes to the development of theatre art.

Research Methodology

Literature survey method: Used to sort out previous research results and establish a theoretical basis; Interview method: Used to obtain first-hand information from 2 experts and 1 actor in the field of drama on the specific application of “assumption” and “authenticity” in the creation of dramatic characters, namely:

Name	Type	Job title	Unit
1st person	Expert	Professor, Vice President	Hubei Normal University
2nd person	Expert	Associate Professor, Director of Teaching and Research Section	Jilin University of the Arts
3rd person	Actor	Associate Professor	Beijing People's Art Drama

Rresult

The Aesthetic Tension between the Assumption Quote and the Authenticity Quote in Theatre Characterization

The Formation of Aesthetic Tension Under the Interaction of Assumptions and Authenticity Principles in The Creation of Dramatic Characters

On the stage of dramatic art, actors serve as direct interpreters of characters, and their performance art profoundly affects the formation of aesthetic tension. When actors create characters, they need to follow the two principles of assumption and authenticity, and through the ingenious integration and interaction of the two, create a convincing and tense dramatic effect.

Actors and the Principle of Assumption

The principle of assumption constructs a fictional world beyond reality in drama, providing actors with a broad performance space. Actors need to thoroughly understand the elements of assumption in the script such as fantasy backgrounds, supernatural powers, or unique plot settings and transform these fictional elements into tangible experiences that the audience can perceive through their performances. The true presentation of the fictional world relies on the actors' ability to make these imaginary elements feel real and believable on stage. When performing under the principle of assumption, actors must first establish a sense of belief in the fictional world. They must genuinely believe that the situations they encounter, the events they experience, and the roles they portray are real. This belief not only helps actors immerse themselves more deeply into their characters but also enables the audience to connect emotionally, enhancing the unique charm of these fictional elements.

To bring the elements of assumption to life, actors must utilize various performance techniques, such as body language, vocal modulation, and facial expressions. Additionally, they should incorporate their personal creativity to infuse vitality into their characters. The effective display of these skills and creative interpretations makes the elements of assumption shine with new brilliance on stage, thereby enhancing the aesthetic intensity of the performance.

Actors and the Principle of Authenticity

Deep exploration of emotional resonance. The principle of authenticity requires actors to delve deeply into the character's inner emotional world when shaping their characters, and establish an emotional connection with the audience through true emotional expression. This authenticity is not only reflected in the logic of the character's behavior, but also in the true expression of his emotions. Actors need to truly convey the emotional state of their characters to the audience through delicate performances. Whether it is joy, sadness, anger or fear, actors need to perform it with sincere emotions so that the audience can empathize with them. This true expression of emotion is the key to establishing emotional resonance between the audience and the character. While pursuing emotional truth, actors also need to dig deeper into the human dimension of their characters. They need to understand the influence of factors such as the character's growth background, personality traits, and social environment on his behavior and emotions, so as to more accurately grasp the character's inner world. This profound exploration of human nature makes the character image more three dimensional and fuller, and also enhances the aesthetic depth of the work.

The Interaction between Assumptions and Authenticity

the formation of aesthetic tension. In the actor's performance process, assumption and authenticity do not exist in isolation, but are interdependent and interactive. This interaction promotes the formation of aesthetic tension and gives the drama a unique artistic charm. The actors create a fictional world full of imaginative space for the audience through the presentation of assumptions elements; at the same time, they use real

emotional expressions to give this world emotional authenticity and human depth. This fusion of fiction and reality allows the audience to enjoy a visual feast while also feeling profound emotional resonance and human thinking. The interaction between assumptions and authenticity is also reflected in the conflict and harmony between them. Sometimes, there are contradictions and conflicts between fictional settings and real emotions, which bring strong dramatic tension to the work; and sometimes, they merge and complement each other to form a harmonious and unified beauty. This unity of conflict and harmony is one of the important mechanisms for the formation of aesthetic tension.

To sum up, actors follow the principles of assumption and authenticity in the creation of dramatic characters, and create unique aesthetic tension through the interaction of the two. This tension not only enhances the artistic appeal of the work, but also prompts the audience to gain profound emotional experience and human thinking during the appreciation process. Therefore, in future drama creation, we should pay more attention to the important role of actors in character creation, encourage them to continue to explore and innovate, and bring more excellent drama works to the audience with more exquisite performing arts.

The Impact of Aesthetic Tension on Character Creation in Dramatic Art and Actors' Stage Presentation

The formation of aesthetic tension often stems from the delicate balance and fierce collision between assumption and reality in the script. This tension is most directly manifested in the characterization of characters by the in-depth exploration of the character's connotation and the enhancement of complexity. Through the use of assumptions, playwrights can set

unique backgrounds, personalities or fate trajectories for characters, thereby breaking conventions and challenging audience expectations; while the pursuit of authenticity requires these settings to be emotionally, logically or culturally unique Credibility and the ability to resonate with the audience. Under the influence of aesthetic tension, the character is no longer a single, flat image, but has a rich inner world, complex emotional levels and profound social implications. Aesthetic tension also plays an important role in promoting plot development and constructing dramatic conflicts in dramatic art. When assumptions and reality conflict in character creation, this conflict often becomes a source of motivation that drives the plot forward. Through superb performances, the actors externalize this conflict into dramatic tension that the audience can perceive, allowing the audience to follow the ups and downs of the plot in tension and anticipation. In the classic Chinese drama “Thunderstorm”, the emotional entanglement between Zhou Puyuan and Fan Yi is a typical field of aesthetic tension. Zhou Puyuan's autocracy and indifference and Fan Yi's resistance and pursuit of freedom form a strong conflict between the assumption’s family background and the true emotional needs. This conflict not only promotes the development of the plot, but also builds the core tension of the entire drama, allowing the audience to maintain a high degree of tension and emotional investment during the viewing process.

The ultimate impact of aesthetic tension on character creation in dramatic art is also reflected in the strengthening of theme expression and the deepening of artistic value. Through the interaction of assumption and authenticity, the playwright is able to incorporate profound social implications and philosophical thinking into the character creation, making the work not only entertaining, but also ideological and educational. The actors convey this theme to the audience through their own performances, guiding them to think about the meaning of life, the current situation of society and the nature of human nature. For example, in the absurd play “Waiting for Godot”, Godot, a character who has never appeared, has become a symbol, representing mankind's eternal pursuit of the unknown, hope and redemption. Through the waiting experience of two tramps, Beckett cleverly reveals the loneliness, confusion and despair of human beings in modern society. This profound thematic expression is based on the aesthetic tension between assumption and authenticity, which gives the work artistic value and social significance that transcends the times.

The Impact of Aesthetic Tension on Actors’ Stage Presentation

Aesthetic tension provides actors with a broad creative space for their stage presentation. When facing a role full of tension, actors need to use their imagination, creativity and in depth understanding of the role to transform the characters in the text into vivid images on the stage. This creative process not only tests the actors' performance skills and artistic accomplishment, but also stimulates their creativity and performance passion.

Aesthetic tension also prompts actors to gradually form their own unique performance style and artistic personality in stage presentation. When faced with tense characters and plots, actors need to interpret the character based on their own understanding and feelings and show the unique charm of the character through their own performance style. This personalized performance style not only makes the actors stand out on the stage but also brings a richer viewing experience to the audience.

To sum up, aesthetic tension plays a vital role in the characterization of dramatic art and the stage presentation of actors. It deepens the connotation of the character, promotes the

development of the plot, strengthens the expression of the theme, stimulates the creativity of the actors, enhances emotional expression, and creates a unique performance style.

The Aesthetic Phenomenon of the Assumptions Quote and The Authenticity Quote in Theatre Contributes to the Development of Theatre Art.

Assumptions aesthetic qualities are summarized in fictional structures and explorations of meaning. Assumption in the creation of dramatic characters is first reflected in the transcendence and reconstruction of the real world. It allows the playwright to construct a unique and symbolic dramatic world through fictional plots, scenes and character relationships. This kind of fiction is not a meaningless fabrication, but is based on a profound insight into human life, emotions and social phenomena. Through artistic processing and refinement, it is presented in a more concentrated, intense and typical way.

The use of assumptions allows dramatic characters to show more complex and profound character traits within a fictional framework. Take Shakespeare's “Hamlet” as an example. The ghost's revenge plot in the play obviously transcends the logic of real life, but it is these assumptions setting that provides the possibility for a deep exploration of Hamlet's inner world. After Hamlet learned the truth about his father's murder, he fell into deep contemplation and pain. His indecision, desire for revenge, and moral struggle were infinitely magnified under the assumption’s framework, becoming an exploration of human nature and Classic issues of existence and morality.

Assumption often enhances the artistic effect of dramatic character creation through symbolism and metaphor. In the absurd play “Waiting for Godot”, the character Godot never appears. He has become a symbol, representing mankind's eternal pursuit of the unknown, hope and redemption. These assumptions setting makes the actions and dialogues of the characters in the play full of symbolic meaning, leading the audience to have a profound reflection on life, society and existence.

The aesthetic qualities of authenticity are summarized as emotional resonance and exploration of human nature. As opposed to assumptions, authenticity pursues emotional resonance and human exploration with the audience in the creation of dramatic characters. It requires the playwright to create realistic characters and plot development within a fictional framework, so that the audience can resonate and identify with it during the viewing process.

Authenticity is first reflected in the delicate depiction of the characters' emotions. In “Romeo and Juliet”, Shakespeare depicts the love tragedy of two young lovers through delicate brushwork. Their emotions are pure and passionate. Faced with family hatred and social oppression, they choose to defend love with their lives. This sincere and profound emotional expression inspired the audience's deepest resonance and emotion, making this work an eternal love classic.

In addition to emotional resonance, authenticity requires playwrights to tap into the complexity and multifaceted nature of human nature in their characterization. In “A Doll's House”, Ibsen reveals the plight and struggle of women in family and society through the character of Nora. Nora gradually awakens from a housewife who is dependent on her husband and blindly obedient to a woman who pursues independence and self-worth. In this process, the contradictions, struggles and growth she experienced were not only an exploration of personal destiny, but also a profound revelation of the deep desire for freedom, equality and dignity in human nature.

In dramatic characterization, assumptions and authenticity are not isolated aesthetic qualities, but interdependent and interactive. Assumption provides a broad creative space and profound symbolic meaning for authenticity; authenticity gives vitality and appeal to assumptions, making it no longer an empty fiction, but an artistic image that can touch people's hearts. In “Les Misérables”, Hugo used fictional historical backgrounds and characters' fates to show the social turmoil and human struggle during the French Revolution. However, it is through the real and touching characters such as Jean Valjean and Fantine, as well as the emotional entanglement and intertwined fate between them, that this work has a strong sense of reality and humanistic care. This interactive relationship between assumption and authenticity not only enhances the artistic appeal of the work, but also deepens the audience's thinking about history, society and human nature.

To achieve an effective blend of assumptions and reality, playwrights need keen insight and profound artistic skills. They need to create realistic characters and plot developments within a fictional framework; at the same time, they need to imbue these images and plots with profound symbolic meaning and cultural connotation through symbols, metaphors and other techniques. Only in this way can we create excellent dramatic works that have both artistic value and social significance.

Discussion

The findings in this study about the interactive relationship between theatre creation and performing arts have some convergence with previous studies. This study found that the actors' interpretation and creation of assumptive elements in their performances added unique charms to their characters, which is in line with previous studies on the importance of assumptions in theatre creation.

The results of this study complement and develop the previous theories. In his study, Yan Ming (2023) emphasised the key role of authenticity in theatre, while this study further points out that the formation of aesthetic tension does not only depend on the separate existence of assumptions and authenticity, but also lies in the dynamic balance and interplay between the two in the process of the actor's performance. Actors need to deeply grasp this balance on the basis of understanding the role in order to present a stage image that is both authentic and artistically compelling. Through comparison, it is found that there is relatively little research on the relationship between actors‘ performance skills and aesthetic tension at this stage, while this study clearly points out the key role of actors’ performance skills in realising the balance between assumptions and authenticity, as well as its important influence on the formation of aesthetic tension. In summary, this study validates and enriches to a certain extent the previous theories on assumptions and authenticity in theatre, and provides new perspectives and grounds for further understanding of the nature and development of theatre art.

Conclusion

This study explores the aesthetic tension between ‘assumptions’ and ‘authenticity’ in dramatic characterisation, and analyses their important role in the excavation of character connotations, plot development and theme expression. The results of the study point out that assumptions creates the background and character of a character, while authenticity ensures the credibility of emotion and logic, and the interaction between the two makes the character image rich and emotionally complex. It is recommended to improve the quality of actors,

innovate the forms of expression, and strengthen theatre education in order to enhance the aesthetic tension and promote the development of the art.

Suggestions

Enhance the quality and artistic cultivation of actors so as to better understand the scripts and roles, and improve the authenticity and infectiousness of performances.

Innovate the form of theatre expression, such as using multimedia and virtual reality technology, to enhance the visual effect and artistic expression, and enrich the audience's experience.

Suggestions for Future Research on Aesthetic Tension in Theatre Performance

Building on the findings of this study, there are several avenues for future research that could further elucidate the relationship between assumptions, authenticity, and aesthetic tension in theatrical performance. This study highlights the importance of the dynamic balance between these elements and the key role of actors' performance skills in shaping a compelling stage image. To expand and deepen these insights, future research should focus on three main areas: enhancing the understanding of actors' performance skills, exploring innovative theatre techniques, and strengthening theatre education and training.

1. Deepening the Exploration of Actors' Performance Skills and Aesthetic Tension

One promising area for further research involves a more detailed investigation into how actors' performance skills directly contribute to the formation of aesthetic tension. While the present study emphasizes the significance of balancing assumptions and authenticity, future research could examine how specific acting methodologies influence this balance. For instance, comparative analyses of acting systems—such as Stanislavski's emotional realism and Brecht's alienation effect—could reveal how different techniques either heighten or reduce aesthetic tension. Additionally, longitudinal studies observing actors' interpretative processes during rehearsals may offer valuable insights into how performers navigate the dynamic interplay between fictional assumptions and emotional authenticity over time.

Moreover, future research could explore the role of actors' emotional memory and physical embodiment in creating authentic yet imaginative performances. Investigating how actors integrate personal experiences with their interpretative choices may clarify how deeply internalized emotions can enhance or disrupt the balance between the imaginative framework and realistic portrayal. By focusing on these practical aspects of performance, researchers could provide more nuanced explanations for how actors cultivate and sustain aesthetic tension in live theatre.

2. Expanding Research on Innovative Theatre Techniques

As theatre continues to evolve in response to technological advancements, another critical area for future research lies in exploring how innovative forms of theatrical expression impact the relationship between assumptions and authenticity. The use of multimedia, virtual reality (VR), and augmented reality (AR) in theatrical productions opens new possibilities for expanding the boundaries of both imagination and realism. Future studies could analyze how these technologies shape audience perceptions of authenticity and whether they heighten or diminish the emotional and intellectual engagement required to sustain aesthetic tension.

Additionally, immersive and participatory theatre formats present unique challenges and opportunities for exploring aesthetic tension. These formats, which often blur the line between performance and reality, may offer valuable case studies for understanding how audience involvement influences the balance between fictional assumptions and emotional authenticity. By examining how emerging technologies and interactive performance styles reshape audience engagement, future research can shed light on the evolving nature of aesthetic tension in contemporary theatre.

3. Strengthening Theatre Education and Training

Given the central role of actors' performance skills in maintaining aesthetic tension, future research should also focus on enhancing theatre education and training. It is essential to develop comprehensive training models that equip actors with the interpretative and technical skills necessary to navigate the complex relationship between assumptions and authenticity. One potential avenue for research is the design and evaluation of specialized workshops that emphasize the practical application of these concepts. Such programs could focus on developing actors' capacity to interpret scripts with greater depth while maintaining a dynamic and emotionally resonant stage presence.

Furthermore, interdisciplinary collaboration between theatre practitioners and scholars from fields such as psychology and media studies could enrich training methodologies. For example, incorporating insights from cognitive science on emotion and perception might help actors refine their ability to evoke authentic responses while working within fictional frameworks. Research in this area could also investigate how training programs can adapt to new performance environments that integrate digital and immersive technologies. Strengthening theatre education in these ways would not only enhance the artistic cultivation of actors but also contribute to the broader development of theatrical artistry and innovation.

4. Broadening the Scope of Comparative Analysis

Another important direction for future research is the comparative analysis of aesthetic tension across different cultural and theatrical traditions. By examining how various cultural contexts interpret and manage the interplay between assumptions and authenticity, researchers can gain a more global perspective on the formation of aesthetic tension. Comparative studies could investigate how cultural values influence actors' approaches to performance and how these variations affect audience engagement and emotional responses.

Additionally, future research could explore how aesthetic tension functions across diverse theatrical genres, such as tragedy, comedy, and physical theatre. Different genres may require distinct balances between imaginative assumptions and emotional authenticity, and studying these variations could reveal new dimensions of how aesthetic tension operates in performance. Moreover, analyzing the relationship between aesthetic tension and socio-political contexts could provide insights into how theatre reflects and responds to societal changes. Such research would enhance the theoretical framework of aesthetic tension while offering practical knowledge for contemporary theatre-makers.

In conclusion, this study has laid the foundation for understanding the intricate relationship between assumptions, authenticity, and aesthetic tension in theatre performance. However, there remain numerous opportunities for future research to deepen and expand these insights. Investigating the nuances of actors' performance skills, exploring the impact of

emerging theatrical technologies, strengthening educational frameworks, and conducting cross-cultural comparative analyses are all promising avenues for further inquiry. Pursuing these research directions will not only enhance the theoretical understanding of aesthetic tension but also contribute to the ongoing evolution of theatre as a vital and dynamic art form.

References

Li, J., & Li, N. (2023). Neglected stage aesthetics assumption. *Contemporary Drama*, *(05)*, 7–12. https://doi.org/10.13369/j.cnki.ddxj.2023.05.002

Mi, G., & Diao, T. (2011). Thoughts on authenticity and virtuality in drama, film, television, and animation performances. *Film Criticism*, *(06)*, 24–27.

Wang, K. (2023). Research on the ways to create characters in drama performances. *Drama House*, *(28)*, 52–54.

Yan, L. (2024). On the assumptions' use of space in dramatic activities: Taking *Sangshuping Chronicle* as an example. *Comedy World (Second Half)*, *(07)*, 4–6.

Yan, M. (2023). Character creation in talk drama performances. *Drama House*, *(19)*, 19–21.

Yin, Y. (2023). *On the sense of proportion in dramatic performances* (Master's thesis, Shenyang Normal University). CNKI Database

Zhou, N. (2024). Assumption and stage image creation: From Meyerhold to Chinese opera. *Playwright*, *(03)*, 79–82.

Zhou, P. (2022). *The embodiment and research of assumptions in character creation* (Master's thesis, Shanghai Normal University). CNKI Database

JDL JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

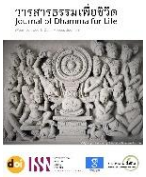

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.87

Analysis of the Fitness Business in the VUCA World: A Case Study of Home Fitness Club

การวิเคราะห์ธุรกิจฟิตเนสในโลกยุค VUCA : กรณีศึกษา Home Fitness Club

Tananwat Wattana[1]*, Korn Kangsadanporn[2]

ธนวัชร์ วัฒนา[1]*, กรณ์ กังสดารพร[2]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Tananwat Wattana***
ธนวัชร์ วัฒนา*
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: T9brand789@gmail.com

2. **Korn Kangsadanporn**
กรณ์ กังสดารพร
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: korn.kang@gmail.com

คำสำคัญ:
โลกในยุควูก้า; การวิเคราะห์ธุรกิจ; โฮมฟิตเนสคลับ

Keywords:
VUCA World; Business Analysis; Home Fitness Clubs

Article history:
Received: 19/07/2024
Revised: 19/10/2024
Accepted: 21/12/2024
Available online: 24/03/2025

ABSTRACT

This research aims to 1) analyze the business environment of home fitness clubs, 2) present the direction of the business in the VUCA world, and 3) propose internal improvement guidelines for the business based on the 7s McKinsey Framework. This qualitative research was conducted through in-depth interviews with 11 key informants. The study found that 1) the VUCA world environment affecting home fitness clubs includes: (1) increased learning of skills and management from global sources, (2) marketing to expand a more diverse customer base, (3) lower rental costs for expanding branches, (4) difficulty in cost control, and (5) more complex management. The direction of home fitness clubs in the VUCA world includes: (1) focusing on quality and standard services, (2) providing attentive and friendly customer care, (3) offering professional services willingly, and (4) conducting business for social benefit. Internal improvement guidelines include: (1) focusing on cost control strategies, (2) adjusting the structure and management styles, (3) providing appropriate promotion and support for staff, (4) clear division of work and responsibilities, (5) regular personnel selection and knowledge development processes, (6) creating specialized skilled personnel, and (7) promoting shared values, emphasizing a passion for service and enjoyment in exercising, collective knowledge development, attentive and friendly service that makes customers feel at home, and helping customers achieve their personal goals. The study found that the improvement guidelines for home fitness businesses are: (1) continuously adjusting strategies according to the context and needs of customers, (2) developing the potential of personnel by focusing on quality service, (3) creating services that focus on the elderly to create business opportunities, (4) reducing

How to Cite:

Wattana, T. & Kangsadaporn, K. (2025). Analysis of the Fitness Business in the VUCA World: A Case Study of Home Fitness Club. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 491-507.

prices by controlling costs, and (5) setting long-term goals through franchise expansion, and (6) conducting socially responsible business.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของธุรกิจโฮมฟิตเนสคลับ 2) นำเสนอทิศทางของธุรกิจในโลกยุควูก้า และ 3) นำเสนอแนวทางปรับปรุงองค์ประกอบภายในของธุรกิจตามแนวคิด 7s Mckinsey Framework โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวม 11 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพแวดล้อมในโลกยุควูก้าที่ส่งกับธุรกิจโฮมฟิตเนสคลับ (1) เกิดการเรียนรู้ด้านทักษะและการจัดการจากแหล่งข้อมูลทั่วโลกได้มากขึ้น (2) สามารถทำการตลาดเพื่อขยายกลุ่มลูกค้าที่หลากหลายขึ้น (3) ต้นทุนการเช่าสถานที่เพื่อขยายสาขาต่ำลง (4) การควบคุมต้นทุนทำได้ยาก (5) การบริหารจัดการที่ซับซ้อนขึ้น ในขณะที่ทิศทางของธุรกิจโฮมฟิตเนสคลับในโลกยุควูก้า คือ (1) การมุ่งเน้นการบริการอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน (2) การเอาใจใส่ดูแลลูกค้าทุกคนอย่างเป็นกันเอง (3) เต็มใจในการให้บริการอย่างมืออาชีพ (4) การดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ในขณะที่แนวทางการปรับปรุงภายในประกอบด้วย (1) มุ่งกลยุทธ์ในการควบคุมต้นทุนธุรกิจ (2) การปรับรูปแบบโครงสร้างและการบริหารจัดการ (3) มีรูปแบบการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรอย่างเหมาะสม (4) มีการแบ่งงานและหน้าที่ที่ชัดเจน (5) มีกระบวนการคัดเลือกบุคลากรและพัฒนาความรู้เสมอ (6) การสร้างบุคลากรมีทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (7) การส่งเสริมค่านิยมร่วม โดยมุ่งเน้นการมีใจรักในการบริการและชื่นชอบในการออกกำลังการ การพัฒนาความรู้ร่วมกัน การบริการที่เอาใจใส่และเป็นกันเองที่ทำให้ผู้ใช้บริการมีความสะดวกสบายเหมือนอยู่บ้านรวมถึงการช่วยเหลือผู้ใช้บริการให้บรรลุเป้าหมายส่วนตน ทั้งนี้จากผลการศึกษาพบว่าแนวทางการปรับปรุงธุรกิจโฮมฟิตเนส คือ (1) ปรับกลยุทธ์อยู่เสมอตามบริบทและความต้องการของผู้ใช้บริการ (2) พัฒนาศักยภาพของบุคลากรโดยมุ่งเน้นการบริการที่มีคุณภาพ (3) การสร้างการบริการที่เน้นกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ (4) การปรับลดราคาจากความสามารถในการควบคุมต้นทุน และ (5) การสร้างเป้าหมายระยะยาวจากการขยายธุรกิจแฟรนไชส์ (6) การทำธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

บทนำ

จากสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปที่สร้างแรงสั่นสะเทือนทางด้านสุขภาพไปทั่วโลกเมื่อโลกได้เผชิญกับสภาวะวิกฤตครั้งใหม่ คือ การอุบัติของโรคระบาดใหม่ของโรคไวรัสโคโรน่า 2019 หรือ Covid-19 ที่สร้างผลกระทบครั้งยิ่งใหญ่ต่อระบบเศรษฐกิจทั่วโลกอย่างฉับพลัน ภาครัฐจึงได้มีนโยบายและมาตรการต่างๆที่เคร่งครัดในการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดฯ เช่น การปิดเมือง ปิดประเทศ (Lockdown) เว้นระยะห่างทางสังคม งดพบปะใกล้ชิดกัน งดกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ทุกคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ความเป็นปกติของการดำเนินธุรกิจ ทรัพยากรที่อยู่ไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สภาพคล่องทางการจัดการบริหารและการเงิน ขวัญกำลังใจ รายได้ของบุคลากรที่ลดลง ทักษะและบุคลากรที่มีอยู่ส่วนใหญ่ไม่สามารถปรับใช้ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างฉับพลัน เป็นต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะภาคธุรกิจผู้ให้บริการต่างๆ ที่ต้องมีการยืดหยุ่นและปรับตัวในด้านการบริหารจัดการ รวมถึงกลยุทธ์ในการดำเนินงานทางธุรกิจในรูปแบบใหม่ (New Normal) ให้อยู่รอดในสภาวะ

วิกฤตนี้ โดยธุรกิจศูนย์กีฬาและการออกกำลังกาย คือ ฟิตเนส ยิม สตูดิโอ ออกกำลังกายนั้น กลายเป็นหนึ่งในธุรกิจการบริการ ที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักเช่นกัน เนื่องจากมีผู้ใช้บริการเข้ามาใช้บริการแบบหมุนเวียนกันตลอดเวลา ในช่วงการระบาดฯ จึงทำให้ต้องปิดบริการชั่วคราว เพื่อเป็นการลดการแพร่ระบาด และประกอบกับมีการบังคับใช้มาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมและนโยบายต่างๆ ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ตามสถานการณ์ ณ ช่วงเวลาขณะนั้น ซึ่งทำให้พฤติกรรมของผู้ใช้บริการนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง

โดยเมื่อหลังการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของฯ ส่งผลให้เทรนด์หรือกระแสความนิยมในด้านสุขภาพเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน ที่ให้ความสำคัญและเกิดความตระหนักถึงความสำคัญด้านสุขภาพร่างกายและสุขอนามัยมากยิ่งขึ้น เช่น อาหารเสริมเพื่อสุขภาพ การกินอาหารเป็นยา การใช้เทคโนโลยีในการดูแลและรักษาสุขภาพ การบำบัดอาการ Office Syndrome การรักษาสุขภาพจิต การบริหารงานและบริหารชีวิตให้สมดุล (Work Life Balance) เป็นต้น ที่มุ่งเน้นการมีสุขภาพดีที่ยั่งยืน การป้องกันก่อนการเกิดโรค การบำบัดฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ และการสร้างภูมิคุ้มกันที่แข็งแรง ที่กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Societies) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และกำลังจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Societies) ภายในปี พ.ศ.2567 จึงคาดว่ากลุ่มผู้สูงอายุจะกลายมาเป็นกลุ่มลูกค้าที่มีบทบาทสำคัญในอนาคต ส่งผลให้บรรดาธุรกิจหลายๆ ธุรกิจต่างก็ตระหนักและเริ่มมีการปรับตัว เพื่อให้สินค้าและบริการสามารถ ตอบโจทย์กลุ่มลูกค้าผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น (ธนาคารกสิกรไทย, 2561) โดยธุรกิจฟิตเนสเป็นธุรกิจที่สามารถตอบโจทย์ในเรื่องของสุขภาพ ในด้านการฟื้นฟูสภาพร่างกายผู้สูงอายุ ซึ่งจะเป็นเป้าหมายสำคัญของธุรกิจฟิตเนสที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยการมีสุขภาพที่ดีและแข็งแรง เป็นรากฐานสำคัญที่ส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคตเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการออกกำลังกายในฟิตเนส ซึ่งเป็นธุรกิจที่ให้บริการในด้านการออกกำลังเพื่อสุขภาพ แม้ว่าสถานการณ์การระบาดฯ จะเริ่มคงที่แล้วและมีแนวโน้มไปในทางที่ดีขึ้น แต่ธุรกิจฟิตเนสนั้น ก็ยังได้รับผลกระทบที่ต้องใช้ระยะเวลาในการฟื้นฟู เนื่องจากการมีแพลตฟอร์มออนไลน์เข้ามา เพื่อสร้างความสะดวกสบาย และเป็นทางเลือกให้แก่ผู้ใช้บริการที่มีจำนวนคู่แข่ง ซึ่งประกอบธุรกิจฟิตเนสจำนวนมาก ซึ่งปัญหาดังกล่าวก็เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ธุรกิจ Home Fitness Club โดยมีอยู่จำนวน 6 สาขา ได้แก่ รามคำแหง 65, สะพานใหม่, เมเจอร์นนทบุรี, นวลจันทร์, ลาดปลาเค้า และบางนา จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์ในการบริหารธุรกิจ เพื่อให้เกิดความโดนเด่น มีการให้บริการที่หลากหลาย โปรโมชั่นที่ดึงดูดผู้ใช้บริการ เพื่อต่อสู้กับตลาดธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงเช่นกัน

แต่เมื่อต่อมาโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคของ VUCA World จากการเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจโลก หรือ Global Mega Trends ซึ่งมีปัจจัยนานัปการที่ทำให้การดำเนินธุรกิจไม่เป็นไปตามที่วางแผนไว้ อนาคตเต็มไปด้วยความเสี่ยงและความไม่แน่นอน ตลอดจนความผันผวนมากมาย ซึ่งเป็นความท้าทายใหม่ๆ ในหลากหลายมิติในการแก้ไข ปรับตัว ปรับกลยุทธ์ธุรกิจ Home Fitness Club ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสอดคล้องกับสถานการณ์ของการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันอย่างเท่าทันเพื่อการให้บริการแก่ผู้บริโภคในกลุ่มผู้รักสุขภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ Home Fitness Club โดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน ในด้านต่างๆทุกมิติ เช่น สภาพเศรษฐกิจและสังคม สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) เทรนด์สุขภาพ การบริการ การบริหารจัดการ เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาโมเดลทางธุรกิจ Home Fitness Club ในโลกยุค VUCA ให้เกิดความประสบความสำเร็จ รวมไปถึงเป็นการ

แก้ไขป้องกัน ลดความผันผวน ไม่แน่นอน และซับซ้อน ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อธุรกิจ Home Fitness Club ทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในอนาคต โดยการปรับปรุงองค์ประกอบภายในธุรกิจ Home Fitness Club เพื่อเป็นการวางทิศทางในการดำเนินธุรกิจให้สามารถตอบสนองและสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการที่รักสุขภาพรักการออกกำลังกายให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

1) แนวคิด VUCA WORLD

สถานการณ์ VUCA World นั้นประเทศไทยได้เพิ่งก้าวเข้าสู่ยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเป็นทางการและมีการปรับตัวเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ภายใต้การเชื่อมโลกของธุรกิจข้อมูลข่าวสารอย่าง ไร้พรมแดนซึ่งกลายเป็นปรากฏการณ์ที่แสดงให้เห็นความเป็นโลกาภิวัตน์อย่างต่อเนื่อง โดยสถานการณ์นี้ได้มีผู้ให้ความหมายโดยกองทัพอเมริกัน ซึ่งในขณะนั้นต้องการภาวะผู้นำเพื่อที่นำองค์กรสู่ความสำเร็จที่แตกต่างจากผู้นำคนอื่น ๆ ในโลกยุคใหม่หลังสงครามเย็น โดย VUCA ถูกนำมาใช้ครั้งแรกในบริบททางการทหารของสหรัฐอเมริกาเมื่อปี ค.ศ.1990 เพื่ออธิบายภาวะการณ์ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือภายในสังคมโลก ซึ่งเป็นผลมาจากการสิ้นสุดของสงครามเย็น (Bennett and Lemoine, 2014) ต่อมา VUCA ถูกนำมาใช้ในวงการธุรกิจ โดยผู้นำด้านกลยุทธ์ในการอธิบายสภาวะแวดล้อมทางธุรกิจ ซึ่งซับซ้อนวุ่นวาย ผันผวน และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นสภาวะปกติใหม่ (New Normal) หรือการมีเหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดการณ์ไว้เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน (พัชราภรณ์ ดวงชื่น, 2561)

การปรับตัวของผู้นำองค์กรธุรกิจภายใต้สถานการณ์ VUCA World โดย Johansen (2012) ได้อธิบายว่าทักษะเดิมของผู้นำอาจไม่เพียงพอที่จะรับมือกับปัญหาที่ยุ่งเหยิงซับซ้อน อีกทั้งด้านเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง ในอดีตการพัฒนาเรื่องต่าง ๆ จะเกิดขึ้นในทุก ๆ 20-30 ปี แต่ปัจจุบันระยะในการพัฒนาเริ่มสั้นลง อันเนื่องมาจากความรวดเร็วในการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในโลก เป็นผลให้ผู้นำต้องมีการปรับตัวและเพิ่มทักษะใหม่ ๆ ที่ผู้นำควรจะมีเพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่เหล่านั้น ดังนั้นศักยภาพของผู้นำเป็นปัจจัยที่ชี้วัดถึงความสำเร็จขององค์กร จะเห็นได้ว่าผู้นำเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญแต่สถานการณ์ที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ในโลกที่อาจเกิดขึ้นหรือไม่นั้น จะเป็นฉนวนแห่งความท้าทายศักยภาพที่แท้จริงของแต่ละผู้นำ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะเป็นเครื่องพิสูจน์ศักยภาพของผู้นำที่ต้องเผชิญหน้าหรือรับมือกับเหตุการณ์ในสถานการณ์ VUCA World (โชติกา ใจทิพย์ และกฤษดา เชียรวัฒนสุข, 2561)

2) แนวคิดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร (SWOT)

SWOT เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ สำหรับองค์กร หรือโครงการ ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์กร โดยส่วนใหญ่และผลที่ได้จากการทำการวิเคราะห์ SWOT จะถูกนำมาใช้ควบคู่กับเครื่องมือ TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร (พงศ์พิช ยงประพัฒน์, 2558 อ้างถึงใน มงคล กิตติญาณขจร, 2564)

โดยหลักการสำคัญของ SWOT คือ การวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง รู้จักสภาพแวดล้อมชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหาร

ขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มี ต่อองค์กรธุรกิจ และจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถด้านต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็น ประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรที่เหมาะสมต่อไป

2.1) แนวคิดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกด้วย PESTLE Model

เป็นเครื่องมือสร้างกลยุทธ์ธุรกิจผ่านการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก PESTEL ย่อมาจาก Political Economic Social Technology Environment และ Legal หรือ การเมืองเศรษฐกิจสังคมเทคโนโลยี สภาพแวดล้อม และกฎหมาย การวิเคราะห์ PESTEL ทำให้ธุรกิจเห็นภาพรวมปัจจัย ภายนอกอย่างชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงหรือช่วงชิงโอกาส เป็นเครื่องมือที่ต่อยอดมาจาก PEST Analysis ที่เพิ่มปัจจัยภายนอก 2 ปัจจัย คือ Environment (E) และ Legal หรือ Laws (L) (Weihrich, 1982)

2.2) แนวคิดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกด้วย Five Force Model

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการแข่งขันในอุตสาหกรรมใด ๆก็ตามจะประกอบไปด้วย 5 กลุ่ม ได้แก่ การแข่งขันจากผู้แข่งขันรายใหม่ที่จะเข้ามาในอุตสาหกรรม การแข่งขันจากคู่แข่งเดิมที่มีอยู่ อำนาจการต่อรองของผู้บริโภค อำนาจการต่อรองของซัพพลายเออร์ และการคุกคามจากสินค้าทดแทน โดยปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อธุรกิจในเรื่องของความได้เปรียบทางการแข่งขันและอำนาจต่อรองของธุรกิจ (มงคล กิตติญาณขจร, 2564)

2.3) แนวคิดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในด้วย 7s Model

องค์กรทุกประเภทจำเป็นต้องปรับบทบาทและกลยุทธ์ของตนให้รับกับการผันผวนของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี แต่การเปลี่ยนแปลงจะส่งผลดีต่อองค์กรได้ ก็ต่อเมื่อผู้บริหารขององค์กรรู้ว่าควรจะเปลี่ยนแปลงในเรื่องใด อย่างไร จึงจะช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทั้งระดับบริหารและปฏิบัติ

ในช่วงต้นทศวรรษที่ 1980 ที่ปรึกษาธุรกิจของบริษัท McKinsey & Company Consulting ประกอบด้วย Tom Peters, Robert Waterman, Julien Philips พร้อมด้วยความร่วมมือช่วยเหลือจาก Richard Pascale และ Anthony G. Athos ได้ร่วมกันพัฒนา 7S Model ให้เป็นแบบจำลองที่ใช้วิเคราะห์รูปแบบ (Design) ขององค์กรจากองค์ประกอบภายใน 7 ประการ ของ McKinsey ซึ่งต้องทำงานให้สัมพันธ์สอดคล้อง (Interconnected) และเสริมแรงซึ่งกันและกันการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่งจะกระทบต่อองค์ประกอบตัวอื่น ๆ ทั้งหมด จึงเป็นหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบทั้งหลายให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงนั้น ประกอบไปด้วย 1) กลยุทธ์ (Strategy) 2) โครงสร้าง (Structure) 3) ระบบ (System) 4) รูปแบบ (Style) 5) บุคคล (Staff) 6) ทักษะ (Skill) และ 7) ค่านิยมร่วม (Shared Value) (Singh, 2013) แบบจำลองนี้ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในวงการศึกษาและการนำไปปฏิบัติ นับเป็นเครื่องมือประกอบการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดเครื่องมือหนึ่งต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน

3) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสมัยใหม่

Henry Fayol (1841-1925) เป็นคนแรกที่ได้วางรากฐานการบริหารตามหลักการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การสังเกตและการวิเคราะห์ประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารอยู่นานหลายปี และนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เป็น หลักการบริหาร 14 ประการ เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจและการบริหารจัดการ และยังคงเป็นทฤษฎีที่มีความครอบคลุมมากที่สุดทฤษฎีหนึ่ง Fayol ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีอิทธิพลทางความคิดในการบริหารงานสมัยใหม่ ทฤษฎีของ Fayol ได้รับการจัดอยู่ในกลุ่มสำนักทางความคิดที่เรียกว่า Administrative Management ในยุค Classical Management Theory ซึ่งหลักการบริหาร 14 ประการ มีดังนี้

1) การแบ่งงานกันทำ (Division of Work) คือ การแตกงานออกเป็นภารกิจย่อยที่แตกต่างกันซึ่งเมื่อทำสำเร็จทั้งหมดก็จะได้งานชิ้นนั้นขึ้นมา

2) อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) เพื่อให้งานได้รับการปฏิบัติผู้บริหารต้องมีอำนาจในการตัดสินใจและสั่งการ

3) วินัย (Discipline) คือ 1) จะต้องมีกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานขององค์กร และ2) พนักงานแต่ละคนต้องให้คำมั่นว่าจะปฏิบัติตามกฎเหล่านั้น

4) เอกภาพการบังคับบัญชา (Unity of Command) คือ พนักงานแต่ละคนจะมีเจ้านายหรือหัวหน้าได้เพียงคนเดียว

5) เอกภาพทิศทางการดำเนินงาน (Unity of Direction) คือ ทีมงานหนึ่งมีแผนงานเดียว (One unit means one plan) ทีมงานจะต้องมีจุดมุ่งเน้นของแผนงานและมีการประสานความร่วมมือที่ดีต่อกัน เอกภาพทิศทางการดำเนินงานของบริษัท

6) ผลประโยชน์ส่วนตัวต้องมาทีหลัง (Subordination of Individual Interest) คือ เน้นที่การใช้คุณธรรมในการทำงานโดยให้ผลประโยชน์ขององค์กรมาก่อนผลประโยชน์ส่วนบุคคล

7) ค่าตอบแทนการทำงาน (Remuneration) คือ การเน้นให้ผู้บริหารหรือนายจ้างจ่ายค่าตอบแทนให้พนักงานอย่างเป็นธรรม

8) สมดุลของการรวมและการกระจายอำนาจ (The Degree of Centralization) คือ การรวมอำนาจไว้ศูนย์กลางนั้นจะง่ายต่อการควบคุมสั่งการ ทันท่วงที ตัดสินใจได้ฉับไว ศูนย์รวมอำนาจความเป็นจุดเดียวและอาจมีการกระจายอำนาจลดหลั่นไปยังส่วนต่างๆ แต่ต้องมีลำดับความสำคัญที่แตกต่างและมีอำนาจที่แตกต่างกันเพื่อการควบคุมที่เป็นระบบและง่ายต่อการปฏิบัติงาน

9) สายการบังคับบัญชา (Scalar Chain) คือ สายการบังคับบัญชาจากบนลงล่างซึ่งจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด หลักบริหารข้อนี้ต้องการไม่ให้เกิดช่องว่างของการสื่อสารภายในบริษัทและเพื่อให้เกิดการไหลของข้อมูลอย่างเป็นระบบ

10) ความพร้อมและความเป็นระเบียบ (Order) คือ การให้ความสำคัญกับความเป็นระเบียบในสถานที่ทำงานและสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน

11) ความเสมอภาค (Equity) คือ ผู้บริหารควรปฏิบัติต่อพนักงานทุกคนอย่างเป็นธรรม ด้วยคุณธรรมที่เหมาะสมในทุกโอกาส

12) เสถียรภาพในการทำงาน (Stability of Tenure of Personnel) คือ ผู้บริหารควรหลีกเลี่ยงการเลิกจ้างและการหมุนเวียนงานให้มากที่สุด เพื่อลดอัตราการเข้าออกของพนักงาน

13) เสรีภาพในการนำเสนอสิ่งใหม่ (Initiative) คือ พนักงานควรมีเสรีภาพในการแสดงความคิดริเริ่ม

14) ความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Esprit de Corps) คือ หลักบริหารข้อนี้จำลองมาจากหลักการทหารของกองทัพฝรั่งเศส หมายถึง สามัคคีคือพลัง เมื่อนำมาใช้ในวงการบริหารจะใช้ในความหมายของการมีคุณธรรม (Morale) หรือจิตวิญญาณการทำงานเป็นทีม (Team Spirit) (ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร, 2562)

โดยหลักแนวคิดการบริหารจัดการสมัยใหม่มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1) การมุ่งเน้นประสิทธิผลหรือผลสัมฤทธิ์ (Effectiveness)

2) การมุ่งเน้นเรื่องคุณภาพ (Quality) หรือความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Customer Satisfaction)

3) การมุ่งเน้นหลักความรับผิดชอบ (Accountability) ซึ่งองค์ประกอบนี้สอดประสานกับสภาพแวดล้อมทางการบริหารที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้องค์การต้องปรับตัวตามเพื่อความความเข้มแข็งในการอยู่รอดและมีความสามารถเชิงการแข่งขัน หลักการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่องค์การภาครัฐส่วนใหญ่นำแนวคิดไปใช้หรือประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม (ธัญวรัตน์ อร คำแหง, 2553)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

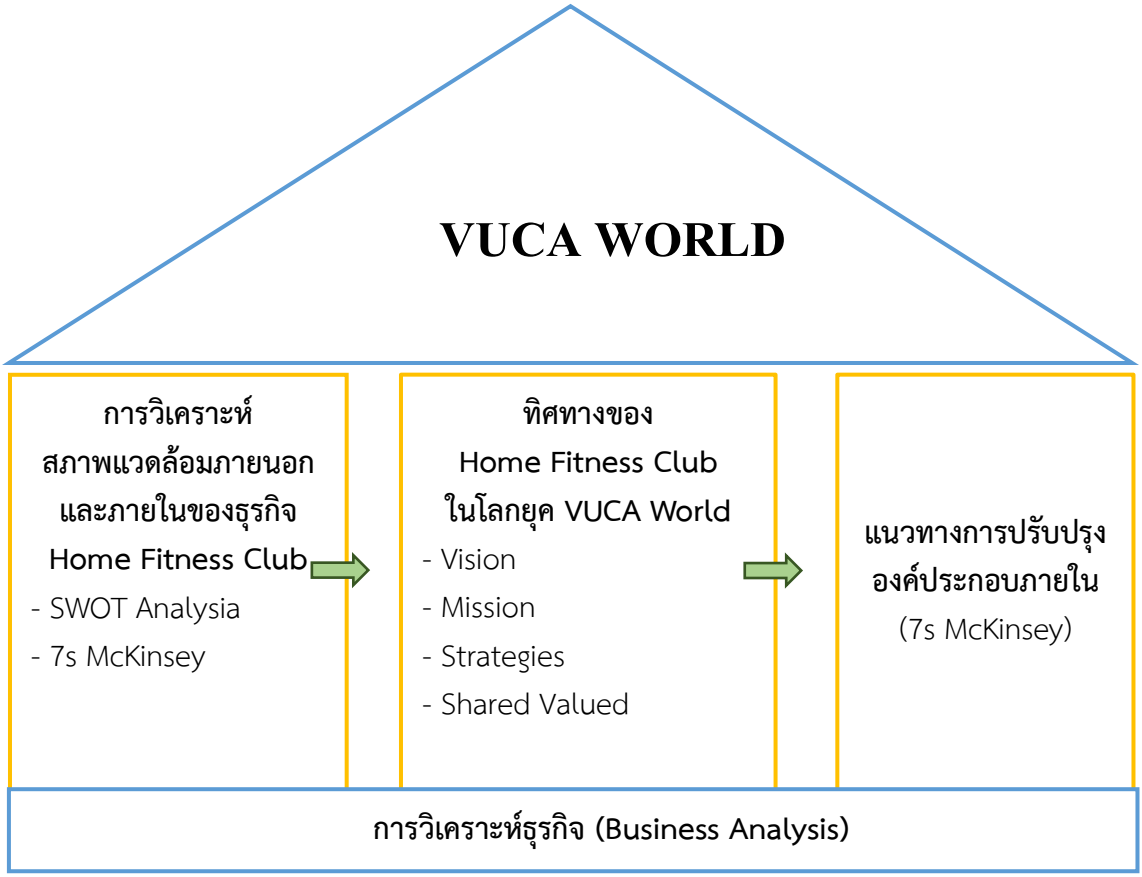

วัตถุประสงค์

1) เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของธุรกิจ Home Fitness Club

2) เพื่อนำเสนอทิศทางของธุรกิจ Home Fitness Club ในโลกยุค VUCA

3) เพื่อนำเสนอแนวทางปรับปรุงองค์ประกอบภายใน 7 ประการของธุรกิจ Home Fitness Club

ระเบียบวิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยออกแบบการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ แนวคิด ทฤษฎี และตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดและเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) อย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวนทั้งหมด 11 ราย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยมีรายละเอียดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ Home Fitness Club

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	**รายละเอียดคุณสมบัติ**	**จำนวน (ราย)**
1) เจ้าของกิจการ Home Fitness Club	เจ้าของกิจการ Home Fitness Club	1
2) พนักงาน/ผู้จัดการ Home Fitness Club	พนักงานในฟิตเนส Home Fitness Club ที่มีประสบการณ์การทำงานในสายงานไม่ต่ำกว่า2 ปี	5
3) ลูกค้าฟิตเนส Home Fitness Club	ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ Home Fitness Club (ไม่จำกัดระยะเวลาในการเข้าใช้บริการ)	5

3) การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการการวิจัยในครั้งนี้ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open-Ended Questions) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ซึ่งจะทำให้ได้คำตอบที่ตรงประเด็น ตามสภาพปัญหา ข้อเท็จจริง และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่มีเกี่ยวข้อง และนำเสนอประเด็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และดำเนินการปรับปรุงตามคำแนะนำและความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยมีประเด็นข้อคำถามเกี่ยวกับ 1) ทัศนะเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจฟิตเนสในโลกยุค VUCA ในภาพรวม ผลกระทบและเป้าหมายในการประกอบธุรกิจ Home Fitness Club 2) ทัศนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคโครงสร้างในการทำงานของ Home Fitness Club และ 3) ทัศนะเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการที่ Home Fitness Club

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้นามสมมติในเนื้อหาของการสรุปผลการศึกษาของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อเป็นการรักษาความปลอดภัยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยคำนึงถึงสิทธิและความลับของผู้ให้ข้อมูลเป็นหลักสำคัญ โดยผู้วิจัยจะให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลงลายมือชื่อในเอกสารแสดงเจตนายินยอมการเข้าร่วมการวิจัย (Consent Form)

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยเป็นการมุ่งเน้นการค้นหาข้อสรุปที่ได้จากการวิจัย การตีความเกี่ยวกับคุณลักษณะต่าง ๆ และวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งจะทำให้สามารถอธิบายข้อเท็จจริง ปรากฏการณ์ ที่เป็นปัจจุบัน และเพื่อให้ได้ข้อค้นพบ เพื่อนำเสนอทิศทางของธุรกิจ Home Fitness Club ในโลกยุค VUCA

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของธุรกิจ Home Fitness Club ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของธุรกิจ Home Fitness Club

Home Fitness Club ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2556 ด้วยความรักในการออกกำลังกายเป็นชีวิตจิตใจ เมื่อมีโอกาสได้เปิดฟิตเนส ทางผู้บริหารจึงอยากได้เครื่อง Machine และ Cardio แบรนด์ดีที่มาตรฐานระดับโลกมาให้ลูกค้าได้ใช้ แต่ด้วยงบประมาณอันจำกัด จึงจำเป็นต้องหาทางออกโดยการประมูลอุปกรณ์เครื่องออกกำลังกายมือสอง จากฟิตเนสรายใหญ่ภายในประเทศที่ปิดตัวลงในขณะนั้นมาใช้ในคลับ หลังจากผลประกอบการสาขาแรก เป็นที่น่าพอใจ จึงทำให้มีการขยายสาขาใหม่เพิ่มขึ้นในอีก 2 ปีถัดมา โดยในปัจจุบัน Home Fitness Club มีจำนวน 6 สาขา ได้แก่ รามคำแหง สะพานใหม่ เมเจอร์นนทบุรี นวลจันทร์ ลาดปลาเค้า และบางนา

โดยโครงสร้างการบริหารจัดการของ Home Fitness Club ทั้งหมด 6 สาขานั้น มีลักษณะโครงสร้างในรูปแบบเดียวกัน ซึ่งประกอบไปด้วย 1.ผู้จัดการ 2.พนักงาน แบ่งออกเป็น Sale, Trainer และ 3.แม่บ้านประจำสาขา แต่จะมีการจัดการบริหารและจำนวนพนักงานที่มีความแตกต่างกันในแต่ละสาขา ซึ่งปรับเปลี่ยนโมเดลในการบริหารจัดการตามสถานการณ์สภาวะทางเศรษฐกิจ จำนวนลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ และความต้องการในการใช้บริการของลูกค้า

ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในพบว่า โอกาสสำคัญของธุรกิจ Home Fitness Club คือเทรนด์การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ โดยจุดแข็งของ Home Fitness Club คือวิสัยทัศน์ของผู้นำที่เน้นการบริการและคุณภาพของเครื่องออกกำลังกาย อย่างไรก็ตามพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการภายในของธุรกิจ Home Fitness Club ที่เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินธุรกิจที่จะต้องแก้ไขและพัฒนาปรับปรุง ด้วยการที่การดำเนินธุรกิจของ Home Fitness Club มีจำนวน 6 สาขา ส่งผลให้การบริหารองค์ความรู้ (Knowledge Management) ในเรื่องของการรักษาคุณภาพและมาตรฐานในการสร้างบุคลากรหรือการบริการภายในองค์กรไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2) ทิศทางของธุรกิจ Home Fitness Club ในโลกยุค VUCA

จากสภาพสังคมในปัจจุบันที่อยู่ในโลกยุค VUCA ที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ความผันผวน และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารคำนึงถึง และการจัดการบริหาร Home Fitness Club ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงได้ดียิ่งขึ้นมาโดยตลอด ภายใต้สถานการณ์จากการเปลี่ยนแปลงของโลกยุค VUCA ที่เกิดขึ้น คือ การพัฒนาธุรกิจอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดนิ่ง และปรับตัวตามสถานการณ์และเทรนด์สุขภาพใหม่ๆที่เกิดขึ้นในโลกอยู่ตลอดเวลา โดยการปรับทีมการตลาด รวมไปถึงการดำเนินธุรกิจให้มีต้นทุนที่ต่ำอยู่เสมอ เช่น (1) เรื่องต้นทุนค่าสถานที่ ซึ่งเป็นการควบคุมต้นทุนและค่าใช้จ่ายได้อีกทางหนึ่ง และจะสามารถนำต้นทุนที่จะต้องจ่ายนั้นไปต่อยอดพัฒนาส่วนอื่นๆ ของธุรกิจได้ และ (2) การพัฒนาการบริการ คือ การส่งเทรนเนอร์ไปอบรมเพื่อพัฒนาความรู้อยู่ตลอดเวลา ให้เกิดทักษะและความเชี่ยวชาญ ส่งผลให้ลูกค้าเกิดความน่าเชื่อถือในการบริการของฟิตเนส

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน เทรนด์ที่เกิดขึ้นมาใหม่นั้นก็คือ การตลาดออนไลน์ที่ผู้คนให้ความสนใจและเสพสื่อทางโซเชียลตามช่องทางออนไลน์ต่างๆเพิ่มมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเทรนด์การรักสุขภาพนั้นเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ เน้นการออกกำลังกายหรือเข้าฟิตเนสนั้นเป็นการออกกำลังกาย เพื่อรักษาสุขภาพ สร้างร่างกายให้แข็งแรง การลดสัดส่วนของร่างกาย แต่ในปัจจุบันเมื่อสังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลให้ เทรนด์การออกกำลังกายนั้นเกิดความเปลี่ยนแปลงไป คือ เน้นการสร้างร่างกายโดยการฟื้นฟู (Rehab) การผ่อนคลายบำบัดร่างกายและจิตใจ (Retreat) และการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ทั้งร่างกายและจิตใจ โดยมุ่งเน้นที่การป้องกันก่อนการเกิดโรค (Wellness) มากยิ่งขึ้น จึงกลายเป็นแนวทางและทิศทางสำคัญที่ Home Fitness Club มองเห็นเป็นโอกาสที่สำคัญในการสร้างกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ Home Fitness Club โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 กลยุทธ์ ดังนี้

(1) การสร้างสื่อโฆษณาที่มีความสร้างสรรค์และการจัดการที่ดี จะส่งผลให้การตลาดของธุรกิจฟิตเนสนั้นสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่รักสุขภาพได้เป็นอย่างดี ซึ่งปัจจุบันทาง Home Fitness Club ได้สร้างกลยุทธ์ คือ การดีลกับเพจออนไลน์ที่มีช่องทางเผยแพร่ ได้แก่ Facebook TikTok และYouTube ชื่อ “CountUp – เค้าท์อัพ” เป็นพื้นที่สร้างแรงบันดาลใจให้คนวัย 50+ ลุกมาใช้ชีวิตอย่างมีความสุข มาเค้าท์อัพกับชีวิต ไม่คิดถอยหลัง มาสร้าง Content ร่วมกัน

(2) การเตรียม Trainer ที่มีทักษะความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เครื่องออกกำลังกายที่มีความเหมาะสม ที่เปิดกว้างและไม่ได้มุ่งเน้นให้ Home Fitness Club เป็นเพียงแค่สถานที่ ออกกำลังกายเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ Home Fitness Club ยังมีการบริการที่เน้นการฟื้นฟู (Rehab) เช่น ผู้ที่มีอาการปวดหลังปวดไหล่ ปวดบ่า (Office Syndrome) ผู้ที่มีอายุ 60 ขึ้นไป ที่มีปัญหาใน การเคลื่อนไหว เดินไม่ได้ ซึ่งเป็นตลาดอีกตลาดหนึ่ง ที่สามารถทำได้ และยังไม่ค่อยมีการแข่งขันสูง

(3) ก่อตั้งบริษัท Home Fit Ware Solution ด้วยประสบการณ์กว่า 10 ปี ภายใต้ แบรนด์ Home Fitness Club ทั้ง 6 สาขา เรามีความเชี่ยวชาญในกระบวนการจัดหาสินค้า ให้ได้มาซึ่งเครื่องออกกำลังกายคุณภาพดี ราคาคุ้มค่าพร้อมทั้งบริการหลังการขายแบบมืออาชีพ และบริการให้คำปรึกษาสำหรับลูกค้าบ้านคอนโด สโมสร หรือฟิตเนสอื่นๆ ที่ต้องการอุปกรณ์ฟิตเนสแบรนด์ชั้นนำของโลกมือสองสภาพใหม่ในราคาที่ถูกลงกว่ามือหนึ่งครึ่งหนึ่ง

(4) การลดราคา ด้วยทาง Home Fitness Club จะมีโปรโมชั่นที่ราคาพิเศษกว่าที่อื่นเสมอ เนื่องจากมีต้นทุนในเรื่องเครื่องออกกำลังกายที่ต่ำกว่าที่อื่น แต่ยังคงรักษามาตรฐานของคุณภาพที่ดีอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งทำให้

เราสามารถมีกลยุทธ์ในการลดราคาหรือการสร้างโปรโมชั่นด้วยราคาที่โปร่งใส โดยไม่มีสัญญาผูกมัด ทำให้เราสามารถลงราคาลงให้สอดคล้องกับสภาวะทางเศรษฐกิจ

3) แนวทางปรับปรุงองค์ประกอบภายใน 7 ประการของธุรกิจ Home Fitness Club

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัยภายในตามแนวคิด 7s ของ Mckinsey และพบว่าองค์ประกอบต่างๆ ทั้ง 7 ด้านที่ได้จากการวิเคราะห์มีดังนี้

3.1) กลยุทธ์ (Strategies) ด้วยกลยุทธ์และแผนงานที่เป็นจุดเด่นในการควบคุมต้นทุนและการบริการที่มีการพัฒนาและปรับปรุงด้านการบริการ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ สภาพเศรษฐกิจ และความต้องการของลูกค้าในปัจจุบัน จึงส่งผลให้การดำเนินธุรกิจฟิตเนสนั้น ประสบความสำเร็จและหยัดยืนอยู่ในภาวะการแข่งขันทางการตลาดที่สูงได้อย่างมั่นคง

3.2) โครงสร้าง (Structure) แต่เดิมนั้นการบริหารองค์ความรู้ภายในองค์กร (Knowledge Management) ยังไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร และส่งผลกระทบต่อการรักษาคุณภาพ มาตรฐานในการสร้างบุคลากรและการบริการของธุรกิจ Home Fitness Club เป็นการใช้รูปแบบที่มีโมเดลแบบเดียวกันซึ่งประสบความสำเร็จ แต่ด้วยความแตกต่างในด้านทำเลสถานที่ ด้านกำลังซื้อของลูกค้าด้านความต้องการในการออกกำลังกาย และจำนวนลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการของแต่ละสาขา จึงมีความจำเป็นต้องปรับรูปแบบโครงสร้างและ การบริหารงานที่มีความแตกต่างกันในแต่ละสาขา เพื่อให้ความสอดคล้องทั้งในด้านของการบริการและศักยภาพของบุคลากร

3.3) รูปแบบ (Style) Home Fitness Club มีรูปแบบการส่งเสริม และสนับสนุนบุคลากร ได้แก่ 1) จำนวนรายได้มีความเหมาะสม เนื่องจากมีการวางแผนในการรับบุคลากรให้มีจำนวนที่เหมาะสมกับสัดส่วนจำนวนลูกค้า ซึ่งหากเปิดรับบุคลากรมากเกินไปจะส่งผลต่อรายได้ของบุคลากร 2) สวัสดิการ มีความเหมาะสมและมีความเป็นมาตรฐานที่บริษัททั่วไปพึงมี และ3) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร มีความเหมาะสม ด้วยการส่งหัวหน้าสาขา ไปอบรมที่สถาบัน Fit Innovation Thailand เพื่อนำความรู้มาถ่ายทอดให้กับพนักงานในองค์กร

3.4) ระบบ (System) ด้านระบบในการทำงาน มีการแบ่งงานและหน้าที่กันเป็นสัดส่วนที่มีความชัดเจน โดยมีกระบวนการในการทำงานที่เป็นระบบและเหมาะสมตามจำนวนบุคลากรที่มีอยู่และแบ่งงานในการรับลูกค้าตามลำดับ

3.5) บุคลากร (Staff) กระบวนการรับบุคลากรเข้ามาทำงานของ Home Fitness Club มีความเป็นมาตรฐานที่เน้นคุณภาพ และให้ความสำคัญในเรื่องความรู้ทางวิชาชีพเป็นหลักสำคัญ ซึ่งมีความสอดคล้องกับกลยุทธ์ในการบริหารและการจัดการ ที่มีต้องการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งแสดงให้เห็นความสำคัญในการคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ ตั้งแต่การรับสมัคร การทดลองงาน และระหว่างการทำงาน

3.6) ทักษะ (Skill) ภายในอนาคตหากธุรกิจ Home Fitness Club เติบโต จะมีนโยบายที่มุ่งเน้นในการส่งบุคลากรทุกคนไปอบรม เพื่อเพิ่มศักยภาพและพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะ ความรู้ และความเชี่ยวชาญ เพื่อการบริการที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานสากล ซึ่งจะส่งผลให้ลูกค้าเกิดความเชื่อมั่นและให้ความไว้วางใจที่จะเลือกใช้บริการกับ Home Fitness Club

3.7) ค่านิยมร่วม (Shared Value) การที่เข้ามาเป็นบุคลากรของ Home Fitness Club จะต้องมีค่านิยมร่วม เพื่อให้เกิดทิศทางในการดำเนินการธุรกิจไปในแนวทางและไปสู่เป้าหมายเดียวกันอย่างประสบ

ความสำเร็จ คือ การมีใจรักและชื่นชอบในการออกกำลังกาย การมีใจรักในการบริการ การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี การรับผิดชอบต่อหน้าที่ การทำงานร่วมกันเป็นทีม การช่วยเหลือสนับสนุนกัน การแบ่งปันความรู้ร่วมกัน มีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง เพื่อสั่งสมประสบการณ์และพัฒนาศักยภาพในการทำงานอยู่ตลอดเวลา

สรุปและอภิปรายผล

1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของธุรกิจ Home Fitness Club

จากสถานการณ์ของโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ภายหลังการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดฯ ส่งผลให้การเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเกิดความเปราะบางที่ต้องใช้ระยะเวลาเป็นอย่างมากในการฟื้นฟู ธุรกิจทุกประเภท จึงมีความตระหนักและต้องมีการดำเนินการปรับตัวในการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับความผันผวนที่ต้องเผชิญ ด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของธุรกิจ Home Fitness Club เพื่อนำมาปรับปรุงและเสริมสร้างกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจเพื่อจำกัดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม สามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1) โอกาส (Opportunities) คือ เทรนด์การดูแลสุขภาพร่างกายและสัดส่วนของคนในสังคมที่สูงขึ้น และจากสารสนเทศในการสื่อสารสมัยใหม่ส่งผลให้การเข้าถึงข้อมูลความรู้เพื่อการพัฒนาของบุคลากรมีความสะดวกและทันโลก ซึ่งส่งผลต่อการบริการที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และมีความปลอดภัยอย่างมืออาชีพ รวมถึงการบริการที่มีความหลากหลายที่ต้องทำความเข้าใจ และมีการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อสร้างการบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มลูกค้าที่มีความแตกต่างกัน เช่น ลดหรือเพิ่มสัดส่วนของร่างกาย รักษาสุขภาพให้แข็งแรง บำบัดรักษาอาการเจ็บปวดของกล้ามเนื้อ ทำเลสถานที่สะดวก ใกล้บ้านหรือที่ทำงาน เป็นต้น และการควบคุมต้นทุนให้ต่ำมากที่สุด เพื่อลดภาระต้นทุนค่าใช้จ่ายจากสภาพเศรษฐกิจ

2) อุปสรรค (Threats) คือ การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร (Knowledge Management) ซึ่งเกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจฟิตเนสที่มีความซับซ้อนและมีปัจจัยต่างๆที่มีความแตกต่าง จึงเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการบริหารจัดการส่งผลกระทบการรักษามาตรฐานคุณภาพการให้บริการในแต่ละสาขา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร (SWOT) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ทบทวนจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT Analysis) ขององค์การเพื่อค้นหาแนวทางการดำเนินงานสู่ความสำเร็จขององค์การ เพื่อลดความเสี่ยงลง ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรค จากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์กร โดยส่วนใหญ่และผลที่ได้จากการทำการวิเคราะห์ SWOT นำไปกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร (พงศ์พิช ยงประพัฒน์, 2558 อ้างถึงใน มงคล กิตติญาณขจร, 2564)

2) ทิศทางของธุรกิจ Home Fitness Club ในโลกยุค VUCA

ในขณะที่ทิศทางของธุรกิจ Home Fitness Club ภายใต้บริบทในโลกยุค VUCA World จะต้องอาศัยผู้บริหารองค์กรที่มองภาพรวมของธุรกิจทั้งในปัจจุบันและอนาคต ที่จะนำพาธุรกิจเพื่อการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง มีทักษะให้การพัฒนาองค์ความรู้ที่มีอยู่มาประยุกต์ โดยการวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของธุรกิจ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงธุรกิจในด้านๆต่างๆดีขึ้นสร้างการบริการในรูปแบบใหม่ๆที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มเป้าหมาย ความต้องการของลูกค้า ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสให้กับการดำเนินธุรกิจให้มีความแตกต่าง มีความทันสมัย มีจุดเด่น และมีความเป็นอัตลักษณ์ที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชติกา

ใจทิพย์ และกฤษดา เชียรวัฒนสุข (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพของผู้นำองค์กรธุรกิจในสถานการณ์โลกที่มีความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือ ผลการศึกษาพบว่า บริบทของผู้นำในสถานการณ์ของโลกที่มี ความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือ (VUCA World) ซึ่งไม่สามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำจะต้องปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะของ VUCA World ที่หมายถึงสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นโดยเราไม่รู้ตัว ศักยภาพของผู้นำนั้นมีความจำเป็นในสถานการณ์ VUCA World นี้มากไม่เพียงแต่ผู้นำต้องมีความรู้ เท่าทันเท่านั้น แต่ผู้นำยังต้องมีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้ทันสมัย มีความพยายามที่จะสนใจในการพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ของตน รวมถึงการเพิ่มทักษะใหม่ที่จำเป็นเพื่อที่จะทำให้เป็นผู้นำที่สามารถพลิกสถานการณ์ และนำพาผู้ตามให้หลีกพ้นจากสิ่งคุกคามทางธุรกิจหรือสร้างโอกาสเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ได้ด้วยความคล่องแคล่ว

(1) วิสัยทัศน์ (Vision) คือ เป็นฟิตเนสที่ให้บริการอย่างมีคุณภาพ และมีการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม (Social Business) ผ่านบุคลากรที่มีทักษะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญที่มีความโดดเด่นจากการเอาใจใส่ลูกค้าอย่างเป็นกันเอง มีความเป็นมืออาชีพ ที่สามารถให้คำปรึกษา วิเคราะห์ปัญหาของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการคอร์สการออกกำลังกายที่มีความหลากหลาย ทันสมัย มีมาตรฐาน มีความปลอดภัย และสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าทุกกลุ่ม ภายใต้บริบทการให้ความสะดวกสบายเหมือนออกกำลังกายอยู่ที่บ้าน

(2) พันธกิจ (Mission) ได้แก่ (2.1) เอาใจใส่ดูแลลูกค้าทุกคนอย่างเป็นกันเองเหมือนดั่งคนในครอบครัว และ (2.2) เต็มใจในการให้บริการอย่างมืออาชีพ มีคุณภาพ และมีมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธาพัฒน์ เดชะเศรษฐ์ศิริ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการฟิตเนส เซ็นเตอร์ของคนกรุงเทพฯ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการฟิตเนส เซ็นเตอร์ของคนกรุงเทพฯ ซึ่งประกอบด้วย พนักงานมีมารยาท พูดจาสุภาพ พนักงานมีความเอาใจใส่ เต็มใจบริการ พนักงานมีความรู้ เชี่ยวชาญในการออกกำลังกายให้คำแนะนำได้ พนักงานสามารถแก้ไขปัญหา และช่วยเหลือผู้ใช้บริการได้ดี มีจำนวนอุปกรณ์เพียงพอกับสมาชิก อุปกรณ์ทันสมัยและหลากหลาย อุปกรณ์ออกกำลังกายปลอดภัยและได้มาตรฐาน มีคลาสออกกำลังกายหลากหลาย

(3) กลยุทธ์ (Strategies) ประกอบด้วย

3.1) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

3.2) การทำธุรกิจเพื่อสังคมที่เน้นกลุ่มผู้สูงอายุ

3.3) การปรับลดราคา

3.4) การขยายธุรกิจจากแฟรนไชส์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษรา โพธิ์เย็น (2562) ได้ศึกษาเรื่อง สังคมผู้สูงอายุ : โอกาสของธุรกิจที่ยั่งยืนในอนาคต ผลการศึกษาพบว่า สังคมโลกปัจจุบันกำลังเผชิญกับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) จึงเป็นประเด็นที่ภาครัฐให้ความสำคัญจึงได้กำหนดนโยบาย แผนงานและมาตรการต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับสังคมผู้สูงอายุ โดยกลุ่มผู้สูงอายุนี้เป็นกลุ่มประชากรที่มีอำนาจต่อรองในการซื้อสูงและมีศักยภาพในการบริโภค จึงสะท้อนให้เห็นโอกาสและความท้าทายทางธุรกิจที่ยั่งยืน เช่น การท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ อาหารเพื่อสุขภาพ ความงามเพื่อการชะลอวัย นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของผู้สูงอายุ ฟิตเนสเทรนเนอร์เฉพาะทางสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น

(4) ค่านิยมร่วมกัน (Shared Value) ได้แก่

(4.1) มีใจรักในการบริการและชื่นชอบในการออกกำลังกาย

(4.2) การพัฒนาความรู้ร่วมกัน

(4.3) การบริการที่ใส่ใจและเป็นกันเอง

(4.4) ให้ความสะดวกสบายเหมือนอยู่บ้าน

(4.5) นำพาลูกค้าไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Home Fitness Club และมีความเป็นอัตลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิวัฒน์ ฐิติจรัสธนโชติ, ประเพศ ไกรจันทร์ และทวีศักดิ์ รูปสิงห์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการธุรกิจฟิตเนส เพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการของธุรกิจฟิตเนส ขนาดเล็ก จะเน้นการให้บริการเป็นหลักโดยคนในองค์กรต้องมีทัศนคติไปในทิศทางเดียวกัน การให้บริการที่ดีครอบคลุมไปถึงเครื่องมืออุปกรณ์ในการให้บริการลูกค้าต้องมีความพร้อมอยู่เสมอและได้มาตรฐาน และการพัฒนารูปแบบประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ สภาพการดำเนินการการจัดการธุรกิจ ฟิตเนส การดำเนินการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน และ 8 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การทำประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายช่องทาง การหาแหล่งตลาดกลุ่มใหม่ การมีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม และจริยธรรม การหาแหล่งเงิน เพื่อการลงทุนการบริหารจัดการสมาชิกกลุ่มธุรกิจฟิตเนส การสร้างพนักงานให้มีความผูกพัน และมีความรักต่อองค์กร การสร้างแบรนด์ตัวเอง เพื่อการจดจำและรูปแบบการบริหารองค์กรของผู้บริหาร

3) แนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบภายในของธุรกิจ Home Fitness Club

(1) กลยุทธ์ (Strategies) คือ ควรมีการปรับกลยุทธ์อยู่เสมอ ให้มีความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับปัจจัยด้านสถานการณ์สภาพสังคม ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เป็นสิ่งที่สำคัญที่จะส่งเสริมการบริการให้เกิดคุณภาพ การสร้างแรงบัลดาลใจให้กับลูกค้า การสร้างการบริการที่เน้นกลุ่มผู้สูงอายุ เป็นการตั้งกลุ่มเป้าหมายใหม่จากสังคมผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ การปรับลดราคา เป็นการใช้ข้อดีจากความสามารถในการควบคุมต้นทุนทางธุรกิจ และการขยายธุรกิจจากแฟรนไชส์ เป็นการสร้างเป้าหมายระยะยาว เพื่อการสร้างมูลค่าของแบรนด์และเพิ่มรายได้ให้กับธุรกิจ ซึ่งเป็นการสร้างทิศทางในการดำเนินธุรกิจได้อย่างมั่นคง

(2) โครงสร้าง (Structure) คือ การปรับรูปแบบโครงสร้างและการบริหารงานที่มีความแตกต่างกันในแต่ละสาขา เพื่อให้ความสอดคล้องทั้งในด้านของการบริการและศักยภาพของบุคลากรมีจำนวนบุคลากรที่ความเหมาะสมกับจำนวนลูกค้า ส่งผลให้บุคลากรสามารถดูแลลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลูกค้ามีความพึงพอใจในการใช้บริการ และบุคลากรมีความพึงพอใจในระบบโครงสร้างการทำงานที่เหมาะสม และควรมีการพัฒนาด้านรักษาคุณภาพการบริการให้มีมาตรฐานเท่ากันในทุกสาขาควบคู่กันไป

(3) รูปแบบ (Styles) คือ ควรเพิ่มเติมด้านสวัสดิการของบุคลากรภายในองค์กร เพื่อสร้างแรงจูงใจและส่งผลต่อการทำงานของบุคลากรทุกคนให้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ ด้านการเพิ่มทักษะและพัฒนาองค์ความรู้เฉพาะทาง เช่น การบำบัดฟื้นฟูกล้ามเนื้อ การออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ การได้เข้าอบรมเพื่อให้ได้ใบ Certificate กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และเงินพิเศษ (โบนัส) เป็นประจำทุกปีให้แก่บุคลากร

(4) ระบบ (System) คือ ด้านระบบในการทำงาน มีการแบ่งหน้าที่อย่างเป็นสัดส่วนและมีความเหมาะสม โดยมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีการบูรณาการร่วมกันแบบเป็นทีม ตามลำดับขั้นตอนที่มี

ความชัดเจน ควรมีการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ปัญหาของลูกค้าไปพัฒนาและปรับโครงสร้างระบบการบริหารและปรับกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจได้ และด้านระบบการบริหารจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์ออกกำลังกาย ควรมีการเพิ่มเติมในด้านความหลากหลายของเครื่องออกกำลังกายและอุปกรณ์ใหม่ๆ มากยิ่งขึ้น เพื่อรองรับความต้องการใหม่ๆของลูกค้า

(5) บุคลากร (Staff) คือ มีกระบวนการรับและการคัดเลือกบุคลากรที่มีความทักษะ ความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ซึ่งต้องจบการศึกษาจากหลักสูตรวิทยาศาสตร์การกีฬาหรือพลศึกษา และมีการพัฒนาความรู้และประเมินวัดผลความรู้อย่างสม่ำเสมอ

(6) ทักษะ (Skills) คือ ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้พนักงานทุกคนได้พัฒนาทักษะและความรู้เพื่อสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพในการบริการ มีมาตรฐาน และสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า และควรมีการเพิ่มเติมความรู้ในด้านอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ภาษาต่างประเทศ เทคนิคการบริการ การปิดการขาย การอบรมในสถาบัน Fit Innovation Thailand ซึ่งเป็นหลักสูตรของ ACE สามารถใช้ได้ตลอดชีพในลักษณะการสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วนในการอบรมหลักสูตรพื้นฐาน เป็นต้น

(7) ค่านิยมร่วม (Shared Valued) คือ ควรกำหนดเป็นค่านิยมร่วมกันภายในองค์กรโดยบุคลากรทุกคนจะต้องยึดถือปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายขององค์กร ได้แก่ (1) มีใจรักในการบริการและชื่นชอบในการออกกำลังกาย (2) การพัฒนาความรู้ร่วมกัน (3) การบริการที่ใส่ใจและเป็นกันเอง (4) ให้ความสะดวกสบายเหมือนอยู่บ้าน และ (5) นำพาลูกค้าไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด 7s Model มาประยุกต์ใช้เพื่อใช้พิจารณาความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องขององค์ประกอบ เพื่อกำหนดรูปแบบที่ช่วยแก้ไขความไม่ประสานสอดคล้อง โดยค้นหาปัญหาที่แท้จริงและนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแผนการปฏิบัติ (Action Plan) ว่าจะต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด และมีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไรจึงจะทำให้องค์ประกอบทั้ง 7 ทำงานประสานสอดคล้องกัน โดยผู้บริหารต้องมีความเข้าใจที่ชัดเจนว่าควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงเรื่องใดก่อนหรือหลัง และควรทบทวนให้มั่นใจว่าองค์ประกอบทั้ง 7 ประการ ยังมีความประสานสอดคล้องกันเพียงพอที่จะบรรลุเป้าหมายหรือพันธกิจขององค์กรและสามารถรับแรงกดดันหรือสภาพความผันแปร (Dynamic) ของสิ่งแวดล้อมภายนอกได้อย่างเหมาะสม (ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร, 2564) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา สืบสิงห์ และปทัญทิญา สิงห์คราม (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ธุรกิจฟิตเนส กรณีศึกษา : บริษัท พีค พ้อยท์ เพอร์ฟอร์มแมนซ์ จำกัด ผลการศึกษาสรุปได้ว่า แนวทางการบริการจัดการเชิงกลยุทธ์ธุรกิจฟิตเนส กลยุทธ์เชิงรุก ส่งเสริมช่องทางการตลาดให้มีความหลากหลาย เพื่อเพิ่มการขายอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาตลาดธุรกิจฟิตเนสที่จะเติบโตในอนาคตด้วยรูปแบบการออกกำลังกายที่แปลกใหม่ เพิ่มกลุ่มเป้าหมายโดยการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ใช้บริการ สนับสนุนให้ธุรกิจฟิตเนสมีความน่าเชื่อถือ มีความปลอดภัย กลยุทธ์ในการรักษาเสถียรภาพ ควบคุมแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความเข้มแข็งชัดเจนให้ได้มาตรฐาน กลยุทธ์ตัดทอน ปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เหมาะสมกับพื้นที่และผู้เข้าใช้บริการ และปรับปรุงสถานที่ให้บริการเพื่อรองรับผู้เข้าใช้บริการ

ข้อเสนอแนะ

1) ควรมีการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจฟิตเนสทั้งในระยะสั้น (1-2 ปี) ระยะกลาง (2-4 ปี) และระยะยาว (5 ปี) เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเห็นภาพรวมของธุรกิจได้ดีมากยิ่งขึ้น

2) ควรมีการปรับรูปแบบโครงสร้างและการบริหารงาน และรักษาคุณภาพการบริการให้มีมาตรฐานเท่ากันในทุกสาขา

3) ควรมีการสำรวจความคิดเห็นของลูกค้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มคอร์สออกกำลังกายใหม่ๆ ให้มีความหลากหลาย มีความทันสมัยตามเทรนด์สุขภาพที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาที่ตรงกับความต้องการของลูกค้า

4) ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในตำแหน่งเทรนเนอร์ทุกคนให้ได้รับการอบรม ซึ่งจะทำให้การบริการนั้นมีคุณภาพ มีมาตรฐาน และมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

5) เสนอให้มีการเพิ่มการบริการให้แก่ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่เป็นสมาชิกในครอบครัวของลูกค้าที่เป็น Member ของฟิตเนสสามารถเข้าใช้บริการคลาสออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุได้ฟรี เพื่อเป็นการสร้างฐานลูกค้าในกลุ่มผู้สูงอายุที่จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคตและเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง

เอกสารอ้างอิง

เกษรา โพธิ์เย็น. (2562). สังคมผู้สูงอายุ: โอกาสของธุรกิจที่ยั่งยืนในอนาคต. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์.* 21(1). 201-209.

ธนาคารกสิกรไทย. (2561). ตลาดผู้สูงวัย ขุมทอง SME ไทย. สืบค้นจาก https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Documents/Aging-Market_SME-Treasure_2018.pdf.

ธัญวรัตน์ อร คำแหง. (2553). แนวคิดการบริหารจัดการสมัยใหม่ในกระบวนการทางรัฐประศาสนศาสตร์. สืบค้นจาก https://www.gotoknow.org/posts/448412.

ปวีณา สืบสิงห์ และปทัญทิญา สิงห์คราม. (2564). การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ธุรกิจฟิตเนส กรณีศึกษา บริษัท พีค พ้อยท์ เพอร์ฟอร์มแมนซ์ จำกัด. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 8 ประจำปี พ.ศ. 2564.* 27 มีนาคม 2564. น. 474-484.

ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร. (2562). หลักการบริหาร 14 ประการของ Fayol. สืบค้นจาก https://drpiyanan.com/2019/04/06/14-principles-of-management-fayol/.

ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร. (2564). การจัดการองค์ประกอบ 7 ประการภายในองค์กร. สืบค้นจาก https://drpiyanan.com/2021/05/27/7s-model-mckinsey/.

พงศ์พิช ยงประพัฒน์. (2558). กลยุทธ์การเพิ่มยอดขายวัสดุก่อสร้างของร้าน 3B Material อำเภอเมืองจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ.* 2(1). 46-58.

พัชราภรณ์ ดวงชื่น. (2561). ผู้นำองค์กรในโลก VUCA. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน.* 24(3). 451-458.

มงคล กิตติญาณขจร. (2564). การประยุกต์ใช้เครื่องมือคุณภาพทั้ง 7 และการวิเคราะห์ SWOT เพื่อกำหนดกลยุทธ์การตลาด กรณีศึกษา ร้านค้าวัสดุก่อสร้าง. *วารสารสังคมศาสตร์.* 10(1). 66-75.

เมธาพัฒน์ เดชะเศรษฐ์ศิริ. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของคนกรุงเทพฯ *(Unpublished Independent study).* มหาวิทยาลัยมหิดล. นครปฐม.

รัตติกร จิตรไกรสร. (2566). การจัดการความเสี่ยง บริบทใหม่ในยุคโลกพลิกผัน. *วารสารนวัตกรรมและการจัดการ.* 8(1). 134-139.

วุฒิวัฒน์ ฐิติจรัสธนโชติ. ประเพศ ไกรจันทร์ และทวีศักดิ์ รูปสิงห์. (2564). รูปแบบการจัดการธุรกิจฟิตเนสเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ.* 6(1). 442-454.

โชติกา ใจทิพย์ และกฤษดา เชียรวัฒนสุข. (2561). ศักยภาพของผู้นำองค์กรธุรกิจในสถานการณ์โลกที่มีความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือ. *วารสารจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.* 7(1). 1-14.

Home Fitness Club. (2024). *ประวัติ Home Fitness Club.* Retrieved from https://www.homefitnessclub.co.th/.

Johansen, M. (2012). *Customer engagement on Facebook: A social brand experience.* pp. 57-59.

Singh, A. (2013). A study of role of McKinsey's 7S framework in achieving organizational excellence. *Organization Development Journal.* 31(3). 39.

Weihrich, H. (1982). The TOWS matrix – A tool for situational analysis. *Long Range Planning.* 15(2). 1-19.

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

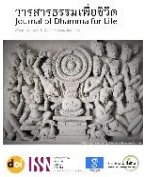

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.88

Repeated Juvenile Delinquency: A Case Study of Samutsakhon Juvenile and Family Court

การกระทำผิดซ้ำของเยาวชน: ศึกษาศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร

Sakon Jindachotsiri[1]*, Korn Kangsadanporn[2]

สกล จินดาโชตสิริ[1]*, กรณ์ กังสดารพร[2]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Sakon Jindachotsiri***
สกล จินดาโชตสิริ*
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: tj_sakon@hotmail.com

2. **Korn Kangsadanporn**
กรณ์ กังสดารพร
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: korn.kang@gmail.com

คำสำคัญ:
กระทำผิดซ้ำของเยาวชน; กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู; ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

Keywords:
Repeated Juvenile Delinquency; Rehabilitation Process; Samutsakhon Juvenile and Family Court

Article history:
Received: 12/07/2024
Revised: 15/09/2024
Accepted: 07/12/2024
Available online: 25/03/2025

How to Cite:

Jindachotsiri, S. & Kangsadaporn, K. (2025). Repeated Juvenile Delinquency: A Case Study of Samutsakhon Juvenile and Family Court. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 508-528.

ABSTRACT

This research aims to 1) study the factors contributing to repeated juvenile delinquency, and 2) propose preventive measures against it. This study employs a qualitative approach through in-depth interviews with key informants, using purposive sampling to select seven individuals, and focus group discussions involving eight participants. The study found that the factors contributing to repeated juvenile delinquency can be divided into two categories: internal factors, including adolescent recklessness, peer influence, lack of awareness of consequences, and intellectual ability; and external factors, including family relationships, economic situation, social media, and education and employment. The proposed preventive measures against repeated juvenile delinquency include strict law enforcement, amending and setting penalties to create awareness and social responsibility, assessing the real problems of repeat juvenile offenders to formulate appropriate rehabilitation plans, integrating efforts across all sectors through network-based cooperation, and developing juvenile and family court counseling centers with training in psychology, understanding juvenile issues without expectations, and developing shared knowledge through case conferences.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เยาวชนกระทำผิดซ้ำ และ 2) นำเสนอแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 ราย และการสนทนากลุ่ม จำนวน 8 รายผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เยาวชนกระทำผิดซ้ำ แบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน คือ 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ 1. ความคึกคะนองของวัยรุ่น 2. การคบเพื่อน 3.การขาดความตระหนักรู้ในผลการกระทำ 4. ความสามารถทางเชาวน์ปัญญา และ2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ 1. ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว 2. สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ 3. สื่อสังคมออนไลน์ และ 4. การศึกษาและการประกอบอาชีพ โดยแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน ได้แก่ 1.ด้านการบังคับใช้กฎหมาย ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ปรับปรุงแก้ไขและกำหนดบทลงโทษให้เกิดความตระหนักรู้และสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม 2. ด้านการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม การสำรวจสภาพปัญหาที่แท้จริงของเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำจะสามารถกำหนดแผนในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเยาวชนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม 3.ด้านการประสานความร่วมมือทุกภาคส่วน ควรมีการบูรณาการร่วมกันในลักษณะการทำงานแบบเครือข่าย และ 4.ด้านการพัฒนาศักยภาพศูนย์ให้คำปรึกษาฯของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร เช่น การอบรมด้านจิตวิทยา การสร้างความเข้าใจในปัญหาของเยาวชนที่ปราศจากความคาดหวัง การพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกันในรูปแบบ Case Conference เป็นต้น

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชนได้ก้าวเข้าสู่สภาวะที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องด้วยการกระทำความผิดซ้ำมีปัจจัยทางสังคมที่หลากหลายและมีความซับซ้อนมากกว่าการกระทำความผิดในครั้งแรก โดยอาจมีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนเพิ่มมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงรูปแบบการก่ออาชญากรรมที่ร้ายแรง โดยสามารถเกิดขึ้นได้ตั้งแต่อายุยังน้อย ซึ่งปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชนกลายเป็นปัญหาสำคัญที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างเหมาะสม ซึ่งกระทบต่อประเทศชาติที่จะสูญเสียทรัพยากรบุคคลในอนาคต ความเสื่อมทางโครงสร้างสังคม ค่านิยม และวัฒนธรรม งบประมาณในการดำเนินภารกิจในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชน ความสูญเสียและความเดือนร้อนของ ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดของเยาวชน และความไม่เชื่อมั่นต่อระบบกระบวนการยุติธรรมไทย เป็นอย่างมาก ซึ่งทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันเพื่อรีบดำเนินแก้ไขอย่างเร่งด่วน

โดยจากข้อมูลรายงานสถิติทางคดีทางอาญา พ.ศ. 2565 ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (ซึ่งเป็นปีล่าสุดที่ได้มีการจัดทำสถิติ) พบว่า จำนวนคดีที่เยาวชนถูกดำเนินคดี โดยสถานพินิจฯทั่วประเทศ จำนวนทั้งหมด 12,192 คดี เมื่อพิจารณาจำแนกตามฐานความผิด พบว่า คดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษมากที่สุด คือ มีจำนวน 4,885 คดีคิดเป็นร้อยละ 40.07 ของคดี ทั้งหมด รองลงมา เป็นคดีที่มีฐานความผิดอื่นๆ เช่น พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.2522 และ พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ.2478 นอกจากนั้น เป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์มีจำนวน 1,828 คดี เป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย มีจำนวน 1,695 คดี เป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับเพศ จำนวน 612 คดี และเป็นเป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับ ความมั่นคง ความสงบสุข เสรีภาพ และการปกครอง จำนวน 407 คดีซึ่งคิดเป็นร้อยละ 14.99 13.90 5.02 และ 3.34 ตามลำดับ (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2565) ดังรูปที่ 1

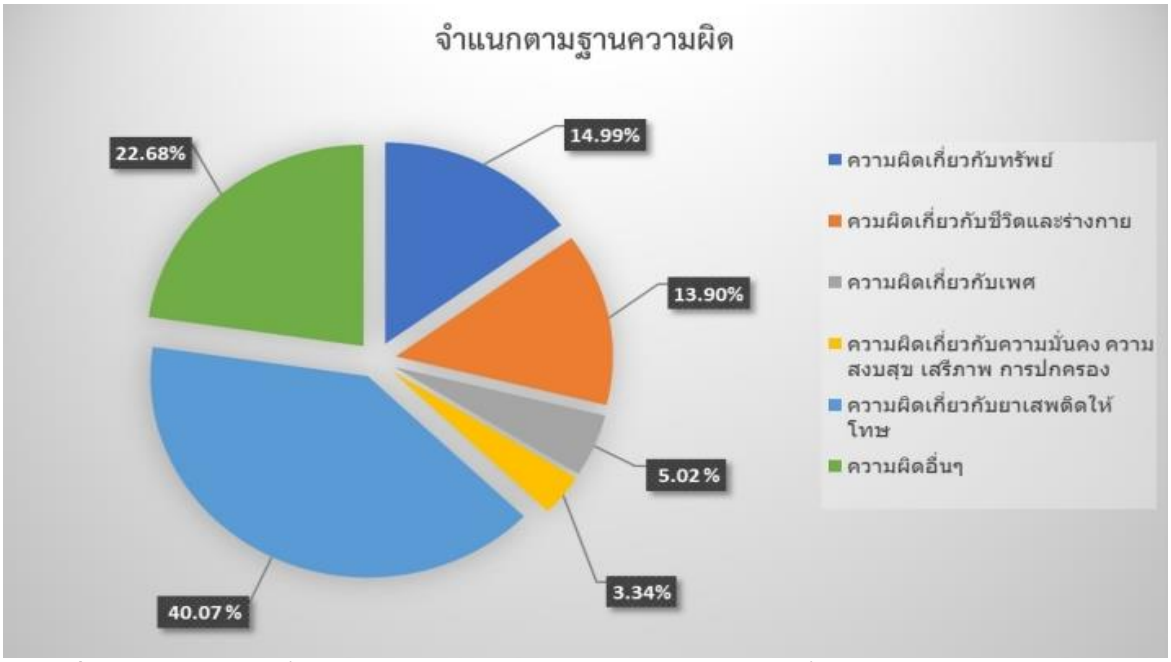

รูปที่ 1 ร้อยละของคดีที่เด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศปีงบประมาณ 2565 จำแนกตามฐานความผิด

ที่มา: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2565

และพบว่า จากสถิติเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมแล้วกระทำผิดและถูกจับกุมซ้ำภายหลังได้รับการปล่อยตัว โดยตรวจสอบจากข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากร เป็นระยะเวลา 1 ปี, 2 ปี และ 3 ปี ภายหลังปล่อยตัว จากศูนย์ฝึกและอบรม ตั้งแต่ พ.ศ. 2559 – 2565 ดังรูปที่ 2

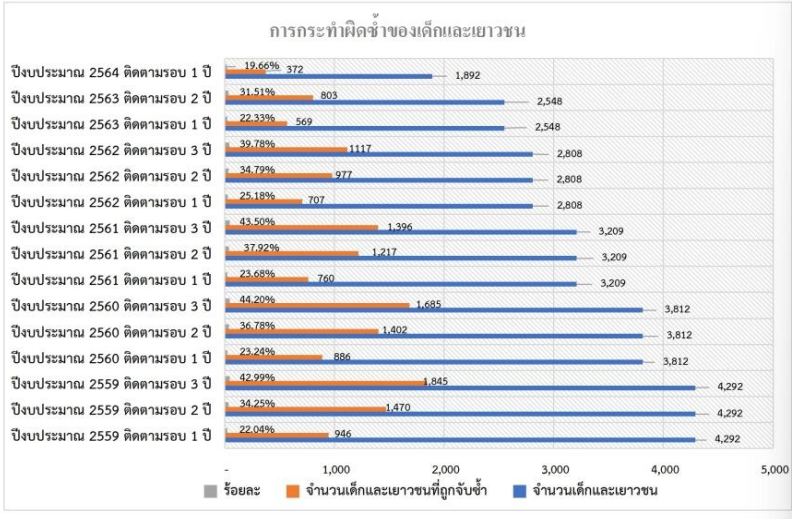

รูปที่ 2 จำนวนและร้อยละการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนหลักจากได้รับการปล่อยตัว

ที่มา: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2565

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าสถิติการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนหลังจากได้รับการปล่อยตัวจะมีแนวโน้มที่ลดลง แต่จากปัญหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น สถิติของเยาวชนได้กระทำความผิดซ้ำในปัจจุบันนั้นยังไม่สอดคล้องกับกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นจริงและยังคงมีอยู่มาก จากข้อมูลสำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมกับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาอายุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในห้วงปี พ.ศ. 2559 - 2566 จะเห็นได้ว่าแนวโน้มการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอุกฉกรรจ์ ชีวิตหรือร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ มีแนวโน้มสูงขึ้น และเกณฑ์อายุของเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาญานั้นมีแนวโน้มลดลง จากเดิมอยู่ในช่วงอายุ 16-17 ปี แต่ในปัจจุบันอยู่ในช่วงอายุ 12-13 ปี (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, กองสารนิเทศ, 2567) ซึ่งจะนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำที่อาจจะมีแนวโน้มสูงขึ้นในอนาคต

ดังนั้น ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการศึกษาปัจจัยที่สร้างอิทธิพลและแรงกระตุ้นสำคัญที่เป็นสาเหตุการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชน ผ่านแนวคิดทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อนำไปสู่แนวทางการป้องกันกระทำความผิดซ้ำของเยาวชนที่ศึกษาต่อไปในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพจากรากเหง้าของสาเหตุปัญหาที่แท้จริง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (Juvenile Delinquency) ซึ่งในทางอาชญาวิทยานั้น จะไม่เรียกการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนว่าเป็น “อาชญากร” แต่จะใช้คำว่า “การกระทำความผิด” ผู้วิจัยได้รวบรวมคำนิยามของคำว่าการกระทำความผิดของเยาวชน อรอุมา วชิรประดิษฐ์พร (2555, อ้างถึงใน อภิวุฒิ นะวาระ, 2560)

โดยสาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน อาจเนื่องมาจากความบกพร่องทางร่างกาย หรือจิตใจ ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ยั่วยุให้เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดตลอดจนสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านสุขภาพ อนามัย ปัญหาด้านการเรียนรู้ ปัญหาด้านอารมณ์และพฤติกรรม หรือปัญหาอื่น ๆ ซึ่งการทราบถึงปัญหาและสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนแต่ละคน ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงแนวทางในการพิจารณาคดีอย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งการบำบัดแก้ไขพฤติกรรม และป้องกันไม่ให้กระทำผิดได้ (ประเทือง ธนิยผล, 2555) ดังนี้

1) สาเหตุจากตัวเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดจำนวนมาก พบว่ามีปัญหาด้านร่างกายและจิตใจที่ผิดปกติจากปัญหาพิษสุราเรื้อรัง ที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน อุปนิสัยบางอย่างและโรคที่สามารถถ่ายทอดจากพ่อแม่สู่ลูกหลาน ลักษณะทางพันธุกรรมที่สามารถถ่ายทอดจากพ่อแม่สู่ลูกหลานได้ ทำให้เด็กมีปมด้อย มีพฤติกรรมก้าวร้าวและต่อต้านบรรทัดฐานของสังคม มองโลกแตกต่างไปจากคนปกติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้เด็กมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดได้ง่ายขึ้น

2) สาเหตุจากสภาพแวดล้อม โดยเริ่มตั้งแต่ครอบครัวเพื่อนบ้าน ชุมชน โรงเรียน เพื่อน รวมทั้งสภาพสังคมทั่วไป ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สื่อมวลชน และอื่น ๆ ครอบครัวและบ้าน เป็นสถาบันสังคมที่มีความสำคัญอันดับแรก ในการสร้างลักษะนิสัย และบุคลิกภาพของเด็ก ถ้าครอบครัวไม่มีความสุข ขาดความรักขาดการเอาใจใส่ เด็กก็จะหันไปหาเพื่อนและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ซึ่งอาจชักชวนไปในทางที่ไม่ดีได้ง่าย ครอบครัวแบบนี้เรียกว่า “ครอบครัวบกพร่อง”

3) สภาพแวดล้อมและอิทธิพลจากชุมชน มีอิทธิพลอย่างมากต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เด็กที่เติบโตมาในละแวกบ้านที่มีสิ่งแวดล้อมไม่ดีจะมีแนวโน้มสู่การกระทำความผิดได้โดยง่าย

4) สาเหตุทางเศรษฐกิจ สังคมที่ประชาชนมีมาตรฐานการครองชีพสูง ส่งผลให้ค่าครองชีพสูงขึ้นตามมา ครอบครัวส่วนใหญ่ ก็จะประสบปัญหาเศรษฐกิจ เพราะรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายค่าเลี้ยงดู เด็กต้องออกไปทำงานนอกบ้านไม่ได้ศึกษา คบเพื่อนฝูงไม่ดี จนนำไปสู่พฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กและการก่ออาชญากรรม

5) สาเหตุจากสื่อมวลชน พฤติกรรมจากสื่อมวลชนและความเจริญทางเทคโนโลยีของการสื่อสารที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้เด็กได้รับรู้สิ่งที่ล่อแหลมและกระตุ้นไปในทางผิดศีลธรรม และเนื่องจากความอ่อนต่อโลกและวุฒิภาวะที่ยังไม่เติบโต มีความอยากลอง มีค่านิยมที่ผิด ๆ ชอบการเลียนแบบ

6) สาเหตุจากยาเสพติด เป็นบ่อเกิดของอาชญากรรมและการกระทำผิดของเด็กที่สำคัญ ปัจจุบันเนื่องจากเด็กและเยาวชนตกเป็นทาสของยาเสพติดและสารเสพติด มีจำนวนสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว และพบว่าอายุเฉลี่ยน้อยลง ด้วยความอยากรู้อยากเห็น อยากลอง เมื่อติดยาเสพติดแล้ว ก็จะกระทำผิดเพื่อให้ได้มาซึ่งยาเสพติด

7) สาเหตุจากเรื่องเพศ เด็กและเยาวชนในปัจจุบันได้รับรู้และถูกกระตุ้นในเรื่องเพศจากสื่อต่าง ๆ ทำให้เกิดความอยากรู้อยากทดลองมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควร มีหลายรายที่ได้เสพสื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศแล้วหาโอกาสกระทำผิดทางเพศ เช่น ข่มขืนผู้อื่น หรือก่ออาชญากรรม ลักทรัพย์ วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ เป็นต้น

2. ทฤษฎีอาชญาวิทยาที่เกี่ยวกับสาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (Related Criminology Theories)

2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

Aker (1985) ได้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้มาจากหลักการสำคัญในทฤษฎีของ Sutherland โดยได้ตั้งทฤษฎีนี้ว่า “ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม” ซึ่งสามารถอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมต่างๆได้เกือบทุกรูปแบบ โดยครอบคลุมถึงการติดยาเสพติด การติดสุรา พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ อาชญากรรมคอปกขาว องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ อาชญากรรมรุนแรง ความบกพร่องทางจิต ดังนั้น พฤติกรรมการกระทำความผิดของเยาวชนเกิดส่วนใหญ่นั้นเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่บ่มเพาะด้วยความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดเป็นระยะเวลานาน และการให้การยอมรับบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือกระทำผิดกฎหมาย

2.2 ทฤษฎีตีตรา (Labeling Theory)

Becker (1963) เชื่อว่า สังคมนั้นไม่เพียงแต่ลงโทษผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเท่านั้น แต่ยังห่างเหินจากผู้ที่เบี่ยงเบน โดยถือว่า ผู้เบี่ยงเบนนั้นเป็นคนนอกคอก คบไม่ได้ เป็นคนเลว จึงเท่ากับเพิ่มแรงกดดันให้ผู้เบี่ยงเบนมากขึ้น อย่างไรก็ตามการตราหน้าหรือการตีตราผู้กระทำผิดหรือ ผู้ที่เคยกระทำผิดนั้นไม่เป็นผลดี มีแต่จะผลักให้ผู้กระทำผิดลงเหวไปในทางที่ไม่ดีมากขึ้น แม้จะกลับตัวเป็นคนดีแล้วก็ตามสังคมก็ไม่ยอมรับ พวกเขาจึงไม่มีทางเลือกและไม่มีโอกาสอีกต่อไป การตีตราจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำซาก และยังส่งผลให้ผู้กระทำผิดก่ออาชญากรรมที่มีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ (อัจฉรียา ชูตินันทน์, 2561) ดังนั้น เมื่อเยาวชนได้กระทำความผิด และก้าวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู หรือการส่งไปยังศูนย์ฝึกอบรม ผู้คนในสังคมส่วนใหญ่มักจะไม่ให้การยอมรับ เลือกปฏิบัติ ดูถูก เหยียดยาม ซ้ำเติม ส่งผลให้เยาวชนนั้นต้องกลับมาสู่สังคมเดิม ๆ จนทำให้เกิดโอกาสที่จะมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจนนำไปสู่กระทำผิดซ้ำได้อีก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

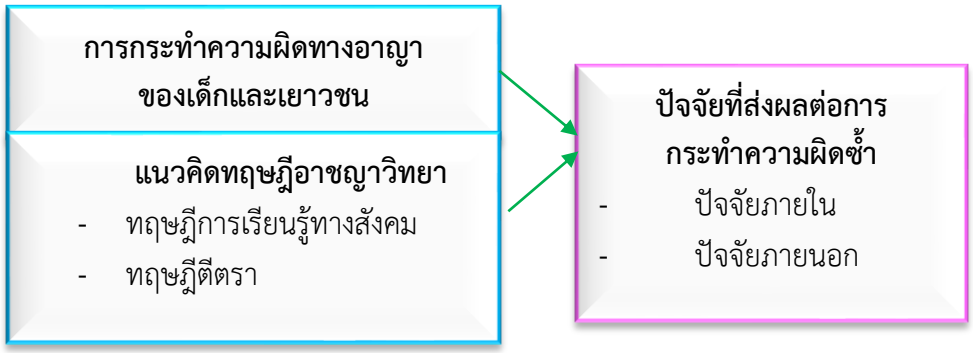

รูปที่ 3 กรอบแนวคิดในการศึกษา

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เยาวชนกระทำผิดซ้ำ
2) เพื่อนำเสนอแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interview) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาจากผู้ที่มีประสบการณ์และมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาในครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 15 ราย โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 รายละเอียดข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)		
1) กลุ่มเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ		
รายละเอียด	**คุณสมบัติ**	**จำนวน (ราย)**
เยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ	เป็นเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ (ครั้งที่ 2-3) โดยไม่จำกัดฐานความผิด	3
2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ		
รายละเอียด	**คุณสมบัติ**	**จำนวน (ราย)**
นักจิตวิทยาปฏิบัติการ/ชำนาญการ	มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแนะนำเด็ก เยาวชน และครอบครัว และปฏิบัติหน้าที่ในสายงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี	2

อดีตผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร	มีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ไม่ต่ำกว่า 5 ปี	1
ผู้บริหารกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	มีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ไม่ต่ำกว่า 5 ปี	1
การสนทนากลุ่ม (Focus Group)		
รายละเอียด	**คุณสมบัติ**	**จำนวน (ราย)**
3) กลุ่มผู้ให้คำปรึกษาของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร		
1. นักจิตวิทยา 2. ผู้พิพากษาสมทบ	มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา แนะนำเด็ก เยาวชน และครอบครัว และปฏิบัติหน้าที่ในสายงานไม่ต่ำกว่า 3 ปี	3 5
รวมจำนวนทั้งสิ้น		**15**

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา โดยการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และมีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้บอกเล่าถึงประสบการณ์ได้อย่างอิสระ ซึ่งผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา โดยแบ่งประเด็นที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ชุด ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์สำหรับเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ ประกอบด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นจากประสบการณ์ ความรู้สึก และปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำ 2) แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยประเด็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของ กระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมาย และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเยาวชนผู้กระทำความผิด และ 3) แบบสัมภาษณ์สำหรับการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยประเด็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและทัศนคติต่อกระบวนการของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญนั้น ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ และรักษาสิทธิส่วนบุคคล โดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม ใช้นามสมมติแทนชื่อจริงของผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัย และจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่อย่างใด

3. การรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

โดยรวบรวมข้อมูลและข้อเท็จจริงจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการสนทนากลุ่มโดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะดำเนินการข้อมูล ดังนี้

1) ทำหนังสือจากวิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญไปยังศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 2 จังหวัดราชบุรี

2) เมื่อผู้วิจัยได้รับอนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะส่งแบบสัมภาษณ์ให้นักจิตวิทยาดำเนินการตรวจสอบก่อน (ในกรณีกลุ่มเยาวชนผู้กระทำความผิดซ้ำ) และส่งแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิก่อนการสัมภาษณ์ โดยต้องได้รับอนุญาตและความยินยอมจากผู้ปกครองและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3) ก่อนการดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยจะอธิบายวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ก่อนการดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน หากผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่สะดวกให้ข้อมูลในประเด็นใดก็จะเป็นไปตามความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และสามารถขอยุติการสัมภาษณ์ได้ตลอดเวลา

4) ผู้วิจัยจะทำการจดบันทึกข้อมูลเป็นลายลักษณ์เท่านั้น เพื่อรวบรวมข้อมูลไปวิเคราะห์ผลการศึกษาต่อไป

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ เช่น งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ สถิติ บทความทางวิชาการที่ตีพิมพ์ หนังสือ ตำรา แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์จากเนื้อหา (Content Analysis) แบบแยกประเด็นข้อมูลในลักษณะแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการศึกษาเรื่อง การกระทำผิดซ้ำของเยาวชน: ศึกษาศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งจะนำไปสู่ข้อค้นพบที่สำคัญในผลการศึกษาและสรุปการศึกษา เพื่อเสนอแนะแนวทางการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชนต่อไป

ผลการวิจัย

1. สถานการณ์การกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในปัจจุบัน

ในปัจจุบันแม้ว่าสถิติการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนหลังจากได้รับการปล่อยตัว จะมีจำนวนแนวโน้มคดีที่ลดลง แต่ในทางกลับกันการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนที่เป็นความผิดในคดีอาญานั้น ส่งผลให้เยาวชนกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอย่างต่อเนื่อง และเป็นเยาวชนที่มีอายุน้อยลง ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาโครงสร้างทางสังคม ที่มีส่วนสำคัญในการสร้างอิทธิพลหรือเป็นแรงกระตุ้นการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชนในทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ความเป็นวัยรุ่นที่คึกคะนอง อยากรู้อยากลอง สภาพแวดล้อม สภาพสังคม ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ขาดความดูและเอาใจใส่ การเห็นตัวอย่างพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากคนใกล้ชิด ความสนิทสนมกับกลุ่มเพื่อนหรือรุ่นพี่ เป็นต้น ที่แสดงออกมาเป็นการกระทำผิดซ้ำแล้วซ้ำเล่า โดยมีจำนวนคดีที่เยาวชนเป็นผู้กระทำผิดเพิ่มขึ้นมากขึ้น และมีลักษณะพฤติการณ์ที่มีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการกระทำผิดของผู้ใหญ่ เช่น การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืน การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ การกระทำความผิดเกี่ยวกับจราจร การทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกาย การใช้ความรุนแรงเป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อคนสังคม ผู้เสียหาย ครอบครัวของผู้เสียหาย และครอบครัวของเยาวชนเอง รวมไปถึงการสูญเสียโอกาสต่างๆในสังคมและสูญเสียทรัพยากรบุคคลอันจะเป็นกำลังที่สำคัญในอนาคต

จากสถานการณ์การกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในปัจจุบันนั้นกลายเป็นปัญหาระดับชาติ ที่ต้องดำเนินการพัฒนาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในระดับนโยบายที่นำไปสู่การปฏิบัติได้จริงในการลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริงของเยาวชน

2. ปัจจัยที่ส่งผลให้เยาวชนกระทำผิดซ้ำ

จากข้อเท็จจริงในพฤติการณ์ของคดีตามที่ได้กล่าวในข้างต้น พบว่าพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน เกิดขึ้นจากหลายปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ดังนี้

2.1 ปัจจัยภายใน

โดยปัจจัยภายในหรือทางกายภาพที่ส่งผลให้เยาวชนกระทำผิดซ้ำ เช่น อายุ เพศ ลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิด ระดับความสามารถทางเชาว์ปัญญา การพัฒนาทางร่างกายหรือจิตใจ การตัดสินใจ จิตสำนึก อารมณ์ ความต้องการ เป็นต้น จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยภายในที่ส่งผลและสร้าง อิทธิพลต่อพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน มีปัจจัยหลักที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) ความคึกคะนองของวัยรุ่น โดยในช่วงวัยรุ่น เป็นช่วงอายุที่เริ่มพัฒนาจากวัยเด็กก้าวสู่สังคมที่กว้างขึ้นจากเดิมเริ่มพบปะผู้คนภายนอกมากยิ่งขึ้น ขาดประสบการณ์ในการใช้ชีวิต ขาดวุฒิภาวะ ขาดการคิดไตร่ตรองแบบมีเหตุผล ขาดความยับยั้งชั่งใจ มีความอยากรู้อยากลอง มีความกล้าที่จะลองสิ่งใหม่ที่ไม่เคยได้ทำ ต้องการแสดงออกให้ผู้อื่นยอมรับ มีพฤติกรรมเลียนแบบจากบุคคลที่ใกล้ชิดหรือสื่อต่าง ๆ และมีความรู้สึกที่มีความตอบสนองไวต่อสิ่งยั่วยุหรือสิ่งเร้ามากกว่าในช่วงวัยอื่น ๆ

(2) การคบเพื่อน วัยรุ่นหรือเยาวชนนั้นเป็นวัยแห่งการเรียนรู้สิ่งใหม่รอบตัว โดยจะเริ่มสั่งสะสมพฤติกรรมจากบุคคลใกล้ชิด ซึ่งในช่วงอายุดังกล่าวเป็นวัยที่เริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่ครอบครัว โดยมักจะเป็นเพื่อนหรือรุ่นพี่จากโรงเรียน ละแวกบ้านหรือชุมชน หรือต่างถิ่น ด้วยความถี่ของระยะเวลาที่ได้ใช้ร่วมกันเป็นส่วนใหญ่ มีความเข้าใจในช่วงวัยเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ส่งผลให้เกิดความสนิทสนม ไว้ใจหรือเชื่อใจในการให้คำปรึกษาหรือรับฟังเรื่องราวต่างๆ ทั้งปัญหาทุกข์สุขทั่วไปรวมไปถึงความลับต่าง ๆ

โดยในช่วงวัยรุ่นมักจะให้ความสำคัญกับเพื่อนหรือรุ่นพี่มากเป็นพิเศษ ซึ่งสร้างอิทธิพลต่อความรู้สึก การตัดสินใจ การกระทำ และค่านิยม จึงทำให้ไม่สามารถปฏิเสธคำขอร้องได้ เนื่องจากเกิดความกลัวการสูญเสียหรือสร้างความขัดแย้งต่อสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนหรือรุ่นพี่ ซึ่งเยาวชนที่เข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมเป็นการกระทำผิดครั้งแรกส่วนใหญ่ในคดียาเสพติด หรือคดีชีวิตและร่างกาย เกิดจากการชักชวนของเพื่อน หรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด

(3) การขาดความตระหนักรู้ในผลการะทำ ในช่วงวัยเด็กนั้นมีครอบครัวที่คอยดูแล ยังไม่ได้มีการเข้าสังคม เมื่อกระทำผิดเล็กน้อยอาจจะไม่ได้รับการอบรมหรือตักเตือนว่าเป็นสิ่งที่ผิด จึงอาจทำให้เกิดความเข้าใจว่าสิ่งที่ทำนั้นจะไม่ได้รับการลงโทษ เมื่อก้าวเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น จึงมีความกล้าที่จะกระทำการต่างๆ โดยปราศจากการคิดไตร่ตรอง และขาดทักษะในการดำเนินชีวิต โดยไม่รู้ว่าสิ่งที่กระทำนั้นมีผลต่อตนเอง ครอบครัว คนในสังคม หรือการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

(4) ความสามารถทางเชาวน์ปัญญา หรือความบกพร่องบางประการ เยาวชนบางส่วนที่ได้กระทำความผิดนั้น มีปัจจัยมาจากความสามารถทางเชาวน์ปัญญา โดยพบว่า เยาวชนที่มีระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) ต่ำ

กว่าเกณฑ์เฉลี่ย (IQ ช่วง 70-89) ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย (Low average) จะประสบปัญหาทางด้านการศึกษา กลุ่มเพื่อนก็อาจจะมีการล้อเลียนจนเด็กรู้สึกด้อย เก็บกด ไม่มีตัวตนในชั้นเรียน จึงแสวงหาตัวตนจากกลุ่มเพื่อนที่มีปัญหาหรือมีลักษณะบุคลิกหรือนิสัยที่คล้ายคลึงกัน ทั้งด้านความสนใจ ความรู้สึก ความต้องการ จนนำไปสู่การรวมตัวกัน และสร้างแรงสนับสนุนในกระทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จากการกระทำผิดเล็กน้อยไปถึงการกระทำผิดที่ร้ายแรง ทั้งนี้ พบว่าเด็กที่มีระดับเชาวน์ปัญญาอยู่ในระดับคาบเส้น (Borderline) (IQ 70-79) เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงในการถูกชักจูงไปกระทำผิดได้ง่าย

2.2 ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอกหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่ส่งผลให้เยาวชนกระทำผิดซ้ำ เช่น สภาวะปัญหาเศรษฐกิจที่ตกต่ำ สถานการณ์โรคระบาดอุบัติใหม่ (Covid-19) ปัญหาความเหลื่อมล้ำในโครงสร้างทางสังคม ความสัมพันธ์ในสถาบันครอบครัว บุคคลที่มีความใกล้ชิด สื่อสังคมออนไลน์ ระดับการศึกษา ชุมชนที่อยู่อาศัย ที่เป็นแหล่งอบายมุข สถานที่อโคจร บทลงโทษ ช่องว่างทางกฎหมาย เป็นต้น จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยภายนอกที่ส่งผลและสร้างอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน โดยมีปัจจัยหลักที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ซึ่งสามารถส่งผลกระทบตลอดทั้งช่วงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว ได้แก่ การหย่าร้างของบิดามารดา การใช้ความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิต การกระทำที่เป็นการละเมิดต่อเยาวชน และการส่งเสริมหรือสนับสนุนในทางที่ผิด การเกิดความเจ็บป่วย การติดยาเสพติดหรือติดสุราเรื้อรัง ปัญหาด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจของคนในครอบครัว ความไม่พร้อมหรือการไม่มีวุฒิภาวะที่เพียงพอของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเยาวชน จนนำไปสู่การขาดความสัมพันธ์ทางด้านบวกให้แก่เยาวชน เช่น ความรัก ความเอาใจใส่ การสร้างจิตสำนึกที่ดี การสนับสนุนที่ดี การให้คำปรึกษาชี้แนะ การสื่อสารอย่างมีเหตุผล การอบรมตักเตือน การเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ชีวิต การเอาใจใส่และมีร่วมร่วมในปัญหาต่างๆ ไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน เป็นต้น

(2) ด้านสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค Covid-19 ที่ผ่านมาส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจโลกเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดการว่างงาน ภาระหนี้สิน และค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้น ผู้ปกครองจึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาหนทางในการหาเลี้ยงชีพ ทำให้เกิดการปล่อยปละละเลย ไม่สามารถดูแลเอาใจใส่เยาวชนได้ รวมไปถึงมีส่งเสริมให้เยาวชนกระทำผิดเพื่อหารายได้ เช่น การลักทรัพย์ การบังคับใช้แรงงาน การค้าประเวณี การส่งของผิดกฎหมาย เป็นต้น

(3) ด้านสื่อสังคมออนไลน์ ปัญหาด้านสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันนั้น เกิดช่องโหว่ที่ทำให้เยาวชนจะสามารถเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารต่างๆในด้านที่ไม่เหมาะสม ผ่านอุปกรณ์ที่สามารถเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ตได้ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ได้ง่ายมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความคิด พฤติกรรม และความปลอดภัยของเยาวชนเป็นอย่างมาก เช่น การใช้ความรุนแรง การฆ่าตัวตาย การเข้าถึงสื่อลามกอนาจาร การเข้าถึงวิธีการใช้อาวุธปืนหรือซื้อขายยาเสพติด การเข้ากลุ่มลับต่าง ๆ ที่มีลิทธิความเชื่อ และมีค่านิยมที่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย การพนันออนไลน์ การขายสินค้าผิดกฎหมาย การเสพข่าวปลอม การเข้าถึงเว็บไซต์ที่ไม่ปลอดภัยและรวมไปถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับคนแปลกหน้าที่เป็นมิจฉาชีพ ที่นำไปสู่การถูกล่อลวง ข่มขู่ และคุกคาม การกลั่นแกล้งทางออนไลน์จากการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวทางออนไลน์ เป็นต้น

(4) ด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพ เยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม จะส่งผลกระทบให้เยาวชนเสียโอกาสในการศึกษา เนื่องจากต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน จากการมีพฤติกรรมการกระทำผิดในสถานศึกษา เช่น การทะเลาะวิวาท การนำยาเสพติดเข้ามาในโรงเรียน หนีเรียน ผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ เป็นต้น เมื่อเยาวชนได้ออกจากโรงเรียนแล้วในบางรายจึงไม่ได้รับการศึกษาต่อเนื่อง ส่งผลให้ต้องหันไปประกอบอาชีพที่ไม่เป็นกิจจะลักษณะ ซึ่งมีความเสี่ยงอันนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมาย เช่น การประกอบอาชีพรับจ้างการใช้แรงงาน พนักงานรายวันในสถานบันเทิง รวมถึงการถูกชักจูงไปประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายได้ผลตอบแทนสูง เช่น ลักลอบขนส่งยาเสพติด การค้าประเวณี เป็นต้น

3. แนวทางการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชน

3.1 ด้านการบังคับใช้กฎหมาย

การบังคับใช้กฎหมายตามแนวคิดของระบบกระบวนการยุติธรรม ภายใต้บริบทที่ผู้กระทำผิดเป็นเยาวชน ซึ่งมีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น วุฒิภาวะ อารมณ์ การควบคุมตนเอง การคิดวิเคราะห์ไตร่ตรองถึงผลกระทบการการกระทำ ประสบการณ์ในการใช้ชีวิตไม่มากเพียงพอ เป็นต้น อีกทั้งเชื่อว่าเยาวชนยังคงมีพื้นฐานความคิดจิตใจและจิตสำนึกที่แตกต่างกันจากสภาพแวดล้อมรอบตัวที่เยาวชนเติบโต ทำให้เยาวชนผู้กระทำผิดที่สำนึกในการกระทำผิด ควรได้รับโอกาสในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นได้ จึงทำให้เยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายนั้นเข้าสู่ระบบกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชน ซึ่งกฎหมายได้ให้การคุ้มครองและมีบทลงโทษที่แตกต่างไปจากผู้ใหญ่

ซึ่งในปัจจุบันการบังคับใช้กฎหมายในระบบกระบวนการยุติธรรมจำเป็นที่จะต้องใช้ควบคู่ไปกับการใช้มาตรการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเยาวชนนั้น อาจมีประสิทธิภาพในช่วงระยะเวลาสั้นๆ และไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายกับเยาวชนให้เข้าสู่ระบบกระบวนการยุติธรรมได้ทุกคน ซึ่งในส่วนของเยาวชนที่การกระทำผิดซ้ำนั้นมีสาเหตุจากปัจจัยหลักที่แท้จริง คือ ปัญหาสภาพสังคม ปัญหาครอบครัว และปัญหาสภาพทางเศรษฐกิจ

3.2 ด้านการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

เมื่อเยาวชนที่กระทำผิดก้าวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ผู้พิพากษามีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาความผิดนั้นอย่างถี่ถ้วน และไม่สามารถใช้มาตรฐานในการลงโทษเยาวชนในรูปแบบเดียวกันได้ เช่น เยาวชนที่ถูกจับกุมและถูกเข้ากระบวนการยุติธรรมพร้อมกัน ผู้พิพากษาอาจมีคำสั่งให้เยาวชนคนหนึ่งคนใดพ้นจากการถูกพิพากษา เพราะสามารถแก้ไขบำบัดฟื้นฟูพัฒนาการตนเองให้ดีขึ้น ในขณะที่เยาวชนอีกคนหนึ่งอาจถูกพิพากษาให้ส่งเข้าศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน จึงทำให้การวิเคราะห์สภาพจิตสำนึก การประเมินสภาพ การสำรวจสภาพปัญหา สาเหตุ และปัจจัย ที่ส่งผลให้เยาวชนกระทำผิดนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะทำให้สามารถดำเนินกำหนดแผนในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเยาวชนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม โดยการให้คำปรึกษาแนะนำ การบำบัดด้านจิตวิทยา การเข้าร่วมกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ หรือกิจกรรมต่างๆ ซึ่งผลจากการติดตามการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเยาวชน พบว่า เยาวชนมีการปรับเปลี่ยนความคิดนำไปสู่การปรับพฤติกรรมของตนเองดีขึ้น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองมีงานทำประจำ และเรียนหนังสือควบคู่ไปด้วย

3.3 ด้านการประสานความร่วมมือในทุกภาคส่วน

การสร้างแนวทางการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชนที่มีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จได้อย่างมั่นคงนั้น ไม่สามารถดำเนินการได้เพียงหน่วยงานเดียวทั้งในส่วนของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน จึงต้องมีการประสานความร่วมมือในหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนในลักษณะการทำงานแบบเครือข่าย เช่น คณะกรรมการสงเคราะห์ หรือสถานประกอบการ เข้ามาร่วมวางแผน จัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นในการช่วยเหลือเยาวชนทั้งระหว่างฝึกอบรม และภายหลังการปล่อยตัว รวมถึงการสร้างเครือข่ายสถานประกอบการ เพื่อให้เยาวชนได้ทดลองออกไปฝึกประสบการณ์และใช้ชีวิตก่อนการปล่อยตัว ซึ่งกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ตอบโจทย์กับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อเตรียมความพร้อมเยาวชนเข้าสู่สถานประกอบการร่วมกับเครือข่ายผู้ผ่านการอบรมในการติดตาม สงเคราะห์ภายหลังการปล่อยตัว เพื่อให้การสงเคราะห์ ช่วยเหลือ และติดตามเยาวชนให้ได้รับสวัสดิภาพและการคุ้มครองสวัสดิการ ที่เหมาะสมตรงตามสภาพปัญหาและความจำเป็น

3.4 ด้านการพัฒนาศักยภาพศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

โดยปัญหาที่เกิดขึ้นในศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งสามารถแยกเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1) **ด้านการอบรม** จำนวนนักจิตวิทยาประจำศูนย์ฯ มีจำนวนไม่เพียงพอ ส่งผลให้นักจิตวิทยาไม่สามารถรับเคสเยาวชนที่เข้ามาปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้พิพากษาสมทบจึงเข้ามามีบทบาทโดยต้องได้รับการอบรมด้านจิตวิทยา แต่พบว่าการอบรมด้านจิตวิทยานั้นยังขาดในเรื่องของการประเมินผลในการอบรม และการอบรมในเชิงปฏิบัติการ

2) **ด้านสถานที่** ด้วยจำนวนเยาวชนที่เข้าสู่แผนกระบวนการฟื้นฟูฯ มีจำนวนมาก จึงควรมีการปรับปรุงและเพิ่มจำนวนห้องให้คำปรึกษาให้เพียงพอ

3) **ด้านศักยภาพผู้ให้คำปรึกษา** (ผู้พิพากษาสมทบ) เป็นผู้ที่ความประสบความสำเร็จในชีวิตมาก่อนดำรงตำแหน่ง เมื่อมาทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่เยาวชน เมื่อพบเยาวชนที่มีปัญหาอาจจะทำให้เกิดความไม่เข้าใจในบริบทที่ผู้ให้คำปรึกษานั้นไม่เคยประสบพบเจอมา ส่งผลให้เกิดความคาดหวังที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ข้อเท็จจริงพบว่าเยาวชนบางคนไม่สามารถปฏิบัติตามคำแนะนำได้ ด้วยข้อจำกัดด้านศักยภาพของเยาวชนที่แตกต่างกัน จึงเกิดความรู้สึกผิดหวัง ซึ่งตามหลักกระบวนการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้น โดยไม่ควรมีหลักเกณฑ์ในการชี้วัด หากเพียงแต่ผู้ได้รับคำปรึกษานั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงเพียงแค่เล็กน้อยก็ย่อมถือว่าประสบความสำเร็จในกระบวนการการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

4) **ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกัน** จากปัญหาของเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในแต่ละรายมีความแตกต่างกัน รวมไปถึงประเด็นปัญหาบางประการที่มีความละเอียดอ่อน ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ปัญหาที่ผู้ให้คำปรึกษาพบเจอ จึงควรมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในรูปแบบ Case Conference เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเป็นการพัฒนาศักยภาพผู้ให้คำปรึกษาให้ได้เข้าใจปัญหาของเยาวชนที่มีความแตกต่างร่วมกัน

อภิปรายผล

สถานการณ์กระทำความผิดของเยาวชนในปัจจุบันนั้นมีรูปแบบการกระทำความผิดรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยช่วงอายุของเยาวชนที่กระทำผิดนั้นมีแนวโน้มต่ำลง ซึ่งมีการแสดงออกทางพฤติกรรมของเยาวชนที่มีความเบี่ยงเบนมากขึ้น ภายใต้บริบทในสังคมยุคใหม่ เช่น การทะเลาะวิวาทและใช้ความรุนแรง การติดสุราและบุหรี่ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การจำหน่ายและเสพยาเสพติด การเล่นการพนัน การติดเกมออนไลน์ การเสพสื่อลามกอนาจาร การแข่งรถจักรยานยนต์ เป็นต้น จนนำไปสู่การกระทำความผิดของเยาวชน เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืน ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับจราจร การทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกาย การใช้ความรุนแรง เป็นต้น เมื่อเกิดกรณีที่เยาวชนได้กระทำความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรง ไม่เคยได้รับการลงโทษจำคุกจากคำพิพากษาสูงสุด (กระทำผิดครั้งแรก) โดยที่เยาวชนนั้นเกิดความตระหนัก มีจิตสำนึก จากการกระทำความผิดที่ได้กระทำลงไป และเห็นว่าสามารถเข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้ ซึ่งกฎหมายได้ให้สิทธิและความคุ้มครองเยาวชนที่ได้กระทำผิดนั้น พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ตามมาตรา 73 (ราชกิจจานุเบกษา, 2553) เพื่อให้เยาวชนที่กระทำความผิดนั้นได้เข้าสู่กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การเข้าศูนย์ฝึกอบรม ทำกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น ตามคำสั่งศาล ซึ่งเป็นการมอบโอกาสให้เยาวชนนั้นสามารถกลับตัวเป็นบุคลากรที่ดีและเติบโตอย่างมีคุณภาพให้กับสังคม

แต่ในทางกลับกัน เมื่อเกิดกรณีที่เยาวชนได้กระทำความผิดซ้ำ จึงอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชนนั้นมีความเหมาะสมกับรูปแบบการกระทำความผิดและพฤติการณ์ของเยาวชนในสังคมยุคปัจจุบันหรือไม่ มีปัจจัยในด้านใดที่เป็นสาเหตุสำคัญที่มีอิทธิพลและสร้างแรงกระตุ้นให้เยาวชนนั้นกระทำความผิดซ้ำ และควรมีการพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมอย่างไร เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับพฤติกรรมของเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ และลดอัตราการเกิดการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่ สถาบันครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยที่ส่งผลให้เยาวชนกระทำผิดซ้ำ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่

1.1) ปัจจัยภายใน โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ปัจจัย ดังนี้

(1) ความคึกคะนองของวัยรุ่น ถือเป็นสาเหตุสำคัญที่มาจากความรู้สึกภายในจิตใจ ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึง ความสามารถทางความรู้สึกนึกคิดที่ได้แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมต่างๆ เช่น มีความไม่เข้าใจในบทบาทของตนเองและผู้ใหญ่ มีความอยากรู้อยากลอง มีทัศนคติที่ขัดแย้งกับผู้ใหญ่ มีความกล้าที่จะลองสิ่งใหม่ที่ไม่เคยได้ทำทั้งสิ่งที่ถูกและผิด มีความต้องการแสดงออกให้ผู้อื่นยอมรับ มีพฤติกรรมเลียนแบบจากสื่อหรือบุคคลใกล้ชิด เป็นต้น ซึ่งมีสาเหตุมาจากช่วงอายุที่ยังขาดประสบการณ์ในการใช้ชีวิต ขาดวุฒิภาวะ ขาดการคิดไตร่ตรองแบบมีเหตุผล ขาดความยับยั้งชั่งใจ มีความรู้สึกหรือตอบสนองไวต่อสิ่งยั่วยุหรือสิ่งเร้า มีความสามารถในการจัดการและควบคุมอารมณ์ได้น้อย มีอารมณ์ที่รุนแรงแปรปรวนและขาดความอดทนมากกว่าในช่วงวัยอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีจิตวิทยาวัยรุ่นของ พรรณพิไล ศรีอาภรณ์ (2537 อ้างถึงใน ปิยวร กุมภิรัตน์, 2546) ได้อธิบายว่า โดยอารมณ์ของวัยรุ่นแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ก้าวร้าวรุนแรง เช่น อารมณ์โกรธ อิจฉา เกลียดชัง เป็นต้น 2) เก็บกดเอาไว้ เช่น ความกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าใจ กระอักกระอวลใจ สลดหดหู่ เสียใจ อารมณ์ประเภทนี้เป็นอันตรายต่อวัยรุ่นมากที่สุด และ 3) อารมณ์สนุก เช่น

ความรัก ชอบ สุขสบาย พอใจ ตื่นเต้น เป็นต้น ซึ่งอารมณ์เป็นความรู้สึกหรือความสะเทือนในที่ร่างกายถูกสิ่งเร้าอื่นมาเร้า

(2) การคบเพื่อน เยาวชนเป็นวัยที่มีพัฒนาการในการเรียนรู้และการรับรู้ ซึ่งมีความสำคัญต่อพื้นฐานในการใช้ชีวิตในสังคม และยังผลต่อทักษะ พฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิด และทัศนคติ ตลอดช่วงเวลาในชีวิต หากเยาวชนได้รับการเรียนรู้จากบุคคลใกล้ชิดที่เยาวชนให้การยอมรับหรือใช้ชีวิตอย่างใกล้ชิดเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน จะส่งผลให้เกิดการสั่งสะสมพฤติกรรมทั้งในด้านดีและด้านไม่ดี ที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา ด้วยความสัมพันธ์ที่มีความใกล้ชิดกับเพื่อนหรือรุ่นพี่ ที่มีลักษณะนิสัย ความคิด ความชื่นชอบ สังคมที่อยู่อาศัยที่เหมือนกัน ส่งผลให้เกิดความสนิมสนม มีความเข้าใจ เกิดความไว้ใจหรือเชื่อใจเกิดความรักที่มีความผูกพัน เกิดการให้ความสำคัญ เกิดการให้ความยอมรับนับถือ ส่งผลให้เยาวชนนั้นมีความเห็นอกเห็นใจ ความเห็นพ้องต้องกันไปในทิศทางเดียวกันกับบุคคลใกล้ชิดนั้น รวมไปถึง สามารถปรึกษาปัญหาทุกข์สุข และความลับต่างๆ กับบุคคลที่ใกล้ชิดนั้นได้อย่างเปิดเผย ซึ่งเป็นการสร้างอิทธิพลต่อความรู้สึก การตัดสินใจ การกระทำ และค่านิยม จึงทำให้ไม่สามารถปฏิเสธคำขอร้องได้ เนื่องจากเกิดความกลัวการสูญเสีย หรือเป็นการสร้างความขัดแย้ง ส่งผลเสียต่อสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน จนนำไปสู่พฤติกรรมการกระทำผิดทั้งที่เป็นการกระทำความผิดครั้งแรกและกระทำผิดซ้ำ และสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) Aker (1985) คือ การคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน (Differential Association) เป็นกระบวนการที่บุคคลได้มีประสบการณ์กับค่านิยมในการให้การยอมรับหรือไม่ยอมรับพฤติกรรมผิดกฎหมายหรือถูกต้องตามกฎหมาย โดยมิติการคบหาสมาคม คือ การที่บุคคลมีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่เข้าร่วมพฤติกรรมเดียวกัน และยังเปิดโอกาสให้บุคคลได้มีการเลียนแบบ และสนับสนุนพฤติกรรมอาชญากรรมหรือพฤติกรรมที่ถูกกฎหมาย กลุ่มบุคคลสำคัญ คือ ครอบครัว เพื่อน โดยมีระยะเวลานานกว่า มีความถี่บ่อยครั้งมากกว่า จะส่งผลให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้นมากกว่า และการเลียนแบบ (Imitation) การเข้าไปยุ่งเกี่ยวในพฤติกรรมหลังจากที่ได้มีการสังเกตพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกันของบุคคลอื่น การเลียนแบบจะเกิดขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับคุณลักษณะ และรูปแบบพฤติกรรมที่ถูกสังเกต ตลอดจนผลที่ได้รับจากพฤติกรรมนั้น (จอมเดช ตรีเมฆ, 2561)

(3) การขาดความตระหนักรู้ในผลการกระทำ มีผลสืบเนื่องมากจากกระบวนการเลี้ยงดูปลูกฝังจิตสำนึกในช่วงวัยเด็กจากคนในครอบครัว โดยเริ่มต้นจากการปกป้อง ส่งเสริม สนับสนุน หรือปล่อยปละละเลยในการกระทำที่อาจมองว่าเป็นการกระทำของเด็กนั้นเป็นการกระทำที่ยังไม่รู้ประสีประสา ไม่รู้ถึงความผิดชอบชั่วดี เมื่อวัยเด็กกระทำผิดเล็กน้อย อาจจะไม่ได้รับการตักเตือนอย่างมีเหตุผลว่าการกระทำเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ผิด จึงอาจทำให้เกิดความเข้าใจว่าสิ่งที่ทำนั้นจะไม่ได้รับการลงโทษ และอาจรวมไปถึงการขาดความสังเกตพฤติกรรมตั้งแต่ในช่วงวัยเด็กที่สามารถแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรม หรืออารมณ์ที่มีความแตกต่างจากเด็กในวัยเดียวกัน ที่เป็นสัญญาณสำคัญของการเริ่มต้นพฤติกรรมเบี่ยงเบนตั้งแต่วัยเด็กที่เกิดจากบุคคลในครอบครัวกระทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง เมื่อก้าวเข้าสู่วัยรุ่น จึงมีความกล้า มีความมั่นใจที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ปราศจากการคิดวิเคราะห์ไตร่ตรอง ขาดประสบการณ์ในการใช้ชีวิต จึงไม่สามารถสร้างความตระหนักรู้ในผลกระทบที่มีจากการกระทำของตนเอง ครอบครัวคนในสังคม จากการกระทำที่ผิดกฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิวุฒิ นะวาระ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง มาตรการลงโทษทางอาญา: ศึกษากรณีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำ ในความผิดฐานลักลอบค้ายาเสพติด ได้สรุปผลการศึกษาไว้ว่า เด็กกระทำความผิดซ้ำในความผิดฐานลักลอบค้ายาเสพติดอาจเกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อ่อนด้วยประสบการณ์ และขาดความรู้สึกผิดชอบชั่วดีต่างๆ เนื่องจากความเป็นเด็กจึงควรได้รับการคุ้มครองมากกว่าเยาวชนที่ถือว่าเป็นผู้มีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะแยกแยะว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด

(4) ความสามารถทางเชาวน์ปัญญา หรือความบกพร่องบางประการ โดยเยาวชนบางส่วนที่กระทำผิดจะมีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย และเยาวชนที่มีระดับเชาวน์ปัญญาอยู่ในระดับคาบเส้นจะประสบปัญหาทางด้านการศึกษาจากการเรียนรู้ที่ช้า ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนนั้นต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ทำให้เด็กขาดความรู้และทักษะที่ควรได้รับตามวัย เช่น การจัดการอารมณ์ การแก้ไขปัญหา ขาดกำลังใจ ขาดแรงจูงใจ ขาดความภูมิใจในตนเอง เป็นต้น รวมไปถึงการถูกต่อว่าจากคนรอบข้างหรือคนในครอบครัว ไม่ได้รับการยอมรับหรือชื่นชม เพื่อนล้อเลียน จนทำให้เกิดความรู้สึกด้อยค่า เกิดความเก็บกด จึงแสวงหาตัวตนจากกลุ่มเพื่อนที่มีปัญหาหรือมีลักษณะบุคลิกหรือนิสัยที่คล้ายคลึงกัน จนนำไปสู่การรวมตัวกันและสร้างแรงสนับสนุนในกระทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือเบี่ยงเบนที่ไม่ได้รับการยอมรับ จากการกระทำผิดเล็กน้อยจนนำไปสู่การกระทำความผิดที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เช่น การใช้อาวุธปืนและระเบิด การทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนถึงแก่ชีวิต การข่มขืนกระทำชำเรา การทารุณกรรมสัตว์ เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดสาเหตุของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนของสุรีย์ กาญจนวงศ์ และคณะ (2549) ได้อธิบายไว้ว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด มักเกิดจากความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจประกอบกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ยั่วยุ ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปสาเหตุของการกระทำความผิดของของเด็กและเยาวชนที่สำคัญ

2) ปัจจัยภายนอก โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ปัจจัย ดังนี้

2.1) ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว โดยเยาวชนที่มีความเสี่ยงต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่จะกระทำผิดสูง มาจากปัญหาจากความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว เช่น มีการหย่าร้าง มีการใช้ความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีการกระทำผิดที่เป็นการละเมิดต่อเยาวชน มีการส่งเสริมหรือสนับสนุนในทางที่ผิดแก่เยาวชนในทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมไปถึงการมีปัญหาภายในครอบครัว การเกิดความเจ็บป่วย การติดยาเสพติดหรือติดสุราเรื้อรัง ความไม่พร้อมหรือการไม่มีวุฒิภาวะที่เพียงพอของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง จนนำไปสู่การขาดความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวทางด้านบวก เช่น ความรัก ความเอาใจใส่ การสร้างจิตสำนึกที่ดี การสนับสนุนที่ดี การให้คำปรึกษา การสื่อสารที่ดี การมีเหตุผล การอบรมตักเตือน การเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ชีวิต การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีร่วมกันภายในครอบครัว การเอาใจใส่และมีร่วมร่วมในการแก้ไขในปัญหาต่างๆ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรชร เกตุเทียน, สุขสมัย สุทธิบดี, อุทัย อาทิเวช และวัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน ได้สรุปผลการศึกษาไว้ว่า ปัญหากฎหมายความรับผิดทางอาญาของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของประเทศไทย พบว่าปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาทางครอบครัว บิดา มารดา หรือผู้ปกครองจึงมีความสำคัญในการให้การอบรมสั่งสอนควบคุมดูแล

2.2) สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ เมื่อประเทศไทยได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค Covid-19 ที่ผ่านมา ทำให้อัตราการเติบโตของระบบเศรษฐกิจภายในประเทศไทยเกิดการชะลอตัว ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนเป็นอย่างมาก เช่น การว่างงาน ภาระหนี้สิน ภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้น เป็นต้น ด้วยภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตจากค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นนั้นเกิด การสวนทางกับรายได้ที่ลดน้อยลงหรือขาดรายได้ จากความเหลื่อมล้ำทางโครงสร้างสังคม หัวหน้าครอบครัวจึงต้องแบกรับปัญหาทางด้านการเงิน ซึ่งนำไปสู่ความเครียด ความกดดัน ส่งผลให้เยาวชนถูกละเลยความรู้สึก ไม่ได้รับความรัก การเอาใจใส่ ไม่ได้รับการอบรม สั่งสอน และคำปรึกษาที่ดี ไม่มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในครอบครัว รวมไปถึงในบางครอบครัวมีการส่งเสริม สนับสนุน บังคับขู่เข็ญ ทารุณกรรมทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อใช้เยาวชนเป็นเครื่องมือ

หรือมีส่วนร่วมในการกระทำผิด เช่น การลักทรัพย์ การบังคับใช้แรงงาน การบังคับให้ขอทาน เร่ร่อน การทำสื่อลามกอนาจาร การค้าประเวณี การส่งของผิดกฎหมาย เป็นต้น โดยการกระทำผิดเหล่านี้เป็นการแสวงหาประโยชน์จากเยาวชน ซึ่งเป็นการสร้างบาดแผลทั้งทางร่างกายและจิตใจให้แก่เยาวชนในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งกาญจน์ เพชรานันท์, อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์ และยุวดี เทอดอุดมธรรม (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ กรณีศึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ 1) ตัวผู้กระทำความผิด 2) สภาพครอบครัวของผู้กระทำความผิด 3) สถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด และ 4) สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัว

2.3) สื่อสังคมออนไลน์ ในยุคปัจจุบันได้มีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีให้เกิดความก้าวหน้า มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น สามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การหลั่งไหลของข้อมูลนั้นถูกเปิดกว้างมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านดีและด้านไม่ดีที่ส่งผลกระทบต่อเยาวชน โดยเยาวชนจะสามารถเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารต่างๆ ที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย ซึ่งส่งผลกระทบ สร้างอิทธิพล และสร้างความเสียหายต่อเยาวชนเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านความปลอดภัย กระบวนการทางความคิด พฤติกรรม จนนำไปสู่การเลียนแบบ เช่น การใช้ความรุนแรง การฆ่าตัวตาย การเข้าถึงสื่อลามกอนาจาร การเข้าถึงวิธีการใช้อาวุธปืนหรือซื้อขายยาเสพติด การเข้ากลุ่มลับต่างๆ ที่มีลิทธิความเชื่อ และมีค่านิยมที่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย การพนันออนไลน์ การขายสินค้าผิดกฎหมาย การเข้าถึงเว็บไซต์ที่ไม่ปลอดภัยหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับคนแปลกหน้าที่เป็นมิจฉาชีพจนนำไปการถูกล่อลวง ข่มขู่ คุกคาม การกลั่นแกล้งทางออนไลน์จากการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวทางออนไลน์ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริลักษณ์ ปัญญา และเสาวลักษณ์ ทาแจ้ง (2563) ได้ศึกษาเรื่องการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน: สังคมไทยยุค 4.0 ได้สรุปผลการศึกษาไว้ว่า เนื่องด้วยปัจจุบันเยาวชนของไทยมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากเป็นอันดับต้นๆ ของโลก ซึ่งเยาวชนสามารถเข้าสู่สื่อที่อันตรายได้ง่ายโดยต้องยอมรับว่ายุค 4.0 สื่อเป็นสิ่งที่ยากต่อการควบคุม จึงเป็นช่องว่างในการเกิดอาชญากรรมและคดียาเสพติดอย่างมากมาย จะเห็นได้ว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดมักมีพฤติกรรมที่ไม่เกรงการลงโทษของกฎหมาย ทำให้เกิดเครือข่ายและตั้งกลุ่มโดยใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางก่อความวุ่นวายในสังคม ก่ออาชญากรรมที่รุนแรงขึ้น

2.4) การศึกษาและการประกอบอาชีพ เมื่อเยาวชนได้กระทำผิด และเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม จะส่งผลกระทบให้เยาวชนเสียโอกาสในการศึกษา จากการไม่สามารถจบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตามหลักเกณฑ์ตามช่วงอายุ เนื่องจากต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน จากการมีพฤติกรรมการกระทำผิดในสถานศึกษา เช่น การทะเลาะวิวาท การนำยาเสพติดเข้ามาในโรงเรียน หนีเรียน ผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ เป็นต้น เมื่อออกจากโรงเรียนแล้วบางรายไม่ได้รับการศึกษาต่อเนื่อง จึงต้องหันไปประกอบอาชีพที่ไม่เป็นกิจลักษณะ ซึ่งมีความเสี่ยงต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบน อันนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมาย เช่น การประกอบอาชีพรับจ้าง การใช้แรงงาน พนักงานรายวันในสถานบันเทิง รวมถึงการถูกชักจูงไปประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายได้ผลตอบแทนสูง เช่น การลักลอบขนส่งยาเสพติด การค้าประเวณี การพนันออนไลน์ การเปิดบัญชีม้า เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา นามวงศ์, กัญญ์ฐิตา ศรีภา และเสกสัณ เครือคำ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้อง กับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสมุทรปราการ ได้สรุปผลการศึกษาไว้ว่า โดยปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่

เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการ การไม่ได้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาไม่เพียงแต่เกิดจากตัวเด็กและเยาวชนไม่ชอบเรียนหนังสือเท่านั้น แต่ยังรวมถึงโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาไม่ต้อนรับและไม่ให้โอกาสในการรับเด็กและเยาวชนที่เคยถูกดำเนินคดีเข้าศึกษาด้วย พบว่าหลังจากได้รับการปล่อยตัวออกมา ไม่รู้จะทำอะไร และความกดดันของสังคม และปากท้องที่ต้องกิน ต้องใช้จ่ายของตัวเอง ประกอบกับการไม่มีทักษะอื่นๆ ในการแก้ไขปัญหา หรือได้เรียนรู้วิธีที่ถูกต้องในการจัดการกับปัญหา การจำหน่ายยาเสพติดเป็นการหารายได้อีกทางหนึ่งที่ได้เงินมาแบบง่ายดาย

สรุป

แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน

จากปัจจัยที่ส่งผลให้เยาวชนกระทำผิดซ้ำข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นถึงปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นจริงในยุคปัจจุบัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน ให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงที่จะทำให้การแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนนั้นเกิดประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างแท้จริง ซึ่งแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน ได้แก่

1) ด้านการบังคับใช้กฎหมาย ควรต้องพิจารณาและทำความเข้าใจปัจจัยที่เกิดจากข้อเท็จจริงที่เยาวชนนั้นต้องเผชิญร่วมด้วย เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคมในบริเวณที่อยู่อาศัย ความยากจน การทำร้ายร่างกาย จิตใจ การละเมิดสิทธิความเป็นมนุษย์ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยต่างๆเหล่านี้ล้วนแล้วเกิดจากสาเหตุจากปัจจัยหลัก คือ ปัญหาสภาพสังคมที่เหลื่อมล้ำ ปัญหาครอบครัวที่ไม่มีความพร้อมในการดูแลเยาวชน และสภาพทางเศรษฐกิจที่มีความผันผวน ซึ่งส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจนนำไปสู่การกระทำผิด และควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และปรับปรุงแก้ไขและกำหนดบทลงโทษให้มีความเหมาะสมมากที่เพียงพอที่จะลงโทษให้เยาวชนนั้นเกิดความเกรงกลัว มีความทันสมัยมีความครอบคลุมและควบคุมในระยะยาว จากปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชนที่แท้จริง โดยเฉพาะกฎหมายที่มีบทบัญญัติให้ผู้ปกครองต้องรับผิดชอบร่วมกับการกระทำของเยาวชนในทางอาญาด้วย เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้และสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม

ทั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เมื่อเยาวชนได้กระทำผิด มีผู้ปกครองบางส่วนมักจะมีการแสดงความคิดเห็นในเชิงตัดพ้อว่า ตนเองต้องประกอบอาชีพหาเช้ากินค่ำ ไม่มีเวลาดูแลเยาวชน หรือโทษว่าสังคมสร้างความกดดัน จนทำให้เยาวชนนั้นได้กระทำความผิด ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว การดูแลเอาใจใส่ อบรมสั่งสอนเยาวชน คือ หน้าที่หลักของผู้ปกครอง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 23 (ราชกิจจานุเบกษา, 2546)

ดังนั้น ด้านการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง และควรต้องมีการปรับปรุงแก้ไขและกำหนดบทลงโทษให้มีความเหมาะสมมากที่เพียงพอที่จะลงโทษให้เยาวชนนั้นเกิดความเกรงกลัว มีความทันสมัยมีความครอบคลุมและควบคุมในระยะยาว จากปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชนที่แท้จริง เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งว่าระดับเพียงใดที่สังคมยอมรับได้ นอกเหนือจากกรณีตั้งครรภ์เพราะเป็นผู้เสียหายจากการถูกกระทำในคดีอาญา ในกรณีการมีบุตรโดยไม่พร้อม กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาของเยาวชน กฎหมายที่ยกระดับมาตรฐานอาชีพครู โดยเฉพาะกฎหมายที่มีบทบัญญัติให้ผู้ปกครองต้องรับผิดชอบร่วมกับการกระทำของเยาวชนในทางอาญาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา แสวงจิตร์, สอาด หอมมณี และคมสัน สุขมาก (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการกำหนดโทษที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนที่

กระทำความผิดซ้ำ ได้สรุปผลการศึกษาไว้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เยาวชนกระทำความผิดซ้ำนั้น มีทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในตัวเยาวชนเอง ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ คือ สาเหตุการกระทำความผิดซ้ำที่เกิดจากบทลงโทษที่ไม่เหมาะสม และลักษณะของกฎหมายที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน เมื่อเยาวชนกระทำความผิดถูกจับกุมและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษา หรือรับการบำบัดฟื้นฟูสำหรับเยาวชนแล้ว มิได้รู้สึกเข็ดหลาบกับการต้องโทษ กลับคิดว่าตนเป็นเยาวชนย่อมได้รับการลดโทษและรับโทษในระยะสั้น ก็สามารถกลับมาใช้ชีวิตตามปกติและกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งในการกระทำความผิดครั้งหลังหรือครั้งต่อๆ มาอาจเป็นการกระทำความผิดเช่นเดิมหรือร้ายแรงกว่าเดิม

2) ด้านการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การวิเคราะห์สภาพจิตสำนึก การประเมินสภาพ การสำรวจสภาพปัญหา สาเหตุ และปัจจัยที่ส่งผลให้เยาวชนกระทำผิดของแต่ละคนนั้น ซึ่งจะทำให้สามารถดำเนินกำหนดแผนในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของเยาวชนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม โดยการให้คำปรึกษาแนะนำ การบำบัดด้านจิตวิทยา การเข้าร่วมกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ หรือกิจกรรมต่างๆ โดยมีการกำหนดเงื่อนไข และนัดติดตามพฤติกรรม ซึ่งพบว่า เยาวชนมีการปรับเปลี่ยนความคิดนำไปสู่การปรับพฤติกรรมในด้านต่างๆ ดีขึ้น

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ต้องยึดหลักความเสมอภาคและเท่าเทียม บนพื้นฐานของสภาพปัญหาและความต้องการของเยาวชน 5 ด้าน ได้แก่1) การมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง 2) การได้ศึกษาต่อหรือมีงานทำ 3) การใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์เหมาะสม 4) ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว และ 5) การคบเพื่อนที่เหมาะสม รวมไปถึงการส่งเสริมศักยภาพเชิงบวก ทักษะชีวิตในการดำเนินชีวิตกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การเอาใจเขามาใส่ใจเรา การตระหนักต่อหน้าที่และบทบาทของตนเองในการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ซึ่งจะเป็นเกราะป้องกันหรือภูมิคุ้มกันทางสังคมให้เยาวชนในการวางเป้าหมายในการดำเนินชีวิตภายหลังการปล่อยตัวอย่างเหมาะสม และการนำโมเดลการมีชีวิตที่ดี (Good Lives Model: GLM) ซึ่งมีแนวคิดหลัก คือ การระบุให้ได้ว่าเป้าหมาย หรือความต้องการพื้นฐานของเยาวชนคืออะไร และวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายหรือความต้องการนั้น มาใช้เพื่อเป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรรศนีย์ เหมวัตถกิจ (2564) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษากระบวนการควบคุมตนเอง: กรณีศึกษาเด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำผิดซ้ำ สำนักงานคุมประพฤติกรุงเทพมหานคร11 (ศาลเยาวชนและครอบครัว) ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่า แนวทางการให้คำปรึกษาของเจ้าหน้าที่สำหรับส่งเสริมการควบคุมตนเองในเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการก่อนให้คำปรึกษา เป็นการฝึกอบรมผู้ให้คำปรึกษา การประเมินระดับความเสี่ยงก่อนให้คำปรึกษา และการสร้างสัมพันธภาพ 2) ทำความเข้าใจสาเหตุหลัก เป็นการทำความเข้าใจเนื้อแท้ของปัญหา การเรียนรู้มุมมองเด็ก และการสร้างปัญหาร่วมกัน 3) ดำเนินการและติดตามผล เป็นการจัดกิจกรรมจัดกลุ่มเพื่อสร้างความสัมพันธ์ การสร้างสถานการณ์จำลอง ยกตัวอย่างให้ได้คิด ปรับเปลี่ยนมุมมองผู้ให้ข้อมูลหลัก ให้ความรู้ใหม่หรือเพิ่มเติมความรู้เดิม เสริมสร้างการตระหนักรู้ถึงข้อเท็จจริง วิธีการอื่นควบคู่ไปกับการให้คำปรึกษา การเสริมแรง และการติดตามและประเมินหลังการให้คำปรึกษา

3) ด้านการประสานความร่วมมือในทุกภาคส่วน โดยต้องมีการประสานความร่วมมือและการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนในลักษณะการทำงานแบบเครือข่าย ซึ่งควรมีแนวทางในการปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์และประเมินผลพัฒนาการของเยาวชนอย่างต่อเนื่อง 2) การศึกษาข้อมูลจากความต้องการและสภาพปัญหาของเยาวชน ไปประกอบในการวางแผนในการจัดกิจกรรมให้

เยาวชน 3) การติดตามโดยอาศัยเครือข่ายของผู้แทนชุมชนหรือกลุ่มอาสาสมัคร 4) เน้นการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาเยาวชนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริง และ5) เน้นให้เยาวชนผู้กระทำผิดที่สำนึกในการกระทำผิดได้รับโอกาสเริ่มต้นในการเปลี่ยนแปลงตนเองใหม่ รวมไปถึงการให้โอกาสทั้งจากครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา และสถานประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิพร โกวิท, พรทิพย์ วงศ์ผดุง และศราวุธ โสมะเกษตริน (2563) ได้ศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ได้สรุปผลการศึกษาไว้ว่า 1) มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ มีกฎหมายหลายฉบับ โดยมีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายหลัก 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ได้แก่ สภาพครอบครัว สภาพจิตใจ การได้รับโอกาสจากสังคม และ กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูของหน่วยงาน 3) ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ การขาดแคลนบุคลากร งบประมาณ และความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานฯ โดยมีแนวทางการบูรณาการทำงาน ได้แก่ การส่งต่อและการบูรณาการข้อมูลของเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยการวางแผนติดตาม ให้สถานศึกษา สถานประกอบการ และชุมชนรับช่วงต่อหลังปล่อยจากศูนย์ฝึกและอบรม

4) ด้านการพัฒนาศักยภาพศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการให้คำปรึกษาฯ ได้แก่ 1) ด้านการอบรมด้านจิตวิทยาให้มากยิ่งขึ้น 2) ด้านสถานที่ โดยปรับปรุงและเพิ่มจำนวนห้องให้คำปรึกษา 3) ด้านศักยภาพผู้ให้คำปรึกษา ด้วยการสร้างความเข้าใจในปัญหาของเยาวชนที่ปราศจากความคาดหวัง 4) ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในรูปแบบ Case Conference ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิทธิพล โสขุมา (2555) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทและหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบในการให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัดฟื้นฟู เด็ก เยาวชน และครอบครัวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้สรุปผลการศึกษาไว้ว่า 1) ผู้พิพากษาสมทบผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้การปรึกษาแนะนำบางรายยังขาดทักษะทางด้านจิตวิทยาเด็กและเยาวชน 2) ผู้พิพากษาสมทบผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้การปรึกษาแนะนำบางรายยังยึดติดอยู่ในบทบาทหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบในการเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี เมื่อมาปฏิบัติหน้าที่ให้การปรึกษาแนะนำจึงใช้ท่าทีในลักษณะของการอบรม สั่งสอน หรือกล่าวตำ หนิเกี่ยวกับความประพฤติหรือพฤติกรรมการกระทำความผิดของผู้รับการปรึกษาแนะนำ 3) การมาปฏิบัติหน้าที่ผู้ให้การปรึกษาแนะนำของผู้พิพากษาสมทบไม่ต่อเนื่องจนเสร็จสิ้นกระบวนการ 4) ผู้พิพากษาสมทบบางรายยังไม่เห็นความสำคัญของการมาปฏิบัติหน้าที่ผู้ให้การปรึกษาแนะนำเท่าที่ควร และเห็นว่ามีที่มาจากการที่ศาลเยาวชนและครอบครัว เพิ่งจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาฯ เป็นระยะเวลาไม่นาน ทำให้ผู้พิพากษาสมทบยังขาดความรู้เกี่ยวกับเทคนิคทางด้านจิตวิทยา ไม่มีประสบการณ์มากพอในการให้การปรึกษาแนะนำและขาดความเข้าใจในบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา

ข้อเสนอแนะ

1) เสนอให้ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของเยาวชน เปิดใจยอมรับที่จะพัฒนา แก้ไขและปรับปรุงขั้นตอนและกระบวนการให้ตรงกับสภาพปัญหาของเยาวชนในยุคสังคมสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป

2) เสนอให้มีการแก้ไขปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเยาวชน ให้เกิดความเท่าเทียม เสมอภาค ปรับบทลงโทษให้มากเพียงพอ ตามความรุนแรงของพฤติการณ์ของเยาวชนที่ก่อเหตุ และผู้ปกครองควรได้รับโทษทางอาญา เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม

3) เสนอให้ปรับและกำหนดหลักเกณฑ์คุณสมบัติบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเยาวชนจะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีความเข้าใจสภาพปัญหาต่างๆของเยาวชนอย่างแท้จริง มีความรู้ และมความสามารถใช้ดุลยพินิจได้อย่างเหมาะสม

4) เสนอให้มีการโน้มน้าวให้ผู้เสียหาย เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ตามมาตรา 90 แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนฯ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เยาวชน และครอบครัว มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบข้อผิดพลาด ปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่เหมาะสม ไม่หวนมากระทำความผิดซ้ำ และผู้เสียหายรู้สึกว่าตนเองได้รับการบรรเทาเยียวยาความเสียหายตรงตามความต้องการ

5) เสนอให้กระบวนการยุติธรรม มุ่งเน้นการสร้างความตระหนักให้เยาวชนที่กระทำความผิดนั้น มีจิตสำนึก และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้เสียหายหรือครอบครัวผู้เสียหาย จากผลการกระทำผิดของตนเองมากกว่าที่เป็นอยู่

6) เสนอให้ผู้ให้คำปรึกษา (ผู้พิพากษาสมทบ) ควรต้องมีการพัฒนาศักยภาพการให้คำปรึกษา โดยจำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจที่ปราศจากความคาดหวังในการแก้ไขปัญหาของเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำของแต่ละบุคคลที่มีปัญหาหรือต้นทุนทางสังคมที่มีความแตกต่างกัน โดยปรับคำปรึกษาให้เกิดความสอดคล้องกับเยาวชน และควรมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้ให้คำปรึกษาในรูปแบบ Case Conference

เอกสารอ้างอิง

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2565). *รายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ. 2565.* สืบค้นจาก https://www.djop.go.th/navigations/.

กิ่งกาญจน์ เพชรานันท์. อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์. และยุวดี เทอดอุดมธรรม. (2566). การกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ: กรณีศึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารนวัตกรรมสังคม.* 6(1). 135–164.

จอมเดช ตรีเมฆ. (2561). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา.* ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.

จินตนา นามวงศ์. กัญญ์ฐิตา ศรีภา. และเสกสัณ เครือคำ. (2566). การศึกษาพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์.* 8(2). 606–616.

ทรรศนีย์ เหมวัตถกิจ. (2564). *การศึกษากระบวนการควบคุมตนเอง: กรณีศึกษาเด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำผิดซ้ำสำนักงานคุมประพฤติกรุงเทพมหานคร 11 (ศาลเยาวชนและครอบครัว)* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตที่ไม่ได้เผยแพร่). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพมหานคร.

นริศรา แสวงจิตร์. สอาด หอมมณี. และคมสัน สุขมาก. (2561). ปัญหาการกำหนดโทษที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม.* 14(1). 335–339.

บรรชร เกตุเทียน. สุขสมัย สุทธิบดี. อุทัย อาทิเวช. และวัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล. (2562). การวิเคราะห์กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน. *วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์.* 9(3). 730–743.

ประเทือง ธนิยผล. (2555). *กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดี.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปิยวร ภุมภิรัตน์. (2546). *ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในจังหวัดแพร่* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตที่ไม่ได้เผยแพร่). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.

ราชกิจจานุเบกษา. (2546). *พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546.* เล่ม 120 ตอนที่ 95 ก. ประกาศใช้เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2546.

ราชกิจจานุเบกษา. (2553). *พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.* เล่ม 127 ตอนที่ 72 ก. ประกาศใช้เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2553.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองสารนิเทศ. (2567). ผบ.ตร.รับรายงานผลการศึกษาอายุการกระทำผิดเด็กเยาวชน. สืบค้นจาก https://saranitet.police.go.th/pr-news/.

ศิพร โกวิท. พรทิพย์ วงศ์ผดุง. และศราวุธ โสมะเกษตริน. (2563). มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.* 8(5). 1948–1957.

ศิริลักษณ์ ปัญญา. และเสาวลักษณ์ ทาแจ้ง. (2563). การกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน: สังคมไทยยุค 4.0. *พยาบาลสาร.* 47(2). 514–525.

สุรีย์ กาญจนวงศ์ และคณะ. (2549). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาที่เป็นสาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน.* นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

อัจฉรียา ชูตินันท์. (2561). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

อภิวุฒิ นะวาระ. (2560). *มาตรการลงโทษทางอาญา: ศึกษากรณีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำในความผิดฐานลักลอบค้ายาเสพติด* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตที่ไม่ได้เผยแพร่). มหาวิทยาลัยศรีปทุม. กรุงเทพมหานคร.

อิทธิพล โสขุมา. (2555). *บทบาทและหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบในการให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชน และครอบครัวตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.* กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม. สำนักงานศาลยุติธรรม.

Akers. R. L. (1985). *Deviant behavior: A social learning approach* (3rd ed.). Belmont. CA: Wadsworth.

Becker. H. S. (1963). *Outsider: Studies in the sociology of deviance.* New York: The Free Press.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.89

Integrated Multidisciplinary Driving Force of the Juvenile and Family Court

การขับเคลื่อนเชิงบูรณาการแบบสหวิชาชีพของศาลเยาวชนและครอบครัว

Wichai Loysuangsin[1*], Korn Kangsadanporn[2]

วิชัย ลอยสรวงสิน[1*], กรณ์ กังสดารพร[2]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. Wichai Loysuangsin[1]
วิชัย ลอยสรวงสิน[1]
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: Wichai.loy@gmail.com

2. Korn Kangsadanporn[2]
กรณ์ กังสดารพร[2]
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: korn.kang@gmail.com

คำสำคัญ:
การขับเคลื่อนเชิงบูรณาการ; การขับเคลื่อนแบบสหวิชาชีพ; ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กเยาวชนและครอบครัว; ศาลเยาวชนและครอบครัว

Keywords:
Integrated Driving Force; Multidisciplinary Driving Force; Counseling Center; Juvenile and Family Court

Article history:
Received: 07/07/2024
Revised: 05/08/2024
Accepted: 01/09/2024
Available online: 25/03/2025

How to Cite:
Loysuangsin, W. & Kangsadanporn, K. (2025). The Application of Buddhist Principles in the Operation of Sunday Buddhist Centers: A Case Study of Wat Phra Chetuphon Wimonmangklaram Rajwaramahawihan. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 529-543.

ABSTRACT

This study is a qualitative study using in-depth interviews with key informants, which consists of judges, directors, associate judges, and psychologists for the Juvenile and Family Court, with a total of 17 people. The objective is to study the elements and model of the integrated driving force of the Juvenile and Family Court and to present the multidisciplinary integrated driving force of the Juvenile and Family Court. The results of the study found that the components of the integrated driving force included: (1) juvenile and family court; (2) relevant government organizations; (3) private sector organizations; and (4) civil society organizations. These organizations had driven in the public sector management model according to the strategic plan for the Thai bureaucracy system development (2013 - 2018) in strategic issues 4 and 5, which aimed to promote collaboration within the bureaucracy to solve the problem of separation of operations between agencies. This strategic plan also aimed to drive the country's policies/strategies and the efficient use of resources, including promoting a collaborative governance system between the government, the private sector, and the public sector. It also created a cooperation or partnership between the government and other sectors. Meanwhile, the integrated multidisciplinary driving force of the Juvenile and Family Court were driven by 4 groups: (1) Legal professionals; (2) multidisciplinary specialists; (3) psychologists; (4) social welfare organizations. In addition, it was found that family institutions were the most important support in monitoring and training of children and youth during the process.

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษา ผู้อำนวยการ ผู้พิพากษาสมทบและนักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัว รวมทั้งสิ้น 17 ท่าน โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษา องค์ประกอบและรูปแบบการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัวและ 2) เพื่อนำเสนอการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการแบบสหวิชาชีพของศาลเยาวชนและครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการ จะประกอบด้วย 1) ศาลเยาวชนและครอบครัว 2) องค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 3) องค์กรภาคเอกชน 4) องค์กรภาคประชาสังคม ที่ขับเคลื่อนในรูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2556 - พ.ศ.2561) ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 และ 5 ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันภายในระบบราชการด้วยกันเองเพื่อแก้ปัญหาการแยกส่วนในการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงาน และเพื่อขับเคลื่อนนโยบาย/ยุทธศาสตร์ของประเทศและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รวมทั้งการส่งเสริมระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งการสร้างความร่วมมือหรือความเป็นภาคีหุ้นส่วน (Partnership) ระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น ในขณะที่การขับเคลื่อนเชิงบูรณาการแบบสหวิชาชีพของศาลเยาวชนและครอบครัวจะเป็นการขับเคลื่อนโดยบุคคล 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มนักวิชาชีพด้านกฎหมาย 2. กลุ่มนักสหวิชาชีพ 3. กลุ่มนักจิตวิทยา 4. กลุ่มองค์กรสังคมสงเคราะห์ นอกจากนี้พบว่าสถาบันครอบครัวเป็นกลุ่มสนับสนุนที่สำคัญที่สุดในการติดตามและอบรมดูแลเด็กและเยาวชนในระหว่างกระบวนการ

บทนำ

การบริหารจัดการภาครัฐในอดีตเป็นการแบ่งโครงสร้างการทำงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบหรือภารกิจ (Functional) โดยเน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในหน่วยงาน (Specialization) ซึ่งข้อดีของการบริหารจัดการแบบนี้ ข้าราชการจะมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในขณะที่ข้อเสียคือหากสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปหรือมีปัจจัยใหม่เข้ามาที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และมีความจำเป็นต้องปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นจะทำให้การทำงานในสภาวะปกติไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร

ในปัจจุบันปัญหาในสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น ในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจจึงจำเป็นต้องใช้ความรู้และทักษะจากหลายสาขาวิชารวมกัน ทำให้การแก้ปัญหาด้วยการบริหารจัดการที่เน้นภารกิจ (Function) ไม่ได้ผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องใช้รูปแบบการทำงานเชิงบูรณาการ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การทำงานแต่ละฝ่ายเกิดความเชื่อมโยงกัน ซึ่งจะเป็นการขจัดความซ้ำซ้อนของงานที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานตามยุทธศาสตร์และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ดังนั้นภาครัฐจึงต้องปรับระบบการบริหารจัดการให้สามารถก้าวผ่านให้พ้นความเป็นระบบราชการ (Beyond Bureaucracy) โดยเน้นให้เกิดการทำงานที่รวดเร็วเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ (Economy of speed) รวมถึงต้องมีการคิดเชิงยุทธศาสตร์และมีการกำหนดเป้าหมายในการทำงานโดยมองการเปลี่ยนแปลงอนาคตเป็นตัวประกอบ นอกจากนี้จะต้องเปิดมุมมองในการทำงานให้กว้างขึ้น โดยยึดประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก รวมถึงต้องยึดการบูรณาการการทำงานในการแก้ปัญหาเร่งด่วนให้เกิดผลสำเร็จ และต้องพยายามลดขอบเขตการทำงานของ แต่ละหน่วยงานให้น้อยลง และยึดหลักการทำงานแบบหน่วยงานไร้พรมแดน (Boundary less)

Christopher Hood (1991) ผู้บุกเบิกแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ได้อธิบายถึงสาระสำคัญของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) ไว้ว่าประกอบด้วยสาระสำคัญ 8 ประการ คือ (1) เน้นการบริหารจัดการแบบมืออาชีพ ที่ผู้บริหารหรือผู้จัดการมีอำนาจอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารงาน (2) มีการกำหนดวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดอย่างชัดเจน โดยมุ่งวัดผลงานจากตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานจึงต้องรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของงานตามตัวชี้วัด (3) รับผิดชอบต่อผลงานมากกว่ากระบวนการ โดยการดำเนินงานมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานมากกว่าการยึดติดในกระบวนการทำงานหรือกฎระเบียบ (4) ให้ความสำคัญต่อ การควบคุมผลสัมฤทธิ์ของงานมากกว่าการควบคุมขั้นตอนหรือกระบวนการทำงาน (5) เน้นการปรับโครงสร้างให้เล็กลง โดยมีขนาดที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ตลอดจนต้องมีการปล่อยงานบางส่วนออกไปในรูปของการจ้างเหมางานจากภายนอก (6) เปิดให้มีการแข่งขันในการให้บริการสาธารณะ เพื่อลดการผูกขาดและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น (7) มีการปรับวิธีการของภาคธุรกิจเอกชนมาใช้ในภาครัฐ โดยนำเข้าวิธีการและเทคนิคการบริหารจากภาคธุรกิจมาใช้การบริหารภาครัฐ (8) มุ่งเน้นการเสริมสร้างวินัยทางการใช้จ่ายงบประมาณ เน้นความประหยัดและความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร

ทั้งนี้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ.2556 - พ.ศ.2561 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2556) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ โดยกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ 7 ด้านดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1: การสร้างความเป็นเลิศในการบริการประชาชน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนางานบริการของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐสู่ความเป็นเลิศ เพื่อให้ประชาชนมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ โดยออกแบบการบริการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมมาใช้เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้บริการได้ง่ายและหลากหลายรูปแบบ เน้นการบริการเชิงรุกที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างภาครัฐและประชาชน รวมถึงการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จอย่างแท้จริง การพัฒนาระบบการจัดการและข้อร้องเรียนให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเสริมสร้างวัฒนธรรมการบริการที่เป็นเลิศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาองค์การให้มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย บุคลากรมีความเป็นมืออาชีพ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐสู่องค์การแห่งความเป็นเลิศ โดยเน้นการจัดโครงสร้างองค์การที่มีความทันสมัย กะทัดรัด มีรูปแบบเรียบง่าย (Simplicity) มีระบบการทำงานที่คล่องตัวรวดเร็ว ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการทำงาน เน้นการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) พัฒนาขีดสมรรถนะของบุคลากรในองค์การ เน้นการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สร้างคุณค่าในการปฏิบัติภารกิจของรัฐ ประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่าง ๆ และสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสินทรัพย์ของภาครัฐให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีเป้าหมายเพื่อวางระบบการบริหารจัดการสินทรัพย์ของราชการอย่างครบวงจร โดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ผูกมัด/ผูกพันติดตามมา (Ownership Cost) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างโอกาสและสร้างความมั่นคงตามฐานะเศรษฐกิจของประเทศ ลดความสูญเสียสิ้นเปลืองและเปล่าประโยชน์ รวมทั้งวางระบบและมาตรการที่จะมุ่งเน้นการบริหารสินทรัพย์เพื่อให้เกิดผลตอบแทนคุ้มค่า สามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายโดยรวม มีต้นทุนที่ต่ำลงและลดความต้องการของสินทรัพย์ใหม่ที่ไม่จำเป็น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 : การวางระบบการบริหารงานราชการแบบบูรณาการ มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการทำงานรวมกันภายในระบบราชการด้วยกันเองเพื่อแก้ปัญหาการแยกส่วนในการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงาน รวมถึงการวางระบบความสัมพันธ์และประสานความร่วมมือระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง

ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ในรูปแบบของการประสานความร่วมมือที่หลากหลาย ภายใต้วัตถุประสงค์เดียวกัน คือนำศักยภาพเฉพาะของแต่ละหน่วยงานมาสร้างคุณค่าให้กับงานตามเป้าหมายที่กำหนดเพื่อขับเคลื่อนนโยบาย/ยุทธศาสตร์ของประเทศและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 : การส่งเสริมระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานราชการทบทวนบทบาทและภารกิจของตนให้มีความเหมาะสม โดยให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคส่วนอื่น การถ่ายโอนภารกิจบางอย่างที่ภาครัฐไม่จำเป็นต้องดำเนินงานเองให้ภาคส่วนอื่น รวมทั้งการสร้างความร่วมมือหรือความเป็นภาคีหุ้นส่วน (Partnership) ระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 : การยกระดับความโปร่งใสและสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดิน มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมและวางกลไกให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของทางราชการ ตลอดจนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และมาตรการในการต่อต้านการทุจริตคอรัปชั่นให้บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 7 : การสร้างความพร้อมของระบบราชการไทยเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยมีเป้าหมายเพื่อเตรียมความพร้อมของระบบราชการไทยเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมทั้งประสานและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกันในการส่งเสริมและยกระดับธรรมาภิบาลในภาครัฐของประเทศสมาชิกอาเซียน อันจะนำไปสู่ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางการเมือง และความเจริญผาสุกของสังคมร่วมกัน

ศาลคดีเด็กและเยาวชนในประเทศไทยได้เปิดทำการเมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2495 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด จึงมีวิธีพิจารณาคดีเป็นพิเศษ โดยนอกจากจะมีผู้พิพากษาที่ปฏิบัติหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี ยังกำหนดให้มีผู้พิพากษาสมทบมาช่วยพิจารณาพิพากษาและช่วยอบรมเด็กและเยาวชน หลังจากทำงานมาระยะหนึ่งพบว่าปัญหาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับปัญหาครอบครัว ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2534 จึงได้มีการนำคดีครอบครัวมาให้ศาลคดีเด็กและเยาวชนร่วมพิจารณาพิพากษาด้วย และได้เปลี่ยนจากศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งในระหว่างนั้น ในปี พ.ศ. 2532 ประชาคมโลกได้ประกาศอนุสัญญาสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ซึ่งให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กไว้หลายประการ โดยกำหนดมาตรการในวิธีพิจารณาคดีและมาตรการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไว้หลายประการ ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ให้สัตยาบันอนุสัญญาฉบับนี้ใน พ.ศ. 2535 และเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนมีความเป็นสากล จึงได้ตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และมีการประกาศใช้บังคับ ซึ่งเป็นการยกมาตรฐานการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดขึ้นสู่ระดับสากล (จิรนิติ หะวานนท์, 2557)

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว ให้มีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาทั้งคดีอาญา คดีแพ่งและคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยในคดีอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้เปิดโอกาสให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีบทบาทในการให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยไม่ต้องควบคุม อันเป็นการอนุวัตรการตาม

อนุสัญญาสิทธิเด็ก กล่าวคือมีกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ (1) การตรวจสอบการจับ (2) การควบคุม (3) การให้คำปรึกษาแนะนำ (4) การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (5) การสร้างเครือข่ายชุมชนติดตามดูแลพฤติกรรม (6) การประสานการประชุม (7) การพิพากษาคดี

จากบทบาทหน้าที่ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการทำงานของศาลเยาวชนและครอบครัวจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการทำงานเชิงบูรณาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการดำเนินงานของศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้จากการเข้าไปศึกษาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พบว่ากลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัว ได้แก่การจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุม เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว ซึ่งมีหน้าที่และวัตถุประสงค์เพื่อให้ดำเนินการเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแนะนำด้านจิตวิทยา และสิ่งแวดล้อมทางสังคม การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งการสร้างเครือข่ายและส่งต่อผู้ที่มีปัญหาทางสังคมและจิตเวชไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือสนับสนุนเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวให้สามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้อย่างปกติสุข ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ รวมถึงให้การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเบื้องต้นแก่ผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศ หรือคู่กรณีในคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ ตลอดจนจัดทำรายงานผลการปรึกษาแนะนำและแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูนำเสนอต่อศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาต่อไป โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือเด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหรือมอบตัวให้ผู้ปกครองในชั้นตรวจสอบการจับ ชั้นก่อนคำพิพากษาและชั้นหลังคำพิพากษาตามคำสั่งศาลเยาวชนและครอบครัวในมาตรา 73, 90, 132 และมาตรา 138 และผู้ถูกกล่าวหาและผู้ร้องในคดีคุ้มครองสวัสดิภาพตามคำสั่งศาลในมาตรา 174 และมาตรา 175 ทั้งนี้ประโยชน์จากการจัดตั้งศูนย์ที่เห็นเด่นชัดคือ สามารถดำเนินการแก้ไขบำบัดเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดให้มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ มีสุขภาพจิตที่ดี ลดปัญหาความแออัดของเด็กหรือเยาวชนในสถานควบคุม โดยเด็กหรือเยาวชนผู้รับบริการสามารถใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวได้อย่างปกติ ส่งเสริมสถาบันครอบครัวและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือแก้ไขบำบัดเด็กหรือเยาวชน ป้องกันการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนที่จะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ลดปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของเด็กหรือเยาวชน (อภิรัตน์ กังสดารพร, 2562)

จากบทบาทหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวที่ต้องมีการดำเนินการที่ซับซ้อน และต้องอาศัยองค์ความรู้ที่หลากหลาย ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่เชิงบูรณาการและต้องการทราบว่ากระบวนการทำงานของศาลเยาวชนและครอบครัวมีการบูรณาการการทำงานเชิงสหวิชาชีพอย่างไรในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพื่อให้กลับตนเป็นคนดี สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อนำแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยศึกษาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ทำให้ทราบว่ากรอบความคิดของพระราชบัญญัติฯ มาจากแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ซึ่งจากการศึกษาทฤษฎีการลงโทษทางอาญา พบว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวใช้วิธีการลงโทษตามแนวคิดการลงโทษเพื่อการ

ปรับปรุงแก้ไข (Punishment as a mean of formation) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนกลับตนเป็นคนดีและเพื่อป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม ด้วยการพยายามไม่ให้ผู้กระทำผิดประสบกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพในทางที่เสื่อมลงหรือพัฒนาผู้กระทำความผิดเช่น การฝึกอาชีพหรือให้การอบรมทางศีลธรรม รวมถึงการให้ความช่วยเหลือหลังพ้นโทษ (อรัญ สุวรรณบุปผา, 2518) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ.2556 - พ.ศ.2561 เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการของศาลเยาวชนและครอบครัวกับแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ รวมถึงการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ซึ่งจากการศึกษาทั้งหมดผู้วิจัยได้นำมาเชื่อมโยง สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังรูปที่ 1

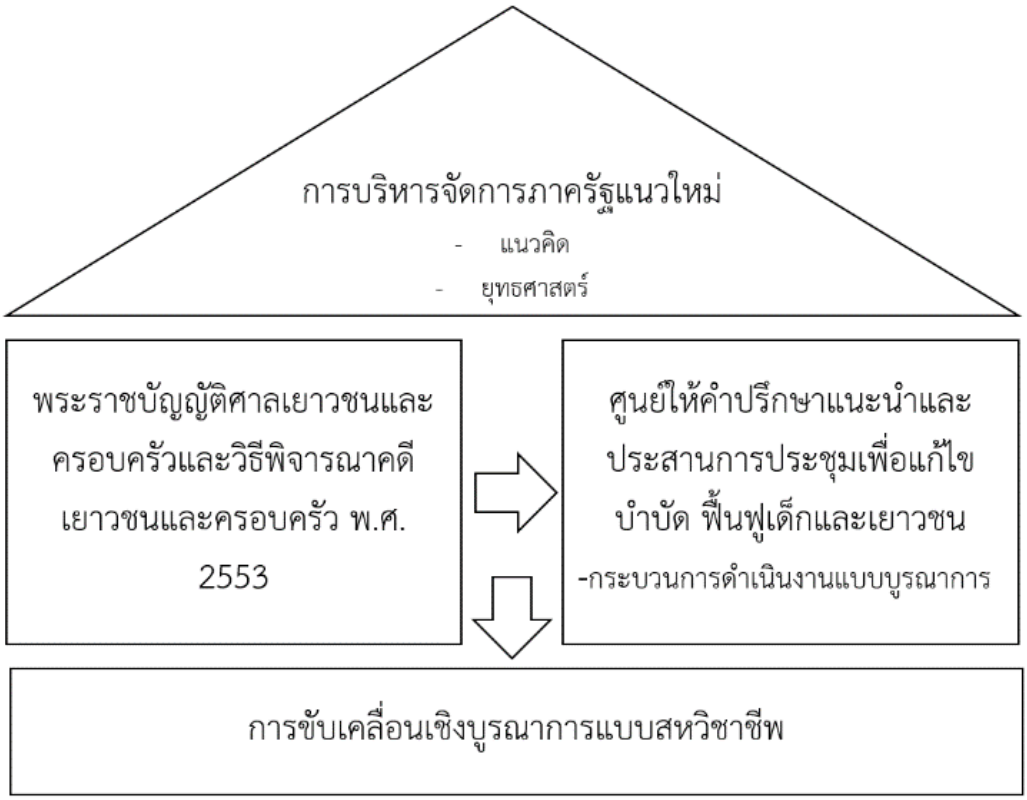

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัว
2. เพื่อนำเสนอการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการแบบสหวิชาชีพของศาลเยาวชนและครอบครัว

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) รวมถึงการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ มีผู้ให้ข้อมูล

หลักที่ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง รวม 17 ท่าน ได้แก่ ผู้พิพากษาที่เคยปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว 3 ท่าน ผู้อำนวยการศาลเยาวชนและครอบครัว 1 ท่าน ผู้พิพากษาสมทบศาลศาลเยาวชนและครอบครัว 10 ท่าน และนักจิตวิทยาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางและปริมณฑล 3 ท่าน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าบทบาทและอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว จะเป็นการพิจารณาพิพากษาทั้งคดีอาญา คดีแพ่ง และคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยในคดีอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้เปิดโอกาสให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีบทบาทในการให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยไม่ต้องควบคุม อันเป็นการอนุวัตรการตามอนุสัญญาสิทธิเด็ก กล่าวคือมีกระบวนการต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

1. การตรวจสอบการจับ (Catch inspection) เมื่อเด็กและเยาวชนมาถึงศาล ศาลต้องตรวจสอบการจับกล่าวคือ ภายใน 24 ชั่วโมง เมื่อพนักงานสอบสวนรับตัวเด็กและเยาวชนต้องนำตัวมาส่งศาล ศาลจะทำการตรวจสอบสองประเด็น คือการจับชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และเจ้าพนักงานตำรวจปฏิบัติต่อเด็กชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ แต่กฎหมายให้ศาลสั่งเพียงประเด็นเดียวคือ หากการจับไม่ชอบให้ศาลปล่อยตัวเด็กไป ไม่ได้บัญญัติว่าหากเจ้าพนักงานตำรวจปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนไม่ชอบศาลจะต้องสั่งอย่างไร กรณีเด็กและเยาวชนมามอบตัว ไม่ต้องมีการตรวจสอบการจับแต่ศาลจะถามพนักงานสอบสวนว่าประสงค์จะให้ควบคุมตัวเด็กและเยาวชนไว้หรือไม่

2. การควบคุม (Detention) เมื่อตรวจสอบการจับแล้ว ศาลจะมีคำสั่งควบคุมหรือไม่ควบคุมตัวเด็กและเยาวชน ถ้าไม่ควบคุมก็จะมอบตัวเด็กและเยาวชนให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองรับตัวกลับไป แต่ถ้าควบคุม บิดามารดาหรือผู้ปกครองขอประกันตัว ถ้าศาลให้ประกันตัว ก็คืนตัวเด็กและเยาวชนให้แก่พ่อแม่หรือผู้ปกครองไปเช่นกัน ถ้าไม่ให้ประกันตัวก็จะส่งเด็กและเยาวชนไปยังสถานแรกรับของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งกรมพินิจฯ มีหน้าที่ดูแลแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กต่อไป

3. การให้คำปรึกษาแนะนำ (Recommended counseling) สำหรับเด็กและเยาวชนที่ศาลปล่อยให้กลับบ้าน เดิมศาลมิได้ดำเนินการอย่างใดต่อเด็กและเยาวชนเหล่านี้ จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษากำหนดมาตรการว่าเด็กและเยาวชนต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง เช่น คุมประพฤติ ให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตามคำพิพากษาที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ตามมาตรา 73 วรรคท้าย กำหนดว่า กรณีที่ศาลปล่อยเด็กและเยาวชนกลับบ้าน หากศาลเห็นจำเป็นให้เด็กและเยาวชนเข้ารับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้ากิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟูใด ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการเช่นว่านั้น ดังนั้น ศาลจึงสามารถเริ่มใช้กลไกการให้คำปรึกษา แนะนำ และกิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนได้ตั้งแต่เมื่อเด็กและเยาวชนมาถึงศาล เท่ากับเป็นการตีเหล็กเมื่อยังร้อน คือเริ่มดำเนินกระบวน การแก้ไขบำบัด ฟื้นฟู ได้ทันที ทั้งนี้ศาลเยาวชนและครอบครัวได้สร้างกลไกเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนด้วยการตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กเยาวชนและครอบครัว (Counseling center)ประจำศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วราชอาณาจักร ซึ่งในศูนย์ให้คำปรึกษาฯ จะมีบุคลากรได้แก่ นักจิตวิทยาประจำศาลฯ และผู้พิพากษาสมทบที่ผ่านการอบรมเป็นผู้ให้คำปรึกษา (counselor) โดยศาลจะส่งเด็กและเยาวชนในกรณีทั้งที่ปล่อยเด็กและเยาวชนกลับบ้าน ไม่ว่าจะปล่อยโดยมีประกันหรือไม่มีประกันก็ตามให้ไปรายงานตัวที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ เพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการให้

คำปรึกษาแนะนำ ซึ่งเป็นกลไกหรือเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ไม่ใช่เป็นเพียงขั้นตอนแนะนำว่าเด็กและเยาวชนควรจะปฏิบัติตัวอย่างไร แต่เป็นกระบวนการหาสาเหตุของการกระทำความผิด เพื่อให้ทราบว่าสมควรใช้วิธีการในการแก้ไขเด็กอย่างไรต่อไป โดยศาลเยาวชนและครอบครัวจะสั่งให้ทุกคดีเข้าไปยังศูนย์ให้คำปรึกษา

4. การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู (Corrective therapy and rehabilitation) เมื่อผ่านขั้นตอนของการให้คำปรึกษาแนะนำแล้ว ผู้ให้คำปรึกษาจะรายงานต่อศาลว่าสาเหตุของการกระทำความผิดคืออะไรและควรจะแก้ไขเด็กและเยาวชนอย่างไร ศาลก็จะมีคำสั่งให้เด็กและเยาวชนเข้ารับกิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่าง ๆ ซึ่งสามารถทำได้ทันที โดยไม่ต้องรอคำพิพากษาหรือรอพนักงานอัยการฟ้อง หากเด็กและเยาวชนที่เข้ารับกิจกรรมบำบัดให้ความร่วมมือดี จะมีรายงานของกิจกรรมดังกล่าวเข้ามา และเมื่อพนักงานอัยการยื่นคำฟ้องและเด็กและเยาวชนรับสารภาพ ศาลจะพิจารณาจากรายงานเหล่านี้ว่าเด็กปรับปรุงตัวดีขึ้นหรือไม่ ทำให้การตัดสินใจในขั้นตอนการพิพากษาสะดวกขึ้น ในกรณีที่เด็กและเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ดี ศาลอาจมีคำสั่งรอการลงโทษก็ได้ แต่หากยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ศาลอาจมีคำสั่งให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ เพิ่มเติม หรือศาลอาจมีคำสั่งให้คุมประพฤติโดยให้เข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ เพิ่มเติมอีกก็ได้ หรือพิพากษาให้ส่งตัวไปฝึกอบรมก็ได้

กิจกรรมแก้ไขบัดฟื้นฟูมีหลายกิจกรรม เช่น กิจกรรมค่ายทหาร กิจกรรมบรรพชาสามเณร กิจกรรมค่ายครอบครัวสัมพันธ์ กิจกรรมค่าย EQ - MQ รวมถึงกิจกรรมฝึกอาชีพเด็กและเยาวชนเป็นต้น

5. การสร้างเครือข่ายชุมชนติดตามดูแลพฤติกรรม (Creating a community network and monitor) ขั้นตอนต่อไปหลังจากศาลปล่อยตัวเด็กและเยาวชนกลับบ้าน ศาลจะประสานกับเครือข่ายชุมชนเพื่อขอความร่วมมือให้ชุมชนช่วยดูแลเด็กและเยาวชนที่กลับไปอยู่ในพื้นที่ และขอความร่วมมือในการรายงานให้ศาลทราบว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมอย่างไร เครือข่ายชุมชนอาทิเช่น องค์การบริหารสวนตำบล หรือเทศบาลตำบล รวมถึงบุคลากรที่มิใช่ข้าราชการ เช่น พ่อใหญ่แม่ใหญ่ พ่ออุ๊ยแม่อุ๊ย ที่ต้องการดูแลชุมชนของตนให้เป็นสังคมที่ดีก็จะมาช่วยดูแลเด็กและเยาวชนให้ หรืออาจเป็นโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้าน

6. การประสานการประชุม (Meeting coordination) นอกจากศาลเยาวชนและครอบครัวมีบทบาทเชิงอำนาจในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดแล้ว พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ยังให้ศาลเยาวชนและครอบครัวดำเนินการประสานการประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เสียหาย จำเลย และชุมชน ได้มีโอกาสร่วมกันปรึกษาหารือโดยมีผู้ประสานการประชุม นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ช่วยอำนวยการประชุม ซึ่งหากตกลงยินยอมกันได้ก็จะกำหนดเป็นแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูขึ้นให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดปฏิบัติเพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้กลับเป็นพลเมืองดีของสังคม แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนี้อาจกำหนดหน้าที่ให้ผู้เสียหายและชุมชนร่วมมือกับเด็กและเยาวชนในการปฏิบัติต่าง ๆ ได้ด้วย ซึ่งหากเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสำเร็จ ผู้ประสานการประชุมจะรายงานให้ศาลทราบ และศาลอาจยุติคดีได้โดยไม่ต้องมีคำพิพากษา ซึ่งเป็นประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนที่จะไม่มีประวัติติดตัวไปว่าเคยต้องคำพิพากษา หากเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้ศาลก็จะมีคำพิพากษาตามที่เห็นสมควรต่อไป

7. การพิพากษาคดี (Judgment) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ให้อำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวหลายประการ เพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมแก่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีคืนสู่สังคม เมื่อศาลเยาวชนและ

ครอบครัวดำเนินกระบวนพิจารณาคดีเสร็จแล้ว อาจยังไม่มีคำพิพากษา แต่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตนเองก่อนก็ได้ เช่น ให้เข้ากิจกรรมแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่าง ๆ รวมทั้งแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูก็ดี หากเด็กและเยาวชนสามารถแก้ไขตนเอง ศาลอาจยุติคดีโดยไม่มีคำพิพากษา หรืออาจพิพากษาให้รอการลงโทษ รอการกำหนดโทษ และกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติ หากเด็กและเยาวชนไม่สามารถแก้ไขตนเอง ศาลก็จะมีคำพิพากษาตามที่เห็นสมควรต่อไป แม้ในกรณีที่ศาลพิพากษายกฟ้อง ปล่อยจำเลยไป แต่ศาลยังเห็นว่าเด็กและเยาวชนนั้นมีปัญหาด้านพฤติกรรม ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจคุมความประพฤติเด็กและเยาวชนนั้นไว้โดยกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ให้ปฏิบัติได้ด้วย

นอกจากนี้ ศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทยมีโรงพยาบาลเฉพาะทางอยู่ในสังกัด คือ โรงพยาบาลตุลาการเฉลิมพระเกียรติ ที่ดูแลรักษาเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาทางจิตเวชตามคำสั่งศาลได้อีกด้วย จะเห็นได้ว่ากระบวนการต่าง ๆ ที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 สร้างขึ้น ล้วนเป็นการอนุวัตรการให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลที่ให้รัฐภาคีต่าง ๆ ดำเนินการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนโดยไม่ต้องควบคุมตัวเด็กและเยาวชนไว้ในสถาบัน แต่ใช้วิธีการครอบครัวบำบัด ชุมชนบำบัด หรืออื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวาง (จิรนิติ หะวานนท์, 2557)

ซึ่งจากการศึกษาพบว่าบทบาทหน้าที่ดังกล่าวจะถูกปฏิบัติผ่านกลไกสำคัญของศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งได้แก่ ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและครอบครัว (Counseling Center) ซึ่งมีหน้าที่และวัตถุประสงค์เพื่อให้ดำเนินการเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแนะนำด้านจิตวิทยา และสิ่งแวดล้อมทางสังคม การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งการสร้างเครือข่ายและส่งต่อผู้ที่มีปัญหาทางสังคมและจิตเวชไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือสนับสนุนเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวให้สามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้อย่างปกติสุข ไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือเด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหรือมอบตัวให้ผู้ปกครองในชั้นตรวจสอบการจับ ฉันก่อนคำพิพากษาและชั้นหลังคำพิพากษาตามคำสั่งศาลเยาวชนและครอบครัวในมาตรา 73, 90, 132 และมาตรา 138 และผู้ถูกกล่าวหาและผู้ร้องในคดีคุ้มครองสวัสดิภาพตามคำสั่งศาลในมาตรา 174 และมาตรา 175 ทั้งนี้ประโยชน์จากการจัดตั้งศูนย์ที่เห็นเด่นชัดคือสามารถดำเนินการแก้ไขบำบัดเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดให้มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ มีสุขภาพจิตที่ดี ลดปัญหาความแออัดของเด็กหรือเยาวชนในสถานควบคุม โดยเด็กหรือเยาวชนผู้รับบริการสามารถใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวได้อย่างปกติ ส่งเสริมสถาบันครอบครัวและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือแก้ไขบำบัดเด็กหรือเยาวชน ป้องกันการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ลดปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของเด็กหรือเยาวชน โดยประเภทคดีที่เข้าสู่กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เพื่อรับคำปรึกษาแนะนำ ได้แก่ (อภิรัตน์ กังสดารพร, 2559)

1. การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ในชั้นก่อนฟ้อง

จุดเริ่มต้นของกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนจะมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ชั้นก่อนฟ้อง โดยเด็กหรือเยาวชนที่ศาลให้ปล่อยตัวชั่วคราวจะถูกสั่งให้เข้าศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและครอบครัวที่ถูกจัดตั้งขึ้นในทุกจังหวัดและเป็นขั้นตอนแรกของการทำงานของผู้ให้คำปรึกษา โดยศาลมีคำสั่งปล่อยตัวชั่วคราว และกำหนดเงื่อนไขให้มารับคำปรึกษาแนะนำ (มาตรา 73 วรรคท้าย)

2. การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ในชั้นหลังฟ้อง

มาตรา 132 วรรค 1 (มาตรการแทนการพิพากษาคดี) จะเป็นกระบวนการหันเหคดีอาญาออกจากการพิจารณาคดีตามปกติในขั้นสุดท้าย ซึ่งจะนำมาใช้แทนการพิพากษา โดยหากศาลเห็นว่าพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำสั่งพิพากษา หรือบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่ร้องขอ เมื่อศาลสอบถามผู้เสียหายแล้ว ศาลจะมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราว โดยกำหนดเป็นเงื่อนไข เช่น ให้จำเลยหรือผู้ปกครองไปรายงานตัวเข้ารับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู หรือรับคำปรึกษาแนะนำ หรือเข้าร่วมกิจกรรมภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร หรือให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

มาตรา 90 (มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา) จะเป็นกระบวนการหันเหคดีอาญาออกจากการพิจารณาคดีตามปกติในขั้นที่ 3 หรือชั้นหลังฟ้องหรือชั้นศาลโดยมีมาตรการพิเศษ ในมาตรานี้มีเจตนาเพื่อใช้เป็นวิธีเบี่ยงเบนคดีของเด็กและเยาวชนที่สำนึกในการกระทำออกไปจากกระบวนการพิจารณาคดีของศาลโดยเร็วโดยใช้วิธีจัดทำแผนฟื้นฟูโดยจะจัดทำต่อเมื่อศาลเห็นว่าคดีมีอัตราโทษอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยผู้เสียหายอาจได้รับการชดเชยเยียวยาตามสมควร รวมถึงการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะเป็นประโยชน์ต่ออนาคตของเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหายมากกว่าการพิจารณาพิพากษาคดี

3. การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ชั้นหลังมีคำพิพากษา

มาตรา 138 ศาลมีคำพิพากษาปล่อยเด็กหรือเยาวชน ในกรณีนี้ศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อาจชักนำให้กระทำผิด และเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กหรือเยาวชนนั้น ศาลจะกล่าววาจาตักเตือนเด็กหรือเยาวชนรวมทั้งบิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนก็ได้ ถ้าจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วยก็ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขและคุมประพฤติข้อเดียวหรือหลายข้อไว้ในคำพิพากษาเท่าที่จำเป็นได้

จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของศาลเยาวชนและครอบครัว มิใช่เป็นเพียงการพิจารณาพิพากษาคดีบนบัลลังก์เท่านั้น งานของศาลเยาวชนต้องช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม โดยใช้กลไก และเครื่องมือต่าง ๆ ฉะนั้นผู้ปฏิบัติงานในศาลเยาวชนและครอบครัวจำเป็นต้องมีวิจารณญาณสูง ในการพิจารณาว่าเด็กและเยาวชนมีปัญหาอะไร เด็กและเยาวชนอยู่ในสังคมแบบไหน และเด็กและเยาวชนสมควรได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูด้วยวิธีการอย่างไร รวมถึงผู้ปฏิบัติงานต้องเป็นนักบริหารที่ดีในการหาวิธีการที่จะประสานความร่วมมือภายในองค์กรซึ่งมีบุคลากรหลากหลายและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐภาคเอกชนเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เนื่องจากเครื่องมือสำหรับการแก้ไขบำบัดเด็กและเยาวชนบางอย่างต้องสร้างขึ้นมาเอง โดยพยายามทำให้หน่วยงานต่าง ๆ เล็งเห็นถึงประโยชน์ของการร่วมมือช่วยกันแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้ดำเนินการสร้างความร่วมมือในระดับชาติ ในหลากหลายรูปแบบ อันเป็นเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อให้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดได้ใช้ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดมีหน้าที่สานความร่วมมือในระดับจังหวัดต่อไป

จากบทบาทหน้าที่ทั้งหมดผู้วิจัยพบว่าการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจะประสบความสำเร็จได้จะต้องใช้การบูรณาการศาสตร์และองค์ความรู้แบบสหวิชาชีพและสหวิทยาการ ซึ่งประกอบด้วย

บุคคล 4 กลุ่ม และกลุ่มสนับสนุนได้แก่สถาบันครอบครัว ที่ต้องให้ความร่วมมือกันในการทำงานเพื่อให้เกิดสัมฤทธิผล ตามรูปที่ 3

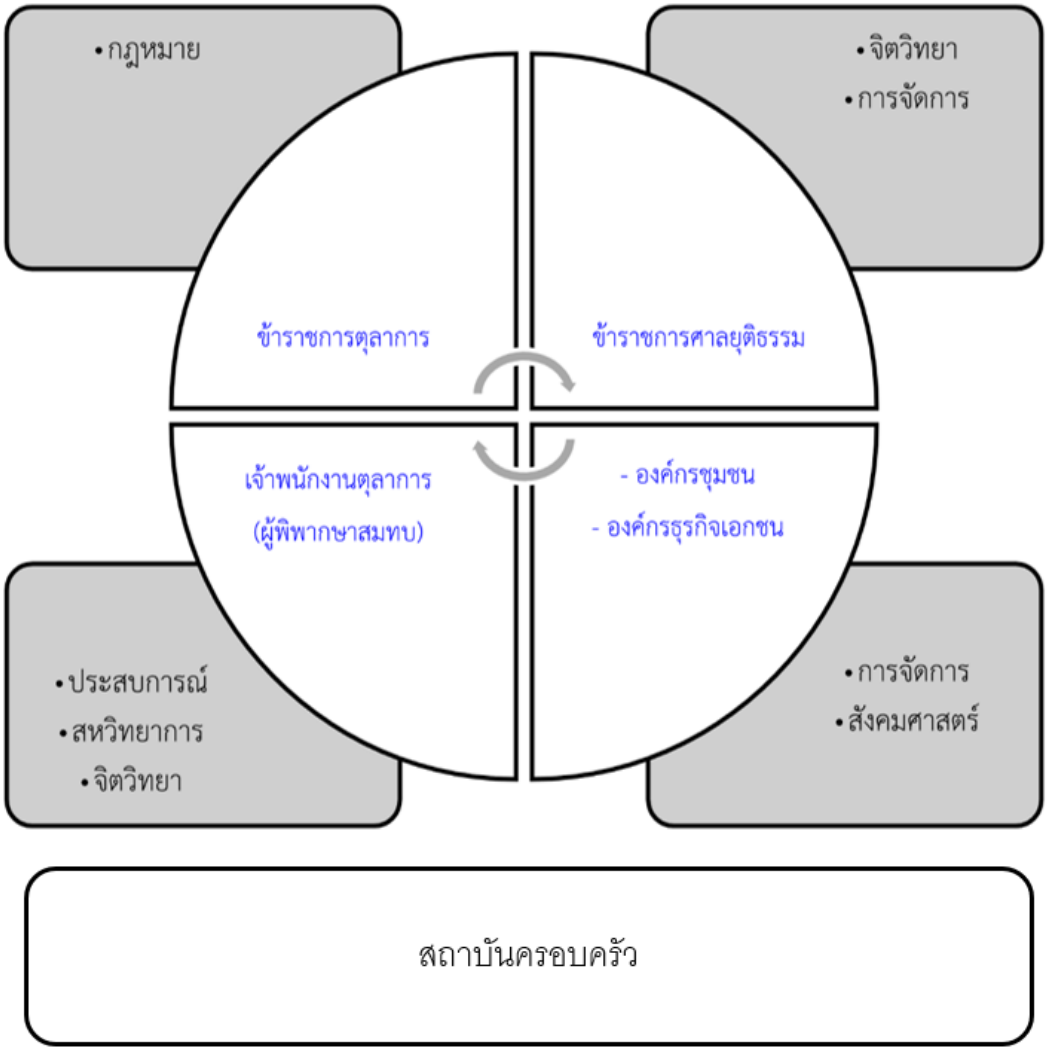

รูปที่ 2 การขับเคลื่อนแบบบูรณาการเชิงสหวิชาชีพ

กลุ่มที่ 1 นักวิชาชีพด้านกฎหมาย ซึ่งหมายถึงข้าราชการตุลาการ ได้แก่ ผู้พิพากษา ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญเชี่ยวชาญด้าน “กฎหมาย” โดยทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับตัวบทกฎหมายพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น การสั่งฟ้องคดี การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 นักสหวิชาชีพ ซึ่งหมายถึงเจ้าพนักงานตุลาการได้แก่ ผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอาชีพและความชำนาญที่หลากหลาย ซึ่งนอกเหนือจากหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีร่วมกับผู้พิพากษา ยังมีหน้าที่เกี่ยวกับการให้คำแนะนำและแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู รวมถึงการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนในศูนย์ให้คำปรึกษาฯ รวมถึงการจัดทำและร่วมจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็กและเยาวชน กิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างงานสร้างอาชีพ

รวมถึงกิจกรรมสันทนาการให้กับเด็กที่อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในเขตต่าง ๆ ตามพื้นที่เขตจังหวัดของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนั้น ๆ ตามช่วงเวลาที่ได้กำหนดและนัดหมายกันไว้ เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 นักจิตวิทยา หมายถึงข้าราชการศาลยุติธรรมที่มีความชำนาญการในการช่วยอำนวยการและมีความชำนาญด้านจิตวิทยา โดยดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเด็กและเยาวชนรวมถึงครอบครัว ตั้งแต่เริ่มเข้ามาในศูนย์ให้คำปรึกษาฯ รวมถึงการคัดแยกและประเมินผลทางจิตวิทยา การประสานงานกับหน่วยงานภายนอกในการส่งต่อ เช่นโรงพยาบาลในเครือข่ายเพื่อส่งเด็กและเยาวชนไปเข้ารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

กลุ่มที่ 4 องค์กรสังคมสงเคราะห์ หมายถึง กลุ่มองค์กรในชุมชนที่เป็นเครือข่ายในการสนับสนุนเช่น ครู อาจารย์ ผู้นำชุมชน องค์กรส่วนท้องถิ่น องค์กรธุรกิจเอกชน เป็นต้น โดยกลุ่มองค์กรเหล่านี้มีหน้าที่ช่วยกันดูแลสภาพแวดล้อมและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนขณะอยู่ภายนอกศูนย์ให้คำปรึกษาฯ เพื่อให้การติดตามและการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าสถาบันครอบครัว ได้แก่บิดามารดา บุคคลครอบครัวหรือผู้ปกครองที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย จะเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญอย่างมากกับเด็กและเยาวชน เนื่องจากเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดมากที่สุดและสามารถดูแลได้มากที่สุด ดังนั้นสถาบันครอบครัวจึงเป็นกลุ่มสนับสนุนที่สำคัญที่สุดในการติดตามและอบรมดูแลเด็กและเยาวชนในระหว่างกระบวนการ

ดังนั้นการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนจึงเป็นการขับเคลื่อนผ่านกลไกของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ จะมีรูปแบบเป็นการทำงานเชิงบูรณาการเชิงสหวิชาชีพที่เป็นการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2556 - พ.ศ. 2561) โดยมีองค์ประกอบการทำงานเชิงบูรณาการแบบสหวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย ข้าราชการตุลาการ ข้าราชการศาลยุติธรรม เจ้าพนักงานตุลาการ (ผู้พิพากษาสมทบ) รวมถึงองค์กรชุมชนและองค์กรธุรกิจเอกชนที่ร่วมมือในลักษณะเครือข่าย

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งพบว่าองค์ประกอบในการขับเคลื่อนจะเป็นการบูรณาการจากนักวิชาชีพกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่

1) กลุ่มข้าราชการตุลาการ ในที่นี้หมายความถึง ผู้พิพากษาซึ่งได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิผล ซึ่งจะทำหน้าที่ในแปลงกฎหมายและนโยบายจากผู้บังคับบัญชา ซึ่งได้แก่อธิบดีผู้พิพากษา รองอธิบดีผู้พิพากษา และผู้พิพากษาหัวหน้าศาล โดยจะมีหน้าที่เป็นผู้นำในการวางแผนงาน โครงสร้างและระบบงาน รวมถึงส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานของบุคลากรในศูนย์และประเมินผลการทำงานของศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อรายงานไปยังผู้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญธร อ่อนเฉวียง (2562) ที่ทำการศึกษาเรื่ององค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารงานเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม ที่พบว่าประสิทธิผลการบริหารงานเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมมี 8 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) โครงสร้างองค์การ (2) เทคโนโลยีสารสนเทศ (3) วัฒนธรรมองค์การ (4) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (5) การติดต่อสื่อสาร (6) การบริหารเชิงกลยุทธ์ (7) ความผูกพันต่อองค์การ (8) สภาพแวดล้อมองค์การ

2) กลุ่มข้าราชการศาลยุติธรรม ซึ่งได้แก่ กลุ่มช่วยอำนวยการในแผนกต่าง ๆ ในศาลเยาวชนและครอบครัว โดยกลุ่มที่เกี่ยวข้องโดยตรงและประจำในศูนย์ให้คำปรึกษาฯ คือ นักจิตวิทยาชำนาญการ นักจิตวิทยา

ปฏิบัติการ และนักจิตวิทยาคลินิกจิตสังคม ซึ่งนักจิตวิทยาจะมีบทบาทหน้าที่ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของศูนย์ให้คำปรึกษา และบทบาทในฐานะนักจิตวิทยา กล่าวคือนอกจากจะอำนวยการด้านธุรกิจของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ให้เกิดประสิทธิภาพ นักจิตวิทยายังมีบทบาทหน้าที่ในการศึกษาวิเคราะห์ คัดกรองเด็กและเยาวชนและให้คำปรึกแนะนำและส่งต่อเด็กเยาวชนไปยังเครือข่ายต่าง ๆ รวมถึงรายงานความเห็นทางจิตวิทยาเพื่อให้ศาลประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งบทบาทของนักจิตวิทยาในศูนย์ให้คำปรึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิกานดา จันทร์เรือง (2560) ที่พบว่าความต้องการต่อการสนับสนุนจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว ประกอบด้วย (1) การให้ความรู้คำแนะนำ (2) การตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยา (3) การให้บริการปรึกษา (4) การให้คำปรึกษาครอบครัว (5) การส่งต่อเข้ารับกิจกรรมแก้ไขบำบัด

3) กลุ่มเจ้าพนักงานตุลาการ ซึ่งหมายถึงผู้พิพากษาสมทบที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามคำสั่งของศาล ซึ่งการจะเข้าปฏิบัติหน้าที่ ผู้พิพากษาสมทบจะต้องผ่านการอบรมเรื่องกฎหมายและจิตวิทยาการให้คำปรึกษา เทคนิคการให้คำปรึกษา จิตวิทยาวัยรุ่นและครอบครัว และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน โดยผู้พิพากษาสมทบจะมิได้เป็นข้าราชการ แต่จะมาจากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น เจ้าของธุรกิจเอกชน และบุคคลทั่วไปที่มีจิตอาสาจะเข้ามาช่วยเหลือสังคม ดังนั้นผู้พิพากษาสมทบจึงเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างน้อยสามด้าน ด้านหนึ่งคือร่วมพิจารณาพิพากษาคดีเด็ก เยาวชนและครอบครัว ด้านที่สองเป็นผู้ให้คำปรึกษาในศูนย์ให้คำปรึกษาการให้คำปรึกษาฯ และอีกบทบาทคือการเป็นเครือข่ายในการช่วยเหลือและสงเคราะห์เด็กและเยาวชนด้านการประกอบอาชีพ และอื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย เช่นการจัดโครงการต่าง ๆ เพื่อเด็กและเยาวชน เป็นต้น ดังนั้นผู้พิพากษาสมทบจึงเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บันเจิด เกิดมี (2566) ที่ได้ศึกษาเรื่องบทบาท หน้าที่ การวางตัวและจริยธรรมของผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว พบว่าผู้พิพากษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลเยาวชนและครอบครัว ในฐานะที่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เกี่ยวกับเด็ก เยาวชนและครอบครัว เพื่อสร้างสมดุลและประสาทความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนเฉพาะด้าน แต่การประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนจะต้องมีความยุติธรรมเป็นธรรม ทั้งด้านกฎหมาย นิติวิธี ตลอดจนมีความสง่างามและเป็นที่น่าเชื่อถือศรัทธาแก่เด็ก เยาวชน ครอบครัวและประชาชนทั่วไป

4) กลุ่มเครือข่าย ซึ่งได้แก่ เครือข่ายของศาลเยาวชนและครอบครัวที่ได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกัน (Memorandum Of Understanding: MOU) ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กล่าวคือ ในการขับเคลื่อนการกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีเครือข่ายในการให้ความร่วมมือ เช่น หน่วยงานปกครองภาครัฐ ทั้งส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรภาคเอกชน หรือสถานศึกษา โดยรูปแบบความร่วมมือจะเป็นลักษณะการแลกเปลี่ยนความรู้ การช่วยดูแลเด็กหรือเยาวชนขณะอยู่ในกระบวนการ เช่นการควบคุมพฤติกรรม การติดตามพฤติกรรม หรือการทำกิจกรรมเชิงป้องกัน (เชิงรุก) ร่วมกัน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า สถาบันครอบครัว เป็นหนึ่งในกลไกขับเคลื่อนเชิงบูรณาการที่สำคัญ เนื่องด้วยครอบครัวเป็นส่วนที่ใกล้ชิดเด็กหรือเยาวชนมากที่สุด การดูแลจากครอบครัวที่ดีและเข้มแข็งจะเป็นพลังที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด กลับตัวกลับใจและยืนขึ้นได้ด้วยตนเอง โดยผลการศึกษาของ

ปุณย วัจน์ไตรจุฑากาญจน์ (2559) พบว่าบทบาทของครอบครัวต่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี ได้แก่

1) บทบาทด้านความรักความเอาใจใส่ คือ ผู้ปกครองต้องเป็นที่ปรึกษาให้กับเด็กและเยาวชนได้ในทุก ๆ เรื่อง เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชน มีความคิดว่า การปรึกษากับเพื่อนเป็นแนวทางที่ดีกว่าการพูดคุยกับครอบครัว

2) บทบาทด้านการอบรมเลี้ยงดู คือ การอบรมสั่งสอน กล่อมเกลาเลี้ยงดูให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีการดูแลช่วยเหลือแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กและเยาวชน ปลูกฝังทัศนคติที่ดี ส่งเสริมด้านการศึกษา เข้มงวดในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชน

3) บทบาทด้านการสนับสนุน คือ การยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นของเด็กและเยาวชน โดยจะต้องให้การสนับสนุนเด็กและเยาวชนในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้บรรลุเปูาหมายของการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนด้านเวลา ด้านกำลังทรัพย์ และการร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว

4) บทบาทด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการให้ความร่วมมือคือ การส่งเสริมหน้าที่/กิจกรรมของเด็กและเยาวชนตามที่ศาลคาดหวัง เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ ค่ายคุณธรรม การทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ และการให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ที่ศาลกำหนดขึ้นเพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน รวมไปถึงการติดตาม ดูแล เด็กให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำแนะนำของศาลและเจ้าหน้าที่ศาล

จากการบูรณาการการทำงานของบุคคลในส่วนต่าง ๆ ก่อให้เกิดการบูรณาการทั้งด้านการทำงานและด้านองค์ความรู้ ไม่ว่าจะเป็น องค์ความรู้ด้านกฎหมายและด้านการบริหารจากข้าราชการตุลาการ องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการภาครัฐจากข้าราชกาลศาลยุติธรรม องค์ความรู้ด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษาจากผู้ให้คำปรึกษาฯ และนักจิตวิทยา รวมไปถึงองค์ความรู้ที่เป็นประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของเจ้าพนักงานตุลาการ รวมถึงการสนับสนุนกระบวนการจากเครือข่ายต่าง ๆ และสถาบันครอบครัว จึงกล่าวได้ว่าการขับเคลื่อนเชิงบูรณาการของศาลเยาวชนและครอบครัวจะเป็นการขับเคลื่อนแบบบูรณาการเชิงสหวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญากับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมที่พบว่า กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เป็นกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพ โดยร่วมกันการวางแผนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ตามสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดในแต่ละราย โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นหลัก โดยผลความสำเร็จในการขับเคลื่อนศูนย์ให้คำปรึกษาฯ จะต้องอาศัยการทำงานเชิงบูรณาร่วมกันอย่างเข้มแข็งของฝ่ายต่าง ๆ ที่มีองค์ความรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งการขับเคลื่อนดังกล่าวสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2556 - พ.ศ. 2561) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2556) ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 และ 5 โดยเสนอว่า การวางระบบการบริหารงานราชการแบบบูรณาการ มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันภายในระบบราชการด้วยกันเองเพื่อแก้ปัญหาการแยกส่วนในการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงาน เพื่อขับเคลื่อนนโยบาย/ยุทธศาสตร์ของประเทศและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รวมทั้งการส่งเสริมระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งการสร้างความร่วมมือหรือความเป็นภาคีหุ้นส่วน (Partnership) ระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัยดังนี้

1. ในการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ควรเร่งสร้างเครือข่ายให้มากขึ้นและให้ความสำคัญกับการใช้องค์ความรู้จากเครือข่ายเพื่อร่วมกันแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนให้มากขึ้น

2. ในการวิจัยครั้งต่อไป เสนอให้ทำการวิจัยการทำงานแบบบูรณาการโดยแยกแต่ละภาคส่วน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากภาคส่วนต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

จิรนิติ หะวานนท์. (2557). *ศาลเยาวชนและครอบครัวกับสิทธิมนุษยชน 2557.* สืบค้นจาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1359

ธัญญธร อ่อนเฉวียง. (2562). *องค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารงานเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม* [ดุษฎีนิพนธ์, มหาวิทยาลัยบูรพา].

บรรเจิด เกิดมี. (2566). *บทบาท หน้าที่ การวางตัว และจริยธรรมของผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว.* ศูนย์วิทยบริการศาลยุติธรรมเฉลิมพระเกียรติ ห้องสมุดศาลยุติธรรม.

ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์. (2559). *บทบาทของครอบครัวในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี: ศึกษาเฉพาะกรณี ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์. (2562). มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญากับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.*

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2556). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556-2561).* กรุงเทพฯ: วิชั่นพริ้นท์แอนด์มีเดีย.

อภิรัตน์ กังสดารพร. (2562). ภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา: กรณีศึกษาผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 24(1), 1–15.

อรัญ สุวรรณบุปฝา. (2518). *หลักอาชญาวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

วิกานดา จันทร์เรื่อง. (2560). *ความต้องการของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดที่มีต่อการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชน และครอบครัว* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

Hood, C. (1991). A public management for all seasons? *Public Administration*, 69(1), 3–19.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.90

A Relationship between Human Resource Management and Organizational Justice of Thai State Enterprises

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์ กับความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทย

Tanachat Pratoomsawat[1*]

ธนชาติ ประทุมสวัสดิ์[1]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. Tanachat Pratoomsawat
ธนชาติ ประทุมสวัสดิ์[1]
สาขาวิชาการจัดการองค์การยุคใหม่
คณะศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
Modern Organizational Management, Faculty of Liberal Arts, Krirk University, Thailand.
Email: jack0816555419@gmail.com

คำสำคัญ: การบริหารทรัพยากรมนุษย์, ผลประโยชน์และค่าตอบแทน, ความยุติธรรมในองค์การ รัฐวิสาหกิจไทย

Keywords:
Human Resource Management; Benefits and Compensation; Organizational Justice; Thai state enterprises

Article history:
Received: 30/11/2024
Revised: 10/01/2025
Accepted: 02/02/2025
Available online: 01/03/2025

How to Cite:
Pratoomsawat, T. (2025). A Relationship between Human Resource Management and Organizational Justice of Thai State Enterprises. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 544-559.

ABSTRACT

The purposes of this research were: (1) to study human resource management of Thai state enterprises in Bangkok Metropolitan Areas; (2) to study organizational justice of Thai state enterprises in Bangkok Metropolitan Areas; (3) to find a relationship between human resource management and organizational justice of Thai state enterprises in Bangkok Metropolitan Areas; and (4) to analyze human resource management influencing organizational justice of Thai state enterprises in Bangkok Metropolitan Areas. The samples used in this study were 321 personnel working in Thai state enterprises in Bangkok Metropolitan Areas. The instrument used to collect data was a research questionnaire. Statistics used in this research consisted of Percentage, Mean, Standard Deviation, Correlation and Multiple Regression Analysis (MRA).

The research results were found that: 1) The human resource management of Thai state enterprises in Bangkok Metropolitan Areas, in total, was at high level. In particular, training and development had the highest mean value, followed by recruitment and selection, performance appraisal and promotion, and benefits and compensation. 2) The organizational justice of Thai state enterprises in Bangkok Metropolitan Areas, in total, was at high level. In particular, interactional justice had the highest mean value, followed by distributive justice and procedural justice. 3) The correlation coefficient between human resource management and organizational justice of Thai state

enterprises in Bangkok Metropolitan Areas was positive at the 0.01 level of statistical significance. 4) Human resource management had an influence on organizational justice of Thai state enterprises in Bangkok Metropolitan Areas. Benefits and compensation had the highest influence on organizational justice, followed by performance appraisal and promotion, training and development and recruitment and selection.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร 3) หาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร และ 4) วิเคราะห์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่บุคลากรของรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 321 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การฝึกอบรมและการพัฒนามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่การสรรหาและการคัดเลือก การประเมินผลงานและการเลื่อนตำแหน่งและผลประโยชน์และค่าตอบแทน 2) ความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การแบ่งปันผลตอบแทน และ กระบวนการขององค์การ ตามลำดับ 3) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลประโยชน์และค่าตอบแทนส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การประเมินผลงานและการเลื่อนตำแหน่ง การฝึกอบรมและการพัฒนา และการสรรหาและการคัดเลือกพนักงาน

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญมากต่อความเจริญรุ่งเรืองและความสำเร็จขององค์การ เนื่องจากมนุษย์เป็นตัวจักรที่ขับเคลื่อนองค์การไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ความมั่งคั่ง ความมีเสถียรภาพและความยั่งยืน องค์การใดมีทรัพยากรมนุษย์ที่เต็มเปี่ยมด้วยความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และทักษะการทำงานเป็นเลิศ องค์การนั้นย่อมมีแต่ความเจริญก้าวหน้า ดังนั้น หลายองค์การในปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การกำหนดอัตรากำลัง การสรรหาและคัดเลือกพนักงาน การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร การให้ผลประโยชน์และค่าตอนแทน การประเมินผลการปฏิบัติงาน จนกระทั่งการธำรงรักษาพนักงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญตามที่องค์การต้องการให้อยู่ในองค์การสืบต่อไป (ประภาส ศิริภาพ และคณะ 2564) ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพย์สินทางปัญญาขององค์การ ทักษะ ความรู้และความสามารถของบุคลากรในองค์การ ถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่ประเมินค่ามิได้ ดังที่ จารุนันท์ อิทธิอาวัชกุล (2553) กล่าวว่า มนุษย์เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่สำคัญที่สุดขององค์การ ที่ช่วยนำพาองค์การให้ดำเนินการบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยที่สร้างความแตกต่างในการแข่งขัน ดังนั้น องค์การจึงต้องมีวิธีการสรรหาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้ได้คนที่มีคุณภาพ มีความรู้ และทักษะการปฏิบัติงานตามที่องค์การต้องการ และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความรู้ ความสามารถและศักยภาพอย่างเต็มที่ มีการให้ผลประโยชน์และค่าตอบแทนที่เพียงพอเพื่อให้บุคลากรทำงานให้กับองค์การในระยะยาว พัชรกานต์ นิมิตรศดิกุล (2558) พบว่า ความสำเร็จขององค์การสามารถวัดได้จากการที่องค์การมีบุคลากรที่มีคุณภาพร่วมทำงานกับองค์การ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติ ดังนั้น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนองค์การไปสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีวิธีการคัดเลือกคนดีและคนเก่ง พร้อมทั้งมีวิธีสร้างแรงจูงใจให้คนเหล่านั้นอยู่ทำงานในองค์การต่อไปเพื่อนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ยังมีความสำคัญมากต่อความเจริญก้าวหน้าและความอยู่รอดขององค์การ เพราะการได้มาซึ่งบุคลากรที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญจะสามารถช่วยประคับประคองให้องค์การขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จได้ นงนุช วงษ์สุวรรณ (2553) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ว่าสามารถช่วยให้พนักงานได้พัฒนาตนเอง และนำศักยภาพที่มีอยู่มาช่วยพัฒนาให้องค์การเกิดความมั่นคงและบรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวัง Channuwong (2008) และ กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล (2557) กล่าวว่า กิจกรรมในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ประกอบด้วยการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การวิเคราะห์งาน การรับสมัคร การสรรหา การคัดเลือก การสัมภาษณ์ การบรรจุแต่งตั้ง การอบรมและการพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน การจ่ายค่าตอบแทน ผลประโยชน์และสวัสดิการ จนกระทั่งการธำรงรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพให้คงอยู่ในองค์การ วันวิสาห์ จงรักษ์ (2558) กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการในการบริหารจัดการบุคลากรในองค์การ โดยเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์และวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรมและการพัฒนา การจ่ายค่าตอบแทน การธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์และการประเมินผลการปฏิบัติงาน Mondy, Noe and Premeaux (1999) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คือ (1) การสรรหาพนักงาน (2) การคัดเลือกพนักงานเข้าทำงาน (3) การฝึกอบรมและพัฒนาพนักงาน (4) การจ่ายค่าตอบแทน การดูแลสวัสดิการและผลประโยชน์อื่น ๆ (5) การประเมินผลการปฏิบัติงาน และ (6) การธำรงรักษาพนักงานไว้ Meglich (2017) กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดีก่อให้เกิดความยุติธรรมในองค์การ เช่น ทำให้พนักงานทำงาน

ด้วยความรู้ และความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมาย และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และทันเวลา เนื่องจากได้รับรู้ว่าองค์การมีความยุติธรรมและจ่ายค่าตอบแทนอย่างเป็นธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการแข่งขัน

Sheppard, Lewicki and Minton (1992) ได้แบ่งระดับความยุติธรรมในองค์การออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ 1. ความยุติธรรมด้านผลตอบแทน (Distributive Justice) ได้แก่ ความเที่ยงตรงเสมอภาค และความถูกต้องในการจัดสรรผลตอบแทน เช่น การจ่ายค่าตอบแทน ซึ่งการรับรู้ความยุติธรรมด้านผลตอบแทนเป็นเรื่องที่มีการกล่าวถึงมากที่สุดเกี่ยวกับความยุติธรรมในองค์การ 2. ความยุติธรรมด้านกระบวนการ (Procedural Justice) ได้แก่ ความเที่ยงตรง ความเสมอภาคด้านกระบวนการในการตัดสินใจ เช่น ในการจ่ายค่าตอบแทน นอกจากบุคคลจะประเมินความยุติธรรมในการจัดสรรผลตอบแทนแล้ว ยังประเมินกระบวนการที่ใช้ในการตัดสินผลตอบแทนว่ามีความยุติธรรมหรือไม่อีกด้วย 3. ความยุติธรรมด้านระบบ (Systematic Justice) ได้แก่ สภาพแวดล้อมขององค์การ ซึ่งเป็นตัวกำหนดกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์การ เช่น ระบบการบังคับบัญชา การสร้างข้อมูล กระบวนการของข้อมูล และระบบการรับข้อมูลในองค์การ ซึ่งเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ยากโดยเฉพาะคนที่อยู่ภายในองค์การ

ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดีจะก่อให้เกิดความยุติธรรมในองค์การ ทำให้บุคลากรมีขวัญ กำลังใจ มีทัศนคติเชิงบวกต่อองค์การ มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนให้บุคลากรทุ่มเท เสียสละทำงานที่ยากลำบากให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดีจะทำให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญและมีทักษะในการแก้ปัญหา จึงได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อวิเคราะห์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

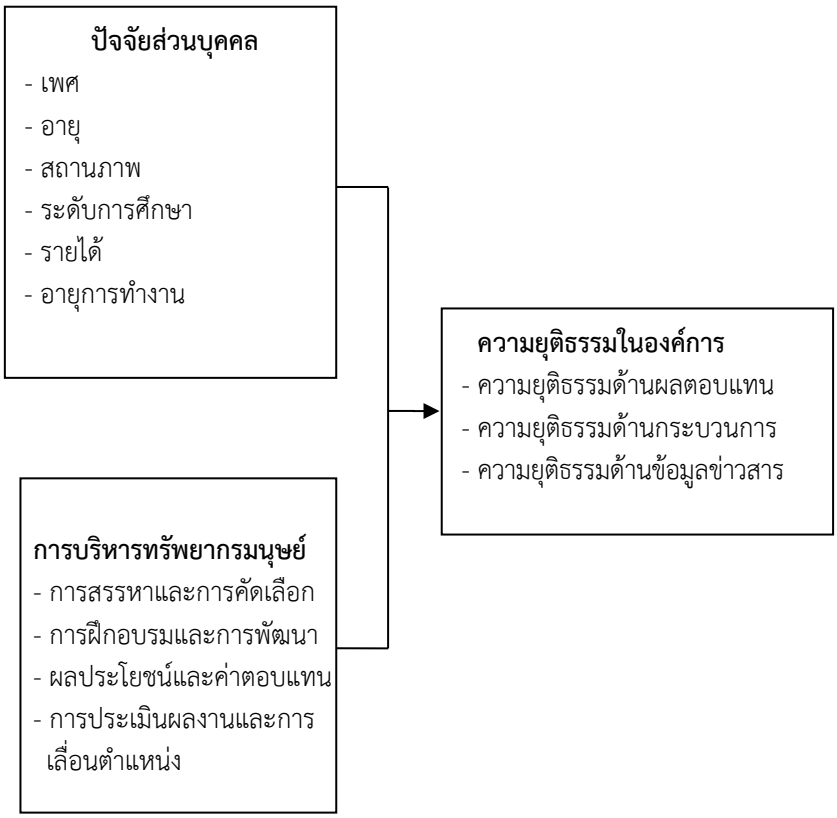

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypotheses)

1. การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์กับความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร

2. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

Mathis and Jackson (2000) กล่าวว่าการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นการใช้ทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยการออกแบบระบบการทำงานขององค์การอย่างเหมาะเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ Bowin and Harvey (2001) ได้ให้นิยาม การบริหารทรัพยากรมนุษย์ว่า หมายถึงสิ่งที่ช่วยส่งเสริมในการพัฒนา จูงใจการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์การ รวมทั้งการตอบสนองความต้องการของพนักงานเพื่อให้การทางานมีประสิทธิภาพและส่งผลให้องค์การบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ Miner and Crane (1995) กล่าวไว้ว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นการพัฒนา ดัดแปลงและประเมินค่านโยบาย รวมทั้งโครงการต่าง ๆ ภายในองค์การเพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

Noe, Hollenbeck, Gerhart and Wright (2007) กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นนโยบายเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานรวมถึงระบบที่มีอิทธิพล และส่งผลต่อพฤติกรรม ค่านิยม ทัศนคติและประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในองค์การ Armstrong (2006) กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นการใช้กลยุทธ์ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเพื่อใช้ในการจัดการทรัพยากร ซึ่งเป็นสิ่งที่คุณค่ามากที่สุดในองค์การ Stone (2008) กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นการจัดการเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานของหัวหน้า และลูกน้องเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน สุนันทา มิ่งเจริญพร (2556) ได้ให้ความหมาย การบริหารทรัพยากรมนุษย์ว่า เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรบุคคล เริ่มตั้งแต่การรับสมัคร สรรหา การคัดเลือก การสัมภาษณ์ การบรรจุแต่งตั้ง การฝึกอบรมการพัฒนา การจ่ายค่าตอบแทน การดูแลสิทธิประโยชน์ การประเมินผลงาน ตลอดจนถึงแรงงานสัมพันธ์ สาคร สุขศรีวงศ์ (2551) ให้ความหมายการจัดการทรัพยากรมนุษย์ว่า เป็นการดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคลากรเพื่อให้องค์การมีทรัพยากรบุคคลเพียงพอต่อการปฏิบัติงานทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ ส่งผลให้องค์การบรรลุผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งไว้

ชูชัย สมิทธิไกร (2550) กล่าวว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นกิจกรรมหรือการปฏิบัติงานในองค์การซึ่งเริ่มจากการสรรหาบุคลากร การคัดเลือก การพัฒนา การจูงใจ รวมถึงการรักษาบุคลากรจนถึงการเลิกจ้างบุคลากรในองค์การ พิชิต เทพวรรณ์ (2554) ได้อธิบายว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นแบบแผน และนโยบายรวมถึงแนวทางการปฏิบัติอันจะส่งผลต่อทรัพยากรมนุษย์ โดยมีการรับสมัครคนเข้าทำงาน การตรวจสอบประวัติ การคัดเลือก การสร้างแรงจูงใจและการจ่ายค่าตอบแทน เป็นต้น วิภาดา คุปตานนท์ (2544) กล่าวว่า ทรัพยากรบุคคลเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิบัติงาน ในองค์การทุกองค์การทรัพยากรบุคคลมีความสำคัญต่อความสำเร็จและการบรรลุถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การเพราะทรัพยากรบุคคลเป็นแรงขับเคลื่อนองค์การให้เจริญก้าวหน้า เป็นผู้บริหารจัดการ ควบคุมเครื่องมือ เทคโนโลยี และวัสดุอุปกรณ์ให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เฉลิมพงศ์ มีสมนัย (2551) กล่าวว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นหน้าที่ในด้านการบริหารงานบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดสรรพนักงานให้แก่แผนกต่าง ๆ ภายในองค์การ ตลอดจนการฝึกฝนอบรมและพัฒนาบุคลากร และบำรุงรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้ทำงานอยู่ในองค์การให้นานที่สุด การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นการจัดความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับคนเพื่อให้รู้บทบาทหน้าที่ ความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานให้องค์การบรรลุเป้าหมายดังที่ Amstrong (2006) อธิบายว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นการจัดการความสัมพันธ์ของคนงานและผู้บริหาร โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้องค์การบรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งจากความหมายดังกล่าวมีประเด็นที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้ความสำคัญกับการจัดการความสัมพันธ์ ที่ไม่ใช่เป็นการจัดการบุคคล 2) การจัดการทรัพยากรมนุษย์มุ่งเน้นที่เป้าประสงค์ขององค์การ ดังนั้น เมื่อวัตถุประสงค์ขององค์การเปลี่ยนแปลงไป การจัดการความสัมพันธ์ดังกล่าวก็จะเปลี่ยนด้วย 3) วัตถุประสงค์หลักของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ควรมุ่งที่องค์การ ส่วนสมาชิกขององค์การแต่ละคนจะเป็นวัตถุประสงค์รอง

Folger และ Cropansano (1998) ได้จำแนกประเภทของความยุติธรรมในองค์การออกเป็น 3 ด้าน 1. การรับรู้ความยุติธรรมด้านผลตอบแทน (Distributive Justice) เป็นการรับรู้ความยุติธรรมต่อผลลัพธ์หรือการจัดสรรที่ได้รับของแต่ละบุคคลเมื่อบุคคลพิจารณาความยุติธรรมในด้านผลตอบแทน เขาจะประเมินว่าผลลัพธ์ที่ได้มีความเหมาะสมถูกต้องตามหลักจริยธรรมหรือไม่ 2. การรับรู้ความยุติธรรมด้านกระบวนการ (Procedural

Justice) คือการที่บุคคลรับรู้ว่าวิธีการ กลไกหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่ใช้ในการกำหนดผลตอบแทนมีความยุติธรรมเช่นกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการแก้ไขข้อพิพาทหรือกระบวนการแบ่งปันสิ่งต่าง ๆ ในองค์การ 3. การรับรู้ความยุติธรรมด้านการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactional Justice) คือการที่บุคคลรับรู้ว่าได้รับการปฏิบัติจากผู้อื่นด้วยความยุติธรรม แบ่งเป็นความยุติธรรมด้านข้อมูลข่าวสาร (Informational) หมายถึงการที่ผู้บังคับบัญชามีข้อมูลเพียงพอที่จะอธิบายผลของการตัดสินใจและสิ่งที่อธิบายมีความถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นผู้บังคับบัญชาจึงจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อพนักงานและสามารถอธิบายในสิ่งที่พนักงานมีความกังวลใจได้ และความยุติธรรมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal) หมายถึง การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในองค์การหรือบุคคลที่มีการแลกเปลี่ยนกันทางสังคม ซึ่งในองค์การอาจหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชากับผู้บังคับบัญชาก็ได้

Colquitt et al (2001) ได้แบ่งองค์ประกอบในเรื่องความยุติธรรมออกเป็น 3 ด้าน เช่นกัน 1. ความยุติธรรมด้านผลตอบแทน (Distributive Justice) คือ ความรับรู้ความยุติธรรมเกี่ยวกับเรื่องของผลตอบแทน (Outcomes) ที่ได้รับ ซึ่งจะเป็นตัวทำนายถึงค่านิยมที่เป็นเสมือนมาตรฐานในการตัดสินความยุติธรรม โดยมีเกณฑ์พื้นฐานที่สำคัญ 3 ประการคือ ความยุติธรรม (Equity) คือการที่พนักงานควรจะได้รับรู้ถึงรางวัลที่ตนได้รับ จากสิ่งที่พวกเขาได้ลงแรงไปในการทำงาน และในกฎของความเสมอภาคจะต้องตัดสินโดยยึดเอาทักษะและความสามารถเป็นสำคัญ ความเสมอภาค (Equality) บุคคลควรจะมีโอกาสได้รับผลลัพธ์หรือรางวัลอย่างเท่าเทียมกัน และ ความต้องการ (Need) รางวัลที่บุคคลควรได้รับควรอยู่บนพื้นฐานของความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งหากตรงกับความต้องการของตนแล้วก็จะรับรู้ว่ามีความยุติธรรม ดังนั้นแล้วเกณฑ์ในเรื่องของผลตอบแทน องค์การต้องหาความสอดคล้องกันในเรื่องของผลตอบแทนที่มีความยุติธรรม 2. ความยุติธรรมด้านกระบวนการ (Procedural Justice) หมายถึง การรับรู้ความยุติธรรมเกี่ยวกับเรื่องของนโยบายและกระบวนการที่ใช้ในการตัดสินใจในเรื่องผลตอบแทน โดยมีการแบ่งประเด็นไว้เป็น 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้ คือ การให้ความสำคัญของเสียง หรือการมีส่วนร่วมของพนักงาน ซึ่งพนักงานจะรับรู้ได้ถึงความยุติธรรมหากว่าตนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจนั้น และการให้ความสำคัญขององค์ประกอบเชิงโครงสร้างของกระบวนการซึ่งถือเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจหรือไม่พอใจขึ้นมาได้ หลักเกณฑ์ในประเด็นนี้แนะว่า ในการตัดสินใจควรทำด้วยความถูกต้อง ปราศจากอคติ และผลตอบแทนสามารถปับเปลี่ยนได้ 3. ความยุติธรรมด้านปฏิสัมพันธ์ (Interactional Justice) เป็นความยุติธรรมของบุคคลที่เกิดภายในองค์การ และมีความเหมาะสมกับเวลาสถานการณ์ รวมถึงมีความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับในองค์การด้วย ความยุติธรรมด้านปฏิสัมพันธ์ออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal) และข้อมูลข่าวสาร (Informational)

ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ทำงานในรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวน 2,700 คน ผู้วิจัยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ ในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 คน โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน 321 ชุด คิดเป็นร้อยละ 91.71

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ คือ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย การสรรหาและการคัดเลือก (Recruitment and Selection = RS) การฝึกอบรมและการพัฒนา (Training and Development = TD) ผลประโยชน์และค่าตอบแทน (Benefits and Compensation = BC) และการประเมินผลงานและการเลื่อนตำแหน่ง (Performance Appraisal and Promotion = PP) และตัวแปรตาม คือ ความยุติธรรมในองค์การ (OJ) ประกอบด้วย ความยุติธรรมด้านผลตอบแทน (Distributive Justice= DJ) ความยุติธรรมด้านกระบวนการ (Procedural Justice = PJ) และ ความยุติธรรมด้านข้อมูลข่าวสาร (Informational Justice = IJ)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Research Questionnaire) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยในการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาทำเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีคำถามชนิดปลายปิดโดยแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

แบบสอบถามส่วนที่ 1 เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน และรายได้ต่อเดือน

แบบสอบถามส่วนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Rating scale) เป็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย 1. การสรรหาและการคัดเลือก 2. การฝึกอบรมและการพัฒนา 3. ผลประโยชน์และค่าตอบแทน และ 4. การประเมินผลงานและการเลื่อนตำแหน่ง จำนวน 16 ข้อ

แบบสอบถามส่วนที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Rating scale) เป็นคำถามเกี่ยวกับความยุติธรรมในองค์การ ซึ่งประกอบด้วย 1. ความยุติธรรมด้านผลตอบแทน (Distributive Justice= DJ) 2. ความยุติธรรมด้านกระบวนการ (Procedural Justice = PJ) และ 3. ความยุติธรรมด้านข้อมูลข่าวสาร (Informational Justice = IJ) จำนวน 22 ข้อ

เกณฑ์ในการแปลผล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Five Rating Likert Scale) มาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมทางสังคมศาสตร์ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามดังนี้ คือ

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการแปลผลหรือความหมายของค่าเฉลี่ย น้ำหนักคำตอบ ผู้วิจัยได้กำหนดเป็น 5 ระดับ ดังนี้ คือ

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายความว่า มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายความว่า มีความเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายความว่า มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายความว่า มีความเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายความว่า มีความเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและหาความเชื่อมั่นของแบบบสอบถาม ดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Item Objective Congruence Index) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.89

2. หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยทดลองใช้แบบสอบถามกับพนักงาน ซึ่งมิใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 30 คน ได้ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.95

3. ปรับปรุงแบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 คน ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2567 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2567 โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ได้แบบสอบถามกลับมาจำนวน 320 ชุด คิดเป็นร้อยละ 91.42

2. ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการวิเคราะห์การบริหารทรัพยากรมนุษย์และความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทย

3. ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทย

4. ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการวิเคราะห์ตัวแปรการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทย

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 72.0 และ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 28 สำหรับอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36 ถึง 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.0 รองลงมามีอายุระหว่าง 46 ถึง 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.1 มีอายุระหว่าง 26 ถึง 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.2 มีอายุ 56 ปีขึ้นไป คิดเป็น 11.8 และ มีอายุระหว่าง 18-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.1 สำหรับสถานภาพการสมรส พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพโสดคิดเป็นร้อยละ 68.8 รองลงมามีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 26.5 หย่าร้าง คิดเป็น ร้อยละ 3.4 และ แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ ร้อยละ 1.2 ตามลำดับ สำหรับระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 32.4 รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 30.8 ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 19.0 และ ปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 17.8 สำหรับรายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.9 รองลงมาคือ ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 15,000 ถึง 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.1 ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 25,001 ถึง 35,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.8 ผู้ที่มีรายได้มากกว่า 55,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.2 ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 35,001 – 45,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.7 และ ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 45,001 ถึง 55,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.2 สำหรับอายุการทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุการทำงานระหว่าง 5 ถึง 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.4 รองลงมาคือผู้ที่มีอายุการทำงานน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.3 ผู้ที่มีอายุการทำงานระหว่าง 16 ถึง 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.1 ผู้ที่มีอายุการทำงานระหว่าง 26 ถึง 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.5 และ ผู้ที่มีอายุการทำงานมากกว่า 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.7 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของรัฐวิสาหกิจไทย

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของรัฐวิสาหกิจไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 3.81, S.D.= 0.47) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การฝึกอบรมและการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.28, S.D.= 0.70) รองลงมาได้แก่ การสรรหาและการคัดเลือก ($\overline{X}$ = 4.20, S.D.= 0.47) การประเมินผลงานและการเลื่อนตำแหน่ง ($\overline{X}$ = 3.49, S.D.= 0.23) และผลประโยชน์และค่าตอบแทน ($\overline{X}$ =3.28, S.D.= 0.23) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของรัฐวิสาหกิจไทย

การบริหารทรัพยากรมนุษย์	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. การสรรหาและการคัดเลือก	4.20	0.47	มาก	2
2. การฝึกอบรมและการพัฒนา	4.28	0.70	มากที่สุด	1
3. ผลประโยชน์และค่าตอบแทน	3.28	0.23	ปานกลาง	4
4. การประเมินผลงานและการเลื่อนตำแหน่ง	3.49	0.23	มาก	3
โดยรวม	3.81	0.47	มาก	

ผลการวิเคราะห์ความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทยในเขตกรุงเทพมหานคร

ความยุติธรรมในองค์การโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.68, S.D.= 0.66) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.75) รองลงมาได้แก่ การแบ่งปันผลตอบแทน ($\overline{X}$ = 3.62, S.D.= 0.72) และ กระบวนการขององค์การ ($\overline{X}$ = 3.55, S.D. = 0.76) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การโดยรวมและจำแนกรายด้าน

รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความหมาย	ลำดับที่
การแบ่งปันผลตอบแทน	3.62	0.72	มาก	2
กระบวนการขององค์การ	3.55	0.76	มาก	3
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การ	3.84	0.75	มาก	1
โดยรวมเฉลี่ย	**3.68**	**0.66**	**มาก**	

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทย

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์ซึ่งประกอบด้วย การสรรหาและการคัดเลือก (Recruitment and Selection=RS) การฝึกอบรมและการพัฒนา (Training and Development=TD) ผลประโยชน์และค่าตอบแทน (Benefits and Compensation=BC) และการประเมินผลงานและการเลื่อนตำแหน่ง (Performance Appraisal and Promotion=PP) มีค่าเป็นบวก แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในอยู่ระหว่าง .429 ถึง .789 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในที่มากที่สุดได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์และค่าตอบแทน (Benefits and Compensation=BC) กับ การประเมินผลงานและการเลื่อนตำแหน่ง (Performance Appraisal and Promotion=PP)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความยุติธรรมในองค์การ (OJ) ของรัฐวิสาหกิจไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .436 ถึง .897 ซึ่งคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์และค่าตอบแทน (Benefits and Compensation = BC) กับความยุติธรรมในองค์การ (Organizational Justice = OJ) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทยไทย

Variables	RS	TD	BC	PP	OJ
RS	1	0.429**	0.665**	0.510**	0.436**
TD		1	0.669**	0.528**	0.559**
BC			1	0.789**	0.897**
PP				1	0.683**
OJ					1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจ

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis=MRA) พบว่า องค์ประกอบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทย โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (F = 6.347, p = 0.002) โดย ผลประโยชน์และค่าตอบแทน มีค่าคะแนนมาตรฐานมากที่สุด (Beta = 0.784, p < 0.01) รองลงมาได้แก่ การประเมินผลงานและการเลื่อนตำแหน่ง มีค่าคะแนนมาตรฐาน (Beta = 0.698, p < 0.01) การฝึกอบรมและการพัฒนา มีค่าคะแนนมาตรฐาน (Beta = 0.497, p > 0.01) การสรรหาและการคัดเลือกพนักงาน มีค่าคะแนนมาตรฐาน (Beta = 0.389, p > 0.01) ตามลำดับ เมื่อนำมาสร้างสมการถดถอยเชิงเส้นในรูปแบบการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณจะสามารถอธิบายความแปรปรวนของความยุติธรรมในองค์การได้ร้อยละ 89.5 (Adjust R2 = 0.895) ที่เหลืออีกร้อยละ 10.5 เป็นผลจากตัวแปรอื่น ที่ไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์สามารถนำมาเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

ความยุติธรรมในองค์การ (OJ) = 1.079 (ค่าคงที่) + 0.762 ผลประโยชน์และค่าตอบแทน (BC)+ 0.667 การประเมินผลงานและการเลื่อนตำแหน่ง (PP) + 0.468 การฝึกอบรมและการพัฒนา (TD) + 0.367 การสรรหาและการคัดเลือก (RS)

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

ความยุติธรรมในองค์การ (OJ) = 0.784 ผลประโยชน์และค่าตอบแทน (BC)+ 0.698 การประเมินผลงานและการเลื่อนตำแหน่ง (PP) + 0.497 การฝึกอบรมและการพัฒนา (TD) + 0.389 การสรรหาและการคัดเลือก (RS) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทย

ตัวแปร	ความยุติธรรมในองค์การ				p
	b	SE	β	T	
ค่าคงที่	1.079	0.199		15.412**	0.000
การสรรหาและการคัดเลือก (RS)	0.367	0.048	0.389	0.639**	0.002
การฝึกอบรมและการพัฒนา (TD)	0.468	0.061	0.497	2.019**	0.000
ผลประโยชน์และค่าตอบแทน (BC)	0.762	0.035	0.784	1.256**	0.000
การประเมินผลงานและการเลื่อนตำแหน่ง (ER)	0.667	0.067	0.698	1.359**	0.000
R^2 =	0.037			F =	0.6347**
Adjust R^2 =	0.895	SE =	0.785	p =	0.002

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของรัฐวิสาหกิจไทย (SME) ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การฝึกอบรมและการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การสรรหาและการคัดเลือก การประเมินผลงานและการเลื่อนตำแหน่ง และผลประโยชน์และค่าตอบแทน การฝึกอบรมจะทำให้พนักงานมีการพัฒนาด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับข้อค้นพบของจารุนันท์ อิทธิอาวัชกุล (2553) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมจะก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะในการปฏิบัติงาน ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการแก้ปัญหา ทักษะในการคิดและการวิเคราะห์ และทักษะในการใช้ชีวิต ซึ่งทักษะเหล่านี้จัดเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับพนักงาน และพนักงานที่มีทักษะดังกล่าวจัดเป็นทรัพยากรอันมีค่าขององค์การอีกด้วย งานวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นว่า ผลประโยชน์และค่าตอบแทนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สามารถอภิปรายได้ว่า พนักงานส่วนใหญ่เห็นว่า ผลประโยชน์และค่าตอบแทนที่ตนได้รับยังมีน้อย รัฐบาลจึงสมควรสนับสนุนสิทธิพิเศษและเงินทุนให้รัฐวิสาหกิจไทยสามารถดำรงอยู่ได้ในภาวะวิกฤติโดยจะต้องมีมาตรการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน และทั่วถึง นอกจากนี้ วิสากิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะต้องมีมาตรการดูแลพนักงานในด้านสวัสดิการและค่าตอบแทนเพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ ดังที่ Channuwong (2015) กล่าวว่า องค์การที่เจริญรุ่งเรืองในปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับพนักงานโดยการจ่ายค่าตอบแทนและผลประโยชน์เป็นที่พอใจ ดูแลเอาใจใส่สวัสดิการของพนักงานเพื่อให้พนักงานรู้สึกมีความพึงพอใจในองค์การของตน ซึ่งจะทำให้พนักงานทำงานด้วยความทุ่มเทและเสียสละเพื่อองค์การ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างหลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์ซึ่งประกอบด้วย การสรรหาและการคัดเลือก (Recruitment and Selection=RS) การฝึกอบรมและการพัฒนา (Training and Development=TD) ผลประโยชน์และค่าตอบแทน (Benefits and Compensation=BC) และการประเมินผลและการเลื่อนตำแหน่ง (Performance Appraisal and Promotion=PP) มีค่าเป็นบวก แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มากที่สุดได้แก่สัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์และค่าตอบแทน (Benefits and Compensation=BC) กับความยุติธรรมในองค์การ สอดคล้องกับข้อค้นพบว่าของอาชว์ภูริชญ์ น้อมเนียน สุขมพงษ์ ชาญนุวงศ์ และบุญวดี มนตรีกุล ณ อยุธยา (2561) ที่กล่าวไว้ว่า การจ่ายค่าตอบแทนและผลประโยชน์ที่เหมาะกับความรู้และทักษะของพนักงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยุติธรรมในองค์การ สามารถอธิบายได้ว่า พนักงานที่ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม มีคุณภาพชีวิตที่ดี จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทุ่มเทเสียสละทำงานเพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมายโดยไม่ต้องวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องค่าครองชีพ ผลงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวันวิสา จงรักษ์ (2558) ซึ่งพบว่า พนักงานทุกคนต้องการให้องค์การดูแลเอาใจใส่ในเรื่องผลประโยชน์ ค่าตอบแทนและสวัสดิการซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นที่สุดในการทำงาน และงานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Mondy, Noe and Premeux (1999) ซึ่งกล่าวว่า ค่าตอบแทนและผลประโยชน์เป็นรางวัลที่พนักงานได้รับจากองค์การเพื่อแลกเปลี่ยนกับการทำงาน อันประกอบด้วย ค่าจ้าง เงินเดือน โบนัส และสวัสดิการอื่น ๆ เช่น การประกันชีวิต และสุขภาพ การท่องเที่ยว เป็นค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น

ความยุติธรรมในองค์การโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ การแบ่งปันผลตอบแทน และ กระบวนการขององค์การ อธิบายได้ว่า รัฐวิสาหกิจไทยให้ความสำคัญกับการติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรภายใน โดยผู้บังคับบัญชาเอาใจใส่ดูสุขทุกข์ของบุคลากรเพื่อให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจและจงรักภักดีต่อองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด

ของ Greenberg และ Baron (2003) ที่กล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับองค์การจะช่วยสร้างความรู้สึกเชิงบวกและความเป็นมิตรกับองค์การมากขึ้น พนักงานจะทำงานด้วยความรู้สึกภาคภูมิใจ และมีความผูกพันต่อองค์การ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำงานของพนักงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น Sheppard et al. (1992) กล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพนักงานกับผู้บังคับบัญชา จะทำให้รับรู้ข้อมูล เป้าหมายและทิศทางขององค์การชัดเจน ทำให้การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงเป็นแรงขับเคลื่อนองค์การไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลประโยชน์และค่าตอบแทน มีค่าคะแนนมาตรฐานมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การประเมินผลงานและการเลื่อนตำแหน่ง การฝึกอบรมและการพัฒนา และการสรรหาและการคัดเลือกพนักงาน งานวิจัยนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Dessler (2008) ที่กล่าวว่า การจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการดำรงชีพจะทำให้พนักงานรู้สึกว่าตนเองได้รับความยุติธรรม มีทัศนคติที่ดีต่อองค์การ และมีความผูกพันต่อองค์การ พร้อมที่ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเสียงสละเพื่อความเจริญรุ่งเรืองและผลกำไรขององค์การ และทำให้องค์การดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของรัฐวิสาหกิจไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การฝึกอบรมและการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การสรรหาและการคัดเลือก การประเมินผลงานและการเลื่อนตำแหน่ง และผลประโยชน์และค่าตอบแทน ความยุติธรรมในองค์การโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ การแบ่งปันผลตอบแทน และ กระบวนการขององค์การ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความยุติธรรมในองค์การ (OJ) ของรัฐวิสาหกิจไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.436 ถึง .897 ซึ่งคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์และค่าตอบแทน (Benefits and Compensation = BC) กับความยุติธรรมในองค์การ (Organizational Justice = OJ)

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis=MRA) พบว่า องค์ประกอบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทย โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($F = 6.347$, $p = 0.002$) โดย ผลประโยชน์และค่าตอบแทน มีค่าคะแนนมาตรฐานมากที่สุด (Beta = 0.784, $p < 0.01$) รองลงมาได้แก่ การประเมินผลงานและการเลื่อนตำแหน่ง มีค่าคะแนนมาตรฐาน (Beta = 0.698, $p < 0.01$) การฝึกอบรมและการพัฒนา มีค่าคะแนนมาตรฐาน (Beta = 0.497, $p > 0.01$) การสรรหาและการคัดเลือกพนักงาน มีค่าคะแนนมาตรฐาน (Beta = 0.389, $p > 0.01$) ตามลำดับ เมื่อนำมาสร้างสมการถดถอยเชิงเส้นในรูปแบบการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณจะสามารถอธิบายความแปรปรวนของความยุติธรรมในองค์การได้ร้อยละ 89.5 (Adjust R2 = 0.895) ที่เหลืออีกร้อยละ 10.5 เป็นผลจากตัวแปรอื่น ที่ไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการฝึกอบรมและการพัฒนา ควรมีการพัฒนาทักษะของบุคลากรให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ มีทักษะในการปฏิบัติงาน มีทักษะในการแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์

2. ด้านผลประโยชน์และค่าตอบแทน ควรมีการจัดสรรสวัสดิการเช่น ค่ารักษาพยาบาล การประกันสุขภาพ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และควรมีการเพิ่มค่าตอบแทนในรูปแบบของเงินเดือน หรือค่าทำงานล่วงเวลาเพื่อให้เพียงพอต่อการดำรงชีพในยุคปัจจุบัน

3. ความยุติธรรมในองค์การมีความสำคัญอย่างมากต่อความพึงพอใจและประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน องค์การจึงควรปฏิบัติต่อพนักงานด้วยความยุติธรรมทุก ๆ ด้าน

ข้อเสนอแนะการในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของรัฐวิสาหกิจไทยในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่น ๆ เพื่อให้ทราบจุดอ่อนและจุดแข็ง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นโดยลำดับ

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของรัฐวิสาหกิจไทยของไทย

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความยุติธรรมในองค์การของรัฐวิสาหกิจไทยของไทย

เอกสารอ้างอิง

กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล. (2557). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์.* กรุงเทพมหานคร: เอเชียเพรส.

จารุนันท์ อิทธิอาวัชกุล. (2553). *การบริหารคนเหนือตำรา.* กรุงเทพมหานคร: เนชั่น อินเตอร์เนชั่นแนล เอ็ดยูเคชั่น.

ชูชัย สมิทธิไกร. (2550). *การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธัญญธร อ่อนเฉวียง. (2562). *องค์ประกอบของประสิทธิผลการบริหารงานเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม* [ดุษฎีนิพนธ์, มหาวิทยาลัยบูรพา].

นงนุช วงษ์สุวรรณ. (2553). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์.* กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ลักษณ์.

บรรเจิด เกิดมี. (2566). *บทบาท หน้าที่ การวางตัว และจริยธรรมของผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว.* ศูนย์วิทยบริการศาลยุติธรรมเฉลิมพระเกียรติ ห้องสมุดศาลยุติธรรม.

ประภาส ศิริภาพ และคณะ. (2564). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษาไทย. *วารสารการบริหารปกครอง, 10*(1), 197-220.

ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์. (2559). *บทบาทของครอบครัวในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณาคดี: ศึกษาเฉพาะกรณีศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์. (2562). มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญากับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.*

พัชรกานต์ นิมิตรศดิกุล. (2558). *กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2556). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556-2561).* กรุงเทพมหานคร: วิชั่นพริ้นท์แอนด์มีเดีย.

อภิรัตน์ กังสดารพร. (2562). ภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา: กรณีศึกษาผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง. *วารสารสมาคมนักวิจัย, 24*(1), มกราคม-เมษายน 2562.

อรัญ สุวรรณบุปฝา. (2518). *หลักอาชญาวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

วิกานดา จันทร์เรื่อง. (2560). *ความต้องการของเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดที่มีต่อการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชน และครอบครัว* [วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

วันวิสา จงรักษ์. (2558). *กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอุตสาหกรรมถ่านหินในประเทศอินโดนีเซีย* [วิทยานิพนธ์การจัดการวิศวกรรมธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].

จิรนิติ หะวานนท์. (2557). ศาลเยาวชนและครอบครัวกับสิทธิมนุษยชน 2557. สืบค้นจาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1359.

Channuwong, S. (2008). Human resource management of the private and public universities in Bangkok Metropolitan Areas. *Journal of Association of Private Higher Education Institutions of Thailand, 14*(2), 176-191.

Hood, C. (1991). A public management for all seasons? *Public Administration, 69*(1), March 1991.

Mathis, R., & Jackson, J. (2008). *Human resource management.* Singapore: Thomson, South-Western.

Meglich, P. (2017). *Human resource management* (15th ed.). Nebraska: Cengage Learning.

Mondy, R. W., Noe, R. M., & Premeaux, S. R. (1999). *Human resource management.* Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Noe, A. R., Hollenbeck, R. J., Gerhart, B., & Wright, M. P. (2007). *Fundamental of human resource management.* New York: McGraw-Hill.

Sheppard, B., Lewiki, R., & Minton, J. (1992). *Organizational justice: The search for fairness in the workplace.* New York: Lexington Books.

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.91

The Role of Controlled Aleatory Music in the Development of Modern Music in China

Jishu Zhou[1*], Nataporn Rattachaiwong[2], Jianming Qian[3]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. Jishu Zhou*
Performing Arts of Doctor of Philosophy program, Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.
Email: s64584947027@ssru.ac.th

2. Nataporn Rattachaiwong
Faculty of Fine and Applied Arts,Suan Sunandha Rajabhat Universit, Thailand.
Email: nataporn.ra@ssru.ac.th

3. Jianming Qian
Editorial Department, Nanjing Arts Institute, China.
Email: qjm13605178317@163.com

Keywords:
Chinese Modern Music; Controlled Aleatory Music; Music Development; Music Research

Article history:
Received: 17/07/2024
Revised: 12/08/2024
Accepted: 19/09/2025
Available online: 25/03/2025

How to Cite:
Zhou et al. (2025) The Role of Controlled Aleatory Music in The Development of Modern Music in China. *Journal Dhamma for Life*, 31(1), 560-567.

ABSTRACT

This paper aims to explore the development and research status of "controlled aleatory music" in modern Chinese music. Through combing the relevant literature and case analysis, this paper analyzes the origin and development characteristics of controlled aleatory music in modern Chinese music and its influence on music creation and performance. The study found that controlled aleatoryl music is diversified and innovative in modern Chinese music, providing more possibilities and space for music creation.

Controlled aleatory music, as an innovative musical form, integrates elements of compositional control with performance-based randomness. This study explores the historical development, defining characteristics, and cultural impact of controlled aleatory music in modern Chinese music. By analyzing the evolution of this musical form, the research reveals how controlled aleatory techniques bridge the gap between rigid compositional methods and flexible performance practices. Drawing from theoretical frameworks and case analyses, the study examines how Chinese composers adapt these techniques to blend Western avant-garde approaches with indigenous musical traditions. The findings provide new insights into the evolving landscape of modern Chinese music and highlight the continuing relevance of controlled aleatory practices in contemporary composition.

Introduction

The controlled aleatory music, as a unique form of music, has gradually attracted attention in the field of Chinese modern music in recent years. This musical form emphasizes the uncertainty and randomness in the process of creation and performance, while guiding the development of music through certain control means. This paper will discuss the development and research of controlled aleatory music in modern Chinese music.

In recent years, controlled aleatory music has gradually gained recognition within the field of modern Chinese music. This distinctive musical form blends elements of uncertainty and randomness with structured control, creating a dynamic interaction between the composer's intentions and the performer's interpretative freedom (Liu, 2021). Unlike traditional music, where composers exert strict control over all musical elements, controlled aleatory music allows for a degree of performer autonomy while maintaining a framework of compositional guidelines. This balance between control and chance offers a new perspective on the creative process and enriches the expressive possibilities of contemporary music (Yao, 2016).

Controlled aleatory music emerged as a response to the polarized approaches of total serialism and free indeterminacy in the mid-20th century. While total serialism emphasizes precise control over every musical parameter, indeterminate music grants performers significant freedom to shape the sound in real-time. Controlled aleatory music occupies a middle ground, where composers design specific parameters while leaving certain aspects open to performer interpretation (Liu, 2021). This approach has found fertile ground in China, where traditional musical practices—such as the "loose board" concept in Chinese opera—already contain elements of structured improvisation and flexibility (Yao, 2016).

The purpose of this study is to examine the development and influence of controlled aleatory music in modern Chinese music. By tracing its historical evolution, analyzing its musical characteristics, and exploring its impact on contemporary composition, this research aims to provide a comprehensive understanding of how controlled aleatory techniques have shaped the landscape of Chinese modern music. Furthermore, this study will highlight how Chinese composers have adapted and innovated within this framework, integrating both Western avant-garde techniques and indigenous musical traditions (Liu, 2021; Yao, 2016).

Literature Review and Theoretical Framework

Liu Yongping (2021), in his work Controlled Counterpoint and Its Positioning Structure: Seven Studies of Modern Music Polyphonic Techniques, emphasizes that musical works involve both the composer's initial creation and the performer's interpretative realization. Throughout the history of music, the relationship between "control" and "aleatory" has evolved dynamically. For example, during the Baroque period, compositions such as Bach's The Well-Tempered Clavier offered minimal performance instructions, allowing interpretative freedom. By contrast, Impressionist compositions often featured detailed performance guidelines. This historical context highlights the ongoing tension between compositional control and performer autonomy (Liu, 2021).

Until the 1950s, modern music work and performance shows "control" and "aleatory" is the trend of polarization, first tend to fully control all music elements of "sequence music" style, the new music language its composition way is very complex and rational, and requires performers accurately playing or singing.However, in the extreme, some composers try to get

rid of the shackles of this extreme rationality. In the process of music creation and performance, the elements and their combination of music are given a completely objective and random "uncertainty", thus developing a random style of "controlled aleatory music".

In the face of the two poles parallel and opposing music style, some composer's choice and practice is neither indulge the overall sequence music, also do not advocate absolute controlled aleatory music, but is committed to introduce the controlled factors to control the rational composition, organic fusion of twelve doctrine, sequence principle and limited uncertainty, through continuous exploration and innovation, eventually form a highly personalized "controlled aleatory" music style.

Yao Henglu "ruto lavsky controlled music composition techniques research" (Yao, 2016) that controlled music factors in Chinese traditional music already exists, such as, free folk songs, letter day swim, opera music national instrumental music of "free beat", but the music is mostly in the form of single part. The concept of "loose board" in traditional Chinese music is free beat and fixed beat, but the music is not very casual; the opera singing is a kind of slow singing, the length, strength and speed of the music are similar to chanting tone, and "aleatory" components similar to controlled music, each performance is different.

Conclusion: The controlled aleatory music has made some achievements in the development and research in China. These results will not only help us to better understand the development of this field, but also provide new ideas and methods for future research.

Objectives

1. To trace the historical background and evolution of controlled aleatory music in modern Chinese music.
2. To analyze the characteristics and expressive forms of controlled aleatory music in modern Chinese music.
3. To explore the influence of controlled aleatory music on the creation and performance of Chinese modern music.

Research Methodology

Literature Research Method

Through consulting relevant books, journals, papers and other literature materials, to understand the theoretical basis, development process of controlled aleatory music and its application in Western music. At the same time, the historical data and current situation of the development of Chinese modern music are collected to compare and analyze the influence and role of controlled aleatory music in Chinese modern music.

Case Analysis Method

The representative Chinese modern music works are selected as cases to deeply analyze how the controlled aleatory music elements are used in these works, and how these elements affect the overall style and expression of the works. Through the analysis of specific cases, the practical application effect of controlled aleatory music in modern Chinese music can be displayed more intuitively.

Method of Comparative Analysis

The controlled aleatory music and Chinese traditional modern music are compared and analyzed to explore the similarities and differences and mutual influence. At the same time, we can also compare Chinese modern music with western modern music and analyze the commonness and differences between controlled aleatory music. A fuller understanding of the role of controlled aleatory music in the development of modern Chinese music can be achieved by comparative analysis.

the conceptual framework

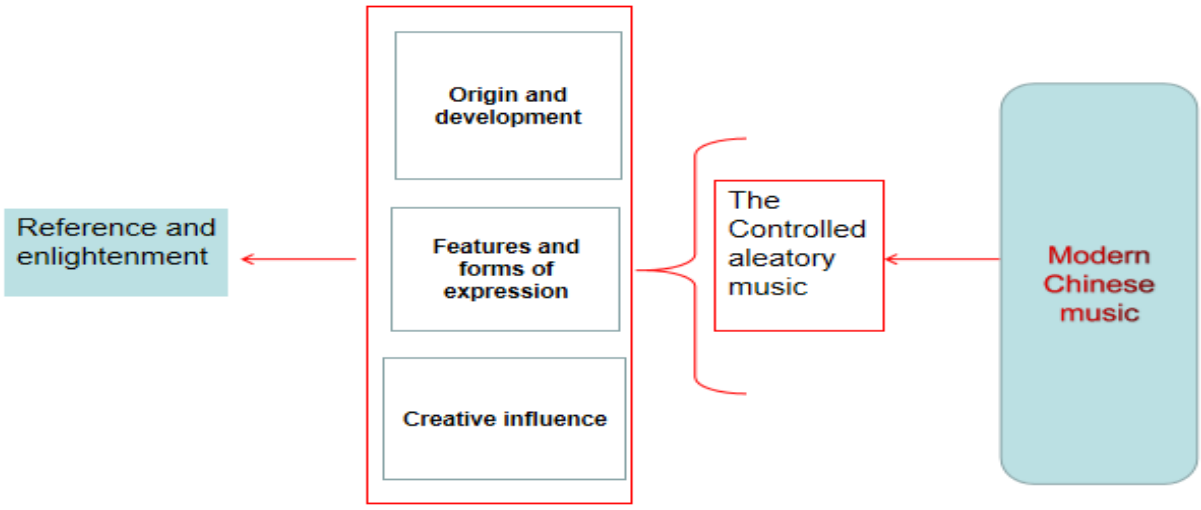

Result

1. The results of this study on the origin and development of controlled aleatory music, help to better understand the status and evolution process of controlled aleatory music in Chinese modern music system, and reveal the internal logic and external motivation of its development.

2. The revealed and inductive characteristics and forms of controlled aleatory music in this study help us to understand the aesthetic value and artistic characteristics of controlled aleatory music.

3. The influence of controlled aleatory music explored in this study on modern music creation can help us to more comprehensively evaluate the status and value of controlled aleatory music in modern music creation.

Discussion

The Controlled Aleatory Musical Origin And Development

The controlled aleatory music originated from aleatory music, one of the western modernist music schools, and was formed through the development and innovation of the Polish composer Ruttoslavsky (Witold Lutoslawski).

The earliest germination of aleatory music or dating back to certain musical games of the 18th century, by rolling dice, take different musical pieces from various pre-arranged small boxes and piece them together. In the 20th century, modernist composers developed accordingly, exaggerating the contingency to its decisive position, and produced all kinds of incidental music. J. Cage, the founder of controlled music, whose earliest controlled music work, the piano music "Changing Music", is determined according to the Chinese Book of Changes and the three money statements. He claimed to exclude personal tastes, memories and artistic traditions from music, and introduced a lot of noise in music.

After the 1950s, Lutoslawki gradually absorbed sequential music and avant-garde creative techniques, and after the 1960s, he formed his personal musical style —— "controlled aleatory counterpoint" technique. This technique is formed on the basis of various techniques of twelve music, sequence music and aleatory music. Unlike Cage's aleatory music, Lutoslawki for controlling the use of controlled factors is mainly reflected in the details of different value pattern, he through the strength change, playing method of detailed annotation, pitch and rhythm combination of strict design, and limited extension symbol specific technology, to reflect the rigor of music works.

Therefore, it can be said that controlled aleatory music is introduced, on the basis of aleatory music, into the process of music creation and performance, while maintaining the strict control over the musical form, so as to form a new musical style. This musical style has a certain influence in the western modernist music genre, bringing new ideas and possibilities for music creation and performance.

Conclusion: Controlling aleatory music is developed on the basis of aleatory music in the western modernist music genre. It not only retains some characteristics of aleatory music, but also makes the structure and form of music more rigorous and orderly through the careful design and control of the composer. The development of this musical form not only enriches the expression techniques of modern music, but also provides more possibilities and space for music creation.

The Controlled Aleatory Musical Features and Forms Of Expression

The Controlled aleatory music has a range of unique features and manifestations. This musical style is maintaining tight control over the overall process of music while allowing for contingency in detail, thus creating rich and tension-filled musical effects.

First, one of the characteristics of controlled aleatory music is its rigor. In the process of creation, the composer strictly controls the pitch, music style, strength and other elements, so as to ensure that the overall framework and structure of the music remain stable. This rigor is reflected in the precise design and annotation of the various musical elements, which enables the music to show rich changes in the details while maintaining the overall coordination.

Second, aleatory is another distinctive feature of controlled aleatory music. This aleatory is usually reflected in the performance process, through the player's improvisation or specific playing skills. The composer sets certain rules and restrictions in the score, allowing the player to play freely within a certain range. The introduction of this aleatory makes it possible to have different effects with each performance, increasing musical diversity and unpredictability.

In terms of the form of expression, controlled aleatory music usually adopts modern music techniques such as sequence music and decmusic, and combines with specific performance methods and techniques to achieve its unique effects. For example, a composer

may guide the player to improvisation through specific rhythm combinations, intensity changes, or labeling of performance methods, to create unique sound effects and musical experience.

In addition, controlled aleatory music is often manifested as a counterpoint state, in which different vocal parts form complex rhythmic relations in the longitudinal free binding. This counterpoint state is realized by juxtaposing the contrast structure, so that the music can show a rich sense of hierarchy and dynamic changes in the details while maintaining the overall harmony.

The Controlled aleatory music is famous for its rigor, aleatory, and unique forms of expression. It creates a musical style full of tension and change because of its precise design and control, combining the player's improvisation and specific skills, bringing new ideas and possibilities for modern music creation and playing.

The Influence of Controlled Aleatory Music on Chinese Modern Music Creation

As a unique concept and way of music creation, the controlled aleatory music has exerted a profound influence on the modern music creation in China. The following is the specific influence of controlled aleatory music on the creation of modern music in China:

First, controlled aleatory music emphasizes the randomness and uncertainty in music creation, encouraging musicians to break the traditional rules and shackles of creation and seek new ways of musical expression and possibilities. This innovative idea has stimulated the imagination and creativity of the modern Chinese music creators, prompting them to try a more free, diversified and personalized music creation. For example, the famous Chinese composer Ma Jianping "Symphony Concert Fantasy Overture I" in the harp scraping fragments. (Spectrum example 1)

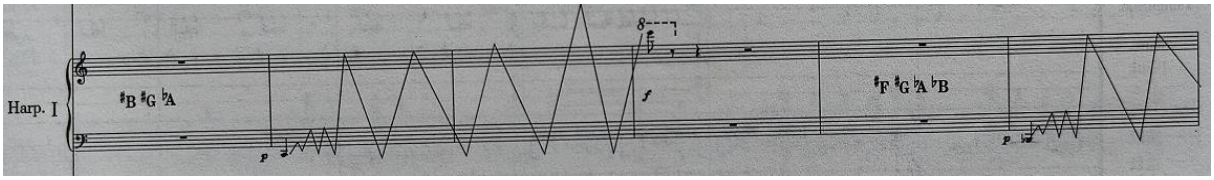

Second, the controlled aleatory music makes musical representations more diverse and enriched by introducing random elements and uncertainty. This form of music provides more possibilities for the creation of modern Chinese music, enabling the music works to present more unique and novel styles and characteristics. For example, the famous Chinese composer Ma Jianping. (Spectrum 2)

Finally, the controlled aleatory music pays attention to the expression of the internal emotion and artistic conception of music, and emphasizes the artistic quality and aesthetic value of music. This concept has also influenced the creation of modern Chinese music, making music creators pay more attention to the emotional expression and aesthetic pursuit of musical works, and improving the artistic quality and cultural connotation of music creation.

Conclusion: The controlled aleatory music has brought new ideas and inspiration to Chinese modern music creation, and promoted the innovation and development of music creation. At the same time, it also encourages musicians to constantly explore and try new ways of musical expression and possibilities, injecting new vitality and impetus into the development of modern Chinese music.

Conclusion

The study concludes that controlled aleatory music represents a significant development in modern Chinese music, offering a unique synthesis of control and chance. By tracing its historical evolution and analyzing key works, the research highlights how this musical form enriches the expressive capabilities of contemporary composition. Furthermore, the integration of controlled aleatory techniques with Chinese musical traditions demonstrates the adaptability and innovation of modern Chinese composers. This study contributes to the academic understanding of controlled aleatory music and provides a foundation for future research in the field.

Recommendations

General Recommendations

First of all, composers are encouraged to maintain an open creative mind, have the courage to try new musical elements and ways of expression, constantly challenge and break through the traditional musical frameworks, and create unique and innovative musical works. Second, in controlled aleatory music, the balance between control and aleatory is key. It is suggested that the composer should not only maintain the control over the musical structure and expression in the process of creation, but also be good at introducing appropriate controlled elements to create musical works that are both logical and surprising. Finally, composers are encouraged to try to cooperate and communicate with artists of different musical genres, cultural backgrounds and art forms, and draw new creative inspiration and ways of thinking, so as to enrich and expand the connotation and extension of modern Chinese music.

Recommendation for future research

First of all, in-depth research and discussion on the theoretical basis of controlled aleatory music is conducive to a better understanding of its creative concept and musical characteristics, and to provide more solid theoretical support for future music creation.

Secondly, through specific case analysis, study the practical application effect and influence of controlled aleatory music in Chinese modern music creation, summarize the successful experience and shortcomings, and provide useful reference and inspiration for future music creation.

Finally, we can try to combine the aleatory music with other art forms (such as dance, drama, film and television, etc.), explore its potential and possibility in the comprehensive artistic expression, and inject new vitality and creativity into the development of modern art.

Conclusion: The controlled aleatory music provides a new idea and direction for the creation of Chinese modern Chinese music. By maintaining an innovative and open attitude, balancing control and aleatory, focusing on cross-border integration and dialogue, as well as in-depth theoretical research and practical application exploration, it can promote the continuous development of Chinese modern music creation, and enrich and expand its artistic connotation and form of expression.

Reference

Jiang, M. (2006). On the aesthetic characteristics of incidental music. *Beauty and Time, (02)*, 26-27.

Li, Y. (2013). The historical origin of "controlled aleatory music". *People's Music, (06)*, 80-83.

Liu, Y. (2011). Controlled counterpoint and its positioning structure: Modern music polyphonic techniques series research seven. *Huang Zhong (China. Journal of Wuhan Conservatory of Music), (04)*, 93-104.

Liu, Y. (2021). *Controlled counterpoint and its positioning structure: Seven studies of modern music polyphonic techniques.* Beijing: Music Press.

Peng, Z. (2004). *New music works analysis tutorial.* Hunan Literature and Art Publishing House.

Yang, S. (1991). [Missing reference information—please provide complete details].

Zhu, C. (2023). Explore the spread and development of Western orchestral music in China. *Theatre House, (15)*, 120-122.

Yao, H. (2016). *Ruto Lavsky controlled music composition techniques research.* Shanghai: Shanghai Conservatory of Music Press.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.92

Correction, Treatment, and Rehabilitation of Youth in Quarrel Cases in Samut Sakhon Juvenile and Family Court: The Study of Section 132

การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเยาวชนในคดีทะเลาะวิวาท ในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร: ศึกษามาตรา 132

Soracit Phungsuk[1], Korn Kangsadanporn[2*]

สรสิทธิ์ พึ่งสุข[1], กรณ์ กังสดารพร[2*]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Soracit Phungsuk***
สรสิทธิ์ พึ่งสุข
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
Program in Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: soracit@yahoo.com

2. **Korn Kangsadanporn**
กรณ์ กังสดารพร
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
Program in Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: korn.kang@gmail.com

คำสำคัญ:
การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน; คดีทะเลาะวิวาท; มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา 132; ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

Keywords:
Correction Treatment Rehabilitation of Children and Youth; Quarrel Cases, Special Measures In Lieu of Criminal Proceedings Under Section 132; Samut Sakhon Juvenile and Family Court

ABSTRACT

This research aims to study the method for correcting, treating, and rehabilitating children and youth who committed crimes related to quarrels according to Section 132 in Samut Sakhon Juvenile and Family Court, and to present the success factors of this process. This qualitative study collected data through in-depth interviews, together with group discussions, i.e., children or youth who committed crimes, families, psychologists, Juvenile and Family Court Counselors, and the judge. The results of the study found that the methods for correcting, treating, and rehabilitating juvenile delinquency in quarrel cases according to Section 132 begin with (1) finding the real cause by building good relationships between counselors and children and families because children brought to court often experience anxiety and stress may not dare to speak. Therefore, it was necessary to have skills in building confidence to calm children and parents and feel safe in providing information. (2) Straight to the point, counselors and psychologists planned together for corrections and therapy for children by examining information and planning solutions for the child, family, and environment, e.g., friends, society, school, etc. (3) Finding a way to help, counselors and psychologists assisted in creating a network to schools, companies and hospitals. (4) Monitoring the process and after, children and families must receive counseling at least once a month, along with follow-up through LINE group for success factors. It consisted of psychologists, counselors, and families. In addition, there are supporting factors by various

Article history:
Received: 28/07/2024
Revised: 10/09/2024
Accepted: 13/12/2024
Available online: 26/03/2025

How to Cite:

Phungsuk, S. & Kangsadanporn, K. (2025) Correction, Treatment, and Rehabilitation of Youth in Quarrel Cases in Samut Sakhon Juvenile and Family Court: The Study of Section 132. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 568-578.

programs of the Juvenile and Family Court as well as networks of educational institutions, private organizations, and community leaders where children and families live. The LINE application also had an important role as a tool for communicating behavior change, including being a channel for quick and flexible advice. Suggestions for the government sector, especially organizations related to the family institution, included: urgently promoting and providing knowledge on raising children and teenagers to families; and proposing the continuation of research to create knowledge in correction, treatment, and rehabilitation for children and youth in various offenses.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ตามมาตรา 132 ในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร และเพื่อนำเสนอปัจจัยความสำเร็จของกระบวนการดังกล่าว โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพและเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับการสนทนากลุ่ม เช่น เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด ครอบครัว นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้ให้คำปรึกษาประจำศาลเยาวชนและครอบครัว และผู้พิพากษา ผลการศึกษาพบว่าวิธีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ตามมาตรา 132 เริ่มจาก 1) การค้นหาสาเหตุที่แท้จริง เช่น การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับเด็กและครอบครัว เด็กที่ถูกจับมาศาลมักมีความวิตกกังวลและเครียด ทำให้ไม่กล้าพูด จึงจำเป็นต้องมีทักษะในการสร้างความเชื่อมั่น เพื่อให้เด็กและพ่อแม่รู้สึกปลอดภัยในการให้ข้อมูล 2) การแก้ไขที่ตรงจุด ผู้ให้คำปรึกษาร่วมกับนักจิตวิทยาวางแผนแก้ไขและบำบัดเด็ก โดยตรวจสอบข้อมูลและวางแผนแก้ไขทั้งที่ตัวเด็ก ครอบครัว และสภาพแวดล้อม เช่น เพื่อน สังคม โรงเรียน เป็นต้น 3) หาวิธีการช่วยเหลือ ด้วยการสร้างเครือข่ายไปยังโรงเรียน สถานประกอบการ และโรงพยาบาล เป็นต้น 4) การติดตามผลระหว่างกระบวนการและหลังกระบวนการ เช่น เด็กและครอบครัวเข้ารับคำปรึกษาอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ร่วมกับการติดตามผ่าน Line กลุ่ม สำหรับปัจจัยความสำเร็จ ประกอบด้วยปัจจัยหลัก คือ บุคลากรในศาล เช่น นักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษา และครอบครัว นอกจากนี้มีปัจจัยสนับสนุน คือ โครงการต่าง ๆ ของศาลเยาวชนและครอบครัว ตลอดจนเครือข่ายสถาบันการศึกษา องค์กรเอกชน และผู้นำชุมชนที่เด็กและครอบครัวอาศัยอยู่ และแอพพลิเคชั่น LINE ซึ่งเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รวมถึงเป็นช่องทางการให้คำปรึกษา แนะนำที่รวดเร็วและคล่องตัว โดยมีข้อเสนอเสนอแนะคือ ภาครัฐโดยเฉพาะองค์กรที่เกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัว เร่งส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการเลี้ยงดูเด็กและวัยรุ่นให้กับครอบครัวอย่างเร่งด่วน และเสนอให้มีการต่อยอดการวิจัยเพื่อสร้างความรู้ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ในคดีการกระทำความผิดต่าง ๆ ให้มากขึ้น

บทนำ

พระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤบดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระบรมราโชวาทพระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์วันที่ 18 กันยายน 2504 ความตอนหนึ่ง

“...การดำเนินชีวิตโดยใช้วิชาการอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ จะต้องอาศัยความรู้รอบตัวและหลัก ศีลธรรม ประกอบด้วย ผู้ที่มีความรู้ดีแต่ ขาดความยั้งคิด นำความรู้ไปใช้ในทางมิชอบ ก็เท่ากับเป็นบุคคลที่เป็นภัยแก่สังคมของมนุษย์...”

จากพระบรมราโชวาทดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิ พลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤบดินทรสยามินทราธิราชบรมนาถบพิตร รัชการที่ 9 ให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตด้วยหลักธรรม กล่าวคือการอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข อันหมายถึง การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ซึ่งสอดคล้องกับ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่มีเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคนและความเข้มแข็งของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ซึ่งรัฐบาลได้มุ่งเน้นการพัฒนาประเทศ โดยตั้งเป้าให้เป็นประเทศไทย 4.0 ที่มีเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม 4.0 เป็นฐานหลัก (ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ, 2559; สินธะวา คามดิษฐ์, 2559; สมพร โกมารทัต, 2559; อังคีร์ศรีภคากร, 2559; ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2559; ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2560) นอกจากนี้แผนเศรษฐกิจดังกล่าว รัฐบาลยังมีนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติฉบับที่ 12 (2560-2561) เกี่ยวกับคุณภาพของมนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยและผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ

การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมไทยในทุกด้านอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อคนในสังคม รวมถึงเด็กและเยาวชน และก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งปัญหาความขัดแย้ง การทะเลาะวิวาท และการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน ถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่บุคคลในกระบวนการยุติธรรมและบุคคลที่เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจ เนื่องจากทุกคนต่างรู้ดีกันว่าอนาคตของประเทศขึ้นอยู่กับเด็กและเยาวชนที่จะต้องเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ และเป็นกำลังสำคัญที่จะพัฒนาประเทศต่อไป หากแม้เด็กและเยาวชนเติบโตขึ้นมาอย่างไม่มีคุณภาพ ขาดคุณธรรม จริยธรรมแล้ว และการจัดการกับอารมณ์ตนเองด้วยความยับยั้งชั่งใจ อนาคตของประเทศคงไม่สามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าได้เท่าที่ควร

ดังนั้น เด็กและเยาวชนจึงเป็นทรัพยากรบุคคลที่ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาให้เหมาะสมกับการที่จะเป็นผู้ก้าวเข้าไปรับผิดชอบสังคมในอนาคต ซึ่งปัจจุบันปัญหาความรุนแรงจากการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของเยาวชน กำลังทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยรูปแบบของการก่อเหตุทะเลาะวิวาทนั้นได้มีการพัฒนาความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ มีการใช้อาวุธที่รุนแรง เช่น อาวุธปืนหรืออาวุธมีด วัตถุระเบิด อาวุธปืนปากกา การดัดแปลงอุปกรณ์การเรียนมาใช้เป็นอาวุธ และผลที่ตามมาคือการทะเลาะวิวาทในแต่ละครั้งมักจะมีผู้บาดเจ็บหรือแม้กระทั่งเสียชีวิต และรูปแบบการทะเลาะวิวาทนั้นมักจะเกิดขึ้นในที่สาธารณะ เช่น ห้างสรรพสินค้า ป้ายรถประจำทาง บนรถประจำทาง เวทีคอนเสิร์ต โต๊ะสนุกเกอร์ ตลาด หรือบริเวณหน้าโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือประชาชนทั่วไปได้รับบาดเจ็บไปด้วย (รุจิราพร หงส์ทอง, 2550, ณัฏฐาภรณ์ โสภัณฑัต, 2557)

ในขณะที่ นพดล กรรณิกา (2552) เห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทของเด็กและเยาวชน

เกิดจากแรงขับเคลื่อนที่อยู่เหนือภาวะความถูกต้องทางศีลธรรม ด้วยปัจจัยภายในที่เป็นตัวตัณหา ความอยากได้ อยากมีและอยากเป็น ที่ปราศจากปัญญาเป็นตัวควบคุม และเกิดจากปัจจัยภายนอกที่เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมความรุนแรง ซึ่งผลการสำรวจพบว่าสถานการณ์การใช้ความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชน

ร้อยละ 60.8 พบเห็นภาพการใช้อาวุธ เช่น อาวุธปืน มีด ทำร้ายกันบ่อย ๆ รองลงมาคือ ร้อยละ 57.5 พบเห็นภาพการต่อสู้ทำร้ายร่างกายกันบ่อย ๆ ร้อยละ 51.4 พบเห็นภาพของสงครามและการฆาตกรรมบ่อย ๆ เห็นการพูดจาหยาบคาย ด่าทอโต้เถียงกัน การทะเลาะวิวาทของคนในครอบครัว รวมถึงการทำกิจกรรมที่ไม่สร้างสรรค์ เช่นเล่นเกมคอมพิวเตอร์หรือเกมออนไลน์ประเภทเกมต่อสู้ ดื่มสุราหรือของมึนเมา เที่ยวกลางคืน หนีเรียน เล่นการพนัน เข้าร่วมกับกลุ่มเพื่อนบุกยกพวกตีกัน ทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นโดยใช้กำลัง ใช้สิ่งเสพติดประเภทต่าง ๆ และทะเลาะกับผู้อื่นโดยใช้อาวุธ จากผลการสำรวจบ่งชี้ถึงพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่นที่นับวันจะเสื่อมลงและมีแนวโน้นจะทวีความรุนแรงมากขึ้น

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าสาเหตุการเกิดปัญหาความรุนแรงของเด็กและเยาวชนรวมถึงวัยรุ่นส่วนหนึ่งเกิดจากการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยการมอมเมาเพลิดเพลินสนุกสนานกับสิ่งอำนวย ความสะดวกสบายในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้ขาดการควบคุมตนเองอันเนื่องมากจากการถูกครอบงำด้วยมรสุมของอบายมุขและวัตถุนิยม ทำให้ไม่สามารถบังคับตนเองให้กระทำคุณงามความดีได้ (สมทรัพย์ สุขอนันต์, 2546; กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2548; พระสรวิชญ์อภิปัญโญ และ นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, 2553) และปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งในด้านความปลอดภัยของชีวิต ความเสียหายต่อทรัพย์สินสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ส่งผลกระทบต่อตัวเยาวชนเหล่านั้นในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผลการศึกษาหรือในด้านสุขภาพจิตของเด็กที่อาจจะเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางก้าวร้าว รุนแรง ซึ่งอาจจะนำไปสู่การเป็นอาชญากรในที่สุด หากปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการป้องกันและแก้ไขอย่างถูกวิธี (เฉลย คงปรีพันธุ์, 2544)

ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมต้องทบทวนเกี่ยวกับพื้นฐานโครงสร้างการอบรมเลี้ยงดู การให้การศึกษา การสร้างกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ครบวงจร โดยเฉพาะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกของสังคมมนุษย์ ที่เป็นเบ้าหล่อหลอมทรัพยากรบุคคลอันทรงคุณค่าของสังคม ผู้ปกครอง ต้องให้การศึกษาอบรมสั่งสอนและส่งเสริมให้เยาวชนได้แสดงออกทางศีลธรรมที่ถูกต้องและส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมให้มาก (พระสรวิชญ์ อภิปัญโญ และนิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, 2553) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีดิจิทัลโซเชียลมีเดีย และการเข้าถึงข้อมูลสื่อสารได้อย่างไร้พรมแดน จึงสมควรที่ต้องมีการทบทวนเกี่ยวกับมาตรการการป้องกันแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทของเยาวชนด้วยพุทธวิธี โดยพัฒนารูปแบบ วิธีการ และสร้างสรรค์นวัตกรรมองค์ความรู้ปลูกจิตสำนึก และพฤติกรรมของเยาวชนในสถานศึกษาที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

ได้ตราขึ้นตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่มุ่งแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดหรือหลงผิด ให้กลับตัวกลับใจมาเป็นคนดีของสังคมและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ โดยการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติฯ ได้กำหนดให้ใช้มาตรการพิเศษสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งมีทั้งกระบวนการก่อนฟ้อง มาตรา 73 วรรคท้าย และมาตรการพิเศษแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ซึ่งเป็นมาตรการที่ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่ายังไม่ควรมีคำพิพากษาเพราะเห็นว่า เด็กหรือเยาวชนมีพฤติการณ์ในการกระทำความผิดไม่เป็นภัยร้ายแรงและจากการพิจารณารายงานผลการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องพบว่ามีแนวโน้มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น หรือจากคำเสนอของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ หรือตามรายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของผู้อำนวยการสถานพินิจว่า พฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรที่จะมีคำพิพากษา

ศาลอาจสั่งให้เด็กและเยาวชนนั้นเข้ากระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูแทนคำพิพากษาตามมาตรา 132 ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นนักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า “คดีทะเลาะวิวาทของเด็กและเยาวชนในจังหวัดเป็นคดีที่เข้าสู่ศาลเยอะพอสมควร และส่วนใหญ่แล้วจะถูกจับมาเป็นกลุ่ม ที่มีลักษณะเป็นรายบุคคลก็มีแต่จะน้อยกว่า เพราะเด็กมักจะทะเลาะวิวาทกันเป็นกลุ่ม ซึ่งหากศาลพิจารณาแล้วเห็นสมควรให้เข้ามาตรการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูตามมาตรา 132 แทนการพิพากษาคดี เด็กก็จะต้องเข้ามาที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ และก็จะพบกับนักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษาฯ เด็กจะอยู่กับเราและปฏิบัติตามเงื่อนไขทั้งกิจกรรมและเวลาที่ศาลสั่งมา ถ้าเฉลี่ยก็ต้องมี 1 ปี โดยภายใน 1 ปี ที่เด็กเข้าสู่กระบวนการ หน้าที่พวกเราคือต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรมของเด็ก ถ้าคดีทะเลาะวิวาทก็ต้องพัฒนาเรื่องการควบคุมอารมณ์เข้าไปด้วย แต่ให้พูดก็คงพูดง่าย แต่การปฏิบัติจริงค่อนข้างยากและซับซ้อนมาก เพราะเป้าหมายที่พวกเราวางไว้คือภายในระยะเวลาที่กำหนด เราต้องทำให้เด็กปรับเปลี่ยนตัวเองให้ได้ และส่วนใหญ่ก็ทำได้นะ จะบอกว่าเกือบทั้งหมดก็ได้ เพราะผู้ให้คำปรึกษาฯ ของเรามีวิธีการให้คำปรึกษาแนะนำเด็กที่ดี และมีความตั้งใจจริง ๆ “

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ตามมาตรา 132 ว่ามีวิธีการในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูอย่างไร รวมถึงอะไรคือปัจจัยความสำเร็จที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนปรับเปลี่ยนตนเอง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการเผยแพร่วิธีการและปัจจัยความสำเร็จต่อผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด รวมถึงพ่อแม่ ผู้ปกครองและครู ให้ตระหนักถึงความสำคัญและมีแนวทางในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู รวมถึงการป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้กระทำความผิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

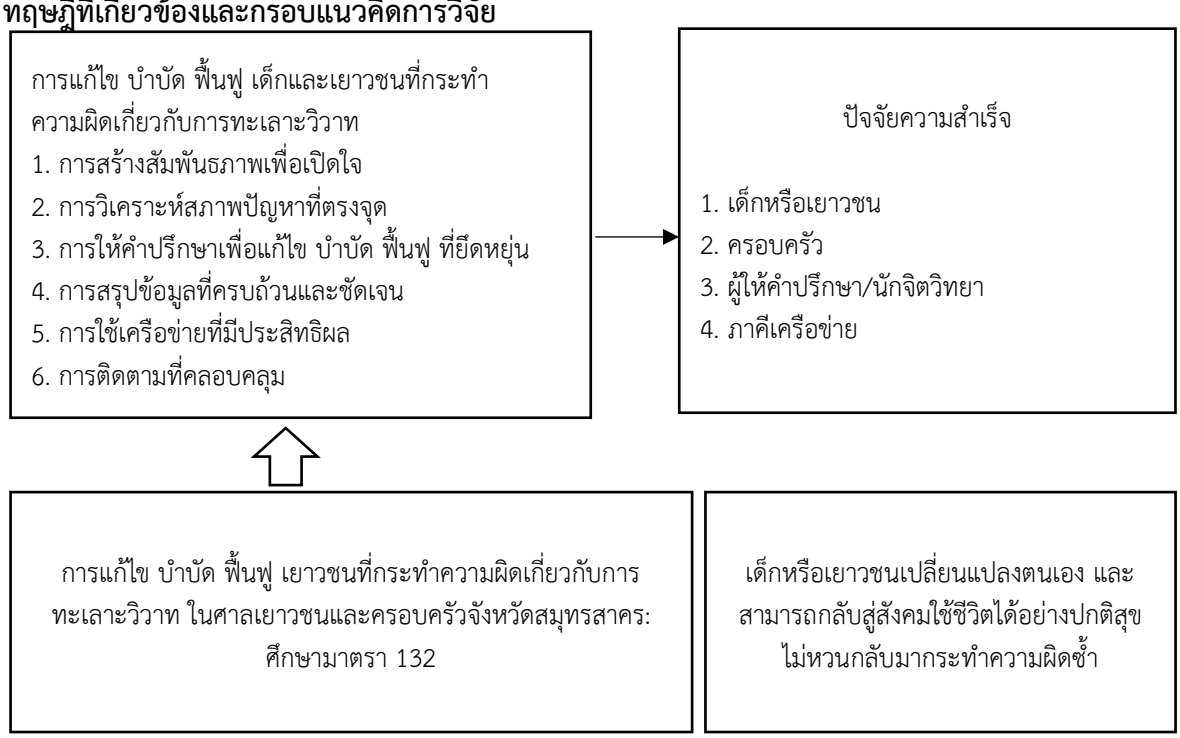

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิธีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ตามมาตรา 132 ในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

2. เพื่อนำเสนอปัจจัยความสำเร็จของกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ตามมาตรา 132

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด จำนวน 2 ราย ครอบครัวของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด จำนวน 2 ราย นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัว จำนวน 3 ราย ผู้ให้คำปรึกษาประจำศาลเยาวชนและครอบครัว จำนวน 2 ราย และผู้พิพากษา จำนวน 1 ราย โดยมีพื้นที่การศึกษา คือ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัย ซึ่งออกแบบโครงสร้างคำถามการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง อันเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่มีความชัดเจนตายตัว โดยเป็นแต่เพียงการกำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้าง หรือเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนวิธีการวิจัยที่มีผลทำให้ข้อคำถามมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริงที่มีความหลากหลายในมิติต่าง ๆ ทั้งมิติของความลึกและมิติของความกว้างในเรื่องที่ทำการวิจัย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เพื่อเขียนสรุปผลการวิจัยเชิงพรรณนา และนำเสนอวิธีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ตามมาตรา 132 ในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร รวมถึงปัจจัยความสำเร็จของกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ตามมาตรา 132 ต่อไป

ผลการวิจัย

1. วิธีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ตามมาตรา 132

จากการศึกษาพบว่าวิธีการให้คำปรึกษาสำหรับแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ตามมาตรา 132 ในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร มี 4 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1.1 การค้นหาสาเหตุที่แท้จริง โดยผู้ให้คำปรึกษาและนักจิตวิทยาจะต้องมีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งจะทำให้เด็กและครอบครัว เชื่อมั่นและให้ข้อมูลที่เป็นจริงและเป็นประโยชน์ เนื่องจากการที่เด็กถูกจับมาศาล เด็กจะเกิดความวิตกกังวลสูง เกิดความเครียด ไม่กล้าพูด หรือถ้าพูดก็กลัวว่าจะพูดแล้วมีผลต่อการพิจารณาคดี ดังนั้น การค้นหาสาเหตุที่แท้จริงจึงเริ่มต้นจากการสร้างสัมพันธภาพที่ดีของผู้ให้คำปรึกษาและนักจิตวิทยา เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นจริง

1.2 การแก้ไขที่ตรงจุด หากผู้ให้คำปรึกษาได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอ ก็จะนำข้อมูลมาวางแผนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูร่วมกันกับนักจิตวิทยาที่ทำการคัดกรองมาเบื้องต้น ตรวจสอบว่าข้อมูลตรงกันหรือไม่

และสามารถวางแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูตรงจุดไหน เช่น ต้องแก้ไขที่ตัวเด็กเอง หรือแก้ไขที่ครอบครัว หรือแก้ไขที่สภาพแวดล้อม เช่น เพื่อน สังคม โรงเรียน ซึ่งในบางครั้งต้องแก้ไขทั้งหมด หรือในบางกรณีก็อาจแก้ไขแค่บางส่วน

1.3 หาวิธีช่วยเหลือ เกิดจากความทุ่มเทและเสียสละของผู้ให้คำปรึกษาและนักจิตวิทยา

ซึ่งจะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์สูงและช่วยเหลือด้วยจิตสงเคราะห์อย่างแท้จริง เช่น เด็กมีปัญหาด้านการเรียน ก็ให้คำแนะนำและส่งเสริมศักยภาพเด็กให้เรียนได้ดี หากพบว่าเด็กมีปัญหาด้านการทำงาน ก็ให้คำแนะนำและสนับสนุนให้เด็กได้ทำงาน หรือหากพบว่าเด็กมีปัญหาด้านยาเสพติดอาจส่งบำบัดยาเสพติด บำบัดจิตเวช รวมถึงต้องค้นหาและสร้างแรงจูงใจให้เด็กเลิกใช้สารเสพติด เป็นต้น ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวอาจใช้เวลาถึง 6 เดือนหรือ 1 ปี ตามคำสั่งศาล ดังนั้น ผู้ให้คำปรึกษาและนักจิตวิทยา จึงต้องหาวิธีช่วยเหลือ เช่น การสร้างเครือข่ายในโรงเรียน สถานประกอบการ โรงพยาบาล รวมถึงการส่งเด็กและครอบครัวเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ที่ศาลจัดขึ้น เช่น โครงการครอบครัวสัมพันธ์ โครงการครอบครัวอุ่นใจได้ลูกหลานคืน โครงการเยาวชนห่างไกลยาเสพติด โครงการฝึกวินัย และโครงการฝึกอาชีพ เป็นต้น

1.4 การติดตามผล การติดตามผลระหว่างกระบวนการและหลังกระบวนการ โดยให้เด็กและครอบครัวเข้ามารับคำปรึกษาเดือนละ 1 ครั้ง อย่างไรก็ตาม ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ได้มีการติดตามผ่านแอพพลิเคชั่น Line กลุ่ม ในทุกคดี โดยประกอบด้วย เด็ก ผู้ปกครอง นักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษา นอกจากนี้ในบางกรณียังมีเครือข่ายเข้าร่วมกลุ่ม เช่น สถานประกอบการ ครู เป็นต้น ซึ่งการติดตามระหว่างกระบวนการด้วยวิธีนี้ มีประสิทธิผลสูงในการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของเด็กและพ่อแม่

ทำให้พ่อแม่มีความใกล้ชิดกับลูกมาก มีสัมพันธภาพระหว่างครอบครัวที่ดีขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครได้มีการติดตามผลหลังจากสิ้นสุดคดี ผ่านแอพพลิเคชั่น Line กลุ่มนี้เช่นกัน นับว่าเป็นการติดตามผลเพื่อความแน่ใจว่าเด็กและเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้น สามารใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างดีและไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ

2. ปัจจัยความสำเร็จของการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กในการกระทำผิดในคดีทะเลาะวิวาท

จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าปัจจัยความสำเร็จของการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กในการกระทำผิดในคดีทะเลาะวิวาท ประกอบด้วยปัจจัยหลักและปัจจัยสนับสนุน ดังนี้

2.1 ปัจจัยหลัก ได้แก่ บุคลากรในศาลและครอบครัว โดยที่บุคลากรในศาล ประกอบด้วย นักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสบการณ์และทักษะด้านจิตวิทยาสูง รวมถึงมีความเสียสละ ทุ่มเท อย่างจริงใจและจริงจัง ในการค้นหาสาเหตุการกระทำความผิด การวางแผนแก้ไขได้อย่างตรงจุด การช่วยเหลือและสนับสนุน รวมถึงการติดตามอย่างใกล้ชิด ขณะที่ครอบครัวเป็นพลังสำคัญในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก ความร่วมมือจากครอบครัวสร้างสัมพันธภาพครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น สร้างจิตสำนึกที่ดีให้เด็ก รวมถึงสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ให้กับเด็กอีกด้วย

2.2 ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ โครงการของศาลเยาวชนและครอบครัว เครือข่าย และแอพพลิเคชันสำหรับปัจจัยความสำเร็จของการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กในการกระทำผิดคดีทะเลาะวิวาทในด้านโครงการพบว่าศาลเยาวชนและครอบครัวจัดโครงการเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและครอบครัวหลายโครงการ เช่น โครงการครอบครัวสัมพันธ์ โครงการครอบครัวอุ่นใจได้ลูกหลานคืน โครงการครอบครัวสุขใจ ห่างไกลยาเสพติด โครงการฝึกวินัยในค่ายทหาร โครงการบรรพชาสามเณร โครงการฝึกอาชีพ ฯลฯ ซึ่งเป็นการบำบัดและฟื้นฟูเด็กและครอบครัวได้เป็นอย่างดี ขณะที่ด้านเครือข่ายนั้นพบว่าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ได้มีการ

สร้างเครือข่ายด้านการศึกษา เครือข่ายองค์กรเอกชน เครือข่ายผู้นำชุมชนที่เด็กและครอบครัวอาศัยอยู่ ซึ่งแต่ละเครือข่ายจะทำหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุน ติดตามเด็กและเยาวชนร่วมกับศาลเยาวชนและครอบครัว ในส่วนของแอพพลิเคชันพบว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ได้มีการนำแอพพลิเคชัน LINE เข้ามาเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนและแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารและส่งข้อมูลความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รวมถึงเป็นช่องทางการให้คำปรึกษา แนะนำของผู้ให้คำปรึกษาที่รวดเร็วและคล่องตัว

อภิปราย

จากการศึกษาวิธีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการทะเลาวิวาท ตามมาตรา 132 ในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร พบว่ามีวิธีการหลักที่ประกอบด้วย 1) การค้นหาสาเหตุที่แท้จริง ซึ่งจะต้องเกิดจากการสร้างสัมพันธภาพที่ดีของผู้ให้คำปรึกษา ที่ทำให้เด็กและครอบครัว เชื่อมั่นและเชื่อใจว่าการให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นจริง จะเกิดประโยชน์กับพวกเขาจริง โดยผู้ให้คำปรึกษาและนักจิตวิทยาจะต้องมีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพเริ่มต้นสูง 2) การแก้ไขที่ตรงจุด โดยผู้ให้คำปรึกษาต้องรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอ เพื่อทำการคัดกรอง ตรวจสอบที่ถูกต้อง และวางแผนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูตรงจุด 3) การหาวิธีช่วยเหลือ โดยพบว่าเป็นกระบวนการที่ยากที่สุด เพราะต้องเกิดจากความทุ่มเท และเสียสละของผู้ให้คำปรึกษาและนักจิตวิทยา ต้องอาศัยประสบการณ์สูงและใช้เวลาในกระบวนการขั้นตอนนี้นานกว่าขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งขั้นตอนสุดท้ายคือ 4) การติดตามผล ในการติดตามผล จะเป็นการติดตามระหว่างกระบวนการและหลังกระบวนการ โดยการติดตามจะเป็นการติดตามหลายรูปแบบตามความเหมาะสม ทั้งการนัดมาพบ การติดตามผ่านแอพพลิเคชั่น Line กลุ่ม ในทุกคดี โดยประกอบด้วย เด็ก ผู้ปกครอง นักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษา นอกจากนี้ในบางกรณียังมีเครือข่ายเข้าร่วมกลุ่ม เช่น สถานประกอบการ ครู เป็นต้น ซึ่งการติดตามระหว่างกระบวนการด้วยวิธีนี้ มีประสิทธิผลสูงในการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของเด็กและพ่อแม่ ทำให้พ่อแม่มีความใกล้ชิด

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พสุ วุฒินันท์ และ นาฏนภางค์ โพธิ์ไพจิตร์ (2564) ที่ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม และพบว่า การให้คำปรึกษาเป็นวิธีการในการพัฒนามนุษย์ให้สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ ด้วยการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น และนำมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่เหมาะสม การให้คำปรึกษาจะเกิดประสิทธิภาพขึ้นได้ กระบวนการให้ความช่วยเหลือที่เกิดจากสัมพันธภาพของบุคคลอย่างน้อย 2 คน คือ ผู้ให้การปรึกษาและผู้รับการปรึกษา โดยผู้ให้การปรึกษาควรมีลักษณะส่วนบุคคลที่เอื้อต่อการปรึกษาเชิงจิตวิทยา มีความรู้และทักษะในการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับการปรึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่กำลังประสบความยุ่งยากใจ หรือมีความทุกข์และต้องการความช่วยเหลือให้เข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม มีทักษะในการตัดสินใจ และหาทางออกเพื่อลดหรือขจัดความทุกข์ ความยุ่งยากใจด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่ต้องการด้วยการสนทนา เพื่อช่วยให้ลดความวิตกกังวลลดความกลัวที่ไม่สมเหตุผล และช่วยให้บุคคลมีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดีขึ้น

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าวิธีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการทะเลาวิวาท ตามมาตรา 132 ในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร สอดคล้องกับแนวคิด วาสนา บุญทรงสันติกุล (2555) กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนมีแนวคิดว่า เด็กเป็นทุนทางสังคม เป้าหมายสำคัญจึงมิได้มุ่งเน้นทำการลงโทษ แต่มุ่งไปสู่การแก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่พลัดหลงเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

ให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว กลไกต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนจึงต้องออกแบบขึ้นเป็นการเฉพาะ
ให้มีความเหมาะสมต่อพัฒนาการเจริญเติบโตของเด็กและเยาวชน

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการจำเป็นต้องคำนึงปัจจัยความสำเร็จของกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ตามมาตรา 132 ซึ่งผู้วิจัยพบว่า มีองค์ประกอบด้วยกันประกอบด้วยปัจจัยหลักและปัจจัยสนับสนุน โดยในปัจจัยหลักประกอบด้วย นักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษาฯ ซึ่งมีประสบการณ์และทักษะด้านจิตวิทยาสูง ต้องมีความเสียสละ ทุ่มเท อย่างจริงใจและจริงจัง ในการค้นหาสาเหตุการกระทำความผิด การวางแผนแก้ไขได้อย่างตรงจุด การช่วยเหลือและสนับสนุน รวมถึงการติดตามอย่างใกล้ชิด และต้องได้รับความร่วมมือจากครอบครัว ซึ่งเป็นพลังสำคัญในการร่วมแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก ความร่วมมือของครอบครัวจะเป็นการสร้างสัมพันธภาพของครอบครัวให้ดีขึ้น รวมถึงเป็นการกระตุกจิตสำนึกเด็กให้เห็นว่าในยามที่ตนเองเกิดวิกฤติในชีวิต ครอบครัวให้การดูแลตนเองอย่างไร รวมถึงจะเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพระมหาถาวร ถาวโร (2564) ที่พบว่า แนวคิดการให้คำปรึกษาแบบมีส่วนร่วม ผู้ให้คำปรึกษาต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและทักษะที่ดีในการให้คำปรึกษา เพื่อมุ่งหมายส่งเสริมให้ผู้มาขอรับคำปรึกษามีความตระหนักรู้ มีพฤติกรรมที่สม่ำเสมอ สามารถควบคุมตนเองได้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่แนวทางที่พึงปรารถนา ส่งเสริมทักษะ และความสามารถของผู้มาขอรับคำปรึกษาในเรื่องการตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และวางโครงการอนาคตในการพัฒนาชีวิตได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการให้คำปรึกษา (Counseling) จะประกอบด้วยปัจจัยพื้นฐานสำคัญ คือ 1) ผู้รับบริการปรึกษา 2) ผู้ให้บริการปรึกษา 3) การสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้บริการปรึกษากับผู้รับบริการ ปัจจัยต่อมาคือ ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ โครงการต่าง ๆ ของศาลเยาวชนและครอบครัว ที่เป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและครอบครัว เช่น โครงการครอบครัวสัมพันธ์ โครงการครอบครัวอุ่นใจได้ลูกหลานคืน โครงการครอบครัวสุขใจ ห่างไกลยาเสพติด โครงการฝึกวินัยในค่ายทหาร โครงการบรรพชาสามเณร โครงการฝึกอาชีพ ฯลฯ เครือข่าย โดยมีเครือข่ายให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ได้แก่การศึกษาและอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายด้านการศึกษา เครือข่ายองค์กรเอกชนต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งเครือข่ายผู้นำชุมชนในพื้นที่ดูแลกลุ่มเป้าหมาย คอยส่งเสริม สนับสนุน และติดตาม

สรุป

1. วิธีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ตามมาตรา 132 ในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร มี 4 ขั้นตอนสำคัญ คือ ขั้นแรก การมุ่งค้นหาสาเหตุที่แท้จริง โดยเริ่มจากการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ให้คำปรึกษา นักจิตวิทยา เด็กและครอบครัว เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นจริงและเป็นประโยชน์ ขั้นที่สอง การแก้ไขที่ตรงจุด โดยผู้ให้คำปรึกษาจะนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูร่วมกันกับนักจิตวิทยา เช่น แก้ไขที่ตัวบุคคล หรือแก้ไขที่สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก ขั้นที่สาม หาวิธีช่วยเหลือ เช่น การสร้างเครือข่ายในโรงเรียน สถานประกอบการ โรงพยาบาล รวมถึงการส่งเด็กและครอบครัวเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ที่ศาลจัดขึ้น และขั้นสุดท้าย คือ การติดตามผลระหว่างกระบวนการและหลังกระบวนการ เช่น การให้เด็กและครอบครัวเข้ามารับคำปรึกษาเดือนละ 1 ครั้ง ร่วมกับการติดตามผ่านแอพพลิเคชัน Line กลุ่ม

2. ปัจจัยความสำเร็จของการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กในการกระทำผิดในคดีทะเลาะวิวาท ประกอบด้วยปัจจัยหลัก ได้แก่ บุคลากรในศาลและครอบครัว ที่เสียสละ ทุ่มเทในการค้นหาสาเหตุการกระทำความผิด การวางแผนแก้ไขได้อย่างตรงจุด การช่วยเหลือและสนับสนุน รวมถึงการติดตามอย่างใกล้ชิด ขณะที่ครอบครัวเป็นพลังสำคัญในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก ความร่วมมือจากครอบครัวสร้างสัมพันธภาพครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น สร้างจิตสำนึกที่ดีให้เด็ก รวมถึงสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ให้กับเด็กอีกด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยความสำเร็จของการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กในการกระทำผิดในคดีทะเลาะวิวาทนั้น ยังมีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ ได้แก่ โครงการของศาลเยาวชนและครอบครัว เครือข่าย และแอพพลิเคชัน LINE ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการบรรลุภาระกิจของการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาวิจัยพบข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัว ควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กและวัยรุ่น เพื่อลดอัตราการกระทำความผิด นอกจากนี้ เสนอให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ในคดีการกระทำความผิดต่าง ๆ ให้มากขึ้น รวมถึงเผยแพร่ความรู้เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่เป็นรูปธรรมและได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2548). *คู่มือครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน.* กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

นพดล กรรณิกา. (2552). *โครงการวิจัยเพื่อเฝ้าระวังรักษาคุณภาพเยาวชนไทย กรณีศึกษาตัวอย่างนักเรียน – นักศึกษาภาคปกติในทุกสังกัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และทบวงมหาวิทยาลัย.* กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.

พระมหาถาวร ถาวโร. (2564). การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม. *วารสารพุทธจิตวิทยา, 6(2),* 62-68.

พระสรวิชญ์ อภิปัญโญ และนิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2553). *การสร้างและพัฒนารูปแบบการลดพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่นตามแนวทางพระพุทธศาสนา.* พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พสุ วุฒินันท์ และนาฏนภางค์ โพธิ์ไพจิตร์. (2564). แนวทางการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม. *วารสารพุทธจิตวิทยา, 6(1),* 9-18.

สินธะวา คามดิษฐ์. (2559). *ประเทศไทย 4.0 การศึกษาไทย 4.0” การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมพร โกมารทัต. (2559). *การศึกษาการใช้กลยุทธ์การเรียนภาษาต่างประเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพฯและปริมณฑล.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564).* กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

เฉลย คงปรีพันธุ์. (2544). *ปัญหาและมาตรการป้องกันแก้ไขการทะเลาะวิวาทของนักศึกษากลุ่มช่างอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.* (ปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต). สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2559). *การศึกษาไทย 4.0 ในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.* กรุงเทพฯ: ศูนย์ประชุมวายุภักษ์ โรงแรมเซ็นทรา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์แจ้งวัฒนะ.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2560). *การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วาสนา บุญทรงสันติกุล. (2555). *เครือข่ายชุมชนกับความสำเร็จในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน.* กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.

อังคีร์ ศรีภคากร. (2559). นิยามและประสบการณ์การใช้ Education 4.0 ในการเรียนการสอน. สืบค้น 22 มกราคม 2567 จาก https://www.youtube.com/watch?v=yTgZDU5YF1I.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.93

Guidelines for Proactive Activity Development to Prevent Children and Youth from Entering into Criminal Acts: Juvenile and Family Court in Samut Sakhon

แนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกเพื่อการป้องกันการเข้าสู่กระทำผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน: ศาลเยาวชนและครอบครัวในจังหวัดสมุทรสาคร

Pornchai Subtaweevasin[1] , Korn Kangsadanporn[2*]

พรชัย ทรัพย์ทวีวศิน[1], กรณ์ กังสดารพร[2*]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Pornchai Subtaweevasin**
พรชัย ทรัพย์ทวีวศิน
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
Program in Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: thaipyramid2956@hotmail.com

2. **Korn Kangsadanporn***
กรณ์ กังสดารพร*
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
Program in Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: korn.kang@gmail.com

คำสำคัญ:
ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร; กิจกรรมเชิงรุก; การป้องกันการเข้าสู่การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน; วัยรุ่นติดปีก

Keywords:
Juvenile and Family Court; Proactive Activity; Crime Prevention of Juvenile and Youth; Winged Teen Activity

ABSTRACT

This research aims to study the proactive activities and present the guidelines for proactive activity development of the Juvenile and Family Court in Samut Sakhon Province. This is qualitative research that collected the data through in-depth interviews and focus groups from key informants included the former Chief Justice of the Juvenile and Family Court, judges, civil servants and psychologists, and associate judges. The results of the study found that the proactive activities of the Juvenile and Family Court in Samut Sakhon Province arose from the integrated participatory project between the Juvenile and Family Court, the Associate Justice Affairs, and schools in the area, namely the Winged Teen Activity. This was an activity that focused on preventing youth from committing criminal acts through a learning process, which emphasized learners' participation and interaction with learning activities through various forms of practice. It also shows that the Winged Teen Activity effectively enhanced children and youth by (1) inspiring children and youth with various good role models; (2) child development in every dimension; (3) the use of modern media tools and technology; (4) the real problem investigation; (5) site survey for wrongdoing awareness; (6) organizing the proactive family relations activities; (7) creating activities within the court area; (8) expanding the network of proactive cooperation; and (9) increasing the activity time, reducing lectures, and focusing more on the participation. While the effective development guidelines for the proactive

Article history:
Received: 29/12/2024
Revised: 13/01/2025
Accepted: 14/02/2025
Available online: 26/03/2025

How to Cite:
Subtaweevasin, P. & Kangsadanporn, K. (2025) Guidelines for Proactive Activity Development to Prevent Children and Youth from Entering into Criminal Acts: Juvenile and Family Court in Samut Sakhon. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 218-234.

activity of the Juvenile and Family Court in Samut Sakhon Province included the expansion of (1) partnerships and networks; (2) activities to family institutions; (3) educational institutions; and (4) activities with communities. The suggestion from this study was to have the Associate Judges' business organize more proactive activities for the benefit of children, youth and society. In addition, the other Provincial Juvenile and Family Courts should do more research on effective proactive activities, and disseminate, and exchange knowledge together in crime prevention committed by children and youth.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากิจกรรมเชิงรุก และนำเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ อดีตผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้พิพากษา ข้าราชการและนักจิตวิทยา และผู้พิพากษาสมทบ ผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ที่เกิดจากโครงการเชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วมระหว่างศาลเยาวชนและครอบครัวกับกิจการผู้พิพากษาสมทบและโรงเรียนในพื้นที่ ได้แก่ กิจกรรมวัยรุ่นติดปีก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการป้องกันเยาวชนไม่ให้เข้าสู่การกระทำความผิดทางอาญา ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ และผลการศึกษาพบว่าการพัฒนากิจกรรมวัยรุ่นติดปีกให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น ได้แก่ 1) สร้างแรงบันดาลใจจากตัวแบบความดีที่หลากหลาย 2) การพัฒนาเด็กรอบด้าน 3) การใช้เครื่องมือสื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ 4) การสำรวจปัญหาที่แท้จริง 5) การลงพื้นที่เพื่อให้ตระหนักถึงผลการกระทำผิด 6) การจัดกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์เชิงรุก 7) การสร้างกิจกรรมภายในพื้นที่ศาล 8) การขยายเครือข่ายความร่วมมือเชิงรุก 9) การเพิ่มเวลากิจกรรม ลดการบรรยาย เน้นการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ในขณะที่แนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครสู่ความมีประสิทธิผล ได้แก่ 1) ขยายพันธมิตรและเครือข่าย 2) ขยายกิจกรรมสู่สถาบันครอบครัว 3) ขยายตัวสู่สถาบันการศึกษา 4) ขยายลงมาสู่ชุมชน โดยมีข้อเสนอเสนอแนะในการศึกษา คือ ให้กิจการผู้พิพากษาสมทบจัดกิจกรรมเชิงรุกเพิ่มขึ้นเพื่อประโยชน์กับเด็ก เยาวชนและสังคม รวมทั้งให้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอื่น ๆ ทำการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรมเชิงรุกที่มีประสิทธิผล และเผยแพร่แลกเปลี่ยนกัน เพื่อเป็นองค์ความรู้ที่นำมาใช้ในการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนร่วมกัน

บทนำ

ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเข้าสู่การกระทำผิดทางอาญาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ชีวิตและร่างกาย เพศ ยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งการกระทำความผิดต่าง ๆ ทำให้เด็กและเยาวชนต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เมื่อประเมินหาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวณการยุติธรรมพบว่า มีปัจจัยหลายด้านที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยที่เกิดจากพันธุกรรม

ภาวะทางจิตใจหรืออารมณ์บกพร่อง ความอ่อนด้อยสติปัญญาหรือประสบการณ์ และระดับการศึกษา (อรอุมา วชิรประดิษฐพร, 2555) ศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นหน่วยงานให้ความคุ้มครองสิทธิสวัสดิภาพและวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชนและบุคคลในครอบครัว รวมทั้งในส่วนของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยยึดหลักความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ในการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจะคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตลอดจนรักษาสถาบันครอบครัวให้ดำรงในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข (สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์, 2555)

ปรัชญาของศาลเยาวชนและครอบครัว คือ การทำให้เด็กเยาวชนเข้าใจความหมายของความเป็นมนุษย์และมุ่งเน้นทำให้เด็กหรือเยาวชนได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์ชีวิต ดังนั้น การจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวจึงมีเจตนารมณ์ 4 ประการสำคัญ ประการแรก เพื่อสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ประการที่สอง เพื่ออำนวยความยุติธรรมในการกำหนดโทษโดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของบุคคล ซึ่งมิได้คำนึงเฉพาะการกระทำความผิดที่เด็กและเยาวชนได้กระทำเท่านั้นแต่จะมุ่งหาสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเพื่อให้ศาลสามารถพิจารณาวิธีการกำหนดโทษได้อย่างเหมาะสม ประการที่สาม เพื่อนำวิธีการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมที่เหมาะสมมาใช้กับเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคล การพิจารณาพิพากษาคดีของเยาวชนและครอบครัวจะนำสาเหตุแห่งการกระทำผิด รวมถึงข้อเท็จจริงซึ่งแวดล้อมกับตัวเด็กและเยาวชนมาพิจารณาประกอบกัน จากนั้นจึงมีคำสั่งให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนโดยคำนึงถึงความเหมาะสมในสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ เน้นไปที่การฝึกอบรมมากกว่าการลงโทษ นอกจากนี้วิธีการที่ศาลสั่งยังสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ในภายหลังขึ้นอยู่กับว่าพฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้กระทำผิด โดยไม่ต้องส่งฟ้องเป็นคดีใหม่ อย่างไรก็ตามกรณีที่เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำผิดหลายคน เช่น ร่วมกันลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ เมื่อศาลได้พิจารณาข้อเท็จจริงผู้กระทำผิดเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลศาลอาจสั่งให้ใช้วิธีการที่แตกต่างกันในการลงโทษผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล และ ประการสุดท้าย เพื่อธำรงไว้ซึ่งสถาบันครอบครัวสืบเนื่องจากเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่แตกแยก เช่น บิดามารดาแยกกันอยู่ มีครอบครัวใหม่ หรือบิดามารดาทะเลาะทุบตีกันบ่อย ดังนั้น ศาลเยาวชนและครอบครัว จึงมีหน้าที่ในการคุ้มครองสถานภาพการสมรส เพราะถือว่าครอบครัวเป็นสถาบันสำคัญที่สุดของเด็กและเยาวชน ด้วยเหตุนี้ กฎหมายจึงกำหนดให้ศาลมีบทบาทและหน้าที่เป็นผู้ประนีประนอมไกล่เกลี่ยปัญหาภายในครอบครัว เพื่อรักษาไว้ซึ่งสถานภาพสมรสหรืออำนวยการหย่าร้างให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นธรรม เสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนในครอบครัวเป็นสำคัญ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ภารกิจของศาลเยาวชนและครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นภารกิจเชิงรับ ที่มุ่งแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน รวมถึงครอบครัว เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้กลับตนเป็นคนดี สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างปกติสุข และไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ แต่ในขณะเดียวกัน ศาลเยาวชนและครอบครัวก็มิได้ละเลยภารกิจเชิงรุก หรือภารกิจเชิงป้องกันเด็กและเยาวชนมิให้ก้าวเข้าสู่การกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งบทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัวกับภารกิจเชิงรุกในปัจจุบัน ขับเคลื่อนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจัดขึ้น เช่นกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายแก่สถาบันศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัด

ทั้งนี้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ก็มิได้ละเลยการจัดกิจกรรมเชิงรุก โดยที่ผ่านมาศาลเยาวชนและครอบครัวได้ขับเคลื่อนโครงการกิจกรรมเชิงรุกในรูปแบบการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างข้าราชการ

ตุลาการ ข้าราชการศาลยุติธรรม และเจ้าหน้าที่ตุลาการ ซึ่งได้แก่คณะผู้พิพากษาสมทบ โดยกิจกรรมเชิงรุกที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี คือกิจกรรม “วัยรุ่นติดปีก”

กิจกรรม “วัยรุ่นติดปีก” เป็นกิจกรรมที่ถูกออกแบบโดยคณะผู้พิพากษาสมทบ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร โดยผ่านความเห็นชอบจากผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร และได้มีคำสั่งให้ดำเนินการในรูปแบบเชิงบูรณาการ โดยมีวัตถุประสงค์คือการเข้าไปให้ความรู้ด้านกฎหมายและปลูกฝังจิตสำนึกดีให้กับเด็กและเยาวชนในโรงเรียนต่าง ๆ ผ่านรูปแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งแต่ละครั้งก็จะมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กนักเรียนและสถานศึกษานั้น ๆ ผู้วิจัยซึ่งมีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม “วัยรุ่นติดปีก” มาโดยตลอด และมีความสนใจในการจัดกิจกรรมเชิงป้องกัน เนื่องจากเล็งเห็นว่า “การป้องกันย่อมดีกว่าการที่ต้องแก้ไข” และเล็งเห็นว่าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร มีศักยภาพที่จะสร้างกิจกรรมเชิงรุกหรือเชิงป้องกันได้มากกว่านี้ เนื่องจากมีคณะผู้พิพากษาสมทบที่เข้มแข็ง มีความสามัคคีและมีความพร้อมทุกด้าน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์รองประธานผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับกิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า

“กิจกรรมเชิงรุกในส่วนที่คณะผู้พิพากษาสมทบเราเป็นผู้ริเริ่ม ที่ผ่านมาก็มีโครงการเดียวคือวัยรุ่นติดปีก ทำมาหลายปีแล้ว หนึ่งปีก็จะมีสองครั้ง ก็จะได้ปีละสองโรงเรียน ซึ่งผมเห็นว่าน้อยเกินไป ไม่ใช่ผมคนเดียวนะที่ประชุมผู้พิพากษาสมทบเราก็อยากให้มีกิจกรรมเชิงรุกเพิ่ม พวกเราทุกคนอาสาเข้ามาทำงานที่นี่ ก็เพราะเห็นความสำคัญของเด็กและเยาวชนที่จะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในอนาคต อะไรที่เราทำได้ พวกเราก็อยากทำ ไม่ว่าจะเป็นเชิงรุกหรือเชิงรับ คณะผู้พิพากษาสมทบศาลเรามีความพร้อมทุกด้าน ทั้งกำลังทรัพย์และสติปัญญา รวมถึงความสามัคคีและมีจิตใจที่มุ่งมั่นขันอาสาเข้ามาทำงานตรงนี้ แต่ที่กิจกรรมเชิงรุกเรามีน้อยก็เพราะว่าเรามุ่งเน้นกิจกรรมเชิงรับซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่หลักของศาลฯ ก็คงต้องฝากให้ผู้เกี่ยวข้องเชิงนโยบายของศาลเยาวชนและครอบครัว มอบนโยบายเน้นกิจกรรมเชิงรุกให้ศาลเยาวชนและครอบครัวทุกจังหวัดให้มากขึ้น ผมคิดว่าเด็กและเยาวชนที่ตระหนักรู้ในการทำดีรวมถึงสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็งจะทำให้การทำงานเชิงรับของพวกเราน้อยลงในที่สุด”

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้กระทำผิด จึงเป็นภารกิจสำคัญของศาลเยาวชนและครอบครัว รวมถึงพบว่าคณะผู้พิพากษาสมทบของศาลเยาวชนและครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้อำนาจศาลร่วมกับผู้พิพากษาในการเป็นองค์คณะร่วมพิจารณาคดีอาญา รวมถึงคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งทำหน้าที่ให้คำปรึกษา อบรม ป้องกัน เยียวยา บำบัด แก้ไข สงเคราะห์เด็กและเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดีของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ โดยร่วมจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งเชิงรุก เพื่อป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน และเชิงรับซึ่งเป็นกิจกรรมการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมิให้กระทำผิดซ้ำ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผู้พิพากษาสมทบ จำเป็นต้องมีศรัทธา ความเชื่อ ฉันทะ วินัย และจริยธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการดำรงตนปฏิบัติและปฏิบัติอย่างมีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อสร้างการยอมรับและศรัทธาให้บังเกิดแก่คู่ความ เด็กและเยาวชนตลอดจนครอบครัวในทุกด้าน (อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์, 2560) จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัว พบว่างานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสนใจปัจจัยเชิงสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมากกว่าการป้องกันและลดการกระทำความผิด ในฐานะที่ผู้ศึกษาปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร จึงพบเห็นสภาพปัญหาในการจัด

กิจกรรมและสนใจศึกษากิจกรรมเชิงรุกเพื่อป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน อันเป็นภาระหน้าที่สำคัญประการหนึ่ง โดยคาดหวังว่าผลจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกเพื่อป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนให้แก่ศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาครและลดการกระทำความผิดอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

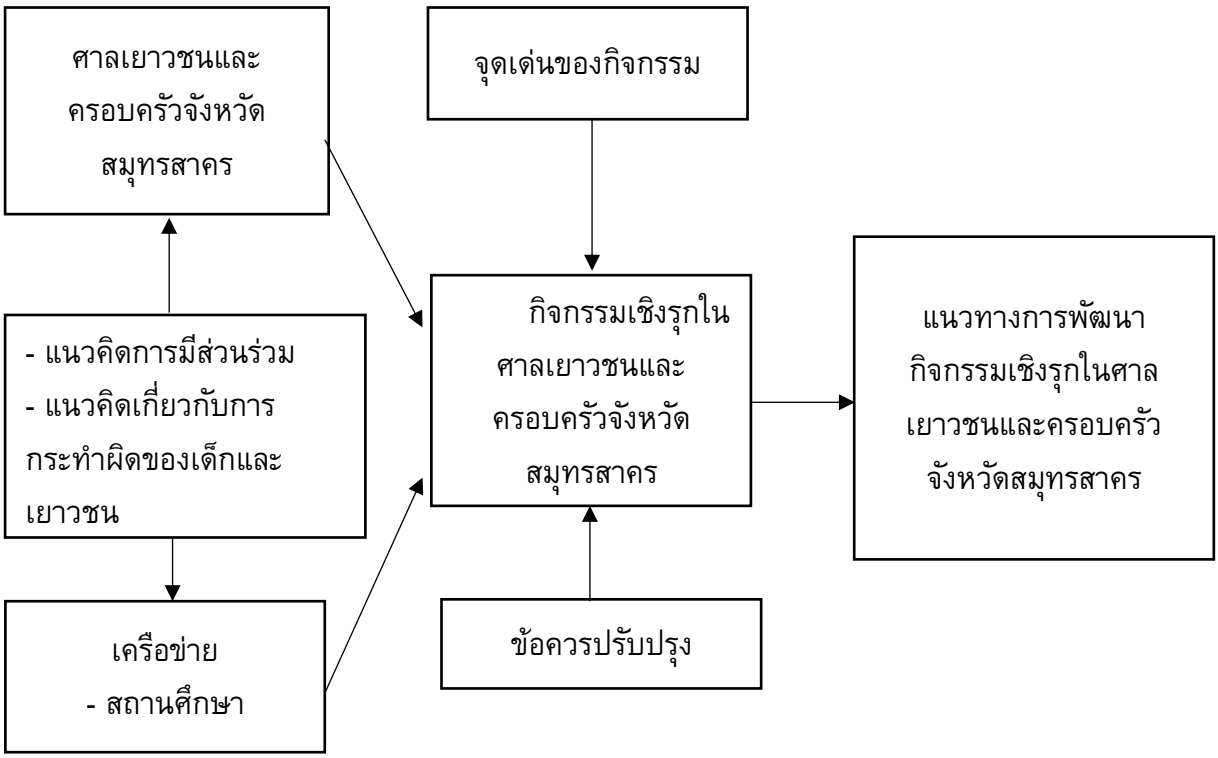

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ อดีตผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว จำนวน 1 คน ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว จำนวน 1 คน ข้าราชการและนักจิตวิทยา จำนวน 2 คน และผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัว จำนวน 9 คน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเขียนสรุป

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่แนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครในลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

1. กิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

ผลการศึกษาพบว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร มีการดำเนินกิจกรรมเชิงรุกอยู่สองลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมเชิงรุกที่เป็นนโยบายของศาลยุติธรรม และกิจกรรมเชิงรุกที่เกิดจากโครงการศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครร่วมกับกิจการผู้พิพากษาสมทบ

1.1 กิจกรรมเชิงรุกที่เป็นนโยบายของศาลยุติธรรม ในส่วนนี้จะเป็นกิจกรรมเชิงรุกที่ศาลยุติธรรมวางแผนและกำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศจัดทำเป็นโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการเผยแพร่ความรู้และกฎหมายให้กับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา โครงการวันเด็ก โครงการตอบปัญหากฎหมายในวันรพี เป็นต้น ซึ่งโครงการต่าง ๆ เหล่านี้จะมีการจัดสรรงบประมาณมาจากส่วนกลาง และการดำเนินการจะเป็นการดำเนินการโดยสำนักงานศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเป็นหลัก โดยจะมีคณะผู้พิพากษาสมทบเข้าไปมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุน

1.2 กิจกรรมเชิงรุกเกิดที่จากโครงการศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครร่วมกับกิจการผู้พิพากษาสมทบ ได้แก่ โครงการวัยรุ่นติดปีก ซึ่งโครงการนี้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครโดยความริเริ่มของกิจการผู้พิพากษาสมทบและได้รับการสนับสนุนจากท่านผู้พิพากษาหัวหน้าศาลฯ ได้จัดขึ้นมาโดยเริ่มครั้งแรกในปีงบประมาณ พ.ศ.2562 และจัดต่อเนื่องมาทุกปี โดยจัดขึ้นปีละ 2 ครั้ง โดยใช้งบประมาณจากกองทุนผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร โดยผลการศึกษาพบว่า จุดเด่นของโครงการวัยรุ่นติดปีก มีดังนี้

จุดเด่นของโครงการวัยรุ่นติดปีก มี 4 ด้านได้แก่

ด้านแรก คือ ด้านประสิทธิผลที่เกิดขึ้นต่อเด็ก กล่าวคือ เด็กที่เข้าโครงการจะได้เรียนรู้และรับทราบถึงข้อกฎหมายและผลกระทบต่อตนเองและผู้เกี่ยวข้องรวมถึงผลกระทบต่อสังคมจากการกระทำความผิด

ด้านที่สอง คือ ด้านประสิทธิภาพการทำงานเชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วม โครงการนี้เป็นโครงการเชิงรุกที่อยู่ในแผนงานประจำปีของกิจการผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งในทุกครั้งจะมีการเปลี่ยนสถานที่ (โรงเรียน) เพื่อให้เกิดการกระจายไปทั่วจังหวัด โดยเป็นการทำงานร่วมกันเชิงบูรณาการระหว่างผู้พิพากษาและข้าราชการศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร รวมถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยคณะผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวร่วมอำนวยการและประสานงาน โดยการทำงานเชิงบูรณาการจะมีขั้นตอนตามแผนภาพที่ 2

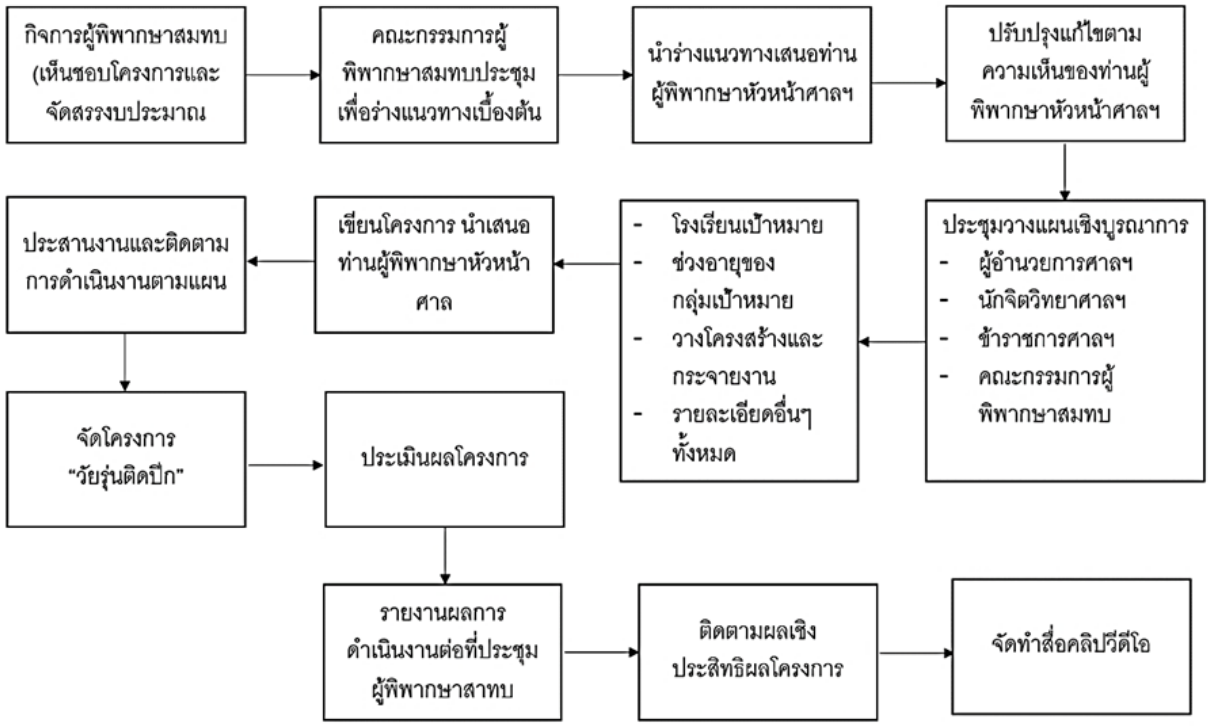

แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนและกระบวนการโครงการ “วัยรุ่นติดปีก”

ด้านที่สาม คือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ กล่าวคือ เด็กที่เข้าร่วมโครงการ ได้รับความรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในเชิงปลูกฝังจิตสำนึก ผ่านการปฏิบัติจริง โดยกระบวนการเรียนรู้จะมีลักษณะเป็น Active Learning ด้วยการขอความร่วมมือจากทางโรงเรียนแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งประกอบด้วย บทบาทสมมติเกี่ยวกับการกระทำความผิดในด้านต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด, ลักทรัพย์, เพศ, พ.ร.บ.จราจร หรือ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ โดยให้โรงเรียนเป็นผู้คัดเลือกให้สอดคล้องกับการกระทำความผิดของเด็กในแต่ละโรงเรียน โดยจะเป็นเด็กที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมต้น

และด้านสุดท้าย คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็ก กล่าวคือ เด็กที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับแรงบันดาลใจจากเพื่อนที่ได้รับรางวัลจากการประพฤติดี มีจิตสาธารณะ ซึ่งจะเป็นพลังส่งเสริมการทำดีให้กับเด็ก

2. ข้อควรปรับปรุงและข้อเสนอแนะโครงการวัยรุ่นติดปีก จากผลการสัมภาษณ์ ได้รับข้อควรปรับปรุงและข้อเสนอแนะต่อการจัดโครงการวัยรุ่นติดปีก ดังนี้

2.1 ด้านนโยบาย โครงการบางโครงการที่เคยทำมาจากผู้บริหารท่านก่อนก่อนเมื่อเปลี่ยนผู้บริหารโครงการนั้นอาจไม่ได้รับการสานต่อ หรือไม่ได้รับการอนุญาตจากผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ทำให้กิจกรรมไม่ได้ถูกดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านกลุ่มเป้าหมาย พบว่ากลุ่มเป้าหมายที่ศาลฯ กำหนดไปให้กับโรงเรียน บางครั้งโรงเรียนไม่สามารถจัดเด็กให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายได้ เช่นเป้าประสงค์คือต้องการให้ความรู้กับเด็กกลุ่มเสี่ยง แต่บางโรงเรียนก็ไม่สามารถเลือกเฉพาะเด็กกลุ่มเสี่ยงเข้ามาร่วมโครงการได้ ทำให้บางครั้งผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีคุณลักษณะไม่ต้องตามเป้าประสงค์ของโครงการ

2.3 ด้านการประเมินผล ยังขาดการประเมินผลการทำงานจากผู้ร่วมงานและทีมทำงาน รวมถึงในกระบวนการประเมินผลเด็ก ควรทำในเชิงคุณภาพและหลากหลายและมีการติดตามหลังโครงการที่เป็นรูปธรรม

2.4 ด้านรูปแบบและกระบวนการ บางครั้งเด็กที่เข้าร่วมโครงการที่มีจำนวนมากเกินไป ทำให้การกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร รวมถึงการบรรยายที่ไม่ควรเน้นการบรรยายเชิงวิชาการ แต่เน้นการบรรยายแบบมีส่วนร่วม และมีความน่าสนใจ

2.5 ด้านงบประมาณ การใช้งบประมาณทุกครั้งที่จัดโครงการ จะใช้เกินงบประมาณที่ตั้งไว้ในแผน ซึ่งส่วนที่เกินจะได้รับการสนับสนุนจากผู้พิพากษาสมทบ จึงมีข้อเสนอว่าควรจัดโครงการโดยใช้งบประมาณตามแผน ไม่ให้เกินงบประมาณ หรือวางแผนงบประมาณใหม่ให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

3. แนวทางการพัฒนากิจกรรมวัยรุ่นติดปีก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเรื่องแนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัว พบว่า มีแนวทางดังต่อไปนี้

3.1 สร้างแรงบันดาลใจจากตัวแบบความดีที่หลากหลาย นอกจากกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ ควรเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็กนักเรียนด้วยการชักชวนตัวแบบที่เด็กสนใจหรือเป็นแบบอย่างที่ดีมาถ่ายทอดทัศนคติและประสบการณ์ของส่วนตนให้กับเด็ก เช่นทหาร ตำรวจ ไลฟ์โค้ช หรือดารา ซึ่งจะสามารถสร้างความรู้สึกที่ดี แนวความคิดที่ดี ทัศนคติที่ดีให้กับเด็กได้

3.2 พัฒนาเด็กรอบด้าน การบรรยายให้ความรู้กับเด็ก อาจจะไม่จำเป็นต้องบรรยายเรื่องวิชาการหรือกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว แต่อาจเสริมสร้างแนวคิดในการในการพัฒนาตนเอง พัฒนาจริยธรรมการใช้ชีวิต ความสามารถทางด้านกีฬา หรืออาชีพ เพื่อเป็นวัคซีนในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กในทางความคิด

3.3 การใช้เครื่องมือสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ กิจกรรมควรมีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ตอบโจทย์ความสนใจของเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน โดยอาจนำแพลตฟอร์มออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่าย เช่น TikTok, Instagram, Facebook หรือ YouTube มาเป็นสื่อในการทำกิจกรรม การเล่นเกมส์ที่เด็กหรือเยาวชนเข้าถึงได้ง่าย จับต้องได้ สนุกสนาน ได้เคลื่อนไหวร่างกาย ได้เปลี่ยนอิริยาบถในระหว่างการบรรยาย อาจจะสามารถดึงดูดความสนใจ ทำให้เด็กหรือเยาวชนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมมากขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำสาระหรือเกร็ดความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน”

3.4 สำรวจปัญหาที่แท้จริง การจัดกิจกรรมเชิงรุกควรเริ่มจากบริบทรอบตัวเด็กที่อาจส่งผลต่อการกระทำความผิด เช่นโรงเรียนมีปัญหาด้านยาเสพติด อาจพุ่งไปที่การแก้ปัญหายาเสพติดเพียงอย่างเดียว เพื่อที่เด็กจะได้เรียนรู้ได้ตรงกับปัญหาที่ตนเองกำลังพบเจอ อีกทั้งยังควรมีการดำเนินการร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการช่วยกันพัฒนาและป้องกันปัญหาการกระทำผิดในปัญหาดังกล่าว

3.5 การสร้างความตระหนักรู้ถึงผลของการกระทำผิด ในบางครั้งการเรียนรู้ควรจัดพาเด็กกลุ่มเสี่ยงไปดูบรรยากาศของผลการกระทำความผิดที่เป็นสถานที่จริงอย่างเช่น ศาลเยาวชนฯ ศูนย์ฝึกหรือสถานพินิจ ซึ่งจะทำให้เด็กได้เห็นภาพและตระหนักได้ว่าการกระทำผิดจะส่งผลต่อเขาอย่างไร

3.6 ครอบครัวสัมพันธ์เชิงรุก ครอบครัวเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด และเป็นผู้ดูแลเด็กที่สำคัญที่สุดในสังคม ดังนั้นการขอความร่วมมือจากทางโรงเรียนเชิญผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมพร้อมกับเด็ก นอกจากจะเป็นการสร้างเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว ยังเป็นการสร้างความตระหนักรู้ให้กับครอบครัวได้ร่วมกันป้องกันการเข้าสู่การกระทำความผิดของเด็กได้

3.7 กิจกรรมภายในพื้นที่ศาล การจัดกิจกรรมที่ออกไปตามโรงเรียน เราก็จะได้ 1 โรงเรียนต่อ 1 โครงการ แต่หากเป็นไปได้ การจัดกิจกรรมขึ้นที่ศาลเยาวชนฯ และขอความร่วมมือกับทางโรงเรียนให้ส่งเด็กกลุ่มเสี่ยงในปัญหาเดียวกันมารับความรู้ที่ศาลฯ จะทำให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ตรงและกระจายได้มากขึ้น

3.8 ขยายเครือข่ายความร่วมมือเชิงรุก การจัดกิจกรรมเชิงรุก หากมีการประสานเครือข่ายต่าง ๆ ให้เข้ามาช่วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมภายใน เช่น ขอความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐหรือเอกชน หรือภาคประชาสังคม เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของการกระทำความผิดต่าง ๆ หรือแม้แต่การประสานเครือข่ายในชุมชน เพื่อเข้าไปให้ความรู้กับเด็กและครอบครัวที่อยู่ในชุมชน จะทำให้ขยายเครือข่ายและผู้รับประโยชน์มากขึ้น

3.9 เพิ่มเวลา ลดบรรยาย เน้นการมีส่วนร่วม กิจกรรมโดยปกติจะจัดแค่ครึ่งวัน คือ 9.00 - 12.00 น. ซึ่งในสามชั่วโมง จะมีกิจกรรมที่อัดแน่นทั้งส่วนของพิธีการ ส่วนการบรรยาย และส่วนกิจกรรม

ซึ่งหากจะให้เกิดประสิทธิภาพได้จริง ควรเพิ่มเวลาการจัดทำโครงการ จากครึ่งวันเป็นหนึ่งวัน และจัดกิจกรรมเสริมตามคำแนะนำของผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการป้องกันเด็กและเยาวชนเข้าสู่การกระทำความผิด

4. แนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

4.1 ขยายพันธมิตรและเครือข่าย ผลการศึกษาพบว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ควรจัดทำบันทึกข้อตกลงสำหรับพันธมิตรและเครือข่ายเชิงรุก ขึ้นมา ซึ่งประกอบไปด้วย ชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคม ทั้งนี้เพื่อให้ร่วมกันในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะจัดทำขึ้น ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ

4.2 ขยายกิจกรรมสู่สถาบันครอบครัว ซึ่งหมายถึง การสร้างกิจกรรมให้ความรู้กับสถาบันครอบครัวในเชิงรุก โดยอาจขอความร่วมมือกับโรงเรียนในการส่งเด็กและผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มเสี่ยงเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนที่หรือที่ศาลจัดขึ้น

4.3 ขยายตัวสู่สถาบันการศึกษา ศาลเยาวชนและครอบครัว ควรมุ่งขยายเครือข่ายเข้าไปในสถาบันการศึกษาทั้งในระดับมัธยม ซึ่งเป็นเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อไปจัดกิจกรรมเชิงรุกให้กับโรงเรียน หรือไปให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายหรือการกระทำความผิดในรูปแบบของการแนะแนวหรือแนะนำ หรือการให้ความรู้ในลักษณะอื่น เช่นการพัฒนาภาวะผู้นำ การพัฒนาอาชีพ หรือการพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตที่มีความสุขหรือจิตวิทยาวัยรุ่น เป็นต้น

4.4 ขยายลงมาสู่ชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมกับผู้นำชุมชน และขยายการให้ความรู้เชิงป้องกันกับครอบครัวและเด็ก เยาวชนในชุมชนที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงต่อการกระทำความผิด ซึ่งอาจจะไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา หรือการอบรมผู้นำชุมชน หรือการขอความร่วมมือให้ส่งเด็กที่มีสภาวะเสี่ยงพร้อมครอบครัวมาเข้าโครงการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจัดขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร มีการดำเนินกิจกรรมเชิงรุก อยู่สองลักษณะ ได้แก่ 1) กิจกรรมเชิงรุกที่เป็นนโยบายของศาลยุติธรรม และ 2) กิจกรรมเชิงรุกที่เกิดจากโครงการศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครร่วมกับกิจการผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งได้แก่ “โครงการวัยรุ่นติดปีก”

ซึ่งเป็นโครงการการทำงานเชิงบูรณาแบบมีส่วนร่วม ที่มุ่งป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้เข้าสู่การกระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับ Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981) ได้อธิบายขั้นตอนของการมีส่วนร่วมดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุดที่ต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้นได้มาจากคำถามว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารการงานและการประสานงานและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมิน ผลนั้นสิ่งสำคัญจะต้องสังเกต คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

โดยจะเห็นได้ว่าโครงการวัยรุ่นติดปีก เป็นโครงการที่มีรูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการตามแนวคิดดังกล่าว โดยประโยชน์ท้ายสุดจะเกิดกับทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน เด็กนักเรียนและสังคม ทั้งนี้จุดเด่นของโครงการวัยรุ่นติดปีก จะประกอบไปด้วย (1) ด้านประสิทธิผลที่เกิดขึ้นต่อเด็ก (2) ด้านประสิทธิภาพการทำงานเชิงบูรณาแบบมีส่วนร่วม (3) ด้านกระบวนการเรียนรู้ และ (4) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็ก ซึ่งข้อควรปรับปรุงและข้อเสนอแนะโครงการวัยรุ่นติดปีก (1) ด้านนโยบาย (2) ด้านกลุ่มเป้าหมาย (3) ด้านการประเมินผล (4) ด้านรูปแบบและกระบวนการ (5) ด้านงบประมาณ

ในขณะที่แนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุก “วัยรุ่นติดปีก” จะพบว่ามีแนวทางพัฒนาดังนี้

(1) สร้างแรงบันดาลใจจากตัวแบบความดีที่หลากหลาย (2) พัฒนาเด็กรอบด้าน (3) การใช้เครื่องมือสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ (4) สำรวจปัญหาที่แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ (5) การสร้างความตระหนักรู้ถึงผลของการกระทำผิด (6) ครอบครัวสัมพันธ์เชิงรุก (7) กิจกรรมภายในพื้นที่ศาล (8) ขยายเครือข่ายความร่วมมือเชิงรุก (9) เพิ่มเวลา ลดบรรยาย เน้นการมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร จากผลการศึกษามีแนวทางตามแผนภาพที่ 3 ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

จากรูปที่ 3 ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ควรจัดทำบันทึกข้อตกลงสำหรับพันธมิตรและเครือข่ายเชิงรุก ขึ้นมา ซึ่งประกอบไปด้วย ชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคม ทั้งนี้เพื่อให้ร่วมกันในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะจัดทำขึ้น ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ รวมถึงการสร้างกิจกรรมให้ความรู้กับสถาบันครอบครัวในเชิงรุก โดยอาจขอความร่วมมือกับโรงเรียนในการส่งเด็กและผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มเสี่ยงเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนที่หรือที่ศาลจัดขึ้น

นอกจากนี้ศาลเยาวชนและครอบครัว ควรมุ่งขยายเครือข่ายเข้าไปในสถาบันการศึกษาทั้งในระดับมัธยม ซึ่งเป็นเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อไปจัดกิจกรรมเชิงรุกให้กับโรงเรียน หรือไปให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายหรือการกระทำความผิดในรูปแบบของการแนะแนวหรือแนะนำ หรือการให้ความรู้ในลักษณะอื่น เช่น การพัฒนาภาวะผู้นำ การพัฒนาอาชีพ หรือการพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตที่มีความสุข หรือจิตวิทยาวัยรุ่น เป็นต้น

และท้ายสุดคือการสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้นำชุมชน และขยายการให้ความรู้เชิงป้องกันกับครอบครัวและเด็ก เยาวชนในชุมชนที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงต่อการกระทำความผิด ซึ่งอาจจะไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา หรือการอบรมผู้นำชุมชน หรือการขอความร่วมมือให้ส่งเด็กที่มีสภาวะเสี่ยงพร้อมครอบครัวมาเข้าโครงการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจัดขึ้น

ผลดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของอรอุมา วชิรประดิษฐพร (2555) ที่ได้สรุปสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยพบว่าสาเหตุการทำกระผิดที่เกิดจากสิ่งที่อยู่รอบตัวเด็กและเยาวชน ได้แก่ ครอบครัว ที่อยู่อาศัย บุคคลรอบข้าง สถานบันเทิง สภาพเศรษฐกิจ และการขาดแคลนการขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นหรือบังเกิดความวุ่นวายในสังคม เป็นต้น โดยพบว่าปัจจัยด้านชุมชน บรรยากาศการเติบโตท่ามกลาง

ความยากจน มีความสัมพันธ์ต่อการมีพฤติกรรมรุนแรง และการเติบโตในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำเพิ่มโอกาสให้เด็กและเยาวชนใช้ความรุนแรง นอกจากนี้ ปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เช่น ความไร้ระเบียบของชุมชน การไม่ผูกผันกับเพื่อนบ้าน การมีเพื่อนบ้าน ผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด และมีความสะดวกในการได้ยาเสพติดมาใช้ มีความเสี่ยงต่อการกระทำผิดที่รุนแรง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สัณหกฤษณ์ บุญช่วย และจตุพร ธิราภรณ์ (2561) ที่พบว่าการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาโครงการจิตอาสา “เราทำความดี ด้วยหัวใจ” ชุมชนรอบวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร พบข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า โครงการดังกล่าวสามารถหันเหความสนใจของเด็กและเยาวชนมิให้ไปมั่วสุมทำสิ่งผิดได้จริง สอดคล้องกับการสร้างวัฒนธรรมที่ถูกต้องและได้รับการยอมรับในทางที่ถูกที่ควร ทั้งเป็นการคบหาสมาคมกับเพื่อนผู้ที่ร่วมกันทำความดี นับเป็นการสร้างพันธะในการเข้ารวมกิจกรรมให้แน่ขึ้นภายในจิตใจของเด็กและเยาวชน นอกจากนี้แล้วกิจกรรมตามโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจนั้นสอดคล้องกับแนวคิดศาสตร์พระราชาด้วย ที่รวมถึงผลการศึกษาของเพียงเพ็ญ เอื่อมลออ (2556) ที่พบว่า การป้องกันเด็กและเยาวชนกระทำความผิดควรพิจารณาปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน หรือการฝึกอบรม โดยการสอดแทรกกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตร่วมกับการเรียนการสอน หรือการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้การเป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กและเยาวชนได้ถูกต้องเหมาะสม จะช่วยเสริมสร้างเด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิต หรือมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน

สรุป

1. กิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร มีการดำเนินกิจกรรมเชิงรุกอยู่สองลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมเชิงรุกที่เป็นนโยบายของศาลยุติธรรม และกิจกรรมเชิงรุกที่เกิดจากโครงการศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครร่วมกับกิจการผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งกิจกรรมเชิงรุกตามนโยบายของศาลยุติธรรมนั้น ได้รับงบประมาณจากส่วนกลาง ดำเนินการโดยสำนักงานศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด
มีคณะผู้พิพากษาสมทบเข้าไปมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุน ในส่วนของกิจกรรมเชิงรุกที่เกิดจากโครงการศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ โครงการวัยรุ่นติดปีก ซึ่งเป็นโครงการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครริเริ่มขึ้นจากการสนับสนุนของท่านผู้พิพากษาหัวหน้าศาลฯ ใช้งบประมาณจากกองทุนผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครดำเนินโครงการ

2. ในส่วนแนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงรุกของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร เน้นที่การขยายพันธมิตรและเครือข่ายเชิงรุก เช่น ชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ขยายกิจกรรมสู่สถาบันครอบครัว โดยให้ความรู้กับสถาบันครอบครัวในเชิงรุก ตลอดจนขยายเครือข่ายไปยังสถาบันการศึกษา เพื่อจัดกิจกรรมเชิงรุกให้กับโรงเรียน และสุดท้ายคือ การขยายกิจกรรมเชิงรุกสู่ชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมกับผู้นำชุมชนและให้ความรู้เชิงป้องกันกับครอบครัวเด็กและเยาวชนในชุมชนที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด

ข้อเสนอแนะ

1. เสนอแนะให้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร มอบหมายให้คณะผู้พิพากษาสมทบจัดกิจกรรมเชิงรุกเพิ่มขึ้น เพื่อประโยชน์กับเด็ก เยาวชนและสังคม

2. เสนอแนะให้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอื่น ๆ ทำการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรมเชิงรุกที่มีประสิทธิผล และเผยแพร่แลกเปลี่ยนกันเพื่อเป็นองค์ความรู้ที่นำมาใช้ในการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

Cohen, & Uphoff. (1981). *Effective behavior in organization social participation of farm families in New York State.* New York: Cornell University.

เพียงเพ็ญ เอื่อมลออ. (2556). *ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาทักษะชีวิตในเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ 2553* (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์. (2555). *รวมย่องานวิจัยสถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ ปี พ.ศ. 2550-2555.* กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม.

สัณหกฤษณ์ บุญช่วย และจตุพร ธิราภรณ์. (2561). การศึกษาพฤติกรรมเบี่ยงเบนและการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนผ่านสื่อบันเทิงไทย: กรณีศึกษาละครชุดฮอร์โมน ฤดูกาลที่ 3. ใน *รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ครั้งที่ 8* (หน้า 963-973). วันที่ 31 มีนาคม - 1 เมษายน 2559. ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม.

อรอุมา วชิรประดิษฐพร. (2555). *สาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนกับมาตรการแก้ไขในเชิงรุก.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.

อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์. (2560). *รูปแบบการบริหารจัดการองค์การด้านเด็กและเยาวชนเพื่อรองรับคำสั่งและคำพิพากษาของศาลในศาลเยาวชนและครอบครัว* (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.94

Guidelines for Counseling to Correct, Treat, and Rehabilitate Children and Youth in the Pre-lawsuit Stage: Samut Sakhon Juvenile and Family Court

แนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี: ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

Dara Sivipapong[1], Korn Kangsadanporn[2*]

ดารา สีวิภาพงษ์[1], กรณ์ กังสดารพร[2*]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Dara Sivipapong**
ดารา สีวิภาพงษ์
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต
Program in Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: dara.sivipapong@gmail.com

2**. Korn Kangsadanporn***
กรณ์ กังสดารพร*
สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต
Program in Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: korn.kang@gmail.com

คำสำคัญ:
มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง; การแก้ไข; บำบัด; ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด; ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

Keywords:
Special Measures in Lieu of Pre-Lawsuit Criminal Proceedings; Correction; Treatment; Rehabilitation of Juvenile Offenders; Samut Sakhon Juvenile and Family Court

ABSTRACT

This research aims to (1) study the process of correction, treatment, and rehabilitation for children and youth in the Counseling Center at the level before filing a lawsuit and (2) study counseling approaches to correct, treat, and rehabilitate children and youth at the Counseling Center In the pre-lawsuit stage according to Section 73. This research used a qualitative study method and collected data through in-depth interviews, together with group discussion. The key informants were the commander, counselors for case owners, psychologists, youth and parents of youth offenders. The results of the study found that Section 73 was a special measure instead of criminal proceedings during the pre-lawsuit stage or postponement of prosecution, which had a process starting from the court after consideration. There was an order to temporarily release the child or youth by placing the child or youth in the care of their parents and reporting to the Counseling Center every 15 days and appointing a counselor to screen them to correct, treat, and rehabilitate children or youth who had committed crimes. The counselor would provide a report on the changes of the child or youth every 15 days to be used for consideration and adjudication of cases. As for the counseling guidelines for correction, treatment, and rehabilitation for children and youth in the pre-lawsuit stage in Section 73, It was found that counseling according to Section 73 was the most difficult counseling. Because it was the beginning of the process of correction, treatment, and rehabilitation, children or youth and their families would have fear and anxiety in coming to

Article history:
Received: 29/12/2024
Revised: 13/01/2025
Accepted: 18/02/2025
Available online: 27/03/2025

counseling. Therefore, guidelines for counseling during the pre-lawsuit stage included (1) building good relationships for trust; (2) counseling with flexibility; (3) planning and determining effective measures; and (4) having various monitoring. The suggestion for the study was that Samut Sakhon Juvenile and Family Court should organize workshops for counselors to exchange knowledge about processes and methods for correcting, treating, and rehabilitating children, youth and families according to Section 73 and other sections. In addition, there were suggestions for the family institution to take part in raising their children in a warm and close manner, and other provincial Juvenile and Family Courts should conduct further research into various related sections, i.e., Section 132 and Section 90.

How to Cite:
Sivipapong, D. & Kangsadanporn, K. (2025) Guidelines for Counseling to Correct, Treat, and Rehabilitate Children and Youth in the Pre-lawsuit Stage: Samut Sakhon Juvenile and Family Court. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 592-606.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ในชั้นก่อนฟ้องคดี และศึกษาแนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ในชั้นก่อนฟ้องคดี ตามมาตรา 73 โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพและเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสนทนากลุ่ม โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ผู้บังคับบัญชา ผู้ให้คำปรึกษาเจ้าของคดี นักจิตวิทยา เยาวชนและผู้ปกครองของเยาวชนที่กระทำความผิด

ผลการศึกษาพบว่า มาตรา 73 เป็นมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในช่วงก่อนฟ้องหรือผลัดฟ้อง ซึ่งมีกระบวนการตั้งแต่ศาลฯ พิจารณาแล้วมีคำสั่งให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนชั่วคราวโดยให้เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความดูแลของผู้ปกครองและให้เข้ามารายงานตัวกับศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ทุก 15 วัน และแต่งตั้งผู้ให้คำปรึกษาฯ ในการคัดกรอง รวมถึงแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด โดยให้รายงานผลการเปลี่ยนแปลงของเด็กหรือเยาวชนทุก 15 วัน เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี

สำหรับแนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี มาตรา 73 พบว่าการให้คำปรึกษาตามมาตรา 73 เป็นการให้คำปรึกษาที่ยากที่สุด เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ซึ่งเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวจะมีความกลัวและวิตกกังวลในการเข้ารับการปรึกษา ดังนั้น แนวทางการให้คำปรึกษาในช่วงก่อนฟ้องคดี ได้แก่ 1) การสร้างสัมพันธภาพเพื่อความไว้วางใจ 2) การให้คำปรึกษาที่ยืดหยุ่น 3) การวางแผนและกำหนดมาตรการที่มีประสิทธิผล 4) การติดตามที่หลากหลาย โดยมีข้อเสนอเสนอแนะในการศึกษาคือ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้ให้คำปรึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเกี่ยวกับกระบวนการและวิธีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กเยาวชนและครอบครัวตามมาตรา 73 รวมถึงมาตราอื่น ๆ นอกจากนี้มีข้อเสนอแนะต่อสถาบันครอบครัวในสังคมให้ดูแลเอาใจใส่ในการเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างอบอุ่นและใกล้ชิด รวมถึงเสนอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอื่น ทำการวิจัยต่อยอดไปยังมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรา 132 และมาตรา 90

บทนำ

หากมองถึงความมั่นคงของประเทศชาตินั้น ซึ่งสิ่งสำคัญที่ภาครัฐหรือปัจเจกชนจะต้องกระทำเป็นอันดับแรกก็คือ การพัฒนาเด็กให้กลายเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุด เพราะเด็กนั้นคือตัวกำหนดและนำทิศทางของประเทศชาติให้ก้าวไปสู่การพัฒนา เด็กเปรียบเสมือนผ้าขาวบริสุทธิ์ ขึ้นอยู่กับว่าผู้ใหญ่ จะเติมแต้มสีอะไรลงผืนผ้าเล็ก ๆ ผืนนี้ จากการตระหนักถึงความสำคัญของเด็กดังกล่าวนั้น ทำให้หน้าที่สำคัญของผู้ใหญ่ที่ต้องการสร้างสรรค์เด็กให้กลายเป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างสูงก็คือ การสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนได้เรียนรู้และเป็นแม่แบบที่ดีให้แก่เด็ก ๆ ได้พบเห็น ซึ่งหากวันนี้ผู้ใหญ่มีความตั้งใจจริงที่จะให้เด็กไทยเป็นเด็กที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภาระที่ยิ่งใหญ่นี้จึงเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ว่าจะตั้งใจในการสร้างเด็กมากน้อยแค่ไหนนั่นเอง

อย่างไรก็ดี แม้เด็กจะเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดเพราะเด็กคือตัวกำหนดและนำทิศทางของประเทศชาติให้ก้าวไปสู่การพัฒนา แต่ในความเป็นจริงกลับกันก็พบว่ายังมีเด็กบางส่วนที่ประสบปัญหาในการใช้ชีวิต และลงมือกระทำความผิดก่ออาชญากรรม ซึ่งหากเด็กและเยาวชนมีการกระทำความผิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่นต่อสังคมหรือต่อประเทศชาติ อนาคตของประเทศชาติคงไม่มีความเจริญก้าวหน้า ดังนั้นการมองปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจะต้องมองถึงสาเหตุหรือปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดนั้นขึ้น โดยปัญหาทั่วไปที่เกิดจากการกระทำความผิดของเด็กส่วนใหญ่มักเกิดจากปัญหาขั้นพื้นฐาน เช่น ปัญหาครอบครัวที่แตกแยก พ่อแม่แยกทางกัน หรือพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีต่อลูก เช่น พ่อแม่มีพฤติกรรมติดยาเสพติด ติดสุราเป็นอาจิณ ทะเลาะกันเป็นประจำ (สุรีย์ กาญจนวงศ์ และคณะ, 2549) ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง เพราะเด็กหรือเยาวชน ส่วนใหญ่จะทำตามเพื่อนฟังเพื่อนเป็นอย่างมากจึงเป็นที่มาของการกระทำความผิดเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ปัจจุบันโลกมีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดและไร้ขอบเขตไร้พรมแดน เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้นทำให้อาจถูกเติมแต่งป้ายสีโดยสื่อ ต่าง ๆ ผ่านทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น วิดีโอ ภาพเคลื่อนไหว เพลง เกมต่าง ๆ สื่อเหล่านี้เป็นเสมือนดาบสองคมที่มีทั้งข้อดีและข้อเสีย (จิรัทธิ์พล ภูวไชยจีรภัทร, ประพนธ์ สหพัฒนา และเกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์, 2561) โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากข่าวสารบ้านเมืองในทีวีแต่ละช่องแต่ละวัน จะต้องมีข่าวการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นความผิดร้ายแรงที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำของเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยได้สืบค้นสถิติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจำแนกตามประเภทความผิด พ.ศ. 2565 ที่ปรากฏตามตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 1 สถิติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจำแนกตามประเภทความผิด

ที่	จำแนกตามฐานความผิดหลัก	2565			2564			2563			2562			2561		
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1.	ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	1547	180	1727	1266	185	1451	938	119	1057	43	7	50	30	1	31
2.	ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	1628	212	1840	1610	177	1787	996	111	1107	36	6	42	29	0	29
3.	ความผิดเกี่ยวกับเพศ	593	17	610	638	16	654	492	10	502	31	0	31	19	0	19

ที่มา: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาชน, 2565

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าความผิดร้ายแรงมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างหน้าตกใจจนไม่อยากเชื่อว่าเป็นการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เพราะตัวเลขที่เพิ่มขึ้นนั้นเป็นตัวเลขที่เพิ่มขึ้นแบบพุ่งก้าวกระโดด โดยในปี พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562 ตัวเลขมีจำนวนคงที่ แต่ในปี พ.ศ. 2563-2565 นั้น ตัวเลขมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2565) ซึ่งตัวเลขดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความไม่มีประสิทธิผลด้านการจัดการกับปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในสังคม การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันเกิดขึ้นมากมายและหลากหลายรูปแบบ ประเด็นปัญหาที่ตามมาคือ เมื่อเด็กและเยาวชนได้กระทำการที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด เด็กและเยาวชนจะต้องรับโทษตามกฎหมายเฉกเช่นผู้ใหญ่หรือไม่ ซึ่งการค้นหาคำตอบดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนกระบวนการยุติธรรมและข้อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย พบว่าองค์กรภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการในเรื่องนี้โดยตรงคือ ศาลเยาวชนและครอบครัว กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและกระทรวงยุติธรรม โดยกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิสวัสดิภาพและวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัวในทุกรูปแบบ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบซึ่งเป็นหลักการสากล ด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินกระบวนพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากคดีธรรมดาทั่วไปเพื่อสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน (ราชกิจจานุเบกษา, 2554)

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้เพิ่มมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเข้ามาเป็นมาตรการทางเลือกเพื่อใช้แทนการดำเนินคดีตามช่องทางปกติ โดยมุ่งเน้นไปที่การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัวมากกว่าการลงโทษ โดยมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้รับการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม ทั้งนี้มาตรการดังกล่าวจะเริ่มตั้งแต่ในชั้นก่อนฟ้องตามมาตรา 73 และระหว่างฟ้องจนถึงหลังฟ้อง ได้แก่มาตรา 90 มาตรา 132 โดยกระบวนการต่าง ๆ จะถูกดำเนินการผ่านกลไกของศาลเยาวชนและครอบครัวที่จัดตั้งขึ้นคือ “ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน”

จากการค้นคว้าพบว่าหลักการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำการสืบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานอันเป็นรายละเอียดแห่งความผิด รวมถึงมีการรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงหรือการพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องร้องลงโทษ เมื่อรวบรวมพยานหลักฐานแล้วเสร็จ พนักงานสอบสวนจึงมีความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อมีคำสั่งในคดี

หากพนักงานอัยการเห็นว่าคดีมีมูล คดีก็จะถูกสั่งฟ้องไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป ทั้งนี้ภายใต้กระบวนการยุติธรรมทางอาญานี้ การดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งในส่วนการสืบสวนและสอบสวนจึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญและมีผลต่อการพิสูจน์ความผิด การแพ้ชนะและการบังคับโทษในคดี (ปพนธีร์ ธีระพันธ์, 2562) ซึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนก็มีแนวทางเช่นเดียวกัน แตกต่างกันที่เมื่อเด็กและเยาวชนถูกจับและนำตัวมาศาล ศาลจะตรวจสอบการจับว่าการจับนั้นชอบหรือไม่ชอบ

หากพบว่าการจับไม่ชอบ ศาลก็จะปล่อยตัวเด็กไป แต่หากการจับเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ศาลจะพิจารณาตามแนวทางการดำเนินคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะให้ตำรวจและอัยการทำการรวบรวมหลักฐานเพื่อเข้าสู่การฟ้อง ซึ่งระยะเวลาช่วงนี้เรียกว่าช่วงผลัดฟ้อง กฎหมายมาตรา 73 วรรคท้าย ได้บัญญัติไว้สรุปความได้ว่า ศาลอาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดี โดยการมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ผู้ดูแลตามวรรคหนึ่งหรือ การปล่อยชั่วคราวในระหว่างรอการฟ้องคดี หากปรากฏต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนมีความจำเป็นต้องเข้ารับการบำบัดรักษาหรือรับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดใด ๆ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการเช่นว่านั้นด้วยก็ได้ แต่ในข้อเท็จจริงว่าการกระทำของเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในสถานพินิจหรือในสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควร ถ้าเยาวชนนั้นมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่น หรือมีอายุเกินยี่สิบปีบริบูรณ์แล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมไว้ในเรือนจำหรือสถานที่อื่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จากข้อกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ศาลอาจสั่งปล่อยตัวเด็กโดยมอบให้ผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลร่วมกับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูในศูนย์ให้คำปรึกษาฯ โดยเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวจะเข้าสู่กระบวนการให้คำปรึกษาแนะนำของศูนย์ ซึ่งจะมีผู้ให้คำปรึกษาประจำศูนย์ฯ ได้แก่นักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษา ดำเนินการให้คำปรึกษาแนะนำและทำรายงานการเปลี่ยนแปลงต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาตามกระบวนการต่อไป โดยหากเด็กหรือเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนตนเองได้ในกระบวนการช่วงนี้ เมื่ออัยการยื่นฟ้อง ศาลอาจใช้มาตรการพิเศษนี้ต่อเนื่องไป เช่น มาตรา 132 เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้พร้อมกลับสู่สังคมและใช่ชีวิตได้อย่างปกติสุข ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาฯ ในศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้วิจัยเห็นได้ถึงความสำคัญและปัญหาจากการดำเนินการตามมาตรา 73 ซึ่งเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยอยากค้นหาคำตอบจากงานวิจัยครั้งนี้ โดยจากการสัมภาษณ์พบว่า

“เท่าที่ให้คำปรึกษามาในทุกมาตรามีความสำคัญทั้งสิ้น แต่ที่ยากที่สุดคือ การให้คำปรึกษาในชั้นก่อนฟ้องหรือมาตรา 73 เพราะเป็นขั้นตอนแรกของการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ที่ว่ายากคือ เด็กหรือเยาวชนรวมทั้งครอบครัวจะเข้ามาที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ครั้งแรกรวมถึงได้พบกับผู้ให้คำปรึกษาฯ ครั้งแรกก็มาตรานี้ สภาพจิตใจของเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวเมื่อเข้ามาที่ศูนย์ให้คำปรึกษาฯ และพบกับผู้ให้คำปรึกษาครั้งแรก

จะเต็มไปด้วยความกลัว ความวิตกกังวล กลัวว่าถ้าพูดอะไรออกไปจะมีผลต่อรูปคดี ดังนั้นการที่จะคัดกรองเด็กผ่านการสัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลและสาเหตุของการกระทำความผิดเพื่อวางแนวทางการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูจึงเต็มไปด้วยความยากลำบาก เด็กและครอบครัวมักจะยอมพูด หรือถ้าพูดก็มักจะปิดบังบางอย่างไว้ กว่าจะสร้างสัมพันธภาพให้เด็กเข้าใจได้ว่าเรามาช่วยพวกคุณนะ ไม่ใช่มาจับผิดไม่ใช่เรื่องง่ายเลย ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาฯ จึงต้องมีทักษะการให้คำปรึกษาและมีประสบการณ์สูงจึงจะสามารถคัดกรองและให้คำปรึกษาได้ ซึ่งไม่เหมือนกับการให้คำปรึกษาในมาตรา 90 หรือ 132 ที่เด็กผ่านขั้นตอนนี้มาแล้ว” (ผู้ให้คำปรึกษาฯ,การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2566)

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษากระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี และแนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี ตามมาตรา 73 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า มาตรา 73 เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการแก้ไข บำบัด

ฟื้นฟูของศูนย์ฯ และของเด็ก เยาวชนและครอบครัว ซึ่งเป็นครั้งแรกที่ผู้ให้คำปรึกษาฯ ได้พบเด็กและครอบครัว และเป็นครั้งแรกเช่นกันที่เด็กและครอบครัวพบผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งตามธรรมชาติของมนุษย์ เมื่อเกิดการกระทำความผิดและกำลังรอการลงโทษ จะเกิดความเครียด ความวิตกกังวลสูง ดังนั้นผู้วิจัยจึงอยากรู้ว่ากระบวนการและแนวทางการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ของศูนย์และผู้ให้คำปรึกษาฯ ที่ดำเนินการในชั้นนี้ ซึ่งจัดว่ายากที่สุดในกระบวนการทั้งหมด มีการดำเนินการอย่างไร เนื่องจากหากมาตรา 73 นี้ สามารถแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กเบื้องต้นได้ดีภายในระยะเวลาประมาณ 3 เดือนก่อนฟ้อง ก็จะทำให้กระบวนการตามมาตราอื่น เช่น มาตรา 132 จะสามารถรับช่วงต่อและดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิผล แต่หากไม่สามารถปรับเปลี่ยนเด็กได้ในมาตรา 73 มาตรา 132 ก็จะเป็นไปได้ช้าและยากลำบาก การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนอาจไม่ประสบความสำเร็จตามเจตนารมย์ของกฎหมายได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ในชั้นก่อนฟ้องคดีตามมาตรา 73
2. เพื่อศึกษาแนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนของศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ในชั้นก่อนฟ้องคดี ตามมาตรา 73

กรอบแนวคิดการวิจัย

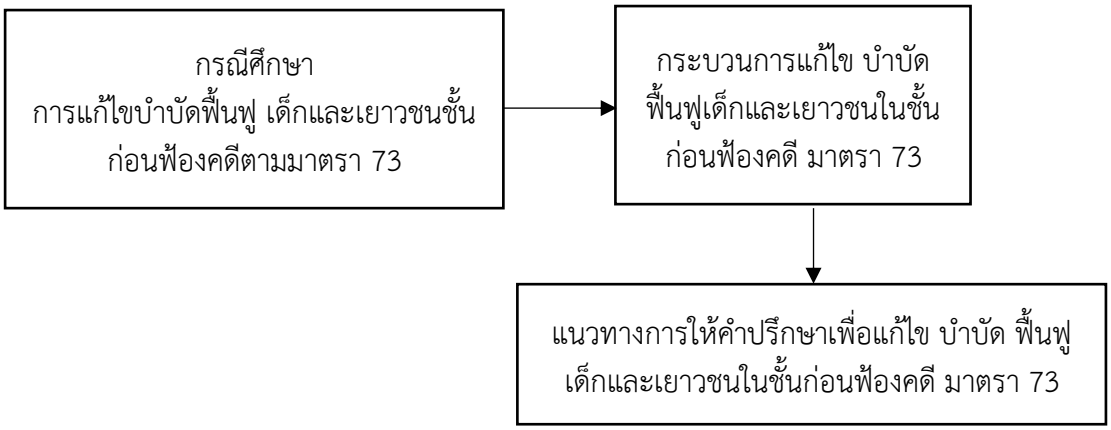

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา จำนวน 1 คน ผู้ให้คำปรึกษาเจ้าของคดี จำนวน 5 คน นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัว จำนวน 3 คน เยาวชนที่กระทำผิด จำนวน 5 คน และผู้ปกครองของเด็กที่กระทำผิด จำนวน 5 คน โดยมีพื้นที่การศึกษา คือ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเขียนสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของ

การศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่แนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครในลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

1. กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี มาตรา 73

การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กที่กระทำความผิดและถูกจับส่งตัวมาที่ศาล พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 73 บัญญัติว่า เมื่อเด็กหรือเยาวชนมาอยู่ต่อหน้าศาล ให้ศาลตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ การจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากการจัดเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งให้ และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการพิจารณาคดี โดยกำหนดให้บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติหรือศาลแล้วแต่กรณี

จากบทบัญญัติในมาตรา 73 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เป็นมาตรการพิเศษที่ศาลนำมาใช้เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี หรือที่เรียกว่าในช่วงระยะเวลาผลัดฟ้อง ซึ่งเป็นช่วงเวลาระหว่างที่ทำการรวบรวมพยานหลักฐานในคดี รวมถึงการทำการสรุปความเห็นในสำนวนยื่นเรื่องให้พนักงานอัยการ ร่างคำฟ้องให้ศาลพิจารณา โดยการผลัดฟ้องความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกเกิน 6 เดือน แต่ไม่เกิน 5 ปี ผลัดฟ้องได้ 2 ครั้ง ๆ ละ ไม่เกิน 15 วัน ในขณะที่ความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกเกิน 5 ปี ผลัดฟ้องได้ 4 ครั้ง ๆ ละ ไม่เกิน 15 วัน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าระยะเวลาผลัดฟ้องจะมีตั้งแต่ 15 วันจนถึง 60 วัน ซึ่งเป็นที่มาของการสร้างกลไกของศาลเยาวชนและครอบครัวในการเข้ามาแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กตามช่วงระยะเวลาข้างต้น โดยศาลจะมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้ากระบวนการของศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำและประสานการประชุม เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการพิจารณาคดี ศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำและประสานการประชุมฯ จึงมีหน้าที่ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ไม่มีการควบคุมตัวตามมาตรา 73 โดยศาลจะมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนซึ่งอาจรวมถึงผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้าพบผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ในศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำของศาล เพื่อให้นักจิตวิทยาประจำศูนย์ฯ และผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ทำการประเมินและวิเคราะห์สภาพปัญหาของเด็ก เยาวชนและครอบครัวในด้านกาย จิตและสังคม เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูให้เหมาะสมแก่เด็กหรือเยาวชนที่ไม่มีการควบคุมตัว โดยหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาซึ่งอาจเป็นผู้พิพากษาสมทบหรือนักจิตวิทยา ได้แก่

1.1 สอบถามข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างเป็นมิตร

1.2 ให้คำปรึกษาแนะนำแก่เด็กและเยาวชน

1.3 ประเมินและวิเคราะห์สภาพปัญหาของเด็ก เยาวชนและครอบครัวในด้าน กาย จิต สังคม เพื่อแก้ไข บำบัดฟื้นฟูให้เหมาะสมแก่เด็กหรือเยาวชน

1.4 เสนอให้ผู้พิพากษามีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการบำบัดรักษาหรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดใด ๆ ก่อนที่จะมีการพิจารณาคดีก็ได้

1.5 ทำรายงานสรุปสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนรวมถึงสภาพของครอบครัว ตลอดจนแนวทางแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูที่เหมาะสม เสนอต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลเมื่อเด็กหรือเยาวชนนั้นถูกฟ้องคดี

1.6 ประสานงาน ส่งต่อและติดตามประเมินผลกับส่วนราชการหรือองค์กรด้านเด็ก เยาวชน สตรีและครอบครัวที่ได้จดแจ้งงานด้านแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ด้านสังคมสงเคราะห์ หรือด้านให้คำปรึกษาแนะนำไว้กับศาลเยาวชนและครอบครัว

1.7 บทบาทหน้าที่อื่น ๆ เกี่ยวกับการใช้มาตรการพิเศษ

ผู้วิจัยได้สร้างแผนภาพกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนก่อนฟ้องคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ตามมาตรา 73 แผนภาพที่ 2

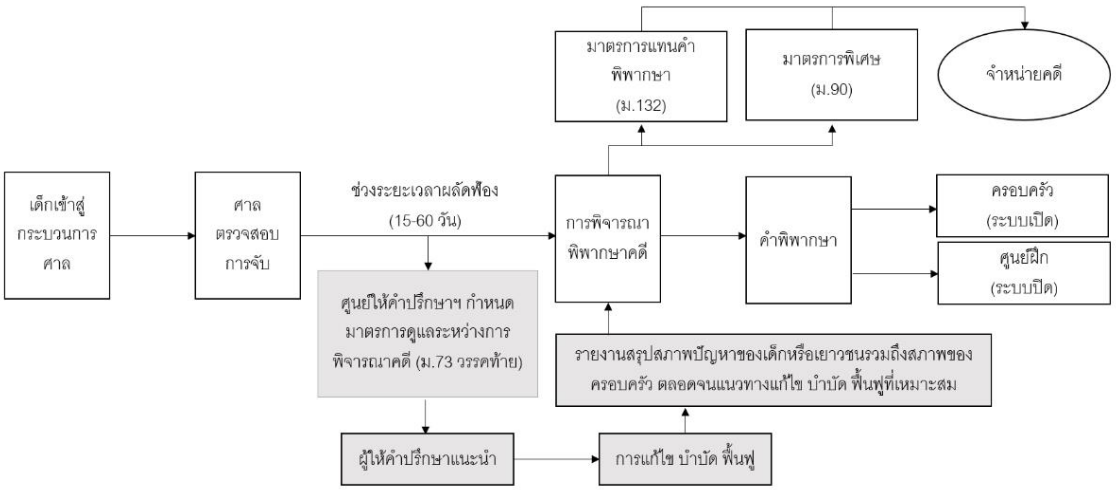

แผนภาพที่ 2 กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนก่อนฟ้องคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ตามมาตรา 73

จากแผนภาพที่ 2 จะเห็นว่ากระบวนการทั้งหมดของมาตรา 73 จะเป็นกระบวนการแรกของการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย ได้แก่ 1) การค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของการกระทำความผิด 2) การแก้ไขที่ตรงจุด (ตัวเด็ก, ผู้ปกครอง, สิ่งแวดล้อม เช่นเพื่อน สังคม โรงเรียน) 3) ให้คำปรึกษาแนะนำและหาวิธีช่วยเหลือ (แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู)

2. แนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี มาตรา 73

การให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี (มาตรา 73) สำหรับผู้ให้คำปรึกษา (นักจิตวิทยา, ผู้พิพากษาสมทบที่ทำหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษา) มีแนวทางการให้คำปรึกษาประกอบด้วย

2.1 การสร้างสัมพันธภาพเพื่อความไว้วางใจ (Building Relationships for Trust)

ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการให้คำปรึกษาฯ เพื่อให้เด็ก เยาวชนหรือครอบครัวเกิดความไว้วางใจ อบอุ่นใจและสบายใจ มั่นใจต่อการเปิดเผยปัญหาและแสดงความรู้สึก จากการศึกษาพบว่าแนวทางการสร้างสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษาเด็ก เยาวชนและครอบครัวตามมาตรา 73 ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องสร้างสัมพันธภาพเพื่อลดความวิตกกังวลและระแวงของเยาวชนและผู้ปกครอง ว่าหากให้ข้อมูลมาจะส่งผลต่อการพิจารณาพิพากษาคดี

หรือไม่ หรือการเปิดเผยข้อมูลของตัวเด็กหรือเยาวชน จะส่งผลต่อการเปิดเผยความลับของตนเองที่ไม่อยากให้ผู้ปกครองรู้หรือไม่ ดังนั้นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอในขั้นตอนแรกของการให้คำปรึกษาฯ ผู้ให้คำปรึกษาจึงจะพบกับการนิ่งเงียบ ไม่ให้ข้อมูลของเด็กหรือเยาวชน หรือการให้ข้อมูลของเด็กหรือเยาวชนที่ไม่ตรงกับผู้ปกครอง

ดังนั้นแนวทางการสร้างสัมพันธภาพจากกรณีศึกษาจะเห็นได้ว่า ในทุกกรณีศึกษา ผู้ให้คำปรึกษาจะใช้ (1) การสร้างสัมพันธภาพผ่านการพูดคุยอย่างเป็นกันเอง (2) การอธิบายถึงเจตนารมณ์ของการให้คำปรึกษาและกระบวนการทั้งหมด (3) การแนะนำผลดีผลเสียของการร่วมมือกัน (4) การแสดงออกถึงความจริงใจของผู้ให้คำปรึกษาที่จะช่วยเหลือเด็ก เยาวชนและครอบครัว ซึ่งการสร้างสัมพันธภาพอาจจะสำเร็จในครั้งแรก หรืออาจจะให้เวลาเด็ก เยาวชนและครอบครัวได้ไปไตร่ตรองก่อน ซึ่งแนวทางนี้นับได้ว่าเป็นแนวทางที่ผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครนำมาใช้ ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจและการตกลงร่วมกันในการเข้ารับการให้คำปรึกษา และที่ผ่านมานับว่าประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

2.2 การให้คำปรึกษาที่ยืดหยุ่น (Flexible Consulting)

ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีเทคนิคและวิธีการให้คำปรึกษาที่เหมาะสม ยืดหยุ่นเป็นราย ๆ ไป ตามความเหมาะสม จากกรณีศึกษาพบว่า เทคนิคที่นำมาใช้ได้แก่ (1) การฟังด้วยใจ (2) การถามย้ำ ๆ (3) การทวนความ (4) การสะท้อนความรู้สึก (5) การให้กำลังใจ (6) การสรุปความ (7) การแยกคุย ในบางกรณีอาจต้องทำการแยกคุยเพื่อหาข้อเท็จจริงระหว่างเด็ก เยาวชนกับผู้ปกครอง เพื่อพิจารณาประเด็นปัญหาที่จะนำไปสู่การวางแผนแก้ไขต่อไป (8) การอบรมแนะนำ (9) การสร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดการเปิดใจ (10) การนำตัวแบบที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ (11) การค้นหาแรงจูงใจภายใน ทั้งหมดเพื่อนำไปสู่การค้นหาสาเหตุที่แท้จริงที่นำไปสู่การกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน และเพื่อเป็นข้อมูลในการช่วยเหลือเยาวชนให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข ไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก

2.3 การวางแผนและกำหนดมาตรการที่มีประสิทธิผล (Planning and Determining Effective Measures)

การวางแผนและการกำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขเด็กหรือเยาวชน ซึ่งอาจหมายรวมถึงการแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูความเป็นครอบครัวของเด็กหรือเยาวชนในบางกรณี โดยจะเป็น (1) การวางแผนแบบมีส่วนร่วมทั้งนักจิตวิทยา ผู้ให้คำปรึกษา ผู้ปกครอง และเยาวชน (2) การใช้วิธีการครอบครัวบำบัด เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและเกิดความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว เช่น การมอบหมายงานให้เยาวชนช่วยงานที่บ้าน หรือการมอบหมายให้ครอบครัวทำกิจกรรมร่วมกัน (3) การให้เยาวชนออกห่างจากสภาพแวดล้อมเดิม เช่น การช่วยกันตรวจสารเสพติดทุก 3 วัน การควบคุมเรื่องเวลากลับบ้านของเยาวชน การห้ามเยาวชนออกจากบ้านในยามวิกาล ยกเว้นจะมีผู้ปกครองไปด้วย (4) การให้เด็กหรือเยาวชนจดบันทึกพฤติกรรมของเยาวชนทุกวัน (5) การห้ามคบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อนที่อาจนำไปความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดียาเสพติด ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครจะให้เด็กหรือเยาวชนมารายงานตัวและทำการตรวจสารเสพติดทุก 3 วัน เป็นต้น

2.4 การติดตามที่หลากหลาย (Multi-channel Tracking)

แนวทางการติดตามของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ตามมาตรา 73 จะแบ่งออกเป็น การ (1) ติดตามผ่านการรายงานตัว ซึ่งจะเป็นการนัดเด็ก เยาวชนหรือผู้ปกครอง ให้เข้ามาพบทุก 15 วันเมื่อครบวันผลัดฟ้องทุกครั้ง เพื่อให้คำปรึกษาและติดตามความก้าวหน้าของการให้คำปรึกษา (2) การติดตามผ่านแอปพลเคชันการสื่อสารผ่าน Line ซึ่งเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวที่เข้าสู่กระบวนการจะอยู่ในกลุ่มร่วมกับนักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษา เพื่อติดตามพฤติกรรมต่าง ๆ ผ่านการพูดคุยตลอด 24 ชั่วโมง การแจ้งข่าวสาร รวมถึงการส่งรูปภาพหรือการบ้านที่มอบหมาย (3) การติดตามผ่านโทรศัพท์ ซึ่งบางกรณีอาจต้องโทรไปพูดคุยให้กำลังใจหากพบว่าการให้กำลังใจของนักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษามีผลดีต่อเด็ก เยาวชนหรือครอบครัว ดังนั้น แนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี มาตรา 73 ของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร จึงมีแนวทางตามแผนภาพที่ 3

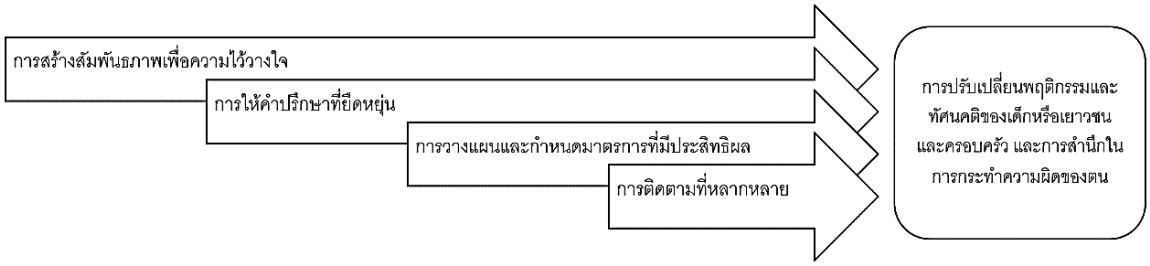

แผนภาพที่ 3 แนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี มาตรา 73 ของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาแนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี ในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 73 ที่บัญญัติว่า เมื่อเด็กหรือเยาวชนผ่านการตรวจสอบตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชน กระทำความผิดหรือไม่ โดยดำเนินการจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

หากเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมายศาลจะแต่งตั้งให้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน และอาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการพิจารณาคดี โดยกำหนดให้บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติหรือศาล แล้วแต่กรณี จะเห็นได้ว่า เป็นมาตรการพิเศษที่ศาลนำมาใช้เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี หรือที่เรียกว่าในช่วงระยะเวลาผลัดฟ้อง ซึ่งเป็นช่วงเวลาระหว่างที่ทำการรวบรวมพยานหลักฐานในคดี รวมถึงการทำการสรุปความเห็นในสำนวนยื่นเรื่องให้พนักงานอัยการ ร่างคำฟ้องให้ศาลพิจารณา ซึ่งเป็นการสร้างกลไกของศาลเยาวชนและครอบครัวในการเข้ามาแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กตามช่วงระยะเวลา โดยศาลจะมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้ากระบวนการของศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำและประสานการ

ประชุม เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการพิจารณาคดี

โดยศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำและประสานการประชุมฯ มีหน้าที่ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ไม่มีการควบคุมตัวตามมาตรา 73 โดยศาลจะมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนซึ่งอาจรวมถึงผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้าพบผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ในศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำของศาล เพื่อให้นักจิตวิทยาประจำศูนย์ฯ และผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ทำการประเมินและวิเคราะห์สภาพปัญหาของเด็ก เยาวชนและครอบครัวในด้านกาย จิตและสังคม โดยหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาซึ่งอาจเป็นผู้พิพากษาสมทบหรือนักจิตวิทยา ได้แก่ การสอบถามข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างเป็นมิตร ให้คำปรึกษาแนะนำแก่เด็กและเยาวชน ประเมินและวิเคราะห์สภาพปัญหาของเด็ก เยาวชนและครอบครัวในด้าน กาย จิต สังคม เพื่อแก้ไข บำบัดฟื้นฟูให้เหมาะสมแก่เด็กหรือเยาวชน เสนอให้ผู้พิพากษามีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการบำบัดรักษาหรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดใด ๆ ก่อนที่จะมีการพิจารณาคดี จัดทำรายงานสรุปสภาพปัญหาของเด็กหรือเยาวชนรวมถึงสภาพของครอบครัว ตลอดจนแนวทางแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูที่เหมาะสม เสนอต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลเมื่อเด็กหรือเยาวชนนั้นถูกฟ้องคดี รวมทั้งประสานงาน ส่งต่อและติดตามประเมินผลกับส่วนราชการหรือองค์กรด้านเด็ก เยาวชน สตรีและครอบครัวที่ได้จดแจ้งงานด้านแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ด้านสังคมสงเคราะห์ หรือด้านให้คำปรึกษาแนะนำไว้กับศาล เยาวชนและครอบครัว ตามบทบาทหน้าที่อื่น ๆ เกี่ยวกับการใช้มาตรการพิเศษ

จะเห็นว่ากระบวนการทั้งหมดของมาตรา 73 จะเป็นกระบวนการแรกของการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยมีจุดมุ่งหมายได้แก่ 1) การค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของการกระทำความผิด 2) การแก้ไขที่ตรงจุด (ตัวเด็ก, ผู้ปกครอง, สิ่งแวดล้อม เช่นเพื่อน สังคม โรงเรียน) และการให้คำปรึกษาแนะนำและหาวิธีช่วยเหลือ (แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภัทราวรรณ รัตนเกษตร (2566) ซึ่งพบว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนควรมีการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขทั้งด้านกฎหมายและนโยบาย และสำหรับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งแทนการดำเนินคดีควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิด ความปลอดภัยของผู้เสียหายและการคุ้มครองผู้เสียหายอย่างต่อเนื่อง รวมถึงต้องมีกระบวนการติดตามและประเมินผลระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการเพื่อลดความเสี่ยงจากการตกเป็นเหยื่อซ้ำ การป้องกันและติดตามเด็กและเยาวชนควรให้ความสำคัญและระมัดระวังกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำความผิดและมีแนวโน้มว่าจะกระทำผิดซ้ำภายหลังได้รับการปล่อยตัวโดยนำกฎหมายคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กมาใช้บังคับให้เหมาะสมต่อลักษณะและสภาพแวดล้อมของเด็กและเยาวชน ประเด็นด้านนโยบาย คือ รัฐบาลควรกำหนดนโยบายการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นนโยบายระดับชาติ โดยเน้นการป้องกันการกระทำผิด การแก้ไขพฤติกรรม การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางสังคม และการใช้มาตรการพิเศษที่มุ่งต่อการส่งเสริมพัฒนาการที่ดีของเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณัชชา กำแก้ว (2562) ซึ่งพบว่าการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนยังไม่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ในเรื่องของการกระทำความผิดที่มีพฤติกรรมร้ายแรง จึงเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ให้ทันกับสภาพสังคมปัจจุบัน ควรแก้บทลงโทษเพื่อให้กฎหมายมีประสิทธิภาพ และเกรงกลัวต่อการที่จะกระทำความผิดสำหรับเด็กและเยาวชน

2. แนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี

ผู้วิจัยดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้ การให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี (มาตรา 73) สำหรับผู้ให้คำปรึกษา (นักจิตวิทยา, ผู้พิพากษาสมทบที่ทำหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษา) เป็นการให้คำปรึกษาที่ต้องใช้ทักษะและเทคนิคในการให้คำปรึกษาสูง ดังนั้นเด็กหรือเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้นักจิตวิทยาทำการประเมินและคัดกรองเบื้องต้น ก่อนที่จะส่งต่อไปยังท่านผู้ให้คำปรึกษาฯ หรือหน่วยงานบำบัดอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอก โดยแนวทางการให้คำปรึกษาฯประกอบด้วย

2.1 การสร้างสัมพันธภาพเพื่อความไว้วางใจ (Building Relationships for Trust)

เป็นขั้นตอนแรกของการให้คำปรึกษาฯ เพื่อให้เด็ก เยาวชนหรือครอบครัวเกิดความไว้วางใจ อบอุ่นใจและสบายใจ มั่นใจต่อการเปิดเผยปัญหาและแสดงความรู้สึก ซึ่งแนวทางการสร้างสัมพันธภาพจะประกอบด้วย (1) การสร้างสัมพันธภาพผ่านการพูดคุยอย่างเป็นกันเอง (2) การอธิบายถึงเจตนารมณ์ของการให้คำปรึกษาและกระบวนการทั้งหมด (3) การแนะนำผลดีผลเสียของการร่วมมือกัน (4) การแสดงออกถึงความจริงใจของผู้ให้คำปรึกษาที่จะช่วยเหลือเด็ก เยาวชนและครอบครัว ซึ่งการสร้างสัมพันธภาพอาจจะสำเร็จในครั้งแรกหรืออาจจะให้เวลาเด็ก เยาวชนและครอบครัวได้ไปไตร่ตรองก่อน เป็นแนวทางที่ผู้ให้คำปรึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจและการตกลงร่วมกันในการเข้ารับการให้คำปรึกษาที่ประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

2.2 การให้คำปรึกษาที่ยืดหยุ่น (Flexible Consulting)

ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีเทคนิคและวิธีการให้คำปรึกษาที่เหมาะสม ยืดหยุ่นเป็นราย ๆ ไป ตามความเหมาะสม ประกอบด้วย (1) เทคนิคการฟังด้วยใจ (2) การถามย้ำ ๆ (3) การทวนความ (4) การสะท้อนความรู้สึก (5) การให้กำลังใจ (6) การสรุปความ (7) การแยกคุย เพื่อหาข้อเท็จจริงระหว่างเด็ก เยาวชนกับผู้ปกครอง เพื่อพิจารณาเลือกประเด็นปัญหาที่จะนำไปสู่การวางแผนแก้ไขต่อไป (8) การอบรมแนะนำ (9) การสร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดการเปิดใจ (10) การนำตัวแบบที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ (11) การค้นหาแรงจูงใจภายใน เพื่อนำไปสู่การค้นหาสาเหตุที่แท้จริงที่นำไปสู่การกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน และเพื่อเป็นข้อมูลในการช่วยเหลือเยาวชน

2.3 การวางแผนและกำหนดมาตรการที่มีประสิทธิผล (Planning and Determining Effective Measures)

ประกอบด้วย (1) การวางแผนแบบมีส่วนร่วม ทั้งนักจิตวิทยา ผู้ให้คำปรึกษา ผู้ปกครอง และเยาวชน (2) การใช้วิธีการครอบครัวบำบัด เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและเกิดความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว เช่น การมอบหมายงานให้เยาวชนช่วยงานที่บ้าน หรือการมอบหมายให้ครอบครัวทำกิจกรรมร่วมกัน (3) การให้เยาวชนออกห่างจากสภาพแวดล้อมเดิม เช่น การช่วยกันตรวจสารเสพติดทุก 3 วัน การควบคุมเรื่องเวลากลับบ้านของเยาวชน การห้ามเยาวชนออกจากบ้านในยามวิกาลยกเว้นจะมีผู้ปกครองไปด้วย (4) การให้เด็กหรือเยาวชนจดบันทึกพฤติกรรมของเยาวชนทุกวัน (5) การห้ามคบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อนที่อาจนำไปความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำ

2.4 การติดตามที่หลากหลาย (Multi-channel Tracking)

ประกอบด้วย (1) ติดตามผ่านการรายงานตัว ซึ่งจะเป็นการนัดเด็ก เยาวชนหรือผู้ปกครอง ให้เข้ามาพบทุก 15 วันเมื่อครบวันผลัดฟ้องทุกครั้ง เพื่อให้คำปรึกษาและติดตามความก้าวหน้าของการให้คำปรึกษา (2) การติดตามผ่านแอปพลเคชันการสื่อสารผ่าน Line ซึ่งเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวที่เข้าสู่กระบวนการทุกคนจะอยู่ในกลุ่มร่วมกับนักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษา เพื่อติดตามพฤติกรรมต่าง ๆ ผ่านการพูดคุยกันได้ตลอด 24 ชั่วโมง การแจ้งข่าวสาร รวมถึงการส่งรูปภาพหรือการบ้านที่มอบหมาย (3) การติดตามผ่านโทรศัพท์ ซึ่งในบางกรณีอาจต้องโทรไปพูดคุยให้กำลังใจหากพบว่าการให้กำลังใจของนักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษามีผลดีต่อเด็ก เยาวชนหรือครอบครัว ซึ่งแนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี จำเป็นต้องมีองค์ประกอบในการป้องกันที่ต้นเหตุจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับ อภิรัตน์ กังสดารพร (2562) ที่พบว่า ตัวแบบภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง ประกอบด้วยองค์ประกอบ 11 ด้านดังนี้ เป็นแบบอย่างที่ดี มีจิตวิญญาณแห่งความรักความเข้าใจ
มีเจตคติเชิงบวก มีความมั่นคงทางอารมณ์ ปรับบทบาทตนเองได้ดี มีประสบการณ์และความรู้ที่หลากหลาย มีบุคลิกภาพแห่งศรัทธาและความไว้วางใจ มีทักษะการประยุกต์และบูรณาการ มีทักษะการสื่อสารเชิงจิตวิทยาการให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษาที่มุ่งประสิทธิผล และการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชลาศัย กันมินทร์ (2562) ที่พบว่าแนวทางการป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวแบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ 1) การปลูกฝังให้บุคคลใช้เหตุผลอย่างเหมาะสม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และให้บุคคลเรียนรู้ผ่านตัวแบบที่เหมาะสม 2) เน้นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว การปลูกฝังความเชื่อและค่านิยมที่เหมาะสม 3) เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และการจัดสภาพแวดล้อมในชุมชน เพื่อป้องกันปัญหาความรุนแรง และ 4) การบูรณาการทุกภาคส่วนให้ทำงานไปพร้อมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

1. กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี มาตรา 73 ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ระบุว่า เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกจับส่งตัวมาที่ศาล ศาลต้องตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชนและต้องสอบสวนว่ากระทำความผิดหรือไม่ นอกจากนี้ ศาลต้องตรวจสอบว่าการจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนนั้นเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากพบว่าการจับกุมมิชอบด้วยกฎหมาย ศาลต้องปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนทันที หากเด็กหรือเยาวชนไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ศาลต้องแต่งตั้งที่ปรึกษาให้ เพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจมีคำสั่งให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือองค์กรที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ หรือบุคคลหรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควรดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการพิจารณาคดี บุคคลหรือองค์กรที่ได้รับมอบหมายมีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติหรือศาลตามที่กำหนด การดำเนินการนี้เป็นไปเพื่อให้แน่ใจว่าเด็กหรือเยาวชนได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมและสอดคล้องกับกฎหมายในระหว่างการพิจารณาคดี

อย่างไรก็ดี มาตรา 73 นี้ ได้กำหนดมาตรการพิเศษสำหรับการแก้ไข บำบัด และฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดในชั้นก่อนฟ้องคดี หรือช่วงระยะเวลาผลัดฟ้อง ซึ่งศาลสามารถสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้าร่วมกระบวนการของศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานการประชุมในระหว่างที่ทำการรวบรวมพยานหลักฐานและสรุปความเห็นในสำนวนเพื่อยื่นเรื่องให้พนักงานอัยการ ศูนย์ให้คำปรึกษาจึงมีหน้าที่แก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก

และเยาวชนที่ไม่มีการควบคุมตัว โดยศาลจะมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชน และอาจรวมถึงผู้ปกครองเข้าพบผู้ให้คำปรึกษาและนักจิตวิทยาประจำศูนย์ เพื่อประเมินและวิเคราะห์สภาพปัญหาทางกาย จิต และสังคม เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม

2. แนวทางการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องคดี มาตรา 73 คือ การสร้างสัมพันธภาพเพื่อความไว้วางใจ ผ่านการพูดคุยอย่างเป็นกันเอง อธิบายถึงเจตนารมณ์ของการให้คำปรึกษาและกระบวนการทั้งหมด ตลอดจนแนะนำผลดีผลเสียของการร่วมมือกัน รวมถึงแสดงออกถึงความจริงใจของผู้ให้คำปรึกษาที่จะช่วยเหลือเด็ก เยาวชนและครอบครัว นอกจากนี้ยังรวมถึงการให้คำปรึกษาที่ยืดหยุ่น วางแผนและกำหนดมาตรการที่มีประสิทธิผล การติดตามที่หลากหลาย เช่น การรายงานตัวทุก 15 วัน เมื่อครบวันผลัดฟ้อง ร่วมกับการติดตามผ่านแอปพลเคชันการสื่อสาร Line และการติดตามผ่านโทรศัพท์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ควรมีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้พิพากษาสมทบ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเกี่ยวกับกระบวนการและวิธีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและครอบครัวตามมาตรา 73 อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะต่อสังคม สถาบันครอบครัวควรเสริมสร้างความเข้มแข็งภายในครอบครัว รวมถึงการเอาใจใส่ในการเลี้ยงดูบุตรหลานอย่างอบอุ่นและใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะต่องานวิจัยครั้งต่อไปควรนำหัวข้อไปศึกษาวิจัยในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอื่น ๆ รวมถึงศึกษาต่อยอดไปยังมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรา 132 และมาตรา 90

เอกสารอ้างอิง

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2565). *สถิติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจำแนกตามประเภทความผิด.* สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2566 จาก http://www.djop.go.th/homt

จิรัทธิ์พล ภูวไชยจีรภัทร, ประพนธ์ สหพัฒนา และเกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์. (2561). ศึกษาปัจจัยกดดันและปัจจัยการควบคุมตนเองกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 10(1),* 425-451.

ชลาศัย กันมินทร์. (2562). *ความรุนแรงในครอบครัว: ปัญหาและแนวทางป้องกัน.* สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2566 จาก https://rsucon.rsu.ac.th/files/proceedings/nation2019

ณัชชา กำแก้ว. (2562). *มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมกับการลงโทษทางอาญาในการกระทำความผิด: ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา.* สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2566 จาก http://repository.nida.ac.th/handle/662723737/4487

ปพนธีร์ ธีระพันธ์. (2562). การพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับทะเบียนประวัติอาชญากรของเด็กและเยาวชน. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 12(2),* 87-111.

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. (2554, 25 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา, 128*(ตอนที่ 71 ก), 20-24.

ภัทราวรรณ รัตนเกษตร. (2566). การพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนบนหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก. *วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์, 12(1),* 37-63.

สุรีย์ กาญจนวงศ์ และคณะ. (2549). *การศึกษาปัญหาที่เป็นสาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

อภิรัตน์ กังสดารพร. (2562). ภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา: กรณีศึกษาผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง. *วารสารสมาคมนักวิจัย, 24(1),* 45-57.

อุทิศ สุภาพ. (2561). ปรัชญาอาชญาวิทยาในการลงโทษ: การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2566 จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_479705

JDL
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

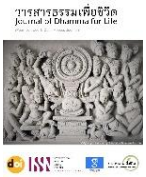

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.95

Gandhian Impression on Modi

Sanjay Kumar[1]*, Apichai Puntasen[2]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Sanjay Kumar***
College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: sanjayuv@gmail.com

2. **Apichai Puntasen**
Rural and Social Management Institute (RASMI), Foundation for Thailand Rural Reconstruction Movement, Under Royal Patronage, Thailand.
Email: apichaipun@hotmail.com

Keywords:
Gandhian Thoughts; PM Modi; Indian Government Schemes; Indian People; Swadeshi Principles.

Article history:
Received: 17/09/2024
Revised: 19/10/2024
Accepted: 12/11/2024
Available online: 27/03/2025

How to Cite:

Kumar, S. & Puntasen, A. (2025). Gandhian Impression on Modi. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 607-624.

ABSTRACT

In India's extensive and diverse political chronicles, only a select few have wielded an enduring impact comparable to that of Mahatma Gandhi and Narendra Modi. Despite the considerable temporal and ideological distance separating their perspectives and epochs, the style and policies of PM Modi evinces a clear and indelible legacy of Gandhi. PM Modi inaugurated several policies and schemes for the development of Indian people. This paper consists of Gandhian thoughts which have been followed by PM Modi. They also include several schemes which are based on Gandhian thoughts. The notion of "*Swadeshi*" or self-reliance, espoused by Mahatma Gandhi, remains a pivotal facet of India's socio-political and economic landscape under PM Modi's stewardship. PM Modi's government has executed policies and legislations that bolster the "Make in India" campaign and conform to *Swadeshi* principles, intending to foster the growth of domestically produced goods. The *Ayushman Bharat* initiative, which was initiated during Modi's tenure, endeavors to furnish complimentary health insurance to the underprivileged strata of society, with a focus on financial safeguards and preventive healthcare measures. While there may be differing opinions on their legacies but Mahatma Gandhi and PM Modi both have left an indelible mark on India's history and continue to shape the country's future.

Introduction

PM Narendra Modi, who graced the world on September 17, 1950, in Vadnagar, a petite hamlet in Gujarat, India, is unequivocally one of the most distinguished political magnates in the modern-day Indian political arena. His odyssey from an unassuming inception to holding the esteemed position of Prime Minister of India is characterized by an amalgamation of political sagacity, unwavering commitment, and a resolute vision for the nation. There exist two significant dates that hold immense importance in the trajectory of PM Modi's career. Both Modi and Gandhi are nationalists. The only distinction was their respective birth dates. Gandhi gave cleanliness a lot of attention. After taking office in 2014, Modi launched the Clean India mission. Modi prioritized digitalization, demonetization, and law enforcement by cutting out middlemen from the system to eradicate corruption. He also started some welfare programs to raise people's standard of living. Modi has attempted to implement Mahatma Gandhi's calls for equal rights for women, youth, and religious minorities despite the caste system and religious convictions. (Sen, R., 2016) (Varu *et al.* 2016).

While Mahatma Gandhi and PM Narendra Modi are both significant figures in Indian history, they represent different periods and political contexts. Gandhi's legacy is deeply rooted in India's struggle for independence and his philosophy of non-violence, while Modi is a contemporary political leader who has shaped India's political landscape in the 21st century. The views of both leaders may vary, and opinions about them are often shaped by political and ideological perspectives (Ghosh, 2020).

Gandhi's dedication to truthfulness and the use of forceful resistance served as a source of motivation for the Indian struggle for independence, which had limited relevance to Indian politics or society. Despite the possibility of differing viewpoints on their respective legacies, both Gandhi and PM Modi have made an enduring impact on Indian history and are still decisively influencing the fate of the nation (Mishra and Nargunde 2017).

Literature Review

In 2017, Singh and Deepika [6] Examined how India views the regional organization in common and ASEAN specifically under the control of PM Narendra Modi. The base of "Modi's doctrine" appears to be "economic interest," with the superstructure being security and the fight against terrorism, as well as fostering cultural ties and technological cooperation. The conclusion can be drawn from the above observation of India's beginning relationships with its immediate neighbours Bhutan, Nepal, BRICS, and ASEAN

In 2019, Balakrishnan and Jithesh [7] sought to go into great detail about PM Modi's gifted diplomacy during his time as India's prime minister from 2014 to 2019. There are three sections in this essay. A thorough report on the presents that PM Modi gave throughout his international trips was explained in the first part. The study of the primary goals or substance of Modi's "Gifted Diplomacy" was covered.

In 2020, Balasubramanian *et al*. [8] The life and freedom struggle of Mahatma Gandhi are the primary subjects of this essay. This chapter examines the lessons to be learned from a person who was not easy to understand nor immune to failure or wrong, but who nevertheless continues to inspire and fascinate a large number of people. We try to explain the approach to learning that this incredibly astute tactician and strategist put forward. This paper, in this context, is a representation of the entire life and freedom struggle from this point of view.

In 2022, Sud N [9] examined a sub-sub-national district's violently suppressed protest and forcefully promoted industry. Next, I interact with those who observe and occasionally take part in the politics and economics of the Gujarat model in the hinterland of the villages. Deep cracks are shown here, however, by the capitalist development based on insecure labor and jobless growth, as well as by the country of Hindus, which is deeply divided along caste, class, region, and gender lines. Notwithstanding these fissures, growing state authoritarianism and the populist bond with a charismatic leader persist—at least for the time being—in the lack of viable political alternatives.

Compare Gandhi's and Modi's Thoughts

Despite their shared passion for nationalism, the personal approaches of PM Narendra Modi and Mahatma Gandhi were significantly influenced by their distinct historical backgrounds. In 1869, Gandhi was born and played a significant role in the struggle for Indian independence against British colonial rule. His nationalism heavily relied upon acts of civil disobedience and non-violence. On the other hand, Narendra Modi, born in 1950, is a contemporary political leader whose pursuit of India's progress and international recognition prioritizes political and economic nationalism. Due to their disparate birth years, they harbored diverse notions and methodologies in their endeavors to achieve their nationalistic aspirations (Hall, 2017).

Despite their significant differences in ideology, historical context, and leadership style, there are a few common aspects between Mahatma Gandhi and Narendra Modi:

Nationalism

Both Gandhi and Modi share a deep sense of nationalism and love for India. While their expressions of nationalism may differ, they are united in their commitment to the welfare and progress of the country (Hall, 2019).

Emphasis on Cleanliness

Mahatma Gandhi emphasized cleanliness and sanitation, considering it an essential aspect of individual and community well-being. Similarly, Modi launched the *Swachh Bharat Abhiyan* (Clean India Mission) to promote cleanliness and hygiene across the country (Rana, H. and Sharma 2022).

Mass Appeal

Both leaders have demonstrated a significant mass appeal. Gandhi's ability to connect with the masses, especially through non-violent movements, and Modi's charismatic leadership and effective communication have allowed them to garner widespread support (Mishra, 2018).

Focus on Development

While their approaches differ, both leaders have shown a commitment to the development of the nation. Gandhi focused on rural development and self-reliance, while PM Modi prioritized economic reforms and infrastructure development (Sinha, 2021).

Connection to the People

Gandhi and PM Modi have both tried to connect with the common people. Gandhi's simple lifestyle and accessibility, as well as Modi's efforts to communicate directly with citizens through social media and public addresses, reflect their attempts to establish a direct link with the people (Abi-Habib 2020).

Influence on the Global Stage

Both leaders have had an impact on the global stage, albeit in different ways. Gandhi's philosophy of non-violence influenced global leaders and movements, and PM Modi has actively engaged in international diplomacy to promote India's interests (Schroeder, 2022).

Empowerment of Women

Both leaders have spoken about the empowerment of women. Gandhi advocated for women's rights and their active participation in the independence movement, while Modi's government has launched initiatives like the *Beti Bachao, Beti Padhao* (Save the Girl Child, Educate the Girl Child) campaign (Sengupta 2019).

While Mahatma Gandhi and PM Modi have different political and philosophical foundations, these common aspects demonstrate some shared values and concerns for the well-being and progress of India and its people. However, it's important to recognize that their methods and specific policy implementations may vary significantly (Sharma *et al.* 2022).

Emphasis on Swadesi (Self-Reliance)

For many years, the concept of "*Swadeshi*," or self-reliance, has played a significant role in India's socio-political and economic landscape. Since Mahatma Gandhi ardently advocated it during the Indian freedom struggle, the concept of "*Swadeshi*" has performed a significant character in India's politics and profitable landscape. It continues to do so in the present day, even under PM Modi's leadership**.** Between regional and international brands, there is perpetual conflict. India is a sizable nation with a sizable population that offers enormous commercial potential to both domestic and foreign businesses. Indians now have access to a wide range of *swadeshi* (local) and *videshi* (foreign) brands as a result of globalization. While some consumers choose local brands over global brands in specific product categories, others favor local brands over global brands overall. Therefore, it is crucial to determine whether consumers favor local or international brands. Under PM Modi, the *Swadeshi* movement in India, which attempts to encourage and promote domestically manufactured items, has experienced a rebirth. During his administration, several programs and laws that support the "Make in India" movement and adhere to the *Swadeshi* principles were implemented (Ruparelia and Sanjay 2015) (Dash 2020).

Make in India

The Make in India program, which was introduced on September 25, 2014, was intended to advance India's position as a major global manufacturing hub and strengthen its manufacturing industry. The main goals are to support indigenous manufacturing and draw in foreign capital to the industry. The tax code has been made simpler, bureaucratic red tape has been reduced, and infrastructure improvements are just a few of the steps the government has taken to make doing business in India easier. The government has set goals to raise the GDP contributions of 25 important industries, including the automotive, textile, and electronics industries, as part of the Make in India project. The project has resulted in job growth and increased exports for the nation. The Make in India project aids in employing India's ever-growing population. India becoming a center for producing a range of commercial goods, and developing the neighborhoods and surrounding areas where the industries would be located. The scheme will increase India's GDP since foreign investments will generate a sizable amount of income. The manufacturing industry is the only focus of the Make in India initiative (Chenoy *et al.* 2019) (Srivastava 2019).

India received $70.97 billion in overall FDI inflows during FY 22–23, including $46.03 billion in FDI equity inflows. India's GDP is expected to grow by 6%. To 6.8% In 2023-24. India moves up 79 spots in the World Bank's 2020 Ease of Doing Business Ranking, from 142nd in 2014 to 63rd in 2019. India moved up 41 places in 7 years to take 40th place in the global innovation index. India's total exports (including both merchandise and services) increased by 13.84% over the previous fiscal year to reach $770.18 billion. India has increased its position as the world's second-largest maker of mobile phones from just two plants in 2014. By 2025, India will achieve a $5 trillion economy. India's population is projected to increase by 25.7% between 2011 and 2036, from 121.1 billion to 152.2 billion. The largest tax reform since independence, the Goods and Services Tax (GST), creates a common national market by combining numerous indirect taxes. (Li and Yanfang 2017) (Echeverri-Gent *et al.* 2021).

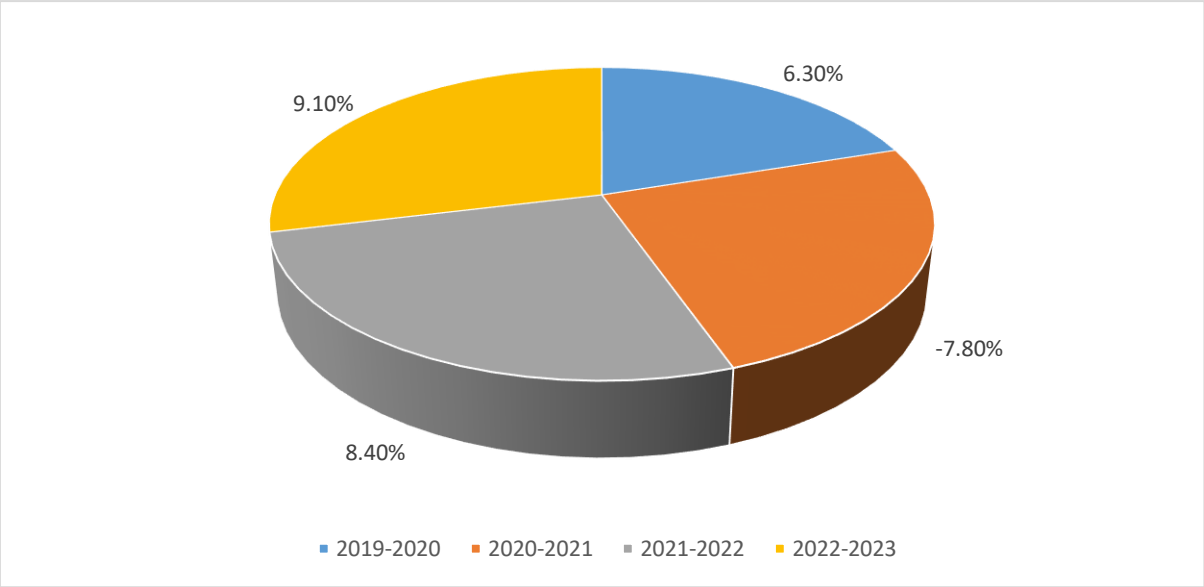

Figure 1 (a): Service Sector Growth

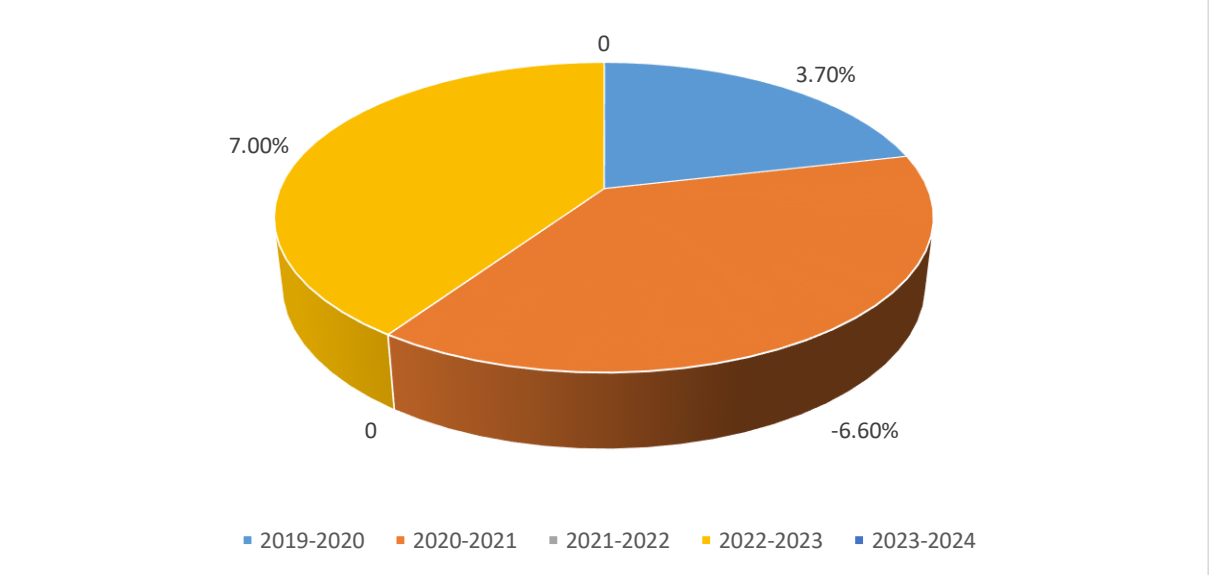

Figure 1 (b): GDP Growth

The prognosticated tangible GDP expansion for FY24 is anticipated to be 6.5 percent, a statistic that bears a striking resemblance to the evaluations furnished by various global institutions including the "World Bank, the IMF (International Monetary Fund), and the ADB (Asian Development Bank)", as well as the RBI (Reserve Bank of India) within India. It is anticipated that during FY24, economic growth will be robust owing to a strong credit disbursal and capital investment cycle, along with the bolstering of corporate and banking sector balance sheets in India. Additionally, the expansion of public digital platforms, as well as innovative calculations such as "PM *GatiShakti*, the National Logistics Policy, and the Production-Linked Incentive schemes" aimed at boosting production outcomes will offer further support to the growth of the economy (Priyadharshini 2018).

Atmanirbhar Bharat

The notion of self-reliance in *Atmanirbhar Bharat* has its genesis in the Gandhian ideology of *Swadeshi*. *Swadeshi* was a concept espoused by Gandhi to promote a robust economy, decentralization of power to rural communities, and promoting localized and lesser industrialization. Gandhi firmly believed that India's economic destiny was intricately linked to the adoption of *Charkha* and *Khadi*. Gandhi was clueless about poverty and unemployment in India. Gandhi firmly believed that mainstream politics should not interfere in village political affairs and placed his trust in indigenous institutions. He identified the devastating release from *Swadeshi* in the financial and manufacturing life as a major contributor to the deep poverty of the masses. He viewed *Swadeshi* not as a boycott movement driven by requital, but as a spiritual precept to be embraced by all. While Gandhi acknowledged that he was not an economist, he had read treaties that suggested that England could readily become a self-sustained country, raising all the creation it needed. He remarked that "had we not abandoned *Swadeshi,* we need not have been in the present fallen state. If we get rid of the economic slavery, we must manufacture our cloth and, the present movement, only by hand-spinning and hand-weaving". (Ghosh and Sudaita 2021) (Dwivedi *et al.* 2021)

"Vocal for Local" is closely associated with the larger *Atmanirbhar Bharat Abhiyan*, which entails several economic stimulus programs to encourage independence and strengthen the Indian economy, particularly in the rouse of difficulties like the COVID-19 pandemic. The government has announced some initiatives as part of the *Atmanirbhar Bharat* project, including a production-linked incentive program for many industries, including electronics, pharmaceuticals, and textiles, among others. Additionally, the government has proposed efforts to encourage exports as well as reforms in the agricultural industry. This initiative had both positive and negative impacts such that, the economic stimulus package gave several different economic fields, containing "micro, small, and medium-sized enterprises (MSMEs), agriculture, healthcare, and more, much-needed financial support, job creation, and agriculture reforms". (Jain et al. 2022) (Maravi et al. 2022).

Cleanliness, Sanitation, and Gandhi's *Sulabh* Movement

Mahatma Gandhi once expressed his desire for a clean India before striving for independence. The act of manual scavenging has persisted in India since ancient times. Such habits of cleaning excrement with bare hands are considered inhumane. The individuals assigned to this task of cleaning squalid toilets and disposing of human waste are referred to as carnivores and are often addressed as untouchables. In the 1970s, the "*Sulabh* Movement"

was initiated, which resulted in the creation and development of various two-pit-pour flush toilet designs. These designs were subsequently popularized as *Sulabh Shauchalayas* (Toilets). Today, "*Sulabh* serves a daily population of roughly 20 million individuals by constructing 1.5 million household toilets, over 9,000 public toilets, and 20,000 school toilets". *Sulabh* not only fulfilled Mahatma Gandhi's dream of emancipating scavengers from their degrading profession but also provided them with alternative means of livelihood, thereby catering to their comprehensive welfare. As a result, *Sulabh* addresses a wide range of issues about ecological cleaning, people's healthcare, untouchability, social discrimination, and the struggles faced by marginalized communities, including widows (Rodrigues *et al.* 2017) (Pathak *et al.* 2019).

On October 2, 2014, the birth dates of Lal Bahadur Shastri and Mahatma Gandhi, and the *Swachh Bharat Mission* (the Clean India project) were unveiled in New Delhi (Rukmini, 2014). Every person should dedicate 100 hours a year to cleaning, according to Modi. The World Health Organization estimates that inadequate sewerage valued India almost "$54 billion in 2006, or 6.4% of its GDP ("Inadequate Sanitation Costs," 2010)". By establishing a partnership between the national and state governments and the populace, the Clean India project seeks to promote cleanliness and hygiene as well as to end open defecation in India. Under *Swachh Bharat Mission – Gramin SBM (G)*, "the nation's 10.9 crore individual household latrines (IHHLs) have been built". The incentive for building IHHL was increased under *SBM (G)* from Rs. 10,000 to Rs. 12,000 to permit a water repository ability for hand hygiene and toilet cleaning. via a self-sufficient validation office and with World Bank funding to *SBM (G)*, the management of potable water and hygiene conducted three rounds of the "National Annual Rural Sanitation Survey (NARSS) from 2017–18 to 2019–20". The availability of water for toilet use was one of the survey's primary indicators. According to the NARSS 2019–20 data, 99.6% of families with access to toilets also had access to water, and 95.2% of rustic residents who had obtained toilets used them. Additionally, the government started the *Jal Jeevan Mission* in 2019 to give every rustic household an operational household tap connection by 2024 (Singh *et al.* 2018) (Singh, Renu) (Bhanot *et al.* 2017).

Table 1: Toilets Built Under SBM

Targets	Original Targets	Revised Target (Revised in 2019)	Actual Built
Individual HHL	66,42,000	58,99,637	62,60,606
Community and Public Toilets	5,08,000	5,07,587	6,15,864

Table 1 offers valuable insights into the sanitation program's objectives, showcasing both the original and revised goals as of 2019, as well as the actual outcomes of individual household latrines (IHHL) and community/public toilets built. The initial targets aspired to establish 66,42,000 (equivalent to 6.6 million) individual household toilets, however, a revision in 2019 resulted in a reduction to 58,99,637 (equivalent to 5.8 million). In contrast, the number of built individual household toilets exceeded both the original and revised objectives, with a remarkable total of 62,60,606 (equivalent to 6.2 million). Similarly, the original goal for community and public toilets was 5,08,000 (equivalent to 0.5 million)with a slight decrease to 5,07,587 (equivalent to 0.5 million) in the revised plan. Notably, the actual number of built

communities and public toilets surpassed both the initial and revised targets, amounting to a total of 6,15,864 (equivalent to 0.6 million)(Mohapatra, 2019).

Empowerment of Underprivileged Persons

During PM Modi's era, the empowerment of underprivileged persons has drawn both praise and condemnation. It's significant to record that there is an expansive viewpoint on these subjects, and various stakeholders have varied views on the policies and steps implemented by the government in this regard. Modi has implemented various initiatives that aim to empower the underprivileged population, drawing inspiration from the Gandhian ideology.

Pradhan Mantri Jan-Dhan Yojana (PMJDY)

Financial inclusion is a procedure that confirms everyone in wealth may simply acquire, utilize, and be a section of the formal economic system. The innovative concept of financial inclusion encourages the adoption of banking practices and catalyzes the eradication of poverty. The government of India took a step in that direction by introducing the *PMJDY.* The program includes more benefits than just opening a bank account, such as a "zero-balance bank account with a RuPay debit card, accidental insurance coverage of 1,00,000 rupees, life insurance coverage of 30,000 rupees for those who open accounts by January 26th, 2015 in addition to the 1,00,000-rupees accidental cover", etc (Sarma *et al.* 2011).

According to the Government of India (GOI), payments made under the "Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act (MGNREGA)" must be sent into the accounts of MGNREGA workers in rustic regions held in either banks or post offices (unless exempted). The *PMJDY* program's goal is to make sure that no household is free of a bank account. "There are 9.98 billion MGNREGA worker accounts at banks and post offices. There are 3.66 billion accounts in post offices and 0.75 billion in cooperatives out of this total". All banks cooperated in this way to go toward this road of greater inclusiveness. There are some challenges to implementing the initiative, like private banks imposing hidden fees on the beneficiary, which could make financial inclusion more difficult. There have been several occasions where people have started several accounts at various kinds of banks. Government budgetary arrangements for inducements have not been given, risking the financial stability of the institutions (Shettar and Rajeshwari 2016) (Senapati and Partha Sarathi 2018).

Ayushman Bharat or Pradhan Mantri Jan Arogya Yojana (PMJAY)

Launched on September 23, 2018, the *Ayushman Bharat* action focuses on supplying free health insurance to economically weaker sections of society to cover their medical expenses (Figure 3.7). The initiative focuses on providing financial protection to families and promoting preventive healthcare measures. The government aims to cover more than 100 million families under the scheme. As part of the *Ayushman Bharat* initiative, the government has launched two components, the Health and Wellness Centres, which seek to provide complete basic healthcare services, and the *PMJAY*, which offers free Medicare reportage of up to 5,00,000 rupees per household per year for secondary and therapy hospitalization. There are some challenges in implementing the *PMJAY*, there is not enough inducement for good tertiary hospitals to sign up for the program also, a low level of knowledge of their rights and eligibility for the benefits are among the challenges of this program. The challenges also included limited ability in some states to implement the system effectively to ensure that the

affiliated hospitals provide high-quality medical treatment (Chandrakant and Lahariya 2020) (Panda and Pradeep Kumar 2019) (Furtado *et al.* 2022).

Stand-Up India

The game-changing "Stand-Up India" scheme, launched by PM Modi on April 5, 2016, aims to encourage self-employment at the basic level for financial authorization and job development. It focuses on utilizing the corporate credit system to broadcast to the under-resourced population, including women and entrepreneurs from organized castes and organized tribes, to provide them the chance to contribute to the country's financial prosperity. via a general network of 1,25,000 bank branches, the program aims to assist at least 250 million borrowers. Stand-Up India Scheme's goal is to help at least one woman borrower and at least one borrower from a scheduled caste (SC) or scheduled tribe (ST) every bank branch of all scheduled commercial banks gets bank loans between one to ten million rupees for starting a new business. The portal offers a digital platform built on three pillars (Handholding assistance, providing financial information, and Guarantee of Credit) to help business promotion for entrepreneurs in the Scheduled Caste (SC), Scheduled Tribe (ST), and women categories (Dutta and Jyotisikha 2018) (Amlathe *et al.* 2017).

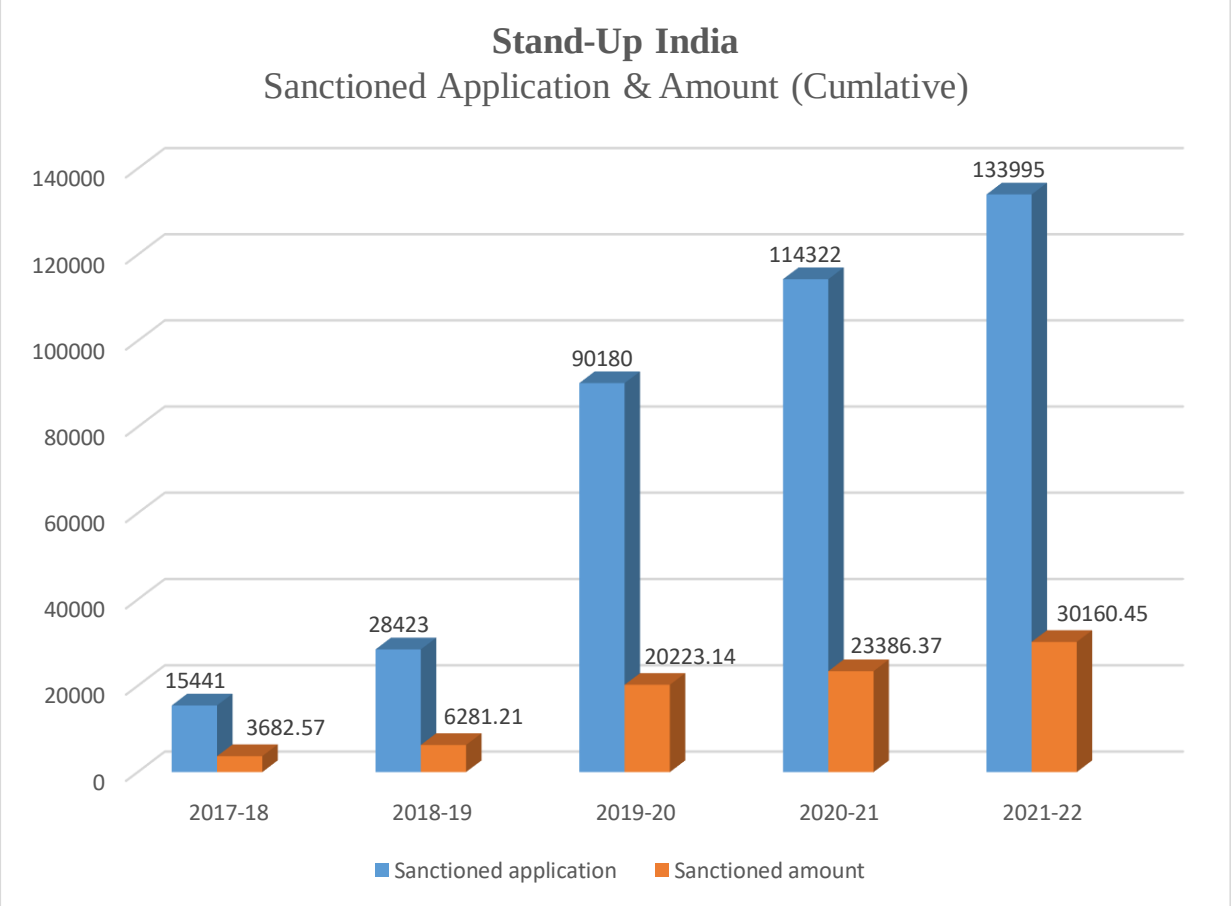

Figure 2: Stand-up India

The Stand-Up India Scheme has successfully reached its 7th year of implementation. The primary focus of the program is to foster economic empowerment and employment generation. Furthermore, the Stand-Up India Scheme has been extended for the entire period of the 15th Finance Commission, which spans from 2020 to 2025 (Manshani *et al.* 2017).

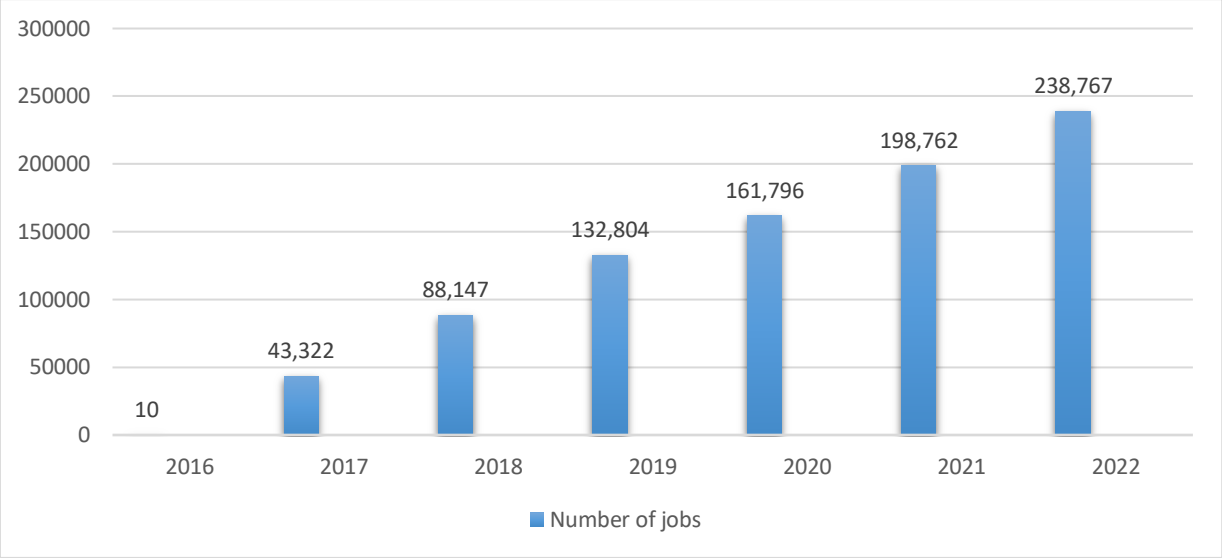

Figure 3: Stand-Up India Achievements till 2022

Figure 3 shows the Stand-Up India's Achievements till 2022. In 2022, there was a recorded escalation in the number of employment opportunities declared by distinguished companies that fall under the Stand-Up India initiative, which is enforced by the central government of the nation, reaching a staggering 238,767 establishments. This represented a notable upswing in comparison to the previous year. Additionally, since the inauguration of the Stand-Up India initiative, the government has declared the inception of approximately 860,000 jobs (Gupta 2022).

Rural Development

PM Modi inaugurated various rural development programs and policies that were influenced by Gandhi's thoughts. These programs seek to advance self-reliance, one of Mahatma Gandhi's basic beliefs, as well as the improvement of rural populations' standards of living.

Gandhi's Khadi Promotion

He promoted the utilization of indigenous resources and the manufacturing and consumption of *Khadi,* or hand-spun and hand-woven cloth, as a means of promoting an independent India. Under Gandhi's guidance, the *Charkha,* or spinning wheel, came to symbolize economic independence and the empowerment of rural populations. It has since become an iconic emblem of self-reliance. Gandhi's advocacy of hand-spun and hand-loomed material for the whole nation can be comprehended via the lens of his philosophical principles and their alignment with *khadi.* His contemplations concerning *khadi* were influenced by diverse ideologies, including the early *Swadeshi* movement, vegans, and worshippers that he encountered in London, as well as the works of Leo Tolstoy and John Ruskin. These components contributed to the formation of his distinctive philosophies and instigated his pragmatic undertakings with *khadi*. Importantly he believed that these initiatives can develop rural areas. The *Khadi* and Village Industries Commission (KVIC), a governmental body, was founded in the year 1956 to generate employment opportunities, encourage self-reliance amongst the impoverished, and foster a solid sense of public life in rural areas by consolidating *khadi* and other township trades. It is noteworthy that only the KVIC has the authorization to manufacture the Indian national flag using *khadi*. The KVIC's undertakings involve secondary

khadi creators, safeguarding *khadi's* worth through labeling, and arranging *khadi* fashion shows. According to Prime Minister Narendra Modi's two-year progress report published in 2018, "Earlier *khadi* for nation and *khadi* for fashion, now it is becoming *khadi* for transformation". The KVIC foresees *khadi* playing a significant role in metamorphosing rustic manufacturing into a general asset. Although Gandhi's preferred version of *khadi* was white and coarse, the KVIC presently markets *khadi* in various colors and designs. Additionally, they use the term "*khadi*" for other items such as *"khadi* shampoos, *khadi* candies, or *khadi* cosmetics". Thus, *khadi* is emerging as a social economic national brand for contemporary India (Kumar *et al.* 2019) (Thakur, 2020).

Rural Electrification

PM Modi debuted the *Pradhan Mantri Sahaj Bijli Har Ghar Yojana*, also known as *Saubhagya*, on September 25, 2017. The total outlay of the project is 162300 million while the Gross Budgetary Support (GBS) is Rs. 120 million. The outlay for rural households is 140 million while the GBS is 100 million. For urban households, the outlay is 20 million while GBS is 10 million. There are likely to be 30 million families covered by this program out of the total 40 million un-electrified households. The program will be very helpful for people in their day-to-day lives because it will benefit several industries, including agriculture, health, education, and enterprise (agro-based industry setup). The plan will support both national financial expansion and the development of new jobs. Every unconnected impoverished household is given a free electrical connection as part of the program. However, the consumer is responsible for paying the electricity consumption bill (Jain and Varinder 2018) (Iqbal *et al.* 2021).

Digital India

The goal of the Digital India scheme is to turn the nation into a knowledge economy and a community that is enabled by technology. It was launched on July 1, 2015 by PM Modi. The Digital India action would guarantee that citizens could access government services online. Via this scheme, households in inner-city and rustic places can obtain government opportunities digitally or electronically. The Digital India initiative is built on nine pillars that work together to prepare India for knowledge-based change and to provide the people with excellent governance through coordinated and synchronized interaction with both the central and local governments (Sharma and Jyoti 2016) (Midha and Rahul 2016).

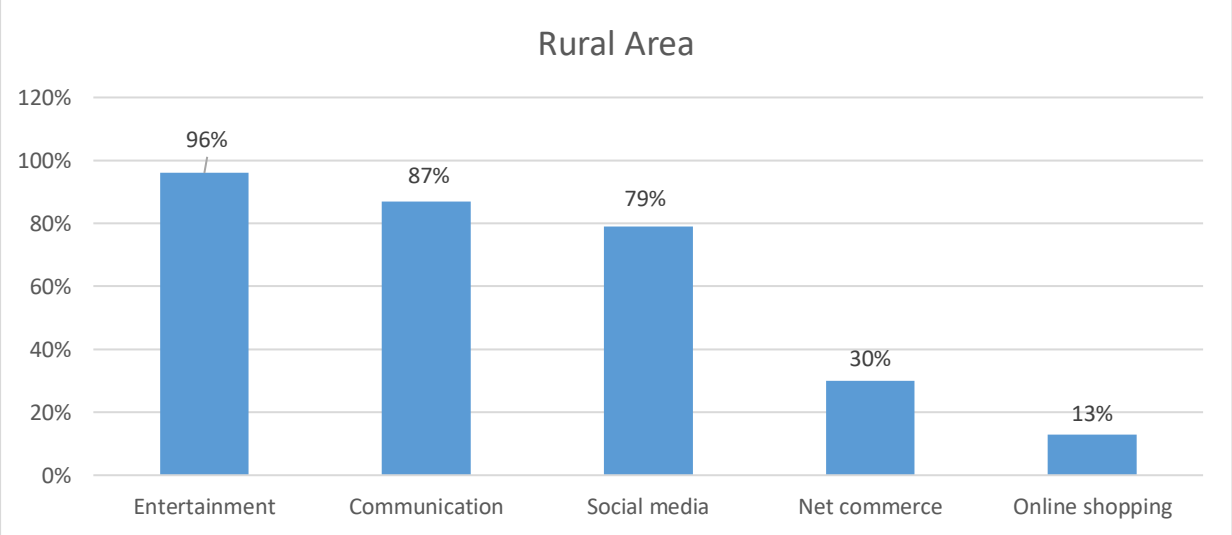

Figure 4 (a): Digital Development in Rural Areas

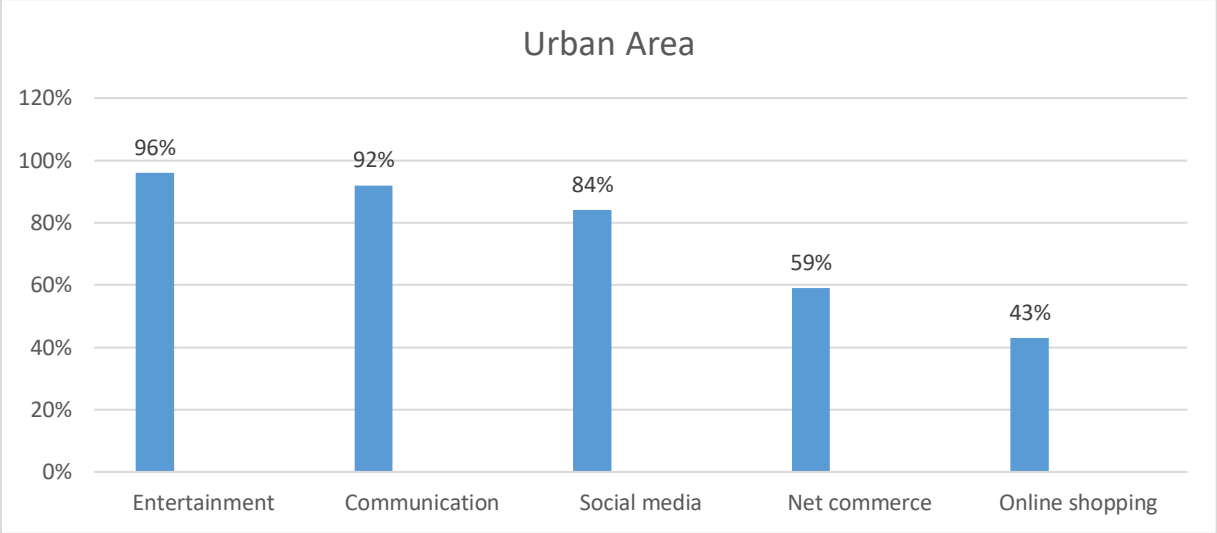

Figure 4 (b): Digital Development in Urban Areas

The number of individuals utilizing the internet in the urban regions of India experienced a rise of 4% in the year 2020, resulting in a total of 323 million users, which represents 67% of the urban populace. The per capita income of India is likely to grow around 70% by 2030 and is expected to reach ₹3,32,180 (equivalent to $4000) from the current levels of ₹2,03,460 (equivalent to $2,450) Telangana currently takes the top spot in the per capita income rankings with ₹2,75,443 (equivalent to $3,360). Following closely are Karnataka with ₹2,65,623 (equivalent to $3,048) Tamil Nadu with ₹2,41,131 (equivalent to $2,903), Kerala with ₹2,30,601 (equivalent to $2,776), and Andhra Pradesh with ₹2,07,771 (equivalent to $2,501) (Jindal *et al.* 2019).

Non-violence and Diplomacy

In the history of the globe, Mahatma Gandhi is regarded as one of the most important proponents of nonviolence *(ahimsa)*. His worldview and way of living were firmly based on peaceful ideals, and he used nonviolent resistance as a powerful tool in the effort to free India of British colonial authority, he had a big influence on diplomacy both before and after India's independence movement. Followed by Gandhi, PM Modi has a significant contribution to non-violence, especially in diplomacy (Jahanbegloo and Ramin 2020).

Gandhi's Non-Violence Movement

Satyagraha, as expounded and employed by Gandhi, can be comprehended on no less than two tiers. Primarily, it pertains to the course of action of cultivating a comprehension of any given circumstance and the perspectives of all parties involved. *Satyagraha*, which can be rendered as "Soul Force" functions in this capacity as a process to substantiate the veracity. In his endeavor to appreciate the soundness of each perspective, Gandhi was cognizant of his limitations as well as those of all human beings who attempt to establish absolute truth. Given these constraints, he believed that we can never be entirely certain whether we, as one faction of a dispute, are accurate in our stance or if our adversaries, on the opposing side of the dispute, own the truth. Therefore, while Gandhi regarded the pursuit of truth as an ongoing facet of life that is never fully attainable in an absolute sense, *satyagraha* represented a crucial orientation to uphold on an individual level. The second interpretation of the term *satyagraha*

is as a constructive strategy for peacebuilding on a grander societal scale; in this context, *satyagraha* denotes a process of civil disobedience or nonviolent resistance (Balasubramanian *et al.* 2021).

Foreign Policy

In May 2017, the Narendra Modi-led National Democratic Alliance (NDA) administration finished three years in power. He is one of the few Indian prime leaders who has invested a lot of time and effort in foreign affairs. Following Basrur (2017), he "began his occupancy as prime minister with an outbreak of foreign visits to huge and trivial powers alike". He has visited more than forty-nine states as of August 2017 in his thirty-one international journeys across six subcontinents, consisting of eight states twice and the USA five times. The new government has implemented numerous actions, such as the "Act East strategy and Neighbourhood First policy", to reenergize India's international relations (Chandra and Vikash 2017), a few noteworthy aspects of Modi's foreign policy are as follows.

First, he views foreign policy as a tool of national interest and uses this presumption to approach competing countries without considering their policy preferences. The past hesitation brought on by interstate rivalry and reluctance to offend their feelings has been replaced by the boldness with the clear aim that relations with India are for mutual benefit and not against their rivals. With a clear vision for shared prosperity and security, he joined the US, Japan, and Australia in the Quad for Indo-Pacific, seeking a common rules-based order for the region that would include all countries in this geographical area on an equal footing. For economic progress, the US, UAE, Israel, and other countries have joined another quad for West Asia (Alden and Aran 2016).

He carries on with the meetings with RIC (Regulated Investment Company), and BRICKS (Brazil, Russia, India, China, and South Africa) concurrently. Closer ties between Russia and the nations of Afghanistan and Central Asia are being developed, and the International North-South Transport Corridor (INSTC) is being operationalized. India is working to have an alternative to the TAPI (Turkmenistan–Afghanistan–Pakistan–India Pipeline) gas pipeline, in conjunction with Iran, where India has operationalized the Chahar port. Russia's invitation to Prime Minister Modi to be the head of the Eastern Economic Forum in September 2019 demonstrated its desire to include India in its Far Eastern economic agenda. Putin agreed with the Indian concept of the Indo-Pacific region when he recently visited India and agreed to hold consultations on the Indian and Pacific oceans. India is demonstrating its independence in international affairs by purchasing Russian S-400 weapons in defiance of US pressure (Kaarbo, 2015).

Second, he developed the Security and Growth for All Regions (SAGAR) concept, which was grounded in strategic and financial needs. This is a long-term strategy to ensure closer links with India in addition to meeting domestic needs. The *Chanakya* principle, which states that every friendship is motivated by self-interest, seems to have been internalized by him. Without self-interests, friendship is impossible. The truth is bitter. He added Act Far East and Act West Asia policies and redesigned the Look East policy as Act East Asia policy. He stands out as a skilled diplomat because of how he manages the intricate relationships with Saudi Arabia, Israel, the United Arab Emirates, and Iran. Previously, reluctance prevented India from utilizing its connections with them to their fullest (Morin 2018).

Third, his idea of "effective multilateralism," which acknowledges that the opinions of many people, not just a select few, should influence the global agenda and reflect the reality

of the growth of numerous nations. This also challenges any power's hegemony. Based on this idea, India started to cultivate ties with those nations that were getting less attention, mostly as a result of policy gridlock. In 2015, he upgraded the comprehensive collaboration to a strategic partnership and became the first prime minister to visit Mongolia. The partnership between Vietnam and Modi was upgraded to a Comprehensive Strategic Partnership in 2016. In 2017, Modi made the first-ever visit to Israel as the prime minister of India, and as a result, the relationship was elevated to a strategic one. He was the first prime minister to visit the UAE and Canada since 1986. Additionally, he redoubled his attempts to strengthen connections with India's neighbors under the banner of "Neighbourhood First." To address the persistent problem of unfavorable enclaves, he approved the Land Border Agreement with Bangladesh.

Fourth, Modi has made an effort to pragmatically combine national economic goals with international policy. In the face of domestic resistance, he has increased the campaign to attract FDI into India. He is using foreign agreements to help the "Make in India" and *Atmanirbhar Bharat Abhiyan* because he is pragmatic in a world where protectionism is on the rise and attempts are being made to weaponize interdependence. India now has trade agreements with over 50 nations that grant it privileged market access and economic cooperation. FTAs are currently being negotiated with Australia, the United Arab Emirates, and the European Union.

Fifth, he audaciously exploits the Indian diaspora to gain influence abroad, elevating their stature to that of significant political players in the host nations. Sixth, he not only cancelled the nuclear threat from Pakistan but also demonstrated that India had transcended the strategic constraint that had previously limited its position in terms of national security by punishing Pakistan for its misdeeds, as demonstrated by the surgical strikes and the Balakot air strike (Wehner, 2020).

Indian Foreign Policy in 2023

Strategic Autonomy: India still places a high priority on pursuing its national interests and maintaining its strategic autonomy. It aims to continue making independent foreign policy decisions while interacting with different nations and superpowers.

Indo-Pacific Engagement: India aspires to strengthen its ties with nations in the Indo-Pacific area and accords great importance to this region. It seeks to promote open trade, freedom of navigation, and an order based on norms throughout the Indo-Pacific region. India's dedication to the security and stability of the area is demonstrated by its involvement in programs like the Quad, which brings together Australia, Japan, the United States, and India.

Regional Cooperation: India is still committed to promoting regional cooperation throughout the wider neighborhood and in South Asia. It seeks to advance people-to-people interactions, economic integration, and connectivity via organizations like the Indian Ocean Rim Association (IORA), Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation (BIMSTEC), and South Asian Association for Regional Cooperation (SAARC). Nonetheless, there are still issues with addressing political divides and settling conflicts between the nations in the region (Wojczewski, 2023) (Rathbun and Srinivasan Rathbun 2023).

Economic Diplomacy and Global Trade: India still regards economic diplomacy as a top priority. The administration wants to increase exports, draw in foreign investment, and fortify its economic connections with nations all over the world. It actively pursues free trade agreements (FTAs) with other nations and areas and participates in multilateral trade discussions, notably through the WTO.

Security Challenges: Cyber threats, territorial disputes, and cross-border terrorism are just a few of the security issues India must deal with. It still places a high priority on intelligence sharing, counterterrorism initiatives, and defense cooperation with allies. To address security concerns, initiatives such as improved border control, defense force modernization, and investments in cybersecurity infrastructure are being undertaken.

Climate Change and Sustainable Development: India is steadfast in its resolve to combat climate change and advance sustainable development. It strives for resource efficiency, climate resilience, and clean energy transitions while striking a balance between its developmental aims and climate goals. In this context, international cooperation, technological transfer, and capacity building are still essential (Roy, 2023).

Emerging Technologies: India is aware of the importance of cutting-edge technology like internet connection, space exploration, and artificial intelligence. It seeks to use these technologies for social development, governance, and economic prosperity. Effective use of these technologies requires international partnerships, research collaborations, and regulatory frameworks.

Diaspora Engagement: India cherishes its diaspora and aims to strengthen relationships with Indian populations living abroad. In addition to facilitating remittances and utilizing their knowledge for economic and cultural diplomacy, the government tries to allay their worries. Relationships with the diaspora are strengthened by initiatives like the *Pravasi Bharatiya Divas* (Adesina, 2017).

Conclusion

The governance of PM Modi has demonstrated a resolute influence of Mahatma Gandhi's principles. The notion of "*Swadeshi*" which Gandhi fervently advocated for, has remained a significant factor in India's socio-political and economic landscape under Modi's judicious leadership. The administration of Modi has implemented various programs and laws that endorse and uphold the "Make in India" movement while adhering to the principles of *Swadeshi*, to promote domestically manufactured items. Notably, the *Ayushman Bharat* initiative, introduced during Modi's tenure, endeavors to deliver free health insurance to economically scrawnier units of society, drawing inspiration from the esteemed Gandhian ideology.

References

Abi-Habib, M. (2020). *In India, Protesters and Modi Tussle Over Who Can Claim Gandhi.* International New York Times, pp.NA-NA.

Adesina, O.S., (2017). *Foreign policy in an era of digital diplomacy. Cogent Social Sciences,* 3(1), p.129-175.

Alden, C. and Aran, A. (2016). *Foreign policy analysis: new approaches.* Taylor & Francis.

Amlathe, Satish Kumar, and Rajesh Mehrotra. (2017). Make in india: new Paradigm for women entrepreneurship in India. *Journal Homepage:* http://www. ijmra. us 7, no. 6.

Balakrishnan, Jithesh. Bhagavad Gita to Modi Jacket: Exploring the essence of Narendra Modi's gift Diplomacy. *Think India Journal 22*, no. 14 (2019): 2968-2991.

Balasubramanian, T., and V. Venkataman. (2021). Principles And Peace Communication Of Mahatma Gandhi: A Semiotic Analysis. *Utkal Historical Research Journal*: 197-201.

Balasubramanian, T., Dhanalakshmi, N., Saravanakumar, A.R., Paranthaman, G., Manikandan, M. and Chinnappar, G., (2020). Mahatma Gandhi's life and freedom struggle. *Journal of Shanghai Jiaotong University,* pp.927-941.

Bhanot, Anurudra, Vinti Agarwal, Ashutosh Awasthi, and Animesh Sharma. *Making India open-defecation-free: Lessons from the Swachh Bharat Mission–Gramin process evaluation.* In Social marketing, pp. 567-579. Routledge, 2017.

Biswas, Sujay. (2021). *Gandhi and Ambedkar against untouchability: A reappraisal.* South Asia Research 41, no. 2: 259-278.

Chandra, Vikash. (2017). Modi government and changing patterns in Indian foreign policy. *Jadavpur Journal of International Relations 21,* no. 2: 98-117.

Chenoy, Dilip, Shobha Mishra Ghosh, and Shiv Kumar Shukla. (2019). *Skill development for accelerating the manufacturing sector: the role of 'new-age'skills for 'Make in India'.* International Journal of Training Research 17, no. sup1: 112-130.

Dash, Satya Prakash. (2020). The impact of IoT in healthcare: global technological change & the roadmap to a networked architecture in India. *Journal of the Indian Institute of Science 100*, no. 4: 773-785.

Dutta, Jyotisikha. (2018). Women Entrepreneurs and Stand-Up India Scheme: A Critical Evaluation. *International Journal of Advanced Scientific Research and Management 3,* no. 7: 67-73.

Dwivedi, Manan, and Saket Bihari. *Prime Minister Shri Narendra Modi and his genre of leadership in India: Great, heady headways.*

Echeverri-Gent, John, Aseema Sinha, and Andrew Wyatt. (2021). *Economic distress amidst political success: India's economic policy under Modi, 2014-2019.* India Review 20, no. 4: 402-435.

Furtado, Kheya Melo, Arif Raza, Devasheesh Mathur, Nafisa Vaz, Ruchira Agrawal, and Zubin Cyrus Shroff. (2022). *The trust and insurance models of healthcare purchasing in the Ayushman Bharat Pradhan Mantri Jan Arogya Yojana in India: early findings from case studies of two states.*BMC Health Services Research 22, no. 1: 1-18.

Ghosh, R., (2020. Gandhi), the freedom fighter and educator: *A Southern Theorist. International Education Journal: Comparative Perspectives,* 19(1), pp.19-29.

Ghosh, Sudaita. (2021). Covid-19 and the Aspiration of Atmanirbhar Bharat. *Journal of Polity and Society 13,* no. 2.

Gupta, S., Satpathy, B., Baral, S.K. and Chaturvedi, A., (2022). Challenges and opportunities for start-up innovation and entrepreneurship as tools towards knowledge-based economy: A study of tribal youth of the TSP region of southern Rajasthan of India. *SEDME (Small Enterprises Development, Management & Extension Journal),* 49(2), pp.169-180.

Hall, I. (2017). *Narendra Modi and India's normative power. International Affairs*, 93(1), pp.113-131.

Hall, I. 2019. *Hindu Nationalism and Foreign Policy*. In Modi and the Reinvention of Indian Foreign Policy (pp. 41-60). Bristol University Press.

Iqbal, Hena, Paul Sujni, and Khaliquzzaman Khan. (2021). *Sustainable governance in smart cities and use of supervised learning-based opinion mining.* International Journal of Electrical and Computer Engineering 11, no. 1: 498.

Jahanbegloo, Ramin. (2020). *Mahatma Gandhi: A Nonviolent Perspective on Peace.* Taylor & Francis.

Jain, Vaishali, and Somvir Gill. (2022). Atmanirbhar Bharat: India's Quest for Self-reliance in Post-Covid-19 World. *Journal of Polity and Society 14*, no. 2.

Jain, Varinder. (2018). *Powering India at household level: State effort, issues and concerns.*

Jindal, Neena, Kritika Thakur, and Tania Sharma. (2019). Digital India: Challenges, Solutions and Its Impact On Society. *International Journal of Environment, Ecology, Family and Urban Studies (IJEEFUS) 9*, no. 2: 83-90.

Kaarbo, J. (2015). *A foreign policy analysis perspective on the domestic politics turn in IR theory*. International Studies Review, 17(2), pp.189-216.

Kumar, Akshi, and Abhilasha Sharma. (2019). *Opinion Mining of Saubhagya Yojna for Digital India.* In International Conference on Innovative Computing and Communications: Proceedings of ICICC 2018, Volume 2, pp. 375-386. Springer Singapore.

Lahariya, Chandrakant. Health & wellness centers to strengthen primary health care in India: Concept, progress and ways forward. (2020). *The Indian Journal of Pediatrics 87*, no. 11: 916-929.

Li, Yanfang. *India's Transition of Economic Development Strategy Under the Modi Administration.* (2017). Annual Report on the Development of the Indian Ocean Region (2016) Modi's India: 183-215.

Manshani, Sapna, and Anjna Dubey. (2017). *Start-up women in start-up India: A study of women entrepreneurs in India.* International Journal of Business Management (IJBGM) 6, no. 4: 91-100.

Maravi, Parmeshwar Singh, and S. Kumar. *Atmanirbhar Bharat (Self-Reliance India):Issues and Challenges.*

Midha, Rahul. (2016). *Digital India: barriers & remedies.* In International Conference on Recent Innovations in Sciences, Management, Education and Technology, vol. 256, p. 261.

Mishra, J. and Nargunde, S., (2017). Role of Gandhi as a Communicator. *International Journal of Engineering and Technical Research* (IJETR), 7.

Mishra, P. (2018). *Gandhi for the post-truth age*. The New Yorker, pp.82-86.

Mohapatra, G. (2019). Projected behavioural change in Swachh Bharat Mission: a public policy perspective. *Indian Journal of Public Administration,* 65(2), pp.451-474.

Morin, J.F., Paquin, J., Morin, J.F. and Paquin, J. (2018). *What Is Foreign Policy Analysis?* Foreign Policy Analysis: A Toolbox, pp.1-15.

Panda, Pradeep Kumar. (2019). *Ayushman Bharat: Challenges and Way Forward.* Future of FinTech: Innovative Business Model for Financial Inclusion 89: 1-7.

Pathak, Bindeshwar, and Indira Chakravarty. (2019). Sanitation and health: a movement visualizing Gandhi's dream. *The Indian journal of medical research 149,* no. Suppl 1: S73.

Priyadharshini, J. and Selladurai, M. (2018). Basic concepts and features of good and service tax in India. *Journal of Management and Science, 8(2)*, pp.205-210.

Rana, H. and Sharma, R., (2022). *Revisiting Gandhi in Pandemic Pandemonium. Government and Politics*, p.26.

Rathbun, B. and Srinivasan Rathbun, N. (2023). Volk Theory: *Prejudice, Racism, and German Foreign Policy before and under Hitler*. Security Studies, pp.1-36.

Rodrigues, Usha M., and Michael Niemann. (2017). Social media as a platform for incessant political communication: a case study of Modi's "clean India" campaign." *International Journal of Communication 11*: 23.

Roy, S.P. (2023). India's Response to China's Belt and Road Initiative: Analysing the Impact on Indian Foreign Policy. *National Journal of Environmental Law,* 6(2), pp.29-33.

Ruparelia, Sanjay. (2015). 'Minimum government, maximum governance': The restructuring of power in Modi's India. *South Asia: Journal of South Asian Studies 38,* no. 4: 755-775.

Sarma, Mandira, and Jesim Pais. (2011). Financial inclusion and development. *Journal of international development 23,* no. 5: 613-628.

Satgar, V., (2019). Black neofascism? *The economic freedom fighters in South Africa*. Canadian Review of Sociology/Revue canadienne de sociologie, 56(4), pp.580-605.

Schroeder, R., (2022). *Social Thought from the Global South: A Comparative-Historical View from Xi's China and Modi's India*. New Global Studies, (0).

Sen & Ronojoy. (2016) Narendra Modi's makeover and the politics of symbolism. *Journal of Asian Public Policy 9,* no. 2: 98-111.

Senapati, Partha Sarathi. (2018). A study of Pradhan Mantri Jan Dhan Yojana (PMJDY) scheme in Odisha and challenges of financial inclusion. *IMPACT: International Journal of Research in Humanities, Arts and Literature* (IMPACT: IJRHAL) 6, no. 3.

Sengupta, P.P. Bhattacharya, S. and Arora, N., *Women Empowerment and Development.*

Sharma, Jyoti. (2016). Digital India and its Impact on the Society. *International Journal of Research in Humanities & Soc. Sciences 4,* no. 4: 64-70.

Sharma, Nidhi, Raksha Thakur, and Saurabh Singh. (2022). Swadeshi Versus Global Brands: Mapping the Efficacy of the Self-reliance Invocation. *Journal of Development Research 15,* no. 2: 74-93.

Shettar, Rajeshwari. (2016). M. Pradhan Mantri Jan Dhan Yojana: Issues and Challenges. IOSR *Journal of Business and Management 18,* no. 2: 17-24.

Singh, Deepika. ASEAN and The Present Indian Prime Minister, Narendra Modi. *Journal on Leadership & Policy (JLP) 2,* no. 1 (2017): 20-35.

Singh, Renu. (2019). *Swachh Bharat Mission-Gramin: Role in improving sanitation status in India.*: 115-122.

Singh, Sneh Lata, Neelma Kunwar, and Anchal Sharma. (2018). Impact of Swachh Bharat Abhiyan in Indian society. *International journal of home science 4*, no. 1: 215-219.

Sinha, S. (2021). *'Strong leaders', authoritarian populism and Indian developmentalism: The Modi moment in historical contex*t. Geoforum, 124, pp.320-333.

Srivastava, Richa. (2019). *Impact of "Make in India" in Indian economy.* International Journal of Trend in Scientific Research and Development 3, no. 4: 429-432.

Sud, N., (2022). The actual Gujarat model: Authoritarianism, capitalism, Hindu nationalism and populism in the time of Modi. *Journal of Contemporary Asia,* 52(1), pp.102-126.

Thakur, S., (2020). *Role of social media in Promoting Government Policies*. Issue 6 Int'l JL Mgmt. & Human., 3, p.632.

Varu, P. R., C. N. Gajera, H. M. Mangal, and P. M. Modi. Determination of sex using hand dimensions. *International Journal of Medical Toxicology and Forensic Medicine 6,* no. 1 (2016): 23-28.

Wehner, L.E. (2020). The narration of roles in foreign policy analysis. *Journal of International Relations and Development*, 23, pp.359-384.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article
DOI: 10.14456/jdl.2025.96

Creation Process for Professional Content Creators through DouYin Short Video in People's Republic of China

Xiang Qian[1*], Kanokrat Yossakrai[2], Sukanya Buranadechachai[3]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. Xiang Qian*
Communication Arts Faculty, Bangkok Thonburi University, Thailand.
Faculty of Literature, Art and Media, Tongling University, China.
Email: qianxiang315@gmail.com
2. Kanokrat Yossakrai
Communication Arts Faculty, Bangkok Thonburi University, Thailand.
Email: kanokraty@gmail.com
3. Sukanya Buranadechachai
Communication Arts Faculty, Bangkok Thonburi University, Thailand.
Email: sukanyab@btu.ac.th

Keywords:
Communication; DouYin Short Video; Content Creators; Creation Process

Article history:
Received: 03/12/2024
Revised: 06/01/2025
Accepted: 13/02/2025
Available online: 27/03/2025

ABSTRACT

This study aims 1) To study the situation of creation process for professional content creators through DouYin short video in People's Republic of China; 2) To analyse creative activity of DouYin short video production and the opinion of professional content creators through DouYin short video; 3) To analyse the relation between central, local government and professional content creators; and 4) To provide optimized suggestion for general content creator to transition into professionalization

The research was mixed methodology research. The sample size of DouYin professional content creators in People's Republic of China, obtained by simple sampling method, totalling 400. The key informants were totally 23. The instruments used for data collection were questionnaire, in-depth interview, and non-participatory observation. The theoretical frameworks applied include communication theory, uses and gratifications theory, media consumption theory, sign consumption theory, structure and agency theory, and algorithm-driven communication models, providing a systematic analytical framework for understanding the communication behaviours and strategies of professional content creators.

The findings reveal that the creation process comprises of (1) pprofessional content creators attract specific users through symbolic expression and brand building, (2) knowledge-based content faces limitations in achieving widespread dissemination due to fragmented consumption patterns and algorithmic biases, and (3) the central and local government policies impact to content creation both positive aspect as content dissemination promotion and negative aspect as impose constraints on creative freedom. Based on these insights, this study proposes a pathway for creators to achieve professionalization, including personal branding, content quality optimization, and cross-

How to Cite:

Qian et al. (2025). Creation Process for Professional Content Creators through DouYin Short Video in People's Republic of China. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 625-639.

platform expansion strategies. These findings not only offer new perspectives on professional content creation in China's short video ecosystem but also provide practical guidance for the platform's creators and policymakers.

Introduction

Short videos, as one of the most influential media forms today, have rapidly become an essential channel for disseminating knowledge, sharing experiences, and promoting brands due to their short production cycles, diverse content, and high engagement. Particularly in China, DouYin has evolved into a comprehensive platform that combines entertainment with knowledge dissemination. However, despite the fast dissemination and wide reach of short videos, the distribution of knowledge content is constrained by users' fragmented consumption behaviors and the algorithm's bias toward entertainment-oriented content.

How professional content creators can balance aligning with platform algorithms, meeting policy requirements, and satisfying users' diverse needs is the core issue of this study. The research objectives are:

1. To study the situation of creation process for professional content creators through DouYin short video in People's Republic of China.

2. To analyst creative activities of DouYin short video production and the opinion of professional content creators through DouYin short video.

3. To analyst the relations between central, local government and professional content creators.

4. To provide optimized suggestions for general content creators through DouYin short video to professionalization.

This study not only provides optimization pathways for content creators on DouYin but also aims to uncover the complex interactions between policies, platforms, and creators. These interactions simultaneously constrain creators' creative freedom and provide guidance for content quality and dissemination. The significance of this study lies in offering theoretical support for academic research in related fields, providing empirical evidence for policymakers and platform managers, and offering practical suggestions for creators.

Using various theory both communication theories and sociology theory, this study systematically examines the creation process of professional short video content creators through a mixed research methodology as quantitative research and qualitative research, research instruments including document, questionnaire, in-depth interviews, and non-participatory observation. The results will provide new perspectives on understanding creators' communication behaviors and their roles within the platform ecosystem.

Theoretical Framework and Research Model

1. The study adopts the following theories as its theoretical foundation:

(1) Communication Theory

Communication theory provides a framework for analyzing the production and dissemination effects of short video content. According to this theory, the communication process consists of four basic elements: the sender, the message, the channel, and the receiver. By analyzing how short video content creators optimize these elements to attract

their target audience, this study explores the core mechanisms and key success factors of short video communication.

(2) Structure and Agency Theory

Proposed by Anthony Giddens, structure and agency theory provides an analytical framework for examining the relationship between short video content creators and social structures, such as government policies. This theory emphasizes the constraints that structures impose on individual actions while recognizing that individual actions also influence the development of social structures. This study utilizes this theory to analyze how content creators on DouYin short video in China adjust their creative strategies within policy frameworks.

(3) Symbolic Consumption Theory

Based on Baudrillard's symbolic consumption theory, consumption behaviors in modern society are not limited to the use value of items but also focus on their symbolic meanings. In the dissemination of short videos, content creators establish emotional connections with their audience through visual symbols, linguistic styles, and personalized creator personas. This study uses this theory to explore how symbolic consumption impacts the dissemination effects of short video content and user engagement.

2. Based on the above theories, this study constructs the following conceptual framework. There are many factors of creation process to build up professional content creators through DouYin short video such as 1) the professional content creator background which comprises of demographic data, short video exposure, and short video consumption, 2) opinion of professional content creator through DouYin short video, 3) creative activity of DouYin short video production and the relations between central, local government and professional content creators.

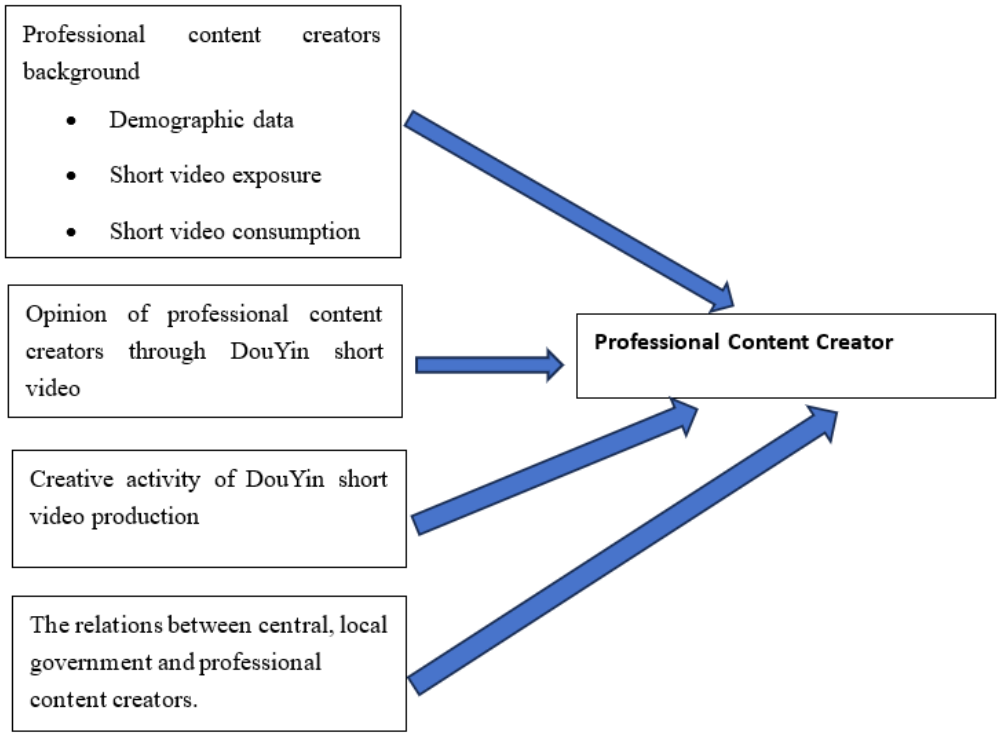

Figure 1 Conceptual Framework

Research Methodology

This study employs a mixed-methods approach, combining quantitative and qualitative research, to systematically explore the creation process of professional content creators on the DouYin short video and their relationships with policies, the platform, and users. The chosen methodology aims to comprehensively reveal creators' creative behaviors, communication strategies, and the challenges they face.

1. Research Design

This study adopts a combination of quantitative and qualitative research methods:

2. Population & sample and Key informants

Quantitative research:

Population: professional content creators in China is 20,000. (Source: Research Report on the Development of China's Online Audiovisual Industry (2023, 2024)).

Sample size: The sample size was determined by Taro Yamane Formula (e=0.05) obtained by simple random sampling method, totaling 400.

Qualitative research:

There are 23 key informants. Detail as follow:

5 professional content creators comprise of 1 broadcasting and hosting content creator, 1 English speaking/oral practice content creator, 1 dermatology content creator, 1 mental health content creator, and 1 fitness content creator

4 industry experts comprise of 1 Communication Arts lecturer, 1 Application expert, 1 local government who responsible about information of new media, and 1 central government about information of new media

14 of their users comprise of 2 High School Students, 2 Undergraduate Students, 2 Master's Students, 2 Doctoral Students, 2 Media Professionals, 2 IT Professionals, and 2 General Audience Members

3. Research instruments

3.1 Questionnaire:

The questionnaire comprises of 4 sections as

Section 1 Basic Information (1.1demographic data, 1.2 short video exposure, 1.3 short video consumption, short video consumption)

Section 2 Creative activities of short video professional content creators

Section 3 Opinion of professional content creator through DouYin short video

Section 4 The relations between central, local government and professional content creators. (4.1 The relations between central government and professional content creators, 4.2 The relations between local government and professional content creators)

Section 5 Suggestion for general content creators on DouYin short video production

3.2 In-depth Interview:

The results of this study were obtained from interviews with 23 key informants, all of whom are associated with the DouYin short video platform. Among them are 5 DouYin content creators, 4 industry experts and managers, and 14 general users.

3.3 Non-participatory Observation

Detail of non-participatory observation for 10 Professional content creators (who are key informants) comprise of both anthropology dimension as act, activity, meaning of activity, relationship, participation, and setting and communication dimension as lives, work, short

video production processes, and account performance of short video content creators through online or face-to-face methods.

Table 1 Detail of non-participatory observation for Profession content creators

Anthropology Issue	Communication Issue
Act	lives
Activity	Work
Meaning of act and activity	Short video production process
Relationship	Account performance of short video content creators through online method
Participation	Account performance of short video content creators through face-to-face method
Setting	-

3.4 Documents

Documents comprise of 3.4.1 Overview of China and Usage of Short Video Platforms and 3.4.2 Main Area and Content Characteristics of Professional Content Creator on DouYin Short Video

3.5 Data collection

3.5.1 Data collection of Qualitative research

3.5.1.1 Documents

Setting Issues to collect such as 1) Overview of China and Usage of Short Video Platforms 2) Main Area and Content Characteristics of Professional Content Creator on DouYin Short Video

3.5.1.2 In-depth interview with 23 key informants. The steps of in-depth interview are 1) Building familiar with key informants 2) Telling key informants about the research topic and objective, and ask for permission to in-depth interview 3) Asking permission to record sound and picture while interview 4) Writing the information from in depth interview everyday (if researcher stay in the field site) 5) Check the information which receive from key informants (if not complete, researcher should to ask for in-depth interview further)

3.5.1.3 non-participatory observation: Observed 10 professional content creators (who are key informants). The observation comprises of anthropology dimension and communication dimension. The steps of non-participatory observation are 1) Set issues to observe 2) Field notes and take pictures as the issues both anthropology dimension and communication dimension 3) Written meaning of act and activities of 10 professional content creators 4) Check data for completing observation

3.5.2 Data collection of Quantitative research

3.5.2.1 Sending questionnaire through Online（https://www.wjx.cn/）

3.5.2.2 Telling samples to send back in 3 days

3.5.2.3 When sampling send it back, researcher will check the complete answers.

3.6 Data analysis

3.6.1 Data analysis of Qualitative research Content Analysis and Typology

3.6.2 Data analysis of Quantitative research

Statistic: Frequency, Percentage, Mean, Standard deviation (S.D.)

3.7 Data Verification

3.7.1 Data verification of Qualitative research by using Triangulation method with adding variety types for building reliability for the research

3.7.2 Data verification of Quantitative research

After create questionnaire, researcher has to find validity of the instrument by Index of Item-Objective Congruence (IOC) from 5 experts. Moreover, researcher has found reliability by Cronbach's Alpha which section opinion of professional content creator is 0.783, section The relations between central government and professional content creators is 0.941, and section Relations between local government and professional content creators is 0.966.

Research Results

1. Current Situation of Communication for Professional Content Creators

The study finds that DouYin's recommendation algorithm favors entertainment content with high engagement rates, while knowledge-based content often struggles to gain sufficient recommendation weight due to lower user interaction. This limits the reach of professional content creators. Despite the high social value of their content, which attracts a niche audience of loyal followers, the overall coverage remains low. Additionally, DouYin users prefer fragmented consumption, favoring instant information or entertainment-driven content. This presents significant challenges for professional creators to convey profound and engaging information within a short time frame.

2. Creative Activities and Perspectives of Professional Content Creators

The study reveals that professional content creators typically adopt a modular creative process, including content planning, script design, shooting, and post-production editing. This approach ensures content quality while improving production efficiency. However, the time constraints of short videos reduce the depth of content, requiring creators to balance appeal and professionalism. Some creators experiment with dramatic performances or humorous narratives to attract viewers but worry these methods may compromise the rigor of their content. Additionally, a lack of technology and resources poses significant challenges, as the absence of professional team support makes it difficult to consistently produce high-quality content.

Table 2 Primary Types of Content Creation

Option	Frequency	Percentage (%)
Life sharing	260	65.0%
Art	42	10.5%
Language Learning	24	6.0%
Technology	18	4.5%
Other	18	4.5%
Culture	14	3.5%
Sports	13	3.25%
History	6	1.5%
Economics	4	1.0%
Health and Medicine	1	0.25%

Table 3 The Most Common Sources of Creative Inspiration in Content Creation

Option	Frequency	Percentage (%)
1) Own research and knowledge	200	50.0%
2) Videos from other creators	112	28.0%
3) Books and articles	35	8.75%
5) Other	34	8.5%
4) Audience suggestions and feedback	19	4.75%

Table 4 Tools and Software Frequently Used in Content Creation

Option	Option	Frequency	Percentage (%)
1) Video editing software (Kuaishou, DouYin, JianYing etc)	1 Yes	367	91.75%
	0 No	33	8.25%
2) Image processing software (Photoshop, Canva, etc.)	0 No	329	82.25%
	1 Yes	71	17.75%
3) Data analysis tools (DouYin's Built-in Analytics Tools, third-party tools, etc.)	0 NO	360	90%
	1 Yes	40	10%
4) Other Tools	0 NO	396	99.0%
	1 Yes	4	1.0%

Table 5 What platforms do you promote your video content? (more than one answer)

	Option	Frequency	Percentage (%)
1) DouYin	1 Yes	339	84.75%
	0 No	61	15.25%
2) Xiaohongshu	1 Yes	114	28.5%
	0 No	286	71.5%
3) Bilibili	1 Yes	58	14.5%
	0 No	342	85.5%
4) WeChat video accounts	1 Yes	69	17.25%
	0 No	331	82.75%
5) Weibo	1 Yes	23	5.75%
	0 No	377	94.25%
6) Other	1 Yes	16	4.0%
	0 No	384	96.0%

Table 6 How do you evaluate the dissemination effectiveness of your videos?

Option	Frequency	Percentage (%)
1) Views	187	46.75%
2) Likes	154	38.5%
3) Comments	31	7.75%
5) Audience feedback	13	3.25%
4) Shares	13	3.25%
6) Other	2	0.5%

Table 7 How do you collect audience feedback? (More than one answer)

	Option	Frequency	Percentage (%)
1) Comments section	1 Yes	368	92.0%
	0 No	32	8.0%
2) Direct messages	0 No	272	68.0%
	1Yes	128	32.0%
3) Surveys	0 No	363	90.75%
	1Yes	37	9.25%
4) Live interactions	0 No	371	92.75%
	1Yes	29	7.25%
5) Other	0 No	398	99.5%
	1Yes	2	0.5%

Table 8 How do you interact with your audience? (more than one answer)

	Option	Frequency	Percentage (%)
1) Reply to comments	1Yes	376	94.0%
	0No	24	6.0%
2) Host live interactive sessions	0No	351	87.75%
	1Yes	49	12.25%
3) Post Q&A videos	0No	357	89.25%
	1Yes	43	10.75%
4) Community activities	0No	383	95.75%
	1Yes	17	4.25%
5) Other	0No	397	99.25%
	1Yes	3	0.75%

Table 9 What is the most common feedback that you receive from your audience regarding your content?

Option	Frequency	Percentage (%)
1) Content (Interesting/ Useful)	252	63.0%
4) Interaction (More/reduce interaction)	77	19.25%
3) Feedback (Positive/negative feedback)	38	9.5%
2) Production (High-quality/ low-quality video production)	33	8.25%

Table 10 Do you adjust your content creation based on audience feedback?

Option	Frequency	Percentage (%)
1 Yes	330	82.5%
2 No	70	17.5%

Table 11 If yes, what adjustments do you typically make? (More than one answer)

	Option	Frequency	Percentage (%)
1) Content (Interesting/useful content/change topics)	1 Yes	305	76.25%
	0 No	95	23.75%
2) Production (High-quality/low-quality video production/improve video quality, adjust video duration)	1 Yes	228	57.0%
	0 No	172	43.0%
3) Feedback (Positive/negative feedback)	0 No	321	80.25%
	1 Yes	79	19.75%
4) Interaction (Increase/decrease interaction)	0 No	298	74.5%
	1 Yes	102	25.5%

Table 12 What is the biggest challenge you face in content creation?

Option	Frequency	Percentage (%)
1) Lack of creativity	117	29.25%
4) Lack of audience engagement	88	22.0%
2) Time management	78	19.5%
5) Laziness	53	13.25%
3) Technical issues	48	12.0%
6) Not earning enough money	13	3.25%
7) Other	3	0.75%

Table 13 What help or resources do you wish to receive for content creation and dissemination? (more than one answer)

	Option	Frequency	Percentage (%)
1) Creative guidance	1	275	68.75%
	0	125	31.25%
2) Technical training	1	208	52.0%
	0	192	48.0%
3) Equipment support	0	241	60.25%
	1	159	39.75%
4) Team support	0	266	66.5%
	1	134	33.5%
5) Promotion resources	0	238	59.5%
	1	162	40.5%
6) Other	1	0	0%
	0	400	100.0%

Table 14 What are your future content creation plans?

Option	Frequency	Percentage (%)
Enhance video quality	170	42.5%
Expand content scope	110	27.5%
Earn more money	70	17.5%
Increase interaction frequency	44	11.0%
Other	6	1.5%

Table 15 What is the most kind of persona have you established?

Option	Frequency	Percentage (%)
Someone who learns and grows together with the audience	211	52.75%
Sharer of skills and life guidance	61	15.25%
Traveler and cultural explorer	54	13.5%
Expert in a specific field	47	11.75%
Other	22	5.5%
Commentator on current affairs and societal analyst	5	1.25%

Table 16 How do you establish the most persona that you choose?

Option	Frequency	Percentage (%)
Providing high-quality, in-depth content	117	29.25%
Interacting with and responding to the audience	94	23.5%
Displaying expertise in a field	88	22.0%
Sharing personal experiences and stories to demonstrate authenticity and relatability	80	20.0%
Consistent brand image and visual design	12	3.0%
Other	7	1.75%
Collaborating with experts from other fields and gaining their recognition and endorsement	2	0.5%

3. The Dual Impact of Government Policies on Creation

The study finds that the central government promotes the dissemination of positive content through policy frameworks, while local governments encourage creators to focus on regional cultural characteristics with subsidies and policy support. Creators must balance policy requirements with audience demands, innovating in their expression to meet both policy directives and audience expectations. For example, by integrating traditional culture with contemporary topics, creators use edutainment to share knowledge. However, overly strict regulation by platforms when implementing government policies can sometimes limit

creators' creative freedom. As a result, creators must continuously adjust their strategies under the dual pressure of policies and audience expectations.

4. Pathway for Ordinary Content Creators to Professional Development

The study proposes a pathway model for ordinary content creators to transition to professional development. Firstly, creators should analyze audience needs, clarify content positioning, and gradually build a personal brand. Secondly, by enhancing short video production skills, creators can transform complex knowledge into more engaging formats, increasing content appeal and dissemination. Additionally, creators should plan their development in stages: initially meeting user demands, then improving content quality in the mid-term, and finally expanding their influence through increased interaction and cross-platform collaboration. The study emphasizes that while enhancing their professional growth, creators should also focus on the social value of their content.

Through these findings, the study systematically reveals the main characteristics and challenges of professional content creators on DouYin in terms of communication practices, creative activities, and policy interactions. It also provides practical guidance for ordinary creators aiming to transition into professional development.

Discussion

Researcher conforms with Tang (2020, 2-3) that DouYin short video is suitable for users from shorter and convenient to create with rich creative subject matter and multiple creative subjects.

DouYin application which creators to users' demand for instant gratification, offering professional content creators' opportunities for innovative communication while presenting challenges. Creators can use intuitive visual content to quickly convey knowledge and attract niche audiences in educational and cultural fields. However, the fragmented model limits content depth, and algorithms favoring high-interaction videos restrict the reach of knowledge-based content. Users' behaviors of "instant consumption" and "surface-level interaction" further weaken the dissemination effect of such content. Creators must strike a balance between attractiveness and professionalism.

Regarding Research Objective 2: Creative Activities and Perspectives

Professional content creators improve efficiency through a modular workflow, but the time constraints of short videos lead to fragmented content. Creators use symbolic elements, such as signature tones or visual symbols, to enhance professionalism while experimenting with innovative formats to attract viewers. Unequal access to technology and resources puts some creators under competitive pressure. Additionally, creators face increased difficulty as they continually innovate to balance audience engagement with content depth.

Regarding Research Objective 3: The Relationship Between Government Policies and Creators

The central government promotes mainstream value content through policy frameworks, while local governments provide funding support to encourage the dissemination of regional culture. Policies provide guidance for content creation but also limit creative freedom due to strict review processes. Creators adjust their dissemination strategies to balance policy compliance with audience demands. Meanwhile, platforms assist in policy implementation through algorithms and review mechanisms, though excessive regulation may stifle innovation.

The collaborative efforts of governments, platforms, and creators are gradually optimizing the dissemination ecosystem for knowledge-based content.

Recommendations

Based on an in-depth analysis of the communication practices and creative activities of professional content creators on the DouYin platform, this study offers specific recommendations for governments, platforms, and content creators, while also suggesting directions for future research. These recommendations aim to optimize the short video ecosystem, promote the dissemination of knowledge-based content, and support creators in achieving sustainable development.

1.Government-Level Recommendations

Promoting Media Literacy Education: Incorporate media literacy education into all levels of the education system to help the public, especially young people, improve their ability to evaluate short video content. This will not only prevent users from falling into "information cocoons" but also enhance societal media literacy through community and school programs.

Optimizing Regulatory Mechanisms: Collaborate with platforms to establish graded review standards, providing targeted support and financial incentives for high-quality knowledge-based content.

Encouraging Cross-Cultural Communication: Support outstanding creators in integrating Chinese culture with modern technology to disseminate content globally through short videos, enhancing the international influence of knowledge-based content.

2.Platform-Level Recommendations

Optimizing Algorithm Recommendation Mechanisms: Balance the recommendation frequency of entertainment and knowledge content by creating a "Knowledge Recommendation" section on the homepage, making it easier for users to access high-quality knowledge videos.

Providing Professional Support Tools: Offer creators advanced tools such as data analytics and video editing features to help them better understand audience needs and improve content quality.

Building Knowledge Content Communities: Establish community sections for knowledge-based content to encourage interactions between creators and users, enhancing audience engagement.

Supporting Government Policies: Launch special incentive programs to support knowledge content creation, improving its dissemination effect.

3.Content Creator Recommendations

Improving Content Quality: Focus on enhancing scientific accuracy while making knowledge content more appealing through contextualization and narrative techniques.

Building a Personal Brand: Develop a clear personal brand identity by maintaining consistent content style and collaborating with professionals to strengthen brand recognition.

Strengthening Interaction with Audiences: Engage with audiences through live streaming or responding to comments to increase user retention.

Expanding Influence Across Platforms: Distribute content across multiple platforms and combine it with offline activities to broaden reach. Explore monetization strategies such as developing online courses or offering paid services to balance personal growth and commercial value.

4.Future Research Directions

Exploring Cross-Cultural Dissemination: Investigate the acceptance of knowledge-based content in different cultural contexts and the impact of cross-cultural communication.

Analyzing Algorithmic Impacts: Study the long-term influence of platform algorithms on the dissemination of knowledge-based content and their role in shaping user consumption habits.

Assessing Educational and Psychological Impacts: Examine the role of short videos in adolescent education and mental health to evaluate their social educational functions.

Balancing Commercialization and Social Value: Analyze the balance between creators' commercial success and social value, exploring future trends and technological innovations in short video platforms.

These recommendations not only provide guidance for governments, platforms, and content creators but also lay a foundation for the sustainable development and dissemination optimization of knowledge-based short videos.

References

Beñat Urrutikoetxea Arrieta, Ana Isabel Polo Peña and Cinta Martínez Medina (2018). *"The moderating effect of content creator social influence and the reader's experience on loyalty toward the content creator"* 326-349

Chan Taylor;Drake Teresa;Vollmer Rachel L. (2020). *"A qualitative research study comparing nutrition advice communicated by registered Dietitian and non Registered Dietitian content creators"*. 55-63.

CNNIC. (2024). 54th, *Statistical Report on Internet Development in China*.

Fang Fang (2020). *Analysis on the communication influence of online opinion Leaders -A Case study of food content creator Li Ziqi*. Science and Technology Communication, 149-150.

Farida Hariyati,Yulia Rahmawati. (2020). *"Content creator: New Media Relations Strategy in Corporate Communication"*. Paris: Atlantis Press. 78-81.

Gao. (2016). *On News Authenticity,* Wuhan*:* Wuhan Media Press.

Giant Arithmetic. (2024). *"Heart to the Distance · Non-stop 2023 DouYin Annual Observation Report".* https://trendinsight.oceanengine.com/arithmetic-report/detail/1035.

Han Mengmeng (2021) *"The Creators of" Universal Knowledge "Stand on the Forefront".* Beijing: Communication University of China Press P.8

He Ting. (2022). *Research on the current situation of DouYin Application Content Production: A Case Study of DouYin Platform*, Beijing: Communication University of China Press. 101-103.

Huge amounts of data. (2021). Trendinsight.oceanengine.com, *the trill user 2020 portrait report* https://trendinsight.oceanengine.com/arithmetic-report

Jridi Kaouther; Chaabouni Amel;Bakini Fatma;Chater Mabehej(2021) *"Impact of Content Creators' Privacy Exposure on Blog Trust".* 54-68.

Khoros Communities. (2024). *"The 2024 social media demographics guide"* https://khoros.com/resources/social-media-demographics-guidetik-tok-demographics

Li Dong. (2024). *Knowledge Research on Short Video Platforms: Characteristics, Challenges, and Strategies—A Case Study of DouYin*, https://new.qq.com/rain/a/20240625A018VU00

Lv Shu yi (2022). *An Analysis on the Communication Strategies of Video Content Creators from the All-Media Perspective.* Beijing: International Journalism, 133-135.

Mingqi Wei. (2023). *"A Study on the Business Model Optimization Strategy of Knowledge Payment Platform: The Example of Zhihu" Beijing:Communication University of China Press,* 6-238

Ni Weichen. (2023). *"Research on Content Marketing Strategies of Knowledge Sharing video content creators: A Case study of B-site content creators"* 39

Qian,Mao. (2023). *"Exploring the Influential Factors of Personal Media content creators on Followers' Continuous Following Intention Based on Relationship Marketing Theory"*. Basel: MDPI, 1-23

Qishuang. (2022). *"Analysis of Oportunities and Strategies for Content Creators to enter DouYin Platform".* Beijing: International Journalism, 40-41.

Qiu Yuting (2020). *"A Study on Dialogue and Negotiation Behaviors and Abilities of micro-content creators in Science Communication"*. Beijing:Communication University of China Press 3-6.

QuestMobile. (2023). *"Insight into the New Media Ecology in 2023: With a user Base of 1.088 billion in the industry, user circulation and diversion have entered a new stage"*. https://www.jiemian.com/article/10422640.html., retrived 30/2/2024.

Shahid Iqbala, Hikmat Ullah Khana, Umar Ishfaqa, Mohammed Alghobirib and Saqib Iqbalc. (2021). *"Finding influential users in social networks based on novel features & link-based analysis"* 1. Amsterdam: IOS Press, 623-1637.

Shake Mohammed Humayun Kabir. (2019). *"Opportunities and Dangers for the Traditional Mass Media in the Digital Age: An Assessment",* 1270-1272.

Shen Xiaoyu. (2023). *A Study on the Communication Mode and Effect of New Media Content Creators from the Perspective of Cultural Capital.* Beijing: International Journalism, 31-34.

Su. (2021). *"Analysis on the Current Situation and Future Development of DouYin Application——Take DouYin as an Example"*. Paris: Atlantis Press, 239-246.

Tan Lingwei, Lu Xiangyu. (2022). *"The development model of short video"*. Shenzhen: Tencent News, 86-88

Tang Lumin. (2020). *"Research on the Communication Strategy of Beauty Content Creator Li Jiaqi's Short Video"*. Chengdu: Sichuan University Press, 2-3

Tian. (2023). *"Analysis of the Reasons for the Success of DouYin the New Media Era Based on the Perspective of User Value cocreation"*. Canada: Pacific International Journals Press, 104-109.

Wang Xiaying, (2022). *Research on Memetic Communication of DouYin Short Video*. Beijing: International Journalism.

Wang,Li. (2023). *"The Influence of Short Videos on User Cognition in Visual Communication"*. Beijing: International Journalism, 123-125.

Xie Lulu (2022) *"Analysis of Communication Strategies of Female Content Creators on XiaoHongshu Platform"*. Chengdu: Sichuan University Press,p. 48.

Yang Chao, Yan Jun. (2023). *An Analysis on the Influencing Factors of the Use Intention of creators of "We Media" Content Platform*. Jinan:Dazhong Press Group, 57-59.

Zhang Jiayao. (2021). *The Powerful Communication Power of We-Media: A Case Study of We-media content creator Li Ziqi*, Shenzhen: Tencent News, 101-102.

Zhao,Sun,Chen,Gugnani Ritika;Sahore Nidhi. (2023). *"Social media opinion leaders and information diffusion of crowdfunding projects: Evidence from the People's Republic of China"*. Amsterdam: Elsevier, 110-123.

Zheng. (2023). *"The Attention Economy in the New Media Era: Challenges and Recommendations"*. Seattle: Scholink, 49-56.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.97

Leadership of counselors in the Juvenile and Family Court, Samut Sakhon Province

ภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

Veerayuth Amorntien[1]*, Korn Kangsadanporn[2]

วีระยุทธ อมรเธียร[1]*, กรณ์ กังสดารพร[2]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Veerayuth Amorntien***
วีระยุทธ อมรเธียร*
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: Veerayuth@hotmail.com

2. **Korn Kangsadanporn**
กรณ์ กังสดารพร
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: korn.kang@gmail.com

คำสำคัญ:
ภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษา; ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร; การให้คำปรึกษา แนะนำและประสานการประชุม

Keywords:
Counselor Leadership; Juvenile and Family Court; Counseling, Guidance, and Meeting Coordination

Article history:
Received: 21/07/2024
Revised: 24/09/2024
Accepted: 11/12/2024
Available online: 28/03/2025

How to Cite:

Amorntien, V. & Kangsadaporn, K. (2025). Leadership of counselors in the Juvenile and Family Court, Samut Sakhon Province. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 640-652.

ABSTRACT

This research is qualitative. The objective is to display the leadership model of counselors in the Juvenile and Family Court in Samut Sakhon Province. The data was collected through in-depth interviews and focus groups. There were 17 key informants in total, including Juvenile and Family Court judges, counselor associate judges and psychologists. The results of the study found that the leadership style of counselors in the Juvenile and Family Court in Samut Sakhon Province consisted of (1) characteristics of counselors, including understanding one's role, having high experience knowledgeable and extensive knowledge, having the spirit of giving, being a good role model, and having a positive attitude; (2) counselor skills, including thinking skills, communication skills, and creative conflict management skills; and (3) the mentor's leadership behavior, including the independent leadership, being a social architect, and inspirational leadership behavior. These findings would benefit the development of the consultation process, including (1) increasing resources and budget from the government; (2) promoting and creating a coordination network; (3) utilizing technology; (4) improving the work process and workload management; (5) promoting the participation of communities and family institutions; (6) monitoring and evaluating of work performance; (7) enhancing consciousness and ethics among workers; and (8) training and developing knowledge for to the operator.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร โดยเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม

โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวม 17 คน ได้แก่ ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้ให้คำปรึกษา ผู้พิพากษาสมทบ และนักจิตวิทยา ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ได้แก่ การเข้าใจบทบาทตนเอง การมีประสบการณ์สูง มีความรอบรู้และรู้กว้าง มีจิตวิญญาณการเป็นผู้ให้ เป็นแบบอย่างที่ดี และมีทัศนคติเชิงบวก 2) ทักษะของผู้ให้คำปรึกษา ได้แก่ ทักษะการคิด ทักษะการสื่อสาร และทักษะการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ 3) พฤติกรรมการนำของผู้ให้คำปรึกษา ได้แก่ การนำที่ไม่สร้างการพึ่งพิง การเป็นสถาปนิกทางสังคม และพฤติกรรมการนำที่สร้างแรงบันดาลใจ โดยข้อค้นพบจากงานวิจัยที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการให้คำปรึกษา ได้แก่ 1) การเพิ่มทรัพยากรและงบประมาณจากภาครัฐ 2) การส่งเสริมและสร้างเครือข่ายการประสานงาน 3) การใช้เทคโนโลยี 4) การปรับปรุงกระบวนการทำงานและการจัดการภาระงาน 5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและสถาบันครอบครัว 6) การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน 7) การเสริมสร้างจิตสำนึกและจริยธรรมกับผู้ปฏิบัติงาน 8) การอบรมและพัฒนาความรู้ให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

บทนำ

สภาวการณ์ปัจจุบันปัญหาเด็ก เยาวชนและครอบครัวทวีความรุนแรงมากขึ้น เด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งได้เข้าสู่วงจรการกระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง และแปรผันไปสู่การกระทำผิดที่เป็นภัยต่อสังคมในรูปแบบต่างๆ จากสถิติจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดพบว่าเด็กและเยาวชนกระทำผิดและถูกดำเนินคดีในปี พ.ศ.2562 – 2565 คือ 19,924 ราย 18,700 ราย 14,593 ราย 12,192 ราย ตามลำดับ มากที่สุดเป็นฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ รองลงมา คือ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ จากฐานความผิดเกี่ยวกับคดีทั้งหมด (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2565) ปัญหานี้หากไม่ได้รับการป้องกันและแก้ไขอาจเป็นปัญหาเรื้อรังที่มิอาจแก้ไขได้ในอนาคตเด็ก เยาวชนและครอบครัวจึงถือเป็นกลุ่มสำคัญที่ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้ได้รับการเยียวยา และส่งเสริมให้มีโอกาสเข้าถึงระบบการป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนาอย่างจริงจัง (อิทธิพล โสขุมา, 2555) ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นหน่วยงานที่ให้ความคุ้มครองสิทธิสวัสดิภาพและวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชนและบุคคลในครอบครัว รวมทั้งในส่วนของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยยึดหลักความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อย่างไรก็ดี ในการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจะคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตลอดจนรักษาสถาบันครอบครัวให้ดำรงในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข (สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์, 2555)

การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมและกฎหมายเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนของไทย จึงมีวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทด้านสิทธิมนุษยชน โดยกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนนี้เกิดขึ้นจากแนวคิดของสังคมที่มองว่าเด็ก คือ ผู้ที่มีความอ่อนไหวทางอารมณ์ ถูกครอบงำทางความคิดจากบุคคลอื่นได้ง่าย การที่เด็กเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดเนื่องมาจากเด็กเหล่านั้นอาจได้รับผลกระทบในทางลบจากการกระทำของบุคคลอื่นที่ปฏิบัติต่อเด็กอย่างไม่เหมาะสม การกระทำของเด็กที่แสดงออกมาเป็นเครื่องบ่งบอกให้เห็นถึงเหตุผลสำคัญที่ทำให้รัฐจำเป็นต้องเข้าไปแทรกแซง

อำนาจการปกครองเด็กของบิดามารดา โดยที่รัฐต้องแสดงบทบาทเสมือนเป็นบิดามารดาของเด็ก ก่อนที่เด็กจะได้รับผลร้ายแรงมากขึ้น บทบาทในการเข้าแทรกแซงของรัฐ จะพิจารณาถึงประโยชน์สูงสุดที่เด็กได้รับเป็นอันดับแรก กล่าวคือ รัฐจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการเข้าแทรกแซงเพื่อการอบรมเลี้ยงดูและปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูเด็กมากกว่าที่จะลงโทษเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมได้ (วัชราภรณ์ พิมพ์จุฬา, 2547) จากเหตุดังกล่าวจึงได้มีการปฏิรูประบบยุติธรรมด้านเด็กและเยาวชนขึ้นเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 (มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2554) และจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูเด็ก และครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเป็นศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำทางจิตวิทยาและสิ่งแวดล้อมทางสังคมพร้อมจัดทำแผนแก้ไขเยียวยา บำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว 2) ประสานการประชุมแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชน และกำหนดแผนปรับพฤติกรรมเด็กหรือเยาวชน 3) กำหนดเป้าหมายในชีวิตเพื่อแก้ไขและเยียวยา เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้สามารถกลับมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างปกติสุขเช่นบุคคลทั่วไป 4) เพื่อเป็นสถานที่ฟื้นฟูจิตใจของเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้เสียหายในคดีต่างให้มีความเข้มแข็ง สามารถยืนหยัดต่อสู้กับปัญหาที่ตนเองได้รับได้ และ 5) เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่เป็นผู้เสียหายมีความพร้อมที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีและสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาและมีความเชื่อมั่นในตนเอง (อัจฉราภรณ์ โพธิ์ขาว, 2560)

จากสภาพการณ์ของศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานงานประชุม เพื่อแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูเด็ก และครอบครัว มีบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ให้คำปรึกษา ได้แก่ นักจิตวิทยา และผู้พิพากษาสมทบประจำศาลเยาวชนและครอบครัวที่ได้ผ่านการอบรมและให้ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำ โดยระเบียบศาลเยาวชนและครอบครัวกลางว่าด้วยการคัดเลือกการอบรมการขึ้นทะเบียนและจริยธรรมของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กำหนดว่าบุคคลที่มีสิทธิสมัครคัดเลือกเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและผู้ประสานการประชุมของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีในสาขาแพทย์ศาสตร์ เภสัชศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ จิตวิทยา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปศาสตร์ บัญชีหรือบริหารธุรกิจ เป็นต้น หรือเคยเป็นผู้พิพากษาสมทบ อย่างไรก็ตาม ในช่วงแรกของการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้รับสมัครและคัดเลือกจากผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้ เนื่องจากผู้พิพากษาสมทบเป็นบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นอย่างดี รวมถึงมีประสบการณ์ด้านการดูแลเด็กและเยาวชนมามาก (ราชกิจจานุกเบิกษา, 2554) ผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัวจึงมีความสำคัญยิ่งต่อกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในศาลเยาวชนและครอบครัวทุกแห่ง เพราะเป็นบุคคลที่ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธย เป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการในทางศาลร่วมกับผู้พิพากษาในการนั่งพิจารณาพิพากษาคดีอาญา คดีครอบครัวและคดีที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย ทำหน้าที่อบรมสั่งสอน บำบัด แก้ไข สงเคราะห์เด็กและเยาวชนให้กลับเป็นพลเมืองดีของสังคม พร้อมทั้งดูแลผลประโยชน์ส่วนได้เสียของผู้เยาว์และสถาบันครอบครัว ดังนั้นผู้พิพากษาสมทบจำเป็นต้องมีอุดมการณ์ ปรัชญากรอบวินัยจริยธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและการเพื่อสร้างความยอมรับศรัทธาให้บังเกิดแก่คู่ความและประชาชนในทุกด้าน (ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, 2563)

งานศึกษาของอิทธิพล โสขุมา (2555) สะท้อนให้เห็นปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบในฐานะผู้ให้คำปรึกษาแนะนำภายในศูนย์ฯ คือ การขาดทักษะเฉพาะทางในการให้คำแนะนำ

ปรึกษา ทั้งในด้านจิตวิทยาเด็กและเยาวชน ทักษะการให้คำปรึกษาจนส่งผลให้การทำหน้าที่ไม่ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ ท่าทีในลักษณะการอบรมสั่งสอน กล่าวตำหนิเกี่ยวกับความประพฤติหรือพฤติกรรมการกระทำความผิดของผู้รับการปรึกษาแนะนำ โดยมีเจตนาที่จะต้องการให้ผู้รับคำปรึกษาแนะนำเกิดความสำนึกผิดในการกระทำมากกว่าจะเป็นการค้นหาเหตุผลแห่งการกระทำความผิดนั้น ทำให้ไม่สามารถแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้รับการปรึกษาแนะนำบางรายอย่างมีประสิทธิภาพ บางครั้งการกำหนดรูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเน้นให้ผู้เข้ารับการปรึกษาแนะนำเข้าร่วมกิจกรรมโครงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่างๆ ของศาลไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่ผู้เข้ารับการปรึกษาต้องได้รับการแก้ไข อีกทั้งการขาดความรับผิดชอบและตระหนักถึงการมีจิตอาสาในการทำงานเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพ การให้การช่วยเหลือสงเคราะห์เด็กและเยาวชน และเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวมีส่วนสำคัญ ยังส่งผลกระทบต่อกระบวนการให้คำปรึกษาของผู้เข้ารับการปรึกษาด้วย

ด้วยเหตุนี้ผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว จึงมีบทบาทสำคัญต่อการลดการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาคุณสมบัติผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร โดยคาดหวังว่าผลจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำในศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศ เพื่อให้ผู้พิพากษาสมทบสามารถนำไปปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

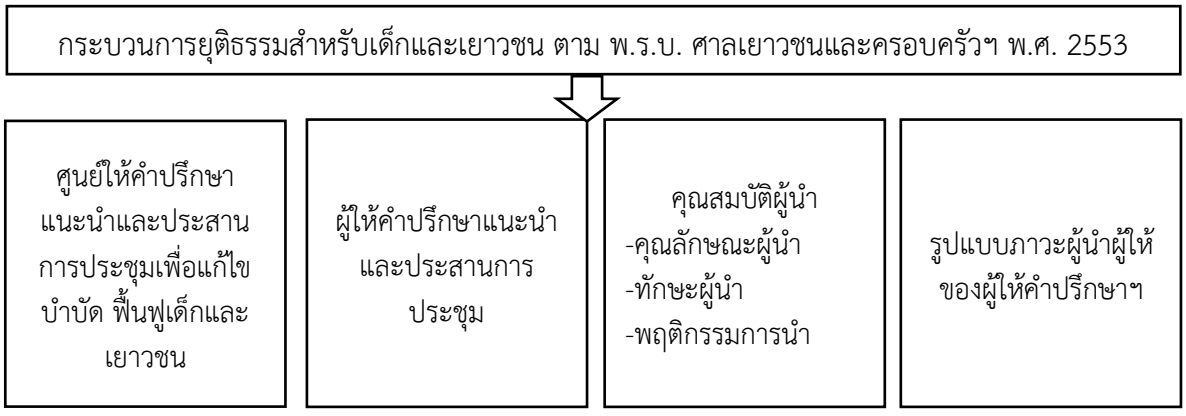

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ตาม พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2553 และศึกษาบริบทของศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุม เพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัว บทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุม รวมทั้งศึกษาแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติผู้นำ ทักษะผู้นำและ

พฤติกรรมการนำของผู้ให้คำปรึกษาฯ เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยหนังสือ ตำรา งานวิจัย เอกสารทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ เป็นต้น ร่วมกับวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 12 ราย นักจิตวิทยาปฏิบัติงานในศูนย์แนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 3 ราย ผู้พิพากษาหรือหัวหน้าศาล จำนวน 2 รายจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา และนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาครในลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยรูปแบบภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย

1. คุณลักษณะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาฯ (Leadership Characteristics of the Consultant)

ผู้วิจัยพบว่าคุณลักษณะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษา ได้แก่

1.1 เข้าใจบทบาทตัวเอง ผู้ให้คำปรึกษาต้องพึงระลึกเสมอว่าตนเองกำลังปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา และบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้ให้คำปรึกษาคือ การให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กเยาวชนและครอบครัวที่กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดีของสังคม ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ

1.2 มีประสบการณ์สูง ประสบการณ์ในที่นี้หมายถึง ประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษาที่ผ่านงานมาหลายเคส ร่วมกับประสบการณ์การเลี้ยงดูบุตรหลานของตนเอง

1.3 มีความรู้รอบและรู้กว้าง หมายถึง ผู้ให้คำปรึกษาต้องเป็นผู้รู้รอบแต่อาจไม่ต้องรู้ลึกในความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เช่น กฎหมายเด็กและเยาวชน เจตนารมณ์ของศาลเยาวชนและครอบครัว วิธีพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว จิตวิทยาวัยรุ่นและครอบครัว จิตวิทยาการให้คำปรึกษาแนะนำ รวมถึงมีความสามารถในการใช้เทคนิคและทักษะการให้คำปรึกษา รวมถึงต้องเป็นผู้รู้กว้าง คือ นอกจากจะรู้เกี่ยวกับสังคมรอบตัวของตน จะต้องรู้เกี่ยวกับสังคมรอบตัวของเด็กหรือเยาวชนเพื่อนำมาประกอบกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างกัน

1.4 มีจิตวิญญาณการเป็นผู้ให้ หมายถึง ผู้ให้คำปรึกษาต้องเป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นพ่อแม่ ต้องมีพรหมวิหาร 4 เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจเด็กและครอบครัว มีความอดทนและใจเย็น เป็นนักสังเกตและมีความเสียสละสูง

1.5 เป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง การกระทำตนเป็นตัวแบบที่ดีให้กับเด็ก การเป็นแบบอย่างที่ดีจะส่งผลต่อการสร้างการยอมรับและศรัทธาให้กับเด็กและครอบครัว ซึ่งจะทำให้เกิดความเชื่อใจและไว้วางใจในตัวผู้ให้คำปรึกษา และส่งผลต่อการยอมรับวิธีการที่ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ

1.6 มีทัศนคติเชิงบวก กล่าวคือ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่องานที่ตนเองทำ และมีทัศนคติที่ดีต่อเด็กและเยาวชน ไม่ตีตรา ไม่เปรียบเทียบ รวมถึงต้องผ่อนคลายความคาดหวังที่จะไปสร้างแรงกดดันให้เกิดขึ้นต่อตนเองและเด็ก

2. ทักษะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาฯ (Counselor's Leadership Skills) ผู้วิจัยพบว่าทักษะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษา ได้แก่

2.1 ทักษะการคิด ผู้ให้คำปรึกษาฯ ควรมีทักษะการคิดสำคัญ รวม 3 ทักษะ ได้แก่ (1) การคิดเชิงออกแบบ หมายถึง การคิดเพื่อแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ตลอดจนพัฒนาวิธีการใหม่ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่ดีที่สุดและเหมาะสมกับปัญหาที่สุด (2) การคิดเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การคิดริเริ่มคิดกว้างและคิดรอบด้านโดยหลุดจากกรอบเดิมที่มีอยู่ (3) การคิดเชื่อมโยง การร้อยเรียงประสบการณ์ต่างๆ ที่เคยพบเจอมา เชื่อมโยงออกมาเพื่อให้เห็นภาพใหญ่

2.2 ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ทักษะการสื่อสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา ได้แก่ (1) ทักษะการพูดและการถามในช่วงเวลาที่เหมาะสม (2) ทักษะการฟังด้วยหัวใจ ด้วยความใส่ใจ ความเข้าใจและให้เกียรติ (3) ทักษะการสื่อสารทางกาย ได้แก่ กิริยามารยาท แววตา น้ำเสียงที่ดี (4) ทักษะการสื่อสารผ่านสื่อและสัญลักษณ์ (5) การสื่อสารด้านการเขียน ซึ่งเป็นทักษะที่ผู้ให้คำปรึกษาต้องเขียนรายงานการให้คำปรึกษาแนะนำและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กอย่างเป็นจริงและครบถ้วน เพื่อเสนอให้ผู้พิพากษาพิจารณา

2.3 ทักษะการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ กล่าวคือ สถานการณ์ที่ผู้ให้คำปรึกษาฯ พบเจออยู่เสมอคือ ความขัดแย้งภายในครอบครัว ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาจึงต้องทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยประสานความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูประสบความสำเร็จ หรือที่เรียกว่า “ครอบครัวบำบัด” ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวอีกทางหนึ่ง

3. ทักษะด้านพฤติกรรมการนำของผู้ให้คำปรึกษาฯ (Counselor's Leadership Behavioral Skills) ผู้วิจัยพบว่าผู้ให้คำปรึกษาฯ ต้องมีทักษะด้านพฤติกรรมการนำ ดังนี้

3.1 การนำที่ไม่สร้างภาวะพึ่งพิง กล่าวคือ การให้คำปรึกษาที่ดีต้องมุ่งเด็กเป็นศูนย์กลาง (Client Center) แต่บางครั้งจากความที่ผู้ให้คำปรึกษาต้องการช่วยและคาดหวังให้เคสประสบความสำเร็จ จึงเข้าไปช่วยเหลือเด็กในทุกด้านจนทำให้เด็กเครียดให้เคสและไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ต้องเข้าสู่ภาวะพึ่งพิงตลอด ซึ่งจะส่งผลต่ออนาคตของเด็กและเยาวชนที่ไม่สามารถยืนด้วยขาของตนเองในอนาคต

3.2 เป็นสถาปนิกทางสังคม กล่าวคือ พฤติกรรมการผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว จะมีลักษณะความเป็นสถาปนิกทางสังคม สถาปนิกคือ บุคคลผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบและวางแผน เพื่อให้ได้พิมพ์เขียว (Blueprint) เพื่อส่งต่อให้กับวิศวกร ผู้ให้คำปรึกษาฯ ก็เช่นกัน จะต้องวางแผน วาดภาพเส้นทางการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ให้เด็ก โดยค่อยๆ นำเด็กเดินไปตามเส้นทางสร้างแบบไม่รีบเร่ง แต่มั่นคงให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถมีเส้นทางชีวิตที่เหมาะสมในอนาคตได้ต่อไป

3.3 พฤติกรรมการนำที่สร้างแรงบันดาลใจ สิ่งสำคัญที่สุดของการเป็นผู้นำในการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนคือ การที่สามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมที่สร้างแรงบันดาลใจให้เด็ก เยาวชนและครอบครัว ได้มีแรงบันดาลใจในการเปลี่ยนแปลงตนเอง พัฒนาตนเองด้วยตนเอง

4. รูปแบบความเป็นผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

การพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ที่มุ่งเน้นใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมากกว่าการลงโทษ จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงได้มีการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำและประสานการประชุมขึ้นในศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ทั้งในชั้นก่อนฟ้อง ระหว่างฟ้องและชั้นหลังฟ้อง ผ่านกฎหมายมาตรา 73 วรรคท้าย มาตรา 90 และมาตรา 132 โดยกำหนดให้มีบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ซึ่งได้แก่ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำฯ หมายถึง นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัว และผู้ให้คำปรึกษาฯ โดยศาลเยาวชนและครอบครัวได้แต่งตั้งให้ผู้พิพากษาสมทบ ศาลเยาวชนและครอบครัว ที่ผ่านการอบรมเชิงวิชาการเกี่ยวกับความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน มาปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษาฯ และผู้ประสานการประชุมอีกตำแหน่งหนึ่ง

หากผู้พิพากษาพิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด เข้าเงื่อนไขตามกฎหมายบัญญัติและสมควรเข้าสู่กระบวนการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูในระบบเปิด ให้ผู้ปกครองเด็กรับผิดชอบในการดูแลเด็กในระหว่างกระบวนการร่วมกับศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ผู้พิพากษาจะกำหนดเงื่อนไขการปรับพฤติกรรมเบื้องต้นและส่งเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้าสู่กระบวนการ การเข้าสู่กระบวนการของเด็กจะใช้เวลาทั้งสิ้นทั้งในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนระหว่างผลัดฟ้อง และการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูหลังครบกำหนดผลัดฟ้อง ใช้เวลานับได้เป็นปี หรืออาจจะมากกว่า 1 ปี จากกระบวนการดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการเป็นผู้นำในการนำพาเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดี สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข และไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ ด้วยการให้คำปรึกษา แก้ไข บำบัด ฟื้นฟูและสงเคราะห์ เด็กหรือเยาวชนรวมถึงครอบครัว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคุณสมบัติผู้นำของผู้ให้คำปรึกษา และนำมาสร้างเป็นรูปแบบความเป็นผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาฯ ดังแผนภาพที่ 2

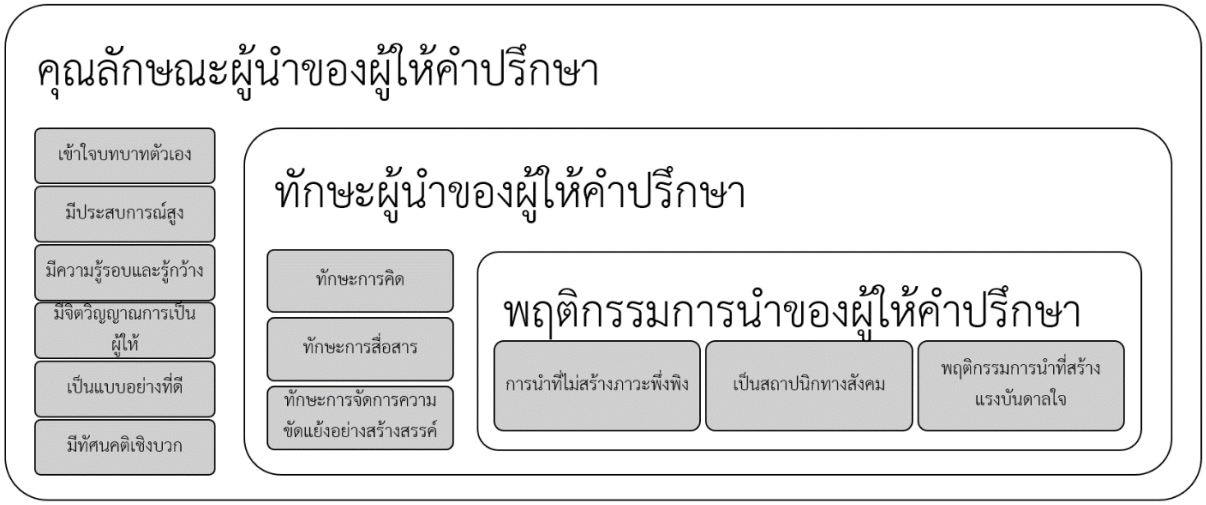

แผนภาพที่ 2 รูปแบบภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษา แนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่าผู้ให้คำปรึกษาฯ ในศาลเยาวชนและครอบครัวต้องมีความเป็นผู้นำในการจูงใจและสร้างแรงบันดาลใจรวมถึงการให้คำปรึกษาแนะนำ และต้องมีวิสัยทัศน์ในการวางแผนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวให้เปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีและเหมาะสมต่อการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับความหมาย “ผู้นำ” ของ พนิดา ดามาพงษ์ (2534) ซึ่งได้ให้ความหมายของผู้นำว่ามีหลายแบบ คือ (1) เป็นศิลปะในการทำให้ผู้อื่นยอมตามทำให้ผู้อื่นเกิดความประทับใจเชื่อฟังภักดีและเกิดความร่วมมือ (2) เป็นการใช้อิทธิพลทำให้การเปลี่ยนแปลงเกิดความร่วมมือไปสู่จุดมุ่งหมาย (3) เป็นรูปแบบของการชักจูงใจให้ยอมทำตามโดยสมัครใจหรือสร้างแรงบันดาลใจให้ยอมรับ (4) เป็นผลของการมีปฏิสัมพันธ์มีการกระตุ้นซึ่งกันและกันเพื่อไปสู่อุดมการณ์เดียวกันด้วยความสมัครใจ ซึ่งความเป็นผู้นำเป็นความสามารถของบุคคลที่ทำให้ผู้อื่นยอมทำตามด้วยความสมัครใจ เพื่อไปจุดมุ่งหมายร่วมกัน

การศึกษาผู้นำตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมุ่งเน้นการศึกษาคุณสมบัติของผู้นำที่ดีและเหมาะสมกับบริบทที่ตนเองนำอยู่ อย่างไรก็ดี การศึกษานี้เป็นการศึกษาผู้นำภายใต้บริบทของการให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำที่แบส และอโวลิโอ (Bass & Avolio, 1991 อ้างถึงใน รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2543) ได้เสนอโมเดลภาวะผู้นำเต็มรูปแบบ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน และภาวะผู้นำแบบตามสบาย ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ หรือที่เรียกว่า “4I” (Four I s) คือ

1. การสร้างบารมี หรือการมีอิทธิพลที่เป็นอุดมคติ หมายถึง การที่ผู้นำประพฤติตนเป็นแบบอย่างสำหรับผู้ตาม ผู้นำเป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ และทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานการที่ผู้ตามจะพยายามประพฤติปฏิบัติเหมือนกับผู้นำ และต้องการเลียนแบบผู้นำของเขา สิ่งที่ผู้นำต้องปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงคุณลักษณะ คือ 1) มีวิสัยทัศน์สามารถถ่ายทอดไปยังผู้ตาม 2) มีความสม่ำเสมอมากกว่าการเอาแต่อารมณ์และสามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์ต่างๆ 3) เป็นผู้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง 4) มีศีลธรรมและจริยธรรม 5) หลีกเลี่ยงที่จะใช้อำนาจเพื่อบรรลุผลประโยชน์ส่วนตน 6) ประพฤติตนให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและกลุ่ม 7) แสดงให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาด 8) มีสมรรถภาพและความตั้งใจ 9) เชื่อมั่นในตนเอง 10) มีอุดมการณ์ที่แน่วแน่ 11) มีความเชื่อและค่านิยม ผู้นำจะเสริมความภาคภูมิใจ ความจงรักภักดี และความมั่นใจของผู้ตาม ทำให้ผู้ตามมีความเป็นพวกเดียวกันกับผู้นำ ผ่านวิสัยทัศน์และมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ผู้ตามจะเลียนแบบผู้นำและพฤติกรรมผู้นำจากการสร้างความมั่นใจในตนเองประสิทธิภาพและความเคารพในตนเอง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงรักษาอิทธิพลของตนในการบรรลุเป้าหมายและปฏิบัติภาระหน้าที่ขององค์การ

2. การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง การที่ผู้นำประพฤติในทางจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ตามโดยการสร้างแรงจูงใจภายใน การให้ความหมายและท้าทายในเรื่องงานของผู้ตาม ผู้นำกระตุ้นจิตวิญญาณของทีมให้มีชีวิตชีวา มีการแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้น สร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก ผู้นำจะทำให้ผู้ตามสัมผัสกับภาพที่งดงามของอนาคต ผู้นำจะสร้างและสื่อความหวังที่ผู้นำต้องการอย่างชัดเจน บ่อยครั้งพบว่าการสร้างแรงบันดาลใจเกิดขึ้นผ่านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลและการกระตุ้นทางปัญญาการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ทำให้ผู้ตามรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและการกระตุ้นให้พวกเขาสามารถจัดการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ส่วนการกระตุ้นทางปัญญาช่วยให้ผู้ตามจัดการกับอุปสรรคของตนเองและเสริมสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. การกระตุ้นเชาว์ปัญญา หมายถึง ผู้นำมีการกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ทำให้ผู้ตามมีความต้องการหาแนวทางใหม่ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงานเพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม ทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์โดยผู้นำมีการคิดและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการตั้งสมมติฐานการเปลี่ยนกรอบการมองปัญหาและการเผชิญกับสถานการณ์ของการด้วยวิธีการแบบใหม่ แม้บางปัญหาจะมีอุปสรรคผู้นำจะพิสูจน์ให้เห็นว่า สามารถเอาชนะอุปสรรคทุกอย่างได้ จากความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาของผู้ร่วมงานทุกคน ผู้ตามจะได้รับการกระตุ้นให้ตั้งคำถามต่อค่านิยมของตนเอง ความเชื่อ และประเพณี กระตุ้นทางปัญญาเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาความสามารถของผู้ตามในการที่จะตระหนัก เข้าใจและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

4. การคำนึงถึงเอกบุคคล หมายถึง ผู้นำจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลในฐานะเป็นผู้นำในการดูแลเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคล ทำให้รู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญผู้นำเป็นโค้ชและเป็นที่ปรึกษาของผู้ตามแต่ละคนเพื่อการพัฒนาผู้ตามผู้นำจะเอาใจใส่เป็นพิเศษในความต้องการของปัจเจกบุคคลเพื่อความสัมฤทธิ์และเติบโตของแต่ละคน

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความเป็นผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน คือ

ด้านแรก คุณลักษณะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษา (Leadership Characteristics of the Consultant) ได้แก่ (1) เข้าใจบทบาทตัวเอง (2) มีประสบการณ์สูง (3) มีความรู้รอบและรู้กว้าง (4) มีจิตวิญญาณการเป็นผู้ให้ (5) เป็นแบบอย่างที่ดี 6) มีทัศนคติเชิงบวก

ด้านที่สอง ทักษะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาฯ (Counselor's Leadership Skills) ได้แก่ (1) ทักษะการคิด (2) ทักษะการสื่อสาร (3) ทักษะการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

ด้านสุดท้าย คือ ทักษะด้านพฤติกรรมการนำของผู้ให้คำปรึกษาฯ (Counselor's Leadership Behavioral Skills) ได้แก่ (1) การนำที่ไม่สร้างภาวะพึ่งพิง (2) เป็นสถาปนิกทางสังคม (3) พฤติกรรมการนำที่สร้างแรงบันดาลใจ

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พงารัตน์ มาประณีต (2560) และอภิรัตน์ กังสดารพร (2562) โดยพงารัตน์ มาประณีต (2560) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว พบว่ามีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบแรก การเป็นผู้ยึดมั่นในอุดมการณ์ ได้แก่ (1) มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน (2) มีคุณธรรมจริยธรรมและวางตนเป็นแบบอย่าง (3) มีความผูกพันในงานทุ่มเทและเสียสละ (4) เป็นที่ไว้วางใจและเชื่อมั่นในความสามารถ และ (5) มีวุฒิภาวะสามารถควบคุมอารมณ์ในการปฏิบัติงาน

องค์ประกอบที่สอง การสร้างแรงบันดาลใจ ได้แก่ (1) มีความสามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้ยอมรับในเป้าหมายการทำงานร่วมกัน (2) มีวิธีการสื่อสารที่เหมาะสม (3) กระตุ้นการทำงานเป็นทีม (4) มีทัศนคติเชิงบวกในการมองปัญหา และ (5) การทำให้ผู้อื่นเห็นถึงความสำคัญของการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

องค์ประกอบที่สาม การกระตุ้นทางปัญญา ได้แก่ (1) เป็นผู้กล้าและคิดสร้างสรรค์ (2) ช่วยผู้เกี่ยวข้องให้ตระหนักและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น (3) ชี้แนะผู้อื่นให้มองปัญหาเดิมในมุมใหม่ (4) ให้โอกาสผู้อื่นแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ไม่ใช้การตำหนิ

องค์ประกอบที่สี่ การให้ความสำคัญแก่ปัจเจกบุคคล ได้แก่ (1) เข้าใจและใส่ใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล (2) รับฟังความเห็นและให้เกียรติผู้อื่น (3) ไว้วางใจและให้โอกาสผู้อื่นแสดงความสามารถ (4) เป็นผู้พัฒนาศักยภาพและให้คำแนะนำผู้อื่น และ (5) ให้กำลังใจและชื่นชมผู้อื่นเมื่อประสบผลสำเร็จ

องค์ประกอบสุดท้าย การคิดเชิงบูรณาการ ได้แก่ (1) ใฝ่เรียนรู้ในศาสตร์ต่างๆเพื่อนำ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำ งาน (2) รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง (3) มีพฤติกรรมการทำงานเชิงรุก (4) สร้างและประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของการการคิดเชิงบูรณาการ

ในขณะที่พงารัตน์ มาประณีต (2560) ได้ทำศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้พิพากษาศาลเยาวนและครอบครัวและแนวทางการพัฒนาผู้พิพากษาศาลเยาวนและครอบครัว ผลจากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1. การคิดเชิงบูรณาการ ได้แก่ การใฝ่เรียนรู้ในศาสตร์ต่างๆ การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การมีพฤติกรรมการทำงานเชิงรุก และการสร้างและประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอก

2. การสร้างแรงบันดาลใจ ได้แก่ ความสามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้ยอมรับในเป้าหมายการทำงานร่วมกัน วิธีการสื่อสารที่เหมาะสม การกระตุ้นการทำงานเป็นทีม การมีทัศนคติเชิงบวกในการมองปัญหา และการทำให้ผู้อื่นเห็นถึงความสำคัญของการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

3. การกระตุ้นทางปัญญา ได้แก่ การเป็นผู้กล้าและคิดสร้างสรรค์ การช่วยผู้เกี่ยวข้องให้ตระหนักและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น การชี้แนะผู้อื่นให้มองปัญหาเดิมในมุมใหม่ และการให้โอกาสผู้อื่นแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์

4. การให้ความสำคัญแก่ปัจเจกบุคคล ได้แก่ การเข้าใจและใส่ใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล การรับฟังความเห็นและให้เกียรติผู้อื่น การไว้วางใจและให้โอกาสผู้อื่นแสดงความสามารถ การเป็นผู้พัฒนาศักยภาพและให้คำแนะนำผู้อื่น และการให้กำลังใจและชื่นชมผู้อื่นเมื่อประสบผลสำเร็จ

5. การเป็นผู้ยึดมั่นในอุดมการณ์ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ในการทำงาน การมีคุณธรรม จริยธรรม และวางตนเป็นแบบอย่าง การมีความผูกพันในงานทุ่มเทและเสียสละ การเป็นที่ไว้วางใจและเชื่อมั่นในความสามารถ และการมีวุฒิภาวะสามารถควบคุมอารมณ์ในการปฏิบัติงาน

รวมไปถึง อภิรัตน์ กังสดารพร (2562) ที่ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา กรณีศึกษาผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดใกล้เคียง พบว่าตัวแบบภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง ประกอบด้วยองค์ประกอบ 11 ด้านดังนี้ (1) เป็นแบบอย่างที่ดี (2) มีจิตวิญญาณแห่งความรักความเข้าใจ (3) มีเจตคติเชิงบวก (4) มีความมั่นคงทางอารมณ์ (5) ปรับบทบาทตนเองได้ดี (6) มีประสบการณ์และความรู้ที่หลากหลาย (7) มีบุคลิกภาพแห่งศรัทธาและความไว้วางใจ (8) มีทักษะการประยุกต์และบูรณาการ (9) มีทักษะการสื่อสารเชิงจิตวิทยาการให้คำปรึกษา (10) การให้คำปรึกษาที่มุ่งประสิทธิผล และ (11) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ ผลการศึกษาในประเด็นประสบการณ์และความรู้ที่หลากหลาย ตลอดจนทักษะในการทำงาน พบว่าสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานศึกษาของปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์ (2561) ที่กล่าวว่าควรมีแนวทางการคัดสรรผู้พิพากษาสมทบเพื่อไปดำรงตำแหน่งในศาลเยาวชนและครอบครัวเพิ่มเติม เช่น พิจารณาจากประสบการณ์

ความเชี่ยวชาญ การอบรม การทำงานหรือปฏิบัติงานด้านเด็กและเยาวชน เป็นต้น อีกทั้งผู้พิพากษาสมทบจำเป็นต้องเข้ารับการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่เหมาะแก่สถานการณ์ของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ในประเด็นดังกล่าวนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของสิริลักษณ์ จานุกิจ และพงษ์กฤษณ์ มงคลสินธุ์ (2552) ด้วยเช่นกัน ซึ่งพบว่าการคัดเลือกผู้พิพากษาที่มีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิเด็กและเยาวชน รวมถึงการจัดอบรมหลักสูตรเฉพาะเรื่องการคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้กับผู้พิพากษาที่จะมาปฏิบัติงานในศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยเฉพาะการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ให้มีความเข้าใจต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายตรงกัน และมีมาตรฐาน ความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงานร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุมนทิพย์ จิตสว่าง และปิยะพร ตันณีกุล (2558) อีกด้วย

สรุป

1. รูปแบบภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าคุณลักษณะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาฯ ได้แก่ การเข้าใจบทบาทของตนเองในการฟื้นฟูเด็กและครอบครัว มีประสบการณ์สูงจากการทำงานและการเลี้ยงดูบุตรหลาน มีความรู้รอบด้านที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและสังคมรอบตัวเด็ก มีจิตวิญญาณการเป็นผู้ให้ด้วยพรหมวิหาร 4 รวมถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กและครอบครัวเชื่อมั่น และการมีทัศนคติเชิงบวกต่อตนเองและเด็กโดยไม่สร้างแรงกดดัน นอกจากนี้ทักษะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาพบว่าประกอบด้วย ทักษะการคิด ทักษะการสื่อสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา และทักษะการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ ในส่วนของทักษะด้านพฤติกรรมการนำของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร มี 3 ด้านด้วยกันคือ ด้านแรก การนำที่ไม่สร้างภาวะพึ่งพิง ด้านที่สองคือ เป็นสถาปนิกทางสังคม และด้านสุดท้ายคือ พฤติกรรมการนำที่สร้างแรงบันดาลใจ

2. รูปแบบความเป็นผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครออกแบบมาให้ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเพื่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศ การดำเนินงานผ่านกฎหมายมาตรา 73 วรรคท้าย มาตรา 90 และมาตรา 132 มุ่งเน้นการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม บุคลากรที่ทำหน้าที่นี้ประกอบด้วยนักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษาฯ ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวได้แต่งตั้งจากผู้พิพากษาสมทบที่ผ่านการอบรมเชิงวิชาการเกี่ยวกับความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ หากผู้พิพากษาพิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดเข้าเงื่อนไขตามกฎหมายและสมควรเข้าสู่กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูในระบบเปิด ผู้ปกครองจะต้องร่วมกับศูนย์ให้คำปรึกษาในการดูแลเด็ก ผู้พิพากษาจะกำหนดเงื่อนไขการปรับพฤติกรรมและส่งเด็กเข้าสู่กระบวนการซึ่งใช้เวลานับเป็นปีหรือมากกว่า 1 ปี กระบวนการนี้เน้นบทบาทสำคัญของผู้ให้คำปรึกษาในการนำพาเด็กหรือเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดี ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข และไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ ผ่านการให้คำปรึกษา แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และสงเคราะห์เด็กและครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

1. เสนอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร สร้างกระบวนการจัดการความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแนะนำร่วมกันระหว่างผู้พิพากษา ผู้ให้คำปรึกษา และนักจิตวิทยา เพื่อเผยแพร่เป็นแนวทางการปฏิบัติงานให้กับผู้ให้คำปรึกษาฯ ทั้งที่ปฏิบัติงานอยู่ และผู้ที่จะเข้ามาใหม่

2. เสนอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร จัดอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาแนะนำ และการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู กับผู้ให้คำปรึกษาฯ

3. ในงานวิจัยครั้งต่อไป เสนอให้ศาลเยาวชนทั่วประเทศ มีการศึกษาเทคนิคและวิธีการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่ประสบความสำเร็จของศูนย์ให้คำปรึกษา เพื่อเผยแพร่ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2565). *รายงานสถิติเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและศูนย์ฝึกและอบรมฯ ปี 2565.* ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2566 จาก https://www.djop.go.th/index.php/home.

ปุณยวัจน์ ไตรจุฑากาญจน์. (2561). แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน. *วารสารธรรมศาสตร์, 37*(2), 66-96.

พงารัตน์ มาประณีต.(2560). ภาวะผู้นำาการเปลี่ยนแปลงของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 20*, 76-93

พนิดา ดามาพงษ์. (2534). *การพัฒนาแบบประเมินภาวะผู้นำสุขภาพดีถ้วนหน้าของสาธารณสุขอำเภอ* (วิทยานิพนธ์). มหาวิทยาลัยมหิดล.

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553. (2554, 25 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 128 (ตอนที่ 71 ก), หน้า 20-24.

รัตติกรณ์ จงวิศาล (2551). *มนุษยสัมพันธ์ : พฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วัชราภรณ์ พิมพ์จุฬา. (2547). *ปัญหาบุคลากรและการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน ที่กระทำผิดของศาลเยาวชนและครอบครัว* (วิทยานิพนธ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. (2563). *ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ... และการดำเนินการเกี่ยวกับประวัติของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด* ค้นเมื่อ 2 กันยายน 2566 จาก https://jvnc.coj.go.th/th/page/item/index/id/1

สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์. (2555). *รวมย่องานวิจัยสถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ ปี พ.ศ. 2550-2555.* กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม.

สิริลักษณ์ จานุกิจ และพงษ์กฤษณ์ มงคลสินธุ์. (2552). *ทัศนะของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง: ศึกษาเฉพาะกรณีการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด.* กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สุมนทิพย์ จิตสว่าง และ ปิยะพร ตันณีกุล. (2560). การประเมินผลการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. *วารสารสังคมศาสตร์, 47*(1), 171-192.

อภิรัตน์ กังสดารพร. (2562). *ภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา กรณีศึกษาผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง, วารสารสมาคมนักวิจัย, 24*(1), 45-57.

อัจฉราภรณ์ โพธิ์ขาว. (2560). *กรณีศึกษาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดคดีร่วมกันโทรมหญิง : ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุม เพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร* (วิทยานิพนธ์สาขาจิตวิทยาคลินิกและชุมชน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง). มหาวิทยาลัยมหิดล.

อิทธิพล โสขุมา. (2555). *บทบาทและหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบในการให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชน และครอบครัว ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.* (หลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 10) สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.

Bass, B.M. and Avolio, B.J. (1991). Transformational Leadership and Organization Google Scholar, *Public Administration Quarterly, 17*(1), 112-122.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article
DOI: 10.14456/jdl.2025.98

Business Strategies for a Variety of Changes to Achieve Competitiveness with the World

กลยุทธ์ทางธุรกิจสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายเพื่อให้บรรลุความสามารถในการแข่งขันกับโลก

Narodom Jaemjarus[1]*

นโรดม แจ่มจรัส[1]*

RETRACTED

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Narodom Jaemjarus***
นโรดม แจ่มจรัส*
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมคธ
พุทธคยา ประเทศอินเดีย
Faculty of Social Sciences Magadh University, Bodh Gaya, India.
Email: narodom@gmail.com

คำสำคัญ:
กลยุทธ์ทางธุรกิจ; ความหลากหล[illegible]งการเปลี่ยนแปลง; ความสามารถ[illegible]แข่งขัน

Keywords:
Business Strat[illegible] Variety [illegible]nges; Competitiv[illegible]

Article history
Received: 28/01/[illegible]
Revised: 18/02/20[illegible]
Accepted: 13/06/2024
Available online: 28/03/2025

How to Cite:

Jaemjarus, N. (2025). Business Strategies for a Variety of Changes to Achieve Competitiveness with the World. *Journal Dhamma for Life*, *31*(1), 653-666.

ABSTRACT

The objective of thi[illegible]esea[illegible] is to understand how organizations share knowl[illegible]ge and, in pa[illegible]ar, the role of rewards and social units in kno[illegible]dge tra[illegible]fer in multicultural contexts. We wanted to examine h[illegible]w knowledge [illegible]hared and determine possible incentives and barr[illegible]s to knowledge sharing in the integration of diverse cultures in the [illegible]AE. Us[illegible] quantitative research methods. The study popu[illegible]n includ[illegible]irst-level managers in Dubai, UAE. The variables in [illegible]he s[illegible]were knowledge sharing (y), and each ind[illegible]dent[illegible]iable (xi) was financial award, social unit, and [illegible]lticu[illegible]uralism[illegible] Analyze data using descriptive statistics [illegible]esults of the research showed that the first research ques[illegible] the vacant hypothesis is rejected, which indicates a positive [illegible]nd rew[illegible]rding relationship for knowledge sharing and knowledge [illegible]ring behavior in multicultural organizations. The second empty hypothesis is not rejected. Indicates that there is insufficient data to select alternative hypotheses over empty hypotheses (e.g., data does not indicate a positive correlation between members of managers in social units and knowledge sharing with fellow members of the organization). The third empty hypothesis is also not rejected. It states that there is insufficient data to conclude that there is a positive correlation between the cultural diversity of the organization and the sharing of knowledge within the organization. The findings also reveal a positive correlation between the sum of the awards. Social Unit and Cultural Diversity and Knowledge Sharing Understanding the Determinants of Knowledge Sharing Behavior in Multicultural Organizations It will help to design a better knowledge-sharing system in this context.

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้คือ เพื่อทำความเข้าใจว่าองค์กรแบ่งปันความรู้อย่างไร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของรางวัลและหน่วยทางสังคมในการถ่ายทอดความรู้ในบริบทพหุวัฒนธรรม ผู้วิจัยต้องการตรวจสอบว่ามีการแบ่งปันความรู้อย่างไร และกำหนดแรงจูงใจที่เป็นไปได้และอุปสรรคในการแบ่งปันความรู้ในการรวมตัวกันของวัฒนธรรมหลากหลายในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการศึกษา ได้แก่ ผู้จัดการระดับหนึ่งในดูไบ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ตัวแปรในการศึกษา ได้แก่ การแบ่งปันความรู้ (y) และตัวแปรอิสระแต่ละตัว (xi) ได้แก่ รางวัลทางการเงิน หน่วยทางสังคม และความหลากหลายทางวัฒนธรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า คำถามวิจัยข้อแรก สมมติฐานว่างถูกปฏิเสธซึ่งบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างรางวัลสำหรับการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ในองค์กรที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย สมมติฐานว่างข้อที่สองไม่ถูกปฏิเสธ บ่งชี้ว่ามีข้อมูลไม่เพียงพอที่จะเลือกสมมติฐานทางเลือกมากกว่าสมมติฐานว่าง (เช่น ข้อมูลไม่ได้บ่งชี้ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสมาชิกของผู้จัดการในหน่วยทางสังคมและการแบ่งปันความรู้กับเพื่อนสมาชิกของ องค์กร) สมมติฐานว่างข้อที่สามก็ไม่ถูกปฏิเสธเช่นกัน เนื่องจากมีข้อมูลไม่เพียงพอที่จะสรุปว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความหลากหลายทางวัฒนธรรมขององค์กรและการแบ่งปันความรู้ภายในองค์กร ผลการวิจัยยังเผยให้เห็นความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผลรวมของรางวัล หน่วยทางสังคม และความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการแบ่งปันความรู้ การทำความเข้าใจปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ในองค์กรพหุวัฒนธรรม และอุปสรรคและแรงจูงใจในการแบ่งปันความรู้ช่วยในการออกแบบระบบการแบ่งปันความรู้ที่ดีขึ้นในบริบทนี้

RETRACTED

บทนำ

ในตลาดโลกปัจจุบัน ความได้เปรียบทางการแข่งขันไม่ได้มาจากวิธีการผลิตและการจัดส่งที่มีประสิทธิภาพอีกต่อไป แต่ยังมาจากการใช้ประโยชน์จากความรู้ด้วย (Fey & Furu, 2008) ในเศรษฐกิจฐานความรู้นี้ ทุกอุตสาหกรรมถือได้ว่าเป็นระดับโลก และทุกองค์กรถือเป็นฐานความรู้ ในการสำรวจล่าสุดของผู้บริหารธุรกิจผู้ตอบแบบสอบถาม 69 เปอร์เซ็นต์รายงานว่าแผนการใช้การจัดการความรู้ (KM) เป็นเครื่องมือสำหรับการเติบโตในปีที่กำลังจะมาถึง (Riley & Bitzdeau, 2011) ตามมุมมองฐานความรู้ของบริษัท สินทรัพย์บนฐานความรู้สร้างมูลค่า ทำให้ความรู้เป็นแหล่งที่มาของความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Fey & Furu, 2008; Wang & Noe. 2010) พนักงานก่อตั้งชุมชนแห่งการปฏิบัติงาน (CoPs) โดยที่พวกเขาแบ่งปันความรู้อย่างเป็นธรรมชาติ (Krishnaveni & Sujatha, 2012; Marouf & Al-Attabi, 2010. Oye, Salleh. & lahad, 2011); อย่างไรก็ตาม องค์กรสามารถตอบสนองความต้องการความรู้และได้เปรียบทางการแข่งขันโดยทำให้พนักงานสามารถแบ่งปันความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำความเข้าใจว่าอะไรเป็นแรงจูงใจและกลั่นกรองการแบ่งปันความรู้ที่มีประสิทธิผลเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ในฐานะทรัพยากรเชิงกลยุทธ์

เรื่องการแบ่งปันความรู้ในสถานที่ทำงาน และสรุปว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นกุญแจสำคัญในการแบ่งปันความรู้ใน CoPs ตัวอย่างเช่น พนักงานใน CoP เดียวกันแบ่งปันข้อมูลเพียงเล็กน้อยเท่านั้นหรือไม่แบ่งปันเลยกับสมาชิกคนอื่นๆ ใน Coll ที่พวกเขาไม่มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่แน่นแฟ้นด้วย (Oye et al. 2011) ผลลัพธ์เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงธรรมชาติทางสังคมของความรู้ เพื่อปรับปรุงการแบ่งปันความรู้ การทำความเข้าใจว่าอะไรเป็นแรงจูงใจให้สมาชิกในทีมหรือองค์กรแบ่งปันความรู้เป็นสิ่งสำคัญ อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมไม่

สอดคล้องกันเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นแรงจูงใจในการแบ่งปันความรู้ ยังมีช่องว่างการวิจัยในการทำความเข้าใจการแบ่งปันความรู้ในบริบทพหุวัฒนธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนนี้ การวิจัยนี้จึงดำเนินการเพื่อศึกษาแรงจูงใจในการแบ่งปันความรู้ในทีมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

บทความนี้ ต้องการฉายภาพให้เห็นถึงบทบาทของวัฒนธรรม หน่วยทางสังคม (เช่น องค์กรที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ใหญ่กว่า) และรางวัลด้วยการแบ่งปันความรู้ระหว่างผู้จัดการในดูไบ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (UAE) ดูไบถือเป็นศูนย์กลางที่สำคัญสำหรับธุรกิจระหว่างประเทศ อีกทั้งยังขาดแคลนทรัพยากรบุคคลจึงต้องอาศัยชาวต่างชาติ ผู้จัดการและพนักงานเพื่อตอบสนองความต้องการทรัพยากรมนุษย์ โดยสร้างพนักงานที่มีความหลากหลายสูง (Al-Esia & Skok. 2014) ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้มีประโยชน์สำหรับผู้จัดการทีมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเชิงบวกโดยการปรับปรุงความเข้าใจของเราเกี่ยวกับการแบ่งปันความรู้ข้ามวัฒนธรรม และโดยการช่วยในการพัฒนาเครื่องมือการแบ่งปันความรู้ที่คำนึงถึงการสร้างวัฒนธรรมของทีม

RETRACTED

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

วรรณกรรมกำหนดแนวความคิดความรู้ว่าเรียบง่ายหรือซับซ้อน โดยชัดเจนหรือชัดเจน (หรือทั้งสองอย่าง) และเป็นอิสระหรือเป็นระบบ ประเภทของความรู้ส่งผลต่อปริมาณข้อมูลที่จำเป็นในการอธิบายและความพยายามที่จำเป็นในการถ่ายโอนตามวรรณกรรม ความรู้โดยชัดแจ้ง ซับซ้อน และเป็นระบบเป็นสิ่งที่ยากที่สุดในการถ่ายโอน Liu (2010) เชื่อว่าวัฒนธรรมของชาติมีบทบาทในการกำหนดประสิทธิภาพของการถ่ายทอดความรู้ภายในองค์กร เชื่อว่าวัฒนธรรมสี่มิติมีอิทธิพลต่อการแบ่งปันความรู้ ได้แก่ ระยะห่างของอำนาจ ปัจเจกนิยม/ลัทธิรวมกลุ่ม การหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน และความเป็นชาย/ความเป็นหญิง (Liu, 2010) เนื่องจากวัฒนธรรมประจำชาติทำหน้าที่เป็นบริบทสำหรับการแบ่งปันความรู้ จึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจมากขึ้นว่าวัฒนธรรมส่งผลต่อการแบ่งปันความรู้ในองค์กรที่มีสมาชิกจากหลายวัฒนธรรมระดับชาติอย่างไร

ทฤษฎีเอเจนซี่ถูกนำมาใช้เพื่อศึกษาว่าระบบค่าตอบแทนสำหรับผู้จัดการถูกนำมาใช้เพื่อจัดความสนใจของผู้จัดการให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ขององค์กรอย่างไร (Fey & Furu. 2008) ทฤษฎีหน่วยงานมุ่งเน้นไปที่วิธีการเขียนสัญญาระหว่างฝ่ายที่มีข้อขัดแย้งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ สัญญาจ้างงานและแนวปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์มักเชื่อมโยงโดยตรงกับพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ (Camelo-Ordaz. Garcia-Cruz, Sousa-Ginei, & [illegible]ra, 2011; Koriat & Gelbard, 2014; Yong Woon, 2014) และเนื่องจากผู้คนผลประโยชน์ส่วนบุคคลมักมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ นำไปใช้ในวงกว้างมากขึ้น ทฤษฎีเอเจนซี่สามารถใช้เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวการกับตัวแทนได้ ปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่ซีอีโอในฐานะผู้บริหารและผู้จัดการระดับแรกเป็นตัวแทน ตามทฤษฎีเอเจนซี่ ตัวแทนคือนักแสดงที่มีเหตุผลซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากตัวแทนของพวกเขาเอง

ปัจจัยหลายประการของการแบ่งปันความรู้ Gross และ Kluge (2014) พบว่าความตั้งใจ การสื่อสารในองค์กร และความสัมพันธ์ทางสังคมล้วนส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ Ramayah, Yeap และ Ignatius (2014) ยังได้เรียนรู้ว่าการมีส่วนร่วม การสื่อสารในองค์กร ปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคล และ CoP ล้วนคาดการณ์การแบ่งปันความรู้ทั้งโดยปริยายและชัดเจน Yih Goh และ Ling Tan (2013) พบว่าเทคโนโลยีความรู้ แรงจูงใจ การเสริมสร้างความเป็นผู้นำ ความไว้วางใจ และรางวัลที่ส่งผลเชิงบวกต่อการแบ่งปันความรู้ ในการศึกษาการแบ่งปันความรู้ระหว่างนักวิชาการในประเทศมาเลเซีย Ramayah, Yeap และ Ignatius (2013)

พบว่าแรงจูงใจภายนอก ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การเห็นคุณค่าในตนเอง และบรรทัดฐานส่วนตัว ล้วนเป็นตัวกำหนดการแบ่งปันความรู้ นอกจากนี้ในมาเลเซีย Zaqout และ Abbas (2012) พบว่าความไว้วางใจ เครือข่ายทางสังคม และเทคโนโลยีการสื่อสารส่งผลเชิงบวกต่อการแบ่งปันความรู้ระหว่างนักศึกษามหาวิทยาลัย Yong (2011) ยังพบว่าความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมในบทบาทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการแบ่งปันความรู้และบรรทัดฐานเชิงอัตวิสัย และความเป็นพลเมืองขององค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจที่จะแบ่งปันความรู้ในประเทศมาเลเซีย การค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ ที่พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบรรทัดฐานเชิงอัตวิสัยและความตั้งใจที่จะแบ่งปันความรู้ (Aktharsha. Ali, & Anisa, 2012; Wu & Zhu, 2012)

ปัจจัยหลายประการที่ส่งผลเสียต่อการแบ่งปันความรู้ ได้แก่ อุปสรรค การขาดความไว้วาง[illegible]ขาดการสื่อสาร ขาดแรงจูงใจ ขาดการมุ่งเน้น ขาดความมุ่งมั่นของฝ่ายบริหาร ขาดโครงสร้าง[illegible]ลำดับช[illegible]วาม แตกต่างในลักษณะของธุรกิจ ความต้องการความรู้ที่แตกต่างกัน การขาดการสื่อสารข้[illegible]ผนก[illegible]ะการข[illegible]การ สนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Chong & Besharati, 2014; อุปสรรคขอ[illegible]กรต่[illegible]การแ[illegible]ความรู้ รวมถึงลำดับชั้นขององค์กร ขาดความมุ่งมั่นและขาดรางวัล ในองค์กรที่มีลำดั[illegible]น โคร[illegible]รางและ[illegible]ความสัมพันธ์ทางอำนาจขัดขวางการแบ่งปันความรู้ (Chong & Besharati, 2014; Su[illegible]a[illegible]& Singh S[illegible]dhu, 2011) และในองค์กรที่ไม่ให้รางวัลในการแบ่งปันความรู้ มีแรงจูงใจน้อยลงสำห[illegible]นักงานใน[illegible]แบ่งปันความรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ คือ เพื่อทำความเข้าใ[illegible]บ่งปันความรู้ในองค์กร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของรางวัลและหน่วยทางสังคมในการถ่ายทอดค[illegible]มรู้ในธ[illegible]ทพหุวัฒนธรรม ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ผู้วิจัยตรวจสอบว่ามีก[illegible]แบ่ง[illegible]ความ[illegible]อย่างไรและค้นหาแรงจูงใจที่เป็นไปได้และอุปสรรคในการแบ่งปันความรู้ในองค์กรพหุวัฒน[illegible]รม[illegible]ันเอมิเรตส์

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยนี้สำรวจความสัมพันธ์[illegible]ะผลกระทบของรางวัลทางการเงิน หน่วยทางสังคม และความหลากหลายทางวัฒนธรร[illegible]อการแบ่งปันค[illegible]มรู้ในทีมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม แบบจำลองการถดถอยพหุคูณต่อไปนี้ใช้เพื่อ[illegible]ายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (การแบ่งปันความรู้ แสดงด้วย y) และตัวแปรอิสระแต่ล[illegible]ว (ร[illegible]วัลทา[illegible]งิน หน่วยทางสังคม และความหลากหลายทางวัฒนธรรม แสดงโดย xi) ในขณะที่ควบคุม[illegible]อผ[illegible]ทบของผู้อื่น: y= b0+b1*x1+b2*x2+b3 *x3 + e โดยที่น้ำหนักการถดถอยเพื่อลดผลรวมของการเบ[illegible]นกำลังสองและข้อผิดพลาด คำถามและสมมติฐานการวิจัยต่อไปนี้ได้รับการพัฒนาเพื่อพิจารณาว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือไม่

1. ความสัมพันธ์ระหว่างรางวัลทางการเงินสำหรับการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ในทีมพหุวัฒนธรรมเป็นอย่างไร?

HI1: มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างรางวัลทางการเงินสำหรับการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ในทีมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

Ho1: ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างรางวัลทางการเงินสำหรับการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ในทีมข้ามชาติ

RETRACTED

2. ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภาพของผู้จัดการในหน่วยสังคมภายนอกองค์กร เช่น ครอบครัว ศาสนา หรือชมรม กับพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ของพวกเขาเป็นอย่างไร?

HI2: มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสมาชิกภาพของผู้จัดการในหน่วยทางสังคมและการแบ่งปันความรู้กับเพื่อนสมาชิก

Ho2: ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภาพของผู้จัดการในหน่วยทางสังคมและการแบ่งปันความรู้

3. ความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มากขึ้นส่งเสริมพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้หรือไม่?

HI3: มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความหลากหลายทางวัฒนธรรมขององค์กรและการแบ่งปันความรู้

Ho3: ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความหลากหลายทางวัฒนธรรมขององค์กรกับการแบ่งปันความรู้

การศึกษาครั้งนี้ตั้งสมมติฐานว่า การแบ่งปันความรู้เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาขององค์กรและทำหน้าที่เป็นแหล่งที่มาของความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Fey & Furu, 2008; Wang & Noe, 201 อย่าง ตาม ไม่ได้ทราบลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างการแบ่งปันความรู้กับปัจจัยจูงใจและการลด จูงใจใน ค์กรพหุวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังสมมติฐานว่า ผู้จัดการจะพร้อมสำหรับการสำรวจและ อบแบบส การสำรวจด้วยตนเองด้วยอัตราผลตอบแทนอย่างน้อย 50% ผู้วิจัยยังสมมติฐานว่า เรื่อง รวจมีความน่าเชื่อถือและถูกต้องและผู้ตอบแบบสอบถามจะตอบอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้มั่นใ ามซื่อสัต ส่วนร่วมเป็นไปโดยสมัครใจ และการไม่เปิดเผยตัวตนและการรักษาความลับได้รับการ ครอง

RETRACTED

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณแ ตัดขว การวิจัยเชิงสำรวจสังคมศาสตร์ การออกแบบหน้าตัดจะสำรวจตัวอย่างแบบสุ่มและร รูป หว่างตัวแปร (Frankfort-Nachmias & Nachmias, 2008) จากการออกแบบนี้ วจเส มบูรณ์โดยผู้ตอบแบบสอบถามเพียงรายเดียวในเวลาเดียว วิธีการนี้เป็นรูปแบบการวิจัยเชิ ะจั ที่พบบ ที่สุดในสาขาสังคมศาสตร์ (Rindfleisch, Malter. Ganesan & Moorman, 2008)

ตัวแปรอิสระในการศึ ษา ได้ รางวัล วยทางสังคม และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตัวแปรตามคือการแบ่งปันความร้ แปรถูกวัดด การสำรวจตัวอย่างโดยใช้สเกลลิเคิร์ต 5 จุด รูปด้านล่างแสดงตัวแปรสำหรับการศึกษา

รูปตัวแปรการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยระบุและคัดเลือกผู้จัดการระดับแรกในดูไบเพื่อการศึกษาวิจัยโดยใช้วิธีการสาธารณะ จากนั้นพวกเขาได้รับการติดต่อทางโทรศัพท์หรืออีเมล และส่งจดหมายเชิญให้เข้าร่วมการสำรวจ จากนั้นผู้วิจัยแฟกซ์หรือส่งอีเมลแบบฟอร์มยินยอมและเครื่องมือสำรวจไปยังผู้ที่แสดงความสนใจในการเป็นผู้เข้าร่วม เมื่อเสร็จแล้วผู้เข้าร่วมก็ส่งคืนให้ผู้วิจัยโดยตรง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใช้ชั้สถิติเชิงพรรณนาเพื่ออธิบายกลุ่มประชากรตัวอย่างและตัวแปรการวิจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ สำหรับข้อมูลที่ระบุ คำนวณเปอร์เซ็นต์ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 83 คน ในการศึกษานี้ โดย 2 คน ถูกลบออกเนื่องจากคำตอบไม่สมบูรณ์ และเนื่องจากพวกเขาไม่ได้ระบุว่าพวกเขาเป็นผู้จัดการระดับแรก ผู้เข้าร่วมเพิ่มเติมอีกสองคนถูกตัดออก เนื่องจากองค์กรของพวกเขามีเพียงภาษาเดียวที่พูดและมีเพียงสัญชาติเดียวเท่านั้นที่เป็นตัวแทน ดังนั้นองค์กรของพวกเขาจึงไม่ถือว่ามีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย (53, 67%) และส่วนใหญ่มาจากอินเดีย (63, 80%) ภาษาแรกสำหรับผู้เข้าร่วมจำนวนมากคือภาษาฮินดี (25, 32%) อังกฤษ (16, 20%) หรือมาลายาลัม (15. 19%) ผู้เข้าร่วมทั้งหมดเป็นผู้จัดการระดับแรก และมีผู้เข้าร่วมเพียงสี่คน (5%) เท่านั้นที่มีสมาชิกในครอบครัวทำงานในบริษัทเดียวกัน อายุของผู้เข้าร่วมอยู่ระหว่าง 21 ถึง 55 ปี (M = 31.39, SD 7.69) การศึกษานี้เพื่อสำรวจความสัมพันธ์และผลกระทบของรางวัลทางสังคมที่ให้ผลตอบแทนเป็นตัวเงิน และความหลากหลายทางวัฒนธรรมต่อการแบ่งปันความรู้ในทีมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผลการวิจัย พบว่าผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินเท่านั้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการแบ่งปันความรู้ในทีมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทัศนคติต่อสิ่งจูงใจ และการรับรู้สิ่งจูงใจขององค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ ความเต็มใจที่จะแบ่งปันความรู้ และอิทธิพลจากวัฒนธรรมของชาติ และยังระบุด้วยว่าวัฒนธรรมองค์กรสามารถใช้เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางวัฒนธรรมในการแบ่งปันความรู้ได้ ผู้จัดการหลากวัฒนธรรมสามารถใช้บทบาทของตนเพื่อก้าวไปไกลกว่าการและเปลี่ยนทัศนคติแบบดั้งเดิมระหว่างผู้จัดการและพนักงาน และใช้วัฒนธรรมองค์กรเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งเสริมการแบ่งปันความรู้

อภิปรายผล

ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ครบถ้วน 83 รายการซึ่งให้ข้อมูลเชิงลึกที่น่าสนใจเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในองค์กรพหุวัฒนธรรมผ่านมุมมองบนฐานความรู้และทฤษฎีเอเจนซี่ ในส่วนนี้ผู้วิจัยอภิปรายว่าผลลัพธ์ของการวิเคราะห์ข้อมูลตอบคำถามการวิจัยสามข้ออย่างไร และผลลัพธ์สนับสนุน ขัดแย้ง หรือเพิ่มความรู้ในวรรณกรรมการจัดการความรู้ที่มีอยู่อย่างไร เพื่อตรวจสอบคำถามการวิจัยที่ 1 ถึง 3 มีการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณเพื่อประเมินว่ารางวัล หน่วยทางสังคม และความหลากหลายทางวัฒนธรรมทำนายการแบ่งปันความรู้หรือไม่ ประชากรในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้จัดการระดับหนึ่งในดูไบ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ การสำรวจดำเนินการทางอีเมลตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงธันวาคม 2557 ในลักษณะเดียวกับการทดสอบนำร่อง มีการส่งคำเชิญไปแล้วทั้งหมด 370 ฉบับ และมีการตอบกลับไปแล้ว 83 รายการ 2 คนถูกคัดออกเนื่องจากไม่สมบูรณ์หรือเนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้รับรองว่าพวกเขาเป็นผู้จัดการระดับแรก และอีกสองคนถูกคัดออกเนื่องจากผู้ตอบ

RETRACTED

แบบสอบถามไม่ได้อยู่ในองค์กรที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเหลือขนาดตัวอย่างสุดท้ายไว้ที่ 79 คน และอัตราการตอบกลับอยู่ที่ 21 คน

คำถามวิจัย 1. อะไรคือลักษณะของการเปลี่ยนตำแหน่งระหว่างรางวัลทางการเงินสำหรับการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ในความหลากหลายวัฒนธรรม

คำตอบ คือ มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างรางวัลทางการเงินสำหรับการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ในทีมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทฤษฎีความคาดหวังระบุว่า ความตั้งใจที่จะดำเนินการใด ๆ ก็ตามนั้นได้รับอิทธิพลจากแนวโน้มของผลลัพธ์นั้น ๆ (Vroom, 1964) ในการศึกษานี้ ผลลัพธ์ที่ยืนยันจะเป็นรางวัลทางการเงินสำหรับการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ บทความเกี่ยวกับบทบาทของการให้รางวัล โดยเฉพาะการให้รางวัลเป็นตัวเงินนั้น ไม่ได้ระบุว่ามีผลลัพธ์ที่ไม่สอดคล้องกัน และจำเป็นต้องมีการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อกำหนดตัวแปรส่วนบุคคลและบริบทที่เป็นสื่อกลางใ[illegible]พันธ์ระหว่างการแบ่งปันความรู้และการให้รางวัล ผลการศึกษาครั้งนี้ให้การสนับสนุนการศึกษามา[illegible] แสดงให้[illegible]ความสัมพันธ์ระหว่างการแบ่งปันความรู้และผลตอบแทน การค้นพบนี้สอดคล้องกับการ[illegible]พบข[illegible] Fey [illegible] Furu (2008) ซึ่ง Radied the association of incentive pay, ผลงานโดยรวมของ[illegible]ษัทข้ามชาติ[illegible]งจัดสรรองค์ความรู้ (MNC) และการแจกแจงความรู้ เงินรางวัลสำหรับผู้จัดการระดับส[illegible]ามผลง[illegible]ของ MNC อำนวยความสะดวกในการถ่ายทอดความรู้ เนื่องจากผู้จัดการแบ่งปันความรู้มากขึ้น[illegible]และกระตุ้นให้[illegible]บังคับบัญชาแบ่งปันความรู้ (Fey & Furu 308) ในการศึกษาการแบ่งปันความรู้ใน ธ[illegible]ครอบครัว[illegible]เป็นเจ้าของ Lai, S. C., & Tong, C. (2010) พบว่า รางวัลเป็นตัวกลางที่สำคัญระหว่างปัจ[illegible]ครอบครัวและการแบ่งปันความรู้ ในการสำรวจของ Rahman (2011) โดยนักวิจัยในสถาบันการ[illegible]ผลสุขภา[illegible]าเลย[illegible] 61.5% ของผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่ารางวัลที่เป็นตัวเงินเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเ[illegible]ก[illegible]่งปันความรู้ ช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิผลและการปรับปรุงกระบวนการทำงาน พบว่าเป็นแรงจูงใ[illegible]สองระการในการแบ่งปันความรู้ (Rahman, 2011) ในงานวิจัยพบว่า รางวัลช่วยกั้นผล[illegible]ทบด[illegible]ลบข[illegible]วามขัดแย้งในการแบ่งปันความรู้ (Z. Chen, 2011) นี่เป็นการเพิ่มการสนับสนุนว่ารา[illegible]ท[illegible]งนำไปสู่การแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการจ้องมองความรู้ที่เพิ่มขึ้น รางวัลเป็นการ[illegible]ผลเสียข[illegible]ปัจจัยลบในการแบ่งปันความรู้ (Z. Chen, 2011) การศึกษาของ Z. Chen (2011) แน[illegible]ว่าผู้จัดก[illegible]สามารถใช้รางวัลเพื่อยับยั้งอิทธิพลเชิงลบต่อการแบ่งปันความรู้ อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องมีก[illegible]จัยเพิ่[illegible]เติมเพื่อส[illegible]งความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การศึกษาของ Bock และ Kim (2002) ให้ผลลัพธ์ที่ขัดแย้ง[illegible]ข้อค้น[illegible]ของก[illegible]ศึกษาที่อธิบายไว้ในบทความนี้ การศึกษาของพวกเขาสรุปว่ารางวัลไม่ได้ส่งผลกระ[illegible]ต่อทัศ[illegible]คติต่อก[illegible]แบ่งปันความรู้ของพนักงานในองค์กรสาธารณะในเกาหลี การศึกษาของพวกเขารวมถึงบทบา[illegible]การเ[illegible]โนโลยีสารสนเทศและพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ของแต่ละบุคคล (Bock & Kim, 2002 การศึกษา[illegible] Zhang และคณะ (2010) แสดงให้เห็นว่ารางวัลไม่ได้ปรับปรุงคุณภาพของความรู้โดยนัยเนื่องจากผู้เข้าร่วมมีส่วนให้ความรู้ที่มีคุณภาพต่ำ ในการศึกษาปัจจุบันไม่ได้ประเมินคุณภาพความรู้ Zhang และคณะ (2553) ก็ได้ข้อสรุปเช่นกัน ในบริบทของเอเชียรางวัลจะไม่มีประสิทธิภาพเมื่อพนักงานใหม่รู้สึกว่าพวกเขาไม่มีอะไรมีคุณค่าที่จะมีส่วนร่วม รางวัลที่เป็นตัวเงินมีน้อยเกินไป และไม่มีเวลาในการแบ่งปันความรู้

RETRACTED

คำถามวิจัย 2 ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภาพของผู้จัดการในหน่วยสังคมภายนอกองค์กร เช่น ครอบครัว ศาสนา หรือชมรม กับพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ของพวกเขาเป็นอย่างไร

คำถามวิจัยที่สอง มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภาพของผู้จัดการในหน่วยทางสังคมภายนอกองค์กร เช่น ครอบครัว ศาสนาหรือชมรมและพฤติกรรมการแบ่งปันนกฮูก จากข้อมูลพบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของผู้จัดการในหน่วยทางสังคมกับการแบ่งปันความรู้ด้วย เพื่อนสมาชิก การค้นพบนี้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาส่วนใหญ่ในวรรณคดี ตาม Dickinger และ Stangl (2013) VIF ที่มากกว่า 10 จะบ่งชี้ว่าตัวทำนายมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับตัวทำนายอื่น นอกจากนี้ แนะนำให้ใช้สถิติความทนทาน (1/VIF) ที่สูงกว่า 3 (Dickinger & Stangl. 2013) จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ หน่วยทางสังคม (p=237) ไม่ใช่ตัวทำนายที่มีนัยสำคัญ จากข้อมูลของ Weir และ Hutchings (2005) การแบ่งปันความรู้ในองค์กรอาหรับมีความซับซ้อนมากกว่าวัฒนธรรมอื่นๆ เนื่องจากธรรมชาติของสังคมเป็นเครือข่าย Weir และ Hutchings (2005) แนะนำว่าชาวอาหรับไม่เปลี่ยนความรู้ที่เป็นกรดมากนัก เนื่องจากความรู้ส่วนใหญ่ของ[illegible]ออกมาในเครือข่ายเสมือนจริง และการทำงานและชีวิตส่วนตัวไม่ได้แยกจากกันเหมือนในสังคม[illegible]กิจกรรม[illegible]ธุรกิจทั้งหมดหมุนเวียนอยู่ในเครือข่ายโซเชียลเหล่านี้ และเป็นที่ที่แบ่งปันความรู้ (Weir & [illegible]utchi[illegible]2005) อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภาพในสังคมกับการ[illegible]ความรู้ในองค์[illegible] นี่อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงในแนวทางปฏิบัติหรือการจัดการของชาวอาหรับ [illegible]เพราะ[illegible]แบ่งปันความรู้ของชาวอาหรับมีความซับซ้อนมากกว่าที่ Weir และ Hutchings (2005) จินตนาก[illegible]ไว้ จำเป็น[illegible]งมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวแปรอื่น ๆ และในบริบทที่แตกต่างกันเพื่อพิจารณาว่า[illegible]ความเชื่อม[illegible]ระหว่างสังคมกับการแบ่งปันความรู้หรือไม่

คำถามวิจัยที่ 3 ความหลากหลายทางวัฒนธร[illegible]ทม[illegible]ส่งเสริมพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้หรือไม่

คำถามการวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อ[illegible]จสอบ[illegible]ความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มากขึ้นส่งเสริมพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้หรือไม่ จ[illegible]ลกา[illegible]จัย พ[illegible] ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความหลากหลายทางวัฒนธรรมขององค์กรกับการแบ่งปัน[illegible]ามรู้[illegible]นอง[illegible]ตามข้อมูลของ Dickinger และ Stangl (2013) VIF ที่มากกว่า 10 จะบ่งชี้ว่าตัวทำน[illegible]มสัมพันธ์[illegible]น่นแฟ้นกับตัวทำนายอื่น นอกจากนี้ แนะนำให้ใช้สถิติความทนทาน (1/VIF) ที่สูงกว่า[illegible]Dickinge[illegible]Stangl. 2013) ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมไม่ใช่ตัว[illegible]นายที่มีนัยสำคัญ จากผลลัพธ์มีข้อมูลไม่เพียงพอที่จะสรุปว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความหล[illegible]ลาย[illegible]ัฒนธ[illegible]มขององค์กรและการแบ่งปันความรู้ภายในองค์กร การศึกษาส่วนใหญ่ได้เน้นย้ำถึงบ[illegible]ทของ[illegible]กษณะ[illegible]ัฒนธรรมและพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ของพนักงานในองค์กร การศึกษาส่วนใหญ่สรุปว่า[illegible]แบ่ง[illegible]ความรู้ของพนักงานจะขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมที่พวกเขามาจาก Horak (2010) พบว่าความหลากหลายท[illegible]ัฒนธรรมไม่เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันความรู้ ดังนั้น ความหลากหลายของวัฒนธรรมอาจไม่ส่งเสริมพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ มีเพียงงานวิจัยบางชิ้นเท่านั้นที่ชี้ให้เห็นว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมส่งเสริมการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังทางวัฒนธรรมหรือความหลากหลายทางวัฒนธรรมกับการแบ่งปันความรู้ ความแตกต่างในการค้นพบจาก Skok และ Thair (2010) อาจเนื่องมาจากวัฒนธรรมองค์กรของบริษัทที่พวกเขาศึกษา ควรสังเกตว่าในการศึกษาของ Skok และ Thair (2010) ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่มาจากประเทศที่ไม่ใช่อาหรับ แต่พวกเขาได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการแบ่งปันความรู้ใน "โลกอาหรับ"

RETRACTED

การศึกษาครั้งนี้รวบรวมข้อมูลจากบริษัทและอุตสาหกรรมที่หลากหลาย และรวบรวมข้อมูลไม่เพียงแต่เกี่ยวกับภูมิหลังทางวัฒนธรรมของผู้เข้าร่วมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมขององค์กรจำเป็นต้องมีการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อพิจารณาว่ามีความแตกต่างทางวัฒนธรรมหรืออื่นๆ ที่ส่งผลต่อการแบ่งปันความรู้ในบริบทนี้หรือไม่ Al-Esia และ Skok (2014) ยังพบว่าสัญชาติของเพื่อนร่วมงานเป็นส่วนสำคัญในทัศนคติของผู้จัดการ Emeriti ต่อการแบ่งปันความรู้ ในการสำรวจผู้จัดการของ Emeriti ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดตอบว่าพวกเขามีแนวโน้มที่จะแบ่งปันความรู้กับชาวอาหรับ Emeriti ของเธอมากกว่ากับชาวต่างชาติ และ 60% ของผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าพวกเขาไม่มีข้อมูลจากเพื่อนร่วมงานชาวต่างชาติ (Al-Esia & Skok, 2014)

การศึกษาส่วนใหญ่ได้สรุปว่าการแบ่งปันความรู้โดยพนักงานจะขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมที่พวกเขามาจาก Zhang, และคณะ (2010) ระบุว่าลัทธิปัจเจกนิยม ระยะทางอำนาจรหัสเป็นสอ[illegible]ต่างหลักระหว่างวัฒนธรรมสหรัฐอเมริกาและจีน และความแตกต่างเหล่านี้อธิบายความแตกต่าง[illegible]ความรู้ในชุมชนเสมือน การแบ่งปันความรู้ในทีมพหุวัฒนธรรมอาจถูกจำกัดด้วยความจริงที่[illegible]แต่ละบุค[illegible]ษาที่แตกต่างกันเป็นภาษาแรกของพวกเขา (Kivrak et al., 2014; Shan et 2013) Li (201[illegible]บความแตกต่างทางวัฒนธรรมหลายประการที่มีอิทธิพลต่อความรู้ที่เกิดขึ้นในองค์กร Li (2010)[illegible]บความแ[illegible]เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่สำคัญสามประการที่ทำให้ผู้เข้าร่วมชาวจีนให้ความรู้น้อยกว่าพ[illegible]อนชาวอเมริกัน: ภาษา ความแตกต่างในการรับรู้ความน่าเชื่อถือของความรู้ที่จะแบ่งปันและตรรกะการคิ[illegible]แตกต่างกัน

การศึกษาบางชิ้นแสดงให้เห็นว่าความหลากหล[illegible]างวัฒนธรรมจะส่งเสริมให้เกิดความรู้และพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ ผลการวิจัยของ Ryan และ[illegible] (2010)[illegible]ทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการแบ่งปันความรู้ไม่ได้ถูกจำกัดด้วยบริบทของประเทศ ในขณะที่ Ri[illegible]ra-v[illegible]ez และคณะ (2009) ตามข้อมูลของ Albescu และคณะ (2009) การจัดการระหว่างวัฒ[illegible]นเป็น[illegible]งสำคัญในการสนับสนุนการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมที่รับประกันความสำเร็จของทีมหล[illegible]วัฒน[illegible]รมในก[illegible]ส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้าหลากหลายวัฒนธรรม เทคโนโลยีเช่นเว็บ 2.0 โซเชียลมีเดีย[illegible]ะดาน[illegible]นา และซอฟต์แวร์โอเพ่นซอร์ส สามารถใช้เพื่อเอาชนะอุปสรรคในการแบ่งปันความรู้ (Bar[illegible], 2[illegible]5; Han [illegible]., 2011) Kumar Goel และคณะ (2014) ยังพบว่าระดับการใช้เทคโนโลยีการสื่[illegible]ารในองค์ก[illegible]ลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ องค์กรควรเลือกสื่อสำหรับการแบ่งปันความรู้[illegible]พิ[illegible]ณาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมและภาษา (Klitmoller & Lauring. 2013) และปัจจัยส่[illegible]ลอื่น[illegible]Liu[illegible]Rau, 2014) Liu และ Rau (2014) พบว่าเมื่อแบ่งปันกับสมาชิกนอกกลุ่ม พนักงานที่พู[illegible]ซึ่งกั[illegible]ละกันจะมีการรับรู้ความสามารถในตนเองสูงกว่า และเปิดกว้างในการแบ่งปันความรู้เมื่อใช้ซอฟต์แว[illegible]นเพ่นซอร์ส (เช่น วิกิพีเดีย) มากกว่าเมื่อใช้คำถามและคำตอบ (Liu & Rau, 2014) อย่างไรก็ตาม เมื่อพูดคุยกับสม[illegible]กในกลุ่มก็ไม่มีความแตกต่างกัน (Liu & Rau, 2014) วิธีการเหล่านี้ยังได้รับการพิสูจน์ว่ามีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อได้รับการดูแลโดยผู้เชี่ยวชาญเชิงรุกที่รับรองว่ามีความรู้ใหม่ๆ สร้างและแบ่งปัน (Barker, 2015) อย่างไรก็ตามงานวิจัยอื่นๆ พบว่าระดับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศของแต่ละบุคคลไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการแบ่งปันความรู้ (Bock & Kim, 2002)

การศึกษานี้เพื่อสำรวจความสัมพันธ์และผลกระทบของหน่วยทางสังคมที่ให้ผลตอบแทนเป็นตัวเงิน และความหลากหลายทางวัฒนธรรมต่อการแบ่งปันความรู้ในทีมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินเท่านั้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการแบ่งปันความรู้ในทีมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Fey และ Furu (2008) ซึ่งสรุปว่าให้รางวัลแก่การแบ่งปันความรู้ที่ได้รับผลกระทบเชิงบวก และกับงานวิจัยอื่นๆ ที่แสดงให้เห็นทัศนคติต่อสิ่งจูงใจ (Ho & Kuo,

RETRACTED

2013) และการรับรู้ถึงสิ่งจูงใจขององค์กร (Wu & Zhu, 2012) ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ อย่างไรก็ตาม การค้นพบนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ไม่พบความสัมพันธ์ที่สำคัญระหว่างรางวัลและการแบ่งปันความรู้ (Bock & Kim, 2002; Gupta et al., 2012; Kumar & Rose, 2012; Wu & Zhu, 2012) นอกจากนี้ โครงสร้างองค์กรยังส่งผลต่อการแบ่งปันความรู้อีกด้วย Pierce (2012) พบว่า ผู้จัดการในบริษัทบูรณาการในแนวดิ่งมีแรงจูงใจที่ขัดแย้งกันในการแบ่งปันความรู้และเลือกที่จะแบ่งปันเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว หลายองค์กรในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ได้ริเริ่มโครงการแบ่งปันความรู้ เช่น ความสำคัญของการแบ่งปันความรู้ค่อยๆ ได้รับการยอมรับ (Muhammad Siddique, 2012) อย่างไรก็ตาม มีช่องว่างในวรรณกรรมเกี่ยวกับการแบ่งปันความรู้ในองค์กรต่างๆ โดยเฉพาะในบริบทของตะวันออกกลาง ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้มีส่ว[illegible]ข้อมูลใหม่แก่งานวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแบ่งปันความรู้ในทีมที่มีความหลากห[illegible]ทางวัฒน[illegible]รม

RETRACTED

สรุป

ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม องค์กรต้องการความ[illegible]ปรียบ[illegible]การแ[illegible]ขันเพื่อที่จะประสบความสำเร็จในอุตสาหกรรมของตน ปัจจุบันความได้เปรียบทางก[illegible]แข่ง[illegible]ยังเกี่ยว[illegible]กับการใช้ประโยชน์จากความรู้เป็นเครื่องมือในการเติบโต วิธีหนึ่งในการใช้การจัดกา[illegible]วามรู้เป็นแหล่[illegible]วามได้เปรียบทางการแข่งขันคือการทำให้พนักงานสามารถแบ่งปันความรู้ได้อย่างมีประสิทธิ[illegible]พ ผลการศึกษาครั้งนี้ให้ข้อมูลใหม่เกี่ยวกับวิธีการที่รางวัลเป็นตัวเงินจูงใจพนักงานในตะวันออกกลางในการแบ่[illegible]วามรู้และแสดงพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ ด้วยเหตุนี้ การศึกษาจึงเผยให้เห็นถึงผลกระทบห[illegible]ยช[illegible]รต่อการแบ่งปันความรู้ในองค์กรพหุวัฒนธรรมในสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ องค์กรพหุวัฒนธรรมสาม[illegible]ข้อค้นพบนี้ได้ศึกษาพัฒนาโปรแกรมที่เน้นการให้ผลตอบแทนเป็นตัวเงินเพื่อส่งเสริมพ[illegible]รรม[illegible]รแบ่ง[illegible]วามรู้ให้กับพนักงานทุกคน

ผลลัพธ์มีผลกระทบต่อก[illegible]ปลี[illegible]ลง[illegible]งคมเชิงบวกในสังคม ระดับองค์กร และทีม โดยการเพิ่มความเข้าใจว่าผู้คนจากวัฒ[illegible]ที่แตกต่[illegible]แบ่งปันความรู้อย่างไร และโดยมีส่วนทำให้เกิดการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่ดีขึ้นในอง[illegible]ร ในระด[illegible]งคม วรรณกรรมแสดงหลักฐานว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะเป็นกุญแจสู่ความสำเร็[illegible]งบริษัทข้ามชา[illegible]พราะพวกเขาจ้างและให้บริการบุคคลที่มาจากภูมิหลังทางวัฒนธรรมและเชื้อชาติที่[illegible]ต่าง[illegible]ด้วยเห[illegible]นี้ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องเข้าใจว่าวัฒนธรรมส่งผลต่อปฏิสัมพันธ์ของบุคคลต่างๆ แ[illegible]ฤติก[illegible]รมการแ[illegible]ปันความรู้ของพวกเขาอย่างไร การแบ่งปันความรู้เป็นสิ่งสำคัญในบริษัทข้ามชาติเพื่อให้พวก[illegible]ามาร[illegible]บสนองความต้องการของตลาดโลก โดยที่พวกเขาจัดหาผลิตภัณฑ์หรือบริการให้กับลูกค้าจากวัฒน[illegible]ที่แตกต่างกัน

ในระดับองค์กร ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กรที่ต้องการสร้างวัฒนธรรมแห่งการแบ่งปันที่เอื้อต่อการแบ่งปันความรู้ จากผลการวิจัย ฝ่ายบริหารควรสนับสนุนความคิดริเริ่มและความพยายามในการแบ่งปันความรู้ ในบริบทของการศึกษานี้รางวัลเป็นตัวเงินเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการดังกล่าว รางวัลที่เป็นตัวเงินมีความสำคัญต่อการสนับสนุนให้สมาชิกในทีมมีส่วนร่วมในการแบ่งปันความรู้ในองค์กรของตน

ข้อเสนอแนะ

ข้อแนะนำสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ควรขยายขอบเขตของการศึกษาเพื่อรวมพนักงานของบริษัทข้ามชาติภายในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่กว้างขึ้น เสริมผลลัพธ์ด้วยการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อให้ข้อมูลเชิงประจักษ์ตามการรับรู้ของผู้จัดการระดับแรก และใช้เครื่องมืออื่นหรือแบบสอบถามการสำรวจ การวิจัยในครั้งต่อไปยังสามารถตรวจสอบได้ว่ารูปแบบความเป็นผู้นำส่งผลต่อการแบ่งปันความรู้ในบริบทพหุวัฒนธรรมอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

Albescu, F., Pugna, I., & Paraschiv, D. (2009). Cross-cultural knowledge m[illegible]agemen[illegible] *Informatica Economica, 13(4),* 39-50. Retrieved from http://revistaie.ase.ro doi:1[illegible]1002[illegible]m 222[illegible]66-4

Al-Esia. Z., & Skok, W. (2014). Arab knowledge sharing in a multicultu[illegible]workforce: [illegible] case study in the UAE. *Arab Journal of Business Management Revie[illegible]4(4).* [illegible]. doi:10.4172/2223-5833-kw.10005

Almahamid, S., Awwad, A., & McAdams, A. C. (2010). [illegible]ects of o[illegible]izational agility and knowledge sharing on competitive advantage. *An emp[illegible]cal study in Jo[illegible]dan. International Journal of Management, 27(3),* 3[illegible]-4[illegible]. Retrieved from http://www.internationaljournalofmar[illegible]t co.uk

Barker, R. (2015). Management of knowledge [illegible]eat[illegible]d sharing to create virtual knowledge-sharing communities: A trackin[illegible]tu[illegible] *Jou[illegible]l of Knowledge Management, 19(2).* 334-350. doi:10.1108/JKM-06-201[illegible]-0[illegible]

Bock. G. W.. & Kim, Y. G. ([illegible]2). Brea[illegible] the myths of rewards: An exploratory study of attitudes about knowledge sh[illegible]ing. *In[illegible]mation Resources Management Journal, 15(2),* 14-21. Retrieved from http://ww[illegible]gi-global.com/

Ellis, T. J., & Levy, [illegible]009). *Towards a guide for novice researchers on research methodology: Review a[illegible] pr[illegible]osed [illegible]ods.* In E. B. Cohn (Ed.), Growing information part 1: Issues in informing s[illegible] [illegible]mation technology (Vol. 6) (p. 332). Santa Rosa, CA: Informing Science Press. doi: [illegible]016/j.iilr.2011.10.006

Emirates: A baseline study. *Journal of Knowledge Management, 16(5),* 702-723. doi:10.1108/13673271211262763

Fey, C., & Furu, P. (2008). Top management incentive compensation and knowledge sharing in multinational corporations. *Strategic Management Journal, 29(12).* 1301-1323. doi:10.1002/smj.712

Frankfort-Nachmias, C., & Nachmias, D (2008). *Research methods in the social sciences. (7th ed.).* New York, NY: Worth

RETRACTED

Gross, N., & Kluge, A. (2014). Predictors of knowledge-sharing behavior for teams in extreme environments: An example from the steel industry. *Journal of Cognitive Engineering and Decision Making, 8(4),* 352-373. doi:10.1177/1555343414540656

Haman Muhammad Siddique, C. (2012). Knowledge management initiatives in the United Arab

Han, X., Zhou, Q., & Yang, J. (2011). A technical mode for sharing and utilizing open educational resources in Chinese universities. *Knowledge Management & E- Learning: An International Journal (KM&EL), 3(3),* 356-374. Retrieved from http://www.hku.hk/

Heiervang, E., & Goodman, R. (2011). Advantages and limitations of web-based surveys: Evidence from a child mental health survey. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology. 46(1),* 69-76. doi: 10.1007/s00127-009-0171-9

Horak, S. (2010). Does the individual's culture play a role in the value perception of meetings of small multinational teams? *Business & Economics Journal, 17.* Retrieved from http://www.astonjournals.com

Jiacheng, W., Lu, L., & Francesco, C. A. (2010). A cognitive model of intra-organizational knowledge-sharing motivations in the view of cross-culture. *International Journal of Information Management, 30(3),* 220-230. doi: 10.1016/j.ijinfomgt.2009.08.0

Klitmoller, A., & Lauring. J. (2013). When global virtual teams share knowledge: Media richness, cultural difference and language commonality. *Journal of World Business, 48(3),* 398-406. doi: 10.1016/j.jwb.2012.07.023

Krishnaveni, R. R., & Sujatha, R. P.(20). Communities of practice: An influencing factor for effective knowledge transfer in organization. *IUP Journal of Knowledge Management,* 10111. 26-40. Retrieved from http://www.j india.in/

Kumar Goel, A., Ran G., & Chanda, (2014). Antecedents and consequences of knowledge sharing in Indian knowled tensive firms. *Amity Global Business Review, (9),* 64-70. Retrieved from http: www nity.ed

Kumar, N., & , (2012). The impact of knowledge sharing and Islamic work ethic on innovation capability. ss Cultural Management, 19(2),* 142-165. doi:10.1108/13527601211219847

Lai, S. C., & Tong, C. (2010). The mediating effect of incentive and reward system on the relationship between enterprise ownership and knowledge sharing in electronic industry in southern China. *International Journal of Interdisciplinary Social Sciences, 5(5),* 399-422. Retrieved from http://iji.cgpublisher.com/

Li. W. (2010). Virtual knowledge sharing in a cross-cultural context. *Journal of Knowledge Management, 14(1),* 38-50. doi:10.1108/13673271011015552

Liu, J. (2010). Culture and knowledge transfer: Theoretical considerations. *Journal of Service Science and Management, 3(1),* 159-164. doi:10.4236/jssm.2010.31020

RETRACTED

Liu, J., & Rau, P. L. P. (2014). Impact of self-construal on choice of enterprise social media for knowledge sharing. Social Behavior and Personality. *An International Journal, 12(7),* 10771-1089. doi:10.2224/sbp.2014.42.7.1077

Marouf, L., & Al-Attabi, F. (2010). Community of practice in the Kuwaiti medical sector: An exploratory study. *DOMES: Digest of Middle East Studies, 19(2),* 286- 300. doi:10.1111/j.1949-3606.2010.00035.x

Oye, N. D., Salleh, M., & lahad, N. A. (2011). Knowledge sharing in workplace: Motivators and demotivators. *International Journal of Managing Information T[illegible]. 3(4),* 71-84. doi:10.5121/ijmit.2011.3406

Pierce, L. (2012). Organizational structure and the limits of knowle[illegible] sharing: [illegible]e conflict and agency in car leasing. *Management Science. 58(6),* 1106-1[illegible]. [illegible]1287/mnsc.1110.1472

Rahman, R. A. (2011). Knowledge sharing practices: A cas[illegible]udy at M[illegible]s healthcare research institutes. *The International Information & Librar[illegible]Review,* [illegible]207-214.

Rigby, D., & Bilodeau, B. (2011). *Management tools [illegible]d trends 201[illegible]*ain & Company. Retrieved from http://www.bain.com/Images/BAIN_BRIEF_ M[illegible]gement [illegible]ools.pdf

Rivera-Vazquez, J. C., Ortiz-Fournier, L., [illegible] Flores, [illegible]009). Overcoming cultural barriers for innovation and knowledge sharing. *[illegible]urn[illegible]f Knowledge Management, 13(5),* 257-270. doi: 10.1108/13673270910988808

Ryan, S. D., Windsor, J. C., Ibra[illegible]ova[illegible]& Pry[illegible]utok. V. R. (2010). Organizational practices that foster knowledge shari[illegible]. Valid[illegible]n across distinct national cultures. Informing Science: *The Internationa[illegible]ou[illegible]al of an[illegible]merging Trans discipline, 13,* 139-164. Retrieved from http://ww[illegible]informingsc[illegible]e. us/Icarus/Microsoft

Shan, S. Xin, T[illegible]/a[illegible], L., Li, Y., & Li, L. (2013). Identifying influential factors of knowledge sharing in [illegible]ncy [illegible]nt[illegible] virtual community perspective. *Systems Research & Behavioral Science, [illegible](3)* [illegible]7-382. doi:10.1002/sres.2181

Sheng, M[illegible]& Hartono, R. (2015). An exploratory study of knowledge creation and sharing in online comm[illegible]ity. A social capital perspective. *Total Quality Management & Business Excellence, 26(1-2),* 93-107. doi:10.1080/14783363.2013.776769

Sidani, Y. M., & Thornberry, J. (2009). The current Arab work ethic: Antecedents, implications, and potential remedies, *Journal of Business Ethics, 91,* 35-49. doi:10.1007/s10551-009-

Skok, K., & Tahir, S. (2010). Developing a knowledge management strategy for the Arab world. *The Electronic Journal on Information Systems in Developing Countries. 46(7),* 110-119. Retrieved from http://www.ejisdc.org

Sveiby, K-E. (2001). A knowledge-based theory of the firm to guide in strategy formulation. *Journal of Intellectual Capital, 2(4).* 344-358. doi:10.1108/14691930110409651

Vroom, V. H. (1964). *Work and motivation.* New York, NY: Wiley.

RETRACTED

Wang, S., & Noe, R.A. (2010). Knowledge sharing: A review and directions for future research. *Human Resource Management Review. 20,* 115-131. doi: 10.1016/j.hrmr.2009.10.001

Weir, D., & Hutchings, K. (2005). Cultural embeddedness and contextual constraints: Knowledge sharing in Chinese and Arab cultures. *Knowledge and Process Management, 12(2),* 89-

Wu. Y. & Zhu, W. (2012). An integrated theoretical model for determinants of knowledge sharing behaviors. *Kubernetes, 41(10).* 1462-1482. doi:10.1108/03684921211276675

Yaacob, R. A. I. R., Abdullah, M. R., Yaacob, R. A. R., Amin, A. M., Abu Bakar, Z. Noor, A. M., & Abdullah, A. (2011). Knowledge sharing in organizations: Issues of society and cult[illegible]oblems and challenges. *International Journal of Basic & Applied Sciences, 11(2),* [illegible]- 46. Re[illegible]ved from http://www.ijens.org

Zhang, X. Chen, Z. Vogel D. Yum M. & Gan. C. (2010). *Knowledge-sharing [illegible]war[illegible]dynam[illegible]n knowledge management system Game theory-basest empirical valid[illegible]on Hu[illegible]n Fa[illegible]rs and my Mama ring & Service Industries,* 2002, 103-12210100320203

RETRACTED

JDL
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

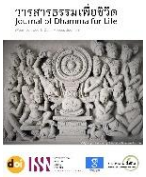

Academic Article

DOI: 10.14456/jdl.2025.99

Cultural Space Protection for "Waving Dance" by Tujia People in Youyang from the Perspective of Cultural Identity

Lanmei Fu [1]*, Nataporn Rattachaiwong[2], Qianqiu Jin[3]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Lanmei Fu***
Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.
Email: s62584947016 @ssru.ac.th

2. **Nataporn Rattachaiwong**
Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.
Email: nataporn.ra@ssru.ac.th

3. **Qianqiu Jin**
Jiangnan Vocational College of Media Arts, China.
Email: jinqianqiu1391@sina.com

Keywords:
Waving Dance by Tujia People; Cultural Space; Cultural Identity and Ethnic Identity

Article history:
Received: 28/09/2024
Revised: 04/11/2024
Accepted: 12/03/2025
Available online: 29/03/2025

How to Cite:

Fu et al. (2025). Cultural Space Protection for "Waving Dance" by Tujia People in Youyang from the Perspective of Cultural Identity. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 667-677.

ABSTRACT

We explored Waving Dance in the southeast Chongqing by applying the Theory of Cultural Space from the perspective of cultural identity. It is of great significance for protection and development in the cultural space of Waving Dance, as well as for rejuvenation and revitalization of the cultural circle of Wuling Corridor through route exploration. The Tujia People in the southeast of Chongqing forms one of the most important parts of the Tujia People living in Wuling Mountains. Due to their different geography, living environment and historical circumstance, they are different from the Tujia People in Guizhou, Hunan and Hubei. As time changes, the culture of Waving Dance has kept evolving in a Procrustean way to adapt to the external environment. Such a passive inheritance mode has impacted the entire cultural space with Waving Dance at its core, and thus hindered the cultural rescue, protection and development. The cultural space of Waving Dance was explored and the dilemma against cultural development was analyzed herein regarding the Theory of Cultural Identity. The significance among the Waving Dance, the ethnic identity and the cultural confidence of Tujia People were analyzed objectively from the "people-oriented" idea to "overall promotion", as well as from the ontological protection under cultural ecology to the cultural transmission and future prospects of Waving Dance.

Introduction

Waving Dance, a symbolic system and an ethnic memory of Tujia People, maintains their common social experience. It not only records the past of this dance language but also projects their ethnic history. The Waving Dance by Tujia People in Youyang evolves from the gods and ancestor worship and entertainment by ancient ancestors, and has been intermittently preserved to this day in the waves of history. However, there are various problems in the current preservation, such as the variation in both dance form and style and the interruption of natural continuation. For example, the separation of clan system from Waving Dance directly results in the drastic reduction in the ritual, frequency and scale of ancestor worship; the coexistence among Tujia People, Miao People and Han People has a direct impact on the transformation in its traditional dance forms and styles; the degeneration of Tujia language and primitive faith has deformed the cultural styles and cultural value of Waving Dance. As a result, it is urgent for us to propose a set of strategies conducive to both tradition inheritance and economic development in the Waving Dance by Tujia People. Under the Cultural Identity Theory, by virtue of literature collection method, first of all, we sorted out and analyzed the literature concerning cultural symbol, cultural space, folk culture and cultural identity theories, as well as the cultural theme on Waving Dance; then, field investigation method: we adopted observation method to observe the inheritors and folks in the hinterland of Youyang; we adopted the interview method, especially the interview with the local middle-aged and elderly people familiar with Waving Dance. In this way, the discourse text was acquired and analyzed for the explanation for the cultural metaphor behind such an art form.

The Cultural Space View from the Perspective of Cultural Identity

The Identity Theory has been widely applied in the field of humanities and social sciences during recent years. Different scholars have given their own explanations in the respects of sociology, art, politics, history, etc. “Cultural identity refers to the common culture among individuals or between individuals and groups, who share same cultural symbols, abide by common cultural values, and develop successful thinking patterns and behavioral norms.” (Cui Xinjian, 2004). “From the perspective of source, identity means a sort of ‘identity’”. As a recognition symbol system, we adopt it to define the characteristics of “ego” and to display the difference from “the other”. According to William Connelly, difference and identity need each other... The way for one to solve his self-identity doubt is to construct his own self-identity by constructing the other in opposition to ego.” (Willia E.Connolly, 1991) “Cultural identity works as a system of meaning and intelligence and the logical basis for group unity. It emphasizes the reconstruction of cultural characteristics and the primacy of identity in the cultural system.” Therefore, Tujia People in the southeast Chongqing usually take a certain symbol as their own spiritual belief. This symbol, serving as cultural identity, exists in the group. It is not only diverse, complex and confrontational but also concrete and plastic. It is a process that can be cultivated. Therefore, cultural identity is bred in the social practice, cultivated during the process of cultural integration and conflict, and serves as the premise and basis of both ethnic and national identity.

“Based on the social process of cultural identity, the theory on space generation by Lefebvre provides an explanatory path for cultural identity. He created the Ternary Theory on Space by regarding both physical and spiritual social space as a whole, and then divided the

space generation into into three important levels: Spatial practice, spatial representation and representational space. (Zhang Xiang, 2020)"

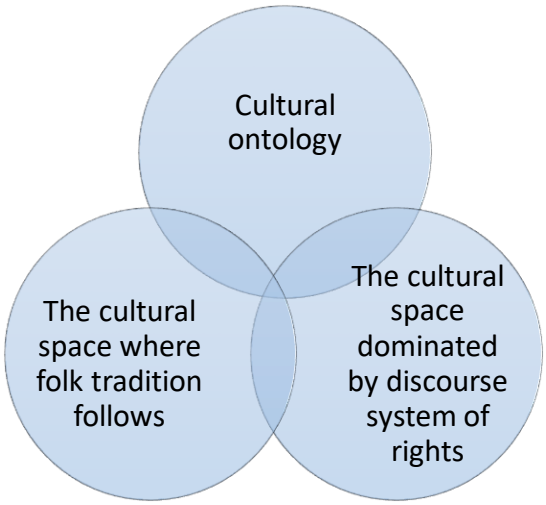

Cultural space works as a kind of symbol condensed by spatial practice, namely "cultural ontology", and the common habits of regional ethnic groups during their long-term living and social practice. It is a kind of cultural space with different contents, scales and characteristics created by the mutual behaviors among people. Spatial representation refers to the "circle influenced and radiated by power discourse system", an over-controlled cultural identity under power discourse system that advocates the alignment with the national political ideology. The representation space refers to "the multiple space formed by the circle influenced and radiated by transmitter". It refers to the attempts by cultural holders, learners, communicators and researchers to change cultural subjects and practices through themselves, their daily lives, languages and influences. Those three levels of space overlap and influence each other. Generally, the cultural cultivation and identification in an established cultural space works as a conflicting and contrary process. This process concern how individuals and society should be integrated in the cultural space, and how "identity" should be "generated" from the conflict between individuals and group. Starting from the cultural space of the Waving Dance in southeast Chongqing, we tried to explore the profound significance behind the culture and the sustainable development law on culture through the cultural recognition of Waving Dance, so as to explore a new path to revive the culture.

Overview on Case Site

Youyang of Chongqing stands as a multi-ethnic area composed of Tujia People, Miao People and Han People. Located in the hinterland of Wuling Mountain in southeast Chongqing, Youyang links western Hubei, western Hunan, eastern Guizhou, etc. The Youshui River Basin stands as the core area for Ba-Tu culture deposition, and an important area for the multi-cultural integration among Tujia, Han People, Miao People and Dong People. According to the 2021 national census, Youyang County had a population of 860,400 then. Among them, there were 17 ethnic minorities, accounting for a total population of about 790,400, or 91.86%; there were 693,000 Tujia people, accounting for 80.54% of the total population, and 97,400 Miao people, accounting for 11.32% of the total population. Therefore, the county is a Tujia-based multi-ethnic settlement area. Waving Dance, a symbol of Tujia People, has been spread among the

Tujia People in the Wuling Mountains for thousands of years. According to Tian Jingmin, a national inheritor of Waving Dance in Youyang, "Our ancestors migrated from Yuanling of Hunan Province to Xiasha Village, Yuanxinxi Township, Youyang Autonomous County (The current Kezhai Village, Keda Town). The Waving Dance inherited from our ancestors was gradually formed during the migration process". (China Intangible Cultural Heritage Network). Therefore, the Waving Dance in Youyang is also named the Waving Dance for Migration.

Table 1: Cultural Space of Waving Dance in Youyang

Cultural Space	Cultural Types	Cultural Interpretation	Cultural Characteristics
Spatial practice	1. Hand Waving Hall 2. Hand Waving Hall 3. Faith 4. Costume 5. Weddings and funerals	1. Temple of King of Earth: Dedicated to the eight great gods and King of Earth; 2. It is the spiritual and cultural carrier of Tujia People; 3. Origin of faith: Earth king worship and ancestor worship; 4. Xilankapu 5. Maogusi: Reflect the reproduction worship; pay tributes to the deceased.	1. The spiritual and cultural space for worship and entertainment; 2. The song and dance activities reflecting the farming, war and migration of Tujia People; 4. Colorful fabrics of Tujia People; 5. Traditional songs and dances are mixed in Waving Dance;
Spatial representation	1. Festival celebration; 2. Events; 3. Language; 4. Intangible Cultural Heritage Center.	1. The Spring Festival and April 8th 2. Official departments hold intangible cultural heritage performance activities, non-genetic learning activities, tourism activities and Waving Dance Festival from time to time, and publicize the hand waving image through texts, images and other mainstream platforms.	1. They are festivals with the most sacrificial activities; 2. The promotion activities organized by the government are intended to gain cultural attention and cultural recognition both within and outside the People; 3. It is used in both sacrificial ceremonies and waving songs;

Cultural Space	Cultural Types	Cultural Interpretation	Cultural Characteristics
		3. The Tujia language, which does not have character. 4. Inheritor evaluation, transmission, cultural inheritance and protection institution	4. It is a regional self-made cultural protection system.
Representational space	1. Inheritor; 2. Performer; 3. Secondary creators and choreographers.	1. Act as the priest presiding over the waving ceremony and teaching Waving Dance; 2. Tujia villagers and the relevant learners in the cultural hall; 3. Professional dancers and local choreographers	1. They are the living fossils for Waving Dance inheritance and responsible for study, inheritance and transmission; 2. Important channels for the folk independent inheritance and official transmission of Waving Dance; 3. Choreograph the Baba Dance and the broadcast gymnastics according Waving Dance, and popularize the dance art in this region;

To sum up, the Waving Dance by Tujia People in Youyang is a symbol of ethnic culture in the region. The spatial practice by Tujia People in Youyang exists in such a form which constructs the identity system of Tujia Culture. In other words, a better and richer cultural space can be created only when there is a high recognition of Waving Dance culture inside and outside this region.

The Cultural Identity of Waving Dance under Cultural Spatial Practice in Youyang

The Cultural Spatial Practice of Waving Dance in Youyang

The collection, choreography and popularization of Waving Dance has gone through three rounds of systematical development during the past forty years. The first phase started from the 1980s: This round of development originated from the collection of main movements of the

original Waving Dance in 1982 and was organized from folk dance collection. That collection recorded and included the elements, styles, rhythms and connotation value of the dance.

Table 2: The Current Movement Elements and Types of Waving Dance in Youyang

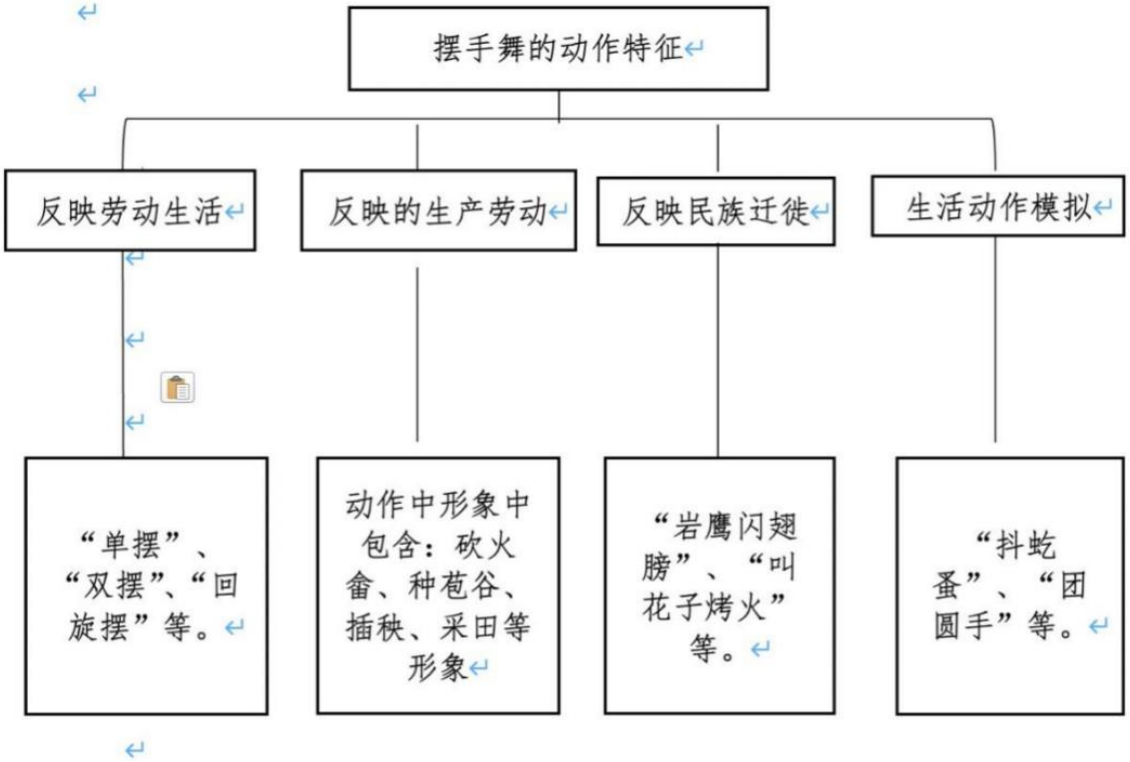

The second phase started from the 1990s: In 1993, Waving Dance saw its development under the guidance of Zhang Yubing, the deputy director of Chengdu Song and Dance Theater and National Level I Choreographer, and Ju Yu' an, the executive director of Sichuan Dancers Association. They refined, popularized and promoted Waving Dance in Youyang County. The refinement of Waving Dance was the "beautification" of a whole set of dance movements under the instruction of professional choreographers. The dance started from the modern aesthetic perspective to a certain extent and turned from the original ecological type to the ornamental type. The audience of the optimized Waving Dance expanded from rural people to urban residents. The fitness and entertainment value of Waving Dance began to be unprecedented. Academic achievements, such as *the Overview on Tujia People and Miao People Autonomous County*, were published in 1986.

The third phase started after 2000. Led by the Youyang County Cultural Center, Yang Yi, Guo Xiaohong and Tian Hongling refined, promoted and popularized Waving Dance in Youyang. This promotion spread Waving Dance across China via the Internet platform and government media, and a large number of activities were also conducted. For example, in November 2009, a total of 20,000 people danced Waving Dance together, which successfully declared the Denise record. The programs of"Intangible Cultural Heritage Dance on Campus" and "Waving Dance Competitions among Primary and Secondary Schools" were designed to strengthen the folk symbol of Tujia People. They expanded the cultural influence and cultural identity of Waving Dance beyond Tujia region. Thus, more "production value" concerning Waving Dance was uncovered within the category of cultural space.

Figure 1: The Waving Dance Performed by 20,000 Dancers in Youyang, shot by Li Hua

Figure 2: Tian Weizheng, an inheritor of intangible cultural heritage, conducted Waving Dance inheritance activities on campus. The photo is provided by Tian Weizheng.

Uncovering and Enhancement of Cultural Space Symbols

Waving dance works as the symbol of Tujia cultural space, the will attached with multiple understanding and common identity, and the action or event containing "special significance". It serves as the emotional expression of the ethnic group to convey their feelings, reflect their beautiful prospect of co-existence idea, and express their feelings about cultural and recreational life. Waving Dance, an important component of ancestor worship ceremony system, is the medium and carrier for the study on the culture space of Tujia People. Through the body language of the wave dance, it expresses national emotion, expresses group consciousness and seeks identity community. Local folks express their national emotions and group awareness, and seek for identity community through body language of Waving Dance. Furthermore, the Dance can confirm the cultural architecture, cultural function, cultural logic, etc. inside Tujia People. The Small Waving Dance in Youyang achieves a symbol of the common amusement between human beings and gods through the uniform movements on one side of body, the movements by hand and feet together hand, and the movement potential. Those movements refer to the specific images of dancers' stepping out the same side of their feet and crotches, and stretching out the same side of their hands. As a cultural symbol of Waving Dance by Tujia People, the dance style of the uniform movements on one side of body plays the role of cultural identity identification. From the unique shape characteristics of Waving Dance, one can tell the ethnic living environment presented by the Dance since its beginning, namely a mountainous, steep and farming cultural background. The same body side feature is not only the symbolic manifestation of the experience among cultural pioneers but also the physical memory extracted from the cultural habitat. It is the common emotional expression coupled with the social sentiment of Tujia People. Therefore, the following aspects were explored for us to build a complete cultural space of Waving Dance:

First of all, the complete material and cultural system of Waving Dance: The symbolic system that simulates and reproduces the mythological stories of the current Waving Dance has disappeared; the disappeared Tujia language led to the non-existence of the unsung hand-waving songs; the compression of large-scale dance scenes has reduced the use of dance instruments; the sacrificial field and its symbolic system have dissolved. For example, as important places for the spatial practice of sacrificial ceremonies, the demolished Temple of King of Earth and the Hand Waving Hall are not only the aggregation of behavioral symbols but also the spiritual symbols of Tujia People. In Youyang County, there were once numerous small Hand Waving Halls. However, there are only two now and the large ones have already disappeared. Therefore, the bearing subjects and performance sites of Waving Dance need to be preserved in a benign and active state.

Second, the complete spiritual and cultural system of Waving Dance: We need to take traditional customs in a reasonable viewpoint, such as marriage customs, funeral rituals, festivals, etc. When it comes to folk activities, Waving Dance is integrated with folk belief and ancestor belief. However, during the process of promotion and recognition, those two have not received equal attention and acceptance, and even the rational treatment. In the rejuvenation and protection of culture, we should reflect on the relationship between "ancestor belief" and people's life, modern politics and academia, and objectively consider the rationality brought by ancestor belief towards our society, history and life.

Waving Dance Protection under Cultural Space

The current transformation of traditions is realized passively under the impact from globalization and modernity. Although traditions are passively transformed under the pressure of modern civilization, their results are more rational, thorough and comprehensive. Under such a context, the protection for Waving Dance should be conducted from the perspective of the overall cultural space of Tujia People. Only when it is closely connected with the times, society and people, can culture achieve see significant development. Then, we can discuss where inheritance comes from and where it goes in a better manner. Only by placing the protection and development of Waving Dance on the stance of the general public, the perspective of life, and the platform where history and reality interact, can we awaken the sleeping cultural gene and incorporate culture into people's life again. In a way close to the general public, folk customs and daily life, we can find Waving Dance the most appropriate "primitive" and "simple" way to go home.

(I) The Principles of Cultural Space Protection for Waving Dance

Like other ethnic minorities, Tujia People attach great importance to their ethnic traditions. Meanwhile, against the backdrop of global cultural identity crisis, they also realize that the traditional expression manner cannot conform to the current form, and that they are bound to bring forth changes to meet the needs of the times. Therefore, it is particularly important for them to attach importance to traditions and "reshape traditions" in modern ways, so as to seek for ethnic identity. Therefore, the following two points shall be noted during the cultural space protection and the transformation toward modernization: First of all, the connotation, function and symbolic meaning of traditional Waving Dance by Tujia People should be preserved. Cultural symbols and functions should be applied and embodied in the modernized reproduction. Second, the traditional skills of Waving Dance should be re-expressed in modern language so that the general public can understand those traditions in a new manner. We should interpret the connotation value, thought, spirit and meaning of Waving Dance in a new manner. Although Waving Dance keeps evolving in a Procrustean way during its modernized "acculturation"process, its cultural values, genes and roots still remain unchanged.

(I) Proposals on Cultural Space Protection for Waving Dance

During the cultural protection, it is very important for us to adhere to the principle on scientific protection. The cultural space for Waving Dance by Tujia People is constructed in both humanistic and natural environment. Any inappropriate inheritance measure and protection system may affect and further change the cultural ontology. For the same reason, we can modify the institutional settings and other protective measures to stop the change to cultural space, or record and preserve those cultural items on the verge of extinction in case of their complete disappearance due to social transformation or natural change.

First of all, the "people-oriented" protection should be taken as the premise. Human beings belong to the representation in cultural space. People in cultural space are the main carrier and witness of culture. The premise of cultural protection is the protection for people. Inheritors serve as the axis and main body of cultural space. Teachers, apprentices, participants, cultural protection commissioners and scientific researchers are the components of representational cultural space. Although the responsibilities and meanings of those five groups are different, they correlate and influence each other in the overall cultural space. Not one of them can be dispensed with. As the living carriers of intangible cultural heritage, those inheritors are basically composed of elderly groups, thus endowing the cultural heritage with

"traditional", "sense of age" and "color of endangering". As the carriers and future inheritors of the culture, apprentices take the implicit responsibility of inheriting and exploring. Participants mostly refer to folk performers or visitors. They form one part of the cultural space for Waving Dance and act as practical recipients of the value and significance of cultural items of Waving Dance. The cultural protection commissioners refer to the relevant personnel who implement and formulate the system on right discourse for the local government. They manage and control the status quo and effect of cultural protection, and can regulate its effect in real time. Scientific researchers uncover those cultural items, expound their significance, and provide proposals for the system, whose achievements have a certain influence upon system formulation. Those five groups of people constitute the symbolic cultural space for Waving Dance, and serve as the premise that influences its development and protection.

Secondly, a holistic approach toward protection should be taken as the requirement. When it comes to holistic promotion, we should first make overall planning, and strive to be holistic, objective and comprehensive. Waving Dance across the region should go through comprehensive census. A cultural protection level can be set as per the preservation data and activity data on "Waving Dance". The confirmation, preservation, research and publicity can be conducted through the census. The key ecological reserves can be established based on the experience from pilot project and evaluation, and then relevant protection policies can be rolled out. Besides, we can formulate specific rules and improve the cultural protection measures concerning inheritor cultivation and inheritance base construction, such as the policies on inheritor identification, the policies on the rights, obligations and funding of inheritors, the specific rules on supervision by authority, the specific rules on inheritance, rewards and punishments upon inheritors, and the flexible entry and exit mechanisms. Thirdly, we should facilitate the creative transformation, development and dissemination. First of all, the main bodies of Waving Dance need to be popularized among the general public so that they can understand how to dance and what the beauty is. Therefore, it is urgent for the education department to popularize the excellent Waving Dance textbooks, such as the mass dance textbooks, and the Waving Dance textbooks for children and teenagers, so that they can be adopted for fitness, entertainment and other purposes. In addition, more excellent Waving Dance works should be created. We can take Waving Dance as the material for artistic creation, improve its aesthetics, artistic conception and historical conception, so as to not only provide sufficient elements for folk dances but also facilitate its own development, sublimation and dissemination. Finally, the cultural transmission relied on the participation from various organizations and societies, and the impartation of culture via textbook in class and on campus, or the incorporation of culture into cultural education system and aesthetic education system, so that it can become an important part of our cultural life. Simultaneously, we can adopt paper media and cyber media to pro-actively disseminate the content and protection significance of Waving Dance, so as to enhance the understanding of Waving Dance itself and the necessity for its protection among the general public.

Conclusions

Waving Dance takes its root in each individual mind of Tujia People in the Youshui River Basin. It confirms the growth in ethnic groups and the changes in their culture, and witness the ups and downs of the times. Waving Dance has been integrated with Tujia People in this region. They have developed a common cultural value and formed a common value orientation. Ethnic

self-consciousness and identity take a deep root in not only the cultural space for Waving Dance but also the mind of Tujia People. Furthermore, the experience from cultural exchange, fusion and communication among various ethnic groups is also reflected in the overall cultural space for Waving Dance. Its cohesion forms a part of the stable and invisible valuable tradition inside Waving Dance.

References

Chen Yujing. (October, 2013). *Carnival Hymn — Singer Culture of Tujia People*. People's Publishing House.

Cui Xinjian. *Cultural Identity and Its Roots*. *The Journal of Beijing Normal University* (in Social Science Edition). 2004. 4.

Denis—Constant Martin, "The Choice of Identity",Social Identity,Vol.1,NO.1(1995),pp.6-13. Quated from Zhang Xupeng. *Cultural Identity Theory and European Integration*. *European Studies*. Vol. 4, 2004, p 68.

Lin Jifu. (2012). *Research on Modern Expression of Ancestor Belief of Tujia People in Qingjiang River Basin.* People's Publishing House.

Liu Xishan. (June, 2020). *Research on the Inheritance Mode and Changes in Waving Dance by Tujia People.* Zhengzhou University Press.

The Compilation Group of the Overview on Shizhu Tujia Autonomous County (April, 2008). *The Overview on Shizhu Tujia Autonomous County*. Ethnic Publishing House.

The Compilation Group of the Overview on Youyang Tujia and Miao Peoples Autonomous County (April, 2008). *The Overview on Youyang Tujia and Miao Peoples Autonomous County*. Sichuan Ethnic Publishing House.

Willia E.Connolly,Identity/Difference:Democeatic Negotiations of Political Paradox Paradox,Ithaca,N,Y;Coronell University Press,1991,p.x.

Wu Shengyan. (2008). *Youyang — The Hometown of Waving Dance by Tujia People in China.* Chongqing Press.

Zhang Xiang and Li Xingming. Research on Cultural Space Reproduction for Tourism based on Cultural Identity — A Case Study on Reproduction of Cultural Space of Waving Dance in Mihu Village of Laifengshe, Hubei Province. The Journal of Central China Normal University (in Humanities and Social Sciences Edition). 2020. 3.

Zhou Yishun. (April, 2001). *Waving Dance in the You River Basin*. International Culture Publishing Company.

Zou Mingxing. (2003: 108). *Waving Dance by Tujia People in Youyang*. Southwest Normal University Press

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.100

Component of Children's Book to Promote Learning about the Identity of Tha Chalom Community

องค์ประกอบของหนังสือสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอม

Nijaporn Sangsukiam[1], Korn Kangsadanporn[2*]

นิจพร แสงสุขเอี่ยม[1], กรณ์ กังสดารพร[2*]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Nijaporn Sangsukiam**
นิจพร แสงสุขเอี่ยม
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: Tuuuuuuuuu@hotmail.com

2**. Korn Kangsadanporn***
กรณ์ กังสดารพร*
วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม
มหาวิทยาลัยรังสิต
College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.
Email: korn.kang@gmail.com

คำสำคัญ:
อัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอม; ท่าฉลอม; หนังสือสำหรับเด็ก; การเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชน

Keywords:
Identity of Tha Chalom Community; Tha Chalom; Children's Book; Learning Community Identity

Article history:
Received: 24/07/2024
Revised: 23/09/2024
Accepted: 10/12/2024
Available online: 29/03/2025

How to Cite:
Sangsukiam, N. & Kangsadanporn, K. (2025) Component of Children's Book to Promote Learning about the Identity of Tha Chalom Community. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 678-690.

ABSTRACT

This study is qualitative research. The objective is to study the identity of the Tha Chalom community that is appropriate for the learning of early primary school children and to study elements of children's books suitable for the learning of early elementary school children. To present it as an element of a children's book to promote learning about the identity of the Tha Chalom. The researcher has conducted research from documents together with in-depth interviews with Tha Chalom community identity expert, focus group with children's book experts and school administrators, teachers, and early primary school students in Tha Chalom area Using learning factors according to Bandura's cognitive social learning theory as the main basis for the study. Opinions from children's book experts, School administrators, teachers and early elementary school students showed the same result that Children's books can respond to community identity learning factors. The 4 factors are Attention: promoted by the attractive size of the book, book cover, title, page layout, and illustrations. Retention: drawn by meaningful content, engaging storylines, and simple language for easy understanding. Reproduction: promoted by encouraging visualization, story review, and special activities. Motivation: created by Adding reinforcement activities, reading encourage, and reading together activities. As for the content of Tha chalom community identity could be completely included in children's books by reducing the details and categorizing for easy understanding. The 5 aspects of Tha chalom community identity are geography, History, culture, arts and architecture, and tourism.

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอมที่เหมาะกับการเรียนรู้ของเด็กประถมศึกษาตอนต้น องค์ประกอบของหนังสือสำหรับเด็กที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็กประถมศึกษาตอนต้น และเพื่อนำเสนอเป็นองค์ประกอบของหนังสือสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอม โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านอัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอม สนทนาแบบกลุ่มร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือสำหรับเด็ก และผู้บริหารโรงเรียน คุณครูและนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นในพื้นที่ท่าฉลอม โดยใช้ปัจจัยด้านการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ของแบนดูร่า เป็นหลักในการศึกษา ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือสำหรับเด็ก ผู้บริหารโรงเรียน ครู รวมทั้งนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า หนังสือสำหรับเด็กสามารถตอบสนองปัจจัยการเรียนรู้ด้านอัตลักษณ์ชุมชน สำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาตอนต้นได้ครบทั้ง 4 ปัจจัย กล่าวคือ ขนาดรูปเล่ม ปกหนังสือ ชื่อเรื่อง การจัดหน้า และภาพประกอบที่น่าสนใจสามารถสร้างปัจจัย การใส่ใจการมีเนื้อหา การดำเนินเรื่องที่น่าติดตาม เรื่องราวที่ไม่ซับซ้อน ภาษาที่เข้าใจง่าย ช่วยสร้างปัจจัย การจดจำ การออกแบบส่งเสริมให้มีการสร้างจินตภาพ มีการทบทวนเนื้องหา และมีกิจกรรมพิเศษ ช่วยส่งเสริมปัจจัย การกระทำเหมือนตัวแบบ การเพิ่มกิจกรรมเสริมแรง การส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมอ่านหนังสือร่วมกัน ช่วยปัจจัยด้าน การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยข้อมูลเนื้อหาอัตลักษณ์ชุมชนของท่านฉลอม สามารถนำมาบรรจุไว้ในหนังสือสำหรับเด็กได้ครบถ้วน โดยลดทอนลายละเอียดของเนื้อหา และจัดหมวดหมู่ให้เข้าใจง่าย โดยแบ่งอัตลักษณ์ชุมชนออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชุมชน สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และการท่องเที่ยว

บทนำ

การพัฒนาในยุคปัจจุบันและอนาคต ต้องพัฒนาเริ่มต้นจากรากฐานที่เข้มแข็ง แล้วค่อยต่อยอดผ่านกระแสการพัฒนาสมัยใหม่ เพื่อให้คนในท้องถิ่นได้เรียนรู้จากรากฐานของตนเอง สร้างสรรค์ต่อยอดสู่การพัฒนาที่เหมาะสม เช่น ประเทศญี่ปุ่นได้ใช้ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น มาต่อยอดเป็นสินค้าท้องถิ่น และพัฒนาเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เกิดการสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น จนกลายเป็นต้นแบบของหลาย ๆ ประเทศ (ทาหอม, 2564) กระแสการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวคิด “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” หรือ Creative Economy เป็นแนวทางที่หลายประเทศทั่วโลกนำมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเชื่อมโยงกับการใช้ทุนทางปัญญา และทุนทางสังคมที่สำคัญ ซึ่งประกอบด้วย พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ซึ่งรัฐบาลให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนามิติด้านวัฒนธรรม (พวงประยงค์, 2561) ดังนั้นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และเผยแพร่อัตลักษณ์ของท้องถิ่นให้คนในท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นพื้นฐานในการต่อยอดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างยั่งยืนต่อไป

ที่ผ่านมากระแสการพัฒนาที่มาจากคนในท้องถิ่นได้เกิดขึ้นในหลาย ๆ ที่ของประเทศไทย และกำลังเป็นที่สนใจ เป็นความหวังของการพัฒนาอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน จากแนวความคิดนี้ ภาครัฐได้จัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่นได้มีความรู้ ความเข้าใจ และรักในท้องถิ่นของตน เช่น โครงการ “ฮักท่าพระ ฮักบ้านเฮา” ที่ได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ร่วมกับเทศบาล และหน่วยงานหลายภาคส่วน เพื่อให้เกิดศูนย์เรียนรู้ชุมชนท่าพระ เพื่อรวบรวมของดีของท้องถิ่น เป็นการเปิดพื้นที่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับคนในพื้นที่ เป็นการสืบสานภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม โดยมีจุดประสงค์ในการปลูกฝังให้เยาวชนในพื้นที่เกิดความรักในท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาต่อยอดเป็นโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน สร้างการพัฒนาให้กับท้องถิ่นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมควบคู่กัน (บ้านเมือง, 2561)

นอกจากการนำทุนทางวัฒนธรรม มาช่วยในการพัฒนาท้องถิ่น และขับเคลื่อนเศรษฐกิจจากฐานรากของชุมชน ยังมีแนวคิดการนำทุนทางวัฒนธรรมมาช่วยในการแก้ปัญหาสังคม ว่าด้วยการลดความเหลื่อมล้ำ (ทาหอม , 2564) โดยหน่วยงานภาคการศึกษาได้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชน และสร้างสำนึกรักท้องถิ่น ที่ผ่านมา หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ภายใต้สังกัดของสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช) ร่วมกับมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และภาคีเครือข่ายทั้งมหาวิทยาลัย และประชาสังคมในพื้นที่ภาคเหนือ ได้ร่วมกันจัดงาน “มหกรรมทุนทางวัฒนธรรมฟื้นใจเมือง: จากงานวิจัยสู่การพัฒนาพื้นที่ (ภาคเหนือ)” ซึ่งเกิดจากเห็นโอกาสในการใช้ฐานทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นในการพัฒนาพื้นที่ และเพิ่มคุณภาพชีวิตให้แก่คนในพื้นที่ (หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.), 2566)

การส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นโดยเริ่มจากอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ไม่เพียงแต่เป็นที่สนใจและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ หรือหน่วยงานด้านการศึกษาเท่านั้น ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ได้มีการรวมตัวกันของนักธุรกิจในพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาจังหวัดให้ดีขึ้น ด้วยมือของตนเอง ไม่รอแต่เพียงการพึ่งพาความช่วยเหลือจากส่วนกลาง (เที่ยวบูรณธรรม, 2563) ในปี พ.ศ. 2560 บริษัทสมุทรสาครพัฒนาเมืองได้จัดทำโครงการพัฒนาเมืองโดยผ่านการท่องเที่ยวชุมชน โดยมีพื้นที่ท่าฉลอม เป็นพื้นที่นำร่อง กิจกรรมที่ทำในอันดับต้น ๆ คือการร่วมมือกับสถาบันต่าง ๆ ศึกษาวิจัยเพื่อทำการรวบรวมประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทุนด้านศิลปวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ชุมชน และเผยแพร่ให้กับคนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ จากผลการศึกษาดังกล่าว ทำให้ทราบว่าพื้นที่ท่าฉลอม เป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ยาวนาน มีอัตลักษณ์ชุมชนที่น่าสนใจ และมีศักยภาพที่จะพัฒนาต่อยอดไปสู่การพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ได้ เช่น การต่อยอดเพื่อพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม หรือพัฒนาเป็นสินค้าที่มีอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การลดความเหลื่อมล้ำ และการสืบสานวัฒนธรรมสู่คนรุ่นหลัง

การดำเนินโครงการศึกษาประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ท่าฉลอม เป็นการกระตุ้นให้คนในพื้นที่หันมาสนใจอัตลักษณ์ชุมชนของตนเองมากขึ้น จนทำให้คนในพื้นที่เริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในโครงการต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งเป็นที่ยอมรับจากองค์กรภายนอก เห็นได้จากการที่ได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น รางวัลงานวิจัยยอดเยี่ยม จากสำนักงานส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) ในโครงการสำรวจและสังเคราะห์ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวในการพัฒนาเมืองสมุทรสาคร (พ.ศ. 2562) รางวัลคนดีศรีสาคร ประเภทองค์กร สาขาส่งเสริมองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง (พ.ศ. 2564) รางวัลชุมชนต้นแบบ “เที่ยวชุมชนยลวิถี” (พ.ศ. 2566)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนของท่าฉลอม ได้ถูกเผยแพร่อยู่ใน “รายงานวิจัยในโครงการสำรวจและสังเคราะห์ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวในการพัฒนาเมืองสมุทรสาคร รายงานการสำรวจศึกษาแหล่งศิลปะกรรมเมืองสมุทรสาคร: ท่าฉลอม ท่าจีน มหาชัย โครงการศึกษาข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม ชุมชนท่าฉบอมและริมฝั่งมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร” นอกจากเอกสารการวิจัยยังมีการจัดทำ

เป็นหนังสือ และคู่มือท่องเที่ยวเพื่อเผยแพร่ให้กับผู้สนใจ เช่น หนังสือย้อนรอยท่าฉลอม เส้นทางวิถีชีวิตชุมชนประมงลุ่มแม่น้ำท่าจีน หนังสือ เข็มทิศ พัฒนาเมือง ฉบับท่าฉลอม สมุทรสาคร หนังสือคู่มือท่องเที่ยวท่าฉลอม จัดทำเป็นแผนที่ท่องเที่ยวท่าฉลอม พร้อมแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว จัดพิมพ์เป็น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน นอกจากนี้ยังมีการจัดทำนิทรรศการถาวร เพื่อจัดแสดงให้กับคนผู้ที่สนใจเข้ามาชมที่ “บ้านท่าฉลอม” ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์บริหารนักท่องเที่ยวและชุมชน และจัดทำวีดีทัศน์ เผยแพร่ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญให้ผู้ที่ไปยังสถานที่ท่องเที่ยวสามารถรับชมได้โดยการแสกนคิวอาร์โค้ดที่ติดตั้งไว้ในแต่ละสถานที่ และเผยแพร่บนยูทูป และแพลตฟอร์มอื่น ๆ ในช่วงที่ผ่านมาได้มีการจัดเสวนา และสะท้อนผลการศึกษาให้กับคนในพื้นที่และผู้สนใจทั่วไปหลายครั้ง ในแต่ละครั้งมีผู้เข้าร่วมประกอบด้วยคนในพื้นที่ คนในจังหวัดสมุทรสาคร และผู้สนใจทั่วไปเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงการตื่นตัว และความสนใจในเรื่องอัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอม

เห็นได้ว่าการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อต่อยอดนำไปสู่ความรัก และภูมิใจท้องถิ่นตนเอง ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แต่พบว่าได้จัดทำเพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่เป็นหลัก ทำให้มีเนื้อหาในเชิงวิชาการ มีเนื้อหาซับซ้อน ยังขาดสื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในเด็ก โดยเฉพาะเด็กในช่วงชั้นที่ 1 คือประถมศึกษาตอนต้น มีอายุระหว่าง 6-9 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกฝังแนวคิดและทักษะที่เป็นประโยชน์ หากมีสื่อเพื่อการเรียนรู้ หรือหนังสือที่ออกแบบเฉพาะสำหรับเด็กในช่วงวัยดังกล่าว จะสามารถรับข้อมูล และเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ (ดีไหว้, 2563) และมีผู้ให้ความเห็นว่า เด็กวัยประถมศึกษาตอนต้น มีการพัฒนาการและการเรียนรู้ในทุก ๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง อาจจะสรุปได้ว่าช่วงวัยนี้เป็นช่วงเวลาทองแห่งการเรียนรู้ (สายฟ้า, 2554-2555) จึงเป็นที่มาของงานวิจัยชิ้นนี้ เพื่อเป็นก้าวเริ่มต้นที่จะส่งเสริมการเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชนให้กับเด็กในชุมชน เพื่อต่อยอดใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์ชุมชน และองค์ความรู้ที่ชุมชนท่าฉลอมได้สั่งสมมาอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอมที่เหมาะกับการเรียนรู้ของเด็กประถมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของหนังสือสำหรับเด็กที่เหมาะสมกับการรับรู้ของเด็กประถมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อนำเสนอองค์ประกอบของหนังสือสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมการรับรู้อัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การรวบรวมจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยใช้งานวิจัย เอกสารราชการ หนังสือ และสื่อสิ่งพิมพ์ รวมทั้งแหล่งข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเผยแพร่ต่าง ๆ รวมถึงรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิจากการลงพื้นที่ สังเกต สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) กับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มต่าง ๆ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือ โดยจัดทำให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านอัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอม จำนวน 1 คน การสนทนาแบบกลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญด้านการทำหนังสือสำหรับเด็ก จำนวน 6 คน และการสนทนาแบบกลุ่มกับผู้บริหาร และคุณครูระดับประถมศึกษา จำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 28 คน และนำข้อมูลที่ได้มาสรุป วิเคราะห์ตามทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้ได้อ้างอิงทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) ของศาสตราจารย์อัลเบิร์ต แบนดูร่า (Albert Bandura) โดยนำปัจจัยของกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 4 ปัจจัย ได้แก่ การตั้งใจหรือความใส่ใจ (Attention) การจดจำ (Retention) การกระทำเหมือนตัวแบบ (Reproduction) และการจูงใจ (Motivation) มาเป็นกรอบในการเก็บข้อมูล และรายงานผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

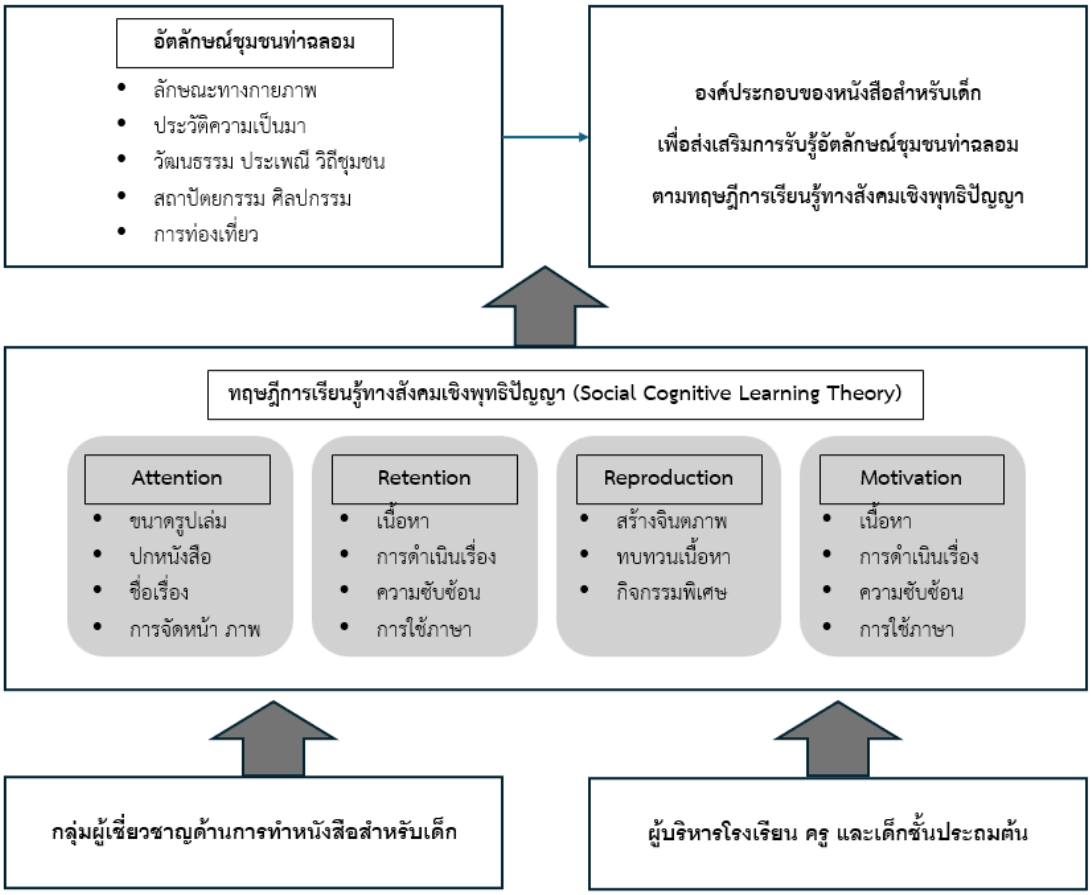

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูล และวัย พบว่าผลการวิจัย แบ่งตามกรอบแนวคิด ดังนี้

1. เนื้อหาอัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอมที่เหมาะสำหรับเด็กประถมศึกษาตอนต้น

ผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือสำหรับเด็ก และครูประถมศึกษา เห็นว่าหนังสือสำหรับเด็กสามารถบรรจุเนื้อหาหลักด้านต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับหนังสือสำหรับผู้ใหญ่ แต่ควรมีการัดหมวดหมู่ของเนื้อหาที่ชัดเจน ลดทอนรายละเอียดและความซับซ้อนลง โดยแบ่งเนื้องหาอัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอมออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านลักษณะทางกายภาพ

ท่าฉลอมเป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร มีลักษณะเป็นพื้นที่ที่มีแม่น้ำท่าจีนโอบล้อมเกือบทุกด้านจนเกือบเป็นเกาะ มีลักษณะคล้ายถุงเงิน ส่วนพื้นดินที่แคบที่สุดวัดได้ราว 200 เมตร เท่านั้น โดยทิศเหนือและทิศตะวันออกของท่าฉลอมติดแม่น้ำท่าจีน ติศใต้ติดกับแม่น้ำท่าจีนช่วงที่ไหลออกสู่อ่าวไทย ส่วนทิศตะวันตกติดกับตำบลท่าจีน และบางหญ้าแพรก คนเชื้อสายจีนเห็นว่าท่าฉลอมมีความอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำโอบล้อมลักษณะคล้ายมังกร จึงขนานนามท่าฉลอมว่า “เล่ง เกีย ฉู่ หรือ บ้านลูกมังกร”

ท่าฉลอมประกอบด้วย 6 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนหัวรถไฟวัดแหลม ชุมชนวัดแหลม ชุมชนศาลเจ้าแม่จุ๊ยบ่วยเนี้ย ชุมชนศาลเจ้ากลาง ชุมชนท้ายบ้าน และชุมชนท้องคุ้ง การคมนาคมมายังท่าฉลอมสามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ มาทางรถยนต์ด้วยถนนพระราม 2 ผ่านตำบลท่าจีน มาทางเรือ หรือเรือข้าวฟากจากมหาชัย และโกรกกราก มาด้วยรถไฟจากแม่กลอง ส่วนการคมนาคมในท่าฉลอมนอกจากมีรถยนต์ และรถจักรยานยนต์แล้ว ยังมีรถสามล้อถีบให้บริการ การใช้จักรยานก็เป็นวิธีที่สะดวก เนื่องจากท่าฉลอมมีพื้นที่ไม่ใหญ่นัก

1.2 ด้านประวัติความเป็นมา

ท่าฉลอมมีความเป็นมาย้อนหลังไปก่อนสมัยอยุธยา การให้ความรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ แม้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ สำนึกต่อบรรพบุรุษในการสร้างและพัฒนาชุมชน อย่างไรก็ตามเนื้อหาในส่วนนี้จะต้องไม่ใส่รายละเอียดที่มากเกินกว่าความสามารถพื้นฐานของเด็กวัยปะถมต้น และถ่ายทอดด้วยภาษาที่ง่ายและชัดเจน การที่เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ประวัติและที่มาของชุมชนของตนเอง จะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ มองเห็นการเปลี่ยนแปลง และเข้าใจบริบทของชุมชนในปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น

ในสมัยอยุธยา เดิมท่าฉลอมเป็นชุมชนชาวจีน และชาวมลายู เข้ามาเทียบท่าค้าขายและอยู่อาศัยบริเวณปากแม่น้ำอันอุดมสมบูรณ์ จึงมีชื่อว่า “บ้านท่าจีน” หนึ่งในบริเวณนั้นมักมีเรือมาจอดค้าขายเป็นจำนวนมาก จึงเรียนจุดนี้ว่า “ท่าฉลอม” ตามชื่อเรือฉลอมซึ่งใช้กันในสมัยก่อน ต่อมาชุมชนบริเวณนี้ได้กลายเป็น “เมืองสาครบุรี” และ “เมืองสมุทรสาคร” จนกระทั่งเปลี่ยนเป็นจังหวัดสมุทรสาคร

ท่าฉลอมมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และการปกครองไทย เนื่องจากพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงประกาศให้ท่าฉลอมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลหัวเมืองแห่งแรกของประเทศไทย เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีการปกครองตนเอง และได้ทรงเสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดถนน และพระราชทานชื่อถนนว่า “ถนนถวาย” ซึ่งเป็นถนนสายสำคัญและสายประวัติศาสตร์ของท่าฉลอม ต่อมารัฐบาลประกาศให้วันที่ 18 มีนาคม ของทุกปี เป็นวันท้องถิ่นไทย มีพิธีรำลึกพระมหากรุณาธิคุณ โดยใช้พื้นที่ท่าฉลอมเป็นศูนย์กลางการจัดงานเป็นประจำทุกปี

1.3 ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชุมชน

ท่าฉลอมมีชื่อเสียงด้านการทำประมงมาตั้งแต่อดีต ชาวท่าฉลอมในอดีตส่วนใหญ่ทำอาชีพประมง และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น การค้าขายสัตว์น้ำ การแปรรูปสัตว์น้ำ จนเป็นแหล่งอาหารทะเลที่ขึ้นชื่อของประเทศ ในด้านการเป็นชุมชนจีน ชาวจีนในท่าฉลอมยังอนุรักษ์วิถีชีวิตแบบจีนไว้ ในขณะที่สามารถอยู่ร่วมกันกับคนไทยได้เป็นอย่างดี จะเห็นได้ว่าในพื้นที่ท่าฉลอมมีศาลเจ้าจีน และโรงเจหลายแห่ง และยังมีวัดไทย และโบถส์ของศาสนาคริสต์อยู่ใกล้กันในพื้นที่ได้อย่างกลมกลืน โดยมีประเพณีที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ชาวท่าฉลอมให้ความสำคัญกับการจัดงานประเพณีโดยจัดสืบต่อมาอย่างยิ่งใหญ่ เช่น วันตรุษจีนจะมีการประดับตกแต่งสถานที่

และมีพิธีไหว้ตามทำเนียมจีน งานสุขาภิบาลทท่าฉลอมจะมีการเดินพาเหรดไปยังบริเวณหน้าอนุเสาวรีย์รัชกาลที่ 5 เทศกาลกินเจ ไหว้เจ้า 9 ศาล ประชาชนแต่งชุดขาว ไปไหว้ขอพรและรับประทานอาหารเจที่โรงเจ และพิธีลุยไฟที่บริเวณศาลเจ้าแม่ทับทิม เป็นต้น

1.4 ด้านสถาปัตยกรรม และศิลปกรรม

ในบริเวณท่าฉลอมมีสถานที่สำคัญทางสถาปัตยกรรมและศิลปะหลายแห่งดังนี้ ศาลเจ้าเฮียตี๋กง เป็นศาลเจ้าจีนไหหลำ เก่าแก่ประมาณ 100 ปี ภายในมีเทพเจ้าเฮียตี๋กง หรือเทพเจ้า 108 พี่น้อง ศาลเจ้าแม่จุ๊บ่วยเนี้ย เป็นศาลเจ้าจีนไหหลำ เก่าแก่กว่า 100 ปี เรียกอีกชื่อว่าเจ้าแม่ท้ายน้ำ หรือเจ้าแม่ทับทิม เป็นที่เคารพของคนเดินเรือ โรงเจเซ็งเฮียงตั๊ว เป็นโรงเจใหญ่ที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร สร้างโดยชาวจีนแต้จิ๋ว จัดพิธีกินเจเป็นประจำทุกปี มีผู้มาไหว้เป็นจำนวนมาก ศาลเจ้าปุนเถ้ากง หรือศาลเจ้ากลาง เป็นศาลเจ้าของชาวจีนแต้จิ๋ว มีเทพเจ้าที่มีศิลปะสมัยอยุธยาตอนกลางอยู่ภายใน ศาลเจ้าพ่อกวนอู เป็นศาลเจ้าเก่าแก่อายุกว่า 100 ปี ภายในมีป้ายแกะสลักคำว่า “เล่ง เกีย ฉู่” ซึ่งแปลว่าลูกมังกร ซึ่งเป็นชื่อย่อของท่าฉลอมประดิษฐานไว้ วัดแหลมสุวรรณาราม เดิมชื่อว่า วัดหัวบ้าน ไม่ทราบแน่ชัดว่าสร้างในสมัยใด แต่มีบันทึกเกี่ยวกับวัดนี้ในสมัยรัชกาลที่ 3 ในวัดมี อุโบสถไม้ที่เก่าแก่ และสวยงาม วัดสุทธิวาตวราราม หรือวัดช่องลม เดิมชื่อวัดท้ายบ้าน ถือว่าเป็นวัดสำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร มีวิหารพระเทพสาครมุนี หรือหลวงปู่แก้ว ซึ่งเป็นพระที่มีคุณูปการต่อชุมชนท่าฉลอมเป็นอย่างมาก และยังมีอุทยานพระโพธิสัตว์กวนอิม และ ศาลเจ้าแม่เมืองสมุทร อยู่ในบริเวณวัดอย่างกลมกลืน วัดนักบุญอันนา เป็นวัดคริสต์สร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยบาทหลวงชาวฝรั่งเศส มีโบสถ์ทรง 8 เหลี่ยม และมีพระรูปของนักบุญอันนาสูง 8.5 เมตร นับว่าใหญ่ที่สุดในเอเชีย

1.5 ด้านการท่องเที่ยว

ท่าฉลอมเป็นย่านเมืองเก่า ที่ได้รับการประกาศให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรสาคร และได้รับคัดเลือกให้เป็น “สุดยอดชุมชนต้นแบบ เที่ยวชุมชน ยลวิถี ประจำปี 2566” จากกระทรวงวัฒนธรรม โดยมีคำขวัญว่า “เยือน 3 ถิ่น ยลศิลป์ใกล้กรุง” เนื่องจากมีความพร้อมสำหรับการท่องเที่ยวในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะภูมิประเทศที่มีลักษณะเด่น และสวยงาม มีสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่โดดเด่น น่าสนใจ มีวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ มีสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัด ศาลเจ้า และโบถส์คาทอลิกอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน เป็นแหล่งผลิตสินค้าประมงและอาหารทะเลแปรรูปที่หลากหลาย และมีราคาถูก นอกจากนี้ยังมีการเปิด “บ้านท่าฉลอม”เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการนักท่องเที่ยว และปรับปรุงภูมิทัศน์พัฒนาเมือง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน โดยมีการทำสตรีทอาร์ท และฝาท่อมีลวดลาย เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ มีโครงการมัคคุเทศก์ดิจิตอล เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถรับข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้โดยผ่านคิวอาร์โคทที่ติดตั้งไว้ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวต่าง

2. รูปแบบหนังสือสำหรับเด็กที่ส่งเสริมองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้านการใส่ใจ (Attention)

ปัจจัยการเรียนรู้ด้านการใส่ใจ สามารถส่งเสริมด้วยองค์ประกอบของหนังสือที่น่าสนใจสำหรับเด็ก ดังนี้ 1) ขนาดรูปเล่ม มีขนาดที่ไม่เล็กเกินไป มีขนาดตั้งแต่ 15x20 เซนติเมตร ใช้กระดาษที่หนาพอสมควร แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นกระดาษแข็ง เข้าเล่มด้วยวิธีเย็บมุงหลังคา 2) หน้าปก ควรมีสีสันสดใส มีภาพที่น่าสนใจ สวยงาม ดึงความสนใจของเด็ก การเพิ่มเทคนิคการพิมพ์พิเศษบนหน้าปกสามารถเพิ่มความสนใจให้กับเด็กได้

เช่น การเคลือบมันเฉพาะจุด (Spot UV coating) การปั๊มนูน (Embossing) ปั๊มจม (Debossing) หรือการเพิ่มสีพิเศษ เช่น ปั๊มฟอยล์เงิน-ทอง (Foil/Hot Stamping) 3) ชื่อของหนังสือ ไม่ควรยาว เป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย ขนาดและลักษณะของตัวอักษรควรออกแบบให้สวยงาม และอ่านง่าย 4) การจัดหน้าและภาพประกอบ ภาพประกอบมีความสำคัญอย่างมากในหนังสือสำหรับเด็ก หนังสือเด็กระดับประถมต้นควรมีภาพประกอบในทุกหน้า โดยภาพประกอบอาจเริ่มที่ 70% ของพื้นที่หน้ากระดาษ และลดลงได้ในบางหน้า ภาพประกอบสามารถทำได้หลายแบบ เช่น ภาพเหมือนจริง ภาพเลียนแบบของจริง และภาพเหนือจริง เด็กกลุ่มตัวอย่างชอบภาพวาดมากกว่าภาพถ่ายจากของจริง ส่วนภาพนั้นจะเป็นภาพวาด ภาพกราฟฟิค ภาพลายเส้น หรือภาพศิลปะ ขึ้นอยู่กับความชอบของแต่ละคน และเด็กส่วนใหญ่ชอบภาพโทนสีสว่างมากกว่าภาพที่มีสีมืด

3. รูปแบบหนังสือสำหรับเด็กที่ส่งเสริมองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้านการจดจำ (Retention)

การจดจำเป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ เป้าหมายของหนังสือนอกจากมุ่งให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจในอัตลักษณ์ชุมชนแล้ว การจดจำโดยเฉพาะการเก็บไว้ในความทรงจำระยะยาว เป็นความมุ่งหวังของการเรียนรู้ การออกแบบหนังสือเพื่อส่งเสริมปัจจัยการเรียนรู้ในด้านการจดจำมีแนวทางดังนี้ 1) เรื่องราว เนื้อหา เนื้อหาที่นำมาบรรจุในหนังสือเด็ก เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอม ควรเรียบเรียงให้มีเนื้อหาครอบคลุมทุกด้านที่สำคัญ แต่ตัดทอนรายละเอียดต่าง ๆ ลง เพื่อให้เหมาะสมกับพื้นฐานความเข้าใจของเด็กวัยประถมต้น แม้ว่าเด็กในวันประถมต้นจะมีพัฒนาการด้านการอ่านมากพอ และสนใจที่จะอ่านเนื้อหาต่าง ๆ มากขึ้น การใส่รายละเอียดเพิ่มเติมอาจจะอยู่ในรูปแบบที่เพิ่มเติมจากเนื้อหาหลัก ให้เด็กสามารถเลือกอ่านได้ตามความสามารถตน การใช้ภาพ หรือถ้อยคำเชิงเปรียบเทียบ เช่น ท่าฉลอมมีลักษณะคล้ายถุงเงิน ทำให้เด็กจดจำเรื่องราวได้เป็นอย่างดี 2) การดำเนินเรื่อง เด็กในวัยประถมต้นกลุ่มตัวอย่าง ชอบอ่านหนังสือที่มีเรื่องราว เช่น หนังสือนิทาน หรือเรื่องที่น่าติดตาม การออกแบบหนังสือเด็กเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชนสามารถออกแบบให้มี ผู้การดำเนินเรื่องเป็นการเชื่อมต่อและสร้างความน่าสนใจ โดยผู้ดำเนินเรื่องอาจเป็นเด็ก หรือเป็นสัตว์ที่น่ารัก จะทำให้เด็กสนใจอ่าน และจดจำได้มากขึ้น การสร้างตัวการ์ตูน (Mascot) สามารถสร้างความน่าสนใจ และจดจำให้เด็กกลุ่มตัวอย่าง เห็นได้จากการทดลองนำ “น้องทีนทีน” การ์ตูนปลาตีน เข้าไปให้เด็กดู สามารถสร้างความน่าสนใจ และการรับรู้ได้เป็นอย่างดี 3) ความซับซ้อนของเนื้อเรื่อง จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ หนังสือสำหรับเด็กวัยประถมศึกษาตอนต้น ไม่ควรมีความซับซ้อนมากนัก เนื่องจากความสามารถในการอ่าน และการตีความของเด็กกำลังอยู่ในขั้นตอนของการพัฒนา คุณครูให้ความเห็นว่า หนังสือเรียนของเด็กประถมต้น สามารถใส่ข้อมูลและตัวหนังสือได้มากขึ้นกว่าเด็กชั้นอนุบาลมาก เด็กในวัยประถมต้นมีความสามารถในการอ่านเพิ่มขึ้น และมีความกระตือรือร้นในการอ่าน 4) การใช้ภาษา ผู้เชี่ยวชาญ ให้คำแนะนำว่า การใช้ภาษาในหนังสือเด็กควรใช้ภาษาง่าย ๆ ชัดเจน ไม่ใช้คำยาก ใช้ข้อความที่สั้นกระชับ เช่นเดียวกับความเห็นของเด็ก ๆ มีเด็กบางคนให้ความเห็นว่า ชอบอ่านหนังสือที่เขียนเป็นกลอน หรือคำคล้องจอง ในขณะที่เด็กส่วนใหญ่ให้คำตอบว่าอ่านแบบไหนก็ได้ และกระตือรือร้น สนใจอ่านหนังสือมาก เนื่องจากเป็นช่วงที่เริ่มพัฒนาทักษะการอ่านมากขึ้น สามารถหาความรู้จากการอ่านได้กว้างขวางขึ้น

4. รูปแบบหนังสือสำหรับเด็กที่ส่งเสริมองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้านการการกระทำเหมือนตัวแบบ (Reproduction)

เพื่อต่อยอดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การที่เด็กได้อ่านหนังสือ และนำสิ่งที่อยู่ในความทรงจำ ซึ่งได้จากการอ่านหนังสือ มาพัฒนาเป็นพฤติกรรมในเชิงบวก อาทิ ความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ความรักในท้องถิ่น และสำนึกรักบ้านเกิด การส่งเสริมให้เกิดการกระทำเหมือนตัวแบบนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญองค์ประกอบของหนังสือสำหรับเด็กที่ส่งเสริมด้านการกระทำเหมือนตัวแบบ มีแนวทางดังนี้ 1) การเสริมสร้างจินตภาพหนังสือที่ชวนให้เด็กได้ใช้ความคิดตาม เช่น การตั้งคำถามให้เด็กใช้จินตนาการ การจบเรื่องแบบให้คิดต่อ หรือการเว้นที่ว่างไว้ให้เด็กเขียนตามจินตนาการ เป็นการส่งเสริมการสร้างจินตภาพให้กับเด็กที่อ่านหนังสือ 2) การทบทวนเนื้อหา การทบทวนเนื้อหาเป็นปัจจัยในการส่งเสริมความจำระยะยาวให้กับเด็กที่อ่านหนังสือ การมีคำถามท้ายบท แบบฝึกหัด หรือกิจกรรมส่งท้าย เป็นการทบทวนเนื้อหา เป็นการกระตุ้นให้เกิดจินตภาพ และส่งเสริมการกระทำเหมือนตัวแบบ ให้กับเด็กที่อ่านหนังสือ 3) กิจกรรมพิเศษอื่น ๆ เช่น การให้เด็กอ่านหนังสือกับคุณครู กับผู้ปกครอง หรือกับเพื่อน เป็นการส่งเสริมพฤติกรรมการกระทำเสมือนตัวแบบให้มากขึ้น เด็ก ๆ สนใจกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชนอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการอ่านหนังสือ กิจกรรมที่เด็กสนใจ ได้แก่ การนำชมสถานที่จริง การท่องเที่ยวชุมชน การเล่นเกมส์หรือตอบคำถามเกี่ยวกับท้องถิ่น การร้องเพลง การเต้น การแสดงบทบาทสมมุติ และการทำอาหาร

5. รูปแบบหนังสือสำหรับเด็กที่ส่งเสริมองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้านการจูงใจ (Motivation)

การสร้างแรงจูงใจหรือส่งเสริมให้เกิดพลังผลักดันให้เด็กมีพฤติกรรมเลียนแบบ จากการเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชนนั้น มักเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนเชื่อว่าการกระทำนั้นให้ผลคุ้มค่า หรือได้รับสิ่งที่พอใจหลังจากมีพฤติกรรม โดยขึ้นอยู่กับแรงจูงใจแบบต่าง ๆ จากภายนอก และความต้องการของตัวผู้เรียนเอง จากการศึกษาพบว่ามีแนวทางการสร้างแรงจูงใจสำหรับเด็กประถมศึกษาตอนต้น ในการเรียนรู้เรื่องอัตลักษณ์ชุมชนจากหนังสือดังนี้ 1) การส่งเสริมการอ่าน การสร้างแรงจูงใจหรือส่งเสริมให้เกิดพลังผลักดันให้เด็กมีพฤติกรรมเลียนแบบ จากการเรียนรู้ 2) กิจกรรมอ่านร่วมกัน การจัดกิจกรรมให้เด็กอ่านหนังสือร่วมกับผู้ปกครอง หรือผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีหรือเป็นต้นแบบของเด็ก จะช่วยสร้างแรงจูงใจ เด็กประถมต้นมีความเห็นว่า ชอบอ่านหนังสือกับพ่อแม่ หรือผู้ใหญ่ในบ้าน แต่คนที่อยากอ่านหนังสือด้วยที่สุดคือเพื่อนวัยเดียวกัน 3) การเสริมแรงจูงใจด้ายวิธีอื่น ๆ เช่น การให้รางวัล การแข่งขันตอบปัญหา หรือการจัดการประกวด เพื่อให้เด็กได้ใช้ความรู้ และความสามารถของตนเอง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า แนวทางการจัดทำหนังสือหนังสือสำหรับเด็กจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นสอดคล้องกับแนวคิดการจัดทำหนังสือเด็ก ในเรื่องการสร้างความน่าสนใจกับหนังสือโดยการใช้ภาพประกอบ สีสัน การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน การเดินเรื่องที่น่าสนใจ การศึกษาเอกสาร งานวิจัย รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการทำหนังสือสำหรับเด็ก และนำผลไปพูดคุยแบบกลุ่มกับเด็กในระดับประถมศึกษาตอนต้น เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

เมื่อนำผลการวิจัยมาอภิปรายเปรียบเทียบ จากรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ “โครงการสำรวจและสังเคราะห์ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวในการพัฒนาเมืองสมุทรสาคร” โดยสุวันชัย แสงสุขเอี่ยม และคณะ ประกอบกับข้อมูลด้านอัตลักษณ์ชุมชนโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าท่าฉลอมมีอัตลักษณ์ชุมชนที่มีคุณค่า ทั้งด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต สามารถนำเสนอให้เป็นจุดเด่นในท่องเที่ยวชุมชน

ได้เช่นเดียวกับชุมชนบ้านลานคา จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ได้นำเสนอไว้ในการศึกษาเรื่อง “อัตลักษณ์ชุมชนเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านลานคา จังหวัดสุพรรณบุรี” โดยสิริกานต์ ทองพูน ถึงแม้ทั้งสองชุมชนจะมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในหลายด้าน ประเด็นด้านอัตลักษณ์ชุมชนของแต่ละชุมชนมีรายละเอียดแตกต่างกันออกไป ทุกอัตลักษณ์มีคุณค่าตามลักษณะของแต่ละชุมชน ส่งผลให้แต่ละชุมชนลักษณะเฉพาะ ที่โดดเด่นแตกต่างกัน อัตลักษณ์ชุมชน สามารถสร้างเป็นภาพที่ชัดเจน และเป็นต้นแบบได้ โดยเลือกดึงเอาคุณสมบัติบางอย่างที่เด่นชัด เข้าใจง่าย และเป็นที่รับรู้ทั่วไป โดยลดทอนคุณสมบัติบางอย่างลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คุณอภิญญา เพื่อฟูสกุล เรื่อง “อัตลักษณ์ การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด”

จากผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมอัตลักษณ์ชุมชน เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน ตามแนวคิดในงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ เรื่อง อัตลักษณ์ท้องถิ่นสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จากงานวิจัยของ สิริกานต์ ทองพูน เรื่อง “อัตลักษณ์ชุมชนเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านลานคา จังหวัดสุพรรณบุรี” ที่ว่า การสร้างการรับรู้ และสำนึกรักท้องถิ่น เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนการทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงคุณค่าของอัตลักษณ์ชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากคนในชุมชน ดังนั้นการที่คนในชุมชนมีความเข้าใจ และภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ชุมชนของตัวเอง สะท้อนออกมาโดยการเป็นเจ้าบ้านที่ดี พร้อมจะถ่ายทอดอัตลักษณ์ชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว และผู้ที่สนใจ ส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวชุมชน และชุมชนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากเด็กในชุมชนถือเป็นส่วนสำคัญของชุมชน และจะก้าวไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ และเป็นกำลังในการขับเคลื่อนชุมชนต่อไป

แนวทางการจัดทำหนังสือหนังสือสำหรับเด็กจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นสอดคล้องกับแนวคิดการจัดทำหนังสือเด็ก ในเรื่องการสร้างความน่าสนใจกับหนังสือโดยการใช้ภาพประกอบ สีสัน การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน การเดินเรื่องที่น่าสนใจ การศึกษาเอกสาร งานวิจัย รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการทำหนังสือสำหรับเด็ก และนำผลไปพูดคุยแบบกลุ่มกับเด็กในระดับประถมศึกษาตอนต้น เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

สรุป

องค์ประกอบของหนังสือเด็กเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอม ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา มีองค์ประกอบดังนี้

1. ขนาดและรูปเล่ม

1.1 ขนาดของหนังสือขึ้นอยู่กับเนื้อหาและการออกแบบ โดยเริ่มต้นที่ขนาด 15 x 20 เซนติเมตร เพื่อให้สามารถใส่ภาพ และเนื้อหาที่ชัดเจนได้

1.2 ผลิตด้วยกระดาษที่มีความหนาพอสมควร คงทนต่อการใช้งาน เข้าเล่มแบบเย็บอก หรือมุงหลังคา เพื่อความคงทน และสามารถเปิดออกได้กว้าง

1.3 จำนวนหน้าขึ้นอยู่กับเนื้อหา หนังสือไม่ควรหนา และมีน้ำหนักมากเกินไป

2. หน้าปก ชื่อเรื่อง

2.1 ปกหนังสือออกแบบให้มีรูปภาพประกอบ สีสีสันน่าสนใจ

2.2 ชื่อเรื่องเข้าใจง่ายและน่าสนใจ ใช้รูปแบบตัวอักษรที่มีขนาดใหญ่ และสวนงาม สามารถใส่ลูกเล่นในการออกแบบได้

2.3 การใช้ภาพที่น่าสนใจ เช่น ภาพเกินจริง หรือภาพการ์ตูน มาไว้ที่หน้าปกช่วยทำให้หนังสือน่าสนใจ

2.4 เทคนิคการพิมพ์แบบพิเศษ เช่น การเคลือบมันเฉพาะจุด (Spot UV coating) การปั๊มนูน (Embossing) ปั๊มจม (Debossing) หรือการเพิ่มสีพิเศษ เช่น ปั๊มฟลอยล์เงิน-ทอง (Foil/Hot Stamping) ทำให้หนังสือโดดเด่น และน่าสนใจ

3. การจัดหน้า และภาพประกอบ

3.1 ภาพประกอบมีความสำคัญอย่างมากในหนังสือสำหรับเด็ก ควรมีภาพประกอบที่มีสีสันสดใส เป็นได้ทั้งภาพกราฟฟิก ภาพลายเส้น ภาพศิลปะ

3.2 จัดหน้าให้มีภาพประกอบทุกหน้า โดยเริ่มต้นที่ภาพ 70% ของพื้นที่บนหน้าหนังสือ

4. เนื้อหา และการใช้ภาษา

4.1 เนื้อหาครอบคลุมอัตลักษณ์ชุมชนทั้ง 5 ด้าน ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านประวัติความเป็นมา ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชุมชน ด้านสถาปัตยกรรม และศิลปกรรม ด้านการท่องเที่ยว

4.2 ลดทอนรายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละด้าน ตามพื้นฐานความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กระดับประถมต้น

4.3 อาจมีข้อมูลเพิ่มเติมในรายละเอียด จัดไว้ในส่วนอธิบายเพิ่มเติมจากเนื้อหาหลัก

4.4 ใช้ภาษาที่อ่านง่าย เข้าใจง่าย เหมาะสมกับความสามารถในการอ่านของเด็กชั้นประถมตอนต้น

5. การดำเนินเรื่อง

5.1 ดำเนินเรื่องแบบเล่าเรื่อง โดยใช้ตัวละครเป็นตัวดำเนินเรื่อง

5.2 สร้างตัวละครที่เป็นเด็ก สัตว์ หรือแมสคอต ที่น่าสนใจ และมีลักษณะใกล้เคียงกับเด็ก หรือมีลักษณะที่เด็กชอบ

5.3 เนื้อเรื่องสนุก ชวนติดตาม อาจมีเนื้อเรื่องชวนให้คิดต่อเพื่อกระตุ้นการสร้างจินตภาพ

6. การทบทวนเนื้อหา

6.1 มีคำถาม เกมส์ เพื่อให้เด็กได้ทบทวนเนื้อหา กระตุ้นการจดจำ

6.2 เว้นช่องว่างไว้ให้เด็กได้เขียน หรือวาดรูป เพื่อสร้างจินตภาพ และสนุกกับเนื้อหาเพิ่มขึ้นจากการอ่านอย่างเดียว

ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยสามารถนำมาอภิปราย กระบวนการเรียนรู้ โดยใช้องค์ประกอบของหนังสือเด็กเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านอัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอมได้ตามแผนภาพต่อไปนี้

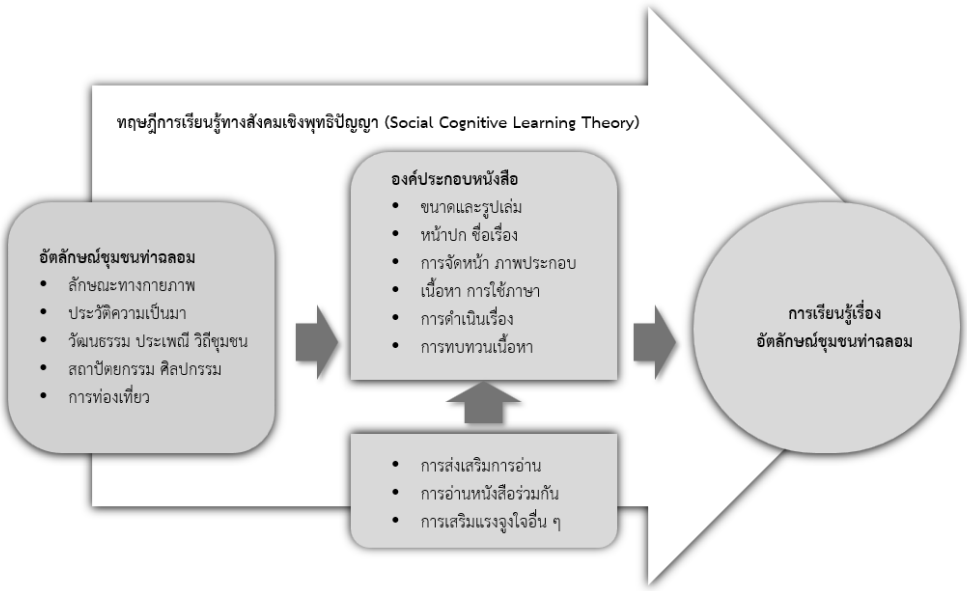

แผนภาพที่ 2 กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอม ตามทฤษฎีทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา โดยใช้หนังสือเด็กเป็นเครื่องมือ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของหนังสือเด็กเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอม ผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 ควรนำองค์ประกอบของหนังสือเด็กเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอม ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย ไปต่อยอดเพื่อจัดพิมพ์เป็นหนังสือสำหรับเด็ก ให้เด็กในพื้นที่ได้ใช้ประโยชน์จริง เพื่อให้เกิดผลดีต่อชุมชนต่อไป

1.2 ควรมีความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และคนในชุมชน ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และมีแรงจูงใจในการร่วมกิจกรรมเพื่อท้องถิ่น

1.3 ควรนำรูปแบบการเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชน ถ่ายทอดสู่ชุมชนอื่น เพื่อเป็นแนวทางปลูกฝังอัตลักษณ์ท้องถิ่นให้กับเด็กในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาในครั้งต่อไป อาจทำการศึกษาวิจัยต่อยอดจากงานวิจัยนี้ โดยศึกษากระบวนการเรียนรู้ด้านอัตลักษณ์ชุมชนท่าฉลอม โดยใช้หนังสือเด็กที่จัดทำขึ้นจริงตามผลวิจัย เพื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชนของเด็กที่ได้ใช้หนังสือ ก่อนการใช้หนังสือ และหลังการใช้หนังสือ เพื่อให้สามารถนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 การศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน และสังคม ภายหลังจากที่เด็กได้รับการเรียนรู้ และเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์ชุมชน

เอกสารอ้างอิง

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป. (2545). *การเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก.* กรุงเทพ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. บ้านเมือง. (2561). *“ฮักท่าพระ บ้านเฮา” ปลุกพลังชุมชนรักท้องถิ่น.* ค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2561 จาก http://www.banmuang.co.th/news/region/123549

ปุ่น เที่ยวบูรณธรรม. (2563). *เข็มทิศพัฒนาเมือง.* กรุงเทพ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

แม้นมาส ชวลิต. (2531). แนวทางส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพ: บรรณกิจ.

ยศวีร์ สายฟ้า. (2555). แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมตามพัฒนาการ ในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น: จากกรอบแนวคิดทฤษฎีสู่หลักการปฏิบัติที่เหมาะสม. *วารสารครุศาสตร์*, 39(2),120-129.

วินัย รอดจ่าย. (2534). *การเขียนและจัดทำหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน.* กรุงเทพ: ตะเกียง.

วิริยะ สิรสิงห. (2537). *การสร้างสรรววรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน.* กรุงเทพ: สุวีริยาสาสน์.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2526). *โครงการห้องสมุดประถมศึกษา.* กรุงเทพ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.

สุวันชัย และคณะ แสงสุขเอี่ยม. (2019). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ "โครงการสำรวจและสังเคราะห์ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวในการพัฒนาเมืองสมุทรสาคร".* สมุทรสาคร: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม.

อนุสรา ดีไหว้. (2563). *การศึกษาแนวทางการพัฒนาหนังสือภาพสำหรับเด็กไทยช่วงอายุ 6-9 ปี.* กรุงเพท: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อุทิศ ทาหอม. (2564). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นบนฐานวัฒนธรรม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 16(2), 55-73.

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

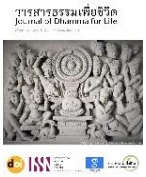

Original Research Article

DOI: 10.14456/jdl.2025.101

New Media Consumption Process though Xiaohongshu Application for Henan Tourism Economic Promotion

Gong Na[1*], Kanokrat Yossakrai[2] & Sukanya Buranadechachai[3]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Gong Na***
Faculty of Communication Arts, Bangkok Thonburi University, Thailand.
Email: 824273490@qq.com

2. **Kanokrat Yossakrai**
Faculty of Communication Arts, Bangkok Thonburi University, Thailand.
Email: kanokraty@gmail.com

3. **Sukanya Buranadechachai**
Faculty of Communication Arts, Bangkok Thonburi University, Thailand.
Email: sukanya.bur@bkkthon.ac.th

Keywords:
New Media; Consumption; Cultural Tourism; Henan; Xiaohongshu

Article history:
Received: 04/03/2024
Revised: 08/09/2024
Accepted: 22/12/2024
Available online: 29/03/2025

How to Cite:

Na, G. et al. (2025). New Media Consumption Process though Xiaohongshu Application for Henan Tourism Economic Promotion. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 691-719.

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) To explore the situation of cultural tourism and economy of Henan province; (2) To analyze Xiaohongshu application to do consumption process for Henan tourism economic promotion; and (3) To propose guidance to develop new media consumption process though Xiaohongshu application for Henan tourism economic promotion.

The research was mixed methodology research. Population was Chinese People, totalling 1,410,000,000. The sample size was determined by Taro Yamane (error 0.05), obtained by purposive sampling method, totaling 400. The 14 key informants were 4 Xiaohongshu travel bloggers, 2 travel agent staffs, 2 Communication academic, 1 tourism academic, 5 tourists using Xiaohongshu (who is interested in traveling in Henan and has traveled in Henan through Xiaohongshu). The instruments used for data collection were questionnaire, in-depth interview, and document. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and Multiple linear regression.

The research findings revealed that; (1) Henan's cultural and tourism industry has become an emerging pillar from helping economic problem from COVID-19 pandemic, Xiaohongshu users prefer to obtain travel information through new media platforms, with Xiaohongshu being their first choice, (2) Tourists use Xiaohongshu like to search for information about Henan tourism, and the platform attracts tourists by publishing content in various forms. Moreover, Users both passive and active behaviour all pre-tourism step, during tourism step, and post-tourism step by search for information, share experience. Therefore, Xiaohongshu is beneficial to the economic growth of cultural tourism in Henan province (3) Xiaohongshu can consider further optimizing the user interface and operation process to improve the user experience. At the same time, it can also provide more accurate and personalized information services according to the specific needs of users.

Introduction

Henan Province is often called the "cradle of Chinese civilization" because it is the birthplace of ancient Chinese dynasties and a center for various historical and cultural developments. In 2021, the theme "To Promote High-quality Development of Culture and Tourism with Protection, Inheritance, and Promotion of the Yellow River Culture" was held by the Information Office of the People's Government of Henan Province. Jiang Jiding, deputy secretary of the Party Leadership Group of the Department of Culture and Tourism of Henan Province and the Department's director-general, briefly introduced the essential tasks to promote the high-quality development of such fields during the 14th Five-Year Plan period (2021-2025), and answer Xiaohongshu questions from journalists. During the 14th Five-Year Plan period, taking the protection, inheritance, and promotion of the Yellow River culture as the main line, Henan will strive to build a strong province of culture and tourism by accelerating the building of "one project" and "seven systems."

Henan's economy has seen rapid development over the past two decades1. Its economy has expanded at an even faster rate than the national average of 10%1. This rapid growth has transformed Henan from one of the poorest provinces to one that matches other central provinces, but still relatively impoverished on a national scale1.

GDP data of Henan Province in 2023								
2023GDP (100 million yuan)	2022GDP (100 million yuan)	Nominal growth rate	Nominal increment	Actual increment	Permanent population (ten thousand)	GDP per capita (yuan)	GDP per capita (US $)	GDP per capita ranking
59132.4	61345.1	-3.6	-2212.7	4.1	9872	59899	8496	25

Table 1: GDP data of Henan Province in 2023

After COVID-19 pandemic, among the 31 provinces in China, only Henan and Heilongjiang will have negative nominal GDP growth in 2023. And in 2023, Henan's GDP ranking is one place lower than that of 2022. And Henan's per capita GDP ranks low, ranking 25th among 31 provinces in 2023. As a province with many cultural tourism resources, Henan Province should consider how to use cultural tourism resources to promote GDP growth, which is why this paper studies Henan cultural tourism.

Xiaohongshu (Chinese: 小红书; pinyin: xiǎohóngshū) is a social media and e-commerce platform. It is sometimes referred to as "Chinese Instagram. The app allows users and influencers to post, discover and share product reviews, most frequently related to beauty and health. Travel bloggers are also known to regularly post content regarding tourism and leisure destinations on the platform. As a popular social media platform in China, it evolved into a broader social media platform encompassing various aspects of culture, travel, and tourism. Xiaohongshu's content is not political but centers on lifestyle, fashion, beauty, and travel.As for its role in spreading Henan culture and developing Henan tourism, social media platforms like Xiaohongshu have become instrumental in promoting regional cultures and travel destinations within China.

There are many researches to study the benefit of Xiaohongshu application in many dimensions in China but nobody studies about consumption process which emphasizes on users. Therefore, researcher will study “New media consumption process though Xiaohongshu application for Henan tourism economic promotion.

Objectives

1. To explore the situation of cultural tourism and economy of Henan province
2. To analyze Xiaohongshu application to do consumption process for Henan tourism economic promotion
3. To propose guidance to develop new media consumption process though Xiaohongshu application for Henan tourism economic promotion.

Research Methodology

1. User background of cultural standpoint and media standpoint affect to new media consumption process with cultural tourism of Henan province of tourists via Xiaohongshu application.

2. New media consumption process with cultural tourism of Henan province of tourists via Xiaohongshu application affect to economical promotion of Henan province.

Research Scope

Scope of Content to Study

Communication Theory, Henan’s culture, Cultural tourism, New Media, Media consumption process, Xiaohongshu application, and Economic promotion.

Scope of Population/Sample

Population: Chinese People. China's population in 2023 is estimated to be 1,410,000,000. (population U.com,2023)

Sampling: The sample size was determined by Taro Yamane (error 0.05), obtained by purposive sampling method, totaling 400.

Scope of Duration: 12 months

Scope of Area

Henan(Choose 4 scenic spots from Henan's famous attractions: Mountain Laojunshan Shaolin Temple、Mountain Yuntaishan、Qingming riverside garden)The reason to 4 selections is awarded the title of national 5A-level tourist attraction by the People's Republic of China National Tourism Administration.

Figure 1: Mountain Laojunshan
(From Mountain Laojunshan Scenic Area official website)

Figure 2: Shaolin Temple
(Photo by Liukebai)

Figure 3: Yuntaishan
(From Yuntaishan Scenic Area official websitey)

Figure 4: Qingming Shanghe Park
(Photo by Long Feitian)

Scope of Key Informants: 14 Person

4 Xiaohongshu travel bloggers, 2 travel agent staffs , 2 Communication academic, 1 tourism academic, 5 tourists using Xiaohongshu (who is interested in traveling in Henan and has traveled in Henan through Xiaohongshu)

Research Instruments

Quantitative approach: Questionnaires

Qualitative approach: In depth Interview, Documents

Definition of Terms

Tourism promotion means activities and expenditures designed to increase tourism, including but not limited to advertising, publicizing, or otherwise distributing information to attract and welcome tourists; developing strategies to expand tourism; operating tourism promotion agencies; and funding marketing of special events and festivals designed to attract tourists.

Consumption pattern refers to the method and form combined with consumption materials, and is the manifestation of consumption. It embodies the consumption norms and criteria followed by consumers in a particular socio-economic form, and the overall summary of consumption characteristics determined by them. Consumption pattern is not only the organic combination of consumption mode, consumption level and consumption structure, but also reflects the consumer's consumption concept, consumption behavior, consumption habits and consumption tools.

New media consumption process refers to many steps that individual or group of consumer or user access information and interacting with new media. There are two type of the consumer such as active new media consumer and passive new media consumer. The active consumer must have the capacity for skepticism, judgement, free thinking, questioning, and understanding. The passive consumer usually communicates with one way communication direction from sender to receiver. The process comprises of 3 step such as access, perception, and consumption information

Access step of new media consumption process refer to users who reach Xiaohonshu application depend on (1) dimension of demographic background (gender, age, occupation, education, income, domicile, (2) dimension of cultural standpoint, (3) dimension of new media (3) factors to access new media 1) external factors (persuasion by friends, the convenient to reach communication technology, easy and not complex media) 2) internal factors (individual want to share his/her experiences, entertainment and relax from everyday life practice.

Perception step of new media consumption process refer to 1) user ability to content recognition 2) user understand the content 3) user interpret meaning from message 4) user response to the content and media

Consumption step (media consumption behavior) refer to 1) intention to media exposure 2) the attribute of reflexing meanwhile media consumption 3) duration to consume media 4) activities during media consumption

Conceptual Framework

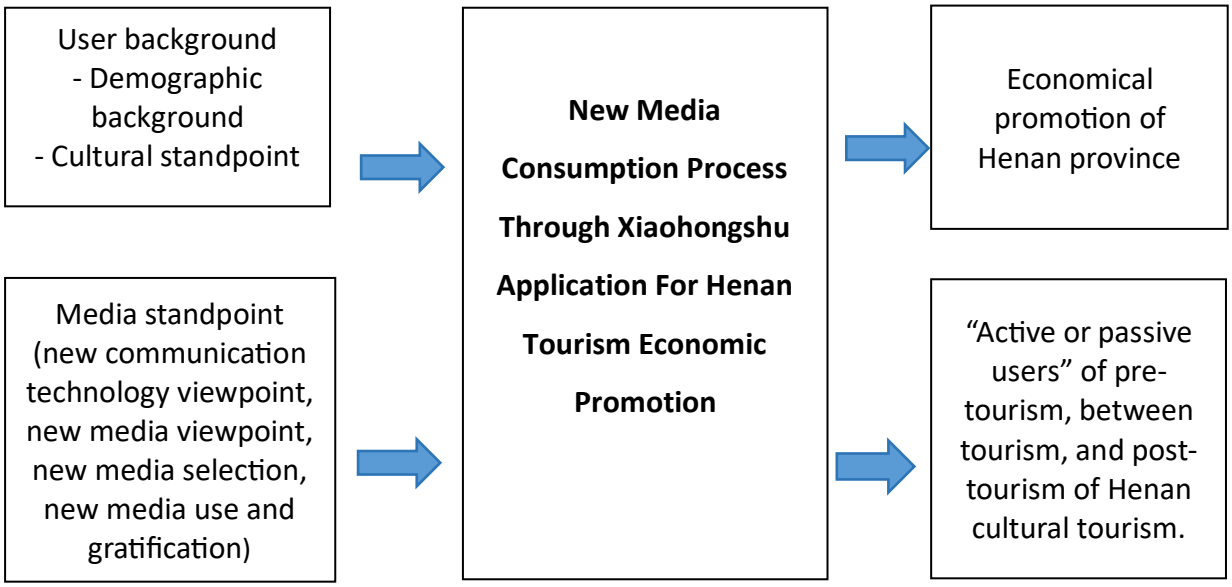

Figure 5: Conceptual framework

Review of Literature

The review literature of this study is SMCRE of Lasswell, Media impact theory: Mc Luhan, Cultural study: Stuart Hall (Bermingham school), New media, Use and Gratification and Tourism

Theories	Scope and Emphasis	Conceptual Framework	Impact on Identify and Society	Audience and Reception
Cultural Studies Theory (Stuart Hall)	Emphasizes the construction of meaning, representation, cultural practices, and the role of power in shaping cultural narratives.	Grounded in cultural relativism and the idea that culture is contingent on social, historical, and political contexts.	Explores how media and culture contribute to the construction of individual and collective identities, particularly in the context of race, class, gender, and nationality.	Emphasizes the active role of audiences in interpreting and negotiating media messages.
Media Dependency Theory (Marshall McLuhan)	Emphasizes the impact of media on cognition, sensory experiences, and how people	Rooted in technological determinism, suggesting that communication technologies have	Highlights how different media technologies engage and alter human senses, influencing	Focuses on the effects of media on individuals and society, sometimes suggesting that

Theories	Scope and Emphasis	Conceptual Framework	Impact on Identify and Society	Audience and Reception
	engage with the world.	inherent effects on individuals and society.	cognitive processes and social interactions.	media technologies have a deterministic influence on behavior.

Table 1: The difference between Stuart Hall's Cultural study theory and Mc Luha's media dependency theory

Variables	Content	Definition
Independent Variable	Xiaohongshu Application Influence	The extent to which the Xiaohongshu application affects users' decisions and behaviors related to cultural tourism in Henan.
Dependent Variables	Cultural Tourism EngagementTourist VisitatioUser Engagement	Tourist Visitation: The number of tourists influenced by Xiaohongshu to visit cultural attractions in Henan. User Engagement: The duration of time spent by users on Xiaohongshu exploring Henan's cultural tourism content.
Mediating Variables	User Experience User Satisfaction	User Experience: The quality of interaction and overall experience users have with Xiaohongshu when seeking information on cultural tourism in Henan.User Satisfaction: Users' contentment with the Xiaohongshu application in providing valuable and enjoyable cultural tourism content.
Moderating Variables	Demographic and Usage Patterns	Demographic Factors: Characteristics such as age, gender, income, and education that may moderate the relationship between Xiaohongshu influence and cultural tourism engagement. Usage Patterns: The frequency and duration of Xiaohongshu usage, which may moderate the impact of the application on cultural tourism engagement.

Table 2: Components of the Conceptual Framework

Data Analysis

1. Result of the situation of cultural tourism and economic of Henan province (objective 1)

1.1 Situation of Cultural tourism

Henan Province received 995 million tourist arrivals, which was 228.2% of the same period in 2022 and 110.6% of the same period in 2019. Tourism revenue reached 964.56 billion yuan, which was 305.2% of the same period in 2022 and 100.4% of the same period in 2019.Henan Province planned to construct 147 key cultural tourism projects with a total investment of 451.64 billion yuan. (Official figures from the Henan government)

New media platforms, with their unique advantages such as a vast user base, powerful dissemination capabilities, and interactivity, have provided new opportunities for the promotion and development of the tourism industry. In Henan, through the promotion of new media platforms like Xiaohongshu, not only has the visibility of Henan's tourism brand been enhanced, but it has also attracted a large number of tourists to visit.

1.2 User background (demographic background, cultural standpoint and media standpoint)

Table 2: Demographic data

Option	Frequency	Percentage (%)
Age		
16-20 years old	148.0	37.0
21-30 years old	98.0	24.5
51-60 years old	57.0	14.25
31-40 years old	54.0	13.5
41-50 years old	43.0	10.75
Gender		
Female	273.0	68.25
Male	125.0	31.25
Prefer not to say	2.0	0.5
Province		
Henan Province	179.0	44.75
Shanxi Province	20.0	5.0
The other province	201.0	50.25
Occupation		
Student	160.0	40.0
Employed	118.0	29.5
Others	122.0	30.5

Option	Frequency	Percentage (%)
Income		
Below 5000 yuan	233.0	58.25
Above 15000 yuan	103.0	25.75
5000 - 10000 yuan	34.0	8.5
10000 - 15000 yuan	30.0	7.5
Total	**400.00**	**100.00**

From table 2 16-20 years old tourism is the most as 37.0%, female 68.25%, from other province 50.25% (but stay in Henan 44.75%), student 40%, income below 5,000 yuan 58.25%)

Table 3: Cultural standpoint

Issue	Mean	Standard Deviation (S.D.)	Meaning
Production step			
Xiaohongshu application was the first source that informed me to understand the specific content of human culture through tourism.	3.16	1.38	more in agreement
The application as Xiaohongshu was the last source that introduce me about human culture through tourism.	3.01	1.47	more in agreement
Xiaohongshu application has shown users various aspects of Henan's cultural tourism such as 1) historical site 2) cultural festivals 3) local cuisine 4) traditional handicrafts 5) natural scenery and modern attractions.	3.61	1.05	more in agreement
Xiaohongshu application disclose many dimensions of Henan cultural tourism comprise of political, agriculture, sciences, and traditional way of life.	3.63	1.03	more in agreement
Travel blogger usually create content about Henan cultural tourism through Xiaohongshu application.	3.75	1.14	more in agreement
Total average marks of	**3.43**	**1.21**	**more in agreement**

Issue	Mean	Standard Deviation (S.D.)	Meaning
Production step			
Distribution step			
Henan Cultural tourism Authority distributed information about historical site, cultural festivals, local cuisine, traditional crafts, natural scenery, and modern attractions of Henan province via Xiaohongshu application.	3.65	1.08	more in agreement
My friends or family send me the message about Henan cultural tourism by sharing data through Xiaohingshu application.	3.52	1.31	more in agreement
Travel blogger usually distribute content about Henan cultural tourism via Xiaohongshu application.	3.63	1.05	more in agreement
Travel agencies usually send content about Henan cultural tourism to me though Xiaohongshu application.	3.71	1.08	more in agreement
Total average marks of Distribution step	**3.63**	**1.13**	**more in agreement**
Promotion distribution			
I usually search information of Henan cultural tourism from Xiaohongshu application.	3.67	1.14	more in agreement
Xiaohongshu was almost application which I commented and shared about Henan cultural tourism.	3.20	1.41	more in agreement
Henan tourism authority launches many promotions about Henan tourism every year via Xioahongshu application.	3.64	1.15	more in agreement
Henan cultural tourism promotion was distributed to almost Chinese people by Xiaohongshu application.	3.55	1.33	more in agreement
Xiaohongshu application is the less favorite to send Henan cultural tourism promotion.	2.08	0.99	moderate disagreement (negative question)
Xiaohongshu application is powerful promotion distribution channel of	3.93	1.09	more in agreement

Issue	Mean	Standard Deviation (S.D.)	Meaning
Henan tourism authority to Chinese people.			
All applications is suitable to distribute Henan cultural tourism except Xiaohongshu application such as Labor day, China's national day and preferential policies for students in summer and winter holidays.	3.81	1.02	more in agreement
Total average marks of Promotion distribution step	**3.41**	**1.16**	**more in agreement**
Feedback from tourists			
I always feedback or reviews on Xiaohongshu about my experiences in Henan cultural tourism.	3.40	1.22	more in agreement
I have provided many types of feedback about Henan cultural tourism through Xiaohongshu application: 1) written reviews 2) video reviews 3) picture reviews 4) live streams and 5) comments on other users' posts.	3.53	1.21	more in agreement
I like to recommend Henan cultural tourism content on Xiaohongshu application to others.	3.57	1.14	more in agreement
I would like to give suggestion to Henan cultural tourism for promotion distribution improvements of Xiaohongshu application content.	3.58	1.32	more in agreement
Total average mark of Feedback from tourists	**3.52**	**1.22**	**more in agreement**

From Table 3 Mean Analysis

The average mean and standard deviation (S.D.) of mark from Cultural standpoints from each component are 1) production step 3.43 (S.D. 1.21) 2) distribution step 3.63 (S.D. 1.13) 3) promotion distribution step 3.41 (S.D. 1.16) and 4) Feedback from tourists 3.52 (S.D.1.22). Overall Attitude Tendency: The mean scores of most questions are above 3, indicating that respondents generally hold positive or neutral views towards Xiaohongshu's role in promoting cultural tourism in Henan Province. High Mean Questions: "Xiaohongshu application is powerful promotion distribution channel of Henan tourism authority to Chinese people" has the highest mean score of 3.93, suggesting that respondents generally believe that Xiaohongshu is an effective promotion channel for the cultural tourism department of Henan Province. Questions "Travel blogger usually create content about Henan cultural tourism

through Xiaohongshu applicationa", "Travel agencies usually send content about Henan cultural tourism to me though Xiaohongshu application", and "All applications is suitable to distribute Henan cultural tourism except Xiaohongshu application such as Labor day, China's national day and preferential policies for students in summer and winter holidays" also have relatively high mean scores, involving travel bloggers posting content on Xiaohongshu, travel agencies sharing content on Xiaohongshu, and other applications also being suitable for promoting cultural tourism in Henan Province in addition to Xiaohongshu. These reflect respondents' recognition of Xiaohongshu and related promotion methods.

Medium Mean Questions

The mean scores of most questions are concentrated between 3.5 and 3.7, including those about Xiaohongshu showcasing various aspects of cultural tourism in Henan Province, incorporating multiple elements in promotion, friends or family sharing information, and providing feedback or commenting on experiences. This shows that respondents hold a neutral-to-positive view of Xiaohongshu's performance in these areas.

Comprehensive Analysis: From the perspective of the mean values, respondents generally hold a positive view towards Xiaohongshu's role in promoting cultural tourism in Henan Province, considering it an effective promotion channel. In terms of standard deviation, although the views of most respondents are relatively concentrated, there are significant individual differences regarding specific statements and questions. Therefore, when conducting related promotions or formulating strategies, Xiaohongshu can be fully utilized as a platform. At the same time, it is important to consider the needs and differences of different audiences to develop more precise and effective promotion strategies.

Views on New Media like Xiaohongshu

"I've found that the Xiaohongshu platform is very suitable for sharing my travel experiences.But now the commercialization trend of little red books is becoming more and more serious, which is very unfriendly to ordinary bloggers. In the context of the commercialization of the platform, a part of the exposure of Xiaohongshu has been allocated to paid advertising."

"The advantage of Xiaohongshu lies in its user base and community atmosphere.In the future, I may be forced to use Xiaohongshu's paid function to increase exposure. It might be a little expensive."

"Xiaohongshu is not just a social media platform; it's more of a community for sharing and discovering lifestyles."

Views on Henan Cultural Tourism

"Henan boasts numerous historical and cultural sites, and the numerous introductions on Xiaohongshu were extremely attractive to me. The detailed descriptions and beautiful photos on the platform sparked my curiosity and desire to explore these ancient relics. Xiaohongshu truly played a crucial role in inspiring my interest in Henan tourism and guiding my travel decisions.The Henan Museum has particularly sparked my interest."

Media standpoint

Table 4: Media standpoint

Issue	Mean	Standard Deviation (S.D.)	Meaning
I often spend for Xiaohongshu application several times a day, totally more than 1 hour per day.	3.52	1.42	more in agreement
Xiaohongshu application was rarely used from me because it is very difficult to reach.	3.21	1.46	more in agreement
I have visited Henan Province based on information I found on Xiaohongshu application.	3.55	1.20	more in agreement
Total average mark of Xiaohongshu application viewpoint	**3.43**	**1.36**	**more in agreement**
Using Xiaohongshu application provide access to valuable information about Henan cultural tourism.	3.71	1.24	more in agreement
It is easy to use Xiahongshu application to communicate with others.	3.56	1.16	more in agreement
Because of consequence in various formats, I prefer to use Xiaohongshu application. It provides insights	3.77	1.19	more in agreement
Formats which Xiaohongshu application usage are imagination creation, rapidity communication and interactive generation	3.67	1.05	more in agreement
The occasion that I reach Xiaohongshu application in everyday life are awakening time, transportation waiting time, meal time and before bedtime	3.55	1.17	more in agreement
I usually use Xiaohongshu application in working or learning time.	3.50	1.26	more in agreement
Xiaohongshu application contents have very informative for me about Henan cultural tourism.	3.69	1.14	more in agreement
Xiaohongshu application is very trustworthy source of information for Henan cultural tourism authority.	3.66	1.18	more in agreement
I find that Xiaohongshu application is very untrustworthy for Henan cultural tourism authority.	3.72	1.10	more in agreement
I am very satisfied with the information I found on Xiaohongshu application about Henan cultural tourism.	3.73	1.02	more in agreement

Issue	Mean	Standard Deviation (S.D.)	Meaning
Xiaohongshu application is very dissatisfied for me to search Henan cultural tourism information.	2.07	1.09	moderate disagreement (negative question)
I will use Xiaohongshu application again to plan future trips to Henan of other destinations	3.73	1.02	more in agreement
I gratify Xiaohongshu application for diversion or to escape and seek emotional release.	3.76	1.01	more in agreement
Xiaohongshu application help me about personal relationship or companionship and social utility.	3.68	1.07	more in agreement
I like Xiaohongshu application for my personal identity (self-expression, reality exploration, and value fulfilment)	3.74	1.08	more in agreement
Surveillance news and information are the role of Xiaohongshu application that I prefer the most.	3.64	1.06	more in agreement
Reviews or feedback in Xiaohongshu application is helpful to me for planning to Henan cultural tourism.	3.78	1.16	more in agreement
Short video content of Xiaohongshu application make me has more inspiration to visit Henan cultural tourism.	3.70	1.09	more in agreement
Travel guide content of Xiaohongshu application is helpful to me for Henan cultural tourism.	3.81	1.07	more in agreement
I appreciate live streams mode of Xiaohongshu applications for creating realty of Henan cultural tourism.	3.79	1.01	more in agreement
Total average mark of Xiaohongshu use and gratification	**3.61**	**1.10**	**more in agreement**

From Table 4: The average mean and standard deviation (S.D.) of total average mark of media standpoints from each component are 1) Xiaohongshu application viewpoint 3.43 (S.D. 1.36) 2) Xiaohongshu use and gratification 3.61 (S.D. 1.10).

The mean of Most of The Questions Was High

from 26 to 48, most of the questions had a mean of 3.50 or more, indicating that respondents' overall attitude towards Xiaohongshu was positive and positive. In particular, the content related to cultural tourism in Henan Province was generally given a high evaluation by respondents.

Analysis of Specific Problems

Frequency and convenience of use

The average value of Question 26 (using Xiaohongshu for more than 1 hour a day) was 3.52, indicating that many respondents spend a certain amount of time on Xiaohongshu every day.

The mean value of Question 30 (Easy to communicate with Xiaohongshu) was 3.56, indicating that respondents generally believe that Xiaohongshu is relatively easy to communicate.

Content & Practicality

The content related to cultural tourism in Henan Province has been widely recognized by the respondents. For example, the mean values of questions “providing valuable information”, “useful content”, “trustworthy”, “reliable information”, “satisfactory information”, “helpful comments or feedback”, “inspirational short video content”, and “helpful travel guides” all exceeded 3.66, indicating that respondents highly recognized the cultural and tourism content of Henan Province on Xiaohongshu.

Features & Experience

The mean values of Question “providing interesting places for reference”, “Helpful in handling personal relationships, etc.”, “Suitable for personal personality”, “Prefer to read news and information features”, and “Enjoy the promotion of live broadcast mode” were all above 3.68, indicating that respondents were also satisfied with Xiaohongshu's diverse features and unique experience.In particular, questions “I gratify Xiaohongshu application for diversion or to escape and seek emotional release. “and “I appreciate live streams mode of Xiaohongshu applications for creating realty of Henan cultural tourism” related to Xiaohongshu's recommendation functions and novel promotion methods have high evaluations, indicating that these functions have improved user experience and satisfaction to a certain extent.

Negative Reviews

The mean value of Question “Xiaohongshu application was rarely used from me because it is very difficult to reach” (difficulty operating) is 3.21, which is a relatively low mean in the table, but does not reach the level of a negative evaluation (usually a mean below 3 may be considered a negative evaluation). This suggests that while some respondents find Xiaohongshu somewhat difficult to operate, it is not a widespread problem overall.

Consumption process of tourist to Henan cultural tourism via Xiahongshu application

Table 4.8 Mean of consumption process of tourist to Henan cultural tourism via Xiaohongshu application

Issue	Mean	Standard Deviation (S.D.)	Meaning
Pre-tourism			
My friends persuade me to access Xiaohongshu application for *searching* Henan cultural tourism destination.	3.78	1.16	- more in agreement - passive user behaviour
Xiaohongshu application is the convenient communication technology to *find* the cultural tourist attraction in Henan.	3.70	1.13	- more in agreement - passive user behaviour
Xiaohongshu application is easy and not complex media for *my decision to visit* the cultural tourist attractions in Henan	3.76	1.03	- more in agreement - passive user behaviour
Before Henan cultural trip, I wanted to *share* my experience by reviews, photos, videos through suitable application as Xiaohongshu.	3.62	1.14	- more in agreement - active user behaviour
Based on what I *read* in Xiaohongshu application, I am looking forward to Henan as cultural tourism destination.	3.68	1.04	- more in agreement - passive user behaviour
I *planned* my Henan cultural trip based on the recommendation of Xiaohongshu application.	3.69	1.05	- more in agreement - passive user behaviour
Total average mark of Pre-tourism opinion to Xiaohongshu application	**3.71**	**1.09**	**- more in agreement - Passive user behavior more than active user behavior**
During tourism			
During my trip, I *consumed* Xiaohongshu application for real-time recommendations or tips.	3.71	1.04	- more in agreement - passive user behaviour
There's a difference tourism *perception* between what I saw in Xiaohongshu	3.65	1.19	- more in agreement

Issue	Mean	Standard Deviation (S.D.)	Meaning
application and what I saw in real situation when I travel in Henan cultural tourism.			- passive user behaviour
During my visit tourist attractions in Henan, I intended to *share* my experienced in Xiaohongshu Application.	3.63	1.21	- more in agreement - active user behaviour
During my Henan cultural tourism, I *reflected* my experience with content recognition to my friends through Xiaohongshu application.	3.68	1.24	- more in agreement - active user behaviour
During Henan cultural tourism, I *created contents* in Xiaohongshu application with easy 9 understanding, ability to interpret meaning, and can respond for users.	3.50	1.14	- more in agreement - active user behaviour
Total average mark of During tourism opinion to Xiaohongshu application	**3.63**	**1.14**	**- more in agreement - Active user behavior more than Passive user behavior**
Post-tourism			
After visit Henan, I *posted* in Xiaohongshu application about the recognition contents from the cultural tourism and also stimulated users to response with comments or feedback.	3.54	1.19	- more in agreement - active user behaviour
My *post* information about Henan cultura tourism on Xiaohongshu application will influence other visitors.	3.56	1.17	- more in agreement - active user behaviour
I am more satisfied with Henan cultural tourism now that I was before using the XiaoHongshu application *to look for information*.	3.69	1.05	- more in agreement - passive user behaviour
Because of good activity in Henan cultural tourism, I will intend to *reach* Xiaohongshu application again to plan future trips.	3.66	1.10	- more in agreement - passive user behaviour
After I traveled in Henan cultural tourism by using Xiaohongshu application as an assistant, I was successful in communication	3.64	1.09	- more in agreement

Issue	Mean	Standard Deviation (S.D.)	Meaning
to users about recognition, understand, interpreted meaning and *response* to the contents.			- active user behaviour
Total average mark of post-tourism opinion to Xiaohongshu application	**3.62**	**1.12**	**- more in agreement** **- Passive user behavior more than active user behavior**

Conclusions that can be drawn from Table 4.8:

The average mean and standard deviation (S.D.) of mark from Consumption Process of tourist to Henan cultural tourism via Xiaohongshu application from each component are

1) pre-tourism opinion to Xiaohongshu application 3.71 (S.D. 1.09) and passive user behavior more than active user behavior.

2) during-tourism opinion to Xiaohongshu application 3.63 (S.D. 1.14) and active user behavior more than passive user behavior.

3) post-tourism opinion to Xiaohongshu application 3.62 (S.D. 1.12) and passive user behavior more than active user behavior detail as follows.

1. The High Mean Reflects Positive Attitudes

the vast majority of the questions from 49 to 64 have a mean above 3.50, indicating that respondents' overall attitudes towards Xiaohongshu are positive and positive. They tend to see Xiaohongshu as a useful platform, especially when it comes to obtaining information on cultural tourism in Henan Province.

The standard deviation reflects the dispersion of opinions: although the mean is high, the presence of a standard deviation indicates that the opinions of the respondents are not completely unanimous. The larger the standard deviation, the more dispersed the respondents' responses, and there may be large differences in respondents' perceptions of certain questions.

2. Analysis of specific problems

Frequency and dependency of Xiaohongshu

High Mean Questions

"I spend more than 1 hour a day on Xiaohongshu" (mean 3.52) and "I use Xiaohongshu in fragmented time" (mean 3.55), etc., indicating that many respondents often use Xiaohongshu and have a certain dependence on it.

Low Mean Questions

Although there are not many such questions, "I don't often use Xiaohongshu for work and study time" (a mean of 3.50, which is not low, but slightly lower than other high-mean

questions) indicates that respondents have limited their use of Xiaohongshu for a given period of time.

The Quality and Value of Xiaohongshu's Information

High Mean Questions

For example, "Xiaohongshu often provides me with valuable information about cultural tourism in Henan Province" (mean 3.71) and "Comments or feedback on Xiaohongshu are very helpful for me to plan my travel itinerary in Henan Province" (mean 3.78), indicating that respondents generally believe that the information provided by Xiaohongshu is valuable.

Minor Standard Deviations

The standard deviations of these questions are generally small, indicating that respondents are relatively consistent in their view that Xiaohongshu does a good job of providing information.

User Experience and Interactivity of Xiaohongshu

High mean questions: "I like to use Xiaohongshu because it provides meaningful content" (mean 3.77), "I am very satisfied with the information about cultural tourism in Henan Province provided on Xiaohongshu" (mean 3.73), etc., indicating that respondents spoke highly of Xiaohongshu's user experience and interactivity.

Willingness to share and interact: Although the average value of "After traveling in Henan Province, I posted some simple insights on Xiaohongshu and responded to other users' comments" (mean 3.50) is not particularly high, combined with other questions such as "After traveling in Henan Province, I will share my travel experience on Xiaohongshu with comments, photos and videos" (average 3.62), it can be seen that respondents are willing to share their experiences and opinions on Xiaohongshu and interact with other users.

Recommendation and Practicality of Xiaohongshu

High mean questions, such as "Xiaohongshu is the most convenient tool for finding cultural and tourist attractions in Henan Province" (average 3.70) and "I planned a travel itinerary in Henan Province based on Xiaohongshu's recommendations" (average 3.69), indicating that respondents rely heavily on Xiaohongshu's recommendations when looking for tourist information and planning their trips.

Recognition of Practicality

The high mean and relatively small standard deviation of these questions indicate that respondents generally believe that Xiaohongshu's recommendations are practical and can help them plan their trips better.

The consumption process of tourism divides into 3 steps as pre-tourism, during tourism and post-tourism. In each step of tourism, there are both active and passive user behavior. In pre-tourism step, users usually reach Xiaohonghshu as passive user behavior as “search”, “find”, “decision”, “read” and “plan” and active user behavior as “share”. In during tourisms step, users usually reach Xiaohongshu as active user behavior as “share”, “reflect”, “create”, “post”, and passive user behavior as “satisfy”. In post-tourism step, there is both passive user behavior as “intend to reach” and active user behavior as “communication”. Analysing all 3

steps, the highest mean (3.78, 3.76, 3.71, 3.70, 3.69, 3.68,3.66, 3.65) is still in “passive user behaviour”. However, “active user behaviour” is less than but not far from “passive user behaviour” mean (3.68,3.64,3.63, 3.62, 3.54,3.50).

Based on the above analysis, the following conclusions can be drawn: the overall attitude of respondents towards Xiaohongshu is positive and positive, and they consider it to be a useful platform, especially when it comes to obtaining information on cultural tourism in Henan Province. Xiaohongshu has done a good job of providing valuable information, providing a good user experience and interactivity, and has been widely recognized by respondents. Respondents relied heavily on Xiaohongshu's recommendations when looking for travel information and planning their trips, and found their recommendations to be useful. In response to these conclusions, the following suggestions can be put forward for Xiaohongshu: continue to maintain and improve the quality and value of information, and ensure that users are provided with useful and accurate information. Continuously optimize user experience and interactivity to increase user engagement and stickiness. Strengthen the research and development and optimization of recommendation algorithms to ensure that users are provided with more personalized and accurate recommendations.

At the same time, it can also provide some enlightenment for the promotion of cultural tourism in Henan Province: the use of platforms such as Xiaohongshu for cultural tourism promotion is an effective means to attract the attention and participation of more users. In the promotion process, attention should be paid to providing valuable information and practical strategies to meet the needs and expectations of users.

Moreover, Xiaohongshu application should to add activity for users to be active users for example setting group of tourists to present their activity before tourism, during tourism, and after tourism in terms of text, picture, clip video, etc. Supporting interactive behavior by opening space in Xiaohongshu application for comments, share, feeling emoji, etc.

From in-depth interview, researcher found that stakeholders usually be passive user behavior such as searching or browsing activity as follow:

Before travel: Passive users (such as Du Simin, Qin Ke) plan their trips to Henan by searching and browsing travel guides and attraction recommendations on Xiaohongshu. Passive audiences (such as users who may stumble upon Xiaohongshu recommendations) are attracted by the content about Henan tourism on Xiaohongshu and develop an interest in traveling.

“When planning my trip to Henan, I first searched for relevant travel information and tips on Xiaohongshu. The abundant notes and guides on Xiaohongshu provided me with many useful references, including scenic spot recommendations, food introductions, and accommodation choices. This information not only helped me better understand Henan's tourism resources but also sparked my interest in traveling to Henan.However, the content posted by some bloggers is not suitable for me, and the screening process is rather complicated. I hope Xiaohongshu can optimize it”

During travel: Travel guides and travel notes on Xiaohongshu provide users with practical travel information and advice, helping them better understand and experience Henan. Users share interesting stories and experiences from their travels on Xiaohongshu, enhancing the interactivity and fun of travel.

“During my travel, I visited some popular attractions based on the recommendations from Xiaohongshu, such as the Longmen Grottoes and White Horse Temple in Luoyang, as well

as the Qingming Shanghe Park in Kaifeng. These attractions are not only beautiful but also rich in historical and cultural heritage, giving me a deeper understanding of Henan's history and culture. At the same time, I also tasted Henan's special cuisines, such as Huimian noodles and Hulatang soup, and their unique flavors left a deep impression on me."

"For accommodation, I also referred to the recommendations on Xiaohongshu and chose some cost-effective hotels and homestays. These accommodation experiences were not only comfortable but also reasonably priced, making me very satisfied throughout my entire trip."

However, active user behaviour occurs as promotion their impressive intention from Henan cultural tourism via Xiaohongshu by sharing their experience to others.

After travel: Users share their travel experiences and impressions on Xiaohongshu, creating word-of-mouth promotion and further attracting other users to travel. These shares also provide valuable feedback and suggestions for the improvement and optimization of Henan's tourism industry.

"My travel experience in Henan was truly unforgettable. After returning, I compiled some useful travel tips and shared them on Xiaohongshu. My friends, after reading my post, were filled with longing for Henan. There are still some attractions in Henan that I haven't visited, and they have already been added to my list for my next trip. Moreover, I will continue to use Xiaohongshu to plan my future itineraries."

Result of Xiaohongshu application consumption process with cultural tourism promotes economic of Henan province. (objective 5)

Income from tourist spending in Henan cultural tourism

Table 4.9 Income from tourist spending in Henan cultural tourism

Category of Consumption	**Average Consumption (Yuan/Person)**
Accommodation	243.2225
Entrance Tickets	170.967418546366
Scenic Spot Transportation (Cable Car, etc.)	109.601503759398
Catering	204.765
Souvenirs	93.7
Other Tourism Products	91.1275
Total Per Capita	913.383922305764

Conclusions that can be drawn from Table 4.9:

1. Analysis of consumption categories

Lodging: Average consumption: 243.22 yuan/person

Analysis: Accommodation costs account for a large proportion of overall spending, which usually reflects that accommodation is an important expense item in the travel process. The average consumption of 243.22 yuan may cover different choices from budget hotels to mid-to-high-end hotels, and the specific consumption level needs to be judged in combination with the destination and accommodation conditions.

Tickets: Average consumption: 170.97 yuan/person

Analysis: Ticket costs are an unavoidable expense in travel. The average spend of 170.97 yuan indicates that respondents may have visited some attractions that require a ticket to enter, and the ticket prices for these attractions are relatively reasonable. However, the exact cost of admission will depend on the popularity and popularity of the attraction.

Transportation to attractions such as cable car: Average consumption: 109.60 yuan/person

Analysis: The cost of transportation to attractions such as cable cars reflects the additional transportation expenses incurred by respondents in order to make it easier to visit attractions during the course of their travels. The average consumption of 109.60 yuan indicates that this part of the expenditure accounts for a certain proportion of the overall consumption, but its cost is relatively low compared to accommodation and tickets.

Catering: Average consumption: 204.77 yuan/person

Analysis: Food and beverage expenses are an integral part of the travel process. The average spending of 204.77 yuan indicates that the respondents' food and beverage spending during the tour is relatively moderate, which may cover different options from ordinary restaurants to specialty restaurants.

Souvenir: Average consumption: 93.70 yuan/person

Analysis: Souvenir consumption reflects respondents' interest in local culture and specialty products and their willingness to buy during travel. The average consumption of 93.70 yuan indicates that the respondents are relatively rational in purchasing souvenirs and do not overspend.

Other travel products: Average consumption: 91.13 yuan/person

Analysis: "Other tourism products" may cover non-traditional tourism consumption items such as tour guide services, performance tickets, and experiential activities. The average consumption of 91.13 yuan indicates that the respondents also spend some money on these aspects, but the proportion is relatively small compared to the overall consumption.

2. Analysis of Total per Capita Consumption

Total per capita consumption: 913.38 yuan/person

Total per capita spending covers all of the above consumption categories and reflects the overall level of consumption of respondents during the travel process. The average spending of 913.38 yuan indicates that the respondents' expenses on this tour are relatively modest, including the necessary accommodation, tickets and meals, as well as the expenses of souvenirs and other tourism products. However, the specific level of consumption needs to be judged based on factors such as travel destination, travel duration and personal consumption habits of respondents.

To sum up, according to the content of the per capita consumption statistics table provided, it can be concluded that the overall consumption level of the respondents in the process of this trip is relatively moderate, and all consumption categories are covered.

Total per capita spending covers all of the above consumption categories and reflects the overall level of consumption of respondents during the travel process. The average spending of 913.38 yuan indicates that the respondents' expenses on this tour are relatively modest, including the necessary accommodation, tickets and meals, as well as the expenses of souvenirs and other tourism products. To sum up, according to the content of the per capita consumption statistics table provided, it can be concluded that the overall consumption level of the respondents in the process of this trip is relatively moderate, and all consumption categories are covered.

The independent variable is cultural standpoint(X^1-X^5). The dependent variable is new media consumption process with cultural tourism of Henan province of tourists via Xiaohongshu application. The independent variables have a significant positive impact on the dependent variable. The model formula is:

$$Y=0.775 + 0.185*X^1+ 0.106*X^2+ 0.150*X^3+ 0.183*X^4+ 0.187*X^5$$

The independent variable is media standpoint(X^1-X^2). The dependent variable is new media consumption process with cultural tourism of Henan province of tourists via Xiaohongshu application. The independent variables have a significant positive impact on the dependent variable. The model formula is:

$$Y=1.816 + 0.310*X^1+ 0.186*X^2$$

The Independent variable is new media consumption process with cultural tourism of Henan province of tourists via Xiaohongshu application(X^1-X^3). The dependent variable is economical promotion of Henan province. The independent variables have a significant positive impact on the dependent variable. The model formula is:

$$Y = 1.055 + 0.187*X^1+ 0.340*X^2+ 0.225*X^3$$

Resultut Objective 3 suggestion

Suggestions from Xiaohongshu users

1. Transportation

Price

Users generally hope that transportation costs can be lower, including transportation tickets and transportation near accommodation. At the same time, they hope to receive cost-effective transportation route recommendations.

Convenience

Users mentioned that transportation needs to be convenient, hoping that every area can have a subway, and they also hope to be informed about the transportation conditions near the scenic spots in Henan Province.

Clear Information

It is suggested to provide detailed transportation guides, such as electronic maps marking bus and subway routes, as well as specific routes and navigation information.

2. Accommodation

Price

Users reported that accommodation costs are relatively high and hope that accommodation fees can be lower, with discount activities during holidays.

Quality and Environment

Users are concerned about the cleanliness and hygiene of accommodation and hope that the accommodation environment can be more complete.

Detailed Information

It is suggested to provide detailed accommodation information, including prices, locations, and nearby transportation conditions.

3. Expenses

Transparency

Users hope that prices can be more transparent, with discounted tickets for teachers, and more accurate and comprehensive expense information provided.

Discount Activities

Users hope that more discount activities can be released, controlling the daily flow of people and reducing the phenomenon of "seeing people's heads". At the same time, they hope that hotels and tickets can offer more discounts.

4. Tourist Maps and Guides

Detailedness: Users hope that tourist maps can be more detailed, with clearer markings, and it would be best to create a mobile navigation map.

Practicality: It is suggested that maps and guides be practical, making it convenient for tourists to search and use.

5. Scenic Spots

Detailed Introduction: Users hope that the introduction of scenic spots can be more detailed, including details such as service attitude and hygiene conditions.

Characteristics and Innovation: It is suggested to explore and promote more characteristic scenic spots, avoiding excessive concentration of scenic spots, and hoping that scenic spots can have innovation and novelty.

Experience and Interaction: Users mentioned that they hope scenic spots are fun and have humanistic care, and they also hope to enhance interaction and participation.

6. Cultural History

Effective Promotion: Users believe that the promotion of cultural history needs to be more effective, emphasizing the combination of promotion and specific situations.

Comprehensibility: It is suggested that the introduction of cultural history be easy to understand, and more background stories related to human culture be provided.

In-depth Exploration: It is hoped that the cultural and historical connotations of Henan Province can be deeply explored, and the promotion of excellent traditional cultural tourism can be strengthened.

7. Experience Sharing

Authenticity: Users emphasize that experience sharing needs to be authentic, based on facts, and avoid exaggeration and false promotion.

Diverse Forms: It is suggested that the forms of experience sharing be more diverse, including text, pictures, and videos.

Targeted: It is hoped that experience sharing can be targeted at different groups, such as family trips and senior versions.

8. Bloggers' Q&A

Timeliness: Users hope that bloggers can answer questions promptly, providing professional and easy-to-understand answers.

Interaction: It is suggested to enhance the interaction between bloggers and tourists, increasing the bloggers' activity and participation.

Reduce Advertising: Users mentioned that they do not want to see too much advertising promotion and hope that bloggers can truly spend their resources on the right things, encouraging ordinary people to participate in the check-in and photo-taking promotional activities.

In summary, in response to users' suggestions for tourism in Henan Province, improvements can be made in aspects such as transportation, accommodation, expenses, tourist maps and guides, scenic spots, cultural history, experience sharing, and bloggers' Q&A to enhance the overall experience and satisfaction of tourism in Henan Province.

Multiple Linear Regression Analysis

Table 4.10: Summary of missing data in the sample

Item	Sample Size	Proportion
Valid samples	400	100.00%
Exclude invalid samples	0	0.0
Total	400	100.00%

Table 4.10 shows that there are 400 valid questionnaires for this questionnaire, and there are no invalid questionnaires at present (invalid questionnaires have been deleted in the previous period).

4.6.1 User background of cultural standpoint and media standpoint affect to new media consumption process with cultural tourism of Henan province of tourists via Xiaohongshu application.

Conclusion

1. Through the compilation and analysis of official data and various literature, it has been found that Henan Province's cultural tourism industry has achieved significant growth in recent years and has become an important force driving the economic growth of Henan Province.

2. Based on the results of survey questionnaires and in-depth interviews, combined with official data, it can be found that the audience of Xiaohongshu is primarily concentrated among young women.

3. Xiaohongshu has played a significant role in influencing the new media consumption process of Henan tourists, promoting tourists' perception and consumption decisions regarding Henan's cultural tourism through mechanisms such as precision marketing, content distribution, and social proof.

4. Xiaohongshu plays an important role in the new media consumption process of Henan cultural tourism. Whether active or passive users, they can all obtain practical information, share travel experiences, stimulate travel interest, and gradually form their own travel

5. By integrating the consumption process of Xiaohongshu with cultural tourism, the economic development of Henan Province can be effectively promoted.

Suggestion

1. The Henan Tourism Department should fully leverage new media platforms like Xiaohongshu, combine them with Henan's rich cultural tourism resources, innovate marketing models, improve tourism quality, and promote regional economic development.

2. Travel bloggers should fully leverage the characteristics and advantages of the Xiaohongshu platform, combine them with Henan's cultural tourism resources, and through innovative content creation and marketing strategies, effectively promote the development of Henan's economy and cultural tourism.

3. Academic researchers can delve into the above five aspects, deepening theoretical research on Henan's economy and cultural tourism, user characteristics and media stance on Xiaohongshu, and the new media consumption process, providing strong theoretical support and practical guidance for the development of Henan's cultural tourism and economic prosperity.

To sum up, the respondents' overall attitude towards Xiaohongshu is positive and positive, especially in terms of the provision of cultural tourism content and functional experience in Henan Province. However, there are also cases where some respondents find Xiaohongshu difficult to operate or do not like to use it to search for specific information. Therefore, in response to these feedbacks, Xiaohongshu can consider further optimizing the user interface and operation process to improve the user experience. At the same time, it can also provide more accurate and personalized information services according to the specific needs of users.

Travel bloggers skehare exciting content about Henan tourism on Xiaohongshu, attracting a lot of attention and interaction. This content is widely disseminated by Xiaohongshu users, creating a word-of-mouth effect and attracting more tourists to visit Henan. Local governments and tourism agencies have noticed

“Xiaohongshu's influence and started collaborating with bloggers to jointly plan and promote tourism activities and projects with local characteristics.

Xiaohongshuprovides users with a convenient channel to access travel information. By searching and browsing the notes and travel guides on Xiaohongshu, users can quickly learn about popular attractions, special cuisines, accommodation recommendations, and other information in Henan, which greatly assists users in making travel decisions."

"The rich content on Xiaohongshuand the authentic experiences shared by users have stimulated users' interest in traveling to Henan. Seeing other users' travel photos and impressions of Henan makes users even more eager to experience the beautiful scenery and delicious food of Henan in person.But some of the content posted by bloggers is not true and may be misleading."

"In terms of travel consumption, the recommendations and reviews on Little Red Book have had a certain impact on my consumption decisions. I tend to choose attractions, cuisines, and accommodations that have received positive reviews and recommendations from users."

The high mean reflects positive attitudes: the vast majority of the questions from 49 to 64 have a mean above 3.50, indicating that respondents' overall attitudes towards Xiaohongshu are positive and positive. They tend to see Xiaohongshu as a useful platform, especially when it comes to obtaining information on cultural tourism in Henan Province.

The standard deviation reflects the dispersion of opinions: although the mean is high, the presence of a standard deviation indicates that the opinions of the respondents are not completely unanimous. The larger the standard deviation, the more dispersed the respondents' responses, and there may be large differences in respondents' perceptions of certain questions.

References

Douziwen, (2023). *Research on tourism culture communication strategy in Henan under the background of new media,*News enthusiast. (03), 72-74.

Henan Cultural Development Report (2023). *Henan Academy of Social Sciences,* https://www.360kuai.com/pc/9bee9766e0cb895c5?cota=3&kuai_so=1&sign=360_57c3bbd1&refer_scene=so_1

Henan Cultural Tourism Development Report, (2022). *Henan Province cultural and tourism industry service platform,* https://www.dingxinwen.cn/detail/3522381

Iris Deng, (2021). China's answer to Instagram is sorry for over-filtered images. *South China Morning Post.* China's answer to Instagram apologises for upsetting tourists with heavily edited photos | South China Morning Post (scmp.com)

Jiachen Su; Chalermpon Kongjit, (2024). *Factors exploration Towards Product Selection of Chinese Consumer on the Online Platform.* IEEE.

Jiaxiaoting, (2023). *Study on countermeasures of cultural tourism brand building in Henan Province"Authors.*Tourism Management, (45-46).

Jun Wen and Qi Zhang, (2021). *How Chinese Millennials Engage with Content on Xiaohongshu (RED) App: A Netnographic Study.* Journal of Destination Marketing & Management.

Lixiaomin, (2021). *Analysis on the integrated development of tourism industry and cultural industry in Henan Province*,Authors:Lixiaomin (2021)"National circulation economy", (67-68).

Perik, Nina, (2022). Xiaohongshu Marketing — How to Advertise on the "Chinese Instagram". *MAF. Retrieved* Xiaohongshu Marketing — Advertising on “Chinese Instagram” (maf.ad)

Tang, Shiyi (2022). How to Grow Your Business in Xiaohongshu - GPI Translations Blog. *Globalization Partners International. Retrieved*. How to Grow Your Business in Xiaohongshu - GPI Translations Bl (globalizationpartners.com)

WuDi, (2022). *Research on the existing problems and countermeasures of cultural tourism development in Henan Province.* DaGuant, (32-34).

Zhangming, (2022). F*rom "planting grass" to "pulling weeds ".* Business management. (08), 48-53.

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

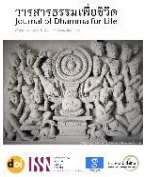

Original Research Article

DOI: 10.14456/jdl.2025.102

The Importance of Field Investigation to the Creation of Red Dance

Wu Neng[1]*, Supavadee Potiwetchakul[2]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Wu Neng ***
Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.
Email: WuNeng@gmail.com

2. **Supavadee Potiwetchakul**
Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.
Email: upavadee.po@ssru.ac.th

Keywords:
Red Dance; Fieldwork; Dance Creation; Authenticity; Emotional Expression

Article history:
Received: 12/12/2024
Revised: 05/01/2025
Accepted: 05/02/2025
Available online: 29/03/2025

How to Cite:

Neng, W. & Potiwetchakul, S. (2025). The Importance of Field Investigation to the Creation of Red Dance. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 720-728.

ABSTRACT

This study investigates the challenges encountered in the creation of Red Dance and underscores the significance of fieldwork in this process, with a focus on emotional expression, authenticity, and the preservation of red cultural memory. Fieldwork enables a deep understanding of local cultural heritage and values by observing and documenting daily life and celebratory activities, thus providing critical insights into the cultural background of Red Dance. The research highlights the emotional expressions employed in the dance's creation and how these resonate with audiences, elucidating the function and role of Red Dance in various contexts. Through engagement with local communities and dancers, the study assesses the authenticity of Red Dance, evaluating the balance between traditional elements and innovative practices. Additionally, fieldwork contributes to documenting the historical evolution of Red Dance and its role in cultural memory inheritance, emphasizing the importance of authenticity and emotional expression in dance creation. These findings offer a foundation for both the creation and preservation of Red Dance, while also fostering a comprehensive understanding and appreciation of its cultural significance.

Introduction

Red dance is an important manifestation of red culture, which is of great value in inheriting red culture and carrying forward revolutionary spirit. During the revolutionary period, the red dance inspired the soldiers' fighting enthusiasm with full emotions and enhanced the revolutionary cohesion; In peacetime, red dance reflects and praises the great course of the construction of new China, and it is an important art form to show the Communist Party of China (CPC)'s hard struggle and selfless dedication in the new period. (Rao Hua,2022)

In China, "Red Dance" is the mainstream of China's dance creation. These works promote the creative process of China's dance art with positive and enterprising artistic power.

The creation of "Red Dance" is not only the embodiment of the dancer's personal will, but also the spiritual need of the whole society based on the same cultural psychology, which is closely related to the Communist Party of China (CPC)'s literary policy. As an important guide to literary theory, literary thought, literary creation and cultural governance, literary policy is a concentrated expression of the state's will in the development of literature and art. From May 2, 1942, Comrade Mao Zedong called for literature and art to "go deep into the masses" in his Speech at the Yan 'an Forum on Literature and Art, and from October 15 to 18, 2011, at the Sixth Plenary Session of the Seventeenth Central Committee of the Communist Party of China (CPC), he proposed "promoting the great development and prosperity of socialist culture". On November 9, 2013, the Third Plenary Session of the 18th Central Committee in communist party, China proposed to "improve aesthetic education and improve students' aesthetic and humanistic qualities", and on October 18, 2017, The 19th National Congress of the Communist Party of China put forward the policy of "strengthening cultural self-confidence and promoting the prosperity of socialist culture", which not only witnessed the development and changes of society, but also reflected the general direction of China's literary and artistic development. (Jiangdong,2021)

Red dance is the product of the combination of strong spiritual belief connotation and cultural and artistic forms. Its profound spiritual connotation is a precious national spiritual treasure precipitated by the baptism of revolutionary years and the test of revolutionary history, and it is also one of the core internal factors that support the continuous development and prosperity of contemporary dance art. Since its birth, the creation of red dance has witnessed the important historical periods of the Chinese national liberation struggle, such as the New Democratic Revolution, the Long March, the construction of anti-Japanese revolutionary base areas, the founding of New China, and the reform and opening up. The creation in different periods will show new revolutionary spirit connotation and vitality of the times, but its spiritual essence is to express the eulogy of the party and the motherland, the people and revolutionary heroes, the expectation and pursuit of a better life and bright hope, and the rich guidance and positive encouragement of the people's spiritual beliefs. (Cao Xiaojuan,2022)

Objective

This paper mainly introduces the significance of field investigation to the creation of red dance, with special emphasis on the role of emotion, authenticity and the inheritance of red cultural memory.

Research Methodology

Literature research

The researcher conducted a comprehensive literature search using resources such as the website https://www.baidu.com,www.cnki.net,Chinese and foreign literature is reviewed, including academic journals, dissertations, books and other relevant materials. Focus on collecting the data of red dance, and investigate the creative methods of red dance in the field to expand the knowledge.

Research results

1. Problems existing in the creation of red dance.

1.1 Dance is ambiguous

Red dance is not a single red costume, red props, red lights and so on. At present, some red dances have obvious unclear meanings in the creation process. Although the dance movements are beautiful and the dance skills are superb, the dance connotation and meaning they want to express are unclear and incomprehensible, which brings visual impact to the viewers, but fails to leave a deep impression on people. This phenomenon shows that the moral design of dance is unreasonable, or that the dancers simply don't know how to express the moral of dance. In fact, dance was originally produced to express human emotions. A good dance work should transmit emotions to the audience, so that the audience's emotions can be happy or sad, excited or fresh with the changes of the stage. This is the foundation of art. Dance without emotion is gymnastics, which does not belong to the category of dance at all. Dance thoughts and movements cannot be integrated, which can be said to be the primary problem in the current red dance creation.

1.2 Creative reference too much

Too much reference in dance creation is the biggest drawback of dance development. In the process of creation, many dances learn from each other, and too many references lack performance characteristics. For example, at present, there are similarities in the work and team expression of many ethnic dances, so many people who watch the dance will feel deja vu, and then they are unwilling to watch dance programs, which ultimately makes the dance market far less effective than other art types. Zhang Jigang, a famous choreographer, once said: "There is a bad tendency in the creation of dance art, that is, the choreography of the creator has no characteristics, no style, and blindly grandstanding." This passage shows that the current dance creators are caught in the bottleneck of dance style research. If they can't innovate, the dance creators will have no inspiration and no idea, and finally they will run out of Jiang Lang, which makes the dance creation work blindly imitate and form a vicious circle.(Wang Wenpin,2017)

1.3 Acrobatic dance

Dance creators have no creative inspiration and can't find a suitable life. In the end, they have to take a strange road and take a dangerous road in action arrangement, which eventually makes red dance too acrobatic from creation. For example, Yang li Ping's "The Spirit of Sparrows" and Huang Doudou's "Drunken Drum" and "The Soul of Qin Fighters" have high difficulty in dance movements, but they show their love for the nation and nature, with rich dance connotations and shared dance enjoyment. However, at present, the acrobatic dance

type is a combination of various acrobatic techniques, such as: somersault splicing jump; Flip splicing leg press bow; Full-court Xuanzi splicing threatens to fly empty. This kind of dance is not the enjoyment of beauty, or even the torture of the viewer. Although it is matched with beautiful dance costumes and stage design, the dance has no beauty and enthusiasm for action, but only a highly acrobatic performance, which cannot conquer the audience and is not a high pursuit of beauty. (Wang Wenpin,2017)

1.4 Out of life

At present, many creators ignore the integration of red dance and red culture, and are unwilling to walk into battlefield sites, red culture memorial halls and revolutionary martyrs cemetery. They just sit in their own homes and wait for inspiration, or sit at home and watch some dance videos to find inspiration. Such a dance creator is divorced from life factors and can't find real inspiration.

Picture 1: Self-enclosed
Source: sogou Photo Website 2024.8.7.

2、The Creation of Red Dance in Field Investigation

2.1 Fieldwork and research on emotion and authenticity

Field investigation is recognized as the basic methodology of anthropology, the earliest anthropological methodology, and the practice and application of direct observation. Field investigation is a research method that goes deep into the real situation of the research object, which can help researchers obtain first-hand information and understand and explain the research object through qualitative analysis of these materials. In dance creation, field investigation also plays an important role, especially in emotional expression and authenticity.(Zhao Ruihong,2024)

Red dance is an art form to express emotion and spirit. Through field investigation, red dance creators can walk into the Red Culture Memorial Hall, the battlefield site, and the revolutionary martyrs cemetery to personally feel the traces left by those red years. Go deep into the people, interview and exchange with revolutionary veterans and descendants of martyrs, and understand the development of that period of history. Observe their daily life.

And learn about local cultural heritage, values and religious beliefs. This will help the red dance creators to grasp the local customs and language more accurately and understand their emotional expression.

Take the ballet "Red women soldiers" co-edited by Jiang Zuhui, Li Chengxiang and Wang Xixian as an example. Before the creation of this ballet, all the dancers went to Hainan Island to live in depth, from the hats worn by local women to the bell-bottoms like sectors. From bright clothes with bold colors to the dynamic image of bodybuilding with strength and softness; From the coconut grove in the night to the dancing "running and jumping" of fellow villagers, etc., it inspired many ideas of the founders and accumulated a lot of valuable materials for their creation.

In the class education exhibition in Qionghai, the founders witnessed the "water dungeon" where the landlords and bullies held the poor. In an interview, the chairman of the local women's Federation, who used to be a maid in the landlord's house, told them that she tried to escape but failed because she couldn't stand the bullying of the landlords. After the landlord took her back, she poured boiling hot water on her. Jiang Zuhui said, "Every time I think back to what the interviewee said, I still can't help crying.". In Coconut Forest Village, artists can't get well for a month after being bitten by mosquitoes. The harsh environment also inspired Jiang Zuhui: "We saw that some coconut trees may have been hit when growing, first growing horizontally, and then growing upwards. I feel that this is very similar to the fate of Qionghua." She immediately communicated with Ma Yunhong, the designer of Wu Mei, and set the scene of Qionghua's escape in Yelinzhai during her creation. Women in Hainan Island have never given up their resistance despite their bitter hatred under the oppression of landlords and bullies. Veteran women soldiers said that during the March of Qiongya Column, women soldiers people carried machine guns unequivocally, and the spirit of "I will resist if I can't be killed" was vividly reflected in women soldiers. In Lenin Square, an old Red Guards told artists that Red Guards and children's league members used to gather here for meetings, and the scene was very warm. Jiang Zuhui said that Qionghua was inspired by Lenin Square when she came to the base to join the army in the ballet. (Dancer Platform,2019)

Picture 2: prologue: Nanbatian's water dungeon
Source: Central Ballet WeChat WeChat official account

Photo 3 Scene 1: Qionghua escapes from the water dungeon in Nanbatian and hides in the dark coconut grove.
Source: Central Ballet WeChat WeChat official account

After the ballet was discharged, some leaders of the Beijing Military Region were invited, and Lin Mohan, Dean Zhao Wei and other relevant leaders also came to see it. After watching it, the leaders of the military region said that the lady was nowhere to be seen, with a poker in her hand. (Dancer Platform,2019)

In response to the criticism, in order to change the problem of female ballet dancers' performance, all the actors, including the members of the orchestra, went to a certain army in Datong, Shanxi Province to experience life. Bai Shuxiang said: "In the army, we learn to walk, March, stand in line, look up and count off. We also learn to assassinate and shoot guns. Three times a day, we stand, lie down and kneel. We practice shooting in various positions. We aim when we get up in the morning. At night, we go with the soldiers to March at night and watch the soldiers shoot at night. During the day, the sun is shining, and people are sweating on the ground. (Dancer Platform,2019)

Bai Shuxiang used "thoroughly remould oneself" to describe his creative feelings after this military training. "We went to Datong, Shanxi Province not only to experience the life of the army, but also to visit countless' mass graves' with white bones, and received profound historical education and revolutionary education, which made us tempered from body to heart, and then returned to creation with a completely different understanding and a brand-new look. Therefore, only when we fully display the characteristics of' Lady' and the temperament of soldiers can such a red classic aesthetics be fully reflected.(Dancer Platform,2019)

Picture 4: The actors went to Datong to learn shooting as soldiers.
Source: Central Ballet WeChat WeChat official account

2.2 Fieldwork and the inheritance of red cultural memory

The inheritance of red cultural memory is an important factor in the creation of red dance. Field investigation plays an important role in the creation of red dance. Through field investigation, the creators of red dance can understand the local red cultural history, national integrity and socialist core values. It is helpful for the audience to have a deeper understanding of the people's liberation and anti-Japanese war spirit in China while watching the red dance works, and then cultivate their patriotism and anti-Japanese war spirit. The unity of the Chinese nation is hard-won, so we should unite as one and jointly resist foreign enemies.

Conclusion

Field investigation plays an extremely important role in the creation of red dance, especially in emotional expression and the inheritance of red cultural memory. Through in-depth understanding of the local red cultural and historical stories, the creators of red dance can understand the local customs and customs, and learn the spirit of heroes and martyrs who made selfless dedication and sacrifice for the country and people in War of Resistance against Japanese Aggression and the revolutionary period. It can enrich the red cultural background and creative inspiration of the red dance creators, better explore and reflect in the creation, and make the red culture and red dance more accurately express the theme and the connotation in the dance.

Creators should actively explore the course of the revolutionary road, enter revolutionary museums, revolutionary sites, martyrs' cemeteries, red cultural centers, etc., and form creative motives and impulses. This can effectively avoid the problem of creative reference and enrich the connotation of dance. The motivation and impulse of dance creation is what is usually called "inspiration coming". Generally speaking, the formation of the motivation and impulse of dance creation is a vague feeling. The main ideological factor is that the dance creators inadvertently form emotional experiences and emotional resonance in their daily life feelings, which in turn triggers the creative motivation and produces a sublimation feeling of dance art.

The creation of red dance needs to mobilize imagination and create a new artistic image in the collision between red culture and dance. The imagination carried out in dance creation is not created out of thin air, but needs concrete imagination content and imagination inspiration, and finally forms imagination content under the guidance of sensibility and intuition, accompanied by strong aesthetic creation, and finally becomes the sublimation of dance essence. Being close to folk customs will enable the creators to better develop the fusion of imagination and image.

Discussion

At present, on China HowNet, most researchers study the history of red dance and its ideological and political education. And the researchers in this field of red dance creation are almost blank, which can be said to be very lacking. On China HowNet, there is only one article related to the creation of red dance: "Red Dance" has played a very positive role in socialist economic construction and socialist cultural construction and development, improved the people's entertainment spirit, met the people's spiritual and cultural needs, and has a very positive educational significance for college students' life values.(Byron,2012)

This article only talks about the significance of red dance creation and its educational value. There is no mention of how to create red dance and how to improve the creation of red dance. A person who has never been in the water can't learn to swim. As a direct observation method, fieldwork is a pre-step to obtain first-hand raw materials. It is not only recognized as the basic methodology of anthropology, but also the basic research methodology of cultural anthropology and archaeology. Through in-depth on-the-spot investigation and research, field investigation can provide rich materials and inspiration for red dance creation.

References

Byron. (2012). *Red dance: Creation and teaching research.* Nanchang: School of Art and Design, Nanchang University.

Cao, X. (2022). *Spiritual manifestation and artistic construction of red theme dance.* Beijing: Literature and Art Newspaper.

Dancer Platform. (2019). *Ballet "Red women soldiers": Creation process.* Shandong: Beijing Dancer Culture and Art Development Co., Ltd.

Jiang, D. (2021). *The centennial seal of "Red dance".* Beijing: Dance Research Institute of China Academy of Art.

Luo, C. (2010). *Female narration in the image building of "Red women soldiers".* Nanjing: China Modern Literature Research Center of Nanjing University.

Rao, H. (2022). *Exploration on the ideological and political education value of red dance.* Fujian: Fujian Art Vocational College.

Wang, W. (2017). *Inspiration for the creator comes from folk customs and people's life: A case study of Yunnan ethnic dance creation.* Yunnan: Yunnan Diqing Tibetan Autonomous Prefecture National Song and Dance Troupe.

Zhao, R. (2024). *Exploration of dance creation in field investigation: Based on emotion, memory and identity.* Jiangsu: School of Humanities, Jiangnan University.

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.103

An Analysis of a Relationship Between the Six Field of Insight Meditation and the Five Faculties

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิปัสสนาภูมิกับการปรับอินทรีย์ในการเจริญวิปัสสนาภาวนา

Anutchai Loungamornchai[1]*, Thanee Suwanprateep[2] & Panumart Neso[3]

อาณัติชัย เหลืองอมรชัย[1]*, ธานี สุวรรณประทีป[2] และภานุมาตร์ เนโส[3]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. **Anutchai Loungamornchai***
อาณัติชัย เหลืองอมรชัย*
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Pali Studies Campus, Buddhaghosa, Nakhon Pathom, Thailand.
Email: Anutchai_Loungamornchai@gmail.com

2. **Thanee Suwanprateep**
ธานี สุวรรณประทีป
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Pali Studies Campus, Buddhaghosa, Nakhon Pathom, Thailand.
Email: thane_305@hotmail.com

3. **Panumart Neso**
ภานุมาตร์ เนโส
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Pali Studies Campus, Buddhaghosa, Nakhon Pathom, Thailand.
Email: panumart.ne@mcu.ac.th

คำสำคัญ:
วิเคราะห์; ความสัมพันธ์; วิปัสสนาภูมิ; อินทรีย์; วิปัสสนาภาวนา

ABSTRACT

The objectives of this research are: (1) to study the Vipassana meditation in Theravada Buddhist scriptures; (2) to study Vipassana meditation and faculty adjustment as it appears in Theravada Buddhist scriptures; (3) to analyze the relationship between Vipassana meditation and adjusting the faculties for Vipassana practice. The research method was descriptive document work.

The results revealed that meditation is a practical principle of development of human beings, focusing on training the mind for right views for gaining the wisdom and understand the reality of things as it was which leads to be free from suffering according to the teachings of Buddhism. The final goal of Samatha practicing is Jhāna attainment, which is a by-product that occurs, namely 4 Rūpajhāna, 4 Arupajhāna, 8 Samādhi and 6 Abhiññā, and the cultivation of Vipassanā meditation to gain the wisdom seeing the arising and passing away of forms and names as they really were according to the principles of the Three Common Characteristics. Until attaining the Dhamma of becoming an Anāgāmī or Arahantaship who completely abandoned all defilements according to the sequence of enlightenment at each level until the highest point or Nibbana. All defilements can be completely cut off, leaving no remains. Vipassanābhūmi refers to the base where one does contemplate on as the objects of Vipassanā meditation. Vipassana practice requires contemplated objects. The state experienced as an object of Vipassana must be existing and does not change from its own state called ultimate state of Dhamma which is used as the base of practice consisting of 5 types: 5 Khandha, 12 Āyatana, 14 Dhātu, 22 Indriya, 4 Noble Truth, and 12

Keywords:
Analysis; Relationship; Six Field of Insight Meditation; Five Faculties

Article history:
Received: 26/10/2024
Revised: 06/11/2024
Accepted: 05/03/2025
Available online: 29/03/2025

How to Cite:

Loungamornchai et al. (2025). An Analysis of a Relationship Between the Six Field of Insight Meditation and the Five Faculties. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 729-738.

Paṭiccasamuppāda, in brief they are only form and name related to Vipassana practice. For Satipatthana practice one must be a process of adjusting the balance of 5 faculties: (1) Saddhindriya is against disbelief, (2) Viriyindriya has the power to eliminate laziness, (3) Satindriya has the power to eliminate heedlessness, (4) Samādhindriya has the power to eliminate distraction, (5) Paññindriya has the power to eliminate delusion. Analyzing the relationship between insight's planes and adjusting the sensual organs was found that adjusting the faculties to balance means adjusting the infaculties to be equal in pairs: 1) adjusting faith to be equal to wisdom, 2) adjusting wisdom to be equal to faith, 3) adjusting perseverance to equal to concentration, 4) adjusting concentration to be equal to persistence, 5) the more mindfulness the better, not lacking, not more than and it supports other faculties for balance faster. Adjusting the Indriya related to the five Vipassanābhūmi, namely the five Khandha, 12 Āyatanas, etc., as its concentrative objects for experiencing Three Characteristics. Balancing the 5 Indriya will make practice progress and leading to the final goal, Arahantship quickly, accordingly the Arahanta is called the one who completed faculties balance training.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท (2) เพื่อศึกษาวิปัสสนาภูมิกับการปรับอินทรีย์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิปัสสนาภูมิกับการปรับอินทรีย์ในการเจริญวิปัสสนา ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเอกสารเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า กรรมฐานเป็นหลักการปฏิบัติเพื่อฝึกฝนมนุษย์ เน้นฝึกจิตใจให้มีความเห็นที่ถูกต้อง และเจริญขึ้นเพื่อให้เกิดปัญญารู้แจ้งสภาวะธรรมชาติความเป็นจริงของสิ่งต่าง ๆ การที่จะพัฒนาจิตให้เจริญขึ้นในระดับปัญญาเพื่อรู้เท่าทันความเป็นจริงของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การ พ้นทุกข์ตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา จุดหมายของการเจริญสมถกรรมฐาน คือ ฌานจิต เป็นผลที่เกิดขึ้นตามมา คือ เกิดรูปฌาน 4 อรูปฌาน 4 สมาบัติ 8 อภิญญา 6 และการเจริญวิปัสสนาภาวนา เพื่อให้เกิดปัญญารู้เห็นความเกิดดับไปของรูปนามตามความเป็นจริง เป็นไปตามหลักของพระไตรลักษณ์ จนบรรลุธรรมเป็นพระอนาคามีหรือพระอรหันต์ ซึ่งเป็นผู้ละสังโยชน์ได้ตามลำดับของการบรรลุธรรม ในแต่ละขั้นจนถึงสูงสุดคือพระนิพพานตัดกิเลสทั้งหลายได้โดยสิ้นเชิงไม่มีส่วนเหลือ วิปัสสนาภูมิ หมายถึง พื้นที่กระทำวิปัสสนาหรืออารมณ์ของวิปัสสนา การเจริญวิปัสสนานั้นต้องกำหนดรู้อยู่ที่วิปัสสนาภูมิ สภาวะที่เป็นอารมณ์ของวิปัสสนาได้ต้องเป็นสิ่งที่มีอยู่จริงไม่เปลี่ยนแปลงจากสภาวะของตน คือ เป็นปรมัตถ์ธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติวิปัสสนา เรียกว่า วิปัสสนาภูมิ ๆ มี 5 อย่างได้แก่ ขันธ์ 5 อายตนะ 12 ธาตุ 14 อินทรีย์ 22 อริยสัจ 4 ปฏิจจสมุปบาท 12 และเมื่อย่อลงแล้วก็เป็นเพียงรูปกับนามเท่านั้น ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติวิปัสสนา การปฏิบัติวิปัสสนาตามหลักสติปัฏฐานต้องมีกระบวนการปรับสมดุล 5

ประการ คือ (1) สัทธินทรีย์ เป็นปฏิปักษ์ต่อความไม่เชื่อ (2) วิริยินทรีย์ มีอำนาจในการกำจัดความเกียจคร้าน (3) สตินทรีย์ มีอำนาจในการกำจัดความประมาท (4) สมาธินทรีย์ มีอำนาจในการกำจัดความฟุ้งซ่าน (5) ปัญญินทรีย์ มีอำนาจในการกำจัดความหลง วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการวิปัสสนาภูมิกับการปรับอินทรีย์ พบว่า การปรับอินทรีย์ให้สมดุล คือ เป็นการปรับอินทรีย์เสมอกันเป็นคู่ ๆ กล่าวคือ 1) ปรับศรัทธาให้เสมอกับปัญญา 2) ปรับปัญญาให้เสมอกับศรัทธา 3) ปรับวิริยะให้เสมอกับสมาธิ 4) ปรับสมาธิให้เสมอกับวิริยะ 5) สติยิ่งมากยิ่งดี ไม่ขาดไม่เกิน และเป็นตัวสนับสนุนอินทรีย์อื่นให้สมดุลเร็วขึ้น การปรับอินทรีย์มีความสัมพันธ์กับวิปัสสนาภูมิทั้ง ๕ หมวดมี ขันธ์ 5 อายตนะ 12 เป็นต้น ในฐานะเป็นอารมณ์ของการตามรู้เพื่อให้เห็นไตรลักษณ์ การปรับอินทรีย์ 5 ให้สมดุลจะทำให้การปฏิบัติธรรมก้าวหน้าและถึงเป้าหมายสูงสุดคือการบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ได้อย่างรวดเร็ว พระอรหันต์จึงเป็นผู้ชื่อว่าผ่านการอบรมอินทรีย์ให้สมดุลครบถ้วน

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งสัจธรรมและปัญญาที่สอนเรื่องความจริงของชีวิตและ ธรรมชาติที่ทุกคนสามารถศึกษาค้นคว้า พิสูจน์ ทดลองให้รู้จริง เห็นได้ด้วยตนเองตลอดเวลา ที่สำคัญสอนให้ผู้นับถือใช้ปัญญาพิจารณาสิ่งต่างๆ ให้รู้จริงด้วยตนเองก่อนแล้วจึงเชื่อ มนุษย์ยก ย่องตนเองว่าเป็นสัตว์ประเสริฐที่สุด มีความคิดความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไปมนุษย์พยายามใช้ ความคิดของตนเองอย่างมากมาย เพื่อจะทำให้ชีวิตดำเนินไปอย่างราบรื่น ไปสู่สิ่งที่ตนเองมุ่งมั่น ปรารถนาเพื่อให้ตนเองดำรงชีวิตอยู่ได้

ดังนั้น ไม่ว่าพระพุทธเจ้าในอดีต ในปัจจุบัน และพระพุทธเจ้าที่จะเสด็จอุบัติมาใน อนาคต พระองค์ล้วนแล้วแต่จะต้องมาตรัสรู้ รู้แจ้งอริยสัจ 4 ทั้งสิ้น และเป็นหน้าที่โดยตรงขององค์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่จะต้องสั่งสอนเหล่าเวไนยสัตว์ให้รู้ซึ้งถึงอริยสัจ 4 แต่ด้วยวิสัยของมนุษย์ ซึ่งมีจริตไม่เหมือนกัน พระองค์จึงต้องสั่งสอนแตกต่างกัน เป็นขันธ์ 5 บ้าง อายตนะ 12 บ้าง ธาตุ 14 บ้าง อินทรีย์ 22 บ้าง ปฏิจจสมุปบาท 12 บ้าง และอริยสัจ 4 บ้าง เพื่อให้เหมาะกับจริตและกำลังแห่งอินทรีย์ของแต่ละบุคคล คัมภีร์ฎีกาอภิธรรมมัตถสังคหะ (พิมพ์บาลี) กล่าวว่า พระพุทธองค์ทรงพระประสงค์ความอนุเคราะห์หมู่สัตว์ 3 จำพวกคือด้วย

1. เหล่าสัตว์ที่หลงในนาม มีอินทรีย์แก่กล้า และพอใจความย่อ
2. เหล่าสัตว์ที่หลงในรูป มีอินทรีย์ยังไม่แก่กล้านัก และพอใจความปานกลาง
3. เหล่าสัตว์ที่หลงในนามและรูปทั้งสองนั้น มีอินทรีย์อ่อน และพอใจความพิสดาร

บรรดาเหล่าสัตว์ 3 จำพวกนั้นเหล่าสัตว์ที่หลงในนามและกำหนดรู้ถึงขันธ์ได้ เพราะในขันธ์ทั้งหลายเหล่านั้น พระผู้มีพระภาคทรงจำแนกขันธ์ออกเป็น 4 ประการ (เวทนาขันธ์ 1 สัญญาขันธ์ 1 สังขารขันธ์ 1 วิญญาณขันธ์ 1) เหล่าสัตว์ผู้หลงในรูปจะกำหนดรู้ ถึงอายตนะได้ เพราะอายตนะทั้งหลายเหล่านั้น พระผู้มีพระภาคจำแนกรูปเป็น 11 ส่วนทั้งกึ่ง(10 ส่วนครึ่ง) เหล่าสัตว์ที่ หลงในนามและรูปทั้งสองจะกำหนดรู้ถึงธาตุได้ เพราะในธาตุทั้งหลายนั้น พระผู้มีพระภาคทรง จำแนกนาม และรูปทั้งสอง โดยพิสดารบ่อเกิดแห่งทุกข์ล้วนเกิดมาจากอินทรีย์ หรืออายตนะ 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ สามารถกล่าวได้ว่า ความทุกข์ทั้งหมดทั้งปวงล้วนเกิดมาจากอินทรีย์ และพระนิพพานเป็นที่สิ้นสุด แห่งทุกข์ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เน้นด้านปัญญา

และสุดยอดของพระพุทธศาสนาก็คือ การ เจริญวิปัสสนาภาวนา วิปัสสนาภาวนานั้น ต้องได้สภาวธรรมอันเป็นปรมัตถ์มาเป็นอารมณ์ คือ วิปัสสนาภูมิอันได้แก่

1) ขันธ์ 5 คือ กองทั้ง 5
2) อายตนะ 12 คือ สะพานเครื่องเชื่อมต่อให้เกิดความรู้ มี 12
3) ธาตุ 14 คือ สิ่งที่ทรงไว้ซึ่งสภาพของตนมี 14
4) อินทรีย์ 22 คือ ความเป็นใหญ่มี 22
5) อริยสัจจะ 4 คือ ความจริงอันประเสริฐ มี 4
5) ปฏิจจสมุปบาท 12 คือ ความประชุมพร้อมด้วยเหตุผล มี 12

การเจริญวิปัสสนาต้องอาศัยอารมณ์วิปัสสนาหรือภูมิแห่งปัญญา ที่เรียกว่าวิปัสสนา ภูมิ เป็นพื้นที่ในการปฏิบัติการ เมื่อเราต้องการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จลงได้ จะต้องมีตัวยึดเหนี่ยวหรืออุปกรณ์ในการทำงานนั้น ๆ จึงจะเกิดเป็นวิปัสสนาญาณขึ้นได้ วิปัสสนาภูมิ หมายถึง พื้นที่กระทำวิปัสสนาหรืออารมณ์ของวิปัสสนา การเจริญวิปัสสนานั้นต้องกำหนดรู้อยู่ที่ วิปัสสนาภูมิ สภาวะที่เป็นอารมณ์ของวิปัสสนาได้ต้องเป็นสิ่งที่มีอยู่จริง ไม่เปลี่ยนแปลงจากสภาวะของตน คือ เป็นปรมัตถ์ธรรม

ในพุทธพจน์แสดงปฏิปทา 4 ว่าด้วยแนวการปฏิบัติธรรมของบุคคลที่แตกต่างกันไปเป็น 4 ประเภทคือ บางพวกปฏิบัติลำบากทั้งรู้ได้ช้า บางพวกปฏิบัติลำบากแต่รู้ได้เร็ว บางพวกปฏิบัติสะดวกแต่รู้ได้ช้า บางพวกปฏิบัติสะดวกทั้งรู้ได้เร็ว พระพุทธองค์ทรงชี้แจงว่า ตัวการที่กำหนดให้รู้ช้าหรือรู้เร็วก็คืออินทรีย์ 5 กล่าวคือ ถ้าอินทรีย์ 5 อ่อนไปก็รู้ช้า ถ้าอินทรีย์ 5 แก่กล้าก็รู้ได้เร็ว แม้แต่การที่พระอนาคามีแตกต่างกันออกไปเป็นประเภทต่าง ๆ ก็เพราะอินทรีย์ 5 เป็นตัวกำหนดด้วย หรือกว้างออกไปอีก ความพรั่งพร้อมและความหย่อนแห่งอินทรีย์ 5 นี้แล เป็นเครื่องวัด ความสำเร็จ เป็นอริยบุคคลขั้นต่าง ๆ ทั้งหมดกล่าวคือ เพราะอินทรีย์ 5 เต็มบริบูรณ์ก็เป็นพระอรหันต์ อินทรีย์ 5 อ่อนกว่านั้นก็เป็นพระอนาคามี อ่อนกว่านั้นก็เป็นพระสกทาคามี อ่อนกว่านั้นก็เป็นพระโสดาบันประเภทธัมมานุสารี อ่อนกว่านั้นอีกก็เป็นพระโสดาบันประเภทสัทธานุสาร ดังนี้ เป็นต้น ตลอดจนว่าถ้าไม่มีอินทรีย์ 5 เสียเลยโดยประการทั้งปวง ก็จัดเป็นพวกปุถุชนคนภายนอกมีคำสรุปว่า ความแตกต่างแห่งอินทรีย์ทำให้มีความแตกต่างแห่งผล ความแตกต่างแห่งผลทำให้มีความแตกต่างแห่งบุคคล หรือว่าอินทรีย์ต่างกันทำให้ผลต่างกัน ผลต่างกันทำให้บุคคลต่างกัน

ในการปฏิบัติที่มีการปรับสมดุลอินทรีย์ที่ไม่สม่ำเสมอกันย่อมมีผลคือ

1. ถ้ามีศรัทธามาก ปัญญาหย่อน ย่อมทำให้โมหะครอบงำ
2. ถ้ามีวิริยะมาก สมาธิหย่อน ย่อมทำให้จิตฟุ้งซ่าน
3. ถ้ามีสมาธิมาก วิริยะหย่อน ย่อมทำให้เฉื่อยชาเกียจค้าน
4. ถ้ามีปัญญามาก ศรัทธาหย่อน ย่อมทำให้จิตกระด้าง ฟุ้งซ่าน

ส่วนสติยิ่งมากยิ่งดีแก่โยคีผู้ปฏิบัติ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิเคราะห์เทคนิคการปรับ อินทรีย์ให้สมดุลในการปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 เพื่อให้เกิดความชัดเจนทั้งหลักการและวิธีการเพื่อ อำนวยประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติมากยิ่งขึ้น

เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องอินทรีย์อันเป็นหลักปฏิบัติที่ปรากฏในคัมภีร์ พระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งสามารถพัฒนาให้ดำเนินไปสู่มรรค ผล นิพพานได้ และสามารถ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม เพราะผู้วิจัยเห็นว่า อินทรีย์นั้นสามารถทำให้เจริญขึ้น และพัฒนาจนเต็มประสิทธิภาพได้ เหตุนี้กระบวนการแห่งการบรรลุธรรมที่จะถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้ นั้นต้องมีอินทรีย์ที่สมดุลแก่กล้าจนสุดรอบในภาวะแห่งการบ่มเพาะอินทรีย์ชื่อได้ว่าเป็นการเพียร เผากิเลสอาสวะที่เป็นตัวการทำให้สัตว์ทั้งหลายเวียนว่ายอยู่ในสังสารวัฏฏอย่างไม่จบสิ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาวิปัสสนาภูมิกับการปรับอินทรีย์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิปัสสนาภูมิกับการปรับอินทรีย์ในการเจริญวิปัสสนาภาวนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง “วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิปัสสนาภูมิกับการปรับอินทรีย์ในการเจริญวิปัสสนาภาวนา” เป็นการศึกษาวิจัยด้านเอกสาร (Documentary research) และเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยมีวิธีการดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเอกสารจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาทเกี่ยวกับการปฏิบัติวิปัสนาภาวนา วิปัสสนาภูมิ และการปรับอินทรีย์ในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ที่ปรากฏในพระสูตรต่างๆ ในคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนฎีกา รวมทั้ง เอกสารวิชาการและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิปัสสนาภูมิกับการปรับอินทรีย์ในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา
3. นำข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้ามาเรียบเรียงแล้วปรับปรุงแก้ไขและบรรยายเชิงพรรณนา
4. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย
5. เรียบเรียงเนื้อหาเป็นรูปเล่มและนำเสนอ

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ มีผลการวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์ 3 ข้อ และประเด็นที่ค้นพบจากการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

1. การปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

กรรมฐานเป็นหลักการปฏิบัติเพื่อฝึกฝนมนุษย์โดยเน้นไปที่การฝึกหัดจิตใจให้มีความเห็นที่ถูกต้องและฝึกจิตให้เจริญขึ้นเพื่อทำให้เกิดปัญญาซึ่งเป็นหัวใจ สำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นจะต้องฝึกฝนทุกคน การฝึกกรรมฐานจึงเป็นวิธีการฝึกจิตให้รู้แจ้งและเข้าใจ สภาวะธรรมชาติความเป็นจริงของสิ่งต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นโดยใช้องค์ธรรมคือสติและปัญญาในการ พิจารณาอารมณ์เพื่อให้จิตไม่ตกไปอยู่ในฝ่ายของอกุศลมีความหลงเป็นต้น กรรมฐานจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะของการดำเนินชีวิต เป็นการบริหารและพัฒนาจิต เพื่อให้เกิดความสงบไม่วุ่นวาย และทำให้เกิด

ความมั่นใจเข้มแข็งซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาพจิตในทางกายภาพและเป็นอุบายใน การที่จะพัฒนาจิตให้เจริญขึ้นในระดับปัญญาเพื่อรู้เท่าทันความเป็นจริงของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การ พ้นทุกข์ตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา จุดหมายปลายทางของการเจริญสมถกรรมฐาน คือ ฌานจิต เป็นผลพลอยได้ที่เกิดขึ้น คือ เกิดรูปฌาน 4 อรูปฌาน 4 สมาบัติ 8 อภิญญา 6 และหากเจริญปัญญาต่อจนเห็นความเกิดดับไปของรูปนามตามความเป็นจริง เป็นไปตามหลักของพระไตรลักษณ์ ได้บรรลุธรรมเป็นพระอนาคามีหรือพระอรหันต์ ก็จะสามารถเข้านิโรธสมาบัติเสวยความสุขอันเป็นวิหารธรรมได้ ผลที่ต้องการจากการเจริญสมถกรรมฐานตามหลักพระพุทธศาสนาที่แท้จริงนั้น ใช้เพื่อเป็นบาทฐานในการเจริญวิปัสสนา โดยเฉพาะการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน 4 จัดเป็นวิชชาบัญญัติ ในการเจริญวิปัสสนาเบื้องต้น คำบริกรรมแม้จะทำให้รับรู้คำบัญญัติเป็นอารมณ์จริง แต่ก็ช่วยให้จิตจดจ่ออารมณ์มากขึ้น จากนั้นจึงสามารถหยั่งรู้เห็นรูปนามตามสภาวธรรมนั้น โดยความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตาได้ เมื่อวิปัสสนามีกำลังมากขึ้นแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องใช้คำบริกรรมอีกต่อไป เพราะสามารถรู้รูปนามได้ชัดเจนแล้ว เมื่อเห็นอาการพองว่าไม่ใช่ท้องพอง เห็นอาการยุบว่าไม่ใช่ท้องยุบ เห็นรูปนาม เป็นเพียงธาตุที่ถูกรู้ บัญญัติธรรมเกาะติดอารมณ์ไม่ได้อีก เพราะเห็นแจ้งด้วยปัญญาแล้วว่าเป็นเพียงธาตุล้วน ๆ ที่เกิดดับไปตามเหตุปัจจัยของเขาเองอยู่ตลอดเวลา หาบัญญัติมิได้ ผลในการทำบริกรรมภาวนาจนกระทั่งเกิดวิปัสสนา สามารถตัดละปหานกิเลสได้อย่างเด็ดขาดตามลำดับของการบรรลุธรรมในแต่ละขั้นจนถึงสูงสุดคือพระนิพพานตัดกิเลสทั้งหลายได้โดยสิ้นเชิงไม่มีส่วนเหลือ

2. วิปัสสนาภูมิกับการปรับอินทรีย์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

วิปัสสนาภูมิ หมายถึง พื้นที่กระทำวิปัสสนาหรืออารมณ์ของวิปัสสนา การเจริญวิปัสสนานั้นต้องกำหนดรู้อยู่ที่วิปัสสนาภูมิ สภาวะที่เป็นอารมณ์ของวิปัสสนาได้ต้องเป็นสิ่งที่มีอยู่จริงไม่เปลี่ยนแปลงจากสภาวะของตน คือ เป็นปรมัตถ์ธรรม ธรรมที่เป็นพื้นฐานของการปฏิบัติวิปัสสนา เรียกว่า วิปัสสนาภูมิ ๆ มี 5 อย่างได้แก่ ขันธ์ 5 อายตนะ 12 ธาตุ 14 อินทรีย์ 22 อริยสัจ 4 ปฏิจจสมุปบาท 12 และเมื่อย่อลงแล้วก็เป็นเพียง รูปกับนามเท่านั้น ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติวิปัสสนา เพราะโดยสรุปแล้วการปฏิบัติวิปัสสนา ตามหลักสติปัฏฐาน 4 ที่พระพุทธองค์ได้ตรัสแสดงไว้นั้น ก็คือการกำหนดพิจารณาให้รู้สิ่งที่เป็นรูป กับนาม โดยความเป็นปรมัตถสัจจะ ความหมายของอินทรีย์ ทั้งความหมายตามรูปศัพท์ ในพระไตรปิฎกและคัมภีร์รุ่นต่อมารวมถึงจากทรรศนะของวิชาการในยุคปัจจุบันต่างก็ให้ความหมายที่ออกมาในทิศทางเดียวกัน คือ ธรรมที่มีความเป็นใหญ่ มีความเป็นใหญ่ในหน้าที่ตน หรือ มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนั้น ๆ เมื่อแปลความออกมาแล้วในเรื่องการแสดงความเป็นใหญ่ ความมีอำนาจเป็นธรรมที่มีอำนาจยิ่งใหญ่ในการปราบปรามอกุศลธรรมที่เป็นปฏิปักษ์กับอินทรีย์ทั้งหลาย สำหรับงานวิจัยนี้จะกล่าวถึง อินทรีย์ คือหมวดธรรมที่เกี่ยวข้องกับความสมดุลแห่งอินทรีย์ 5 ประการ คือ (1) สัทธินทรีย์ อินทรีย์คือศรัทธา มีลักษณะของความเชื่อมั่น มีความสำคัญคือความอำนาจในการกำจัดอัสสทธิยะ (ความไม่เชื่อ) (2) วิริยินทรีย์ อินทรีย์คือวิริยะ มีลักษณะการอุปถัมภ์ค้ำจุนไว้ของความเพียรไม่ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญไป มีความสำคัญคือ มีอำนาจในการกำจัดโกสัชชะ (ความเกียจคร้าน) (3) สตินทรีย์ อินทรีย์คือสติ มีการระลึก (การไม่ฟั่นเฟือน) มีการเข้าไปประคองไว้เป็นลักษณะแนบชิดอารมณ์ มีหน้าที่ไม่หลงลืม มีความสำคัญคือ มีอำนาจในการกำจัดปมาทะ (ความประมาท) (4) สมาธินทรีย์ อินทรีย์คือสมาธิ มีลักษณะแสดงถึงความบริสุทธิ์แห่งจิต ความตั้งมั่นของจิต และความควรแก่การงานของจิต มีความสำคัญคือ มีอำนาจในการกำจัดวิกเขปะ (ความฟุ้งซ่าน) (5)

ปัญญินทรีย์ อินทรีย์คือปัญญา มีลักษณะแห่งการรู้ การเห็น การรู้แจ้งแทงตลอดตามที่เป็นจริง เป็นแสงสว่างที่กำจัดความมืด มีความสามารถตัดปัญหาหรือดับทุกข์ มีความสำคัญคือมีอำนาจในการกำจัดสัมโมหะ (ความหลง)

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิปัสสนาภูมิกับการปรับอินทรีย์ในการเจริญวิปัสสนา

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการวิปัสสนาภูมิกับการปรับอินทรีย์ พบว่า การปรับอินทรีย์มีความสำคัญในการปฏิบัติกรรมฐานเป็นอย่างยิ่ง จากการศึกษาตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกและคัมภีร์รุ่นต่อมาตลอดจนนักวิชาการในยุคปัจจุบันนั้น ได้ชี้แจงถึงเรื่องการปรับอินทรีย์เพื่อให้ได้ความสมดุลออกมาในรูปแบบและมีแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าอินทรีย์อย่างหนึ่งอย่างใดแรงกล้าเกินไป และอินทรีย์อื่นยังอ่อนอยู่ อินทรีย์อื่นเหล่านี้ก็จะเสียความสามารถในการทำหน้าที่ของตน เช่น ถ้าศรัทธาแรงไป วิริยะก็ทำหน้าที่ยกจิตไม่ได้ สติก็ไม่สามารถดูแลจิต สมาธิก็ไม่สามารถทำจิตให้แน่วแน่ ปัญญาก็ไม่สามารถเห็นตามความเป็นจริง ต้องลดศรัทธาด้วยการใช้ปัญญาพิจารณาสภาวะแห่งธรรม หรือมนสิการในทางที่ไม่เป็นการเพิ่มกำลังให้แก่ศรัทธา ตามหลักทั่วไปในการปรับอินทรีย์มีหลักการปรับอินทรีย์ให้เสมอกันเป็นคู่ ๆ กล่าวโดยสรุป คือ การปรับอินทรีย์ให้สมดุล คือ เป็นการปรับอินทรีย์เสมอกันเป็นคู่ ๆ กล่าวคือ 1) ปรับศรัทธาให้เสมอกับปัญญา 2) ปรับปัญญาให้เสมอกับศรัทธา 3) ปรับวิริยะให้เสมอกับสมาธิ 4) ปรับสมาธิให้เสมอกับวิริยะ 5) ส่วนสตินั้นยิ่งมีเท่าไรก็ยิ่งดีไม่มีคำว่าเกินเป็นตัวกลางประสานได้ทุกธรรม เมื่อมีการฝึกฝนอบรมอินทรีย์ทั้ง 5 ให้สมดุลสม่ำเสมอจะทำให้ปฏิบัติธรรมก้าวหน้าและถึงจุดหมายปลายทางได้รับประโยชน์สูงสุดในพระพุทธศาสนา กล่าวคือ พระอรหันต์ และการที่ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลผู้ผ่านการอบรมบ่มอินทรีย์ที่ได้สมดุลครบถ้วนบริบูรณ์แล้ว วิเคราะห์ความสัมพันธ์การปรับอินทรีย์ 5 ในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน โดยแบ่งออกเป็น

(1) วิเคราะห์ความสัมพันธ์การปรับสัทธินทรีย์ในโพธิปักขิยธรรมเพื่อการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานคือ ในกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน มีหลักธรรมที่สนับสนุน 3 ประการ คือ 1. อาตาปี คือ มีความเพียรไว้สำหรับเผากิเลส 2. สัมปชาโน คือ มีปัญญาพิจารณาตามความเป็นจริง 3. สติมาคือ มีสติอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย ผู้ปฏิบัติธรรมเมื่อมีศรัทธาพึงพิจารณาเห็นกายในกาย และคอยเฝ้าดูสิ่งที่ปรากฏทางกายได้แก่ ลมหายใจเข้าออก กำหนดอิริยาบถใหญ่ อิริยาบถย่อย สิ่งปฏิกูล และธาตุ เป็นต้น ในเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน โดยผู้ปฏิบัติธรรมมีศรัทธาคือเชื่อปัญญาเครื่องตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าพึงคอยเฝ้าดูความรู้สึกหรือการเสวยอารมณ์ที่มากระทบทางกายเช่น เจ็บปวด เมื่อยล้า หรือชา เป็นต้น เวทนาเหล่านี้ เป็นสภาวะอารมณ์ที่ทำให้เกิดความทุกข์ ในจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน โดยผู้ปฏิบัติธรรมมีศรัทธา คือ เชื่อปัญญาเครื่องตรัสรู้ของตถาคต พึงคอยเฝ้าดูจิตที่ถูกการกระทบ หรือสัมผัสแล้วมีความรู้สึกเป็นอย่างไรบ้าง เช่น มีความกำหนัด มีความโกรธ มีความหลง เป็นต้น ผู้ปฏิบัติธรรมพึงเชื่อและมีความศรัทธาในลักษณะของจิตที่เกิดจากใจเท่านั้น เมื่อผู้ปฏิบัติธรรมมีความศรัทธาเชื่อในเบื้องต้นที่เกิดขึ้นจากการประจักษ์แจ้งตามความจริงที่เกิดด้วยตนเองจนจิตของผู้ปฏิบัติธรรมนั้น เกิดความสงบ ตั้งมั่นเป็นสมาธิทำให้เกิดปัญญาเห็นแจ้งตามความเป็นจริงได้ ในธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน โดยผู้ปฏิบัติธรรมมีศรัทธา คือ เชื่อปัญญาเครื่องตรัสรู้ของตถาคต พึงกำหนดรู้สภาวะหรืออาการของธัมมารมณ์ที่เกิดขึ้น เช่น ความรู้สึกกำหนัดในอารมณ์ ความโกรธ ความง่วงในระหว่างปฏิบัติ เป็นต้น อารมณ์เหล่านี้ เป็นนิวรณ์ เป็นตัวขัดขวางการพัฒนาในการปฏิบัติธรรมไปสู่มรรค ผล และนิพพาน

(2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์การปรับวิริยินทรีย์ในโพธิปักขิยธรรมเพื่อการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน คือ ในกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน มีหลักธรรมที่สนับสนุน 3 ประการ คือ 1. อาตาปี คือ มีความเพียรไว้สำหรับเผากิเลส 2. สัมปชาโน คือ มีปัญญาพิจารณาตามความเป็นจริง 3. สติมาคือ มีสติอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสายผู้ปฏิบัติธรรมพึงมีความเพียรในการกำหนดรู้ในการเคลื่อนไหวกายตั้งแต่ลมหายใจเข้า หายใจออก กายที่เคลื่อนไหวในอิริยาบถต่าง ๆ ด้วยความขยันและอดทน ไม่เกียจคร้านในการกำหนดรู้สภาวะต่าง ๆ ที่เคลื่อนไหวของรูปกายเป็นต้น ในเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน ผู้ปฏิบัติธรรมพึงมีความเพียรในการกำหนดรู้ในการสภาวะอารมณ์ที่เข้ามากระทบทางทวารทั้ง 6 แล้วส่งผลให้จิตหรือใจเข้ารับรู้แล้วจึงส่งผลให้เกิดเวทนาขึ้น แต่ใจที่เข้าไปรับรู้ในเวทนาที่เป็นนามธรรม ทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมเข้าไปรับรู้ และพึงกำหนดรู้ในเวทนานั้น ๆ ตามความเป็นจริง ในจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน ผู้ปฏิบัติธรรมพึงเป็นผู้มีความเพียร บากบั่น กำหนดรู้ในการสภาวะอารมณ์ที่เข้ามากระทบทางทวารทั้ง 6 แล้วส่งผลให้จิตเข้ารับรู้แล้วจึงส่งผลให้เกิดอารมณ์ เช่น จิตมีราคะ จิตมีโทสะ จิตมีโมหะ เป็นต้น พึงกำหนดรู้ในจิตตามความเป็นจริง ในธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ผู้ปฏิบัติธรรมพึงมีความเพียร มีความมุ่งมั่น บากบั่นในการกำหนดรู้ในการสภาวะอารมณ์ทางทวารทั้ง 6 และกิเลสเครื่องปิดกันมีนิวรณ์ 5 เป็นต้น ความรู้สึกเหล่านี้ เป็นแต่เพียงอาการหรือสภาวะที่มีกระทบจิตใจแล้วส่งผลให้จิตได้รับรู้ ผู้ปฏิบัติธรรมพึงประคับประคองอารมณ์ที่เป็นกุศลธรรมไว้ให้มากจนอารมณ์ที่เป็นอกุศลธรรมนั้นไม่สามารถเข้ามาแทรกในระหว่างการปฏิบัติธรรมได้

(3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์การปรับสตินทรีย์ในโพธิปักขิยธรรมเพื่อการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน คือ กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน มีหลักธรรมที่สนับสนุน 3 ประการ คือ 1. อาตาปี คือ มีความเพียรไว้สำหรับเผากิเลส 2. สัมปชาโน คือ มีปัญญาพิจารณาตามความเป็นจริง 3. สติมาคือ มีสติอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย ผู้ปฏิบัติธรรมต้องกำหนดรู้หรือระลึกรู้ด้วยจิตอย่างจ่อต่อเนื่องไม่ให้ขาดสาย เช่นกำหนดว่า คู้หนอกำหนดว่า เหยียดหนอ เป็นต้น สติก็จะเกิดเป็นกำลัง หรือพลังจิตนำไปสู่สมาธิช่วยสั่งสมบารมีในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาได้เป็นอย่างดี ในเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน โดยผู้ปฏิบัติมีสติคือ ความระลึกได้หมายถึง การมีปัญญาระลึกถึงการกระทำ หรือคำพูดที่พูดมานานแล้ว สติกำหนดพิจารณาเวทนา 3 คือ สุขเวทนา ทุกขเวทนา อุเบกขาเวทนาซึ่งเป็นกำลังเพื่อการตรัสรู้ การรู้สึกสภาวธรรมปัจจุบันตามความเป็นจริง โดยรับรู้สภาวธรรมอย่างแท้จริง ในจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน ผู้ปฏิบัติธรรมพึงมีสติอย่างแน่วแน่และมั่นคงต่อการกำหนดรู้ชัดในจิตที่สนองตอบอารมณ์นั้นอย่างจดจ่อต่อเนื่อง เมื่อกำหนดมาก ๆ เข้า จิตจะเกิดพลัง จิตจะสงบ จิตจะตั้งมั่น จิตจะมั่นคง จนนำไปสู่สมาธิ มีปัญญาญาณเป็นบาทฐานและการสั่งสมบารมีนำไปสู่การพัฒนาการเจริญวิปัสสนากรรมฐานต่อไป ในธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ผู้ปฏิบัติธรรมพึงมีสติระลึกรู้ในสภาวะอารมณ์ที่เป็นอกุศลธรรมที่คอยขัดขวางจิตที่ส่งผลกระทบ ไม่ว่าจะเป็นความกำหนัด ความโกรธ ความโลภ เป็นต้น สภาวะอารมณ์ที่มากระทบจิตแล้วส่งผลให้จิตได้เข้าไปรับรู้เหล่านี้ เป็นตัวขัดขวางการเจริญสติ ฉะนั้นผู้ปฏิบัติธรรมพึงมีสติอย่างแน่วแน่และมั่นคงต่อการกำหนดรู้ชัดในจิตด้วยสติสัมปชัญญะในขณะปฏิบัติกรรมฐาน

(4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์การปรับสมาธินทรีย์ในโพธิปักขิยธรรมเพื่อการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน มีหลักธรรมที่สนับสนุน 3 ประการ คือ 1. อาตาปี คือ มีความเพียรไว้สำหรับเผากิเลส 2. สัมปชาโน คือ มีปัญญาพิจารณาตามความเป็นจริง มีกระบวนการ 3 ประการ คือ 1) จำเป็นต้องมีอาตาปี คือ มีความเพียรเผากิเลส 2)

มีสัมปชาโน คือ มีปัญญาหยั่งเห็น หมายความว่า หยั่งเห็นสภาวธรรมตามความเป็นจริง 3) มีสติมา คือ มีสติอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย คือ ผู้ปฏิบัติธรรมมีสมาธิพึงเข้าไปกำหนดรู้สภาวธรรมที่เกิดขึ้นกับกายเริ่มตั้งแต่อิริยาบถใหญ่ อิริยาบถย่อยเป็นต้นมีสติกำหนดรู้ว่า ไม่เที่ยง เป็นทุกข์บังคับไม่ได้ในกายของเราและของคนอื่นก็เช่นเดียวกัน สติพึงกำหนดรู้อยู่ตลอดเวลาในการเคลื่อนไหว การคู้ การเหยียดเป็นต้น จนจิตเกิดความตั้งมั่นเป็นสมาธิได้ ในเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน ผู้ปฏิบัติธรรมควรมีสมาธิที่เป็นพลังที่เกิดจากการกำหนดรู้เวทนาที่ต่อเนื่องจากสติ หรืออาจจะกล่าวได้เลยว่าผู้มีสติในการกำหนดรู้ที่มั่นคงในเวทนา 3 คือ สุขเวทนา ทุกขเวทนา อุเบกขาเวทนา ทนต่อการเสวยอารมณ์แห่งเวทนานั้น ย่อมช่วยนำไปสู่สมาธิที่ตั้งมั่นได้ ในจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน ผู้ปฏิบัติธรรมมีสมาธิตั้งมั่น มั่นคงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือเป็นเอกัคคตาแล้ว จิตนั้นจะทำให้เกิดพลังอันกล้าแกร่ง จิตที่แข็งแกร่งคือจิตมีราคะก็รู้ชัดว่า จิตมีราคะ จิตปราศจากราคะก็รู้ชัดว่า จิตปราศจากราคะเป็นต้น สู้อดทนฟันฝ่าต่ออารมณ์ที่มากระทบอย่างแรงกล้า จิตก็จะสงบนิ่งจนเกิดเป็นสมาธิ เกิดขึ้น ในธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน โดยผู้ปฏิบัติธรรมมีสมาธิ เป็นพลังที่เกิดจากการกำหนดรู้อารมณ์ของจิตที่ต่อเนื่องจากสติ หรืออาจจะกล่าวได้ว่าผู้มีสติในการกำหนดรู้ที่มั่นคงในอารมณ์ 6 และพิจารณาธรรมเช่น ขันธ์ 5 คือ รูปเป็นอย่างนี้ ความเกิดแห่งรูปเป็นอย่างนี้ ความดับแห่งรูปเป็นอย่างนี้เป็นต้น อันเป็นบาทฐานและการสั่งสมบารมีเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐานต่อไป

(5) วิเคราะห์ความสัมพันธ์การปรับปัญญินทรีย์ในโพธิปักขิยธรรมเพื่อการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน คือ ในกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน มีหลักธรรมที่สนับสนุน 3 ประการ คือ 1. อาตาปี คือ มีความเพียรไว้สำหรับเผากิเลส 2. สัมปชาโน คือ มีปัญญาพิจารณาตามความเป็นจริง 3. สติมาคือ มีสติอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย ผู้ปฏิบัติธรรมมีปัญญาเป็นความรู้แจ้งในการกำหนดรู้ที่กาย เป็นผลที่เกิดมาจากสติเข้าไประลึกรู้ในกายที่เคลื่อนไหวโดยเฉพาะในอิริยาบถนั่งสมาธิ กำหนดรู้ว่า ท้องที่พองขึ้น ท้องที่ยุบลงเป็นแต่เพียงรูปที่เคลื่อนไหวเพราะธาตุลมบีบบังคับให้เคลื่อนไหวเท่านั้น รูปที่เคลื่อนไหวไม่มีตัวตน มีอาการที่เกิดขึ้น และดับไปเท่านั้น กำหนดรู้อย่างนี้ เป็นพลังจิตที่ทำให้เกิดปัญญาญาณในการรู้แจ้งแห่งวิปัสสนาปัญญา ในเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน ผู้ปฏิบัติธรรมมีปัญญาเป็นความรู้แจ้งในการกำหนดรู้ที่เวทนา 3 คือ สุขเวทนา ทุกขเวทนา อุเบกขาเวทนา เป็นผลที่เกิดจากสติเข้าไประลึกรู้ในเวทนาที่เสวยอารมณ์ของจิต ไม่ว่าจะเป็นอิริยาบถใด ๆ ก็ตาม โดยเฉพาะกำหนดรู้เวทนาที่เท้าในขณะเดินมาอาการปวดเมื่อยเป็นต้น อีกทั้งยังเป็นบาทฐานและเป็นการสั่งสมบารมี เพื่อการเจริญวิปัสสนาภาวนาต่อไป ในจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน ผู้ปฏิบัติธรรมมีปัญญาเป็นความรู้ชัด แจ้งในการกำหนดรู้อารมณ์ที่ส่งผลกระทบกับจิต เป็นผลที่เกิดมาจากสติเข้าไประลึกรู้ในอารมณ์ของจิต ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์จะส่งผลอย่างไรก็ตาม จิตของผู้ปฏิบัติธรรมพึงเข้าไปรับรู้หรือกำหนดรู้ชัดจิตว่า จิตมีราคะก็รู้ชัดว่า จิตมีราคะ จิตปราศจากราคะก็รู้ชัดว่า จิตปราศจากราคะเป็นต้น พลังแห่งปัญญาที่เข้าไปกำหนดรู้อย่างนี้ ในธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน โดยผู้ปฏิบัติธรรมเป็นผู้มีปัญญา คือประกอบด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาเห็นทั้งความเกิดและความดับอันเป็นอริยะ กำหนดรู้ชัดธรรมเช่น กำหนดรู้อายตนะภายใน 12 ที่เป็นอารมณ์ของวิปัสสนาภาวนา เห็นในความเป็นไตรลักษณ์นั่นเอง พลังแห่งปัญญาที่เข้าไปกำหนดรู้อย่างนี้ อีกทั้งยังเป็นบาทฐานและเป็นการสั่งสมบารมีในการเจริญวิปัสสนาภาวนาต่อไป

สรุป

งานวิจัยนี้ ทำให้เข้าใจชัดการปรับอินทรีย์ให้สมดุล คือ เป็นการปรับอินทรีย์เสมอกันเป็นคู่ ๆ กล่าวคือ

1) ปรับศรัทธาให้เสมอกับปัญญา

2) ปรับปัญญาให้เสมอกับศรัทธา

3) ปรับวิริยะให้เสมอกับสมาธิ

4) ปรับสมาธิให้เสมอกับวิริยะ

5) สติยิ่งมากยิ่งดี ไม่ขาดไม่เกิน และเป็นตัวสนับสนุนอินทรีย์อื่นให้สมดุลเร็วขึ้น

การปรับอินทรีย์มีความสัมพันธ์กับวิปัสสนาภูมิทั้ง ๕ หมวดมี ขันธ์ 5 อายตนะ 12 เป็นต้น ในฐานะเป็นอารมณ์ของการตามรู้เพื่อให้เห็นไตรลักษณ์ การปรับอินทรีย์ 5 ให้สมดุลจะทำให้การปฏิบัติธรรมก้าวหน้าและถึงเป้าหมายสูงสุดคือการบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ได้อย่างรวดเร็ว พระอรหันต์จึงเป็นผู้ชื่อว่าผ่านการอบรมอินทรีย์ให้สมดุล

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎกं.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2500.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาอฏฺฐกถา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โรงพิมพ์วิญญาณ, 2533.

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, *ธรรมภาคปฏิบัติ 1,* พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535.

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.104

Guideline of DouYin Short Video Literacy to Chinese Youth

Guan Kaifu[1]*, Kanokrat Yossakrai[2], Sukanya Buranadechachai[3]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1.Guan Kaifu*
Faculty of Communication Arts, Bangkok Thonburi University, Thailand.
Email: 624654684@qq.com

2. Kanokrat Yossakrai
Faculty of Communication Arts, Bangkok Thonburi University, Thailand.
Email: kanokraty@gamil.com

3. Sukanya Buranadechachai
Faculty of Communication Arts, Bangkok Thonburi University, Thailand.
Email: sukanya.Bur@bkkthon.ac.th

Keywords:
Douyin; Media Literacy; Youth; Short Video; Changchun City

Article history:
Received: 06/12/2024
Revised: 10/01/2025
Accepted: 03/03/2025
Available online: 29/03/2025

How to Cite:
Kaifu et al. (2025) Guideline of DouYin Short Video Literacy to Chinese Youth. Journal Dhamma for Life, 31(1), 739-751.

ABSTRACT

This article mainly aims to 1) study the situation of DouYin short videos literacy to Chinese youth in JiLin Province 2) analyze DouYin short video literacy of Chinese youth people in JiLin Province. 3) propose guidelines to improve the media literacy of young Chinese people on DouYin. The research was mixed method which comprised of quantitative and qualitative research. The research instruments are questionnaire, document, in-depth interview, and non-participation observation. The populations came from Changchun city, JiLin Province's young people who aged between 18-23 years old. The sample size was 400. Online questionnaire was analyzed by using statistic as percentages, means.

The research findings revealed that: (1) Douyin short videos are a key part of youth culture, but the platform often emphasizes entertainment over education, with its recommendation algorithm creating an "information cocoon" that reinforces existing preferences. (2) The DouYin literacy of young people in Jilin Province shows a high dependency on DouYin for entertainment and information, but their literacy in discerning information, managing time, and addressing negative impacts requires improvement. (3) Improving the media literacy of young people in Jilin Province on DouYin requires a comprehensive approach involving platform responsibility, education and guidance, self-management, and family support.

Introduction

In recent years, short videos have become the most popular form of socialization and entertainment for human beings, and their clicks and attention have surpassed various media to reach the peak. By now TikTok has more than 1 billion active users worldwide (TikTok,2021). As of August 2020, including DouYin Volcano Edition, DouYin (the Chinese version of TikTok) more than 600 million daily active users. So, it can be said that DouYin has become a popular lifestyle followed by the public.

The theme of DouYin short videos is various, involving different aspects of life, and short videos use entertainment to deliver the views, through the huge traffic of DouYin platform to more youth people. Some issues such as consumerism, commercialization, and pan-entertainment are influencing young people in a way that is not easily noticed: based on the algorithm of the DouYin platform and the personal preferences of users, DouYin gives each user a customized information cocoon, where the consumer and commercial content is hidden in each "finger swipe down". Young people mostly use DouYin or TikTok for entertainment, but the DouYin content shows different effect on young people.

The influence of short videos on young people's lifestyles has become popular globally, much deeper, and less visible. Analysing the influence of the DouYin platform on youth will enable scholars and governments to gain a deeper understanding of the influence of short video platforms and make better judgments on business and cultural issues.

With the increase in the number of users, as a new form of pop culture, DouYin gradually shows its exaggerated commercialization and entertainment potential. DouYin takes attracting users' attention as its main competitiveness, and the best way to attract the public's attention is entertainment. Short videos integrate commercial product content into entertaining content, and based on the DouYin short video software algorithm, it can place these commercial ads more accurately to different user groups.

Especially in People's republic of China, where the spending power and level of the public is rising, and DouYin users are mainly young people, it is easier to stimulate consumers' desire to buy with this more user-friendly way - a more advanced kind of soft advertising. This puts forward higher requirements for the literacy of young DouYin users

Objective

1. To study the situation of DouYin short videos literacy to Chinese youth in JiLin Province.
2. To analyze DouYin short video literacy of Chinese youth people in JiLin Province.
3. To propose guidelines to improve the media literacy of young Chinese people on DouYin.

Scope of Population/Sample

By 2022, The total population of Changchun City, Jilin Province is 9.10 million. (ChangChun Bureau Statistic,2024) In this study, the sample is about 400 active DouYin users at 18-23 years old in university.

Scope of Key Informants total 12 persons:

2 DouYin owner/ related (ByetDance Marketing staff & Product Manager)
2 DouYin influencer (lifestyle & girl's beauty video creator)
2 Media Academic (Professor & associate professor, School of Media in University)

2 Media Society for Online Providers Association (Chang Chun New Media Industry Association, Responsible for Online public opinion monitoring & cultural publicity and promotion)

2 Parents Group (who's child is undergraduate)

2 Young Receivers (undergraduate students)

Scope of Duration/ Time

6 months (February – August 2023)

Scope of Area

Changchun City Jilin Province, China

Research Methodology

The research was mixed methodology research, including both qualitative and quantitative research. The research instruments are questionnaire, document, in-depth interview, and non-participation observation.

Research Result

Objective 1 To study the situation of DouYin short videos literacy to Chinese youth in JiLin Province

Table 1.1 Demographic data and Media selection

Name	Options	Frequency	Percentage (%)
1. Your gender	male	187	46.75
	female	213	53.25
2. Your age is	18-20 years old	233	58.25
	21-23 years old	161	40.25
	24-26 years old	3	0.75
	27-29 years old	2	0.5
	30 years and above	1	0.25
3. What is your educational level?	primary school	0	0
	junior high school	0	0
	high school	1	0.25
	junior college	23	5.75
	Undergraduate	349	87.25
	Master's degree	26	6.5
	PhD Candidates	1	0.25
4. What is your occupation?	student	332	83
	Private enterprise employees	39	9.8
	State-owned enterprise employees	9	2.3

Name	Options	Frequency	Percentage (%)
	Public institutions/civil servants/government staff	5	1.3
	Freelancing	10	2.5
	Unemployed	5	1.3
	Other (please specify)	0	0
5. What is your monthly income (or living expenses)?	Below 1500 yuan	105	26.3
	1500-3000 Yuan	217	54.3
	3001-5000 Yuan	71	17.8
	5001-8000 Yuan	2	0.5
	8000 yuan or more	5	1.25
6.How long do you spend using DouYin every day? (Based on the average daily usage of DouYin in mobile phone screen time)	Less than 1 hour	43	10.75
	1-2 hours	95	23.75
	More than 2 hours	262	65.5

From table 1.1 researcher analyze that there are slightly more female respondents than male respondents in this survey, and their ages are concentrated between 18 and 23 years old, indicating that this is a group dominated by young people, which is consistent with the age range of young people in Changchun City, Jilin Province in this study. Most of the respondents have a high level of education, mainly undergraduates, and a small number of high school and master's students. This is basically consistent with the current educational level of young people in Changchun City, Jilin Province. It also reflects that their occupations are mainly students, and their income or living expenses are relatively low, mainly concentrated between 1,500 and 3,000 yuan. These characteristics indicate that some of this group may be in the learning stage. In general, their economic income is relatively low and their consumption capacity is limited, but they generally spend more time watching DouYin every day, which is suitable as the analysis object of this study.

Table 1.2: Media exposure of the youth at Changchun city, Jilin Province

Questions	Options	Quantity	percentage(%)
How many times do you watch DouYin every day (number of times you open the DouYin app)?	More than 5 times a day	233	60.5
	3-4 times a day	161	23
	1-2 times a day	3	13.5
When do you usually watch DouYin? (Multiple choice question)	Open only when necessary	2	3
	Before getting up	192	48

Questions	Options	Quantity	percentage(%)
	By public transportation	221	55.25
	Working or studying time	127	31.75
	Lunch break	180	45
	Before going to bed	340	85
	When going to the toilet	290	72.5
Why do you like watching DouYin? (Single-choice question)	Learn about information that you don't have access to in your daily life	63	15.75
	Get the latest news	24	6
	Interact with other DouYin users	15	3.75
	Like to watch short videos with interesting content/strong rhythm (such as popular dance/gesture dance/camera technique flow, etc.)	65	16.25
	Like to watch plot/joke/story videos	48	12
	Just relax by watching videos	185	46.25

From table 1.2 researcher found that young people in Changchun City, Jilin Province are highly dependent on DouYin. More than 65% of the respondents spend more than 2 hours on DouYin every day, and 60.5% of users open DouYin more than 5 times a day. The main time for young users to use DouYin is concentrated in fragmented time periods such as before going to bed, commuting and going to the toilet, but there are also 31.5 % of young users who watch DouYin during work or study time. These data reflect that DouYin is an important tool for relaxation and entertainment in the daily life of young people, rather than obtaining news or interacting with other users. It shows that young people have a high acceptance of emerging technologies and entertainment forms, and pursue instant entertainment and fast information acquisition. The content form of DouYin short videos just meets this demand. It attracts a large number of young users through short, concise, interesting and rhythmic content, which also shows that DouYin has been deeply integrated into the daily life of young people and has become their first choice for killing time and relaxing.

Table 1.3: DouYin program preference of youth

Your three favorite topics in DouYin	No. 1	No. 2	No. 3
News (political/economic/social news, etc.)	58(14.5%)	14(3.5%)	29(7.2%)

Your three favorite topics in DouYin	No. 1	No. 2	No. 3
Sports (fitness/sports knowledge/sports stars/sports game highlights, etc.)	57(14.2%)	36(9%)	32(8%)
Talent skills (handicraft/photography/painting/music/dance, etc.)	115(28.7%)	66(16.5%)	66(16.5%)
Plot interpretation (Internet celebrity "jokes"/plot short videos, etc.)	70(17.5%)	95(23.8%)	63(15.8%)
Film and TV plot commentary/film and TV work slices/film and TV work secondary creation	43(10.8%)	77(19.3%)	62(15.5%)
Lifestyle (including beauty/food/travel/cars/fashion/digital products, etc.)	41(10.3%)	61(15.3%)	87(21.8%)

From table 1.3 it can be seen that for young people in Changchun City, Jilin Province, the favorite type of DouYin short video ranked by preference is talent skills, the second is the short video of plot interpretation, and the third is the short video about lifestyle.

Problem of DouYin

As a popular social media platform, DouYin has become an important channel for young people to express themselves, discover new interests and connect with the world. Through short videos, young users can show their creativity and personality, and the DouYin algorithm can accurately recommend content that users are interested in, greatly enhancing the personalized experience. At the same time, DouYin also has some risks and challenges, as well as some negative influences and problems as follows:

In the in-depth interviews, different interviewees expressed the following views on the problems facing DouYin:

(1) Psychological dependence: As a stress relief tool, DouYin may cause young people to become dependent and prefer low-investment entertainment methods.

(2) Consumption guidance: DouYin influences youth culture and consumption through popular trends, but also reduces family interaction.

(3) Expanded horizons: DouYin can provide life and career advice, but some content may be unrealistic.

(4) Economic and cultural participation: DouYin promotes young people to participate in local economic and cultural development.

(5) Social function: DouYin has gradually become a social platform for young people, similar to the "second WeChat".

Objective 2 To analyze DouYin short video literacy of Chinese youth people in JiLin Province.

DouYin literacy includes several levels: (Kanokrat Yossakrai and others, 2019)

Level 1: Ability to access DouYin

Level 2: Understand and awareness about Douyin impact including positive and negative

Level 3: Ability to analysis and critiques Douyin application.
Level 4: learning development of DouYin analysis and critiques

Table 1.4: Impact of DouYin to the youth in different type of short videos

Content of Opinion	means	S.D.	Attitudinal tendency
The possible impact of DouYin on young people - news on DouYin will increase the mental stress of young people	3.41	0.78	Strongly agree
The news that young people learn about through DouYin is limited in authenticity and objectivity	3.64	0.71	Strongly agree
Sports videos encourage young people to participate in sports	3.73	0.79	Strongly agree
Sports videos could lead young people to gambling	2.37	0.94	agree at least
Videos of talent shows will lead young people to "chase stars" (such as singers/actors/idol groups, etc.)	3.53	0.75	Strongly agree
Videos created by influencers/celebrity accounts can make young people feel lost in the gap between their real lives and others	3.49	0.78	Strongly agree
Film and television commentary/film clips will make people miss many story details	3.41	0.86	Strongly agree
Film and television commentary videos will arouse young people's interest in watching full movies	3.73	0.85	Strongly agree
Plot interpretation videos can have negative impacts on young people’s values and emotions	3.13	0.98	Strongly agree

Content of Opinion	means	S.D.	Attitudinal tendency
Plot interpretation videos will help young people pay more attention to public welfare	3.65	0.77	Strongly agree
Plot interpretation videos tend to be overly entertaining and meaningless	3.43	0.72	Strongly agree
The actions and language of characters in Plot interpretation videos can influence young people's behavior in real life.	3.59	0.76	Strongly agree
Life record/casual short videos will lead young people to over-consume	3.51	0.66	Strongly agree
Life record/casual short videos can cause young people to have a wrong understanding of others and the social environment	3.41	0.77	Strongly agree
Popular science videos will spread false history and knowledge to young people	3.25	0.84	Strongly agree
Knowledge popularization videos can help young people learn more about information outside of their personal knowledge areas	3.8	0.82	Strongly agree

From Table 1.4, it reflects the multi-dimensional impact of the DouYin platform on young people in Changchun City, Jilin Province. On the positive side, sports videos are considered to be effective in encouraging young people to participate in sports activities (average score 3.73), and popular science videos are excellent in expanding knowledge and have received high evaluations (average score 3.8). In addition, film and television review videos can stimulate young people's interest in watching full movies (average score 3.73), showing the positive potential of DouYin in education and entertainment.

However, the negative impact is also obvious. Young people are concerned about the authenticity and objectivity of the news content received through DouYin (average score 3.64), and are worried that this form of news may increase psychological pressure (average score 3.41). Entertainment videos such as talent shows may prompt young people to chase stars excessively (average score 3.53), while film and television interpretation and life recording videos may mislead young people's values and understanding of the social environment. In particular, plot interpretation videos may not only lead to negative impacts on values and

emotions (average score 3.13), but are also regarded as too entertaining and meaningless (average score 3.43).

DouYin short video literacy to Chinese youth to JiLin Province

From in-depth interview of 12 key informants, the results as follow:

Positive Impact

1. Self-expression and social interaction: DouYin provides young people with an important channel to express themselves and participate in social discussions

2. Cultural communication: DouYin promotes the dissemination of traditional culture and local content, attracting more young people's attention

3. Skill learning and confidence improvement: Beauty and fashion content help young people quickly learn new skills and fashion trends and enhance their confidence

4. Healthy life motivation: Fitness, diet and personal growth content motivate young people to pursue a healthier lifestyle

5. Broadening horizons and personalized content: DouYin's decentralization and algorithm push allow young people to access more personalized content and broaden their horizons.

Negative Impact

1. Excessive entertainment and consumerism: Long-term use of DouYin may lead to problems of excessive entertainment and consumerism.

2. False information dissemination: Bad or false content may be spread on the platform, which has a negative impact on young people.

3. Anxiety and inferiority: Life-sharing content may make some young people feel anxious or inferior because they cannot achieve the ideal state in the video.

4. Distraction and fragmented thinking: Long-term use of more than two hours may lead to distraction and fragmented thinking.

5. Irregular work and rest and mental health: Excessive use of DouYin may lead to irregular work and rest, reduced social interaction, and increased risk of anxiety and depression.

From In-Depth Interview Content Shows That Douyin Has a Positive Impact on Young People in Many Aspects

1. Inspiring sports and healthy lifestyle:

The table data shows that sports videos can effectively inspire young people to participate in sports activities (means 3.73), and through fitness, diet and personal growth content, young people can also be inspired to pursue a healthier lifestyle. This is consistent with the views of DouYin lifestyle blogger ZTQ, who mentioned that these contents have a positive impact on young people.

2. Broadening horizons and expanding knowledge:

Popular science videos are believed to help young people expand their knowledge areas (means 3.8), which is also supported in the interview. Media scholar TXQ pointed out that DouYin's decentralization and algorithm push make the content more personalized and targeted, helping young people to access knowledge and content that cannot be obtained in

daily life. DouYin user ZMR also said that through DouYin, he was exposed to a lot of content that he could not see normally, which broadened his horizons.

3. Cultural communication and interest stimulation:

Traditional culture and local content are spread through DouYin, attracting more young people's attention (positive cultural influence mentioned by BWB), and the movie review videos in the table can also stimulate young people's interest in watching full movies (means 3.73), showing the positive potential of DouYin in education and entertainment.

4. Skill learning and self-expression:

Content such as beauty and fashion allow young people to quickly learn new skills and improve their self-confidence (means 3.49), which is consistent with the views of beauty blogger Zou, who emphasized the role of such content in improving the confidence of young women. DouYin user LS also said that he learned a lot of practical skills through DouYin and made like-minded friends.

Although Douyin Has Many Positive Effects, The Table and Interview also Reveal Some of Its Negative Effects

1. Psychological pressure and content authenticity

The table shows that news content may increase the psychological pressure of young people (means 3.41), and the news content on DouYin often lacks authenticity and objectivity (means 3.64). This is consistent with the problem of false information dissemination mentioned by BWB, which may cause young people to misjudge information.

2. Consumerism and vanity:

Life record videos may lead to excessive consumption among young people (means 3.51). In the interview, Han also pointed out that one of the negative effects of DouYin is that it has promoted consumerism, especially some star-chasing or life sharing content that makes young people pay more attention to material consumption and even have confusion about their sense of self-worth.

3. Addiction and time management issues:

Long-term use of DouYin may cause young people to become addicted, affecting their learning and life rhythm (such as the learning delay caused by the use of DouYin mentioned by ZMR). TXQ also mentioned that long-term viewing of DouYin can lead to distraction and cognitive decline, especially more than two hours of use may lead to fragmented thinking.

4. Negative impact of values:

Certain videos, such as plot explanation content, may have a negative impact on young people's values and emotions (mean 3.13), which is consistent with what ZTQ mentioned, that is, life sharing videos may make young people feel anxious or inferior because they cannot achieve the ideal state in the video.

5. The impact of social and living habits:

Excessive use of DouYin will lead to reduced social interaction among young people and lead to irregular living habits (Zhang pointed out that long-term use of DouYin may increase the risk of anxiety and depression). This impact has also been concerned by the parent group. Parent WY mentioned that children may waste a lot of precious time because of being addicted to entertainment content.

Conclusion

Young DouYin users in Changchun City, Jilin Province show the following DouYin literacy:

Level 1 - Ability to Access DouYin: Most young people are proficient in accessing and using DouYin frequently, integrating it into their daily routines, especially during fragmented moments like commuting or breaks.

Level 2 - Understand and awareness about DouYin impact including positive and negative: They show some awareness of the platform's positive and negative effects. For example, they recognize DouYin's role in promoting healthy lifestyles and expanding knowledge through educational videos. However, they are also conscious of issues such as the authenticity of news content, noting concerns about misinformation and psychological stress.

Level 3 - Ability to analysis and critiques Douyin application: Some young people exhibit critical thinking, particularly regarding entertainment content like celebrity and lifestyle videos. They can identify and critique the consumerism and distorted social values that these videos may promote. This indicates a growing capacity to analyze the influence of media on their values and self-perception, as highlighted by parents and media scholars in the interviews.

Level 4 - learning development of DouYin analysis and critiques: A portion of the youth uses Douyin for educational purposes, expanding their knowledge in areas they wouldn't typically access in school or everyday life. The platform's decentralized algorithm helps them encounter personalized and diverse content, furthering their learning. This demonstrates their potential for developing a more advanced level of media literacy, where they not only consume content but also reflect on its educational value.

While young people in Changchun exhibit foundational media literacy skills on Douyin, they still need to further develop their critical thinking, content selection, and time management skills to fully navigate the platform's potential negative impacts, such as over-entertainment and misinformation.

Objective 3 Propose guidelines to improve the media literacy of young Chinese people on DouYin.

To improve the media literacy of young Chinese people on Douyin, several strategies can be implemented across 4 key areas:

1. Platform Responsibility: Platforms should enhance content review systems to ensure authenticity and use algorithms to prioritize beneficial content like health and educational videos. By doing so, young users can improve their ability to critically assess the information they encounter.

2. Education and Guidance: Schools should introduce media literacy courses to teach students how to evaluate information reliability, recognize fake news, and responsibly engage with social media. Mental health education can also provide tools to manage negative

emotions caused by social media use, fostering emotional resilience and a balanced relationship with social media.

3. Self-Management: Encourage young people to develop time management skills and consciously select valuable content on Douyin. By learning to allocate their time wisely, they can avoid distractions from meaningless entertainment, ultimately improving their focus and content discernment. In addition, guiding youth to apply critical thinking when consuming content helps them avoid blindly following trends and enhances their ability to express themselves authentically.

4. Family Support: Parents should actively communicate with their children about their social media habits, offering guidance to help them balance study, life, and entertainment. Furthermore, parents can model responsible social media usage, setting a positive example and helping their children develop healthy media consumption habits, enhancing their overall media literacy.

Discussion

This study reveals that DouYin has a significant impact on the media literacy of youth in Jilin Province. The platform's algorithm tends to favor entertaining and personalized content, which leads to youth being trapped in "information cocoons," limiting their ability to access diverse information and develop critical thinking. Furthermore, the lack of media literacy education among young people affects their ability to discern the authenticity of information, increasing their susceptibility to misinformation.

The limitations of this research include the relatively small sample size and its focus on a specific region. Future studies could expand to other regions to explore differences in media literacy among youth from various cultural backgrounds. Additionally, further research could examine how platforms like DouYin can effectively promote educational content to enhance media literacy.

In summary, while this study highlights key issues related to youth media literacy, achieving significant improvements will require collaborative efforts from platforms, educational systems, and families.

References:

Basch, C. H., Hillyer, G. C., & Jaime, C. (2021). TikTok's role in public health communication: A 5W model perspective. *International Journal of Health Communication.*

Basch, C. H., Yalamanchili, B., & Fera, J. (2022). Climate change on TikTok: A content analysis of videos. *Journal of Community Health, 47*(1), 163-167.

Fowler, L. R., Schoen, L., Smith, H. S., & Morain, S. R. (2022). Sex education on TikTok: A content analysis of themes. *Health Promotion Practice, 23*(5), 739-742.

Gao, X. (2023). The impact of DouYin (Chinese TikTok) on the socialization of Chinese youth. *SHS Web Conf., 155*, 1–4.

Guo, F. (2018). Analysis of the commercial value and profit model of DouYin short video. *New Media Studies, 59*-60.

Hao, Y. (2019). Discussion on health communication in short videos: Taking the DouYin account of "Dingxiang Doctor" as an example. *News World, 75*-77.

Hu, Y. (2020). Research on the commercial value of TikTok in China. *Academic Journal of Business & Management, 2*(7), 57-64.

Kanokrat Yossakrai, Natcha Pattananukit, Ratchanee Jankes, & Watcharaporn Nilphet. (2023). Media literacy on Thai traditional, folk, and alternative medicine in relation to the COVID-19 pandemic in Thailand: Perspectives of the audience. *Journal of Research and Development Institute, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, 8*(1), 106-118.

Li, F., Huang, H., & Li, Y. (2019). Research on the impact of DouYin short video marketing advertising on consumer purchase intention. *Journal of Shanghai Business School, 76*-89.

Li, Sun, Zhang, H., Zhang, S., & Luo, J. (2020). Content-based analysis of the cultural differences between TikTok and DouYin. *2020 IEEE International Conference on Big Data (Big Data), 4779*-4786.

Ma, M., Shen, Z., & Wu, Y. (2022). Comparative analysis of WeChat Channel and TikTok in China short video clips market. *Journal of Digital Media Research, 14*(2), 75-88.

Zhang, W. (2020). Research on content strategies in DouYin short video production. *Modern Media Research, 88*-95.

JDL JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE ISSN (Online): 2822-048X

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8. tci-thaijo. org/index. php/dhammalife/index

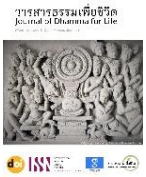

Original Research Article DOI: 10.14456/jdl.2025.105

A Study on The Need to Develop a Curriculum to Enhance Communication Competence and Interpersonal Relationships among High School Students

การศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

Prajak Noinuay[1*]

ประจักษ์ น้อยเหนื่อย[1*]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. Prajak Noinuay*
ประจักษ์ น้อยเหนื่อย*
โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี
Suankularb Wittayalai Thonburi School, Thailand.
Email: 0213@mws.ac.th

คำสำคัญ:
หลักสูตรเสริม, สมรรถนะการสื่อสาร, สัมพันธภาพระหว่างบุคคล

Keywords:
A Curriculum to Enhance, Communication Competence, Interpersonal Relationships

Article history:
Received: 01/01/2025
Revised: 15/01/2025
Accepted: 20/02/2025
Available online: 31/03/2025

ABSTRACT

This research aims to 1) study the essential information for developing a curriculum to enhance communication competence and interpersonal relationships among high school students and 2) explore strategies for developing a curriculum to enhance communication competence and interpersonal relationships among high school students. The research was conducted using qualitative research methods. The sample consisted of 1) 10 Thai language teachers, 2) 12 students, and 3) 7 experts in curriculum development, teaching, and assessment. The sample was selected through purposive sampling. The data collection tools included: 1) focus group discussion topics for students, 2) focus group discussion topics for Thai language teachers, 3) structured interviews with experts, and 4) observation of teachers' teaching and students' learning behavior. The data were analyzed using content analysis.

The findings were as follows: 1) The indicators and content in the core curriculum do not align with the class time allocated. The learning is more focused on exam preparation rather than applying it to daily life. Teachers' instructional methods emphasize lecturing content rather than providing students with opportunities to practice, resulting in a lack of student engagement, boredom, and a failure to appreciate the value of learning. 2) The development strategy should involve creating a

How to Cite:
Noinuay, P. (2025). A Study on The Need to Develop a Curriculum to Enhance Communication Competence and Interpersonal Relationships among High School Students. *Journal Dhamma for Life, 31*(1), 752-765.

supplementary curriculum or training program outside regular class hours. The curriculum should include theoretical and practical components and provide opportunities for students to engage in individual, pair, and group activities that foster communication competence development and positive interpersonal relationships. Regarding the design of course activities, the curriculum should be structured around Active Learning, which emphasizes hands-on, practical learning experiences.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินการวิจัยด้วยกระบวนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ 1) ครูภาษาไทย จำนวน 10 คน 2) นักเรียน จำนวน 12 คน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร การสอนและการวัดประเมินผล จำนวน 7 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ 1) ประเด็นการสนทนากลุ่มย่อย ของนักเรียน 2) ประเด็นการสนทนากลุ่มย่อย ของครูภาษาไทย 3) แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง ของผู้เชี่ยวชาญ และ 4) แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู และแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ตัวชี้วัดและเนื้อหาในสาระการเรียนรู้แกนกลางที่กำหนดให้เรียนนั้นไม่สัมพันธ์กับเวลาเรียนในหลักสูตร เป็นการเรียนเพื่อสอบมากกว่าเรียนเพื่อนำไปปรับในชีวิตประจำวัน การจัดการเรียนการสอนของครูมุ่งเน้นบรรยายเนื้อหามากกว่าการให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ส่งผลให้นักเรียนขาดความสนใจ เบื่อหน่าย และไม่เห็นคุณค่าของการเรียน 2) แนวทางในการพัฒนานั้นจะต้องจัดทำเป็นหลักสูตรเสริมหรือหลักสูตรฝึกอบรมที่ใช้เวลานอกเหนือจากชั่วโมงเรียน เนื้อหาในหลักสูตรจะต้องมีทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ อีกทั้งต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมเดี่ยว คู่ และกลุ่มเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะการสื่อการ และการสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างกัน ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมของหลักสูตรจะต้องออกแบบการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการขับเคลื่อนภายใต้วิสัยทัศน์คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ยุทธศาสตร์ที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี มีทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะ 3Rs 8Cs จึงเป็นสมรรถนะที่สำคัญและจำเป็น ที่จะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักเรียนไทยควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

2551 เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดจะพบว่า สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับ 8C ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ในยุคปัจจุบัน และในอนาคต โลกจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ และเป็นไปในทิศทางที่หลายคนอาจคาดไม่ถึง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบทั้งต่อวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และที่สำคัญคือส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในยุคที่มีข้อมูล สารสนเทศ และ ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาก สิ่งสำคัญที่นักเรียนต้องมีคือ ความสามารถในการสื่อสาร และสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคล กล่าวคือ จะต้องรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ สามารถแสดงความคิดความเห็นอย่างเสรี และรวดเร็วผ่านสื่อต่าง ๆ ท่ามกลางแนวคิดที่หลากหลายที่กำลังเป็นประเด็นถกเถียงอย่างสันติวิธี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนต้องมีทักษะ สมรรถนะสำคัญที่สำคัญดังกล่าวในการใช้ชีวิตแม้หลายทักษะจะเป็นทักษะเดิม แต่ต้องเพิ่มความเข้มข้นและความสามารถในการนำไปใช้ในสถานการณ์ที่ซับซ้อน สอดคล้องกับสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2564) อธิบายไว้อย่างน่าสนใจว่า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไปสู่โลกแห่งอนาคตจะต้องพัฒนาให้เกิดคำว่าสมรรถนะตามช่วงวัยอันจะนำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาประเทศที่ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” แต่จากการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้อที่ 2 คือ มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) จนปัจจุบันเป็นระยะเวลากว่า 16 ปี พบว่า ยังไม่ประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับข้อค้นพบของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ระบุว่า ความด้อยคุณภาพของนักเรียนในประเด็นต่อไปนี้ 1) ผลการทดสอบ O-NET ของผู้เรียนพบว่าคุณภาพของผู้เรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในทุกสาระการเรียนรู้ และมีแนวโน้มต่ำลงในทุกปี 2) ผลการสอบ PISA ที่ประเมินเด็กอายุ 15 ปี ทั่วโลกว่ามีความพร้อมที่จะอยู่ร่วมในสังคมเพียงใด โดยมุ่งทดสอบว่านักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิต หรือสถานการณ์จริงได้หรือไม่ ผลการประเมินพบว่าเด็กไทยมีคุณภาพต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั้งในวิชาคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ และด้านการอ่าน แสดงให้เห็นว่าคุณภาพของผู้เรียนไทยยังไม่ได้มาตรฐานสากล และคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอย่างต่อเนื่อง 3) ระดับความสามารถของนักเรียนไทยเมื่อเทียบกับชาติต่าง ๆอยู่ในระดับต่ำมาก เมื่อเทียบกับชาติอื่น ๆ พบว่า มีนักเรียนถึงร้อยละ 46.75 ที่มีผลการศึกษาต่ำ และมีเพียงร้อยละ 0.46 เท่านั้น ที่มีผลการศึกษาในระดับสูง

ปัญหาดังกล่าวนี้มีผลมาจากความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างบริบทต่าง ๆ ที่อยู่แวดล้อม สัมพันธ์กับตัวครูทั้งหมด เนื่องจากหลักสูตร การสอนและการวัดผลประเมินผลแบบเดิม ยังไม่สามารถส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ และคุณภาพผู้เรียน ตามที่พึงปรารถนาจึงจำเป็นต้องแสวงหาแนวคิด แนวทาง และวิธีการอื่นที่จะสามารถช่วยให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์จึงต้องมีการทบทวนและปรับเปลี่ยน เพื่อสร้างผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่สำคัญจำเป็น สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พลิกผัน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือได้ ตลอดจนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต (เชรษฐรัฐ กองรัตน์, 2565)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) มาตรา 27 ได้มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรเสริมจึงเป็นแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าวได้อีกหนึ่งแนวทาง เนื่องจากหลักสูตรปกติมีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลากับเนื้อหาไม่สัมพันธ์กัน การออกแบบการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลถูก

จำกัดด้วยกรอบของระยะเวลาตามหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรเสริมจึงมีความสำคัญและจำเป็นดังที่ เพชรปาณี อินทรพาณิชย์ และคณะ (2560) ให้เหตุผลว่า เนื่องจากหลักสูตรเสริมเป็นการจัดมวลประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความกว้าง และลึกกว่าหลักสูตรปกติการพัฒนาหลักสูตรเสริมจะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตรงจุดเน้นมากกว่าหลักสูตรปกติ สอดคล้องกับ Golding (2005) ระบุว่าจะต้องสร้างหลักสูตรที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะหรือสมรรถนะใดสมรรถนะหนึ่งโดยเฉพาะ กำหนดเนื้อหาเชิงลึก เวลามีความยืดหยุ่น ใช้เทคนิคการสอนเน้นกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ที่หลากหลายมากกว่า 1 หรือ 2 วิธี จัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติ เน้นการมีส่วนร่วมจะช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่ (Wiggins, G. & Jay M. 2006) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเสริมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติกิจกรรมหนึ่งๆ เพื่อพัฒนา เปลี่ยนแปลง โดยมีเป้าหมายร่วมกันซึ่งจะต้องปฏิบัติการด้วยกันทั้งหมดโดยกลุ่มจึงเป็นผู้ทำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้

จากแนวคิด หลักการ และเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อนำสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่ควรจะมาเป็นฐานในการพัฒนานักเรียนต่อไป สอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวาณิช (2550 อ้างถึงใน ประจักษ์ น้อยเหนื่อย, 2564) ระบุว่า การศึกษาความต้องการจำเป็นก่อนเริ่มดำเนินการวิจัยข้อมูลที่ได้จะทำให้ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปวางแผนจัดกิจกรรมนักเรียนได้สอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาความต้องการจำเป็น

การศึกษาความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบในการหาความต้องการที่แท้จริงเพื่อจะได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจซึ่งนำไปสู่การเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาได้ตรงกับสภาพความต้องการที่แท้จริง (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558; Witkin, 1995; ณภัทร์ ศรีทองพนาบูลย์, 2566) มีจุดมุ่งหมายเพื่อดำเนินการให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะนำมาแก้ไข และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ (Daniel L. Stufflebeam และคณะ, 1985; Witkin, 1995; สุวิมล ว่องวาณิช, 2558) 1) การระบุความต้องการจำเป็น (Needs Identification) เพื่อสำรวจความต้องการจำเป็นของสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดขององค์กร 2) กระบวนการค้นหาสาเหตุและวิธีการแก้ไข (Needs Analysis) เพื่อค้นหาแนวทางการแก้ไขและทรัพยากรที่ใช้เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นที่ได้จากการศึกษา และ 3) การกำหนดทางเลือกในการแก้ไข (Needs Solution) วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา และเกิดความต้องการจำเป็น เพื่อกำหนดกลวิธีที่สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหากับบริบทได้เหมาะสมมากที่สุด

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า การศึกษาความต้องการจำเป็น นิยมใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม Prasittichok and Klaykeaw (2021) เพื่อสำรวจความต้องการจำเป็น แบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาแก้ไขปัญหาโดยใช้เทคนิค การสนทนากลุ่ม Focus Group Technique , Nominal Group Technique โดยวิเคราะห์ผล ผ่านสถิติที่หลากหลาย เช่น การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จัดลำดับความสำคัญด้วย Modified propriety needs PNImodified ซึ่งผ่านการตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือจากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม

การศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียน ครูผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อหลักสูตรและการเรียนการสอน เป็นส่วนสำคัญที่แสดงผลสะท้อนที่ป้อนกลับให้นักพัฒนาหลักสูตร ได้มีการตรวจสอบ ปรับปรุง พัฒนา หลักสูตร จากการรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบ ของหลักสูตร โดยพัฒนาเครื่องมือ วิธีการวัดและประเมินผล เกณฑ์การพิจารณาอย่างถูกต้อง

การพัฒนาหลักสูตรเสริม

หลักสูตรเสริม หมายถึง ประสบการณ์ที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อเสริมหลักสูตรเดิมที่มีอยู่

ซึ่งหลักสูตรเสริมจะมีลักษณะที่ขยายออกในแนวกว้าง และลึกกว่าหลักสูตรปกติเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยหลักสูตรเสริมจะส่งผลให้ผู้เรียนทำให้ผู้เรียนการเรียนรู้ และส่งผลไปสู่การพัฒนาความสามารถต่างๆ ที่หลักสูตรกำหนด (Clark, 1997; พันทิวา กุมภิโร, 2560)

การพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การศึกษาเอกสาร และงานวิจัย สำรวจสภาพความคาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร 2. การสร้างหลักสูตรเป็นการเลือกเนื้อหา จัดเนื้อหาเป็นหมวดหมู่ เลือกประสบการณ์เรียน นำมาจัดทำโครงร่างหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้ 1) ที่มาและความสำคัญ 2) แนวคิดพื้นฐาน 3) หลักการ 4) จุดประสงค์ 5) โครงสร้างหลักสูตร 6) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 7) สื่อการเรียนรู้ และ 8) การวัดประเมินผล จากนั้นประเมินเพื่อหาคุณภาพของหลักสูตร และปรับปรุงหลักสูตร 3. การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปใช้และศึกษาสิ่งที่เกิดจากการใช้หลักสูตร

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมสามารถเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการเงิน ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ความพึงพอใจ และการทำงานร่วมกันได้ (ยุพาวรรณ ศรีสวัสดิ์, 2556; เพชรปาณี อินทรพาณิชย์, 2560; พัชราภา อินทพรต, 2566)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

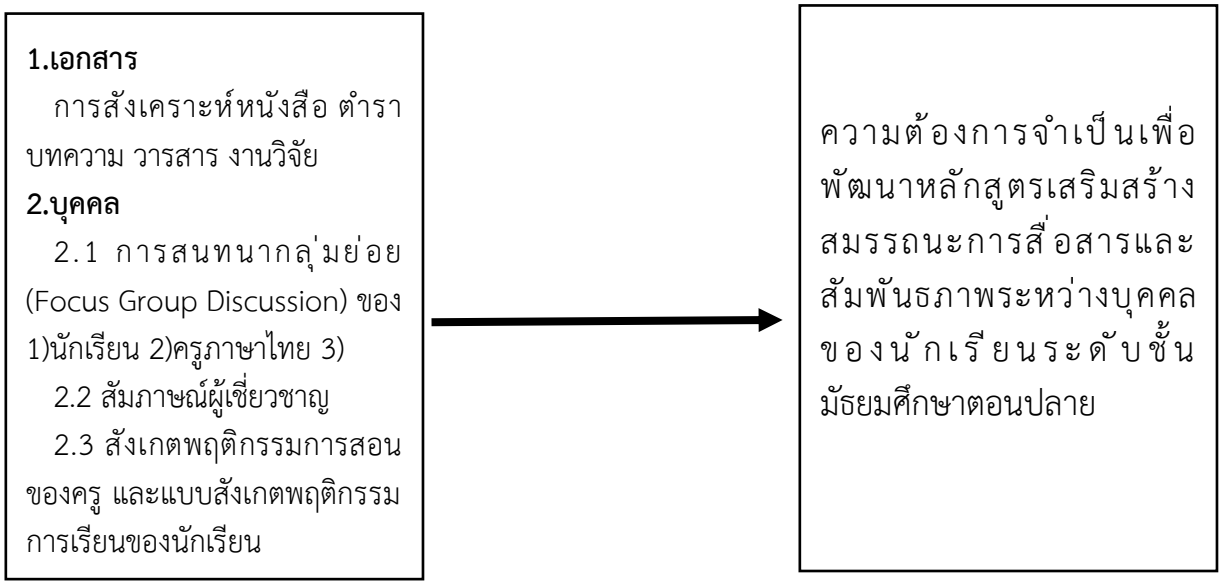

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

1) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) รวม 28 คน ประกอบด้วย

2) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ซึ่งเป็นนักเรียนที่เข้าศึกษา ณ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรีตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนถึงปัจจุบัน จำนวน 12 คน

3) ครูภาษาไทยที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 10 คน

4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผล ที่มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก หรือมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าครูชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์ทำงานในสาขาดังกล่าวไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือประกอบด้วย 1) ประเด็นการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ของนักเรียน 2) ประเด็นการสนทนากลุ่มย่อย ของครูภาษาไทย 3) แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) ของผู้เชี่ยวชาญ และ 4) แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู และแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลสมรรถนะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล มาเป็นกรอบในการสร้างข้อคำถาม และเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษาจำนวน 1 คน พิจารณาหาค่าความเที่ยงตรงรายข้อ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ผู้วิจัยกำหนดค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 196) จึงจะถือว่าเครื่องมือมีคุณภาพเหมาะสมสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ ซึ่งผลการตรวจสอบพบว่า

1) ประเด็นการสนทนากลุ่มย่อยของนักเรียนมีค่าIOC เท่ากับ 0.97

2) ประเด็นการสนทนากลุ่มย่อยของของครูภาษาไทย มีค่า IOC เท่ากับ 0.96

3) แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างของผู้เชี่ยวชาญ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00

4) แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู และแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน มีค่า IOC เท่ากับ 1.00

ซึ่งแสดงว่าเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีการการวิจัย

เรื่องนี้เป็นวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใชระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) จัดสนทนากลุ่มครูสอนภาษาไทย จำนวน 10 คน โดยมีประเด็นในการสนทนาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาด้านเนื้อหา ด้านระยะเวลา ด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในปัจจุบันที่ไม่ประสบความสำเร็จ ตลอดจนความคิดเห็นต่อวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตนเองใช้เวลาในการสนทนากลุ่ม 90 นาที

2) จัดสนทนากลุ่มนักเรียน เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพและปัญหาด้านเนื้อหา ด้านระยะเวลา ด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสาร และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในอนาคต ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเป็นตัวแทนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 12 คน ประกอบด้วยนักเรียนที่มีความสามารถพื้นฐาน (Basic Ability) ทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตนเองใช้เวลาในการสนทนากลุ่ม 60 นาที

3) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผล จำนวน 7 คนโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

4) ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูภาษาไทย จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน

5) ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ที่เรียนวิชาภาษาไทยกับครูผู้สอนที่เป็นผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนสังเกตจำนวน 5 ห้องเรียน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า

1. ผลการสนทนากลุ่มครูผู้ภาษาไทยเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมี 3 ประเด็น ดังนี้

1) ประเด็นที่ 1 ด้านระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา เนื่องจากจำนวนตัวชี้วัด และเนื้อหาในสาระการเรียนรู้แกนกลางที่กำหนดไว้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีเนื้อหามากเกินไป บางเนื้อหาเป็นทักษะการปฏิบัติที่จะต้องใช้เวลาในการฝึกฝนจนจะเกิดความเชี่ยวชาญ เพื่อจะนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง

2) ประเด็นที่ 2 ด้านเนื้อหา พบว่า เนื้อหาที่ระบุในสาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกใน โอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ ตัวชี้วัด ม.4-ม.6/5 ระบุว่า พูดในโอกาสต่าง ๆ พูดแสดงทรรศนะ โต้แย้ง โน้มน้าวใจ และเสนอแนวคิดใหม่ด้วยภาษาถูกต้องเหมาะสม ไม่สอดคล้องกับโลกแห่งอนาคต และยังไม่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญในการดำรงชีวิต

3) ประเด็นที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู พบว่า ครูขาดความหลากหลายในการสอน เน้นการบรรยาย และอภิปรายตามเนื้อหาในหลักสูตร หากแต่การจะเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนนั้น จะต้องออกแบบเนื้อหา และใช้รูปแบบ วิธีการ ตลอดจนเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นการลงมือปฏิบัติทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ด้วยกระบวนการเดี่ยว คู่ และกลุ่ม

ผลการสนทนากลุ่มนักเรียนเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมี 3 ประเด็น ดังนี้

1) ประเด็นที่ 1 ด้านระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูต้องให้ความสำคัญกับการฝึกพูด ฝึกนำเสนอมากกว่าเดิม เนื่องจากปกติครูจะสอนแต่เนื้อหาความรู้แต่ขาดการลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2) ประเด็นที่ 2 ด้านเนื้อหา พบว่า ต้องการให้ครูออกแบบเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น การพูดโฆษณาสินค้า การพูดนำเสนอหน้าชั้นเรียน การพูดเป็นพิธีกรหรือเป็นผู้นำเที่ยว เป็นต้น

3) ประเด็นที่ 3 ด้านการสอนของครู พบว่า นักเรียนต้องการให้ครูออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการลงมือปฏิบัติ ได้ฝึกพูดจริง โดยใช้วิธีการสอน ตลอดจนเทคนิคการสอนที่หลากหลายเน้นการสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ภายในห้องเรียนให้มากขึ้นซึ่งเรียงลำดับตามความสนใจ ดังนี้ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 4) การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และ5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการผสมผสานเทคโนโลยี

ผลการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูภาษาไทย พบว่า 1) ครูให้ความสำคัญกับสอนเนื้อหาในสาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูดน้อยกว่าสาระอื่น 2) รูปแบบวิธีการสอนโดยส่วนใหญ่เน้นการบรรยาย ซักถาม สาธิต 3) ยังไม่พบกิจกรรมการสอนที่เน้นการลงมือปฏิบัติด้วยกระบวนการกลุ่ม ครูบางท่านให้นักเรียนจัดกลุ่มนำเสนองาน พบว่า นักเรียนใช้เวลาในการจัดกลุ่มค่อนข้างนาน พฤติกรรมในกลุ่มที่พบคือ ไม่ร่วมแสดงความคิดเห็น ขาดภาวการณ์เป็นผู้นำ และผู้ตาม ขาดการสื่อสารภายในกลุ่ม ตลอดจนขาดแรงจูงใจในการทำกิจกรรม

ผลการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน พบว่า 1) ระหว่างที่ครูบรรยายความรู้เรื่องหลักการพูดต่าง ๆ นักเรียนตั้งใจฟังและจดจ่ออยู่ประมาณ 20 นาที หลักจากนั้นจะหยิบโทรศัพท์มาเล่น คุยกับเพื่อน 2) เมื่อครูให้ทำใบงาน นักเรียนจะรีบทำให้เสร็จโดยการซักถามเพื่อน เปิดหนังสือ เปิดโทรศัพท์ หลังจากนั้นจะนั่งเล่นโทรศัพท์ 3) เมื่อครูให้ออกไปพูดหน้าชั้นเรียนนักเรียนไม่สามารถลำดับความสำคัญในการนำเสนอ ออกเสียงไม่ถูกต้องตาม ขาดความชัดเจนในการสื่อสาร มีอาการตื่นเต้น ประหม่าเวลาพูด และ4) ระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน นักเรียนไม่ค่อยสื่อสาร ขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เมื่อแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่มนักเรียนยังขาดการรับรู้และเข้าใจทั้งตนเอง และผู้อื่น นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ

การสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็นทั้งที่เนื้อหาถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างชัดเจน

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมี 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านระยะเวลา พบว่า 1) หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นควรจัดเป็นหลักสูตรเสริม หรือหลักสูตรฝึกอบรมที่ใช้เวลานอกเหนือจากชั่วโมงเรียนปกติ 2) ระยะเวลาทั้งหมดของหลักสูตรควรไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง และ3) ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมง เนื่องจากสมรรถนะเป็นคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ประกอบด้วย การนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลจะต้องนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ระยะเวลาจึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง

ประเด็นที่ 2 ด้านเนื้อหา พบว่า 1) จะต้องนำเสนอเนื้อหา 2 ส่วน คือ ร้อยละ 30 เป็นภาคทฤษฎี และร้อยละ 70 เป็นภาคปฏิบัติ ในส่วนของภาคปฏิบัตินั้นจะต้องมีการฝึกปฏิบัติเดี่ยว ปฏิบัติคู่ และปฏิบัติกลุ่มอันจะนำไปสู่การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 2) เนื้อหาที่นำมาจัดทำเป็นหลักสูตรจะต้องประกอบไปด้วย ความรู้และการใช้ทักษะการสื่อสารทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จิตวิทยาการสื่อสารให้สัมฤทธิ์ผล การใช้สื่อดิจิทัลในการสื่อสารทั้งออนไลน์ และอ๊อฟไลน์ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีในการสื่อสาร ตลอดจนการแก้ไขความขัดแย้งในการสื่อสารอย่างสันติวิธี

ประเด็นที่ 3 ด้านการสอนของครู พบว่า ครูจะต้องนำรูปแบบการสอน วิธีการสอน เทคนิค และกลวิธีการสอนที่หลากหลายตามแนวคิด Active Learning ดังเช่น การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้โดยการผสมผสานเทคโนโลยี การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนด้วยกัน การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการ เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนด้วยกันเอง เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเองและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้ซึ่งผู้สอนมีบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมเท่านั้นมาเป็นแนวทางการจัดกิจกรรม

สรุป

จากการการศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพบุคคลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตัวชี้วัดและเนื้อหาในสาระการเรียนรู้แกนกลางที่กำหนดให้เรียนนั้นไม่สัมพันธ์กับเวลาเรียนในหลักสูตรเป็นการเรียนเพื่อสอบมากกว่าเรียนเพื่อนำไปปรับในชีวิตประจำวัน การจัดการเรียนการสอนของครูมุ่งเน้นบรรยายเนื้อหามากกว่าการให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ส่งผลให้นักเรียนขาดความสนใจ เบื่อหน่าย และไม่เห็นคุณค่าของการเรียน

แนวทางในการพัฒนานั้นจะต้องจัดทำเป็นหลักสูตรเสริมหรือหลักสูตรฝึกอบรมที่ใช้เวลานอกเหนือจากชั่วโมงเรียน เนื้อหาในหลักสูตรจะต้องมีทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ อีกทั้งต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมเดี่ยว คู่ และกลุ่มเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะการสื่อการ และการสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างกัน

ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมของหลักสูตรจะต้องออกแบบการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการการศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ตัวชี้วัดและเนื้อหาในสาระการเรียนรู้แกนกลางที่กำหนดให้เรียนนั้นไม่สัมพันธ์กับเวลาเรียนในหลักสูตร ไม่สัมพันธ์กับการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน ครูขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการหลักสูตร อีกทั้งยังเป็นการเรียนเพื่อสอบมากกว่าการเรียนเพื่อนำไปปรับในชีวิตประจำวัน ดังที่ ยุพิน พันธุ์ดิษฐ์ และคณะ (2554) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 พบว่า สาระที่กำหนดตาม หลักสูตรมีมากเกินไป ทำให้เกิดปัญหาในการวิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำหน่วยการเรียนรู้การออกแบบการเรียนรู้และ แผนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2558) เรื่องประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างแท้จริง โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการให้คำแนะนำช่วยเหลือนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้กล่าวว่า ปัญหาความด้อยคุณภาพของผู้เรียนในปัจจุบันที่ไม่สามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิต ส่งผลให้การศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจุดเน้นฐานเนื้อหา (Content–based) ไปเป็นฐานสมรรถนะ (Competency-based) การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะจึง มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมของนักเรียนในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต และยังสอดคล้องกับ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2557 อ้างถึงใน จันทิมา จันทรประสาท, 2560) กล่าวว่า เนื้อหา การจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลในปัจจุบันเน้นการทดสอบเป็นหลัก ข้อสอบส่วนใหญ่มีลักษณะท่องจำมากกว่าการปฏิบัติ หรือประยุกต์ใช้ จึงไม่สามารถนำพานักเรียนไปสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้ ในประเด็นการจัดการเรียนการสอนของครูมุ่งเน้นบรรยายเนื้อหามากกว่าการให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ส่งผลให้นักเรียนขาดความสนใจ เบื่อหน่าย และไม่เห็นคุณค่าของการเรียน สอดคล้องกับ ญาณิฐา ราชคมและมนสิช สิทธิสมบูรณ์ (2567, 49-50) ระบุว่า เมื่อครูผู้สอนยังไม่เข้าใจการออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การเลือกสื่อ และการวัดประเมินผล จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนมีเนื้อหาและกิจกรรมไม่สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน ไม่ตรงตามมาตรฐานตัวชี้วัด และไม่สอดคล้องบริบทจริงของสถานศึกษา ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธิดา ทองคำ และคณะ (2565) ที่เสนอว่า การจัดการเรียนการสอนที่ดีและสร้างคุณค่าในการเรียนนั้นจะต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมโดยผ่านการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม มีกิจกรรมให้ลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนได้ศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางความคิด มีใบกิจกรรมหรือแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนได้ทำเพื่อให้เกิดความเข้าใจและไม่ควรใช้เวลาในการเรียนนานจนเกินไป

2. จากวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า แนวทางในการพัฒนานั้นจะต้องจัดทำเป็นหลักสูตรเสริมหรือหลักสูตรฝึกอบรมที่ใช้เวลานอกเหนือจากชั่วโมงเรียน เนื้อหาในหลักสูตรจะต้องมีทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ อีกทั้งต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมเดี่ยว คู่ และกลุ่มเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะการสื่อการ และการสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างกัน ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมของหลักสูตรจะต้องออกแบบการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง สอดคล้องกับ เพชรปาณี อินทรพาณิชย์ และคณะ (2560) กล่าวว่า เมื่อเวลาที่กำหนดในหลักสูตรปกติไม่เพียงพอจึงควรแก้ไขและพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอย่างจริงจังด้วยการพัฒนาหลักสูตรเสริม มีความสำคัญและจำเป็นเนื่องจากเป็นการจัดมวลประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความกว้างและลึกกว่าหลักสูตรปกติจะทำให้เพิ่มพูนสมรรถนะการสื่อสารและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้กับผู้เรียน ในขณะที่ Dale (1969) อธิบายว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ที่ได้ผลจริงและยั่งยืน ร้อยละ 5 เกิดจากการฟังบรรยาย ร้อยละ 10 เกิดจากการอ่าน ร้อยละ 20 เกิดจากการได้ยินได้เห็น ร้อยละ 30 เกิดจากการสาธิตให้ดู ร้อยละ 50 เกิดจากการอภิปรายปัญหากลุ่ม ร้อยละ 75 เกิดจากการเรียนโดยการลงมือทำจริง และร้อยละ 90 เกิดเมื่อสอนผู้อื่นและนำไปใช้ทันที เช่นเดียวกับ ประจักษ์ น้อยเหนื่อย (2563) ระบุว่า การเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิควิธีที่หลากหลาย โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนด้วยกันเองเน้นการ เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงและใช้การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเองและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้ซึ่งผู้สอนมีบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก และเป็นผู้วางแผนในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนเท่านั้นเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 อติพร เกิดเรือง และคณะ (2564) อธิบายไว้อย่างน่าสนใจว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถและความถนัดทั้งครู และนักเรียน เน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ใช้หลากหลายวิธีการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด ผ่านการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ลงมือปฏิบัติคิดแก้ปัญหา ริเริ่มสร้างสรรค์ทำงานเดี่ยว คู่ กลุ่ม ร่วมกันสรุปเป็นความรู้ และสามารถนำเสนอได้อย่างเหมาะสม และเป็นอีกแนวคิดหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ อนุสสรา เฉลิมศรี (2563) ที่กล่าวว่าไว้อย่างน่าสนใจว่า การจัดการเรียนรู้สามารถจัดการเรียนรู้ได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ทั้งแบบรายบุคคลหรือแบบกลุ่ม ข้อค้นพบของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) พบว่า นักเรียนมักจะมีความกระตือรือร้นในการเรียนเพิ่มขึ้น หากจัดการเรียนการสอนเป็นแบบการลงมือปฏิบัติมากกว่าการนั่งฟังบรรยายในห้องเรียน วิธีการเรียนรู้เช่นนี้ ทำให้นักเรียนสนใจเรียนมากขึ้นมีผลการเรียนที่ดีขึ้น และสามารถต่อยอดไปสู่ทักษะขั้นสูงอื่น ๆ ได้อีกด้วย รวมทั้งการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา การใช้การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และการรายงานผลต้องให้ข้อมูลพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนตามลำดับขั้นที่ผู้เรียนทำได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรนำผลที่ได้จากการวิจัยแจ้งให้บุคลากรในสังกัดทราบโดยเริ่มตั้งแต่ระดับนโยบาย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับปฏิบัติการ คือ ครูและบุคลากรฝ่ายสนับสนุนของโรงเรียน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาที่สาเหตุหลักคือ การปรับปรุงหรือพัฒนาเนื้อหา ระยะเวลาในหลักสูตรสถานศึกษา ปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอน สื่อการสอนให้ทันสมัย และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ที่เปลี่ยนไป ซึ่งการแก้ปัญหาที่สาเหตุนั้น คือ วิธีการของมนุษย์ที่เพียรแก้ปัญหาด้วยปัญญาที่รู้เหตุปัจจัย สอดคล้องกับมรรคมีองค์ 8 ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาวิกฤติทางการศึกษาของชาติได้ เพราะการปฏิบัติตนตามมรรคมีองค์ 8 จะเป็นไปเพื่อไปสู่อุดมคติทางการศึกษา คือการดับทุกข์ได้ทั้งปวงโดยสิ้นเชิง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการบริหาร รูปแบบการนิเทศการศึกษา สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดประเมินผลขึ้นใหม่นั้น ผู้วิจัยควรเริ่มต้นด้วยการศึกษาความต้องการจำเป็นเป็นลำดับแรก เนื่องจากการศึกษาความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการของการวิเคราะห์สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสภาพที่ควรจะเป็น เพื่อนำผลจากการวิเคราะห์มาใช้ประโยชน์ในการวางแผนในการแก้ไข และ ผลของการประเมินความต้องการจำเป็นยังให้ข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายของผู้บริหาร และการกำหนดเป้าหมายของโครงการหรือกิจกรรมอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพนักเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

จันทิมา จันทรประสาท, ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม และยุวรี ผลพันธิน. (2560). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาของครูโรงเรียนในสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย. *วารสาร Veridian E-Journal Silpakorn University, 10*(3), 1577-1595.

เชรษฐรัฐ กองรัตน์. (2565). การพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล EduLearn. *คุรุสภาวิทยาจารย์, 3*(3), 76-89.

ญาณิฐา ราชคม และมนสิช สิทธิสมบูรณ์. (2567). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 8*(3), 48-59.

ณภัทร์ ศรีทองพนาบูลย์. (2566). *การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถการวัดและประเมินทักษะปฏิบัติของครูระดับชั้นประถมศึกษา* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร,นครปฐม.

ประจักษ์ น้อยเหนื่อย. (2563). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และความซาบซึ้งในวรรณคดีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

ประจักษ์ น้อยเหนื่อย. (2564). การศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning ของของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสาร HRD JOURNAL, 12*(1), 78-91.

พัชราภา อินทพรต. (2566). ประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการเงิน โดยการจัดการเรียนรู้ใช้สมองเป็นฐานร่วมกับเกมจำลองสถานการณ์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสถาบันระดับอุดมศึกษาเอกชน. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7*(5), 376-390.

พันทิวา กุมภิโร. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบอิงบริบทโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร

เพชรปาณี อินทรพาณิชย์, สำราญ กำจัดภัย และ สมพร หลิมเจริญ. (2560). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสกลนคร. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 7*(1), 99-108.

มาเรียม นิลพันธุ์, ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย และ อุบลวรรณ ส่งเสริม. (2558). การประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย, 7*(1), 26-41.

มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). *วิธีวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 9).* นครปฐม: ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ยุพาวรรณ ศรีสวัสดิ์. (2556). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการใชภาษาไทยในการสื่อสารสำหรับผูสอนอิสลามศึกษาของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต. *วารสารรูสะมิแล, 34*(4), 94-100.

ยุพิน พันธุ์ดิษฐ์, นิลมณี พิทักษ์ และสิทธิพล อาจอินทร์. (2554). สภาพปัญหาการจัดการ เรียนการสอน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 5*(1), 110-116.

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2564). แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนในศตวรรษที่ 21. *คุรุสภาวิทยาจารย์, 2*(1), 1-15.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* กรุงเทพฯ: กลุ่มมาตรฐานการศึกษา สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุธิดา ทองคำ, อุบลวรรณ ส่งเสริม, ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม และพรพิมล รอดเคราะห์. (2565). การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบผสมผสานร่วมกับการเรียนรู้ตามแนวคิดการสืบเสาะหาความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 38*(1), 112-126.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อติพร เกิดเรือง, ไชยวัฒน์ ค้ำชู และชัยพัฒน์ พันธุ์วัฒนสกุล. (2564). แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถาบันอุดมศึกษาไทย. *มจร อุบลปริทรรศน์, 6*(1), 781-790.

อนุสสรา เฉลิมศรี. (2563). *การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ* (ปริญญานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

Clark, B. (1997). *Growing Up Gifted 5th ed. Upper Saddle River*, New Jersey: Pretica-Hall.

Dale, E. (1969). *Audio-visual methods in teaching* (3rd ed.). New York: The Dryden Press Holt, Rineheart andWinston.

Daniel L. Stufflebeam et al. (1985). Conducting Educational Needs Assessment. *Kluwer Academic.*

Golding. (2005). *Developing a thinking classroom: a workbook for Processional learning teams.* Melbourne: Hawker Brownlow Education.

Klaykaew, K. K. & Prasittichok, P. (2021). Guideline for Learning Management in Morality and Ethics for Undergraduate Students. *Journal of Research and Curriculum development, 11*(1), 211-220.

Wiggins, G. & Jay, M. (2006). *Understanding by design Expanded*. New Jersey: Pearson Education.

Witkin, A. (1995). *Planning and Conducting Needs Assessment: A Practical Guide.* Sage Publications.

Info

ผ่านการประเมินคุณภาพวารสารใหม่
ได้รับการรับรองคุณภาพให้เป็น
วารสาร TCI กลุ่มที่ 2
รับรองตั้งแต่ 1 ม.ค. 2566 - 31 ธ.ค. 2567

ISSN: 2822-048X (Online)

มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบุรณศิริมาตยาราม

ที่ตั้ง เลขที่ 5 ถนนอัษฎางค์ แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Copyright © Journal of Dhamma for Life

doi
ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE
Google Scholar
Platform & workflow by OJS / PKP